BILAG

TIL

BERETNINGER

TIL

FOLKETINGET

AFGIVET AF

DE AF TINGET UNDER 8. JANUAR 1948 og 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSIONER I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

III

SUPPLEMENT TIL DE VED DE UNDER HENHOLDSVIS 15. JUNI 1945 og 19. DECEMBER S. Å. NEDSATTE PARLAMENTARISKE KOMMISSIONER TILVEJEBRAGTE OPLYSNINGER VEDRØRENDE FORHOLDENE VED DANMARKS BESÆTTELSE DEN 9. APRIL 1940

AKTSTYKKER

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1951

BILAG

TIL

BERETNINGER

TIL

FOLKETINGET

AFGIVET AF

DE AF TINGET UNDER 8. JANUAR 1948 og 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSIONER I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

III

SUPPLEMENT TIL DE VED DE UNDER HENHOLDSVIS 15. JUNI 1945 og 19. DECEMBER S. Å. NEDSATTE PARLAMENTARISKE KOMMISSIONER TILVEJEBRAGTE OPLYSNINGER VEDRØRENDE FORHOLDENE VED DANMARKS BESÆTTELSE DEN 9. APRIL 1940

AKTSTYKKER

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1951

INDHOLDSFORTEGNELSE

A.

I. Udenrigsminister P. Munch og udenrigsministeriet april 1940.

Side

1. Skrivelse af 11. januar 1947 fra kontorchef F. Schøn til kommissionen 1
2. Beretning af april—maj 1940 fra legationssekretær F. Schøn, Berlin 2
3. Redegørelse af 6. oktober 1947 fra minister J. Bull, med senere påtegning 9
4. Skrivelse af 4. november 1947 fra minister O. C. Mohr til udenrigsministeriet 11
5. Referat af 5. april 1940 af udenrigsråd J. Bulls telefonsamtale s. d. kl. 11,40 med minister A. Esmarck, København 14
6. Referat af 5. april 1940 af udenrigsråd J. Bulls telefonsamtale s. d. kl. 13,50 med minister A. Esmarck, København 15
7. Skrivelse af 6. april 1940 fra minister A. Esmarck, København, til udenrigsdepartementet i Oslo 16
8. Uddrag af redegørelse af 14. september 1946 fra den norske undersøgelseskommission af 1945. 17
9. Uddrag af bilag til redegørelse af 14. september 1946 fra den norske undersøgelseskommission af 1945 18
10. Uddrag af Halvdan Koht: Norsk utanrikspolitikk fram til 9. april 1940, 1946 20
11. Promemorie af 12. februar 1947 fra landshøvding C. Hamilton 21
12. Skrivelse af 3. oktober 1947 fra minister O. C. Mohr til kommissionen 23
13. Telegram af 19. december 1946 fra udenrigsdepartementet i Stockholm til minister C. Günther. 27
14. Telegram af 20. december 1946 fra minister C. Günther til udenrigsdepartementet i Stockholm. 28
15. Uddrag af promemorie af 14. april 1947 fra minister E. Bohemann 29
16. Skrivelse af 8. april 1940 fra minister C. Hamilton, København, til udenrigsdepartementet i Stockholm 30
17. Redegørelse af 18. oktober 1945 fra landshøvding A. Richert 31
18. Telegram af 31. marts 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 32
19. Telegram af 31. marts 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 33
20. Telegram af 1. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 34
21. Telegram af 1. april 1940 fra udenrigsdepartementet i Stockholm til minister A. Richert, Berlin 35
22. Skrivelse af 1. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsminister C. Günther. 36
    Bilag. Promemorie af 31. marts 1940 fra sømandspræst N. E. A. Hultgård, Stettin 37
23. Skrivelse af 1. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsråd S. Söderblom ... 39
24. Telegram af 2. april 1940 fra minister A. Richert til udenrigsdepartementet i Stockholm 40
25. Skrivelse af 2. april 1940 fra minister A. Richert til udenrigsminister C. Günther 41
26. Skrivelse af 2. april 1940 fra udenrigsminister C. Günther til minister A. Richert, Berlin. 43
27. Skrivelse af 3. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsminister C. Günther. 44
28. Skrivelse af 3. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 46
    Bilag 1. Skrivelse af 3. april 1940 fra kommandørkaptajn A. Forshell, Berlin, til den svenske forsvarsstab 46
    Bilag 2. Promemorie af 3. april 1940 fra kommandørkaptajn A. Forshell, Berlin 46
29. Skrivelse af 3. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsråd Söderblom 49
    Bilag. Promemorie af 3. april 1940 fra konsul K. V. Vendel, Stettin 49
30. Telegram af 4. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 51
31. Promemorie af 4. april 1940 fra kommandørkaptajn A. Forshell, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 52

Side
32. Promemorie af 4. april 1940 fra oberst Enell, Berlin 53
33. Skrivelse af 5. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til kabinetssekretær E. Bohemann. 54
34. Skrivelse af 5. april 1940 fra kommandørkaptajn A. Forshell, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 55
35. Telegram af 7. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsdepartementet i Stockholm 58
36. Skrivelse af 8. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til minister H. Beck-Friis, Stockholm 59
37. Skrivelse af 8. april 1940 fra minister A. Richert, Berlin, til udenrigsråd S. Söderblom. 60
38. Skrivelse af 1. april 1940 fra minister A. Scheel, Berlin, til udenrigsdepartementet i Oslo. 61
Bilag. Supplerende note af 29. oktober 1940 fra minister A. Scheel 61
39. Skrivelse af 4. april 1940 fra minister A. Scheel, Berlin, til udenrigsdepartementet i Oslo. 62
40. Telegram af 5. april 1940 fra minister A. Scheel, Berlin, til udenrigsdepartementet i Oslo. 63
41. Telegram af 7. april 1940 fra minister A. Scheel, Berlin, til udenrigsdepartementet i Oslo. 64
42. Skrivelse af 9. juni 1947 fra udenrigsministeriet til kommissionen 65
43. Uddrag af redegørelse af 25. februar 1947 fra oberst Adlercreutz 67
44. Skrivelse af 6. januar 1947 fra kommandørkaptajn F. C. Pontoppidan til kommissionen. 70
45. Skrivelse af 4. januar 1950 fra fhv. forsvarsminister Alsing Andersen til kommissionen. 74
46. Skrivelse af 16. september 1946 fra justitsministeren til kommissionen 76
Bilag. Skrivelse af 29. august 1946 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til justitsministeren. 77
47. Skrivelse af 12. december 1946 fra justitsministeriet til kommissionen 78
Bilag 1. Skrivelse af 27. september 1946 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til justitsministeren 79
Bilag 2. Skrivelse af 19. november 1946 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til justitsministeren 79
48. Skrivelse af 5. februar 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 81
Bilag. Skrivelse af 25. januar 1947 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til justitsministeren. 82
49. Udskrift af retsbogen for Københavns Byrets 21. afdeling, november—december 1946 .. 83
50. Skrivelse af 16. januar 1947 fra landsretssagfører N. Kørner til kommissionen 86
Bilag. Redegørelse af 15. december 1946 fra fhv. løjtnant O. L. Guldberg 86
51. Skrivelse af 1. september 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 89
Bilag. Skrivelse af 25. juni 1947 fra fhv. løjtnant O. L. Guldberg til Hans Majestæt Kongen. 90
52. Skrivelse af 11. marts 1948 fra justitsministeriet til kommissionen 93
Bilag. Vandrebrev af februar 1948 fra fhv. løjtnant O. L. Guldberg 94
53. Skrivelse af 19. maj 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 96
Bilag. Skrivelse af 4. maj 1947 fra civilingeniør H. Winding Christensen til justitsministeren. 97
54. A. Skrivelse af 26. april 1948 fra kommissionen til generalmajor J. D. v. Stemann 101
B. Skrivelse af 28. april 1948 fra generalmajor J. D. v. Stemann til kommissionen 102
55. A. Skrivelse af 3. marts 1948 fra kommissionen til kommandør F. Kjølsen 103
B. Skrivelse af 31. marts 1948 fra kommandør F. Kjølsen til kommissionen 104
56. A. Artikel i „Der Nordschleswiger" den 31. juli 1948 105
B. Artikel i „Berlingske Tidende" den 3. august 1948 107
C. Artikel i „Information" den 12. august 1948 108
57. Skrivelse af 20. november 1948 fra justitsministeriet til kommissionen 110
Bilag. Skrivelse af 13. november 1948 fra fængselsinspektøren i Faarhus til direktøren for fængselsvæsenet 111
Underbilag. Skrivelse af 11. november 1948 fra fhv. løjtnant B. E. Binnerup til justitsministeren 112
58. Skrivelse af 1. december 1949 fra kommissionen til justitsministeriet, med dettes tilbagesendelsespåtegning af 8. december 1949 114
59. Skrivelse af 1. december 1948 fra kommissionen til justitsministeriet 115
60. Politirapport af 16. og 21. december 1948 116
61. A. Skrivelse af 30. december 1948 fra kommissionen til minister O. C. Mohr 119
B. Skrivelse af 10. januar 1949 fra minister O. C. Mohr til kommissionen 120
62. A. Skrivelse af 19. januar 1949 fra kommissionen til minister M. A. Wassard 122
B. Skrivelse af 25. januar 1949 fra minister M. A. Wassard til kommissionen 123
63. Artikel i dagbladet „Nationaltidende" den 27. november 1949 124
64. Skrivelse af 30. november 1949 fra kommissionen til justitsministeren 125
65. Politirapport af 6. december 1949—14. januar 1950 126

II. Krigs- og marineministerierne.

A. Hæren.

Side

66. Skrivelse af 1. december 1949 fra kommissionen til fhv. kaptajn E. Lærum 135
67. Skrivelse af 11. december 1949 fra fhv. kaptajn E. Lærum til kommissionen 136
Bilag. Redegørelse af 11. december 1949 fra fhv. kaptajn E. Lærum 137
68. Skrivelse af 12. december 1949 fra kommissionen til krigsministeriet 139
69. Skrivelse af 18. januar 1950 fra krigsministeriet til kommissionen 140

B. Søværnet.

70. Skrivelse af 20. december 1946 fra viceadmiral H. Rechnitzer til kommissionen 142
71. Skrivelse af 5. februar 1947 fra kommissionen til kystløjtnant V. Munch 144
72. Skrivelse af 10. februar 1947 fra kystløjtnant V. Munch til kommissionen 145
Bilag 1. Udskrift af tjenesteordningen for Middelgrundsfort fra 1. april 1940 147
Bilag 2. Udskrift af Middelgrundsfort telefonjournal for den 9. april 1940 148
73. Skrivelse af 25. oktober 1949 fra kommissionen til kaptajnløjtnant G. Langhorn 150
74. Skrivelse af 28. november 1949 fra kaptajnløjtnant G. Langhorn til kommissionen 151
75. Skrivelse af 11. januar 1947 fra marineministeriet til kommissionen 152
Bilag 1. Skrivelse af 21. december 1946 fra stud. med. J. Bangshøi til marineministeriet. 153
Bilag 2. Notits af 7. januar 1947 fra marinestabens efterretningssektion 154
76. Artikel i „Information" den 21. december 1946 155
77. Artikel i „Information" den 28. december 1947 156
78. Skrivelse af 4. januar 1947 fra direktør H. Jensen til kommissionen 157
Bilag. Skrivelse af 31. december 1946 fra A/S Albert Jensen til direktør H. Jensen 160
79. Skrivelse af 24. april 1947 fra administratorerne for KKKK Kul A/S til kommissionen 162
Bilag. Redegørelse af 24. april 1947 fra administratorerne for KKKK Kul A/S til kommissionen 162
Underbilag 1. Plan af skibet „Masuren" 165
Underbilag 2. Skrivelse af 30. december 1946 fra F. Marstrands Efterfølger, Helsingør, til A/S Albert Jensen 166
Underbilag 3. Skrivelse af 30. december 1946 fra A.-B. Otto Hillerström, Helsingborg, til A/S Albert Jensen 167
80. A. Skrivelse af 8. marts 1947 fra marineministeriet til kommissionen 168
Bilag. Skrivelse af 19. februar 1943 fra fyrdirektoratet til marineministeriet 168
B. Skrivelse af 2. juni 1947 fra marineministeriet til kommissionen 170
Bilag. Skrivelse af 20. maj 1947 fra jyske marinekommando til marineministeriet 170
Underbilag 1. Skrivelse af 15. maj 1947 fra Thorsminde minehold til jyske marinekommando 171
Underbilag 2. Skrivelse af 10. maj 1947 fra dykkeren ved Thorsminde minehold til jyske marinekommando 172
81. Skrivelse af 22. november 1949 fra A/S Albert Jensen til kommissionen 173
82. Artikel i „Information" den 18. februar 1947 174
83. Artikel i „Information" den 19. februar 1947 178
84. Artikel i „Information" den 20. februar 1947 182
85. Skrivelse af 27. februar 1947 fra kommissionen til justitsministeriet 186
86. Skrivelse af 27. februar 1947 fra kommissionen til justitsministeriet 186
87. Skrivelse af 10. juni 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 187
Bilag. Politirapport af 30. maj — 6. juni 1947 188
88. Artikel i „Berlingske Tidende" den 6. juli 1945 205
89. Skrivelse af 17. april 1948 fra justitsministeriet til kommissionen 210
Bilag. Udskrift af dombogen for Københavns Byrets 21. afdeling, 18. marts 1948 211
90. Skrivelse af 12. marts 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 233
91. Politirapport af 21. februar 1947 234
92. Politirapport af 22. februar 1947 237
Bilag. Generaliarapport af 22. februar 1947 240
93. Skrivelse af 12. april 1940 fra W. Thiele til E. Schäfer (bilag a) 243
94. Dokumentomslag til akter vedrørende den tyske indsats den 9. april 1940 (bilag b) 249
95. Skrivelse af 12. april 1940 fra W. Thiele til F. Jahn (bilag c) 250

Side
96. Skrivelse af 12. april 1940 fra W. Thiele til H. Graff (bilag d) 250
97. Skrivelse af 20. april 1940 fra E. Schäfer til Gauleiter Bohle, Berlin (bilag e) 252
98. Skrivelse af 20. april 1940 fra E. Sporns til W. Thiele (bilag f) 254
99. Skrivelse af 22. april 1940 fra general Kaupisch til E. Schäfer (bilag g) 258
100. Cirkulære af 17. april 1940 fra E. Schäfer til den tyske koloni (bilag h) 260
Bilag. Cirkulære af 12. april 1940 fra E. Schäfer til N.S.D.A.P. i Danmark 260
101. Beretning af 20. april 1940 fra E. Schäfer (bilag j) 262
102. Skrivelse af 25. april 1940 fra E. Schäfer til Stabsamtleiter Ruberg, Berlin (bilag k) ... 264
Bilag 1. Telegram af 4. september 1939 fra udenrigsministeriet i Berlin til det tyske gesandtskab i København 266
Bilag 2. Oversigt over tyske tillidsmænd i Danmark 268
Bilag 3. Skrivelse af 17. april 1940 fra Stabsamtleiter Ruberg, Berlin, til E. Schäfer .. 270
Bilag 4. Beretning af 25. april 1940 fra E. Schäfer 272
103. Skrivelse af 20. marts 1940 fra referent Schenk, Berlin, til E. Schäfer (bilag l) 276
Bilag. Skrivelse af 16. februar 1940 fra referent Schenk, Berlin, til E. Schäfer 278
104. Skrivelse af 4. april 1940 fra E. Schäfer til referent Schenk, Berlin (bilag m) 280
105. Skrivelse af 28. februar 1947 fra H. Ove Haugsted til kommissionen 281
Bilag 1. Redegørelse fra Roar Hansson 282
Bilag 2. Redegørelse af 22. maj 1945 fra prokurist Svend Aage Olsen 282
Bilag 3. Redegørelse af 9. april 1940 fra chauffør Svend Lorentzen 283

C. Forsvarsminister Alsing Andersen og de militære dispositioner truffet for den 1. april 1940 m. v.

106. Artikel i „Berlingske Aftenavis" den 27. oktober 1945 285
107. Artikel i „Social-Demokraten" den 28. oktober 1945 288
108. Artikel i „Berlingske Aftenavis" den 9. november 1945 289

III. Statens civile luftværn april 1940.

109. Skrivelse af 1. december 1949 fra kommissionen til indenrigsministeriet 292
110. Skrivelse af 26. januar 1950 fra indenrigsministeriet til kommissionen 293
Bilag. Bekendtgørelse nr. 134 af 12. marts 1940 294

IV. Andre forhold.

111. Skrivelse af 15. oktober 1947 fra justitsministeriet til kommissionen 295
Bilag. Politirapport af 6. oktober—11. oktober 1947 296
112. Artikel i „Berlingske Aftenavis" den 18. november 1949 303
113. Skrivelse af 9. januar 1950 fra statsbanernes 1. distrikt til kommissionen 304
Bilag 1. Kort over Gedser færgehavn m. v. (indklæbet bagest i nærværende bind)
Bilag 2. Skrivelse af 29. december 1949 fra sektionsingeniør S. N. Thulstrup til statsbanernes 1. distrikt 305
114. Artikel i „Information" den 28. november 1949 307
115. Artikel i „Nationaltidende" den 29. november 1949 308
116. Artikel i „Information" den 12. december 1949 310
117. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 24. februar 1950 311
118. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 27. februar 1950 314
119. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 28. februar 1950 316
120. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 3. marts 1950 319
Bilag. Supplerende noter af 17. april 1950 fra forfatteren Carl Østen 320
121. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 6. marts 1950 322
122. Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende" den 9. marts 1950 323
Bilag. Supplerende noter af 17. april 1950 fra forfatteren Carl Østen 325
123. Artikel i „B.T." den 30. marts 1950 326
Bilag. Supplerende note af 17. april 1950 fra forfatteren Carl Østen 327
124. Skrivelse af 12. april 1950 fra kommissionen til justitsministeriet, med dettes tilbagesendelsespåtegning af 27. s. m. 328

Side

125. Politirapport af 18. april—29. april 1950 ... 329
Bilag. Kort over Gedser og omegn (indklæbet bagest i nærværende bind).
126. A. Skrivelse af 28. april 1950 fra kommissionen til finansministeriet ... 337
B. Skrivelse af 29. april 1950 fra finansministeriet til kommissionen ... 337
127. Artikel i „B. T." den 1. april 1950 ... 338
128. Skrivelse af 12. april 1950 fra kommissionen til ministeriet for offentlige arbejder ... 339
129. Skrivelse af 6. maj 1950 fra generaldirektoratet for statsbanerne til kommissionen ... 340
130. Skrivelse af 3. maj 1940 fra oberst V. O. Harrel til generalløjtnant W. W. Prior ... 341
131. Skrivelse af 16. maj 1940 fra oberst V. O. Harrel til generalmajor E. Gørtz, med fremsendelsespåtegninger af 17. maj 1940 fra generalmajor E. Gørtz og af s. d. fra generalløjtnant W. W. Prior ... 343
132. Skrivelse af 17. maj 1940 fra oberst V. O. Harrel til sjællandske division ... 346
Bilag. Skrivelse af 16. maj 1940 fra stationsforstanderen i Vordingborg til oberst V. O. Harrel 346
Underbilag. Redegørelse fra trafikassistent N. Schmidt ... 347
133. Skrivelse af 27. maj 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior til krigsministeriet ... 348
134. Skrivelse af 30. maj 1940 fra generalauditør V. Pürschel til krigsministeriet ... 349
135. Skrivelse af 1. juni 1940 fra forsvarsminister Alsing Andersen til oberst V. O. Harrel ... 351
136. Skrivelse af 10. juni 1940 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegninger af 14. juni 1940 fra sjællandske division og af 17. juni 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior ... 352
137. Skrivelse af 9. juli 1940 fra generalmajor E. Gørtz til krigsministeriet ... 358
Bilag 1. Instruks for jernbanestationer ... 362
Bilag 2. Instruks for telegraf- og telefonstationer ... 363
138. Skrivelse af 22. juli 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior til krigsministeriet ... 364
139. Skrivelse af 29. juli 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 2. august 1940 ... 374
140. Skrivelse af 11. juni 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior til krigsministeriet ... 377
Bilag 1. Instruks for motorfærger ... 378
Bilag 2. Instruks for dampfærger ... 379
141. Skrivelse af 13. juni 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 19. juni 1940 ... 380
142. Skrivelse af 25. juni 1940 fra forsvarsminister Alsing Andersen til ministeriet for offentlige arbejder ... 382
143. Skrivelse af 3. juli 1940 fra minister for offentlige arbejder Axel Sørensen til krigsministeriet 383
Bilag. Skrivelse af 1. juli 1940 fra 1. distrikt til generaldirektoratet for statsbanerne ... 384
Underbilag. Erklæring af 27. juni 1940 fra trafikassistent N. Schmidt ... 387
144. Notits af 19. august 1940 fra krigsministeriets 1. kontor ... 388
145. Skrivelse af 1. juli 1940 fra 1. distrikt til generaldirektoratet for statsbanerne ... 389
Bilag. Udkast til skrivelse fra 1. distrikt til generalstaben ... 390
Underbilag 1. Forespørgsel fra generalstaben til diverse jernbanestationer ... 391
Underbilag 2. Skrivelse af 16. juni 1940 fra Gedser station til 1. distrikt ... 392
Underbilag 3. Skrivelse af 17. juni 1940 fra Vordingborg station til 1. distrikt ... 393
Underbilag 4. Skrivelse af 17. juni 1940 fra Korsør station til 1. distrikt, med trafikinspektørens påtegning af s. d. ... 394
146. Skrivelse af 4. juli 1940 fra generaldirektoratet for statsbanerne til 1. distrikt ... 396
147. Skrivelse af 6. juli 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 8. juli 1940 ... 397
148. Skrivelse af 13. juli 1940 fra krigsministeriet til oberst V. O. Harrel ... 398
149. Skrivelse (I) af 29. juli 1940 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegninger af 1. august 1940 fra sjællandske division og af 8. august 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior ... 399
150. Skrivelse (II) af 29. juli 1940 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegninger af 1. august 1940 fra sjællandske division og af 8. august 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior ... 402
151. Skrivelse af 12. august 1940 fra kaptajn H. G. Agger til krigsministeriet ... 406
152. Skrivelse (I) af 17. august 1940 fra kst. generalauditør E. Schäffer til krigsministeriet ... 407
153. Skrivelse (II) af 17. august 1940 fra kst. generalauditør E. Schäffer til krigsministeriet ... 409
154. Skrivelse af 24. august 1940 fra krigsministeriet til ministeriet for offentlige arbejder ... 410

Side

155. Skrivelse af 21. september 1940 fra minister for offentlige arbejder Gunnar Larsen til krigsministeriet ... 411
156. Skrivelse af 18. september 1940 fra 1. distrikt til generaldirektoratet for statsbanerne .. 412
Bilag 1. Skrivelse af 29. august 1940 fra 1. distrikt til statsbanestationerne på strækningen Gedser—Næstved ... 415
Underbilag 1. Svarpåtegning af 1. september 1940 fra Gedser station, bilagt udskrift af telegrafjournalen ... 416
Underbilag 2. Svarskrivelse af 31. august 1940 fra Fiskebæk station ... 417
Underbilag 3. Svarskrivelse af 4. september 1940 fra Væggerløse station, med påtegnede erklæringer af 10. september 1940 fra stationsmesteren 418
Underbilag 4. Svarpåtegninger af 30. august og 3. september 1940 fra Nykøbing Fl. station, bilagt erklæringer af 10. september 1940 fra overassistenten og stationsforstanderen ... 419
Underbilag 5. Svarpåtegning af 4. september 1940 fra Tingsted station ... 422
Underbilag 6. Svarpåtegning af 31. august 1940 fra Eskildstrup station ... 422
Underbilag 7. Svarpåtegning fra Nørre Alslev station ... 423
Underbilag 8. Svarpåtegning af 31. august 1940 fra Orehoved station ... 423
Underbilag 9. Svarpåtegning af 2. september 1940 fra Vordingborg station, bilagt assistentens notater ... 424
Underbilag 10. Svarskrivelse af 1. september 1940 fra Klarskov station ... 425
Underbilag 11. Svarpåtegning af 4. september 1940 fra Lundby station ... 425
Underbilag 12. Svarpåtegning af 1. september 1940 fra Lov station ... 426
Underbilag 13. Svarpåtegning af 31. august 1940 fra Næstved station, bilagt udskrift af telegrafjournalen ... 426
Bilag 2. Erklæring fra personalet ved togkontoret i København ... 428
157. Skrivelse af 24. september 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 2. oktober 1940 ... 429
158. Skrivelse af 17. oktober 1940 fra krigsministeriet til Lolland-Falsters telefon-aktieselskab 434
159. Skrivelse af 19. oktober 1940 fra Lolland-Falsters telefon-aktieselskab til krigsministeriet 435
160. Skrivelse af 5. november 1940 fra forsvarsminister S. Brorsen til ministeriet for offentlige arbejder ... 436
161. Oversigt af januar 1941 fra krigsministeriet over Vordingborg garnisons forhold den 9. april 1940 om morgenen ... 437
162. Skrivelse af 17. januar 1941 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegninger af 20. januar 1941 fra sjællandske division og af 10. februar 1941 fra generalløjtnant W. W. Prior ... 438
163. Skrivelse af 8. januar 1941 fra generalløjtnant W. W. Prior til krigsministeriet ... 442
164. Skrivelse af 8. januar 1941 fra forsvarsminister S. Brorsen til oberst V. O. Harrel ... 443
165. Skrivelse af 29. januar 1941 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegning af 31. januar 1941 fra sjællandske division ... 444
166. Skrivelse af 17. februar 1941 fra generalløjtnant W. W. Prior til krigsministeriet ... 452
167. Skrivelse af 21. februar 1941 fra krigsministeriet til kst. generalauditør E. Schäffer, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 22. februar 1941 ... 457
168. Skrivelse af 14. juni 1940 fra oberst V. O. Harrel til sjællandske division, med fremsendelsespåtegninger af 15. juni 1940 fra generalmajor H. Rolsted og af 26. juni 1940 fra generalløjtnant W. W. Prior ... 459
169. Skrivelse af 28. juni 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 6. juli 1940 ... 462
170. Skrivelse af 22. august 1940 fra generalauditør V. Pürschel til krigsministeriet ... 464
Bilag. Skrivelse af 18. juli 1940 fra generalauditør V. Pürschel til rigspolitichef E. Thune Jacobsen ... 465
171. Skrivelse af 21. september 1940 fra krigsministeriet til justitsministeriet ... 466
172. Skrivelse af 22. oktober 1940 fra justitsminister Harald Petersen til krigsministeriet ... 468
Bilag 1. Skrivelse af 14. oktober 1940 fra politimester Borberg, Vordingborg, til justitsministeriet ... 469
Bilag 2. Udskrift af sikkerhedspolitiets rapport af 9. april 1940 ... 469
173. Skrivelse af 25. oktober 1940 fra krigsministeriet til generalauditør V. Pürschel med dennes tilbagesendelsespåtegning af 26. oktober 1940 ... 470
174. Skrivelse af 4. november 1940 fra krigsministeriet til marineministeriet ... 471

Side
175. Skrivelse af 10. december 1940 fra marineministeriet til krigsministeriet 472
Bilag. Rapport af 13. april 1940 fra fortmesteren på Masnedø fort 473
176. Skrivelse af 15. januar 1941 fra oberst V. O. Harrel til krigsministeriet, med fremsendelsespåtegninger af 18. januar 1941 fra generalmajor H. Rolsted og af 10. februar 1941 fra generalløjtnant W. W. Prior 474
177. Skrivelse af 21. februar 1941 fra krigsministeriet til kst. generalauditør E. Schäffer, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 24. februar 1941 477
178. Skrivelse af 13. april 1950 fra kommissionen til fhv. generalauditør V. Pürschel 478
179. Skrivelse af 25. april 1950 fra fhv. generalauditør V. Pürschel til kommissionen 479
180. Skrivelse af 13. april 1950 fra kommissionen til justitsministeriet 480
181. Skrivelse af 20. maj 1950 fra justitsministeriet til kommissionen 481
182. Skrivelse af 13. april 1950 fra kommissionen til fhv. justitsminister Unmack Larsen, med dennes tilbagesendelsespåtegning af 25. s. m. 483
183. Skrivelse af 9. maj 1950 fra kommissionen til politifuldmægtig V. Leifer 484
184. Skrivelse af 16. maj 1950 fra politifuldmægtig V. Leifer til kommissionen 485
185. Skrivelse af 26. maj 1950 fra kommissionen til fhv. generalauditør V. Pürschel 488
186. Skrivelse af 31. maj 1950 fra fhv. generalauditør V. Pürschel til kommissionen 489
187. Skrivelser af 26. maj 1950 fra kommissionen til rigspolitichef K. Begtrup-Hansen, civilforsvarsdirektør Arthur Dahl, politiinspektør Frits von Magius og kriminaloverbetjent V. A. Schæfer 490
188. Skrivelse af 2. juni 1950 fra rigspolitichef K. Begtrup-Hansen til kommissionen 491
189. Skrivelse af 2. juni 1950 fra civilforsvarsdirektør Arthur Dahl til kommissionen 492
190. Skrivelse af 2. juni 1950 fra politiinspektør Frits von Magius til kommissionen 493
191. Skrivelse af 30. maj 1950 fra kriminaloverbetjent V. Schæfer til kommissionen 494
192. Skrivelse af 3. juni 1950 fra kommissionen til kriminaloverbetjent Georg Nielsen 495
193. Skrivelse af 6. juni 1950 fra kriminaloverbetjent Georg Nielsen til kommissionen 496
194. Skrivelse af 10. juni 1950 fra kommissionen til kriminaloverbetjent A. Baltzer 498
195. Skrivelse af 12. juni 1950 fra kriminaloverbetjent A. Baltzer til kommissionen 499
196. Skrivelse af 14. juni 1950 fra justitsministeriet til kommissionen 501
197. Skrivelse af 16. juni 1950 fra kommissionen til fhv. generalauditør V. Pürschel 502
198. Skrivelse af 18. juni 1950 fra fhv. generalauditør V. Pürschel til kommissionen 503
199. Skrivelse af 15. august 1950 fra fhv. justitsminister Unmack Larsen til kommissionen 504

B.

200. Pjece af august 1950 fra fhv. løjtnant O. L. Guldberg 505
201. Artikel i dagbladet „Hejmdal" den 31. august 1950 507
202. Politirapport af 28.—30. november 1950 509
203. A. Skrivelse af 19. december 1950 fra kommissionen til fhv. løjtnant O. L. Guldberg 511
B. Skrivelse af 13. januar 1951 fra fhv. løjtnant O. L. Guldberg til kommissionen 512
204. A. Skrivelse af 13. november 1950 fra kommissionen til minister O. C. Mohr 514
B. Skrivelse af 22. november 1950 fra minister O. C. Mohr til kommissionen 514
205. A. Skrivelse af 23. november 1950 fra kommissionen til generaldirektoratet for statsbanerne 516
B. Skrivelse af 30. november 1950 fra generaldirektoratet for statsbanerne til kommissionen 516
206. A. Skrivelse af 23. november 1950 fra kommissionen til Københavns lufthavn 517
B. Skrivelse af 28. november 1950 fra statens luftfartsvæsen til kommissionen 518
207. Skrivelse af 30. november 1950 fra kommandør F. Kjølsen til kommissionen 519
Bilag 1. Udskrift af kommandør F. Kjølsens dagbog, Berlin den 15.—20. marts 1940 520
Bilag 2. Udskrift af fru Eline Kjølsens dagbog, Berlin den 15.—20. marts 1940 522
208. A. Skrivelse af 28. december 1950 fra kommissionen til oberstløjtnant H. Lunding 523
B. Skrivelse af 10. januar 1951 fra oberstløjtnant H. Lunding til kommissionen 523
Bilag 1. Uddrag af generalstabens rapportbog 17. februar—18. april 1940 524
Bilag 2. Erklæring af 10. januar 1951 fra generalmajor E. M. Nordentoft 524
209. A. Skrivelse af 25. januar 1951 fra kommissionen til generalmajor J. D. v. Stemann 525
B. Skrivelse af 3. februar 1951 fra generalmajor J. D. v. Stemann til kommissionen 526
210. A. Skrivelse af 22. januar 1951 fra kommissionen til minister V. Steensen-Leth 527
B. Skrivelse af 25. januar 1951 fra minister V. Steensen-Leth til kommissionen 528
211. A. Skrivelse af 27. januar 1951 fra kommissionen til kabinetssekretariatet 529
B. Skrivelse af 1. februar 1951 fra kabinetssekretariatet til kommissionen 530

Side
212. Brev af 15. november 1950 fra fhv. folketingsmand J. Schmidt til A. Olesen 531
213. Artikel i „Der Schleswiger" den 9. februar 1951 532
214. Brevkort af 15. marts 1940 fra fhv. folketingsmand J. Schmidt til dennes hustru 535
215. Brev af 21. marts 1940 fra fhv. folketingsmand J. Schmidt til dennes hustru 537
216. A. Skrivelse af 7. februar 1951 fra kommissionen til kabinetssekretariatet 541
B. Skrivelse af 9. februar 1951 fra kabinetssekretariatet til kommissionen 542
217. Skrivelse af 10. februar 1951 fra statens luftfartsvæsen til kommissionen 543

C.

218. Artikel i „Revision" den 30. september 1950 544
219. Skrivelse af 10. november 1950 fra kommissionen til justitsministeriet 545
220. Politirapport af 1.—15. december 1950 546
221. Skrivelse af 19. december 1950 fra kommissionen til forsvarsministeriet 548
222. Skrivelse af 2. marts 1951 fra forsvarsministeriet til kommissionen 549
223. Skrivelse af 3. marts 1951 fra fhv. folketingsmand J. Schmidt til kommissionen 550
224. Skrivelse af 6. april 1951 fra kommissionen til udenrigsministeriet 551
225. Skrivelse af 16. april 1951 fra udenrigsministeriet til kommissionen 552
226. Skrivelse af 10. maj 1951 fra udenrigsministeriet til kommissionen 553
227. Skrivelse af 12. maj 1951 fra udenrigsministeriet til kommissionen 554
228. Skrivelse af 22. maj 1951 fra ambassadør H. Kauffmann til udenrigsministeriet, med fremsendelsespåtegning til kommissionen 555
Bilag. Skrivelse af 21. maj 1951 fra det amerikanske forsvarsministerium til den danske militærattaché i Washington 556
229. Skrivelse af 12. maj 1951 fra den danske militærmission ved den allierede kontrolmyndighed i Tyskland til udenrigsministeriet, med fremsendelsespåtegning af 16. maj 1951 til kommissionen 558
230. Skrivelse af 22. februar 1951 fra minister O. C. Mohr til kommissionen 559
231. Skrivelse af 2. marts 1951 fra kommissionen til minister O. C. Mohr 560
232. Skrivelse af 5. marts 1951 fra minister O. C. Mohr til kommissionen 561
233. Avismeddelelser den 25.—27. september 1938 562
234. Skrivelse af 11. april 1951 fra kommissionen til generalmajor J. D. v. Stemann 563
235. Skrivelse af 28. april 1951 fra generalmajor J. D. v. Stemann til kommissionen 564
Bilag 1. Skrivelse af 26. april 1951 fra oberstløjtnant P. V. Hammershøy til kommissionen 565
Bilag 2. Skrivelse af 26. april 1951 fra oberstløjtnant F. B. Larsen til kommissionen 565
236. Skrivelse af maj 1951 fra forsvarsministeriet til kommissionen 566
237. Skrivelse af 22. februar 1951 fra justitsministeriet til kommissionen 567
Bilag. Politirapport af 15. december 1950 568
238. Politirapport af 17.—26. marts 1951 569
239. Politirapport af 15. maj—10. juni 1951 575
240. Skrivelse af 1. juni 1951 fra kommissionen til fhv. minister C. v. Renthe-Fink 590
241. Skrivelse af 11. juni 1951 fra fhv. minister C. v. Renthe-Fink til kommissionen 591
242. Skrivelse af 23. november 1950 fra kommissionen til landsretssagfører H. G. Carlsen 595
243. Skrivelse af 12. december 1950 fra landsretssagfører H. G. Carlsen til kommissionen 596
244. Skrivelse af 4. november 1946 fra stamhusbesidder J. Sehested til kommissionen 598
245. Skrivelse af 23. august 1950 fra kommissionen til stamhusbesidder J. Sehested 603
246. Skrivelse af 30. oktober 1950 fra stamhusbesidder J. Sehested til kommissionen 604
Bilag 1. Skrivelse af 8. januar 1948 fra stamhusbesidder J. Sehested til Østre Landsrets 9. afdeling 607
Bilag 2. Telegram af 20. september 1940 fra minister C. v. Renthe-Fink til det tyske udenrigsministerium 609
Bilag 3. Notits af 30. september 1940 fra legationssekretær G. Meissner til minister C. v. Renthe-Fink 610
247. Skrivelse af 8. december 1950 fra stamhusbesidder J. Sehested til kommissionen 611
248. Skrivelse af 22. april 1951 fra redaktør A. Olesen til kommissionen 613
249. Skrivelse af 22. april 1951 fra redaktør A. Olesen til justitsministeren 614
250. Skrivelse af 22. april 1951 fra redaktør A. Olesen til kommissionsdomstolen 615
251. Skrivelse af 8. maj 1951 fra redaktør A. Olesen til kommissionsdomstolen 617

Side

252. Skrivelse af 20. august 1951 fra redaktør A. Olesen til kommissionsdomstolen 618
253. Erklæring af 21. februar 1951 fra fhv. regeringsassessor A. Meine 619
254. Artikel i „Nationaltidende" den 15. marts 1940 620
255. Skrivelse af 30. april 1951 fra kommissionsdomstolen til dr. R. Jacobsen 622
256. Skrivelse af 5. maj 1951 fra dr. R. Jacobsen til kommissionsdomstolen 624
257. Skrivelse af 16. maj 1951 fra kommissionsdomstolen til dr. R. Jacobsen 626
258. Skrivelse af 20. maj 1951 fra dr. R. Jacobsen til kommissionsdomstolen 628
259. Skrivelser af 2. juli 1951 fra kommissionsdomstolen til dr. R. Jacobsen 629
260. Skrivelse af 24. juli 1951 fra dr. R. Jacobsen til kommissionsdomstolen 633
261. Skrivelse af 15. august 1951 fra landsretssagfører Axel H. Pedersen til kommissionsdomstolen 635
262. Skrivelse af 16. august 1951 fra statsadvokaten for København til kommissionsdomstolen .. 636
263. Notat af september 1946 af kommissionens sekretær 637
264. Fotokopi af rigsfører Himmlers personlige stabs dagbog for dagene 15.—20. marts 1940 . 638
Afskrift 645
265. Skrivelse af 25. juni 1951 fra militærmissionen i Berlin til udenrigsministeriet, med dettes fremsendelsespåtegning af 28. s. m. til kommissionen 651
Bilag. Erklæring af 23. juni 1951 fra tysk skrifteksperT 652
Underbilag 1. Skrivelse af 20. juni 1951 fra US Document Center til skrifteksperT .. 660
Underbilag 2. Selvbiografi af 3. december 1937 fra SS-Obersturmführer R. Brandt 661
266. Skrivelse af 30. juni 1951 fra militærmissionen i Berlin til udenrigsministeriet, med dettes fremsendelsespåtegning af 5. juli s. å. til kommissionen 663
Bilag. Militærmissionens erklæring af 25. juni 1951 664
Underbilag 1. Skrivelse af 31. januar 1941 fra SS-Standartenführer Ullmann til SS-Sturmbannführer R. Brandt 665
Underbilag 2. Udskrift af rigsfører Himmlers personlige stabs dagbog, den 6.—10. februar, 1.—14. og 21.—31. marts samt 1.—9. april 1940 665
267. Skrivelse af august 1951 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til kommissionsdomstolen 695
Bilag. Skrivelse af 3. juni 1951 fra fhv. folketingsmand J. Schmidt til fhv. folketingsmand A. Hartel 695
268. Skrivelse af 10. februar 1951 fra fhv. landsretssagfører K. Nordentoft til kommissionen 696
269. Skrivelse af 15. februar 1951 fra fhv. landsretssagfører K. Nordentoft til kommissionen 699
270. Skrivelse af 15. maj 1940 fra minister J. Christmas Møller til statsminister Th. Stauning m. fl. 700
271. Udskrift af indberetning til udenrigsministeriet vedrørende afhøring af Himmlers daværende sekretær, fru Hedwig Potthast 701
272. Oversigt afgivet den 10. september 1951 af kommissionsdommer Olrik vedrørende de af kommissionsdomstolen af 3. februar 1947 foretagne afhøringer og undersøgelser 702

Bilag: Kort over Gedser station og over Gedser med omegn.

I. Udenrigsminister P. Munch og udenrigsministeriet april 1940.

1.

Skrivelse fra kontorchef F. Schøn af 11. januar 1947.

F. SCHØN
Udenrigsministeriet.

København, den 11. Januar 1947.

Hr. Bureauchef Eigil Olsen,

Sekretær ved den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Under Henvisning til vor Samtale forleden tillader jeg mig at bekræfte, at jeg i sin Tid har forevist Kammerherre Zahle den Beretning, som jeg i April—Maj 1940 nedskrev om Begivenhederne omkring den 9. April, og af hvilken Beretning jeg afleverede en Ekstraktafskrift til Kommissionens Formand i Mødet den 27. Marts 1946.

Jeg kan samtidig oplyse, at Kammerherre Zahle intet havde at bemærke til det i Beretningen anførte.

Deres ærbødige

F. Schøn.

2.

Beretning af legationssekretær Schøn vedrørende begivenhederne omkring 9. april 1940 (april—maj 1940).

Den 9. april 1940.

Den 9. April 1940 er Navnet paa nærværende Beretning — denne tunge og bitre Dag, hvor Danmark for første Gang i dets mere end 1000-aarige Bestaaen blev besat af en fremmed Magt. For de allerfleste i Danmark er de i Forbindelse med Besættelsen stedfundne Begivenheder næsten udelukkende knyttet til denne Dag. Selvom der muligvis Mand og Mand imellem i den forløbne haarde Vinter, hvor Talen var faldet paa de strenge Tider, var fremkommet Ytringer om, at det nok blev meget værre, naar Tyskerne kom — Ytringer, som de, der var fremkommet med dem, næppe selv virkelig troede paa —, er Sandheden den, at Besættelsen kom som en fuldstændig Overraskelse for hele Befolkningen.

Det var dog ellers Tider, hvor man indenfor det, der hed Udenrigspolitik, maatte være forberedt paa alle Eventualiteter, ja, hvor man næsten kan sige, at Overraskelsen var blevet gjort til en Del af hele Politikken. Danmark var kommet godt igennem Verdenskrigen, og selvom man hurtigt efter Udbrudet af Krigen i 1939 fik at mærke, at man ikke vilde komme til at opleve saa gyldne Tider som under Verdenskrigen, idet der paa det økonomiske Omraade meget snart taarnede sig mangeartede og store Vanskeligheder op for Danmarks Erhvervsliv, nærede dog alle det Haab — eller maaske snarere den Forventning —, at det ogsaa denne Gang skulde lykkes at holde Danmark udenfor Krigen. Vi havde jo Ikke-Angrebspagt med Tyskland, og alle i Danmark var enige om at iagttage den strengeste Neutralitets-Politik, hvilken Politik ogsaa *blev* iagttaget.

For os paa Gesandtskabet i Berlin kom Besættelsen ikke slet saa overraskende. Der havde allerede nogen Tid forinden vist sig Tegn paa, at der indenfor den tyske Hærledelse var noget i Gære, men noget Holdepunkt for, om Planerne og Forberedelserne havde Retning mod Norden eller mod Holland, havde man ikke. Den 31. Marts fik Gesandtskabet imidlertid saadanne Oplysninger, som i Forbindelse med andre maatte gøre det sandsynligt, at de militære Forberedelser, der var igang, havde eller dog kunde have Danmark til Genstand. Som Følge af Danmarks geografiske Beliggenhed vilde der ikke være nogensomhelst Chance for, at Danmark vilde kunne holdes udenfor, hvis et tysk Angreb skulde blive rettet imod Norge eller Sverige. De Oplysninger, som da forelaa for Gesandtskabet, gik i Korthed ud paa følgende:

For at sikre sig imod — saaledes blev der sagt —, at der fra Vestmagternes Side skulde blive rettet et Angreb mod de svenske Malmlejer via Norge, var Tyskland i Færd med i Swinemünde at samle en betydelig Transportflaade paa ialt 150.000 tons med Tropper, herunder Bjergtropper og med al fornøden Udrustning. Den blotte Tilstedeværelse af en saadan Flaade maatte være et tilstrækkeligt Varsko for Norden, men dertil kom, at der forelaa et andet Forhold, som i Forbindelse med den nævnte Flaadesamling maatte virke stærkt foruroligende. — Som Følge af de mange Ulykker, der i Krigens første Maaneder havde ramt den neutrale Skibsfart paa England, besluttedes det paa det nordiske Udenrigsministermøde i København i Slutningen af Februar, at der fra dansk, norsk og svensk Side gennem de respektive Landes Gesandtskaber i Berlin skulde rettes Henvendelse til den tyske Regering for at søge tilvejebragt en Ordning, hvorved Skibsfarten paa England kunde betrygges. Svenskerne, der havde været hurtigst i Vendingen, havde faaet berammet Tidspunktet for de ønskede Forhandlinger til Begyndelsen af April, medens det ikke havde været Nordmændene og Danskerne, der ganske vist havde taget noget mere Tid til Forberedelse af Henvendelsen til den tyske Regering, muligt at faa noget Svar fra Auswärtiges Amt, trods flere Forespørgsler til Sagen. Umiddelbart inden de svensk-tyske Forhandlinger skulde tage deres Begyndelse, hvilket Tidspunkt altsaa kom til at falde

sammen med Troppekoncentrationen i Swinemünde, meddelte Tyskerne det svenske Gesandtskab i Berlin, at de ikke saa sig i Stand til at forhandle foreløbig, uden at nogen nærmere Grund blev angivet herfor.

Disse to Omstændigheder tydede stærkt paa, at et tysk Angreb var forestaaende, og at Norden denne Gang var Angrebets Retning. Kammerherre Zahle skrev samme Aften, han var blevet bekendt med Troppe- og Flaadekoncentrationen, et Brev til Udenrigsministeren, i hvilket Brev han kort gjorde Rede for de lige nævnte Iagttagelser, et Brev som blev medbragt til København og overgivet Udenrigsministeren af Marineattaché, Kommandørkaptajn Kjølsen, der den følgende Morgen (1. April) fløj til København paa sit sædvanlige maanedlige Besøg dèr.

De nærmest følgende Dage ventede vi med Spænding paa Efterretninger fra Swinemünde. Men først Torsdag den 4. April kom den ulykkebringende Meddelelse. Jeg husker nøje hin Torsdag. Kl. 14.30 vendte Attaché Meinstorp og jeg tilbage fra vor Frokost, som vi den Dag, som saa ofte før, havde indtaget i »Zum schwarzen Ferkel« i Dorotheenstrasse. Allerede i Gesandtskabets Indgangsdør blev vi modtaget af Legationsraad Steensen-Leth og Hr. Kjølsen, der i Mellemtiden var vendt tilbage fra København. Hr. Steensen-Leth meddelte, at Gesandtskabet havde modtaget alvorlige Efterretninger, og at det blev nødvendigt, at jeg samme Eftermiddag Kl. 17 fløj til København med en Beretning til Udenrigsministeren. Vi havde ganske vist dengang den Ordning, at Piloterne paa de danske Rutemaskiner imellem København og Berlin som Kurérer medtog Post mellem Udenrigsministeriet og vort Gesandtskab. Maskinen til København Kl. 17 var en dansk Maskine, hvis Pilot havde Post med til København, men for at understrege Beretningens vigtige og alvorlige Karakter, havde Gesandten besluttet at sende en af Tjenestemændene af Sted med Rapporten.

»Ja, saa maa jeg jo hellere tage af Sted«, sagde jeg, hvorpaa jeg straks forlod Gesandtskabet for at faa det nødvendige Udrejsevisum og træffe de nødvendige Rejseforberedelser. Hr. Meinstorp gav sig i Mellemtiden til at maskinskrive Beretningen, hvis Indhold jeg først blev bekendt med, da jeg paany kom tilbage til Gesandtskabet. Jeg havde dog, inden jeg tog af Sted, lige hørt Danmarks Navn nævnt, og som Situationen laa, vidste jeg, hvad det betød. Beretningens Indhold gik i Korthed ud paa følgende:

Mellem Kl. 13 og 14 samme Dag havde Marineattacheen fra to forskellige Kilder — hvoraf den ene hørte til de sikreste, der overhovedet fandtes — modtaget Underretning om, at der »i næste Uge« forestod en »Aggression« mod Danmark og Syd-Norge. Disse Operationer skulde kombineres med et Indbrud i Holland, hvilket Angreb dog muligvis først skulde finde Sted noget senere. Endvidere meddeltes det, at Indskibningen af Tropper var paabegyndt i Swinemünde.

Jeg fik de fornødne Instruktioner af Kammerherre Zahle om, hvad der skulde svares, saafremt Udenrigsministeren skulde ønske forskellige Punkter i Beretningen nærmere belyst, og straks efter var jeg paa Vej til Tempelhof Flyveplads. — For en Fuldstændigheds Skyld vil jeg blot her anføre, at Gesandtskabet selvfølgelig straks lod de Oplysninger, som det havde modtaget, gaa videre til det norske Gesandtskab. Vi holdt iøvrigt Nordmændene nøje underrettede om, hvad vi erfarede i de Dage og vice versa.

Vejret var mørkt og trist. Det regnede og blæste, og paa Tempelhof Flyveplads stod der Vand i flere Centimeters Højde. I Regn og Rusk stod vi og ventede paa Pladsen, inden vi kunde gaa ombord i Flyvemaskinen. Omsider kom vi af Sted — hvor langsomt alt syntes at gaa —, og i tunge Regnskyer fløj vi op gennem Nord-Tyskland. Først nu fik jeg Tid til at gennemtænke Betydningen af det Budskab, jeg havde med. Jeg havde jo nok ved tidligere Lejligheder gjort mig Forestillinger om et tysk Indfald i Danmark, men helt anderledes var det nu, da det truende Angreb var en Aktualitet. Man gør sig mange Tanker i en saadan Situation uden dog i fuldt Omfang at fatte den Ulykke, der skulde komme. Trods alle onde Varsler var Haabet der dog endnu. Det kunde jo være, at Planerne i sidste Øjeblik blev opgivet paa samme Maade, som det Angreb paa Belgien og Holland, der havde været planlagt til den 11. November 1939. Eller var det hele maaske blot løse Rygter. Kendsgerningerne, Transportflaaden i Swinemünde og de opgivne Skibsforhandlinger talte dog deres tydelige Sprog, og de meget sikre Kilder, nej der kunde ingen Tvivl være om, at det var Alvor denne Gang.

Kl. 18.30 gled vi ned paa Kastrup Flyveplads. I en Bil begav jeg mig straks til Østre Allé 5, og paa Slaget 7 overgav jeg Kammerherre Zahles Beretning til Udenrigsministeren, der i Forvejen af Gesandtskabet var blevet adviseret om mit Komme. Ministeren vilde straks have permitteret mig, men jeg bad ham om at læse Beretningen først,

idet jeg bemærkede, at der jo kunde være noget deri, som han ønskede at spørge mig om. Da Ministeren havde læst Beretningen, rejste han sig op og bød mig farvel uden at sige et eneste Ord om, hvad han havde læst.

Da jeg paany stod i Østre Allé, følte jeg mig noget forstemt. Jeg havde svært ved at forstaa, at en Udenrigsminister i en saa alvorlig Situation ikke havde eet Spørgsmaal at stille til den, der havde forladt Berlin blot faa Timer forinden. Jeg gik langsomt ned til Trianglen for at tage en Linie 3 for at køre ud til Frederiksberg, hvor jeg skulde tilbringe Aftenen hos min Familie. Sporvognen kørte for Næsen af mig, og inden den næste Sporvogn kom, havde mine Tanker dirigeret mig i en anden Retning. Jeg syntes ikke, jeg havde udført mit Hverv tilfredsstillende ved blot som et Postbud at have afleveret den mig betroede Beretning. Jeg tog derfor ned til Ministeriet, hvor jeg telefonisk satte mig i Forbindelse med en højtstaaende Embedsmand, hvorunder Sager vedrørende Danmarks Udenrigspolitik hører. Efter et Kvarters Forløb indfandt den paagældende sig i Ministeriet. Jeg refererede Indholdet af Beretningen for ham og understregede og kommenterede den paa de Punkter, hvor jeg ansaa det for at være af Betydning. Efter at vi havde talt sammen en halv Times Tid, skiltes vi.

Det havde været Meningen, at jeg skulde være fløjet tilbage til Berlin allerede om Fredagen (den 5.), men Afrejsen blev i sidste Øjeblik udsat til om Lørdagen. Med Luftkureren Fredag Eftermiddag sendte Kammerherre Zahle paany en Beretning til København om den politiske Situation. Denne Beretning blev af mig afhentet i Kastrup og afleveret til Udenrigsministeren; en Kopi af den bragte jeg straks efter fra Udenrigsministeren til Kabinetssekretæren. I denne Beretning nævnte Kammerherre Zahle, at den svenske Gesandt i Berlin, der forstaaeligt ogsaa var urolig over Troppekoncentrationen i Swinemünde, personlig havde henvendt sig til Statssekretær Weizsäcker i Auswärtiges Amt og spurgt ham om Hensigten med denne Transportflaade. Det Svar, Gesandten havde faaet paa sin Forespørgsel, havde nærmest været efter Recepten, at det ikke vedkom ham. Altsaa et yderligere memento. Ogsaa den 6. og den 8. sendte Kammerherre Zahle Beretninger hjem, i hvilke Situationens Alvor atter og atter understregedes.

Umiddelbart inden min Afrejse den 6. spiste jeg Frokost hos Wivex sammen med Mor. Som en underlig Skæbnens Ironi spillede Orkestret, umiddelbart inden jeg gik, Musikken til »Der var engang«. Med Midsommervisens »... og med Sværdet i Haand skal hver udenvælts Fjende beredte os kende« i Ørene tog jeg Afsked. Man vil forstaa mine Følelser i det Øjeblik. Efter den Maade, paa hvilken man paa ansvarlige Steder i København havde modtaget Advarslen fra Berlin, kunde man just ikke sige, at det var Beredthed, der kendetegnede os.

Jeg fik et haandskrevet Brev med fra Udenrigsministeren til Kammerherre Zahle. Brevet var i nøje Overensstemmelse med den Opfattelse, jeg havde faaet af Indstillingen derhjemme.

»Tak for Deres Beretning af 4. ds. Den har unægteligt sat Sindene i Bevægelse herhjemme, men vi er ikke helt klare over, hvilke Konklusioner vi skal drage. Vi ser ikke ret, at det kan være i Tysklands Interesse at udvide Krigen til Norden og bemægtige sig Danmark.« Saadan omtrent lød Ordene i Brevets første Halvdel. Der var vistnok lidt flere, som jeg ikke længere husker, men de var uden Betydning. I Brevets anden Halvdel meddelte Ministeren, at Direktøren vilde komme til Berlin om Mandagen (den 8.) for at tale med en Bekendt med det Formaal at faa — de før omtalte — Skibsforhandlinger i Gang. Der stod ganske vist Skibsforhandlinger i Brevet, men det var selvsagt Meningen — det gaar jeg da ud fra —, at Direktøren ved samme Lejlighed eller vel først og fremmest skulde se at bringe paa det rene, hvor meget der laa bag Angrebsplanerne mod Danmark. Man syntes øjensynligt at have glemt, at der i Beretningen af 4. April stod »i næste Uge«. Thi ellers maatte man da have været forberedt paa, at Rejsen eventuelt kunde komme for sent. Den blev iøvrigt opgivet om Mandagen, idet den tyske Gesandt i København, saavidt jeg har forstaaet, fraraadede den.

Og medens den tyske Gesandt i København for en særlig indbudt Kreds i Dagmar Teatret foreviste Filmen »Feuertaufe« — Filmen om det tyske Luftvaabens Ødelæggelser i Polen —, fløj jeg tilbage til Berlin. Det var naturligvis ikke nogen Tilfældighed, at den tyske Gesandt havde indbudt til den Forevisning, netop 3 Dage inden de tyske Bombemaskiner skulde brumme truende over København. Tyskerne ønskede øjensynligt at vise »de interesserede«, hvorledes det gik, naar man ikke makkede ret. Samme Dag fandt forøvrigt en tilsvarende Forevisning Sted i Oslo.

Saanart jeg var naaet tilbage til Berlin Lørdag Aften, aflagde jeg Referat fra min Rejse for Kammerherre Zahle. Jeg maatte naturligvis gøre ham bekendt med den store Skepsis, med hvilken hans Beretning var blevet modtaget i Ministeriet.

Søndag den 7. April om Formiddagen tog jeg ind paa Gesandtskabet. Der var heldigvis intet foruroligende Nyt. Paa et Tidspunkt, hvor man følte, at Uvejret kunde bryde løs hvert Øjeblik, betød »intet Nyt« en Lettelse. Ikke paa noget Tidspunkt har jeg i højere Grad end i disse Dage følt Sandheden af »no news good news«. Men denne Gang blev det kun en stakket Frist. Om Eftermiddagen, som jeg tilbragte i Lichterfelde hos Steensen-Leths, kunde Marineattachéen fortælle os, at Transportflaaden nu havde forladt Swinemünde i vestlig Retning, men med ukendt Maal. Udenrigsministeriet (og Marineministeriet) blev straks telefonisk underrettet herom af Gesandtskabet, ligesaa det norske Gesandtskab. Med »ukendt Maal« hed det, men set paa Baggrund af de Oplysninger, vi havde, kunde der desværre ikke være større Tvivl om, at Maalet var Danmark og Norge. Hvis der hos os i Berlin endnu var noget Haab om, at det Angreb, der nu skulde iværksættes, ikke angik os, var det i hvert Fald meget ringe. Den følgende Dag — Mandag den 8. April — kendte vi allerede om Formiddagen med Sikkerhed den tyske Flaades Retning. Under en Telefonsamtale, som en af de danske Korrespondenter i Berlin havde ført med sit Blad i København, havde man fortalt ham, at Passagererne paa den første Færge over Storebælt om Morgenen havde kunnet iagttage noget interessant. Paa Grund af den Aflytning, der altid fandt Sted af Bladkorrespondenternes Telefonsamtaler, var man ikke kommet nærmere ind paa, hvori det interessante bestod, men vi vidste Besked. Nu vilde det blot være et Spørgsmaal om Timer, og Begivenhederne vilde tage en voldsom Udvikling. Det var jo den samme Morgen, paa hvilken vi havde modtaget Meddelelse om, at England havde udlagt Miner paa visse Steder i de norske Territorialfarvande for at forhindre den svenske Malmtransport til Tyskland. Mandag Aften spiste jeg til Middag hos Landbrugsattaché Jacobsen sammen med den finske Gesandt, Wuorimaa, Legationsraad Stang, Legationssekretær Ingstadt og Legationssekretær Wulfsberg fra det norske Gesandtskab, Handelsraadgiver Vinell og Landbrugsattaché Bågenholm fra det svenske Gesandtskab og Hr. Steensen-Leth. Den danske og den norske Gesandt var ogsaa indbudt, men havde sendt Afbud som Følge af den truende Situation. Radioen indtog den Aften en særlig fremtrædende Plads. Med spændt Opmærksomhed lyttede vi til Meddelelserne om, at engelske Undervandsbaade havde sænket en Række tyske Undervandsbaade i Skagerak og Kattegat, og vi forstod, at nu var Kampen om Norge begyndt. Da jeg ved 2-Tiden tog afsked med Hr. Stang, skete det iøvrigt med følgende Bemærkning, fremsat i Tilslutning til en Historie, der var blevet fortalt i Selskabet tidligere paa Aftenen: »og nu haaber jeg ikke, at vi, naar vi vaagner i Morgen, er blevet Landsmænd«. Det var vi dog ikke blevet, men i den Mening, hvori Bemærkningen var blevet fremsat og opfattet, var det nu ikke saa langt fra.

Autentiske Oplysninger om, hvad der skete i København i disse Dage, og om, hvad Regeringen foretog for at sikre Danmarks Uafhængighed, har det hidtil ikke været muligt at faa. Det nedenstaaende gengivne hidrører i det væsentligste fra Oplysninger, som jeg indhentede under et Besøg i København i Dagene 11.—17. April. Da Oplysningerne angaar Forhold og Begivenheder, som jeg ikke selv har Førstehaandskendskab til, kan jeg ikke gengive dem med den samme Sikkerhed for deres Rigtighed, som for hvad der ellers her er skrevet. Men jeg har ingen Grund til at antage, at hvad der nu meddeles, ikke skulde være i Overensstemmelse med Sandheden. Rigtigheden bestyrkes jo iøvrigt af, hvad der skete. Men der er selvsagt en Fare for, at jeg ikke har faaet alt med. Jeg føler mig tilmed overbevist om, at der er foregaaet flere Drøftelser om Situationen, end jeg her er i Stand til at berette om. Oplysningerne her kan derfor ikke anses for at være fuldstændige.

Den 4. April Kl. 10 om Aftenen — 3 Timer efter at jeg havde afleveret Kammerherre Zahles Beretning til Udenrigsministeren — bad Statsministeren og Udenrigsministeren om Foretræde for Kongen, der iøvrigt havde Selskab den Aften. Det er mig ikke bekendt, hvad der drøftedes ved dette Møde, men det er næppe urigtigt at antage, at Kammerherre Zahles Beretning var Emnet.

Den 5. April forhandlede Udenrigsministeren til forskellig Side; jeg saa bl. a. tilfældigvis den tidligere Udenrigsminister Erik Scavenius gaa ind i Udenrigsministeriet den Dag. Da jeg om Aftenen afleverede Kammerherre Zahles anden Beretning, som jeg havde hentet i Kastrup, gjorde Udenrigsministeren da ogsaa et særdeles træt Indtryk.

Medens det, som nævnt, er mit bestemte Indtryk, at Ministeriet — i hvert Fald indtil den 8. om Middagen — havde meget svært ved at tro, at der kunde være nogen Fare

for Danmark, besluttedes det dog at sende Prins Axel til Berlin. Formaalet med denne Rejse var — saa hed det sig —, at Prinsen skulde søge at faa de for Danmark saa livsvigtige Skibsforhandlinger i Gang, men det var dog selvsagt først og fremmest et Ønske om at blive orienteret om, hvorvidt Rygterne om det forestaaende Angreb paa Danmark havde noget paa sig. Det var Prinsens Hensigt at opsøge Göring og Storadmiralen. Den 7. om Aftenen — (det var Søndag) — ankom Prinsen til Berlin med Toget fra København. Det lykkedes imidlertid ikke Prinsen at komme i Forbindelse med nogen af de paagældende om Mandagen — Grunden hertil er indlysende —, og først om Tirsdagen havde Prinsen sin Samtale med Göring. Da var det jo imidlertid allerede for sent. Nogen Samtale med Storadmiralen fandt af samme Grund ikke Sted.

Saavidt bekendt, blev der i Dagene mellem den 6. og 8. — uden at jeg dog er i Stand til nærmere at kunne angive de nøjagtige Tidspunkter — forhandlet baade indenfor Regeringen og med Cheferne for de to Værn, ligesom der blev holdt et Møde i Forsvarsministeriet. Paa hvilket Grundlag disse Forhandlinger fandt Sted, er mig ikke bekendt. Nogen endelig Beslutning syntes Regeringen dog ikke at have taget, dens Holdning syntes i hvert Fald for en udenforstaaende Iagttager at have været præget af Raadvildhed og Ubeslutsomhed blandet med en enestaaende Optimisme.

. . . . . .

I Berlin var det gennem en engelsk Radioudsendelse Kl. 8, at Meddelelsen om de tyske Troppers Indrykning i Danmark først naaede os. Ingen paa Gesandtskabet havde lyttet til denne Radioudsendelse, men ved 8.30 Tiden underrettede den amerikanske Chargé d'Affaires, Mr. Kirk, os derom pr. Telefon. Hr. Steensen-Leth tog straks ind til Hotel Bristol for at underrette Prins Axel. Lidt senere indfandt Mr. Kirk sig hos Kammerherre Zahle og tilbød sin Hjælp for det Tilfælde, at der var noget, han kunde være os behjælpelig med. Lidt over Kl. 10 fik vi at vide, at »Oberkommando der Wehrmacht« kort forinden ved en »Sondermeldung« gennem den tyske Radio havde udsendt Meddelelse om Begivenhederne i Danmark og Norge. Nu var Tvivlens Tid forbi. Vi gik op til Kammerherren, der omtrent samtidig med en Verbalnote fra Auswärtiges Amt modtog en Genpart af det Memorandum, der samme Morgen af den tyske Gesandt i København var blevet overrakt til Udenrigsministeren.

Vi drøftede kort Begivenhederne og deres Konsekvenser, besluttede saa at lukke op for Radioen for at høre, hvad der blev sagt fra København. Vi fik lige hørt en Meddelelse om, at det var blevet Bladene forbudt i de første Timer at udsende Løbesedler. Derpaa meddelte Speakeren, at der vilde blive spillet Musik af Carl Nielsens »Maskarade«. — Maskarade som første Udsendelse, bortset fra det egentlige Meddelelsesstof — efter at Landet var blevet besat af en fremmed Magt. Til Statsradiofoniens Undskyldning tjener dog, at man næppe da var klar over den dybe Ironi i, at man til Situationen havde valgt Musik til en Opera med netop dette Navn, omend det var ægte dansk Musik. Vi drejede hurtigt af for Radioen igen. Regeringens Meddelelse og Kongens Budskab i Anledning af de tyske Troppers Indrykning i Danmark var allerede om Morgenen blevet udsendt gennem den danske Radio, men ingen paa Gesandtskabet havde hørt denne Udsendelse.

I Løbet af Formiddagen indfandt et ikke ringe Antal fremmede Gesandter sig hos Kammerherre Zahle.

Jeg spiste Frokost med Kammerherrens den Dag. Til Stede var desuden Prins Axel, Hr. Steensen-Leth, Hr. Kjølsen og Hr. Meinstorp. Paa den for Danmark saa skæbnetunge Dag sad denne lille Kreds af Danske i Berlin og talte om, hvad der optog os alle, Danmarks Fremtid. Jeg vil sent glemme denne Frokost.

Kl. 5 om Eftermiddagen fløj Prins Axel tilbage til København.

Om Aftenen den 9. April havde jeg Vagt paa Legationen. Noget af Interesse skete der ikke paa denne Vagt, hvad heller ikke var at vente. Nu forekom det En saa formaalsløst at vaage, thi hvad der var hændt paa denne Dag, lod sig ikke ændre, men stod fast i sin haarde og bitre Virkelighed.

Onsdag Eftermiddag (den 10.) ved 6-Tiden blev Kammerherre Zahle kaldt til Udenrigsminister v. Ribbentrop, der havde ønsket en Samtale med ham. Noget særligt havde Hr. v. Ribbentrop ikke at fortælle Kammerherren; det meste var en Gentagelse af, hvad der havde staaet i den tyske Regerings Memorandum, men Rigsudenrigsministeren ønskede øjensynligt ved en Samtale med Kammerherren saa at sige at bryde Isen overfor Gesandtskabet efter Besættelsen for derved at vise, at denne ikke skulde medføre nogen

Ændring i det danske Gesandtskabs Stilling overfor det tyske Udenrigsministerium. Da Kammerherren ønskede, at Udenrigsministeriet snarest skulde gøres bekendt med den stedfundne Samtale, fløj jeg den følgende Eftermiddag til København med en Beretning herom. Post-, Telefon- og Telegrafforbindelsen mellem Tyskland og Danmark var nemlig endnu ikke blevet genoptaget.

Denne Gang forlod jeg Tempelhof i Snestorm, og op gennem Nord-Tyskland passerede vi gennem flere Snebyger. Det var mørkt og stormfuldt, Sindet ligesaa; som Ugedagen forinden havde de himmelske Magter sørget for det rette Akkompagnement.

Ved Ankomsten til Kastrup mødte jeg de første tyske Soldater paa dansk Grund; det var Vagtposterne paa Flyvepladsen. Det Indtryk, dette Syn maatte gøre paa mig, behøver jeg vist ikke at beskrive. Straks efter Ankomsten begav jeg mig med min Beretning til Ministeriet — det havde denne Gang ikke den samme Hast som sidst —, hvor jeg vilde opsøge den Embedsmand, som jeg havde talt med hin Torsdag Aften.

Efter at jeg havde afleveret mit Brev, tog jeg straks Afsked, da den paagældende var travlt optaget. Den 9. April fremkaldte jo mange nye Spørgsmaal, som der hastigt maatte tages Stilling til i Centraladministrationen. Udover Veksling af nogle ligegyldige Bemærkninger i Ministeriets Gange og Korridorer, talte jeg i de 6 Dage, jeg denne Gang blev i København, ikke med nogen af Udenrigsministeriets højerestaaende Embedsmænd, der — det skal indrømmes — ogsaa havde nok at tage Vare paa. Derimod drøftede jeg den svundne Uges Begivenheder med andre Embedsmænd i Ministeriet. Sent skal jeg dog glemme de mange Ansigtsudtryk, der genspejlede Sorg og Bekymring. Thi medens der blandt Befolkningen utvivlsomt herskede Ukendskab til Rækkevidden af det passerede, var der blandt Embedsmændene i Udenrigsministeriet næppe større Tvivl om, hvad Ørnens Klo kunde komme til at betyde. Indenfor Administrationen mærkedes det tilmed meget snart, hvor lidt der var blevet tilbage af vor fordums fulde Handlefrihed.

En af Dagene havde jeg en Times Samtale med Viceadmiral Rechnitzer og Kommandør Hammerich. Under denne Samtale nævnte Viceadmiralen, at han havde modtaget et Brev fra den tyske Storadmiral, i hvilket Brev denne beklagede, at Forholdene havde udviklet sig saaledes, at det skete var blevet nødvendigt. Jeg bemærkede hertil, at jeg aldrig havde været nogen Ynder af Kondolencer i slige Situationer, men naar Kondolencen tilmed kom fra en, der havde sit Medansvar for Ulykken, forekom det mig, at man helst maatte have været foruden. Thi Storadmiralen kunde naturligvis ikke melde sig fra, hvormeget Beslutningen om Angreb paa Danmark end kunde have været ham imod.

Det var naturligvis vanskeligt blot ved et Par Dages Besøg at danne sig noget virkeligt Indtryk af, hvorledes den almindelige danske Befolkning tog Besættelsen. At Besættelsen var kommet ganske bag paa Befolkningen, var utvivlsomt, og i Begyndelsen forstod de fleste, som nævnt, næppe Rækkevidden af det passerede og indsaa næppe heller, hvad Besættelsen vilde komme til at betyde for os baade i national, politisk og økonomisk Henseende. Selve Besættelsesdagen havde der endog været adskillige, der øjensynlig havde faaet det Indtryk, at der var Tale om en Art Flaadebesøg. Saaledes opførte de sig i hvert Fald. Saadanne Foreteelser forsvandt imidlertid hurtigt, Folk blev alvorligere; de syntes at tænke mere. Men Tankerne vendte indad, fordi Situationen ikke tillod at give dem det ydre Udtryk, som de under andre Forhold vilde have faaet. Det var, som om der under Overfladen groede noget, der skulde bryde frem, naar Tiden var inde. Helt knuget var Nationen dog ikke, og det københavnske Smil var ikke helt forsvundet; at heller ikke det danske Humør fornægtede sig, var der mange Eksempler paa. For blot at nævne et enkelt: De tyske Besættelsestropper blev straks døbt »Frelsens Hær«; de var jo kommet for at frelse os fra de grumme Englændere.

De tyske Soldater saa man ikke meget til i København; i hvert Fald ikke i de Dage, jeg var der. De opførte sig iøvrigt overalt saare korrekt. Bortset fra de allerførste Nysgerrighedens Dage overlod Befolkningen dem ganske til sig selv. Der var ingen Fraternisering mellem Befolkningen og Tropperne, men en vis kølig Holdning fra Befolkningens Side. Paa Gaden lod Folk, som om de slet ikke saa de fremmede; de saa, kan man næsten sige, igennem dem. Det var paa denne Maade, og den var tilmed ikke helt behagelig for de fremmede, der blev reageret fra Danskernes Side. Mærkeligt nok, at vi Danske, som maaske mindre end de fleste andre Folk i Historien havde været undergivet fremmed Herredømme, næsten alle straks og ganske uvilkaarligt fandt den samme »Løsning« paa et ikke helt let Spørgsmaal. Eller var det maaske blot et Udslag af vor Hang til at søge at undgaa at se det ubehagelige i Situationen.

København oplevede sine første mørkelagte Nætter. Der havde nu i næsten et Aar været snakket Mørklægning i Danmark, og man havde omsider besluttet, at der skulde holdes Mørklægningsøvelse den 17. April, et meget passende Tidspunkt, for da vilde der være Fuldmaane. Men den 9. April blev Danmark mørkelagt med en halv Dags Varsel, og den blev tilmed gennemført paa en Maade, som maatte imponere selv den der, som jeg, kom fra Berlin, og hvor vi ellers var vant til Mørklægning. Jovist, vi Danske kan, naar vi vil og skal.

Det havde været Meningen, at jeg skulde være vendt tilbage til Berlin Mandag den 15. April. Der var imidlertid ingen Forbindelse den Dag, heller ikke den følgende, og først Onsdag den 17. April kunde jeg rejse tilbage. Efter min Ankomst til Berlin aflagde jeg Beretning for Kammerherre Zahle om mine Iagttagelser og mine Indtryk fra Besøget i København.

Fredag den 19. April rejste det norske Gesandtskab fra Berlin. Omkring Kl. 13.30 havde Gesandten med Stab faaet Ordre til at forlade Berlin med et Tog, som skulde afgaa fra Lehrter Bahnhof endnu samme Dag Kl. 16.16. Kun smaa 3 Timer blev der saaledes givet Gesandtskabets Medlemmer til at bryde op og træffe de nødvendige Rejseforberedelser. Paa Banegaarden ved Afskeden var en Række Medlemmer fra det svenske Gesandtskab med Gesandten i Spidsen. Fra det danske Gesandtskab var mødt Kammerherre Zahle og Frue, Hr. Steensen-Leth og Frue, Hr. Kjølsen og jeg. Andre Diplomater var ikke tilstede ved Afskeden, men dette skyldtes utvivlsomt, at Afrejsen var blevet beordret med saa kort Varsel, at kun det danske og det svenske Gesandtskab i Tide havde naaet at faa Underretning herom.

Det norske Gesandtskab var borte, snart skulde flere følge efter, men det danske Gesandtskab fortsatte sit Arbejde under de ændrede Forhold.

April—Maj 1940.

F. Schøn.

3.

Redegørelse fra daværende udenrigsråd Jens Bull om hans samtaler med den norske minister i København 5. april 1940.

Artikel i Morgenbladet, 11. Oktober 1947.

Utenriksminister Koht og minister Scheel.

Av minister *Jens Bull.*

I sitt svar til professor Koht i Morgenbladet for 2. oktober, trekker direktør Thomas Schlytter atter meg inn. Jeg skal både ha sagt at ryktene om tyske angrepsplaner skrev seg fra «en aviskorrespondents fantasier» og ha uttalt at «man» i Utenriksdepartementet var forbauset over at en gammel diplomat som Scheel kunne tro på «noe sådant».

Intet av dette er riktig. Om det første punkt henviser jeg til mitt svar til hr. Schlytter i Morgenbladet for 1. oktober, hvor jeg har pekt på at karakteristikken «en aviskorrespondents fantasier» ikke var min, men Aftenpostens. I min samtale med minister Esmarch 5. april 1940 siterte jeg Aftenpostens overskrift for å gjøre det klart for minister Esmarch hvilken artikkel jeg siktet til, og for å høre om ryktene var af samme art som dem som var nevnt i artiklen. Samtalen var vanskelig fordi Esmarch og jeg ikke kunne tale rett ut i telefonen. Vi prøvde oss fram med antydninger og omskrivninger. Men så meget forstod jeg at det gjaldt en melding som kunne være alvorlig, men som ikke behøvde å være det. Og jeg gjorde notat om samtalen med dato og klokkeslett.

Direktør Schlytter henviser til Undersøkelseskommisjonens bemerkning om at jeg fant »et forløsende ord ved å henvise til «En aviskorrespondents fantasier»». Dette er en karakteristikk som står for Undersøkelseskommisjonens regning. For meg var det såvisst ikke forløsende. Jeg finner karakteristikken misvisende, og det har jeg gjort Kommisjonen oppmerksom på.

Etter å ha talt med utenriksminister Koht, meddelte jeg Esmarch at utenriksministeren var lite tilbøyelig til å foreta seg noe i Berlin på grunnlag av ryktene. Dette var svar på det som den danske utenriksminister hadde spurt om, og dette meddelte Esmarch videre.

Det heter i Esmarchs rapport av 6. april 1940 (Undersøkelseskommisjonens Innstilling, Bilag, Bind II s. 160):

«Etter å ha hatt 2 telefonkonferenser med Utenriksråd Bull i går, meddelte jeg det danske Udenrigsministerium at den norske utenriksminister ikke fant på grunn av de for tiden foreliggende opplysninger å burde rette noen henvendelse til det tyske Udenrigsministerium.»

Dette er en korrekt gjengivelse av den beskjed Esmarch fikk gjennom meg. Men i det danske resymé som hr. Schlytter siterer fra den svenske hvitboken, er der gitt en helt annen versjon:

«Svaret fra Oslo gik ud paa, at man havde modtaget en lignende Beretning fra den norske Gesandt i Berlin, men ikke tillagde den nogensomhelst Betydning. Til «privat Orientering» tilføjede Minister Esmarch, at vedkommende Embedsmand i det norske Udenrigsministerium havde sagt, at man var forbavset over, at en gammel Gesandt som den norske Gesandt i Berlin kunde tro paa noget saadant.»

Dette resymé er forfattet så sent som i 1946 «til Dels paa Grundlag af ældre Optegnelser». Der er flere unøyaktigheter i det, og jeg kan ikke godta referatet av det som Esmarch skal ha sagt til Mohr at jeg hadde sagt til Esmarch. Med »vedkommende Embedsmand» menes nemlig meg. Jeg må bestemt hevde at jeg ikke avfeiet ryktene som noe en gammel minister som Scheel ikke burde tro på. Jeg visste jo ikke dengang nøyaktig hva ryktene gikk ut på, og dette gjorde jeg oppmerksom på i samtale nr. 2.

Det som forelå fra legasjonen i Berlin om formiddagen 5. april 1940 da jeg talte med Esmarch, var tre brev, nemlig av 29. mars, 1. og 4. april 1940, jfr. Undersøkelseskomisjonens innstilling, s. 85 flg. og Bilag, Bind II, s. 141 flg. I disse brev var der ikke varslet noe angrep på Norge.

I brevet av 29. mars slutter Scheel med de så ofte siterte ord om at «Norge bør holde sitt forsvar i orden, så sterkt som vår ytterste evne tillater». Men det han i dette brevet advarte mot, var i k k e et tysk angrep, men et mulig fransk-britisk inngrep på norsk sjøområde. Dette ville, heter det i brevet, stride mot folkerett, men det så ikke ut som om sådanne hensyn ville være bestemmende for England og Frankrike.

I brevet av 1. april melder Scheel om innskipning av tyske tropper i transportskip i Stettin, men slutter slik: «Troppeinnskipningen i Stettin står vel neppe i forbindelse med operasjoner i Norge. Det kan være at man har Sverige for øye; men det sannsynlige er vel at troppene skal sendes østover.»

Brevet av 4. april handler om en meddelelse fra en nøytral makts militærattasje om en mulig forestående tysk innmarsj i H o l l a n d og en antydning om innmarsj i D a n m a r k med sikte på å skaffe baser for tyske fly og ubåter på Jyllands vestkyst. Scheel «gjengir foranstående med alt mulig forbehold, men da vedkommende militærattasje er kjent som en sindig og velinformert mann, har Legasjonen ikke villet unnlate å innberette om saken.»

Scheels telegram av 5. april 1940 hvor han for første gang nevner rykter — men bare rykter — om besettelse av punkter på Norges sørlige kyst, kom først om ettermiddagen. Det er derfor utelukket at jeg samme dags formiddag kan ha avvist disse rykter som urimelige.

Vi kunne heller ikke i Oslo ha sagt at vi hadde mottatt en lignende beretning (som Zahles) fra den norske gesandt i Berlin, for det hadde vi ikke. Følgelig kunne vi heller ikke ha sagt at vi ikke tilla beretningen noen som helst betydning.

Haag, 6. oktober 1947.

Jens Bull.

P. S.

Etterat dette var skrevet har jeg fra ambassadør Esmarch mottatt gjenpart av et brev fra ham til Utenriksdepartementet av 3. ds. hvori han bestemt benekter å ha uttalt seg slik som anført i det danske resymé. Han tilføyer: «Jeg ga ikke direktør Mohr noen hverken privat eller offisiell orientering, men innskrenket meg til å meddele ham hva Bull hadde sagt og som jeg hadde skrevet ned under min telefonsamtale med ham».

Dermed skulle vel dette ryktet være slått i hjel.

Jens Bull.

4.

Beretning fra gesandt O. C. Mohr om hans samtaler med den norske og den svenske minister 5. april 1940 i anledning af et indlæg af den norske gesandt Jens Bull i »Morgenbladet« (jfr. A. nr. 3).

KGL. DANSK GESANDTSKAB
i Rom.

4. November 1947.

Til Udenrigsministeriet.

Oplysninger til Brug for den parlamentariske Kommission. Underhaandsskrivelse fra Kontorchef Schøn af 22. Oktober 1947.

Jeg takker for den mig underhaanden tilstillede Genpart af Beretning Nr. 1120 af 18. Oktober d. A. fra den kgl. Ambassade i Oslo med Udklip af „Morgenbladet" af 11. f. M. indeholdende en Redegørelse fra den nuværende norske Gesandt i Haag om Kontakten mellem Danmark og Norge 5. April 1940.

Det fremsendte Materiale giver mig Anledning til følgende Bemærkninger:

Jeg havde 5. April 1940 tre Samtaler med den herværende norske Gesandt om Meddelelserne fra Tyskland,

1) lidt før Kl. 11.30, da Gesandten blev anmodet om at skaffe oplyst, hvilken Betydning man i Oslo tillagde de fra Berlin modtagne Meddelelser,
2) lidt før Kl. 13.30, da Gesandten bragte det norske Svar, og
3) en Telefonsamtale lidt før Kl. 14.30, da Gesandten gav mig en yderligere Besked fra Oslo.

Jeg skal tillade mig at gøre udførlig Rede for de tre Samtaler.

Ved *første Samtale*, der som nævnt fandt Sted lidt før Kl. 11.30, kom den norske og den svenske Gesandt sammen til mig for at blive gjort bekendt med Indholdet af Kammerherre Zahles Beretning af foregaaende Dag. Selve Beretningen havde jeg ikke hos mig; Udenrigsministeren havde taget den med i Ministermøde. Jeg havde dog haft Lejlighed til at afskrive Beretningens fire første Punkter (den nærmere Meddelelse om Aktionen mod Danmark, Sydnorge etc.). Disse fire Punkter læste jeg op for de to Gesandter, der ytrede Ønske om at tage en Afskrift. Jeg svarede, at det kunde de godt, men at man vel iøvrigt kunde gaa ud fra, at Oslo og Stockholm havde ganske de samme Meddelelser. Gesandterne frafaldt derefter Ønsket om at tage Afskrift.

Resten af Kammerherre Zahles Beretning maatte jeg gengive efter Hukommelsen. Jeg gengav den uden Kommentarer. Kun paa det Punkt, hvor Kammerherre Zahle rejser Spørgsmaalet, om han skal foretage Henvendelse til Statssekretæren i det tyske Udenrigsministerium, nævnede jeg, at efter Udenrigsminister Munchs Mening burde de tre Landes Gesandter i Berlin, inden Beslutning toges, indbyrdes drøfte Hensigtsmæssigheden af et saadant Skridt, hvilken bedst kunde bedømmes paa Stedet.

Da jeg ved Samtalens Slutning bad de to Gesandter om at søge oplyst, „hvilken Betydning man i deres respektive Lande tillagde de fremkomne Meddelelser, og eventuelt hvilke Forholdsregler man agtede at træffe" — den Formulering af Spørgsmaalet, der i Forvejen var aftalt med Dr. Munch —, tilføjede jeg, at vi desværre endnu ikke var i Stand til at give den danske Opfattelse, da vi endnu ikke havde haft Lejlighed til at høre vor militære Sagkundskabs Vurdering, og vi ogsaa vilde prøve pr. Telefon at faa Kammerherre Zahles Vurdering, der ikke direkte fremgik af Beretningen. Hvilke Forholdsregler vi eventuelt vilde træffe, vilde først blive bestemt ved Ministermøde, naar vi havde faaet Svarene fra Norge og Sverige. Vi vilde gerne have disse Svar saa hurtigt som muligt, helst inden Kl. 14.30, paa hvilket Tidspunkt der igen skulde være Ministermøde. Dette havde Udenrigsministeren under min Samtale med de to Gesandter ringet fra Ministermødet.

Da de to Gesandter forlod mig, aftalte vi, at de skulde holde Kontakt indbyrdes og komme tilbage, naar de begge havde faaet Svarene fra deres respektive Regeringer. Vi blev enige om at fastsætte næste Møde til Kl. 13.15, hvis Svarene fra de to Regeringer var fremskaffet til dette Tidspunkt, ellers til Kl. 14.

Anden Samtale. De to Gesandter kom saa igen mellem Kl. 13.15 og 13.30. *Helt* detailleret var Ordvekslingen med den norske Gesandt følgende:

Jeg spurgte, hvem af de to Gesandter der først vilde aflægge Beretning. Den norske Gesandt sagde, at han maaske burde begynde, da det, han havde at sige, kunde siges i faa Ord. Jeg spurgte, om dette vilde sige, at man i Oslo ikke tillagde Meddelelsen synderlig Betydning. Gesandten, der *ikke* støttede sig til skriftlige Optegnelser, svarede, at man i Oslo havde en lignende Beretning fra den norske Gesandt i Berlin, men at man ikke tillagde den nogensomhelst Betydning.

Jeg stenograferede paa Stedet denne Udtalelse ned som den norske Regerings Svar paa vor Forespørgsel.

Gesandten tilføjede til „privat Orientering", at Bull havde sagt, at han var forbavset over, at en gammel Gesandt kunde tro paa noget saadant.

Da jeg ikke var klar over, om der med en gammel Gesandt mentes Kammerherre Zahle, gentog jeg spørgende „en gammel Gesandt" og fik Svaret „ja, en gammel Gesandt som Scheel".

Jeg medtog ikke den „private Tilføjelse" i Stenogrammet, da jeg nærede Betænkelighed ved at have den i Referatet, der indgik i Udenrigsministeriets Arkiv. Derimod fandt jeg mig baade berettiget og forpligtet til at nævne den „private Tilføjelse" overfor Udenrigsminister Munch, da jeg en halv Timestid senere læste mine Notater om de to Gesandters Svar op for denne. Den affødte fra Udenrigsministerens Side en Bemærkning om, at det understregede Nødvendigheden af, at de tre nordiske Gesandter i Berlin mødtes for at naa til en ensartet Bedømmelse af Situationen.

Det værdifulde i den herværende norske Gesandts „private Tilføjelse" var for mig den deri indeholdte Meddelelse om, at den norske Gesandt i Berlin troede paa Meddelelsernes Rigtighed. Baade samme og følgende Aften rekapitulerede jeg til ud paa Natten de forskellige indhentede Oplysninger for at prøve at komme til Bunds i Problemet. Ved disse Overvejelser gik jeg ud fra, at Gesandterne paa Stedet nok saa godt som de respektive Regeringer kunde foretage en Vurdering. Jeg opstillede paa Grundlag af de modtagne Oplysninger følgende Resumé. Den svenske Berlinergesandt syntes kun at tro paa et tysk Angreb i Tilfælde af forudgaaende *allierede* „aggressive Handlinger" overfor Skandinavien. Den norske Berlinergesandt syntes uden videre at tro paa et tysk Angreb. Kammerherre Zahle syntes at svinge frem og tilbage mellem disse to Opfattelser.

Da det den 6. April blev bestemt, at jeg skulde foretage en Orienteringsrejse til Berlin, opførte jeg da ogsaa som et af Punkterne paa Programmet for Berlinerbesøget: Undersøgelse af, hvilke Betragtninger der laa bag Minister Scheels Tro. Og ved mine Drøftelser med Udenrigsministeren den 7. April om Eftermiddagen vekslede vi paany nogle Ord om den herværende norske Gesandts „private Tilføjelse".

Jeg har i Aarene 1940—45 ofte haft den paagældende „private Tilføjelse" fremme i Bevidstheden, og ved Afhøringerne for den parlamentariske Kommission i Begyndelsen af 1946 fandt jeg det ikke forsvarligt at lade den uomtalt, men jeg erstattede Navnet „Bull" med „vedkommende Embedsmand".

Om Indholdet af selve det norske Svar, som jeg stenograferede ned paa Stedet, kan der naturligvis ikke være nogen Tvivl. Og for den herværende norske Gesandts „pri-

vate Tilføjelse" turde det samme gælde, selv om jeg ikke dengang nedskrev denne Tilføjelse. Min Erindring desangaaende er meget klar og sikker. Jeg erindrer ogsaa, hvad jeg tænkte i Anledning af den paagældende Bemærkning.

Man synes at ville betvivle, at det skulde være muligt at genkalde disse gamle Ting saa nøjagtigt i Erindringen.

En saadan Tviv! er ganske uberettiget, og der er intet mirakuløst i en Hukommelse over saa langt et Tidsrum. Bortset fra naturlige Anlæg og Øvelse beror den Nøjagtighed, med hvilken man over længere Tidsrum husker Samtaler og Begivenheder, vel hovedsagelig paa, hvor meget man tænkte over, og hvor megen Interesse man havde for de paagældende Spørgsmaal. Har Samtaler været ledsagede af intens Tankevirksomhed, erindrer man de Tanker, man gjorde sig, og derigennem genkaldes de faldne Ytringer i Erindringen. Dette er relativt let, naar man — vilkaarligt eller uvilkaarligt — i den nærmest efterfølgende Tid ofte har rekapituleret Begivenhederne i Bevidstheden.

Min Erindring om Samtalen er af ovenanførte Grunde meget klar og præcis, og jeg kan med absolut Bestemthed forsikre, at Samtalerne mellem den herværende norske Gesandt og mig den 5. April 1940 foregik nøjagtig saaledes som af mig skildret, og at dette var det Grundlag, vi i Udenrigsministeriet gik ud fra ved Bedømmelsen af Situationen.

En ganske anden Sag er naturligvis, om dette Grundlag muligvis har været fejlagtigt paa Grund af Misforstaaelser i en „vanskelig" Telefonsamtale mellem Oslo og den herværende norske Gesandt. Forholdet skulde, saavidt jeg forstaar, være det, at den Beretning fra den norske Gesandt i Berlin, man i Oslo tænkte paa og udtalte sig om, var en Beretning, ikke om et eventuelt tysk, men et eventuelt allieret Angreb.

Men at der skulde foreligge en saadan Misforstaaelse, kunde vi vanskeligt gætte os til her. Der var intet i Svaret, der tydede paa noget saadant.

Tredie Samtale med den norske Gesandt 5. April 1940 var, som nævnt, en Telefonsamtale.

Da de to Gesandter efter vort andet Møde, ved hvilket de havde overbragt deres respektive Regeringers Svar, havde forladt mig paa et Tidspunkt mellem Kl. 13.30 og Kl. 14, gav jeg mig til at omskrive de stenografiske Optegnelser om Svarene i Skriftsprog som Kladde for senere Renskrivning. Efter dette fik jeg Telefonforbindelse med Kammerherre Zahle i Berlin. Endnu medens jeg telefonerede med denne, kom Udenrigsministeren ved 14-Tiden tilbage til Ministeriet.

Da jeg havde sluttet med Kammerherre Zahle, gik jeg ind til Udenrigsministeren og oplæste det norske og det svenske Svar samt Referatet af Telefonsamtalen med Kammerherre Zahle. Da Udenrigsministeren lidt før Kl. 14.30 gik til Ministermøde, vendte jeg tilbage til mit Kontor.

Da jeg var i Færd med at gaa derfra til en Begravelse, *ringede den norske Gesandt* og meddelte, at han efter at være kommet tilbage til Gesandtskabet havde haft en ny Telefonsamtale med Oslo og faaet at vide, at man fra norsk Side ikke agtede at rette nogen Henvendelse i Sagen til det tyske Udenrigsministerium. Jeg fortalte, at Kammerherre Zahle, med hvem jeg havde talt i Telefon for en halv Timestid siden, heller ikke syntes stemt for at foretage noget i saa Henseende efter Svenskernes resultatløse Forespørgsel. *Jeg tilføjede, at det jo iøvrigt var et Problem, der ikke var videre vigtigt.*

Denne Telefonsamtale med den norske Gesandt har jeg ikke omtalt ved Afhøringerne for den parlamentariske Kommission. Jeg tillagde den dengang ikke nævneværdig Betydning, men nævner den nu ikke alene for Fuldstændigheds Skyld, men ogsaa fordi man fra norsk Side synes at ville betragte denne senere, yderligere Besked som det norske Svar paa vor Forespørgsel om, „hvilken Betydning man fra norsk Side tillagde Meddelelserne og eventuelt, hvilke Forholdsregler man agtede at træffe". Min Opfattelse var en ganske anden. Med Spørgsmaalet „hvilke Forholdsregler man agtede at træffe", havde jeg selvsagt tænkt paa militære Forholdsregler eller deslige, og som det officielle norske Svar betragtede jeg stadig Gesandtens Udtalelser, som jeg havde nedstenograferet ved Mødet en Timestid forinden. Den efterfølgende Besked betragtede jeg som en Meddelelse af speciel Karakter og uden synderlig Interesse.

Jeg tillader mig at vedlægge Genpart af denne Beretning og tør anmode om, at den af Udenrigsministeriet tilstilles den parlamentariske Kommission.

O. C. Mohr.

5.

Utenriksråd Bulls referat af 5. april 1940 af sin samtale med sendemann Esmarch s. d. kl. 11.40.[1])

5. april 1940.

Hemmelig.

Notat.

Minister Esmarch ringte opp fra København i dag kl. 11.40 og sa at han netopp var kalt til utenriksminister Munch, som hadde bedt ham straks ta en telefon — ikke telegrafere — til Utenriksministeren i anledning av de opplysninger som man i København forutsatte at vi hadde fått fra minister Scheel. Esmarch kunne åpenbart ikke uttale seg nøyaktigere i telefonen, men han nevnte spørsmålet Syd-Norge. Antagelig siktet han til rapport nr. 611 av 1. april og nr. 638 av 4. april fra legasjonen i Berlin. Opplysningerne skriver seg antagelig fra den svenske militærattaché, men skulle også være bekreftet fra annet hold, og den danske sendemann i Berlin hadde ansett saken for så viktig, at han hadde sendt en spesialkurer med fly til København. Man var nå nervøs i København. Det utenriksminister Munch nå ville vite var, om man i Norge tenkte å gjøre noen henvendelse i Berlin, f. eks. i den form at man refererte disse rykter for å gi dem anledning til å dementere dem. Det var ennå ikke avgjort hva man ville gjøre i Danmark; de ville først se hva vi gjorde, og Esmarch ba om svar så fort som på noen måte gjørlig.

J. B.

---

[1]) Innstilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945. Bilag. Bind II, Oslo 1947, side 157.

6.

Utenriksråd Bulls referat af 5. april 1940 af sin samtale med sendemann Esmarch s. d. kl. 13.50, med den norske undersøgelseskommissionens noter af 1945.[1])

5. april 1940.

Notat.

Etter konferanse med Utenriksministeren telefonerte jeg til legasjonen i København og fikk fat i minister Esmarch kl. 13.50. Jeg sa ham at vi her ikke var helt klar over hva de ryktene gikk ut på, for det vi hadde fra Berlin var skriftlig, dateret 1. og 4. ds.; men jeg gikk ut fra at det gjaldt samme slags rykter som var referert i „Aftenposten" for igår morges under overskriften „En korrespondents fantasier". Esmarch bekreftet at det var slike rykter det gjaldt. Jeg sa da at Utenriksministeren var lite tilbøyelig til å foreta seg noe i Berlin på grunnlag av slike rykter. [2]) Det hadde vært sånne rykter mange ganger,[3]) og enten var det ikke noe i dem, og da var de ikke noe farlige, eller også var det noe i dem, og da ville vi sikkert ikke få svar. Esmarch svarte, at han så på saken nøyaktig på samme måte. Man måtte regne med, sa han, at der forelå planer ferdig utarbeidet for alle mulige eventualiteter, men det var ikke det samme som at de skulle settes i verk.

Jeg nevnte også hans skrivelse nr. 314 av 2. ds.,[4]) men han sa at det hadde ikke noe med den å gjøre. Jeg fikk dog antydet overfor Esmarch i forsiktig muligheten for et angrep på Holland, slik som anført i legasjonen i Berlins nr. 638, og også det som står i sidste ledd om en mulighet for innmarsj i Danmark.[5])

J. B.

---

[1]) Innstilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945. Bilag. Bind II, Oslo 1947, side 157.

[2]) Dette er en melding i Aftonbladet fra George Steer datert 3. april fra Stockholm til Daily Telegraph, hvor det blant annet tales om tyske skipskonsentrasjoner i Østersjøen med henblikk på angrep mot Sør-Norge.

[3]) Angående tidligere rykter kan det i U. D.s papirer bare ses at det er fremkommet rykter av liknende art en gang tidligere.

[4]) Det refereres her til et brev fra Esmarch som gjengir rykter om en forestående tysk offensiv i sin alminnelighet.

[5]) Denne melding fra Scheel var ennå ikke kommet fram til Esmarch.

7.

Sendemann Esmarchs indberetning af 6. april 1940 til udenrigsdepartementet i Oslo, modtaget den 8. april.[1])

KGL. NORSK LEGASJON
København, 6. april 1940.

Krigssituasjonen.

Nr. 367.
Strengt fortrolig.

Utenriksdepartementet.

Der blev i går morges telefonert til mig fra det danske Udenrigsministerium at den danske Udenrigsminister ønsket å tale med mig snarest. Han ønsket at også den svenske sendemann, baron Hamilton, skulle være tilstede, men hadde ennu ikke kunnet treffe ham, så jeg skulde få nærmere beskjed om klokkeslett senere. Efter senere avtale mødte baron Hamilton og jeg kl. $10^3/_4$ i Udenrigsministeriet, hvor vi ble mottatt av direktør Minister Mohr, idet Udenrigsminister Munch hadde måttet gå i Riksdagen.

Minister Mohr meddelte oss at der nettopp var kommet en ilkurer fra Berlin med rapporter fra den derværende danske sendemann, Zahle, angående visse meget bestemte og tilsynelatende pålitelige rykter om at en stor tysk offensiv var umiddelbart forestående. Offensiven vilde gå ut på et tysk angrep på Frankrike gjennem Belgia og Holland og samtidig vilde store tyske militærstyrker besette visse deler av Vestjylland og Sydnorge for der å skape baser for flyangrep mot England. Med hensyn til Sverige var ryktene mer ubestemte. Der var samlet store tyske troppemasser i Nordtyskland og i Swinemünde lå en tysk transportflåte på 140 000 tonn.

Den danske Udenrigsminister ønsket at baron Hamilton og jeg straks skulle telefonere til våre respektive utenriksministerier, da chiffertelegrammer vilde ta for lang tid. Man hadde grund til å gå ut fra at der i det norske Utenriksministerium forelå en innberettning fra sendemann Scheel om saken.

Efter henstilling fra sendemann Zahle overveiet den danske Udenriksminister om der burde gjøres en henvendelse til det tyske Udenrigsministerium i saken, men før han tok nogen endelig beslutning, var det maktpåliggende for ham å få vite om Norge og Sverige vilde gjøre nogen sådan henvendelse.

Efter å ha hatt 2 telefonkonferanser med Utenriksråd Bull igår, meddelte jeg det danske Udenrigsministerium at den norske utenriksminister ikke fant på grund av de for tiden foreliggende oplysninger å burde rette nogen henvendelse til det tyske Udenrigsministerium.

Baron Hamilton fortalte mig senere igår, at man i det svenske Udenrigsdepartement ikke var tilbøielig til å tillegge ryktene avgjørende vekt. Man kjente til at der hadde været store tyske troppeansamlinger i Nordtyskland, og den svenske sendemann i Berlin hadde omtalt dette i det tyske Utenriksministerium, hvor man imidlertid hadde avvist ham med at man ikke kunde drøfte militære foranstaltninger.[2])

Aug. Esmarch.

---

[1]) Innstilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945. Bilag. Bind II, Oslo 1947, side 159.

[2]) Det tenkes her på en samtale 2. april mellem Richert og v. Weizsäcker i Berlin. Dessuten hadde Günther 4. april og 8. april samtaler om det samme spørsmål med v. Below og Wied i Stockholm.

8.

Uddrag af redegørelse af 14. september 1946 angående „Utenriks- og forsvarspolitikk under regjeringen Nygaardsvold til 7. juni 1940", afgivet til stortingets præsidentskab den 20. september 1946 af undersøgelseskommissionen af 6. august 1945. Instilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945, Oslo 1946, s. 86—88.

Aprildagene. Faresignaler. Utenriksminister Kohts stilling.

.....

Om formiddagen ringte sendemannen i København, Esmarch, opp til Utenriksdepartementet. Årsaken til denne oppringning var at den danske gesandt i Berlin, Zahle, dagen før hadde sendt alarmerende opplysninger til det danske utenriksministerium. Disse opplysninger hadde Zahle fået fra den danske marineattaché Kjølsen, som igjen støttet seg på meddelelser fra den svenske marineattaché Forshell og den omtalte major Sas. De opplysninger Kjølsen hadde, var for øvrigt også kjent av andre lands militærattachéer, f. eks. den belgiske og japanske. Kammerherre Zahle sendte med spesialkurer i fly en beretning til det danske utenriksministerium, og da beretningen forårsaket nervøsitet i København, ringte Esmarch på dansk foranledning opp for å høre hvorledes en reagerte i det norske Utenriksdepartement. Utenriksråd Bull, som tok telefonen, laget samtidig et notat, hvor det ble skrevet:[1])

.....

Utenriksråden konfererte nå med utenriksministern. Koht ga uttrykk for at han for sitt vedkommende var lite tilbøyelig til å foreta seg noe i Berlin på bakgrunn av slike rykter. Enten var de grunnløse, og da var de ikke farlige, eller de var riktige og da fikk en ikke noe svar. Rett over middag ringte Bull tilbake og hans notat lyder således:[2])

.....

Det vesentlige i Esmarchs henvendelse var at han forsiktig ga uttryk for fare for Sør-Norge. Bulls hentydning i telefonen til artiklen i Aftenposten gjaldt en britisk pressemelding der det blant annet var nevnt skipskonsentrasjoner i Østersjøen med henblikk på angrep på Sør-Norge. En vil for øvrigt se at det såvel fra Kohts som fra Bulls og Esmarchs side tales om rykter i en bagatelliserende form, og at det ikke fremkom noe krav fra Kohts side overfor Esmarch om at han straks burde gi mere detaljerte opplysninger. Når det av Koht sies at det hadde vært slike rykter mange ganger, kan det nevnes at det ikke kan påvises at det har været liknende rykter tidligere fra legasjonen i Berlin. Men i desember 1939 hadde det såvel over Paris som over København vært talt om tyske troppekonsentrasjoner som kunne tenkes rettet mot Norden. Resultatet av det hele nå i april 1940 ble at en i København inntil videre følte seg beroliget av den innstilling en hadde i Oslo. En lignende henvendelse til Stockholm ledet også til en beroligende uttalelse derfra, er det hevdet fra dansk side.

.....

[1]) A. nr. 5.
[2]) A. nr. 6.

9.

Uddrag af redegørelse angående aprildagene 1940, bilag 7 til den af undersøgelseskommissionen af 6. august 1945 til Stortingets præsidentskab den 20. september 1946 afgivne indstilling. Instilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945. Bilag. Bind II, Oslo 1947, s. 156—159.

Meldinger fra Danmark om forestående tysk angrep på Norge.

. . . . . .

I 11-tiden om formiddagen 5. april satte den norske minister i København, Esmarch, seg i forbindelse med Utenriksdepartementet i Oslo. Kl. 11.40 om formiddagen fikk han telefonforbindelse med utenriksråd Bull. I samtalen nevnte Esmarch fare for Danmark og Sør-Norge, at den danske sendemann i Berlin hadde ansett saken så viktig at han hadde sendt spesialkurér med fly fra Berlin til København, og at en nå var nervøs i København. Etter utenriksminister Munchs ønske ville Esmarch nå gjerne vite hvorledes en reagerte i Oslo.

Bulls samtidige notat om samtalen med Esmarch lyder:[1])

. . . . . .

Sammenhengen med minister Esmarchs initiativ fremgår klart av de danske dokumenter.[2]) Foruroliget av minister Zahles innberetning av 4. april besluttet det danske ministermøtet kl. 11 den følgende dag å fremskaffe nærmere opplysninger, blandt annet fra Sverige og Norge, innen en innkalte partiformenn og utenriksnevnd til drøftelse. Direktør Mohr i det danske utenriksministerium hadde derfor en konferanse med den norske og svenske gesandt i København. Mohr forklarer at han gjorde begge gesandter bekjent med kammerherre Zahles beretning av 4. april, og da hann gikk ut fra at Oslo og Stockholm hadde liknende beretninger, ba han gesandtene ringe hjem for å få vite hvilken betydning det norske og svenske utenriksministerium tilla de fremkomne meldinger. Dette var altså årsaken til at minister Esmarch ringte Oslo opp.

Utenriksråd Bull konfererte, etter å ha talt med Esmarch, med utenriksminister Koht, som var kommet tilbake fra dagens statsråd,[3]) og ringte til Esmarch to timer etterpå. I denne telefonsamtale sa Bull at Koht var lite tilbøyelig til å foreta noen henvendelse til Berlin som følge av slike rykter, og Esmarch erklærte seg enig i dette. Bulls notat fortsetter således:[4])

. . . . . .

Som en vil se var resultatet av Esmarchs henvendelse til Oslo negativt. Utenriksråd Bull fant et forløsende ord ved å henvise til En korrespondents fantasier, og Esmarch erklærte seg enig i at det var slike rykter[5]) det dreide seg om. Koht ga for sitt vedkommende uttryk for at det nok var et av de rykter som en hadde hatt så mange av tidligere. Det er riktig at denne melding, som gjaldt planer om et tysk angrep på Sør-Norge, kom i en avdempet form, men det var så vidt vites den første som var kommet siden desember,

[1]) Se foran A. nr. 5.
[2]) Bet. I s. 19 og bet. I A. 22.
[3]) Det foreligger ingen samlet protokoll fra dette statsråd, men det kan anses helt på det rene at Scheels tidligere meldinger ikke har vært drøftet her.
[4]) Se foran A. nr. 6.
[5]) Bull understreket dette videre ved i sitt brev av 5. april, der han sendte Esmarch nr. 611 og 638, å betegne dem således: »De rykter som er nevnt i nr. 611« osv.

og det sies jo dog i meldingen at en var nervøs i Danmark, og at Zahle hadde tatt den så alvorlig at den var sendt med spesialkurer i fly. Koht sier i sin forklaring for Kommisjonen at han tenkte seg at det foresto et angrep på England. En tar det iallfald med ro i Oslo, og en liknende holdning fra Stockholm virket beroligende på det danske utenriksministerium.

Direktør Mohr forklarer[6]) at den norske gesandt meddelte kort og godt at en i Oslo hadde mottatt en liknende beretning fra den norske sendemann i Berlin, men at en „ikke tillagde den nogensomhelst Betydning". Den svenske gesandt, fortsetter Mohr, meddelte at ryktene for Stockholm allerede var „en gammel Historie". Den svenske gesandt i Berlin hadde i den anledning for tre dager siden rettet en forespørsel til statssekretæren i det tyske utenriksministerium. Denne hadde svart at han ikke hadde hørt noe om dette, men selv om han hadde hørt noe, ville han neppe ha kunnet sie noe, da slike ting var militære hemmeligheter. Han hadde for øvrig tilføyd noe om at ingen kunne være forundret hvis Tyskland forberedte seg på alle muligheter. Utenriksminister Munch forklarer[7]) at en fra begge lande fikk det svar at en hadde liknende innberetninger, men festet ikke lit til dem. En besluttet seg derfor i Danmark til å se tiden an og avvente kammerherre Zahles bebudede nye innberetning.

Telefonsamtalerne mellom Bull og Esmarch er ikke kommet utenfor Utenriksdepartementets kunnskap. Det er iallfall i departementets papirer intet som tyder på at det er andre enn utenriksminister Koht som har vært orienteret. Til de øvrige statsråder eller til de militære myndigheter kan det ikke ses å være gått noen melding om det som fant sted.

Sendemann Esmarch bekreftet 6. april 1940 — altså ikke straks og telegrafisk — i et brev til Utenriksdepartementet telefonsamtalen 5. april og forklarte årsaken til sin henvendelse. Han sier i dette brev at det nettopp var kommet en ilkurer fra Berlin med rapporter om visse meget bestemte og tilsynelatende pålitelige rykter om at en stor tysk offensiv var umiddelbart forestående. Men de kilder direktør Mohr satt inne med nevnes ikke. Offensiven ville blant annet gå ut på å besette Sør-Norge for der å skaffe baser for flyangrep mot England. Esmarch bekreftet videre at han etter sine to telefonkonferanser med utenriksråd Bull meddelte det danske utenriksministerium at den norske utenriksminister ikke fant, på grund af de for tiden foreliggende opplysninger, å burde rette noen henvendelse til det tyske utenriksministerium.

Brevet lyder således:[8])

. . . . . .

Det vil av den danske betenkning ses at en i København behandlet saken på en langt mere omhyggelig måte.

Da Sverige ikke i meldingene var nevnt som utsatt for et tysk angrep, er en sammenlikning med reaksjonen i Stockholm ikke av samme interesse. De spredte oplysninger fra svenske og tyske kilder som Kommisjonen har, gir også et svakt grunnlag for en slik sammenlikning.

---

[6]) Bet. I A. 22.
[7]) Bet. I s. 19.
[8]) Se foran A. nr. 7.

10.

Uddrag af Halvdan Koht: Norsk utanrikspolitikk fram til 9. april 1940, Oslo 1946, s. 58—61.

April-dagane. 5. april.

. . . . . .

Lenger ut på same føremiddagen, kl. 11.40 mea eg var i statsråd (det var ein fredag), telefonerte minister Esmarch frå København (s. 87) [1]). Det var ei uheppe med denne samtalen (som Granskingsnemnda ikkje peiker på, men som har sitt å seia for den måten han vart fortstått på) at Esmarch gikk utifrå at departementet hadde fått eit telegram frå Berlin som fyrst kom fram hit om ettermiddagen. Og utanriksråd Bull som tok imot telefonen frå København, trudde at Esmarch tala om det brevet vi hadde fått om morgonen og om brevet frå 1. april.

Esmarch sa at dei same opplysningane som vi hadde fått frå Berlin, hadde dei fått i København òg. Men dessutan nemnte han „spørsmålet Syd-Norge". Den danske sendemannen hadde sendt spesialkurér med fly til København om saka, og no var dei nervøse der. Det kunne da korkje for Bull eller seinare for meg synes så rart, sia den siste meldinga vi hadde fått gikk ut på tysk innmarsj i Danmark. Og når Sør-Noreg var nemnt (meir vart det ikkje sagt i telefonen), så svara det med dei tankane eg sjølv hadde gjort meg om den tyske framstøyten.

Det som Esmarch ville, det var å spørja frå den danske utanriksministeren om vi i Noreg tenkte på å gjera nokon førespurnad hos den tyske regjeringa om det var noko sant i desse „rykta" som hadde komi. Han bad om svar så fort som råd var.

Bull la notatet sitt om samtalen fram for meg straks eg kom tilbake i departementet, kl. $12^3/_4$. Han hadde da komi til å tenke på at Esmarch kanskje hadde sikta til slike „rykte" som hadde stått i „Aftenposten" dagen før. Det var eit telegram frå London, sendt derifrå den 3. april, som gav att eit telegram frå Stockholm til det engelske bladet „Daily Telegraph". Det stod helst noko bortgøymt i „Aftenposten", og overskrifta var: „En korrespondents fantasier". I dette Stockholms-telegrammet (som måtte vera frå 2. april) hadde det stått at Tyskland hadde stoppa malmsendinga frå Nord-Sverige til Narvik, sia førsla frå Narvik til Tyskland hadde vorti så farleg. Men så hadde tyskane, heitte det, samla ein hærstyrke på 400000 mann i Østersjøhamnane sine, og den var klar til landsetning i Sør-Noreg med det formålet å få baser der for luft- og u-båt-krig. Det var tydeleg at dette telegrammet bygde på dei same rykta som Scheel hadde skrivi om den 1. april, om så her noko omforma og overdrevne. Det nye i det var at det nemnte Sør-Noreg.

Da utanriksråden no spurde kva eg meinte om å gjera ein førespurnad hos den tyske regjeringa om desse rykta, sa eg straks at det tykte eg var heilt fafengt; for om så rykta var sanne, så ville sjølvsagt tyskane seia nei.

Dette gikk så Bull og telefonerte til Esmarch om. Han fekk uvilkårleg det inntrykket at Esmarch kanskje ikkje sjølv tykte saka var så viktig; for han heldt på i mest ein time før det endeleg lukkas å finne Esmarch. Esmarch sa da (s. 87) at han såg på spørsmålet plent på same måten som eg. Og han la attåt at ein måtte rekne med at dei militære gjorde opp planar for alle moglege tilfelle, men det var ikkje det same som at dei skulle bli sett iverk. Han kunne såleis ikkje vera så svært uroa av det han hadde hørt. Det synte seg da òg at han fyrst neste dagen sette seg til å skrive utførleg melding om saka.

Eg kan ikkje skjønne at svaret mitt på spørsmålet frå København skulle gjera at dei der vart „beroliget", såleis som Granskingsnemnda fortel (s. 88) og såleis som det er sagt i danske utgreiingar òg. Eg hadde da ikkje sagt eit einaste ord om rykta dei hadde der var sanne eller ikkje. Derimot er det rett nok, ikkje berre „hevdet fra dansk side", at dei fekk „en beroligende uttalelse" frå Stockholm, — det ser ein tydeleg av brevet frå Esmarch den 6. april[2]) . . . . . .

[1]) Sidehenvisninger til den som A. nr. 8. i uddrag optrykte indstilling fra undersøgelseskommissionen af 1945.

[2]) A. nr. 7.

11.

Promemorie af fhv. minister Carl Hamilton 12. februar 1947.[1])

P. M.

Efter att hava tagit del av från dansk sida offentliggjort material rörande tilldragelserna under dagarna före den 9 april 1940[2]) finner jag mig böra upplysa om följande:

Den 5 april besökte jag tvenne gånger danska utrikesministeriet med ett par timmars mellanrum. Vid första besöket delgav ministeriets direktör min norske kollega och mig innehållet i den rapport, som föregående afton anlänt frå danske ministern i Berlin, och vars ankomst och oroande natur f. ö. redan förut var mig bekant. Minister Mohr bad oss snarast möjligt inhämta, vilken uppfattning man från våra regeringars sida hyste i fråga om de ingångna underrättelserna. Efter återkomsten till legationen tog jag omedelbart kontakt med utrikesdepartementet i Stockholm genom telefonsamtal med någon av de högre ämbetsmännen; dessvärre kan jag icke längre med bestämdhet erinra mig vilken. Vid andra besöket i utrikesministeriet delgåvo minister Esmarch och jag minister Mohr, vad vi erfarit. Jag håller det för sannolikt, att jag därvid, som minister Mohr meddelat, stödde mig på en kortfattad blyertsanteckning. Då någon uppteckning om detta samtal eller om telefonsamtalet med Stockholm icke lärer återfinnas i Köpenhamnslegationens arkiv, kan det bero på, att en del handlinger av politisk natur brändes morgonen den 9 april. Till minister Mohrs upplysningar om den andra konferensen i utrikesministeriet vill jag knyta följande reflektioner: 1) Att man från Stockholm betecknat uppgifterna från Berlin såsom »en g a m m a l historia» kan jag numera varken bekräfta eller bestrida. Om uttrycket använts, avsåg det emellertid uppenbarligen endast att betona, att de underrättelser, som ingått till Köpenhamn ju även sedan någon tid redan varit bekanta för vederbörande i Stockholm. 2) En punkt, som jag torde lagt särskild tonvikt på, var meddelandet om minister Richerts samtal med statssekretereren i tyska utrikesministeriet,[3]) enär jag visste, att frågan om en dansk démarche av analog natur övervägdes. 3) Från min sida torde ha meddelats upplysning om de underrättelser, som ingått från vår sjömanspastor i Stettin.[4]) Att från detta hål uppgifterna om truppkoncentrationer och utskeppningar skulle betecknats såsom starkt överdrivna, kan jag icke bekräfta. 4) Vissa uppgifter, som enligt minister Mohrs vittnesbörd skulle härstammat från svenske ministern i Berlin lära i själva verket icke återfinnas i dennes rapportering. (Weizsäckers uttalande att »ingen kunde være forundret, hvis Tyskland forberedte sig paa alle Muligheder» och »alternativet»: »at det drejede sig om Camouflage for helt andre tyske Planer».)[2]) Detta synes knappast kunna förklaras på annat sätt, än att en sammanblanding ägt rum mellan de upplysningar, som härstammade från minister Richert, och synpunkter eller hypoteser, som från den ena eller andra sidan framförts under sakens diskuterande.[5]) Den danska uppgiften att vid konferensen den 8 april om eftermiddagen svenske ministern icke haft något att tillfoga till det meddelande, som lämnats den 5 april »och sedan icke hört något hemifrå om saken»,[2]) måste

[1]) Förspelet till det tyska angreppet på Danmark och Norge den 9. april 1940, Stockholm 1947, side 350.

[2]) Jfr. ber. II A. nr. 38.

[3]) Jfr. A. nr. 25.

[4]) Jfr. A. nr. 22.

[5]) Att missuppfattningar, möjligen beroende på språkvalet, icke kunna anses uteslutna, synes i någon mån stödjas av minister Mohrs uppfattning, att under samtalet av mig använts det tyska ordet »Vertrauensmann«. Utan att numera kunna bestämt förneka ett dylikt ordval, synes det mig ojämförligt mera sannolikt, att jag använt det svenska ordet förtroendeman, som på danskt språk torde motsvaras av ett ord med annan stam eller Tillidsmand. *(Not av Hamilton.)*

givetvis uppfattas såsom innebärande, att han icke hade något nytt att meddela, som icke redan var för danska vederbörande bekant (genom underrättelser från Kammarherre Zahle i Berlin).

Slutligen kan jag icke underlåta tillfoga, att enligt mitt förmenande man i Köpenhamn snarast hade större möjligheter än i de andra nordiska huvudstäderna att bedöma situationens utveckling och risker. Att man från dansk sida funnit sig kunna beteckna den uppfattning, som från Sverige tillkännagivits, såsom ägnad att i viss mån verka lugnande, låter sig icke förena med min egen hågkomst. Mitt intryck är i stället, att danska vederbörande läto komma tillsynes ett åtminstone i någon mån mindre allvarligt beaktande av situationens oroande aspekter än det, som från svensk sida anlades.

Linköping den 12 februari 1947.

Carl Hamilton.

12.

Supplerende redegørelse fra minister O. C. Mohr om forhandlingerne med den svenske og norske minister 5. og 8. april 1940.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Rom, den 3. Oktober 1947.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, København.

Jeg anerkender med Tak Modtagelsen af Kommissionens Skrivelse af 19. September d. A. og det dermed fremsendte Eksemplar af den svenske Hvidbog (det svenske Udenrigsministeriums Aktstykker om Forspillet til det tyske Angreb paa Danmark og Norge den 9. April 1940).

Med Hensyn til det af Baron Hamilton udarbejdede Promemoria af 12. Februar d. A. (Hvidbogens Side 350) finder jeg Anledning til følgende Bemærkninger.

Om de 3 Samtaler, jeg havde med Baron Hamilton og den norske Gesandt henholdsvis 5. og 8. April 1940, har jeg tidligere afgivet Forklaringer til Kommissionen. Jeg kunde supplere disse Forklaringer med mange Enkeltheder, men skal indskrænke mig til at give saadanne, der maaske kan have en vis Betydning for Sagens Opklaring.

a) *1. Samtale med Baron Hamilton og den norske Gesandt d. 5. April 1940 om Formiddagen.*

Jeg var ved den paagældende Samtale ikke i Besiddelse af Kmh. Zahles Beretning af 4. April. Udenrigsministeren havde taget den med i Ministermøde. Jeg havde dog haft Lejlighed til at afskrive Beretningens 4 første Punkter (den nærmere Meddelelse om Aktionen mod Danmark, Sydnorge etc.). Disse 4 Punkter læste jeg op for de to Gesandter, der ytrede Ønske om at tage en Afskrift. Jeg svarede, at det kunde de godt, men at man vel iøvrigt kunde gaa ud fra, at Oslo og Stockholm havde ganske de samme Meddelelser. Gesandterne frafaldt derefter Ønsket om at tage Afskrift.

Resten af Kmh. Zahles Beretning maatte jeg gengive efter Hukommelsen. Jeg gengav den uden Kommentarer. Kun paa det Punkt, hvor Kmh. Zahle rejser Spørgsmaalet, om han skal foretage Henvendelse til Statssekretæren i det tyske Udenrigsministerium, nævnede jeg, at efter Udenrigsminister Munchs Mening burde de 3 Landes Gesandter i Berlin, inden Beslutning toges, indbyrdes drøfte Hensigtsmæssigheden af et saadant Skridt, hvilken bedst kunde bedømmes paa Stedet.

Da jeg ved Samtalens Slutning bad de to Gesandter om at søge oplyst, »hvilken Betydning man i deres respektive Lande tillagde de fremkomne Meddelelser, eventuelt hvilke Forholdsregler man agtede at træffe« (denne Formulering af Spørgsmaalet var i Forvejen aftalt med Dr. Munch), tilføjede jeg, at vi desværre endnu ikke var i Stand til at give den danske Opfattelse, da vi endnu ikke havde haft Lejlighed til at høre vor militære Sagkundskabs Vurdering, og vi ogsaa vilde prøve pr. Telefon at faa Kmh. Zahles Vurdering, der ikke direkte fremgik af Beretningen. Hvilke Forholdsregler vi eventuelt vilde træffe, vilde først blive bestemt ved Ministermøde, naar vi havde faaet Svarene fra Norge og Sverige. Vi vilde derfor gerne have disse Svar saa hurtigt som muligt.

De to Gesandter og jeg kom ikke nærmere ind paa en Drøftelse af Meddelelsernes Sandsynlighed, men jeg havde ved Samtalens Begyndelse karakteriseret Kmh. Zahles Beretning som »meget alarmerende«.

b) 2. *Samtale med de to Gesandter* (et Par Timer senere).

Baron Hamilton gav ikke nogen Indledning med Karakteristik af det svenske Svars Indhold, men trak et Papir op af Lommen, foldede det ud og begyndte at læse op. Papiret var ikke særligt stort, vistnok Halvdelen af et almindeligt Konceptpapir, beskrevet med Blyantsnotater. Disse bestod af en halv Snes Sætninger med en vis Afstand mellem de enkelte Sætninger. Saavel Papirets Udseende som Oplæsningsmaaden, der skiftede fra almindelig Tale til »Oplæsningstale«, indicerede ret tydeligt, at det drejede sig om et fragmentarisk Referat optaget ved Telefonsamtalen med Stockholm, og at Grundstammen i de enkelte Sætninger var Optegnelse, medens Mellemledene derimellem var Baron Hamiltons egne Ord.

Saasnart Baron Hamilton begyndte sin Oplæsning, gav jeg mig til at stenografere ned. Da Baronen bemærkede dette, talte han meget langsomt og saaledes, at der efter hver Sætning gjordes en Pause, indtil jeg var klar til at tage det næste ned. Vi tog det saaledes Sætning for Sætning.

Forinden og under Gengivelsen af Svaret fra Stockholm havde vi overhovedet ingen Diskussion, bortset fra den lille Bemærkning om den svenske Sømandspræst. Saasnart Baron Hamilton havde tilendebragt Oplæsningen, sluttede jeg ogsaa Stenogrammet. Umiddelbart efter Mødet omsatte jeg det i almindelig Skrift uden Tilføjelser eller Udeladelser. Ogsaa da jeg to Dage senere renskrev det i almindelig Referatsform (indirekte Tale) til Udenrigsministeriets Akter, holdt jeg mig samvittighedsfuld til den stenografiske Tekst, der maatte betragtes som den svenske Regerings autentiske Svar. Kun indsatte jeg for Klarheds Skyld henholdsvis et 1 og 2 Tal foran de to svenske Teorier (»Muligheder«), og et Par enkelte Ord ombyttede jeg af sproglige Grunde med andre. Saaledes i Gengivelsen af den tyske Statssekretærs Udtalelser. Stenogrammet havde her Udtrykket: »Han havde *nok* tilføjet noget om« o.s.v. Jeg satte her Ordet *iøvrigt* i Stedet for Ordet *nok*. Og i Sætningen: »I Stockholm troede man ikke paa, at Rygterne om et *tilsigtet* Angreb var rigtige«, erstattede jeg Stenogrammets Ord *planlagt* med Ordet *tilsigtet*, der efter min Mening i denne Sammenhæng bedre dækkede det af Baron Hamilton benyttede Ord »*planerat*«.

Maaden, mit Referat blev til paa, skulde gøre Muligheden for Fejl ringe. Naturligvis kan der være Tale om Oversættelsesfejl. Oversættelse fra Svensk til Dansk har visse Vanskeligheder. Nuancer kan forsvinde, og enkelte Ord kan blive oversat forkert. Jeg kan dog ikke se, at der i foreliggende Tilfælde skulde være megen Grund til at formode noget saadant. Bortset fra en enkelt Sætning (som jeg i anden Forbindelse skal komme tilbage til), synes Svaret fra Stockholm at stemme ganske godt med de Oplysninger, der var tilgaaet Stockholm *fra Berlin inden 5. April*. De Oplysninger, der kom i Løbet af 5. April og de følgende Dage, var jo derimod en Del mere foruroligende i alt Fald med Hensyn til Danmark og Norge. Det er muligt, at det svenske Svar til os var blevet anderledes, hvis vi havde spurgt noget senere paa Dagen den 5. April.

Da Baron Hamilton var færdig med Afgivelsen af det svenske Svar, fulgte en kort Diskussion. Den drejede sig udelukkende om de to Teorier eller »Muligheder«, der var nævnt i Svaret. Vi var enige om, at en af disse Teorier vel maatte være den rigtige. Spørgsmaalet var blot hvilken. Om den 1. Teori (Forholdsregler til Modforanstaltninger i Tilfælde af allierede aggressive Handlinger mod Skandinavien) faldt der vistnok kun en Bemærkning om, at Risikoen nu var mindre efter den finske Fred. Men om den 2. svenske Teori (Camouflage for helt andre tyske Planer) vekslede vi flere Bemærkninger. En af Gesandterne, vistnok Baron Hamilton, fremsatte den Opfattelse, at der med »helt andre tyske Planer« var tænkt paa Angreb paa Holland eller et andet vestligt Land. Jeg fremførte mod denne Opfattelse, at Tyskland ved et Angreb i Vesteuropa nær de engelske Flaadebaser vel vilde indskrænke sig til et Angreb fra Landsiden og ikke udsætte en Transportflaade for et engelsk Angreb. Jeg rejste derefter et lignende Spørgsmaal, som jeg senere paa Eftermiddagen rejste overfor Admiral Rechnitzer, nemlig om de formodede andre tyske Planer ikke snarere gik ud paa ved Skibssamlingerne at lokke den engelske Flaade bort

fra de sædvanlige Baser og over i nordiske Farvande. Men jeg tilføjede, at det vel iøvrigt var ørkesløst for os at foretage en Vurdering af disse Teorier, forinden vi havde drøftet dem med vor militære Sagkundskab. Dermed endte Diskussionen.

c) *Den 3. Samtale med Baron Hamilton*

fandt Sted ved Mødet hos Udenrigsministeren med de nordiske Gesandter Mandag Eftermiddag d. 8. April. Dr. Munch indledede med at spørge de to Gesandter, om nogen af dem havde nye Oplysninger eller Meddelelse om en ændret Vurdering hjemmefra. Da Gesandterne benægtede dette (hvilket, som Begivenhederne havde udviklet sig, virkede forbavsende), greb jeg — for at være sikker paa at have forstaaet rigtigt — ind i Samtalen med en Bemærkning. Jeg spurgte, om det virkelig var saaledes, at ingen af Gesandterne havde hørt noget hjemmefra om Sagen siden vor Samtale om Fredagen. Den første, der besvarede mit Spørgsmaal, var den norske Gesandt, der sagde, at han foreløbig ikke havde faaet nogen Meddelelse da. Baron Hamilton sluttede sig ganske kort dertil, muligvis med Bemærkningen, at han heller ikke havde faaet noget *nyt* hjemmefra.

Med Hensyn til Punkterne 1—4 i Baron Hamiltons Promemoria finder jeg Anledning til at gøre følgende Bemærkninger.

ad 1) Jeg opfattede, ligesom Baron Hamilton, Ordene »en gammel Historie« som Udtryk for, at Meddelelserne allerede i nogen Tid havde været kendt i Stockholm. *Men da Stockholm tiltrods for sin Viden ikke havde fundet Anledning til at underrette os, drog jeg med Rette eller med Urette deraf den Slutning, at man i Stockholm var tilbøjelig til at tillægge Meddelelserne mindre Betydning, end vi havde tænkt os at gøre.*

ad 2) Jeg deler ganske Baron Hamiltons Opfattelse, at Meddelelsen til os om Minister Richerts Samtale med den tyske Statssekretær var naturlig, og at denne Meddelelse ikke var egnet til at virke beroligende.

ad 3) Baron Hamilton erindrer ikke at have meddelt, at den svenske Sømandspræst havde fundet Meddelelserne om Skibssamlingerne »stærkt overdrevne«. Det Udtryk var imidlertid, hvad jeg stenograferede ned, og der kan næppe være Tale om forkert Oversættelse af disse Ord, der er omtrent ens paa Svensk og Dansk. Iøvrigt synes en saadan Karakteristik ogsaa at stemme med Oplysningerne i den svenske Hvidbog. Den svenske Gesandt telegraferer 31. Marts 1940 til det svenske Udenrigsministerium om Skibssamlinger paa 200.000 Tons. Dagen efter telegraferer Gesandten i Fortsættelse deraf, at den svenske Sømandspræst paa Stedet anslaar dem til 100.000 Tons. (Svensk Hvidbog Side 186 og 187).

ad 4) Det svenske Svars Teori eller »Mulighed« No. 1 (Forberedelse til Modforanstaltninger i Tilfælde af allierede agressive Handlinger mod Skandinavien) er flere Gange fremme i Korrespondancen mellem den svenske Gesandt i Berlin og den svenske Udenrigsminister, bl. a. saaledes i Gesandtens Skrivelse af 1. April 1940: »For mit eget Vedkommende skulde jeg ikke tro, at man herfra skulde foretage en Aktion mod Sverige, uden at der i Forvejen var indledet en »vittudseende« engelsk Aktion«, og Udenrigsminister Günthers Skrivelse af 2. April 1940. (Henholdsvis Hvidbogens Side 189 nederst og Side 207).

Derimod har Baron Hamilton ikke i Dokumenterne fundet noget, der giver Grundlag for den svenske Teori (»Mulighed«) No. 2. (Camouflage for helt andre tyske Planer). Jeg mener at have fundet et saadant Grundlag.

Den svenske Gesandt i Berlin sender 1. April 1940 til det svenske Udenrigsministerium (indkommet dertil 3. April eller 2 Dage forinden Baron Hamiltons Telefonsamtale med Stockholm) et Aktstykke forfattet af Gesandtskabets Marineattaché. Det hedder i Slutningen af dette Aktstykke (svensk Hvidbog Side 193—94):

»Den Mulighed bør sikkert ikke lades ude af Betragtning, at de Indskibninger, der foregaar, har Henblik paa Operationsomraade udenfor Østersøen. Bl. a. Issituationen omkring Gotland og vore Kyster kan synes at tyde herpaa. Yderligere en

Grund til, at Indskibningerne kunde have Henblik paa Holland — eller til og med England — er, at Forberedelserne i Østersøhavnene er mere unddragne Observation, end hvis de udførtes i Hamborg, Bremen o.s.v. Transport gennem Kielerkanalen skulde kunne ske hurtigt«.

Dette synes at være Udtryk for den 2. svenske Teori (Camouflage for helt andre tyske Planer). Det svenske Svar burde blot, da det sagde: »man havde ligesom den svenske Gesandt i Berlin den Opfattelse, at der forelaa »to Muligheder«, efter Ordet »Gesandt« have tilføjet »resp. Marineattaché«. Men en saadan Udførlighed kan man vel næppe forudsætte.

Medens saaledes Grundlaget for de to svenske Teorier (»Muligheder«) kan findes i Akterne, kan jeg, saa lidt som Baron Hamilton, finde det direkte Grundlag for den sidste Sætning af Baron Weizsäckers Udtalelser: »Han havde iøvrigt tilføjet noget om, at ingen kunde være forundret, hvis Tyskland forberedte sig paa alle Muligheder.«

Udtalelsen er vel næppe af større Betydning, men jeg skal dog tillade mig at komme nærmere ind paa dette Spørgsmaal, fordi Baron Hamilton opstiller den Hypotese, at der i mit Referat har fundet en Sammenblanding Sted af Svaret fra Stockholm og Synspunkter fremført fra den ene eller anden Side under vort Møde.

Denne Hypotese kan ikke være rigtig. Som tidligere nævnt var der hverken *forinden* eller *under* Baron Hamiltons Afgivelse af det svenske Svar nogen Diskussion med Fremsættelse af Synspunkter. Saasnart Oplæsningen af det svenske Svar var tilende, holdt jeg op at stenografere, og jeg supplerede det ikke senere med Tilføjelser. Jeg stenograferede Sætningen ned, som den findes i Referatet (blot med Ordet »nok« i Stedet for »iøvrigt«) og i samme Sammenhæng, og der er næppe Tvivl om, at Baron Hamilton har haft Grundstammen i Sætningen i sit fragmentariske Referat af Telefonsamtalen med Stockholm. Der er ej heller megen Tvivl om, at Sætningen ikke skal være Gengivelse af Udtalelse fra den tyske Statssekretær, men derimod Stockholms egen Kommentar til Statssekretærens Udtalelser. En lignende Betragtning som den paagældende Sætning indeholder, findes i den svenske Udenrigsministers Brev et Par Dage forinden til den svenske Gesandt i Berlin om de tyske Flaadekoncentrationer ved Østersøkysten: »Det kan vel udfra et militært Synspunkt være en ganske naturlig Ting at holde en Reserve paa disse Kanter for alle Eventualiteter« etc. (Hvidbogen Side 207).

Om Sammenblandingen mellem den tyske Statssekretærs Udtalelser og Stockholms Kommentar til disse skyldes Misforstaaelse ved Stockholms Telefonsamtale med Baron Hamilton, eller ved dennes Samtale med mig, kan næppe afgøres med Sikkerhed. Jeg vil anse en Misforstaaelse ved Telefonsamtalen som det sandsynligste. Men som sagt, Spørgsmaalet er vel næppe vigtigt.

Til Baron Hamiltons Bemærkning om, at det ikke lader sig forene med hans Hukommelse, at det svenske Svar var egnet til at virke beroligende, kan jeg sige, at det svenske Svar ikke ved vort Møde blev karakteriseret som beroligende. Om det var det, maa vel blive en Skønssag og afhænge af, hvorledes man læser Svaret. Navnlig er det vel i saa Henseende af Betydning, hvor nærliggende man ansaa allierede »aggressive Handlinger mod Skandinavien« for at være.

Og til Baron Hamiltons Slutningsbemærkning om, at man fra dansk Side syntes at betragte Situationen som mindre alvorlig, end man gjorde fra svensk Side, kan jeg kun sige, at det ikke er muligt for mig at have nogen begrundet Mening desangaaende. Grundlaget for Sammenligning turde være for spinkelt. Ved Samtalerne den 5. April var baade de to Gesandter og jeg yderst reserverede med Hensyn til at give nogen personlig Vurdering af Risikoen for et Angreb. Og ved Samtalen 8. April var vi vistnok alle saa bekymrede, som man kunde være. I hvor høj Grad denne Bekymring blev tilkendegivet, afhang vel af hver enkelts Temperament og Evne til Selvbeherskelse.

O. C. Mohr.

13.

Det svenske udenrigsdepartements telegram af 19. december 1946 til fhv. udenrigsminister Günther angående aprildagene 1940.[1])

Härvarande tidningar referera utförligt ett av danska parlamentariska undersökningskommissionen avgivet nytt betänkande rörande förhållandena kring 9 april 1940. Enligt icke helt tydliga referat har förutvarande danske utrikesministern Munch ifjol förklarat att svenska utrikesdepartementet den 5 april genom Hamilton uttalat att man icke fäste någon tilltro till de alarmerande rapporterna från Berlin och betecknat underrättelser rörande truppkoncentration såsom en gammel historia. Den 8 april hade Hamilton liksom även Esmarch för direktören i danska utrikesministeriet Mohr sagt sig icke äga någon kännedom om att deras regeringar ändrat uppfattning.

Detta kontrasteras i den danska undersökningskommissionens kommuniké mot förre utrikesministern Günthers uttalande i Dagens Nyheter för den 9 april 1946[2]), enligt vilket man i det svenska UD den 8 april 1940 skulle varit fullt på det klara med att det gick mot en katastrof med blixtanfall mot Danmark och Norge.

På förfrågningar från tidningarna här har svarats att inga anteckningar föreligga och att de som hade saken om händer ju icke kunna erinra sig allt samt att det f. n. icke finnes någon anledning vänta uttalande från utrikesdepartementet. Enligt Dagens Nyheter har Hamilton bekräftat att han den 8 april efter att ha telefonerat med Stockholm meddelat Mohr att man ej hade något nytt att förmäla. Uttrycket »en gammal historia» hade nog även använts.[3])

»Vad visste Günther och vad företog han sig?» frågar det norska Arbeiderbladet samt påkallar svar från Stockholm eller Rom.

---

[1]) Förspelet till det tyska angreppet på Danmark och Norge den 9. april 1940, Stockholm 1947, side 348.

[2]) Ber. II A. nr. 41.

[3]) Jfr. A. nr. 11 og A. nr. 15.

14.

Fhv. udenrigsminister Günthers telegram af 20. december 1946 til det svenske udenrigsdepartement angående aprildagene 1940.[1])

Telegram, ink. till UD 21. 12.

Med anledning av Edert telegram den ...[2]) meddelas följande. Utan tillgång till ett fullständigt referat av vad man nu skrivit i norsk press och i Danmark är jag icke benägen att personligen göra något uttalande. Jag hänvisar för utriksdepartementets information och eventuella utnyttjande till mitt uttalande i Dagens Nyheter av $^{9}/_{4}$ i år[3]) och speciellt till mitt någon tid senare avgivna, i en norsk tidning, förmodligen Morgenbladet,[4]) införda svar på en fråga, som ställts av doktor Scharffenberg.

Jag framhåller än en gång, att utrikesministrana i Danmark, Norge och Sverige, hade samma upplysningar från samma källor, vilket bekräftades under oss emellan förda telefonsamtal. Såväl Hamiltons som Esmarchs uttalanden låta sig härigenom förklaras. Vidare hänvisar jag till vissa av Zahles rapporter, som förut publicerats, liksom till den danske marinattachéns, eventuellt militärattachéns i Berlin skriftliga redogörelse,[5]) vilken i fjol delgavs utrikesdepartementet för förtrolig kännedom.

---

[1]) Förspelet, s. 349.
[2]) A. nr. 13.
[3]) Ber. II A. nr. 41.
[4]) Angår rent norsk-svenske anliggender.
[5]) Marinattachén, kommendörkapten F. H. Kjölsens redogörelse, vars huvudsakliga innehåll offentliggjorts i broschyren »Optakten til den 9. April« (H. Hagerup. Köpenhamn).

15.

Uddrag af fhv. kabinettssekreterare Bohemanns promemorie af 14. april 1947 angående telefonsamtalen med envoyé Hamilton den 5. april 1940 m. v.[1])

P. M.

Ett telefonsamtal ställt till mig från envoyén Hamilton i Köpenhamn[2]) anmäldes den 5 april 1940 medan jag befann mig i utrikesminister Günthers rum. Såvitt jag erinrar mig tog utrikesministern själv luren. Det finns dock en möjlighet, att jag kan minnas fel på denna punkt. I alla händelser kommer jag ihåg, at Hamilton i korthet redogjorde för de underrättelser danska utrikesministeriet erhållit samt att samtalet innebar en förfrågan, om något nytt förelåg ifråga om underrättelser från Tyskland. Denne förfrågan besvarades med att några nya underrättelser icke förelågo utan att det var »samma historia» eller den »gamla historien» eller något i den stilen. Uttrycket innebar uteslutande en bekräftelse på att våra underrättelser stämde.

Jag minns väl, att såväl utrikesministern som jag själv då ansågo situationen mycket oroande .....

Paris den 14 april 1947.

---

[1]) Förspelet, s. 354.
[2]) Jfr. A. nr. 11 og ber. II A. nr. 38.

16.

Minister C. Hamilton til udenrigsminister Günther om sine forhandlinger i det danske udenrigsministerium om den foreliggende situation. Dateret 8. april 1940, modtaget 9. april.[1])

Köpenhamn den 8 april 1940.

De från Berlin emanerande ryktena om förestående tyska militära åtgärder riktade bland annat mot Danmark hava givetvis icke kunnat undgå att här väcka åtskillig oro. Jag har under de senaste dagarna hållit ständig kontakt med danska utrikesministeriet för att kollationera ingånga upplysningar men därvid icke inhämtat något av intresse, som ej samtidigt var bekant i Stockholm. Särskilt i lördags[2]) fann jag Dr. Munch åtskilligt nervös med anledning av de ihållande uppgifterna om tyska militära förberedelser.

Då jag idag besökte utrikesministern, meddelande han i huvudsak samma uppgifter angående tyska flottrörelser i Östersjön och Kattegatt, som jag redan tidigare från militärt håll inhämtat och per telefon fört vidare till Stockholm. I skrivande stund har jag ännu icke erhållit något definitivt meddelande om vad som kan antagas vara syftet med den truppförflyttning, som under förmiddagens lopp ägt rum i nordlig riktning från Rendsborg och som förmodas innefatta åtminstone en tysk division — i varje fall delvis motoriserad. Dr. Munch syntes emellertid mindre uppskrämd över denna sak än man här är på militärt håll, i det han å ena sidan icke uteslöt möjligheten att det rörde sig om trupper, avsedda till försvar av flygplatser omedelbart söder om gränsen samt å den andra förmenade, att därest en invasion i Jylland avsåges, de rapporterade truppstyrkorna vore för obetydliga. Naturligtvis måste man dock även räkna med, att desamma endast vore en förtrupp, som kunne efterföljas av ytterligare förband. Min fråga vilka militära motåtgärder från dansk sida avsåges vidtagna, besvarade utrikesministern därmed, att några beslut i saken ännu icke fattats, men att dylika givetvis kunne bliva omedelbart nödvändiga. Man finge emellertid icke förbise angelägenheten av att icke genom förhastade åtgärder möjligtvis kunna giva ökad anledning till vad man fruktade. Beträffande försvarsläget förmälde Dr. Munch, att man hade omkring 8.000 man under vapen på vardera sidan om Stora Bält. Den avsevärt större styrka, som tidigare hemförlovats med sina uniformer, kunde, om så funnes lämpligt, snabbt åter inkallas, men hittills hade, som sagt, något beslut herom icke fattats. Flottan vore i nästan fullständig omfattning rustad. På min direkta fråga, hur man från dansk sida avsåge att regeara, därest tyska trupper överskrede gränsen, replikerade utrikesministern, att man då skulle »prøve paa at standse dem«, men han lät förstå, att ett dylikt försök ju icke kunde väntas bliva synnerligen effektivt.

Från officiellt tyskt håll har man hittills här intet avhört rörande Tysklands avsikter. Icke heller min engelske kollega har haft något att meddela. Utrikesministern sade sig hava för avsikt, att vid sin allmänna mottagning i eftermiddag för engelska och franska ministrarna framhålla, att sådana åtgärder som kränkningen av Norges territorialvatten även för Danmarks vidkommande skulle kunna medföra risker av oöverskådlig räckvidd.

---

[1]) Förspelet, s. 256.
[2]) Den 6 april 1940.

17.

Den fhv. svenske envoyé i Berlin, Richerts, redegørelse af 18. oktober 1945 for kontakten i 1939—40 mellem de nordiske legationer i Berlin.[1])

Med den nära personliga kontakt, som uppehölls mellan de svenska och danska Berlin-beskickningarna, närmast mellan vederbörande beskickningschefer (Richert—Zahle), legationsråd (von Post—Steensen-Leth) och marinattachéer (Forshell—Kjølsen), var det naturligt, att ett oavlåtligt utbyte av informationer ägde rum under tiden närmast före den 9 april 1940.

»Kontaktmän» mellan de svenska och danska beskickningarna voro härvid — förutom beskickningscheferna — i första hand de båda marinattachéerna.

I förhållande till den norska beskickningen var läget i viss mån ett annat: med ministern, Scheel, stod jag visserligen på mycket vänskaplig fot, men hans högre ålder och vissa egentheter, som präglade hans person, gjorde att jag med honom aldrig kom på samma fot som med Zahle. Scheels närmaste man, legationsrådet Stang, umgicks visserligen (sällskapligt) i vår beskicknings krets, men hans markerat pro-tyska inställning gjorde, at vi ej räknade med honom, dä det gällde utbyte av ömtåligare informationer. Någon militär- eller marinattaché var ej knuten till beskickningen.

Den svenska beskickningens kontakt med den norska under tiden närmast före den 9 april 1940 inskränkte sig, såvitt jag kan erinra mig, till ett besök, som jag måndagen den 1 april gjorde hos minister Scheel, därvid jag för honom redogjorde för de upplysningar, som dagen förut lämnats vår beskickning om truppsammandragningar, ilastningar m. m. i Stettin.[2]) Den fortsatte kontakten med den norska beskickningen opprätthölls av den (invid den norska beskickningen belägna) danska beskickningen; jag erinrar mig att jag vid något samtal med Zahle förvissade mig därom. Av motsvarande skäl som antytts här ovan kan dock förmodas, att den dansk-norska kontakten ej var så livlig som den dansk-svenska.

Stockholm, den 18. oktober 1945.

---

[1]) Förspelet, s. 334.
[2]) A. nr. 18 og 19.

18.

Indberetning fra minister A. Richert til udenrigsdepartementet i Stockholm om tyske troppekoncentrationer i Stettin og Swinemünde. Dateret 31. marts 1940, modtaget 1. april.[1])

Tysk civilperson har i dag för en beskickningsmedlem uppgivit följande. I Stettin och Swinemünde pågå omfattande truppsammandragningar samt inlastning av hästar, pansarvagnar och övrig materiel i Kraft-durch-Freude-fartyg om cirka 200 000 ton. Motsvarande förberedelser av mindre omfattning i Danzig och Memel. Syftet skulle vara preventivt besättande norrländska gruvområden med fallskärmstrupper och samtidig landstigning Sydsverige för snabb frammarsch Stockholm, eventuellt även landstigning Gotland. Uppgifterna ha ännu ej kunnat bekräftas, men sagesmannen känd som tillförlitlig person. Hans uttalanden om syftet med åtgärderna äro dock endast förmodanden baserade på uttalanden av tyska officerare i Stettin. Själv ansåg han fara för snar aktion föreligga. Om sakuppgifterna riktiga behøver dette dock ej betyda annat än beredskapsåtgärder i händelse engelsk aktion. Hänvisar till marinattachéns PM 29 mars insänd samma dag, varav framgår att man givit uttryck för allvarlig oro för engelska planer Narvik och nordsvenska gruvområdena, för bristande svensk förmåga hindra sådant företag samt för rysk hållning. Hemställer att i morgondagens regeringsdeklaration kraftigt framhålles vår vilja och förmåga att försvara vår neutralitet åt alla håll och att ingenting säges som kan tolkas såsom innebärande mjukare inställning mot någon makt.

---

[1]) Förspelet s. 186.

19.

Meddelelse fra Minister A. Richert til udenrigsdepartementet i Stockholm om modtaget rygte om forestående angreb på Norge. Dateret 31. marts 1940, modtaget 1. april.[1])

Tidigare åberopad berlinsvensk meddelar att hans tyske vän i går uttalat att Norden även efter finska kriget befinner sig i farozonen, att det nu främst gäller Norge samt aktion mot detta land kan väntas inom kort.

[1]) Förspelet, s. 187.

20.

Indberetning fra minister A. Richert angående meddelelser fra den svenske sømandspræst i Stettin om troppesamlingerne. Dateret 1. april 1940.[1])

Svenske pastorn Stettin hitkallad. Meddelar han själv där iakttagit tonnage omkring 100 000 ton samt alla tecken tyda på inlastning sedan par dagar. Konsuln som i dag återinträtt anmodad jämte pastorn följa utvecklingen och rapportera. Mitt telegram nr....[2]) åberopas.

[1]) Förspelet, s. 187.
[2]) A. nr. 18.

21.

Ordre fra udenrigsdepartementet, Stockholm, til minister A. Richert om at forhøre hos tyske myndigheder om troppesammentrækningerne. Dateret 1. april 1940.[1])

Edra telegram nr ...[2]) Ni bör omeldelbart för tyska vederbörande framhålla, att enligt här föreliggande uppgifter förefinnes ingen anledning för närvarande frukta brittisk kränkning av Nordens neutralitet, samt att svenska regeringen både har för avsikt och anser sig i stånd avvisa eventuella intrång, varvid kan hänvisas fortfarande betydande trupper i norr. Under åberopande av ovanstående bör Ni efterhöra, huruvida ryktena truppkoncentration och inlastning tyska Östersjöhamnarna äro riktiga samt i så fall avsikten med desamma.

---

[1]) Förspelet, s. 188.
[2]) A. nr. 18.

22.

Indberetning fra minister A. Richert om de seneste rapporter om troppesammendragningerne i de tyske havne samt ministerens kommentar til denne begivenhed. Dateret 1. april 1940, modtaget 3. april.[1])

Berlin den 1. april 1940.

Såsom jag telegrafiskt inberättat,[2]) fick en av beskickningens medlemmar i går av en tysk person — en läkare, som han personligen väl känner sedan många år — meddelande om omfattande truppsammandragningar och inlastningar, som skulle äga rum i Stettin och Swinemünde. Personen i fråga hade fått kännedom därom genom en bekant, som i lördags afton hitkommit från Stettin. Beskickningens sagesman sade sig för egen del vara övertygad om att de förberedelser, som vidtoges, syftade till ett preventivt besättande av de norrländska järnmalmgruvorna med fallskärmstrupper och samtidig landstigning i Sydsverige i och för snabb frammarsch mot Stockholm, eventuelt även landstigning på Gotland. Antagandena i detta hänseende vore baserade på uttalanden av tyska officerare i Stettin.

Då t. f. konsuln i Stettin Vendel under gårdagen befann sig på resa för att i dag återinträda i tjänst, anmodade jag sjömanspastorn därstädes Hultgård att snarast infinna sig härstädes. Denne har i dag varit här och därvid meddelat, att han iakttagit åtskilliga fartyg som legat i beredskap och erfarit, att militärtransporter och inlastningar förekommit. En P. M. angående hans iakttagelser — varav jag till utrikesdepartementet intelegraferat en sammanfattning[3]) — bifogas vördsamt.

Om det således kan anses fastslaget, att sammandragning och inskeppning av trupper och krigsmaterial för närvarande pågår, i varje fall i Stettin, så frågar man sig om dessa åtgärder verkligen kunna åsyfta en militär aktion mot Sverige. För bedömandet härav synes det mig att man bör fästa ett visst avseende vid stabschefen Schulte Möntings för några dagar sedan till marinattachén gjorda uttalanden om tyska farhågor för engelska planer på besättande av Narvik och de nordsvenska gruvområdena, för bristande svensk förmåga hindra sådant företag samt för Sovjet-Rysslands osäkra hållning. Uppenbart är, att man här med mycken uppmärksamhet och en viss oro sysselsätter sig med de förmodade engelska intentionerna i detta syfte. Man synes därvid räkna med möjligheten av att å engelsk sida förberedes aktioner, som syfta ej blott till att i de norska territorialvattnen uppbringa tyska malmfartyg, utan även till ett besittningstagande av lämpliga stödjepunkter vid norska kusten, måhända till och med av Narvik.

I fråga om vilka motåtgärder, som i händelse av dylika eventuella engelska planers realiserande kunna förväntas från tysk sida, har jag vid samtal med olika personer under gårdagen och i dag hört uttalas följande förmodanden. Därest de engelska ingreppen — om de nu komma att företagas — skulle insättas mot sydligare delar av den norska atlantkusten, kunde motåtgärderna förväntas bliva inriktade åt detta håll, därvid ett uppenbart riskmoment för Danmarks vidkommande torde böra medtagas i beräkningen. Om däremot engelska åtgärder skulle insättas i riktning mot Narvik, vilket man här livligt befarade, skulle allvarlig fara föreligga för Sveriges vidkommande: ett engelskt besittningstagande av Narvik skulle nämligen i ledande kretsar här säkerligen uppfattas såsom ett tecken på en avsikt från Englands sida att bemäktiga sig även de norrländska malm-

[1]) Förspelet, s. 188.
[2]) A. nr. 18.
[3]) A. nr. 20.

fälten, och tanken på et preventivt ingripande från tysk sida i syfte att förekomma ett dylikt besittningstagande och i stället lägga beslag på de svenska malmgruvorna för Tysklands räkning skulle därmed så allvarligt övervägas, att man hade alla skäl att i nyss antydda eventualitet räkna med denna möjlighet. Det har även framhållits, att ytterligare ett motiv skulle kunna i positiv riktning påverka de eventuella tyska övervägandena i fråga om ett preventivt ingripande i Sverige: åtskilliga tecken skulle nämligen tyda på att man här ej så alldeles helt litade på den sovjetryska vänskapens stabilitet och att man inte vore fri från misstanken om att Sovjet-Ryssland en dag också skulle kunna framstå såsom spekulant på Nordsverige.

För egen del skulle jag ej tro, att man härifrån skulle företaga en aktion mot Sverige utan att dessförinnan en vittutseende engelsk aktion inletts. Däremot anser jag, att man har all anledning räkna med att i händelse en sådan engelsk aktion skulle företagas, som skulle syfta till ett besättande av Narvik, man här skulle allvarligt överväga en omedelbar preventiv aktion mot Sverige i och för järnmalmsgruvornas besittningstagande.

De åtgärder, som för närvarande pågå i Stettin, måhända även annorstädes, torde kunna betraktas såsom beredskapsåtgärder avsedda för den nyss antydda eventualiteten. Det förefaller sannolikt, att sådan beredskap kommer att uppehållas, så länge man här — såsom för närvarande tycks vara fallet — anser sig hava skäl förmoda, att den beredskap, som i England etablerats i och för överförande av trupper m. m. till Finland, alltjämt är för handen.

Bilaga.

P. M.

Egna iakttagelser:

Iakttagit ett antal båtar med grå- och svartmålade skorstenar på upptill 8.000 ton. Av dessa ligga sedan omkring 14 dagar ett tiotal tomma båtar på 4.000 à 8.000 ton vid Hakenterrasse, där kranar saknas. Inlastning i större omfattning kan alltså ej där äga rum. Vidare har iakttagits ett tiotal båtar av ungefär samma storlek i frihamnen. Åtminstone en del av dessa hålla på att lastas. Lastningen pågår inom ett avskilt område av frihamnen omkring 100 à 150 m. brett och högst 500 m. långt. Detta område, som nu är helt avspärrat, är beläget omedelbart utanför Ostbassin. I detta avgränsade område har iakttagits 3 à 4 båtar på ungefär 4.000 à 5.000 ton. Sammanlagda tonnaget av tjugotal båtar som iakttagits uppskattas till omkring 100.000 ton. Emellertid är att märka, att ytterligare stora hamnområden finnas, där många fartyg kunna ligga. (En av båtarna vid Haketerrasse är den beslagtagna och konfiskerade svenska ångaren »Mercia».)

Vidare har iakttagits militärbilar på väg till det avgränsade inlastningsområdet, dock ej i tillnärmelsevis samma omfattning som på våren förra året, då stora truppstyrkor och mycken krigsmaterial inskeppades till Ostpreussen. Någon ökning av antalet militärbilar har förekommit under de sista dagarna.

Ett stort ryskt passagerarfartyg har en av de sista dagarna anlänt till Stettin från Antwerpen. Detta är det första fartyg, som med egen maskin inlöpt till Stettin efter vintern. Isförhållandena äro för närvarande sådana, att fartyg ej kunna utlöpa utan isbrytarhjälp.

Hört av andra:

Den 26 mars på kvällen. En affärsman, som säljer golvolja, har upplyst, att det på restauranter och andra lokaler allmänt talades om att ett sjuttiotal båtar låge i Stettins hamn, där de skulle taga ombord trupper och krigsmaterial till Skandinavien.

Den 29 mars. Sagesmannens jungfru hade i mjölkaffären hört detsamma.

Den 29 mars. En tysk soldat hade sagt till norska sjömän från fartyget »Kora», att de nu finge avgöra, om de ville gå med Tyskland eller England, för nu hölle tyskarna på att lasta in.

Den 30 mars. En tysk soldat hade sagt till en sjöman på svenska fartyget »Kung Oscar», att det lastades in krigsmateriel och trupper till Sverige och Norge. Flera svenska sjömän hade natten till den 31 mars hört bilar rulla ned till det avstängda frihamnsområdet.

Den 31 mars. Sjömän från »Kung Oscar» hade velat bege sig till det avgränsade frihamnsområdet men blivit avvisade.

Sagesmannen hade blivit något oroad av vad han hört och med sin hustru talat om att resa till Berlin för att rapportera, men skjutit på resan, då han ändå skulle komma hit i dag.

Om motsvarande förhållanden i Swinemünde hade sagesmannen sig ingenting bekant, då han ej varit där på länge.

Berlin den 1 april 1940.

23.

Brev fra minister A. Richert til udenrigsråd S. Söderblom angående forestående angreb mod vest og om planer om en besættelse af Danmark.[1])

Berlin den 1 april 1940.

Allmänt tycks man nu tro, att den många gånger bebådade tyska offensiven i väster nu snart skall sättas i gång. På en del håll väntar man angreppet på Maginot-linjen; andra förmoda, att det sätts in dels via Belgien, dels via Luxembourg. Belgiske ambassadören, som jag i dag samtalat med, tror numera, att offensiven sättes in uteslutande mot Belgien och Holland och ej mot Maginot-linjen. Enligt hans informationer skulle planer även föreligga på ett besättande av Danmark; trupper skulle ha koncentrerats också mot danska gränsen.

Offensiven anses i allmänhet kunna förväntas under denna månads lopp.

[1]) Förspelet, s. 191.

24.

Minister A. Richert indberetter til udenrigsdepartementet om sin demarche hos statssekretær v. Weizsäcker om de tyske troppekoncentrationer. Dateret 2. april 1940, modtaget 3. april.[1])

Har till statssekreteraren i Auswärtiges Amt framfört meddelande och förfrågan enligt Edert telegram nr...[2]) Weizsäcker syntes förmena allvarliga avsikter finnas hos västmakterna och Eder uppfattning för optimistisk. Mitt framhållande av svensk avsikt och förmåga avvisa eventuellt intrång föranledde intet uttalande av Weizsäcker. Han förnekade all kännedom om truppsammandragningar etc. och förklarade sig ej kunna ställa i utsikt att efter närmare undersökning lämna oss meddelanden om eventuella trupprörelser, varom ett krigförande land ej kunde lämna upplysning till ett utomstående.

Mitt intryck av samtalet är att Weizsäcker betraktade situationen allvarligt.

---

[1]) Förspelet, s. 196.
[2]) A. nr. 21.

25.

Minister A. Richert rapporterer udførligt til udenrigsminister Günther om sin samtale med statssekretær v. Weizsäcker. Dateret 2. april 1940, modtaget 4. april.[1])

Berlin den 2 april 1940.

I och för verkställande av mig telegrafiskt givna instruktioner[2]) hemställde jag i dag om företräde för statssekreteraren i tyska utrikesdepartementet. Sedan jag fått besked att friherre von Weizsäcker kunde mottaga mig, ehuru endast för en kort stund, därest jag kunde komma genast, men eljest måste be mig vänta till i morgon, inställde jag mig omedelbart.

Det samtal, som därefter ägde rum och som således måste bli relativt kort, inleddes från min sida med en erinran om de spekulationer, som under senaste tiden förekommit i pressen om föregivna engelsk-franska intentioner i syfte att genom neutralitetskränkande åtgärder inom norskt sjöterritorium försvåra malmtillförseln till Tyskland, och jag framhöll att det till och med spekulerats över huruvida ej än längre gående planer, syftande ej blott till Narvik utan även till de svenska malmgruvorna, kunde föreligga. Jämlikt från Stockholm mottagna instruktioner ville jag nu säga, att enligt där föreliggande uppgifter ingen anledning för närvarande förefunnes att frukta någon brittisk kränkning av Nordens neutralitet. Jag vore ävenledes beordrad framhålla, att därest sådant intrång dock skulle göras, svenska regeringen både hade för avsikt och ansåge sig i stånd avvisa dylikt intrång. Jag hänvisade därvid även till att betydande truppstyrkor alltjämt förefunnes i Nord-Sverige. Jag överlämnade därefter här i avskrift bifogade uppteckning, innehållande en till statssekreterarens ledning gjord sammanfattning av de uttalanden jag beordrats framföra.

Friherre von Weizsäcker frågade mig först vad som avsetts med att jag talat om »Norden«, vartill jag svarade, att jag förmodade, att därmed i förevarande sammanhang närmast avsetts Sverige och Norge. Han gav därefter uttryck åt sin skepsis i fråga om riktigheten av svenska regeringens uppfattning angående utsikterna för nya engelska neutralitetskränkande åtgärder mot Norge. Han hänvisade därvid till nyligen särskilt i franska officiösa meddelanden förekomna uttalanden, som givit ett rakt motsatt intryck, och undrade om man inte i Stockholm toge för lätt på denna sak, som han för egen del betraktade mycket allvarligare. Då mina uttalanden i övrigt ej föranledde några kommentarer från friherre von Weizsäckers sida, sade jag honom vidare, att jag anmodats förfråga mig angående rykten, som förekommit om truppsammandragningar och inlastningar närmast i Stettin. Statssekreteraren svarade härtill med någon häftighet, att därom hade han sig rakt ingenting bekant, och frågade mig i något irriterad ton, vad det skulle röra sig om för trupprörelser. Då jag härtill genmälde, att jag ej hade mig någonting närmare bekant om denna sak än att truppsammandragningar och inlastningar å fartyg för närvarande skulle förekomma, förklarade han, att upplysningar om dylika företeelser inom ett krigförande land ej brukade lämnas till ett utomstående land; den omständigheten hade emellertid ej varit orsaken till att han förnekat kännedom om den sak jag nu bragt på tal och varom han verkligen alls ingenting visste.

---

[1]) Förspelet, s. 198.
[2]) A. nr. 21.

Sedan friherre von Weizsäcker yttrat några erkännsamma ord om det sätt, varpå Eders Excellens handlagt det problemkomplex, som för Sveriges del uppkommit i samband med den finsk-ryska konflikten, sade jag honom, att jag nu hoppades att efter denna konflikts bilägganden det skulle få förbli lugn i Norden, och jag erinrade honom om att han vid ett personligt sammanträffande i början av mars givit uttryck för en optimistisk uppfattning i detta hänseende. Statssekreteraren svarade härtill, att under den senaste tiden nya oväntade händelser inträffat, vars konsekvenser ej kunde förutses, och hänvisade därvid bl. a. till tillkomsten av den nya franska regeringen, vars chef han förmodade nu ville genomdriva, att det skulle tagas hårdare och starkare tag i det fransk-engelska blockadkriget mot Tyskland. Han kunde därför nu ej se på situationen med någon optimism, ehuru han naturligtvis hoppades, att den optimism man uppenbarligen hyste i Stockholm vore berättigad, vilket han dock ej trodde.

Då jag till sist frågade statssekreteraren, om han kunde ställa i utsikt att efter närmare undersökning av förhållandena lämna mig några upplysningar i fråga om de uppgivna truppförflyttningarna och inskeppningarna, fick jag till svar, att han naturligtvis kunde informera sig i saken men ej ställa i utsikt att ge mig några upplysningar därom; upplysningar av denna natur kunde ej meddelas någon utomstående stat.

Mitt intryck av samtalet var att friherre von Weizsäcker betraktade situationen i hithörande hänseenden allvarligt och mörkt.[1])

[1]) Enligt anteckning å dok. översändes det $^{4}/_{4}$ i avskrift till bl. a. beskickningarna i Köpenhamn och Oslo för kännedom.

26.

Brev fra udenrigsminister Günther til minister A. Richert om Sveriges holdning under en eventuelt forestående konflikt i Norden. Dateret 2. april 1940.[1])

Stockholm den 2 april 1940.

I de truppkoncentrationer, som uppenbarligen på sistone vidtagits vid Tysklands Östersjö-kust, behöver, som Du själv anmärker, kanske icke i och för sig ligga något särskilt oroande, i varje fall icke nödvändigtvis för vårt land.[2]) Det kan väl ur militär synpunkt te sig såsom en ganska naturlig sak att hålla en reserv i dessa trakter för alla eventualiteter, även om man ej räknar med ett omedelbart ingripande. I vissa fall kan väl det preventiva syftet uppnås just genom att hålla en sådan militär beredskap. Som Du kanske minns, fingo vi under december genom resenärer pålitliga uppgifter om truppkoncentrationer i samma trakter.

Å andra sidan måste man känna sig oroad, om tyskarna verkligen skulle anse sig nödsakade till att intervenera i Sverige i händelse av engelskt hot mot norskt territorium, exempelvis vid Narvik. Som Du vet, hava vi goda möjligheter att hålla oss underrättade om vad som planeras och beslutes i London och Paris. Enligt de underrättelser, som vi förfoga över, har man ej att räkna med någon plötslig åtgärd från de allierades sida riktad mot norskt eller svenskt territorium. Sedan det finska kriget slutat, har man svårt att se, varmed en interventionsåtgärd skulle motiveras, och det måste väl erkännas, att en sådan aktion från västmakternas sida svårligen kan tänkas ifrågakomma, utan att man kan angiva skäl, som kunna accepteras av världsopinionen.

Vidare är att märka, att vi äro fullt beredda och kapabla att skydda oss mot ett företag västerifrån. De trånga och svårtillgängliga bergspassen, som leda exempelvis från Narvik mot Sverige, de långa avstånden, bristen på vägar och förefintligheten av betydande truppstyrkor på den svenska sidan, vilka befinna sig i högsta beredskap, göra, att det måste anses såsom en relativt lätt uppgift att försvara vårt land mot ett framträngande via Norge.

Vad faran från Ryssland beträffar ha vi svårt att föreställa oss, att man skulle kunna räkna med ett hot mot vårt land från detta håll i nuvarande läge. Ryssarna hava ju nyligen avbrutit det blodiga finska äventyret och utrymma de finska områden, som de besatt längst i norr. Det förefaller högst osannolikt, att de inom den närmaste tiden skulle igångsätta en offensiv ej blott mott Finland utan även mot Sverige.

Givetvis är jag ytterst anlägen om att det verkliga läget blir fullt klarlagt för tyskarna och att de ej få sådana falska föreställningar om den tänkbara händelseutvecklingen i Norden, att de frestas till en preventivkupp, riktad mot vårt land. Det bör kunna förklaras för dem, att ett sådant företag ur rent tysk synpynkt — alldeles oavsett alla andra synpunkter, vilka ej behöva särskilt utvecklas — vore en absolut oförnuftig och olycksbringande åtgärd, som endast kunde skada Tyskland självt. Jag vore tacksam, om Du ville meddela, huruvida Du anser Dig hava möjligheter att vid Dina samtal med tyska vederbörande skingra eventuellt förefintliga vanföreställningar, som skulle kunna locka till en preventivkupp. Därest Du anser, att några särskilda åtgärder böra vidtagas i detta syfte, vore jag tacksam att få emotse ett förslag härom.

---

[1]) Förspelet, s. 207.
[2]) A. nr. 22.

27.

Brev fra minister A. Richert til udenrigsminister Günther indeholdende betragtninger over Nordens øjeblikkelige stilling. Dateret 3. april 1940, modtaget 5. april.[1])

Berlin den 3. april 1940.

För Ditt vänliga brev av den 2 dennes[2]) ber jag att hjärtligt få tacka. Det var av stort värde för mig att i anslutning till Edert telegram av i förrgår[3]) få några kompletterande uttalanden och synpunkter till ledning vid fortsatta samtal.

Mitt samtal i går med Weizsäcker[4]) blev ju ej särskilt givande. Han var ovanligt litet meddelsam och jag kunde inte få in honom på någon diskussion om de fall av neutralitetskränkning man här närmast räknade med eller om konsekvenserna härav för Norges eller Sveriges vidkommande. Möjligen kan detta ha berot på den begränsade tid han hade till sitt förfogande för vårt samtal. Möjligen kan det ha varit beroende av att han själv är desorienterad om högsta vederbörandes synpunkter och intentioner. Möjligen kan det naturligtvis också ha berott på att han var medveten om att någonting kan vara i gorningen.

Som det nu är, förefaller det mig litet svårt att själv med den ene eller den andre ta upp frågan om vår egen reaktion mot engelska angrepp mot vårt territorium, därest denne fråga ej av någon tysk vederbörande samtalsvis upptages. Det skulle väl verka litet ängsligt kanske, och efter de såvitt jag förstår mycket värdefulla meddelanden[5]) Forshell lämnat om sitt samtal i går kväll med Schulte Mönting — storadmiralen Raeders stabschef — förefaller det mig än mer sannolikt än tidigare, att någon risk för ett omedelbart preventivt angrepp mot Sverige knappast kan föreligga. Men vad Norge — kanske även Danmark — beträffar synes det ligga annorlunda till; här torde riskerna vara större, och det är ju allvarligt nog även för vårt vidkommande. Och läget är väl så labilt, att det vore synnerligen önskvärt att osannolikheten av engelska angrepp mot Sverige, och, framför allt, vår hållning och våra möjligheter inför ett sådant angrepp klarlades för den högsta tyska ledningen. Jag skulle därför vilja ifrågasätta att Du lät fråga Dahlerus om han inte kunde komma hit ett tag igen. Han har ju särskilda förutsättningar att »dra upp« Göring, som är van att med honom öppet och länge »mala igenom» alla möjliga frågor, och under ett eller flera samtal med Göring skulle Dahlerus säkerligen lätt nog få tillfälle att framhålla vad som bör sägas. Om han sedan stannade här något, skulle han också kunna bli en mycket värdefull informationskälla i fråga om vad som kan väntas ske härifrån under den närmaste tiden både på den ena och på den andra fronten. Det vore enligt min mening utmärkt om han snarast kunde komma hit ned. Jag tänkte på det genast jag fick de oroliga underrättelserna i söndags, men ville först se tiden an något. Säkert kan han skaffa sig en förevändning att resa hit, och han brukar ju aldrig göra några svårigheter när man ber honom hjälpa till.

Jag hade i dag Wieds och Grundherr här på lunch. Wied, som återreser till Stockholm endera dagen, hade ej mycket av intresse att förmäla. Han gav uttryck för tvivel om att norrmännen skulle skjuta, om deras territorium antastades, och tillade att »det är ju därpå det kommer an». Detta uttalande har naturligtvis varit i säck innan det kom i Wieds påse, och synes mig vara en god illustration till den misstänksamhet, som man här hyser mot Norges vilja att hävda sig gentemot England och som säkerligen utgör ett

[1]) Förspelet, s. 209.
[2]) A. nr. 26.
[3]) A. nr. 21.
[4]) A. nr. 25.
[5]) A. nr. 28.

pådrivande moment vid övervägandena om ett ingripande mot Norge. Grundherr lät sig alls ej lockas ut på några hala isar.

Weizsäcker, som i går uttalade sig mycket erkännsamt om Dina prestationer under det finsk-ryska krigets avvecklande, vilket jag vet att han gjort även till andra, var tydligen en aning betänksam till det Du sade i riksdagen härom dagen[1]) om att allt ej kunde sägas offentligen om vad som förekommit till belysande av Tysklands inställning till konflikten; han ansåg att detta kunde tolkas så som om det hänt något så fult att det ej tålde dagens ljus. Ligger det inte någonting uti denna observation; jfr. Chamberlains antydan om att Tyskland hotat oss med invasion om vi hjälpt Finland. Kan Du inte vid lämpligt tillfälle säga något härom, understryka Undéns uttalande om att någon påtryckning från tysk sida ej förekommit under hela konflikten, klargöra att i själva verket ingenting i sak finnes att dölja och framhålla vad Du redan sagt om att vi så småningom kommit fram till den uppfattning om Tysklands inställning, som sedermera klargjorts i Deutsches Nachrichtenbüros av Dig åberopade kommuniké men att detta ej skett genom officiella noter; någon sådan dokumentation, som presenterats till belysning av utvecklingen i övrigt, kan sålunda i detta hänseende ej åstedkommas, och informationer, som erhållits genom förtroliga berättelser, bruka ju ej framläggas inför offentligheten. Eller något dylikt.

---

[1]) Den 1 april 1940.

28.

Minister A. Richert indsender til udenrigsdepartementet en redegørelse for en samtale, som marineattaché Forshell har haft med stabschef Schulte Mönting om den militærpolitiske situation. Dateret 3. april 1940, modtaget 4. april.[1])

Berlin den 3 april 1940.

Marinattachén har i går afton haft ett samtal med stabschefen Schulte Mönting om läget i fråga om Norden. Om detta samtal har kommendörkapten Forshell gjort en uppteckning, som han med här i avskrift fogade skrivelse i dag expedierat till chefen för försvarsstabens underrättelseavdelning. Jag ber härmed få översända avskrift av denna uppteckning, som synes mig erbjuda det allra största intresse.[2])

Bilaga 1.

Till Chefen för försvarsstabens underrättelseavdelning.

I vidfogade VPM över samtal med stabschefen Schulte Mönting sent i går kväll lämnas uppgifter angående den aktuella situationen. Jag hade på uppmaning av ministern sökt kontakt med herr S. M., som genast accepterade förslaget om enskilt sammanträffande i mitt hem. Hans uttalanden präglades, som vanligt, av stor öppenhjärtighet. Mitt intryck var, att han ärligt avsåg att lugna för tysk aggression mot Sverige.

På grund av de gjorda uttalandenas karaktär får jag anhålla, att största möjliga sekretess iakttages om denna rapport. Skulle innehållet däri helt eller delvis komma till utomståendes kännedom, äventuras möjligheterna till den nära kontakt med OKM marinattachén för närvarande fått.

Berlin den 3 april 1940.

And. Forshell
Kommendörkapten.

Bilaga 2.

VPM
över samtal 2. 4. 40 sent på kvällen med stabschefen Schulte Mönting angående det militärpolitiska läget.

Herr Schulte Mönting hade accepterat en enskild inbjudan till mitt hem. Han gjorde därvid de uttalanden, vilka nedan återgivas, under framhållande av samtalets enskilda karaktär.

1. Sammanfattning av uttalanden angående sannolikt händelseförlopp av kriget i norr.

Man vet här, att man i England, och framför allt i Frankrike, önskar en skärpt krigföring mot Tyskland. Västmakterna veta, att de ej militäriskt kunna betvinga Tyskland; därför sättes trycket in på den tyska försörjningen. Härvid kommer i första hand olja och järnmalm i fråga; malmen för ammunitionen. Helst skulle västmakterna vilja angripa båda dessa »fronter» samtidigt. Man gör sig dock ingen brådska. Då man vet, att Tysklands oljeförsörjning ej är kritisk — syntetisk oljeframställning har tagit väldig om-

[1]) Förspelet, s. 211.
[2]) Enligt anteckning å dok. översändes det 4/4 jämte bilagor, i avskrift till bl. a. beskickningarna i Köpenhamn och Oslo för kännedom.

fattning — är alltså frågan om järnmalmen nu den primära. Faran för engelsk framstöt mot denna är överhängande, i första hand mot malmtrafiken från Narvik. (Se nedan.) Genom agenter vet man vidare, att franska generalstaben gjort detaljberäkningar angående riksgränsbanans kapacitet, i avseende på transport av personal, artilleri, tanks m. m. Detta gjordes med tanke på Finlandshjälpen, men kan fortfarande komma till användning. Sannolikheten härför är dock minskad Man väntar nu i första hand engelskt angrepp på Norge. Härvid skulle malmtrafiken tagas till förevändning, men etablerandet av flankerande flygbaser vara det primära, i varje fall vid den väntade spelöppningen. Från Sydnorge, särskilt Bergen och vissa norska flygplatser, skulle England kunna falla de tyska flygförbanden i ryggen. Man anser sig veta, att norrmännen ej komma att göra allvarligt motstånd. De äro i Englands såväl militära, politiska som även psykologiska grepp. Därför rädda sig norrmännen säkerligen genom skenförsvar och släppa in engelsmännen, därmed säkrande sin handelsflotta, d. v. s. nationalförmögenheten. Man utgår alltså i den tyska ledningen ifrån, att England kan sätta sig fast i Norge tämligen lätt. På åtta timmar är Home Fleet från Scapa Flow i Bergen, Tyskland kan ej hindra detta. I OKM sitter man på helspänn inför en dylik framstöt. Man har täta linjer agenter utefter norska och engelska kusterna för varning. Cirka 30 ubåtar avses förläggas (äro förlagda?) utenför Norge, cirka 20 ubåtar utanför Scapa. Ytterligare ubåtar avses för andra uppgifter. Dessutom bedrives intensiv spaning i luften och med lätta sjöstridskrafter. Vid senaste anfallet skadades svårt »Rodney«, »Hood» och »Repulse» (säkra agentuppgifter). Alltså är Home Fleet tillfälligt reducerad. De engelska uppgifterna i dag om sänkning av »Admiral Scheer» och »Scharnhorst» (?) förklarade herr S. M. vara fullständigt felaktiga. De ha ej en skråma, men uppgiften kommer ej att dementeras.

Sedan engelsmännen eventuellt lyckats sätta sig fast i Sydnorge, börjar trycket på Sverige. Vi komma att uppmanas att stoppa vår export på Tyskland och i annat fall blockeras. (Se nedan.) Trots tal därom i vissa engelska kretsar trodde herr S. M. ej, att man behövde frukta ett engelskt försök att forcera Sundet och Bälten. Skulle detta ske, »vore engelsmännen att gratulera». Svenska västkusten blir vår farligaste front, där engelskt uppträdande säkert är att vänta. Landstigningsförsök trodde han ej engelsmännen riskerade. Om vi motsätta oss Englands krav, komma vi möjligen att utsättas för flygangrepp. Herr S. M. sade sig tro, att vi både avse och kunna försvara vår västra landgräns, varför invasion den vägen ej är en överhängande fråga. Engelsmännen vilja ej offra egna trupper i Norden. Man torde i stället gå fram på strypningens väg. Då emellertid en engelsk landstigning i Sydnorge är »unerträglich» för Tyskland, uppstår givetvis fara för Sverige, enär det kan tänkas, att man måste begära genommarsch av tyska trupper mot det engelskbesatta Norge. Genommarscheventualiteten vore dock ej en primär fråga.

Ryssland vore opålitligt. Herr S. M. hade läst rapporter, varav bland annat framgår, att Stalin endast gjort halt för att »hämta andan». Rapporternas värde vore han tveksam om. »Berusade generaler prata ofta i vädret för att visa sig duktiga.» Det är dock Narvik, som är målet för den stundande nya framstöten, mindre sannolikt gruvorna i Nordsverige, i varje fall vid Stalins nästa steg. I detta sammanhang uttalade herr S. M. med skärpa, och det kunde jag framföra till mina myndigheter, att Tyskland skulle med alla till buds stående medel motsätta sig varje ändring i status quo i Skandinavien, från vilket håll än hotet komme. Nordens, och särskilt Sveriges, indragande under annans makts intressesfär kan aldrig, komma vad komma vill, tolereras av Tyskland. Från Ryssland hotar dock utan tvivel en fara i norr. Den nya järnvägen talar sitt tydliga språk. I detta sammanhang nämndes, att tyska officerare, tillfångatagna av polackerna och hamnade hos ryssarna, utsatts för hotfullt tryck att övergå i rysk tjänst. En del äro (ha varit?) — så vitt undertecknad förstod — faktiskt fångar hos ryssarna. Det framgick av herr S. M.:s uttalande tydligt nog, att relationerna till Ryssland undergått stark försämring. Jag undgick ej intrycket, att detta faktums påpekande accentuerades för att framhäva vårt beroende av Tyskland, även i avseende på ryska faran.

2. Sveriges läge just nu.

Det vore, som tidigare sagts, ett livsintresse för Tyskland, att vi ej råkade in under engelskt eller ryskt inflytande. Man har aldrig haft och har alltså ej heller nu någon önskan att råka i konflikt med oss. Intet skäl talade för tysk agression mot oss. Men man vore beroende av vår malm, som spelar världspolitisk roll. Herr S. M. frågade mig upp-

repade gånger, i vad mån vi kunde uthärda engelsk blockad, och vilka våra nödvändigaste importvaror vore. Härtill svarade jag, att dessa enligt min mening vore kol, olja och bomull. På hans fråga, hur länge vi kunde hålla ut utan tillförsel från väster, undvek jag att lämna bestämt svar. Om händelseförloppet bleve det ovan sagda, ansåg herr S. M. det vara uppenbart, att vårt öde i vårt eget intresse — då allt sättes på sin spets — är förbundet med Tyskland. Om Tyskland vinner kriget, och det är man övertygad om, hotas Sveriges framtid på intet sätt, under förutsättning att vi, och det är ett klart tyskt intresse, värja vår neutralitet mot alla håll. Göra vi ej detta, eller förlorar Tyskland och annan makt därvid fått grepp över oss, vore vår framtid ytterst oviss.

Jag drog därefter upp frågan om inskeppningarna i Stettin. Härvid fick jag det oväntade svaret, att uppgifter därom måste härstamma från dunkla källor, »kanske secret service». Han medgav, att under »fredskrisen» i mars hade förberedelser gjorts — kanske vore mina uppgifter en reminiscens från den tiden? Då hade man, som han tidigare sagt, varit beredd på preventiv åtgärd i norr. Nu skedde intet i Stettin. Han ville dock i detta sammanhang med all tydlighet och ärlighet utsäga, at från Tyskland ingen fara för Sverige hotar. »Darauf können Sie sich wirklich verlassen.» Denna försäkran lämnades flera gånger och till synes absolut ärligt. Tvärtom hoppades och trodde han, att vårt förhållande skulle fortfara att vara gott, och tillade i förbigående, att »vi få nog snarere mera samarbete än hittills».

Som sammanfattning av det intryck jag fick av vad herr S. M. sagt om händelseutvecklingen vill jag framhålla följande: Förberedelser träffas för att möta, eventuellt förekomma, en engelsk landstigning, sannolikt i Bergen. Jag håller ej för uteslutet, att samtidig tysk aktion mot Sydnorge medelst truppöverföringar och t. ex. Narvik med fallskärmstrupper är att räkna med. De tyska u-båtsbaserna i Nordryssland skulle därvid komma väl till pass. Att förberedelserna i Stettin förnekades, förestavades av önskan att ej yppa planerna, vilka dock sannolikt ej i första hand riktas mot oss. Personligen tror jag icke, att herr S. M.:s öppenhjärtiga uttalanden haft till avsikt att vilseleda. Teoretisk möjlighet härför kan måhända anses föreligga. Hans uttalanden buro i stort sett den absoluta ärlighetens prägel.

Slutligen må framhållas ett uttalande angående Italien. Detta lands situation liknade i så måtto Sveriges, att båda äro starkt beroende av England för erhållande av kol och olja. Det vore ej uteslutet, att Italien till sist måste böja sig för Englands tryck.

På min fråga, om han trodde på möjlighet att snart få slut på kriget, svarades jakande. »Men före maj—juni kommer ej det stora avgörandet, i varje fall ej till lands.» Detta vore hans tro, men kanske hade generalstaben en annan uppfattning. Om man satte igång västfrontoffensiven, skulle man kunna slå sig igenom och besätta Frankrike, men det bleve sannolikt en blodig affär.

Berlin den 3 april 1940.

29.

Minister A. Richert meddeler udenrigsråd S. Söderblom de sidste efterretninger om de tyske troppekoncentrationer i Østersøhavnene. Dateret 3. april 1940, modtaget 5. april.[1])

Berlin den 3 april 1940.

Sedan jag, såsom Du torde erinra dig från min depesch nr 421 den 1 innevarande månad,[2]) anmodat Vendel att följa frågan om de tyska truppsammandragningarna och därom inberätta, har Vendel vid besök i Berlin i dag lämnat mig en P. M. angående sina iakttagelser och erfarenheter i Stettin och Swinemünde. Jag sänder Dig härmed promemorian i två exemplar och ber samtidigt få meddela, att Forshell översänt en avskrift direkt till chefen för marinen.[3])

Bilaga.

P. M.

I Stettin ligga för närvarande — enligt vad jag den 1 april 1940 kontrollerat — 15 st. för krigstransporter avsedda handelsfartyg, samtliga med svartmålade skorstenar och rederimärkena utplånade, om 4 à 8 tusen ton, tillhopa omkring 80 à 90 tusen ton dödvikt. Av nämnda antal lågo 8 st. vid Hakenterasse, som saknar kraninstallation för lastning av tyngre gods. Dessa fartyg torde sannolikt icke änny hava intagit någon last. Övriga 6 fartyg ligga i frihamnen. Vid två fartyg var lastningen med diverse krigsmateriel i gång under dagens lopp. Övriga 4 fartyg torde redan vara fullastade. Då enligt uppgift lastning av viktigare krigsmateriel speciellt verkställdes efter mörkrets inbrott, uppehöll jag mig under ca. tre timmar på kvällen i närheten av inkörsporten till frihamnen. Åtskilliga lastbilar anlände under nämda timmar, särskilt anmärkningsvärt tvenne lastbilar med bådmateriel, 8 à 10 båtar av typ som räddningsbåt, 6 till 8 m långa.

Å flertalet fartyg syntes marineofficerare, vilket tyder på att fartygen stå under militär ledning.

Vid samtal med befälhavaren å svenska ångfartyget »Konung Oscar» samt befälhavaren å norska ångfartyget »Kora», vilka fartyg sedan lång tid ligga i frihamnen, erfor jag, att dessa personen liksom befäl och manskap ombord särskilt under veckan efter påsk iakttagit en betydande livaktighet i frihamnsområdet med ilastning av krigsmateriel såsom tanks, lastbilar, lättare fältkanoner, stora mängder flygmaskinsdelar, div. andra krigsmateriel och stora mängder av halmbalar. Nämda personer uppskattade antalet för krigstransporter avsedda fartyg till 25 med ett sammanlagt tonnage av omkring 150 000. Någon ilastning av hästar och trupper hade icke iakttagits.

Den 2 april verkställde jag tilsammans med sjömanspastorn en undersökning av antalet fartyg. Såsom ovan nämtns konstaterades, att antalet blott utgjorde 15 mot 25 såsom befälhavarna å de svenska resp. norska fartygen angivit. Sjömanspastorn sade, att han märkte en tydlig minskning i antalet i frihamnen liggande fartyg. Under senaste dagarna torde 6 à 8 fartyg efter verkställd lastning av krigsmateriel hava avgått till okänd destinationsort. Anmärkningsvärt är jämväl att de spärranordningar, som tidigare gjorts i frihamnsområdet den 2 april upphävts, vilket tydde på att man ej längre sökte hemlighålla lastningen av krigsmateriel eller att densamma i stor utsträckning fullbordats.

---

[1]) Förspelet, s. 215.
[2]) A. nr. 22.
[3]) Enligt anteckning å dok. översändes det $^5/_4$ jämte bilaga, i avskrift till bl. a. beskickningarna i Köpenhamn och Oslo för kännedom.

Den 3 april avreste jag till Swinemünde och uppsökte därvid befälhavarna å de i hamnen liggande svenska ångfartygen »Ludvig» och »Helle». På min förfrågan, om några större fartyg under senaste veckan passerat Swinemünde på utgående, svarade befälhavarna, att så endast skett i fråga om 3 à 4 med kol lastade båtar. Då anny på grund av rådande svåra isförhållanden utanför Swinemünde knappast någon möjlighet föreligger att lämna hamnen efter mörkrets inbrott, torde de fartyg, som under senaste dagar lämnat Stettin ännu icke gått till sjöss. Till Swinemünde hade för ca 5 dagar sedan ankommit ett större passagerarfartyg om ca 20.000 ton, »Monte Rosa», som låg förtöjt i omedelbar närhet av de svenska ångfartygen. Nämnda fartyg användes som logementsfartyg och befälhavarna beräknade antalet soldater till 1.300 à 1.500. Dessa soldater torde dock icke vara färdigutbildade utan rekryter, ty bl. a. höllo stora grupper på med enklaste marschövningar och sångövningar. Några andra handelsfartyg, som kunde tänkas vara användbara för trupptransporter, lågo icke i hamnen.

Befälhavarna å de svenska fartygen uppgåvo, att slagskeppet »Lützow» och kryssaren »Emden» under 5 dagar vid påsktiden legat i Swinemünde samt att de gått till sjöss för c:a 10 dagar sedan. F. n. lågo i Swinemünde ett trettiotal mindre torpedbåtar och minsvepningsfartyg samt tre stycken jagare av större typ.

Några trupptransporter och ilastning av krigsmateriel hade befälhavarna icke iakttagit.

I Stettin göres ingen hemlighet av krigsförberedelserna i hamnen. Ehuru man icke iakttagit någon ilastning av trupper, torde otvivelaktigt nya trupper under senaste tiden ha anlänt till Stettin och omgivning. På hotell och restauranger vimlar det av officerare av alla slag och särskilt vid kajområdena stå soldater flockvis och de verka mycket litet hemma i Stettin.

Vid samtal med en i Swinemünde förlagd marinläkare, vars bostad i Stettin jag hyr, uttalade denne såsom sin förmodan, att krigsförberedelserna i hamnområdena närmast avsågo en aktion mot Norge för den händelse engelsmännen skulle söka strypa malmtillförseln från Narvik eller eventuellt söka skaffa sig stödjepunkter i Norge. Han sade, att Tyskland under alla förhållanden måste hålla sig berett för en aktion i stor stil, därest England sökte nå sådana syften. På min fråga, om man inte lika väl kunde tänka sig en landstigningsoperation gentemot England, svarade han, att i militära kretsar man dock f. n. blott talade om en aktion mot Skandinavien. Marinläkaren fäste särskilt min uppmärksamhet på den gentemot Sverige välvilliga hållning, som tyska pressen intagit senaste dagarna i anledning av svenske utrikesministerns deklaration i riksdagen, och han betonade, att Sveriges neutralitetspolitik här rönt allmän uppskattning.

Berlin den 3 april 1940.

30.

Telegram fra minister A. Richert til udenrigsdepartementet om forestående angreb på Danmark og Holland i den kommende uge. Dateret 4. april 1940, modtaget 5. april.[1])

Utlänsk militärattaché har från tysk militärkälla erfarit följande. Till början av nästa vecka planeras överfall Danmark och Holland. Via Danmark eventuell aktion Norge, via Holland skulle anfallet gå vidare genom Belgien till Frankrike. Sagesmannen seriös, källan anses mycket tillförlitlig. Danska och norska legationerna fått samma informationer och sänt specialkurirer till Köpenhamn och Oslo.[2])

[1]) Förspelet, s. 222.
[2]) Enligt anteckning å dok. översändes $^{5}/_{4}$ till bl. a. beskickningarna i Köpenhamn och Oslo en promemoria, vari telegrammets innehåll återgavs för kännedom.

31.

Promemorie af marineattaché A. Forshell, oversendt af minister A. Richert til chefen for udenrigsdepartementets politiske afdeling, indeholdende meddelelser om det forestående angreb på Danmark—Norge og Holland—Belgien. Dateret 4. april 1940, modtaget 6. april.[1])

Följande uppgifter ha i dag ställts till förfogande av en härvarande militär kollega De härstamma från en inside information och uppgivas vara fullständigt säkra.

1. I nästa vecka verskställes anfall mot Danmark (öarna).
2. Detta beräknas vara första etappen för anfall mot Norge.
3. Samtidigt med agressionen mot Danmark eller möjligen strax efte sker anfallet mot Holland—Belgien.
4. Intet har sagts beträffande Sverige.
5. Enligt uppgift till en beskickningsmedlem av yngrefrontofficerare beräkna dessa, att stundande anfall komma att insättas redan från början med gas. Övningar pågå i stor omfattning med gas och gasmasker, varvid enligt nämnda officerare trupperna visa stor nervositet och visa sig illa till mods under dessa övningar. Truppernas effektivitet bedömde nämnda officerare bliva väsentligt nedsatt, om gas kommer till användning.

Förestående uppgifter 1—4 ha jämväl insänts till utrikesdepartementet av beskickningen.[2])

Berlin den 4 april 1940.[3])

---

[1]) Förspelet, s. 224.
[2]) A. nr. 30.
[3]) Enligt anteckning å dok. översändes det $^{8}/_{4}$ i avskrift till bl. a. beskickningarna i Köpenhamn och Oslo för kännedom.

32.

Minister A. Richert indsender til udenrigsdepartementet en promemorie, udarbejdet af flyveattaché, oberst Enell om det forestående angreb på Danmark. Dateret 4. april 1940, modtaget 6. april.[1])

VPM

En härvarande kollega har meddelat mig följande, som han betecknat som härstammande från en 100-procentigt säker källa.

Sedan någon tid har han erhållit underrättelser om att tyska planer förelågo på en offensiv i väster, vilken skulle gå över Holland—Belgien. Samtidigt vore den tyska avsikten att besätta Danmark. Enligt samma välunderrättade källa skulle tyskarna för närvarande i väster ha 170 divisioner av olika slag, d. v. s. en armé på ungefär 3½ miljoner man. Tyngdpunkten av denne styrka är otvetydigt riktad mot Belgien. De utmed holländska gränsen stående 7 tyska divisionerns ha helt nyligen ökats till minst 15. Allt detta tyder på att offensiven skulle gå lös över Holland—Belgien. Tidpunkten har dock icke varit bestämd.

Min kollega meddelar nu, att med största visshet nämnda militära åtgärd är avsedd att igångsättes under veckan 8—13 april. Under första delen av veckan skulle Danmark besättas helt eller delvis. Samtidigt därmed eller något senare skulle offensiven i väster påbörjas.

Jag anser, att de lämnade uppgifterna ovan böra skänkas tilltro, även om den möjligheten icke är utesluten, att tidpunkten för offensivens igångsättande ytterligare kan komma att förskjutas. Från annat håll lämnade uppgifter styrka mig i denna min uppfattning.

Berlin den 4 april 1940.

---

[1]) Förspelet, s. 224.

33.

Minister A. Richert til kabinetssekretær Erik Boheman, hvori han kommenterer de fremsendte meddelelser om et forestående angreb på Danmark og Norge. Dateret 5. april 1940, modtaget 6. april.[1])

Till de rykten om planerade anfall mot Danmark, eventuellt Norge, samt mot Holland och Belgien, som jag intelegrafereda i går afton[2]) och varom Enells och Forshells samtidigt härmed till Söderblom överstämplade uppteckningar[3]) ge närmare besked, måste jag naturligtvis för egen del göra alla reservationer. Möjligen härstamma alla uppgifter härom från en och samma källa. Denna källa — en fanatisk anti-nazistisk tysk officer, som vid tidigare tillfällen spontant lämnat meddelanden av motsvarande art, vilka visat sig hava varit fullt riktiga — må vara hur trovärdig och initierad som helst. Möjligt är dock att även om hans uppgifter äro riktiga, vilket förefaller övervägande sannolikt, det denna gång går som vid ett par föregående tillfällen — i november och i januari —, nämligen så att planerna[4]) i sista stund inhiberas. Härvarande danskar och norrmän äro emellertid mycket alarmerade, vilket sannerligen ej är att undra på.

Tisdag eftermiddag, den 2 april, lär Hitler ha haft en överläggning med ett större antal höga civila och militära rådgivare. Möjligen kan något beslut då ha fattats.

Tisdag förmiddag var jag hos Weizsäcker, som då föreföll mycket preockuperad och orolig för vad som skulle hända. Kanske ha de beslut, som eventuellt må ha fattats tisdag eftermiddag, utgått ifrån förutsättningar, som måhända inom de närmaste dagarna kunna visa sig oriktiga, i fråga om de engelsk-franska planerna mot Norges neutralitet. Man vågar kanske, om denna hypotes är riktig, hoppas att planerna i sista stund skrinläggas, i varje fall för Danmarks och Norges vidkommande.

Det är nog nyttigt att bland »handlingarna i ärendet» finnes ett papper, som säger att Sverige vill och kan försvara sig mot intrång på vårt territorium. Om detsamma hade kunnat sägas för Norges vidkommande hade situationen kanske varit en annan.

I förrgår utfärdades inbjudningar till samtliga mulitär-, luft- och marinattachéer att söndag kväll starta en två dagars resa till »västvallen». Har man velat vara av med dem just dessa dagar? Vår marinattaché kommer emellertid att stanna i Berlin.

P. S. Just innan detta brev skall expedieras med flygkuriren, får jag följande hypotetiska tolkning av det ifrågasatta angreppet mot Danmark, som lär omfattas av de belgiska och holländska militärattachéerna.

Angreppet mot Danmark skulle inte stå i något direkt samband med frågan om kränkningarna av de norska vattnen, utan ingå som ett led i den stora västoffensiven och avse att dessförinnan eller samtidigt åstadkomma att flankskydd, som skulle hindra eventuella engelska företag mot Östersjön och underlätta eventuella kontrastötar mot Norge. Om denna tolkning är riktig, och den förefaller att kunna ha åtskilligt fog för sig, skulle faran för Norge för ögonblicket ej behöva vara akut, även om en aktion mot Danmark företages.

---

[1]) Förspelet, s. 227.
[2]) A. nr. 30.
[3]) A. nr. 31 og 32.
[4]) Härmed åsyftas uppgifter om angreppsplaner mot Belgien och Holland.

34.

Minister A. Richert indsender til udenrigsdepartementet en redegørelse fra marineattaché Forshell over den aktuelle militærpolitiske situation. Dateret 5. april 1940, modtaget 6. april.[1])

Bedömning av det militärpolitiska läget.

1. Givna forutsättningar.

Enligt de meddelanden angående tyska planer mot Danmark, Norge och Holland, varom under gårdagen rapporterats från beskickningen,[2]) och vilka planer få anses härröra från tillförlitlig källa, skulle sannolikt händelseförloppet bliva:

1) Danmark besättes nästa vecka.
2) I anslutning härtill framstöt mot Norge.
3) Samtidigt, eller möjligen något senare, anfall över Holland mot Belgien och vidare mot Frankrike.
4) Ingen aggression mot Sverige har hörts nämnas.

Dessa uppgifter ha bestyrkts av uttalanden till medlem av norska legationen. Följande fakta, i och för sig kanske oväsentliga, synas med hänsyn till tidpunkten därför giva ökad sannolikhet åt att militära händelser förestå.

a) Til den västfrontresa, vartill militärattachéerna tidigare inbjudits, och som äger rum söndag kväll (7. 4.) till tisdag (9. 4.) har i går (4. 4.) per telefon från OKH *(Oberkommando des Heeres)* även marin- och flygattachéer inbjudits, enligt uppgift från Attachégruppe des Heeres på der Führers order. Inbjudningen kan motiveras av önskan att draga de militära attachéerna från Berlin.

b) De skandinaviska språken läras under forcering i polisskolorna i Berlin.

c) Corps diplomatique är i dag inbjuden av generalfältmarskalk Göring att åse premiären av den film, som visar tyska flygets verksamhet under polska fälttåget. Troligt är, att motiv härför bland annat är att söka i en önskan att göra intryck på i varje fall mindre staters representanter.

d) I Döberitz ha den 31. 3. iakttagits tyska bergstrupper, vilka torde funnits där sedan finska fredskrisen, och ej därefter återförts sydvart. Detta faktum synes giva belägg för att operationer i norr förestå, måhända sannolikast i Norge.

Härtill kommer det faktum, bestyrkt av bl. a. svenska iakttagelser, att inlastningar äga rum i Stettin, sannolikt även i andra hamnar vid såväl Östersjö- som Nordsjökusterna. Uppgifter beträffande Nordsjöhamnarna ha meddelats av militära attachéer.

Uteslutet är dock ej, ehuru mindre sannolikt, att den planerade aktionen, liksom andra dylika tidigare, uppskjutes eller rent av avskrives om England dämpar sin aggressiva inställning till särskilt Skandinavien.

2. Motiv för tyska angreppsplaner mot Danmark och Norge.

Det torde i och för sig vara uppenbart, att Tyskland intet intresse har att utbreda fronten mot norr. Dess politik under finsk-ryska kriget tyder härpå, liksom dess uppenbara intresse av att trafiken längs norska kusten uppehålles samt av importbehovet från Skandinavien. Tidigare refererade uttlanden av bl. a. herrar i OKM giva belägg på det sagda. Motivet måste därför i första hand vara att finna i verkliga eller förmodade engelsk-franska planer att utvidga kriget att omfatta Skandinavien som led i »sönderhackandet

[1]) Förspelet, s. 228.
[2]) A. nr. 30.

av det närande späck av neutrala», som omgiver Tyskland. Härtill kommer tysk vilja att förhindra flankerande engelska flygbasers upprättande i Norge. Detta senare motiv torde vara det väsentliga (jfr. stabschefens i OKM uttalande härom).[1]) Besittningstagandet av Danmark motiveras till fullo av dess strategiska samband med avsikten i Norge och av önskan att behärska Skagerack och infarterna till Östersjön samt ökade flygbaseringstillfällen mot England.

3. Motiv för anfall mot Holland—Belgien.

Något militärt skäl att just nu göra detta anfall synes undertecknad ej lätt att finna. Dels är terrängen i nordvästra Europa uppblött och flodernas vattenstånd högt, inverkande bl. a. på även Westvalls effektivitet, dels minskar en stor offensiv till lands de tyska möjligheterna att genom redan nu försenat vårarbete säkra nästa års skörd. Stabschefens i OKM uttalanden om senare tidpunkt synas även böra beaktas. Detta uttalande fälldes efter den stora konferens hos der Führer, som hölls i närvaro av bl. a. ledande män inom Wehrmacht och utrikesledningen den 2 dennes, varvid sannolikt de tyska planerna fastställdes. Enligt den systematiska tyska politiken söker man sannolikt hittills som tidigare att splittra västmakternas enhetsfront. Tidigare planer ha med störste sannolikhet gått ut på att på förvåren med flotta och flyg rikta dråpslag mot huvudfienden England. Härigenom sparas folk och utnyttjas i första hand de tekniska vapnen, vilka båda synpunkter torde överensstämma med der Führers önskningar och mentalitet. Dessa planers utförande givas ökad effekt efter besättande av Norge och Danmark. Kan England härigenom krossas, eller i varje fall avsevärt försvagas, »mognar» Frankrike av sig själv, ej minst av den anledningen, att Italiens styrka växer samtidigt som Englands försvagas. Det är dock mot England och Frankrike som Italien har sina konstanta krav.

De förberedelser som göras vid västra gränserna kunna därför vara preventiva och avsedda att utlösas endast om händelseutvecklingen så kräver.

Å andra sidan kan motiv för storoffensiven vid en till synes militärt och i andra avseenden (väderlek, jordbruk) ogynnsamt ögonblick sökas i strävan att handla »mot tipsen» och därvid sätta allt på ett kort.

På grundval av vad ovan sagts och med hänsyn till under vintern hörda resonemang inom särskilt OKM är marinattachén benägen anse en n ä r a förestående tysk västfrontoffensiv mindre sannolik.

4. Möjligheterna för besättanda av Danmark och landstigning i Norge.

Dessa ha bland annat undersökts och studerats i krigsspel redan för c:a ett år sedan varom rapporterats i meddelande 127 39/Fst. 32[2]). Problemet Danmark torde i detta fall vara av ringa storleksordning Denna uppfattning hyses även av min danske kollega, vilken, inom parentes sagt, i stort sett hyser samma uppfattning, varåt i denna bedömning gives uttryck. Genom snabba och till platsen skilda operationer, måhända i första hand mot Oslofjorden Kristiansand och Stavanger — möjligen Bergen — torde brohuvuden kunne etableras, vilka med flyg och specialbyggt snabbgående transporttonnage låta sig utbyggas till erforderlig styrka i skydd bl. a. av sannolikt redan nu utlagda ubåtslinjer.

5. Sveriges situation.

Tyskland har minst av allt i nuvarande läge anledning från egen synpunkt sett råka i väpnad konflikt med Sverige, varigenom bl. a. malmtillförseln stoppas och fronten utvidgas att omfatta ett avsnitt med större motståndskraft än Danmark och Norge. Tidigare återgivna tyska uttalanden bekräfta detta, liksom även det krigsspel, som ovan nämnes. Enligt dettas resultat föres Sverige automatiskt under tysk »kontroll» utan svärdsslag, om förposterna Danmark och Norge besättas. Tyskland torde dessutom, med hänsyn till det opålitliga Ryssland, ej gärna se att vårt land försvagas militärt och därigenom drager mot sig — och Narvik — en rysk framstöt nu, då Tyskland engagerar sig på allvar med Eng-

[1]) A. nr. 28, bil. 2.
[2]) Ej återgivet.

land och därigenom minskar sina resurser att motsätta sig ryska planer i norr (jfr. hr Schulte Möntings kategoriska uttalande härom i meddelande nr 281/40/Fst den 3 dennes).[1])

Slutsatsen av förestående argumentering synes undertecknad bliva att Sverige, om händelserna utvecklas till storkrig enligt punkt 1 ovan, har en möjlighet att stå utanför den väpnade konflikten, i varje fall i dennas första skede.

Berlin den 5 april 1940.

[1]) A. nr. 28, bil. 2.

35.

Telegram fra minister A. Richert til udenrigsdepartementet om forestående aktion mod Danmark og Norge. Dateret 7. april 1940.[1])

Strängt förtroligt. Jag har det bestämda intrycket att vittgående aktion mot Danmark och Norge inom mycket kort tid, sannolikt inom de allra närmaste dagarna, är att förvänta.

[1]) Förspelet, s. 249.

36.

Brev fra minister A. Richert til H. Beck-Friis, Stockholm, hvori han nærmere uddyber sit telegram af 7. april 1940. Dateret 8. april, modtaget 9. april.[1])

Mitt telegram nr...[2]) grundade sig närmast på informationer, som jag i går mottog och som bestyrkte de farhågor man de senaste dagarna måst hysa om förestående aktioner mot Danmark och Norge. Om dessa informationer äro riktiga — och jag har all anledning förmoda att så är fallet —, äro aktionerna ej blott planerade utan beslutade och faktiskt redan igångsatta, vilket torde betyda att transporterna redan äro i gång. Aktionens syfte skulle i första hand vara att definitivt avskära alla möjligheter för att vidtaga eller genomdriva åtgärder till förhindrande eller försvårande av järnmalmsexporten från Sverige. Fördelar av strategisk natur ingå väl även i kalkylen.

Enligt de informationer från olika håll, som beskickningen under de senaste dagarna inhämtat, skulle någon attack mot Sverige ej vara åsyftad. Därest den bebådade aktionen mot Danmark och Norge genomföres, skulle väl något angrepp på Sverige ej heller vara erforderligt. I det läge, som då skulle uppkomma, lär Tyskland ej behöva räkna med några svårigheter för tillförseln från Sverige av de varor Tyskland främst behöver från oss. Någon som helst säkerhet för att man ej även ämnar lägga vantarna på Sverige kan dock ej anses föreligga.

I detta läge skulle jag vilja så kraftigt jag kan understryka nödvändigheten av två saker: fortsatt anspänning av alla krafter för stärkande av våra försvarskrafters olika grenar, så långt det över huvud är praktiskt genomförbart (vilket nu också tycks vara försvarsministerns program) och fortsatt nedrustning i pressarsenalerna. Sådana ledare som Dagens Nyheters den 4 och Social-Demokratens den 5 april — för att inte tala om Segerstedts nästan landsförrädiska prestationer — kunna helt enkelt bli livsfarliga för vårt land. I de ögonblick, då det här står och väger, huruvida något skall göras mot Sverige eller ej — ett sådant ögonblick kan just nu föreligga, resp. när som helst uppkomma, så länge detta krig pågår och Hitler har makten i Tyskland —, i sådana ögonblick kunna sådana tidningsuttalanden bli av avgörande betydelse och skapa de förevändningar man här ur propagandistiska synpunkter behöver. Regeringen måste skaffa sig möjligheter att förhindra sådana skandalösa skriverier som de nyss angivna; jämför även mitt handbrev den 5 dennes[3]) till Boheman om Segerstedts ledare om järnmalmen den 2 april.

Jag utgår ifrån att alla förberedande mobiliseringsåtgärder, som kunna vidtagas utan att väcka uppseende, redan nu vidtagas.

I skrivande stund mottar jag med kurirposten från Stockholm texten till de engelsk-franska noterna. Dessa synas mig vara sådana, att jag väl kan tänka mig möjligheten av att läsningen av dessa noter skulle föranleda Hitler att fatta det avgörande beslutet om den dansk-norska aktionen, därest detta icke redan skett. Skulle han kunna publicera dessa noter i Tyskland, så skulle praktisk taget hela tyska folket väl förstå, att han måst tillgripa de mest extraordinära, oväntade och hänsynslösa preventiva åtgärder. Han skulle icke kunna önska sig något bättre försvar för sina åtgärder! Om man å svensk sida ger för mycket uttryck för en optimistisk uppfattning om noternas innebörd, så skulle detta säkerligen här uppfattas endast som ett tecken att vi vore på det sluttande planet.

Huruvida offensiven via Holland och Belgien kommer att igångsättas samtidigt med, eller i anslutning till, aktionen mot Danmark-Norge, är ännu ovisst. Somliga mena, att så blir fallet, andra hålla före, att endast den senare aktionen nu kommer att genomföras. Själv vågar jag på denna punkten ej ha någon bestämd mening.

---

[1]) Förspelet, s. 253.
[2]) A. nr. 35.
[3]) Brevet har ej kunnat återfinnas i UD:s arkiv.

37.

Minister A. Richert til udenrigsråd S. Söderblom om en samtale med minister Zahle og prins Axel om de forestående søfartsforhandlinger med Tyskland. Dateret 8. april 1940, modtaget 10. april.[1])

Berlin den 8 april 1940.

Då jag i dag besökte Zahle sammanträffade jag med Prins Axel av Danmark. Zahle berättade mig, att H. K. H., efter samråd med tyske ministern i Köpenhamn, hitkommit för att såsom förtroendeman för danska redare med den högsta tyske marinledningen upptaga frågan om lättnader för den danska sjöfarten i syfte att söka föra denna fråga framåt och bereda väg till en överenskommelse. Besöket hade ej arrangerats via danska utrikesministeriet. Prins Axel, som hitkom i går kväll, hade i dag på morgonen begärt att få ett samtal med storadmiralen Raeder; något svar hade i varje fall vid 1-tiden ej ingått.

Zahle ställde sig tydligen litet undrande till opportuniteten av att i detta läge företaga en dylik expedition, och jag må säga, att nog förefaller det litet besynnerligt! Få se om H. K. H. får något samtal, och hur detta i så fall avlöper.

Man hade i Köpenhamn även tänkt hitsända Mohr, men detta hade förståndigt nog i sista ögonblicket inhiberats.

Förhalandet av sjöfartsförhandlingarna med Danmark och med Sverige har väl endast haft sin grund i att man förutsett händelser, som skulle göra dylika förhandlingar minst sagt illusoriska.

Om det nu lyckas tyskarna att sätta sig fast i Danmark och Norge, så lär väl vårt program för de svensk-tyska sjöfartsförhandlingarna, som jag just i dag i ett handbrev[2]) från Kumlin mottagit, få väsentligt modifieras! Det viktigaste blir väl att söka möjliggöra uppehållandet av sjöfarten på Amerika så länge U. S. A. håller sig utanför kriget.

---

[1]) Förspelet, s. 257.
[2]) Återgives ej.

38.

Minister A. Scheels indberetning af 1. april 1940 til udenrigsdepartementet angående tyske troppeindskibninger m. v., modtaget 4. april, med Scheels kommentar af 29. oktober 1940.[1])

Nr. 611.
Strengt fortrolig.

Europakrigen — britisk aksjon mot malmtilførselen fra Sverige.
595 L. 29. marts 1940.

Utenriksdepartementet.

Den svenska sendemann har sagt mig, at man innen tyske politiske kretser er meget sterkt optatt av mulighetene av et britisk fremstøt for å hindre malmtilførselen fra Sverige over Narvik. Han nevnte i den forbindelse strengt fortrolig at der i Stettin skal foregå innskipning av tyske tropper i transportskib.

Under samtalen nevnte sendemannen at når Luleå nu snart blir isfri, kan anslagsvis noe over 80 % av jernmalmen utføres over Luleå. Transport med jernbane sydover gjennom Sverige anså han for utelukket, fordi man ikke rådet over tilstrekkelig rullende materiell dertil.

At man her er sterkt optatt av tanken på britisk aksjon mot malmtransporten over Narvik, forekommer mig selvfølgelig. Troppeinnskibningen i Stettin står vel neppe i forbindelse med operasjoner i Norge. Det kan være at man har Sverige for øie; men det sannsynlige er vel at troppene skal sendes østover.

A. Scheel.

Bilag.

Scheels tilføjelse af 29. oktober 1940.

De i skr.ens sidste avsnitt uttalte formodninger blev skrevet efter en drøftelse av forholdet mellem den svenske sendemann og mig. Fra tysk side blev det — det er senere oplyst — lagt an på å fremkalle den formodning, at de i Stettin innskibete tropper skulde sendes østover. 5 ganger skal troppeskib være sendt fra Stettin østover til tysk havn eller tyske havner, hvor troppene blev landsatt og med jernbane ført tilbake til Stettin. Troppeskibene gik derefter langs den svenske kyst (Skåne) tilbake til Stettin.

[1]) Innstilling fra Undersøkelseskommisjonen av 1945. Bilag. Bind II, Oslo 1947, side 142.

39.

Minister A. Scheels indberetning af 4. april 1940 til udenrigsdepartementet angående forlydender om tyske planer mod Danmark m. v., modtaget 5. april.[1])

Nr. 638.
Strengt fortrolig.

Europakrigen.
Mulig tysk fremstøt.
Jfr. 611 L. 1. april 1940.

Utenriksdepartementet.

Militærattachéen ved en av de nøitrale staters herværende legasjoner har idag — strengt fortrolig — sagt til en av Legasjonens embedsmenn, at der ifølge oplysninger han hadde fått på ansvarlig hold kunne regnes med tysk innmarsj i Holland i aller nærmeste fremtid, muligens allerede i neste uke. Herunder skulle de tyske myndigheter forfølge to mål: for det første å skaffe sig baser på den hollandske kyst for flyangrep mot England, og for det andet å bane vei for tysk infanteri og artilleri til Belgien for videre fremmarsj mot Frankrike.

Legasjonen gjengir foranstående med alt mulig forbehold, men da vedkommende militærattaché er kjendt som en sindig og velinformert mann, har Legasjonen ikke villet undlate å innberette om saken.

Vedkommende militærattaché antydet også tysk innmarsj i Danmark med sikte på å skaffe baser for tyske fly og u-båter på Jyllands Vestkyst.

A. Scheel.

[1]) Innstilling, s. 143.

40.

Minister A. Scheels telegram af 5. april 1940 til udenrigsdepartementet angående trusler mod Danmark og Sydnorge.[1])

65. De samme forlydender, som er omhandlet i mitt skriv 638, er hørt af den herværende danske legasjon, som dessuten har hørt rykter om besettelse av punkter på Norges sydlige kyst. Hensikten med de fremstøt som ryktene handler om, skulle være å skynde på krigstempoet, og å komme Vestmaktene i forkjøpet.

[1]) Innstilling, s. 148.

41.

Minister A. Scheels telegram af 7. april 1940 til udenrigsdepartementet angående tyske troppetransporter.[1])

Norge,

Oslo.

66. Det oplyses fra pålitelig hold om troppetransport nevnt min rapport 611 at 15 à 20 skip på en samlet tonnasje av 150000 tonn har gått ut fra Stettin med vestlig kurs natt til 5. april. Det opplyses videre at bestemmelsessted skulle nås 11. april, stedet ukjent.

Scheel.

[1]) Innstilling, s. 152.

42.

Redegørelse fra den hollandske militærattaché i Berlin, general Sas, om baggrunden for hans meddelelser til marineattaché Kjølsen om det forestående tyske angreb på Danmark 9. april 1940, modtaget 31. maj 1947.

UDENRIGSMINISTERIET

København, den 9. Juni 1947.

8. Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Det bemærkes, at Gesandtskabet i Forbindelse med Indsendelsen af de omhandlede Bilag har indberettet, at General Sas den 31. Maj 1947 overfor Gesandten har meddelt følgende Oplysninger:

1. Grundlaget for Artiklen i „Het Dagblad" er ikke et egentligt Interview med Generalen, men nogle Oplysninger, som han i en Klub gav et Antal tilstedeværende.

2. Indholdet af Avisartiklen er i det store og hele rigtigt, men der var dog et Par Punkter, han vilde berigtige. Det siges i Artiklen:

   „Et Par Dage før Overfaldet paa Norge og Danmark blev Sas underrettet herom. Han fandt det sin Pligt at underrette ikke blot Nederlandene, men ogsaa at varsko sine norske og danske Venner. Resultatet blev næsten en Katastrofe, thi saavel i Haag som i Danmark mente man at maatte raadføre sig med den tyske Gesandt."

   Den helt korrekte Fremstilling er følgende: Den 3. April 1940 blev General Sas tilkaldt til en Samtale med sin mangeaarige, nære Ven, Oberst i Oberkommando der Wehrmacht, Hans Oster, som var den Person, der var General Sas' Kilde. Under denne Samtale oplyste Oberst Oster, at Danmark og Norge vilde blive angrebet den 9. April 1940 Kl. 4 omMorgenen. Det var Obersten, der bad General Sas om at videregive denne Meddelelse til Norge og Danmark; de Kredse, der stod bag ved Oberst Oster, ønskede at advare Norge og Danmark, men vilde af Forsigtighedshensyn benytte General Sas som Mellemmand. Den 4. April 1940 opsøgte General Sas først Legationsraad Stang paa det norske Gesandtskab og derefter Kl. ca. 2^{30} den danske Marineattaché Kjølsen. For at give Henvendelsen større Vægt videregav den nederlandske Gesandt i Berlin, Haersma de With, Advarslen direkte til den danske Gesandt, Kammerherre Zahle; General Sas mente, at dette skete omtrent samtidig med, at han selv henvendte sig til Marineattaché Kjølsen.

   General Sas kunde ikke overfor Marineattaché Kjølsen opgive Navnet paa sin Kilde, men han oplyste overfor Kommandørkaptajnen, at hans Kilde var en højtstaaende Officer i Oberkommando der Wermacht, paa hvis Paalidelighed han var sikker. (Generalen indskød her, at han paa det Tidspunkt havde kendt Oberst Oster

i 8 Aar og vidste, at han var en bitter Modstander af Hitler; endvidere havde Obersten allerede ved flere Lejligheder givet ham Meddelelser, der havde vist sig korrekte).

Oplysningen om, at man i København havde raadført sig med den tyske Gesandt, havde han fra dansk Side; det var ikke rigtigt, naar Avisen tillagde ham en Udtalelse om, at man ogsaa i Haag havde drøftet Advarslen med den herværende tyske Gesandt. (Generalen udtalte sig ikke om, hvorvidt saadanne Drøftelser faktisk havde fundet Sted i Haag; men fralagde sig blot at have udtalt sig herom).

3. Om de Samtaler, Generalen havde haft med Oberst Oster, henviste han iøvrigt til Gisevius' Bog: „Bis zum bitteren Ende"; Generalen havde læst Bogen og kunde — som en af de faa overlevende — bekræfte Rigtigheden af dens Indhold.

43.

Uddrag af oberst Adlercreutzs redegørelse af 25. februar 1947 for det svenske militære efterretningsvæsens samarbejde med danske myndigheder, advarsler til Danmark i aprildagene 1940 m. v.[1])

Upplysningar av chefen för försvarsstabens underrättelseavdelning rörande de i april 1940 lämnade varningar, vilka omnämnas i de danska och norska undersökningskommissionernas betänkden (resp. 1945 och 1946).

Upplysningarna, som äro länmade på anmodan av H. E. Utrikesministern, grunda sig på hemliga och förtroliga handlingar, personliga anteckningar och eget minne.

Under åren 1933—37 inträffade åtskilliga utrikespolitiska händelser, vilka kommo generalstaben att ägna ökad uppmärksamhet även åt de nordiska grannländernas försvarsförhållanden. Av denna anledning hölls också kontakt med dessa länders militära underrättelseväsenden.

Den tilltagande spänningen i Europa och särskilt den tyska upprustningen medförde tillika ett ökat behov att överenskomma med de nordiska länderna om viss samverkan beträffande luftbevakning. Konstaterad tysk underrättelseverksamhet i Danmark aktualiserade 1938 jämväl spörsmålet om annat samarbete såsom i fråga om meddelanden om fartygsrörelser, främst i de danska farvattnen. Sedan 1939 vissa medgivanden från dansk och norsk sida erhållits om förberedande av samverkan i berörda avseenden under vissa betingelser, ökades möjligheterna att erhålla upplysningar av betydelse för försvarsstabens verksamhet. Det framgick dock, att man både i Danmark och Norge — i motsats till vad fallet var i Sverige — av principiella politiska skäl icke ens vid neutralitetsskydd ansåg sig böra utnyttja flygspaning annat än i begränsad utsträckning.

Uppgifter om tyska politiska och militärpolitiska avsikter inhämtades främst genom från UD överlämnat material och de militära attacheernas rapportering, särskilt från beskickningen i Berlin. I Köpenhamn och Oslo tjänstgjorde endast under kortare tidsperioder av året en marinattaché. Förordnande av militärattachéer i sistnämnda städer hade på grund av kostnads- och personalsvårigheter, som försvarsstaben icke mäktade häva, icke — vad Oslo beträffar — fått sin lösning förrän i början av april 1940. Vid beskickningen i Köpenhamn fungerade emellertid från hösten 1939 i marinattachéens frånvaro såsom dennes ställföreträdare för kontakt med de danska myndigheterna, legationssekreterare Ekblad, vilken i sin egenskap av reservofficer vid armén fått viss utbildning.

Vid sistnämnda tidpunkt hade från underrättelseavdelningens sida också vissa åtgärder vidtagits för införskaffande av underrättelser om eventuella inskeppningsförberedelser i tyska Östersjöhamnar, vilka bl. a. dryftats med de militära attachéerna vid beskickningen i Berlin.

För bedömandet av faran för en tysk ockupation av Danmark voro emellertid underrättelser om truppkoncentrationer mot danska sydgränsen av utslagsgivande betydelse. Sådana voro vid tidpunkten i fråga (1939) knappast att påräkna genom anlitande av svenska underrättelsekällor. Detta var också en av de förnämsta anledningarna till att det synts mycket angeläget att hålla god förbindelse med det danska underrättelseväsendet.

---

[1]) Förspelet till det tyska angreppet på Danmark och Norge den 9 april 1940, Stockholm 1947, side 376.

Som en följd av det tidigare etablerade samarbetet ägde särskilt efter krigsutbrottet i september 1939 ett kontinuerligt och förstärkt utbyte av förtroliga upplysningar rum mellan Sveriges, Danmarks och Norges underrättelseväsenden. Dessa upplysningar gällde främst alla tyska åtgärder av militär natur, som kunde direkt eller indirekt beröra de tre länderna eller något av dem. I detta avseende ingingo före (även långt före) den tyska ockupationen värdefulla upplysningar från dansk sida, vilka kompletterade underrättelserna från svenska beskickningen i Berlin. .....

Vid genomgång av de handlingar, som i början av 1940 möjliggjorde ett bedömande av ett eventuellt tyskt företag mot de skandinaviska länderna, ger en rekapitulation i huvudsak följande bild.

Underrättelser om samling av tonnage (särskilt pråmar) i vissa Östersjöhamnar inkommo i tidigt skede december 1939. Ehuru flygattachén vid beskickningen i Berlin den 8 januari återgav utländska kollegers misstankar om tyska åtgärder till avvärjande av ett brittiskt ingripande i Norge, kunde dessa båda uppgifter icke sättas i något direkt samband med varandra. Nya uppgifter om tonnageanhopning i ovannämnda hamnar inkommo omkring den 20 mars och kunde anses tyda på landstigningsföretag — ännu ovisst i vilken riktning. Enligt mitt minne sattes vid nämnda tid dessa uppgifter i samband med »tal om» att Tyskland komme att besätta Åland. Detta föranledda varskoende av militärattachén i Helsingfors, men dennes trevare hos sin just (den 2. 4.) från ledighet återkomna tyska kollega, gav till resultat, att åtgärderna icke gällde Åland utan avvärjande av möjliga britiska företag mot Norge. Ett visst avseende fästes också vid danska rykten om tyska planer på landstigning i Storbritannien, även om sådana inom försvarsstaben, som jag vill minnas, icke bedömdes kunna vara omedelbart förestående. Å andra sidan var ett överförande av tyskt tomtonnage från Nordsjön till Östersjön liksom även förläggandet av trupper till norra Tyskland mycket förklarliga ur luftskyddssynpunkt.

Den 1 april inkom från marinattachén vid beskickningen i Berlin meddelande om tyska farhågor för ett brittiskt ingripande mot norska kustvatten och Narvik och fortsatt framträngande mot Kiruna — ett företag, som av tyskarna bedömdes vara svårt att avvärja från svensk sida. Dagen därpå omnämndes i ett kompletterande meddelade av likartat innehåll även inskeppningsförberedelser i Stettin, vilka ministern redan den 31 mars intelegraferat till UD[1]). Den 2 april inkommo också underrättelser från danskt håll om anhopning av tonnage och t r u p p e r i Stettin och Swinemünde ett betydande antal fartyg i Kiel samt en koncentration av två divisioner i Slesvig. De sistnämnda uppgifterna pekade emellertid på ett företag närmast riktat mot Danmark. Enär underrättelserna från båda hållen syntes överensstämma i fråga om inskeppning, föranledde de skärpt uppmärksamhet. Större intryck än de föregående gjorde emellertid samme marinattachés meddelande av den 3 april,[2]) vilket inkom den 4 och närmare utvecklade de politiska och militäre motiven för en aktion mot Norge. Samtidigt angavs, att inskeppningarna i Stettin — för att icke yppa planerna — förnekades från tysk sida, varvid samtidigt försäkran lämnades, att Sverige icke hotades av någon fara.[3])

Enligt anteckningar föredrog jag sistnämnda underrättelser den 4 april (sannolikt på em) förställföreträdaren för chefen för försvarsstaben (generalmajor Rappe), var vid min uppfattning om en skärpning av läget framhölls. Jag omnämnde även min avsikt, som självfallet gillades, att snarast telefonera till mina kolleger inom det danska och norska underrättelseväsendet. Detta skedde också den 5 april (troligen på fm), då ett nytt meddelande från marinattachén i Berlin ingick, innehållande bl. a. uppgifter om undervisning i skandinaviska språk vid tyska polisskolor.[4]) Jag satte mig även i telefonförbindelse med legationssekreterare Ekblad vid beskickningen i Köpenhamn. De tre samtalen synas enligt anteckning ha begärts samtidigt, men jag kan icke erinra mig, vilket av dem jag först erhöll. Om innehållet i samtalen saknas anteckning, beroende på den brådska, som rådde dagerna före den 9 april. De innefattade emellertid från min sida en varning för en förestående tysk aktion. Samtalen hade även andra syften: dels att erhålla bekräftelse och komplettering av underrättelserna (de danska kustsignalsstationerna borde bl. a. ha kunnat

[1]) A. nr. 18.
[2]) A. nr. 28.
[3]) Det som dock åstadkom viss tvekan var, att den tyske sagesmannen kunde vara så förbluffande indiskret (*not av Adlercreutz*).
[4]) Under dagen ingingo emellertid också negativa rapporter om inskeppningarna i bl. a. Swinemünde (*not av Adlercreutz*).

ge upplysningar men dylika kommo först i senare skede), dels att vinna säkerhet för att ytterligare underrättelser införskaffades. Ett särskilt skäl till att meddela sig med Köpenhamn förelåg också enär man från dansk sida den 4 april begärt upplysningar om förhållandena i tyska Östersjöhamnar. Vad samtalet med min norska kollega beträffar vill jag minnas, att det icke på mottagaren lät, som om han blev direkt förvånad men å andra sidan uttryckte farhåga också över vad som kunde komma västerifrån. Något nytt hade han icke att anföra.

Från beskickningen i Berlin ingingo de följande dagarna ytterligare underrättelser; dock kunde icke några exakta uppgifter om fartygsantal och avgångstider m. m. angivas. Ett telegram från ministern i Berlin den 7 april till UD, innehållande att han erhållit bestämt intryck av att Norge och Danmark med sannolikhet redan de närmaste dagarna komme att bliva föremål för långt gående aktioner,[1]) meddelades försvarsstaben samma dag per telefon.

Underrättelser om betydande fartygsrörelser i Stora Bält inkommo via beskickningen i Köpenhamn (jag vill minnas att ministern själv telefonerade) först den 8 april kl. 10.50—11.20 samt om tyska motorkolonner i Slesvig kl. 11.20. Kl. 12.00 meddeladede norska amiralstaben till försvarsstaben, att man erfarit om fartygsrörelser förbi de danska öarna på fm. Att erhålla underrättelser om det tyska företagets utsträckning norröver var nämnda dag förenat med svårigheter. Sannolikt var det först en radiounderrättelse (fransk?), natten til den 8 april, vilken gav kännedom om engelska mineringar vid norska kusten. Mycket tidigt på morgonen den 9 april kommo underrättelser om händelserna i Danmark och Norge.

Till sist må framhållas, att militärattachén vid beskickningen i Berlin (överste Juhlin-Dannfelt) på grund av ett benbrott icke förrän den 6 april kunde återvända till Berlin. Utnyttjandet av hans förbindelser med värdefulla sagesmän torde emellertid ha skett genom beskickningens marinattaché (kommendörkapten Forshell).

Stockholm den 25 februari 1947.

---

[1]) A. nr. 35.

44.

Supplerende meddelelser fra kommandørkaptajn F. V. Pontoppidan vedrørende begivenheder omkring 9. april 1940, modtaget 6. januar 1947.

KOMMANDØRKAPTAJN F. C. PONTOPPIDAN
Dr. Tværgade 5

København, den 6. Januar 1947.

Til Formanden for Kommissionen af 19. December 1945.

Gennemlæsningen af Kommissionens Betænkning og stenografiske Referater, hvilke jeg med Tak har modtaget, giver mig Anledning til nogle Bemærkninger, der muligvis kan være af Interesse for den højtærede Kommission.

I. Meddelelsen fra Chefen for den svenske Forsvarsstabs Efterretningsafdeling, der efter at være bleven dechiffreret i den svenske Legation — der ved denne Lejlighed nærmest optraadte som Telegraf- og Postkontor — gennem Undertegnede bragtes videre til Udenrigsministeriet, Forsvarsministeren, Chefen for Marinestaben og Chefen for Søværnskommandoen, omtales forskellige Steder, for Eksempel af den daværende Forsvarsminister, Hr. Alsing Andersen, i A. 13, Side 52, og af den daværende Direktør i Udenrigsministeriet, Hr. O. C. Mohr, i A. 38, Side 155—56; ingen Steder synes denne Meddelelse at have gjort noget videre Indtryk, og begge her nævnte Steder opgives Kilden — d. v. s. Afsenderen — ikke helt korrekt, hvorfor jeg mener at burde gentage og fremhæve, hvad jeg oplyste under Afhøringen den 9. August 1945, stenografisk Referat Spalte 506.

Meddelelsen kom hverken fra den svenske Marine som saadan eller fra den svenske Legation i København; den kom fra den svenske Forsvarsstab, der utvivlsomt den 4. April om Eftermiddagen havde modtaget nærlig samme Efterretninger, som det danske Gesandtskab i Berlin sendte Udenrigsminister Munch med særlig Kurer den 4. April, Efterretninger som imidlertid ikke blev bragt til de militære Ministeriers Kundskab før den 5. April. Selvom Kilden for Gesandtskabets og Forsvarsstabens Meddelelser regnedes for at være den samme — Urkilden vil i hvert Tilfælde altid være den samme —, maa Forsvarsstabens Meddelelse til de danske Myndigheder dog betragtes som værende af størst Værdi, fordi *Meddelelsen fra Berlin her er bleven kommenteret, sammenholdt med Forsvarsstabens mange andre Kilder og tidligere Indberetninger og derpaa takseret til at være saa vigtig, at den i Kode videregives til et andet Land.* Hvis man principielt ikke tillægger militær Bedømmelsen af en Sag nogen Værdi — og det var jo Tilfældet i nogle Kredse i Danmark —, saa vil dog ingen kunne benægte, at *Forsvarsstabens Meddelelse var en meget kraftig Understregning af det danske Gesandtskabs Meddelelse af 4. April og en saglig Vurdering af det foreliggende Materiale.*

Overfor Forsvarsministeren præciserede jeg stærkt, hvorfra Meddelelsen var kommet, og hvorfor jeg personlig betragtede den som alarmerende; hvordan og hvornaar og under hvilken Form Udenrigsministeren har faaet Meddelelsen, kan jeg ikke udtale mig om, men i Udenrigsministeriet kan den svenske Forsvarsstab ikke have været noget ukendt Begreb.

II. I A. 3, Side 15 og 16, omtaler Redaktør Kronika nogle advarende Bemærkninger, som fremsattes overfor ham den 30. Marts 1939, og som den 8. April s. A. blev videregivet til Udenrigsminister Munch. Det var imidlertid ikke de første Advarsler af den Art, som var kommet frem i Danmark, endda offentligt, og tilmed kommenteret af Hr. Munch personlig. Den Artikel, jeg hentyder til, lyder saaledes:

»Den 4. Marts 1936. »Berlingske Tidende«.

Fantastiske Meddelelser i Göteborg-Blad.

Danmark og Litauen som tyske Spisekamre under Krig.

Det sidst ankomne Nummer af »Göteborg Handels- og Sjöfarts-Tidning« bringer fra en Korrespondent i Berlin følgende Meddelelse:

»Den tyske Generalstab har i længere Tid sysselsat sig med Spørgsmaalet om, hvorledes Tyskland i Tilfælde af Krig skulde forsynes med Levnedsmidler. Da det tyske Landbrug ikke er i Stand til at sikre Armeens og Civilbefolkningens Levnedsmiddelbehov med sine egne Ressourcer, og Krigens Forløb væsentligt beror paa Levnedsmiddel-Forsyninger, har General Göring udarbejdet en Plan, som gaar ud paa, at *Danmark* og *Litauen* i Tilfælde af Krig skal besættes af tyske Tropper. Efter Görings Plan, som bygger paa Erfaringer fra den sidste Krig, skulde begge de nævnte Lande bruges som tyske Krigsspisekamre og fuldstændig okkuperes, for at Tyskland paa den Maade paa Forhaand skulde unddrage sig alle Hindringer af politisk eller valutamæssig Art for at udnytte dem. Den ydre Anledning for Okkupationen skulde for Danmarks Vedkommende være Nordslesvig, og for Litauens være Memel-Omraadet. Denne Görings i alle Detailler udarbejdede Plan er godkendt af den tyske Generalstab og Hitler«. — Saa vidt det svenske Blad.

»Rygter af aabenbart urigtig Karakter«, siger Dr. Munch.

I Borups Højskole talte Udenrigsminister, Dr. Munch, i Aftes om Danmark i Forhold til Udlandet. Dr. Munch fremhævede i det Afsnit af Foredraget, der omhandlede Danmarks Stilling i den almindelige internationale Situation, at der Verden over er en saa uhyggelig Stemning som ikke oplevet siden Krigsaarene. Denne Utryghedsfølelse er skærpet ved Luftvaabnenes Fremgang, der navnlig kommer Angriberen til Gode i Forhold til Forsvaret.

Denne Uhygge næres ogsaa ved Rygter om Angrebsplaner. Selv vi berøres i Øjeblikket deraf.

Ministeren nævnte den fremkomne Meddelelse i Göteborg Handels- og Sjöfarts-Tidning angaaende Okkupering af Danmark og Litauen i Tilfælde af Krig og fortsatte:

— *Se, om dette ønsker jeg her kun at sige, at Rygter af saaledes aabenbart urigtig Karakter afgjort ikke vil vinde Tiltro i nogen Kreds i Danmark. Vi er overbevist om, at vi staar i det bedste Forhold til alle Lande, og at der ikke smedes Angrebsplaner imod vort Land.*

Dr. Munch sluttede sit Foredrag med en Omtale af Folkeforbundet og den øjeblikkelige Tilstand. Faren findes ikke i Folkeforbundet, men i Sindelaget i de store, stærke Nationer. Stormagterne er de afgørende. Af dem afhænger Menneskehedens Fremtid. Deres Magt er voksende, og Afgørelsen er som aldrig før lagt i deres Hænder. Derfor maa vi dog ikke undervurdere *Verdens Opinionen,* i hvilken den Statsgruppe (Oslo-Staterne), vi tilhører, staar ret stærkt.«

De originale Avisudklip — eet fra 3. April og eet fra 4. April 1936 — er i min Besiddelse som Bilag til min Dagbog. Paa Baggrund af denne aargamle Advarsel turde de af Hr. Kronika fremsendte Advarsler være af endnu større Betydning i det politiske Puslespil, som alle beskæftigede sig med i 1939; Rygter af en aabenbart urigtig Karakter har de i hvert Tilfælde ikke været.

III. I A. 38, Side 160, nævner Minister Mohr Torpederingen af nogle tyske Skibe i Oslo Fjords Munding og kommenterer Tidspunktet for Indløbet af Meldingen herom til Danmark. Jeg kan i denne Anledning meddele, at den første Oplysning fra norsk Side om det tidligst torpederede Skib kom under min Samtale med den

norske Admiralstab Kl. ca. 15.35; under Samtalen Kl. ca. 18.25 blev alle 3 Skibe nævnt ved Navn og Torpederingen omtalt mere detailleret. Det siger sig selv, at disse Oplysninger aldeles omgaaende gik videre til rette Vedkommende.

IV. I stenografisk Referat Spalte 86 berører Minister Mohr »det beroligende«, der skulde være kommet til Marineministeriets Kundskab den 5. om Eftermiddagen. Da jeg, stærkt paavirket af Meddelelsen fra den svenske Forsvarsstab, samme Dags Formiddag, flere Gange i Løbet af den 5. spurgte Chefen for Søværnskommandoen og Chefen for Marinestaben, om der var noget nyt fra Berlin eller fra Stockholm og Oslo, fik jeg — paa hvilket Tidspunkt ved jeg ikke helt nøjagtigt, det maa have været inden Kl. 18 — oplyst, at der saavel fra Berlin (den danske Legation) som fra Oslo og Stockholm forelaa *beroligende* Efterretninger. Hvordan jeg reagerede overfor »en beroligende« Udtalelse fra Stockholm paa *dette* Tidspunkt, fremgaar med stor Tydelighed af Afhøringen 9. August 1945, Spalte 506. Men uden Angivelse af Tidspunkter kan Minister Mohr være berettiget til at betegne mine Udtalelser Spalte 510 som uklare; der er i Virkeligheden Tale om 2 Oplysninger, nemlig om Eftermiddagen den telefoniske og om Aftenen den skriftlige; i Spalte 510, Linie 25, burde »den Indberetning« rettes til« den telefoniske Indberetning«, og Linie 31—32 burde »en Skrivelse« rettes til »en om Aftenen indgaaet Skrivelse«; dette vilde svare til Virkeligheden og til det af Hr. Mohr fremførte; at jeg paa Grund af Dagens mange Sensationer, Spørgsmaal og Svar har blandet Eftermiddagens telefoniske og Aftenens skriftlige Oplysning — begge meddelt mig af Chefen for Søværnskommandoen eller Chefen for Marinestaben; vi var alle i Ministeriet til langt ud paa Aftenen — sammen og derved givet Anledning til den Uklarhed, som Hr. Mohr paapeger, beklager jeg; men iøvrigt synes jeg ikke, at denne Sammenblanding af de 2 Meddelelser, der begge refereredes under nøjagtig samme Betegnelse, nemlig »beroligende«, i Realiteten spiller nogen Rolle i det samlede Billede.

V. Der er — saavel i Kommissionsbetænkningen som i Pressen — faldet Ord om Placeringen af Ansvaret for den Maade, paa hvilken Danmark mødte den 9. April 1940. Det kan maaske derfor være af en vis Interesse, at en Tale, som den daværende Forsvarsminister holdt til Officerer og Embedsmænd i de to militære Ministerier den 10. April om Formiddagen, bliver kendt for Kommissionen. Talen, der blev holdt aabent og djærvt, synes mig af stor Interesse, fordi det i denne fastslaas, 1) at Regeringen havde det fulde Ansvar for Begivenhederne omkring 9. April, og 2) at Regeringen — heri maa naturligvis ogsaa indbefattes Udenrigsministeren — ikke havde Anelse om eller var i Stand til at indse, at den foreliggende Situation kunde føre til en Besættelse af Danmark. Det første var ganske klart, det andet noget usandsynligt. Jeg nedskrev Talen umiddelbart efter at have forladt Salen, hvor Ministeren havde samlet sine ministerielle Medarbejdere, og vedlagde den som Bilag til min Dagbog. Udskriften lyder saaledes:

> »Ministeren takkede alle for godt Samarbejde, Loyalitet og Disciplin; det sidste var han klar over, at de senere Dages Begivenheder havde gjort det svært for militære Embedsmænd at udvise. Der er blevet sagt, udtalte han, at Regeringen allerede den 8. om Morgenen skulde have været vidende om, at Tyskland vilde besætte Danmark den 9; men han vilde paa Ministeriets Vegne give sit Æresord paa, at dette ikke var Tilfældet. Overrumplingen var kommet lige saa meget bag paa Ministeriets Medlemmer som paa enhver Dansk; man havde stolet paa Ikke-Angrebspagten og de mange Forsikringer, der i Tilslutning hertil lige til den allerseneste Tid var blevet fremsat mer eller mindre direkte fra autoritativ tysk Side. Saa sent som den 8. om Eftermiddagen havde den tyske Gesandt været hos Udenrigsministeren og ikke med et Ord antydet Muligheden for et Traktatbrud eller en Ændring i det hidtil gode Forhold mellem Danmark og Tyskland. Først da den tyske Gesandt den 9. April Kl. ca. .04 havde anmodet om en øjeblikkelig Samtale med Udenrigsministeren og ved denne Lejlighed havde overrakt denne en Liste over de Krav, der fra

tysk Side stilledes til den danske Regering, samt meddelt at samtidig gik tyske Tropper over den danske Grænse og i Land i en Del Havne, saa at sige overalt i Landet, var Ministeriet blevet klar over Situationen og Tyskernes Hensigt, som han indenfor disse Døre og i denne Kreds vilde karakterisere som et groft Brud paa Traktater og givne Ord og som en brutal Voldshandling. Ved Mødet paa Amalienborg, der fandt Sted kort efter den tyske Gesandts Besøg hos Udenrigsministeren, og hvor foruden Kongen og Kronprinsen Stats-, Udenrigs- og Forsvarsministeren samt de to Værns Chefer var til Stede, var Besættelsen allerede en Kendsgerning; Skydning fandt Sted paa Amalienborg og i Kvartererne deromkring, Kastellet var besat og tyske Bombardementsmaskiner overfløj uafbrudt Byen i stort Antal; Landet var faktisk i Tyskernes Hænder. Ansvaret, det meget tunge Ansvar for Kapitulationen, laa hos Ministeriet *og kun dèr*. Værnene havde intet at bebrejde sig; han havde hørt, at der fra uansvarlig Side og fra Folk, der øjensynligt ikke kendte noget til de virkelige Forhold, var faldet nedsættende Bemærkninger om Værnenes Personel i Anledning af Begivenhederne omkring den 9. April; saadanne forkerte og misvisende Udtalelser behøvede ingen at tage sig nær. Flaadens og Hærens Personel havde — hvor tungt det end var faldet den enkelte, og det kunde han forstaa, ligesom han vilde kunne forstaa, om ikke alle Militære i deres Hjerter var enige med ham nu — loyalt bøjet sig for Kongens og Regeringens Beslutning. Han mente, at Regeringen under de forhaandenværende Forhold havde handlet rigtigt. Nogle Gadekampe i København og anden isoleret Modstand — ja, selv en høj Grad af Sikringstjeneste i Dagene forud — vilde ikke have været i Stand til at ændre det endelige Resultat; kun vilde i saa Tilfælde vore Kaar sandsynligvis være blevet langt strengere og Muligheden for Landet til at rejse sig efter dette Knæk langt ringere.«

VI. A. 38, Side 158, Linie 7 o.s.v., omtales et Møde i Udenrigsministeriet den 8. April med de nordiske Gesandter, der begge udtaler, at de ikke har hørt noget hjemmefra, siden de den 5. April havde været i Ministeriet. Hertil er at bemærke, at Marineministeriet Natten mellem den 7. April og 8. April havde faaet Meddelelse om, at der i Sverige blev foretaget ekstraordinære Indkaldelser til Forstærkning af Beredskabet i Anledning af den truende Situation. Denne Meddelelse hidrørte — det har jeg i hvert Tilfælde noteret i mine Dagbogsoptegnelser — fra Udenrigsministeriet, og den fastslaar dog, at man i Sverige ikke følte sig ganske uberørt af de fra Berlin foreliggende Meddelelser.

Pontoppidan.

45.

ALSING ANDERSEN
Grøndalsvænge allé 1

København, den 4. januar 1950

Til den af folketinget nedsatte parlamentariske kommission.

Kommissionen har med anmodning om dertil at knytte sådanne bemærkninger, som jeg måtte nære ønske om, tilstillet mig følgende:

1) Artikler i „Berlingske Tidende" den 27. oktober 1945,
artikler i „Social-Demokraten" den 28. oktober s. å. og
artikler i „Berlingske Tidende" den 9. november s. å.
2) Stenografisk afhøring af general With den 25. juni 1947.
3) Skrivelse til kommissionen af 6. januar 1947 fra kommandørkaptajn F. C. Pontoppidan.

Til materialet under punkterne 1) og 2) skal jeg tillade mig at gøre følgende bemærkninger:

Jeg fastholder min redegørelse i „Social-Demokraten" den 28. oktober 1945, og jeg fastslår, at general With hverken i sine avisartikler eller i sine udtalelser overfor kommissionen har påvist nogen urigtighed i min fremstilling.

Hovedsagen for general With er imidlertid at søge fastslået, at jeg er „gået lidt uden om den kommanderende general", som det hedder i det stenografiske referat sp. 14. Andre steder bruger generalen stærkere udtryk.

Jeg afviser bestemt denne påstand. Det fremgår ganske klart af alt foreliggende — også af generalens egne redegørelser —, at han den *22. august 1939* skriftligt har tilstillet mig en *motiveret* indstilling, hvis konklusion var indkaldelse af 5 årgange. (Stenografisk referat sp. 22—23). Der var på dette tidspunkt ikke krig.

Det fremgår af min redegørelse, at ministermøderne de følgende dage behandlede general Withs indstilling, men at man ikke ønskede at gå videre end til at forberede indkaldelse af 2 årgange.

At general With var misfornøjet hermed, er en sag for sig, men spørgsmålet er behandlet *på grundlag af generalens indstilling med fuldt kendskab til hans motivering.* Selv om generalen ikke fik sin vilje, giver det ham derfor absolut ingen ret til at hævde, at der er handlet *uden om ham,* så meget mindre som generalen selv udtrykkeligt erkender (stenografisk referat sp. 26), at jeg efter fornyet forhandling med ham, da situationen en uges tid senere var skærpet, gennemførte den aftale, jeg havde truffet med ham om yderligere at indkalde 3 årgange til kortere mønstringer.[1])

Om den under punkt 3) nævnte skrivelse af 6. januar 1947 fra kommandørkaptajn Pontoppidan ønsker jeg at udtale følgende:

Til skrivelsens afsnit I om meddelelsen fra den svenske forsvarsstab kan jeg ganske henholde mig til min korte redegørelse, som er tilstillet kommissionen i brev af 16. januar 1946, offentliggjort i Bilag til Beretning II, supplement, side 52.

Angående afsnit V vedrørende det, kommandøkaptajnen kalder „placeringen af ansvaret", kan jeg nøjes med følgende bemærkninger:

[1]) Jfr. A. nr. 106—108.

Den lille tale, jeg holdt til de militære ministeriers officerer og embedsmænd dagen efter besættelsen, var ingen udarbejdet tale. Jeg læste den ikke op efter noget manuskript og har ikke tænkt på den siden. Alligevel genkender jeg den. Jeg ser bort fra den af kommandørkaptajnen personligt farvede indledning til referatet, men mod selve referatet har jeg ingen væsentlige indvendinger. Det gengiver den opfattelse, jeg havde den gang og stadig har.

Alsing Andersen.

46.

JUSTITSMINISTERIET

Den 16. September 1946.

Formanden for Den parlamentariske Kommission,
Hr. Dommer Holm, M.F.

Vedrørende Hartel.

Jeg har modtaget en Skrivelse af 29. August fra Hartel, som jeg finder det rigtigst at videresende til Dem, for at De og eventuelt Kommissionen kan gøre Dem bekendt med den.

Deres ærbødige

A. L. Elmquist.

p. t. Sundholm, 29/VIII 1946.

Hr. Justitsminister Elmquist M.L., Rigsdagen.

Med Tak har jeg modtaget Ministerens Svar af 24. ds., som jeg forstaar saavel efter Form som Indhold.

Naar jeg i tidligere Brev har udtalt den Anskuelse, at en saa rent politisk Sag som min, der i det væsentlige drejer sig om de Drøftelser, jeg i min Egenskab af Folketingsmand har ført med høje tyske Instanser, burde falde ind under den parlamentariske Kommission, laa det bl. a. deri, at jeg inden Forundersøgelsen slutter og alene for at forsvare min Holdning nødes til at fremdrage Forhold, der stiller den danske Regerings Politik i Ugerne før Besættelsen i et lidet flatterende Lys overfor Omverdenen, særlig Norge og England. Jeg sigter her til den af mig hidtil fortiede og for Offentligheden ukendte sensationelle Oplysning, at vor daværende Udenrigsminister, Dr. *P. Munch,* mødtes med S.S. Rigsfører *Himmler* i Rostock den 17. Marts 1940. Himmler informerede Dr. Munch om det forestaaende Angreb paa Norge og forhandlede af H. t. Ikke-Angrebspagten med ham om Danmarks Holdning. I denne Konference deltog foruden Himmler hans tre Adjutanter: Obersturmbannführerne *Dr. Grottmann, Jacobsen* og *Dr. Riedweg.* De to sidste kender jeg personlig, og paa dansk Side foruden Dr. Munch, Kammerherre *Zahle* og Ritmester *Lunding.* Denne Viden om, at Danmark ikke var blevet besat ved en pludselig brutal Overrumpling, der ikke levnede store Chancer for virksom Modstand, men havde haft Tid til at vælge og til at tage Hensynet til Norge i Betragtning, var medbestemmende for min Henvendelse til Stauning den 20. Maj 1940 om at demissionere og for min Henvendelse til Venstre og Konservative i Sommeren 1940 om at søge dannet en Mindretalsregering af Partier, der ikke var blameret ved ovenstaaende. Jeg har hidtil maattet klare mit Forsvar med andre og mindre tungtvejende Argumenter, fordi jeg ikke kan overskue, hvorledes Offentligheden herigennem og i Norge og England vil reagere, hvis det omhandlede Forhold bliver almindeligt kendt. Men nu, hvor Sagen lakker mod sin Afslutning, er jeg nødt til at træffe min Beslutning. Jeg har jo ikke selv søgt noget Opgør, end mindre kunde det falde mig ind at skade nogen dansk Statsinteresse.

Ingen af de i min Sag sigtede har mig bekendt nogen Anelse om nævnte Episode, som jeg kun har drøftet med Greve Holstein, der nu er død, og min Viden er først blevet fuldstændig, efter at jeg i Fængslet har truffet den tidligere Redaktør af Danmarks Handels- og Søfartstidende, Ove Leif Guldberg, der i Interneringslejren 031 ved Nienburg an der Weser har haft Lejlighed til Samvær med Obersturmbannführer Dr. Grottmann, der har givet ham den ovenstaaende fuldstændige Information.

I Ærbødighed

A. Hartel.

47.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 12. December 1946.

+ 2 Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Rigsdagen, Christiansborg.

Under Henvisning til tidligere fremsendte Breve fra fhv. Folketingsmand A. Hartel fremsendes hoslagt endnu to fra den paagældende modtagne Breve.

A. L. Elmquist.

Chr. Ludvigsen,
Fm.

Bilag 1.

p. t. Sundholm, 27/IX 1946.

Hr. Justitsminister Elmquist M. L.

ad Rostockmødet.

Af Ministerens Tavshed m.H.t. de af mig meddelte Oplysninger vedr. Munch's Møde med Himmler den 17. Marts 1940 maa jeg maaske drage den Slutning, at det ikke skønnes uforeneligt med danske Statsinteresser — Forholdet til de allierede og Norge — om disse Ting bringes offentligt frem saavel under Sehestedsagen som i Sverige, hvor nævnte Redaktør Guldberg hævder at have sin Viden deponeret. Naar jeg tillader mig denne Henvendelse, skyldes det for mit Vedkommende, at Forundersøgelsen i Sehestedsagen paastaas at nærme sig sin Afslutning for Hr. Guldbergs Vedkommende, at han finder det uforsvarligt, at Tusinder af Mennesker skal lide for at opretholde den politiske Fiktion, at Danmark den 9. April 1940 fik sat Kniven paa Struben uden Varsel, medens Sandheden var den, at vor daværende Regering var informeret og indforstaaet Uger i Forvejen.

I Ærbødighed

A. Hartel.

Bilag 2.

p. t. Sundholm, 19/XI 1946.

Hr. Justitsminister Elmquist M.L., Rigsdagen.

I tidligere Breve har jeg gjort Ministeren bekendt med min Viden om *Rostockmødet* den 17. Marts (Søndag) 1940, hvor de danske Deltagere var Munch, Zahle, v. Stemann og Lunding og de tyske Himmler, Grottmann, Riedweg og Jacobsen. Det var af SS vor Udenrigsminister blev informeret, og det var med SS han traf sine Underhaandsaftaler.

Forløber for dette historiske Skridt, der de facto allierede os med det nat.-soc. Tyskland — i det mindste indtil den 29. August 1943, var gaaet Staunings ret hyppige Sammenkomster i 1938 med v. Renthe-Fink, Frielitz m. fl. i Bandagist Orla Thornams Hjem i Kristianiagade. Her er Stauning utvivlsomt blevet inspireret til den herostratisk berømte Udtalelse om, at Danmark ikke skulde være Nordens Lænkehund imod Syd: Jeg var blandt de Rigsdagsmænd, der protesterede mod denne Fornægtelse af Sønderjylland som Nordens Sydgrænse.

I Konsekvens heraf gik jeg imod Mønt- og Toldunionen, mod tysk Infiltration under Besættelsen, mod tysk Politi i Danmark, mod den tyske Aggression overfor Kongehuset i 1942, mod alle tyske Planer om en Clausen-Regering og forfægtede, at der under Besættelsen ikke maatte finde Systemskifte Sted. Af formelle Grunde sigtes jeg nu for at have overtraadt § 13 ved de Protester, jeg har nedlagt dengang

overfor de højeste tyske Instanser. Jeg mente at tjene mit Fædreland. Ved Siden af dette er jeg, der allerede i Marts 1943 opgav al politisk Virksomhed, i henved 100 Tilfælde gaaet i Brechen for truede Landsmænd for at redde dem fra Fængsel, Koncentrationslejr eller Død. Jeg skyede ingen personlig Risiko og reddede mange, mildnede det for andre. I den Anledning har jeg overtraadt § 13 mellem 100 og 200 Gange; jeg anklages dog ikke herfor. Glæden over vederlagsfrit at kunne hjælpe nødstedte Landsmænd og modtage Modstanderes Tak har jeg haft; hvad jeg friede dem for, forstaar jeg nu, efter selv i 1½ Aar at have levet en Fanges triste Liv, dobbelt svært, fordi det mest rammer ens kære.

Jeg er ikke bitter, end mindre plaget af Hævnfølelse, dertil er jeg for fast forankret i min Tro paa Gud, men det er svært at forstaa, at retroactive formalia skal gaa forud for landsgavnlige realia.

Jeg ser derfor med Glæde, at Ministeren med maalbevidst Sikkerhed har bragt det dertil, at en Amnesti nu staar paa Dagsordenen og næppe vil blive bekæmpet af Socialdemokratiet mere. Efter det ovenfor oplyste vilde det ogsaa være for udæskende.

Derved optager Ministeren de smukke danske Traditioner fra General Peymann-Sagen 1807—08, Oprøret i 1848, Nederlaget i 1864 og Paaskehøjforræderiet i 1920. Som den, der i Krigsaarene utrætteligt og uden Personsanseelse Gang paa Gang overfor Gestapo gik ind for at redde politiske Modstandere, maa jeg have Lov til at sige, at ikke Hævn, men Forsoning er Vejen frem for vort Folk.

Jeg vil til Slut bede Ministeren om venligst at overveje et personligt Ønske. Kunde der ikke i Forslaget optages en omtrent saalydende Bestemmelse: »Amnesti kan meddeles den, der under Besættelsen har ydet en personlig Indsats for at hjælpe sine Landsmænd overfor Gestapo eller anden Besættelsesmyndighed«.

Lad mig og andre have fejlet, jeg glemte dog aldrig, hvad jeg skyldte mine Landsmænd.

I Ærbødighed

A. Hartel.

48.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 5. Februar 1947.

+ 1 Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Christiansborg.

Under Henvisning til tidligere fremsendte Breve fra fhv. Folketingsmand A. Hartel, fremsendes hoslagt endnu et fra den paagældende modtaget Brev.

A. L. Elmquist.

Erik Vetli.

25/1 1947.

Hr. Justitsminister Elmquist.

Da jeg den 27. August 1946 tilskrev Ministeren — ad den eneste Vej udadtil, der staar mig aaben — ang. den Viden, jeg mente at sidde inde med om hemmelige dansk-tyske Forhandlinger før Besættelsen, var Grunden: 1) Hensynet til mit eget Forsvar, 2) Ønsket om, at denne Sag blev undersøgt grundigt af den parl. Kom., uden at Danmarks Omdømme udadtil led noget Afbræk. Jeg opgav Navnet paa den Mand, forhv. Bladudgiver Ove Leif Guldberg, der hævdede, at han under sit Fangenskab i Nienburg a. d. Weser havde haft Lejlighed til at være sammen med to af de tyske Deltagere i Forhandlingerne nemlig Dr. Brandt og Dr. Grotmann. Jeg kan tilføje, at Guldberg er erklæret Antinazist og gift med en tysk Halvjødinde og fra sit tidligere Arbejde for Hærens Efterretningssektion har vidtstrakte Forbindelser og er i Stand til at fremskaffe og sortere Oplysninger. Jeg er meget forbavset over, at G., skønt der er gaaet 5 Maaneder fra det Øjeblik, hvor jeg informerede Ministeren, og skønt jeg af Ministeren er blevet underrettet om, at Oplysningerne er videregivet til den parl. Kom., alligevel ikke er blevet indkaldt for denne Kommission til Afgivelse af Forklaring.

Jeg er derfor ganske sagesløs i, at denne Sag nu er havnet for Offentligheden endda paa et Tidspunkt, hvor de allierede har rejst Krav om store Erstatninger for udleverede Skibe.

Mit Vidneudsagn blev afkrævet mig i Stadsarkivar Dahls Sag prim. December 1946 og var foranlediget af, at Dahl i 1940 havde faaet de samme Oplysninger som jeg af Greve Holstein. De indeholdt kun eet Navn: Rigsfører Himmlers, og at der medio Marts 1940 havde været hemmelige Forhandlinger med danske Udsendinge af H. t. Ikke-Angrebspagten.

Jeg tilføjede derefter, hvad Guldberg havde fortalt mig, hvilket jeg i Forvejen havde faaet skriftligt af ham. Til Sagens Opklaring tjener ogsaa, at Dr. Riedweg overfor Schimmelmann har betegnet Besættelsen som »abgekartetes Spiel«, hvilket nøje synes at svare til den Redegørelse for selve Besættelsesakten, der er givet af den parl. Kommission.

Til Belysning af Sagen tjener endvidere, at Guldberg, Maaneder før han overhovedet kendte mig, havde afgivet en ligelydende Forklaring overfor sin Forsvarer Landsretssagfører Niels Kørner, saa al Tale om »aftalte« Fremstillinger er udelukket.

Da Guldberg arbejdede for den kendte Antinazist i Berlin Dr. Züchner, Kom. af Dbg., har han ikke fjerneste personlig Interesse i, at 17. Marts 1940 drages frem.

At Sagen blev kendt mellem Medfanger paa Sundholm var uundgaaeligt under den Sammenstuvning af Mennesker, hvorunder vi indtil for nylig levede, og som udelukker fortrolige Samtaler.

I Ærbødighed

A. Hartel.

49.

Udskrift af retsbogen for Københavns byrets 21. afdeling.[1])

År 1946 den 29. november kl. 10 blev retten sat på domhuset i København af dommer, frk. K. Johnsen og domsmænd, kommunalarbejder L. M. Jensen og sekretær Gustav Andersen.

Som retsskriver fungerede sekretær, frk. Aase de Fine Skibsted-Christensen.

Retsmødet var offentligt.

. . . . . .

Der foretoges sag nr. 481/1946 anklagemyndigheden mod arrestanten Gøsta Flemming Lave Rietz Granzow Dahl. Domsforhandling.

. . . . . .

Domsforhandlingen udsat til den 2. december 1946 kl. 10.

De mødende aftrådt.

Retten hævet.

K. Johnsen.

Aase de Fine Skibsted-Christensen.

. . . . . .

. . . . . .

År 1946 den 2. december kl. 10 blev retten sat på domhuset i København af dommer, frk. K. Johnsen og domsmænd, kommunalarbejder L. M. Jensen og sekretær Gustav Andersen.

Som retsskriver fungerede sekretær, frk. Aase de Fine Skibsted-Christensen.

Retsmødet var offentligt.

Der foretoges sag nr. 481/1946.

. . . . . .

Tiltalte ønskede at fremkomme med en udtalelse for lukkede døre.

I medfør af retsplejelovens § 29 besluttede retten at lukke dørene.

Dørene lukkedes kl. 13,02.

Tiltalte bemærker nu, at han ønskede at rette sin udtalelse i retsmødet den 29. november 1946 om regeringserklæringen af 9. april 1940 derhen, at det var en våbenstilstand efter nogle skærmydsler, som var opstået på grund af manglende information og manglende underretning, idet det er tiltaltes mening, at der ikke har været og ikke kunne have været nogen krig på grund af aftalerne mellem Danmark og Tyskland.

Tiltalte forklarer, at han gennem sin ven gennem mange år, Bent Holstein, der antagelig havde sin viden fra hollandske kredse, i slutningen af april 1940 har fået at vide, at der den 17. marts 1940 i Rostock eller i nærheden af Rostock blev holdt et møde mellem danske myndigheder, repræsenteret ved udenrigsminister Munch, minister Zahle og direktør for krigsministeriet Stemann m. fl. og tyske myndigheder, repræsenteret ved Himmler.

[1]) Jfr. A. nr. 59 og 60.

Tyskerne meddelte under mødet, at man for at gennemføre en vellykket besættelse af Norge var nødt til at besætte Danmark.

Tiltalte tilføjer, at den hollandske marineattaché i Berlin 14 dage før 9. april 1940 henvendte sig til den danske gesandt i Berlin, Zahle, og meddelte, at der forestod en tysk besættelse af Danmark.

Tiltalte gør således gældende, at der har foreligget en aftale med Tyskland om besættelsen af Danmark.

Dørene åbnedes påny kl. 13,13.

. . . . . .

. . . . . .

Retten udsatte herefter sagen til 3. december 1946 kl. 10.

Tiltalte afført. De mødende aftrådt.

Retten hævet.

K. Johnsen.

Aase de Fine Skibsted-Christensen.

. . . . . .

. . . . . .

År 1946 den 3. december kl. 10 blev retten sat på domhuset i København af dommer, frk. K. Johnsen og domsmænd, kommunalarbejder L. M. Jensen og sekretær Gustav Andersen.

Som retsskriver fungerede sekretær, frk. Aase de Fine Skibsted-Christensen.

Retsmødet var offentligt.

Der foretoges sag nr. 481/1946.

Sagens akter var til stede i retten.

For 2. undersøgelseskammer mødte politiadvokat Waage-Jensen.

Tiltaltes beskikkede forsvarer, højesteretssagfører Bondo Svane, var mødt personlig.

Tiltalte, arrestanten Gøsta Flemming Lave Rietz Granzow Dahl var fremstillet.

For retten var fremstillet som *vidne Axel Christian Hartel*, p. t. arrestant.

Vidnet blev gjort bekendt med vidnepligten og vidneansvaret.

Vidnet blev gjort bekendt med, at han ikke er pligtig at besvare spørgsmål, der eventuelt kan skade vidnets egen sag.

Efter forsvarerens henstilling besluttede retten i medfør af retsplejelovens § 29 at lukke dørene.

Dørene lukkedes kl. 10,10.

Vidnet forklarer, at han i slutningen af april eller begyndelsen af maj 1940 traf grev Holstein.

Vidnet talte om den tragiske begivenhed, tyskernes overfald den 9. april 1940 var.

Holstein sagde, at kongen var blevet underrettet derom fredag den 5. april 1940 på foranledning af kammerherre Zahle i Berlin.

Ca. 14 dage i forvejen var det danske gesandtskab i Berlin blevet underrettet af den hollandske marineattaché om, at der forestod tyske aktioner overfor Skandinavien, og Holstein fortalte, at han selv havde fået underretning om, at danske udsendinge omkring midten af marts havde været tilkaldt til en forhandling med Himmler om besættelsen af Danmark, og at Holstein gik ud fra, at de danske forhandlere på dette møde havde fået at vide om de tyske planer.

Vidnet opfordrede senere Renthe-Fink til at udsende en hvidbog om 9. april, hvilket Renthe-Fink sagde, at han var afskåret fra på grund af aftaler med den danske regering.

Vidnet har i sommeren 1946 på Sundholm haft en samtale med Ove Leif Guldberg, hvorunder Guldberg fortalte, at han i en russisk fangelejr havde truffet dr. Grandt og dr. Grotmann, der var attacheret Himmler henholdsvis som fløjadjutant

og som politisk sagkyndig. De fortalte, at de begge søndag den 7. marts 1940 havde været til stede i Rostock sammen med Himmler og et par andre tyskere til en forhandling med nogle danske repræsentanter, nemlig Munch, Zahle, v. Stemann og endnu nogle stykker.

Der blev ved disse forhandlinger talt om Tysklands planer om Danmarks stilling i tilfælde af, at Tyskland skulle besætte Norge. Vidnet kan dog ikke sige, om der blev truffet nogen aftale mellem danskere og tyskere.

Oplæst, vedtaget.

Vidnet afført.

Dørene åbnedes kl. 10.30.

. . . . . .

. . . . . .

Retten udsatte herefter domsforhandlingen til den 7. januar 1947 kl. 10.

Tiltalte afført. De mødende aftrådt.

Retten hævet.

K. Johnsen.

Aase de Fine Skibsted-Christensen.

. . . . . .

. . . . . .

50.

JOHS. KØRNER, NIELS KØRNER,
Overretssagfører Landsretssagfører

København K., den 16. Januar 1947.

Den parlamentariske Kommission, Rigsdagen, Christiansborg, K.

Sag 432.

Som beskikket Forsvarer for Ove Leif Guldberg, der er sigtet for Overtrædelse af Straffelovstillæget tillader jeg mig efter min Klients Anmodning hermed at fremsende hans Redegørelse af 15. December 1946, saavel i Original som i to maskinskrevne Eksemplarer.

Med Højagtelse

N. Kørner.

Bilag

Sundholm, d. 15. December 1946.

KOPI

Redegørelse.

I Efteraaret 1936 havde jeg faaet en Henvendelse fra Generalstabens Efterretningssektion med Anmodning om at stille mig til Raadighed. Efter en Samtale med daværende Ritmester Lunding og Kaptajn Nordentoft blev vi enige om, at jeg særligt skulde følge Begivenhederne i det tyske Gesandtskab samt aflægge Beretninger om Stemninger og Iagttagelser fra mine Rejser i Tyskland, Polen og paa Balkan. Da jeg paa det daværende Tidspunkt var ret velhavende, afsaa jeg fra nogen Form for økonomisk Vederlag fra Generalstabens Side.

I dette Arbejde, som jeg med stor Interesse gik op i, kom jeg i Forbindelse med mange indflydelsesrige Mænd i Tyskland og Polen, ligesom jeg havde min hyppige Gang i de paagældende Gesandtskaber i København.

I Aaret 1937 kom jeg under Vejr med, at den tyske Gesandt i København, v. Renthe-Fink, havde hemmelige Møder med Statsminister Stauning. Disse Møder foregik i en Privatlejlighed i Kristianiagade hos Vice-Konsulen for Estland, Bandagist Orla Thomsen. Den daværende tyske Presse-Attaché, Karl F. Frielitz, var flere Gange med til disse Møder, og ved at slutte mig særligt til ham lykkedes det mig at faa en Idé om disse Møders Formaal, som jeg meddelte Generalstaben. Danmark skulde i politisk Henseende ligge saa tæt op ad det tredie Rige som muligt, hvilket kom til Udtryk i Staunings Tale i Lund og den store Popularitet, som Udenrigsminister Munch nød i Tysklands politiske Kredse. Den dansk-tyske Ikke-Angrebspagt var en yderligere Udbyggelse af dette Forhold.

I Sommeren 1939 gav jeg Generalstaben Underretning om en forestaaende Pagt mellem Tyskland og Sovjetunionen. Denne Oplysning havde jeg faaet gennem mine tyske Forbindelser og Chefen for det polske Udenrigsministeriums Presseafdeling Wzinkowski. Fra Generalstabens Side blev denne Oplysning opfattet som en Skrøne, og jeg blev nærmest anset for at være fantasifuld. Nogle faa Uger efter var Pagten en Kendsgerning og derved ogsaa den anden Verdenskrig. Sovjetunionens Annexion af de baltiske Stater og det tysk-sovjetiske Samarbejde i Kampen mod Polen samt den finske Vinterkrig viste, at to af Verdens stærkeste Militærmagter havde fundet hinanden i et snævert Samarbejde. Jeg var i Samraad med Generalstabens Efterretningssektion taget til Finland som Frivillig og fik i Februar 1940 Besøg af nuværende Folketingsmand Robert Stærmose, som overbragte mig Hilsen fra Lunding og Nordentoft.

Jeg kom til Danmark den 1. April 1940, men naaede ikke at komme i Forbindelse med Generalstabens Efterretningssektion inden Besættelsen. Ved Besættelsen holdt jeg mig i Ro den første Dag, idet jeg havde ventet, at Generalstaben vilde være blevet interneret, og at jeg eventuelt selv var blevet interneret. Generalstaben og Efterretningssektionen arbejdede videre, som om intet var sket, og jeg søgte Kontakt med det tyske Gesandtskab for at orientere mig om de faktiske Forhold. Det lykkedes mig at faa Foden inden for i Gesandtskabet, og her var Stemningen en saadan, at det klart fremgik, at der forelaa konkrete Aftaler om Besættelsen, hvilket iøvrigt alle synlige Tegn tydede paa. En Masse forskellige Enkeltheder overbeviste mig om min Opfattelses Rigtighed. — Jeg gjorde under hele Krigen Modstandsarbejde, hvis Enkeltheder ikke hører hjemme i denne Redegørelse, men dette Arbejde førte mig i Forbindelse med højtstaaende Tyskere, som ikke lagde Skjul paa, at den danske Besættelse var foregaaet efter forudgaaende Aftale. — Ved Krigens Slutning blev jeg interneret i en engelsk Lejr, hvor der var ca. 65—100 Mand, og fik her Lejlighed til personligt at gennemdrøfte Danmarks Besættelse med nogle af de Tyskere, der havde været med til at træffe de endelige Aftaler med den danske Generalstab og det danske Udenrigsministerium paa Mødet i Rostock den 17. Marts 1940.

Rostock-Mødet den 17. Marts 1940 var blevet til paa tysk Initiativ. Det gjaldt for Hitler at skabe sig et Navn som strategisk Geni ved at gennemføre umulige militære Operationer og som saadan maatte man betegne en samlet Besættelse af Danmark—Norge. Dersom Danmark gjorde Modstand, vilde det være ensbetydende med, at man ikke kunde regne med at besætte Norge, men maatte nøjes med Danmark. Det blev derfor Hitlers sikreste Mand, SS-Rigsfører Himmler, der skulde sikre den diplomatiske Gennemførelse af den tyske Plan. Himmler indkaldte til Møde i Rostock den 17. Marts 1940, en Søndag, og de indbudte var:

Udenrigsminister P. Munch,
Direktøren for Krigsministeriet v. Stemann,
den danske Gesandt i Berlin, Kammerherre H. Zahle, samt
Kommandørkaptajn Kjølsen og
Ritmester Lunding m. fl.

Fra tysk Side var følgende til Stede:

Rigsfører SS Himmler,
hans personlige Adjudant, Dr. Brandt,
hans politiske og diplomatiske Sagkyndige, Dr. Grotmann samt
de to skandinaviske Eksperter, Dr. Rüdweg og Dr. Jacobsen.

De danske Forhandlere blev stillet over for de tyske Krav om en fri Gennemmarch og absolut Tavshed, og de Argumenter, Tyskerne benyttede, var bl. a.: Den tysk-sovjetiske Alliance, Finlands Kapitulation den 13. Marts 1940, Polens hurtige Nederlag for de tyske og sovjetiske Hære, den tyske Hærs og det tyske Luftvaabens Slagkraft, Vestmagternes manglende Evne til at foretage sig noget og det svage danske Forsvar samt den tungtvejende Kendsgerning, at et Luftbombardement af

København vilde være ensbetydende med, at 25 pCt. af Landets Befolkning vilde blive ramt. Stillet over for disse tungtvejende Kendsgerninger var der intet Valg for de danske Forhandlere, og man gik fuldt og helt ind paa de tyske Krav. Dersom Planen skulde blive røbet, vilde et Angreb paa Danmark blive den øjeblikkelige Følge.

De danske Forhandlere rejste hjem og foretog sig aabenbart intet, men den 25. Marts[1]) henvendte den hollandske Marine-Attaché i Berlin, Sas, sig til Kjølsen med Information om, at der maatte regnes med et tysk Angreb paa Danmark og Norge omkring den 9. April. Den danske Generalstab kunde kun tage denne Oplysning til Efterretning, men den 4. April var der saa mange Tegn paa en forestaaende Invasion, at Kammerherre Zahle ikke kunde tie over for Kongen. Den 9. April kom, og alt gik, som det skulde med Undtagelse af Kommandooverføringen i Sønderjylland og paa Amalienborg. Den 8. om Eftermiddagen var Ritmester Lunding ved Grænsen, og Oberst Heinz forsøgte forgæves at komme i Forbindelse med Generalstaben, som ikke svarede, og Lunding kunde kun sige, at man ikke maatte grave sig ned. Artilleriet fra Ringsted var den 8. om Eftermiddagen paa egen Haand paa Vej til Korsør for at gaa i Stilling ved Store Bælt, men blev kaldt tilbage paa Halvvejen af Generalstaben. Landgangen i Gedser fandt Sted ved 1-Tiden om Natten, men alligevel sov hele Kastellet i København Kl. 4.20 o.s.v. Danmark havde holdt sin Aftale med Tyskland og var de facto Tysklands Allierede og vedblev at være dette til den 4. Maj 1945.

Den engelske Lejr, som jeg var interneret i fra Juni til December 1945, blev betegnet som camp 031 og laa ved Nienburg a/Weser. Jeg havde i den Tid Lejlighed til at tale med en Række højtstaaende tyske Efterretningsfolk samt fra Udenrigsministeriet og SS- Hovedledelse. To af Deltagerne i Rostock-Mødet: Dr. Brandt og Dr. Grotmann var jeg sammen med i to Maaneder, nemlig Sept.—Okt. 1945. De øvrige Tyskere var for en stor Del vidende om Aftalerne, men hverken de eller jeg tillagde paa det daværende Tidspunkt disse Aftaler nogen særlig Betydning, da man maatte gaa ud fra, at man i danske Regeringskredse havde oplyst Sagens virkelige Sammenhæng den 4. Maj 1945. Først efter min Ankomst til Danmark den 20. December 1945 blev jeg klar over, at dette ikke var Tilfældet, og at man af udenrigspolitiske Grunde holdt 17000 Mennesker indespærret for at dække over de af Regeringen begaaede Fejlgreb. Mine tyske Medfanger i Lejren 031 oplyste mig om, at der fandtes et Staalbaand med Forhandlingerne i Rostock. Dette Staalbaand ligger i Himmlers hemmelige Arkiv lidt inden for Berlin i den russiske Zone, og dette Arkiv er til Dato ikke fundet.

Sundholm, den 15. December 1946.

Ove Leif Guldberg.

---

[1]) Jfr. herom Kjølsen nedenfor A. nr. 55.

51.

JUSTITSMINISTERIET

København, d. 1. September 1947.

+ 1 Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Christiansborg.

I Forbindelse med tidligere fremsendte Breve fra fhv. Folketingsmand A. Hartel og fhv. Kaptajn Holger Winding Christensen fremsendes hoslagt en fra fhv. Løjtnant Ove Leif Guldberg modtaget Skrivelse vedrørende visse Begivenheder, der angives at have fundet Sted forud for og i Forbindelse med den tyske Besættelse af Danmark den 9. April 1940.

A. L. Elmquist.

Erik Vetli.

OVE LEIF GULDBERG
Postbox 13, Helsingør.

Horserød, den 25. Juni 1947.

Ove Leif Guldberg, født 25. Maj 1907, meddeler herved allerunderdanigst Deres Majestæt visse Oplysninger vedrørende Danmarks Besættelse den 9. April 1940.

Til Kongen, Amalienborg.

Deres Majestæt!

Undertegnede Ove Leif Guldberg tillader sig herved allerunderdanigst at henvende sig til Majestæten med Oplysninger om Danmarks Forhold ved Besættelsen i 1940. Disse Oplysninger, der er af altoverskyggende Betydning for Danmarks Forhold til Udlandet, tillader jeg mig allerunderdanigst at forelægge Deres Majestæt i Sammendrag. I 1936 blev jeg, der er Løjtnant i Hæren, af Generalstabens Efterretningssektion opfordret til at arbejde for denne, idet mit særlige Omraade skulde være Tyskland—Polen og de to Landes Gesandtskaber i København.

I 1937—1938 kunde jeg meddele Efterretningssektionen om hemmelige Møder mellem daværende Statsminister Th. Stauning og den tyske Gesandt von Renthe-Fink. Møderne, der fandt Sted i Konsul Orla H. Thornams Hjem i Kristianiagade, skulde tjene til at skabe en ideologisk Alliance mellem den tyske Nationalsocialisme og det danske Socialdemokrati.

Staunings Tale i Lund i 1938 og Ikke-Angrebspagten maa ses som direkte Resultat af disse Forhandlinger.

Den 17. Marts 1940 mødtes danske og tyske Forhandlere i Hemmelighed i Badestedet Doberan ved Rostock for der at træffe de endelige Aftaler om en Besættelse af Danmark og Angrebet paa Norge, som kun kunde gennemføres, dersom Danmark ikke gjorde Modstand. Den tyske Generalstab havde overfor Hitler erklæret, at Felttoget mod Norge ikke kunde gennemføres, dersom Danmark gjorde Modstand og blot sinkede de tyske Tropper i 10 Timer, hvilket vilde være nok til at dirigere den engelske Atlanterhavsflaade til Skagerak og dermed hindre de tyske Transporter. Hitler sendte derfor sin mest betroede Mand, SS-Rigsfører H. Himmler, ledsaget af fire Adjutanter, Dr. Brandt, Dr. Grotmann, Dr. Riedweg og Dr. Jacobsen, til Doberan for at træffe den endelige Aftale med den danske Udenrigsminister, Dr. P. Munch, den danske Gesandt i Berlin, Kammerherre H. Zahle, den danske Marineattache i Berlin, Kjølsen, Direktør for Krigsministeriet, v. Stemann, Ritmester Lunding fra Generalstabens Efterretningssektion samt endnu en eller to Herrer. Mødet fandt Sted, og Aftalerne blev truffet om et dansk Skinforsvar for at sikre Danmark mod et omgaaende Bombardement fra det engelske Luftvaaben. Jeg har personlig i September—Oktober 1945 i den engelske Interneringslejr 031 delt Stue med to af de tyske Deltagere i Rostock-Mødet, nemlig Dr. Brandt og Dr. Grotmann, der kunde fortælle mig alle Enkeltheder ved Mødet, idet vi gik ud fra som givet, at de faktiske Forhold var blevet fuldt oplyst i Danmark ved Kapitulationen. Først efter min Udlevering til de danske Myndigheder i Foraaret 1946, blev det mig klart, at hele det danske Folk holdt Udrensning paa Grundlag af eet eneste stort Bedrageri. De uoverskuelige Konsekvenser, som min Viden om de virkelige Forhold

kunde faa for Landets Stilling, foranledigede mig til at fremsende en udførlig Beretning til Justitsminister Elmquist. Denne Beretning blev skrevet af forhenværende Folketingsmand Hartel og afsendt den 27. August 1946. Den 11. December fik jeg gennem min beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Niels Kørner, fra Justitsministeren Besked om at fremsende endnu en udførlig Beretning til den parlamentariske Kommission. Denne Beretning blev fremsendt den 15. December 1946. Jeg har siden hverken hørt fra Justitsministeren eller den parlamentariske Kommission.

Den 25. Marts 1947 har tidligere Kaptajn i Ingeniørtropperne, Civilingeniør Holger Winding Christensen, fremsendt en Skrivelse til Justitsministeren, hvori der omhyggeligt gøres Rede for Generalløjtnant Withs Forhandlinger gennem Mellemmænd med den tyske Generalstab med Henblik paa Danmarks militære Stilling ved en kommende Stormagtskonflikt. Disse Forhandlinger er ført i Efteraaret 1937 og Foraaret 1938 og giver et fuldstændigt Bevis paa, at den danske Generalstab paa dette Tidspunkt arbejdede paa en defensiv Militær-Alliance med Tyskland, en Alliance, der blev en Kendsgerning gennem Ikke-Angrebspagten og dels gennem Aftaler i November—December 1939.

Den 19. April 1947 tilstiller Civilingeniør Holger Winding Christensen Justitsministeren en ny Skrivelse, der udførligt gør Rede for tyske Udtalelser og dansk-tyske Forhandlinger før og under Besættelsen.

Den 4. Maj 1947 retter Winding Christensen en Opfordring til Justitsministeren om, at der hurtigst muligt maa blive foretaget Undersøgelser i denne Sag, der snart har været Justitsministeren og den parlamentariske Kommission i Hænde i 9 Maaneder, uden at der dèr fra noget Sted er foretaget noget som helst.

Deres Majestæt! Jeg maatte skrive en tyk Bog, dersom jeg skriftlig skulde kunne informere Deres Majestæt om det overbevisende og tilintetgørende Bevismateriale, som Winding Christensen og jeg er vidende om. Dette Materiale har nu i Maaneder været kendt af Statsministeren, Justitsministeren, Anklagemyndigheden og en Del af Dommerne, men dagligt dømmes danske Borgere som Landsforrædere og bliver pint, plaget og ydmyget; deres Hjem, Stillinger og Ægteskaber bliver tilintetgjorte og deres Familier udsat for hadefuld Forfølgelse. Tusinder af Borgere er jaget ud i en grænseløs Ulykke og Ydmygelse, fordi de troede paa Regeringens Erklæringer, som var »paa Skrømt« i lige saa høj Grad som de 13 faldne danske Soldater den 9. April var »paa Skrømt«.

Danske Politikere og højtstaaende danske Militærpersoner har været fuldt vidende om de virkelige Forhold uden at gribe ind over for de Massemord, Mishandlinger og Udskejelser, som Udviklingen medførte. Betydende Kredse udenfor Koncentrationslejrene er i Dag vidende om de virkelige Forhold ved Danmarks Besættelse, men der er stærkere Kræfter, som ønsker at skjule Sandheden, fordi Sandheden vil være ensbetydende med en tilintetgørende Dom over Førkrigstidens Politikere.

Deres Majestæt! Jeg henvender mig til Danmarks Konge, som ikke kan være vidende om den Skændselsgerning, der bliver begaaet for at dække nogle faa Politikeres fejlslagne politiske Ambitioner, og anmoder Deres Majestæt om at gøre Indflydelse gældende, saaledes at disse Forhold kan blive fuldt opklarede. Man kan ikke dømme 20.000 Mennesker paa en Løgn og vente, at det skal gaa godt. En skønne Dag kommer Sandheden frem, og for hver Dag der gaar, bliver der lagt et stadig tungere Ansvar paa de Mennesker, der i Dag stiller sig hindrende i Vejen for Opklaringen af de virkelige Forhold den 9. April 1940.

Tusinder af Mennesker Landet over ser hen til Deres Majestæt som den Retfærdighedens Haandhæver, der kan og maa gribe om Nælden, for ikke at Danmark skal overgives til en Foragt fra den øvrige Verden, saa stor, saa den aldrig glemmes. De Tusinder, som stadigt hensidder i Fængsler og Koncentrationslejre under de uværdigste og ydmygende Forhold, maa omgaaende kunne vende hjem til Familie og Virksomhed. For hver Dag bliver Hadet og Haabløsheden større hos disse

Mennesker, hvis Forseelse for den største Parts Vedkommende bestaar i, at de fulgte Regeringens Bud og Retningslinier uden at løbe fra deres Ansvar, da det kneb.

Deres Majestæt! Det er det danske Folks Anseelse og Omdømme, der staar paa Spil. Danmark maa finde frem til de virkelige skyldige og rense ud saaledes, at man som Dansk i Fremtiden kan gaa ud i Verden med oprejst Pande.

Allerunderdanigst

Ove Leif Guldberg.

52.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 11. Marts 1948.

+ 1 Bilag.

Den af Folketinget under den 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Christiansborg.

I Forbindelse med Justitsministeriets Skrivelse af 1. September 1947, med hvilken man fremsendte en Skrivelse fra fhv. Løjtnant Ove Leif Guldberg vedrørende visse Begivenheder, der angives at have fundet Sted forud for og i Forbindelse med den tyske Besættelse af Danmark den 9. April 1940, skal man hoslagt til Underretning fremsende en trykt Afskrift af et af samme forfattet Vandrebrev, der har Titlen »Nu falder Maskerne«, og som indeholder lignende Oplysninger som de i fornævnte Skrivelse indeholdte.

Busch-Jensen.

Erik Vetli.

Bilag.

Nu falder Maskerne.

Vandrebrev.

AFSKRIFT

Horserød, den 25. Juni 1947.

OVE LEIF GULDBERG
Postbox 13 — Helsingør

Til Kongen, Amalienborg.[1])

. . . . . .

Allerunderdanigst
sign. *Ove Leif Guldberg.*

Afskriftens Rigtighed bekræftes.
Guldberg.

OPLYSNINGER

vedrørende Afsendelsen af Ove Leif Guldbergs Brev til Hans Majestæt Kongen.

Den 25. Juni 1947 anmodede Ove Leif Guldberg, der sad fængslet paa Stue 16, Barak 20, i Straffelejren i Horserød og ventede paa Svar paa en Benaadningsansøgning om den ham i Januar 1947 idømte 3 Aars Straf, Fængslet om at faa udleveret egnet Papir til et Brev til H. M. Kongen.

Trods det, at Fangen har Ret til at skrive til den øverste Myndighed uden Fængslets og Politiets Censur, fik han den Besked, at man først skulde undersøge, om politiske Fanger kunde skrive til Kongen. Klar Overtrædelse af gældende Reglement.

Først den 6. Juli 1947 kom der Besked om, at der godt kunde skrives til Kongen, og Papir blev udleveret.

Den 7. Juli 1947 blev saa det lukkede Brev til Kongen afleveret til Fængslet, og der blev givet Kvittering for Modtagelsen af Brevet paa Brev-Kvitteringssedlen.

Den 5. August 1947, altsaa een Maaned efter at man havde afgivet Kvittering for Modtagelsen af et Brev til Kongen, meddelte Fængslet Ove Leif Guldberg, at Brevet til Kongen — var blevet væk —, man gør sig uvilkaarligt visse Tanker, og Guldberg blev anmodet om at skrive et nyt Brev.

Samme Dag den 5. August 1947 afleverede Guldberg saa sit Brev Nr. 2 til Kongen.

Ca. een Maaned senere fik Guldberg Meddelelse fra Kabinetssekretæren om, at hans Brev til Kongen var *oversendt til Justitsminister Elmquist.*

Nogen Nyhed for Herr Elmquist var Indholdet af Brevet til Kongen jo ikke.

Det fremgaar af Brevet til Kongen, at Herr Elmquist blev underrettet om Mødet den 17. Marts 1940 i Doberan allerede den 27. August 1946, og at Herr Elmquist selv den 11. December 1946 har anmodet Guldberg om at fremsende en udførlig Rapport om Mødet i Doberan, som han fik den 15. December 1946.

[1]) Den i nærværende Aktstykke anførte Henvendelse til Kongen er enslydende med Aktstykke Nr. 35.

Siden da har Guldberg intet hørt fra Herr Elmquist, og det var det, der gav Guldberg Anledning til at skrive til Kongen.

Herr Elmquist har, siden han den 27. August 1946 fik den første Beretning om Mødet den 17. Marts 1940 i Doberan, underskrevet adskillige Ordrer om Fuldbyrdelse af Dødsstraffe med — Maske for Ansigterne —.

Ove Leif Guldberg blev i September 1947 tvangsforflyttet fra Straffelejren i Horserød til Vestre Fængsel, hvor han formentlig endnu hensidder.

Den, der vil leve sit Liv paa en Løgn, har dømt sig selv til Undergang.

I snart 8 Aar har man skjult Sandheden om den 9. April 1940 for det danske Folk. Den, der har Ansvaret, har man sat til at undersøge sig selv.

Nu er Tiden inde til at standse denne Komedie.

Det danske Folk har Krav paa at faa den fulde Sandhed at vide uden Hensyn til, hvad dette maatte koste nogle fremtrædende Politikere. Baggrunden for vor Histories største Skændselsgerning, den 5. Maj 1945, er Løgnen om den 9. April 1940.

Man skabte en Myte for at redde sig selv. Titusinder af uskyldige Landsmænd blev kastet i Koncentrationslejre, ydmyget og pint. Tusinder af danske Hjem blev plyndret og ødelagt. Titusinder af Menneskeskæbner blev knust for at redde nogle Politikeres fejlslagne Politik og Alliancen med Sejrherrerne. Men i den danske Folkesjæl lever der en Retsfølelse, som man ikke ustraffet krænker.

Lad det danske Folk faa Sandheden at vide, saa vil Retten sejre over Uretten i Danmark.

Saa først kan vi begynde at bygge op, hvad Løgn, Bedrag og Usselhed rev ned i vort Land.

Det er din Pligt som dansk Borger at sprede Lys over Landet for Sandhed og Retfærd.

Spred dette Skrift ud over det ganske Land.

Fastelavn 1948.

53.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 19. Maj 1947.

+ 3 Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Christiansborg.

Vedlagt fremsendes 3[1]) fra Holger Winding Christensen modtagne Skrivelser vedrørende visse Begivenheder, der paastaas at have fundet Sted forud for og i Forbindelse med den tyske Besættelse af Danmark den 9. April 1940.

A. L. Elmquist.

H. Schaumburg-Christensen,
fg.

[1]) De to af skrivelserne optrykkes ikke, idet de heri omhandlede forhold væsentlig omfatter tiden før 9. april 1940 og således falder udenfor kommissoriet.

Bilag

HOLGER WINDING CHRISTENSEN
Civilingeniør
Nr. 1087

Horserød, d. 4. Maj 1947.

Til Justitsministeren!

For nogen Tid siden offentliggjorde „Information" nogle opsigtvækkende Oplysninger hidrørende fra en vis Løjtnant Guldberg, der p. t. hensidder som politisk Fange, til Trods for at han under hele Krigen med stor Fare for sit Liv energisk og maalbevidst har kæmpet mod Nazismen i selve Tyskland. Ifølge disse Oplysninger skulde Danmark i Marts 1940 i Bad Doberan ved Østersøkysten have ført hemmelige Forhandlinger med Tyskland og direkte truffet Aftale om sin egen Besættelse. „Information" kunde tillige opgive Navnene paa nogle af de paastaaede Forhandlere.

Selvsagt maatte en saadan Oplysning bevirke et større Postyr i de hjemlige Farisæeres Lejr, idet det jo ikke kunde siges at være særligt behageligt — hverken over for den nu afsluttede Krigs Sejrherre eller over for de i Fængslerne siddende Tusinder af politiske Fanger — offentligt at blive sat i Gabestokken som en foragtelig Nation, der for at undgaa Krigens Svøbe, paa uværdigste Maade skulde have forraadt de Allieredes Sag.

Den samlede Presse betegnede derfor straks disse højst generende Oplysninger som ganske usandsynlige og latterlige, ligesom det hurtigt satte ind med bestemte Dementier fra de for Deltagelse som Forhandlere angivne Personer; men Haanden paa Hjertet! Vilde det nu ikke være for meget straks at forvente en aaben Indrømmelse af en saa kompromitterende Anklages Rigtighed?

Konsekvenserne kan ethvert Barn se! Netop derfor er det ret heldigt, at Pressen har betegnet Paastandene som usandsynlige og latterlige; thi desto voldsommere maa Reaktionen i hele Folket blive, naar det dog trods al forbitret Modstand og febrilske Tilsløringsforsøg, der end ikke synes at vige tilbage for groveste Tilsidesættelse af de for anstændig Retspleje gældende Regler, ganske givet vil lykkes at bevise de fremsatte Paastandes Rigtighed!

De faktiske Forhold er nu følgende: Efter Kapitulationen kom ovennævnte Løjtnant Guldberg i en allieret Fangelejr i Tyskland til at sidde sammen med nogle tyske Herrer, der paa eget Initiativ gav Løjtnant Guldberg en detailleret Beretning om vigtige, hemmelige Forhandlinger mellem Danmark og Tyskland, hvori de selv havde deltaget. Efter de tyske Herrers Fremstilling mødte under Himmlers personlige Førerskab de tyske Befuldmægtigede Dr. Brandt (Himmlers Fløjadjutant), Dr. Grothmann (dipl. Sagkyndig), Dr. Jacobsen (skandinav. Sagkyndig) og Dr. Riedweg (skandinav. Sagkyndig) i SS-Gruppenführer Wolfs Villa i Bad Doberan ved Rostock Søndag den 17. Marts 1940 hemmelige, danske Befuldmægtigede, nemlig: Udenrigsminister, Dr. P. Munch, Danmarks Gesandt i Berlin, Kammerherre Zahle, den danske Militærattaché i Berlin, Orlogskaptajn Kjølsen, Direktør i Krigsministeriet, Generalmajor v. Stemann, Ritmester Lunding fra Hærens Efterretningssektion, der af de tyske Herrer tillige erindredes som Deltager i Berliner-Olympiaden, og et Par ikke hidtil identificerede Herrer.

Man aftalte ved dette Møde alle tekniske Detailler vedrørende den forestaaende, tyske Besættelse af Danmark, hvorved bestemtes, at denne skulde se ud, som

om Danmark blev angrebet! Dette Resultat accepteredes derpaa af Regeringen Stauning. Forberedende Aftaler bl. a. i Berlin i Januar 1940 forudgik de afsluttende Forhandlinger ved 17. Marts-Mødet.

Det vil bemærkes, at man netop særdeles hensigtsmæssigt havde valgt en Søndag til de delikate Forhandlinger. Mødedeltagerne havde saaledes Mulighed for at kunne afrejse til Bad Doberan i Weekenden og være tilbage paa Kontorerne i København Mandag Morgen uden at vække uønsket Opsigt.

Herom har nu Løjtnant Guldberg for snart et halvt Aar siden afgivet Rapport til Justitsministeren med Anmodning om Materialets Forelæggelse for den parlamentariske Kommission.

Ikke desto mindre har Løjtnant Guldberg til Dato overhovedet ikke været afhørt i denne Sag! Alene dette turde være tilstrækkeligt talende. Man synes simpelthen ikke at turde af Hensyn til Konsekvenserne.

I Mellemtiden har den om Sagen informerede Proprietær Hartel for Københavns Byret (Dommer Karen Johnsen) den 3. December 1946 aflagt Beretning om Rostockmødet. Virkningen paa Tilhørerne skal efter Sigende have været af nærmest lammende Karakter. Retssalen syntes at stivne.

Samme Dags Aften afholdtes i den parlamentariske Kommission et Møde, hvori bl. a. Statsministeren, Justitsministeren og den fung. Udenrigsminister deltog. Dette Møde maa, selvom man stadig ikke har afhørt det vigtigste Vidne: Guldberg, dog have foranlediget den parlamentariske Kommission til at aflaste Problemet for at se, hvad der eventuelt kunde ligge bag de skæbnesvangre Paastande. Saaledes vides med Sikkerhed, at tidligere Sekretær i Socialdemokratiet Ernst Berg i Begyndelsen af dette Aar paa Sundholm har været afhørt af Auditør Carlsen fra den parlamentariske Kommission, hvorved bl. a. følgende Ordskifte forefaldt:

Berg: „Har den parlamentariske Kommission saa faaet opklaret, om Rostockmødet virkelig har fundet Sted?"

Carlsen: „Herom har jeg ingen Ret til at udtale mig!"

Berg (efter en Pause indtrængende): „Var v. Stemann med?"

Carlsen (idet Svaret med stor Vægt røg ham ud af Munden): „Ja! — Derimod har vi endnu ikke faaet opklaret, hvorledes Dr. P. Munch er kommet derned og tilbage igen!"

Efter endnu en Pause tilføjede Carlsen med Inderlighed: „Ja, er det ikke skrækkeligt, at man skal være nødt til at leve i et saa pilraadent Samfund?"

Carlsen paalagde derefter Berg ubetinget Tavshed om det sagte; men hertil har Berg naturligvis ikke følt sig forpligtet efter de sidste to Aars Oplevelser med dansk Retsvæsen. Der er i hvert Fald i Øjeblikket mindst 3 Vidner disponible, der uafhængigt af hinanden har hørt ovenstaaende Beretning direkte af Bergs Mund.

Det er saare karakteristisk, at den Mand, der af den parlamentariske Kommission er sat til at undersøge dansk Politiks dunkle Veje i Forbindelse med den 9. April 1940, allerede er kommet til det Resultat, at det danske Samfund er pilraadent!

Havde man i Dag en ærlig Vilje til at søge alt opklaret, drage de retfærdige Konsekvenser deraf — ikke mindst over for de politiske Fanger — og give det danske Folk den Besked, det i Sandhed har Krav paa, i Stedet for at afspise det med usandsynlige og latterlige Forklaringer i Dagspressen om en Tændstik, der skulde have forhindret en Kanonlaas i at funktionere i det afgørende Øjeblik, vilde man förlængst have afhørt Løjtnant Guldberg samvittighedsfuldt og grundigt! Alene den Mulighed, at Løjtnant Guldberg kunde have yderligere vigtige Oplysninger, som han maaske med Forsæt har undladt hidtil at fremlægge, gør denne Undladelse utilgivelig og uhørt under anstændige Retsforhold.

Dertil kommer, at Løjtnant Guldbergs Oplysninger som allerede konstateret af den parlamentariske Kommission efter Auditør Carlsens Udtalelser ikke mere kan slaas hen i Vinden som usandsynlige og latterlige, hvad der heller ingen Grund

var til at forvente, idet Løjtnant Guldberg som fleraarig Medarbejder ved den danske Hærs Efterretningssektion netop er skolet som nøgtern Rapportør, der ved, at intet mere end Overdrivelser og Fantasiprodukter er egnet til at give Bagslag.

Til yderligere Bestyrkelse af Rigtigheden af Løjtnant Guldbergs Oplysninger skal henvises til mine udførlige Rapporter til Justitsministeren af 25. Marts 1947 og 19. April 1947 vedrørende With-Sagen, Alsing Andersens Ansvar for Udviklingen, Ikke-Angrebspagtens Andel i samme, mine personlige Oplevelser i den tyske Overkommando i Berlin den 9. April 1940 og min Samtale med Hptm. Klamroth i Sommeren 1940.

Endelig skal anføres, at Fabrikant Jens Andersen om kort Tid skal have sin Sag for Landsretten, anklaget for under Besættelsen offentlig at have udtalt, at denne var selvforskyldt. I den Anledning kræver Andersen en Række Vidner afhørt, hvoriblandt Løjtnant Guldberg, Konsul Havstrup og Dr. Neve fra „Danmarkskredsen", undertegnede og 3 andre.

Allerede een Gang er Sagen af Hensyn til det pinlige Materiale, som agtes fremlagt af Andersen, blevet afblæst af Landsretten, nemlig paa selve den for Retsforhandlingen berammede Dag (2. April 1947), hvilket i sig selv er ret opsigtsvækkende. En ny Termin blev stillet i Udsigt, nemlig den 21. April 1947; men heller ikke dette blev til noget. Nu maa det formodes, at den endelige Termin forberedes berammet.

I Mellemtiden forsøger efter Andersens Udsagn Statsadvokat Haslund gennem Politiadvokat Waage-Jensen ved 2. UK. ved Afhøringer af Andersen at paavise Unødvendigheden af at føre de ønskede Vidner.

Andersen støttes imidlertid energisk af sin Forsvarer, LRS. Wiedemann, der mod Statsadvokatens gennem Politiadvokaten meddelte Forbud dog gennemtvang sin Ret til at overvære Afhøringen af Andersen forleden. Denne havde nemlig erklæret kun at ville lade sig afhøre om Arten af Vidnernes Udsagn i sin Forsvarers Nærværelse.

Man faar gennem Andersen det Indtryk, at Myndighederne befinder sig i en yderst pinlig Situation og med alle Midler søger at afværge den Katastrofe, som det uvægerligt vil blive at faa Andersen for Landsretten med den med Skændselens Oprulning ensbetydende Vidneførsel.

I første Omgang maatte i Forsvarerens Nærværelse den rapportnedskrivende Kriminalbetjent over for den stærkt altererede Politiadvokat indrømme, at Vidneførslen saa ud til at være uomgængelig, hvis Andersens Opgivelser var rigtige.

Om det nogensinde har været paa sin Plads at afhøre Vidner, da maatte det være i denne Sag, af hvis Udfald ikke mindst de politiske Fangers Skæbne vil afhænge; thi det skal ikke skjules, at Perspektiverne sigter lige paa rundelig Erstatning for ufortjent Fængsling og udstaaet Tort for alle, der ikke har forbrudt sig mod den normale Straffelov!

Med Interesse maa derfor foreløbigt Landsrettens Afgørelse i Spørgsmaalet om de ønskede Vidners Førelse eller Ikke-Førelse imødeses.

Folket vil, efterhaanden som Sandheden om den 9. April siver ud — og den er godt paa Vej — med fuld Ret kræve de ansvarlige Politikere og Embedsmænd straffet og hertil forlange føjet de Personer, der i Dag af alt for tydelige Grunde maatte søge Sagens fulde Udredning afværget!

Naar „Land og Folk" i Slutningen af April d. A. beklagede sig over, at der siden Februar ikke har fundet Møder Sted i den parlamentariske Kommission, er dette i Sandhed med fuld Ret! Thi den tungeste Ende mangler endnu!

Med en Haardhed og en Ondsindethed, der søger sin Lige i Kulturlande, har den danske Politistat nu i 2 Aar pint, plaget og ydmyget de paa falskt Grundlag udpegede og fængslede Syndebukke!

Nu kræver vi med samme Haardhed Besættelsesforspillets hidtil for Folket skjulte Fakta oprullet for aabent Tæppe!

Alt for mange — baade indenfor og navnlig udenfor Tremmerne — er efterhaanden for en Sikkerheds Skyld indgaaende orienteret om alle Enkeltheder vedrørende samtlige betydende Forhold i ovenanførte Forbindelse incl. fuldt Kendskab til Doberan-Mødet den 17. Marts 1940, til at Sandhedens ubarmhjertige Fremmarch skulde have nogensomhelst Chance for nu at kunne blive inddæmmet!

Som man saar, saa høster man! Den største Forbrydelse i Danmarkshistorien vil snart være en paavist Kendsgerning!

Med særdeles Højagtelse

H. Winding Christensen.

54.

A.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45
Sekretæren.

Den 26. April 1948.

Hr. Generalmajor J. D. v. Stemann,
Jægersborg Allé 150, Gentofte.

Idet Kommissionen herved fremsender 2 Skrivelser, der er modtaget fra Ove Leif Guldberg, udbeder man sig snarest belejligt en Udtalelse om Deres eventuelle Kendskab til det Møde, der i Skrivelserne angives at have fundet Sted i Marts Maaned 1940 i Rostock.

Ærbødigst

Eigil Olsen.

B.

GENERALMAJOR J. D. STEMANN

Frederiksværk, den 28. April 1948.

Til den parlamentariske Kommission af 8. januar 1948.

Under 26. ds. har Kommissionen tilstillet mig Genpart af 2 Skrivelser, der er modtaget fra Ove Leif Guldberg, og anmodet mig om at fremsætte en Udtalelse om mit eventuelle Kendskab til det Møde, der i Skrivelserne angives at have fundet Sted i Marts Maaned 1940 i Rostock.

Saaledes foranlediget skal jeg meddele, at jeg ikke har Kendskab til, at noget saadant Møde har fundet Sted.

Stemann.

55.

A.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 3. Marts 1948.

Hr. Marineattaché, Kommandør Kjølsen,
Den kgl. danske Ambassade, Washington.

Idet Kommissionen hermed fremsender Breve modtaget fra Ove Leif Guldberg, udbeder man sig snarest belejligt en Udtalelse om Deres eventuelle Kendskab til det Møde, der i Skrivelsen anføres at have fundet Sted i Foraaret 1940 ved Rostock.

Holm.

Eigil Olsen.

B.

MARINEATTACHEEN
KONGELIG DANSK AMBASSADE
2374 Massachusetts Avenue N.W.
WASHINGTON 8, D.C.

31. Marts 1948.

Til Den af Folketinget under 8. Januar 1948 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Rigsdagen, København.

Under Henvisning til Kommissionens Skrivelse af 3. Marts 1948 vedrørende Undertegnedes eventuelle Kendskab til et Møde, som skulde have fundet Sted i Foraaret 1940 ved Rostock, bilagt med „Forskellige Skrivelser fra Hartel, Ove Leif Guldberg og Holger Winding Christensen (Løbe-Nr. 108)", som jeg modtog i Washington den 30. Marts d. A., skal jeg herved tillade mig at indberette følgende:

1) Jeg har ikke nogetsomhelst Kendskab til, at et saadant Møde skulde have fundet Sted i Foraaret 1940 ved Rostock eller paa nogetsomhelst andet Tidspunkt eller Sted.

2) Jeg har ikke personligt deltaget i noget Møde af ovennævnte Art, ej heller med nogen af de Personer, hverken danske eller tyske, som der paastaas at have været til Stede her.

Da mine Dagbøger fra ovennævnte Tidsrum befinder sig i Box i København, er jeg ikke i Stand til herfra nøjagtigt og detailleret at kunne gøre Rede for, hvad jeg foretog mig den 17. Marts 1940 eller i Marts Maaned samme Aar, men tilføjer iøvrigt, at den i Bilaget, Løbe-Nr. 298, Pag. 11, sidste Stykke[1]), nævnte Dato: 25. Marts, ogsaa er forkert, idet det var den 4. April 1940, at jeg fik Oplysning om Tysklands Angrebsplaner mod Danmark—Norge, bl. a. af den hollandske Militærattaché, Major Sas.

Til Slut tillader jeg mig at meddele, at jeg under D. D. har tilsendt Marineministeriet en Kopi af denne Skrivelse og anmodet dette Ministeriun om at overveje, hvorvidt der vil være Grundlag for et Sagsanlæg mod de Personer, der har udbredt disse ærerørige og falske Beskyldninger.

F. Kjølsen.
Kommandør.

[1]) Jfr. foran A. nr. 50, side 88.

56.

A.

Artikel i „Der Nordschleswiger", lørdag den 31. juli 1948.

Offene Fragen um einen Wanderbrief.

Dementi der Behauptungen Ove Leif Guldbergs „Nu falder Maskerne"?

„Nu falder Maskerne", so betitelt sich ein Wanderbrief, der seit mehr als einem Jahr in Dänemark zirkuliert. Der Wanderbrief ist in einer Kopenhagener Druckerei hergestellt und von dem Gefangenen Ove Leif Guldberg geschrieben, der als Anschrift anführt: Postbox 13, Hälsingør. In der Tagespresse ist, soweit wir sehen, von dem Inhalt des Wanderbriefes nicht Kenntnis genommen worden.

„Der Nordschleswiger" druckt den Wanderbrief ab, weil zahlreiche ehemalige Internierte dem Inhalt grosse Bedeutung beimessen. Da weder ein Dementi gegeben, noch Stellung dazu genommen worden ist, hat sich diese Beurteilung des Wanderbriefes noch verstärkt.

Vielleicht kann die Veröffentlichung zu einer Klarlegung der aufgeworfenen Fragen führen. Das ist der Gesichtspunkt der Redaktion, die den Wanderbrief seit langem in Händen hat. Gegenüber dem Inhalt müssen wir jeden Vorbehalt nehmen.

WORTLAUT DES WANDERBRIEFES.

„Horserød, den 25. Juni 1947.

Eure Majestät!

.....

.....[1])

Alleruntertänigst

Ove Leif Guldberg."

An diesen Wortlaut des Schreibens — in dänischer Sprache — knüpfen sich in dem vorliegenden Wanderbrief noch persönliche Auskünfte über den Verfasser.

[1]) Jfr. foran A. nr. 51 og 52, bilag.

Åbne spørgsmål vedrørende et kædebrev.

Dementi af Ove Leif Guldbergs påstande „Nu falder Maskerne"?

„Nu falder Maskerne" er titlen på et kædebrev, som har cirkuleret i Danmark i mere end eet år. Kædebrevet er fremstillet af et københavnsk trykkeri og skrevet af fangen Ove Leif Guldberg, der som adresse anfører: Postbox 13, Helsingør. I dagspressen har man, såvidt vi ved, ikke kendskab til kædebrevets indhold.

„Der Nordschleswiger" gengiver kædebrevet, fordi talrige tidligere internerede mener, at indholdet er af stor betydning. Da der hverken er fremkommet et dementi eller taget stilling til indholdet, er man blevet bestyrket i denne bedømmelse af kædebrevet.

Måske kan offentliggørelsen deraf føre til en klarlæggelse af de rejste spørgsmaal. Redaktionen, som længe har været i besiddelse af kædebrevet, er af denne formening. Med hensyn til indholdet må vi tage ethvert forbehold.

KÆDEBREVETS ORDLYD.

„Horserød, den 25. juni 1947.

Deres Majestæt!

.....

.....[1])

Allerunderdanigst

Ove Leif Guldberg."

Til denne skrivelses ordlyd — der er affattet på dansk — hører i det foreliggende kædebrev nogle personlige oplysninger om forfatteren.

[1]) Jfr. foran A. nr. 51 og 52, bilag.

B.

Artikel i „Berlingske Tidende", tirsdag den 3. august 1948.

En Skrøne, der gaar igen.

Det tyske Mindretals Ugeblad „Der Nordschleswiger" optrykker i sit sidste Nummer et Kædebrev, som skal cirkulere her i Landet, og hvori et af Besættelsestidens mest fantastiske, iøvrigt tidligere offentligt fremdragne Rygter serveres i nyt Opkog. Det drejer sig om den Historie, der med tidligere Folketingsmand Hartel og tidligere Løjtnant Ove Leif Guldberg som Kilde blev forelagt den parlamentariske Kommission, og ifølge hvilken en Kreds af danske Politikere og Embedsmænd, nemlig Udenrigsminister P. Munch, Gesandten i Berlin, Kammerherre Zahle, Marineattaché Kjølsen, Direktøren i Krigsministeriet Stemann og Ritmester Lunding, skulde have haft en Sammenkomst den 17. Marts 1940 i Doberan ved Rostock med Repræsentanter for den tyske Regering og her aftalt, at Danmark undlod at gøre Modstand mod den forestaaende Besættelse.

Det tyske Blad skriver, at man aldrig fra dansk Side har dementeret denne Historie eller taget Stilling til den. Dette er ikke rigtigt. Den blev i Januar 1947 fremdraget i Pressen, efter at den parlamentariske Kommission tidligere havde beskæftiget sig med den. I Betragtning saavel af dens Oprindelse som af dens Indhold og de Navne, der figurerede i den, maatte den paa Forhaand henvises til Eventyrets Verden. Kommissionen undersøgte den dog og fik oplyst, at ingen af dem, der var nævnt, paa det anførte Tidspunkt kunde have befundet sig i Doberan.

C.

Artikel i „Information", torsdag den 12. august 1948.

En Skrøne, der gaar igen.

Fra fhv. Kreditforeningsdirektør *Poul C. Rasmussen* har vi modtaget nedenstaaende Indlæg, som vi trods anden Opfattelse end Poul Rasmussens saavel nu som under Besættelsen ikke har villet nægte Optagelse.

Hr. Rasmussens artikel er iøvrigt afvist af „Berlingske Tidende", hvortil den først var sendt.

I Anledning af, at det tyske Mindretals Ugeblad „Der Nordschleswiger" har aftrykt og omtalt Løjtnant *Ove Leif Guldbergs* brev til H. M. Kongen af 25. Juni 1947 angaaende et Møde i Doberan den 17. Marts 1940 med danske og tyske Deltagere, har „Berlingske Tidende" fundet sig foranlediget til i sit Nummer af 3. August d. A. under Titlen: „En Skrøne, der gaar igen" at omtale Sagen paa en saadan Maade, at Læserne maa faa det Indtryk, at de Personer (fhv. Folketingsmand A. Hartel og Løjtnant Ove Leif Guldberg), der har bragt Sagen frem, er saa fantasifulde, at man paa Forhaand maa henføre deres Oplysninger til Eventyrets Verden.

„Berlingske Tidende" fremstiller Sagen paa en saadan Maade, at Læserne faar det Indtryk, at den parlamentariske Kommission har undersøgt Sagen og fastslaaet, at Mødet ikke har fundet Sted.

Denne Fremstilling er ikke rigtig, og „Berlingske Tidende" har ingen Adkomst til at insinuere, at A. Hartel under Vidneansvar har afgivet fantasifulde og urigtige Oplysninger, eller at O. Guldberg skulde henvende sig til Justitsministeren, den parlamentariske Kommission og H. M. Kongen om Forhold, der svæver frit i Luften.

Det staar fast, at den parlamentariske Kommission indtil Dato ikke har været Stand til offentligt at afkræfte, at der har været afholdt et Møde i Doberan den 17. Marts 1940 med danske og tyske Deltagere.

Hvem Deltagerne saa har været, er et andet Spørgsmaal.

Det er rigtigt, at Pressen i Januar 1947 har fremdraget Sagen, efter at den parlamentariske Kommission tidligere havde beskæftiget sig med den. Men det er da intet Bevis for, at Mødet ikke har fundet Sted!

Saavidt mig bekendt foreligger der ikke anden offentlige Udtalelser fra den parlamentariske Kommission end det Svar, som Formanden, Dommer Holm, paa en direkte Forespørgsel fra „Information" har givet i Foraaret 1948.

Dommer Holm udtalte: „Ja, den Historie har vi kendt i flere Aar", men udtalte sig iøvrigt ikke nærmere om Sagen.

Jeg skal derfor tillade mig at give et Par Oplysninger i Sagen, som ikke er offentlig bekendt, men som maaske kan faa Sagen fra „Eventyrets Verden" ned paa Realiteternes Grund.

1) Den 27. August 1946 tilstillede A. Hartel, paa Grundlag af Udtalelser af afdøde Grev Bent Holstein og Christmas Møller samt Oplysninger, givet i min Nærværelse af Løjtnant Ove Leif Guldberg, Justitsminister Elmquist en udførlig Redegørelse angaaende et Møde, der skulde have været afholdt i Doberan den 17. Marts 1940 med danske og tyske Deltagere.

I December 1946 har A. Hartel derefter — under Vidneansvar — i Byrettens 21. Afdeling givet udførlige Oplysninger vedrørende Mødet i Doberan. Hele denne Redegørelse er tilført Retsprotokollen og godkendt af Hartel.

2) Den 11. December 1946 anmodede Justitsminister Elmquist Ove Guldberg om at fremsende en udførlig Beretning til den parlamentariske Kommission. Den afsendtes den 15. December 1946.

3) Trods energiske Forsøg har det ikke været muligt at faa Ove Guldberg afhørt i Sagen, hverken af Politiet eller den parlamentariske Kommission.

Og i de Retssager, hvor de tiltalte har begæret Ove Guldberg afhørt under Vidneansvar, har man nægtet dette.

4) Man har intet som helst hørt om, at Politiet eller den parlamentariske Kommission har afhørt Hovedvidnerne i Sagen — de angivne tyske Deltagere i Mødet i Doberan — Dr. Brandt, Dr. Grotmann, Dr. Riedweg og Dr. Jacobsen.

5) Derimod har den parlamentariske Kommissions Auditør i Januar 1947 under en Afhøring af en Varetægtsfange paa Sundholm, der først blev dømt til 5 Aars Fængsel, men senere pure frifundet, udtalt, at man havde konstateret, at Mødet i Doberan havde fundet Sted.

Saa er Spørgsmaalet: Hvem deltog i dette Møde? Ja, man kan jo afhøre de navngivne fire tyske Deltagere.

Og hvad blev der forhandlet om paa dette Møde? Det maa Tyskerne jo ogsaa vide god Besked om.

Der bliver ikke Ro om Mødet i Doberan, før der har været afholdt Forundersøgelse i denne Sag for aabne Døre, eller den parlamentariske Kommission offentliggør sine Undersøgelser i denne Sag og offentligt overfor den danske Befolkning fastslaar, at der ikke har været afholdt noget Møde i Doberan før Besættelsen med danske Deltagere.

Nu er det Realiteterne, der spørges efter, selv om det paa Baggrund af det, der er sket siden den 5. Maj 1945, er ubehagelige Realiteter.

Søllerød, den 3. August 1946.

Poul C. Rasmussen.

57.

JUSTITSMINISTERIET
Ministersekretæren

Den 20. november 1948.

Den parlamentariske kommission, rigsdagen, K.

Under d. d. har jeg tilskrevet Bjørn Elith Binnerup, straffelejren i Faarhus, således:

„Efter justitsministerens anmodning skal jeg herved meddele, at man har oversendt Deres skrivelse af 11. november 1948 til den parlamentariske kommission som formentlig rette forum for behandlingen af de oplysninger, som De er fremkommet med i Deres skrivelse."

Hvilket herved meddeles.

Med ærbødighed

Jul. Poulsen.

Bilag.

STRAFFELEJREN I FAARHUS
pr. Faarhus

Den 13. november 1948.

Til direktøren for fængselsvæsenet.

I henhold til kgl. anordning af 10. maj 1947 § 31, stk. 3, fremsendes hoslagt i lukket kuvert et brev fra den her hensiddende strafafsoner nr. 4063, Bjørn Elith Binnerup, født den 6. januar 1910 i København.

Det tilføjes, at den pågældende er dømt ved

1) Københavns Byret den 25. marts 1947 til fængsel i 4 år ÷ 318 dage,
2) Østre Landsret den 11. december 1947 til fængsel i 5 år ÷ 1 år 6 mdr.,

og at han er hensat til afsoning den 11. december 1947, hvorefter han har prøveløsladelsesdato den 14. oktober 1949 og endelig løsladelsesdato den 14. juni 1951.

C. Gjerstrup.

Underbilag.

Bjørn Elith Binnerup, født den 6. januar 1910 i København, tidligere kaptajn i Waffen SS, for tiden strafafsoner nr. 4063 i straffelejren ved Faarhus.

Faarhus, den 11. november 1948.

Hr. justitsminister Busch-Jensen pers., justitsministeriet, Slotsholmsgade 8, København K.

Hr. justitsminister, i håb om at dette kommer Dem personligt i hænde, henvender jeg mig til Dem for at gøre Dem bekendt med visse omstændigheder af udenrigspolitisk betydning — en for hele det danske folk dødsens alvorlig sag, der, hvis den ikke straks gribes rigtigt an, kan få forfærdende følger.

At jeg nu ad denne vej åbenbarer denne viden for Dem, skyldes omstændigheder, som jeg ikke selv har været herre over, og ganske særligt at jeg i disse dage må forudse, at jeg muligvis ikke bliver benådet efter at have udstået halvdelen af min straffetid (opnået den 14. september i år), idet inspektøren her, hr. Gjerstrup, i et funktionærmøde onsdag den 27. f. m., hvor jeg var fremstillet, meddelte mig, „at man ville gå direkte imod min benådning", og fremførte grunde og fremlagde rapporter om mig, som ikke har nogen bund i sandheden.

Jeg har her hverken tid eller fornødent papir til rådighed til at fremstille sagen i sine enkeltheder, men den går i korthed ud på følgende:

Samtlige papirer (dokumenter, overenskomster og korrespondance m. v.) fra de i krigens første tid (indtil den 9. april 1940) mellem den danske og den tyske regering førte forhandlinger o. a. lign., herunder overenskomsten om Danmarks besættelse, der er afsluttet i Doberan ved Rostock i marts 1940, og som i dag opbevares i Berlin af nogle af mine tidligere krigskammerater, vil efter aftale blive overgivet til den russiske zones øverstbefalende i Berlin den 11. december i år, medmindre der forinden af den danske regering er blevet givet amnesti til samtlige politiske fanger, der ikke er overbeviste om at have begået mord eller grove mishandlinger. Tidspunktet for overgivelsen er i de sidste 2 år allerede blevet udskudt 2 gange på min foranledning. Hvorledes papirerne er kommet i mine hænder i de dage, da „det tredie rige" sank i grus, hvorfor og hvorledes den bestående aftale er bleven truffet, og hvilket mål vi ved denne aftale ville forfølge, ville det her føre for vidt at forklare, men jeg står overfor regeringens medlemmer til rådighed med enhver oplysning, når dette kan ske som fri mand. Jeg bemærker, at kun en snæver, formående og pålidelig kreds herhjemme er indviet i denne sag, og at vedkommende, på enkelte undtagelser nær, alle har været uberørt af udrensningen.

Hr. justitsminister, jeg behøver sikkert ikke at fortælle Dem, hvilke alvorlige konsekvenser, det vil kunne få for hele det danske folk, om Sovjet-regeringen fik disse papirer i hænde; er De ikke selv helt klar over dette, kan Deres højtærede kollega, hr. minister Buhl, hr. Alsing Andersen, fhv. direktør i krigsministeriet, fhv. generalmajor Stemann m. fl., som jeg gerne skal navngive overfor Dem, tilfulde sætte Dem ind heri, da de på nærmeste hold kender papirerne.

Jeg havde først tænkt mig at klage over inspektør Gjerstrups urimeligheder og misregimente her i lejren og at anmode Dem om at bringe denne til at vise ret-

færdighed, eller dog nogen rimelighed m. h. t. min benådning, således at jeg ville være kommet ud på normal vis og dermed have været istand til at afværge katastrofen, men der er ikke tid til mange skriverier frem og tilbage; tiden er knap, og derfor ser jeg mig nødsaget til at lægge sagen i Deres hænder straks.

Hr. justitsminister, jeg er på ingen måde interesseret i at gå russernes, langt mindre de danske kommunisters, ærinde, men på den anden side mener jeg, at jeg alt er straffet nok, især under hensyn til at jeg nu i mere end 3 år har bevaret en loyalitet overfor land og folk, konge og regering, som kun meget få danske har udvist, en loyalitet, som må være så meget mere prisværdig, da den er blevet bevaret under udståelsen af en mere end nedværdigende og uretfærdig behandling af det folk og af den regering, som jeg hidtil har holdt hånden over.

Jeg må tilføje, at jeg, da jeg traf nævnte aftale, ikke kunne forudse, at jeg (og andre ligestillede med mig) ville blive holdt indespærret i over 3½ år. Jeg havde bestemt regnet med at være på fri fod længe forinden fristens udløb (den 11. december 1948), men nu da dette håb synes at glippe, takket være Deres uretfærdige, uefterrettelige og på alt og alle over al måde hadefulde fængselsinspektør, er min tålmodighed nået bristepunktet, og dermed er også min loyalitet nået enden, jeg hverken vil eller kan bære dette ansvar overfor udrensningens ofre længere — alene. Man må kunne forstå, at jeg omsider er kommet dertil, da jeg siger til mig selv: »I 3½ år har jeg og mine lidelsesfæller, vore koner og børn, mødre og søstre lidt og lidt og atter lidt, alt for at den danske regering kunne »bevare Danmarks ansigt udadtil«, (hvilket jo desværre kun er lykkedes delvis), nu kan det være nok; og vil regeringen ikke gøre en snarlig ende på vore lidelser, så lad hele Danmark komme til at lide med os!« (Jeg tænker her særligt på den mulighed, at Rusland vil benytte beviserne på Danmarks virkelige stilling før og under den II. verdenskrig som en kærkommen anledning til at sikre sig udsejlingsfarvandene fra Østersøen med det kommende opgør med vestmagterne for øje).

Hr. justitsminister, det må ikke ske! For alle vore uskyldige kvinders og børns skyld, hjælp mig at forhindre dette; nu må De vise, at der i Danmark findes andre patrioter end de, der findes blandt de såkaldte landssvigere i Danmarks fængsler. Jeg ræddes selv i dag for de mulige følger af dette skridt, som kun den ansvarlige regering formår at forhindre.

Hr. justitsminister, jeg har ikke indviet inspektør Gjerstrup i dette, da han ikke er den rette mand at sætte ind i statshemmeligheder, dertil er han for barnlig og uinteresseret i landets og regeringens alvorlige problemer; han leger til daglig, hvor han burde være alvorlig, og er tilsyneladende kun interesseret i sin egen person; han er den danske stat en meget dyr mand i mere end een henseende, hvilket jeg skal søge at overbevise Dem om i en efterfølgende klage over samme.

For at overbevise hr. justitsministeren om, hvorvidt inspektøren her har brudt brevet, hvilket han plejer at gøre ved breve fra fanger til højere myndigheder, beder jeg Dem om at se efter, om kuverten har været dampet op, samt om underskriften er den samme som i brevet, nemlig min håndskrift.

Hr. justitsminister, endelig tillader jeg mig at bemærke, at inspektør Gjerstrup, her, har forsinket brevets afsendelse i 10 dage under flere — meget raffineret opfundne — påskud, idet jeg allerede den 1. ds. anmodede ham om tilladelse til at skrive dette brev til justitsministeren; først i aften, og efter at jeg har set mig nødt til at være direkte grov imod ham, har han givet mig anledning til at skrive brevet. Måske har det også været en medvirkende årsag, at fængselsdirektøren i dag kom på besøg i lejren, uden at jeg blev fremstillet for ham, uagtet jeg forlængst indtrængende har anmodet derom.

I håbet om, at De, hr. justitsminister, vil være overbevist om, at jeg — trods straffet som »landssviger« — endnu er tilsinds at handle til bedste for vort, og idet jeg høfligst anmoder om en snarlig bekræftelse på modtagelsen af dette brev som en sikkerhed for, at det er havnet i de rigtige hænder, er jeg

med særdeles agtelse

B. E. Binnerup.

58.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JAN. 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

1. december 1949.

Til justitsministeriet.

Kommissionen tillader sig at anmode om, at akterne i retssagen vedrørende fhv. løjtnant Bjørn Binderup snarest belejligt må blive tilstillet kommissionen.

Holm.

Eigil Olsen.

JUSTITSMINISTERIETS
6. EKSPEDITIONSKONTOR

København, den 8. december 1949.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Tilbagesendes kommissionen under vedlæggelse af straffeakterne vedrørende den pågældende.

Akterne bedes efter afbenyttelsen tilbagesendt hertil.

P. m. v.
E. b.
H. Schaumburg-Christensen,
fg.

59.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 1. december 1948.

Til justitsministeriet.

Kommissionen anmoder herved om, at der optages politirapport over fhv. løjtnant Ove Leif Guldberg vedrørende de af ham i medfølgende skriftlige materiale fremsatte påstande om, at der den 17. marts 1940 ved Rostock skal have fundet et møde og en forhandling sted mellem forskellige navngivne danske og tyske personligheder.

Kommissionen udbeder sig tillige tilstillet udskrift af en afhøring, der har fundet sted i Københavns byret den 3. december 1946 (hos dommer Karen Johnsen) af proprietær Hartel, under hvilken afhøring Hartel skal have omtalt det nævnte Rostock-møde[1]).

Holm.

Eigil Olsen.

[1]) Jfr. A. nr. 49.

60.

Afhøring af: Ove Leif Guldberg.

Kriminalassistent Hornslet.

Torsdagen den 16. december 1948.

Der vedlægges skrivelse af 1. d. m. fra »Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45«, fremsendt hertil fra justitsministeriet med påtegning af 7. d. m.

Efter skrivelsen ønskes der foretaget afhøring af *fhv. løjtnant Ove Leif Guldberg,* født den 25. maj 1907 i Altona, i henhold til de af ham fremsatte påstande om, at der den 17. marts 1940 ved Rostock skal have fundet et møde sted og forhandling mellem navngivne danske og tyske personligheder, jfr. det skrivelsen vedlagte skriftlige materiale.

Det er gennem folkeregistret konstateret, at Guldberg nu står tilmeldt: *Kirkevej nr. 15 i Gentofte* hos grosserer Halsson, tlf. Ordrup 2211.

Ved telefonisk henvendelse hertil blev det oplyst, at Guldberg ikke var hjemme, og at han arbejder fra meget tidlig morgen til sen nat. Hans arbejdsplads er hos brdr. Christensen, flæskehallen, kødbyen, V. 3369.

Jeg har i dag pr. telefon haft forbindelse med Guldberg på hans arbejdsplads, og han lovede at møde her i afdelingen mandag eller tirsdag, hvorfor han vil give nærmere underretning herom pr. telefon.

(Alt ordnet på denne måde for ikke at hindre Guldberg i hans arbejde).

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret samme dag.

Den i skrivelsen begærede retsbogudskrift fra retsmøde den 3. december 1946 hos dommer Karen Johnsen, hvortil Hartel som vidne skal have forklaret om mødet i Rostock, er identificeret som værende sagen: Gøsta Flemming Lave Rietz Granzow Dahl, der er behandlet i den nu nedlagte K. b. 21. afd.

Fra byrettens arkiv er der lånt en genpart af retsbogudskriften, der vedlægges, og på side 40 i afsnit III[1]) ses den omtalte forklaring anført.

Hornslet,
kriminalassistent.

---

[1]) A. nr. 49, s. 84.

Kontinueret den 21. december 1948.

Omskrevne *Ove Leif Guldberg* mødte i dag efter anmodning her i afdelingen kl. 14.30 og blev gjort bekendt med anledningen.

Det omtalte møde i Doberan ved Rostock, der fandt sted den 17. marts 1940, hørte kmp. første gang om i en engelsk fangelejr af to medfanger: dr. Grotmann og dr. Brandt.

Oplysningerne kom i gang på den måde, at kmp. boede på stue sammen med disse to, og da de hørte, at kmp. var dansker, faldt talen på Danmark, og begge to udtalte, at de engang havde haft noget at gøre med Danmarks forhold. Herunder fik kmp. så forklaret, at de begge den 17. marts 1940 havde været til stede ved det omtalte møde i Doberan.

De forklarede derefter gennem flere dage under diskussion (kmp. var i nævnte lejr i 2½ måned, og i samme tidsrum var Grotmann og Brandt hans stuekammerater), at mødet var kommet i stand på tysk initiativ, og at mødet var en fortsættelse af en række tidligere møder. På kmp.s forespørgsel om, hvorfor mødet ikke var foranlediget afholdt af den tyske generalstab, men kun af partifolk uden militæruddannelse, svarede de begge, at Hitler ikke efter sine forespørgsler til generalstaben havde kunnet formå denne til at forelægge spørgsmålet, hvorfor han aftalte med Himmler, at det hele skulle ordnes som et partianliggende.

Mødet blev derefter afholdt som anført søndag den 17. marts 1940, og kmp. tilføjer, at han senere er kommet i tanker om, at *det ikke*, som af ham tidligere anført, var daværende udenrigsminister P. Munch, der deltog i mødet, men derimod formentlig udenrigsministeriets daværende direktør Mohr.

Om sine oplysninger m. h. t. P. Munchs tilstedeværelse ved mødet, som tidligere forklaret, siger han, at han under diskussionen med Grotmann og Brandt fik oplyst, at »Leiter des auswärtigen Amtes« havde været med. Kmpt. spurgte derefter om det var Munch, hvortil de nikkede og sagde ja, sådan noget lignende. Senere har kmp. ved forskellige samtaler og undersøgelser fået konstateret, at det ikke var P. Munch, der var med, men formentlig Mohr, hvilket kmp. underbygger med, at Mohr altid før krigen førte alle forhandlinger med Tyskland.

Mødets øvrige deltagere er udfundet ligeledes ved gensidige spørgsmål og svar, idet hverken Grotmann eller Brandt var i stand til at huske deltagernes navne.

Ved denne gensidige hjælp er følgende deltagere fra dansk side udover Mohr, direktøren for krigsministeriet, v. Stemann, den danske gesandt i Berlin, kammerherre Zahle, kommandørkaptajn Kjølsen og ritmester Lunding. Herudover, hævdede Grotmann og Brandt, havde der deltaget endnu et par danskere, men deres navne kunne kmp. ikke placere efter de oplysninger, han fik.

Fra tysk side deltog der Himmler, dr. Brandt, der var Himmlers personlige adjutant, dr. Grotmann og de to skandinaviske eksperter Riedweg og dr. Jacobsen.

Mødet omhandlede, at tyskerne gjorde danskerne opmærksomme på, at der var visse §§ i ikke-angrebspagten, der nu måtte bringes i anvendelse, og kmp. tilføjer, at der ved et tidligere møde havde været klarlagt, at tyskerne ville invadere her i januar, men på grund af isen var dette ikke blevet tilfældet, hvorfor det nu omtalte møde blev afholdt.

På mødet henholdt tyskerne sig til en aftale fra 1938 og sagde, at man følte en trusel fra nord, idet Danmark havde indvilliget i at have en hær på ca. 6 divisioner, hvilket tyskerne ville godkende som en sikring af deres flanke, men da vi ikke havde disse divisioner, kunne landet forvente, at vi på et givet tidspunkt ville blive besat.

Herudover har Grotmann og Brandt ikke nærmere refereret det nævnte møde fra den 17. marts 1940, derimod fortalte kmp. dem, hvorledes besættelsen derefter udviklede sig, men Grotmann og Brandt kom ikke nærmere ind på forholdet, idet, som kmp. siger, han regnede med, at dette forhold lå klart herhjemme.

Kmp. siger, at han spurgte Grotmann og Brandt, om der forelå noget skriftligt referat fra mødet, hvilket de benægtede, men derimod sagde de, var der taget en stålbåndsoptagelse fra begyndelse til slutning, i første række for at Hitler kunne få et nøjagtigt referat af, hvad der var talt om på mødet.

Da kmp. hørte om stålbåndsoptagelsen, sagde han: »Så ligger den altså også dèr«, idet han nærmere beskrev et bestemt sted lige udenfor Berlin — nu i Østzonen — og såvel Grotmann som Brandt blev meget forbavsede over, at kmp. kendte stedet, men erkendte, at stålbåndsoptagelsen beroede dèr.

Kmp. har en sikker formodning om, at dette gemmested er intakt endnu, og han har allerede gjort skridt til at få dette nærmere undersøgt ved en bekendt i Berlin.

Herudover mener kmp. ikke at kunne oplyse yderligere om det omtalte møde.

Gennemlæst og godkendt .....

Hornslet,
kriminalassistent.

61.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 30. december 1948.

Hr. gesandt O. C. Mohr, Rom.

Under henvisning til en, jfr. vedlagte genpart af en den 16. d. m. optaget politirapport med kontinuationer, under afhøring den 21. d. m. fremkommet udtalelse om, at De skulle have været til stede ved et den 17. marts 1940 i Doberan ved Rostock afholdt møde, udbeder kommissionen sig snarest belejligt en udtalelse fra Dem.

Holm.

Eigil Olsen.

B.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Rom, den 10. januar 1949.

Til »Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45«.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 30. december 1948 tillader jeg mig at meddele, at jeg *ikke* har været til stede ved det møde, der angives at være afholdt i Doberan ved Rostock 17. marts 1940. Den i politiafhøringen af 21. december 1948 fremsatte formodning desangående er et fantasifoster uden nogensomhelst tilknytning til virkeligheden.

Jeg har aldrig selv diskuteret emner, som de i bilagene til kommissionens skrivelse omhandlede, hverken med tyskere eller med nogen anden. Ejheller har jeg fra andre hørt, at de skulle have haft sådanne drøftelser, endsige været med til et møde som det angivne.

For fuldstændigheds skyld kan jeg tilføje, *at* jeg overhovedet aldrig nogensinde har talt med Himmler, *at* eksistensen af de personer, der angives at have ledsaget ham i Doberan, er mig ganske ukendt, *at* jeg aldrig nogensinde har været i Doberan, og *at* jeg i tidsrummet fra sommeren 1937 til juli 1940 ikke har været i Tyskland, bortset fra, at jeg passerede landet på gennemrejse ved folkeforbundsforsamlingens møde i Genève september 1938.

Det er vanskeligt at have nogen mening om, hvad der kan have givet anledning til de helt fantastiske rygter om, at der i det hele taget skulle være afholdt et møde som det i bilagene til kommissionens skrivelse omhandlede.

Den eneste mulighed, jeg i så henseende kan tænke mig, er en episode fra 1938 eller 1939. Jeg blev i 1938 eller 1939 (vistnok 1939) af vedkommende embedsmand i udenrigsministeriet informeret om, at det dansk-tyske regeringsudvalg havde afsluttet nogle i Tyskland stedfundne forhandlinger med en fællesrejse til et sted i nærheden af den tyske Østersøkyst. Grunden til, at man ikke blev i Berlin, men fortsatte andetsteds, var vistnok den, at de tyske forhandlere ønskede at være uforstyrrede af deres daglige arbejde i Berlin. Desuden var formålet, at den danske og den tyske delegation på rejsen i fællesskab skulle bese tysk landbrug.

Muligvis var det i Doberan ved Rostock, regeringsudvalget ved denne lejlighed slog sig ned. Hvis dette er tilfældet, kan rygterne hidrøre fra denne begivenhed, selv om den iøvrigt ikke har meget tilfælles med det møde, rygterne har refereret.

For det første var det møde, som det dansk-tyske regeringsudvalg havde, ikke 17. marts 1940, men senest i 1939. For det andet var forhandlingsemnet af økonomisk art (samhandelen mellem Danmark og Tyskland i det kommende år) og ikke af militærpolitisk art. For det tredie var den danske forhandlingsleder hverken udenrigsministeren eller »lederen af udenrigsministeriet«, men formanden for det danske regeringsudvalg, daværende kontorchef i udenrigsministeriet Wassard (nu gesandt i Haag). For det fjerde var det danske gesandtskab i Berlin hverken repræsenteret ved gesandten eller marineattacheen, men ved landbrugsattacheen A. P. Jacobsen

(muligvis identisk med rygtets »skandinaviske ekspert«, dr. Jacobsen). For det femte var der naturligvis ikke repræsentanter for det danske krigsministerium tilstede, men handelsministeriet og landbrugsministeriet var derimod repræsenteret i regeringsudvalget. For det sjette var den tyske forhandlingsleder ikke Himmler, men formanden for det tyske regeringsudvalg, ministerialdirektør Walter.

Synderlige lighedspunkter med rygterne er der altså ikke, og det er måske også det mest sandsynlige, at det slet ikke er de nævnte regeringsudvalgsforhandlinger, der har givet anledning til rygterne, men at disse simpelthen er grebet helt ud af luften. Jeg har dog ikke villet undlade at nævne muligheden af en sammenhæng.

Måske vil tid og sted for regeringsudvalgets ovennævnte rejse i 1938 eller 1939 fremgå af udenrigsministeriets akter. Og måske vil minister Wassard, landbrugskonsulent A. P. Jacobsen eller en af de andre deltagere — selv om der nu er forløbet ca. 10 år — være i stand til at huske og oplyse nærmere om den pågældende rejse, bl. a. om tid og sted.

Jeg tillader mig at vedlægge 2 genparter af denne skrivelse samt hermed at tilbagesende de med kommissionens skrivelse fulgte bilag.

O. C. Mohr,
kgl. gesandt.

62.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 19. januar 1949.

Hr. gesandt M. A. Wassard, Nassaulaan 2, Haag.

Under henvisning til den i genpart vedlagte skrivelse af 10. januar d. å. fra gesandt O. C. Mohr, Rom, i hvilken skrivelse omtales nogle i Tyskland i 1938 eller 1939 stedfundne forhandlinger, hvori De skal have deltaget, udbeder kommissionen sig snarest belejligt en udtalelse fra Dem.

Foruden genparten af den ovennævnte skrivelse af 10. januar d. å. vedlægges en politirapport samt 2 andre bilag, der bedes tilbagesendt med svaret.

Holm.

Eigil Olsen.

B.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Haag, den 25. januar 1949.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Idet jeg hoslagt tilbagesender de med kommissionens skrivelse af 19. d. m. fulgte originale bilag, tillader jeg mig at meddele, at det møde i de dansk-tyske regeringsudvalg, til hvilke minister Mohr refererer, må være mødet i Königsberg i dagene ca. 3.—11. juli 1939. Mødet var et af de sædvanlige kvartalsmøder i regeringsudvalgene. Dets opgave var at tilrettelægge samhandelen mellem Danmark og Tyskland for juli kvartal 1939, og der drøftedes da heller ikke andre emner på møderne eller udenfor disse. Udvalget besøgte ikke Rostock eller Doberan, og ingen af de af Ove Leif Guldberg nævnte personer tog del i møderne; en fortegnelse over de danske og de tyske mødedeltagere vil udenrigsministeriet kunne meddele på grundlag af regeringsudvalgenes akter.

Jeg har ikke tidligere hørt rygter om et politisk møde i Rostock eller Doberan i marts måned 1940, men såfremt noget kan tale for, at et sådant møde har fundet sted — i så fald selvsagt med andre danske deltagere end de af O. L. Guldberg nævnte — bør undersøgelsen mulig fortsættes, idet jeg anser det for udelukket, at regeringsudvalgsmøderne, der regelmæssigt afholdtes både før og under besættelsen, og hvis karakter var kendt i vide kredse, kan have givet anledning til rygternes opståen.

Den 18. marts 1940 rejste jeg til Berlin til forhandlinger med formanden for det tyske regeringsudvalg om vareudveksling og priser; jeg forblev i Berlin til den 22. marts og var atter i Berlin til fortsættelsen af de samme forhandlinger i dagene 29. marts—3. april 1940. Under disse besøg hørte jeg hverken på det danske gesandtskab eller iblandt de tyske embedsmænd noget om det nævnte møde i Doberan eller iøvrigt noget, der kunne referere til, at et sådant møde havde fundet sted. Jeg erindrer ikke, hvem der deltog i de to nævnte rejser, men herom vil udenrigsministeriets akter antagelig også give oplysning.

M. A. Wassard.

63.

Nationaltidende 27. november 1949.

Rygter om hemmeligt dansk-tysk Møde før 9. April undersøges

Det paastaaede Rostock-Møde vil blive behandlet i den parlamentariske Kommissions afsluttende 9. April-Beretning

RYGTERNE om et hemmeligt dansk-tysk Møde i Marts 1940 med det Formaal at forberede den forestaaende tyske Besættelse vil blive gjort til Genstand for Behandling i den parlamentariske Kommissions tredie — og efter Planen sidste — Beretning om Forholdene omkring den 9. April 1940.

Mystiken om det paastaaede »Rostock-Møde«

Det paastaaede Møde, som hævdes at være afholdt i Badestedet Doberau ved Rostock 17 Marts 1940, skal allerede være blevet omtalt af daværende Folketingsmand Hartel i 1940, men almindelig kendt er Beretningerne om det først blevet gennem Udtalelser, fremsat af fhv Løjtnant *Ove Leif Guldberg*, der en Tid arbejdede for den danske Hærs Efterretningstjeneste, men som efter Krigen er blevet dømt for Samarbejde med Tyskerne Selv hævder han til Stadighed at have arbejdet for danske Interesser

Guldberg har offentlig gjort gældende, at der paa et saadant Møde ved Rostock blev truffet Aftale om den kommende Besættelse af Danmark, og hævder at have sin Viden fra Tyskere, med hvem han efter Tyskiands Sammenbrud sad i Fangelejr i Tyskland.

En saadan Aftale vilde kunne forklare mange dunkle Hændelsers Forløb omkring den 9 April. Paa den anden Side er det en saa graverende Paastand, at man paa Forhaand vægrer sig ved at tro den og i hvert Fald vil tage den med alt Forbehold, til Undersøgelsens Resultat foreligger

Forskellige af de Indicier, der er anført, maa forholdsvis let kunne bekræftes eller afkræftes, — saaledes hvorvidt det er rigtigt, at to Tyskere, Dr *Riedweg* og Dr Jacobsen ved Afhøring hos det danske Politi har erklæret, at et Møde har fundet Sted, uden at de dog har villet udtale sig om, hvad der er foregaaet paa Mødet.

Den tyske Landgang i Gedser

Ligeledes maa det let kunne fastslaas, om der den 9 April fandt Landgang Sted i Gedser allerede Kl 0.30 om Natten, altsaa over tre Timer før København blev taget paa Sengen. I saa Fald savner man en mulig Forklaring paa, at Meddelelse til København ikke var indløbet eller havde medført

Fortsættes Side 13, Sp 4.

Dansk-tysk Møde før 9. April?

Fortsat fra Side 1

Forholdsregler. Særlig mærkeligt vil det se ud sammenholdt med Ingeniør Højgaards Oplysninger i en tidligere parlamentarisk Beretning om, at en Formand i et Entreprenørfirma, der arbejdede med en Ombygning af Adgangsvejene til Gedsers Færgelejer, har berettet, at Entreprenørfirmaet den 5. April fik Ordre til at indstille sit Arbejde, udfylde alle Udgravninger og bringe Vejene i farbar Stand, hvilken Ordre var udført til den 8. April.

Jørgen Gram bemærkede under Afhøringen hertil: — Der synes her at foreligge et konkret Tilfælde, der beviser, at der er nogle, der har vidst den 5. April, at Besættelsen vilde komme senere, og at man bevidst har været med til at jævne Vejen for Besættelsestropperne mest muligt ...

Dette Gedser-Forhold vil blive undersøgt nærmere, fremgik det af Udtalelserne under Afhøringerne af Ingeniør Højgaard, og hører da ogsaa hjemme i den sidste 9 April-Beretning

Kommissionen bekendt med Guldbergs Forklaring

Hvad Guldbergs Paastande angaar, har man undret sig over, at Guldberg ikke hidtil har været indkaldt til Møde og Forklaring for Kommissionen. Efter hvad vi erfarer, skyldes dette imidlertid, at man i Forvejen har modtaget en af Guldberg forfattet Redegørelse, ligesom Guldberg has-været afhørt af Politiet, hvorfra man ogsaa har Rapport. Desuden er der foretaget andre Afhøringer i Forbindelse med det paastaaede Rostock-Møde, saaledes af Minister Møhr, der har været opgivet som Deltager i Mødet, men som overfor Kommissionen skal have redegjort for, hvor han paa det omtalte Tidspunkt opholdt sig.

Guldbergs Forklaring støttes af Civilingeniør, fhv Kaptajn *Holger Winding Christensen*, der har hævdet, at en Kaptajn i den tyske Efterretningstjeneste har fortalt ham, at hemmelige Forhandlinger har fundet Sted i Tyskland i Marts 1940. Ogsaa Holger Winding Christensen er efter Krigen dømt for sin Forbindelse med Tyskerne Hans Forklaringer er Kommissionen gjort bekendt med.

Enkeltheder bør ifølge Sagens Natur, de man ikke paa Forhaand er i Stand til at bedømme Opgivendernes Paalidelighed, vente til Kommissions-Beretningen foreligger

Guldberg hævder iøvrigt at være i Besiddelse af Oplysninger fra selve Besættelsesperioden, dels skaffet i det tyske Gesandtskab, dels i Berlin. De angaar saaledes ikke direkte 9 April-Begivenhederne, men kunde maaske, forudsat de lader sig dokumentere, tjene til en Belysning af den senere Udvikling.

Havde Tyskerne forudsagt Besættelse?

9. April-Beretningen vil ogsaa indeholde Oplysninger om en Orientering, der gennem danske Officerer blev foretaget i tyske Kredse et Par Aar før Krigen om Tysklands Syn paa et afrustet Danmark. *Det hævdes af førnævnte Winding Christensen, at Tyskernes Standpunkt var, at Danmark maatte regne med tysk Besættelse under en Stormagtskonflikt, hvis Landet ikke skabte et passende Neutralitetsværn.*

En af den kommende Beretnings Opgaver vil være at skabe Klarhed over om disse Paastande holder Stik, og i givet Fald om Regeringen var bekendt med et saadant tysk Standpunkt

Udover den tredie 9. April-Beretning kommer der fra den parlamentariske Kommission en Beretning om Justitsministeriet, en Beretning om de Ministerier, der ikke har faaet en særlig Beretning hver for sig, og Supolements-Beretningen om Frikorps Danmarks Oprettelse foruden eet à to Bind Uddrag af de tyske Dokumenter. *Kl.*

64.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

30. november 1949.

Til justitsministeren.

Idet kommissionen hermed fremsender bladartikler i henholdsvis „Nationaltidende" for den 27. og 29. d. m. og i „Information" for den 28. d. m., tillader kommissionen sig at anmode om, at der optages politirapporter vedrørende de i nævnte artikler omhandlede spørgsmål, og at disse tilstilles kommissionen.

Der vedlægges til orientering kommissionens trykte aktstykker vedrørende bind III, hvoraf fremgår de oplysninger, kommissionen i så henseende for tiden ligger inde med.

Da nævnte bind snarest ønskes afgivet, og da kommissionen forsåvidt har afsluttet sit arbejde hermed, tillader man sig at anmode om, at fornævnte politirapporter snarest tilstilles kommissionen.

Holm.

Eigil Olsen.

65.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Den 6. december 1949.

Rapport.

Der vedlægges skrivelse 30. november d. å. fra „Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45", fremsendt hertil fra justitsministeriet med påtegning af 3. ds.

Efter skrivelsen ønskes der optaget rapport til belysning af forskellige artikler i „Nationaltidende" for 27. og 29. f. md. og i „Information" for den 28. s. md., idet skrivelsen er vedlagt de omhandlede artikler.[1])

Jeg har derefter i dag pr. telefon truffet den nævnte Ove Leif Guldberg på hans arbejdsplads, hvor han blev anmodet om at give møde her i afdelingen, og han fastsatte selv tidspunktet til i morgen den 7. ds. kl. 15.30 à 16.00.

Kontinueret den 7. december 1949.

Ove Leif Guldberg meddelte pr. telefon, at han på grund af overvældende arbejde ikke kunne give møde, men at han i stedet for ville møde i morgen kl. 15.30.

Kontinueret d. 8. december 1949.

Ove Leif Guldberg mødte i dag kl. 15.30 her i afdelingen, hvor han blev gjort bekendt med anledningen, og han siger straks selv, at det vel er de artikler, der forleden var omtalt i „Nationaltidende".

Angående sit kendskab til det omhandlede møde kan kmp. kun henholde sig til sin forklaring pag. 116—118, og han siger, at han, indtil han i sept.—oktober 1945 i lejren Camp 031 ved Nienburg a. Weser traf dr. Brandt og dr. Grotmann, var uvidende om, at et sådant møde havde fundet sted.

Under deres fælles ophold i lejren, hvor han som anført var stuekammerat med disse to, faldt talen ganske selvfølgelig på Danmark, og gennem samtaler i disse to måneder fik han så refereret om dette møde, og det foregik på en sådan måde, at de nævnte to tyskere fortalte om mødet, men de erindrede intet som helst om de deltagendes navne, men de signaliserede de danske deltagere, og f. eks. fortalte de om den ene, „at han havde vundet præmie ved olympiaden", og efter disse oplysninger sluttede kmp., at det så måtte være Lunding, og videre, at der havde deltaget en højtstående officer med et tyskklingende navn, og heraf sluttede kmp. så, at det måtte være v. Stemann, og såvel dr. Grotmann som dr. Brandt mente så også, at det kunne passe på disse to navne; men han pointerer, at tyskerne ikke under opholdet har angivet nogle af personerne ved navn, idet de som anført ikke kendte navnene, og han tilføjer, at det jo ikke var noget enkelt isoleret møde, men et led i en række af møder mellem danske og tyske, og der skulle således have været et foregående møde i januar 1940 og et i november 1939, og det var en fortsættelse af disse konferencer, der fandt sted d. 17. marts 1940 i Doberan, og at man på mødet kun aftalte nærmere, hvad man allerede tidligere havde drøftet.

Kmp. tilføjer, at han, som han allerede tidligere har sagt, ikke gik særligt op i omtalte spørgsmål om mødet; der kunne gå 14 dage, hvor man overhovedet ikke talte derom, og derefter kom det på tale igen, for som han siger, „noget skulle man jo tale om", og hans viden er nærmest kommet frem i diskussioner, hvorunder han med tyskerne har drøftet, hvad og hvorledes en besættelse af Danmark ville have faldet ud, hvis der var

[1]) Jfr. afsnit IV. Andre forhold, A. nr. 111 ff.

blevet ydet modstand. Kmp. vil stadig tro på, at samtalen ved mødet er optaget på stålbånd, og i alt fald fortalte Grotmann og Brandt, at der var foretaget en sådan optagelse, og han tilføjer, at det gjorde tyskerne ved alle sådanne møder, og han har, siden han sidst blev afhørt her i afdelingen, fået sikkerhed for, at den bygning, hvor båndet opbevares, er intakt, men for tiden bebos af russerne. Det er ikke nogen offentlig bygning, men en privatejendom.

— — — — —

Kmp. blev spurgt, om han, som af Hartel anført på pag. 79, har papirer vedr. omhandlede forhold beroende i Sverige, hvortil han svarer, at det har han ikke, og det har han heller aldrig sagt, men han har mulig sagt, at han havde beviser beroende i udlandet, men dermed skal ikke forstås, at han har akter eller andet til bevis, men derimod kender han navne og adresser på personer, der vil kunne vidne for ham. Kmp. tilføjer, at han har hørt, at Kronika, der var „Nationaltidende"s berlinerkorrespondent, d. 21. marts 1940 i dette blad skal have haft en artikel, hvori han hentydede til, at der havde fundet et vigtigt møde sted nogle dage forinden, og dette møde ville få stor betydning for Danmarks fremtid. Kmp. har ikke selv læst artiklen, der kun skal have været i provinsudgaven, efter sigende var den taget ud af københavnerudgaven.

— — — — —

Med hensyn til hele spørgsmålet om det omtalte møde siger kmp., at han egentlig ikke hæftede sig særligt ved oplysningerne, idet han mente, alt stod vel til, og at man her kendte til forholdet; havde han vidst, at det ville få særlig betydning, havde han gået nærmere ind på spørgsmålet.

— — — — —

Med hensyn til spørgsmålet om hans kendskab til invasionen i Gedser og ankomsttidspunktet for de første tropper, med hensyn til standsningen af togtrafikken på Falster og med at togkontoret i Kbh. fik besked uden at lade denne gå videre, da siger kmp., at for dette har han ingen personlig viden, det er altsammen noget han har fået at vide af en journalist Chresten P. Christensen, der nu skal bo Rønnebærvej eller Rønnebær Alle nr. 13 i Roskilde. Den nævnte journalist var besættelsesdagen og tiden der omkring, ansat ved en avis i Nykøbing Falster, og han har fortalt kmp. det, han nu har gengivet til „Nationaltidende", under deres fælles ophold i Horserød. Kmp. kan således hverken bekræfte eller afkræfte noget vedrørende dette spørgsmål.

Spørgsmålet med hensyn til, at telefonledningerne skulle være overklippet tværs over Sydfalster, og med hensyn til vejarbejdet i Gedser havn, da kender han intet til disse spørgsmål, har ikke udtalt sig om dem og kan heller ikke oplyse noget om dem.

Oplæst, vedtaget:

Guldberg. **Hørnslet,**
kriminalassistent.

Kontinueret d. 9. december 1949.

Den af Guldberg nævnte journalist er identificeret som *Chresten Pedersen Christensen*, født d. 12. maj 1898 i Vor Frue sogn, bopæl *Willemoesgade nr. 4, 3. sal th. hos Stilling*, hvor han er søgt og truffet hjemme. Han forklarer, at han den 9. april 1940 var ansat som journalist ved „Lolland-Falsters Folketidende", og han boede dengang i Laurids Larsensgade i Nykøbing Falster, og han havde gavlvindue mod Slotsgade, der er hovedfærdselsåre mod nord. Han blev om morgenen d. 9. april vækket af støjen fra flyvemaskiner, og da han efter at være stået op så ud af sit gavlvindue, bemærkede han en større samling flyvemaskiner, der fløj i en langstrakt formation, hvis forbiflyvning tog flere minutter, så der var mange, og de dykkede ned over de åbne pladser og Slotsgade.

På nøjagtig samme tid så han têten af et cyklistkompagni soldater (ca. 175 mand) køre forbi på gaden, og disse soldater blev efterfulgt af flere cyklisttropper og militærkøretøjer af forskellig art, og dette fortsatte med mellemrum egentlig hele dagen. Hvad klokken var, da han blev vækket ved støjen fra flyvemaskiner, ved han ikke, da hans ur var i uorden, men det var i daggryet, belysningen var sådan, at kmp. kunne se nogenlunde klart på ca. 75 meters afstand — den afstand, hvori cyklisttropperne passerede. Klarheden var dog ikke større, end at kmp., der mener sig meget våben- og militærkyndig, først antog, at soldaterne havde danske stålhjelme på, men han blev klar over fejltagelsen, da to af cyklisterne pludselig brød ud af rækkerne og kørte hen mod kmps. vindue, hvor-

efter de stod af cyklerne og tog deres karabiner fra skulderen og på denne måde gjorde ham bekendt med, at han skulle lukke sit vindue.

Udover at det som anført var i daggryet og nærmest i „tvelys", kan kmp. ikke fastlægge tidspunktet, men han tilføjer, at efter hans opfattelse må det være de samme flyvemaskiner han så, der fortsatte til København, som de derefter overfløj, og han har så senere tænkt på, at cyklisttropperne forinden dette tidspunkt havde kørt de 24 km, der er fra Gedser til Nykøbing F.

Dette er overhovedet alt, som kmp. kender vedrørende dette forhold, og han tilføjer: „alt hvad jeg har sagt nogen steder om dette."

Kmp. har selv læst artiklen i „Nationaltidende" og havde egentlig gemt bladet for at svare på artiklen, som han var klar over ikke kunne være rigtig, men det er ikke blevet til noget, og han havde egentlig heller ikke lyst til at blande sig op i forholdet, men han siger, at han, der i alt fald i ca. 1½ år efter besættelsen stadig var ansat ved bladet i Nykøbing, var daglig orienteret om lokale begivenheder, og han har aldrig hørt noget om, at telefonledningerne var blevet beskadiget den 9. april eller endsige dagen før, og han tilføjer, at såvidt han ved, er der ikke tale om ledningsforbindelse, men om kabel.

Med hensyn til de standsede vejarbejder i Gedser, da har han aldrig hørt tale om noget mystisk i denne forbindelse og har således heller ikke omtalt dette, og han tilføjer, at han ingen kender på „Nationaltidende", og han har heller ikke talt med nogen derfra.

Med hensyn til telefonforbindelsen erklærer kmp., at han i alt fald har telefoneret fra bladet om formiddagen d. 9. april, og han har samme formiddag sendt telegram til Roskilde og fået svar samme dag, så han vil stadig mene, at telefonforbindelsen har været i orden.

Med hensyn til, at togpersonalet skulle have underrettet København om landgangen og yderligere i samme forbindelse, da har kmp. aldrig udtalt sig om disse spørgsmål, som han intet kendskab har til fra egen viden, men han henviser til, at Guldberg har været interneret sammen med en arkitekt Poul C. Rasmussen, der vistnok havde været ansat ved statsbanerne, og det er muligt, at han kan have fortalt noget om spørgsmålet med hensyn til togtrafikken m. v., men kmp. har absolut ingen viden herom, det er kun en mulighed han kan tænke sig.

Oplæst og vedtaget på afhørtes bopæl.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 10. december 1949.

Ved henvendelse til herværende telefonaktieselskab er det oplyst, at afdelingsingeniør Klausen, telf. Nyk. F. 8, vil være i stand til at give oplysninger med hensyn til eventuelle beskadigelser af telefonledninger i Gedser og omegn.

Jeg har forsøgt opringning til dette nr., men der blev ikke svaret.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 12. december 1949.

Jeg har i dag pr. telf. truffet *afdelingsingeniør Klausen*, der forklarer, at tyskerne straks efter landgangen — som han ikke selv kender tidspunktet for — besatte telefoncentralen i Gedser. Straks om morgenen den 9. april ankom tyskerne til telefoncentralen i Nykøbing, hvor de meget fortørnede beklagede sig over, at telefonnettet ikke var i orden. Der blev herefter foretaget eftersyn af ledningsnettet, og det viste sig, at samtlige ledninger ved „flaskehalsen" lidt nord for Gedser, dèr hvor nettet går over jernbanelinien, var overklippet, og man fik det indtryk, at det var noget, tyskerne selv havde gjort, og det sagde man også til dem, men da det ikke var de samme tyskere, der var gået i land straks, som henvendte sig på centralen, blev spørgsmålet ikke nærmere uddybet. Der var kun tale om lokale ledninger fra Gedser til Nykøbing, men kmp. vil til i morgen skaffe hele spørgsmålet nærmere belyst og herunder også, hvad tidspunkt tyskerne besatte telefoncentralen i Gedser.

Kmp. erklærer på forespørgsel, at man har telefon-luftledninger på denne strækning, hvorimod rigstelefonen har kabelforbindelse.

— — — — —

Jeg har derefter rettet telefonisk henvendelse til „*Lolland-Falsters Stifttidende*", hvor *redaktionssekretær Sv. Aage Madsen* forklarer, at han i sit blad har skrevet en artikel om afbrydelse af telefonforbindelsen fra Gedser til Nykøbing F. og i den anledning havde rettet telefonisk henvendelse til bestyrerinden på telefoncentralen i Gedser, der efter at have konfereret med sin mand var nået til, at centralen var blevet besat d. 9. om morgenen ca. 3.10, men kmp. tilføjer, at han er af den opfattelse, at det formentlig skal være kl. 4.10, og det var bestyrerinden, der havde fortalt ham, at telefonforbindelsen i den sydlige del af Falster var lammet som følge af ledningsbrud.

Han havde i samme forbindelse talt med en bekendt, der er landmand i samme egn, og han havde bekræftet, at der ikke var telefonforbindelse, da han stod op om morgenen d. 9. Men hvad klokken var, kunne kmp. ikke oplyse.

I den forbindelse kunne kmp. intet yderligere oplyse.

Med hensyn til at færgen „Mecklenburg" på trods af aflysning på grund af maskinskade, hvilket var meddelt statsbanerne i Gedser, alligevel var ankommet til Gedser senere på natten, da har kmp. ingen personer at henvise til af navn, det er noget, han har fået oplyst i Gedser gennem flere forespørgsler, og der skal være en toldbetjent, der har overværet indsejlingen.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 13. december 1949.

Afdelingsingeniør Klausen, telefonselskabet Nyk. F. er i dag påny spurgt, og han oplyser — alt efter hukommelse, idet der intet skriftligt foreligger —, at med hensyn til „de tværs over Falster ituklippede ledninger", da drejer det sig kun om ialt 4 dobbeltledninger, rent lokale ledninger for Gedser, at overklipningen havde fundet sted som af ham tidligere forklaret ved „flaskehalsen" lidt nord for Gedser. Kmp. har talt med bestyrerinde fru Rasmussen, Gedser, der efter hukommelsen har oplyst overfor ham, at hun ca. 3.25 d. 9. april blev vækket af tyskere, der derefter besatte centralen.

Kmp. oplyser på forespørgsel, at der fra landgangsstedet til centralen er ca. 745 m.

Herudover kan kmp. intet yderligere oplyse.

— — — — —

Jeg har derefter pr. telefon været i forbindelse med telefoncentralen i Gedser, hvor *bestyrerinde fru Gerda Rasmussen* forklarer, at hun såvidt hun erindrer blev kaldt op ved ca. kl. 3.25-tiden, i alt fald var det mørkt endnu og hun vil antage, at der ialt kom 10 tyskere til centralen, hvor de forbød hende at betjene omstillingsbordet, før deres officer kom, og det skete først et par timer senere. På forespørgsel om hun er sikker på klokkeslettet, siger hun, at det nogenlunde må passe, idet hendes mand først fik lov til at komme ned ca. 1 time senere, og det var ca. kl. 4.30.

På forespørgsel, om hun har bemærket nogen fejl ved ledningerne, siger hun, at det har hun ikke. Så vidt hun husker var der en samtale d. 8. kl. ca. godt 23, men efter dette tidspunkt var der ikke opkald fra abonnenterne før næste dags morgen, og da kunne hun ikke komme til omstillingsbordet for tyskerne og hun kan således ikke sige, at der har været forøvet overlast mod ledningerne, men det har hun senere hørt fortalt. Havde der været opkald fra abonnenterne efter kl. godt 23 d. 8. april, ville hun altså kunne have bemærket det, men der har ikke været tale om opkald før om morgenen d. 9. efter tyskernes besættelse af centralen.

På forespørgsel, om hun kender noget til selve landgangen, og at en toldfunktionær skal have overværet den, da siger hun, at det kender hun intet til, hvorefter hun gav mig omstilling til *toldkammeret i Gedser*, hvor *toldassistent Viggo Larsen* tog telefonen, og han erklærede straks, at det netop var ham, der havde vagten i toldbygningen den omhandlede nat. Kmp. forklarer derefter, at han mødte til tjeneste d. 8. april 1940 ved ca. 19—20 tiden, og han fik besked på, at det ville blive en rolig nat, idet der var telegram om, at færgen „Mecklenburg" ikke ville sejle denne nat, men forblive i Warnemünde på grund af maskinskade. Kmp. gik over på statsbanernes kontor, hvor han i telegramjournalen konstaterede, at der virkelig var indført et sådant telegram.

Kmp. gik derefter ind i toldbygningen, idet han så ikke havde opgaver udenfor, før den danske færge „Danmark" skulle sejle den 9. om morgenen kl. 4.

Kmp. vil regne med, at klokken på det nærmeste var 3.30, da han hørte, at der blev rangeret jernbanevogne ind på færgen „Danmark", der lå i det østre færgeleje, og herunder hørte han en matros sige: „dèr kommer „Mecklenburg"", eller rettere sagde han vistnok: „der kommer tyskeren", idet det jo var den tyske færge, og det foranledigede kmp. til at tage kappe på og gøre sig klar til at gå til færgen, og herunder hørte han et forfærdeligt spektakel, der senere viste sig at hidrøre fra, at en del motorcyklister og bilførere på det tidspunkt, inden færgen endnu havde lagt til, var begyndt at starte deres biler og motorcykler. Kmp. gik, efter at have fået kappen på, over til skibet, der endnu ikke var lagt rigtig til i det vestre færgeleje, og her blev han så omringet af nogle tyske soldater, der sprang i land fra skibet, og de forlangte at komme til at tale med stationsmesteren, og det viste sig senere, at det hele kun drejede sig om, at de ville have fat i håndsvinget til at dreje broklappen ned med, og efter at de havde fået forbindelse med en overassistent og færgen var lagt til, kørte der en masse tyske tropper udelukkende på motorcykler og i biler i land, og størsteparten fortsatte mod nord, og umiddelbart efter færgen „Mecklenburg" så kmp., at færgen „Schwerin" lagde til og landsatte lignende tropper — kmp. siger, „den var lige i hælene på „Mecklenburg"".

Med hensyn til, om færgen „Mecklenburg" var mørklagt, da kan kmp. intet erindre herom, men tidspunktet er afgjort på det nærmeste kl. 3.30, hvilket kmp. væsentlig støtter på, at man som anført var ved at rangere jernbanevogne ind på færgen „Danmark", der skulle sejle kl. 4.

Herudover kan kmp. intet yderligere oplyse.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret s. dag.

Jeg har i dag i „Nationaltidende"s bygning gennemset dagbladet „Nationaltidende" for d. 21. marts 1940, men der fandtes ikke i dette blad nogen artikel af Kronika, og der blev i bladgennemsynet meddelt, at man kun havde denne ene avis for nævnte dato, der er således ingen mulighed for at konstatere, om det er en provinsudgave eller en københavnerudgave, men man henviste til billedarkivet, idet man der mulig kunne oplyse om, hvorvidt Kronika havde haft en artikel den dag.

Jeg har derefter indfundet mig i billedarkivet på 3. sal, hvor man efter at have gennemgået kartoteket udtaler, at Kronika ifølge kartoteket ikke har haft nogen artikel i bladet den 21. marts 1940, den første artikel, han står noteret for i kartoteket, er i maj 1940.

Der har således ikke været mulighed for at komme dette spørgsmål nærmere, idet Kronika, der er bladets Berlinerkorrespondent, stadig opholder sig i Berlin.

— — — — —

Den i aktstykkerne pag. 98 nævnte Ernst Berg, tidl. sekretær i socialdemokratiet, er identificeret som *Ernst Vilhelm Berg, født d. 24. september 1910* i Kbh., bopæl *Strandvej nr. 4 D. st. tv.* (skal efter oplysning fra F. R. nu hedde Østerbrogade nr. 194) og han er i dag forgæves søgt på bopælen.

— — — — —

Den i denne rapp. pag. 128 nævnte: Arkitekt Poul C. Rasmussen, er identificeret som: *Poul Christian Rasmussen*, født d. 30. marts 1885 i Kbh., bopæl: *Chr. Winthersvej nr. 2., 2. sal*, der i aften vil blive søgt truffet på bopælen.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret s. dag.

Jeg har i dag kl. 19.15 indfundet mig hos ovennævnte *Poul Chr. Rasmussen* på bopælen Chr. Winthersvej nr. 2, 2. og truffet kmp. hjemme. Han blev gjort bekendt med anledningen til min henvendelse og siger, at han ikke under nogen forhold er vidende om, at der er foretaget aflysning af tog på Falster eller andre steder, og han har heller ikke udtalt sig om sådanne forhold. Kmp. har været ved statsbanerne i ca. 23 år, og han er derfor bekendt med forholdene, og han har i denne forbindelse udtalt: „at hvis der har

fundet aflysning af tog sted, så er det sket fra togkontoret i København, der er det eneste sted, hvor sådanne forandringer kan foretages, det kan ikke ske fra enhver lokal station", herudover vil kmp. absolut ikke have udtalt sig om dette spørgsmål.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 14. december 1949.

Jeg har i dag efter forudgående telefonisk aftale kl. 14 indfundet mig i de danske statsbaner, 1. distrikt, hvor *overtrafikinspektør M. E. Jensen* blev truffet til stede og gjort bekendt med anledningen og specielt herunder artiklen i „Nationaltidende" for den 29. november d. å.

Kmp. forklarer derefter, at han natten mellem d. 8. og 9. april 1940 var vagthavende chef for togkontoret og som således opholdt sig i sit hjem, hvor han til stadighed pr. telefon blev underrettet og rådspurgt om de spørgsmål, der i nattens løb og om morgenen kom frem.

Kmp. forklarer, at alle de i den omhandlede avisartikel opstillede spørgsmål, for såvidt angår 1. distrikt, allerede er indgående behandlet i juli 1940 på foranledning af krigsministeriet, som må være i besiddelse af hele denne sags aktstykker, der formentlig også har været udlånt til og indgående behandlet af den parlamentariske kommission, jfr. bl. a. ds. betænkning I, pag. 41, sammenholdt med bilag til betænkning I, side 297—326 — bemærk navnlig spalte 308 — side 428 og side 455.

Kmp. bemærker endvidere, at sagen sluttede med, at ministeriet for offentlige arbejder den 21. september 1940 tilstillede krigsministeriet en skrivelse, hvori det bl. a. hedder:

> „Man må efter alt i sagen foreliggende — herunder såvel distriktets seneste redegørelse som redegørelsen af 1. juli d. å. oversendt herfra til krigsministeriet med skrivelse af 4. juli d. å., jr. nr. 16002 — være af den opfattelse, at tjenestemændene ved distriktssædet (herunder togkontoret) har handlet fuldstændig uangribeligt under begivenhederne i de første morgentimer den 9. april d. å.",

hvorefter krigsministeriet i skrivelse af 5. november 1940, jr. nr. A. 5200/7435, til ministeriet for offentlige arbejder fuldt ud sluttede sig til det foran omtalte og gjorde undskyldning[1]).

Hvad angår det i avisartiklen i „Nationaltidende" for den 29. november d. å. stillede spørgsmål: „Er det rigtigt, at toggangen på sydbanen på Falster aflyses ret kort efter, at tyske tropper har indfundet sig på Falster?", udtaler kmp., at det er rigtigt, at toggangen blev indstillet på hele Sjælland, vest, syd og nordvest for Roskilde, og at regelmæssig drift blev aflyst kl. 6, men atter genoptaget kl. 9.40. Årsagerne hertil var de selvfølgelige, *at* man ikke kunne udsætte passagertog for at komme ind i områder, hvor der eventuelt kunne foregå kamphandlinger, og *at* man naturligvis ikke ville køre materiel ned til fjenden.

— — — — —

Sluttelig ønsker kmp. at udtale sin forbavselse over, at alle disse misforståelser og urigtigheder, som avisartiklen giver udtryk for, kan blive ved med at spøge og give anledning til offentlig behandling, efter at sagen en gang er så grundigt oplyst og klarlagt overfor alle kompetente myndigheder. Allerede i skrivelse af 1. juli 1940 har man herfra bemærket, at man måtte være interesseret i alvorlig tilbagevisning af alle rygter, hvilket da også som foran nævnt resulterede i de omtalte utvetydige erklæringer fra ministeriet for offentlige arbejder og krigsministeriet.

Gennemlæst og godkendt.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret s. dag.

Jeg har i dag kl. 20.30 indfundet mig hos *Ernst Vilhelm Berg, Strandvej nr. 4 D, st. tv.*, der blev truffet hjemme, og i henhold til hans udtalelser — foran pag. 98 — blev han spurgt, om han har noget kendskab til at der den 17. marts 1940 skulle være afholdt møde i Doberan, hvilket han straks benægter at have nogen konkret viden om.

[1]) Jfr. nedenfor afsnit IV. Andre forhold.

Han forklarer derefter, at en auditør Carlsen, der virkede ved den ekstraordinære kommission i Niels Lindbergs sag, i den anledning var ude på Sundholm og foretage afhøringer, og herunder blev også kmp. Berg afhørt, og Berg drøftede med Carlsen tiden før besættelsen og de forhandlinger, som Berg var overbevist om havde fundet sted mellem socialdemokrater og nationalsocialistiske kredse, og under denne drøftelse spurgte Carlsen, om Berg kendte noget til, at der havde været afholdt et møde i Doberan, som tidligere beskrevet i denne rapport, og Berg svarede, at han havde hørt det rygtevis under sin internering, og hertil bemærkede Carlsen så, at han var i gang med at undersøge nøjere vedrørende dette møde.

Da Carlsen nogen tid efter pány var ude og tale med Berg, spurgte denne ham indtrængende, om han var nået videre i sine undersøgelser med hensyn til, om mødet i Doberan havde fundet sted, og Carlsen gav da udtryk for som sin overbevisning, at et sådant møde havde fundet sted, men han var ikke i stand til at sige, hvilke personer der havde deltaget, og Berg erindrer tydeligt, at Carlsen til slut i samtalen sagde: „Ja, er det ikke skrækkeligt, at man skal være nødt til at leve i et så pilråddent samfund."

Det var en selvfølge, at dette ordskifte fandt sted i fortrolighed, men hertil har Berg ikke følt sig forpligtet efter de sidste to års oplevelser med dansk retsvæsen.

Herudover har Berg intet kendskab til omtalte møde.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 16. december 1949.

Jeg har i dag fra kommissionen modtaget vedlagte skrivelse af 15. ds. vedlagt udklip fra dagbladet „Information" af 12. ds., men de deri anførte „Nye oplysninger om 9. april" må formentlig være belyst gennem nærværende rapports pag. 128, kont. af 12/12, og pag. 129, kont. af 13/12, hvori afdelingsingeniør Klausen forklarer om tyskernes klage over, at 4 dobbeltledninger — lokalledninger — var beskadiget, og forklaringen pag. 129, hvor Gedser centralbestyrerinde fru Rasmussen forklarer, at der ikke har været forsøgt opkald på telefonen i tiden fra kl. godt 23 til den 9. om morgenen, da tyskerne havde besat centralen, og hun ikke måtte komme til omstillingsbordet, da stod hun og så, at der fandt opkald sted, men samtalerne blev ikke forsøgt videreført, tyskerne svarede blot „Wehrmacht" og videre, at telefonen ikke måtte benyttes.

Med hensyn til at tyske officerer i civil påklædning har udvirket, at broklappen til færgelejet blev firet ned og først derefter lagde deres civile overtræk, henvises til rapportens pag. 130, hvor toldassistent Viggo Larsen forklarer, at det var tyske soldater, der sprang fra skibet, forinden dette lagde til kajen — færgelejet — holdt ham op og derefter fik foranlediget broklappen firet ned.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret s. dag.

Med hensyn til dr. Riedweg og Jacobsen kan oplyses, at de er identiske med *Frantz Riedweg*, født d. 10. april 1907 i Luzern, og *Rudolf Alfred Friedrich Jacobsen*, født d. 1. maj 1898 i Hamburg, og de har som allierede krigsfanger været bragt til stede her i landet i juni 1947 og er afhørt af politiadvokat Bech, 1. u. k., men der foreligger *absolut intet* om, at de har erklæret, at et møde har fundet sted i Doberan d. 17. marts 1940, og herunder skal have nægtet at udtale sig om, hvem der har deltaget i mødet. De ovenstående oplysninger er givet af *politiadvokat Bech*, der selv har afhørt de nævnte to i arresten i Fredensborg på daværende tidspunkt.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 14. januar 1950.

Jeg har i dag truffet *togbetjent Karl Petersen, Øster Allé nr. 15 i Gedser*, der forklarer, at han havde tjeneste på Gedser station fra d. 8. april 1940 kl. 22.00 til d. 9. kl. 6.00, og herunder påbegyndte han d. 9. kl. 3.30 at gøre klar til at køre jernbanevogne om bord i den danske færge „Danmark". Straks efter kl. 3.30 kom matroserne fra „Danmark" i land og de hilste på hinanden, og herunder bemærkede kmp. lanternerne på et skib, der sejlede i retning mod Gedser, men som endnu var meget langt ude, og klokken var på det tidspunkt mellem 3.30 og 3.35, og man drøftede, at det sikkert var en kreaturbåd fra Tyskland, idet der normalt på tirsdage kom en sådan båd. Derefter gav man „Danmark" et træk jernbanevogne om bord og gjorde klar til andet træk, og kl. har da været 3.45 à 3.50, hvilket absolut ikke kan differere 5 min. På dette tidspunkt gled færgen „Mecklenburg" ind i det vestre færgeleje, og kmp. udtalte til sin rangerleder, J. O. Jensen, der nu er stationsbetjent under Lyngby-stationen: „der kommer færgen, jeg går over og firer klappen", hvorefter han gik ind i rejsegodsekspeditionen og tog svinget til klappen — svinget har sin plads i denne bygning — som han derefter gik over og firede ned.

Kmp. bemærkede intet usædvanligt, idet det var de samme kendte matroser og styrmænd, der stod i færgens stævn klar som sædvanlig til at få fortøjet. Straks efter at klappen var firet ned, kom styrmanden i land, og han bad kmp. om at give sig svinget til klappen, hvilket kmp. ikke straks reagerede på, idet han fandt forlangendet mærkeligt og usædvanligt, men han lagde mærke til, at styrmanden stod med en „lukket firkantet pistol", ca. 6,35 eller 7,65 mm i hånden, og han gentog straks efter igen sit forlangende, hvorefter kmp. kastede svinget op på motorkassen til spillet, hvorfra styrmanden så tog svinget. Der var ikke tale om, at styrmanden truede kmp. med pistolen, han så kun, at styrmanden havde en sådan i hånden. Efter at styrmanden havde taget svinget, gik han ind på broklappen, tog en lommelygte op af lommen og blinkede ind over skibet, og derefter løb en del soldater i land og påbegyndte en besættelse af stationen. Kmp. gik derefter hen til styrmanden og sagde til ham, at de da ikke havde lov til at holde manøvre i Danmark, men styrmanden svarede ham ikke, hvorfor kmp. løb over til det østre færgeleje for at fortælle om begivenheden til sin rangerleder, men straks efter blev han tillige med de øvrige omringet af tyske soldater og ført over på overassistent Lindebods kontor, hvor de midlertidig blev holdt indespærret.

Kmp. er absolut sikker på tidspunktet, der ikke differerer på 5 min., og han siger til bestyrkelse af dette, at der holdt et tog klar til afgang kl. 4.00, men det nåede ikke af sted, idet tyskerne lige forinden afgangen rev ilden ud af fyret.

Der var ikke civile personer til stede under nedfiringen af broklappen, og der er absolut ingen, der har opfordret ham til at foretage nedfiringen, det skete ganske rutinemæssigt.

— — — — —

Toldassistent Viggo Larsen, Gedser, der blev truffet i toldkammerbygningen, fik oplæst sin tidligere pr. telefon afgivne forklaring, som han godkender, og han erklærer på forespørgsel, at tyskerne ikke benyttede den normale vej, da de kørte fra færgelejet, idet han husker, at han dengang tænkte på, at de var godt orienteret, da han så, at de kørte ad „den gamle adgangsvej" mod Nykøbing, og tropperne benyttede således *ikke* den ofte omtalte vej, hvor der nogen tid forinden havde været foretaget opgravning, idet de kørte fra færgelejet og lige ud ad den gamle adgangsvej mod Nykøbing.

— — — — —

Jeg har derefter indfundet mig hos *bestyrerinde fru Rasmussen, Gedser*, der fik oplæst sin tidligere pr. telefon afgivne forklaring, som hun vedkender sig. Kmp. forklarer nærmere, at der fra telefoncentralen er direkte kabel for rigstelefonen til København, men om dagen går forbindelsen over Nykøbing Falster, hvorimod hun om natten får direkte forbindelse med København.

Udover det nu anførte i forbindelse med det tidligere forklarede, kan kmp. intet yderligere oplyse.

— — — — —

Jeg har derefter indfundet mig i færgen „Danmark" i Gedser, hvorfra jeg fik forevist skibets dagbog for d. 9. april 1940, men her står kun anført: „Ingen sejlads". I dagbogen for d. 8. april 1940 står anført: „Sidste tur før besættelsen".

På færgen blev truffet *servitrice frk. Nelly Winther*, der var om bord på færgen „Danmark" om morgenen d. 9. april 1940 kl. 3.00, men om hun den nat havde sovet på

færgen eller i land, husker hun ikke, og tidspunktet er således, at hun var der kl. 3.00, hvis færgen skulle sejle kl. 4.00, idet hun altid skulle have kaffen klar til en halv time før skibets afgang, og herunder bemærkede hun, at færgen „Mecklenburg" lagde til i det vestre færgeleje.

Hun kan ikke huske, hvornår færgen skulle sejle, og hun kan ikke huske, om færgen „Mecklenburg" førte lanterner, da den lagde til i færgelejet

— — — — —

Jeg har derefter indfundet mig hos *pens. kaptajn Marius Poulsen, Vestenborg Allé nr. 53, Nyk. Falster*, der efter forudgående telf. aftale blev truffet hjemme. Kmp. forklarer, at han d. 9. april 1940 skulle have ført færgen „Danmark" til Warnemünde, og han mener at kunne huske, at færgen skulle sejle kl. 4.30. Kmp. boede dengang i Gedser og havde fra sine sovekammervinduer udsigt over havet, og han kan med sikkerhed huske, at han den morgen, medens han gik og gjorde sig i stand, gennem vinduerne kunne se, at „Mecklenburg" var på vej ind, hvilket han udtalte med forundring overfor sin hustru, idet han var vidende om, at der var meddelt, at „Mecklenburg", havde maskinskade. Han var ikke i tvivl om, at det var „Mecklenburg", han så ude i søen, idet han kunne se det af lanterneføringen, og der er således *ikke* tale om, at „Mecklenburg" kom sejlende mørkelagt. Kmp. vil mene, at „Mecklenburg" kom til Gedser færgeleje omkring ved 4-tiden, men han husker ikke dette med sikkerhed.

Herudover kan kmp. intet yderligere oplyse.

Hornslet,
kriminalassistent.

II. Krigs- og marineministerierne.

A. Hæren.

66.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

1. december 1949.

Hr. kaptajn E. Lærum, Schlegels allé 6, V.

Kommissionen tillader sig at anmode om en udtalelse fra Dem — snarest belejligt — vedrørende nedenstående, der i den angivne form er tilgået kommissionen:

„Kaptajn i flyvertropperne Erik Lærum gik i begyndelsen af april 1940 på et kursus på officersskolen, og om aftenen den 8. april havde han nogle telefonsamtaler dels med en af sine underordnede og dels med sin chef om betimeligheden af, at han lagde sine teoretiske opgaver på hylden for hurtigst muligt at begive sig ud i frontlinien. Medens hans underordnede og dermed mandskabet anså hans nærværelse for påkrævet, udtalte hans chef, at når han (Lærum) havde så vigtige krigsspil at løse til næste dag, måtte han hellere passe disse. Kaptajn Lærum vil sikkert selv kunne uddybe, hvorledes samtalerne faldt."

De nævnte oplysninger er tilgået kommissionen fra en person, der mener, at en sådan udtalelse fra Dem vil kunne belyse spørgsmålet om, hvorvidt der inden den 9. april 1940 havde fundet forhandlinger og aftaler sted mellem danske og tyske myndigheder om en tysk besættelse af Danmark.

Holm.

Eigil Olsen.

67.

ERIK LÆRUM

Schlegels allé 6.

Kobenhavn V., 11. december 1949.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45. Christiansborg slot.

Hoslagt tillader jeg mig at fremsende svar på kommissionens brev af 1. ds. med deri anførte spørgsmål til mig på grundlag af 3. persons henvendelse til Dem.

Jeg skal herved meddele Dem, at jeg har svaret i overensstemmelse med min samvittighed og så godt, det overhovedet er mig muligt under hensyn til de mange år, der er forløbet siden den 9. april 1940. Men da alle i min sagsfremstilling nævnte personer er i live, så vidt mig bekendt, skulle det ligge indenfor mulighedens rækkevidde at få verificeret mine udtalelser, der er så nøje i overensstemmelse med faktiske forhold, som noget kan være det, da jeg af andre grunde pålagde mit personel at give rapporter til mig om sagen omkring den 9. april, og disse beretningers indhold har til den grad prentet sig ind i min hukommelse, at jeg aldrig glemmer dem. Derfor har meget af det, jeg beretter, rod i mit tidligere personels rapporter, og kommissionen må opfatte udtrykkene „man" i min redegørelse som refererende til indhold af disse rapporter.

Idet jeg håber, mit svar er fyldestgørende, skal jeg bemærke, at jeg har fremskyndet svaret af hensyn til kommissionens bemærkning om at få snarest mulig besked. Skulle jeg ved nærmere eftertanke komme på noget, jeg mener vil være af betydning for kommissionen, skal jeg nok lade høre fra mig.

E. Lærum.

Bilag.

KAPTAJN E. K. S. LÆRUM
Schlegels allé 6

Kobenhavn V., den 11. december 1949.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45. Christiansborg slot.

I besvarelse af kommissionens brev af 1. ds. skal jeg anføre følgende:

Det fremgår ikke klart af kommissionens skrivelse, hvad den ønsker udtalelse om, enten den citerede udtalelse fra 3. person eller kommissionens tilføjelse til denne. Jeg skal derfor udtale mig, som om man ønsker to ting belyst, nemlig:

1. citatet fra 3. persons brev til kommissionen.
2. kommissionens bemærkning efter citatet.

ad 1.

Den 8. april 1940 — på hvilket tidspunkt jeg ved siden af min øvrige tjeneste som eskadrillechef i Hærens Flyvertropper var beskæftiget ved Hærens Officersskole i dennes kursus for generalstabsofficerer — blev jeg om eftermiddagen ringet op kl. ca. 15.00 af min næstkommanderende, daværende premierløjtnant E. K. Birkhede, der med alle tegn på ophidselse og nervøsitet i stemmen meldte mig, at der fra Sjællandske Flyverafdelings chef, daværende oberstløjtnant T. P. A. Ørum, var givet ordre til indstilling af den normale tjenestegang, og at eskadrillen skulle gå i alarmberedskab. Dette betyder for flyveres vedkommende, at de skal gøre sig klar til øjeblikkelig start med kampindsats for øje. Premierløjtnanten, der selv er en rolig natur indtil flegma, var noget oprevet ved denne lejlighed, og meldte mig, at der herskede stor forvirring blandt de derværende chefer, hvorfor han ringede til mig for at tale med mig om, hvad jeg mente om forholdet, da jeg var hans nærmeste foresatte chef, og vi kendte hinanden særdeles godt gennem 10 års kammeratskab og samarbejde.

Jeg spurgte ham, om afdelingschefen havde beordret ham til at melde mig, at der var givet ordre til alarmering, hvortil han svarede klart nej.

Jeg spurgte ham da, om han havde fået nogen motivering for ordren til alarmberedskab. Han svarede mig da, at der i de seneste dage var blevet meldt om livlig aktivitet af større tyske troppestyrker umiddelbart syd for grænsen, og at der samtidig var blevet sagt, at Tyskland skulle besætte Danmark, da man heroppe hverken kunne eller ville forsvare sin neutralitet. Jeg spurgte ham da, hvorfra man vidste besked med de tyske troppebevægelser, hvortil han svarede, at eskadrillerne havde foretaget rekognosceringer, og at også personel fra generalstabens efterretningssektion havde været ude at recognoscere de sidste dage, bl. a. ritmester Lunding.

Jeg gav ham da ordre til at trække alle flyene ud af hangaren og gøre dem kampklare i det omfang, dette var muligt med det på stedet værende materiel med tilbehør, d.v.s. lade flyene forsyne med krigsmæssig ammunitionsbeholdning, lade ophænge bomber i det omfang, vi havde fået dem — dette sidste viste sig at være lig nul — samt gøre det rullende materiel klar til øjeblikkelig afgang med direktion mod eskadrillens flyveplads til mobiliseringsbrug ved Assendrup i nærheden af Ringsted.

Videre meddelte jeg ham, at jeg ville sætte mig i forbindelse med oberst Førslev og oberstløjtnant Ørum for at høre af d'herrers munde, hvad der egentlig var på færde, og at jeg ville lade ham tilflyde nærmere, dersom der skulle være alvor bag sagen.

Jeg ringede umiddelbart efter oberst C. C. J. Førslev op og forelagde ham min næstkommanderendes melding om alarmberedskabsordren samtidig med, at jeg spurgte obersten, om der var alvor bag eller det var den samme komedie som i efteråret 1939, hvor man hals over hoved havde indkaldt folk for snarest at hjemsende dem, efterhånden som situationen blev mere og mere truende omkring os. Obersten svarede, at sådan måtte jeg ikke se på det, det kunne måske blive alvorligt nok, da man vidste besked med, at der var samlet større troppestyrker syd for grænsen. Jeg udtalte da, at jeg fandt det rigtigst at begive sig ud til eskadrillen, når forholdet var så alvorligt efter oberstens mening; det var også formålet med min opringning at få klarlagt, hvad der lå bag, da jeg netop sad og arbejdede med en krigskunstopgave til Officersskolens generalstabskursus, hvilket jeg ville anse for overflødigt, når der var truende udsigt til krig i landet. Hertil svarede obersten, at han ville rådføre sig med min afdelingschef, obljtnt Ørum, om det betimelige i at løsrive mig fra mine krigskunstopgaver. Der førtes så en konference mellem d'herrer, som jeg ikke kunne høre gennem telefonen, men efter nogle minutters forløb kom oberst Førslev atter til telefonen og meddelte mig, at når jeg havde en så stor krigskunstopgave at udføre, måtte jeg hellere blive hjemme og løse den. Der var under vor samtale forløbet over 9 minutter fra min telefon EVA 4619 til omegnens BALLERUP 325. På denne oberstens bemærkning, som jeg spurgte, om jeg skulle betragte som en forholdsordre, fik jeg bekræftende svar, jeg skulle blive hjemme, hvortil jeg i en ærgerlig tone bemærkede, at jeg så måtte se på forholdet med samme skepsis som i efteråret 1939, men for en ordens skyld meldte jeg, at jeg holdt mig parat, og at jeg med minutters varsel kunne indfinde mig i lejren. Obersten svarede, at jeg selvfølgelig nok skulle blive underrettet. Men der tilgik mig ingen ordre, og jeg oplevede den 9. april i min seng.

ad 2.

Den 8. april blev det om eftermiddagen meddelt eskadrillens personel, at man fra tysk side af militære grunde så sig nødsaget til omend dog mod sin vilje at besætte dansk territorium, da man fra dansk side havde givet udtryk for, at man hverken kunne eller ville forsvare neutraliteten.

Eskadrillen, som jeg kommanderede, fik af mig ordre til at gøre sig kampklar og flyveklar for øjeblikkelig at begive sig til feltflyvepladsen ved Assendrup. Der fandtes imidlertid hverken bomber eller ammunition i tilstrækkelige mængder i lejren, hvorfor det bestemtes, at dette skulle afhentes i depoterne i København, og det savnede materiel ankom først i nattens løb.

Man vidste på forhånd ved eskadrillen senest den 8. april, at landet ville blive besat. Jeg traf for mit vedkommende de nødvendige foranstaltninger til at gøre eskadrillen flyveklar for hurtigst at fjerne materiellet fra den i miles omkreds synlige hangarplads ved Værløse og til den feltmæssigt skjulte og forberedte flyveplads, jeg havde ladet indrette i vinterens løb. Dette var sket på afdelingens ordre, idet situationen ude i verden som bekendt var den, at der var erklæret krig mellem Tyskland på den ene side, Frankrig, England og Polen på den anden side, og forholdene langs Norges kyster mange gange var mere end faretruende i vinterens løb.

Det var samtalestof mellem os alle, at det forekom os mærkværdigt, at jo mere situationen tilspidsedes ude omkring i verden og lige udenfor vore grænser, jo flere soldater hjemsendtes der i Danmark, og da situationen omkring Altmark-affæren blev akut, hjemsendte vi næsten resten af de ekstra indkaldte flyvere og soldater.

Når der gives ordre til alarmberedskab til en flyvende echelon, betyder dette, at personellet skal iføre sig flyvedragt, og alle flyene varmes op og holdes varme uafbrudt, således at start uden forsinkelse som følge af det nødvendige i at opvarme motorer undgås. Der blev til min eskadrilles næstkommanderende givet ordre til ved mørkets frembrud at trække flyene ind i hangaren, personlig modtog jeg ordre til at blive hjemme og udarbejde krigskunstopgaver.

Det er ikke mig bekendt, at der er truffet aftaler om noget med nogen om nogen ting, men situationen ved Hærens Flyvertropper taler sit eget tydelige sprog om ordre og kontraordrer, der er udtryk for højere myndigheders ubeslutsomhed eller uenighed, som det ikke er min opgave at udtale mig om.

E. Lærum.

68.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

12. december 1949.

Til krigsministeriet.

På dertil given foranledning tilskrev kommissionen den 1. december d. å. kaptajn E. Lærum som i vedlagte skrivelse anført. Fra kaptajnen er modtaget svarskrivelse af 11. ds., ligeledes vedlagt. Da de nævnte skrivelser for en del indeholder nye oplysninger vedrørende forholdene omkring Hærens Flyvertropper den 8. april 1940, har kommissionen ment at burde inddrage det her oplyste under sine undersøgelser, og kommissionen tillader sig derfor at anmode om, at krigsministeriet hertil fremsender de bemærkninger, kaptajn Lærums oplysninger måtte give anledning til.

Ministeriets svar bedes afgivet snarest belejligt af hensyn til det afsluttende supplementsbind vedrørende begivenhederne omkring den 9. april 1940, der i nærmeste fremtid agtes udsendt.

Holm.

Eigil Olsen.

69.

KRIGSMINISTERIET

18. januar 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 12. december 1949 vedrørende kaptajn E. Lærums redegørelse om forholdene ved hærens flyvertropper den 8. april 1940 skal man meddele, at generalkommandoen under den 5. januar 1950 har fremsat følgende udtalelse i sagen:

„Fremsendes til krigsministeriet af generalkommandoen, der har anmodet oberst T. P. A. Ørum, generalinspektør for hærens flyvertropper, om at fremsætte en udtalelse i sagen.

Obersten udtaler bl. a. følgende:

„Med henvisning til generalkommandoens skrivelse G. O. 4832 af 20. december 1949 vedrørende forskellige udtalelser af tidligere kaptajn E. Lærum skal jeg, idet udtalelserne på væsentlige punkter er urigtige, give følgende redegørelse af forholdene ved flyvertropperne den 8. april 1940:

Den 8. april ved middagstid blev afdelingscheferne kaldt til konference hos chefen for flyvertropperne, der meddelte:

— at to danskere, som var kommet i vogn fra Tyskland ad Slesvig—Flensborg-vejen, havde meddelt efterretningssektionen, at de om formiddagen havde passeret en større tysk motoriseret styrke, og at en af de tyske soldater havde råbt til dem, at de ville passere den danske grænse kl. 4, og

— at en konvoj af større og mindre tyske skibe var sejlet igennem Store Bælt om formiddagen.

Andre efterretninger forefandtes ikke.

Ved konferencen, eller som følge af denne, blev der befalet luftrekognosceringer over Sydslesvig ved flyvning langs grænsen og over de sydlige farvande to gange i løbet af dagen samt ved daggry den 9. april.

Endvidere blev der befalet, at eskadrillerne skulle sættes på krigsfod, d. v. s. at maskinerne skulle oplades med ammunition og bomber ophænges og iøvrigt gøres klar, således at de med kort varsel kunne sendes af sted.

De rekylgeværer i luftværnsstativ, der fandtes (vistnok 12), skulle opstilles til forsvar af Værløse flyveplads. Endvidere blev der rettet henvendelse til den luftværnsartilleriafdeling, der var udlagt i lejren, om at deltage i forsvaret af pladsen; dette viste sig dog umuligt, bl. a. fordi afdelingen kun havde nyindkaldt mandskab.

Mobiliseringspladsernes tilstand skulle undersøges, og der skulle træffes foranstaltninger til deres modtagelse af eskadrillerne.

Oberst T. Andersen, der var chef for jydske flyverafdeling, skulle i overensstemmelse med mobiliseringsbestemmelserne afgå til jydske division som divisionens flyverofficer, og jeg skulle overtage kommandoen over alle eskadriller på Værløse flyveplads.

Herudover blev der givet visse befalinger bl. a. vedrørende flyvertroppernes tekniske tjeneste.

Der blev endvidere indstillet til generalkommandoen om tilladelse til at flyve eskadrillerne til mobiliseringsflyvepladserne, men dette blev afslået efter krigsministeriets bestemmelse.

Som følge af denne konference gav afdelingscheferne deres ordrer til eskadrillerne, heri indbefattet meddelelse om de foreliggende to efterretninger om tyskerne.

Det er således forkert, når kaptajn Lærum udtaler (side 1 nederst og side 3, 2. og 4. stk.), at der overfor eskadrillernes personel har været sagt — endsige antydet —, at man var vidende om en tysk besættelse. Ligeledes er det forkert, at kaptajn Lærum har taget initiativet til at give ordrerne om eskadrillernes beredskab (side 2, 2. stk., og side 3, 4. stk.).

Jeg kontrolerede ordrernes udførelse i løbet af dagen og om aftenen, og de blev alle udført, idet dog vistnok de sidste bomber først nåede at blive ophængt sent hen på aftenen.

For natten blev der givet ordre til:

— at trække maskinerne i hangar og inddrage luftværnsposterne,
— at trække maskinerne ud klar til start og udstille luftværnsposterne umiddelbart før det blev lyst,
— at det fornødne tekniske personel og mandskab til klargøringen skulle hvile i hangarerne om natten,
— at flyverne kunne overnatte i lejren, men skulle være klar til flyvning i hangarerne umiddelbart før det blev lyst,
— at flyveren, der skulle udføre morgenrekognosceringen langs grænsen og over farvandene, skulle starte vistnok kl. 4.30.

Disse forholdsregler for natten var naturlige, da der ikke kunne blive tale om anden natflyvning end rekognoscering. At bibeholde maskinernes opstilling ude på pladsen ville derimod bl. a. kræve en stor vagtstyrke, som, hvis tilstanden ville vare i flere dage, ville tære stærkt på den forholdsvis lille soldaterstyrke, der rådedes over.

Om morgenen den 9. april startede rekognosceringsflyveren som befalet, og maskinerne og luftværnsposterne var på plads som befalet. Ca. 10 min. før de tyske flyvere kom, blev en ny rekognosceringsflyver udsendt. Han nåede at komme i luften, netop da det tyske angreb kom.

Det er mit absolutte indtryk, at flyverberedskabet var så godt, det kunne være, og at der fra alle sider var befalet og gjort, hvad der kunne gøres for at få det bedst mulige krigsberedskab i løbet af den korte tid og med de midler, der var til rådighed.

Med hensyn til kaptajn Lærums bemærkninger vedrørende ham selv skal jeg udtale:

Da han i henhold til krigsministeriets bestemmelse påbegyndte uddannelsen på officersskolens generalstabskursus i efteråret 1939, beholdt han formelt kommandoen, men reelt måtte eskadrillens ledelse overgå til hans næstkommanderende, der iøvrigt var fra samme flyverhold som han selv.

Da eleverne på dette kursus ikke blev befalet til at afgå til deres afdelinger den 8. april, hvilket skulle ske ved krigsministeriets foranstaltning, var der efter min mening ikke nogen grund til at gøre en undtagelse for kaptajn Lærum."

Generalkommandoen har ikke ment sig foranlediget til at fremsætte kommentarer til ovenstående.

I betragtning af sagens hastende karakter har den ikke været forelagt generalmajor Førslev til udtalelse."

Da sagen, således som det fremgår af generalkommandoens udtalelse, ikke har været forelagt den daværende chef for hærens flyvertropper, generalmajor C. C. J. Førslev, der nu er militærattaché og militær luftattaché ved den kgl. danske ambassade i Washington, vil man, såfremt kommissionen måtte ønske det, foranledige udtalelser indhentet fra generalmajoren.

Krigsministeriet henholder sig iøvrigt til det ovenfor af generalkommandoen anførte.

Hoslagt tilbagesendes kommissionens skrivelse af 1. december 1949 til kaptajn E. Lærum og kaptajnens svarskrivelse af 11. december 1949.

Rasmus Hansen.

S. Jensen.

B. Søværnet.

70.

VICEADMIRAL H. RECHNITZER
Dr. Tværgade 37.

København, den 20. December 1946.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Ad *Min Afgang fra Søværnet i Maj 1940.*

Ifølge Bilaget til Beretning II har Kommandør *P. Ipsen* paa Foranledning af et af Kommissionens tidligere Medlemmer, Kommandør *Westermann*, bl. a. udtalt følgende, vedrørende min Afgang fra Stillingen som Chef for Søværnskommandoen (jfr. Stenografiske Referater Sp. 69—70):

»— — — — Men i øvrigt sagde Viceadmiralen, at naar han havde handlet, som han gjorde, saa var det, fordi det var hans faste Overbevisning, at *saaledes som vort Krigsberedskab var, med de ringe Styrker, der var inde, og den ringe Kvalitet, Forsvaret havde, kunde han intet bedre gøre, end at holde Krigsberedskabet tilbage, saaledes at det var upaatvivleligt, at Danmark blev overfaldet i dybeste Fred, og Tyskland bagefter ikke kunde have ringeste Ret til at sige, at det var blevet provokeret ved danske Krigsberedskabsforanstaltninger til at angribe os.«*)*

Kommentarer hertil:

Denne Udtalelse maa bero paa en fejlagtig Opfattelse af, hvad jeg ved Mødet den 9. Maj 1940 med Kommandør *Ipsen* m. fl. havde Anledning til at gøre gældende. og giver ikke det rigtige Billede af den Indstilling, jeg havde, og som jeg i Dagene forud for Overfaldet havde givet Udtryk for.

Til Belysning heraf skal jeg henvise til min Redegørelse til Kommissionen (jfr. Bilaget til Betænkning I, pag. 202), hvori jeg bl. a. har refereret følgende Uddrag af min Indberetning af 17. November *1933* til Stats- og Forsvarsministeren:

»at der i al Almindelighed maatte regnes med, at Danmark laa saa afgjort under tysk Interessesfære, at det paa Forhaand maatte synes umuligt for et Land med Danmarks Befolkninstal, Hjælpekilder og geografiske Beliggenhed at kunne imødegaa med Udsigt til Held et isoleret Angreb fra vor sydlige Nabo.«

Endvidere henviser jeg til Slutningsbemærkningen i Redegørelsen (jfr. pag. 206):

»*Selv om der forud for Overrumplingen var truffet ekstraordinære Foranstaltninger, selv ud over hvad den gældende Ordningslov tillod, havde saadanne efter min bedste Overbevisning ikke været i Stand til at ændre Resultatet af et tysk Angrebsforetagende.«*).*

*) Udhævet af mig.

De her gengivne Citater fra min Redegørelse til Kommissionen vil formentlig tilstrækkeligt tydeligt vise, at det *afgjort ikke* har været min Opfattelse, at det var Forsvarets Omfang eller Kvalitet, der var bestemmende for vor militære Afhængighed af Tyskland, men udelukkende de Faktorer, der omhandles i de ovenanførte Citater.

Derimod er det utvivlsomt i Overensstemmelse med hele min Tankegang, at jeg i Mødet med de 4 Søofficerer har anført, at man fra tysk Side ikke med Skygge af Ret kunde gøre gældende, at Tyskland var blevet provokeret ved særlige Beredskabsforanstaltninger fra vor Side.

Da de af Kommandør *Ipsen*, angaaende denne Sag, fremsatte Udtalelser har givet Foranledning til Omtale og Kommentarer i en stor Del af Dagspressen, antagelig fordi man bl. a. deraf har kunnet faa det Indtryk, at jeg paa Forhaand skulde have forventet, at Overfaldet vilde finde Sted, har jeg anset det for rettest at gøre Kommissionen bekendt med den Misforstaaelse, der er kommet til at foreligge, idet jeg skal tilføje, at jeg vilde være Kommissionen taknemmelig for, at nærværende Berigtigelse snarest belejligt maatte tilgaa Offentligheden.

Saavel af min skriftlige Redegørelse til Kommissionen som af de stedfundne Afhøringer vil det fremgaa, at jeg ikke havde paaregnet noget Overfald, bl. a. under Hensyn til hvad der før dette var mig bekendt var de Retningslinier, den tyske Udenrigspolitik fulgte i Relation til internationale Konventioner og mellemfolkelige Aftaler. Endvidere var jeg af den Opfattelse, at eventuelle Ønskemaal eller Krav fra tysk Side enten vilde faa Form ved Henvendelse ad diplomatisk Vej, eller paa lignende Maade som det var sket for Bæltspærringernes Vedkommende, eller endelig som Ultimatum til Regeringen.

Sluttelig skal jeg bemærke, at jeg i min Beretning til Forsvarsministeren af 9. Maj 1940, altsaa dateret samme Dag som Henvendelsen fra de omhandlede Søofficerer fandt Sted, har fremsat ganske tilsvarende Synspunkter vedrørende vort Lands militære Stilling, som jeg i nærværende Skrivelse har gengivet.

Rechnitzer.

71.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 19. DECEMBER 1945 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

5. Februar 1947.

Hr. Fuldmægtig, Kystløjtnant V. Munch, Østbanegade 177, Ø.

Under Henvisning til Deres Udtalelse til Bladet »Information« i dettes Nummer af 7. f. M. vedrørende Forholdene paa Middelgrundsfort den 8. og 9. April 1940, hvori De mener at kunne give Oplysninger udover, hvad der herom foreligger i Kommissionens Betænkning, anmodes De om til Kommissionen skriftligt at fremsende saadanne supplerende Oplysninger, De mener at kunne give herom.

Holm.

Eigil Olsen.

72.

VALDEMAR MUNCH

Østbanegade 177, Ø., 10. Februar 1947.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens Pgr. 45, Christiansborg, K.

Som Svar paa den høje Kommissions Skrivelse af 5. ds. skal jeg meddele følgende:

Mandag den 8. April ca. Kl. 13.30 fik Chefen for Middelgrundsfortet, Orlogskaptajn A. G. Topsøe-Jensen, Ordre fra Søværnskommandoen til straks at afgaa fra Fortet og melde sig til Tjeneste paa »Niels Iuel«.

Kystdefensionen beordrede Kaptajnløjtnant G. Langhorn til at indtræde som Interimschef indtil Orlogskaptajn H. V. Kaalunds Ankomst.

Paa en direkte Forespørgsel svarede Kystdefensionens Stab, at den sædvanlige Landlov skulde opretholdes. Derved blev Middelgrundens Styrke fra Kl. 16,30 den 8. April reduceret til kun at omfatte 7 Officerer, ca. en Trediedel af Underofficererne og Frigængerne samt nogle Kadetter og Overkonstabler, som samme Dag var ankommet fra Skolen paa Flakfortet.

Kl. ca. 20.30 blev Fortet ringet op af Underkanoneren, som forrettede Gendarmtjeneste i Land. Han ønskede nærmere Forholdsordre af Chefen, da Kastellet var i Alarmberedskab og han ikke kunde opholde sig der. Jeg erindrer ikke, om han fik Ordre af Kaptajnløjtnant Langhorn til at gaa hjem og melde sig paa Fortet næste Morgen, eller til at melde sig paa Lynetten.

Da Situationen ifølge Aviserne og Radioen syntes alvorligere, end vi paa Fortet var blevet instrueret om, bad jeg Kaptajnløjtnant Langhorn om Tilladelse til at tage det forhaandenværende Personnel og besætte et Batteri 12 cm L/40 h.S.K. for at give Mandskabet en nødtørftig Instruktion, samt til at lade holde Vagt paa Skift ved Kanonerne Natten igennem. Jeg mente, at vi befandt os i forreste Linie og kunde komme ud for Situationer, som ikke vilde give os Tid til at indhente Forholdsordre fra Søværnskommandoen, men tvinge os til at handle efter Konduite. Den Varselsskud-Kanon — en 75 mm A.L.K. M.14/16 —, ved hvilken der holdtes Vagt Dag og Nat, var kun egnet til Varselsskud og kunde ikke benyttes til Beskydning af Overflademaal af følgende Grunde:

a) til Kanonen hører ingen Sigtekikkert, men en Panoramakikkert,

b) saavidt jeg husker, er Højderetningstromlen inddelt i Grader, ikke i Afstande.

Som Følge heraf kan selv en dygtig Artillerist ikke improvisere en Skydning mod Skibsmaal med denne Kanon.

Ydermere fandtes der til denne Kanon kun løse Skud og Granatkardæsker, som overhovedet ikke kunde anrette Skade paa et Skib.

Mit Andragende blev af Kaptajnløjtnant Langhorn afvist med en Bemærkning, der lød omtrent som »I fra Hæren er altid krigsgale«.

Omkring Kl. 5.30 den 9. April blev jeg vækket af Kaptajnløjtnant Langhorn med Ordene: »Nu kan De, krigsgale, gaa op og skyde, der er beordret højeste Alarmberedskab«. Kaptajnløjtnanten var paa dette Tidspunkt fuldt paaklædt. Vore Lukafer laa ved Siden af hverandre.

Da jeg kom op, gav jeg Ordre til at besætte 2 Stk. 12 cm og 2 Stk. 75 mm Kanoner L/55, samt 2. Stk. 75 mm L/40 A.L.K. og dobbelte Luftrekylgevær-Standpladser. 12 cm og 75 mm Kanonerne blev ladet med Brisantgranater, de 75 mm A.L.K. med Granatkardæsker, da der ikke fandtes anden Ammunition. Sigtekikkerten til den venstre A.L.K. manglede, da den for flere Maaneder siden var indsendt til Reparation.

Jeg gav Ordre til at aabne Ilden mod en Del Luftfartøjer, som nærmede sig Fortet, men Mandskabet fik Kontraordre af Kaptajnløjtnant Langhorn, uden at denne satte mig ind i Situationen. Da jeg meddelte Kaptajnløjtnanten, at jeg havde ladet Antiluftkanonerne lade med Granatkardæsker, beordrede han dem afladet og ladt med løst.

Iøvrigt viste det sig, at Mandskabet ved Kanonerne ikke var i Stand til at betjene disse og aldrig før havde set dem, skønt Besætningen bestod af Kadetter og færdigt uddannede Overkonstabler, som samme Dag skulde have været sat til at tage sig af Mandskabsuddannelsen. Jeg satte derfor et Par af Fortets egne Underkanonerer til at holde Skytsbetjening ved Kanonerne.

Det videre Hændelsesforløb er blevet belyst overfor den høje Kommission gennem de Afhøringer, som er offentliggjort af Kommissionen.

Jeg kan dertil tilføje, at der den 8. April til Københavns Havn ankom en tysk Slæbebaad, der, saavidt jeg kan huske, hed »Preussen«. En af Lodserne, som jeg talte med, forklarede mig, at den var kommet for at tage et tysk Skib af Grunden ved Ellekilde Hage. Den 9. April om Morgenen saas to tyske Slæbebaade, hvoraf den ene ved 7-Tiden lagde sig paa tværs af Indsejlingen til Københavns Havn og standsede de indgaaende Ruteskibe fra Aarhus og Aalborg.

Til Belysning af Hændelserne paa Middelgrundsfortet vil jeg gerne bemærke følgende: Tildragelserne skyldes efter min Formening hverken Sabotage eller manglende Mandskab, men udelukkende den Maade, hvorpaa hele Tjenesten ved Søbefæstningen artede sig under Søværnet. Jeg er Rekrut fra 1928, uddannet ved Kystartilleriet, og har gjort Tjeneste der i Hærens Tid som Kornet, Sekondløjtnant og Løjtnant af Reserven. Jeg har derfor indgaaende Kendskab til den Aand, i hvilken Tjenesten blev varetaget under begge Værn. Derfor kan jeg sige, at der under Sikringsstyrken 1939—40 blev taget mindre krigsmæssigt paa Tingene end ved Hæren i Fredstid. Søværnets Linieofficerer betragtede nærmest Kystdefensionen som et Forvisningssted — jeg mindes, at en højere Officer en Gang spurgte, hvad han dog havde forbrudt, siden han var blevet forflyttet til Kystdefensionen? De unge Kystofficerers Uddannelse var ikke stort grundigere end Underkorporalernes ved Hæren, skønt Menneskematerialet var første Klasses. Af de 6 unge Kystofficerer, vi havde paa Middelgrundsfortet, var de tre Civilingeniører, Resten Teknikum-Ingeniører, en Del med Studentereksamen. Desuden var de alle frivillige, hvorimod Hærens Reserveofficerer fik tvungen Uddannelse. Men da Søofficererne betragtede dem som Mennesker af en ringere Klasse, tabte de snart Lysten til Tjenesten.

Som Alarmeringen paa Fortet var ordnet, kunde det tidligst være klart til Skud en halv Time efter Alarmeringen. Saa lang Tid gav Fjenden os næppe. Havde jeg ikke været skuffet over disse Forhold, hvis Resultatet viste sig særlig klart den 9. April 1940, vilde jeg ikke have benyttet et Spørgsmaal om en Pengeudbetaling som Anledning til at tage min Afsked fra Søværnets Reserve.

Den overfor Kommissionen omtalte Løjtnant Nielsen var ikke mere paa Fortet den 9. April. Som Bevis vedlægger jeg en Afskrift af Middelgrundsfortets Tjenesteordning gældende fra 1. April 1940. Skulde der have været forøvet Sabotage, kunde Kanonen havde været fornaglet. En Tændstik i en Lomholt-Kanon

kan ikke hindre Kilens Funktionering. Desuden har man svært ved at tro, at nogen skulde sabotere en Kanon, som ikke kunde gøre Skade paa et Skib.

Jeg vedlægger endvidere en Afskrift af Telefonjournalen, som jeg tog, fordi jeg regnede med en Undersøgelse efter Krigen. Først da den høje Kommissions Beretning var offentliggjort, blev jeg bekendt med, at dette Materiale ikke før er kommet Kommissionen i Hænde.

Mine Udtalelser til Dagbladet »Information« er fremkommet ved, at Bladet — saavidt jeg forstaar, fra nogle tidligere Meniges Side — er blevet gjort opmærksom paa min Eksistens, hvorefter Redaktionen ringede til mig.

Ærbødigst

V. Munch.

Bilag 1.

UDSKRIFT

af Tjenesteordningen for Middelgrundsfort fra 1. April 1940.

PKT. 2 Personelfordeling.

Officersgruppen:

Kaptajnløjtnant G. Langhorn:	Skoleforstander. Foretager Afhøringer af Skolens Mandskab og behandler iøvrigt alle Sager, der henhører under Uddannelsen, vedrørende dette Personel.
Kystkaptajnløjtnant (R) Just Rasmussen:	Næstkommanderende og Leder af Sikkerhedstjenesten. Har som saadan Tilsyn med selve Fortet. Ansvar for Orden og Renlighed, Tilsyn med Skaffe- og Bakstørnordningen. Tilsyn med Besætningens Beklædning. Varetager Fartøjstjenesten. Foretager Afhøring af Frigængere og Maskinbesætning og behandler iøvrigt alle Sager vedrørende dette Personel.
Søløjtnant I Schulze:	Kadetofficer. Kompagnifører.
— I Folkermann:	Baksofficer for Overkonstabler. Signalofficer.
Kystløjtnant I (R) V. Munch:	1.A.O. — Til Assistance for Skoleforstanderen. Tilsyn med og Ansvar for Kikkertmateriel. (Kundg. B7—1927).
— I (R) Adler Jensen:	Idrætsofficer. Kompagnifører.
— I (R) Møller Petersen:	Instruktør i Gastræning. — Radiooffi-cer. — Projektørofficer.
— II (R) Kromann:	Assisterer Chefen. Tilsyn med Arkiv for fortrolige Sager og Kommandokassen. Leder, efter Direktiv fra Skoleforstanderen, Frigængernes og Maskinbesætningens militære Uddannelse. Messeforstander i Officersmessen.
Maskinmester III Schwincke-Hansen:	Fortmaskinmester.
U.-Maskinmester II (R) Høegh:	2. Maskinmester. Baksofficer for Maskinbesætningen.
Overlæge II Feddersen:	Fortlæge.

Bilag 2.

UDSKRIFT

af Middelgrundsfort Telefonjournal for den 9. April 1940.

Kl. 0405 Fra MG. til KD. og E-stat. (Via KD.).
Tysk Orlogsfartøj passerer MG., belyses af vor Projektør, hvorpaa den belyste sit Flag. Herefter slukkede den alt Lys og gik ind i Havnen. Vi hejste »PROTEST«, belyste vort Flag, gav Ordre til Varselskud, men Kanonen i Uorden.

Kl. 0520 Fra KD. til MG.
Fortet i Alarmberedskab.

Kl. ? Der maa ikke skydes uden efter nærmere Ordre.

Kl. 0540 (muligvis 0530) Fra E-stat til MG. (Via KD.).
Armer Minespærringerne.

Kl. 0545 Fra MG. til KD. og E-stat.
Mine eksploderet vest for Fortet.

Kl. 0555 Fra MG. til KD. og E-stat.
3 hurtige Maskiner for sydgaaende over Byen.

Kl. 0600 Fra MG. til KD. og E-stat.
Flere tyske Flyvemaskiner kredser over Byen.

Kl. 0625 Fra MG. til KD. og E-stat.
Flere tyske Flyvemaskiner kredser over Byen.

Kl. 0650 Fra MG. til KD. og E-stat.
Mine eksploderet øst for Fortet.

Kl. 0655 Fra MG. til KD. og E-stat.
Luftfartøjer nordfra.

Kl. 0655 Fra KD. til MG.
Sikringstjeneste Nr. 1, ikke skyde, ikke ødelægge Materiel.

Kl. 0710 Fra E-stat til MG.
Danmark besat af Tyskland. Fyrene slukkes efter Instruks. Enkelte Krigsenheder interesserer ikke i Øjeblikket. Skulde Besættelse finde Sted, uskadeliggør hemmelige Papirer.

Kl. 0720 Fra MG. til KD. og E-stat.
24 Luftfartøjer nordfra.

Kl. 0725 Fra KD. til MG.
Minespærringer desarmeres hurtigst.

Kl. 0730 Fra MG. til KD.
Alle Grupper desarmeret.

Kl. 0753 Fra KD. til MG.
Dersom tyske Fartøjer anløber Fortet, skal de modtages uden Modstand.

Kl. 0815 Fra KD. til MG.
»Kongedybet« maa ikke forlade Havnen før efter nærmere Ordre.

Kl. 0950 Fra KD. til MG.
Saafremt der skulde komme tyske Militærpersoner til Fortet, skal disse modtages med Høflighed, idet der efter Kongens og Regeringens Ordre skal etableres et venskabeligt Samarbejde med Tyskland.

Kl. 1010 Ordren fra Kl. 0710 vedrørende Tilintetgørelse af fortrolige Papirer annuleres.

Kl. 1312 Fra KD. til MG.
Fra og med i Aften total Mørkelægning.

Kl. 1400 Fra MG. til KD. og E-stat.
Formentlig tysk 4-motoret Luftfartøj observeret over Byen for nordgaaende langs Kysten. Tysk Bugserbaad og Troppetransportskib for udgaaende.

Kl. 1410 Tysk Bugserbaad og Troppetransportskib staar sydpaa gennem Sundet mod Drogden.

Kl. 1425 Fra Indenrigsministeriet til MG.
Regeringen har beordret Mørkelægning fra og med i Aften og indtil videre, idet der følges Bestemmelser fra 1939. Mørkelægning varer fra Kl. 1900 Aften til Kl. 0500 næste Morgen.

Kl. 1515 Fra KD. til MG.
Landlov maa ikke gives. Fyret tændes normalt, alt andet mørkelægges.

Kl. 1620 Observeret to antagelig Minestrygere af ukendt Nationalitet med en indbyrdes Afstand af cirka 400 Meter i Retningen nord for Middelgrundsfort med sydlig Kurs: Afstand cirka 10 Kilometer. (Fra M.G. til K.D. og E-stat.)

Kl. 1645 Fra MG. til KD. og E-stat.
De fra Melding Kl. 1620 nævnte Minestrygere ligger stille. Nord for de to ses 2 mindre Orlogsfartøjer for sydgaaende. Tilsyneladende Fiskefartøj observeret i det østlige Minefelt med vestlig Kurs.

Kl. 2153 Fra KD. til MG.
Til samtlige Kystdefensionens Forter og Værker.
Efter telefonisk Ordre fra Søværnskommandoen, modtaget den 9. April Kl. 1900, skal følgende Ordre iværksættes:
Kystdefensionens Forter og Værker skal rømmes og overleveres til den tyske Værnemagt. Overleveringen skal kunne finde Sted i Overmorgen den 11. April fra Middag. Den værnepligtige Besætning skal hjemsendes, den øvrige Del af Besætningen afgaar midlertidig til Flaadestationen.

73.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

25. oktober 1949.

Hr. stationschef Gordon Langhorn, Rich. Granholms allé 8, Kastrup.

Foranlediget af nogle udtalelser af fuldmægtig, tidligere kystløjtnant V. Munch til dagbladet „Information" den 7. januar 1947 vedrørende begivenhederne på Middelgrundsfortet den 8.—9. april 1940 har kommissionen anmodet hr. Munch om sådanne supplerende oplysninger, han har måttet kunne give. Kommissionen har herefter modtaget vedlagte i korrektur gengivne redegørelse, og da han heri flere gange omtaler Dem, anmoder kommissionen Dem om, forsåvidt De måtte ønske at knytte bemærkninger hertil, at fremsende sådanne til kommissionen, idet bemærkes, at V. Munchs fornævnte redegørelse og Deres eventuelle bemærkninger hertil agtes optaget i supplementsbind III vedrørende begivenhederne omkring den 9. april 1940, hvilket bind snarest agtes udsendt.

Holm.

Eigil Olsen.

74.

G. LANGHORN

Rich. Granholms alle, Kastrup, den 28. nov. 1949.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45. Christiansborg, K.

I besvarelse af kommissionens brev af 25. oktober d. å. skal jeg herved tillade mig at fremsætte følgende bemærkninger:

1. Den i bilagets[1]) stk. 5 nævnte underkanoner har ikke omtalt, at Kastellet var i alarmberedskab, men kun at patrouillen var inddraget.
2. Forslaget om i nattens løb at uddanne besætninger til 12 cm 1/40 L. S. K. blev afvist under hensyn til
   a. Stabschefens udtalelse om, at der absolut ikke forelå nogen foruroligende situation.
   b. Indkaldelsen den følgende dag.
   c. At jeg iøvrigt betvivlede, at man på så kort tid, oven i købet i mørke, kunne foretage nogen effektiv uddannelse. Fra næste dags middag ville der atter være uddannede besætninger for hånden.
3. I min afvisning lå ingen antydning af den i bilaget omtalte karakter, jfr. mine udtalelser, gengivet i kommissionens beretning II, pag. 159, sp. 1, i min replik til det ærede medlem hr. Frede Nielsen. — Min afvisning er formet på en måde, som utvivlsomt — selv om den havde været gengivet korrekt — ville kunne synes grotesk på baggrund af det senere faktiske begivenhedsforløb. — Formen var bestemt af kystløjtnant Munchs udtryksform, der ofte kunne synes stærkere, end tilfældet krævede det. Heri ligger absolut ingen kritik af kystløjtnant Munch, som jeg både som menneske og officer sætter meget højt, hvilket jeg tidligere har givet udtryk for under en af viceadmiralens adjudant, daværende kaptajnløjtnant K. H. Paulsen, foretagen afhøring vedrørende begivenhederne den 9. april 1940.
4. Det er med interesse, jeg læser i bilaget om den tyske slæbebåd og det ved Ellekilde Hage grundstødte tyske skib, som utvivlsomt har været i mine tanker efter kystløjtnant Schat-Holms melding om morgenen den 9. april.
5. Den omhandlede kystløjtnant I. E. Nielsen har i overensstemmelse med det af kystløjtnant Munch anførte allerede omkring den 4. april været overflyttet til Flakfort. Når han overhovedet optræder i de tidligere af mig og andre foretagne afhøringer, må det skyldes, at de faktiske begivenheder er blevet blandet med ukorrekte pressereferater.
6. Afskrift af telefonjournalen er allerede den 9. eller 10. april indsendt dels til kystdefensionen og dels til marineministeriet som bilag til den om begivenhederne udfærdigede rapport.

Langhorn.

---

[1]) A. nr. 72.

75.

MARINEMINISTERIET

København, den 11. Januar 1947.

Hermed 2 Bilag.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Marineministeriet skal herved ikke undlade at gøre Kommissionen bekendt med Indholdet af hoslagte Brev af 21. December 1946 fra stud. med. J. G. Bangshøi vedrørende tyske Skibes Placering ved Langeliniekajen den 8. April 1940.

Som det fremgaar af Bilag Nr. 2 til nærværende Skrivelse har stud. med. Bangshøi den 7. ds. overfor Orlogskaptajn Saabye, Marinestaben, bekræftet det i Brevet anførte samt nærmere præciseret Skibenes Pladser.

Ved en Forespørgsel til Rigspolitiet er det konstateret, at stud. med. Bangshøi er ukendt i alle 3 Registre.

Harald Petersen.

Bilag 1.

JENS BANGSHØI
stud. med.

København, den 21. December 1946.

Til Marineministeriet.

Da jeg i de sidste Dage i Aviserne har læst om den parlamentariske Kommissions Betænkning om den 9. April og deraf forstaaet, at der har hersket en Del Uklarhed om Kajplads ved Langelinie for det tyske Troppetransportskib, der lagde til her den 9. April om Morgenen, kan maaske følgende Oplysninger have Interesse.

Jeg har tidligere læst Opfordringerne til Folk, der i den Tid havde været paa Langelinie, om at melde sig, men har ikke fulgt Opfordringerne før nu, da jeg har Indtryk af, at der hersker betydelig mere Uklarhed om det Punkt, end jeg havde anet.

Dengang boede jeg paa Kastelsvej og lagde ofte min Vej ud paa Langelinie. I Dagene før 9. April var jeg der gentagne Gange. Ogsaa har jeg her bemærket de meget omtalte tyske Kulskibe, der laa paa den Plads, hvor Troppetransporten lagde til, og kan ogsaa huske forskellige Enkeltheder om dem.

Sidst var jeg paa Langelinie den 8. April om Aftenen. Jeg fulgtes da med en Kammerat, som jeg ikke har set de senere Aar, men som maaske ogsaa kan huske Tilfældet. Vi standsede ud for de mystiske tyske Skibe, talte om, at de laa her lidt umotiveret, og nævnte oven i Købet for hinanden — nærmest i Spøg —, at det ikke skulde undre os, om de indeholdt tyske Soldater, som vi eventuelt en af de nærmeste Dage vilde komme til at stifte Bekendtskab med. Vi kom hjem fra Turen ca. Kl. godt 21.30 og har saaledes sidst set Skibene ca. Kl. 21.

Der var i hvert Fald 2 Skibe, eventuelt 3. De laa ved Langeliniekajen nærmest Lystbaadehavnen. Skibene laa med Bredsiden mod Kajen i Modsætning til de øvrige Skibe helt ud til Molen; disse laa alle med Stævnen mod Bolværket.

Skibene førte — i hvert Fald 1 af dem — et meget sort tilrøget Hagekorsflag. (Dette havde jeg dog observeret ved Dagslys).

Vi lagde ogsaa Mærke til enkelte Medlemmer af Besætningen. Der var absolut ingen Tegn paa, at Skibene skulde lette foreløbig.

Næste Morgen, efter at Besættelsen var sket, var jeg Kl. 12 Middag atter paa Langelinie. Da laa det tyske Troppetransportskib paa »Kulskibene«s Plads, mens disse ikke var at se.

Hvis ovenstaaende eventuelt kan have Interesse, skal det være mig en Glæde at medvirke til, at Sagen bliver opklaret. Om dette Brev virkelig giver noget Indtryk for Folk, der er inde i Sagerne, ved jeg ikke; jeg har kun at holde mig til, at jeg ifølge et maaske mangelfuldt Avisreferat fra forleden Morgen havde Indtryk af, at der herskede en vis Uklarhed om Kajpladsen ved Langelinie hin 9. April om Morgenen.

Hvis min Kammerat skulde kunne huske noget om denne Sag, vil jeg tro, at jeg meget hurtigt kan skaffe hans Adresse.

Ønskes yderligere Oplysninger, er jeg til Tjeneste.

Jens Bangshøi.

Da jeg i Morgen rejser paa Juleferie, er min Adresse til ca. 3. Januar 1947: Lægeboligen, Mern, Tlf. Mern 6.

Bilag 2.

MARINESTABEN
Efterretningssektionen

København, den 7. Januar 1947.

J. G. Bangshøi fremstod paa mit Kontor Dags Dato og bekræftede det i Brevet anførte.

Han præciserede yderligere Skibenes Plads ved Langelinie-Kajen den 8. April Kl. ca. 21.00.

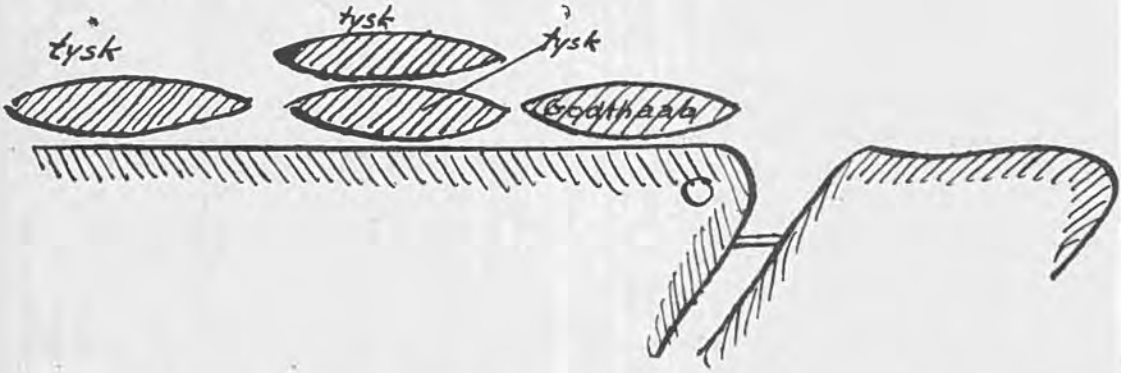

Han mener bestemt, at Skibene var tyske, idet han et Par Dage før ved Dagslys havde set Skibenes Flag, der var meget sværtet, men i hvert Fald *ikke* dansk. Skibene havde en stor Dækslast af store Kasser under en Slags Staaltraadsnet. Et Par af Besætningen saa ud som Kullempere e. l.

Et Par Dage i Forvejen havde Skibene fyret op og afgav stærk Røg.

Hans Kammerat er Paul Axel Hasselbach, der dengang var ansat hos Thomas B. Thrige, men hvis Opholdssted nu er ubekendt for Komparenten.

E. J. Saabye.

76.

Artikel i dagbladet »Information« den 21. december 1946.

To tyske Hjælpekrydsere ved Langelinie – tegnet den 7. April 1940

Det var to overmalede Stinnes-Baade med mærkelige Grusbunker som Dækslast

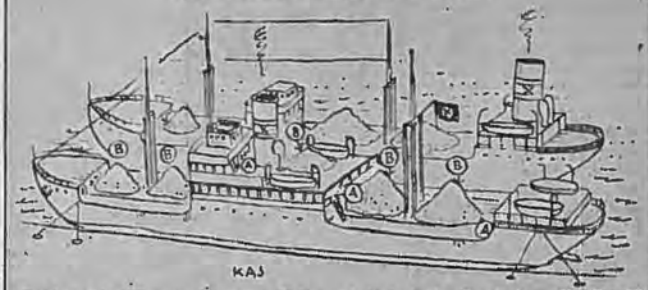

Reklamechef Gunnar Hansens Skitse af de to tyske Baade bag „Godthaab"

Selv efter Den parlamentariske Kommisions nyeste Beretning staar det uklart, hvordan det gik til, at Jer blev Kajplads til det tyske Troppetransportskib paa et strategisk heidigt Sted, hvor det dækkedes af Trekronerfortet. Man slaar sig til Tavs med, at det var en Tilfældighed.

Havnedirektøren havde fundet, at de mange Skibe, som var oplagt paa Grund af Issituationen, laa sjusket, og havde derfor nogle Dage før beordret dem flyttet mere sammen, saa der blev fri Kajplads. Det ses ikke, at der den 8. om Aftenen er afgaaet tyske Kulbaade, som Rygtet vilde vide. Skibslisten kender kun eet tysk Skib, „Johan Ahrens" af Rostock. Det sejlede den 11. April.

Der findes imidlertid Oplysninger, som man vanskeligt kan komme udenom. Den kendte Reklamechef hos Illum, Forfatteren Gunnar Hansen, der ogsaa er Tegner, oplyser, at han den 7. April 1940 Klokken 16 tegnede en Skitse af to mystiske tyske Skibe, netop fordi han fandt dem mystiske. **Han ringede til en Bror og anbefale-**

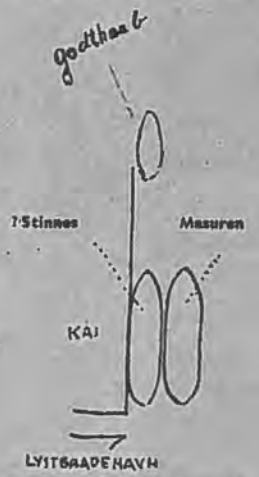

Rids over Skibenes Placering

de ham at gaa Tur paa Langelinie, idet Skibene efter hans Opfattelse var tyske Hjælpekrydsere. Han har altid senere ment, at de den 8. afsejlede til Norge. Skitsen er stillet til Raadighed for „Information", og her er den. (Det understreges dog, at Gengivelsen er en Rekonstruktion af den oprindelige Blyantskitse).

De to Skibe laa, som man ser paa den lille Skitse, „udenpaa" hinanden bag „Godthaab" ved den Kajstrækning, som har Interesse. De var graamalede, men Stinnes-Selskabets kendte korslagte Hamre skinnede igennem, og man kunde ogsaa tyde Navnene. Det ene Skib havde et Fornavn, som Gunnar Hansen senere har glemt, men Efternavnet var Stinnes. Det andet Skib hed „Masuren". Skibene var i Bygningen krigsskiblignende. De var mærkelige, fordi der ved alle Trapper hang Skilte med Ordene: „Adgang forbudt for Mandskabet" (!), og fordi der paa alle Dækluger laa Grusbunker i indtil 3 Meters Højde. Gunnar Hansen fik allerede den Dag Mistanke om, at Lasten ikke var almindeligt Gods.

De nye Oplysninger rokker ved tidligere afgivne Vidneudsagn. „Masuren" kendes i Havnevæsenets Rapporter, men ifl. dem afsejlede den fra Sydhavnen den 8., og man kan ikke se, om Skibet har været ved Langeliniemolen samme Aften, idet Heftet med Noteringer om Toldbetjentens Vagthold for den paagældende Tidsrum ikke længere findes.

Der er Grund til at hefte sig ved en Oplysning i Bogen „Maskerne falder i Nürnberg". Den gaar ud paa, at den tyske Luftfartsattaché i Danmark, Oberst Jens Peter Petersen (født i Bredebro) den 8. April foretog militær Rekognoscering i København sammen med General Himer. Han meddelte Generalen, **at to Dampere, som laa ved den sydlige Del af Langelinie, sandsynligvis vilde forlade Havnen i Løbet af den 8. April.**

Det stemmer altsaa.

77.

Artikel i dagbladet »Information« den 28. december 1947.

Ingen tyske Skibe ved Langelinie 8. April

Fuld Klarhed over Stinnes-Baadenes Bevægelser i danske Farvande i Aprildagene

SKIBSRHEDER Albert Jensens Efterladte har udfoldet et meget stort Arbejde for at rense hans Minde. Man opnaaede forleden at faa Rygtet om, at der havde været Forbindelse mellem tysk Militær og Stinnes-Skibe til KKKK, dementeret, og er nu kommet et Skridt videre, idet man kan dokumentere, at der slet ikke var Stinnes-Skibe i Københavns Havn i de skæbnesvangre Aprildage 1940. Vidneudsagn om navngivne Skibe ved Langelinie synes at bero paa Erindringsforskydninger m. H. t. Datoerne.

Man har som bekendt — senest under „Information"s Afsløringer af 5. Kolonnevirksomheden paa Langeliniekajen Natten mellem 8. og 9. April — fundet det mere end mærkeligt, hvis der ved en ren Tilfældighed var skaffet Plads til det tyske Skib med Tropper, og man har især heftet sig ved den tilsyneladende Kendsgerning, at en tysk Damper, „Masuren", afgik fra Langeliniekajen faa Timer før Troppeskibet kom ind. („Masuren" var en Stinnesbaad).

„Information" har bragt Tegninger af Baadene ved Langelinie, gengivet efter en Skitse, som blev taget paa Stedet af en københavnsk Reklamemand. Ogsaa Mysteriet: Hvad havde Skibene paa Dækket? er nu opklaret. Det var Ballastsand.

Det viser sig nu efter en Undersøgelse, der er udstrakt til Sverige, at der i Perioden 18. Marts—9. April er Tale om følgende Stinnesbaade:

»Masurene, ankommet fra Nordenham 18. Marts med Koks, afgaaet 22. Marts, »Mülheim-Ruhr«, ankommet 22. Marts med Koks, afgaaet 2. April, »Königsberg-Preussene«, ankommet 18. Marts med Koks og Kul, afgaaet 22. Marts, og »Welheim«, ankommet 4. April med Koks, afgaaet 6. April. Den næste Stinnesbaad er først kommet 26. April.

»Masurene« og »Königsberg-Preussene« løb ud den 22. Marts. »Masurene« havde faaet Sandballast, der blev anbragt paa Agterdækket for at faa Skruen i Vand. En Regning paa 900 Kr. findes. Skibene kunde ikke forcere Isen og vendte tilbage 27. Marts. »Masuren« afgik igen 2. April til Kopperværkshamn ved Helsingborg. Hertil ankom den samme Dag og lastede Jernbrikettar til Emden. Den afgik 5. April Nord om Sjælland og havde dansk Lods fra Helsingør Rhed til Albuen ved Nakskov. Han kvitteredes her 6. April.

Den 5. April har »Mülheim Ruhr« og »Welheim« ogsaa faaet Helsingørlods om Bord, og man mener, de tre Skibe fulgtes ad til Albuen. Dette bekræftes af Helsingør Lodseri. »Königsberg-Pr.« afgik 3. April til Nordenham via Lillebælt—Alssund og Holtenau. »Mülheim-Ruhr« skulde have været samme Vej, men blev stoppet ved Helsingør, da man mente, den var for stor til Alssund. Endnu en Stinnesbaad, »Ostpreussen«, har anløbet København. Den afgik 1. April herfra til Malmø.

De Vidner, som mener at have iagttaget Stinnes-Baade ved Langelinie 7. eller 8. April maa altsaa huske forkert.

78.

HOLGER JENSEN
Høyrups Allé 8

Hellerup, den 4. Januar 1947.

Den under 19. December 1945 nedsatte parlamentariske Kommission, Rigsdagen.

Som tidligere ansat Direktør i Kulimport Firmaet KKKK Kul A/S, forhen kaldet Københavns Kul & Koks Kompagni A/S, og Broder til afdøde Albert Jensen, som var administrerende Direktør i samme Selskab, tillader jeg mig at henvende mig til den høje Kommission i Anledning af Pressens Meddelelse den 18. December 1946 angaaende »Den parlamentariske Kommissions Beretning Nr. 2 om 9. April«.

Dagspressen kommenterer Beretningen, og blandt andet skriver Politiken 18. December 1946:

En besynderlig Mængde Tilfældigheder synes at have spillet ind for at bistaa Tyskerne i deres Overfald. En dansk Kullastbil hjalp Tyskerne ved Landsætningen. I den Forbindelse rejste Kommissionen Spørgsmaalet, hvorvidt der fra Ledelsen af A/S Københavns Kul & Koks Kompagni skulde været ydet Tyskerne Bistand. Det viste sig, at Politiet i længere Tid havde beskæftiget sig med Sagen, men at det i saa Henseende hidtil fremkomne ikke for Tiden gav Grundlag for videre Undersøgelse. Det er øjensynlig en meget grundig Undersøgelse, Kommissionen har foretaget for at konstatere, om der har været Sabotage eller Femte Kolonne-Virksomhed fra dansk Side i de skæbnesvangre Dage. Men uden paaviselig Resultat.

Og Berlingske Aftenavis af samme Dato skriver:

Hjalp KKKK Tyskerne den 9. April?

Den parlamentariske Kommission frafalder indtil videre Undersøgelse.

Den parlamentariske Kommission har under sit Arbejde ogsaa været inde paa Spørgsmaalet, om de fire K'er, Københavns Kul & Koks Kompagni, ydede Tyskerne Hjælp ved Landsætningen paa Langelinie 9. April. Aarsagen er en Passus i »Generalrapport for Søværnet«, hvori det hedder:

Under Landsætningen anvendte de tyske Tropper til Hjælp til Transport et dansk Kulautomobil, hvis Ejendomsforhold ikke er fastslaaet.

Kommissionen ønskede en grundig politimæssig Undersøgelse til Klarlæggelse af, om der maatte være noget Grundlag for de mange Rygter. Ved Henvendelse til Politimyndighederne fik man imidlertid den Oplysning, at disse gennem længere Tid havde beskæftiget sig med Spørgsmaalet, men at det i saa Henseende hidtil fremkomne ikke for Tiden gav Grundlag for videre Undersøgelse.

Kommissionen besluttede derefter paa Grund af den omfattende Undersøgelse, Spørgsmaalet vil kræve, indtil videre at frafalde videre Undersøgelse. Kommissionens Bemærkninger maa imidlertid opfattes saaledes, at man senere paany vil tage dette Spørgsmaal op.

Middagsbladet Information har imidlertid forlængst løst dette Spørgsmaal, thi allerede den 11. Marts 1946 skriver Bladet som følger:

Forvalter fra KBK mødte 9. April med Bil ved Langelinie. Supplerende Oplysninger til de nye Afsløringer fra Nürnberg. I Telegrammer fra Nürnberg er der i de sidste Dage fremkommet en Række nye Oplysninger, som belyser, hvad der skete den 9. April om Morgenen. Helt fantastisk lyder det, at General Kaupisch's Stabschef Generalmajor Himer og den tyske Luftfartsattaché Oberst Petersen har kunnet spadsere rundt og studere Forholdene omkring Langelinie og Kastellet den 8. April om Aftenen, saaledes at de paa Forhaand vidste, hvor de tyske Baade lettest kunde løbe til.

Interessant er ogsaa en Passus i Rapporten, hvori det hedder, »at en tysk Statsborger i København, som var tysk Reserveofficer, under Tavshedsløfte anmodedes om at skaffe en Lastbil, hvorpaa man kunde køre en Radiosender fra de tyske Skibe til Kastellet«, hvilket var af stor Betydning for at opnaa hurtig Kontakt med Hovedkvarteret.

Paa dette Punkt er det danske Politi i Stand til at supplere Tyskernes Forklaringer. Under Afhøringer paa Alsgades Skole er det kommet frem, at det var en Lastbil fra Københavns Brændsels Kompagni (nu under Administration efter Loven om Selskaber med tysk Kapital), der besørgede denne Transport. KBK's Direktør Herr Preuss, der er tysk Statsborger, og som en Tid har siddet interneret paa Alsgades Skole, har over for Politiet forklaret, at det var hans Forvalter, en Tysker ved Navn Erich Sporns, som kørte for Tyskerne uden hans Vidende.

Sporns, der var ivrig Nazist og Medlem af »Auslandsorganisation der NSDAP«, blev den 8. April om Aftenen ringet op paa KBK's Plads, hvor man netop var i Færd med at losse en Damper. Beskeden lød paa, at han hurtigst mulig skulde begive sig til det tyske Gesandtskab, hvor man vilde tale med ham. Nogle Timer senere kom Sporns tilbage. Han sagde intet om, hvad man havde villet ham paa Gesandtskabet, men den næste Morgen, da Personalet kom, var baade Sporns og en af de store Lastbiler borte. Først ud paa Formiddagen fik Selskabet Rapport om, at Bilen kørte for Tyskerne.

Direktør Preuss hævder, at han senere kaldte Sporns op og gav ham en alvorlig Røffel, som han turde under Hensyn til, at de begge var tyske Statsborgere. Afskedige Sporns turde man dog ikke, først i 1944 fandt man et Paaskud til at sende ham hjem. Hvor Sporns opholder sig i Dag, ved man ikke med Sikkerhed, muligvis er han rejst hjem til Tyskland, muligvis gemmer han sig i København.

Efter Afhøringerne paa Alsgades Skole mener man ikke at kunne forkaste Direktør Preuss' Forklaring om, at Sporns har handlet helt paa egen Haand.

Og videre skriver samme Blad under 18. December 1946 blandt andet:

Kulbilen, der kørte for Tyskerne.

I Forbifarten har man ogsaa i Kommissionen nævnt den Omstændighed, at en dansk Kulbil mødte op paa Kajen for at køre Tyskernes Radiostation til Kastellet.

Naar Kommissionen i denne Forbindelse taler om de fire K'er, er dette urigtigt. Det var nemlig — som Information tidligere har berørt — ikke en Bil fra KKKK, men fra Københavns Brændselskompagni alias KBK, der besørgede denne Transport for Tyskerne. Brændselskompagniet havde en Lagerforvalter, der var tysk Statsborger og Underofficer. Denne Mand blev sent om Aftenen kaldt til det tyske Gesandtskab, hvor man paalagde ham Opgaven, som han paatog sig, saavidt det har kunnet opklares, uden at hans Firma kendte til det.

Politikens og Berlingske Aftenavis' Meddelelse er, som man vil se, helt i Modstrid med Informations Meddelelse, som er korrekt.

Jeg kan derfor ikke sige andet, end at jeg er meget skuffet over Kommissionens Beretning Nr. 2; den er langt fra klar nok paa dette Punkt. Offentligheden trænger netop til, i Sager vedrørende de fire K'er, at faa saa klare Oplysninger som mulig. Fire K'er har været ude i en strid Vind, og Rygterne har ustandselig svirret under hele Besættelsen, og ganske uden Grund. Det begyndte med, at Redaktør Aage Heinberg, da han var rejst til Stockholm i 1940, udgav en Pjece, »Danmarks Øde«, senere i 1942 oversat til dansk, »Danmarks Skæbne« under Pseudonym Niels Ebbesen, Frie danske Forlag.

I den danske Udgave hedder det bl. a. paa Side 8:

> Helt anderledes forholder det sig med Albert Jensen, en dansk Mand, som gjorde sig skyldig i adskillige Brud mod Kriselovene under forrige Verdenskrig, men som siden har arbejdet sig op til en vis Stilling som Forretningsmand, Reder, Kulgrosserer og Storimportør, stod bl. a gennem sine Børns Ægteskab med Medlemmer af Huset Stinnes i nær Kontakt med Tyskland. I og for sig er intet at sige om dette Forhold, men om hans Manipulationer omkring den 9. April kan der siges saa meget desto mere. Spørgsmaalet er f. Eks. dette: Hvorfor blev de tyske Tropper ved Landgangen i København ikke bekendt, inden de naaede saa langt? At de kom til København i Ly af Mørket og skjulte paa Albert Jensens Kuldampere, kan betragtes som fastslaaet og er en rimelig Forklaring paa Spørgsmaalet. Nu er Albert Jensen død, men det maa være tilladt at bryde den gamle Regel i Danmark aldrig at tale ondt om en død.
>
> De Beskyldninger, der rettes mod Albert Jensens Handlemaade i den skæbnesvangre Nat, er saa graverende, at hans pludselige Død under et Ophold i Tyskland Sommeren 1941 ikke kan fritage ham fra Anklage og Dom for bevist Landsforræderi. Det er et Faktum, at tyske Tropper i de tidlige Morgentimer ankom til Københavns Havn, at en Del af dem gik i Land fra Kulbaade ved Langelinie o. s. v.

Pjecen blev solgt illegalt under Krigen, men kunde købes legalt efter Kapitulationen bl. a. i Stormagasiner.

Redaktør Heinberg undskylder sig med, at den danske Oversættelse er ikke korrekt gengivet; saa meget desto mere Grund har han haft for at standse Salget af den danske Udgave.

Siden den Tid har Rygterne ustandselig svirret, og det, Familien og naturligvis ogsaa Firmaet har maattet gennemgaa, lader sig daarligt beskrive. Det er derfor mig en Æressag og Pligt at faa saavel min Broders Navn som Firmaet renset for de æreløse Beskyldninger, hvilket enhver maa kunne forstaa, og beder jeg derfor den høje Kommission give Offentligheden igennem Pressen en klar Fremstilling af, hvorledes Tropperne i København er ankommen, altsaa ikke med KKKK Kulskibe eller Albert Jensens Skibe, og at det heller ikke er KKKK's Kullastbiler, som har været paa Langelinie Kl. 4 om Morgenen den 9. April for at køre for Tyskerne.

P.S.

Efter at have skrevet ovenstaaende har jeg læst Bladet Information dateret 21. December 1946, som jeg vedlægger[1]. Paa Side 1 staar en Artikel med følgende Overskrift:

> To tyske Hjælpekrydsere ved Langelinie tegnet 7. April 1940. Det var to overmalede Stinnes-Baade med mærkelige Grusbunker som Dækslast.

Skibsmægler- og Rederifirmatet Albert Jensen A/S, hvor jeg sidder i Bestyrelsen, som er Mægler for Stinnes Rederierne, har jeg bedt om at sende mig en Opstilling over Stinnes Dampere eller andre tyske Dampere, som før og lige efter 9. April 1940 var i København. En Redegørelse i Original fra Albert Jensen A/S tillader jeg mig at vedlægge.

[1]) A. nr. 76.

Den høje Kommission vil heraf kunne se, at Informations Kilde ikke har været videre paalidelig.

De to Stinnes Baade, som Informations Ophavsmand formentlig har set og tegnet, kan være S/S Masuren og S/S Kønigsberg Preussen, som har været i København paa samme Tid og er afgaaet samtidig i hvert Fald paa samme Dag 22. Marts, altsaa en Erindringsforskydelse paa mindst 14 Dage, idet de godt har kunnet ligge i Havnen eller ved Langelinie flere Dage forud Afsejlingsdagen. Det er to ganske almindelige Tramp Dampere, af samme Størrelse som de gængse Kuldampere i Danmark. Der er blot det famøse ved Informations Artikel, at Bladet ikke har gjort sig den Ulejlighed at faa Meddelelsen bekræftet. Dette kunde være sket hos Toldvæsenet, Bugserselskabet eller Havnevæsenet eller Lodsvæsenet.

Jeg har tilladt mig ogsaa at nævne ovenstaaende under P.S. fordi Stinnes var saa nær knyttet til Personen Albert Jensen.

Fordi Firmaet KKKK og dermed Hovedpersonen Albert Jensen under hele Besættelsen var og stadig er i Folkemunde og »Sagen« ved hver en Lejlighed holdes i Live, er det mit højeste Ønske, at den ærede Kommission vil give min Henvendelse en fornyet og dybtgaaende Undersøgelse og derefter underrette Offentligheden.

Ærbødigst

Holger Jensen.

Bilag.

ALBERT JENSEN
Aktieselskab

København, den 31. December 1946.

Herr Direktør Holger Jensen,
Høyrupsallé 8, Hellerup.

I Henhold til Deres Anmodning meddeler vi Dem herved, at der ifølge vore Optegnelser og Afregninger i Tiden umiddelbart før den 9. April 1940 har været følgende Stinnes-Skibe i København:

navn	ankommet den	ankommet fra	med	modtager	afgået den	afgået til
Masuren	18/3	Nordenham	3052 t Koks	KKKK	22/3	Nordenham
Mülheim Ruhr	22/3	—	7100 t Koks	KKKK KBK Prima Norstrand	2/4	—
Königsberg Preussen	18/3	—	2868 t Koks & Kul	Belysn.V. KBK KKKK Prima	22/3	—
Dieter H. St.	4/4	—	2419 t Koks	KKKK	6/4	—

Den næste Stinnes-Baad er ifølge vore Bøger først ankommet hertil den 26. April.

Som det vil ses, er »Masuren« og »Königsberg Preussen« afgaaet samme Dag, nemlig den 22. Marts. »Masuren« har faaet Sandballast (hvilket fremgaar af vor Afregning, der indeholder en saadan Udgiftspost til Beløb Kr. 900). Sandballasten har den naturligvis faaet paa Grund af Isforholdene, og den er blevet placeret

paa Agterdækket for at faa Skruen i Vandet. Saa vidt vi kan se, har »Königsberg Preussen« ikke faaet Sandballast, hvilket ogsaa skulde være unødvendig, da den har Maskinen agter. »Masuren« har Maskinen *midtskibs*.

Saa vidt vi kan konstatere, er begge Skibene kommet tilbage til København den 27. Marts, vel sagtens, fordi de ikke har kunnet forcere Isen.

»Masuren« er derefter afgaaet den 2. April herfra til Koppervärkshamn ved Hälsingborg, hvortil Baaden er ankommet samme Dag for at laste Jernbriketter til Emden. Den er den 5. April afgaaet fra Koppervärkshamn til Emden med fuld Last Jernbriketter. Den har samme Dag faaet dansk Lods paa Helsingør Red og er uden Ophold gaaet videre med Lods ombord vestpaa og ned gennem Store Bælt, hvorefter den danske Lods den 6. April er bleven kvitteret ved Albuen (i Nærheden af Nakskov).

Samtidig med »Masuren« har »Mülheim Ruhr« og »Welheim« den 5. April faaet Lods ombord paa Helsingør Red. Alle 3 Skibe er fulgtes ad med Lods til Albuen, og det maa formodes, at alle tre Skibe er fortsat derfra sydover.

Vi har ved Forespørgsel i Helsingør faaet bekræftet, at det forholder sig saaledes. Ligeledes har vi ved Forespørgsel i Helsingborg faaet bekræftet, at »Masuren« paa det nævnte Tidspunkt har lastet i Kopperværkshamn.

»Königsberg Preussen« er den 3. April afgaaet til Nordenham via Lille Belt, Alssund og Holtenau, hvilket beviser, hvor vanskelige Isforholdene paa dette Tidspunkt endnu har været. »Mülheim Ruhr« skulde oprindelig følge med samme Vej, men blev stoppet ved Helsingør, da man i Mellemtiden mente, at Baaden var for stor for et Farvand som Alssund.

Saavidt vi kan se, har ogsaa »Ostpreussen« anløbet København. I alt Fald er den ifølge vore Meddelelser til Rederiet den 1. April afgaaet fra København til Malmø.

Vi tror ikke, at der i den nævnte Periode har været flere Stinnes-Skibe i København eller i de danske Farvande.

Med Højagtelse

Albert Jensen
Aktieselskab

J. Iwersen.

79.

KKKK KUL A/S
ADMINISTRATIONEN

København S., 24. April 1947.

Til Den parlamentariske Kommission, Christiansborg, K.

I vor Egenskab af Administratorer for KKKK Kul A/S tillader vi os hoslagt at fremsende en Henvendelse til den parlamentariske Kommission vedrørende KKKK 9. April 1940. Da Sagen ifølge sin Natur er stærkt presserende, beder vi om, at den maa blive taget op til Behandling saa snart som overhovedet muligt. Vi henleder Opmærksomheden paa, at Ritmester Schäfer, der efter Meddelelse i Dagspressen nu som anholdt er ført her til Landet, sikkert vil være en af dem, der i første Række kan give nøjagtige Oplysninger om Begivenhederne den 9. April og Forberedelsen hertil.

Med Ærbødighed

I. Strand. *E. Richter.*

Bilag.

KKKK KUL A/S
ADMINISTRATIONEN

København S., 24. April 1947.

Til Den parlamentariske Kommission, København.

Underskrevne Direktør I. Strand og Højesteretssagfører E. Richter tillader os herved i vor Egenskab af Administratorer for KKKK Kul A/S at rette Henvendelse til den højtærede Kommission i følgende Anledning.

Som det vil være Kommissionens Medlemmer bekendt, har der saavel under Besættelsen som efter Landets Befrielse vedholdende verseret Rygter her i Landet gaaende ud paa, at KKKK Kul A/S eller dettes daværende Ledelse skulde have ydet den tyske Værnemagt aktiv Bistand den 9. April 1940. Under Besættelsen gik Rygterne ud paa, at de tyske Soldater den 9. April skulde være kommet hertil i KKKK's Kulskibe. Da dette efter Befrielsen ikke mere fandt almindelig Tiltro, fordi det blev oplyst, at Troppetransporterne var foretaget med Damperen »Hansestadt Danzig«, opstod nye Rygter, der nu gik ud paa, at herliggende »Stinnes«-Skibe, der i Tiden før den 9. April havde losset Kul til Selskabet, havde ydet Tyskerne Hjælp. Disse Paastande er endog ved flere Lejligheder fremsat paa Tryk, se saaledes f. Eks. Skriftet »Danmarks Skæbne« (Aage Heinberg), udsendt paa De frie Danskes Forlag i 1943, Side 8, og Artikel i Berlingske Aftenavis den 18. December 1946 med Overskriften »Hjalp de 4 K'er Tyskerne den 9. April?«; endvidere en Artikel i »Politiken« af samme Dato og en stor Forside-Artikel med to Skitser i Bladet »Information« af 21. December 1946 under Overskriften »To tyske Hjælpekrydsere ved Langelinie — tegnet den 7. April 1940«[1]).

[1]) A. nr. 76.

Den parlamentariske Kommission har ogsaa foretaget en Undersøgelse af Sagen, idet den nu udsendte Beretning indeholder en Bemærkning om, at man paa Grund af den omfattende Undersøgelse, dette Spørgsmaal maatte kræve, »indtil videre maa afstaa fra at foretage yderligere«.

Dette er imidlertid ganske utilfredsstillende for Selskabet. De paagældende Rygter er naturligvis i høj Grad skadelige, ja farlige for Selskabets Virksomhed, og saafremt det kan paavises, at Rygterne er aldeles grundløse, maa Selskabet have et rimeligt Krav paa, at Offentligheden allerede nu faar Meddelelse herom, saaledes at der een Gang for alle kan blive rammet en Pæl gennem disse Rygter.

KKKK Kul A/S er under 29. Oktober 1945 sat under Administration i Medfør af Lov Nr. 331 af 12. Juli 1945 om tvungen Likvidation eller Administration af visse Aktieselskaber m. v. Beslutningen om, at Selskabet skulde sættes under Administration, blev — iøvrigt efter Anmodning fra den daværende Ledelse selv — truffet, for at Selskabets Kapitalforhold kunde blive nøje undersøgt, idet det maatte antages, at der var tyske Kapitalinteresser knyttet til Selskabet.

Som Selskabets Administratorer har vi til Opgave at søge dets Værdier bevaret i videst muligt Omfang, og vi har derfor ogsaa en Interesse i, at denne Sag bliver belyst overfor Offentligheden. Vi skal meddele følgende rent faktiske Oplysninger om det paagældende Spørgsmaal:

Det fremgaar af Selskabets Arkiv, at dets Ledelse i 1940 rettede Henvendelse til den danske Rigspolitichef med Anmodning om, at der maatte blive foretaget en Undersøgelse for at faa de verserende Rygter afkræftet. Denne Anmodning blev afslaaet under Hensyn til de Forhold, der dengang var raadende i Landet. Efter Befrielsen besluttede Selskabets Ledelse paany at faa Spørgsmaalet undersøgt til Bunds, og man søgte ved skriftlige Henvendelser at indhente Oplysninger til Belysning af Sagen hos Ministeriet for offentlige Arbejder, Handelsministeriet, Marineministeriet, Statsministeriet og Havnedirektøren, ligesom der yderligere straks efter 5. Maj 1945 blev rettet Henvendelse til Politidirektøren i København med Anmodning om, at der paa Politiets Foranstaltning maatte blive foretaget en Undersøgelse af de Paastande, der fremsattes i de stadig verserende Rygter. Disse Henvendelser bragte imidlertid ikke noget som helst Resultat, og der kom derfor stadig ikke Klarhed i dette for Selskabet saa vigtige Spørgsmaal.

I Anledning af Angrebet, der er fremsat i den nævnte Artikel i Bladet »Information«, har Selskabet foretaget en Undersøgelse vedrørende de »Stinnes«-Baade, der i den Periode, der kan være Tale om, er ankommet til København, og saa vidt vi har kunnet konstatere, ser Listen ud, som følger:

Navn	ankommet den	ankommet fra	med	Modtager	afgaaet den	afgaaet til
Masuren	18/3	Nordenham	3052 t Koks	KKKK	22/3	Nordenham
Mülheim-Ruhr	22/3	—	7100 t Koks	KKKK KBK Prima Norstrand	2/4	—
Königsberg-Preussen	18/3	—	2868 t Koks og Kul	Belysn. V. KBK KKKK Prima	22/3	—
Dieter H. St.	4/4	—	2419 t Koks	KKKK	6/4	—

Den næste Stinnes Baad er efter Oplysningerne først ankommet hertil den 26. April 1940.

Saavidt det kan ses, har ogsaa »Ost-Preussen« anløbet København i den om-

handlede Periode — i hvert Fald er den ifølge Meddelelser fra A/S Albert Jensen til Rederiet afgaaet fra København til Malmø den 1. April 1940.

Som det vil ses af ovenstaaende Opstilling, er »Masuren« og »Königsberg-Preussen« afgaaet samme Dag, nemlig den 22. Marts 1940. Saavidt det har kunnet konstateres, er begge Skibene imidlertid kommet tilbage til København den 27. Marts 1940. Grunden maa formodes at være den svære Is, som det ikke har været muligt at forcere.

Foruden at den i »Information« nævnte Dato ikke kan passe, kan der paavises den Unøjagtighed i »Information«s Skitser, der paastaas at være tegnet paa Stedet, at »Masuren« ikke har Maskinen agter, men midtskibs, og at den anden Baad ikke bar et »Stinnes«-Navn, men Navnet »Königsberg-Preussen«.

»Masuren« har før sin Afgang den 22. Marts 1940 faaet Sandballast, hvilket fremgaar af Skibsafregning fra Albert Jensen A/S, der i sine Bøger har en saadan Udgiftspost til Beløb Kr. 900,00.

Sandballasten blev placeret paa Agterdækket for at faa Skruen i Vandet. Det menes ikke, at »Königsberg-Preussen« har faaet Sandballast; dette skulde ogsaa være unødvendigt, da den har Maskinen agter.

En Plan af »Masuren«, der viser, at Baaden har Maskinen midtskibs, vedlægges.

»Masuren« er derefter afgaaet 2. April 1940 til Koppervärkshamn ved Hälsingborg, hvortil Baaden er ankommet samme Dag, for at laste Jernbriketter til Emden. Den 5. April er den afgaaet fra den svenske Havn og har samme Aften paa Helsingør Red faaet dansk Lods ombord, hvorefter den uden Ophold er gaaet videre med Lods ombord vestpaa gennem Storebælt, hvor den danske Lods er kvitteret ved Albuen (i Nærheden af Nakskov).

»Mülheim-Ruhr« og »Welheim« maa ligeledes være afgaaet i de første Dage i April, idet de ifølge de indhentede Oplysninger har faaet Lods ombord paa Reden i Helsingør den 5. April, og alle Skibe er fulgtes ad til Albuen. Til Dokumentation vedlægges Fotokopi af Brev fra Firmaet K. F. Marstrands Efterfølger, Helsingør, dateret 30. December 1946. Ligeledes vedlægges Genpart af et Brev fra A. B. Otto Hillerström, Hälsingborg, dateret 30. December 1946, hvoraf fremgaar, at »Masuren« har opholdt sig i Koppervärkshamn som forannævnt.

»Königsberg-Preussen« er den 3. April afgaaet til Nordenham via Lillebælt, Alssund, Holtenau, hvilket viser, hvor vanskelige Isforholdene paa dette Tidspunkt endnu har været.

Saavidt det kan ses, har der i den nævnte Periode ikke været flere Stinnes-Skibe i København eller i de danske Farvande.

Udover at meddele disse faktiske Oplysninger skal vi tilføje, at der ikke ved de Undersøgelser af Selskabets Forhold, som vi i de forløbne Aar har haft Lejlighed til at foretage, er fremkommet noget, der indeholder Støtte for, at de paagældende Rygter skulde have deres Rigtighed.

Med Ærbødighed

I. Strand. **E. Richter.**

Indlæg: 3 Bilag.

D. „MASUREN“

Klasse: Germ. Lloyd 100

Unterscheidungssignal und F. T.-Rufzeichen D A D E

M. 1:400

6T 6T 6T 6T

Mannschaft

Hinterp.

Raum IV

Raum III

Brückendeck

Masch. u. Kessel Raum

Raum II

Raum I

Vorrräte

Vorp.

31'6" × 23'8"
9,6 × 7,2 m

29'6" × 23'8"
9 × 7,2 m

Abmessungen.

Länge ü. a.	91,65 m	300'8"
Länge zw. Lotlinien	84,00 m	275'[illegible]
Breite ü. a.	14,56 m	47'[illegible]
Raumtiefe	[illegible] m	18'[illegible]
Tiefgang auf Sommerfreibord in Seewasser ca	5,91 m	19'[illegible]
Winter ca	5,79 m	19'[illegible]
Frischwasser ca	6,05 m	19'[illegible]
Sommerfreibord Frischwasser ca	6,00 m	19'8"
Winter ca	5,84 m	19'[illegible]
Tropenfreibord Frischwasser ca	6,17 m	20'[illegible]

Laderauminhalte

Raum I	Schüttgut	1400 Tonnen	35,20 cbm	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Raum II	„	1245 „	43,60 „	[illegible]	„	[illegible]
Raum III	„	1160 „	40,90 „	1069	„	37,80
Raum IV	„	1050 „	37,10 „	968	„	34,70

Erbaut im Jahre 1935 von F. Schichau Elbing A.-G. Danzig

Reg.-Tonnen	[illegible]	[illegible]
Tragfähigkeit	Sommer [illegible]	[illegible]
	Winter [illegible]	[illegible]
	Sommer Frisch H[illegible]	[illegible]
	Winter	1425 to
Ballast insgesamt	ca	454 T
Kesselspeisewasser	ca	45 T
Trinkwasser	ca	[illegible]
Treibstoffe	ca	[illegible]

Navigatorische Ausrüstung.

[illegible]

Bunkerinhalte

[illegible]

Maschinenanlage

Art der Hauptmaschine: Doppelwirkende Verbund-Wasserrohrkessel [illegible]

Cylinderabmessungen

Kolbenhub

Indizierte Maschinenleistung

Schiffsgeschwindigkeit

Kessel [illegible]

Gesamtheizfläche

Art der Speisepumpen

Leistungsfähigkeit [illegible] Liter [illegible]

Dieselmotorenanlage [illegible]

Wasserballast

Raum I

Raum II

Raum III

Underbilag 2.

F. MARSTRANDS EFTERFØLGER
ETABLERET 1833
INDEH. JULIUS KOPP

SKIBSPROVIANTERING

KLARERING, HAVARIAGENTUR

BEFRAGTNING, SPEDITION, ASSURANCE

TELEGRAMADRESSE: MARSTRANDS
CODES: SCOTTS 10 - ABC 5 - BOE
TELEFONER: 27 - 46 - 427 - 1364 - NATTELEFON 427
RIGSTELEFON 5 - N. E. KOPP, PRIVAT 277
POST BOX 14

NK

HELSINGØR, den 30.12.1946.

Aktieselskabet Albert Jensen,
København.

Tak for Deres Brev af 28.ds. vedrørende de tidligere tyske Skibe "Mülheim Ruhr, Masuren og Welheim". Under Henvisnigg til Dagens Telefonsamtale meddeler vi Dem herved følgende supplerende Oplysninger:

"Welheim" - Lodsen kvitteret den 6.April 1940
Dybgaaende 17' - 5454 Brutto Tons

"Mülheim Ruhr" - Lodsen kvitteret den 6.April 1940
Dybgaaende 16' 6" - 5350 Brutto Tons

"Masuren" - Lodsen kvitteret den 6.April 1940
Dybgaaende 19' 8" - 2382 Brutto Tons. Denne Baad var ikke tom, men lastet. Hvorvidt den var fuldlastet kan ikke konstateres.

Samtlige Lodser er altsaa kvitteret den 6.April 1940, og man drager heraf den Slutning at Baadene er afgaaet fra Helsingør den 5. April. Da det hverken af Lodsseddel-Kopierne eller Journalerne fremgaar hvilken Dato Lodsen er sat ombord paa Helsingør Red, beklager vi ikke at kunne meddele Dem de nøjagtige Datoer, men vi haaber, at de meddelte Oplysninger er tilfredsstillende.

Altid til Tjeneste med yderligere Oplysninger forbliver vi.

med Hilsen
pr. K. F. MARSTRANDS EFTF.

Skibe, der fra Reden ønsker Forbindelse med os bedes om Dagen hejse Flagsignal: M, om Natten fløjte K — — —

Underbilag 3.

3

CODEN
SCOTT'S WATKINS BALTIC WHITE SEA THE BOE CODE & LOMBARD CODE

A.-B. OTTO HILLERSTRÖM

REDERI-BEFRAKTNINGS & SPEDITIONSFIRMA

TELEGRAFISK ADRESS
CORFITZON HELSINGBORG
HILLERSTRÖMSCH HELSINGBORG
L.-

TELEFONER
10284 10462 - 10603 11299 13091 INSEVALLARE

HELSINGBORG den 30 dec. 1946.

Albert Jensen A/S,
Islands Brygge 22,
KÖPENHAMN S.

Medt Sunderlands
Dos. 2/1

Vi ha mottagit Eder skrivelse av den 23 dennes av vars innehåll vi tagit benägen del och ha i mellantiden låtit undersöka huru det förhöll sig med ångaren " Masuren " i april 1940.

Enligt hamnjournalen i Kopparverkshamnen anlände båten dit den 2 april 1940 och avgick återigen den 5 april till Emden efter det att full last av briketter intagits.

Om båtens vidare öden efter avgången från Kopparverkshamnen ha vi icke kunnat inhämta några upplysningar, och teckna :

Högaktningsfullt
AKTIEBOLAGET OTTO HILLERSTRÖM

80.

A.

Fortroligt.

MARINEMINISTERIET

København, den 8. Marts 1947.

Hermed 1 Bilag.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Ved Gennemgang af Sager om Vrag i danske Farvande er medfølgende Skrivelse fra Fyrdirektoratet, Brev A.Nr. 1147, J.Nr. 538a/1943 af 19. Februar 1943, til Marineministeriet angaaende Damperen »Hugo Stinnes«, som den 24. Marts 1940 blev torpederet ud for Thorsminde paa Jyllands Vestkyst, kommet frem og oversendes til Kommissionen som formentlig værende af Interesse.

Skrivelsen blev i 1943 af Hensyn til de da raadende Forhold henlagt og har af samme Aarsag ikke fundet Omtale i den af Søværnskommandoen i 1943 udarbejdede Generalrapport for Sikringsstyrken 1939—40.

Marineministeriet har truffet Foranstaltninger til at undersøge Mulighederne af nu at fastslaa Arten af Lasten om Bord i »Hugo Stinnes«.

F. M.

Vedel.

Bilag.

Fortroligt.

FYRDIREKTORATET
Overgaden o. Vandet 60. København K.

Den 19. Februar 1943.

Til Marineministeriet.

Herved tillader man sig at indberette, at Stenfisker Alfred Dixen under et Besøg i Fyrdirektoratet den 17. ds. for at søge Oplysning om et Vrag, som han agtede at købe til Bortsprængning, gav følgende Oplysning:

I Slutningen af April 1940 blev Stenfiskeren engageret af Tyskerne gennem Firmaet Heckscher & Søn til med Henblik paa Bjergning at dykkerundersøge Vraget af S/S »Hugo Stinnes«. I Henhold til de til Fyrdirektoratet indgaaede Oplysninger afgik S/S »Hugo Stinnes« i Slutningen af Marts 1940 fra Nordenham med en Ladning Koks til Firmaet Albert Jensen, København. Under Sejlads N. paa langs Jyllands Vestkyst blev Skibet den 24. Marts torpederet af en engelsk

Undervandsbaad og sank ca. 2,8 Sm. 268° fra Thorsminde Sluse. Besætningen, der bestod af 22 Mand, reddede sig ind til Thorsminde i Skibets Fartøjer med Undtagelse af Føreren, der toges om Bord i Undervandsbaaden.

Stenfiskeren, der foretog Dykkerundersøgelsen mellem den 1. og 7. Maj 1940 under Kontrol af to tyske Officerer, forklarer, at Skibet var lastet med Koks i Forlasten, hvorimod der ikke kunde ses Koks i Agterlasten. Derimod observeredes, at der under Broen fandtes 24 Kasser med Maskingeværer. Stenfiskeren var ikke nede i Agterlasten. Undersøgelsen gav iøvrigt til Resultat, at Skibet næppe kunde bjærges, og Tyskerne meddelte, at der ikke vilde blive givet Tilladelse til at bjærge fra Vraget.

I Henhold til disse Oplysninger maa man gaa ud fra, at Skibet foruden Maskingeværerne under Broen har haft noget i Agterlasten, der har været tænkt anvendt under Besættelsen af Danmark den 9. April 1940, og at der har været et vist Samarbejde mellem Tyskerne og Firmaet Albert Jensen.

Sinding.

B.

Fortroligt.

MARINEMINISTERIET

København, den 2. Juni 1947.

Hermed 3 Bilag.

Til Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

I Fortsættelse af Marineministeriets Skrivelse J. Nr. 372/1940 af 8. Marts d. A. oversendes hoslagt Afskrift af en under 20. Maj d. A. fra Jydske Marinekommando modtaget Indberetning med 2 Bilag vedrørende Dykkerundersøgelse af Vraget af Damperen »Edmund Hugo Stinnes«.

Paa det foreliggende Grundlag paatænker Marineministeriet ikke for nærværende at iværksætte yderligere Undersøgelser.

P. M. V.

K. Lundsteen.

AFSKRIFT

Bilag.

Fortroligt.

JYDSKE MARINEKOMMANDO

Aarhus, den 20. Maj 1947.

Hermed 2 Bilag.

Til Marineministeriet.

Vedrørende Vrag af »Edmund Hugo Stinnes«.

Herved fremsendes to Rapporter fra henholdsvis Lederen af og Dykkeren ved Mineholdet i Thorsminde.

Som det fremgaar af Dykkerens Rapport, kan der ikke bjærges noget af Interesse fra Vraget. En Udgravning af Nr. 1 og 2 Last vil sikkert være særdeles bekostelig. Opmærksomheden henledes paa den i Rapporten omtalte Kasse, der blev bragt om Bord i et andet tysk Skib. Tyskerne har antagelig selv fjernet, hvad der har haft Interesse.

Andresen.

Underbilag 1.

AFSKRIFT

Mine-Kvartermester II AA. NIELSEN

Thorsminde Minehold, den 15. Maj 1947.

Hermed 1 Bilag.

Til Stabschefen.

Ifølge Ordre fra Stabschefen den 31. Marts 1947 har Mineholdet den 7. Maj eftersøgt og undersøgt Vraget af Damperen »Edmund Hugo Stinnes«.

Da ovennævnte Damper flere Gange har været Samtaleemne, naar jeg i Løbet af Vinteren talte med Fiskerne i Thorsminde om de Vrag, der laa langs Kysten i Minerækkerne, kan jeg oplyse, at den blev torpederet af en engelsk U-Baad efter Beskydning i Marts Maaned 1940. Inden Torpederingen havde Mandskabet, 21 Mand, faaet 10 Minutter til at gaa i Baadene, Mandskabet gik i Land i Thorsminde med Undtagelse af Kaptajnen, som blev taget om Bord i U-Baaden.

Skibet stod med Kommandobroen over Vandet i 2 Dage, og Dækslasten var Koks. Dagen efter Torpederingen gik 2 Mand af Besætningen om Bord og bjergede en Kasse, som blev bragt om Bord i en tysk Trawler, som sejlede forbi.

Under Foregivende af, at jeg var personlig interesseret i Vraget, fik jeg en Fisker, som jeg havde ladet mig fortælle vidste, hvor Vraget laa, til at gaa med ud den 7. Maj for at vise mig Stedet, hvor Vraget laa, da det var nemmere end maaske at skulle ligge og stryge efter det en hel Dag.

Skibet skal efter Pejling ligge paa 56° 22′ 3 n Br og 8° 4′ 3 ø Lg: d. v. s. ca. 2 Sm fra Thorsminde retvisende Kurs 264°. Pejlingerne er taget fra Kutteren O 117s lukkede Styrehus, saa de var vanskelige at faa, desuden var der ingen Deviationstabel, saa Stedet kan ikke opgives helt nøjagtig.

Efter Undersøgelse blev der fastgjort en Flyder paa Vraget. Angaaende Undersøgelse af Vraget vedlægges hermed Rapport fra Dykkeren.

Aa. Nielsen.

Underbilag 2.

AFSKRIFT

Skibb.-Kvtm. II A. BAUM

Thorsminde Minehold, den 10. Maj 1947.

Til Stabschefen.

Hermed Rapport over Dykkerundersøgelsen af torpederet og sunket tysk Damper »Edmund Hugo Stinnes«.

Vraget laa med ca. 45° Bb. Slagside. Bb. Side er nedsandet med Lønningen under Havbunden. Forskibet er sprængt, og Nr. 1 og 2 Last fyldt med Sand. Overbygningen midtskibs er sprængt og Kedel og Maskinrum fyldt med Sand. Nr. 3 og 4 Laster tomme. Agterskibet (Puppen) tilsyneladende ubeskadiget. Masterne er knækkede ca. 2 Meter over Dækket og ligger ud over Bb. Side, sammen med Bommene og er nedsandet. Der fandtes intet Krigsmateriel og ingen Armering. Der er absolut ingen Mulighed for Bjergning af Vraget. Vandets Sigtbarhed ved Undersøgelsen var ca. 1,5 Meter og Dybden omkring Vraget ca. 18 Meter.

A. Baum.

81.

ALBERT JENSEN
Aktieselskab

København, den 22. november 1949.

Til den parlamentariske Kommission, Rigsdagen, Christiansborg Slot, K.

Vedr. *S/S »Edmund Hugo Stinnes«*.

I besvarelse af Kommissionens skrivelse af 18. oktober d. å. skal vi meddele, at vi som befragtningsagent, med Københavns Kul & Koks Kompagni Aktieselskab som befragter, den 5. marts 1940 har sluttet denne båd for en fuld ladning koks fra Nordenham i Tyskland til København. — Båden afgik fra lastepladsen til København den 21. marts 1940.

Vi har udelukkende fungeret som befragtningsagent og har ikke haft det ringeste kendskab til, at båden skulle indtage eller har indtaget andet end selve kokslasten.

Vi må derfor på det bestemteste afvise enhver tanke om, at firmaet Albert Jensen Aktieselskab har haft noget som helst kendskab til de i Fyrdirektoratets skrivelse af 19. februar 1943 til Marineministeriet omtalte forhold, og beklager meget, at Fyrdirektoratet uden noget grundlag har set sig foranlediget til at fremsætte så alvorlige beskyldninger mod vort firma.

Ærbødigst

Albert Jensen.
Aktieselskab.

-uafhængig af økonomiske Interesser

Information

-uafhængig af Partipolitik

PRIS 20 ØRE

TIRSDAG AFTEN DEN 18. FEBRUAR 1947

NR. 41 — 8. AARGANG

Landgangen paa Langelinie forud aftalt med Tyskere i København og Gesandten

Aktionens Feltraab, „Nordschleswig", blev givet betroede Folk i København den 8. April om Eftermiddagen — Stødtrop af herboende Tyskere skulde uskadeliggøre Politifolk og sikre Tyskernes Landgang — Konference hos Renthe-Fink om Aftenen med Tilbud om at sætte hele den tyske Koloni i Aktion

DET er i Virkeligheden forbavsende lidt, man, paa Trods af to Beretninger fra Den parlamentariske Kommission ved om selve Overfaldet paa København den 9. April, «Information» har i længere Tid fortsat en Undersøgelse, der paabegyndtes under Krigen, og dokumenterede for kort Tid siden, at der h a r ligget tyske Skibe ved Langelinie den 8. April, saa der var sikret Kajplads til det ventede Troppeskib.

Vi kan i Dag sort paa hvidt bevise, at h e l e Aktionen var planlagt indtil den mindste Enkelthed og kendt af Tyskere i København allerede den 8. April — ogsaa af Renthe-Fink, der saa indtrængende raadede Regeringen til intet at foretage sig. Man har som bekendt hidtil ment, at han var holdt i Uvidenhed for at kunne virke saa meget mere tilforladelig i Forhandlingerne med Dr. M u n c h.

Overfald paa Politibetjente planlagt

Ikke destomindre deltog det tyske Riges diplomatiske Repræsentant d. 8. April i en Forhandling om, hvorledes man ved Hjælp af Medlemmer af den tyske Koloni i København kunde sikre Landgangen. Det var planlagt, at man i givet Fald skulde sætte københavnske Politifolk ud af Spillet for at hindre dem i at slaa Alarm. Blandt Kolonitens Medlemmer udpegedes en lille Stødtrop, der stod parat paa Langelinie, f o r det tyske Troppeskib gled ind forbi Mil-delgrundens tavse Kanon!

Renthe-Fink var underrettet den 8. April!

Renthe Fink deltog i en Raadslagning om Forberedelserne paa Langelinie "Klokken" af om Aftenen den 8 April.

Meddelelsen til særligt udvalgte Medlemmer af den tyske Koloni er givet Klokken 17. Dagen for Overfaldet.

Man erindre Grænsegendarmerne, der i Sønderjylland blev skudt bagfra, for Tropperne kom!

For Sagen med visse Tyskere fremfor alt R e n t h e - F i n k, kan disse Oplysninger ikke undgaa at faa Følger. Og Den parlamentariske Kommission bliver nødt til at ændre sin Vurdering af, hvad der virkeligt skete. Der er i allerhøjeste Grad Tale om 5. Kolonne-Arbejde. Om det saa var Folk til at fastgøre Landgangsbroen paa Langelinies Kaj, saa var de udpeget i Forvejen!

Ligesom jeg gerne kort vil skildre for Dem de Begivenheder, der har ført til en Indsats af forskellige Personer og af mig selv ved Tropperne Landgang i København.

Mandag den 8 April 1940 havde jeg

(Fortsættes Side 2, Sp. 3).

Paa tværs af Grænserne

DET er vist efterhaanden gaaet op for os alle, at Stormagterne er blevet meget større og Smaastaterne meget mindre efter den sidste Krig. Paa saa godt som alle politiske og økonomiske Omraader er det Stormagtsinteresserne, der til syvende og sidst giver Udslaget. De smaa Lande klynger sig til UN i et tillidsfuldt Haab om, at der maa blive skabt en Verdensorden, som bygger paa Ret og ikke paa Magt, og hvor svært det end er at finde Lyspunkter bor de smaa Lande i hvert Tilfælde ikke forøge Mistilliden til en international Orden ved haanlige Skuldertræk og Mangel paa positiv Interesse.

I de smaa Lande har Udviklingen lært Offentligheden at se realistisk paa de internationale Forhold. Man henfalder derfor heller ikke i Fortvivlelse, fordi Stormagterne skændes bravt om store og afgørende Principper, fordi vi ved, at selv den mest effektive Verdensorganisation aldrig vil kunne forhindre Sammenstød mellem væsentlige Stormagtsinteresser, derimod spejder vi midt i Kævleriet med Ængstelse efter Tegn paa, at Stormagterne paa andre Omraader skal vise sig indstillet paa at lade sig lede af en mellemfolkelig Retsopfattelse

Ilolland fik en Prinsesse

Befolkningen underrettedes med 51 Kanonskud

HAARN, Tirsdag (RB fra Reuter)

I hele Holland vil Klokkerne ringe i Dag for at fejre Fødselen af en ny Prinsesse. Kronprinsesse Juliana nedkom Kl. 1.30 i Nat med en velskabt Pige paa 8 Pund. Baade Moder og Barn har det godt.

Fødslen kom overraskende, saa der var ingen Mulighed for at varsko Befolkningen, der først blev underrettet gennem de 51 Salutskud fra Slottet Soestdijk, hvor Begivenheden fandt Sted.

Prins Bernhard og Prinsesse Juliana har i Forvejen tre Døtre.

Strømafbrydelse ventes i Norge

OSLO, Tirsdag (A.P.)

Norge er indstillet paa, at den kommende Tid vil bringe store Vanskeligheder med Strømforsyningen samt med Olie- og Kulforsyningerne.

De norske Myndigheder overvejer holt at afbryde Elektricitetet i Nattetimerne, men vil dog først forsøge, om det er muligt gennem en frivillig Rationering at sætte Forbruget til strækkeligt ned.

Tysk Fotografi af Landgangen

Den danske Flyvemaskin-Fabrik nedbrændt i Morges

50 KZ-Maskiner hvoraf 40 skulde eksporteres, blandt Flammernes Bytte

Livsfarlige Situationer under Slukningsarbejdet

Værktøjet i en tilsidesatte Afdeling slap tilsyneladende med Vandskade. Her betragter en af Arbejderne sin Drejebænk. Hvornaar kan han begynde at arbejde ved den igen?

Den danske Flyvemaskinproduktion er i Morges blevet ramt af en Katastrofe. Landets eneste Flyvemaskinefabrik — Skandinavisk Aero Industri A/S — i Sydhavnen er totalt ødelagt af Brand. Tilbage staar kun de rygsværtede Mure. Skadens Omfang er endnu uoverskuelig, men det maa udregnes i Millionbeløb.

Foruden de uerstattelige Værktøjsmaskiner er hele den igangværende Produktion blevet Flammernes Bytte. Det drejer sig om 50 KZ-7 Maskiner, hvoraf de 40 skulde eksporteres, samt Zoneredningskorpsets nye flyvende Ambulance, der var saa vidt fremme, at den skulde afleveres i Løbet af tre Uger.

Brandslangerne hugger Hul paa Isen

Klokken 3 i Morges blev Brandvæsnet ringet op af en Mand i Scandiagade, der spurgte, om man var klar over, at KZ-Fabrikken brændte! Mens Sprøjterne var ved at rykke ud, kom

174

82.

Endnu er Tegnene næsten usynlige. Bag de internationale Hjælpeorganisationers ydre Skal kæmper brittisk og amerikansk Kapitalisme om Markederne i Kina, de internationale Fordelingsorganer i Washington synes stadig mere behersket af Stormagternes private Interesser i Stedet for af en retfærdig Fordeling af Raastofferne, og fra vore egne Interesseområader kan man nævne, at England under Dække af de mellemfolkelige Forhandlinger om Fiskeriet i Nordsøen søger at komme den danske Konkurrence til Livs. Jo, vi behøver ikke at se over Jernmuren i Øst for at finde Eksempler paa Stormagternes Udnyttelse af deres Stilling.

Det er denne Udnyttelse, som kompromiterer det internationale Arbejde og ødelægger Tilliden dertil. Vi ved, at der i de store Lande er Millioner af Mennesker, som sammen med de smaa Landes Befolkninger ønsker den internationale Ret fastslaaet og hævdet, men selv Lande, der indenfor deres Grænser tillader fuld Pressefrihed, giver kun sjældent andre Landes Meninger Mulighed for at blande sig i den indre Diskussion. Men ligesom der i et Parlament kan skabes et Flertal paa tværs af Partierne, saaledes vil der ogsaa kunne danne sig en Verdensopinion paa tværs af Landegrænserne. Det maa være Demokratiets Opgave at søge tilvejebragt Mulighederne for, at en saadan Opinion kan dannes thi heri vil det faa endnu et Vaaben mod internationale Brud paa Folkenes Retsopfattelse.

Det svensk-norske Forhold i 1940

Oslo og Stockholm udsender Hvidbøger om den tyske Transit gennem Sverige og andre Problemer fra Krigen.

Se Side 8

Aktionens Feltraab var „Nordschleswig", og de tyske sammensvorne paa Landjorden vidste ikke blot, hvornaar Troppeskibe kom, men ogsaa, hvornaar de tyske Bombefly vere vilde gaa ind over København. Det fremgaar indirekte af den Rapport, vi gengiver i Dag, hvor den, som skriver, taler om, at Flyverne kom „punktligt Klokken 6".

Københavns Erobring er organiseret af Luftattachean. Oberst Petersen under General Himer. Lederen af den hemmelige Gruppe, som traf Forberedelserne paa Land, var Chefen for det tyske Rejsebureau i København, von Zimmermann, der havde været i København i flere Aar. Han er identisk med den von Zimmermann, der deltog i Overfaldet paa Sorgenfri Slot den 29. August 1943 i Egenskab af SS-Officer.

Ritmester Schäfer, der ledede de tyske Nazister i Danmark, er en af Hovedmændene. Han er forgæves forsøgt arresteret af Frihedsbevægelsen mere end een Gang efter Befrielsen. Politiet vilde ikke beholde ham. Han afhøres i sin Tid paa „Information" efter at være blevet arresteret af vore Folk paa Gaden.

Rapporten af 12. April 1940

„Information" er i Besiddelse af en Rapport til Ritmester Schäfer, afsendt af et Medlem af den tyske Kolonel Werner Thiele, som dengang boede Toldbodvej 4, III. Dokumentet har paa et vist Tidspunkt befundet sig i Gestapos Besiddelse. Det staar til Den parlamentariske Kommissions Raadighed, hvis Kommissionen ønsker at tage Sagen op igen.

Rapporten er dateret 12. April 1940 og gengives her ordret i Oversættelse. De indskudte Overskrifter over Afsnit findes ogsaa i Rapporten.

Til Landeskreisleiteren i Danmark

Kære Particulie Schäfer!

Herved vil jeg gerne give Dem en personlig Beretning om Begivenhederne ved de tyske Troppers Indmarch i den Form, i hvilken jeg har oplevet dem.

Saarede Flyveres dramatiske Nat paa Øresunds Is

Natpostflyverens Besætning overnattede i Maskinens Ruiner

Vandret efter Lysene paa Svenskekysten

En af det danske Luftfartselskabs Postflyvemaskiner styrtede i Nat ned paa Øresunds Is ca. 5 Kilometer fra den svenske Kyst. Maskinen kom straks i Brand, men det lykkedes Besætningen, Førsteflyveren Combe, Andenpiloten Allnutt og Radiotelegrafisten Blomgren at redde sig ud af Flammerne, men Combe havde ved Styrtet paadraget sig et aabent Benbrud og Blomgren en Hjernerystelse og forskellige andre Kvæstelser.

De tre Mænd maatte tilbringe den iskolde Nat ude paa Øresund. Først i Morges Kl. 7 blev Combe og Blomgren observeret fra Færgen »Malmøhus« og taget om Bord i stærkt forkommen Tilstand. Allnutt, som var sluppet bedst fra Nedstyrtningen, var da allerede gaaet efter Lysene over Isen til Malmø for at tilkalde Hjælp. Han blev i Formiddags hentet hjem i Søredningskorpset Ambulanceflyver.

Højdemaaleren viste galt

Den saarede Pilot føres i Land

Postflyvemaskinen, en Dakota, kom fra Aalborg og skulde være i København ved Tøtiden. Imidlertid viste det sig, at Taagen laa tæt over Kastrup Lufthavn, og Postmaskinen blev derfor dirigeret til Bulloftø Flyveplads ved Malmø for der at afvente bedre Vejr. Inden var sket med en Række andre Maskiner, som landede velbeholdne i Malmø.

Det gjorde Aalborg-Maskinen imidlertid ikke.

Besætningen fortæller, at da de var et Stykke ude over Øresund, og Højdemaaleren viste 250 Fod, mærkede de pludselig et voldsomt Stød. I næste Øjeblik kørte Maskinen ben ad Isen med voldsom Fart. Blomgren sprang ud og maatede i Faldet Bevidstheden.

Saa begyndte det at brænde. Det lykkedes hende Combe, som havde faaet brækket Benet og taget Rorpinden op i Brystet ved Sammenstødet af Maskinen, og Allnutt at kravle ud, og det første, de gjorde, var at faa Blomgren til Bevidsthed. De var bange for, at han skulde frysse ihjel.

En Maskine kredser over Ulykkesstedet

I to Timer brændte det i Maskinen. Flyverne haabede, at Ilden skulde blive lagttaget fra Land eller fra Luften, og en Overgang saa det ogsaa ud som deres Haab skulde gaa i Opfyldelse idet en Flyvemaskine begyndte at kredse over dem i lav Højde. Blomgren stillede sig hen ved Vragets Forparti, hvor Ilden var stærkest, og gav sig til at vinke. Lidt efter forsvandt den kredsende Maskine ind mod Land — for at hente Hjælp.

Alarmeringen fra Firmaets Nattevagt. Allerede før Brandvæsenet naaede frem, var den store Montagehal et Flammehav. Et kraftigt Iskæver bredte sig over store Dele af Vesterbro og helt ude ved Gratedaværket kunde man se de vældige Flammer.

Under Ledelse af Brandinspektør Braak Thomsen paabegyndtes Slukningsarbejdet. Ingen af de nærliggende Brandhaner var effektive nok, hvorfor Brandmændene maatte hugge Hul paa Isen i Bassinet ved Fordfabrikerne. Vandet blev derefter pumpet op og 11 Ledninger var i Brug. Selv om de brandfarlige Vædsker befandt sig i et brandsikkert Rum, der modstod Ilden og Varmen, bredte Ilden sig med en utaalelig Hast.

Brandfolkene kom ofte i livsfarlige Situationer. Fire Ilt- og Gasfla-

Den nedstyrtede svære Tagkonstruktion og de forkullede Flyvemaskinesiel er brudt sammen til en forvridet Masse.

Fortsættes Side 2, Spalte 5.

sker eksploderede. En Gasflaske fløj som en Granat gennem den svære Mur og havnede langt ude paa en Mark lige ved Siden af en Regdykkervogn. Efter kort Tids Forløb faldt den svære Tagkonstruktion. De gloende Jernbjælker var fuldkommen forvitrede.

Ilden fik ny Næring fra Fabrikskontorer og Tegnesaler — alle Fabrikens Tegninger gik op i Luer, men til alt Held findes der Kopier hos Statens Luftfartstilsyn.

Om Brandaarsagen vides endnu intet. I Løbet af Dagen vil Politiets Brandafdeling foretage en indgaaende Undersøgelse i Ruinerne. Det vides, at Ilden er opstaaet i Nærheden af Fyrrummet. Fabriken anvendte Autogensvejseapparater i stort Omfang. Maaske er det en Gnist herfra, der har ligget og ulmet i Nattens Løb.

Er Branden paasat?

Blandt Fabrikens Arbejdere er det en udbredt Opfattelse, at Branden maa være paasat, og Brandvæsenet gjorde en Opdagelse, der styrker denne Tro. Da Sprøjterne ankom, var en Dobbeltlaage, der fører ind til Fabriksanlægget, brudt op.

200 Mand var beskæftiget i Montagehallen og Maskinværkstederne. Forelæbig bliver de beskæftiget med Oprydning og Reparation af det Værktøj, der maaske kan reddes. I de tilstødende Afdelinger er Vandskaden betydelig.

Skandinavisk Aero Industri A/S blev oprettet i 1938. Under Krigen laa Virksomheden næsten stille, men i 1945 blev den nye Fabriksbygning paa Slusholmen taget i Brug. Produktionsplanen for dette Aar omfattede 150 af den nye fire Personers Maskine „Lærken", der skulde være et Led i den kommende Eksportoffensiv. Interessen for disse Maskiner var meget stor, og Englænderne havde afgivet betydelige Ordrer. Til det danske Marked skulde leveres Lufttaxi, Skolemaskiner og flyvende Ambulancer. Til Sommer skulde Produktionen stige til fire „Lærker" om Ugen og i Løbet af Efteraaret var det Meningen, at Fabrikken skulde aflevere en om Dagen. Z—.

Frost-Rekord i Nat

Minus 18 Grader — men forholdsvis tilfredsstillende ismæssigt set

Natten satte Vinterens Rekord i Nat med minus 18 Grader i Aalborg. Holstebro og Aalestrup havde 17 Graders Frost, Hastrup 7. I Morges fra det 16 Grader ved Holstebro, Karup og Aalborg — 6

Af Danmarks ældste Flyvemaskinefabrik er nu kun de regnvaridede Mure tilbage —

Landgangen paa Langeline

(Fortsat fra Forsiden)

Klokken 5 Eftermiddag hos Gesandtskabsraad, Partifælle Dr. Schaller en Konference i Sagen om F. Köster fra Berlin, for Tidens København, for hvis Børn der efter Ordre fra den tyske Formynderskabsdomstol skal udpeges en Formynder. Efter Aftale med Dem havde jeg udsat NSV-Wart i Ortsgruppe Kopenhagen Partifælle von Zimmermann til Formynder og opfordret ham til at deltage i Konferencen.

Zimmermann kom forholdsvis opfordret og med Forsinkelse til Konferencen og bad om den maatte blive afbrudt i 10 Minutter, da han øjeblikkelig maatte tale alene med mig i en Sag, som hastede meget. Jeg gik med Z. ind i Landeskreis-Kontoret, hvor vi var alene, og hvor han spurgte mig, om jeg havde været Soldat — hvad jeg benægtede — og afkræftede mig Æresord i en Sag, som vi skulde drøfte.

Z. gjorde gældende, at han straks havde Brug for fem Partifællers, der — til Dels ved Hjælp af en Lastbil — Klokken 4,15 Natten mellem den 8. og 9. April paa Langelinielakeien skulde afbøde noget, hvorved 3 Partifællers ved denne Lejlighed skulde hjælpe til med at fastgøre Landgangsbroen til det Skib, som ventedes. Derefter havde jeg som særlig Opgave, at begive mig ad den hurtigste Vej til den danske Artillerikaserne paa Øen Amager i Ke- til at gennemføre Aktionen. Ligesom det vilde være paa sin Plads at tale mindst muligt om Sagen, Jeg sagde til Gesandten — under Henvisning til min tramfarts Redegørelse — at han ikke maatte misforstaa Deres Afgørelse. Som bekendt indlandt jeg mig endnu engang sent om Aftenen den 9. April i Deres Bolig for at meddele Dem Gesandtens Svar. Da det fremgik heraf, at det har drøftede sig om en Aktion i Rigets Interesse, blev det til. at tire andre Partifællers og jeg skulde deltage i Aktionen.

Troppernes Landgang den 9.-4.-1940 om Morgenen Klokken 4,15

Klokken 3,45 om Morgenen den 9.4. 1940 forlod jeg min Bopæl paa Foldbodvej, efter at jeg hjemme endnu engang havde overtydet mig om, at der ikke ligefandt sig nogen Partikorrespondance i min Lejlighed. Ligeledes lod jeg mit Pas og min Partibog blive tilbage i Lejligheden. Ad Omvej naaede jeg til Langelinie, hvor jeg, efter at have givet Feltraabet „Nordschleswig", paa et aftalt Sted traf Partifællerne Grett. Zimmermann og en mig ubekendt Herre. Jeg havde personligt overbevist mig om, at der paa hele Langelinie overhovedet ikke befandt sig danske Politifolk. Noget længere borte fra Modestedet holdt en stor Kultlastbil, i hvilken Partifællerne Jahn

Sukkerfabrikernes Aktiekapital op paa 30 Millioner

Forhandlinger med Handelsministeren om Koncession for en længere Aarrække

Under Debatten om Sukkerfabrikerne i Folketinget udtalte Handelsministeren, at der forestod en Modernisering og Kapitaludvidelse indenfor Fabrikerne. Københavns Kobmandsforenings Blad »Kolonial-Kobmanden« oplyser nu fra velunderrettet kilde, at det er Tanken at søge Aktiekapitalen bragt op til omkring 30 Millioner Kr. Den nuværende Aktiekapital er paa 22,5 Mill. Kr., efter at der i 1912 var sket en Kapitaludvidelse med 7,5 Mill. Kr. til kurs 150. I Øjeblikket ligger Kursen paa Sukkerfabrikernes Aktier paa 179—180. For de senere Aar har Sukkerfabrikernes koncession kun været fornyet for et Aar ad Gangen, men naar der nu er Tale om Udvidelser, vil Fabrikernes Ledelse søge garanti for Koncession gennem en længere Aarrække, og herom skal der føres Forhandlinger med Handelsministeren.

Flyveulykken i Øresund

(Fortsat fra Forsiden)

ningen var det ikke muligt at gaa galt af, men de forsøgte de to tilbageblevne at varme sig ved at krybe ind i Halepartiet, der af en eller anden Grund ikke var blevet Flammernes Byte. De haabede stadig paa Undsætning, i det mindste saa længe det begyndte at lyste, men der kom ingen Hjælp.

Først Kl. 7 blev de taget op af Færgen »Malmøhus«.

Kaptajnen paa Malmøhus fortæller

Herom fortæller Færgen, kaptajn, Sjøholm:

— Vi anede intet om, at en Maskine var faldet ned paa Isen mellem København og Malmø, men Kl. 7, 40 Minutter efter, at vi var gaaet fra Malmø, bemærkede vi fra Kommandobroen nogle mærkelige Tingester paa Isen. Det var omtrent 3 Distancominutter fra Vikhøgs Fiskerleje ud for Barsebæk. Det kunde først nærmest se ud, som om nogle Fiskere havde slaaet en lille Hytte op for at have et Sted at søge Ly for den kolde Vind. Men saa opdagede vi Motoren, der laa for sig et Stykke fra Vraget, og en lang Skuestribe paa Isen. Da saa tilmed en Mand kom kravlende ud og gav sig til at vinke, var vi klar over, at der var maatte være Ambulancer parat i Frihavnen, naar Færgen lagde ind

Blomgrens Hustru havde faaet at vide, at Manden var død

Mellem de mange, der stod og venteede ved Færgen, da den Kl. 9 løb ind i Frihavnen, var Radiotelegrafist Blomgrens Hustru, og hun fik naturligvis straks Lov at komme ombord til sin Mand, der var anbragt paa Hynderne i Damesalonerne under Dækket. Hun var lykkelig, da hun hørte, at Blomgren antagelig er sluppet med nogle ydre Kvæstelser og en Hjernerystelse. Gudskelov, sagde hun, det var været nogle frygtelige Timer, siden jeg Kl. 6 i Morges fik at vide, at han var død.

Combe og Allnutt er begge Englændere, som er gaaet i DDL's Tjeneste.

De to Flyvere blev i Ambulancer, der kørte helt ind paa Færgen, bragt til Hospitalet. Allnutt er sluppet uskadt.

Ingen af de andre er livsfarligt kvæstede.

Flyver over Ulykkestedet i Nat

I Kastrup Lufthavn fortæller man, at man allerede ved 1-2 Tiden var klar over, at der var noget galt. Den forulykkede Maskine fik sammen med to andre Natmaski-

Lægen, der hjalp Flyverne paa Isen, fotograveret i Frihavnen

noget galt og gik saa tæt til Vraget, det var tilraadeligt ner paa Grund af Taagen Ordre til at gaa til Malmø, hvor Flyvepladsen endnu var aaben. De to Maskiner landede ogsaa vel-

tirader i Kastrup, København, havde for. øvrigt i Gaar Landets højeste Temperatur med mjøse i Grad. Derimere har Tø-vejret, der i Gaar skinbredes, gaaende svagt, svigtet, saaledes som Meteorologerne ogsaa var bange for. Højtrykket over Island og Grønland skal forvejde, for det bliver godt. Det er der ingen Udsigt til lige straks.

Trods den strengere Frost er det, som man Jaktuetikens har lettet lidt. Det er Vind og Stræm, der har givet de gode Betingelser. Der gjøres ? Turs over Hjerbelt i Gaar, og man regner med mindst det samme Antal Fartøjerne i Dag. Aarhus—Kalundborg-Ruten vøvernattere nu paa Banner. Som bebudet i Gaar har DFDS maattet indstille Oslo-Ruten. Det drejer sig deg forkaabestig kun om faa Dages Billstand.

Udsigt til temmelig streng Frost

Udsigten til Midnat for det nordlige Jylland: Svage skiftende Vinde med temmelig streng Frost og Taagebanker bist og her, især i Nat. og Morgentimerne. Iøvrigt gennemgaaende ringe Skydekke.

For sydlige Jylland, Øerne og Bornholm: Temmelig svag østlig og sydøstlig Vind med ret nemalrede Temperaturer. kold og bist og her Taagebanker, især i Nat. og Morgentimerne. Iøvrigt gennemgaaende ringe Skydekke

TAG MED TIL

Højfjeldet!

Træffer De en hurtig Bestemmelse, kan De naa at komme med paa en af vore Ture til Højfjeldet i Valdres.

Hotellet ligger i 900 Meters Højde, har alle moderne Bekvemmeligheder, og er omgivet af et fortræffeligt Skiterræn. Blot en Tur paa en Time, og De befinder Dem i et Omraade med en enestaaende Udsigt over Norges storslaaede Fjeldverden.

9 Dage alt incl. Kr. 356.00

Afrejse fra København 24. Febr

Indlegning hos

Rejse Information

St. Kongensgade 19

Kbhvn. K. Tlf. C. 1478. Lokal 21

København og et sætte mig i Forbindelse med Luftattaché, Oberst Petersen i Gesandtskabet aldeles angaaende, hvis der i Emergence blev slaaet Alarm paa nogen Maade. Jeg anvendte Ord andre Partifæller, som han ligeledes vilde informere.

Jeg svarede Z., at jeg som Ortsgruppeleder og dermed som Myndighedsudøver ikke var beføjet til at deltage i en saadan Aktion, saameget mere, som en Fiasko ikke bare vilde medføre Risiko for min Persons Aistraffelse, men for Opholvelse af NSDAP i Danmark og dets Organisationer. Z. gentog, at det her drejede sig om en overordentligt vigtig Sag og at han dertil kun kunde bruge virkeligt paalidelige Folk, hvorfor han ogsaa var nødt til at trække mig ind i Aktionen. — Jeg svarede Z., at han i denne Sag først maatte sætte sig i Forbindelse med Dem.

Jeg fortsatte derefter min Samtale med Dr. Schäller. Da den var ved at være forbi, kom Z. igen ud fra Kontoret og meddeelte mig, at han havde talt med Dem, og at De havde givet Deres Samtykke til min Deltagelse i Aktionen. Samtidig krævede Z. imidlertid, at man under Aktionen efter Omstændighederne maatte kunne nødtvingere en Politipatrouille. Dette var et nyt Moment, og da Foretagendets Omfang var mig ubekendt, holdt jeg det for raadeligt om Aftenen at opsøge Dem paa Deres Bopæl og at spørge Dem, om De under disse Omstændigheder fastholdt Deres Samtykke, saameget mere, som det ogsaa for de andre Partifæller Vedkommende drejede sig om Folk med Tillidshverv.

Da De var alene og ikke kunde forlade Deres Bopæl, begav jeg mig paa Deres Opfordring henimod Klokken 8 (ifølge Klokken 21, Red.) til den tyske Gesandt personlig og gjorde ham i Deres Navn gentagne Gange opmærksom paa, at denne Aktion af enkelte Partifæller tilsyneladende ikke var tilstrækkeligt forberedt, saaledes var det f. Eks. ikke aftalt, hvad Partifællerne skulde svare, hvis de i Uhlde faldt i Hænderne paa en dansk Politipatrouille, eller hvad den Partifælle skulde svare, der var udpeget som Fører af Lastbilen, hvis denne Vogn blev standset om Natten. Jeg gjorde, i Deres Navn, gentagne Gange Gesandten opmærksom paa, at De naturligvis var villig til at sætte Partiet og Kolonien helt og fuldt ind, hvis det drejede sig om en i Rigets interesse nødvendig Foranstaltning.

Efter en Konference med Luftattaché Oberst Petersen, sagde Gesandten til mig, at han virkelig ikke kunde hjælpe mig i denne Sag, thi det forbød hans Stilling ham. Jeg maatte imidlertid absolut stole paa de Folk, der havde givet mig til Opgave at være med og Sporns sad. Længere ude paa Langelinie saa jeg i Market Skyggerne af nogle Skibe. Jeg havde allerede fra en Damper, Kommandobro hørt nogle tyske Kommandoraab.

Pludselig aagde Partifælle Zimmermann, der ledede Foretagendet, at det tredje Skib med den grønne Lanterne nu havde lagt til, hvorefter vi i Lab begav os ben til det. Da vi saaede frem, var en stor Del af Soldaterne allerede landet og Kajen afspærret af en Kæde Vagtposter. En tysk Officer spurgte mig om Feltraab, hvorefter vi dirigerede Lastbilen ben til Skibet. Paa Zimpermanns Ordre løb Partifælle Graff og jeg til Graffs Bil, der befandt sig langt derfra ved Jernbanedæmningen (Vidduktet?) Derved fik vi fastslaaet, at de første tyske Skytter allerede langt fremme i Retning mod Byen var gaaet i Stilling med deres lette Maskingeværer.

Graff kørte mig til en Autoholdeplads inde i Byen, hvor jeg tog en Taxa og opgav en Adresse i en Gade i Nærheden af Artillerikasernen. Den havde jeg Aftenen før ledt op i Vrivseren. Da jeg var kommet dertil, patrouilleredе jeg i Parken omkring Artillerikasernen, efter Aftale halvanden Time til henimod 6,30 Morgen, uden at jeg bemærkede nogen Alarm paa Kasernen. Punktligt, paa Slaget 6, flø en Række tyske Flyvere i lav Højde ind over Byen.

Paa Vejen til min Bopæl, som jeg paa Grund af Sporvognenes Standsning maatte tilbagelægge til Fods, erfarede jeg af Arbejderne paa Gaden og af Aviasvigere, at tyske Tropper var landet i København, og at hele Bylelen i Nærheden af Langelinie — og dermed ogsaa min Bopæl — var afspærret. Paa Kongens Nytorv landt jeg det første af General Kauplsch paa Dansk (!!) affattede Opraab til Befolkningen, sedkastet af tyske Flyvere. Da jeg drejede ind i Bredgade, traf jeg midt paa Gaden den første tyske Soldat, der gaaede alene gik i Retning af Byens Centrum, skønt han, som han paa min Forespørgsel oplyste, vilde i den modaste Retning til en tysk Vagt ved Gothensgaarden. Den danske Befolkning saa paa denne Episode med Forbavselse og Interesse, uden at noget bemærkelsesværdigt skete.

Midt i Bredgade traf jeg yderligere tyske Soldater, der var beskæftiget med at afvæbne danske Infanterister. I Nærheden af det kongelige Slot var flere Afdelinger danske Gardister truadt ud i Række og Geled med opplantede Bajonetter. Der, hvor Bredgade ender i Grønningen og Vejen til Langelinie, var Vejbanen afspærret med Autodrosker og andre Køretøjer og besat af tyske Poster, der lod mig gaa igennem paa Feltraabet, saa jeg kunde naa min Bopæl, der ligger i umiddelbar Nærhed af denne Afspærring. Overalt paa Gaderne havde samlet sig kæmpemæssige Menneskemasser, der fuldkommen rolig saa paa Troppernes Indmarch.

Klokken 8 begav jeg mig til Landsikrets-Kontoret i den tyske Gesandtskabs Bygning, efter at have passeret flere tyske og danske Spærrekæder, i Gesandtskabet lod jeg mig udstede en Passersedel. Jeg blev ved 10-Tiden kaldt til Luftattaché, Oberst Petersen og der foreslillet for General H. Lemer, der efter en Konference med Gesandten bad mig om at tage mig af Indkvarteringsspørgsmaalet. Jeg har i de følgende Dage til Dels alene, til Dels med de to Indkvarteringschefer hos General Kauplsch beskæftiget en Række Hoteller og beslaglagt Værelser til de enkelte Stabe, ligesom jeg har beset forskellige Skoler og Villaer, hvor der kan indrettes Logis for Mandskabet eller Arbejdsværelser for Stabene. Samarbejdet med de danske Myndigheder og med Befolkningen var helt igennem gnidningsfrit. I to Tilfælde viste sagen sig endog overordentlig hensyntagende til at stille forhaandsvis store Villaer med fuld Møblering gratis til Værnemagtens Raadighed(!)

Hermed er min ledsagelse afsluttet

Hell Hitler. W. Thiele.

Nogle af vore Folk gik ud paa Isen med en Stige, der var gjort fast til Skibet med en Trosse, og paa den Maade fik vi de forsøkkede ombord. De var stærkt forkomne og bledige

To Læger ombord paa Færgen

Til alt Held befandt der sig ombord paa Malmøhuus to Læger, nemlig den danske Dr. Henry Olsen, der har været i Stockholm for skærmfie Aflale om Salget af en Klinik, og en svensk Læge, Dr. Hultberg.

De to Læger aflagde en foreløbig Forbinding, og man kvikkede de saarede op med Whisky og Cigaretter. Gennem Radiotelefonen anmeldede man om, at der behøvedes, mer den, som fattes af Combe, naaede ikke frem. Man kunde i Radioen, i Kastrups Kontrolraum deltage hvorledes den pagte Forbindelse med Ballerup, men saa opstaaede Signalerne. Kort efter blev der en ter lukket op for Kastrup, og da en Maskine med Luftkaptajn Wulff som Fører vendte hjem. Mev den paany sendt ud igen for at søge at lokalisere den manglende Maskine. Wulff opdagede den paa Isen og landte selv sine Projektører, hvorved han kunde skinnie Mærdene derude, dog var ikke muligt at forvinge noget, saa længe der var mørkt.

Sjøhs ved Dagry gik Ensens Ambulance, hvor med Luftkaptajn Damm og Ingeniør Th. Andersen paa Vingerne og flej ud til Ulykkesstedet.

Besøredningskorpsets Maskine landede paa Isen ved Siden af Vraget, men da var de Forulykkede taget op af Færgen.

Der venter udsendt en Rapport om Ulykken senere paa Dagen. ile.

Forringede Chancer for Sydslesvigerne paa London-Konferencen

Deres Sag naar næppe frem til afgørende Instanser, og en sydslesvigsk Delegation er endnu ikke kommet

LONDON, Tirsdag.
(RB's Korrespondent)

Sydslesvigernes Chancer for at faa deres Sag for afgørende Instanser indem Moskva-Mødet formindskes for hver Dag, der gaar. Der er dog stadig Haab om, at det Memorandum, som den sydslesvigske Deputation afleverede i Kiel den 27. Januar, vil naa frem til London i Løbet af de nærmeste Dage, hvorpaa det straks vil blive taget op til Behandling.

Dette er imidlertid ikke saabetydende med, at dets indhold forelægges for de fire Udenrigsministres Stedfortrædere eller Udenrigsministrene selv.

Det i Lørdags i Kiel med dansk Mellemkomst afleverede Memorandum skal ligesom Sydslesvigernes videregaaende Ønsker først studeres i Berlin, inden det sendes videre til London.

Det er muligt, at dette begrundede Memorandum om Flygtningenes Fjerneelse og administrative Adskillelse vil blive betragtet som et rent kritisk administrativt Spørgsmaal og derfor ikke kraeft videre, medens der skulde være større Sandsynlighed for, at Sydslesvigernes vidtrækkende Ønsker behandles som en Sag, der først og fremmest angaar alle fire Allierede.

Anholdelsen af en sydslesvigsk Delegation til London har været venteli nogen Tid. Paa denne Maade ønsker man fra Sydslesvigernes Side at kunne paaskalde Stedfortrædernes Opmærksomhed ad en hurtigere og sikrere Vej end gennem Administrationens mange Kontorer.

En Talemand for det engelske Udenrigsministerium oplyser imidlertid paa Forespørgsel, at han endnu ikke har hørt noget om Visumansøgninger fra en saadan Delegation.

1000 Gange stærkere Atombombe

CHICAGO, Tirsdag.
(RB fra Reuter)

Den amerikanske Atomforsker Edward Teller skriver i Atomvaabenrevue Tidsskrift, at Fremtidens Atombomber vil kunne udrigge et Omraade, der er Hundrede Gange større end det, Nutidens Bomber kan ramme. Bomberne vil kunne blive indtil Tusind Gange kraftigere end de, der blev anvendte over Japan. I Fremtidens vil en Bombe, der bliver sænkanket ned for den amerikanske Kjøbenhavnskyst, kunne narrette frygtelig Skade langt inde i Landet gennem slæe radioaktiver Eftervirkninger

-uafhængig af økonomiske Interesser

Information

-uafhængig af Partipolitik

PRIS 20 ØRE • • ONSDAG AFTEN DEN 19. FEBRUAR 1947 NR. 42 — 5. AARGANG

Dramaet paa Isen

DER er et Par Enkeltheder i Dramaet om den danske Natpostflyvers Nødlanding paa Øresunds Is, som stemmer til Eftertanke. Eftersøgnings- og Redningstjenesten synes noget tilfældig, og de officielle Forklaringer virker ikke beroligende.

Der sker, sagt i Korthed, det, at Maskinen styrter ned og brænder paa Isen, saa Banlet ses af to andre danske Maskiner. Radioforbindelsen med baade svensk og dansk Lufthavn glipper, og det er langt over Maskinens yderste Landingsfrist. Det lyder under disse Omstændigheder ikke urimeligt, at »man blev klar over, at et Uheld muligt var indtruffet«. Under Risiko — paa Grund af Tougen — lokaliserer en dansk Flyver Ulykkesstedet og angiver en omtrentlig Position. Derefter rekvirerer man en Isbryder, som ligger ved Hven, mange Sømil borte, og synes saa iøvrigt at have ment, at Besætningen var omkommet. Den findes i Live, da Færgen »Malmöhus« sejler forbi paa sin vante Morgentur. En af Flyverne er vandret over Isen til Land i 15 Graders Kulde uden Overtøj. Det hele ender lykkeligere, end nogen kunde ane.

I dette Hændelsesforløb er der adskilligt at undre sig over. Hvad gjorde Svenskerne, som var Ulykkesstedet nærmest? Hvad foretog den svenske Marines Efterretningstjeneste sig? Hvorfor forsøgte man ikke at undsætte med Isbånds-Ekspedition fra Kysten. Naar en saaret Flyver kunde gaa over Isen, kunde raske Fiskere med en Isbaad vel ogsaa gaa den modsatte Vej, selv om deres Opgave var blevet vanskeligere, fordi de ikke havde Lys at gaa efter. Fremfor alt: Hvordan kan det gaa til, at Malmøfærgen,

Jamen, jeg siger dig jo...

... det er min Patient

(eller som en amerikansk Bladtegner opfatter Stormagternes Forhandlinger om Tyskland.)

De politiske Kartoteker:

Justitsministeren vil nu redegøre

Opposition indenfor Labour mod Bevins Palæstina-Politik

Restriktionerne mod den jødiske Indvandring opretholdes

LONDON, Onsdag (Reuter Special)

Arbejderpartiet, der ved Valget forpligtede sig til Afskaffelse af Hvidbogs-Politikken om Restriktioner for den jødiske Indvandring til Palæstina og til Fremme af Arbejdet for Skabelse af et jødisk nationalt Hjem i Palæstina, er kommet i en noget vanskelig Situation ved Udenrigsminister Bevins Beslutning om at indføre Palæstinaproblemet for De forenede Nationer uden at foretage nogen Indstilling eller indføre Ændringer i den i Hvidbogen fastsatte Praksis.

„Restriktionerne opretholdes

Bevins Beslutning opfylder ikke nogen af de ved Valget indgaaede Forpligtelser.

De i Hvidbogen fastsatte Restriktioner vil blive opretholdt i hvert Fald indtil September, samtidig med, at Regeringen tilsyneladende ikke vil gøre noget Forsøg paa at overtale De forenede Nationer til at naa til en Løsning, der falder i Traad med Zionisternes Ønsker.

Blandt Arbejderpartiets Medlemmer er flere ledende britiske Zionister og et stort Antal Jøder, der altid har støttet Zionismen. Der findes tillige en Fløj ikke-jødiske af Partiet, der betragter Zionismen som et af de demokratiske Idealer, som den britiske Socialisme burde stræbe efter. Disse Elementer vil iage til Orde i et privat Møde af Arbejderpartiets Parlamentsgruppe i Morgen, hvor baade Udenrigsminister Bevin og Koloniminister Creech Jones har lovet at komme til Stede. De samme Elementer vil uden Tvivl fortsætte deres Kampagne, naar Palæstinaspørgsmaalet kommer til Debat i Underhuset i næste Uge.

Se Telegrammet Side 8.

Halv Million for at dømme i Nürnberg

Kæmpe-Salærer for Nazi-Processen

London, Onsdag (RB)

De engelske Anklageres Salærer for Nürnberg-processen vakte nogen Opmærksomhed, da de blev oplyst i Underhusets Møde i Gaar. Hovedanklageren, Sir David Maxwell Fyfe, skal have udbetalt 22815 Pund Sterling eller næsten en Halv Million danske Kroner for Processen, der varede 11 Maaneder. Herfra maa han dog selv afholde Sekretærlon og betale Indkomstskat, hvorefter han kun vil have 4000 Pund eller 40,000 Kr. tilbage. Salæret skal betales af Arbejderregeringen til den konservative Advokat, som tillige er en af Oppositionens ledende Mænd.

Richard Jensen & Co. vil sikkert blive benaadet

Næppe nogen „Lex Richard Jensen" fra Justitsministeren

Efter at Klageretten i Gaar har afslaaet at genoptage Richard Jensen-Sagen, staar der to Muligheder aabne. Enten kan Justitsministeren, som han tidligere har bebudet, fremsætte en særlig Lov, hvorefter Sagen skal genoptages, eller man kan benaade de

Den parlamentariske Kommission fornærmet

Fordi „Information" offentliggjorde Afsløringer om de herværende Tyskeres Femtekolonnevirksomhed den 9. April

Enkeltheder om de Tyskere, der deltog

DET autentiske Dokument, »Information« i Gaar offentliggjorde vedrørende den herværende tyske Kolonis Femtekolonne-Virksomhed den 8. April 1940 om Aftenen, maa give Anledning til en fornyet Undersøgelse i den parlamentariske Kommission.

Bl. a. viser det sig jo, at det ikke kan være rigtigt, naar den tyske Minister Renthe-Fink i en Afhøring hos Politiinspektør Kudsk erklærede,

der ikke afsejler i Nattens Mulm og Mørke, kommer først til Ulykkesstedet, endog før en Ambulanceflyver, og hvorfor vidste man ombord paa Færgen ikke noget som helst om Ulykken? Det var jo rent tilfældigt, man fik Øje paa Vragstumperne paa Isen. Det rimer ikke med, at der var slaaet Alarm langs Kysten. Menigmand har svært ved at komme fra den Tanke, der blev udtrykt i Lufthavnen i de første Samtaler om Ulykken: Man regnede med, at Flyverne var omkommet, og at der intet var at gøre. Det er noget af et Under, at de to, som blev tilbage paa Isen, ikke frøs ihjel. Sagen har Interesse, ikke bare for Forholdet mellem DDLs Flyvere og Selskabet, men for hele det Publikum, der benytter Luftens Trafikmidler. Man bør gøre sig klart, at hele Luftfarten i Øjeblikket er ramt af en Tillidskrise, og at Malkonduile kan blive dyr. Det er svært at forsone sig med, at mens man under Krigen kunde flyve Blindflyvning og lande med 5 Centimeters Nøjagtighed, takket være Radar, saa staar de samme Opfindelser og lige saa veludduannede Folk ikke til Civilflyvningens Tjeneste. Der arbejdes med daarligere Materiel, end man ofrede til Krigsformaal.

Tværs gennem disse Vanskeligheder vil Luftrafiken gaa en stærkt stigende Udvikling i Mode. Tillidskrisen er givet noget forbigaaende, og Det danske Luftfartselskab har hidtil hævdet sig smukt ogsaa paa det sikkerhedsmæssige Omraade. Netop derfor er det alvorligt, at Offentligheden faar Indtryk af, at der blev kludret, mens Dramaet udspilledes paa Oresunds Is. o.

Hollændere lærer Dansk

Paa Folkeuniversitetet i Amsterdam — der svarer i Eks. til Københavns Kommunes Forlæsningskursus — gaar i Vinter 5 Hold med ialt 110 Elever, til Dansk undervisning. Det er forskellige Mennesker, som har rejst i Kontakt med Danmark gennem World Friendship, nogle har været paa Besøg hertil, andre har haft danske Gæster.

i Folketinget

Aabent Brev fra Dansk Samling til Hr. Elmquist

Justitsminister Elmquist har nu afslutet sine Undersøgelser i Anledning af de Oplysninger, der er fremkommet om Politiets hemmelige politiske Kartoteker, og Ministeren vil formentlig allerede i den kommende Uge, naar Lejlighed gives, i Folketinget fremkomme med en Redegørelse for dette Spørgsmaal, dog naturligvis uden at komme ind paa de Anklager, der er rejst mod Politiet for at have udleveret Navne fra Kartotekerne til Tyskerne. Denne Sag sorterer nu under den særlige Undersøgelseskommission, der er nedsat af den parlamentariske Kommission til at beskæftige sig med Politiets Forhold under Besættelsen.

Hr. Elmquist vil derimod svare paa Spørgsmaalene, om saadanne Kartoteker, stadig findes og teres a jour og i beskæftigende Fald hvorfor.

De politiske Kartotekers Eksistens synes at vække stor Modvilje i Befolkningen. En lang Række-Blade, ikke den radikale Avis i Nordjylland, har sluttet sig til Information's Kritik.

Aabent Brev til Justitsministeren

Ogsaa fra Læsere kommer der et stort Antal Tilkendegivelser, hvoraf vi i Dag gengiver et aabent Brev til Justitsministeren fra Dansk Samling i Randers.

Det hedder her:

Hr. Justitsminister Elmquist.

Dagbladet »Information« har den 14. Februar 1947 offentliggjort en fortrolig Skrivelse af 28. April 1943 fra Rigspolitichefen til samtlige Politimestre, hvorefter der bl. a. skulde afgives Indberetning med saa tydelige Oplysninger som muligt om de Personer, der havde været Kandidater og Stillere for Dansk Samling ved Valgene i 1943. Ansvaret for Indholdet af denne Skrivelse vil formentlig blive klarlagt af den parlamentariske Kommission efter at det særlige Undersøgelsesudvalg vedrørende Politiets Forhold, der er nedsat af samme Kommission, og vi skal derfor ikke beskæftige os med denne Side af Sagen.

Derimod interesserer vi os for den skete Skade og for den principielle Side af Sagen. Det vil efter vor Mening være til uberegnelig Skade for det politiske Liv her i Landet, om ikke alle lovlige politiske Partier frit kunde udfolde deres politiske Virksomhed uden at frygte for at Politiet vil interessere sig for dem eller de Personer, der lader sig opstille for disse Partier. Politiets Opgave begynder først, naar der foreligger en Forbrydelse eller en Mistanke om en saadan. Vi er derfor af den Opfattelse, at det ligger uden for Politiets Opgaver at indhente Oplysninger som beskrevet i ovennævnte Skrivelse af 28. April 1943. Som Følge heraf mener vi ogsaa at Oplysninger der er indhentet, straks maa tilintetgøres.

Vi anmoder Dem derfor om at ville besvare følgende Spørgsmaal:

1. Har De givet, eller vil De give Ordre til, at Politiet straks skal tilintetgøre dette politiske Kartotek over Personer, der har være Kandidater eller Stillere for Dansk Samling?
2. Har De givet, eller vil De give Ordre til Politiet om, at tilsvarende Kartoteker over lovlige politiske Partiers Kandidater, Stillere eller Medlemmer ikke fremtidig maa oprettes?

Deres ærbødige

Georg Zwilik, Formand. Erik Jørnksen, Næstformand.

Dansk Samlings Randers-Afdeling.

Vi har endvidere modtaget Breve, hvori Medlemmer af Dansk Samling gør opmærksom paa den Razzia, der den 15. Juni 1944 fandt Sted mod dem over hele Landet.

Denne Razzia synes navnlig rettet mod Partiets Folketingskandidater og Valgmænd, men ogsaa mod Stillere. Man rejser da det nærliggende Spørgsmaal, om Politiet, ligesom det var Tilfældet med Kommunisterne, om Dansk Samlings Folk har udleveret Oplysninger fra det politiske Kartotek til Tyskerne.

Denne Sag hører imidlertid hjemme under den nedsatte Kommissionsudvalgs, og det vil være en for vidtgaaende Stilling at drage paa Forhaand, saa meget mere som Tyskerne kan have taget Navnene paa Dansk Samlings Stillere i Valgaviser og lignende.

Men naturligvis bør ogsaa dette undersøges.

Den første Udvej er imidlertid temmelig tvivlsom, da det i Klagerettens Præmisser hedder, at en fornyet Prøvelse ved Domstolene næppe kan føre til andet Resultat. Følgen vilde maaske blive, at Dommene blev stadfæstet med det Resultat, at Richard Jensen og hans Fæller maatte ind i Fængslet igen.

Da Sagen imidlertid efterhaanden er af temmelig gammel Dato og Myndighederne ikke er meget tilbøjelige til at genoptage Straffen, er det sandsynligvis, at Justitsministeren vil lese Knudsen ved simpelthen at benaade Richard Jensen og de øvrige dømte.

Sortbørsen skal redde Kina

Regeringen vil gerne sælge UNNRA-Varer „sort"

WASHINGTON, Onsdag. (A.P.) Kina har anmodet USA om Tilladelse til at sælge for 200 Millioner UNRRA-Forsyninger paa den sorte Børs for at bringe Kinas Økonomi paa Fode, oplyser Informerede Kredse i Washington.

Den kinesiske Nationalregering mener, at Varerne, saafremt de sælges paa det „sorte" Marked, vil kunne indbringe ca. 500 Millioner Dollars.

Jagten efter Kul

I Brændselsmangelens England er trysende Folk nu tvunget til at forsøge enhver Mulighed for at skaffe Varme i Stuerne. Her ses nogle „Kuljægere" i Færd med at grave i Jorden ved en gammel forladt Mine i Haak om at finde Spildkul i Jordens Overflade

at han først Kl. 23 om Aftenen den 5. April hørte om det forestaaende Angreb.

Ifølge denne Rapport, der er offentliggjort i den parlamentariske Kommissions sidste Beretning, sagde Renthe Fink meget bestemt, at han intet anede, før to tyske Kurerer indfandt sig i Gesandtskabet Kl. 23 med Instruktion om, at han først den næste Morgen Kl. 4.15 maatte underrette Udenrigsminister P. Munch.

I denne Paastand er Renthe-Fink blevet støttet af Kanzler Werner og Kancelistaksekretær Beihge, der begge var ansat i Legationen.

Thieles Rapport siger imidlertid noget helt andet. Thiele fortæller, at han Kl. 9 om Aftenen henvendte sig til den tyske Gesandt personlig og forelagde ham de Ordrer, han og andre herværende Tyskere havde faaet om Medvirken ved Angrebet. Endvidere fremgaar det, at Gesandten efter en Konference med Luftattaché Petersen var fuldstændig klar over, hvad der foregik.

Nu maa man formentlig forelægge Renthe-Fink, der stadig befinder sig her i Landet til Afhøring, det fremkomne Dokument.

Hvem er de implicerede Tyskere?

Det kan lovligt have sin Interesse at nævne nogle af de Oplysninger, der efter „Information"s Offentliggørelse i Gaar er fremkommet om de i Sagen implicerede Tyskere, der alle var Nazister og fastboende Medlemmer af den tyske Kolonl.

Zimmerman, den tidligere Leder af det tyske Rejsebureau og fremtrædende Nazist, behøver næppe nærmere Præsentation. Han flygtede ved Kapitulationen til Tyskland, hvor han har sidet fængslet et Stykke Tid, men efter hvad der fremgaar af Breve til Bekendte i Danmark, er han nu paa fri Fod.

Thiele, Manden, der skrev den nu offentliggjorte Rapport, er født i Sydslesvig nær Flensborg og Søn af en preussisk Overstabslæge. Han kom til København i Begyndelsen af Tyverne og var ansat i Forsikringselskabet Skjold, havde Bopæl Toldbodvej 4. Var et fremtrædende Medlem af Nazistpartiet og tilsidst Stedfortræder for den lokale Fører, Rijmester Schäfer.

John kendes ikke, og om Graff er der nogen Usikkerhed. Den tidligere Sekretær i den tyske Kolonl, Fabrikant Heinz Graff, bor den Dag i Dag i sin Villa i Ordrup, men venter udvist om kort Tid. Han hævder imidlertid paa var Forespørgsel, at han ikke er identisk med den i Thieles Rapport nævnte Graff, som deltog i Ekspeditionen til Langelinie.

At han har været Medlem af Nazistpartiet, er en given Sag, og det vilde utvivlsomt være af Værdi, om han blev afhørt, forinden han forlader Danmark. Hvorfor — skal vi straks komme tilbage til.

Den interessanteste af de implicerede er Forvalteren Sporns, som skaffede den Bil, hvorpaa Tyskerne transporterede deres Radiosender fra Langelinie-kajen til Kastellet. Sporns var oprindelig Medlem af Sicherheitspolizei i Tyskland, men kom til Danmark i 1934 og bosatte sig først paa Lolland, hvor han var gift med en dansk Gaardmandsdatter. Der gik han imidlertid efter Sigende Fallit og rejste til København, hvor han blev ansat i det tyskejede Kulfirma „Københavns Brændselskompagni". Her var han i Begyndelsen Arbejdsmand, siden Formand og meget snart Forvalter.

Den 9. April om Morgenen kom han op til KBKs Direktør, Dr. Preuss, og fortalte, at han den foregaaende Aften var blevet kaldt ind til Zimmermann, som opholdt sig i et Lokale i Gothersgade, hvor den tyske Kolonl havde „Klubaften". Zimmerman paalagde Sporns at møde om Natten med en Lastbil paa Langelinie, og det havde

Russerne hertil i Zonens Flyver

Hentet paa Beldringe i Formiddags

De tre russiske Officerer, som skal forhandle med Udenrigsministeriet og Hr. Kjærbøl om Hjemsendelsen af Flygtningene, kommer i Dag til København med Zonens Ambulanceflyver, der henter dem i Beldringe.

Paa Udturen medbringer Maskinen Kommissarius Wahl og den Afviklingskommission, der beskæftiger sig med Nedlæggelsen af de tidligere tyske Flyvepladser. I dette Tilfælde gælder Besøget Vandet Flyvepladsen.

Zonerednigskorpsets Flyvere har i det hele taget en travl Dag, idet man ogsaa skal undersøge Anholt, Sejrø og Hesselø med Post og Proviant. Paa Hesselø nedkastes Provianten med Faldskærme.

Sporns da ogsaa gjort. Dr. Preuss har til en Politirapport udtalt, at han bebrejdede Sporns dette, men ikke havde Mulighed for at forringe sig noget, saa Situationen laa.

Sporns havde en Have paa Amager, og Naboer kan oplyse, at han gik med Revolver og pralede med, at han var tilknyttet det tyske Politi. I 1944 blev han afskediget fra KBK, efter hvad Dir. Preuss meddeler, fordi han holdt „Fædrelandet" og skabte Uro paa Arbejdspladsen. Han er efterlyst af det danske Politi, men opholder sig formentlig i Tyskland.

Det er værd at notere, at Direktør Graff, som hævder, at han ikke er identisk med den Graff, der var med paa Langelinie, har oplyst, at han den 8. April om Aftenen var til „Klubaften" i Gothersgade. Hans Forklaring om, at man spillede Kort og havde det hyggeligt, lyder dog højst usandsynligt, naar man ved, at Zimmermann paa dette Tidspunkt havde travlt med at planlægge de herværende Tyskeres Aktion paa Langelinie. Men han saa vide gas til Klubaften, hvis der ikke stod andet paa Programmet end Kortspil!

Hvorfor undersøgte Kommissionen ikke Tingene?

Det er saa meget mere besynderligt, at den parlamentariske Kommission har ladet sig nøje med en Rapportnotits om, at en Bil „med ukendt Ejerforhold" deltog i Landsætningen, som „Information" allerede en Gang i Fjor, før Kommissionen naaede til dette Punkt, offentliggjorde en Meddelelse om Sporns Deltagelse med KBK's Lastbil. Havde Kommissionen taget fat paa dette Punkt, vilde den utvivlsomt ogsaa have opklaret i hvert Fald en Del af den herværende tyske Kolonis Femtekolonnevirksomhed.

Som bekendt er det Hensigten at udsende en tredie og afsluttende Beretning om Angrebet paa Danmark den 9. April. Den parlamentariske Kommission har nu to nye Punkter, der maa klares, nemlig dels Femtekolonnevirksomheden, dels det siden den sidste Beretning fremkomne dunkle Punkt omkring Middelgrundsforterne. Man vil erindre, at Kommissionen lod Spørgsmaalet om Sabotage staa aabent og bl. a. henviste til, at den vagthavende Artilleriløjtnant, en for sine nazistiske Sympatier kendt Officer, har taget sig Kort efter oplyste „Information", at den pågældende nazistiske Officer slet ikke havde været paa Middelgrunden Natten til den 9. April, og at Kommissionen havde undladt at afhøre hans Efterfølger, skønt den kendte hans Navn.

Denne Fejl bør redresseres, selvom man vel næppe kommer til andet Resultat end det, der er det sandsynligste, at det var vild Forvirring og manglende Forberedelser, der førte til Fiaskoen paa Forterne.

Men tilbage fastner sig uundgaaeligt det Indtryk, at de Punkter i Kommissionens Arbejde, man hidtil har kunnet kontrollere, ikke er særlig godt oplyste. Men hvad saa med alt det andet?

Kommissionen er fornærmet!

Det er iøvrigt bemærkende at se den Reaktion, som den parlamentariske Kommission allerede har tilkendegivet i Anledning af „Information"s Offentliggørelse af Dokumentet.

Herom kan man til Morgen læse i „Kristeligt Dagblad", som øjensynlig efter at have lali med et Kommissionsmedlem skriver:

> Det kan nu sikkert vente, at den parlamentariske Kommission, der paa mange Maader har ragt at blive klar over, om det fandtes en 5. Kolonne i Danmark den 9. April, men som hidtil intet Spor har fundet, vil bede «Information» om det internationale Brev og nærmere Oplysninger om, hvordan Brevet er kommet Bladet i Hænde, og hvorfor det først dukker op nu, over tyve Maaneder efter Befrielsen. «Information» meddeler, at Bilmester Schäfer i sin Tid blev arresteret af «Informations» Folk paa Gaden, men det fremgaar ikke af Bladets Oplysninger, om man allerede dengang kom i Besiddelse af Brevet, og det synes sikkert, at Bladet selv ikke har været klar over dets Eksistens for nogle Ugir siden, da det sidst beskæftigede sig med Langelinie-Begivenhederne.
>
> Inden for den parlamentariske Kommission synes der at være nogen Forbavselse over, at Dokumentet er blevet offentliggjort. I Stedet for at man tilsyneladende Kommissionen det, straks det dukkede op, lidet man frygter den giver Personer, som kan tænkes indblandet under Sagen. Anvisning paa at tilsnesigere Beviskjeder eller at lægge Slagplan. Antagelig vil Kommissionen, som det er sket tidligere, overvejage til Politiet at forvalge de Undersøgelser, Brevets Fremkomst giver Anledning til.

Allerede i Gaar tilbød vi Kommissionen, at den maatte faa det fremkomne Dokument, og dette Tilbud staar naturligvis fast.

At vi ikke straks afleverede de nye Oplysninger til Kommissionens fungerende Formand, Hr Rasmus Hansen, maa enhver kunne forstaa. Det er jo ikke mere end nogle faa Uger siden, at Rasmus Hansen i „Social-Demokraten" betegnede Folk, der afleverede Oplysninger til Kommissionen, som

Kalundborg-Aarhus foran Standsning

Men Storebælts-Overfarten klarer sig endnu „godt"

DFDS maatte standse sin Oslo-Rute. Der gives nu Valutamulighed for de Vinterlærarejsende til at rejse over Sverige, saa Bergen er ikke saa ster mere, selv om man helst vilde sejle til Norge. Vaere er det, at Statsbanernes Kalundborg—Aarhus' Overfart staar foran Standsning. Det er nu næsten umuligt for Færgerne at forsyne Isen. Man opretholder Ruten til det sidste, lerst og fremmest til Rønsyn til Samsø. Men muligvis giver man op allerede i Dag. Det vil saa blive fremgt at etablere en Nødrute Kalundborg—Samsø, ved Isbrydertjælp — hvis Isbrydningstjenesten kan undvære en „Bryder".

9 Færgeture over Storebælt i Gaar

Storebælts-Overfarten klarede sig lisi i Gaar Færgerne tog 9 Ture over Bælted, og „Holger Danske" tog hen under Aften en Tur alene. Der blev bragt Passagerer og meget værdifuldt Goda over. I Øjeblikket gaar Færgerne alene det meste af Vejen, fordi Sejlrenden stadig staar aaben, men Vinden og Strømmen kan snart lukke den, og saa begynder de store Vanskeligheder paany.

Hvor fantastisk det end lyder, er det dog rigtigt, at en mindre Baad, „Anna", er komme til København fra Aarhus med Brunkul. Der sker stadig Mirakler.

Desuden vil i Løbet af Eftermiddagen de tre Kulskibe „Nordfarer", „Nordkap" og Amerikaneren „Edward P. Ripley" lægge til Kaj i København med ca. 25 000 Tons Kul. Omtrent samtidig kommer DFDS-Baaden „Hjortholm" med bl. a. de omtalte 25.000 Kasser Citroner.

„Vaederen" tager sig af disse Skibe det sidste Stykke til Kaj, mens „Storebjørn" og „Liliebjørn" igen gaar nordud for at hente et Par store amerikanske Kulbaade med hver ca. 10.000 Tons Kul. De ligger i Øjeblikket ved Skagen. Desuden ligger der en Del Skibe i Kristiansand og venter paa Isbrydertjælp. Dem vil man forsøge at faa ned i de allermeste Dage.

Frosten vil holde sig

Som Meteorologerne frygtede, holdt den lille Lysning, der sporedes saa svagt, at den ikke engang kunde give sig Udslag i Vejrberetningen, sig ikke længe. Højtrykket over Island og Grønland er snarere forstærket, og Frosten vil vedvare.

I Nat frøs det 18 Grader ved Aalborg, 16 Grader ved Aalestrup og 7 Grader ved Kegnæs. I Gaar havde København og Marstev 1 Grads Frost, Maribo 2 Grader. I Morgen frøs det 14 Grader ved Holstebro, 9 Grader i København.

For det sydlige Jylland, Øerne og Bornholm: Svag til jævn, ved Østersøen delvis frisk, østlig Vind med retningsfrost og gennemgaaende klart til tørskyet Vejr.

I Gaar Eftermiddags sukkom den danske Ruteboat «Kronprins Olav» til Oslo Havn efter en Overfart fra Helsingør paa lidt over 20 Timer. Den normale Overfartstid er ellers kun 14 Timer. I Dag sejler Skibet tilbage til Helsingør paa den sidste Tur, indtil Isforholdene har bedret sig.

Zonens Ambulanceflyver kom en Time forsent!

Kan det behøjde Myndighederne, at de forulykkede og saarede Flyvere paa Øresundet lat Dette Spørgsmaal er blevet rejst, i Forbindelse med Pilot-

Rypparkens Venner:

Det var os der kidnappede!

10 Revolvermænd deltog i Aktionen

Tl Revolvermænd deltog i Aftes i den mystiske Bortførelse af den 29-aarige Rengøringsassistent Inger Marie Rasmussen, der i en Lastbil blev kørt ud til et Sommerhus i Herraknæven, hvor hun blev beredret til at udpege et Vaabenlager, som Mærdeling mente, beaaes Hidligere Forloredø, den 45-aarige SS-Mand Friedrich Hoffmann havde nedgravet i Haven umiddelbart efter Kapitulationen.

De beskrevne Personer gravede et Par Timer i Haven, men fandt Intet. Derendte derefter om og satte den unge Dame af i Matthæusgade Paa Vejen truede de en Mand, der fandt Lastbilen og dens usædvanlige Last mistænkelig og derfor nedskrev Vognens Nummer.

I Lejligheden i Dannebrogsgade befandt dg bl. a. tre Nordmænd, hvoraf den ene er tidligere Reservetøjetjent. To af dem blev ikke bundet, og det har vekt nogen Forundring, at de ikke straks lente de øvrige tilstedeværende Personer og Pl. kaldte Hjælp, men de forklarer, at de troede, det drejede sig om en Politiaktion, og at de jo ikke kendte det danske Politi Matadøre.

Sagen er i Formiddags overgivet til Po. litikommissær Andal, og en stærk Styrke vil blive sat ind paa at finde Lastbilen og de 10 Gerningsmænd — en Opgave, der hastigt venter lost, da man har lagt udmærkede Signalementer af de 8. Uanset om det drejer sig om Nazister, tidligere Frihedskæmpere eller s vi og ret Eventyrere, skal de finde-

De 8 Signalementer —

1) Antaaeren: Ca. 21—25 Aar, ca. 178 cm høj, meget spinkel, tyst Haar med Krøller i Nakken og i Siden, meget smalt Ansigt, iført tyk Cotton Coat og grønlig Sixpence.

2) Ca. 19—20 Aar, ca. 178 cm høj, spinkel Bygning, mørt Haar, mørke Øjne, rundt Ansigt, iført sort Alpehue og tyk Cotton Coat.

3) Bidel i Tyverne, ca. 178 cm høj, noget svær, mørkt Haar, iført sort Vinhue og sort Overfrakke.

4) 19—20 Aar, ca. 168 cm høj, tyk slørt Haar, iført grøn Jakkesæt, uden Hovedbeklædning.

5) 17—18 Aar, mørkt glat Haar, iført sort Regnfrakke.

6) Mødt i Tyverne, ca. 178 cm høj, almindelig Bygning, mørkt Haar, iført brun lang hangende Overfrakke.

7) Ca. 21—25 Aar, ca. 178 cm høj, blødt Haar og lille Overskæg, iført grøn Sixpence, lang hængende Overfrakke med Lærdetalje, mellemste brun Dekorationsknappe.

8) Motorvognens Fører: Ca. 30 Aar, ca. 168 cm høj, iført brun Læderjakke og hvidt Tørklæde.

Af de to sidste Revolvermænd kan ikke gives nærmere Signalement.

Lastvognen: Antagelig 3 Tons, mørkeblaa, muligt mørkt «Bedford». Noget rund Kasse, sabent Lad, men var overtrukket med en Presenning, der blev holdt nede bagtil af en Lægte. Gode Gummi paa alle fire Hjul. Forsynet med Nummerplader K 13.214. Det er bevist, at disse Nummerplader er falske. De segte Plader med dette Nummer sidder paa en lille «Hillman» Personbil, der tilhører en københavnsk Forretningsmand.

«Information» blev i Formiddags ringet op af en Mand, der præsenterede sig som Medlem af «Rypparkens Venner».

— Det er os, de har lavet den Kidnappings-Historie, der staar om i Avisen. De til Morgen men jeg vil gerne have Lov til at politiere, at vi kun har haft til Hensigt at finde det hemdelige Vaabenlager og aflevere det til Politiet. Den Kvinde, vi kidnappede, har selv sørget tænglet for Landsforrædet, og vi vild, at hun i Fængslet har pralet med, at hun vidste, hvor Vaabnene laa. Dernæste var Jorden for haard, og vi synes os det at Hensyn til Naboerne var, Synd at bruge Sprængstof. Nu haaber vi, Politiet finder Stedet.

Vi har forelagt disse Oplysninger for Opdagelsespolitiets Souschef, Hr. Glud, som siger:

— Vi var lidt bekymrede ved Sagen i Aftes. Man kan jo ikke have, at Folk kører rundt paa den Maade. Man nu holder vi egaas mere og mere til den Teori, at det er Rypparkens Venner, der har vendt paa Spil. Nu ses vi jo at at finde dem.

OVERORDENTLIGE FORANSTALTNINGER

af Døde og derfor ikke kunde afhøres. | „Flygtsmede". | maatte tilbringe den lakide Nat ude

flyveroes Nødsituation i Gaar, og det vil formentlig blive belyst naar der, saa snart Piloten bliver rask, kan holdes retslige Forhør.

Flere af Lufthavnens Funktionærer tilbød, da de hørte, hvad der var skeet, at starte en Redningsekspedition, men fik ikke Lov. En af dem vilde køre i Jeep til Saltholm og gaa over Isen Resten af Vejen, men ogsaa dei blev forbudt, og dei er naturligvis ogsaa temmelig givet, at det kunde have kostet ham Livet.

Straks efter Ulykken alarmerede man Marineministeriet, som gav Besked videre til Flakfortet, der kun ligger nogle faa Kilometer fra Ulykkesstedet, men den vagthavende Officer mente ikke, at det var forsvarligt at sende Soldaterne ud paa Isen, der netop paa dette Omraade var gennemgravet af Seilrender.

Den Vej, Hjælpen fattest kunde være kommet frem, var fra Sverige, hvorfra man kan køre ud til Ulykkesstedet paa Cykle. Svenskerne synes imidlertid ikke at have udsendt nogen Hjælpeekspedition, hvilket kan forekomme lidt mærkeligt i Betragtning af, at Maskinen var inde i Bulltofta Flyvepladsens Omraade, da den styrtede, og at den stedi havde Radioforbindelse med Malmø.

Maaske skyldes det, at den Position Kaptajn Wulff kunde give da han vendte hjem efter at have kredset over Vraget med spillende Projektorer synes at ligge paa den danske Side af Seilrenderne.

Alt i alt forekommer det, at der har manglet en Del i Samarbejdet mellem de forskellige Instanser, der havde Mulighed for at bringe Hjælp. Luftkaptajn Wulff kom hjem fra sin Rekognoscering. Flyvning Kl. 2,50 men først en hel Time senere blev Infanteriet „Vaddeverne" alert, mørket og hvad der er værre. Man havde samme Zonevredningskorporis Anbefaling, efterfulgt om at være klar i Kastrup Lufthavn Kl. 6 til at starte Undselslingsekspedition, men Piloten kom først Kl. 7. Hvorfor er endnu ikke klarlagt.

Købmanden kender Menneskene...

DET er blot de naive, der tror, at en Købmands Arbejde er let og ligetil. Der skal megen Varekundskab til, og ingen er nogensinde blevet en stor Købmand, som ikke ogsaa havde Menneskekundskab. For den, som kender Menneskene, har Salget ingen Vanskeligheder. I Harlang & Toksvig er vi Købmænd saavel som Reklamefagfolk, og vi forstaar tillige at slaa paa de Strenge, der giver Genklang i Menneskehjerter.

HARLANG & TOKSVIG

Reklamebureau København A/S

Bredgade 36, Central 15000

2. Strejkevarsel fra Typograferne i Dag

I Dag afsender Typografforbundet 2. Strejkevarsel overfor Københavns Bogtrykkerforening. Som ventet vil Forligsmanden dog nu undersøge Mulighederne for en fredelig Løsning, idet Direktør Dreyer har indkaldt Parterne til et Møde den 25. Februar. Det afhænger af dette Mødes Forløb, om Forligsmanden mener sig i Stand til at stille Mæglingsforslag. Hvis dette ikke sker, vil Strejken træde i Kraft den 1. Marts.

Forligsmanden har ogsaa Føling med Blikkenslagerne og med Slagteriarbejderne i Anledning af de indenfor disse Fag bebudede Arbejdsstandsninger.

Handel med visse Arter af dansk Røgtobak.

§ 1. Enhver, der her i Landet dyrker virginisk Tobak (Nikotiana tabacum), der er afgiftspligtig i Henhold til Bestemmelserne i Kap. III i Lov Nr. 46 af 18. Februar 1922 om Tobaksafgift med senere Ændringer, er, saafremt han ønsker at afhænde den dyrkede Tobak, pligtig at lade denne opvejes og klassificere. Ved Klassificeringen, der foretages i Overensstemmelse med nærmere af Priskontrolraadet fastsatte Regler, henføres Tobak, som er egnet til Anvendelse som Dekke- og Omhled til Cigarer og Cigarillos, til følgende Klasser:

1. Moden, lysebrun-mørkebrun, helbladet, velterret, velbehandlet, tynd, smidig, dækket Tobak med god Brand, mindst 30 cm i Længde og 20 cm i Bredde (resp. ca. 23 cm og ca. 25 cm i grøn Tilstand). Mindst 90 pCt. af Bladene maa være fuldstændig fri for Huller eller Rifter. De øvrige 10 pCt. kan have mindre Huller eller Rifter.
2. Tobak som Klasse 1, dog at den ene Bladside kan have Huller eller Rifter, medens den anden Bladside maa være fuldstændig hel.

Tobak, der ikke kan henføres til de nævnte Klasser 1 og 2, klassificeres i Overensstemmelse med de af Priskontrolraadet fastsatte Forskrifter.

§ 2. Dansk Røgtobak af Klasse 1 og 2, jfr. § 1, maa kun opkøbes af Personer eller Virksomheder, der erhverver Tilladelse til udenlandsk Røgtobak til Cigarer og Cigarillos direkte fra Tobaksindustriens Fælleskøb. Opkøbet finder Sted til de af Priskontrolraadet fastsatte Priser.

Tobaksindustriens Fælleskøb fastsætter paa Grundlag af foreliggende Oplysninger om Størrelsen af det forventede eller faktiske Høstudbytte, hvor stort et Kvantum dansk Røgtobak af Klasse 1 og 2 hver enkelt Opkøber er berettiget til at opkøbe. Købskvotens fastsættes i Forhold til Tildelingerne af udenlandsk Røgtobak til Cigarer og Cigarillos.

Det for den enkelte Opkøber fastsatte Kvantum Tobak er den pågældende berettiget til at købe, dyrke eller sikre sig ved Kontraktaftale. Selvdyrket Høstudbytte skal efter foretagen Opvejning opgives til Tobaksindustriens Fælleskøb til Regulering af vedkommendes Købskvoter.

§ 3. Personer eller Virksomheder, der i Henhold til § 2 er berettiget til at foretage Opkøb af dansk Røgtobak af Klasse 1 og 2, kan ved Opkøbet og Kontraktteginingen benytte Mellemmænd, der er anmeldt til og godkendt af Tobaksindustriens Fælleskøb. Endvidere kan de omhandlede Personer og Virksomheder lade Opkøbet foretage ved andre til Opkøb berettigede; Anmeldelse herom skal dog ske til Tobaksindustriens Fælleskøb, forinden Opkøbet finder Sted.

Tobaksindustriens Fælleskøb tilsender paa Begæring Dyrkerne en Fortegnelse over de Personer og Virksomheder, der i Henhold til § 2 er berettiget til at foretage Opkøb, og over godkendte Mellemmænd.

§ 4. Tobaksindustriens Fælleskøb kan af Dyrkere og Opkøbere forlange sig alle forudsete Oplysninger til Kontrol med Overholdelsen af Bestemmelserne i denne Bekendtgørelse meddelt.

§ 5. Tobaksindustriens Fælleskøb træffer Bestemmelse om Opkøbsdagene og kan iøvrigt fastsætte nærmere Regler om Opkøbet og Fordelingen af dansk Røgtobak af Klasse 1 og 2.

De af Tobaksindustriens Fælleskøb i Medfør af nærværende Bekendtgørelse truffe Afgørelser kan indbringes for Ministeriet for Handel, Industri og Søfart, som træffer den endelige Afgørelse vedrørende de pågældende Spørgsmaal.

§ 6. Køb, Salg, Levering og Modtagelse af dansk Røgtobak af Klasse 1 og 2 maa — uanset tidligere indgaaede Aftaler — kun ske i Overensstemmelse med de i denne Bekendtgørelse indeholdte Regler.

§ 7. — — —

»uafhængig af økonomiske Interesser

Information

»uafhængig af Partipolitik

PRIS 20 ØRE

TORSDAG AFTEN DEN 20. FEBRUAR 1947

NR. 43 — 6. AARGANG

Øst ad acta

JUSTITSMINISTERIET har besluttet, at Kriminalassistent A. F. Øst skal genindtræde i sin Tjeneste i Opdagelsespolitiet. Han blev i sin Tid fritaget for Tjeneste i Anledning af, at der blev indledet en Undersøgelse imod ham ved Tjenestemandsretten. Det var som bekendt Kriminalassistent Øst, der havde Ansvaret for Anholdelsen af den danske Kaptajn i Special Service Chr. Mich. Rottbøll, der i en Lejlighed paa Østerbro i September 1942 blev dræbt af Politiets Kugler.

Kriminalassistenten har hævdet, at han handlede i Nødværge, og at Rottbøll, der havde en Pistol i Haanden, havde skudt paa ham, hvorefter Politiet skød igen og dræbte Faldskærmsmanden. De nærmere Omstændigheder ved Drabet har givet nære Venner af Kaptajn Rottbøll Indtryk af, at der blev foret frem med uforholdsmæssig Voldsomhed, og at Paastanden om, at Kaptajn Rottbøll havde skudt paa Politiet, savnede en tilstrækkelig troværdig Begrundelse.

Justitsministeriet har ment noget andet. Og det bliver formentlig nu aldrig godtgjort, at Kriminalassistent Øst har Uret, i at Rottbøll skød paa ham med Forsæt. For dem, som kendte Rottbøll godt, og som samarbejdede med ham, og som maa lægge en overordentlig Vægt paa den karakterfaste unge Mands egne Ordrer med Hensyn til Optræden under Sammenstød med dansk Politi, vil det være komplet uforstaaeligt, at den Paastand om, at Rottbøll skulde have skudt først, og dermed selv tilsidesat sin egen udtrykkelige Ordre om aldrig at skyde paa dansk Politi skal have Lov til at blive staaende.

Hvad denne personlige Side af Sa-

Nye autentiske Dokumenter om Landgangen paa Langelinie

„Information" offentliggør Uddrag af den tyske Kolonis hidtil ukendte, hemmelige Arkiver

General Kaupisch takkede den tyske Kolonis Fører for Hjælpen

»Information« bringer i Dag en Række nye, autentiske Oplysninger om den herværende tyske Kolonis Femtekolonnevirksomhed i Forbindelse med Landgangen paa Langelinie den 9. April 1940. Det er Dokumenter, som alle stammer fra den tyske Kolonis Arkiver og som bærer Stemplet »Vertraulich« eller »Geheim« samt et rødt Stempel, der angiver deres fortrolige Karakter — et Paabud, som vi dog ikke har følt os forpligtet til at efterkomme.

Der er i disse Arkiver Brevvekslinger mellem det tyske Nazistpartis københavnske »Fører«, Ritmester Schäfer, og Berlin, Stemningsrapporter, som fastboende Tyskere har sendt Gesandtskabet, Instruktioner til Koloniens Medlemmer — ja, endog private Skænderier mellem Nazistpartiets Spidser og Gesandtskabet om, hvem der skulde sidde paa de fineste Pladser i Det kgl. Teater ved Festforestillingen i Anledning af Kongens Fødselsdag den 26. September 1940.

Da Kaupisch takkede Ritmester Schäfer for Hjælpen

Der Befehlshaber
der deutschen Truppen
in Dänemark.

Kopenhagen, den 22. April 1940.

24/4/40

An den
Landesleiter der NSDAP
und Vertrauensmann der deutschen Kolonie Kopenhagen,
Herrn Ritmeister a. D.
Ernst Schäfer,
Kopenhagen,
Fritzjof Nansenplatz 6[?]

Sehr geehrter Herr Schäfer!

Beim Kommando der deutschen Truppen in Dänemark haben Sie der Wehrmacht bei ihrer Aufnahme wertvolle Dienste geleistet.

Als Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark

blevet bekræftet, forde Zimmermann havde beordret, at eventuelle danske Politipatruiller paa Langelinie maatte „uskadeliggøres"

(Fortsættes Side 2, Sp. 1).

Sverige ventede tysk Overfald 13. April 1940

Der var truffet omfattende Foranstaltninger i Stockholm

STOCKHOLM, Torsdag.
Fra vor Korrespondent.

Natten mellem den 12. og 13. April 1940 blev der truffet omfattende Sikkerhedsforanstaltninger i Stockholm, og for at faa at vide hvad der hændte den kritiske Nat har »Dagens Nyheter« henvendt sig til Overstatholder Nothin.

Overstatholderen meddeler, at man skærpede Bevogtningen paa Grund af visse Rygter, som man havde opsnappet, og som gik ud paa, at der skulde ske noget i Stockholm tidligt den følgende Morgen. Politiet blev sat i Alarmberedskab og alt Mandskab samledes paa Stationerne, hvor de blev bevæbnet, saa de var klare til at rykke ud. Ogsaa Militæret alarmeredes. Politiet var klart Kl. 0.30 og Militæret Kl. 3.

Rygterne vilde vide, at der skulde ske et Kup Kl. 4 om Morgenen. Men Natten forløb i Stilhed, slutter Hr. Nothin.

Tyske Officerer diskuterer i Kastelsgaarden det vellykkede Kup

Samsø afskaaret fra Omverdenen

DSB maatte ogsaa opgive paa Samsø i Dag

Isdrift mod Vesterhavet skaber Lettelse

Nu er Samsø afskaaret fra Omverdenen. Statsbanerne havde efter Aarhus–Kalundborg-Ruterne Standsning haabet paa at kunne gennemføre en Nødrute paa Samsø. Færgen skulde være gaaet fra Kalundborg i Dag, men man har opgivet at gennemføre denne Rute. Færgen fø[illegible] for, at Skibene gaar fast i Isen og driver ud i ikke-minerømt Farvand, er for stor [illegible]

Man maa trøste sig med, at Storebælts, Overfarten stadig klares. Den stærkere Vind har endnu ikke skabt Vanskeligheder efter de sidste Dages gode Bejlede. »Svea« og »Malmøhus« klarer sig ogsaa stadig paa Øresund.

Lettelser i Isen ved Skagen

Vinden har endog skaaet Lettelser for Kultransporterne gennem de danske Farvande. »Storebjørn« der ligger ved Hirtshals og venter paa Kulskibene fra Kristiansand, melder om Isdrift mod Vesterhavet. Der er allerede drevet en Del Is fra Skagerak og Kattegat ud i Vesterhavet, og Sejladsen er blevet lettere langs Svenskekysten. Det vil betyde n

gen angaar, saa vilde for alle der satte Pris paa Rottbøll, og som aldrig vil ophøre med at værne hans Minde imod den Plet, som Politiet har sat paa hans Navn, en Tilkendegivelse fra Kriminalassistenten om, at han troede, han handlede i Nødværge, være tilstrækkelig til at fjerne Bitterhed mod Kriminalassistenten.

Thi hvad denne ulykkelige Sag iøvrigt rejser af Spørgsmaal, angaar ikke alene og næppe i første Række Kriminalassistenten. Den Energi, som han lagde for Dagen for at fange en Faldskærmsjæger, var jo inspireret fra højere Sted, og Kriminalassistent Øst vil med god Grund kunne hævde, at han ikke handlede anderledes i sin Iver for at fange Faldskærmsmanden paa Østerbro, end man netop fra hans Foresatte ventede af ham. Og Spørgsmaalet, hvorvidt denne Iver var berettiget eller uberettiget, hænger sammen med en Bedømmelse af det danske Politis paa de ansvarlige Myndigheders Foranledning etablerede Samarbejde med Besættelsesmagtens Sikkerhedstjeneste.

Dette Spørgsmaal vil uden Hensyn til Østsagens Afslutning med en justitiministeriel Erklæring blive belyst ved den af den parlamentariske Kommission nedsatte særlige Undersøgelseskommission angaaende Politiets Forhold under Besættelsen. Og Undersøgelseskommissionen vil have Materiale nok foruden Aktene angaaende den sørgelige Hændelse paa Østerbro paa Kongens Fødselsdag i 1942.

Naar Kriminalassistent Øst nu altsaa gennindtræder i sin Tjeneste, vil han maaske nok blive modtaget med blandede Følelser af sine Kolleger. Paa en ulykkelig Maade kom han jo til at staa som et Symbol for Samarbejdspolitikens Konsekvenser i Politietaten.

Et Ord fra ham, som befrier Rottbøll's Minde for den kategoriske Erklæring om, at Rottbøll skød med Vilje, vilde imidlertid forekomme os en værdig Indledning til Kriminalassistentens Politigerning i Fremtiden ...

Det mest oplysningsvækkende af disse Dokumenter offentliggør vi ovenfor i Facsimile. Det er et Brev fra Chefen for de Tropper, der besatte Danmark, General Kauptsch, til Rittmester Schæfer og det lyder i Oversættelse saaledes:

Kobenhavn, den 22. April 1940.

Til Landsleder for NSDAP i Danmark og Formanden for den tyske KolonI i København, Hr. Rittmester Schäfer, Frihjelt Manse, Gade 5. Th. Kobenhavn.

Høj vrede Hr. Schäfer!

Ved de tyske Troppers Indmarch i Danmark ydede De ved Modtagelsen Vermagten værdifulde Tjenester. Som Chef for de tyske Tropper i Danmark udtaler jeg herfor min Tak.

Heil Hitler!
v. Kauptsch.

En Ordre fra Hitler

Det er interessant at se, hvorledes man allerede et Stykke Tid før den 9. April fra Berlin begyndte at forberede de herværende Tyskeres Deltagelse i Besættelsen.

I Arkivet findes ikke mindre end tre Skrivelser — den ældste fra den 4. April — hvori Berlin indskærper en Forordning fra Krigens Begyndelse, hvori Hitler personlig beordrer, at alle civile og partimæssige Tillidsmænd i Udlandet er underlagt tyske Gesandter i de paagældende Lande.

Man vilde minde om, at Schäfer og andre herværende Tyskere havde at lystre, saafremt Minister Renthe-Fink paalagde dem Opgaver.

Og den 8. April om Aftenen kom Ordren.

Rittmester Schäfer fortæller herom i en Rapport til Berlin dateret den 20. April 1940:

Den 8. April 1940 modtog jeg henimod Aften gennem Partimelle den Ziemsen en Meddelelse om, at man havde Brug for fem Partifæller til en særlig Opgave, der var af Rigsinteresse. Disse fem Mænd skulde om Morgenen den 9. April kl. 4.14 samles i Nørrebro af Langelinie-banen og saa til Disposition. En mindre Lastbil maatte ogsaa fremskaffes. Jeg udvalgte Partimellemen v. Zimmermann, Thiele, Greff, John og Sporer.

Aktionen nødvendig — sagde Renthe-Fink

Schäfer fortæller videre, at han om Aftenen fik Besøg af Thiele, som var ved Østskov i Roskilde Fjord samlet i disse Dage Tusinder af vilde Svaner og Ænder i en stor Vange, som Strømmen holder aaben. Falck's Redningskorps fra Roskilde bringer i disse Dage Brød og Grya, der er indsamlet blandt Roskildeserne, ud til Fuglene for at hjælpe dem i den vanskelige Situation. Alligevel koster Kulden og Sulten mange Dyr Livet. Særlig de store, smukke Svaner er udsat. Paa vort Billede ses Stationsleder Arbo Rasmussen, Roskilde med en døende Svane fra Vangen. Hjælpen kom for sent

England kendte V 1 i Krigens 2. Maaned

Anonymt Brev førte til sensationelle Afsløringer

LONDON, Torsdag (Reuter Special).

Den tidligere Direktør for Luftministeriets Forskningsafdeling, Professor R. V. Jones, oplyste i Aften, at man i England allerede i Krigens 2. Maaned kendte det tyske Program for Bygningen af flyvende Bomber.

Den britiske Flaadestaché i Oslo fik en Dag i Oktober 1939 et anonymt Brev, hvori der stod, at dersom England ønskede at faa noget at vide om de forskellige tyske tekniske Opfindelser, skulde man blot foretage en Omstilling af Ordene i Indledningen til de tyske Radiouddsendelser, der en nærmere betegnet Aften. Ordenstillingen blev foretaget og Oplysningerne kom — det var de mest forbløffende Meddelelser, jeg nogensinde har set, sagde Professor Jones. Det oplystes bl. a. at Tyskerne havde to forskellige Slags Radar under Udarbejdelse, og at den ene Slags allerede var i Brug. Der berettedes ogsaa om vigtige Forsøgsstationer, hvor man eksperimenterede med Raketbomber og Flyvebomber. Oplysningerne var saa omfattende, at mange troede, at det var Svindel, men efterhaanden som Tiden gik, og det viste sig, at Oplysningerne fra Oslo stemte til Punkt og Prikke, var man nødsaget til at nære Tillid til samtlige Oplysninger.

Stationen ved Peenemünde

Professor Jones oplyste videre, at de vigtigste Forsøg blev foretaget paa Forsøgsstationen i Peenemünde ved Østersøen, og da Oplysningerne herom fremkom, blev Stationen bombarderet, og den tyske Førstekonstruktør af Raketmaskinerne dræbtes ved Bombardementet, hvilket forsinkede Anvendelsen af disse Bomber i flere Maaneder. En underordnet Embedsmand i Berlin, der skulde udarbejde en Liste over de Steder, hvortil der skulde sendes Benzin, anførte disse Steder efter deres Betydning, og i England saa man, at Peenemünde stod nærværet paa Listen.

get for os Kultransporter, vi venter her, til i den nærmeste Tid.

Kulskibene fra Kristiansand venteg at begynde Turen sydpaa engang i Eftermiddag, og søndagsbilgen i Morgen vil de være inde. Hvis nye Vind- og Strømforhold da ikke skaber Vanskeligheder. Der maa jo tages alle Forbehold i denne Tid.

Falsk Alarm til Lufthavnen

Masseopbud af Ambulancer i Formiddag

Zonereddningskorpsets Hovedstation blev i Formiddags ringet op af en Mand, som meddelte, at man ventede en Nedlanding i Kastrup Lufthavn — om man vilde sende Katastrofeudrykning. 20 Ambulancer kørte med det samme til Lufthavnen, hvor det imidlertid viste sig at være falsk Alarm. Der ventedes ingen Nedlanding, og man havde ikke ringet til Redningskorpset.

Der er nu truffet Foranstaltninger mod en Gentagelse af den ondskabsfulde Spøg.

Den døende Svane

Frosten har 1 Maaneds Jubilæum i Dag

Udsigt til „lune" Solskinsdage

Frosten fejrer i Dag 1 — en — Maaneds Jubilæum. Meteorologerne regner Frostperiodens Begyndelse til 20. Januar, oplyser Statsmeteorolog Saxtorf i Vejrtjenesten. En af de strengeste Januarer har dog Rekorden med over 1 Maaneds Frost — og betydelig strengere Frost. Men vi kan maaske naa op paa en endnu længere Frostperiode, inden det er Slut. Endnu er der nemlig ikke Udsigt til Lettelse i Frosten. Østenvinden ser det ud til, at vi skal beholde, men Solen er dog efterhaanden kommet saa højt paa Himlen, og Dagene er blevet saa lange, at det kan give lidt Varme om Eftermiddagen flere Steder. I øvrigt er Temperaturer omkring Frysepunktet. Men det er ikke Tegn paa, at Frosten er ved at give op. Vi maa trøste os med at Østenvinden ikke er saa kold om et Par Maaneder!

I Nat noteredes Aalborg 18 Graders Frost, Kerteminde og Maribo 8 Grader, S.n. dal havde i Morges 12 Graders Frost, mens Maribo og Hammeren havde 4 Grader.

I Gaar noteredes der 8 Grader ved Landbohøjskolen i København, mens Kastrup, Ringsted, Holstebro og Ladbjerg havde 1 Grade Frost. Det var helt lunt.

Udsigten for Jylland, Øerne og Bornholm lyder: Svag til jævn ved Østersøen midlertidig frisk, men efterhaanden aftagende Vind omkring Øst, fremdeles med Frost, dog ikke Steder Eftermiddagstemperaturer omkring Frysepunktet, gennemgaaende tiltagende, dog vekslende Skydække over de sydligste Egne.

Og lad os saa rose Meteorologerne for, at deres Meldinger i Frostens Jubilæumsperiode — og endda længere — hvor Offentligheden har vøgtet paa hvert Ord, har passet usimindelig nøjagtigt. Men det ikke er et Tegn paa, at Vejrmeldingerne heller ikke er saa tosserie i Perioder, hvor man ikke tænger saa meget Mærke til dem.

De tyske Dokumenter

(Fortsat fra Forsiden)

Schäfer sendte Thiele videre til Minister Rentha-Fink med Forespørgsel om, hvorvidt Aktionen var „Rigsinteresse", for i saa Fald vilde Partimedlemmerne udføre Opgaven med „alle Midler"

Gesandtens Svar blev, at Aktionen var nødvendig

Den næste Dag var Schäfer kommet sig saa meget af sin Forkølelse, at han kunde gaa ind til det tyske Gesandtskab, hvor General Kauplach og Generalmajor Himer allerede var til Stede

Jeg meddeltø ved denne Leilighed Hr General Himer, at Pard-Organisationen var beredt til paa Opfordring at sætte alle sine Kræfter til Raadighed

Vejviserne for de tyske Tropper

Fem Dage senere, den 25 April, sendte Rittmester Schäfer en ny Meddelelse til Berlin, denne Gang, hvad han kaldte en Beretning om de Erfaringer, der var gjort af Udlandstyskerne i Danmark

Herj beretter, om alt hvad de herværende Tyskere har gjort for at hjælpe Tropperne — lige til at stoppe Strømper og vaske for dem

Nogle enkelte Afsnit er dog af mere alvorlig og kompromitterende Karakter

De ved Aktionen paa Langelinie deltagende Partifæller kom systematisk i Forbindelse med Tropperne Ledelse og var Vejvisere i Byen ved Besættelsen af forskellige Punkter samt Raadgivere ved Anbringelsen af Tropper og Stabe. Af særlig Vigtighed var den Hertighed, hvormed vore Partifæller beferdede en Kørtelegestation fra Troppetransportabilitet til Gesundhedsbygningen. Da den danske Gender Kalundborg var tukket, tændte man over Kørtelgeværerens give Meddelelse til Tropperne om at indsætte Modstanden, Blot en halv Time Forskellen vilde have ført til svære Fængslinger paa Sydsjælland.

Senere skriver Schäfer

Beretningsberetninger om den danske Befolkning gaar fra Mund til Mund over den stadige Partigruppe og udvalgte agnede Partimedlemmer I ernes Provinsbyer er Lederne og hans nærmeste Medarbejdere selv med og giver stadigt Beretninger.

Fra en Politetyster, som er taknem sig, fordi jeg har givet ham en hjælpende Haand, er jeg blevet forsynet med vandrige Oplysninger om Episoder og planlagte Forholdsregler fra dansk Side og holdes stadig underrettet. Saa snart yderligere Oplysninger foreligger bliver de givet videre til den tyske Beskadmægtigede, der er underrettet

Sporns Beretning fra Langelinie

En Lastbil ved Langelinie Øst for Frihavnen

Sporns spurgte om man maatte bede KBK's Direktør, Dr Preuss om Tilladelse til at laane Bilen, men det blev nægtet. Ansvaret paa beiere Sirder

Til den fastsatte Tid kørte Sporns og Jahn i Lastbilen ud paa Langelinie

I god Tid parkerede vi Vognen med stukkede Lanterner ikke langt fra Yachtklub-Pavillonen, saa vi kunde overse Havnemiljøet Nøjtes var sommerlænende [illegible] der var lys Halstrøst, tørt Vejr, nogenlunde god Sigtbarhed, Havnen var endnu lidt tilagt. Havnetyrre var i Funktion, og paa den østlige Kyst blev der arbejdet paa Burmeister & Wain

Jahn og jeg drøftede Formalet med vor Opgave. Den var vor ikke klagere end den andem, men at der maatte være en Hensigt med os klart. Tidspunktet, hvor vi skulde møde, nærmede sig. Da dukkede Partifælle Zimmermann fram af Mørket og kom ben til os. Han var i godt Humør og gav os Beskeed om blot at vente. Saa spænd der pludselig Liv ved Kajen, et Skib lagde ind, det var ikke særlig stort. I tavshed „jublik Mer Landgangen lagt ud, og vi bunde i det evige Morgentrø et Stæjnjelme glimte Vagen Tormødninger var hørte til Virkelighedsliv Tyske Tropper var ved at besætte Danmark.

„Jeg er lykkelig"

Forvalter Sporns skildrer derefter, hvorledes de tyske Soldater rykkede frem over Langelinie og han selv fik lånsæt Radiosenderen paa Lastbilen og kørte den til Kastellet Saa gik Turen tilbage til Langelinie for at hente Madvarer og Ammunition Hen paa Morgenstunden kørte han Bilen tilbage til KBK

Han slutter sin Beretning

„Saa lyksalig overvældende havde Forøvrigt arbejdet med min Militarmekaniske, [illegible] uden Sindsudgydelse var denne geniale Plan lykkedes. Partifælle Jahn og jeg havde udført den Opgave, der var paalagt os Jeg er ømme over, at NSDAP havde fundet jig egnet, og jeg er lykkelig over, at jeg kom til at deltage ansvret i Besættelsen af København og kunde staa hjælpende ved "Idem af mine Kammerater derhjemmefra. En for alle — alle for en!

Heil Hitler!
Erich Sporns
Forvalter.

De lem Tyskere

I Arkiverne foreligger følgende Oplysninger om de Tyskere, der deltog i „Femtekolonnen" paa Langelinie

Werner Thiele, Toldbodvej 4, København, ansat i Forsikringsselskabet Skuld hos Medlem af Dansk-tysk Forening, Overretsagfører, Greve Ahlefeldt, Laurvig Thiele var Sindsfortrænder for Schäfer og Partimedlem.

De tyske Papirer er fundet i Omslag

En Rapport, der taler for sig selv

Ovenstaaende Rapport opslog det danske Sikkerhedspoliti i Aarhus den 12. Oktober 1943. Den indeholder Navnene paa en Række Kommunister og Oplysninger om de paagældende antinazistiske Virksomhed m. v.

Flere af de nævnte Danskere havnede senere i tysk Fangenskab og lik da forsiøgt Spørgsmaal, som sigtede, at Tyskerne egnede kunde disse Oplysninger, antagelig fra det danske Politis Rapporter.

Man kan diskutere Nytten og Betimelighedens af, at det danske Politi fører et vist Tilsyn med Partier der har Omstyrtning af det bestaaende paa deres Program, men alle vil sikkert være enige om det højst uheldige i, at Politiet egnede gjorde det under Besættelsen, navnlig naar man ikke kunde eller vilde forhindre, at Rapporterne gik videre til Besættelsesmagten.

Den aarlige Undersøgelsesdemstel, der er nødsat vedrørende Politiets Forhold, kommer ikke til at mangle Materiale.

Det er billigt at skrive falsk paa „Tro og Love"

Million-Bedrageri overfor Staten gør Spørgsmaalet om en Skærpelse af Loven aktuelt

I de to Aar, de tyske Flygninge har været her i Landet, har det alene koste 40 Millioner Kr. at holde Tøre til Opvarmning af Lejrene. „Politiken" oplyser i Dag, at Staten er blevet bedraget for flere Millioner Kr. ved disse nem Fingre med Tørvenes Kvalitet.

Andre Lejre har ogsaa faaet farre eller daarligere Tørv og Flygningeadministrationen har nu truffet Forberedelser til en landsomfattende Undersøgelse

Perfekt Spion

Engelsk Officer i den tyske Hær under Krigen

VENEDIG, Torsdag (AP)

Det vakte Bestyrelse i Retsalen, da den engelske Oberstlejtnant Alexander Patterson Scotland i Dag under Retsagen med den tidligere tyske Feltmarskal Albert Kesselring oplyste, at han havde staaet i den tyske Hær

Scotland, der siharig Kesselring i London efter Krigens Afslutning, blev spurgt af Anklagerens, hvem der var den tyske Overkommandørende i Italien i 1944.

Ravnstrup-Branden

Fru Kaptajnlejtnant Verona Hansen, som sammen med sin 3-årige Søn indebrændte under den voldsomme Brand, der i Gaar Morges lærde Hovedbygningen til Herregaarden Ravnstrup paa Nørrevidegnen i Ruiner, havde i nogen Tid ligget syg. Ved Midnatstid havde Lægen givet hende en Indsprøjtning med Morfin. Hun er antagelig derefter faldet hen i en Dø, saaledes at hun ikke har bemærket Branden. for Fruenne fuldstændig havde ampendt hendes Soveværelse. Det ser ud til, at Fruen har forsøgt at komme ud, men at Røg og Flammer har overmandet hende.

Efter Branden blev den ene af Bygningens tre store Skorstene staaende og for at den ikke skulde vælte og forårsage nye Ulykker, skulde et Par Sprøngeksperter fra Garderhusarregimentet i Nørstved, Rittmester Münter og Officiant Guldberg foretage Sprøningen i Gaar Eftermiddags. Rittmester Münter anbragte en Sprøngladning i Skorstenen og Officiant Guldberg trak en Fængtraad, der skulde antændes med en Detonator i Nærheden.

Pludselig skete tre voldsomme Eksplosioner. Det var Sprøngladningen i Skorstenen. Detonatoren i Officianteus Haand og en Ekstra-Detonator, som laa i hans Stikkomme, der af en uforklarlig Aarsag var blevet antændt. De to Sprøngeksperter og Kriminalassistent Elving fra Nørstved blev slynget om Kuld. De hørn straks paa Sygehuset, hvor det viste sig, at Rittmesteren havde faaet 17 Saar paa Kroppen, ligesom han havde paadraget sig et Chok. Officiant Guldberg kom straks paa Operationsbordet, hvor man maatte amputere begge hans Hænder. Han havde endvidere paadraget sig meget alvorlige indre Kvæstelser. Lungerne var lænrteen sprængt af Eksplosionstrykket. Kriminalassistenten var sluppet saa heldigt, at han straks kunde udskrives.

Kriminalpolitiet i Nørstved opbrøer til Formiddag, at man endnu ikke har fundet Fru Kaptajnlejtnant Verona Hansens Lig. Om Brændaarsagen vides kun, at ilden ikke er paasat. Der er en Mulighed for, at den er opstaaet i Skorstenen eller at en elektrisk Varmeovn har antændt Sengeklænderne. Man haaber i Løbet af Dagen at kunne fastslaa Grunden til de tre Eksplosioner. Herrens Sagkyndige anser det for tænkeligt, at Varmen fra den overhedede Skorsten har antændt Sprøngladningen, hvorefter Eksplosionen gennem Fængtraaden er ført videre til Detonatorerne i Officianteme Haand og Lomme. Officiant Guldbergs Tilstand er meget alvorlig.

Herregaarden Ravnstrup, der ligger ved Herfølmagle, er opført i 1898 Den

Om Begivenhederne paa Langelinie, som skildredes i den Rapport fra Thiele, som „Information" gengav forleden, foreligger der nu ogsaa en Beretning fra Sporns. Forvalteren ved Københavns Brændselsi Kompagni, der brugte en af sit Firmas Biler til at køre Radiosenderen fra Langelinielæjen til det tyske Hovedkvarter

Sporns fortæller, at han henimod Kl. 22 om Aftenen den 8 April blev ringet op af Köster, der bad ham komme ned til det tyske Klublokale i Gothersgade Her stod v Zimmermann og Jahn. De gav Besked om, at han næste Morgen Kl 4.15 skulde møde med mænner der stammer fra skibet."

Fritz Jahn, Malbechsvej 1, Valby, Partimedlem.

Heinz Oscar Graff, Fabrikant, tidligere Peter Rangevej 38, nu Ammonsvej 9, Dansmarkt, Partimedlem.

Erich Sporns, Forvalter, tidligere anset i det tyske Sikkerhedspolitiet, Partimedlem.

v Zimmermann, Leder af det tyske Rejsebureau, Østergade 1, Partimedlem.

Graff og Jahn bor stadig her i Landet. Vi nævnte i Gaar, at Graff overfor „Information" har dementeret, at han medvirkede ved Langelinie den 9 April. De sidst fremkomne Dokumenter fastslaar imidlertid, at han var til Stede, og Graff har da ogsaa, da Sigtelsen paany er blevet forelagt ham, maattet vedgaa Forhaabentlig benytter Politiet Lejligheden til at afhøre ham, inden han om few Dage rejser ud af Landet.

Graff hævder iøvrigt nu, at han ikke vidste andet, end at han og hans Partifæller skulde hente en Kasse med rigsvigtigt Indhold paa Langelinie. Sporns Forklaring synes at bekræfte, at ogsaa han og Jahn var blevet holdt uvidende om de virkelige Formaal med Ekspeditionen At de maaske har haft en Formodning, er en anden Sag

De fundne Dokumenter indeholder udover Oplysningerne om Angrebet paa Københavns ogsaa en Række interessante Beretninger fra det tyske Nazistpartis Virksomhed i Sønderjylland og Det tyske Handelskammers Bedrifter

Disse Ting skal vi komme tilbage til i de nærmeste Dage.

Dronning FISKEKONSERVES

Forretnings-Anliggender

Mindre tomt Aktieselskab til Salg

Billet 1178. „Information", St. Kongensgade 40. K.

Textil-Fabrik købes

En Textil-Fabrik, eller anden Fabrik, der kan indrettes til dette Brug, rund Areal ca. 1500 m² og med Udvidelsesmuligheder, ønskes til Købs af solid Køber. Beliggenhed: København eller nærmeste Omegn.

Hvis det har Sælgerens Interesse, kan en centralt beliggende Bygegrund (5 Min. Kørsel fra Raadhuspladsen) paa ca. 3000 m² indgaa i Handelen. Billet mrk. 978 bedes sendt til Balling Reklame-Bureau, Pilestræde 20, København K

Har De en ung Datter

der kunde tænke sig Ansættelse paa „Information"?

Vi søger til vort Bogholderi en velbegavet ung Dame med et omgangsfølgt Væsen og med Lyst til Uddannelse i Bogholderi.

Skriftlig Ansøgning til Personalekontoret

Informations
St. Kongensgade 40
København K

Terrorforbrydere. De grelleste Tilfælde er i disse Dage blevet afsløret i Okshøl-Lejren ved Varde, hvor visse Producenter og Mellemhandlere har bestukket den ansvarlige Vejer og Maaler og flere af Funktionærerne til at udfærdige falske Vægtsedler og til at se gen-

Ukendte Dyr i Antarktis

Flyvning over virksom Vulkan ved Sydpolen

NEW YORK, Torsdag (Reuter special).

Fra Admiral Richard Byrd, Flagskib „Mount Olympus" telegraferes, at man i Momurdo-Sundet i Antarktis har observeret nogle ukendte Dyr, der er mellem 18 og 20 Fod lange og af en gullig Farve Farvandet er ogsaa rigt paa Tandhvaler.

Den amerikanske Flaades Korrespondent beretter om Flyvningen over det 13.000 Fod høje Mount Erebus, der er den eneste virksomme Vulkan i Antarktis, at Bjergets Top er næsten helt dækket med Sne bortset fra det 8000 Fod store Krater. Overalt i Omraadet er der Tegn paa tidligere Lavastrømme.

Kontorchef C. Th. Holbøll fra Landbrugsministeriets Tørvekontor fortæller bl. a. Bladet, at det er uimodsigeligt, at der udsendes falske „Tro- og Love-Erklæringer" om Tørvenes Kvalitet. Man har været vide for, at Klasse Et Tørv, som afregnes med 41 Kr. pr Ton, har vist sig at være Klasse Tre B, hvis Maksimalpris er 25 Kr. Regien er den, at man akceptérer Tre- og Love-Erklæringer Der er kun Mulighed for Stikprøver nu og da til Undersøgelser af deres Rigtighed.

Maksimum 2 Aar

At Flygtningeadministrationen ikke har Mulighed for at kontrollere hvert Læs Tørv, der leveres, er der ikke noget at sige til, men det er et Spørgsmaal, om ikke Afslæringen af denne Skandale ber resultere i en Revision af Straffebestemmelser vedrørende falske „Tro og Love"-Erklæringer I Følge Straffelovens Paragraf 161 straffes Overtrædelserne kun med Bøde, Hægtesfler Fængsel indtil 2 Aar, og drejer det sig om falske Erklæringer i Forholdet til Afgiftslovene, er Straffen endnu mindre.

Erklæringer paa „Tro og Love" skal ikke være noget dagligdags. De bør kun afkræves i særlig vigtige Sager, hvor Kontrol praktisk taget er umulig, og den, der saa skriver falsk, skal til Gengæld være farlig. Han bør mistænkes almen Tillid for Livstid. S—

Kvindelig Stikker forsøger Selvmord i Byretten

En kvindelig Stikker, den 36-aarige Vita Rosalie Christensen, der i Formiddags skulde have sin Sag til Behandling i Byretten 22. Afdeling hos Dommer Willy Andersen, forsøgte umiddelbart for Retsmødet at begaa Selvmord.

Da hun skulde føres op i Afdelingen, var hun syg. Hun havde kastet op i Cellen. Det viste sig, at hun paa en eller anden endnu uopklaret Maade havde faaet fat i en Del Sovepiller, som hun havde slugt. Fængselsbetjenten hjalp hende til Rette og gav hende en Cigaret. Han fik da at vide, at hun — hvad der ellers er normalt og rigtigt i den Slags Tilfælde — ikke fra Vestre Fængsel var blevet opgivet som stærkt tuberkulos og smitte-farlig. Af den Grund nægtede han at have mere med Kvinden at gøre — og hun fik ikke yderligere Hjælp, før en tilkaldt Læge og en Sygeplejerske fra Vestre Fængsel ankom til Byretten

Vita Christensen er uansigtsfølgivis udenfor Livsfare, idet hun jo kastede Giften op umiddelbart efter, at den var indtaget, men Retsmødet blev udsat, foreløbig til i Eftermiddag. Vita Christensen vil da af Anklagemyndighedens Repræsentant, Landsretssagfører Tage Cartensen, blive krævet idømt livsvarligt Fængsel.

Hun anklages bl. a. for Stikkeri i 7—8 Tilfælde, for at have haft fast Engagement hos Tyskerne som Stikker og i den Anledning bl. a. en Overgang at have fungeret som Lytter i Sporvognene. Gennem dette Arbejde blev ifølge Anklageskriftet ikke færre end omkring 30 Personer anholdt efter at have fremsat Udtalelser, der ikke kunde gøres af Tyskerne. En Gang tog hun Plads som Hussassistent paa det københavnske Hotel Rio i Lavendelstræde 18 for at afsløre den illegale Gruppe „Dannebrog", i den Periode fik hun hver Uge udbetalt 150 Kr. af Tyskerne. For sine øvrige Angiverier fik hun varierende Honorarer helt op til 1500 Kr for en enkelt Stikkeri.

Iøvrigt vil Vita Christensen blive tiltalt for 6—7 almindelige Tyverier.

Kredsleder Forsvarer, Dr. Hans Lassen, opraab strakte op fra sin Stol og protesterede mod dette Spørgsmaal, idet han erklærede, at Scotland ikke var kompetent til at udtale sig, da han aldrig havde været i den tyske Hær og iøvrigt kendte til dens Organisation.

Scotland betræffede imidlertid, at han havde staaet i den tyske Hær under hele Krigen for at skaffe sig Oplysninger om dennes Organisation.

Kaptajn krævet afskediget for under sin Internering at have drukket med tysk Kommandant

Alvorlige Anklager i Tjenestemandsdomstolen i Dag mod Gerhard Beving

Anklaget bl. a. for under sin Internering i Sandholm-Lejren at have drukket sammen med Lejrens tyske Kommandant, er Kaptajn Gerhard Beving i Dag i Tjenestemandsdomstolen blevet krævet afskediget med Fortabelse af Retten til Pension. Anklagerens, Landsretssagfører S. Ramsings, Anklageskrift indeholdt en Række andre alvorlige Sigtelser mod Beving:

Udover, at han i sit Hjem havde hængende et Billede af Hitler, plejede han mistænkelig Omgang med den senere likvideredø Nazist, Kaptajnlejtnant Østergaard Petersen, anvendt selv stærke nazistiske Sympatier og tog gentagne Gange Beundtlestemagten i Forsvar.

Endvidere har Beving ifølge Anklageskriftet engang i Vinteren 1940—41 udtalt, at Danmark skulde have en nationalsocialistisk Regering idet der var det rigtige, der dømte.

Fra 1 December 1943 til Oktober 1944 var Beving Leder af et Kursus for militære Beklædningsmænd, paa Danmarks Højskole for Legemsøvelser, og i den Tid gav han overfor Eleverne Udtryk for Sympati for Beundtlestemagten og Medvilje mod Sabotagen Til en Lejrmand, der var udelukket nogle Dage paa Grund af Deltagelse i illegalt Arbejde, udtalte Beving i efterdøn dem dog være Halte, der gjorde i Januar 1944 sigve han til Højskolens Chef en Indberetning om to Officiaster, som udelukker paa Grund af deres Deltagelse i det illegale Arbejde.

Fald sammen med Kommandanten

Ifølge Anklageskriftet skal Beving endvidere have lagt Eleverne paa sit Kursus paa Højskolen Hindringer i Vejen for Deltagelse i det illegale Arbejde. Han retfejedes af Kammerherreinde Rewdunsen Rønnenkamp, Sorø, der fra 1. April i Aar havde overdraget den til sin Datteren, stud. jur. Bent Wolding. En Del af Hovedbygningen var udlejet til Kaptajnlejtnant Gustav Hansen, der gav Tjeneste i Sønderjylland. Ægtparret har endnu to Børn, som Dagen for Branden var rejst til Kristkole efter at have været hjemme paa Fastelavnsferie.

Under Afhøringen forklarede Beving, at han med Stemningen af December 1943 af sin Fader fik Besked om, at hans Kone var hængt ud i et illegalt Blad som Medlem af DNSAP. Han behandlede hende det, og han mødte sig nø.

Den likvideredø Kaptajnlejtnant Østergaard Petersen, som blev dræbt — ifølgeden i Stemningen af 1943 — efter Ordre, kendte Beving fra gammel Tid. Under Interneringen blev de atter ført sammen — og efter Løsladelsen havde de nogle Gange været sammen i selskabelig Anledning Beving var ikke klar over, at Østergaard Petersen var Nazist, Angaarende Hitlerbilledet havdede Beving, at han aldrig havde haft et saadant hængende i Glas og Ramme. Derimod havde der hængt et hos hans Svigerfader, der var omstiftik indstillet. Paa den anden Side oplyste Beving, at han engang havde fundet et Portbort hos sin lille Datter. Det var et Billede af Hitler, og det viste sig, at det var hans Svoger, der havde meldt sig til Østfronten, som havde sendt det hjem. Hans lille Datter var meget begejstret for Billedet, men desuagtet tilintetgjorde han det. Beving paastod, at han overhovedet ikke havde Beroring med Kredse, der stod paa et andet Standpunkt end de indpiske Kredse i den danske Befolkning

85.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 19. DECEMBER 1945 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

27. Februar 1947.

Til Justitsministeriet.

Under Henvisning til den i Dagbladet „Information" for den 21. Februar d. A. indeholdte Meddelelse om, at Københavns Politi hos Bladet har rekvireret nogle Dokumenter, der formenes at indeholde en Række nye Oplysninger vedrørende Danmarks Besættelse af tyske Tropper den 9. April 1940, anmoder Kommissionen Justitsministeriet om at foranledige, at Politiet, naar dets Undersøgelser af disse Forhold er tilendebragt, giver Kommissionen Beretning om Undersøgelsens Resultat, bilagt de nævnte Dokumenter.

Holm.

Eigil Olsen.

86.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 19. DEC. 1945 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

27. februar 1947.

Til Justitsministeriet.

Under Henvisning til Ministeriets Skrivelse af 20. ds., hvori forespørges, om Kommissionen af Hensyn til Undersøgelserne af Begivenhederne omkring den 9. April 1940 maatte ønske den tidligere Luftattaché ved det tyske Gesandtskab i København Jens Peter Petersen overført her til Landet til Afhøring, meddeles, at Kommissionen i sit Møde i Dag har vedtaget at anmode om, at hans Overførsel hertil finder Sted, og Kommissionen imødeser Meddelelse om, naar dette er sket, hvorefter de Spørgsmaal, man herfra maatte ønske stillet til ham, vil blive Ministeriet meddelt.

Holm.

Eigil Olsen.

87.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 10. Juni 1947.

+ 1 Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Under Henvisning til tidligere Brevveksling angaaende Afhøringer af den tyske Statsborger, tidligere tysk Luftattaché Jens Peter Petersen skal man hoslagt fremsende Genpart af en af Københavns Opdagelsespoliti optaget Politirapport af 30. Maj 1947 med senere Kontinuationer senest af 6. Juni 1947.

Af Hensyn til den paagældendes Tilbagesendelse til Tyskland vil Justitsministeriet sætte Pris paa saa hurtigt det er muligt at modtage Underretning om, hvorvidt man fra Kommissionens Side ønsker foretaget yderligere Afhøringer eller stillet særlige Spørgsmaal til ovennævnte Jens Peter Petersen.

A. L. Elmquist.

Erik Vetli.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Fredag, den 30. Maj 1947.

Rapport.

Fortsættelse af Sagen vedrørende herboende tyske Statsborgeres Medvirken ved Besættelsen af Danmark den 9. April 1940.

Den i Sagen omtalte *Luftattaché Oberst Petersen*, der nu er til Stede her i Landet (jfr. Rapport af 27. ds., der er vedlagt Sagen*), var fremstillet.

Han opgav sit Navn: *Jens Peter Petersen*, f. d. 12. Oktober 1893 i Bredebro, tysk Statsborger, boende *Lenzhalde Nr. 51 A, Stuttgart, Tyskland.*

Kmpt. forklarer, at han deltog i den første Verdenskrig fra 1914 til 1918. Under den første Del af nævnte Krig var han Menig i Infanteriet, men blev efterhaanden forfremmet til Løjtnant ved samme Vaabenart. I 1917 overgik han til Tjeneste ved Luftvaabnet, hvor han forrettede Tjeneste som Løjtnant, indtil han i 1919 blev hjemsendt.

Efter Hjemsendelsen dengang har Kmpt. hovedsagelig ernæret sig som Forsikringsmand, idet han først var tilknyttet Forsikringsselskabet »Alliance«, der havde Hovedkontor i Stuttgart, og »Norddeutsche Lebensversicherungsaktiengesellschaft« i Hamburg, hvor han var Prokurist. I sidstnævnte Selskab var han ansat indtil 1934. Under Ansættelsen nævnte Sted havde han Bopæl i Hamburg.

I 1934 blev han opfordret til paany at indtræde i den tyske Hær. Han indvilligede, og efter at han havde udstaaet en vis Prøvetid, blev han den 1. Februar 1935 tilknyttet Hæren.

Efter at det tyske Luftvaaben var blevet oprettet i Marts eller April 1935, blev han overflyttet hertil og fik Rang af *Hauptmann.*

I Tiden indtil omkring Maj 1935 deltog Kmpt. i en Del Instruktionskursus, og først efter at dette var sket, begyndte hans egentlige Tjeneste som Hauptmann ved Luftvaabnet.

Kmpt. var indtil den 1. Juli 1935 stationeret i Göppingen, men herefter blev han forflyttet til Schönwerde ved Berlin. Her var han indtil 1. Juli 1938, da han blev forflyttet til Hannover, hvor han var indtil 1. Okt. 1939.

Han blev nu udnævnt til Luftattaché i København, men han maatte forblive i Hannover, indtil hans Efterfølger blev udnævnt, hvilket skete, saa Kmpt. kunde komme af Sted til København i Begyndelsen af November 1939.

Her i København tog han med sin Familie Bopæl: Richelieus Alle Nr. 13, Hellerup, og paa denne Adresse boede han med sin Familie i den Tid, han var Luftattaché her i Landet, hvilket vil sige indtil Maj 1940.

Kmpt. forklarer herom, at han, efter at Besættelsen af Danmark var blevet en Kendsgerning, ansøgte om at komme til Fronten. Grunden hertil var den, at han ikke vilde være Luftattaché her i Landet, efter at Landet var blevet besat, idet den Omstændighed, at der var tyske Tropper her i Landet, gjorde, at Kmpt. var underlagt General Kaupisch. Kmpt. mente ikke, at det havde nogen Steder hjemme, at en Luftattaché var underlagt en Troppekommandant, og derfor ansøgte han om

*) Ikke optrykt.

at komme til Fronten. I Stedet blev han udnævnt til Luftattaché for Sverige, dog saaledes, at han samtidig skulde være Luftattaché for Danmark. Han flyttede, efter at have faaet Udnævnelsen, til Stockholm i Maj 1940, og sidst i 1940 flyttede hans Familie ligeledes til Stockholm.

Kmpt. vil hævde, at han ikke i sin Egenskab af Luftattaché her i Landet havde Medarbejdere af nogen Art, bortset fra 2 Damer, der besørgede Kontorarbejdet. Han vil ligeledes hævde, at han ikke som Luftattaché har haft andre Opgaver end andre Nationers Luftattacheer rundt i Verden.

For nærmere at præcisere sin Stilling forklarer Kmpt. paa Anledning, at han ikke som Luftattaché var tilknyttet Udenrigsministeriet, men var underlagt Reichsluftfahrtsministerium, og som Følge heraf bevarede Kmpt. sin Rang ved Luftvaabnet. Han var den 1. Februar 1940 blevet udnævnt til Oberst i Luftvaabnet.

Om sit Kendskab til de Begivenheder, der ligger forud for Besættelsen af Danmark, forklarer Kmpt., at han ikke forud for den 25. Marts 1940 — eller i det mindste i Dagene umiddelbart omkring denne Dato — har haft nogen Anelse om, at Danmark skulde besættes. Paa det angivne Tidspunkt blev Kmpt. telefonisk kaldt til O.K.W. i Berlin og rejste omgaaende dertil.

Da Kmpt. ankom til O.K.W. fik han Besked paa at henvende sig til General Kaupisch, der havde sit Kontor der. Kmpt. er ikke i Stand til nærmere at redegøre for, hvilken Stilling Kaupisch indtog i O.K.W.

General Kaupisch fortalte Kmpt., at Hitler havde givet Ordre til, at Danmark skulde besættes. Kaupisch gav over for Kmpt. Udtryk for, at Tidspunktet ikke var fastlagt endnu, ligesom det heller ikke var fastlagt, hvorledes Besættelsen skulde foregaa. Det, der var Tale om, var faktisk blot en Forberedelse til en Besættelse af Danmark.

Kmpt. blev ikke indviet i noget som helst, hvad de nærmere Planer angik, han fik faktisk blot i store Træk at vide, at Danmark paa et eller andet Tidspunkt skulde besættes.

Til Stede ved dette Møde var tillige Kaupisch's Stabschef Generalmajor Himer.

Kmpt. vil hævde, at han ikke ved denne Lejlighed fik Ordrer eller Direktiver af nogen Art, ud over at han fik Ordre til paany at indfinde sig hos Kaupisch i Berlin den 6. April 1940.

Derimod gav Kaupisch Himer Ordre til, at alle Meldinger, der indgik til Kaupisch's Stab, og som vedrørte »Unternehmung Dänemark«, som Besættelsen af Danmark kaldtes, skulde forelægges Kmpt. til Stillingtagen.

Kmpt. oplyser paa Anledning, at der ikke ved det omtalte Møde blev talt noget som helst om, at Norge skulde besættes samtidig med Danmark eller i det hele taget, og han vil bestemt hævde, at han ikke m.H.t. det forestaaende Foretagende fik andre Oplysninger end, hvad der fremgaar af hans ovenstaaende Forklaring. I denne Forbindelse gør han opmærksom paa, at der indenfor den tyske Værnemagt bestod den Bestemmelse, at ingen maatte gøres bekendt med saadanne Planer i større Udstrækning end, hvad der var ubetinget nødvendigt for at vedkommende kunde udføre de ham paalagte Opgaver.

Kmpt. oplyser videre, at han ikke har været med til Forberedelsen af andre Opgaver af lignende Art som det heromtalte Foretagende, men i dette Tilfælde var det i alle Tilfælde saaledes, at der var givet Ordre til, at kun Officerer maatte deltage i Forberedelsen af Besættelsen af Danmark, ligesom hver enkelt Officer havde maatte underskrive en højtidelig Erklæring om Tavshed, idet det var betydet alle, at de var hjemfaldne til Dødsstraf, saafremt de omtalte Sagen. Dette sidste til Trods for, at Officererne ogsaa uden en saadan Erklæring var forpligtet til Tavshed.

M.H.t. det ovenfor anførte om, hvorvidt Kmpt. fik Direktiver eller Ordrer af nogen Art m.H.t. Fremskaffelsen af Oplysninger, forklarer Kmpt., at noget saadant var overflødigt. For det første, fordi det var ubetinget forbudt Kmpt. at beskæftige sig med noget saadant i hans Egenskab af Luftattaché, for det andet fordi Fremskaffelsen af saadanne Oplysninger var forbeholdt og paalagt Abwehr, der ledede af Admiral Canaris.

Kmpt. ønsker yderligere tilføjet, at han var ganske ude af Stand til at skaffe eventuelle ønskede Oplysninger, idet han ikke var bekendt med og ikke blev gjort bekendt med Enkelthederne i Planerne vedrørende Besættelsen af Danmark.

Kmpt. ønsker sluttelig vedrørende det omtalte Møde tilføjet, at han ved Slutningen af Mødet var alene sammen med Kaupisch. Han spurgte da Kaupisch, om en Besættelse af Danmark var nødvendig, og om man ikke paa anden Maade kunde opnaa det, man evt. ønskede at opnaa ved en Besættelse af Danmark. Han gjorde Kaupisch opmærksom paa, at en Besættelse af Danmark var uønskelig for saavel Danmark som Tyskland, for Tysklands Vedkommende paa Grund af den Mængde Soldater og Materiel, der skulde anvendes, og for Danmarks Vedkommende fordi det jo selvfølgelig vilde medføre en Belastning af Landet.

Kmpt. gjorde endvidere Kaupisch opmærksom paa, at det vilde være ubehageligt for de Mænd, der skulde iværksætte Besættelsen, samt at en Besættelse af Danmark vilde resultere i, at Tyskland blev udsat for Angreb for Aggression overfor et Land, der ikke i egentlig Forstand var fjendtligt indstillet.

Kaupisch gav Kmpt. Ret, men han erklærede, at det var haabløst at foretage sig noget, efter at Hitler havde beordret Danmark besat. Iøvrigt erklærede Kaupisch, at hverken han eller Kmpt. var i Stand til at overse den bestaaende Situation og afgøre, hvad der var nødvendigt eller ej.

Herefter skete der ikke mere ved den omtalte Lejlighed, og Kmpt. rejste tilbage til København.

Den 6. April 1940 indfandt han sig som beordret paany hos Kaupisch i O.K.W.

Ligesom sidst talte Kmpt. ogsaa denne Gang med Kaupisch paa dennes Kontor, og ligesom sidst var Himer til Stede ogsaa denne Gang.

Ved denne Lejlighed fik Kmpt. nu at vide af Kaupisch, at Besættelsen af Danmark var fastsat til den 9. April 1940 om Morgenen. Kaupisch fortalte ham, at man paatænkte at besætte København paa den Maade, at man vilde lade et Skib, hvori var Landgangstropper, gaa ind til Langelinie. Kaupisch spurgte Kmpt., om han mente, at en saadan Aktion kunde gennemføres, og han spurgte Kmpt., om denne vidste, hvorvidt Skibe kunde losse ved Langelinie, og hvorvidt han vidste, hvorvidt det Skib, der skulde anvendes, kunde gaa ind til Langelinie.

Kmpt. svarede, at han mente, at en saadan Aktion kunde gennemføres, og at Skibe kunde losse ved Langelinie. Derimod erklærede han, at han ikke kunde udtale sig om, hvorvidt det Skib, der skulde anvendes, kunde gaa ind til Langelinie, idet han ikke vidste, hvilket Skib det drejede sig om. ligesom han ikke vidste, hvor dybt der var ved Langelinie.

Kaupisch forklarede nu for Kmpt., at man paatænkte at sende en Bataillon Mand med det Skib, der skulde anvendes ved Landgangen i København, men heroverfor gjorde Kmpt. Indsigelse, idet han ikke mente, at en Bataillon Mand var nok. Kmpt. fik at vide af Kaupisch, at dette Tal ikke lod sig ændre.

Kaupisch redegjorde nu — men kun i meget store Træk — over for Kmpt., hvorledes man havde tænkt sig at iværksætte Besættelsen. Kmpt. er ikke i Stand til nøjagtigt at huske, hvad han fik at vide, men han kan huske, at han fik at vide, at Besættelsen skulde iværksættes dels fra den dansk-tyske Grænse, dels fra Warnemünde. Endvidere var der flere Havne end København, der skulde besættes, men hvilke husker Kmpt. ikke længere.

Kmpt. er forespurgt, hvorvidt han ved, om der her i Landet er truffet særlige Arrangementer eller Aftaler — paa tysk Foranstaltning — for at sikre, at det Skib, der skulde gaa ind til Langelinie med tyske Tropper, uhindret slap ind i Havnen.

Han er videre spurgt, om der ved den dansk-tyske Grænse er sikret Assistance til Iværksættelse af Besættelsen.

Kmpt. svarer til det første Spørgsmaal, at det var der ikke ham bekendt. Han kan huske, at han ved Mødet den 6. April 1940 udtrykkelig gjorde Kaupisch opmærksom paa, at det var meget risikabelt at lade et ubevæbnet Skib (denne Indsigelse fandt Sted, efter at Kmpt. havde faaet at vide, at det Skib, der medførte Landgangstropperne, ikke var bevæbnet) forsøge at gaa ind i Københavns Havn.

og at et saadant Foretagende var udsat for at mislykkes, saafremt Skibet ikke var ledsaget af et Krigsskib, under Hensyn til at Københavns Havn var beskyttet af Forter ved Indløbet.

Kaupisch afviste disse Indvendinger.

Til det andet Spørgsmaal svarer Kmpt., at han ikke har nogen Anelse om, at noget saadant eventuelt har været Tilfældet.

Kmpt. er forespurgt, hvorvidt han ved, om der var sikret det tyske Skib, der den 9. April 1940 bragte de tyske Tropper her til København, Kajplads ved Langelinie.

Han forklarer, at han positivt ved, at dette ikke er Tilfældet. Paa Mødet den 6. April 1940 blev dette Spørgsmaal drøftet, og det blev aftalt, at Skibet maa søge ind til en eventuel ledig Plads ved Langelinie og lægge til der. Var der ingen Plads ledig, maatte Skibet lægge til paa Siden af et af de Skibe. der allerede laa ved Langelinie, og landsætte Tropper og Materiel over dette Skib.

Kmpt. forklarer videre, at *Major Glein*, der havde Ledelsen af den tyske Bataillon, der blev landsat ved Langelinie, kom til Stede under Mødet den 6. April 1940. Kmpt. kendte ikke Major Glein, som han ved denne Lejlighed saa for første Gang.

Det blev under Mødet oplyst, at Major Glein kom direkte fra København, hvor han havde opholdt sig i 3 Dage. Kmpt. forstod paa Samtalen, at Major Glein af egen Drift havde været i København, idet han ved Selvsyn vilde sætte sig ind i Forholdene i Operationsfeltet.

Kmpt. ønsker her udtrykkelig pointeret, at hverken han eller den tyske Gesandt, v. Renthe-Fink, havde haft nogen som helst Anelse om, at Major Glein var her i Byen. Kmpt. tilføjer, at saafremt han paa et tidligere Tidspunkt havde faaet Kendskab til, at Major Glein opholdt sig her i Byen, vilde han have gjort alt, hvad der stod i hans Magt for at forhindre Rejsen — eller for at bringe Opholdet til Ophør, idet han var af den Mening, at det var noget af det mest letsindige, der kunde gøres, i Betragtning af at Planerne om Besættelsen af Danmark ikke maatte komme frem, men blot maatte være kendt af en snæver Kreds af tyske Officerer. Forholdet er nemlig dette, at Major Glein, der er Sydtysker, ikke talte Dansk og som Følge deraf ikke kunde undgaa at vække Opmærksomhed. Ydermere havde Major Glein været saa »snedig«, at han udgav sig for at være Opkøber af Æg, og for at komme fra Allgau — et af de bedste Landbrugsdistrikter i Tyskland.

Major Glein aflagde overfor General Kaupisch — Himer var sikkert ogsaa til Stede paa dette Tidspunkt — i Kmpt.s Nærværelse Rapport om sine Iagttagelser her i Byen.

Major Glein erklærede, at han ikke havde haft Vanskeligheder af nogen Art, sine Iagttagelser der, at han bl. a. havde bemærket sig, hvor Politivagten paa Langelinie var. Ydermere havde han observeret og mærket sig Vejen til Kastellet fra Langelinie, og han havde observeret Kastellet saavel udefra som indefra og havde herunder mærket sig de forskellige Porte, de forskellige Bygninger i Kastellet og mærket sig, hvor Telefoncentralen i Kastellet laa.

Major Glein erklærede, at han ikke havde haft Vaiskeligheder af nogen Art, idet saavel danske Civilpersoner som Soldater havde givet ham alle de Oplysninger, han havde ønsket at faa.

Major Glein fortalte endvidere, at en dansk Korporal havde inviteret ham paa en Pilsner, saavidt Kmpt. husker endda i selve Kastellet, og saavidt Kmpt. ved, fik Glein ogsaa Oplysninger af denne Korporal.

Kmpt. er ikke i Stand til at oplyse Navne paa Personer, Glein har været i Forbindelse med under sit Ophold her — han tror ikke, at Glein har kendt disse Personer, idet han aldrig havde været i Danmark før.

Kmpt. oplyser, at saavidt han ved, rejste Major Glein under sit eget Navn, men han aner ikke, hvor han boede under sit Ophold her i Byen.

Kmpt. opsummerer sin Forklaring m.H.t. Major Glein ved at pointere, at Major Glein altsaa dels ved egne Iagttagelser, dels ved, hvad han personligt havde

faaet at vide paa Stedet, havde faaet Oplysning om alle de Spørgsmaal, der kunde interessere ham.

Major Glein er senere faldet — hvor ved Kmpt. ikke.

Kmpt. ønsker pointeret, at den eneste Grund til, at han har oplyst alt, hvad han nu har oplyst m.H.t. Major Gleins Rejse her til Byen, er den, at Major Glein er død. Havde Major Glein levet, vilde han ikke have fortalt det.

Efter at Major Glein havde aflagt Rapport til Kaupisch, forlod han Kaupisch's Kontor.

Mødet fortsatte imidlertid, og Kaupisch udspurgte Kmpt. om, hvilke militære Maal der fandtes her i København. Kmpt. oplyste, at der var følgende Kaserner: Livgardens Kaserne, Gardehusarkasernen, Artillerikasernen samt endnu en Kaserne, som Kmpt. ikke husker. Endvidere oplyste Kmpt., at der var Krigshavnen (Flaadens Leje). Saavidt Kmpt. husker, blev Maalene indtegnet paa en Byplan over København. Kmpt. oplyser, at Kaupisch allerede kendte de omtalte Maal, men han vilde, for at udelukke Fejltagelser eller for at være helt sikker, tillige have dem opgivet af Kmpt.

Efter at Maalene var fastlagt, afgjorde Kaupisch, at saafremt man ikke fra dansk Side imødekom det Kapitulationskrav, der vilde blive fremsat, skulde de omtalte Maal — og kun disse Maal — bombarderes fra Luften.

Kmpt. blev herefter spurgt af Kaupisch, om han kendte nogle rigstyske Reserveofficerer i København.

Kmpt. oplyste, at han kun kendte en, Hubertus von Zimmermann.

Om sit Kendskab til von Zimmermann forklarer Kmpt., at dette indskrænkede sig til, at han af og til havde truffet ham i Gesandtskabet her i Byen og i et Par Selskaber. Herudover kendte han intet til von Zimmermann.

Efter at Kmpt. havde opgivet von Zimmermanns Navn til Kaupisch, beordrede denne, at Kmpt. saa sent som muligt skulde henvende sig til von Zimmermann og erklære denne for Soldat, samt paalægge ham at assistere ved Langelinie sammen med en Del Mænd — hvis Antal Kmpt. ikke længere husker. Endvidere skulde von Zimmermann sørge for en Lastvogn, der ogsaa skulde være til Stede ved Langelinie, naar Troppeskibet ankom.

Meningen med, at de omtalte Mænd under von Zimmermanns Ledelse skulde være paa Langelinie, var den, at de skulde hjælpe til dèr. Dels skulde de hjælpe til med Fortøjningen, dels skulde de ved Hjælp af den medbragte Lastvogn transportere en Radiosender, der var emballeret i en eller flere Kasser, fra Skibet til Kastellet. Iøvrigt skulde de handle efter de Ordrer, der blev givet dem af Kommandanten over Tropperne, Major Glein.

Kmpt. er foreholdt, at det under Sagens hidtidige Behandling er oplyst, at Kmpt. skal have givet von Zimmermann Ordre til at sende 3 Mænd ud til hver sin af 3 Kaserner her i Byen for at observere disse Kaserner.

Kmpt. svarer hertil, at dette maa være rigtigt, naar von Zimmermann siger det, men Kmpt. husker det ikke nu.

Kmpt. forklarer videre, at det ikke var nogen Betingelse, at de omtalte Mænd var Medlem af N.S.D.A.P. — det var ligegyldigt om de var det eller ej, og Spørgsmaalet var iøvrigt slet ikke paa Tale. Derimod diskuterede Kmpt. med Kaupisch, hvad man skulde sige til von Zimmermann, idet man ikke vilde sætte ham ind i, at der var Tale om en Invasion i Danmark.

Man enedes om at sige, at et tysk Skib vilde komme til København fra et oversøisk Land og lægge til ved Langelinie. Det omtalte Skib vilde medføre nogle Kasser, der skulde transporteres til Gesandtskabet, og det var dette, von Zimmermann og de omtalte Mænd skulde besørge.

Læst — vedstaaet.

Afhøringen fortsættes.

Juul Petersen,
Kr.obtj.

Kont. den 31. Maj 1947.

Jens Peter Petersen var paany fremstillet.

Kmpt. oplyser, at han har visse Tilføjelser at gøre til sin i Gaar afgivne Forklaring.

Kmpt. oplyser herefter i Tilslutning til, hvad han har forklaret om Major Gleins Besøg her i Byen, at Major Glein ogsaa fortalte, at han under sit Besøg her havde foretaget Observationer af Havnen Syd for Langelinie, idet han havde været inde paa den Tanke, at det muligt var bedre at landsætte Tropperne dèr. Han var dog kommet til det Resultat, at dette ikke lod sig gøre.

Major Glein fortalte endvidere, at han havde foretaget Observationer af Flaadens Leje, hvorved han havde konstateret, at der laa 2 større og en Del mindre Krigsskibe.

Yderligere fortalte Glein, at han havde skaffet sig Oplysninger om den Styrke, der laa i Kastellet — Kmpt. husker ikke, om Glein oplyste noget Antal, ligesom han heller ikke ved, hvor Glein havde faaet disse Oplysninger fra.

M. H. t., hvad Kmpt. har forklaret paa pag. 192 om, at han mener at kunne huske, at de omtalte militære Maal blev indtegnet paa en Byplan over København, forklarer han, at han har tænkt nærmere over Sagen, og han udtaler nu, at han med Sikkerhed ved, at Maalene blev indtegnet, idet der til Brug for Luftvaabnet skulde udfærdiges Kort med de omtalte Maal indtegnede.

Kmpt. oplyser videre, at han ogsaa nu kan huske, at det er rigtigt, at han gav *von Zimmermann Ordre til at sende 3 Mand ud til hver sin Kaserne for at observere disse Kaserner.*

Kmpt. forklarer herefter, at han mod Slutningen af Mødet den 6. April 1940 af General Kaupisch fik Instruktionerne om, hvad han personligt skulde foretage sig den 9. April 1940, naar Besættelsen skulde iværksættes.

Disse Instruktioner gik ud paa, at Kmpt. — dette skete efter Aftale med det tyske Udenrigsministerium — om Morgenen skulde ledsage den tyske Gesandt her i Byen, Renthe-Fink, til det danske Udenrigsministerium.

Kmpt. oplyser her paa Anledning, at han ikke nøjagtigt husker, hvornaar — altsaa paa hvilket Klokkeslet — det var beregnet, at de tyske Tropper skulde gaa i Land ved Langelinie samt overskride den danske Grænse, men han mener, at dette skulde foregaa Kl. ca. 5.30.

Han husker heller ikke, paa hvilket Klokkeslæt Renthe-Fink og han skulde henvende sig i det danske Udenrigsministerium, men det var noget før Besættelsen af Danmark blev iværksat.

Renthe-Finks Ærinde i Udenrigsministeriet var at overbringe det tyske Ultimatum — Kmpt. ved ikke nærmere om, hvad dette gik ud paa, han mener ikke engang, at han har været bekendt hermed paa noget Tidspunkt.

Grunden til, at Kmpt. skulde med Renthe-Fink, var den, at Kmpt., naar Renthe-Fink havde overbragt det omtalte Ultimatum, skulde varetage de militære Interesser.

Nærmere udspurgt paa dette Punkt forklarer han, at han af Kaupisch blev instrueret om, at han overfor den danske Udenrigsminister skulde gøre opmærksom paa, at Besættelsen omfattede hele Danmark. Han skulde endvidere gøre opmærksom paa, at det var nødvendigt, at Udenrigsministeren var opmærksom paa dette Forhold, saaledes at han kunde sætte sin Regering ind i den faktiske Situation.

Kaupisch instruerede i det hele taget Kmpt. om, at han efter bedste Evne gjorde Udenrigsministeren opmærksom paa, at det var nødvendigt, at den danske Regering vedtog de stillede Betingelser, for at Ofrene paa begge Sider blev saa smaa som mulig.

Kmpt. oplyser, at han ikke herudover fik Instruktioner af Kaupisch. Det sidste, Kaupisch sagde til Kmpt., var, at man havde ordnet det saaledes, at han ikke aktivt skulde deltage i Besættelsen af Danmark — udover hvad det som oven-

for anført var paalagt ham at udrette —, idet han som Luftattaché hørte til det diplomatiske Korps.

Herefter forlod Kmpt. Kaupisch's Kontor, og han saa ham ikke herefter, før Kaupisch efter Besættelsen af Danmark kom til København. Han mener ikke, at han overhovedet har været i Forbindelse med Kaupisch — f. Eks. telefonisk eller paa anden Maade — eller har hørt fra Kaupisch eller faaet yderligere Instruktioner eller Oplysninger af Kaupisch, før efter at Besættelsen var en Realitet.

Kmpt. er forespurgt, hvornaar og paa hvilken Maade Renthe-Fink skulde have udleveret det omtalte Ultimatum.

Kmpt. forklarer herom, at han af Kaupisch fik at vide, at det omtalte Ultimatum vilde afgaa fra det tyske Udenrigsministerium til København med den sædvanlige Kurér, der ankom til København hver Søndag Aften. Kureren vilde derefter beholde det omtalte Ultimatum i sin Varetægt indtil et nærme bestemt Tidspunkt Mandag den 8. April 1940, vistnok Kl. 24.00, da Kureren skulde overlevere det til Renthe-Fink.

Kmpt. oplyser, at saavidt han ved, var det Meningen, at Renthe-Fink omkring samme Tidspunkt, han modtog det omtalte Ultimatum, skulde underrettes om, hvornaar han skulde indfinde sig i det danske Udenrigsministerium — forsaavidt dette da ikke stod i Ultimatummet — eller en Skrivelse eller Instruktion, der var lagt herved. Alt dette kender Kmpt. intet til, udover hvad der fremgaar af hans Forklaring.

Kmpt. aner ikke, hvad den omtalte Kurér hedder.

Straks efter det omtalte Mødes Slutning tog Kmpt. af Sted til København. Han ankom hertil Søndag den 7. April 1940 omkring Middagstid.

Kmpt. oplyser her, at han har en Tilføjelse, han gerne vilde have gjort til Rapporten, idet han er af den Mening, at den Episode, han her vil omtale, muligt har gjort sit til, at Besættelsen af Danmark blev iværksat paa det omtalte Tidspunkt. (Han mener ikke, at den omtalte Episode er Skyld i, at Danmark blev besat).

Han forklarer herefter, at han i sin Egenskab af Luftattaché her i Landet sidst i Marts eller i Begyndelsen af April 1940 fra General Stemann modtog en officiel Indberetning om, at man paatænkte at indkalde vistnok 2 Divisioner, der skulde stationeres i Nærheden af den tyske Grænse.

General Stemann redegjorde ikke i sin Meddelelse for, hvad Grunden til dette Skridt var, men derimod gjorde han opmærksom paa, at Grunden til, at man underrettede Kmpt., var den, at man ikke vilde have, at man fra tysk Side skulde opfatte dette Skridt som en fjendtlig Handling.

Saavidt Kmpt. husker, var det fra tysk Side Meningen, at Placeringen af de nævnte 2 Divisioner skulde finde Sted engang i April Maaned 1940.

Kmpt. lod denne Meddelelse gaa ad Tjenestevejen til Berlin, og han ved, at dette Skridt fra dansk Side vakte stor Bestyrtelse i Berlin. Kmpt. talte med Kaupisch om dette Forhold paa Mødet den 6. April 1940, men Kaupisch gav ikke overfor Kmpt. Udtryk for, at det var denne Plan, der havde gjort sit til, at Besættelsen netop blev fastsat til den 9. April 1940.

Derimod gav Kaupisch Udtryk for, at en saadan Plan fra dansk Side paa dette Tidspunkt maatte have et bestemt Formaal.

Kmpt. ønsker yderligere tilføjet, at Forholdet jo var dette, at den danske Gesandt i Berlin allerede paa et Tidspunkt, da Kmpt. ikke kendte Tidspunktet for Danmarks Besættelse, havde advaret sin Regering om, at en Besættelse var forestaaende. I Betragtning af, at Planerne om Danmarks Besættelse blev strengt hemmeligholdt, maa Gesandten have haft ualmindelig gode Forbindelser, og Kmpt. kan tænke sig, at det er denne Meddelelse fra vedkommende Gesandt, der har bestemt den danske Regering til at placere de 2 Divisioner ved den tyske Grænse.

Kmpt. ønsker her at pointere, at han først længe efter Besættelsen har faaet at vide, at den danske Gesandt havde advaret sin Regering som her anført.

Kmpt. ønsker videre pointeret, at det er hans personlige Mening, at den danske Beslutning om Placeringen af de 2 Divisoner ved den tyske Grænse har

fremskyndet en allerede planlagt Besættelse af Danmark. Om det er saaledes, ved han ikke.

Kmpt. er forespurgt, om han i Tidsrummet efter sin Ankomst til København den 7. April 1940 ved Middagstid og til Besættelsen af Danmark blev iværksat — eller rettere: til Renthe-Fink fik udleveret det omtalte Ultimatum — har omtalt for nogen Person, incl. Renthe-Fink, hvad han havde erfaret ved Mødet den 6. April 1940.

Kmpt. svarer hertil, at hans Instruktioner jo bl. a. lød paa, at han ikke maatte betro sig til nogen, og det har han heller ikke gjort — han har end ikke betroet sig til Renthe-Fink.

Det nærmeste, han var kommet til at betro sig til nogen, er den Instruktion, han har givet von Zimmermann og Fast, og dette vil blive omtalt senere i hans Forklaring.

Kmpt. oplyser, at han saa Renthe-Fink saavel Søndag den 7. April som Mandag den 8. April 1940, idet Kmpt. jo havde sin Gang i Gesandtskabet, hvor han havde sit Kontor, men han er som allerede sagt overbevist om, at han ikke talte med Renthe-Fink om den forestaaende Besættelse før paa et eller andet Tidspunkt Natten mellem den 8. og 9. April 1940. Kmpt. husker ikke, hvornaar dette skete, men det var i alle Tilfælde efter at Renthe-Fink havde faaet det omtalte Ultimatum og sine Instruktioner udleveret.

Kmpt. er af den absolutte Overbevisning, at Renthe-Fink ikke har anet noget som helst om den paatænkte Besættelse, før han fik sine Instruktioner fra det tyske Udenrigsministerium. Forholdet er nemlig dette, at Renthe-Fink, da Kmpt. talte med ham, efter at han — Renthe-Fink — havde faaet overleveret sine Instruktioner, var meget bevæget og øjensynlig meget pinlig berørt, og i dette Faktum ser Kmpt. et Bevis for, at Renthe Fink ikke har været vidende om den paatænkte Besættelse af Danmark, før han fik udleveret sine Instruktioner.

Dette er dog alt Kmpt.s egen Mening. Han har ikke underrettet Renthe-Fink om Besættelsen. Han tror ikke, at andre har gjort det.

Kmpt. oplyser paa Anledning, at han ikke ved, hvordan og af hvem Renthe-Fink har faaet udleveret det omtalte Ultimatum og sine Instruktioner, men han er sikker paa, at det er den allerede omtalte Kurér, der har udleveret Renthe-Fink Ultimatummet og Instruktionerne.

Kmpt. forklarer videre, at efter at Renthe-Fink havde faaet udleveret sine Instruktioner, blev der telefoneret til Direktøren for det danske Udenrigsministerium, hvem man meddelte, at Renthe-Fink Kl. 4.00 den 9. April 1940 vilde opsøge Udenrigsministeren i dennes Hjem.

Kmpt. indskyder her, at han ikke er helt sikker paa, at Klokkeslættet Kl. 4.00 er rigtigt, men han er i alle Tilfælde sikker paa, at det var paa et Tidspunkt, der laa forud for det Tidspunkt, da de tyske Tropper gik i Land her i Byen og overskred den danske Grænse.

Kmpt. ved ikke, hvem det var der telefonerede til Udenrigsministeriets Direktør, men han kan huske, at der opstod en Misforstaaelse, idet Direktøren mente, at Renthe-Fink vilde komme Kl. 4.00 om Eftermiddagen, hvorfor han maatte meddele ham, at det var Kl. 4.00 om Morgenen man mente.

Paa det fastsatte Tidspunkt kørte Kmpt. og Renthe-Fink i hver sin Vogn til Udenrigsministerens Hjem, hvor de mødtes.

Her var saavel Udenrigsministeren som Direktøren for Udenrigsministeriet til Stede.

Kmpt. kan ikke længere i Enkeltheder huske, hvad der skete, men han kan huske, at Renthe-Fink efter at være kommet med nogle indledende Bemærkninger oplæste det tyske Ultimatum, hvorefter Kmpt. i Overensstemmelse med sine Instruktioner gjorde Udenrigsministeren opmærksom paa, at hele Danmark omfattedes af Besættelsen, og at det var nødvendigt, at den danske Regering gik ind paa de tyske Krav, for at Ofrene blev saa smaa som muligt paa begge Sider. Endvidere gjorde Kmpt. opmærksom paa, at der faktisk ikke var andet for den danske Regering at

gøre end at give efter, i Betragtning af, at man var stillet overfor en stor Overmagt, overfor hvilken man ikke havde nogen Udsigt til at klare sig.

Sluttelig sagde han til Udenrigsministeren, at Sagen efter hans Mening var saa alvorlig, at han mente det rigtigst, at Kongen straks blev underrettet.

Kmpt. er forespurgt, om han ikke ved den omtalte Lejlighed sagde til Udenrigsministeren, at saafremt man ikke fra dansk Side gav efter for de tyske Krav, vilde de paa pag. 192 omtalte militære Maal blive bombarderet fra Luften.

Kmpt. svarer hertil, at han ikke husker, hvorvidt han har sagt saaledes, men det er troligt, idet det jo netop var herfor disse Maal var udpeget.

Efter at Renthe-Fink og Kmpt. havde fremsat de citerede Udtalelser, bad Udenrigsministeren dem opholde sig i et tilstødende Værelse et Øjeblik, hvilket de gjorde. Medens de opholdt sig her, telefonerede Udenrigsministeren til Amalienborg, og da dette var overstaaet, meddelte han Kmpt. og Renthe-Fink, at Kongen havde sammenkaldt sine Ministre til Statsraad, og at der herefter snarest vilde blive afgivet Svar paa det tyske Ultimatum.

Kmpt. og Renthe-Fink tog herefter til det tyske Gesandtskab — Renthe-Fink gik, men Kmpt. kørte i sin Vogn.

Kmpt. har herefter intet yderligere haft at gøre med de rent politiske Forhandlinger om Opfyldelsen af de tyske Krav. Derimod blev han om Eftermiddagen den 9. April 1940 af Kaupisch udnævnt til for den tyske Værnemagt at føre Forhandlinger med General Gørtz vedrørende de nærmere Enkeltheder omkring Indstillingen af Kampene mellem den tyske Værnemagt og den danske Hær og vedrørende den danske Hærs Stilling efter »Kapitulationen«.

Læst — vedstaaet.

Afhøringen fortsættes.

Juul Petersen,
Kr.obtj.

Kont. den 3. Juni 1947.

Jens Peter Petersen var fremstillet paany.

Kmpt. er foreholdt, at det af Thieles Forklaring til Rapporten af 15. Marts d. A. samt af Thieles egen Rapport *Bilag a*[1]) fremgaar, at Renthe-Fink den 8. April 1940, ret tidligt paa Aftenen, da Thiele henvendte sig til ham for at faa at vide, hvorvidt den Aktion, Thiele næste Morgen sammen med andre skulde deltage i, var af rigsvigtig Interesse, telefonerede til, eller talte med, Kmpt. for — formodentlig — dèr at indhente yderligere Oplysninger om Aktionen.

Kmpt. er foreholdt, at det har Formodningen for sig, at Renthe-Fink, saafremt det ovenfor oplyste er rigtigt, har faaet Besked om, at en Besættelse af Danmark var planlagt til næste Morgen, da han talte med Kmpt.

Kmpt. svarer hertil, at han ikke husker at have ført en saadan Samtale med Renthe-Fink den 8. April 1940 om Aftenen, men han tør ikke bestride det. Det er dog sikkert forkert, naar Renthe-Fink skal have telefoneret til Kmpt. — de havde jo Kontor paa hver sin Side af en Gang, saa der var ingen Grund til at telefonere til hinanden. Saafremt den omtalte Samtale virkelig har fundet Sted, har Kmpt. ganske afgjort ikke givet Renthe-Fink Underretning om den nær forestaaende Besættelse — det var jo i direkte Modstrid med Kmpt.s Instruktioner og afgivne Løfter. Hvis han overhovedet har talt med Renthe-Fink om det omtalte Spørgsmaal, har han ganske afgjort givet ham »en Sludder for en Sladder«.

Kmpt. er forespurgt, hvilken Instruktion han har givet von Zimmermann og eventuelt andre vedrørende deres Medvirken ved Besættelsen den 9. April 1940, ligesom han er spurgt, paa hvilket Tidspunkt dette skete.

Kmpt. forklarer, at han den 8. April 1940 om Eftermiddagen — nærmere kan han ikke nu tidsfæste Begivenheden — indfandt sig paa von Zimmermanns

[1]) A. nr. 93.

Kontor i de tyske Rigsbaners Rejsebureau paa »Strøget«. Her traf Kmpt. von Zimmermann og talte med ham i Enrum.

Kmpt. sagde til von Zimmermann, at han »befehlsgemäss« indkaldte von Zimmermann som Soldat, idet Kmpt. havde en Opgave, von Zimmermann skulde udføre. von Zimmermann var som allerede omtalt Officer af Reserven og kunde derfor indkaldes.

Kmpt. sagde ikke til von Zimmermann, hvorfra han havde Ordren til Indkaldelse — han nævnede saaledes ikke hverken O.K.W. eller Kaupisch.

Kmpt. fortalte herefter von Zimmermann, at denne næste Morgen paa et nærmere angivet Tidspunkt, som Kmpt. opgav von Zimmermann, men som han ikke længere husker — det var vistnok Kl. 4.00 —, skulde stille paa Langelinie med 5 Mand og 1 Lastvogn. Kmpt. husker ganske vist ikke nu det nøjagtige Antal Mænd, von Zimmermann skulde have med, men det kan godt passe, at det, som oplyst under Sagen, var 5 Mand.

Overensstemmende med de Instruktioner, Kmpt. havde faaet af Kaupisch, opgav han overfor von Zimmermann, at Anledningen til, at von Zimmermann skulde indfinde sig paa Langelinie sammen med de 5 Mand og den omtalte Lastvogn, var den, at de dèr skulde afhente en Kasse, eventuelt flere, der paa det anførte Tidspunkt vilde blive landsat fra et tysk Skib, der kom fra et oversøisk Land. Kmpt. kunde ikke fortælle von Zimmermann, hvor Skibet vilde lægge til, udover at det vilde lægge til ved Langelinie.

Kmpt. forklarede videre overfor von Zimmermann, at denne eventuelt vilde faa nærmere Direktiver hos Skibets Kommandant, og at Kmpt. ikke i Øjeblikket kunde oplyse andet, end at de omtalte Kasser skulde transporteres til det tyske Gesandtskab.

Kmpt. vil bestemt hævde, at von Zimmermann ikke har faaet andet og mere at vide, end hvad der fremgaar af foranstaaende. Naar Kmpt. sagde, at videre Direktiver eventuelt vilde blive givet af Skibets Kommandant, beror det paa, at han ikke, som hans Instruktioner lød paa, vilde sige, at Direktiverne vilde blive givet af Troppernes Kommandant, idet han jo saa maatte indvi von Zimmermann i Planen eller i det mindste give ham saa mange Oplysninger og Forklaringer, at han kunde regne ud, hvad der skulde ske.

Kmpt. husker ikke at have sagt til von Zimmermann, at Opgaven var af rigsvigtig Interesse, men han tør ikke bestride det. Han mener dog, at hvad han her har fortalt, saa nogenlunde dækker, hvad han sagde til von Zimmermann.

Kmpt. har afgjort ikke sagt til von Zimmermann, at han og de 5 Mand i givet Fald maatte kunne uskadeliggøre en Politipatrouille.

Efter at Kmpt. saaledes overfor von Zimmermann havde gjort Rede for selve Ærindet paa Langelinie, sagde han til ham, at han selv maatte skaffe de øvrige Deltagere og Lastvognen. Kmpt. har ikke opgivet Navne paa Personer, der skulde deltage — han kendte jo ingen at foreslaa.

Kmpt. udtalte med Hensyn til de øvrige Deltagere, at det maatte være paalidelige Mænd og Rigstyskere — begge Dele var en udtrykkelig Betingelse.

Det var overhovedet ikke paa Tale, at de 5 Mand skulde være Medlem af N.S.D.A.P. — det var Kmpt. fuldstændig ligegyldigt, om de var det.

Der var heller ikke Tale om, at Kmpt. bemyndigede von Zimmermann til at indkalde de 5 Mand, der skulde deltage, som Soldat.

Kmpt. oplyser paa Anledning, at han ikke overfor von Zimmermann har udtalt, at det vilde faa Konsekvenser, saafremt en Mand, til hvem von Zimmermann henvendte sig med Anmodning om Deltagelse i Aktionen den 9. April 1940, nægtede at være med. En Nægtelse kunde efter Kmpt.s Mening ikke faa Konsekvenser af nogen Art, idet Deltagerne — udover von Zimmermann — jo ikke var Soldater og som Følge heraf ikke kunde beordres til Deltagelse.

Med Hensyn til de Direktiver, von Zimmermann fik, for saa vidt angaar det, der skulde foretages, efter at de omtalte Kasser var bragt i Land fra Skibet, forklarer Kmpt., at han instruerede von Zimmermann om, at denne skulde sende

3 Mand ud til hver sin af 3 nærmere angivne Kaserner — Kmpt. husker ikke længere, hvilke Kaserner det drejede sig om.

Kmpt. sagde til von Zimmermann, at de 3 Mænd skulde se efter »om der passerede noget« paa de omtalte Kaserner, hvorefter de i bekræftende Fald skulde underrette Kmpt. telefonisk til hans Kontor i Gesandtskabet. Kmpt. mener ikke at have udtrykt sig paa anden Maade og mener ikke at have sagt mere om dette Spørgsmaal. Det er dog muligt, at han overfor von Zimmermann har begrundet dette Skridt — eller rettere søgt at camouflere dette Skridt — ved at sige, at han havde hørt Rygter om, at Danmark var ved at mobilisere, og nu vilde han forsøge at finde ud af, om der var noget om Rygtet.

Efter at have faaet tildelt disse Opgaver fik von Zimmermann af Kmpt. at vide, at der ikke var videre Ordrer at udføre.

Kmpt. indskyder her, at han ved Samtalens Begyndelse havde paalagt von Zimmermann ubrydelig Tavshed — uden at han husker de nærmere Omstændigheder.

Kmpt. ønsker yderligere tilføjet, at han handlede efter Kaupisch's Ordrer, naar han beordrede Mænd ud til Kasernerne, men det var udelukkende hans egen Idé at sende 3 Mand, og Formaalet hermed var udelukkende dette, at Kmpt. herigennem skulde skaffe sig Underretning om, hvorvidt Besættelsen af København blev gennemført fredeligt. Det var nemlig hans personlige og ogsaa ansvarlige tyske Kredses Ønske, at Besættelsen skulde gennemføres fredeligt. Man regnede nemlig med, at saafremt det viste sig, at der ikke blev slaaet Alarm paa Kasernerne, maatte dette være ensbetydende med, at Besættelsen vilde gaa fredeligt af. Kmpt. mente selv, at det maatte være nok at observere 3 Kaserner, idet han regnede med, at blev der ikke slaaet Alarm paa disse 3 Kaserner, blev der heller ikke slaaet Alarm paa de resterende.

I denne Forbindelse gør Kmpt. opmærksom paa, at det siger sig selv, at man fra tysk Side haabede paa, at det ikke kom til Kamp her i Byen — det ses alene af den Omstændighed, at man kun sendte en Bataillon.

Ligeledes vil Kmpt. gerne gøre opmærksom paa, at de Luftstyrker, der fra tysk Side var sendt ind over København, var saa svage, at de ingen særlig Betydning havde. Der var kun ca. 54 Bombemaskiner og ca. 70 »Zerstörer« — det var alt, hvad man fra tysk Side havde kunnet afse til Operationen mod Sjælland, og det var langtfra tilstrækkeligt, saafremt det virkelig var kommet til Kamp.

Kmpt. oplyser her, at han ikke den 9. April 1940 om Morgenen hørte noget fra de 3 Mand, der var sendt ud til de omtalte Kaserner. Saafremt han havde hørt fra dem, at der var slaaet Alarm paa Kasernerne, havde han været ude af Stand til at foretage sig noget som helst, idet der ikke var telefonisk Forbindelse mellem Kastellet og Gesandtskabet — for det første, fordi Kmpt. maatte regne med, at Telefonforbindelserne vilde være afbrudt, saasnart Besættelsen var i Gang, for det andet fordi han jo ikke ved at telefonere til Kastellet kunde regne med at komme i Forbindelse med de tyske Tropper dèr. Gesandtskabet havde heller ingen Radiosender.

Kmpt. ønsker at udtale, at von Zimmermann og de andre Deltagere efter Kmpt.s Mening har været ganske uvidende om, hvad der var i Gære, og at det, de skulde medvirke til, var en Besættelse af Danmark.

Kmpt. forklarer videre, at han godt nok husker, at han talte med Fast paa von Zimmermanns Kontor, efter at han havde talt med von Zimmermann. Det eneste, han kan huske, er, at det blev bestemt, at Fast skulde med paa Langelinie, men han kan ikke huske, hvem det var der instruerede Fast, om det var Kmpt. selv eller von Zimmermann. Det er muligt, at det, som paastaaet af von Zimmermann, var Kmpt. selv, der gjorde det.

Udspurgt om sit Kendskab til, hvad von Zimmermann og de 5 Mænd virkeligt lavede paa Langelinie den 9. April 1940 om Morgenen, forklarer Kmpt., at det har han intet Kendskab til, idet han ikke bagefter har faaet noget at vide herom. Han ved blot, hvilke Instruktioner de har faaet, og han gaar ud fra, at de i det

store og hele har udført dem, men noget særligt Kendskab hertil har han ikke erhvervet sig.

Kmpt. oplyser, at han ikke kender ret meget til Deltagerne i Aktionen, med Undtagelse af von Zimmermann, hvorom han allerede har forklaret.

Kmpt. har først efter den 9. April 1940 faaet at vide, hvem der, med Undtagelse af von Zimmermann, har deltaget i Aktionen.

De eneste af Deltagerne, Kmpt. kender lidt til, er: Graff, Thiele og Fast, men det er ikke meget, han kender til dem.

Graff har han et Par Gange truffet i den tyske Koloni, men kender ikke herudover noget til ham.

Om Thiele ved han, at han var Schäffers Stedfortræder indenfor Partiet, og han har nogle Gange set ham i Gesandtskabet — det er alt, hvad han kender til ham.

Om Fast ved han ikke andet, end at han som forklaret har set og talt med ham den 8. April 1940 i von Zimmermanns Kontor — ellers havde han »kun hørt, at der var en Mand, der hed Fast, og som var ansat hos von Zimmermann«.

De andre Deltagere i Aktionen kender han ikke — end ikke af Navn.

Kmpt. kender intet som helst til, at Deltagerne paa Langelinie senere skal have fungeret som Vejvisere for de tyske Tropper og eventuelt skal have hjulpet de tyske Tropper paa anden Maade. Han har ikke set nogen af dem, hverken den 9. April eller senere, saavidt han da ved. Han har i alle Tilfælde ikke talt med nogen af dem den 9. April.

Kmpt. er foreholdt, at det af von Zimmermanns Forklaring til den vedrørende von Zimmermann optagne Rapport fremgaar, at von Zimmermann talte med Kmpt. den 9. April 1940 og af denne bl. a. fik Ordre paa at stille sig til Raadighed for General Kaupisch. Kmpt. forklarer, at det er muligt, at han har talt med von Zimmermann den omtalte Dag, men det er ham umuligt at huske det.

Kmpt. er gjort bekendt med von Zimmermanns Forklaring til Rapporten af 28. April 1947*) pag. 4 nederst, hvor von Zimmermann forklarer om sit Besøg hos Kmpt. paa dennes Kontor den 8. April 1940 om Aftenen.

Kmpt. svarer, at han godt kan huske, at Zimmermann havde Besværligheder med at skaffe en Lastvogn, og at han i den Anledning opsøgte Kmpt. paa dennes Kontor. Kmpt. husker ikke de nærmere Enkeltheder ved Samtalen, og han husker ikke, om denne fandt Sted i Overværelse af nogen. Der kom saa mange paa Kmpt.s Kontor i den ene og den anden Anledning, men det er i alle Tilfælde ganske udelukket, at Zimmermann den 9. April 1940 om Morgenen kan have set en Mand paa Langelinie, der Aftenen i Forvejen havde været paa Kmpt.s Kontor, idet Kmpt. positivt ikke paa sit Kontor har haft Besøg af nogen, der var med paa Langelinie Dagen efter.

Kmpt. oplyser, at han gerne vil have gjort en Tilføjelse eller rettere: en Rettelse til det paa pag. 194 anførte om, at han ikke efter Mødet den 6. April 1940 hørte fra Kaupisch.

Han forklarer, at han ikke tør udtale sig saa kategorisk, idet Forholdet er dette, at han meget muligt har faaet Kurérpost el. lign. fra Kaupisch i Tiden fra sin Hjemkomst fra det omtalte Møde og den 9. April 1940, saaledes at det er muligt, at han har faaet yderligere Oplysninger m.H.t. Besættelsen, men han husker det som sagt ikke.

Kmpt. er forespurgt, om han, som aftalt paa Mødet den 25. Marts 1940, omtalt paa pag. 189, i Tiden fra dette Møde og indtil den 9. April 1940 har faaet forelagt Oplysninger, der kunde være af Interesse i Forbindelse med Besættelsen. Han udtaler, at det fik han, men han husker kun 2 saadanne Tilfælde.

Det ene drejede sig om, at der var løbet flere engelske Undervandsbaade ind til København — men denne Oplysning var saa aabenlys hen i Vejret, saa Kmpt. end ikke undersøgte, om den var rigtig.

*) Ikke optrykt.

Det andet Tilfælde drejede sig om, at Kmpt. fik tilstillet Oplysninger om, at den danske Hær trak Tropper sammen i Jylland — men det havde General Stemann jo allerede oplyst Kmpt. om, saa det havde heller ingen Interesse.

Om sine egne Bevægelser og den af ham udøvede Aktivitet, efter at han den 9. April 1940 var kommet til Gesandtskabet fra den danske Udenrigsminister, forklarer Kmpt., at han ikke foretog sig noget som helst, før efter Kapitulationsbetingelserne var vedtaget af den danske Regering. Saa snart Kmpt. kunde komme til Kastellet, efter at den danske Regering havde accepteret de tyske Krav, indfandt han sig dèr, hvor han opsøgte de danske Officerer, der var afvæbnet og taget til Fange, og som alle sad sammen i et Værelse i Kastellet. Han forklarede dem, at de var fri og frit kunde gaa, hvorhen de vilde. Denne Handling fra Kmpt.s Side skete af egen Drift — han handlede ikke efter Ordre fra nogen, men han ønskede at pointere overfor de danske Officerer, at Tyskerne ikke kom som Fjender.

Kmpt. kunde herefter ikke i Realiteten foretage sig noget, før efter at General Kaupisch var kommet her til Byen, hvilket skete henimod Middagstid den 9. April 1940.

Kmpt. havde et kort Møde med Kaupisch i Gesandtskabet. og herunder fortalte Kaupisch, at alt var gaaet godt i Jylland — andet og mere fik Kmpt. faktisk ikke at vide. Kmpt. fortalte paa sin Side Kaupisch, at alt ogsaa var gaaet godt her i Byen.

Senere paa Dagen talte Kmpt. atter med Kaupisch — vistnok paa d'Angleterre — men muligt i Gesandtskabet.

Ved denne Lejlighed fik Kmpt. af Kaupisch at vide, at han for den tyske Værnemagt skulde forhandle med General Gørtz om de danske Troppers Stilling efter Besættelsen.

De nævnte Forhandlinger fandt Sted — eller rettere blev paabegyndt samme Dag, og de førtes i Gesandtskabet.

Kmpt. havde en Del tyske Officerer fra Kaupisch's Stab som sagkyndige Raadgivere, og General Gørtz var ogsaa ledsaget af Officerer. Kmpt. er ikke i Stand til i Enkeltheder at gøre Rede for disse Forhandlinger, men han oplyser, at der i alle Tilfælde naaedes den Overenskomst — eller rettere, at Resultatet blev —, at Tyskerne gav deres Samtykke til, at den danske Hær forblev bestaaende, idet man indtog det Standpunkt, at man vilde betragte Danmark som en suveræn Stat ogsaa i Fremtiden, uanset Besættelsen.

Det blev under Forhandlingerne oplyst, hvormange Rekrutter der blev indkaldt hvert Aar, ligesom det blev oplyst, hvormange Officerer der var og blev uddannet, og udover at der muligt blev aftalt visse Indskrænkninger i Antal, mener Kmpt. ikke, at der blev foretaget Ændringer eller gjort Indsigelser fra tysk Side.

Kmpt. ønsker her tilføjet, at han senere fra tysk Side blev bebrejdet, at han havde vist sig for eftergivende og for loyal overfor Danskerne paa dette Punkt vedrørende Hæren.

Kmpt. forklarer videre, at han ikke udover de her omtalte Forhandlinger har foretaget sig noget særligt eller af Interesse efter Besættelsen. Han rejste, som allerede forklaret, en af de første Dage i Maj 1940 til Stockholm og kom ikke senere tilbage til København, udover ganske korte Besøg.

Læst — vedstaaet.

Afhøringen afbrudt.

Juul Petersen,
Kr.obtj.

Kont. den 6. Juni 1947.

Jens Peter Petersen var paany fremstillet.

Kmpt. er forespurgt, hvilket Kendskab han har til den af N.S.D.A.P. udøvede Virksomhed her i Landet, saavel før Besættelsen som under denne.

Kmpt. svarer hertil, at han ikke selv har været Medlem af N.S.D.A.P., hverken i Tyskland eller her i Landet, og han har som en direkte Følge heraf ikke haft Forbindelse med Partiet, hverken i Tyskland eller her i Landet.

Der har heller ikke paa noget som helst Punkt bestaaet noget Samarbejde af nogen Art mellem Kmpt. og Partiet i Tyskland eller her i Landet, hverken hvad angaar Afdelinger indenfor Partiet eller enkelte Medlemmer. Kmpt. har heller ikke haft noget som helst at gøre med N.S.D.A.P. eller enkelte Medlemmer af dette Parti.

Kmpt. vil ligeledes hævde, at han ikke har haft Forbindelse med eller Samarbejde med det tyske Mindretal eller Medlemmer heraf her i Landet.

Han kender heller intet til, om N.S.D.A.P. har haft andre Opgaver her i Landet — f. Eks. en Slags Efterretningsvirksomhed — (for nogen tysk Instans) — end netop den at samle de herboende Tyskere om de nazistiske Ideer.

Kmpt. hævder, at han ikke aner noget som helst om, at den herværende Afdeling af N.S.D.A.P. har arbejdet i Forstaaelse med og har haft Forbindelse med nogen tysk Instans i Tyskland.

Kmpt. hævder, at han ikke kender noget som helst til, hvorvidt nogen her i Landet boende Tysker — eller andre — før Besættelsen har udøvet Femtekolonnevirksomhed for Tyskland her i Landet.

Kmpt. er forespurgt, hvornaar og hvordan Generalmajor Himer kom her til Landet i Dagene omkring den 9. April 1940, og Kmpt. er spurgt om, hvilket Kendskab han forud havde hertil.

Kmpt. forklarer hertil, at han paa Mødet i Berlin den 6. April 1940 af Kaupisch fik at vide, at Generalmajor Himer vilde komme hertil den 7. April 1940. Kmpt. fik opgivet det Tog, Himer vilde komme med, og det blev paalagt Kmpt. at modtage Himer og sørge for, at han fik et Sted at bo.

Som forklaret ankom Kmpt. selv her til Byen den 7. April 1940 ved Middagstid. Kmpt. havde foretaget Rejsen i Motorvogn.

Det Tog, Himer kom med, var paa Københavns Hovedbanegaard Kl. ca. 17.30, og Kmpt. var paa Hovedbanegaarden for at modtage Himer.

Kmpt. mener, at han og Himer tog lige til Kmpt.s Bopæl, og her opholdt Himer sig Natten over. Kmpt. mener ikke, at Himer var andre Steder end paa Kmpt.s Bopæl den 7. April 1940, men det er dog muligt, at Kmpt. og Himer paa Vej fra Hovedbanegaarden til Kmpt.s Hjem tog til det tyske Gesandtskab. Kmpt. oplyser, at Grunden til, at de muligt har været i det tyske Gesandtskab, ikke var den, at Himer havde Ærinde dèr eller skulde tale med nogen dèr — det har han ganske afgjort ikke gjort. Grunden til, at man evt. har været i Gesandtskabet, var udelukkende den, at Kmpt. vilde se, om der var Post til ham (Kmpt.) dèr. Kmpt. oplyser, at han selv er af den Mening, at de virkelig har været i Gesandtskabet den 7. April 1940 om Aftenen, men huske det kan han ikke.

Han udtaler, at saafremt de virkelig har været der, har det Formodningen for sig, at Kmpt. har præsenteret Himer for Renthe-Fink, men dog ikke som Generalmajor, idet Himer her i Landet overfor alle, de eventuelt har været i Forbindelse med — ogsaa i Kmpt.s Hjem overfor hans Familie —, gik for at være Oberregierungsrat, som var her i Landet for i et Par Dage at foretage visse Studier.

Kmpt. er ikke, saavidt han husker, over for nogen kommet ind paa, i hvilken Retning disse Studier gik.

Kmpt. er udspurgt om, hvad Formaalet med, at Himer ankom her til Landet den 7. April 1940, var.

Kmpt. svarer hertil, at han ikke paa noget Tidspunkt er blevet gjort bekendt med, hvorfor Himer ankom før Besættelsen af Danmark. Himer skulde, efter at Besættelsen var en Kendsgerning, overtage Kommandoen over de tyske Tropper her i Landet — indtil Kaupisch kom, og det er Kmpt.s private Mening, at Himer af Sikkerhedsgrunde har valgt at være her i Landet, før de tyske Tropper overskred den dansk-tyske Grænse og gik i Land her i Byen og andre Steder.

Kmpt. er forespurgt, hvorvidt han ved, paa hvilken Maade Himers Uniform

kom her til Landet. Kmpt. svarer, at det aner han ikke, saafremt Himer ikke har haft den i sin Kuffert. Det er i alle Tilfælde en Kendsgerning, at Himer den 9. April 1940 var iført Uniform; hvorledes den er kommet hertil, aner Kmpt. ikke.

Kmpt. er forespurgt, hvad Himer har foretaget sig under sit Ophold her i Byen, forsaavidt angaar Tiden indtil de tyske Tropper gik i Land her.

Kmpt. svarer hertil, at Himer ikke har foretaget sig noget som helst. Himer har opholdt sig i Kmpt.s Hjem fra den 7. April 1940 om Aftenen til den 8. April 1940 om Eftermiddagen, da Kmpt. tog ham med til det tyske Gesandtskab, hvor han ordnede det saaledes med Renthe-Fink, at Himer om Natten mellem den 8. og 9. April 1940 sov i et af Renthe-Finks Gæsteværelser, idet Kmpt. ikke godt kunde have ham hjemme, hvor han havde sovet i Kmpt.s Datters Værelse, medens Datteren havde maattet bo ude i Byen.

Kmpt. vil bestemt fastholde, at Renthe-Fink ikke, da Himer kom til at bo hos ham, vidste, hvem Himer i Virkeligheden var. Det er givet, at han paa et eller andet Tidspunkt har faaet dette at vide, men hvornaar aner Kmpt. ikke.

Kmpt. er fuldstændig sikker paa, at Himer ikke har været ude i Byen efter at være flyttet til Gesandtskabet, idet Kmpt. bad ham om ikke at lade sig se i Byen. Himer fremsatte Ønske om at faa Lejlighed til at bese Langelinie, men dette modsatte Kmpt. sig, og han mener, at Himer har rettet sig herefter. I alle Tilfælde har Himer ikke været borte fra Gesandtskabet i den Tid, Kmpt. var der den 8. April 1940, og han var der hele Tiden, bortset fra den Tid, da han var hjemme for at spise til Middag. Efter at have spist til Middag kom Kmpt. tilbage, og han blev saa paa Gesandtskabet hele Resten af Natten.

Det var dog ret sent, Kmpt. kom paa Gesandtskabet efter Middagen.

Kmpt. vil hævde, at han — saavidt han ved — var den eneste, der vidste, hvem Himer egentlig var, og hvorfor han var her. Det er dog muligt, at Kureren fra det tyske Udenrigsministerium ogsaa vidste det.

Kmpt. er foreholdt *Bilag zzz: Referat af Oberheeresarchivrat Goes's Samtale den 8. August 1940 med Generalmajor Himer, som indtil den 31. Maj var Chef for Generalstaben i Höheres Kommando XXXI.*[1])

Han er foreholdt, at det deraf bl. a. fremgaar, at »Chefen for Generalstaben (altsaa Himer) havde faaet den Opgave som militærbefuldmægtiget at køre i Forvejen til København for at give Rigets Befuldmægtigede (Gesandt v. Renthe-Fink) de til Overbringelsen af Rigets Krav, der var forudset til den 9. April om Morgenen, nødvendige Oplysninger og Informationer om Besættelsens Gennemførelse og for med Eftertryk at understøtte ham i Gennemførelsen af hans Opgave«.

Kmpt. forklarer hertil, at han ikke paa Forhaand vidste, at Himer havde saadanne Opgaver. Han ved, at Himer havde en Samtale med Renthe-Fink, men dette var ganske afgjort efter, at det tyske Ultimatum var blevet overgivet til Renthe-Fink, altsaa, saavidt Kmpt. ved, omkring Kl. 24.00 den 8. April 1940.

Kmpt. overværede ikke den nævnte Samtale, og han har ikke, det tror han da ikke, faaet den refereret senere, saa han aner ikke, hvad Samtalen gik ud paa.

Kmpt. forklarer videre, at han ikke kender noget som helst til de i Bilaget omtalte Forhandlinger hos Statssekretæren i det tyske Udenrigsministerium.

Kmpt. er foreholdt, at det af næste Stykke fremgaar, at det er Legationssekretær Dr. Schlitter, der fungerede som Kurér og i denne Egenskab overgav Renthe-Fink det tyske Ultimatum — efter Bilaget at dømme Kl. 23.00 den 8. April 1940. Han er tillige foreholdt, at det af samme Stykke fremgaar, at Himers Uniformsgenstande blev sendt her til Landet som Kurérpost.

Kmpt. henviser til det allerede af ham forklarede: han kender ikke Kurerens Navn — men det har muligt været Dr. Schlitter, hvem han ikke kender, udover at han saa ham den 7. April 1940, da han blev forestillet for ham. — Kureren rejste sammen med Himer.

Som allerede forklaret kender Kmpt. heller intet til, hvorledes Himers Uniform kom her til Landet.

[1]) Vil blive optrykt sammen med andre tyske dokumenter.

Kmpt. oplyser videre, at han hele Tiden har troet, at det var Kl. 24.00, Renthe-Fink skulde have — og fik — det tyske Ultimatum udleveret, men han tør ikke bestride, at det, som det fremgaar af nærværende Bilag, var Kl. 23.00 i Stedet for.

Kmpt. er videre foreholdt, at det af Bilaget fremgaar, at » — den 8. April stod til Raadighed for paatrængende militære Rekognosceringer, som General Himer foretog sammen med Oberst Petersen.«

Kmpt. forklarer, at dette ikke er rigtigt.

Som allerede forklaret vilde Himer efter at være kommet her til Byen den 7. April 1940 ud i Byen for at bese Langelinie m. v., men dette vilde Kmpt. ikke tillade, idet han ansaa det for at være for farligt. Han overtog derfor selv dette Arbejde og paatog sig at foretage visse Observationer, endskønt han ansaa det for at være fuldstændig overflødigt i Betragtning af, at Major Gleins Rapport havde været fuldstændig klar og fyldestgørende.

Paa Himers bestemte Opfordring — eller rettere: paa Grund af, at Himer insisterede paa, at de nævnte Observationer skulde foretages — kørte Kmpt. i sin Bil til Langelinie.

Kmpt. konstaterede her — siddende i sin Vogn —, at 2 Dampere, der laa ved Langelinie, saavidt Kmpt. husker ved Siden af hinanden, i Nærheden af Viadukten — nærmere kan Kmpt. ikke angive Stedet — var ved at blive gjort søklar.

Kmpt. er anmodet om nærmere at uddybe Udtrykket »søklar«, og han forklarer, at han kunde se, at Skibene var ved at være udlosset eller var udlosset. Han regnede derfor med, at de vilde sejle — eventuelt samme Dag.

Han er foreholdt, at den Omstændighed, at et Skib er ved at være udlosset eller eventuelt er udlosset, ikke er ensbetydende med, at det snart vil afsejle, hvortil han svarer, at det ved han godt, og det gav han ogsaa, som det vil fremgaa af hans senere Forklaring, Udtryk for overfor Himer.

Kmpt. vil afgjort hævde, at han ikke ved den omtalte Lejlighed anstillede Forespørgsler af nogen Art vedrørende Spørgsmaalet om Kajplads.

Efter at have været paa Langelinie kørte Kmpt. til Gesandtskabet, hvor han traf Himer, og overfor ham aflagde Kmpt. Rapport. Han forklarede, at det kunde forventes, at 2 Skibe, der laa ved Langelinie, vilde afgaa i Dagens Løb. Kmpt. gjorde dog udtrykkelig opmærksom paa, at det ikke med Sikkerhed kunde siges, hvorvidt Skibene virkelig vilde afgaa, ligesom det jo heller ikke i bekræftende Fald var udelukket, at Kajpladsen blev optaget af Skibe, der ankom til København.

Saavidt Kmpt. husker, beskrev han ikke for Himer nøjagtigt, hvor de omtalte Skibe laa. Dog forekommer det ham nu, at de omtalte Skibe laa ved den sydlige Ende af Langeliniekajen, og at han meddelte Himer dette.

Kmpt. vil bestemt hævde, at der ikke, som paastaaet i Bilag zzz, den 8. April 1940 er foretaget Observationer af Kastellet eller dettes Omgivelser, hverken af Kmpt. eller af Himer.

Himer vilde have, at Kmpt. skulde foretage saadanne Observationer, men Kmpt. svarede, at det var umuligt at foretage Observationer paa daværende Tidspunkt — man maatte gaa ud fra, at de af Major Glein foretagne Observationer i saadan Henseende var nøjagtige og paalidelige, og nøjes hermed.

Dette bøjede Himer sig for.

M.H.t. det i Bilag zzz anførte om, at det viste sig, at Københavns Havn var isfri, forklarer Kmpt., at det er muligt, at denne Oplysning stammer fra ham, men han husker overhovedet ikke, om dette Spørgsmaal var paa Bane ved den omtalte Lejlighed.

Kmpt. forklarer, at det er rigtigt, som det staar anført i Bilag zzz, at Himer telegraferede Resultaterne af Kmpt.s »Observationer« til General Kaupisch, idet Himer i Gesandtskabet udfærdigede et Chiffertelegram, som straks blev afsendt.

Resten af Indholdet af Bilag zzz er gennemgaaet med Kmpt., der erklærer, at han ikke har noget Kendskab hertil, udover hvad der maatte fremgaa af hans allerede afgivne Forklaring.

Dog ønsker han at bemærke, at Bestemmelsen om, at Kmpt. skulde gaa med Renthe-Fink til den danske Udenrigsminister, ikke blev truffet af General Himer her i Byen, men derimod af General Kaupisch ved Mødet i Berlin den 6. April 1940.

Kmpt. er foreholdt, at det af en Rapport af 20. Juni 1946, optaget af Politiinspektør Kudsk vedrørende Afhøringen af Renthe-Fink, (Rapporten findes optrykt i: *Supplement til de ved den under 15. Juni 1945 nedsatte parlamentariske Kommission tilvejebragte Oplysninger vedrørende Forholdene ved Danmarks Besættelse den 9. April 1940 — II*))* fremgaar, at Henvendelsen til den danske Udenrigsminister fandt Sted den 9. April 1940 Kl. 4.15 — altsaa samtidig med eller i alle Tilfælde omtrent samtidig med, at de tyske Tropper gik i Land ved Langelinie, hvilket ikke stemmer overens med Kmpt.s Forklaring om, at Henvendelsen fandt Sted nogen Tid, før selve Besættelsen blev paabegyndt.

Kmpt. forklarer hertil, at han ikke tør fastholde, at Henvendelsen fandt Sted, noget før Besættelsen blev iværksat — han oplyser, at Fejltagelsen fra hans Side muligt skyldes, at han hele Tiden har regnet med, at Besættelsen var stipuleret til at tage sin Begyndelse Kl. 5.15, der svarer til Kl. 4.15 dansk Tid, og da han vidste, at Henvendelsen fandt Sted omkring Kl. 4.00, har han hele Tiden regnet med, at Henvendelse har fundet Sted en Timestid før Besættelsen tog sin Begyndelse.

Kmpt. udtaler, at han herefter ikke mener sig i Stand til at oplyse yderligere om Begivenhederne omkring Besættelsen af Danmark, medmindre der bliver stillet ham konkrete Spørgsmaal, som han saa vil besvare efter bedste Evne og Overbevisning.

Læst — vedstaaet.

Juul Petersen,
Kr.obtj.

---

*) Ber. II A. Nr. 7.

88.

Interview med general von Kaupisch.

Udskrift af „Berlingske Tidende" den 6. juli 1945.

„.....

Ritzaus bureaus korrespondent med 1. amerikanske armégruppe meddeler:

Det tyske overfald på Danmark var oprindelig planlagt til gennemførelse i den sidste trediedel af marts.

Aktionen sorterede direkte under Hitler, der personlig lod opråbet til det danske folk udarbejde.

Tyskland tabte krigen ved Dunkerque.

Den tyske generalstab forberedte en invasion i Sydengland.

Tysklands tab udgør henved otte millioner døde soldater. Dertil kommer civilbefolkningens tab.

Hitler afskedigede sine generaler, hvis de vovede at modsige ham.

Tyske drenge blev fra Hitlerjugend tvunget direkte ind i SS under trusel om dødsstraf, hvis de nægtede at melde sig „frivilligt".

Göring sov et helt år under krigen.

Efter tabet af Ploesti var det tyske luftvåben sat ud af spillet.

Hitler led af storhedsvanvid.

Dette er blot nogle af de forbavsende ting, som jeg i dag fik at høre af en høj, distingveret herre i grå støvfrakke og lys filthat, som jeg standsede på en landevej i Thüringen.

Jeg anmodede ham om at sætte sig op i min jeep, og sammen kørte vi til hans hjem på en idyllisk bjergskråning udenfor Bad Berka ved Weimar.

I en tre timer lang samtale gav han mig svarene på en lang række af de spørgsmål, som har været på alles læber i de sidste fem år. Han vidste besked.

Hans navn er kendt af ethvert barn i Danmark. Det er allerede gået over i Danmarkshistorien og vil aldrig blive glemt.

Det stod under et vist „Oprop til det danske Folk" — von Kaupisch, General der Flieger.

von Kaupisch får opgaven overdraget.

Her er historien om den 9. april, hvad der gik forud, og hvad der fulgte efter, i general von Kaupisch's egne ord, som jeg stenograferede ned, medens han fortalte, sagligt, klart og nøgternt.

— I marts 1940 lå jeg med mine styrker i Østprøjsen. Min generalstabschef, general Himer, blev omkring den 1. marts kaldt til Berlin, og få dage efter ringede han mig op i telefonen og sagde, at jeg straks skulle komme ind til Berlin. Jeg skulle afgive min kommando i Østprøjsen og være til disposition for en anden opgave.

Den 6. marts ankom jeg til Berlin om aftenen. Jeg opsøgte straks general Himer, som sagde til mig:

— Sæt Dem ned i en stol og hold Dem godt fast. De skal være øverstkommanderende for de tropper, der endnu i denne måned skal rykke over den danske grænse for at besætte Danmark.

— Det er ikke muligt, svarede jeg. Vi har en ikke-angrebspagt med Danmark.

— Danskerne har i sinde at bryde pagten, sagde general Himer. Englænderne vil foretage landgang i Norge og Danmark i forståelse med de to landes regeringer

Jeg tror ikke, det passede. Efter de erfaringer, jeg gjorde i Danmark, blev det mig klart, at englænderne stod danskernes hjerter nærmere, end vi gjorde, og det er også muligt, at englænderne kan have næret en sådan plan, men efter min overbevisning var det ikke rigtigt, at den danske regering skulde have ført forhandlinger med England.

Jeg modtog nu mine ordrer fra generalstaben. De gik ud på, at jeg i løbet af 14 dage skulde opstille en invasionshær og erobre Danmark mellem den 20. og 31. marts.

Jeg blev også færdig i rette tid med mine forberedelser, men på grund af isforholdene måtte aktionen udsættes. Det var min faste beslutning at udføre ordren på en sådan måde, at Danmark blev fuldstændig overrasket, idet det kun på denne måde vilde være muligt at undgå blodsudgydelse. Marinen skulde derfor foretage landgangsoperationer i en række danske havne på nøjagtig samme tidspunkt, som indmarchen over den danske grænse fandt sted. Disse havne blev først meldt isfrie i begyndelsen af april, og omkring den 5. april blev invasionsdagen fastsat til den 9. april.

De vil deraf se, at de britiske mineudlægninger ved den norske kyst, der først fandt sted den 7. og 8. april, kun var et påskud, som Hitler fandt på i sidste øjeblik.

Hitler ledede angrebet. Og havde ansvaret for opråbet.

Hitler ledede personligt angrebene mod Danmark og Norge, idet hærens generalstabschef, generalfeltmarskal von Brauchitsch, på det tidspunkt var meget travlt optaget af forberedelserne til invasionen i Belgien og Holland og slaget mod Maginot-linien; von Brauchitsch var imod aktionen i Skandinavien, fordi han med den forestående storkamp for øje fandt det uklogt og upraktisk at splitte de tyske styrker, og han fandt, at erobringen af Danmark og Norge vilde beslaglægge større styrker, end han kunde undvære. Hitler, som endnu på det tidspunkt ikke mente at have råd til at skille sig af med von Brauchitsch, overtog derefter selv kommandoen.

Opråbet til den danske civilbefolkning har jeg ikke noget ansvar for, skønt mit navn stod under det. Det var en meget pinlig historie for mig, generaloberst Jodl meddelte mig, at jeg skulde lade mine flyvere nedkaste et sådant opråb, og jeg gjorde derfor et udkast, som jeg viste Jodl og bad ham forelægge det for Hitler. Hitler kom i det samme tilstede, og da han hørte, hvad vi talte om, sagde han:

— Det behøver De ikke at bekymre Dem om, det laver jeg selv.

— Og hvorledes skal vi indrette os med hensyn til oversættelsen? spurgte jeg.

— Jeg har udmærkede oversættere til min rådighed, svarede Hitler kort.

Dagen før aktionen modtog jeg store stabler af opråb og så med ubehag, at Hitler havde ladet mit navn sætte under det. Jeg kunde ikke læse det, og der var ikke tid og lejlighed nu til at få fat i en mand, der kunde oversætte det for mig. Bagefter fortalte vor luftattaché Petersen mig, at det var skrevet på et miserabelt dansk. Det gør hele affæren så meget mere pinlig for mig.

Den 7. april sendte jeg general Himer med flyvemaskine til København. Det var hans opgave den 8. april om aftenen at opsøge vor gesandt, von Renthe-Fink, og meddele ham, hvad der forestod. Indtil da havde Renthe-Fink ingen anelse om det, og han blev højst bestyrtet, da han fik det at vide.

En tysk turist promenerer på Langelinie.

Fra luftattaché Petersen fik jeg nøje oplysninger om Langelinie og Kastellet, og den 8. april sendte jeg major Glein, som jeg havde udset til at være anfører for de tropper, der skulde besætte den danske hovedstad, til København. Majoren blev udstyret med diplomatpas og rejste med flyvemaskine op som kurér. For det tilfælde, at det danske statspoliti skulde lade ham skygge, havde jeg givet ham ordre til at gå ud til det tyske gesandtskab straks efter sin ankomst.

Han skulde imidlertid ikke give sig til kende for Renthe-Fink, som først måtte underrettes om aftenen, og gik derfor bare ind i bygningen og ud igen lidt efter. Resten af dagen tilbragte han med at spadsere på Langelinie. Flere end disse to havde jeg ikke i København.

De store manøvrer i Nordtysklnad.

De styrker, hvormed Danmark blev angrebet, bestod af to divisioner infanteri, en motoriseret tankbrigade, en afdeling tanks, to grupper jagerflyvere og et regiment

bombemaskiner. Det udgør ialt 35 000 mand, 80—90 bombemaskiner og ca. 50 jagerflyvere, måske nogle flere. Hertil kom nogle lette enheder af krigsmarinen og et koffardifartøj, hvori Københavns-kommandoet på 800 mand lagde ind til Langelinie.

For ikke at vække mistanke afholdt jeg i de første aprildage store manøvrer både med mine landstyrker og marinen. Vi foregav, at der var krig mellem en hær, der lå ved Magdeburg, og en hær i Sydslesvig. Magdeburg-hæren pressede frem mod Slesvig-hæren og drev den helt op til den danske grænse.

Indtil det tidspunkt var der ikke andre end Himer, Glein og jeg, der vidste, hvad meningen med manøvrerne var. (General von Kaupisch mente, at hemmeligheden var blevet strengt bevaret, og var uvidende om kammerherre Zahles og kommandørkaptajn Kjølsens indberetninger til det danske udenrigsministerium).

Tyskerne var frygtelig ængstelige.

Natten mellem den 8. og 9. april kaldte jeg bataillonskommandørerne sammen til et møde og sagde:

Mine herrer, De skal ikke mere kæmpe med front mod syd, men gøre omkring og erobre Danmark. Den danske grænse skal overskrides kl. 4.30 (tysk tid — 3.30 dansk tid), og Aalborg flyveplads skal være nået inden aften.

Overraskelsen var uhyre. Mine folk vilde næsten ikke tro deres egne øren. De 800 soldater om bord i koffardiskibet, der var på vej til København, fik heller ikke deres mål og formålet med rejsen at vide, før de lå udenfor København. De var frygtelig ængstelige, da de passerede de danske krigsskibe og forter, der kunde have sænket dem så let som ingenting.

Tyskerne mindede om Warszawas skæbne.

Aktionen forløb fuldstændig planmæssigt. Samtidig med at grænsen blev overskredet, landsatte krigsmarinen tropper i København, Gedser, Korsør og i Middelfart, medens faldskærmssoldater blev landsat i Aalborg på flyvepladsen og ved Vordingborg, hvor de overmandede det vagthold, der skulde have besat Storstrømsbroen. Det lykkedes mig i det store og hele at undgå blodsudgydelse. Kun ved grænsen blev der kæmpet enkelte steder, og et mindre antal danske soldater og grænsegendarmer blev dræbt. Vore tab var tilsvarende små.

Det var af afgørende betydning at få den danske regering underrettet så betids, at den kunde forhindre blodsudgydelse. Himer havde derfor instrueret von Renthe-Fink om at opsøge regeringen straks om morgenen mellem kl. 4 og 5.

For at understrege situationens alvor lod jeg efter den tyske overkommandos ønske bombeflyverne overflyve København, netop medens forhandlingerne stod på. Jeg havde givet dem ordre til at flyve i 50—100 meters højde, da jeg af erfaring ved, at dette gør et frygteligt indtryk på civilbefolkningen.

General Himer og von Renthe-Fink havde også fået instruks om, når flyverne viste sig over København, at minde den danske regering om den skæbne, der blev civilbefolkningen i Warszawa til del. Regeringen sparede ved sin beslutning befolkningen for denne skæbne.

Vi havde i høj grad heldet med os. Det var således et held, at vi fangede generalstabens chef i kastellet. Han sagde til mig:

— Hvis vi blot havde haft en lille smule tid, vilde vi have kæmpet.

Hele Norges-aktionen kunde være gået i vasken. Aalborg lufthavn skulde tages i løbet af to dage.

Jeg havde imidlertid tilrettelagt alt, således at selv den stærkeste modstand vilde være blevet brudt i løbet af meget kort tid. Hvis den danske hær havde kæmpet, var det kommet til et frygteligt slag, især i Jylland.

Danmark var kun en detalje i hele den skandinaviske aktion. De store Ju. 87-flyvemaskiner, der blev sat ind mod Norge, måtte have Aalborg flyveplads til rådighed, inden der var gået to dage efter aktionens start. Det er min overbevisning, at dersom vi var blevet opholdt en 8—10 dage, vilde hele foretagendet mod Norge have været uigennemførligt.

Det er mit princip aldrig at undervurdere en modstander og altid at ruste mig til at møde selv de største vanskeligheder. Før den 9. april var der visse folk, der sagde, at Norge vilde blive en let nød at knække. Nordmændene havde ikke været i krig i hundreder af år, de var magelige materialister, der ikke vilde gøre vanskeligheder. Hertil sagde jeg:

— Et folk, der som det norske for en stor del ernærer sig ved søfart og fiskeri og tilmed under så vanskelige og barske forhold som i Nordnorge, består snarere af 100 pct.s mandfolk. Derfor tilråder jeg at gøre ekspeditionskorpset så stærkt som overhovedet muligt.

Det var mig, der fik ret.

Den 9. april blev jeg i Jylland, men den næste dag tog jeg over til Fyn, hvor jeg havde en samtale med den stedlige garnisons chef.

General von Kaupisch gør en lille pause og tøver for første gang under sin beretning. Han ligesom vælger de følgende ord meget forsigtigt. Det er tydeligt nok et ubehageligt minde.

Et pinligt møde.

— Det var første gang, jeg stod overfor en af de højere danske befalingsmænd, fortsætter han. Mødet var overordentligt pinligt for mig og sikkert ikke mindre for ham, skønt vi begge søgte at dække over det. Som soldat kunde jeg forstå, hvor pinligt det må være for en befalingsmand at måtte overgive sig uden sværdslag på en sådan måde. Han havde ikke gjort andet, end hvad jeg vilde være blevet nødt til at gøre, hvis jeg havde været i hans sted. Han var sikkert en god soldat, men han var blevet taget på sengen midt om natten — og man kunde ikke engang bebrejde ham, at han havde sovet, for det skete jo midt i den dybeste fred. Det var det, der også gjorde det så pinligt for mig, for hvad vi gjorde, gjorde vi netop midt i freden mellem Danmark og Tyskland. Misforstå mig ikke: min samvittighed er i orden. Jeg var soldat og udførte en ordre. Men netop som soldat kunde jeg se, hvor ondt det må have gjort den danske officer.

Jeg fortsatte til København og søgte foretræde for kong Christian. Deres konge gjorde et overordentligt dybt indtryk på mig. Alle vore samtaler kunde føres som soldat til soldat.

De danske nazister møder op.

Efter besættelsen begyndte vanskelighederne først for alvor. Besættelsen var foretaget udelukkende af den tyske hær (Wehrmacht), men umiddelbart efter fik jeg besked fra Jodl om, at en af mine divisioner skulde trækkes tilbage og erstattes af en SS-division. Jeg satte mig straks i forbindelse med Jodl og sagde, at denne udskiftning kun kunde ske på een eneste uomgængelig betingelse: jeg forlangte, at SS-divisionen i eet og alt, disciplinært og strafferetsligt, skulde underordnes de bestemmelser, der er gældende for den tyske hær, og ikke de specielle SS-bestemmelser, ellers vilde jeg straks gå af. I Berlin lod man derefter sagen falde.

Der kom nogle folk til mig, der præsenterede sig som danske nationalsocialister. (General von Kaupisch erindrede ikke deres navne. Navne som Frits Clausen, Helge Bangsted, Jens Møller etc. betød ikke noget for ham. Han havde taget så lidt notits af dem, sagde han). Jeg afslog at tage imod dem. Tilsidst gik jeg dog ud til dem og sagde, at jeg var soldat og ikke havde til hensigt at blande mig i politik.

— De må henvende Dem til det danske folk, sagde jeg til dem. Det danske folk må virkelig selv afgøre, hvem det vil regeres af.

Jeg er her for at løse specielle opgaver, og i det omfang, jeg behøver dansk hjælp dertil, vil jeg søge at få denne hjælp fra den regering, som det danske folk har valgt sig.

Jeg har aldrig været nationalsocialist — lad os tale om det bagefter — men såvidt jeg har forstået denne bevægelse, havde disse danske herrer i hvert fald misforstået den. En dansk nationalsocialist måtte ifølge sagens natur være modstander af Tyskland, der ved indmarchen krænkede den danske nations rettigheder, ellers vilde han dog ikke have været en rigtig nationalsocialist.

Kongen sendte ikke blomster

Da der var gået en måned, betragtede jeg den militære opgave, der var betroet mig, som løst. Jeg så København blive oversvømmet af handelsfolk, politikere, partibonzer, der kom for at „omstille" landet. Det var mig ækelt. Måske kunde man have lavet et „Nyt Europa", men man burde i så fald have holdt alle partifolkene hjemme. I stedet slap man dem løs overalt — også i Danmark. Hvad der blev begået af dumheder allerede i denne første måned, er eventyrligt. Hvad der siden skete, ved jeg ikke noget videre om. Jeg prøvede at bremse op for den grove udbytning, som Danmark blev genstand for af folk, der i stedet burde have meldt sig til hæren og have stået ved fronterne. Engang gav jeg en kaptajn ordre til at beslaglægge nogle enorme pakker med chokolade og bolcher, som en tysk handelskommission havde købt, og som de var skamløse nok til at lade ligge hos portieren i hotel d'Angleterre, medens de styrtede ud for at foretage nye indkøb. Alle pakkerne blev fjernet og givet tilbage til den danske stat. Jeg hørte om den berygtede Jeico-Klub — Jeder einmal in Copenhagen — som de ministerielle embedsmænd havde dannet, og hele udviklingen var mig modbydelig. Jeg satte mig i forbindelse med Halder og von Brauchitsch og anmodede om at få en kommando i Frankrig. Og i midten af maj rejste jeg fra København. Historien om, at deres konge sendte mig en blomsterbuket til afsked, er ikke sand. Hvorfor skulde han også gøre det.

Foragt for Nazismen

Jeg spurgte general von Kaupisch, om han havde fulgt den senere udvikling i Danmark, men han svarede benægtende. Åbenbart er hans horisont strengt og snævert begrænset af hans militære erhverv. Danmark var for ham en militær opgave, og da den var løst, mistede han interessen for den og kastede sig i stedet for over nye, militære opgaver. Han vidste, at dr. Best var blevet „Reichsbevollmächtigter", og at der i besættelsens sidste år havde været en del sabotage og modstand mod tyskerne som følge af en skarpere terroristisk kurs. Jeg gjorde et par stikprøver og forelagde ham nogle tilfælde af Schalburgtage, deportationer, tortur, henrettelser og omtalte folkestrejken og politiets opløsning. Det var ganske åbenbart, at han var uvidende herom og slet ikke havde fulgt den videre udvikling. Af hans hele væsen fremgik det, at han ikke spillede komedie. Han var militærmand til fingerspidserne og nærede den dybeste foragt for de nazistiske politikere, der, som han sagde, systematisk havde ødelagt alle de chancer, som de militære seire havde givet Tyskland for at blive en førende magt i Europa

Ansvaret for Danmarks skæbne under besættelsen, sagde han, lå direkte hos Hitler, Ribbentrop og Rosenberg — „disse meget indskrænkede mænd".

— Den gode rytter sidder tilsyneladende skødesløst på sin hest, tillader den megen frihed og klapper den på flanken eller stryger den kærtegnende over mulen. Hesten elsker ham og bærer ham, hvorhen han vil. Den dårlige rytter klamrer sig til hesten, slår den med sin pisk, river dens flanker op med sine sporer, snærer munden til blods med stramme tøjler og kommer ingen verdens vegne. Englænderne har altid været gode ryttere, vi har aldrig lært kunsten. Det er hele tragedien.

. . . . . .

Henrik V. Ringsted."

89.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 17. April 1948.

Den af Folketinget under 8. Januar 1948 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Hoslagt skal man i Forbindelse med Justitsministeriets Skrivelse af 12. Marts 1947 til Orientering fremsende en Udskrift af Københavns Byrets Dom af 18. Marts 1948 over Daniel Ernst Schäfer m. fl.

Busch-Jensen.

Erik Vetli.

Bilag.

Udskrift af Dombogen for Københavns Byrets 21. Afdeling.

Aar 1948 den 18. Marts blev i

Sag Nr. 9/1948
Anklagemyndigheden
mod

1. Daniel Ernst Schäfer,
2. Heinz Werner Friedrich Thiele,
3. Hubertus von Zimmermann,
4. Heinz Oscar Siegfred Graff og
5. Erik Martin Arnold Sporns,
Varetægtsfanger

afsagt saalydende

Dom:

Under denne Sag, der er behandlet under Medvirken af Domsmænd, tiltales i Henhold til Justitsministeriets Tiltalebeslutning af 23. December 1947 Daniel Ernst Schäfer, Heinz Werner Friedrich Thiele, Hubertus von Zimmermann, Heinz Oscar Siegfred Graff og Erik Martin Arnold Sporns ifølge Statsadvokatens Anklageskrift af 13. Januar 1948 til at lide Straf:

1.

Schäfer for Overtrædelse af Straffelovens § 105, jfr. tildels Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946 § 8, derved, at Tiltalte, der er tysk Statsborger, men som siden 1934 havde haft fast Bopæl her i Landet, og som i Tiden fra Sommeren 1939 og indtil 1942 var Landeskreisleiter for Danmark for NSDAP, i nævnte Tidsrum har deltaget i Organiseringen af og ledet det af Partiet oprettede paa de enkelte Medlemmer baserede Efterretningsvæsen her i Landet, som havde til Opgave til Auslandsorganisation i Berlin, der atter stod under Parteikanzlei, at foretage Indberetninger om alle saadanne Forhold, der kunde formenes at være af Betydning for Danmarks Forhold overfor Tyskland, samt om andre Forhold af efterretningsmæssig Betydning, hvilke Indberetninger han videresendte til Auslandsorganisation, ligesom han ogsaa selv udfærdigede saadanne Meddelelser og foretog Undersøgelser til Konstatering af de paagældende Forhold, hvorom Indberetningerne afgaves.

2.

Thiele for Overtrædelse af de samme Bestemmelser derved at han, der i Tiden fra Sommeren 1939 til September 1942 var Ortsgruppenleiter for NSDAP's Afdeling i København, i nævnte Tidsrum har bistaaet Medtiltalte Schäfer ved den af Partiet udfoldede Efterretningsvirksomhed, idet Tiltalte dels selv har indhentet

Oplysninger til Brug for de af Schäffer til Auslandsorganisation indsendte Beretninger, dels gennem Partimedlemmer har modtaget saadanne, og endelig har samlet de fra de øvrige Ortsgruppenleitere indsendte Meddelelser for Schäfer til Brug for dennes Udarbejdelse af Indberetninger til AO, ligesom Tiltalte selv har videresendt saadanne Indberetninger til nævnte Organisation.

3.

Zimmermann for Overtrædelse af Straffelovens § 101, Stk. 2, tildels jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946 § 8, ved den 9. April 1940 om Morgenen efter forudgaaet Aftale med den tyske Luftattaché, Oberst Jens Peter Petersen, sammen med de Medtiltalte Thiele, Graff og Sporns samt den eftersøgte Fritz Adolf Jahn, som han den 8. April 1940 om Aftenen havde faaet udpeget af Medtiltalte Schäfer, og som han samme Aften havde instrueret, samt i Forening med en ikke identificeret Person ved Navn Fast, at have indfundet sig paa Langelinie, hvor tyske Besættelsestropper fra et Skib gik i Land, og derefter foranlediget, dels at Medtiltalte Sporns samt Jahn paa et Lastautomobil, som disse efter Aftale med Tiltalte havde fremskaffet, transporterede nogle Kasser, indeholdende en Radiosender, til den tyske Værnemagts Kvarter i Kastellet, dels at de Tiltalte Thiele og Graff samt nævnte Fest indfandt sig henholdsvis ved Artillerikasernen, Husarkasernen og Ingeniørkasernen med den Opgave til nævnte Luftattaché at indberette, saafremt der blev slaaet Alarm paa Kasernen.

4.

Schäfer for Overtrædelse af Straffelovens § 101, Stk. 2, ved den 8. April 1940 om Aftenen paa Foranledning af Medtiltalte Zimmermann at have udpeget de nævnte Medtiltalte samt Jahn til at deltage i den omhandlede Aktion.

5.

Thiele for Overtrædelse af Straffelovens § 101, Stk. 2, tildels jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946 § 8, derved at han, efter at han den 8. April 1940 om Aftenen overfor Medtiltalte Zimmermann havde indvilget i at deltage i den foran nævnte Aktion og modtaget Instruktion om samme, den 9. April 1940 Kl. ca. 4,15 har indfundet sig paa Langelinie og, efter de tyske Besættelsestropper var begyndt deres Landgang, har begivet sig til Artillerikasernen paa Amager, som han i ca. 1½ Time indtil Kl. ca. 6,30 holdt under Observation med det Formaal at underrette den tyske Luftattaché, saafremt der paa Kasernen blev slaaet Alarm.

6.

Graff for Overtrædelse af de samme Bestemmelser derved, at han, efter at han den 8. April 1940 om Aftenen overfor Medtiltalte Zimmermann havde indvilget i at deltage i den foran nævnte Aktion og modtaget Instruktion om samme, den 9. April 1940 Kl. ca. 4,15 om Morgenen har indfundet sig paa Langelinie og, efter at de tyske Besættelsestropper var begyndt deres Landgang, har begivet sig til Husarkasernen paa Østerbro, som han i kortere Tid holdt under Observation med det Formaal at underrette den tyske Luftattaché, saafremt der blev slaaet Alarm, hvorefter Tiltalte indfandt sig i det tyske Gesandtskab og forsøgte at komme i Forbindelse med Luftattacheen, og da dette ikke lykkedes, til et Medlem af Gesandtskabet berettede, at der ikke var blevet slaaet Alarm paa den paagældende Kaserne.

7.

Sporns for Overtrædelse af de samme Bestemmelser derved at han, efter at han den 8. April 1940 om Aftenen overfor Medtiltalte Zimmermann havde indvilget i at deltage i den foran nævnte Aktion og modtaget Instruktion om samme, til Brug for denne den følgende Nat paa Københavns Brændselskompagnis Plads paa Enghave Brygge, hvor han var ansat, i Forening med nævnte Jahn har sat sig i Besiddelse af en nævnte Firma tilhørende Lastmotorvogn, hvorefter Tiltalte og Jahn den 9. April 1940 om Morgenen indfandt sig paa Langelinie, hvorfra de, efter at de tyske Besættelsestropper var begyndt deres Landgang, fra det af disse benyttede Skib i nogle Kasser indeholdende en Radiosender til den tyske Værnemagts Kvarter i Kastellet.

Der er af Anklagemyndigheden i Medfør af Straffelovens § 76, Stk. 1, nedlagt Paastand om, at de Tiltalte efter udstaaet Straf vil være at udbringe af Riget.

De Tiltalte er alle født i Tyskland henholdsvis

Schäfer den 8. Juni 1881,
Thiele den 28. Marts 1907,
Zimmermann den 13. Maj 1900,
Graff den 4. December 1909 og
Sporns den 8. Juli 1895.

Ingen af de Tiltalte er tidligere fundet straffet.

De Tiltalte har alle nægtet sig skyldig.

ad Forhold 1 og 2.

Tiltalte Schäfer har forklaret, at han har boet her i Landet siden 1934. Han var Ritmester i den tyske Reserve og Konsulent i Luftværnet, da han flyttede her til Landet, hvor han havde faaet en Stilling i det tyske Nordische Gesellschafts herværende Afdeling. Tiltalte arbejdede ogsaa paa anden Maade som Journalist for forskellige tyske Blade, hvortil han skrev væsentligst udenrigspolitiske Lederartiker og kulturelle Artikler.

Tiltalte har været Medlem af NSDAP fra 1930. Da han kom til København i 1934, blev han Ortsgruppenleiter for København, og i 1939 blev han Landeskreisleiter for hele Danmark. Han fortsatte som saadan indtil 1942.

Som Ortsgruppenleiter og Landeskreisleiter havde Tiltalte kun med tyske Statsborgere at gøre.

Tiltaltes Opgave var at holde Tyskerne her i Landet orienteret med de Rørelser, der foregik i Tyskland, specielt indenfor Nazismen, og stadig sørge for deres fortsatte Tilknytning til Tyskland. Da Tiltalte var blevet Landeskreisleiter, kom samtlige Ortsgruppenleitere til at staa under ham. Der fandtes Ortsgruppenleitere i København, Tønder, Haderslev, Graasten, Aabenraa, Aarhus og Odense, og ved Besættelsens Indtræden var der ca. 200 Medlemmer af NSDAP i hele Landet.

Tiltalte forestod som Landeskreisleiter den øverste Ledelse indenfor Landsorganisationen. Før Besættelsen havde Tiltalte ikke til Opgave at sende Indberetninger til Tyskland om Rørelser her i Landet, men skulde kun give Meddelelser om Tyskernes Forhold. Efter Besættelsens Indtræden vedrørte Indberetningerne, der indsendtes 2 Gange maanedligt, tillige Forholdet mellem de tyske Besættelses-

tropper og den danske Befolkning — særlig Gnidninger imellem de to Parter. Tiltalte modtog Meddelelserne fra Ortsgruppelederne og videresendte de Rapporter, der havde Interesse, til Berlin. Der er ikke iøvrigt gennem Tiltalte sendt Indberetninger, naar danske Statsborgere optraadte paa en Maade, som man ikke sympatiserede med fra tysk Side.

Tiltaltes Indberetninger gik til »Auslandsorganisation« i Berlin, der var Centralorganet for alle Partiets Afdelinger i Udlandet. Partiets øverste Ledelse, »Parteikanzlei«, stod først under Rudolf Hess og senere under Bormann. Tiltaltes Korrespondance med Partiledelsen i Berlin gik gennem det tyske Gesandtskab. Gesandtskabet skulde videresende Korrespondancen, og den gik kun gennem Gesandtskabet, for at dette kunde blive orienteret.

Formaalet med Tiltaltes Indberetninger til Berlin var, at man der ønskede Kontrol med Arbejdet indenfor Landsorganisationen og med de tyske Statsborgeres Forhold i Danmark.

Tiltalte udarbejdede i Hovedsagen sine Indberetninger saaledes, at Tiltaltes Overordnede i Berlin kunde danne sig en Forestilling om de virkelige Forhold i Danmark. Det var siden 1934 Tiltaltes Opgave saa vidt muligt at medvirke til at skabe et harmonisk Forhold mellem Tyskland og Danmark. Tiltalte var som Journalist og udenrigspolitisk Forfatter stemt for ved en forsonlig Kurs at opretholde de specielt danske Forhold her i Landet, fordi han mente, dette var i Tysklands og Danmarks fælles Interesse.

Tiltalte skrev saaledes vedrørende den danske Opposition mod Tyskerne, at den var en naturlig Reaktion overfor Besættelsen.

Det var vanskeligt at faa regelmæssige Rapporter fra Ortsgruppelederne. Rapporterne indgik indtil 1942 mindst 1 Gang om Maaneden, men de skulde være indgaaet hyppigere. Der blev ikke udarbejdet særlige »Lageberichte«, men Situationen blev berørt i Arbejdsrapporterne. Efterhaanden forsvandt Bemærkningerne om Stemningen fra Rapporterne, da man mente, at Forholdet udviklede sig harmonisk.

Tiltalte Thiele har forklaret, at han den 1. April 1930 kom til Danmark og bosatte sig her, idet han havde faaet en Stilling i Firmaet »Skuld«. Han blev i 1935 Medlem af NSDAP. Tiltalte har indtil 1939 haft noget Kontorarbejde for NSDAP, og i 1939 indstillede Schäfer Tiltalte som Ortsgruppenleiter. Tiltalte har aldrig faaet nogen officiel Udnævnelse, og hans Arbejde bestod i Kontorarbejde svarende til, hvad han havde udført siden 1934.

Tiltalte har afgivet Tätigkeitsberichten 1 Gang om Maaneden om Virksomheden indenfor NSDAP. Da Tiltalte afleverede sin Maanedsberetning efter 9. April 1940, meddelte Schäfer Tiltalte, at Ortsgruppelederne fremtidig tillige skulde assistere Værnemagten ved Underholdningsaftener og lignende samt føre Tilsyn med syge og saarede Tyskere her i Landet. Schäfer opfordrede Tiltalte til at indgive »Lageberichte« (Stemningsberetninger) samt indsamle saadanne Beretninger, som indkom fra hele Landet. Tiltalte, der dels havde travlt med Forberedelserne i Forbindelse med Hitlers Fødselsdag den 20. April og dels var stærkt optaget af Arbejde i det Firma, hvori han var ansat, bad den 18. April 1940 om at være fritaget for Arbejdet med »Lageberichte«. Tiltalte har ikke selv skaffet Materiale til »Lageberichte« og kom ikke til at udfærdige saadanne.

Foreholdt sin Rapportforklaring til Bilag MM*) af 27. Marts 1947, hvorefter Tiltalte har indgivet regelmæssige »Lageberichte« i Tiden efter 15. April 1940, har Tiltalte udtalt, at han ikke kan huske, hvad han har forklaret til Rapporterne, men at det ikke er rigtigt, hvad der er anført i nævnte Rapport paa dette Punkt.

Tiltalte har i Vinteren 1939—40 i enkelte Tilfælde efter Diktat fra Schäfer skrevet Breve til Auslandsorganisation i Berlin. Efter denne Tid fik Schäfer en lønnet Sekretær.

Tiltalte bestrider, at han, naar Schäfer var forhindret i at udføre sine Funktioner som Landeskreisleiter, har optraadt som Stedfortræder for Schäfer. Kun repræsentationsmæssigt har Tiltalte i saadanne Tilfælde optraadt paa Schäfers Vegne.

Tiltalte Schäfer har om Thieles Virksomhed afgivet modstridende Forklaringer. Han har dels forklaret, at han som Journalist selv var inde i alle danske Forhold og i enkelte konkrete Tilfælde selv havde let Adgang til at faa de Oplysninger, han havde Brug for. Han fik dog i det væsentlige Oplysningerne til Indberetningerne fra sine Ortsgruppeledere — saavel i København som i det øvrige Land. Tiltalte modtog ogsaa Rapporter fra Thiele, der var Ortsgruppeleder i København, vedrørende konkrete Tilfælde af Gnidninger og lignende i København. Naar Tiltalte var fraværende, optraadte Thiele som Tiltaltes Stedfortræder og har paa egen Haand udført det rutinemæssige Arbejde. Tiltalte husker ikke, om Thiele i enkelte Tilfælde har sorteret eller bearbejdet de fra den øvrige Del af Landet indkomne Rapporter. Dette Arbejde udførte Tiltalte normalt selv. Tiltalte har derefter tilføjet, at Thiele som Ortsgruppenleiter har afgivet Arbejdsrapporter, »Tätigkeitsberichte«, om, hvad Ortsgruppen havde foretaget sig, hvilke Møder eller lignende den havde afholdt. Thiele har ikke — saa vidt han ved — iøvrigt afgivet Rapporter, de saakaldte »Lageberichte«, f. Eks. om Stemninger eller Sammenstød mellem Besættelsestropperne og den danske Befolkning.

Tiltalte er derefter blevet forespurgt, hvem der skrev »Lageberichte« for København, og han svarede, at det godt kunde være, at Thiele havde skrevet nogle, men at han ikke huskede det nærmere — i hvert Fald var det ham selv, der som aktiv Journalist her i Byen havde Hovedansvaret for Materialet.

Der er til Sagen fremlagt en Del Materiale udvisende Arten af den Korrespondance, der er ført mellem Tiltalte Schäfer og Auslandsorganisationen i Berlin, samt nogle af de saakaldte Lageberichte, der af Ortsgruppenleitere blev sendt til Schäfer og efter en Udsortering af det væsentlige videresendtes af Schäfer til Berlin.

Af dette Materiale fremgaar, at Tyskerne allerede før Besættelsen selv talte om den udenlandske *Efterretningstjeneste* indenfor NSDAP (Bilag ff)*), og at den ogsaa paa den Tid fungerede som saadan (Bilag dd)*), samt at Korrespondancen kunde være saa hemmelig, at der udtaltes Frygt for, at den kunde falde i forkerte Hænder eller blive aabnet (Bilag t)*). Schäfer faar i Bilag ee*) Ordrer til i særlige mistænkelige Tilfælde (vedrørende udenlandsk camoufleret Efterretningstjeneste) at sende omgaaende Rapporter ad Kurérvejen. Stemningsrapporterne angaar hovedsagelig Omtale af Gnidninger mellem Danske og Tyske efter Besættelsen, »Hetzen« i sønderjyske Byer, enkelte Tilfælde af Angivelse, hvor der er solgt daarligt Kød til Værnemagten eller udbredt Rygter om Tyskerne. Endelig er der

*) Bilagene ikke optrykt

en særlig Korrespondance om den politiske Indstilling hos Præsten ved den tyske Kirke i København.

De Tiltaltes Forsvarere har hævdet, at dette Materiale udviser, at de Tiltalte ikke har gjort sig skyldige i Spionage, idet dette Begreb forudsætter, at det er hemmelige Forhold, der udforskes og hemmeligt fremsendes til den fremmede Magt, medens Stemningsberetningerne kun omhandler, hvad der var aabenbart for enhver. Endvidere hævdes det, at de Tiltalte ikke har kunnet være Spioner i et Land, der var besat af deres eget Land. Forsvarerne har dernæst gjort gældende, at Straffelovens § 105 kun omhandler Spionage i den ovennævnte Betydning, hvorfor de Tiltalte maa frifindes. Tiltalte Thieles Forsvarer har desuden hævdet, at det ikke mod Thieles Benægtelse er godtgjort, at han overhovedet har foretaget de i Anklageskriftet beskrevne Handlinger.

Tiltalte Schäfers Forsvarer har bl. a. understreget, at Tiltalte i April 1942 blev udnævnt til Kommandør af 2. Grad, hvilket udviser, at de danske Myndigheder dengang værdsatte hans Virksomhed.

Tidligere Udenrigsminister Erik Scavenius har som Vidne for Retten forklaret, at han kendte Tiltalte Schäfer, der formentlig allerede før 9. April 1940 indtog en Slags officiel Stilling under det tyske Gesandtskab som Leder af de her i Landet værende tyske Nazister. Danskerne havde ingen Indflydelse paa, hvem der skulde indtage denne Stilling. Tiltalte udøvede en Slags journalistisk Virksomhed, og Vidnet antager, at Tiltalte ligesom de øvrige Tyskere her i Landet blev benyttet fra tysk Side til at give Information om Forholdene i Danmark. Det var Vidnets Indtryk, at Tiltalte var stemt for, at Tyskerne fulgte en moderat Kurs her i Landet.

Om Tiltaltes Udnævnelse til Kommandør af Dannebrog har Vidnet forklaret, at det tyske Gesandtskab interesserede sig for Udnævnelsen. Vidnet kunde godt tænke sig, at det var den tyske Gesandt, der tog Initiativet, men Vidnet kunde ikke være gaaet med dertil, hvis han havde ment, at Tiltalte virkede til Skade for Danmark.

Vidnet mente, det var en Fordel for Danmark, at den Stilling, Tiltalte indtog, beklædtes af en Mand, der kendte Forholdene her i Landet og var villig til at udøve en modererende Indflydelse.

Det var ikke Vidnets Indtryk, at Tiltalte gik utilbørligt vidt i sin Varetagelse af tyske Interesser.

Med Hensyn til det omtalte Kommandørkors foreligger der for Retten Oplysninger om, *at* der i den Notits om Schäfers Forhold, der fandtes i Udenrigsministeriet, bl. a., staar anført, at Schäfer i sine Korrespondancer dels til Völkischer Beobachter, dels til Sch. Holst. Landeszeitung med stor Sagkundskab og ud fra en Indstilling, der ofte har været meget skarp og kritisk overfor Danmark, har behandlet dels almindelig dansk Indrepolitik og dansk Politik ud fra udenrigspolitiske Synspunkter, dels navnlig interesseret sig for sønderjydske Problemer i snævrere og videre Forstand, og *at* der i Udenrigsministerens Indstilling til Kongen intet staar anført om Tiltaltes skarpe og kritiske Indstilling overfor Danmark.

I et af Professor Alf Ross den 9. Marts 1948 afgivet Responsum gives der Forsvaret Medhold i, at den nævnte af de Tiltalte foretagne Virksomhed næppe kan anses som Spionage i teknisk Forstand.

Hvad angaar Spørgsmaalet, om Straffelovens § 105 kun omhandler Spionage i den ovennævnte tekniske Forstand, der forudsætter Udforskning af hemmelige Forhold, er afgivet et Responsum af 9. Marts 1948 af Professor Stephan Hurwitz.

Dette Responsum er saalydende:

»Straffelovens § 105 rammer efter sin ordlyd virksomhed til fordel for en fremmed stats efterretningsvæsen. Bestemmelsen anvender ikke udtrykket »spionage«. Spørgsmaalet er, om den maa forstaas som sigtende til dette begreb, saaledes som det i snævrere forstand findes defineret i folkeretlig teori, hvorefter genstanden for spionagen skal være forhold, der holdes *hemmelige*.

Forarbejderne til loven giver ikke holdepunkter for en saadan snævrere forstaaelse. Bestemmelsens kilde er kommissionsudkastet af 1912 § 115, der — ligesom de følgende kommissionsudkast og loven i dens oprindelige affattelse — beskriver gerningsindholdet i det væsentlige paa samme maade som § 105, stk. 1, i dens nuværende affattelse, dog at strafbarheden var begrænset til virksomhed til fordel for fremmed *militært* efterretningsvæsen, en begrænsning, der først bortfaldt ved lov nr. 87 af 15. marts 1939. Efter motiverne i udkast 1912 sp. 149 skal paragraffen »ikke blot yde Danmark, men ogsaa fremmed Stat Værn mod Spionage paa dansk Omraade«. Der siges intet om, hvad der skal forstaas ved »Spionage«. Derimod fremhæves, at bestemmelsen er ny i dansk ret, og at den maa sammenholdes med strengere bestemmelser for beslægtede forhold, herunder § 111, der blandt andet omhandler det forhold retstridig at forskaffe sig eller andre besiddelse af statshemmeligheder. Endnu bemærkes, at straffen efter den nævnte bestemmelse i udkast 1912 § 115 var af en saadan mildhed — i almindelighed bøde eller simpelt fængsel — at bestemmelsen utvivlsomt maatte have relativt lette forhold af »spionage« for øje i modsætning til blandt andet de grove tilfælde i § 111.

Den omtalte bestemmelse blev ophøjet til lov ved begyndelsen af den første verdenskrig — lov nr. 150, 2. august 1914 § 1. Bestemmelsen blev ved en Kriminal- og Politiretsdom (Ugeskrift for Retsvæsen 1916, s. 289) fundet anvendelig paa en tiltalt, der gennem til Sverige udsendte agenter havde indhentet oplysninger blandt andet om svenske søfartsforhold og afholdelse af manøvrer i Sverige, og som havde til hensigt at afgive oplysningerne til Rusland. De paagældende oplysninger angik, saa vidt ses, ikke egentlige »hemmeligheder«.

I de senere kommissionsudkast skærpes strafferammen for det omtalte forhold, idet normalstraffen bliver fængsel indtil 2 aar, og det betones i motiverne, at bestemmelsen omfatter handlinger af stor farlighed for staten. Iøvrigt rummer de senere kommissionsudkast og lovforslag indtil straffeloven af 1930 ingen fortolkningsbidrag af betydning.

Ved Lov Nr. 87, 15. marts 1939, blev bestemmelsen i straffelovens § 105 som nævnt udvidet til at omfatte virksomhed til fordel for fremmed efterretningsvæsen, ogsaa naar dette ikke er af militær karakter. Det hedder i motiverne til bestemmelsen (Rigsdagstidende, Tillæg A, sp. 3770): »Under Hensyn til Forholdenes Udvikling i Verden er det ogsaa her i Landet blevet nødvendigt at have Midler til at kunne skride ind mod Personer, der her gør sig skyldige

i Spionagehandlinger *og dermed beslægtede Forbrydelser*« (fremhævet her), og det siges, at »Bestemmelsen kommer til Anvendelse i alle Tilfælde, hvor det drejer sig om Virksomhed til Støtte for en fremmed Stats Efterretningsvæsen«. Samtidig forhøjes strafmaksimum fra 2 til 6 aars Fængsel.

Efter det anførte er der, som allerede nævnt, intet holdepunkt i forarbejderne for, at § 105 skulde tilsigte en begrænsning af gerningsindholdet til udforskning og viderebringelse af oplysninger om, med hensyn til hvilke der gælder en særlig hemmeligholdelsespligt. Selv om begrebet »spionage« maatte undergives en saadan indskrænkende fortolkning, vilde dette ikke være afgørende, da § 105 ifølge motiverne til loven af 1939 ikke alene omfatter spionage, men ogsaa dermed beslægtede forbrydelser. Imod at undergive bestemmelsen den omtalte indskrænkning taler ogsaa, at den danner et supplement til andre bestemmelser i den borgerlige og militære straffelov, der netop har røbelse af hemmeligheder for øje, saaledes Borgerlig Straffelov § 103, stk. 1, nr. 1, § 104, nr. 1, Militær Straffelov §§ 40 og 41.

Medens det foreliggende spørgsmaal ikke ses drøftet i dansk litteratur, har i svensk litteratur professor *Ragnar Bergendahl* i en gennemgang af et svensk nyere lovforslag om spioneri og forræderi (Svensk Juristtidning 1940, s. 455—56) udtrykkelig udtalt, at med hensyn til spioneri »bibeholdes den gældende rets sondring mellem oplysning om saadant, der bør holdes hemmeligt, og meddelelser om andre forhold, hvis meddelelse til fremmed magt kan skade rigets forsvar og dermed ligestillede interesser«, og det tilføjes, at spioneribestemmelserne i forslaget suppleres med et almindeligt straffebud for den, som indenfor riget for fremmed magts regning driver hemmelig efterretningsvirksomhed i militært eller politisk øjemed, se nu svensk straffelov kap. 8, § 14 a, som affattet ved lov 9. juni 1944, der efter de foregaaende paragraffers opregning af strafbare forhold vedrørende misbrug af hemmeligheder, straffer »den som i annat fall än förut sagt ..... bedriver hemlig underrättelseverksamhet i militärt eller politisk syfte«. Der synes ikke at kunne være tvivl om, at den danske straffelovs § 105 maa forstaas som svarende til dette svenske straffebud.

For dette resultat taler ogsaa afgørende reale grunde. Med den udvikling, der har fundet sted paa efterretningsvæsenets omraade, er der utvivlsomt trang til strafferetligt at ramme visse former af efterretningsvirksomhed til brug for fremmed magt, ogsaa naar de oplysninger, der indsamles og viderebefordres, ikke hver for sig er omgærdet af pligt til hemmeligholdelse. Dette er navnlig tilfældet, naar virksomheden har en systematisk, organiseret karakter, saaledes at den ved tilvejebringelse og sammenstilling af en mangfoldighed af oplysninger spredt rundt omkring i presse, fagtidsskrifter m. v. eller fremskaffet gennem særlige agenter, f. eks. ved stemningsberetninger eller lignende, giver udenlandske efterretningscentraler en orientering om interne forhold, som kan bruges til skade for det land, hvis forhold paa denne maade udforskes. Det forudsættes herved, at efterretningsvirksomheden ikke sker aabenlyst som journalistisk korrespondance etc. eller ad normal diplomatisk vej, men hemmeligt for opholdsstaten.

Efter det anførte maa jeg konkludere i den besvarelse af det til mig

rettede spørgsmaal, at straffelovens § 105 ikke har den i spørgsmaalet nævnte begrænsning, og jeg skal tilføje, at det i straffelovens § 12 indeholdte forbehold om begrænsning af straffelovens gyldighedsomraade utvivlsomt ikke kan medføre nogen indskrænkning i forhold til den her hævdede fortolkning.«

Retten finder, at det ikke er bevist, at Tiltalte Thiele har foretaget sig andet og mere end de andre Ortsgruppenleitere, mod hvem der ikke er rejst Tiltale, og at det yderligere er tvivlsomt, om han overhovedet har udfærdiget Stemningsrapporter. Ganske vist har han selv afgivet Rapportforklaring herom, men denne Forklaring er tilbagekaldt, og Tiltalte Schäfers Forklaring om Thieles Virksomhed er saa uklar, at intet sikkert kan bygges paa den. Tiltalte Thiele vil herefter være at frifinde i dette Forhold.

Med Hensyn til Tiltalte Schäfers Virksomhed finder Retten det ved det fremlagte Materiale og Tiltaltes egen Forklaring i Forbindelse med Professor Hurwitz's Udtalelse om Rækkevidden af Straffelovens § 105 tilstrækkelig godtgjort, at Tiltalte Schäfer har gjort sig skyldig i Overtrædelse af nævnte Straffebestemmelse, dog at det ved det foreliggende Materiale alene findes bevist, at han har gjort sig skyldig i strafbart Forhold efter Besættelsen den 9. April 1940. Tiltaltes Forhold findes rettelig jævnført med Straffelovstillæggets § 8. Det bemærkes, at det findes betænkeligt at anse Tiltaltes Efterforskningsvirksomhed med Hensyn til Præsten ved den tyske Kirke for strafbar, da Tiltalte har forklaret, at han troede, at Præsten var tysk Undersaat.

ad Forhold 3—7.

Tiltalte Zimmermann har forklaret, at han siden December 1936 har været ansat i København paa De tyske Rigsbaners Kontor. I 1938, mens han opholdt sig her i Landet, blev han udnævnt til Løjtnant i den tyske Hær, og han deltog hvert Aar i Foraarsmanøvrer. Han havde deltaget i den første Verdenskrig. Den 8. April 1940 om Eftermiddagen vistnok ved 17-Tiden kom den tyske Luftattaché Oberst Petersen op paa Tiltaltes Kontor paa Østergade. Obersten var ophidset og sagde, at han i O K W (Oberkommando der Wehrmacht)'s Navn havde noget at meddele Tiltalte. Han sagde, at det kunde koste Tiltalte Hovedet, hvis han sagde noget derom, hvilket Tiltalte maatte give ham Haanden paa. Oberst Petersen sagde, at det drejede sig om følgende: Tiltalte maatte næste Morgen tidlig Kl. 4 møde paa Langelinie med en Lastvogn og 4 Mand. Der skulde afhentes nogle Kasser fra en Handelsdamper. Tiltalte skulde melde sig hos Skibets Kaptajn. Paa Tiltaltes Forespørgsel om, hvad der var i Kasserne, sagde Oberst Petersen, at han ikke kunde fortælle Tiltalte mere, saa Tiltalte vidste ikke, hvad der var i Kasserne. Oberst Petersen sagde, saa vidt Tiltalte husker, ikke noget om, hvorfra Damperen kom, og Tiltalte fik ikke Besked om, hvor Kasserne skulde bringes hen. For at faa noget nærmere at vide, spurgte Tiltalte, om der skulde bruges meget Benzin til Kørslen, og dertil sagde Oberst Petersen, at det kunde han ikke sige noget om.

Oberst Petersen gav Besked om, at der skulde placeres en Mand ved Husarkasernen, en ved Ingeniørkasernen og en ved Artillerikasernen. Disse Mænd skulde passe paa, om der foregik noget særligt paa de paagældende Kaserner, eller om der eventuelt blev slaaet Alarm, og skulde, hvor det var Tilfældet, telefonere Besked til Oberst Petersen i Gesandtskabet.

Obersten sagde endvidere, at hvis de paa Langelinie blev standset af en

Politipatrouille, maatte de ikke tale om, hvad deres Ærinde var, men maatte selv tage Konsekvenserne.

De skulde benytte Feltraabet »Nordslesvig«. Hvis Skibet ikke kom indenfor et Tidsrum af 20 Minutter til ½ Time, skulde Ordren anses som bortfaldet, men Meddelelse derom skulde gives Oberst Petersen.

Tiltalte spurgte ikke Obersten videre ud, da denne selv havde sagt, at han ikke kunde fortælle Tiltalte mere.

Da Tiltalte havde faaet Beskeden, tænkte han sig, at det var Kasser til Gesandtskabet. Han havde ikke tænkt sig, at det drejede sig om Landsættelse af Tropper.

Da Oberst Petersen havde talt til Tiltalte som Reserveofficer, havde Tiltalte opfattet det, som han modtog Beskeden som Soldat, hvilket Tiltalte ligeledes støtter paa Oberst Petersens Udtalelse om, at Ordren kom fra O K W, og at det vilde koste Tiltalte Hovedet, hvis der blev talt om det. I Tiltaltes Militærpapirer staar der »indtraadt i Krigen den 8. April 1940«. Oberst Petersen har ikke udtrykkelig sagt til Tiltalte, at denne nu optraadte som Soldat.

Tiltalte benægter at have tænkt sig, at det drejede sig om en militær Aktion. Tiltalte fik heller ikke denne Tanke, da han modtog Beskeden om at holde Kasernerne under Observation. Tiltalte har herved bemærket, at det laa i den tyske Natur blot at modtage en Ordre uden at tænke nærmere over Begrundelsen. Tiltalte havde kun den Tanke, hvordan han skulde skaffe Lastbilen og de 4 Mand — og gennemføre Ordren.

Tiltalte protesterede ikke overfor Oberst Petersen mod at medvirke til Ordrens Gennemførelse, idet han jo havde forpligtet sig ved at give Oberst Petersen Haanden.

Oberst Petersen sagde, at Tiltalte skulde give Ordren videre til de 4 Mænd, akkurat som Tiltalte selv havde faaet den af Oberst Petersen. Det skulde helst være gamle tyske Soldater, der blev udvalgt. Han udtalte, at Tiltalte maatte kende disse fra den tyske Koloni — og ligeledes være bekendt med deres Indstilling.

Obersten, der var meget ophidset, forlod efter ca. 10 Minutter Tiltaltes Kontor.

Tiltalte overvejede, hvem han skulde henvende sig til, og besluttede sig til at gaa til Schäfer, fordi Schäfer som tidligere Formand for den tyske Koloni kendte mange af dennes Medlemmer, ligesom Tiltalte tænkte, at Schäfer kunde skaffe en Lastbil. Tiltalte opsøgte Schäfer, der laa syg af Influenza. Tiltalte sagde, at han skulde bruge en Lastbil den følgende Morgen — uden at nævne, hvad den skulde bruges til, og Schäfer svarede, at han var syg, men bad Tiltalte henvende sig til Thiele, som kendte alle Folk fra den tyske Koloni. Tiltalte har ikke sagt til Schäfer, at han skulde bruge nogle Mænd, eller talt om Observation af Kaserner.

Tiltalte vilde nødig gaa til Thiele, men da han ikke kendte private Adresser paa Folk, han eventuelt kunde bruge, var han nødt til at henvende sig til Thiele. Han havde paa dette Tidspunkt endnu ikke tænkt paa nogen bestemt — bortset fra en Person ved Navn Fast.

Tiltalte fortalte Thiele, at han havde en Opgave fra O K W, og at det vilde koste Thiele Livet, hvis han talte derom til andre. Tiltalte husker ikke, om han omtalte Oberst Petersen, men han sagde, at han skulde bruge 4 Mand og en Lastvogn paa Langelinie den følgende Morgen Kl. 4 for at hente nogle Kasser fra et

Skib. Tiltalte ved ikke, om han om Aftenen fortalte Thiele, at der skulde holdes Øje med Kaserner, idet Tiltalte jo ikke husker, hvornaar han fik dette at vide af Oberst Petersen. Tiltalte mener dog, at det først var næste Morgen, han gav Besked om Observation af Kasernerne.

Tiltalte sagde den 8. April 1940 til Thiele, at Feltraabet var »Nordslesvig«. Det er muligt — men Tiltalte tror det ikke —, at Tiltalte har sagt, at de, hvis der kom en Politipatrouille, selv maatte tage Konsekvenserne. Tiltalte sagde straks til Thiele om selv at deltage i Aktionen, og Thiele maatte give Tiltalte Haanden paa det. Det er ligeledes muligt, at Tiltalte sagde til Thiele, at han skulde betragtes som Soldat, men Tiltalte ved det ikke.

Tiltalte spurgte Thiele, om han kunde nævne nogle Mænd, der yderligere kunde anvendes til Opgaven, og Graff, der var til Stede hos Thiele, blev foreslaaet. Tiltalte erklærede sig indforstaaet med, at Graff blev udvalgt, og anerkendte endnu to af de Mænd, Thiele foreslog. Da Tiltalte sagde til Thiele, at han skulde have en Lastvogn, foreslog Thiele Tiltalte at henvende sig til Køster i Gothersgade, der maaske kunde være Tiltalte behjælpelig.

Det blev besluttet, at Graff, Sporns og Jahn skulde deltage i Aktionen.

Tiltalte gav Graff, som jo opholdt sig hos Thiele, nøjagtig samme Besked, som han gav Thiele, og Tiltalte gik derefter til Køster.

Tiltalte talte i Aftenens Løb med Sporns og Jahn, og Tiltalte har givet Sporns og Jahn nøjagtig samme Besked som Thiele og Graff. Han sagde til Sporns, at baade Sporns og Jahn jo var gamle Soldater, hvorfor Tiltalte stolede paa dem.

Tiltalte havde i Aftenens Løb, før han talte med Sporns og Jahn, en Samtale i det tyske Gesandtskab med Oberst Petersen for at prøve, om han ikke kunde faa noget mere at vide. Tiltalte meddelte Oberst Petersen, at det ikke var saa let at faa Lastbilen, og Tiltalte spurgte, om de ikke kunde nøjes med en almindelig Trækvogn, men Obersten fastholdt, at det skulde være en Lastbil. Oberst Petersen sagde til Tiltalte om at komme igen og give Meddelelse om, hvorvidt det lykkedes at skaffe en Lastvogn. Derefter mødte Tiltalte Sporns, og det blev ordnet med Lastbilen. Tiltalte gik paany til Oberst Petersen og meddelte, at han nu havde skaffet Vognen for at sikre sig mod eventuel senere Misforstaaelse.

Den 9. April 1940 om Morgenen indfandt han sig i sin Bil paa Langelinie. Lidt efter lidt inden Kl. 3,50 kom de andre Herrer — saa vidt Tiltalte husker, kom Graff i sin egen Vogn. Sporns og Jahn kom med Lastbilen. De ventede ganske kort, og Thiele, Graff og Fast stod fordelt i Anlæget for ikke at virke paafaldende. Sporns og Jahn sad i Lastbilen. Tiltalte mener, at han ved denne Lejlighed ude paa Langelinie sagde til de andre, at de 3 Kaserner skulde stilles under Observation, idet det vistnok var ved den sidste Samtale med Oberst Petersen, at Tiltalte fik denne Besked om Kasernerne.

Kort efter gled et Skib ind til Kajen — foran paa Langelinie. Det var en lille graa Damper, der lignede de Dampere, der gaar til Hven. Det hele saa fuldstændig fredsmæssigt ud.

Da Tiltalte og de andre Mænd kom frem til Skibet, var Landgangsbroen allerede lagt, og Soldater var i Færd med at springe i Land. Tiltalte undrede sig over, at Soldaterne straks tog Retning mod Kastellet. Tiltalte blev nu klar over, hvad det drejede sig om. Han forlangte at tale med Skibets Kaptajn og blev for-

mentlig af en Løjtnant spurgt, om han var der med en Lastvogn, hvilket Tiltalte bekræftede. Tiltalte fik Besked om, at han ikke behøvede at tale med Kaptajnen, men at han blot skulde melde sig til Bataillonskommandanten Major Glein. Tiltalte sagde til Glein, at Lastvognen og Mændene var der. Tiltalte tror, at Kasserne blev kørt bort af Jahn og Sporns, men har ikke selv set det, idet Tiltalte var ophidset og blev staaende ved Skibet, til Soldaterne var væk. Tiltalte havde, lige før Skibet kom, givet Graff, Thiele og Fast Ordre til at gaa til hver sin af de tre Kaserner og blive der en Timestid. Hvis de mærkede noget særligt, skulde de melde sig til Oberst Petersen, og hvis der ikke skete noget, skulde de ogsaa melde dette.

Tiltalte gik hen til sin Vogn, som vistnok stod ved Baneviadukten. Paa Vejen forsøgte Tiltalte at telefonere fra en Kiosk til Oberst Petersen for at meddele, at Skibet var ankommet programmæssigt. Tiltalte fik ikke Forbindelse første Gang. Han gik hen og hentede Vognen og telefonerede derefter atter til Oberst Petersen.

Ved den anden Telefonopringning fik han fat i Oberst Petersen, der, efter at Tiltalte havde meddelt, at Skibet var ankommet, paa Tiltaltes Forespørgsel, hvad han nu skulde gøre, sagde, at Tiltalte skulde melde sig til Disposition hos Major Glein i Kastellet. Tiltalte gik saa til Kastellet og meldte sig hos Glein, der gav Tiltalte Besked om at blive der og afvente eventuelle Ordrer. Tiltalte ventede ca. 2 Timer og sagde derefter til Glein, at han gerne vilde gaa hen til Oberst Petersen.

Tiltalte har tilføjet, at han alligevel ikke er sikker paa, om Oberst Petersen brugte Udtrykket, at hvis der blev slaaet Alarm, skulde det meldes til Obersten.

Tiltalte Schäfer har forklaret, at han den 8. April 1940 var syg, da Zimmermann henvendte sig til ham og under en meget kort Samtale fortalte, at Gesandtskabet havde forlangt, at Zimmermann den følgende Dag skulde lade afhente nogle Kasser, som skulde komme med et Skib til Langelinie. Han sagde ikke noget om, hvilken Person der havde givet ham den Besked.

Tiltalte sagde, at han ikke kunde beskæftige sig dermed, men henviste til Thiele.

Zimmermann talte om, at han skulde bruge flere Mænd, men sagde ikke hvormange. Han fortalte ikke iøvrigt noget om Aktionen.

Thiele kom senere samme Aften op til Tiltalte og fortalte, at Zimmermann havde været hos ham, og anmodede ham om at være med til at afhente nogle Kasser paa Langelinie. Tiltalte husker ikke, om Thiele sagde noget om en eventuel dansk Politipatrouille.

Der blev ikke talt om, at det var en Ordre fra O K W, eller at der skulde observeres Kaserner, eller om et Feltraab, men Tiltalte fandt alligevel Zimmermanns Henvendelse noget mystisk og raadede Thiele til at henvende sig i Gesandtskabet, hvilket Thiele gjorde. Thiele kom senere tilbage til Tiltalte og fortalte, at Gesandten havde sagt, at det var i Rigets Interesse.

Tiltalte har derefter under Samtale med Thiele foreslaaet nogle bestemte Personer til eventuelt at deltage i Aktionen, bl. a. Graff, Sporns, Jahn, der faktisk kom til at deltage.

I et senere Retsmøde har Tiltalte ændret sin Forklaring derhen, at Thiele overfor Tiltalte nævnede en Række Navne paa herboende Tyskere, hvilke Navne

Tiltalte godkendte, men uden at udpege hvem han mente, Thiele burde henvende sig til, idet Tiltalte jo ikke kunde vide, hvem af dem Thiele kunde træffe hjemme.

Tiltalte Thiele har forklaret, at der den 8. April 1940 skulde være Møde i det tyske Gesandtskab. Zimmermann, der skulde have talt paa Mødet, kom for sent og sagde til Tiltalte, at han vilde tale med ham om en Sag, som Tiltalte maatte love ikke at omtale. Zimmermann spurgte Tiltalte, om han havde været Soldat, hvilket Tiltalte benægtede. Zimmermann sagde, at han vilde have Tiltalte med til den næste Dag at hente noget fra et Skib paa Langelinie. Han sagde ikke, hvorfra han havde Ordren, og nævnede ikke noget om O K W. Tiltalte sagde, at han ikke havde Tid og foreslog Zimmermann at henvende sig til Schäfer, hvis han vilde have Hjælp. Zimmermann gik og kom senere tilbage og sagde, at han nu havde talt med Schäfer, der havde sagt, at Tiltalte godt kunde stille sig til Zimmermanns Disposition. Han gav Tiltalte Besked om at møde Kl. 4,15 paa Langelinie den næste Morgen og afhente nogle Kasser fra et Skib. Zimmermann sagde til Tiltalte, at han eventuelt maatte *uskadeliggøre* en dansk Politipatrouille, og sagde endvidere, at Tiltalte efter Afhentning af Kasserne skulde tage ud til Artillerikasernen paa Amager, og konstatere, om der var blevet slaaet Alarm, og give Meddelelse derom til det tyske Gesandtskab. Zimmermann nævnede ikke noget om Feltraab.

Efter denne Samtale gik Tiltalte selv til Schäfer, hvilket Tiltalte sagde til Zimmermann, for at høre nærmere, hvad det drejede sig om, idet Tiltalte syntes, det hele lød mistænkeligt dels paa Grund af Observationen af Kasernen og dels paa Grund af det, Zimmermann sagde om Politipatrouillen. Tiltalte forstod paa Schäfer, at der skulde flere Deltagere i Aktionen, hvilket ikke var fremgaaet af Zimmermanns Udtalelser.

Da Tiltalte spurgte Schäfer, hvordan de skulde uskadeliggøre en dansk Politipatrouille, blev Schäfer noget forbavset over, at der var Tale om noget saadant.

Tiltalte sagde til Schäfer, at han ikke vilde have noget med det hele at gøre. da det var blevet Tiltalte for mystisk. Schäfer var blevet irriteret og opfordrede Tiltalte til at gaa til Renthe-Fink og høre, om det var noget i Rigets Interesse.

Tiltalte følte sig forpligtet overfor Schäfer, fordi Schäfer var Landeskreisleiter.

Renthe-Fink sagde paa Tiltaltes Forespørgsel, om det var noget i Rigets Interesse, at hans Stilling som Diplomat forbød ham at udtale sig, men at Tiltalte iøvrigt gjorde klogest i at forholde sig tavs.

Tiltalte gik tilbage til Schäfer og refererede Renthe-Finks Udtalelser. Schäfer raadede Tiltalte til at tage ud til Langelinie den næste Morgen, saa kunde Tiltalte altid trække sig tilbage, hvis han mente, det ikke var noget, han kunde være med til.

Tiltalte mødte derefter paa Langelinie den 9. April 1940 om Morgenen og traf Zimmermann og de andre Mænd. Ude paa Langelinie sagde Zimmermann, at de skulde bruge Kendeordet Nordslesvig, naar de nærmede sig Skibet. Tiltalte fik dog ikke Brug for Kendeordet.

Tiltalte fulgte efter Graff, da Skibet lagde til. Da Tiltalte pludselig fik Øje paa de tyske Soldater, som var blevet landsat, blev han noget chokeret.

Tiltalte var ikke klar over, hvad de tyske Soldater skulde paa Langeliniekajen, men tænkte sig, det drejede sig om Mineudlægning.

Tiltalte var bange for, hvad der kunde ske ham, saavel fra de danske som fra de tyske Myndigheders Side. Tiltalte ønskede ikke at følge den Ordre, han havde modtaget paa Langeliniekajen, om at observere Artillerikasernen, men for at skaffe sig et Alibi tog Tiltalte en Taxa paa Trianglen og kørte til en Sidegade paa venstre Side af Christianshavns Torv. Tiltalte anbragte sig paa en Bænk lige foran Volden. Han mener ikke, det var lige overfor Baadsmandsstrædes Kaserne. Han kunde ikke se nogen Kaserne, men vidste, at Baadsmandsstrædes Kaserne laa længere ned ad Gaden. Tiltalte havde den foregaaende Aften undersøgt i en Vejviser, hvor Artillerikasernen paa Amager laa, og havde da konstateret, at der var to Kaserner paa Amager. Han var klar over, at det var Artillerivejens Kaserne, han havde faaet Besked om at tage under Observation.

Efter at have siddet et Par Timer paa ovennævnte Bænk gik han hjem. Han telefonerede ikke til Oberst Petersen.

Tiltalte Thiele har til en Beretning (Bilag a*)) overfor Tyskerne forklaret, at han efter de tyske Troppers Landgang har patrouilleret i Parkanlæget foran Artillerikasernen, uden at han bemærkede nogen Alarm paa Kasernen. Hertil har Tiltalte forklaret, at saaledes var han nødt til at skrive til sine tyske Overordnede, da han ellers vilde udsætte sig for Straf ved at berette om det sande Forhold.

Tiltalte ha rendvidere til en Rapport af 15. Marts 1947 (Bilag 2 H*)) overfor det danske Politi erkendt, at han holdt Artillerikasernen under Observation til Kl. ca. 6,30, idet han sad paa en Bænk i Nærheden. Tiltalte har hertil i Retten udtalt, at han var meget træt, da han afgav nævnte Forklaring, idet han var blevet afhørt fra Kl. 23 til Kl. 2—3 om Morgenen umiddelbart efter at være blevet ført til København fra Sønderjylland. Tiltalte har haft Lejlighed til at udpege den Bænk, han sad paa, og han udpegede en Bænk ved Christianshavns Voldgrav et lille Stykke fra Baadsmandsstrædes Kaserne. Retten besigtigede derefter Vejen ved Artillerikasernen og konstaterede, at der her var en Bænk ved nogle Beplantninger, hvorfra der var god Udsigt mod Kasernen.

Kriminaloverbetjent Juul Petersen har som Vidne forklaret, at han har afhørt Tiltalte Thiele om, hvad denne foretog sig den 9. April om Morgenen. Tiltalte forklarede, at han havde været saa deprimeret og blot havde siddet paa en Bænk i Nærheden. Paa Vidnets direkte Spørgsmaal, om Tiltalte kunde se Kasernen derfra, svarede Thiele Ja. Vidnet husker iøvrigt ikke Enkelthederne i Tiltaltes Forklaring.

Tiltalte Graff har forklaret, at han i September 1939 blev tysk Statsborger. Han havde tidligere boet i Danzig. I September 1930 kom han her til Landet og bosatte sig efter at være blevet gift med en dansk Dame. Tiltalte startede en kemisk Virksomhed i København, hvilken Virksomhed han fortsatte indtil Oktober 1940. Indtil Juni 1941 havde Tiltalte en Direktørstilling her i Byen. Han arbejdede derefter i ca. 2 Aar for de tyske Filmscentraler med danske Optagelser til Brug for Ugerevyerne.

Tiltalte blev i 1939 Aspirant i NSDAP, men blev suspenderet fra Partiet i November 1942 og indkaldt til Tjeneste som Soldat i den tyske Værnemagt i Sommeren 1943 og har indtil Kapitulationen gjort Tjeneste som saadan, senest som Filmsfotograf.

Tiltalte arbejdede fra Juli 1939 som Sekretær for den tyske Koloni og fik

*) Bilagene ikke optrykt.

Udnævnelse som »Filmswart«, hvilket kun bestod i, at Tiltalte skulde lave nogle Filmsforestillinger for Kolonien.

Som Sekretær for den tyske Koloni skulde Tiltalte to Gange om Ugen hente Post og aflevere Films i det tyske Gesandtskab. Mandag den 8. April 1940, da Tiltalte netop var ved at køre bort fra Gesandtskabet igen, blev han kaldt tilbage af Thiele, der førte Tiltalte op til Zimmermann, som Tiltalte kun kendte ganske løseligt fra Kolonifesterne. Zimmermann spurgte Tiltalte, om han havde været tysk Soldat, hvilket Tiltalte sagde Nej til. Han opfordrede Tiltalte til at aflægge Ed paa at udføre en Opgave, som han endnu ikke havde fortalt Tiltalte nærmere om. Tiltalte fik den Opfattelse, at Zimmermann optraadte som tysk Officer paa tysk Grund, og at det var en Soldatered, Tiltalte skulde aflægge. Tiltalte mener, at Zimmermann sagde, at Tiltalte maatte betragte sig som tysk Soldat de næste 24 Timer. Tiltalte aflagde Eden.

Zimmermann sagde, at det var en rigsvigtig Opgave, og at Tiltalte skulde møde næste Morgen Kl. 4 paa Langelinie, hvor et Skib vilde løbe ind og aflæsse nogle Kasser, som Tiltalte skulde sørge for kom til Gesandtskabet.

Tiltalte blev noget chokeret, og paa Tiltaltes Forespørgsel, hvad han skulde gøre, hvis Politiet kom, svarede Zimmermann, at Tiltalte skulde gaa i Dækning — og eventuelt komme med en eller anden Forklaring. Der var ikke Tale om at uskadeliggøre en eventuel Politipatrouille. Tiltalte fik først Feltraabet opgivet den følgende Morgen. Zimmermann nævnede ikke, hvorfra Ordren kom. Tiltalte spurgte, hvad der var i Kasserne, og Zimmermann svarede, at det sandsynligvis var Radiomateriel. Tiltalte fik heller ikke den 8. April nogen Besked om at tage Kaserner under Observation.

Næste Morgen ved 4-Tiden mødte Tiltalte paa Langelinie og traf Zimmermann, Thiele m. fl.

Ude paa Langelinie, vistnok efter at Tropperne var landet, fik Tiltalte af Zimmermann Ordre til at køre forbi Husarkasernen, holde der et Par Timer og se, om der var slaaet Alarm, samt derefter køre til Gesandtskabet og give Beretning til Luftattaché Petersen.

Tiltalte holdt nogle Minutter udenfor Husarkasernen — han røg vistnok en hastig Cigaret. Tiltalte kørte derefter til Gesandtskabet og gav Besked til en Sekretær om, at Tropperne var landet, og at der tilsyneladende ikke var slaaet Alarm paa Husarkasernen.

Tiltalte mente, da han den 8. April 1940 fik Besked fra Zimmermann, at det var en hemmelig Sender, der skulde bruges til militære Formaal — som Tiltalte skulde afhente paa Langelinie. Tiltalte havde absolut ikke den Tanke, at det drejede sig om en militær Aktion, rettet mod Danmark.

Tiltalte havde Thiele med i Vognen til Trianglen, men de talte ikke sammen om, hvad Thiele skulde foretage sig. De talte overhovedet ikke sammen under Køreturen.

Tiltalte Sporns har forklaret, at han i Sommeren 1932 rejste her til Landet. Han havde siden 1923 været gift med en dansk Kvinde, og det var efter hendes Ønske, Tiltalte tog Ophold her i Danmark. Tiltalte var indtil 1932 ansat i det tyske Grænsepoliti ved Gedser—Warnemünde Overfarten.

Tiltalte købte en Gaard paa Lolland, hvilken Gaard han drev i 4—5 Aar indtil Marts 1936. Tiltalte tog derefter til København, hvor han havde forskelligt

Arbejde som Tankpasser og Murerarbejdsmand. Han kom senere i Forbindelse med Dr. Preuss og blev ansat i Københavns Brændselskompagni som Havnearbejder. Tiltalte avancerede til Forvalter, hvilken Stilling han havde indtil Kapitulationen.

Tiltalte indmeldte sig i 1937 eller 1938 i NSDAP. Tiltalte var kun betalende Medlem af Partiet og har ikke beklædt nogen særlig Post indenfor Partiet.

Den 8. April 1940 om Aftenen blev han ringet op i Telefonen af Tyskeren Fritz Køster, der var Direktør for et Handelsselskab her i Landet. Tiltalte havde hørt ham holde nogle Foredrag i den tyske Koloni. Køster sagde til Tiltalte om at give Møde i Gothersgade 109, hvor den tyske Koloni havde Lokaler. Tiltalte traf samme Aften efter Aftale Zimmermann paa Gaden ud for Gothersgade 109. Fritz Jahn, som Tiltalte kendte lidt til, kom kort efter. Zimmermann sagde til Tiltalte, at de havde en Værnemagtsbefaling til Tiltalte fra O K W. Ordren gik ud paa, at Tiltalte skulde møde næste Morgen Kl. 4,15 paa Langelinie med en Lastvogn. Tiltalte sagde, at han ikke kunde disponere over en Lastvogn, men Zimmermann sagde, at han paatog sig ethvert Ansvar. Tiltalte skulde »laane« Vognen i sit Firma. Zimmermann sagde, at Tiltalte var Soldat, og opgav samme Aften Kendeordet »Nordslesvig«. Adspurgt, om Tiltalte var klar over, at det drejede sig om en militær Aktion, siger Tiltalte, at »det kunde tænkes«.

Tiltalte mødte den følgende Morgen sammen med Jahn med en Lastvogn, Tiltalte havde taget i sit Firma. De ventede lidt, til Zimmermann kom og sagde, at de kunde køre frem, og Tiltalte saa da, at der blev landsat nogle tyske Soldater. Tiltalte og Jahn blev ved Vognen, mens tyske Soldater bar Kasser i Land og anbragte dem paa Bilen. Tiltalte og Jahn kørte Kasserne til Kastellet — der var nogle tyske Soldater med paa Vognen. Tiltalte og Jahn kørte efter Ordre endnu en Gang til Langeliniekajen og hentede yderligere nogle Kasser til Kastellet, hvorefter Tiltalte og Zimmermann fik Tilladelse til at tage hjem.

Den nævnte Luftattaché, Oberst Petersen, har været afhørt til Politirapport og er derefter sendt tilbage til Tyskland, uden at hans Forklaring er blevet bekræftet for Retten. Oberstens Rapportforklaring afviger iøvrigt ikke væsentligt fra Hovedpunkterne i de Tiltaltes Forklaringer.

Vedrørende de heromhandlede Forhold er der af Professor Alf Ross afgivet to Responsa af 21. Februar 1948 og 3. Marts 1948.

Det den 21. Februar 1948 daterede Responsum er saalydende:

»Med Skrivelse af 14. ds. — J. Nr. 4. U. K. Sag 197/47 — har Politikammeret samtidig med at fremsende Genpart af Anklageskrift mod Daniel Ernst Schäfer m. fl. udbedt sig en Udtalelse fra mig om, hvorvidt den Omstændighed, at visse af de Tiltalte paa nærmere angiven Maade er blevet erklæret for tyske Soldater og indkaldt til Militærtjeneste med øjeblikkelig Virkning, i Medfør af Folkeretten bør kunne medføre Straffrihed for de paagældende. Saaledes foranlediget skal jeg udtale følgende.

I det til den 4. Haagerkonvention 1907 knyttede Landkrigsreglement, jfr. Bkg. Nr. 37 af 20. Januar 1910, er der i Art. 1 bestemt:

»Krigens Love, Rettigheder og Pligter finder Anvendelse ikke blot paa Hæren, men ogsaa paa Militstropper og Korps af frivillige, der opfylde følgende Betingelser:

1. at de staa under Befaling af en Person, der er ansvarlig for sine undergivne;
2. at de have et fast og paa Afstand synligt Kendetegn;
3. at de bære Vaabnene aabenlyst, og
4. at de i deres Operationer rette sig efter Krigsreglerne og -vedtægterne.

I de Lande, hvor Militstropperne eller Korps af Frivillige udgør Hæren eller tilhøre denne, ere de indbefattede under Betegnelsen Hær.«

Heraf følger, at om de Tiltalte skal kunne paaberaabe sig Rettigheder som Krigsførende, jfr. Straffelovens § 12, maa de kunne henføres til en af disse to Kategorier:

a. »Hæren«;
b. »Militstropper og Korps af Frivillige«, der opfylder de i Art. 1 nævnte Betingelser.

Ad b,

At ingen af de Tiltalte kan henregnes til den sidstnævnte Kategori, fremgaar deraf, at Privilegiet som irregulær Krigsførende efter Art. 1 forudsætter, at der foreligger en *Formation af militært Tilsnit.* Der skal være dannet et Korps, indrettet en ansvarlig Ledelse af dette, og dets Medlemmer skal være gjort kendelige ved faste og paa Afstand synlige Kendetegn. I sidste Henseende er der blandt Forfatterne Enighed om, at Bluser, Kasketter, Armbind o. l., der let kan fjernes, ikke opfylder Kendingstegnskravet. Flere Forfattere fx. den tyske v. Kirchenheim og den franske Bonfils, kræver ensartet Paaklædning (Strupp, Wörterbuch des Völkerrechts, I, 654). Det er i det foreliggende ikke oplyst, hvorvidt de Tiltalte er optraadt med Kendingstegn, der opfylder Artiklens Krav, men uanset dette maa det ligefuldt antages, at de Par Mand, det her drejer sig om, ikke kan anses for at have udgjort et militært organiseret Korps.

Ad a.

Endnu mindre kan de anses for at tilhøre den regulære Hær. Naar der i Art. 1 ikke stilles nærmere Betingelser for at kunne henregnes til denne paa lignende Maade, som der stilles Krav for at kunne tilregnes de irregulære Korps, er det naturligvis, fordi det maa anses for en Selvfølge, at den regulære Hær er organiseret i Formationer under ansvarlig Ledelse, kendetegnet ved Uniformer o.s.v. En Person kan derfor ikke gøres til Medlem af Hæren blot ved en Erklæring herom. Han maa yderligere faktisk være inkorporeret i dennes Formationer og ved Uniform m.m. være kendelig udadtil som regulær Soldat. Det maa ihvertfald være en Selvfølge, at en Person, der ikke engang opfylder de Minimumskrav, der stilles til de irregulære Korps, end mindre kan henregnes til de regulære Styrker.

Ad a og b.

De ovenfor anførte Betragtninger af nærmest teknisk Natur hviler paa den klassiske Folkerets anerkendte kodificerede Regler. De er i og for sig fuldt tilstrækkelige til uden Tvivl at afvise ethvert Krav fra de Tiltaltes Side om Rettigheder som Krigsførende med deraf følgende Ansvarsfrihed for deres Gerninger.

Herudover gør der sig imidlertid i det foreliggende Tilfælde et Synspunkt gældende, der er af betydelig principiel Rækkevidde og derfor fortjener særlig at fremhæves.

Naar Haagerkonventionen i Artikel 1 taler om frivillige, irregulære Korps, tænker den, som det øjensynligt fremgaar af Artikel 2 og Forarbejderne, paa den Situation, at saadanne Korps organiseres af Befolkningen i et invaderet Land til Forsvar mod en fremtrængende Fjende. Paa samme Maade tænkes der med »Hæren« øjensynlig paa de militære Formationer, der enten kæmper til Forsvar for Hjemlandet eller derfra er trængt ind paa Modstanderens Territorium.

Helt anderledes ligger Forholdet, naar »Hæren« eller de »frivillige Korps« rekrutteres blandt Personer, der i Fredstid og op til Fjendtlighedernes Begyndelse har opholdt sig paa Modstanderens Territorium og nu anvendes til Angrebshandlinger mod Gæstelandet. Dette 5. *Kolonne-System* har Haagerkonventionen ikke forudset og omtalt. Det følger imidlertid af almindelig anerkendte folkeretlige Grundsætninger, at en saadan Fremgangsmaade er et groft Misbrug af Gæstevenskabet, og det maa være en Selvfølge, at ingen Stat kan tolerere et saadant Snigløb ved at indrømme 5.-Kolonne-Folkene Rettigheder som Krigsførende. Konsekvensen vilde ellers blive, at en agressiv Stat paa andre Staters Territorium kunde anbringe hele militære Formationer maskeret som fredelige Borgere, men parat til i givet Øjeblik at gribe til Vaaben mod Gæstestaten — med den Virkning, at den angrebne Stat skulde respektere saadanne Korps som lovlige Krigsførende. Den tekniske Udvikling (Nedkastning af Vaaben fra Luften o. lign.) og Sabotagekrigens stigende Betydning medfører, at Situationer som den tænkte langtfra ligger udenfor Mulighedernes Grænse. Jeg mener derfor, at det af principielle og præventive Grunde er vigtigt at afvise de Tiltaltes Krav paa Rettigheder som Krigsførende ikke blot under Paaberaabelse af de ovenfor anførte Grunde, men tillige under Tilkendegivelse af, at den danske Stat under ingen Omstændigheder vil tilkende Rettigheder som Krigsførende til Personer, der før Fjendtlighedernes Udbrud opholdt sig her i Landet, og som under en *Invasion* slutter sig til de fjendtlige Tropper, hvad enten dette sker paa den Maade, at de indrulleres i de regulære Styrker, eller derved at de formerer sig i frivillige, irregulære Korps.

Begrænset paa denne Maade til Invasions-Situationen mener jeg, at Sætningens Berettigelse og Nødvendighed er utvivlsom. Dette er tilstrækkeligt til Bedømmelse af det foreliggende Tilfælde, og man behøver derfor ikke at gaa ind paa det videre og nok mere tvivlsomme Problem om Retsstillingen, naar Invasionen er overgaaet til Besættelse.«

I det den 3. Marts 1948 datererede Responsum udtales:

»I Tilslutning til min Udtalelse af 21. Februar i Sagen mod Daniel Ernst Schäfer m. fl. skal jeg paa Foranledning af Forsvaret for nævnte Schäfer og Heinz Thiele fremkomme med følgende supplerende Betragtninger.

Fra Forsvarets Side har man forelagt mig det Spørgsmaal, hvorvidt de nævnte Anklagede ud fra folkeretlige Synspunkter kan paaberaabe sig Straffrihed for de Handlinger, specielt Efterretningstjeneste, som de under den tyske Besættelse af Danmark har foretaget til Fordel for det tyske Militærvæsen. Herom skal jeg udtale følgende.

Det almindelige Udgangspunkt for Betragtningerne maa være Statens folkeretlig anerkendte territoriale Jurisdiktionskompetence, der omfatter ogsaa Udlændinge, der er bosat paa eller opholder sig paa Territoriet. Det er et almindelig anerkendt Princip, at fremmede skylder Lydighed mod Landets

Love og Loyalitet overfor den Stat, hvis Gæster de er. De kan derfor ogsaa straffes for saadanne Handlinger, der sædvanligvis kriminaliseres under Navn af Landsforræderi eller Højforræderi. Der maa, hvis Undtagelser skal gøres herfra, kunne paavises speciel folkeretlig Hjemmel herfor.

Den fremmede Statsborgers Stilling er altid noget prekær, fordi han paa en Gang skylder Lydighed og Loyalitet overfor to Suveræner, paa den ene Side, som nævnt, Opholdsstaten, paa den anden Side Hjemstaten, der til enhver Tid kan hjemkalde ham, og hvis Love i Kraft af Personalprincippet i vidt Omfang vil finde Anvendelse paa ham.

Det er klart, at hans Stilling i ganske særlig Grad bliver prekær i det Tilfælde, at der udbryder Krig mellem de to Stater, han er underkastet, og da igen specielt i den Situation, at hans Hjemstat besætter Opholdsstatens Territorium eller Dele deraf. Der maa da opstaa en næsten uløselig Konflikt mellem de to Loyalitetskrav.

Hvis i en saadan Situation den fremmede Statsborger formelig indrulleres i sit Hjemlands Hær, saaledes altsaa at han udadtil i et og alt fremtræder som et normalt Medlem af denne, taler efter min Mening noget for, at lade den almindelige anerkendte Regel om de krigsførendes Særstilling, Uniformens Ret, gaa forud for Opholdsstatens Loyalitetskrav, og altsaa paa dette Grundlag indrømme Straffrihed overfor Opholdsstatens Straffebestemmelser om Landsforræderi, Højforræderi og lignende (man kan dog ikke støtte dette Resultat paa Hjemkaldelsesretten; thi denne Ret og den modstaaende Pligt for Opholdsstaten maa være ophørt i samme Øjeblik, der er udbrudt Krig mellem de to Stater).

Dette er dog vistnok ikke den almindelige folkeretlige Opfattelse. I engelsk Teori og Praksis i hvert Fald fastholdes det, at den fjendtlige Undersaat ikke maa slutte sig til sin Hjemstats Tropper eller paa anden Maade understøtte Fjenden, og at han, hvis han gør det, ifalder Straf for Højforræderi, se *Oppenheim* Intern. Law II § 100 med Note 7; *Pitt Cobbett*, Leading Cases in Intern. Law II (1924), S. 181. Til Illustration fra Praksis kan nævnes Tilfældet *De Jager*. De Jager var Statsborger i den sydafrikanske Republik, men ved Boerkrigens Udbrud 10 Aar bosat i britisk Natal. Da Boerne i Krigens første Fase fordrev de britiske Styrker herfra og besatte Omraadet, sluttede han sig til sine Landsmænd og tjenstgjorde i forskellige Grader i deres Hær. Efter Krigen blev han af Englænderne dømt for Højforræderi til 5 Aars Fængsel og en Bøde paa 5000 £ (Oppenheim, a. St. I, § 317). Den tyske Folkeretslærde Strupp anerkender, at Dommen er folkeretlig uanfægtelig, uanset at det er i Strid med kontinental Retsopfattelse at straffe Ikke-Statsborgere for Højforræderi, se *Strupp*, Wörterbuch des Völkerrechts I, S. 223. Afgørelsen er af den engelske Folkeretskyndige T. Baty gjort til Genstand for Kritik (Law Magazine and Review, 1908, S. 214—18) ud fra det Synspunkt, at det er urimeligt af Opholdsstaten at kræve Loyalitet af den fremmede, der muligvis tvinges til at slutte sig til Besættelsesmagtens Tropper. Det synes dog, som Baty ikke herved har taget Haagerkrigsreglementets nedenfor omtalte modstaaende Regler i Betragtning, som han paa det Tidspunkt, han skrev sit Indlæg, muligvis ikke har haft eller kunnet have Kendskab til.

Muligvis maa der i denne Forbindelse lægges nogen Vægt paa, at en krigsførende Magt ved Krigens Udbrud sædvanligvis enten udviser, internerer eller paa anden Maade fører Kontrol med bosatte, fjendtlige Borgere, og at Loyalitetskravet derfor synes særlig begrundet overfor dem, der faar Tilladelse til fortsat Ophold med Bevægelsesfrihed. Fremstillingen hos *Oppenheim*, a. St. II. § 100 synes at forudsætte denne Situation, der ikke paa samme Maade forelaa ved den tyske Besættelse af Danmark.

Maa det saaledes antages, at ingen folkeretlig Norm danner Hindring for Straf af den fremmede, der har ladet sig indrullere i sit Hjemlands Hær, maa det samme saa meget desto mere gælde om den, der uden formeligt at indrulleres, paa anden Vis understøtter Fjenden, f. Eks. ved at yde denne Efterretningstjeneste. Om ham kan det nemlig siges, at han driver et farligt Dobbeltspil. Ved fortsat at optræde som Civil kan han udnytte Muligheder, der vanskeligere staar til Raadighed for den, der udadtil er kendelig som fjendtlig Soldat.

Hvis man imod den her fremsatte Opfattelse, hvorefter den fremmede Borger ogsaa under Besættelsen fortsat skylder Opholdsstaten Loyalitet, vil indvende, at han i saa Fald kan komme ud for en tragisk Konflikt mellem konkurrerende Krav og Straffetrusler, maa for det første hertil svares, at en saadan Konflikt, hvor menneskelig tungtvejende den end kan være og muligvis af Betydning for Strafudmaalingen, ingenlunde er et Argument mod den folkeretlige Ordnings Holdbarhed. Saadanne individuelle Konflikter er iøvrigt ikke ukendte, f. Eks. i Beskatningsforhold. Yderligere kan man henvise til, at Haager Landkrigsreglementet netop har søgt at udelukke Konflikt ved at forbyde Besættelsesmagten at tvinge det besatte Territoriums Indbyggere — uden Hensyn til Nationalitet — til at yde Efterretningstjeneste, aflægge Ed til Besættelsesmagten, eller — saa meget desto mere — til at deltage i militære Operationer mod Opholdsstaten, se Art. 44 og 45, jfr. *Oppenheim*, a. St. II, § 170. Hvis dette alligevel sker med den Virkning, at Individet hermed bringes i en uløselig Konfliktsituation, ligger Skylden herfor hos hans egen Hjemstat, og der kan ikke herved begrundes nogen Begrænsning i Opholdsstatens strafferetlige Kompetence.

De forudgaaende Betragtninger hviler paa den Forudsætning, at der er Tale om krigerisk Besættelse. Man kan spørge, om det gør nogen Forskel, at Besættelsen ikke, som i det foreliggende Tilfælde, er af denne Karakter. Det ses ikke at være Tilfældet. Straffelovens § 105 forudsætter ikke Krigstilstand, og Opholdsstatens Krav om Loyalitet maa gælde ogsaa i denne Situation.«

Retten finder, at den Virksomhed, Tiltalte Schäfer har foretaget i Forbindelse med de heromhandlede Begivenheder, har været af saa ringe Omfang og Betydning, at han ikke vil kunne straffes for den. Tiltalte Schäfer vil derfor være at frifinde i dette Forhold.

Derimod finder Retten, at Tiltalte Zimmermann, Thiele, Graff og Sporns vel ikke har været klare over, at de af dem forlangte Handlinger havde Forbindelse med en forestaaende Invasion af Danmark, men at de alle maa have været klare over, at det drejede sig om en eller anden militær Aktion mod Danmark eller et andet Land, der var eller blev impliceret i Krigen. Retten lægger herved Vægt paa

Tiltalte Zimmermanns Udtalelse om, at han sagde til Thiele, at han havde en Opgave fra O K W og opgav Feltraab, og paa Thieles Forklaring om, at Zimmermann ogsaa sagde, at han skulde uskadeliggøre en eventuel dansk Politipatrouille, og at Kasernerne skulde holdes under Observation. Da Zimmermann har forklaret, at han har givet Graff og Sporns nøjagtig samme Besked, som han gav Thiele, maa Retten gaa ud fra, at baade Thiele, Graff og Sporns ligesom Zimmermann selv var klare over, at Aktionen kunde faa Uskadeliggørelse af dansk Politipatrouille og Observation af danske Kaserner med Meddelelse til det tyske Gesandtskab om mulig Alarm til Følge.

For saa vidt Tiltalte Thiele i Retten har hævdet, at han ikke observerede nogen Kaserne, maa Retten forkaste denne Forklaring under Hensyn til, at Tiltalte i Marts 1947, da han havde al mulig Grund til at benægte dette, hvis han ikke havde gjort det, tværtimod har erkendt det. Om det har været Baadsmandsstrædes Kaserne eller Artillerikasernen, Tiltalte holdt under Observation, staar derimod hen i det uvisse.

Under Hensyn til de af Professor Ross i de to Responsa fremsatte Udtalelser findes de Tiltaltes Forhold at være strafbare efter Straffelovens § 101, II., og det kan tiltrædes, at Straffelovstillæggets § 8 delvist kommer til Anvendelse.

De Tiltalte har under Sagen været fængslet: Schäfer siden 25. April 1947, Thiele siden 16. Marts 1947, Zimmermann siden 24. April 1947, Graff siden 22. Februar 1947 og Sporns siden 26. April 1947. Graff har tillige været interneret af den danske Modstandsbevægelse fra 8. Juni til 21. Oktober 1945.

Som Følge af det anførte vil de Tiltalte være at anse, Schäfer efter Straffelovens § 105, jfr. § 8 i Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946, Thiele, Zimmermann, Graff og Sporns alle efter Straffelovens § 101, II, jfr. tildels § 8 i Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946, hver især med en Straf, der under Hensyn til de af Professor Ross fremsatte Udtalelser om de Tiltaltes vanskelige Stilling og under Hensyn til Straffelovens §§ 84, Nr. 5, og 85 efter Omstændighederne findes at kunne fastsættes til Fængsel i 8 Maaneder, der for hver af de Tiltalte i Medfør af Straffelovens § 86 eller dennes Analogi anses udstaaet ved den dem overgaaede Internering og Varetægtsfængsling.

De i § 6 i Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946 nævnte Rettigheder frakendes — for saa vidt de Tiltalte maatte have nogle af disse — hver af de Tiltalte for et Tidsrum af 5 Aar.

I Medfør af Straffelovens § 76, I, vil Anklagemyndighedens Paastand om, at de Tiltalte udbringes af Riget efter udstaaet Straf derhos være at tage til Følge.

THI KENDES FOR RET:

De Tiltalte Daniel Ernst Schäfer, Heinz Werner Friedrich Thiele, Hubertus von Zimmermann, Heinz Oscar Siegfred Graff og Erik Martin Arnold Sporns bør straffes hver især med Fængsel i 8 Maaneder, der anses udstaaet for hver af de Tiltalte ved den dem overgaaede Internering og Varetægtsfængsling.

For saa vidt de Tiltalte maatte have nogle af de i § 6, I, i Lovbekendtgørelse Nr. 368 af 6. Juli 1946 nævnte Rettigheder, frakendes disse Rettigheder hver af de Tiltalte for et Tidsrum af 5 Aar.

De Tiltalte bør hver især efter udstaaet Straf udbringes af Riget.

De Tiltalte bør en for alle og alle for en betale Sagens Omkostninger, dog at de hver for sig i Salær til de for dem beskikkede Forsvarere betaler:
Schäfer 2000 Kr. til Overretssagfører Sachs,
Thiele 1200 Kr. til Højesteretssagfører Ove Rasmussen og
Zimmermann 600 Kr. til Landsretssagfører Vestergaard, hvorhos de Tiltalte Graff og Sporns in solidum til Landsretssagfører Petri betaler 800 Kr.

K. Johnsen.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

Skriverkontoret under Københavns Byret den 27. Marts 1948.

A. de Fine Skibsted-Christensen.

90.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 12. Marts 1947.

+ 1 Pakke Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Under Henvisning til Kommissionens Skrivelse af 27. Februar 1947 vedrørende en i Dagbladet „Information" for den 21. Februar 1947 indeholdt Meddelelse om Dokumenter vedrørende Danmarks Besættelse af tyske Tropper den 9. April 1940 skal man til Orientering for Kommissionen fremsende et Sæt Genparter af Rapporter vedrørende en af Københavns Politi indledet Undersøgelse samt et Sæt Fotokopier af de i Rapporterne omhandlede Dokumenter.

A. L. H. Elmquist.

Erik Vetli.

91.

Fredag den 21. Februar 1947.

Foranlediget af en Række Artikler i „Information" den 18., 19. og 20. ds., omhandlende en Del tyske Statsborgeres Medvirken ved den tyske Besættelse af Danmark, har *Departementschef Eivind Larsen, Justitsministeriet,* beordret *Vicepolitiinspektør Glud* til at iværksætte en politimæssig Undersøgelse af det i Artiklerne omhandlede Forhold.

*De nævnte Artikler vedlægges Sagen.**)

— — — — —

Undertegnede har i Dag indfundet mig paa „Information"s Kontor, St. Kongensgade, hvor *Redaktør Ove Martin* blev truffet til Stede.

Kmpt. forklarede, at han i og for sig ikke kan oplyse stort mere om Sagen, end hvad fremgaar af de vedlagte Artiklers Indhold.

Kmpt. oplyste, at en Mand, hvis Navn Kmpt. ikke gerne vil oplyse, før han har talt med vedkommende og af ham faaet Tilladelse til at oplyse Navnet overfor Politiet, for nogen Tid siden henvendte sig til Kmpt. og gav denne en Genpart af en Rapport fra *Werner Thiele, Toldbodvej Nr. 4. 3,* til *Landeskreisleiter Dänemark Schäfer.*

Af den nævnte Rapport fremgik, at Rapportskriveren, *Thiele,* sammen med 4 andre herboende Tyskere: *von Zimmermann, Jahn, Graff* og *Sporns,* paa forskellig Maade havde medvirket ved Landsætningen af tyske Tropper paa Langelinie og i Forvejen havde været underrettet om Besættelsen af Danmark.

Thiele gør i den omtalte Rapport i Enkeltheder rede for den ydede Indsats.

Kmpt. udleverede den omtalte Rapport til undertegnede, og Rapporten vedlægges Sagen som:

Bilag a — Genpart af Rapport af 12. April 1940, fra *Werner Thiele, Toldbodvej Nr. 4. 3, til Landeskreisleiter Dänemark (Schäfer).*

Kmpt. skrev paa Grundlag af den omtalte Rapport Artiklen i „Information" af 18. ds., og foranlediget af nævnte Artikel henvendte en Person, hvis Navn Kmpt. heller ikke gerne vil oplyse, før han har talt med vedkommende og af denne faaet Tilladelse til at oplyse Navnet overfor Politiet, sig til Kmpt. med en Mappe indeholdende forskellige Papirer.

Vedkommende fortalte Kmpt., at han havde deltaget i Frihedsbevægelse, og at han efter Kapitulationen havde været stationeret paa et af Tyskernes tidligere Tilholdssteder — hvor vil Kmpt. helst have, at vedkommende selv oplyser.

Her havde vedkommende en Dag i en Kasse fundet en Del Papirer, der havde ligget ganske upaaagtede i længere Tid, og som han tog til sig som en Art Souvenir og tog med sig hjem, hvor han siden har haft dem.

Efter at vedkommende havde læst Kmpt.s Artikel i „Information" af 18. ds., var han blevet klar over, at de Papirer, han saaledes var kommet i Besiddelse af, havde Forbindelse med de Forhold, der var omtalt i Artiklen, og derfor indfandt han sig paa „Information" og afleverede Papirerne til Kmpt., der paa Grundlag af dem skrev sine senere Artikler.

Yderligere kan Kmpt. ikke oplyse.

*) Jfr. A. nr. 82, 83 og 84.

Han oplyser, at det kan have Interesse at afhøre *Sekretær Georg Jersbæk*, der er ansat i *Danske Rhederes Retsværn, Amaliegade 33, Tlf. C. 16861*, hvorfra han kender Thiele, der ogsaa var ansat der.

Thieles nuværende Adresse er: *Nerongs Allé 5, Flensburg* — han er *paa fri Fod i Flensburg.*

Kmpt. afleverer til undertegnede den af ham modtagne Mappe med Indhold, og Mappen og Indholdet vedlægges Sagen som:

Bilag b — *1 Mappe* (Kartonomslag) hidrørende fra *„Skuld"* forsynet med følgende Paaskrift i Blækskrift: *Einsatz der Partei bei der Besetzung Dänemarks durch deutsche Truppen.*

Bilag c — *Skrivelse af 12. April 1940* fra *W. Thiele* til *F. Jahn, Molbechsvej Nr. 1*, hvori Thiele udbeder sig Jahns Indberetning om, hvilke Oplevelser han har haft ved Landets Besættelse.

Bilag d — *Skrivelse af 12. April 1940* fra *W. Thiele* til *H. Graff, Peter Bangsvej Nr. 203*, hvori Thiele udbeder sig Graffs Indberetning om, hvilke Oplevelser han har haft ved Landets Besættelse.

Bilag e — *Skrivelse af 20. April 1940* fra *Schäfer* til *Staatssekretär und Chef der Auslands-Organisation im Auswärtigen Amt, Gauleiter E. W. Bohle, Berlin* (Genpart). Af nævnte Skrivelse fremgaar, at der er fremsendt Meldinger fra de Partifæller, der deltog i Landsættelsen af de tyske Tropper Natten mellem den 8. og 9. April 1940.

Vedhæftet Skrivelsen findes en Fortegnelse over de Partifæller, der har været indsat.*)

Bilag f — *Indberetning af 20. April 1940* fra *Forvalter Erich Sporns* til *Werner Thiele*, hvori Sporns i Enkeltheder gør rede for sin Indsats den 8.—9. April 1940.

Bilag g — *Skrivelse af 22. April 1940* fra *General Kaupisch* til *Rittmeister Ernst Schäfer, Frithiof Nansens Plads 6. 2*, hvori Kaupisch takker Schäfer for hans Indsats ved Besættelsen af Danmark.

Bilag h — *Følgeskrivelse af 17. April 1940* fra *E. Schäfer* til *Medlemmer af den tyske Koloni*, vedlagt et Opraab til de enkelte Medlemmer om at udføre de Opgaver, der bliver dem paalagt.

Bilag j — *Indberetning af 20. April 1940* fra *Schäfer*, hvori denne gør rede for, hvorledes han af von Zimmermann er blevet instrueret om at skaffe 5 Partifæller med en Lastvogn til en særlig Indsats den 9. April 1940 om Morgenen m. v.

Bilag k — *Genpart af Skrivelse af 25. April 1940* med forskellige Bilag[1]) fra *Schäfer* til *Stabsamtsleiter der Auslandsorganisation der NSDAP*, hvori Schäfer besvarer forskellige Spørgsmaal.

Bilag l — *Skrivelse af 20. Marts 1940 med Bilag* fra *Schenk* (Die Leitung der Auslandsorganisation) til *Schäfer*.

Bilag m — *Genpart af Skrivelse af 4. April 1940* fra *Schäfer* til *Schenk*. (Den persönlichen Referenten in der Leitung der Auslands-Organisation der NSDAP).

— — — —

Redaktør Martin oplyste endvidere, at han havde bragt i Erfaring, at *Graff*, der nu bor *Anemonevej Nr. 49 i Gentofte*, paatænker at rejse til Tyskland i næste Uge, det har Graff selv udtalt til Kmpt., der har henvendt sig til ham. Graffs Sagfører, *Levi*, har imidlertid oplyst Kmpt. om, at Graff har faaet Opholdstilladelse i Sverige og agter at bosætte sig dèr.

— — — —

Af de i Sagen omtalte Personer, der er nævnt i Forbindelse med Landsætningen af tyske Tropper, er det ikke lykkedes at identificere *von Zimmermann*.

[1]) Kommissionen har ikke modtaget andre bilag end de i nærværende beretning optrykte.

De øvrige er identiske med:

Werner Henry Friederich Thiele, f. d. 28. Marts 1907 i Tyskland. U. D. L. Nr. 23546 der *den 6. September 1942 er udrejst til Tyskland*, men som efter det oplyste nu skal bo *Nerongs Allé 5, Flensburg.*

Erich Martin Arnold Sporns, f. d. 8. Juli 1895 i Tyskland, U. D. L. Nr. 33941—61368, hvis nuværende Bopæl ikke har kunnet oplyses.

Heinz Oskar Siegfried Graff, f. d. 4. December 1909 i Tyskland, U. D. L. Nr. 26359, boende *Anemonevej Nr. 49, Gentofte.*

Fritz Adolf Jahn, f. d. 17. Juli 1891 i Tyskland, U. D. L. Nr. 8351—62098, tilmeldt som boende *Molbechsvej Nr. 1. 4.*

Ernst Schäfer, f. d. 8. Juni 1881 i Tyskland, U. D. L. Nr. 40109. Det har ikke paa nuværende Tidspunkt været muligt at skaffe oplyst, hvor han opholder sig. Han er den 22. August 1946 udleveret til Efterretningsafdelingen efter at have været allieret Krigsfange, men i Aften kan det ikke oplyses, hvorledes der herefter er forholdt med ham.

Juul Petersen.
Kr.obtj.

92.

Kontinuation.

Lørdag 22. Februar 1947.

Fortsættelse af Sagen vedrørende tyske Statsborgeres Medvirken ved den tyske Besættelse af Danmark den 9. April 1940.

— — — — — —

Kriminalbetjent Knigge og undertegnede indfandt os i Dag Kl. 7,00 hos den i Sagen omtalte *Graff*, der blev truffet til Stede paa sin Bopæl *Anemonevej Nr. 49, Gentofte.*

Han indvilgede i at medfølge her til Politigaarden for at afgive nærmere Forklaring om sine Forhold.

Han blev straks paa Stedet løseligt visiteret paa sin Person, men fandtes ikke i Besiddelse af Vaaben.

Ved Ankomsten til Politigaarden blev han visiteret grundigt, hvorved han fandtes i Besiddelse af:

1 Rejsepas, tysk, Nr. 923, lydende paa Navnet Heinz Graff.

Nr. 1 — *1 Lommebog* med forskellige Notater, af hvilke *Passet vedlægges Sagen,* medens Lommebogen toges i Bevaring under det anførte Nummer.

Anholdte fremstod herefter og opgav sit Navn:

Heinz Oscar Siegfried Graff,
f. d. 4. December 1909 i Tyskland, *boende Anemonevej Nr. 49, Gentofte. Tlf. Gentofte 4018.*

Der vedlægges Generaliarapport.

Anholdte blev gjort bekendt med, at han sigtes for Forbrydelse mod Statens Selvstændighed og Sikkerhed.

Retsplejelovens § 807, 3. Stk., iagttaget.

Anholdte erkender, at han den 9. April 1940 har deltaget i Handlinger, der stod i Forbindelse med Besættelsen af Danmark, ligesom han erkender, at han allerede Kl. ca. 18,00 Dagen i Forvejen, den 8. April 1940, var underrettet om, at han skulde udføre en „rigsvigtig" Opgave.

Han forklarer nærmere, at han har haft Ophold her i Landet siden 1930. Han er gift med en dansk Statsborger og har i Tiden fra 1930 til 1. Oktober 1940 drevet Forretning her i Landet.

I August 1943 blev han indkaldt som Soldat og har forrettet Tjeneste i Tyskland, Frankrig og Norge, men ikke her i Landet. Han har i Tiden fra 1939, til han blev Soldat, været tilsluttet NSDAP. Han har ikke indtaget nogen overordnet eller ledende Stilling indenfor nævnte Parti, men ledede alt, hvad der havde med Film at gøre.

Om sin Deltagelse i Aktionen den 9. April 1940 forklarer anholdte, at han den 8. April 1940 Kl. ca. 18,00 indfandt sig paa det tyske Gesandtskab for at afhente Post til den tyske Koloni.

Paa Gesandtskabet traf han Thiele, der forklarede, at von Zimmermann vilde tale med anholdte.

Anholdte blev herefter vist ind til von Zimmermann, efter at Thiele havde haft Lejlighed til at tale alene med Zimmermann.

Anholdte og Zimmermann var alene sammen paa et Kontor i Gesandtskabet, og her spurgte Zimmermann anholdte, om denne havde været Soldat. Anholdte svarede Nej, hvorefter Zimmermann svarede, at han var tysk Officer, og at han var kompetent til at tage anholdte i Ed som tysk Soldat. Zimmermann fortalte ydermere anholdte, at denne i Øjeblikket befandt sig paa tysk Grund, og han forlangte af anholdte, at denne aflagde en højtidelig Ed paa, at han ikke vilde røbe, hvad der nu blev ham betroet. Røbede han herefter noget, vilde det gælde hans Liv.

Anholdte kunde mærke, at Zimmermann var meget alvorlig og meget bestemt, og han følte, at han var nødt til at gøre, som Zimmermann forlangte.

Han aflagde derefter den omtalte Ed, idet han efter Zimmermann fremsagde, at „han svor ved Riget og Hitler" o. s. v. eller noget i den Retning. Zimmermann erklærede herefter, at anholdte nu var tysk Soldat i 24 Timer.

Anholdte fik herefter at vide, at han skulde deltage i en Aktion næste Morgen. Zimmermann forklarede herom, at der næste Morgen vilde lægge et tysk Skib til ved Langelinie. Ved dette Skib vilde da være en Lastvogn, som anholdte sammen med andre — Zimmermann omtalte ikke, hvem de andre var — hurtigt skulde læsse og faa bragt til Gesandtskabet.

Zimmermann fortalte ydermere anholdte, at Skibet kun vilde lægge til et Øjeblik, saa der skulde handles hurtigt. Zimmermann fortalte ydermere, at der i den omhandlede Kasse vilde være krigsvigtigt Materiale: Radiomateriel.

Anholdte fik at vide, at han skulde møde Kl. 4,00 ved Broen under Promenaden paa Langelinie, hvor han vilde træffe Zimmermann og de andre, der skulde deltage i Aktionen.

Anholdte vil hævde, at han ikke fik anden Instruktion end den her omtalte. Han fik heller ikke at vide, hvem de andre Deltagere var — udover Zimmermann — men han kunde tænke sig til, at Thiele skulde være med. Han vil hævde, at han ikke fik Ordre til, at han skulde møde bevæbnet, ligesom der heller ikke blev udleveret ham Vaaben. Han fik heller ikke Ordre til, at man i givet Fald maatte være i Stand til at uskadeliggøre fremmødt dansk Politi.

Kl. ca. 4,00 om Morgenen den 9. April 1940 mødte anholdte paa aftalt Sted. Han var kørende i Vogn, men havde efterladt sin Vogn ved Broen ved Frithiof Nansens Plads. Under den omtalte Bro ved Langelinie traf anholdte Zimmermann, der hviskende meddelte ham, at han i givet Fald skulde anvende Feltraabet „Nordschleswig".

Zimmermann fortalte ydermere anholdte, at der et Stykke henne paa Langeliniemolen holdt en Lastvogn, hvori sad Sporns og Jahn, som anholdte begge kendte. Kort efter at anholdte var kommet, kom Thiele og sluttede sig til Zimmermann og anholdte. Herforuden var endnu en Mand til Stede, som anholdte ikke kendte — han stod sammen med Zimmermann, da anholdte kom. Anholdte har aldrig faaet at vide, hvem vedkommende var.

Anholdte vil hævde, at han ikke paa noget Tidspunkt forud har været klar over, hvad der skulde foregaa. Han havde ikke faaet anden Instruktion end den her omtalte, og han havde ikke paa noget Tidspunkt forestillet sig, at der var Tale om en tysk Besættelse af Danmark.

Anholdte blev først klar over, hvad der var paa Færde, da han — han mener, at det var ca. 10 Minutter efter at han var kommet til Stede — hørte en eller anden raabe: Der er Skibet. Han saa i Retning efter Raabet og opdagede da, at et Skib var lagt til, og at det „vrimlede med tyske Soldater paa Kajen". Først da blev han klar over, hvad der foregik, og han fik nærmest et Chock.

Anholdte var paa dette Tidspunkt alene sammen med Thiele — Zimmermann og den anden Mand var gaaet hen ad Kajen — og de løb hen til Skibet.

Her stod anholdte et Stykke fra Zimmermann. Anholdte foretog sig intet — han var stadig chokeret og kunde ikke samle sig. Han blev vinket hen til Zimmermann, og Zimmermann gav ham Ordre til straks at køre Thiele til en opgiven Adresse. Paa dette Tidspunkt var tyske Tropper allerede paa Vej mod Byen.

Anholdte gik herefter med Thiele hen til sin Vogn, og i denne kørte han Thiele af Sted — hen til en Taxaholdeplads, hvor Thiele hyrede en Vogn.

Anholdte kørte herefter hjem og listede sig ind i sit Soveværelse. Kl. var da ca. 5,00. Hvor Thiele skulde hen, aner anholdte ikke noget som helst om.

Anholdte vil hævde, at han ikke udover det af ham forklarede har ydet anden

Indsats ved den paagældende Lejlighed. Han aner ikke, hvad de andre har foretaget sig, og han aner ikke, hvilke Ordrer de har haft.

Anholdte vil hævde, at han ikke i Tiden efter den 9. April 1940 har ydet nogen som helst Indsats, udover at han har leveret Underholdningsfilms til Værnemagten, og udover at han har udsendt en Rundskrivelse til den tyske Koloni om at stille sig til Raadighed for Værnemagten som Kontorhjælp.

Anholdte aner ikke, om de Personer, Zimmermann, Sporns, Jahn, Thiele og den anholdte ubekendte Mand, der deltog i den her beskrevne Aktion, herefter har ydet Værnemagten Assistance.

Han aner heller ikke, i hvor høj Grad de andre Deltagere har været informeret forud, men han er saa godt som sikker paa, at Zimmermann og Thiele har vidst Besked i Forvejen.

Anholdte kender ikke noget som helst til, hvilke herboende Personer der forud har været underrettet om Besættelsen af Danmark. Han aner heller ikke, om nogen af de andre Deltagere har været bevæbnet.

Om Zimmermanns Identitet aner anholdte ikke andet, end at han var Leder af de tyske Statsbaners Rejsebureau her i Landet. Han kan intet meddele til Udfindelse af hans Identitet.

Læst — vedstaaet.

Heinz Graff.

— — — — — —

Anholdte er kendt i Registraturen, men har ikke Pbl.

Han har verserende Sag ved 1. U. K. og muligt ogsaa i Krisepolitiet.

Erklæring til Dommervagten er bestilt.

Anholdte blev efter endt Afhøring efter Ordre fra Politikommissær Andst afgivet til Arresten, *i Dag Kl. 11,40.*

Registraturen underrettet.

Undersøgelsen fortsættes.

Juul Petersen.
Kr.obtj.

RIGSPOLITIET

22. Februar 1947.

Generalia Rapport

over

1. Fulde Navn: (Kaldenavn understr., ev. Tilnavn eller Øgenavn, for gifte Kvinder tillige Pigenavn)	*Heintz* Oscar Siegfried Graff.
2. Stilling: (om Beskæftigelse og hvor)	Fhv. Direktør i „Ufa"s Wochenschau, nu ingen Besk.
3. Bopæl: (evt. hvor logeret de sidste Nætter)	*Annemonevej 49, Telf. Gent. 4018.*
4. Fødetid og -sted: (Postadr., for Udlændinge tillige hvilken Stat)	*4. December 1902 i Vogelsang i Tyskland.*
5. Hvor døbt: (Sogn, Postadr.)	*Lindenau Kirke ved samme Sted.*
6. Hvor og hvornaar konfirmeret: (Sogn, Postadr., Præstens Navn)	*1922 eller 1923 i evangelisk Kirke Danzig-Oliva.*
7. Forældre: (Navn, Moderens Pigenavn, Adr. og Erhverv. Gifte, samlever, separerede, fraskilte, døde)	Fader: Købmand Otto Graff og Hustru, Bertha f. Wegener, begge døde.
8. Hos hvem opdraget:	Hos Forældrene.
9. Skoler:	Realgymnasiet i Danzig-Oliva.
10. Lægdsrullebetegnelse: (Hvor først tilført Lægdsrulle)	Er som tysk Statsborger optaget i Wehrmacht her i Landet, mødt paa Session 1942 ved Ingeniørkasernen.
11. Aftjent Værnepligt: (Afdeling, Grad, Nr., Aargang, hvis kasseret, naar og hvor)	Indkaldt til tysk Militærtjeneste 1943, aftjent Værnepligt som Rekrut ved en Panserafdeling i Tyskland og Frankrig og i Norge.
12. Tidligere Straffe: (med Angivelse af Tid og Sted for sidste Dom og sidste Løsladelse, Prøve, Tilsyn m. v.)	Ingen Straffe.

13. Om ellers tidligere afhørt som Sigtet: (hvor, hvornaar, for hvilken Forbr., Sagens Udfald)	1936 Overtr. af Fremmedlov, Bøde 30 Kr. 1936 Overtr. af Fremmedlov, Bøde 50 Kr. 1947 vers. Sag ved 1. U. K., Overtr. af Straffelovstillægets § 101, muligt afgivet til Krisepol. 1946 27. Marts, Overtr. af Fremmedlov, sluttet paa Grund af tysk Statsborgerskab.
14. Børneværnsforsorg: (Dennes Aarsag og Art, evt. Opdragelseshjem)	—0—
15. Førerbevis, Vandrebrev, Næringsbrev, Bevilling, Sønæringsbevis: (Naar og hvor udstedt)	Førerbevis Nr. 112911, Kbhvns. Pol. Næringsbrev som Fabrikant, udstedt d.? af Kbhvns. Magistrat.
16. Sygekasse, Fagforening, Arbejdsløshedskasse o. l.: (Medl. Nr. og Afd.)	—0—
17. Ægteskabelige Forhold, (For gifte: hvor og hvornaar viet) Ægtefællens fulde Navn og Bopæl, Børn, Antal, Alder, Opholdssted:	3. Januar 1930 viet til dansk Statsborger Else Valborg, f. Graah, med hvem han samlever (Sct. Knuds Kirke i Odense), opholder sig paa Bopælen. To Drenge paa 3 og 14 Aar, der begge er i Hjemmet.
18. For Udlændinge: (Statsborgerskab, Omstændighederne vedr. Ophold her i Landet)	Tysk Statsborger af Fødsel. Indrejst her til Landet 1930 og har siden til Kapitulationen haft Opholdstilladelse. Er efter denne Tid undergivet de Allierede, idet han ikke er hjemsendt om Soldat.
19. Kort Signalement: (Højde, Bygn., Haarfarve, Ejendommeligheder m. m.)	175 cm, alm. Bygn., mellemblondt Haar, graagrønne Øjne, taler Dansk med tysk Accent.
20. Økonomiske Forhold: (Formue, Indkomst, Gæld, Alimentant, Socialhjælp, Invaliderente o. l.) (Kontor og Reg. Nr.)	Ingen Formue eller Indkomst.
21. Legemlig og aandelig Tilstand: (Sygdomme, Læsioner, Læge, Hospital, Alkoholforbrug, Sindssygdom, Abnormitet m. v. Sindssygdom, etc. i Familien)	Ingen.
22. Kendt af Rapporttageren som forfalden til stærke Drikke, Narkotika, eller som lidende af legemlige eller aandelige Defekter:	Nej.

23. Tilholdssteder, Omgangskreds før og nu, Kæreste m. v., Søskende, andre Slægtninge.

Familien.

24. Uddannelse, Arbejdspladser, Lærepladser og Opholdssteder efter det 15. Aar i kronologisk Rækkefølge med Angivelse af Tidspunkt og Varighed:

Til det 17. Aar paa Handelshøjskole i Danzig, derefter i nogle Aar som Volontør i Frøfirmaet „Schwedisch-Danziger Saathandels A/G Sativa" i Danzig. Derefter fra 1928 i ca. 7 Maaneder i Fa. Dæhnfeldt i Odense som Konsulent. Rejste derefter til 1930 i Tyskland og kom tilbage til Danmark, hvor han oprettede en kemisk Fabrik i Raadhusstræde 4, København, som han drev til Oktober 1940. Derefter teknisk Direktør i Nordisk Film i 1 Aar. Derefter i 2 Aar Direktør i „Ufa"s Wochenschau. I 1943 indkaldt til tysk Militærtjeneste til Kapitulationen.

Ønsker Arbejdsgiveren at beholde $\frac{\text{Anholdte}}{\text{Sigtede}}$?

Er der noget Erhverv, Vedk. har særl. Anlæg for, og har han særl. Ønsker m. H. t. Erhvervsstilling?

Ønsker Vedk. at blive i sin Plads?

Udfærdiget af

O. Knigge.

Krm.btj.

93.

WERNER THIELE

Kopenhagen, d. 12. April 1940.

Bilag a.

An den Landeskreisleiter Dänemark.

Lieber Pg. Schäfer!

Hierdurch möchte ich Ihnen gern einen persönlichen Bericht über die Ereignisse beim Einmarsch der deutschen Truppen in der Form, wie ich sie erlebt habe, geben, wie Ihnen auch kurz die Vorgänge schildern, die zu dem Einsatz verschiedener Personen und meiner Person bei der Landung der Truppen in Kopenhagen geführt haben.

Die Vorgänge am Tage vor der Landung der Truppen.

Am Montag, d. 8. April 1940, hatte ich um 5 Uhr nachm. bei dem Gesandtschaftsrat Pg. Dr. Schaller eine Besprechung in Sachen des Pg. F. Köster aus Berlin, z. Zt. in Kopenhagen, für dessen Kinder auf Anordnung des deutschen Vormundschaftsgerichtes ein Pfleger zu ernennen war. Nach Rücksprache mit Ihnen hatte ich den NSV-wart der Ortsgruppe Kopenhagen Pg. von Zimmermann als Pfleger vorgesehen und denselben aufgefordert, an vorgenannter Besprechung teilzunehmen. Z. kam verhältnismässig erregt und mit Verspätung zu der Besprechung und bat, dieselbe für 10 Minuten unterbrechen zu dürfen, da er mich in einer sehr eiligen Angelegenheit sofort allein sprechen müsste. Ich ging mit Z. in das Dienstzimmer des Landeskreises, wo wir uns allein befanden und wo derselbe mich fragte, ob ich Soldat gewesen sei, — was ich verneinte — und mir das Ehrenwort in einer noch zu besprechenden Sache abnahm. Z. erwähnte, dass er sofort fünf Parteigenossen benötige, die teils mit einem Lastwagen um 4,15 Uhr in der Nacht vom 8. zum 9. April am Lange-Linie-Kai etwas abholen sollten, wobei drei Parteigenossen dabei behilflich sein sollten, die Landungsbrücke von dem zu erwartenden Schiff festzumachen. Danach hätte ich den Sonderauftrag, mich auf schnellstem Wege nach der dänischen Artillerie-Kaserne auf der Insel Amager in Kopenhagen zu begeben, und mich sofort mit dem Luft-Attaché Oberst Petersen in der Gesandtschaft in Verbindung zu setzen, falls in dieser Kaserne irgendwie Alarm geschlagen würde. Z. nannte vier andere Parteigenossen an, die er ebenfalls noch herantreten wollte. Ich erwiderte Z., dass ich als komm. Ortsgruppenleiter und somit als Hoheitträger nicht dazu befugt sei, mich an einer derartigen Aktion zu beteiligen, zumal bei einem Misserfolg nicht nur die Gefahr der Bestrafung an meiner Person, sondern auch der Aufhebung der NSDAP. und ihrer Gliederungen in Dänemark beistehe. Z. wiederholte, dass es sich hier um eine ausserordentlich wichtige Angelegenheit handele und er dazu nur wirklich zuverlässige Leute benötige, wie auch darauf angewiesen zu sein, mich zu dieser Aktion hinzuziehen. — Ich sagte Z., dass er sich in dieser Sache zunächst mit Ihnen in Verbindung setzen müsse.

Ich habe daraufhin meine Besprechung mit Dr. Schaller fortgesetzt. Nach deren Abschluss kam Z. wieder auf das Dienstzimmer und teilte mir mit, dass er mit Ihnen gesprochen habe, und dass Sie die Zustimmung meiner Beteiligung an der Aktion gegeben hätten. Gleichzeitig aber erwähnte Z., dass bei der Aktion unter Unständen eine Polizeistreife unschädlich zu machen sei. Dieses war ein neues Moment, und da mir der Umfang des Unternehmens unbekannt war, hielt ich es für ratsam, Sie abends in Ihrer Wohnung aufzusuchen und Sie zu befragen, ob Sie unter diesen Umständen Ihre Zustimmung aufrecht erhielten, zumal es sich auch bei den anderen Parteigenossen um Amtswalter handelte.

Da Sie krankheitshalber Ihre Wohnung nicht verlassen konnten, begab ich mich in Ihrem Auftrag gegen 9 Uhr zu dem deutschen Gesandten persönlich und machte denselben in Ihrem Namen wiederholt darauf aufmerksam, dass die Aufgaben der einzelnen Parteigenossen anscheinend nicht genügend vorbereitet seien. So z. B. sei nicht verabredet, was die Parteigenossen antworten sollten, wenn sie vorzeitig einer dänischen Polizeistreife in die Hände fielen, oder was der Parteigenosse antworten sollte, der als Fahrer des Lastwagens bestimmt war, wenn dieser Wagen nachts angehalten würde. Ich machte den Gesandten in Ihrem Namen wiederholt ausdrücklich darauf aufmerksam, dass Sie selbstverständlich bereit seien, die Partei und die Kolonie restlos einzusetzen, wenn es sich um eine im Reichsinteresse notwendige Unternehmung handele.

Nach einer Rücksprache mit dem Luftattaché Oberst Petersen sagte mir der Gesandte, dass er mir in dieser Angelegenheit wirklich nicht helfen könne, denn dieses verbiete ihm seine Stellung. Ich müsste aber absolut denjenigen Leuten vertrauen, die mit der Durchführung der Aktion beauftragt seien, ebenso wie es angebracht sei, möglichst wenig über die Sache zu reden. Ich sagte dem Gesandten unter Hinweis auf meine vorgemachten Ausführungen, er möge Ihre Entscheidung nicht missverstehen. Bekanntlich fand ich mich noch spät am Abend des 8. April in Ihrer Wohnung ein, um Ihnen die Antwort des Gesandten mitzuteilen. Da hieraus hervorging, dass es sich hier um eine Aktion im Interesse des Reiches handelte, blieb es dabei, dass vier andere Parteigenossen und ich an der Aktion teilnehmen sollten.

Die Landung der Truppen am 9. April 1940 morgens um 4,15 Uhr.

Um 3,45 Uhr morgens am 9. April 1940 verliess ich meine Wohnung im Toldbodvej, nachdem ich mich zu Hause nochmals davon überzeugt hatte, dass sich in meiner Wohnung keine Parteikorrespondenz befand. Ebenfalls liess ich meinen Pass und Parteiausweis in der Wohnung zurück. Auf Umwegen gelangte ich zur Langen Linie, wo ich gegen Bekanntgabe des Kennwortes „Nordschleswig" an einer verabredeten Stelle die Parteigenossen Graff, Zimmermann, sowie einen mir unbekannten Herrn traf. Vorher hatte ich mich persönlich davon überzeugt, dass sich auf der ganzen Langen Linie überhaupt keine dänische Polizeistreife befand. Etwas weiter abseits vom dem Treffpunkt stand ein grosser Kohlenlastwagen, in dem die Parteigenossen Jahn und Sporns sassen. Weiter hinten auf der Langen Linie erkannte ich in der Dunkelheit die Schatten einiger Schiffe. Vorher hatte ich schon von einem Dampfer her einige deutsche Kommandorufe von der Brücke des Schiffes her vernommen. Plötzlich sagte Pg. Z., der die Leitung des Unternehmens hatte, dass das dritte Schiff mit der grünen Laterne jetzt angelegt habe, woraufhin wir uns im Laufschritt zu demselben begaben. Beim Herannahen war bereits ein grosser Teil der Soldaten gelandet und der Kai durch eine Postenkette abgesperrt. Ein deutscher Offizier fragte mich nach dem Kennwort, woraufhin wir den Lastwagen zu dem Schiff dirigierten. Auf die Anordnung Z.s hin begaben Pg. Graff und ich uns im Laufschritt zu Graffs Auto, dass sich weit abseits der Bahngleise befand. Dabei stellten wir fest, dass die ersten deutschen Schützen bereits sehr weit vorn in Stadtrichtung mit leichten Mgs in Stellung gegangen waren. Graff fuhr mich zu einem Autohalteplatz in der Stadt, wo ich eine Taxe nahm und eine Adresse in einer Strasse in der Nähe der Artillerie-Kaserne aufgab, die ich mir am Abend vorher im Adressbuch ausgesucht hatte. Dort angekommen, patroullierte ich in den Parkanlagen um die Artillerie-Kaserne herum bestimmungsgemäss anderthalb Stunden bis gegen 6,30 Uhr morgens, ohne dass ich in dieser Kaserne irgendeinen Alarm bemerkte. Pünktlich um 6 Uhr flogen eine Reihe deutscher Flieger in niedriger Höhe über die Stadt. Auf dem Wege zu meiner Wohnung, den ich wegen Einstellung der Strassenbahn zu Fuss zurücklegte, erfuhr ich von den sich auf der Strasse befindenden Arbeitern und von Zeitungsverkäufern, dass deutsche Truppen in Kopenhagen gelandet seien, und dass das ganze Stadtviertel in der Nähe der Langen Linie — und somit meiner Wohnung — abgesperrt sei. Auf dem Kongens Nytorv fand ich den ersten von General Kaupisch auf dänisch herausgegebenen Aufruf an die Bevölkerung, der von deutschen Fliegern abgeworfen war. Als ich in die Bredgade einbog, traf ich mitten auf der Strasse den ersten deutschen Soldaten, der ganz allein in Richtung Stadtzentrum ging, obgleich er, wie er mir auf mein Befragen sagte, in die umgekehrte Richtung zu einer deutschen Wache am Ostbahnhof wollte. Die dänische Bevölkerung sah dieses Vorgehen mit Staunen und Interesse zu, ohne dass irgendetwas Bemerkenswertes passierte.

Mehr in der Mitte der Bredgade traf ich weitere deutsche Soldaten, die damit

beschäftigt waren, dänische Infanteristen zu entwaffnen. In der Nähe des Kgl. Schlosses waren mehrere Abteilungen dänischer Gardisten mit aufgepflanztem Bajonett in Reih und Glied angetreten. Dort, wo die Bredgade am Grønning und in dem Weg zur Langen Linie endet, war die Strasse durch Autodroschken und andere Fuhrwerke abgesperrt und durch deutsche Posten besetzt, die mich auf das Kennwort hin durchliessen, sodass ich in meine Wohnung gelangen konnte, die in unmittelbarer Nähe dieser Absperrung liegt. Ueberall auf den Strassen hatten sich riesige Menschenmengen angesammelt, die vollkommen ruhig dem Einmarsch der Truppen zusahen.

Meine Einsatztätigkeit nach der Landung der Truppen.

Gegen 8 Uhr begab ich mich in das Dienstzimmer des Landeskreises im Hause der Deutschen Gesandtschaft, nachdem ich verschiedene deutsche Sperrketten wie auch dänische Absperrungsketten passiert hatte. In der Gesandtschaft liess ich mir zunächst einen Passierschein ausstellen. Ich wurde gegen 10 Uhr zum Luftattaché Oberst Petersen gerufen und dort dem General Himer vorgestellt, der mich nach Rücksprache mit dem Gesandten bat, um die Quartiersfrage bemüht zu sein. Ich habe in den beiden darauf folgenden Tagen teils allein, teils mit den beiden Quartiermachern des Generals Kaupisch eine ganze Reihe von Hotels besichtigt und für die einzelnen Stäbe Zimmer belegt wie auch verschiedene Schulen und Villen aufgesucht, in denen Quartiere für Mannschaften gemacht werden sollen bezw. in denen die Arbeitsräume der Stäbe unterzubringen sind. Die Zusammenarbeit mit den dänischen Behörden und der Bevölkerung war durchaus reibungslos. In zwei Fällen zeigte man sich sogar ausserordentlich bereitwillig, verhältnismässig grosse Villen der Wehrmacht kostenlos mit voller Einrichtung zur Verfügung zu stellen. Hierdurch ist meine Einsatztätigkeit beendigt.

Heil Hitler!

W. Thiele.

ad 93.

WERNER THIELE

København, den 12. April 1940.

Bilag a.

Oversættelse.

Til Landskredslederen Danmark.

Kære Pg. Schäfer!

Hermed vilde jeg gerne give Dem en personlig Rapport om Begivenhederne ved de tyske Troppers Indmarch, saaledes som jeg har oplevet dem, ligesom jeg ogsaa i Korthed vil skildre de Begivenheder, som har ført til, at forskellige Personer og ogsaa jeg selv personlig kom til at gribe ind ved Troppernes Landgang i København.

Begivenhederne Dagen før Troppernes Landgang.

Mandag, den 8. April 1940, havde jeg Kl. 5 Em. hos Legationsraad Pg. Dr. Schaller en Konference i Sagen: Folkefælle F. Köster fra Berlin, p. t. i København, for hvis Børn der efter den tyske Værgemaalsrets Kendelse skulde beskikkes en særlig Værge. Efter Samraad med Dem havde jeg bestemt, at NSV-Wart i Lokalgruppe København, Pg. von Zimmermann, skulde være Værge, og havde opfordret ham til at tage Del i ovennævnte Konference. Z. kom temmelig nervøs og med Forsinkelse til Konferencen og bad om at maatte afbryde denne en halv Snes Minutter, da han straks maatte tale alene med mig i en Sag, der hastede meget. Jeg gik med Z. ind i Landskredsens Kontor, hvor vi var alene og hvor han spurgte mig, om jeg havde været Soldat — hvad jeg benægtede — og lod mig saa give mit Æresord i en Sag, som vi derefter skulde tale om. Z. omtalte, at han straks havde Brug for fem Partifæller, som dels skulde afhente noget med en Lastbil ved Langelinjekajen Natten mellem den 8. og 9. April Kl. 4.15, hvorhos tre Partifæller skulde være behjælpelige med at gøre Landgangsbroen fast fra det Skib, man ventede paa. Derefter skulde jeg have den særlige Opgave ad den hurtigst mulige Vej at begive mig til den danske Artillerikaserne paa Øen Amager i København og straks sætte mig i Forbindelse med Luftattaché Oberst Petersen i Gesandtskabet, saafremt der paa en eller anden Maade skulde blive slaaet Alarm i denne Kaserne. Z. nævnte fire andre Partifæller, som han ligeledes ogsaa vilde henvende sig til. Jeg svarede Z., at jeg som komm. Lokalgruppeleder og saaledes som overordnet Partifunktionær ikke var beføjet til at deltage i en saadan Aktion, navnlig da der, hvis den mislykkedes, ikke blot var Fare for, at jeg personlig vilde kunne straffes, men ogsaa for, at NSDAP og dens Organisation er i Danmark vilde blive opløst. Z. gentog, at det her drejede sig om en overordentlig vigtig Sag, og at han dertil kun kunde bruge virkelig paalidelige Folk, samt at han ogsaa havde faaet Anvisning paa at anvende mig til denne Aktion. Jeg sagde til Z., at han i denne Sag først skulde sætte sig i Forbindelse med Dem.

Jeg fortsatte derpaa min Konference med Dr. Schaller. Da den var færdig, kom Z. igen ind i Kontoret og meddelte mig, at han havde talt med Dem, og at De havde givet Deres Samtykke til, at jeg skulde tage Del i Aktionen. Men samtidig omtalte Z., at under Aktionen skulde en Politipatrulje eventuelt uskadeliggøres. Dette var et nyt Moment, og da Foretagendets Omfang var mig ubekendt, ansaa jeg det for tilraadeligt at opsøge Dem i Deres Hjem om Aftenen og spørge Dem om, hvorvidt De under disse Forhold fastholdt Deres Samtykke, navnlig da det ogsaa for de andre Partifællers Vedkommende drejede sig om Partifunktionærer.

Da De paa Grund af Sygdom ikke kunde forlade Deres Hjem, begav jeg mig paa Deres Vegne henad Kl. 9 til den tyske Gesandt personlig og gjorde ham gentagne Gange paa Deres Vegne opmærksom paa, at de enkelte Partifællers Opgaver tilsyneladende ikke var forberedt paa tilstrækkelig Maade. Det var saaledes f. Eks. ikke aftalt, hvad Partifællerne skulde svare, hvis de for tidligt faldt i Hænderne paa en dansk Politipatrulje, eller hvad den Partifælle, der var udset til at køre Lastbilen, skulde svare, hvis denne Vogn blev standset om Natten. Jeg gjorde i Deres Navn gentagne Gange udtrykkeligt Gesandten opmærksom paa, at De selvfølgelig var rede til fuldtud at sætte Partiet og Kolonien ind, saafremt det gjaldt et Foretagende, der var nødvendigt i Rigets Interesse.

Efter at Gesandten havde konfereret med Luftattacheen, Oberst Petersen, sagde han til mig, at han virkelig ikke kunde hjælpe mig i denne Sag, for det forbød hans Stilling ham. Men jeg skulde absolut stole paa de Folk, hvem det var overdraget at gennemføre Aktionen, ligesom det var paa sin Plads at tale saa lidt som overhovedet muligt om Sagen. Jeg sagde til Gesandten, idet jeg henviste til mine ovennævnte Udtalelser, at han ikke maatte misforstaa Deres Afgørelse. Som det vil være Dem bekendt, indfandt jeg mig igen sent om Aftenen d. 8. April i Deres Hjem for at meddele Dem Gesandtens Svar. Da det heraf fremgik, at det her drejede sig om en Aktion i Rigets Interesse, havde det sit Forblivende ved, at fire andre Partifæller og jeg skulde tage Del i Aktionen.

Troppernes Landgang den 9. 4. 1940 Kl. 4.15 om Morgenen.

Kl. 3.45 om Morgenen den 9. 4. 40 forlod jeg mit Hjem paa Toldbodvej, efter at jeg derhjemme igen havde overbevist mig om, at der i min Lejlighed ikke fandtes nogen Partikorrespondance. Ligeledes lod jeg mit Pas og min Partilegitimation blive liggende i Lejligheden. Ad Omveje naaede jeg til Langelinie, hvor jeg mod at sige Kendingsordet „Nordschleswig" paa et aftalt Sted traf Partifællerne Graff, Zimmermann og en Herre, som jeg ikke kendte. I Forvejen havde jeg personlig overtydet mig om, at der paa hele Langelinie overhovedet ikke fandtes nogen dansk Politipatrulje. Noget længere borte fra Mødestedet holdt en stor Kullastvogn, og i den sad Partifællerne Jahn og Sporns. Længere bagved paa Langelinie kunde jeg i Mørket skimte Skyggerne af nogle Skibe. I Forvejen havde jeg allerede fra en Damper hørt nogle tyske Kommandoraab fra Skibets Bro. Pludselig sagde Pg. Z., der havde Ledelsen af Foretagendet, at det tredje Skib med den grønne Lanterne nu havde lagt til, hvorpaa vi i Løb begav os hen til det. Da vi nærmede os det, var allerede en stor Del af Soldaterne kommet i Land, og Kajen var afspærret med en Kæde af Vagtposter. En tysk Officer spurgte mig om Kendingsordet, hvorefter vi dirigerede Lastvognen hen til Skibet. Efter Z's Befaling begav Pg. Graff og jeg os i Løb hen til Graffs Bil, der holdt et godt Stykke fra Jernbanesporet. Saa konstaterede vi, at de første tyske Skytter allerede var gaaet i Stilling med lette Maskingeværer langt forud i Retning af Byen. Graff kørte mig til en Bilholdeplads inde i Byen, hvor jeg tog en Taxa og opgav en Adresse i en Gade i Nærheden af Artillerikasernen, som jeg den foregaaende Aften havde udsøgt mig i Vejviseren. Da jeg var kommet derud, patruljerede jeg i Parkanlæggene omkring Artillerikasernen, som det var bestemt, i halvanden Time indtil henad Kl. 6.30 om Morgenen, uden at jeg i Kasernen bemærkede nogensomhelst Alarm. Præcis Kl. 6 fløj en Række tyske Flyvere i lav Højde hen over Byen. Paa Vejen til mit Hjem, som jeg tilbagelagde til Fods, fordi Sporvognene var standset, hørte jeg af de Arbejdere og Avissælgere, som var paa Gaden, at tyske Tropper var gaaet i Land i København, og at hele Kvarteret i Nærheden af Langelinie — og altsaa af min Bopæl — var afspærret. Paa Kongens Nytorv fandt jeg det første af General Kaupisch paa Dansk udsendte Opraab til Befolkningen, der var kastet ned af tyske Flyvere. Da jeg drejede ind i Bredgade, traf jeg midt paa Gaden den første tyske Soldat, der gik ganske alene i Retning af Byens Centrum, uagtet han, som han sagde, da jeg spurgte ham, vilde i den modsatte Retning til en tysk Vagtpost ved Østbanegaarden. Den danske Befolkning saa paa alt, hvad der foregik, med Forbavselse og Interesse, uden at der passerede noget, som var værd at lægge Mærke til.

Længere henne mod Midten af Bredgade traf jeg andre tyske Soldater, der var beskæftiget med at afvæbne danske Infanterister. I Nærheden af det Kgl. Slot var flere Afdelinger danske Gardister traadt an i Række og Geled med opplantet Bajonet. Der, hvor Bredgade ender ved Grønningen og Vejen til Langelinie, var Gaden spærret af Bildrosker og andre Køretøjer og besat af tyske Vagtposter, som lod mig slippe igennem,

da jeg sagde Kendingsordet, saa jeg kunde komme hen til mit Hjem, der ligger i umiddelbar Nærhed af denne Afspærring. Overalt paa Gaderne havde der samlet sig vældige Menneskemasser, der fuldkommen roligt saa paa Troppernes Indmarch.

Min Virksomhed efter Troppernes Landgang.

Henimod Kl. 8 begav jeg mig til Landskredsens Kontor i det Tyske Gesandtskabs Hus, efter at jeg havde passeret forskellige tyske Spærrekæder og ogsaa danske Afspærringskæder. I Gesandtskabet lod jeg mig først udstede en Passerseddel. Jeg blev henad Kl. 10 kaldt til Luftattacheen Oberst Petersen og blev der præsenteret for General Himer, der efter at have talt med Gesandten anmodede mig om at tage mig af Indkvarteringsproblemet. Jeg har i de to følgende Dage dels alene, dels med General Kaupisch' to Furerer set paa en hel Mængde Hoteller og reserveret Værelser til de enkelte Stabe, ligesom jeg ogsaa har opsøgt forskellige Skoler og Villaer, i hvilke der skulde indrettes Kvarterer for Mandskabet, eller hvor der skulde arrangeres Arbejdslokaler for Stabene. Samarbejdet med de danske Myndigheder og Befolkningen gik absolut glat. I to Tilfælde viste man sig endog overordentlig beredvillig til uden Omkostninger at stille forholdsvis store Villaer med komplet Udstyr til Disposition for Værnemagten. Hermed er min Virksomhed afsluttet.

Heil Hitler!

W. Thiele.

94.

Bilag b.

1939.

Skuld.

(Den danske Afd.)

Fkt. part. Komm. 1945 Nr. 330-5

No.

Ansvarets Art | Tilhørende

Anmeldt | Befragterfors.

Hvor og naar er Ansvaret opstaaet

Garantiprotokol Bag. stor | To[redacted] Net. | Max. Franchise:

Kravsbelob: Tilbh. [redacted] Afsat

Bemærkninger

Einsatz der Partei
bei der Besetzung Dänemarks
durch deutsche Truppen

Tidsbefragter: Certeparti

Befragter: Modtager

Afskiber: Mægler Lossepl.

Mægler Lastepl. Not..

Indtegnet	Ton	Erst. pr	Hyre Erst. pr	

KLAUSULER:

Udlæg.

Norsk Mønt	Dansk Mønt

Besetzung Dänemarks

No

95. Bilag c.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

Der Ortsgruppenleiter
Th/L.

Ortsgruppe Kopenhagen

Anschrift: Werner Thiele,
Kopenhagen K.
Toldbo vej 4,III

12.4.40.

Bilag c

330-6

Pg. F. Jahn
Molsuchsvej 1,
Valby

Lieber Pg. Jahn!

Hierdurch bitte ich Sie, zwecks Berichterstattung an die Gauleitung mir baldmöglichst in doppelter Ausfertigung einen Bericht über Ihre Erlebnisse bei der Besetzung des Landes durch die deutschen Truppen vertraulich zuzuschicken, insbesondere darüber, in welcher Form Sie sich eingesetzt haben und wie Sie sich beispielsweise hinsichtlich der Unterbringung der Truppen usw. betätigt haben. Gegebenenfalls stehe ich mit mündlichen Auskünften über die Abfassung des Berichtes gern zur Verfügung.

Heil Hitler!

(W.Thiele)

96. Bilag d.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

Der Ortsgruppenleiter
Th/L.

Ortsgruppe Kopenhagen

Anschrift: Werner Thiele
Kopenhagen K.
Toldbodvej 4,III

12.4.40.

Bilag d

330-7

Pg. H. Greff
Peter Bangsvej 203,
Valby

Lieber Pg. Greff!

Hierdurch bitte ich Sie, zwecks Berichterstattung an die Gauleitung mir baldmöglichst in doppelter Ausfertigung einen Bericht über Ihre Erlebnisse bei der Besetzung des Landes durch die deutschen Truppen vertraulich zuzuschicken, insbesondere darüber, in welcher Form Sie sich eingesetzt haben und wie Sie sich beispielsweise hinsichtlich der Unterbringung der Truppen usw. betätigt haben. Gegebenenfalls stehe ich mit mündlichen Auskünften über die Abfassung des Berichtes gern zur Verfügung.

Heil Hitler!

(W.Thiele)

ad 95.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE
ARBEJDERPARTI

København, den 12. April 1940.

Bilag c.

Oversættelse.

Pg. F. Jahn, Molbechsvej 1, Valby.

Kære Pg. Jahn!

Herved anmoder jeg Dem om i Anledning af Aflæggelse af Rapport til Gauledelsen snarest mulig fortroligt at sende mig en Rapport in duplo om Deres Oplevelser ved de tyske Troppers Besættelse af Landet, især om, under hvilken Form De selv har deltaget deri, og om hvorledes De f. Eks. med Hensyn til Indkvarteringen af Tropperne o. s. v. har været virksom. Eventuelt er jeg gerne til Disposition med mundtlige Oplysninger om Affattelsen af Rapporten.

Heil Hitler!

W. Thiele.

ad 96.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE
ARBEJDERPARTI

København, den 12. April 1940.

Bilag d.

Oversættelse.

Pg. H. Graff, Peter Bangsvej 203, Valby.

Kære Pg. Graff!

Herved anmoder jeg Dem om i Anledning af Aflæggelse af Rapport til Gauledelsen snarest mulig fortroligt at sende mig en Rapport in duplo om Deres Oplevelser ved de tyske Troppers Besættelse af Landet, især om, under hvilken Form De selv har deltaget deri, og om hvorledes De f. Eks. med Hensyn til Indkvarteringen af Tropperne o. s. v. har været virksom. Eventuelt er jeg gerne til Disposition med mundtlige Oplysninger om Affattelsen af Rapporten.

Heil Hitler!

W. Thiele.

97.

Bilag e.

026

Sch/L.

Fkt. part. Komm. 1940 Nr. 330-8

den 2o. April 194o.
(Sonnabend).

An den Staatssekretär und Chef der Auslands-Organisation
im Auswärtigen Amt
Gauleiter E. W. Bohle,
B e r l i n .

Sehr ggeehrter Gauleiter!

In der Anlage überreiche ich einen Bericht mit den Einzelmeldungen derjenigen Parteigenossen, die in der Nacht vom 8. zum 9. April 194o bei der Landung deutscher Truppen in Kopenhagen eingesetzt waren.

Heil Hitler!

(Schäfer).

Nationalsoz. Deutsche Arbeiterpartei Landesbereich Dänemark

Anlagen.

ad 97.

Bilag e.

Oversættelse.

Den 20. April 1940.
Lørdag.

Til Statssekretæren og Chefen for Udlands-Organisationen i Udenrigsministeriet, Gauleiter E. W. Bohle, Berlin.

Meget ærede Gauleiter!

Som Bilag overrækker jeg en Rapport med Specialmeldinger fra de Partifæller, der om Natten fra d. 8. til d. 9. April 1940 var indsat ved de tyske Troppers Landgang i København.

Heil Hitler!

Sch.
(Schäfer)

Segl.

Bilag.

98.

Bilag f.

Kopenhagen, d. 20. April 1940.

An die N.S.D.A.P. des Landeskreises Dänemark in Kopenhagen z. H. des Hoheitsträgers Pg. Werner Thiele, Toldbodvej 4, III.

Befehlsgemäss überreiche ich Ihnen in nachstehendem Schreiben die Erlebnisse der Besetzungsnacht Kopenhagens am 9. April 1940 durch die Truppen der deutschen Wehrmacht.

Am Abend des 8. April 1940 gegen 22 Uhr wurde ich von Pg. Köster angerufen. Er bat um mein sofortiges persönliches Erscheinen nach dem Lokal der Deutschen Gesellschaft in der Gothersgade. Vor diesem Lokal traf ich im Halbdunkel Pg. v. Zimmermann, wenige Minuten später trat auch Pg. Jahn zu uns. v. Zimmermanns Verlangen ging darauf hinaus, dass er 4 Uhr 15 Minuten am nächsten Morgen einen 3 Tons Lastkraftwagen an der Langen-Linie gebrauchte. Es handle sich um eine kürzere Inanspruchnahme des Fahrzeuges. Da ich den Wagen stellen sollte, bat ich hierüber meinen Direktor Dr. Preuss zuverständigen. Diese Bitte wurde aber v. Zimmermann zurückgewiesen. Die Verantwortung trüge eine höhere Stelle. Im Namen des Wehrmachtkommandos gab er uns den Befehl um 4,15 an der L. L. östlich des Freihafens bereitzuhalten und nähere Befehle dort abzuwarten. Jahn und ich verabredeten, dass ich ihn um 3 Uhr in seiner Wohnung per Auto abholen sollte. Ich suchte inzwischen wieder meinen privaten Arbeitsplatz auf, wo auch während der Nacht an der Entladung deutscher Seeschiffe gearbeitet wurde, die in so grosser Zahl nach Beendigung des Eiswinters in den Hafen gekommen waren. Pünktlich um 3 Uhr holte ich Jahn ab. Wir fuhren zu meiner Garage und starteten nach einigen Manövern einen L.K.W. zur Langen-Linie. Meine Hafenarbeiter und Krahnführer hatten den Vorfall nicht bemerkt, wir mussten aber auch diesen Zeitpunkt ausnutzen, da zwischen 3,30 und 4 Uhr eine Speisepause liegt. Auf Umwege fuhren wir durch die menschenleere Haupstadt, einen Weg von ca. 5 Km. zur L. L. Alles schlief und alles war ruhig in Kopenhagen. Auch nicht einen einzigen Polizisten bekamen wir zu sehen. Reichlich früh auf den Weg konnten wir noch ca. 10 Minuten unweit des Yachtklubhauses hinter einer Böschung mit geblendeten Laternen parken, um uns die Hafeneinfahrt näher anzusehen. Die Nacht war erquickend ruhig, leichter Nachtfrost, trockenes Wetter, mittlere Sicht, der Hafen z. T. noch mit Eisschollen belegt. Die Hafeneinfartlichter waren in Funktion, auf dem östlichen Ufer bei der Werft von Burmeister und Wain wurde gearbeitet. — Jahn und ich befragten über den Zweck unseres Unternehmens, aber der eine war nicht klüger als der andere, aber das es einen Zweck haben musste war uns klar. Die Zeit unseren Treffpunkt zu erreichen war näher gerückt. Dort angekommen kam aus einer dunklen Ecke unter der Brücke der Pg. v. Zimmermann zu uns. Er freute sich und forderte zu weiterem Warten auf. — Da plötzlich war es soweit, es kam Leben am Kai — ein Schiff legte an — garnicht so gewaltig gross. Im selben Augenblick war auch der Landgang heraus und wir konnten in der Morgendämmerung deutsche Stahlhelme erkennen. Unsere Vermutungen waren Wirklichkeit geworden. Die Besetzung Dänemarks durch die deutschen Truppen var eingeleitet. Nun hiess es „Vorrücken!". Nach kurzer Begrüssung mit den Schwabenländern waren wir zur Hauptaufgabe unseres Unternehmens gekommen. Das umfangsreiche zum Teil sehr schwere Material und Zubehörteile der Funkenstation auf unserm L.K.W. verstaut und unter Begleitung und Bedeckung wurde es zur Citadelle gefahren. Vor dem Nordeingang angekommen war die Einfahrt noch nicht möglich. Einige geballte Ladungen

hatten schon ihre Wirkungen getan, aber Einzelsprengungen mussten noch nachhelfen. Das soliede Tor war nun endgültig beseitigt und hinein ginge es durch das raucherfüllte Gewölbe. Die Infanterie hatte sich aber durch das starke Tor nicht stören lassen. Die zu beiden Seiten des Toreseinganges befindlichen Stakettenzäune waren heruntergebrochen und die Wälle erstiegen und mit Maschienengewehren besetzt. Die dänischen Wachen in der Citadelle waren inzwischen durch deutschen Posten abgelöst. Die Reste der dänischen Armee wurde in der Citadellkirche nach erfolgte Entwaffnung gefangen gehalten. Die Zivilgefangenen dagegen in einem Exerzierschuppen. Einige Offiziere der Dänen stellten sich nach und nach ein, die von unseren Offizieren militärisch begrüsst wurden und dann durch Wachtposten ins Stabsgebäude geführt wurden. Blass und ernst las man ihre Ohnmacht aus ihren Gesichtern. Auf dem Exerzierplatze lagen schon Hakenkreuzfahnen ausgebreitet, die den inzwischen eingetroffenen deutschen Fliegerstaffeln mitteilen sollte: Hier ist schnelle Arbeit gemacht worden, eure Hilfe ist nicht mehr notwendig. — Schnell noch einige Male zur L. L. mit dem Lastkraftwagen. Die nächsten Lasten waren halb Verpflegung halb Munition, die schon vom Schiff an Kai getragen waren. In der Küche mussten die Vorratsräume, Kochanlagen überprüft werden. Hier konnte ich dem Zahlmeister Weber mit der Einrichtung, Verständigung und Versetzung mit dem dänischen Küchenbullen behilflich sein, der uns bereitwillig die gewünschte Auskunft über Lagerbestände, Räume und technische Einrichtung der dänischen Militärküche gab. Inzwischen hatten wir unseren Wagen der dringend benötigt wurde an einem deutschen Kraftfahrer abgegeben und damit war unsere erste Diensthilfeleistung erfüllt. Ich verabschiedete mich um zu meinem privaten Arbeitsplatz zu eilen. — Wie hatte sich doch das Stadtbild verändert? Unweit des Südeinganges der Citadelle stand ein schöner Wagen des dänischen Generalstabes, der durchlöchert und verbogen war. Beim Gefionbrunnen und der engl. Kirche hatten die Infanterieschützen sich leicht verschanzt. Die Strassen waren durch und Bänke der Anlagen gesperrt. Auf einer Stelle bildete sogar ein verlassenes Polizeiauto neben anderen Autos Strassensperre. Die Strassenbahnen waren verlassen und irgendwo plötzlich des Stromes beraubt stehengeblieben. Die soeben erwachte Bevölkerung wusste nicht was los war. Begeisterte, erstaunte und entrüstete Bemerkungen konnte man beobachten. Je länger man durch die Stadt kam, je weniger wusste die Bevölkerung von der vor einigen Stunden erfolgte Besetzung. — So schnell überraschend und blitzartig hatte der Führer mit seinem Militärmechanismus gearbeitet. Fast ohne Blutverlust war dieser geniale Plan geglückt.

Pg. Jahn und ich haben die uns gestellten Befehle freudig ausgeführt. Ich bin stolz darauf, dass die NSDAP mich geeignet hielt —, ich bin glücklich dass ich aktiv an der Besetzung Kopenhagens teilnehmen durfte und meinen Kameraden der Heimat helfend zur Seite stehen. „Einer für Alle — Alle für Einen!".

Heil Hitler!

Erich Sporns.
Verwalter.

ad 98.

Bilag f.

Oversættelse.

Til N.S.D.A.P. i Landskredsen Danmark i Kobenhavn ved Hoheitsträger (d. v. s. Person, der har en ledende Stilling indenfor Partiorganisationen) *Pg. Werner Thiele, Toldbodvej 4, III.*

Efter Ordre meddeler jeg Dem i nedenstaaende Skrivelse Oplevelserne i Natten d. 9. 4. 40, da København blev besat af den tyske Værnemagts Tropper:

Om Aftenen den 8. 4. 40 henad Kl. 22 blev jeg ringet op af Pg. Köster. Han anmodede mig straks om personlig at komme til Stede i det Tyske Selskabs Lokale i Gothersgade. Udenfor dette Lokale traf jeg i Halvmørket Pg. v. Zimmermann, faa Minutter senere kom ogsaa Pg. Jahn hen til os. v. Zimmermanns Forlangende gik ud paa, at han Kl. 4.15 næste Morgen havde Brug for en 3 Tons Lastbil ved Langelinie. Det drejede sig om en kortvarig Benyttelse af Bilen. Da det var mig, der skulde stille Vognen, bad jeg om at maatte give min Direktør Preuss Besked herom. Men denne Anmodning blev afslaaet af Zimmermann. Det var en højere Myndighed, sagde han, som bar Ansvaret. Paa Værnemagtskommandoens Vegne gav han os Ordre til at holde parat Kl. 4.15 paa Langelinie, Øst for Frihavnen og der at afvente nærmere Ordrer. Jahn og jeg aftalte, at jeg Kl. 3 skulde hente ham i hans Hjem pr. Bil. Jeg gik imidlertid igen hen til min private Arbejdsplads, hvor der ogsaa om Natten blev arbejdet med Losning af tyske Dampere, der, efter at Isvinteren var forbi, i saa stort Antal var kommet ind i Havnen. Præcis Kl. 3 hentede jeg Jahn. Vi kørte hen til min Garage og startede efter nogle Manøvrer en Lastbil til Langelinie. Mine Havnearbejdere og Kranførere havde ikke bemærket, hvad der skete, men vi maatte ogsaa benytte dette Tidspunkt, da der mellem Kl. 3.30 og 4.00 falder en Spisepause. Ad Omveje kørte vi gennem den mennesketomme Hovedstad til Langelinie, en Vej paa ca. 5 km. Alt sov og alt var roligt i København. Ikke saa meget som een eneste Politibetjent fik vi at se. Da vi var taget af Sted i rigelig god Tid, kunde vi endnu i ca. 10 Minutter holde stille med blændede Lanterner bagved en Skrænt ikke langt fra Yachtklubhuset for at se lidt nærmere paa Havneindløbet. Natten var forfriskende rolig, let Nattefrost, tørt Vejr, mellemgod Sigtbarhed, Havnen endnu til Dels dækket af Isflager. Havneindløbslysene var i Funktion, paa den østlige Kyst blev der arbejdet paa Burmeister og Wains Værft. — Jahn og jeg spurgte hinanden om Formaalet med vort Foretagende, men den ene var ikke klogere end den anden, men at det maatte have et eller andet Formaal, var os klart. Tiden til at naa hen til vort Mødested var rykket nærmere. Da vi var kommet derhen, kom fra en mørk Krog under Broen Pg. v. Zimmermann hen til os. Han udtrykte sin Glæde og opfordrede os til at vente videre. Saa pludselig var Øjeblikket inde, det blev livligt paa Kajen — et Skib lagde til — slet ikke saa vældigt stort. I samme Øjeblik var ogsaa Landgangen lagt ud, og vi kunde i Morgendæmringen skimte tyske Staalhjelme. Vore Formodninger var blevet til Virkelighed. De tyske Tro: pers Besættelse af Danmark var indledet. Nu hed det: „Kør frem!". Efter hurtigt at have hilst paa Schwabenländerne var vi kommet til Hovedopgaven for vort Foretagende. Det store, til Dels meget tunge Materiale og Tilbehør til Radiostationen blev stuvet paa vor Lastbil og under Ledsagelse og Bedækning blev det kørt til Kastellet. Da vi var kommet til den nordlige Indkørsel, var det endnu ikke muligt at køre ind. Nogle kompakte Sprængladninger havde allerede gjort deres Virkninger, men enkelte Sprængninger maatte der endnu til for at hjælpe. Den solide Port var nu definitivt sat ud af Spillet, og ind gik det gennem den røgfyldte Hvælving. Men Infanteriet havde ikke ladet sig forstyrre af den tykke Port. De paa begge Sider af Portindgangen værende Stakithegn var blevet brudt ned, og Voldene var blevet besteget og besat med Maskingeværer. De danske Vagtposter i Kastellet var

imidlertid blevet afløst af tyske Vagtposter. Resterne af den danske Armé blev afvæbnet og holdt fangne i Citadelskirken. De civile Fanger derimod i et Eksercerskur. Nogle af de danske Officerer meldte sig efterhaanden; vore Officerer hilste militært paa dem, og de blev saa af Vagtposter ført ind i Stabsbygningen. Paa deres Ansigter kunde man læse, hvorledes de — blege og alvorlige — følte deres Afmagt. Paa Eksercerpladsen laa allerede Hagekorsfaner udbredt, der skulde meddele til de i Mellemtiden indtrufne tyske Flyvereskadrer: „Her har vi arbejdet hurtigt, jeres Hjælp er ikke mere nødvendig". Hurtig endnu nogle Gange til Langelinie med Lastbilen. De næste Ladninger var halvt Forplejning, halvt Ammunition, der allerede var baaret fra Skibet ned paa Kajen. I Køkkenet skulde Forraadsrummene, Kogeanlæggene gennemgaas. Her kunde jeg være Intendant Weber behjælpelig med Indretningen, med Forstaaelsen og Oversættelsen overfor den danske Kok, der beredvillig gav os de ønskede Oplysninger om Lagerbeholdninger, Lokaler og de tekniske Anlæg i det danske Militærkøkken. Imidlertid havde vi overladt vor Vogn, som man havde haardt Brug for, til en tysk Chauffør, og dermed var vor første Assistance opfyldt. Jeg sagde Farvel og skyndte mig til min Arbejdsplads. — Hvor havde Bybilledet dog forandret sig. Tæt ved den sydlige Indgang til Kastellet stod der en smuk Vogn, der tilhørte den danske Generalstab; den var gennemhullet og forvredet. Ved Gefionspringvandet og den engelske Kirke havde Infanteriskytterne forskanset sig lidt. Gaderne var spærret med Bænke fra Anlæggene. Et Sted udgjorde endog en forladt Politibil ved Siden af andre Biler Gadespærringen. Sporvognene var forladte og var blevet holdende, hvor de stod, fordi Strømmen pludselig var blevet afbrudt. Befolkningen, der lige var vaagnet, vidste ikke, hvad der var paa Færde. Begejstrede, forbavsede og forfærdede Bemærkninger kunde man høre. Jo længere man kom ind gennem Byen, des mindre vidste Befolkningen om den for nogle Timer siden stedfundne Besættelse. — Saa hurtigt overraskende og lynsnart havde Føreren arbejdet med sin Militærmekanisme. Næsten uden Blodsudgydelse var denne geniale Plan lykkedes.

Pg. Jahn og jeg har med Glæde udført de os givne Befalinger. Jeg er stolt over, at NSDAP ansaa mig for egnet dertil, jeg er lykkelig over, at jeg fik Lov til aktivt at at tage Del i Københavns Besættelse og kunde staa hjælpende ved Siden af mine Kammerater fra Hjemlandet. „Een for alle — alle for een!"

Heil Hitler!

Erik Sporns,
Forvalter.

99.

Bilag g.

3

Der Befehlshaber
der deutschen Truppen
in Dänemark.

Kopenhagen, den 22. April 1940.

330-10

An den
Landeskreisleiter Dänemark der NSDAP
und Vorsitzenden der deutschen Kolonie Kopenhagen,
Herrn Rittmeister a. D.
Ernst S c h ä f e r ,
K o p e n h a g e n ,
Frithjof Nansenplatz 6 I

24. 4. 40

Sehr geehrter Herr Schäfer !

Beim Einmarsch der deutschen Truppen in Dänemark haben Sie der Wehrmacht bei ihrer Aufnahme wertvolle Dienste geleistet.

Als Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark spreche ich Ihnen hierfür meinen Dank aus.

Heil Hitler !

Kaufmann

Abschrift: 3 fach an A. O.
davon 1 für Rg. Ruberg.

ad 99.

Bilag g.

Oversættelse.

DEN ØVERSTBEFALENDE OVER
DE TYSKE TROPPER I DANMARK

København, den 22. April 1940.

Til Landskredslederen i Danmark for NSDAP og formand for den tyske koloni i København, hr. fhv. ritmester Ernst Schäfer, København, Frithjof Nansenplads 6, I.

Kære hr. Schäfer.

Ved de tyske troppers indmarch i Danmark har De ved modtagelsen af Værnemagten ydet den værdifulde tjenester.

Som øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark udtaler jeg hermed min bedste tak til Dem.

Heil Hitler!

Kaupisch.

Afskrift i 3 eks. til A. D. deraf 1 til Partimedlem Ruberg.

100.

Bilag h.

DEUTSCHE KOLONIE KOPENHAGEN

Kopenhagen, den 17. April 1940.

An die Mitglieder der deutschen Kolonie.

Den Mitgliedern der Deutschen Kolonie wird hierdurch zur Kenntniss gegeben, dass der Landeskreis Dänemark der NSDAP seinen sämtlichen Angehörigen beiliegenden Aufruf zugestellt hat.

Wir erwarten, dass alle Mitglieder der Deutschen Kolonie im Sinne des Führers den gegebenen Richtlinien entsprechen werden.

Heil Hitler!

gez. E. Schäfer.
1. Vorsitzender.

Anlage.

NATIONALSOZIALISTISCHE DEUTSCHE ARBEITERPARTEI LANDESKREIS DÄNEMARK

Kopenhagen, den 12. April 1940. — Freitag —

An die Parteigenossen und Parteigenossinnen des Landeskreises Dänemark.

Auf Befehl des Führers hat die deutsche Wehrmacht seit dem 9. April den Schutz Dänemarks übernommen. Die Durchführung der befohlenen Massnahmen ist im Grossen und Ganzen reibungslos erfolgt und das Können Deutschlands wiederum einwandfrei unter Beweis gestellt worden. Dänemark ist hierdurch vor dem ihm von den Westmächten zugedachten Schicksal, Kampfplatz zu werden, verschont worden; es steht nun vor einer Reihe von schwierigen Aufgaben, besonders wirtschaftlicher Art, die eine Zusammenarbeit mit den Kräften des deutschen Wirtschaftsraumes unerlässlich machen. Diese Fragen sind praktischer Art und werden von den massgebenden Stellen wie auch von den Organisationen der dänischen Wirtschaft sicherlich im Rahmen des Möglichen gelöst werden.

Die Lage hat auch für die Parteigenossen und Parteigenossinnen des Landeskreises Aufgaben und Pflichten gebracht. Wir alle haben dazu beizutragen dass das, was der Führer anstrebt, reibungslos in die Wirklichkeit überführt wird. Die bisherige loyale Haltung der dänischen Behörden und der dänischen Bevölkerung lässt erwarten, dass die gegenseitigen Beziehungen sich gut entwickeln werden. Wir haben als Nationalsozialisten das Unsrige zu tun, um diese Entwicklung durch Gedanken und Handlungen im Sinne des Führers zu fördern. Auch wir wollen loyal sein und das Unsrige dazu beitragen, praktische Fragen zu lösen und vertrauensvolle Beziehungen zu schaffen. Ich mache diese Haltung allen Angehörigen des Landeskreises zur unbedingten Pflicht. Die Hoheitsträger sind mir insbesondere verantwortlich, dass in ihrem Arbeitsbereich alle Parteiangehörigen sich auf das Genaueste nach den gegebenen Anweisungen verhalten. — Parteigenossen und Parteigenossinnen! Ich erwarte von Euch allen, dass Ihr unserer Auslands-Organisation Ehre macht und Euch voll für die Grossen Aufgaben, die uns gestellt sind, einsetzt!

Heil Hitler!

gez. E. Schäfer.
Landeskreisleiter.

ad 100.

Bilag h.

Oversættelse.

DEN TYSKE KOLONI KØBENHAVN

Kobenhavn, den 17. April 1940.

Til Medlemmerne af den tyske Koloni.

Det meddeles herved Medlemmerne af den tyske Koloni, at N.S.D.A.P.'s Landskreds Danmark har tilsendt alle sine Medlemmer vedlagte Opraab.

Vi venter, at alle Medlemmer af den Tyske Koloni vil holde sig de givne Retningslinier efterrettelig i Førerens Aand.

Heil Hitler!

(sign.) **E. Schäfer.**
1. Formand.

Bilag.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE ARBEJDERPARTI LANDSKREDS DANMARK

Kobenhavn, den 12. April 1940. — Fredag —

Til de mandlige og kvindelige Partifæller i Landskreds Danmark.

Paa Førerens Befaling har den tyske Værnemagt efter den 9. April overtaget Beskyttelsen af Danmark. Gennemførelsen af de befalede Forholdsregler er i det store og hele sket glat, og der er atter ført et fuldstændigt Bevis for Tysklands Formaaen. Danmark er herved blevet forskaanet for den Skæbne, der var tiltænkt det af Vestmagterne, at blive Kampplads; der forestaar det nu en Række vanskelige Opgaver, navnlig af økonomisk Natur, som gør et Samarbejde med det tyske økonomiske Omraades Kræfter absolut nødvendigt. Disse Problemer er af praktisk Natur, og de vil sikkerlig indenfor, hvad der overhovedet er muligt, blive løst af de afgørende Myndigheder samt ogsaa af det danske Erhvervslivs Organisationer.

Situationen har ogsaa skabt Opgaver og Pligter for de mandlige og kvindelige Partifæller af Landskredsen. Vi skal alle bidrage til, at det, som Føreren har sat som sit Maal, gnidningsløst kan gøres til Virkelighed. De danske Myndigheders og den danske Befolknings hidtil loyale Holdning giver Haab om, at det gensidige Forhold vil udvikle sig heldigt. Vi skal som Nationalsocialister gøre vort til ved Tanker og Handlinger at fremme denne Udvikling i Førerens Aand. Ogsaa vi vil være loyale og bidrage vort til at løse praktiske Problemer og skabe et tillidsfuldt Forhold. Jeg gør det til en ubetinget Pligt for alle Medlemmer af Landskredsen at indtage denne Holdning. Navnlig de ledende Partifunktionærer er mig ansvarlige for, at indenfor deres Arbejdsomraade alle Partimedlemmer paa det nøjeste forholder sig efter de givne Anvisninger. Partifæller, Mænd og Kvinder! Jeg venter af jer alle, at I gør vor Udlandsorganisation Ære og fuldt og helt arbejder for de store Opgaver, der er stillet os.

Heil Hitler!

(sign.) **E. Schäfer.**
Landskredsleder.

101.

Bilag j.

Bericht.

Am 8. April 1940 erhielt ich gegen Abend durch den Pg. von Zimmermann Mitteilung, dass er für einen besonderen Auftrag im Reichsinteresse fünf Parteigenossen brauche. Dieselben sollten sich am 9. April 1940 um 4.15 Uhr vormittags in der Nähe des Langelinie-Kais sammeln und dort zur Verfügung stellen. Ein leichter Lastkraftwagen war ebenfalls zu beschaffen. Ich gab meine Genehmigung und bestimmte die Parteigenossen von Zimmermann, Thiele, Graff, Jahn und Sporns.

Am späteren Abend suchte mich Pg. Thiele auf und teilte mit, dass Pg. von Zimmermann erwähnt habe, bei der Aktion müsse unter Unständen eine dänische Polizeistreife unschädlich gemacht werden. Da ich selbst nach einer Grippe-Erkrankung noch nicht ausgehen konnte, beauftragte ich Pg. Thiele, den Deutschen Gesandten um Bestätigung zu bitten, dass die erwähnte Aktion im Reichsinteresse liege. Ich liess gleichzeitig darauf aufmerksam machen, dass in diesem Fall die Parteigenossen die Durchführung des Auftrages mit allen Mitteln sichern würden. Später am Abend teilte mir Pg. Thiele mit, dass der Gesandte erklärt habe, die Aktion sei notwendig.

Über den Verlauf der erwähnten Aktion haben die beteiligten Parteigenossen laut beigefügten Berichten Meldung erstattet.

Am 9. April 1940 vormittags traf ich in der Deutschen Gesandtschaft den Chef des Stabes beim Befehlshaber der Besatzungstruppen General der Flieger Kaupisch, Generalmajor Himer, der bereits angekommen war. Ich habe bei dieser Gelegenheit Herrn General Himer mitgeteilt, dass die Partei-Organisation alle ihr zur Verfügung stehenden Kräfte auf Anforderung bereitstellen würde.

Am 12. April 1940 hatte ich zusammen mit Stabsamtsleiter Pg. Ruberg eine Unterredung mit General der Flieger Kaupisch in Gegenwart von Generalmajor Himer und Major von Heidebreck. Nach den Ausführungen des Stabsamtsleiters wurde ich von General der Flieger Kaupisch um eine Darstellung der politischen und wirtschaftlichen Verhältnisse Dänemarks ersucht und habe diese vorgetragen. Der Oberbefehlshaber dankte mir und bemerkte, dass er auch später weitere Aufklärungen von mir einholen würde.

Kopenhagen, den 20. April 1940.

Sch.
(Schäfer).

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,
Landeskreis Dänemark.

ad 101.

Bilag j.

Oversættelse.

Rapport.

Den 8. April 1940 fik jeg henad Aften af Pg. von Zimmermann Meddelelse om, at han til en særlig Opgave i Rigets Interesse havde Brug for fem Partifæller. Disse skulde mødes den 9. April 1940 Kl. 4.15 Fmd. i Nærheden af Langeliniekajen og der stille sig til Raadighed. En let Lastbil skulde ligeledes skaffes til Veje. Jeg gav mit Samtykke og bestemte Partifællerne von Zimmermann, Thiele, Graff, Jahn og Sporns.

Senere paa Aftenen opsøgte Pg. Thiele mig og meddelte, at Pg. von Zimmermann havde omtalt, at under Aktionen skulde eventuelt en dansk Politipatrulje uskadeliggøres. Da jeg efter et Anfald af Influenza endnu ikke selv kunde gaa ud, overdrog jeg Pg. Thiele at anmode den Tyske Gesandt om at faa Bekræftelse paa, at den omtalte Aktion var i Rigets Interesse. Jeg lod samtidig gøre opmærksom paa, at Partifællerne i saa Tilfælde vilde sikre Gennemførelsen af Opgaven med alle Midler. Senere paa Aftenen meddelte Pg. Thiele mig, at Gesandten havde erklæret, at Aktionen var nødvendig.

Om den omtalte Aktions Forløb har de deltagende Partifæller afgivet Melding i Henhold til vedlagte Rapporter.

Den 9. April 1940 om Formiddagen traf jeg i det Tyske Gesandtskab Chefen for Staben hos den Øverstbefalende over Besættelsestropperne, Flyvergeneral Kaupisch, Generalmajor Himer, der allerede var ankommet. Jeg har ved denne Lejlighed meddelt General Himer, at Partiorganisationen paa Begæring vilde stille alle til dens Raadighed staaende Kræfter til Disposition.

Den 12. April 1940 havde jeg sammen med Stabskontorchef Pg. Ruberg en Samtale med Flyvergeneral Kaupisch, hvor ogsaa Generalmajor Himer og Major von Heidebreck var til Stede. Efter at Stabskontorchefen havde afgivet Forklaring, blev jeg af Flyvergeneral Kaupisch anmodet om at give en Fremstilling af de politiske og økonomiske Forhold i Danmark og har afgivet Referat om disse. Den Øverstbefalende takkede mig og bemærkede, at han ogsaa senere vilde indhente yderligere Oplysninger hos mig.

København, den 20. April 1940.

Sch.
(Schäfer).

Nationalsocialistiske Tyske Arbejderparti,
Landskreds Danmark.

102*)

Bilag k.

Geheim.

Den 25. April 1940.

An den Stabsamtsleiter der Auslands-Organisation der NSDAP.

Betr.: Geheim-Registr. Str. Nr. 1408, 18. April 1940.

Lieber Parteigenosse Ruberg.

Besten Dank für Ihr Schreiben vom 17. bezw. 18. April 1940. Ich freue mich, dass Sie Ihren Besuch hier in guter Erinnerung haben.

Zu Ihren Punkten:

1.) Durchschlag Anlage Nr. 1.

2.) Beauftragung i. allgemeinem Schreiben Anlage Nr. 1.

3.) Durchschlag Anlage Nr. 2.

4.) Berichte von den Pgg. Thiele, Graff und Jahn sowie mein eigener sind unter dem 20 April 1940 an die AO. bezw. unseren Gauleiter angegangen.

5.) Einen besonderen Fragebogen habe ich nicht herausgegeben, da ich früher mit derartigen Formen unangenehme Erfahrungen gemacht habe, wenn sie trotz aller Vorsicht in falsche Hände gerieten. Es wurden seinerzeit einzelne Punkte aus einem von mir ausgegebenen Fragebogen herausgegriffen, zusammengestelt und als eine Art Mobilmachungsvorbereitung bezeichnet, wodurch unsere AO-Gliederungen in Gefahr gerieten. Ich habe daher in einem Rundschreiben an die Hoheitsträger allgemeine Gesichtspunkte gegeben, nach denen Berichte von diesen zu erstatten sind. Die bisher eingelaufenen Berichte und mein Rundschreiben an die Hoheitsträger füge ich bei. (Anlagen Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 7 a).

Sie sehen daraus, dass die Lösung der Aufgaben sinngemäss erfolgt.

6.) Anlage Nr. 3.

Die bisher von mir gemachten Erfahrungen füge ich in einem Gesamtbericht bei. (Anlage Nr. 8).

Heil Hitler.

Sch.
(Schäfer).
Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,
Landeskreis Dänemark.

*) Kun en del af bilagene er optrykt her.

ad 102.

Bilag k.

Oversættelse.

Hemmeligt.

Den 25. April 1940.

Til Stabschefen for NSDAP's Udlands-Organisation.

Ang.: Hemmeligt Arkiv Str. Nr. 1408, 18. April 1940.

Kære Partifælle Ruberg!

Min bedste Tak for Deres Skrivelse af 17.—18. April 1940. Det glæder mig, at De gerne mindes Deres Besøg her.

ad Deres Punkter:

1) Gennemslag Bilag Nr. 1.

2) Instruks i almindelig Skrivelse Bilag Nr. 1.

3) Gennemslag Bilag Nr. 2.

4) Rapporter fra Pg. Thiele, Graff og Jahn samt min egen er den 20. April 1940 afsendt henholdsvis til AO. og til vor Gauleiter.

5) Noget særligt Spørgeskema har jeg ikke udsendt, da jeg tidligere har gjort ubehagelige Erfaringer med Hensyn til den Slags Former, naar de trods al anvendt Forsigtighed faldt i forkerte Hænder. I sin Tid blev der af et af mig udsendt Spørgeskema taget enkelte Punkter ud, de blev sat sammen og blev betegnet som en Slags Forberedelse til Mobilisering, hvorved vore AO-Organisationer kom i Fare. Jeg har derfor i et Cirkulære til de ledende indenfor Partiorganisationen angivet visse almindelige Synspunkter, efter hvilke de skal aflægge Rapporter. Jeg vedlægger de hidtil indløbne Rapporter og mit Cirkulære til de ledende indenfor Partiorganisationen. (Bilag Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 7 a.).

De ser deraf, at Opgaverne er blevet løst i Overensstemmelse dermed.

6) Bilag Nr. 3.

De af mig hidtil gjorte Erfaringer vedlægger jeg i en samlet Rapport (Bilag Nr. 8).

Heil Hitler!

Sch.

(Schäfer).

Nationalsocialistiske Tyske Arbejderparti,
Landskreds Danmark.

Bilag 1.

Entziffertes telegramm.

Abgang aus Berlin den 4. September 1939 19 Uhr 15 Minuten
Ankunft in Kopenhagen den 4. September 1939 20 Uhr 30 Minuten.

Deutsche Gesandtschaft

Nr. 174 vom 4. 9. 1939. *Kopenhagen*

Führer hat nachstehende Verfügung erlassen:

„1) Vom heutigen Tage an werden für die Dauer des Krieges sämtliche im Auslande befindlichen Vertreter der Zivilbehörden oder Parteidienststellen sowie die von ihnen entsandten Beauftragten zur Unterstützung der Politik des Reiches dem deutschen Missionschef in dem betreffenden Lande unterstellt. Die Entsendung neuer Vertreter oder Beauftragter der Zivilbehörden oder Parteidienststellen bedarf der Genehmigung des Auswärtigen Amtes.

2) Die Berichterstattung der genannten Vertreter und Beauftragten erfolgt über die Missionschefs an das Auswärtige Amt.

Berlin, den 2. September 1939.

Adolf Hitler."

Bitte unterstellte Behörden und Dienststellen unterrichten.

Den 4. April 1940.
(Signatur).

ad bilag 1.

Chiffertelegram.

Oversættelse.

Afsendt fra Berlin den 4. september 1939 kl. 19,15.
Modtaget i København den 4. september 1939 kl. 20,30.

Det tyske gesandtskab

Nr. 174 af 4. September 1939. *København*

Føreren har udstedt følgende forordning:

»1) Fra dags dato indtil krigens afslutning underlægges alle repræsentanter i udlandet for civile myndigheder eller partikontorer samt de af disse udsendte delegerede af hensyn til rigets politik den tyske missionschef i det pågældende land. Til udsendelsen af nye repræsentanter eller delegerede for civile myndigheder eller partikontorer kræves udenrigsministeriets tilladelse.

2) Indberetninger fra de nævnte repræsentanter og delegerede skal tilsendes udenrigsministeriet gennem missionscheferne.

Berlin, den 2. september 1939.

Adolf Hitler."

Bedes underrette nævnte myndigheder og kontorer.

Den 4. April 1940.

(Signatur).

Bilag 2.

Kreis 1: Kopenhagen, Insel Seeland, Insel Falster, Insel Lolland:

Landeskreisleiter: Pg. Ernst Schäfer, Kopenhagen, Fridtjof Nansens Plads 6, I, Tel. Øbro 9377.

Stellvertreter: OG-Leiter Kopenhagen Pg. W. Thiele, Toldbodvej 4, III, Tel. tagsüber: Central 12.732, abends Palæ 4752 y.

120 Parteigenossen
ca. 1500 Reichsdeutsche (über 15 Jahre).

Kreis 2: Insel Fünen:

DAF-Ortsgruppenwalter Odensee Pg. W. Kowald, Grønnegade 32, Odensee.

Kreis 3: Mittel-und Nordjütland:

Sonderbeauftragter der AO. der NSDAP.: Generalkonsul Pg. Witte, Aarhus.

Kreis 4: Hadersleben:

Ortsgruppenleiter Pg. A. Huth, Marielystvej 1, Hadersleben.

Kreis 5: Apenrade:

Ortsgruppenleiter Pg. Maass, J., Østerterp per Bedsted-Lø, Deutsche Schule.

Kreis 6: Tondern:

Ortsgruppenleiter Pg. P. Neupert, Tondern, Søndergade 19, I.

Kreis 7: Tingleff:

Stützpunktleiter Pg. J. Fichtel, Rebbøl pr. Bolderslev, Deutsche Schule.

Kreis 8: Sonderburg-Gravenstein:

Ortsgruppenleiter Sønnichsen J., Hokkerup b. Torsbøl.

Kopenhagen, den 12. April 1940.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,
Landeskreis Dänemark.

ad bilag 2.

Oversættelse.

Kreds 1: København, Øen Sjælland, Øen Falster, Øen Lolland.

Landskredsleder: Pg. Ernst Schäfer, København, Fridtjof Nansens Plads 6, I, Telefon Øbro 9377.

Næstformand: OG-Leder København: Pg. W. Thiele, Toldbodvej 4, III, Telf. om Dagen Central 12.732, om Aftenen Palæ 4752 y.

120 Partifæller
ca. 1500 Rigstyske (over 15 Aar).

Kreds 2: Øen Fyn:

DAF-Lokalgruppebestyrer Odense: Pg. W. Kowald, Grønnegade 32, Odense.

Kreds 3: Mellem- og Nordjylland:

Specialdelegeret for AO. i NSDAP: Generalkonsul Pg. Witte, Aarhus.

Kreds 4: Haderslev:

Lokalgruppeleder: Pg. A. Huth, Marielystvej 1, Haderslev.

Kreds 5: Aabenraa:

Lokalgruppeleder Pg. Maass, J., Østerterp pr. Bedsted-Lø, Tyske Skole.

Kreds 6: Tønder:

Lokalgruppeleder Pg. P. Neupert, Tønder, Søndergade 19, I.

Kreds 7: Tinglev:

Støttepunktleder Pg. J. Fichtel, Rebbøl pr. Bolderslev, Tyske Skole.

Kreds 8: Sønderborg-Graasten:

Lokalgruppeleder Sønnichsen, J., Hokkerup pr. Torsbøl.

København, den 12. April 1940.

Nationalsocialistiske Tyske Arbejderparti,
Landskreds Danmark.

Bilag 3.

NATIONALSOZIALISTISCHE DEUTSCHE
ARBEITERPARTEI
DIE LEITUNG DER AUSLANDS-
ORGANISATION

DER STABSAMTSLEITER

Berlin-Wilmersdorf, den 17. April 1940.

Geheime-Arkiv
St. Nr. 1408 $^{18}/_{4}$ 40.

Geheim!

Landeskreisleiter Dänemark.

Lieber Parteigenosse Schäfer!

Ich konnte nach meiner Rückkehr nicht vorher schreiben, da ich bereits am Sonntag nach Danzig weiterfahren musste, von wo ich gestern Nacht zurückkehrte.

Ich wäre Ihnen dankbar, wenn Sie die nachstehenden Unterlagen auf schnellstem Wege an die AO senden wollten:

1. Durchschlag meines Schreibens an Pg. Witte,
2. Durchschlag der Beauftragung von Pg. Witte,
3. Durchschlag meiner Mitteilung an Pg. Laber,
4. Berichte der am 9. April eingesetzten Parteigenossen (Jahn usw.). Hierzu einen kurzen zusammenfassenden Überblick von Ihnen persönlich.
5. Fragebogen, der zwischen Ihnen und Major v. Heydebreck entworfen und an Hoheitsträger und andere Parteigenossen hinausgehen sollte (Anforderung von Stimmungsberichten). Soweit hierzu ein Anschreiben von Ihnen hinausgeht, bitte ich um einen Durchschlag.
6. Durchschlag Ihres Anschreibens zu meiner Anweisung vom 11. April.

Ferner wäre ich dankbar, wenn Sie in gewissen Abständen einen Bericht darüber geben wollten, wie sich die Zusammenarbeit mit der Wehrmacht entwickelt hat, insbesondere darüber, in welchen Punkten wir die Wehrmacht unterstützen konnten. Dies trifft besonders zu für die bisherige Tätigkeit in Kopenhagen (Bereitstellung von Quartieren usw.).

Ausserdem ist eine kurze Zusammenfassung der einlaufenden Stimmungsberichte wertvoll.

Es handelt sich bei diesen Anforderungen nicht um eine Archivarbeit, die in der augenblicklichen Zeit bei der starken Belastung aller Stellen wirklich unwesentlich ist, sondern um die Erfassung aller Vorgänge mit dem Zwecke der Auswertung. Wir haben darüber in Kopenhagen gesprochen, und Sie wissen, dass dieses Tätigkeitsgebiet in vielem beispielhaft sein wird. Da Sie persönlich nicht immer die Zeit dazu haben werden, schlage ich Ihnen vor, einen Ihrer zuverlässigen Parteigenossen, z. B. Pg. Thiele, damit zu beauftragen.

Zum Schluss danke ich Ihnen nochmals für die herzliche Aufnahme in Kopenhagen, ebenso wie den Parteigenossen Thiele, Aberg und Gürtler, die ich besonders zu grüssen bitte.

Mit kameradschaftlichem Gruss und

Heil Hitler.

Ruberg.

ad bilag 3.

Oversættelse.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE
ARBEJDERPARTI
LEDELSEN AF UDLANDS-
ORGANISATIONEN

Stabskontorchefen

Berlin-Wilmersdorf, den 17. April 1940.

Gehejme-Arkiv
St. Nr. 1408 $^{18}/_{4}$ 40.

Hemmeligt.

Landskredslederen Danmark.

Kære Partifælle Schäfer!

Jeg kunde efter min Hjemkomst ikke skrive før, da jeg allerede i Søndags maatte rejse videre til Danzig, hvorfra jeg først vendte tilbage i Nat.

Jeg vilde være Dem taknemlig for, om De ad den hurtigste Vej vilde sende nedennævnte Bilag til AO:

1) Gennemslag af min Skrivelse til Pg. Witte,
2) Gennemslag af Instruktion til Pg. Witte,
3) Gennemslag af min Meddelelse til Pg. Laber,
4) Rapporter fra de den 9. April indsatte Partifæller (Jahn o. s. v.). Desuden et kort Resumé fra Dem personlig.
5) Spørgeskema, der er conciperet af Dem og Major v. Heydebreck, og som skulde udsendes til de højere Ledere af Partiorganisationerne og til andre Partifæller (Krav om at faa Stemningsrapporter). Saafremt der fra Dem udsendes en Skrivelse herom, anmoder jeg om et Gennemslag.
6) Gennemslag af Deres Skrivelse til min Instruks af 11. April.

Desuden vilde jeg være taknemlig for, om De med visse Mellemrum vilde afgive Rapport om, hvorledes Samarbejdet med Værnemagten har udviklet sig, navnlig om, paa hvilke Punkter vi kunde assistere Værnemagten. Dette gælder særlig med Hensyn til den hidtidige Virksomhed i København (Indrettelse af Kvarterer o. s. v.)

Desuden er et kort Resumé af de indløbende Stemningsrapporter værdifuldt.

Det drejer sig ved disse Krav ikke om noget Arkivarbejde, der lige for Øjeblikket, hvor alle Kontorer er saa overvældede med Arbejde, virkelig er uvæsentligt, men om at samle alle Begivenheder for at kunne udnytte Stoffet. Vi har talt om det i København, og De ved, at dette Arbejdsomraade i mangt og meget vil blive eksemplarisk. Da De personlig ikke altid vil have Tid dertil, foreslaar jeg Dem at overlade det til en af Deres paalidelige Partifæller, f. Eks. Pg. Thiele.

Til Slut takker jeg Dem endnu en Gang for den hjertelige Modtagelse i København, ligesom jeg takker Partifællerne Thiele, Aberg og Gürtler, som jeg beder Dem hilse specielt.

Med kammeratlig Hilsen og

Heil Hitler!

Ruberg.

Bilag 4.

Geheim:

Bericht

über die seit dem 9. April 1940 gemachten Erfahrungen bezüglich Einsatz der AO-Gliederungen des Landeskreises Dänemark.

1.) Von der zustandigen militärischen Stelle wurde ein Parteigenosse beauftragt, fünf zuverlässige Männer und einen Lastwagen zu beschaffen. Der Auftrag wurde innerhalb von vier bis fünf Stunden von dem Betreffenden nach Einholung von Anweisungen bei mir gelöst. Der Wichtigkeit entsprechend habe ich vorwiegend Amtswalter ausgewählt.

Als ich nach Erledigung der Bereitstellung dieser Gruppe davon hörte, dass unter Umständen eine Polizeistreife unschädlich gemacht werden sollte, habe ich vom deutschen Gesandten eine Erklärung dahingehend erbeten, dass die Durchführung der Aktion im Reichsinteresse liegt. Da ich mir bewusst war, dass derartige Unternehmungen während der Vorbereitung nur in knappstem Rahmen besprochen werden, habe ich keinerlei Aufklärungen oder Auskünfte gefordert.

2.) Die Durchführung der angeordneten Massnahmen durch die ausgewählten Parteigenossen erfolgte sinngemäss und reibungslos. Vom Chef des Generalstabs wie auch vom Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark ist mir mündlich die Anerkennung ausgesprochen worden, vom Letztgenannten auch schriftlich. (Anlage Nr. 9).

3.) Die an der Aktion beteiligten Parteigenossen kamen mit der Truppenführung automatisch in Fühlung und waren Führer in der Stadt bei der Besetzung verschiedener Punkte, Ratgeber bei der Unterbringung der Truppen und der Stäbe.

4.) Von besonderer Wichtigkeit erwies sich die Schnelligkeit des Handelns unserer Parteigenossen, durch die die Heranschaffung einer Kurzwellenstation vom Truppentransportschiff zum Gesandtschaftsgebäude ermöglicht wurde. Da der dänische Sender Kalundborg geschlossen war, konnte über den erwähnten Militärsender die Anordnung an die Truppen gegeben werden, den Widerstand einzustellen. Nur eine halbe Stunde Verspätung hätte zu einem schweren Gefecht in Südseeland geführt. Die Entwicklung der Truppen dazu war bereits auf beiden Seiten erfolgt.

5.) Da die Truppe bestimmungsgemäss nur Verbindung mit Reichsdeutschen aufnehmen soll, konnten die breiten Koloniekreise (es sind unter ihnen Volksdeutsche vorhanden) nicht mit der Wehrmacht in Verbindung gebracht werden.

Es ist daher Fühlung mit der Kommandantur aufgenommen worden, um die Einladungen von Mannschaften, Unteroffizieren und Offizieren in die reichsdeutschen Familien zu organisieren.

6.) Die Frauenschaft ist für Näh- und Stopfhilfe für die Wäsche der Truppe zur Verfügung gestellt. In der Provinz ist dies ebenfalls bereits in Gang.

7.) Bei Veranstaltungen der Wehrmacht wurde der Landeskreisleiter mit seinem Stab zur Teilnahme aufgefordert. Paradeaufstellung am Geburtstag der Führers in der Zitadelle von Kopenhagen.

8.) Bei einer Veranstaltung der Partei-Feierstunde in der Deutschen Gesandtschaft aus Anlass des Geburtstages des Führers' wurde das Wehrmachtskommando und Abordnungen von Offizieren, Unteroffizieren und Mannschaften zur Teilnahme aufgefordert; der Befehlshaber der deutschen Truppen, General der Flieger Kaupisch, erschien ebenfalls. Er sprach seinen besonderen Dank für die Aufforderung sowie die gesamte Durchführung dieser Veranstaltung aus.

9.) Der Bevollmächtigte des Reiches, Gesandter von Renthe-Fink, hatte die Räume der Gesandtschaft zur Verfügung gestellt. Er gab im Anschluss für die gesamten Teilnehmer einen Imbiss.

10.) Während in der Provinz die Hoheitsträger in den kleineren Orten mit dem Truppenführer ständig persönliche Fühlung halten (s. Berichte), ist bei grösseren Verhältnissen wie in Kopenhagen die Arbeitsteilung notwendig geworden. Hier ist Verbindung zu halten mit den höheren Stäben und durch besonders beauftragte Amtswalter mit den Truppenkommandos — Zitadelle und verschiedene Kasernen.

11.) Wird die 1. Maj-Veranstaltung durchgeführt, beteiligt sich die Wehrmacht mit c. 300 Personen, — der Platzverhältnisse wegen kann diese Zahl nicht erhöht werden.

12.) Einzelveranstaltungen wie Ausflüge, Kameradschaftsabende und dergleichen sind in Vorbereitung und werden durchgeführt, sobald die Truppe teilnehmen kann.

13.) Die HJ. hat den Wunsch geäussert, einzelne Kameraden, die in der Wehrmacht sind, zu Heimabenden als Berichter über Erlebnisse aus Polen usw. zu erhalten. Das weitere ist veranlasst.

14.) Die Feststellung der Stimmungsverhältnisse unter der dänischen Bevölkerung erfolgt durch Anordnungen von Mund zu Mund über die Ortsgruppe, Blockwalter und ausgewählte geeignete Parteigenossen. In kleinen Provinzorten ist der betreffende Hoheitsträger selbst und durch seine näheren Mitarbeiter im Bilde, um laufend berichten zu können.

15.) Ueber Vorgänge und geplante Massnahmen auf dänischer Seite wurde ich durch einen Volksdeutschen unterrichtet, der aus Dankbarkeit für eine früher erwiesene Hilfe mir wertvolle Nachrichten brachte und weiter beobachtet. Sobald weitere Ergebnisse vorliegen, werden diese dem Bevollmächtigen des Reiches, der bereits unterrichtet ist, zur Kenntnis gebracht und darum ersucht, dass der Landeskreis bei der Uebermittlung an die Wehrmacht mit herangezogen wird.

Kopenhagen, den 25. April 1940.

Sch.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,
Landeskreis Dänemark.

ad bilag 4.

Oversættelse.

Hemmeligt.

Rapport
om de efter den 9. April 1940 gjorte Erfaringer med Hensyn til Indsatsen af AO-Organisationerne i Landskreds Danmark.

1) Af den kompetente militære Myndighed fik en Partifælle det Hverv at skaffe fem paalidelige Mænd og en Lastbil. Opgaven blev løst af de paagældende i Løbet af fire — fem Timer, efter at de havde indhentet Instrukser hos mig. Af Hensyn til Opgavens Vigtighed har jeg navnlig udvalgt Amtswalter dertil (d. v. s. Ledere af underordnede Partiorganisationer).

Da jeg efter at have sørget for, at denne Gruppe var rede, hørte om, at en Politipatrulje eventuelt skulde uskadeliggøres, har jeg af den tyske Gesandt udbedt mig en Erklæring om, at Gennemførelsen af Aktionen var i Rigets Interesse. Da jeg var mig bevidst, at man, naar den Slags Foretagender er under Forberedelse, kun maa tale saa lidt om dem som muligt, har jeg ikke krævet nogensomhelst Forklaring eller Oplysning.

2) Gennemførelsen af de befalede Forholdsregler ved de udvalgte Partifæller skete nøjagtig, som de skulde, og uden Vanskeligheder. Chefen for Generalstaben og ogsaa den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark har mundtlig overfor mig udtalt deres Anerkendelse, sidstnævnte har ogsaa gjort det skriftlig (Bilag Nr. 9).

3) De Partifæller, der deltog i Aktionen, kom automatisk i Forbindelse med Troppeledelsen og var Førere i Byen ved Besættelsen af forskellige Punkter og var Raadgivere ved Indkvarteringen af Tropperne og Stabene.

4) Det viste sig at være særligt vigtigt, at vore Partifæller handlede hurtigt, idet det derved blev gjort muligt at skaffe til Veje en Kortbølgestation fra Troppetransportskibet til Gesandtskabsbygningen. Da den danske Sender Kalundborg var lukket, kunde man over den omtalte Militærsender give Befaling til Tropperne om at indstille Modstanden. Blot en halv Times Forsinkelse vilde have ført til en alvorlig Fægtning i Sydsjælland. Tropperne var allerede paa begge Sider udviklet dertil.

5) Da Militæret efter de givne Bestemmelser kun bør træde i Forbindelse med Rigstyskere, kunde de brede Kredse af Kolonien (der findes blandt dem Folketyskere) ikke bringes i Forbindelse med Værnemagten.

Man har derfor optaget Føling med Kommandantskabet for at organisere Indbydelser af Mandskab, Underofficerer og Officerer til de rigstyske Familier.

6) Kvindeorganisationen er stillet til Raadighed til at hjælpe med til at sy og stoppe Vasketøj for Militæret. I Provinsen er dette ligeledes allerede i Gang.

7) Ved Værnemagtens Sammenkomster blev Landskredslederen og hans Stab opfordret til at deltage. — Paradeopstilling i Kastellet i København paa Førerens Fødselsdag.

8) Ved en Sammenkomst af Partiet — Højtidelighed i det Tyske Gesandtskab i Anledning af Førerens Fødselsdag — fik Værnemagtskommandoen og Delegationer af Officerer, Underofficerer og Mandskab Indbydelse til at deltage; den Øverstbefalende for de tyske Tropper, Flyvergeneral Kaupisch, kom ligeledes til Stede. Han udtalte sin særlige Tak for Indbydelsen samt for hele Gennemførelsen af denne Sammenkomst.

9) Den Befuldmægtigede for Riget, Gesandt von Renthe-Fink, havde stillet Gesandtskabets Lokaler til Raadighed. Han lod i Tilslutning dertil servere en Forfriskning til samtlige Deltagere.

10) Medens i Provinsen de højere Ledere af Partiorganisationerne i de mindre Byer stadig holder personlig Føling med den militære Kommandant (jfr. Rapporter), er under større Forhold som i København en Arbejdsdeling blevet nødvendig. Her skal der holdes Forbindelse med de højere Stabe og gennem særlig delegerede underordnede Partifunktionærer med Troppekommandoerne — Kastellet og forskellige Kaserner.

11) Bliver 1. Maj-Sammenkomsten gennemført, saa deltager Værnemagten med ca. 300 Personer, paa Grund af Pladsforholdene kan dette Tal ikke sættes op.

12) Særlige Sammenkomster som Udflugter, Kammeratskabsaftener o. lign. er under Forberedelse og gennemføres, saa snart Militæret kan deltage.

13) HJ. (Hitlerjugend) har udtalt Ønske om at faa enkelte Kammerater, som staar i Værnemagten, til Hjemmeaftener, for at de kan fortælle om Oplevelser i Polen o. s. v. Det videre fornødne er foranstaltet.

14) Konstateringen af Stemningsforholdene i den danske Befolkning sker gennem Anordninger fra Mund til Mund gennem Lokalgruppen, Blokbestyrere og udvalgte, dertil egnede Partifæller. I smaa Provinsbyer er den paagældende Leder af Partiorganisationen selv og gennem sine nærmeste Medarbejdere godt nok orienteret til stadig at kunne indberette.

15) Om Begivenheder og paatænkte Forholdsregler paa dansk Side blev jeg holdt underrettet af en Folketysker, der af Taknemmelighed for en tidligere ydet Hjælp bragte mig værdifulde Efterretninger, og som stadig gør Iagttagelser. Saasnart der foreligger yderligere Resultater, bringes disse til Kundskab for den Befuldmægtigede for Riget, der allerede er underrettet, og det anmodes om, at Landskredsen faar Lejlighed til at være til Stede, naar Meddelelsen gaar videre til Værnemagten.

København, den 25. April 1940.

Sch.

Nationalsocialistiske Tyske Arbejderparti,
Landskreds Danmark.

103.

Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

Die Leitung der Auslands-Organisation

Bankkonto: Girokonto 2400, bei der Berliner Stadtbank, Girokasse 131.
Postscheckkonto: Berlin 69 55

Fernsprecher: Sammelnummer 867381
Postanschrift: Berlin-Wilmersdorf, Postfach 20
Drahtanschrift: Elhob, Berlin

PERSÖNLICHES REFERAT
Sch.: SCHK - tr.

Ihr Zeichen:
Gegenstand:

Diktatzeichen u. Abteilung im Antwortschreiben angeben

Berlin-Wilmersdorf, den 20. März 1940.
Westfälische Straße 1

Bilag 1

Fkt. parl. Komm. 1945 Nr. 330-14

Lieber Parteigenosse SCHÄFER!

Im Auftrage des Gauleiters bitte ich unter Bezugnahme auf das Schreiben vom 16. Februar 1940 dringend um die Mitteilung, ob Ihnen die Unterstellungsverfügung des Führers im Wortlaut nunmehr bekanntgegeben worden ist.

Heil Hitler!

An den
Landeskreisleiter
Pg. Ernst SCHÄFER,

KOPENHAGEN / DÄNEMARK

- über Chef AO -

(SCHENK)

Bilag 1.

ad 103.

Bilag 1.

Oversættelse.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE
ARBEJDERPARTI
LEDELSEN AF UDLANDS-
ORGANISATIONEN

20. marts 1940.

Kære partifælle Schäfer!

Efter gaulederens ordre beder jeg Dem under henvisning til skrivelse af 16. februar 1940 snarest meddele mig, om De nu er blevet gjort bekendt med ordlyden af førerens forordning om underlæggelsen.

Heil Hitler!

Schenk.

Stempel.

Til landskredsleder, partifælle Ernst Schäfer, København/Danmark

— gennem chefen for u[dlands-]o[rganisationen.]

Bilag.

NATIONALSOZIALISTISCHE DEUTSCHE
ARBEITERPARTEI
DIE LEITUNG DER AUSLANDS-
ORGANISATION

Berlin-Wilmersdorf 1. den 16. Februar 1940.

Sehr geehrter Parteigenosse Schäfer.

Auf Ihr Schreiben vom 2. Februar 1940 an den Gauleiter und im Nachgang zum Schreiben des Gauleiters vom 22. Januar 1940 teile ich Ihnen die Anordnung des Gauleiters mit, dass Sie umgehend vom Deutschen Gesandten die Unterstellungsverfügung des Führers im Wortlaut unter dem Hinweis darauf anfordern, dass bisher alle diplomatischen und konsularischen Vertretungen diesen Erlass den Hoheitsträgern bekanntgegeben haben und die Bekanntgabe durchaus im Sinne des Reichsaussenministers ist.

Der Gauleiter bittet zu gegebener Zeit um Bericht.

Heil Hitler!

Schenk.

An den Landeskreisleiter der AO., Pg. Ernst Schäfer, Kopenhagen/Dänemark

— über Chef AO —

Håndskrevet fodnote:

Pg. Schäfer.

Kann der AO geschrieben werden, dass Sie die Kopie erhalten haben? Th.
1/3/40

Håndskrevet i marginen:

erhalte Kopie dieser Verf[ü]g[ung] l[au]t R[enthe]-F[ink].
22/2. 40 (signatur).

ad bilag.

Oversættelse.

NATIONALSOCIALISTISKE TYSKE
ARBEJDERPARTI
LEDELSEN AF UDLANDS-
ORGANISATIONEN

Berlin-Wilmersdorf 1, den 16. Februar 1940.

Højtærede partifælle Schäfer.

Som svar på Deres skrivelse af 2. februar 1940 til gaulederen og i tilslutning til gaulederens skrivelse af 22. januar 1940 meddeler jeg Dem herved, at gaulederen har beordret, at De omgående fra den tyske gesandt rekvirerer en afskrift af førerens forordning om underlæggelsen under henvisning til, at alle diplomatiske og konsulære repræsentationer hidtil har gjort partiembedsmændene bekendt med denne forordning, og at dette er helt i rigsudenrigsministerens ånd.

Gaulederen imødeser til sin tid en meddelelse fra Dem.

Heil Hitler!

Schenk.

Til landskredslederen for u[dlands-]o[rganisationen], partifælle Ernst Schäfer, København, Danmark,

— gennem chefen for u[dlands-]o[rganisationen].

Håndskrevet fodnote:

Partifælle Schäfer.

Kan jeg skrive til u[dlands-]o[rganisationen], at De har fået kopien? Th. 1/3/40

Håndskrevet i marginen:

får kopi af denne forordn[ing] i h[enhold] t[il] R[enthe]-F[ink].
22/2. 40 (signatur).

104.

Bilag m.

Kopenhagen, den 4. April 1940.

An den Persönlichen Referenten in der Leitung der Auslands-Organisation der NSDAP., Berlin.

Lieber Parteigenosse Schenk!

Unter Bezugnahme auf Ihre Schreiben vom 16. Februar und 20. März (letzteres ging am 2. April hier ein) bestätige ich, dass ich inzwischen von der Deutschen Gesandtschaft eine Abschrift der Verfügung des Führers Nr. 174 vom 4. September 1939 erhalten habe.

Heil Hitler!

Schäfer.

ad 104.

Bilag m.

Oversættelse.

København, den 4. April 1940.

Til den personlige Referent i Ledelsen af NSDAP's Udlands-Organisation, Berlin.

Kære Partifælle Schenk!

Idet jeg henholder mig til Deres Skrivelser af 16. Februar og 20. Marts (den sidste indløb her den 2. April), bekræfter jeg, at jeg i Mellemtiden af det Tyske Gesandtskab har faaet en Genpart af Førerens Resolution Nr. 174 af 4. September 1939.

Heil Hitler!

Schäfer.

105.

H. OVE HAUGSTED

28. Februar 1947.

Den Parlamentariske Kommission, Rigsdagen, København K.

Undertegnede H. Ove Haugsted, Direktør for Aktieselskabet Ove Haugsted, Danish Shipping & Warehousing Company, ønsker herved, hvis det er muligt, at den ærede Kommission søger at klarlægge den Hændelse, der fandt Sted den 9. April 1940 Kl. 7,30 i Frihavnen, da 2 af vore Lastbiler af den tyske Værnemagt blev beslaglagt og benyttet til Vaabentransport og til Transport af Medlemmerne af den engelske Legation fra Bredgade til Kastellet via Amalienborg.

Hændelsen synes maaske at være af underordnet Betydning for hele Kommissionens Arbejde, men da mine Kolleger indenfor Speditionsbranchen, som selv har haft Transporter og andet Arbejde for Værnemagten under Besættelsen, gerne henviser til, at et saa anset Firma som vort kunde stille Lastbiler til Disposition straks om Morgenen den 9. April, er det af Betydning for os, at vore højeste Myndigheder kan klarlægge den. Vi har tidligere forstaaet, at Kommissionens Arbejde sluttede ved Langelinie om Morgenen, men da jeg nu erfarer, at en Oberst ved Navn Jens Peter Petersen kan ventes hertil i de nærmeste Dage til Afhøring om Forholdene i Land, kan Spørgsmaalet muligvis nu belyses.

Den Hændelse, som fandt Sted den 9. April, da Tyskerne besatte Danmark, berørte mig ganske overordentligt, jeg var som man siger „slaaet ud", og jeg mente selv, at det var haabløst at erhverve vor gamle Position tilbage, saa mit Firma sygnede under Krigen fuldstændigt hen, idet jeg ikke ønskede nogen Forbindelse med Tyskerne. Hovedparten af Personalet fik anden Beskæftigelse, hvilket jeg gerne saa, vor Lagerbygning i Frihavnen blev solgt samt vore Lastbiler. Først nu efter Kapitulationen har vi faaet alt etableret igen, og faaet Forretningen bragt udmærket paa Fode igen.

Jeg kan oplyse, at jeg om Formiddagen den 9. April telefonerede til „Politiets Oplysning" og talte med Hr. Groes-Petersen. Jeg bad om Politiets Beskyttelse for vore to Vogne, men det blev afvist som uoverkommeligt.

I Maj 1945 lod man i „Foreningen Danske Flyvere", hvoraf jeg var Medlem af Bestyrelsen, Tilfældet undersøge med de Midler, der var til Raadighed for en hurtig Afgørelse. I den Anledning fremlagde jeg de Papirer, som kunde have Interesse for Undersøgelsen, derimellem en Rapport fra den ene Chauffør, der var nedskrevet samme Aften. Den øvrige Bestyrelse fandt ikke, at der var Grundlag for Rygterne om, at jeg havde haft Kendskab til, at Tyskerne ønskede Lastvogne til Disposition den 9. April.

Jeg formodede ikke, at Hændelsen skulde komme til at ramme mig yderligere, men da jeg fornylig hos de engelske Myndigheder søgte om Visum, for at jeg kunde overvære Søsætningen af et dansk Skib samt Overtagelsen og Prøveturene af et andet nyt Skib, blev der meddelt mig, at jeg ikke kunde opnaa Visum paa Grund af visse Forhold, som iøvrigt ikke var klarlagt med Hensyn til mit Forhold til Tyskerne.

Da jeg ikke her kan overse, hvilke Oplysninger den ærede Kommission har Brug for ved Behandlingen af Spørgsmaalet, vil jeg her slutte den korte Oversigt og henvise til vedlagte 3 Bilag og haabe paa, at Sagen kan sluttes ret snart.

Med Hilsen

H. Ove Haugsted.

Bilag 1.

ROAR HANSSON

Undertegnede, der har været ansat i A/S Ove Haugsted, Sct. Annæplads 26, fra 1936 til Juni 1940, er af Direktør H. Ove Haugsted blevet anmodet om at redegøre for mit Arbejde i Dagene omkring d. 9. April 1940. Jeg klarerede den 8. April 1940 i Frihavnen og havde bl. a. en Sending Automobildæk til Skandinavisk Motor Co. samt en Sending Autodele, der enten var til Skand. Motor Co. eller til International Harvester.

Da jeg havde Papirerne færdige den 8. April om Aftenen, fik jeg Ordre til at modtage 2 af Fa. 3 Vogne den 9. April om Morgenen.

Chaufførerne skulde veje tom Vogn paa Brovægten ved Søndre Frihavnsvej for derefter at køre hen og læsse.

Jeg mødte ved Brovægten lige tidligt nok til at se en af Vognene køre ud af Porten, og fik af Personalet i Frihavnen at vide, at Chaufførerne var blevet holdt op af tyske Soldater og med disse som Bevogtere havde faaet Ordre til at køre for „Beskytterne".

Som Referent til Undertegnede kan jeg henvise til Hr. Kaptajn Giørtz-Behrens, Flyvertropperne.

Roar Hansson.

Bilag 2.

SVEND AAGE OLSEN

København, 22. Maj 1945.

Undertegnede, der er Prokurist i Firmaet A/S Ove Haugsted, kan paa Foranledning oplyse, at den tyske Værnemagt den 9. April 1940 beslaglagde to af Firmaets Vogne i Frihavnen, at disse blev tilbageleveret den samme Dag Kl. 13,00, og vi de paafølgende Dage blev ringet op fra Kastellet 3 Gange. Hver Gang ønskedes 1 Lastautomobil, som skulde stille i Kastellet, uden at det dog blev angivet, hvortil den skulde bruges. Vi har hver Gang meddelt, at vi ikke havde Vognmandsforretning, og at vi, som Følge heraf, ikke lejede Vogne ud.

Første og sidste Gang, vi kørte for Værnemagten, var Lørdag den 13. April 1940, idet Tyskerne var meget truende: „Naar Værnemagten forlanger det, havde vi blot at efterkomme deres Ordrer for vor egen Skyld".

Da Direktør Haugsted erfarede dette, blev der straks sendt en Mand af Sted for at faa Vognen tilbage med det samme, men da denne Mand kom i Kastellet, var Vognen kørt derfra, og han havde nu det største Besvær med at komme ud igen af Kastellet.

Vi har siden undgaaet enhver Forbindelse med den tyske Værnemagt.

Kopi af Rapport nedskrevet den 9. April 1940 af Chauffør Svend Lorentzen, Hjortøgade 7, København Ø, KDAK Fortjenstmærke i Guld (20 Aar).

9. April. Om Morgenen d. 9. April mødte jeg i Garagen Kl. 7,15. Paa Vejen til Arbejdet havde jeg læst Flyveblade, hvori der stod, at de tyske Tropper var landsat i København. Jeg skulde med min Vogn ned til Frihavnen og hente en Auto til L. H. C. og kørte ind af Porten i N. Frihavnsgade og saa da, at Jernbanevogne var sat tværs over Gaden og væltede Vogne spærrede Vejen. Men da jeg var godt kendt i Havnen, kørte jeg saa af Vejen rundt om Færgestationen og kom saa ned til Vagt 2. Jeg skulde veje min Vogn, men Brovægten var lukket og Portene til Vagt 2 ligeledes. En Flok Havnearbejdere stod og talte om Begivenhederne og fortalte mig, at jeg ikke kunde faa vejet Vognen, samtidig kom min Kollega kørende og sagde, at Vejen ogsaa var spærret for ham.

Pludselig blev Porten til Vagten aabnet, og 2 Herrer, den ene tysk Militærperson, den anden civil, kom ind og spurgte efter Chaufførerne paa Vognene; da vi stod ved Siden af Vognene, svarede vi, at det var os. De meddelte os saa, at vi skulde køre for dem (den civile Herre talte dansk). Jeg svarede ham, at det ikke lod sig gøre, da vi havde Gods, som vi skulde køre, han sagde saa, at han vilde anbefale os at gøre, som der blev sagt. Jeg svarede, at hvis han absolut vilde have Vognene, maatte han tale med Direktør Haugsted om det.

Han talte derefter med Officeren, der lod til at blive vred, og han sagde et Par bestemte Ord til den civile Herre. Denne sagde nu, at vi straks skulde køre; jeg nægtede stadig, og Arbejderne, som havde fulgt vor Samtale, begyndte at anlægge en truende Holdning. Da Officeren saa dette, trak han sin Revolver fra Bæltet, og tvang min Kollega og mig til at stige ind i Vognene, samtidig tvang han Arbejderne tilbage, saa satte han sig op ved Siden af mig, og befalede mig og Kollegaen til at køre ud paa Langelinie til et Troppetransportskib; paa Vejen derud saa jeg, at der var lagt Barrikader over Vejen, saa det kneb med at komme forbi. Da vi var kommet derud, kom der straks Militær og begyndte at læsse Vognene med Ammunition, Haandgranater og Rekylgeværer. Vi kørte saa til Kastellet, hvor vi blev læsset af, og vi kørte saa Turen engang til ud til Skibet, hvor vi fik Læs igen; vi havde ca. 4 Tons paa ad Gangen pr. Læs; da vi havde læsset andet Læs af, fik min Kollega Ordre til at fortsætte, medens jeg skulde vente et Øjeblik. Lidt efter kom en Deling Soldater op paa min Vogn, alle med Rekylgeværer. De blev derefter kørt rundt paa Vejene omkring Kastellet, hvor de blev sat paa Post, 2 Mand paa hvert Sted, paa Østbanen, Grønningen, Bredgade, Amaliegade, S. Frihavnsvej, Langeliniebroen, derefter kørte vi til Kastellet igen. Jeg havde nu en anden Mand hos mig i Førerhuset, en Feltwebel? Sutter, som var knapt saa uvenlig som den første. Nu kom der 8 Soldater, bevæbnet med korte Rekylgeværer (Kuglesprøjter), op paa Vognen, 1 Kaptajn og 1 Officer (ham jeg havde først), og vi kørte ud paa Langelinie igen; derude var mange Mennesker, som stod med Cykler, og Passagen var trang, saa Pladsen var lille for den store Vogn, hvad en Cykle ogsaa fik at mærke; fra Skibet kom en lille Vogn, som jeg fik Ordre til at følge; det var just ikke nogen ringe Opgave, for Vognen havde meget travlt, vi kørte saa over Langelinie bag om Esplanaden ad Amaliegade over Amalienborg Plads til Bredgade, og min Fart var ca. 60—70 km, saa det var ingen Fornøjelsestur.

Da vi kom til Bredgade, var hele Gaden fuld af Mennesker, saa vi ikke kunde komme frem. De 8 Mand fik saa Ordre til at rydde Gaden; der blev skudt nogle Skud fra min Vogn, og Gaden blev fri. Vi kørte saa hen til det engelske Gesandtskab. Jeg fik Besked paa at vente og ikke forlade Vognen; jeg spurgte, om jeg maatte sætte mig i Forbindelse med min Chef, men det blev mig nægtet; jeg fik dog sendt Bud (en lille Dreng), og min Chef blev underrettet.

Jeg var ikke glad for Situationen, for jeg var klar over, at nu skulde der ske noget. Gaden blev ryddet for Folk, og lidt efter kom der under Bevogtning en Del Mennesker

ud af Bygningen og blev kommanderet op paa min Vogn; det var Legationens Medlemmer, med Damer og Tjenestefolk og Børn, der var arresteret. De blev nu kørt til Kastellet, hvor de paa Kirkepladsen blev visiteret og fotograferet; derefter kørte vi igen til Bredgade, hvor vi fik flere Folk til Kastellet; jeg kørte 3 Gange derned og kørte ca. 30 Personer bort fra Gesandtskabet. Efter denne Kørsel, som blev foretaget i hastigt Tempo (jeg overskred Færdselsreglerne flere Gange), blev der ½ Times Ventetid, og derefter kørte jeg Ammunition ned til Depotet i Kastellet sammen med min Kollega.

Kl. 11½ kom der nye Tropper til Kastellet fra Vordingborg, og nu blev Tyskerne helt anderledes, end de havde været om Morgenen, de var venlige og flinke og gav os Lov til at ringe til vores Firma og meddele, at vi snart kunde køre hjem. Kl. 12½ bad de os om en Regning, hvad vi ikke kunde give dem, og saa lod de os køre hjem.

C. Forsvarsminister Alsing Andersen og de militære dispositioner truffet før den 1. april 1940 m. v.

106.

Artikel i »Berlingske Aftenavis« lørdag den 27. oktober 1945.

En indsigelse fra general With mod Alsing Andersens forklaring.
Vigtig udtalelse overfor 9. april-kommissionen ganske i strid med virkeligheden.

I betænkningen til folketinget afgivet af den af tinget under 15. juni 1945 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45 findes på side 90 angående indkaldelserne følgende anført:

»Ved krigens udbrud den 1. september 1939 blev årgangene 1936 og 1937 (samt mandskab til flåden) indkaldt. Endvidere skulle årgangene 1934, 1935 og 1938 møde til et par ugers mønstring. På forespørgsel om, hvorvidt det er rigtigt, at der er truffet bestemmelse om kun at indkalde 2 årgange i et ministermøde, uden at der først er indhentet erklæring fra generalkommandoen, udtaler Alsing Andersen, at »det kan afgjort ikke være rigtigt«; han må have haft forhandling med generalkommandoen om tingene, da han ikke som civilist ville have fundet på arrangementet med hjemsendelse af indkaldt mandskab med uniform.«

Denne udtalelse er ganske i strid med virkeligheden og bør ikke stå uimodsagt, thi det er en kendsgerning, hvis rigtighed jeg personlig står inde for, at beslutningen om kun at indkalde 2 årgange ved krigens udbrud er en egenrådig bestemmelse, taget i et ministerråd, uden at forsvarsministeren havde gjort sig den ulejlighed at rådføre sig med hærens ansvarlige chef i denne vigtige sag.

Et Forslag, der afvistes.

De faktiske forhold er følgende:

Da krigen trak op, henvendte jeg mig personlig til forsvarsminister Alsing Andersen og fremsatte mundtlig forslag til indkaldelse af en mindre sikringsstyrke på 5 årgange. Ministeren svarede mig omgående, at der i et ministerråd alt var truffet bestemmelse om kun at indkalde 2 årgange. Han betydede mig, at denne bestemmelse stod fast.

Stillet overfor denne overraskende kendsgerning og uden udsigt til at kunne føre mit forslag igennem, foreslog jeg, som en beslutning af sekundær art, at indkalde 2 årgange, som af ministerrådet bestemt, og desuden at indkalde 3 årgange til mønstring i ca. 10 dage, for derefter at hjemsende dem med uniform, hvorved en senere mulig indkaldelse ved mobilisering eller til sikringsstyrkerne ville kunne gennemføres hurtigere end normalt. Jeg henstillede endvidere, at denne fremgangsmåde fremtidig blev anvendt under krigen, sålænge forholdene skønnedes at kunne tillade en omskiften af årgangene.

Et møde hos Kongen.

Dette forslag lovede ministeren at gå ind for, og ved et påfølgende møde hos Hs. Majestæt Kongen — jeg mener, det fandt sted den 1. september 1939 —, hvor

statsminister Stauning, udenrigsminister Munch, forsvarsminister Alsing Andersen samt værnscheferne var tilstede, blev det af mig fremsatte subsidiære forslag til indkaldelser fastlagt. Generalstabschefen, generalmajor Gørtz, fulgte med til Amalienborg for at være ved hånden med tekniske oplysninger vedrørende indkaldelsernes iværksættelse, men han deltog ikke i forhandlingerne.

Samme aften udsendtes en officiel meddelelse fra krigsministeriet om, at årgangene 1936 og 1937 ville blive indkaldt til uopholdeligt møde. Desuden skulle i de nærmeste dage årgangene 1934, 1935 og 1938 indkaldes til mønstring i en halv snes dage. I hovedsagen ville disse tre årgange derefter blive hjemsendt med uniform m. v., men uden våben. Samtlige befalingsmænd af reserven og enkelte faste befalingsmænd af forstærkningen skulle indkaldes. Herudover tillige et antal værnepligtige befalingsmænd af ældre årgange end 1934.

Jeg havde bøjet mig for ministerrådets beslutning, der af forsvarsministeren overfor mig var understreget som uigenkaldelig, men selv om pressen satte det hele op, som om det var en større forsvarsaktion, der her var i gang til betryggelse af landets forsvar, var forholdet i realiteten dette, at enhver skærpelse af den udenrigspolitiske situation fornuftigvis måtte forudsætte en hurtig forøgelse af denne lille beredskabsstyrke. Ministerrådets egenrådige beslutning om kun at holde 2 årgange inde, burde da ikke længere stå ved magt, men straks ændres.

Påny hos Kongen.

I første halvdel af oktober samme år — såvidt jeg erindrer omkring den 9. oktober — læste jeg i aviserne, at spændingen mellem Rusland og Finland er stigende, og at Paasikivi er sendt til forhandling i Moskva, hvor — som det senere fremgik af pressemeddelelserne — Molotov stillede krav af ultimativ karakter, således at Paasikivi måtte rejse hjem for at forelægge kravene for sin regering og få nye forholdsordrer.

Jeg blev meget urolig ved denne nye situation, der ligesom trak Norden ind i krigens farezone, og jeg forebragte Hs. Majestæt Kongen ønsket om en ny konference hos kongen, ved hvilken lejlighed jeg ville fremsætte forslag om en forøgelse af den indkaldte styrke ved hæren.

Konferencen kom i stand. De samme ministre og værnscheferne mødte påny hos Hs. Majestæt Kongen, der straks gav mig ordet. Efter en kort redegørelse foreslog jeg, at indkaldelserne forøgedes således, at der skabtes en sikringsstyrke på ialt 10 årgange, hvorved hæren i nogen grad kom på højde med den sikringsstyrke, vi rådede over i forrige verdenskrig.

Hs. Majestæt Kongen holdt derefter samråd med ministrene alene, og resultatet af mit initiativ blev, at ministeriet stod fast på kun at holde 2 årgange under fanerne.

Denne fremstilling er de tørre kendsgerningers parade, som jeg nu har anset det for rettest kommer til offentlighedens kundskab som et korrektiv til kommissionsbetænkningen, om hvilken jeg her ønsker at udtale, at læsningen af denne bog med al tydelighed slår fast, at handler man ikke, når man kan, så kan man ikke, når man skal, og løber den farefulde risiko for fædrelandets forsvar, at man stilles overfor et ubønhørligt »for silde«.

Dr. Krags noter.

Det er under denne synsvinkel, at nu afdøde minister dr. Krags udtalelse i noter vedrørende partiformandsaftenmødet den 8. april 1940 skal ses.

Dr. Krag udtaler her:

»På direkte spørgsmål fra udenrigsministeren om mit råd i denne sag svarede jeg, at jeg måtte finde noterne af 4. og 5. april (fra vor gesandt i Berlin) til-

strækkelig urovækkende til, at foranstaltninger til neutralitetens varetagelse burde være truffet, men at skride til indkaldelse af værnepligtige i løbet af natten eller morgendagen måtte jeg fraråde. Thi hvis tyskerne med fremrykning af tropper mod den danske grænse havde aggressiv hensigt, ville grænsen sandsynligvis blive overskredet i de førstkommende morgentimer, og indkaldelserne ville komme for sent og føre til en fiasko. Havde tyskerne ikke sådan hensigt, kunne man (jfr. gesandtens (den tyske) advarsel) kalde lynet ned over sig ved indkaldelser eller troppeforskydninger«.

Ville ikke, turde ikke.

Jeg er ikke enig med dr. Krag med hensyn til ikke at foretage troppeforskydninger natten 8.—9. på det meldegrundlag, der forelå, tværtimod ville en koncentration mod den jyske grænse og en omplacering af tropper til København og andre vitale objekter havde været på sin plads.

Men det står i hvert tilfælde fast, at havde regeringen fulgt mine og senere general Priors indstillinger om indkaldelse af en forsvarlig sikringsstyrke i efteråret 1939 og senest efter Altmark-affæren i 1940, ville dr. Krags »for silde« ikke have haft nogen realitetsbaggrund.

Da situationen var relativ fredelig, ville regeringen ikke, og da faren tegnede sig, turde den ikke, det er den lære, der i store træk tegnes op i kommissionsbetænkningen, og ansvaret for den beskæmmende situation den 9. april falder med sin fulde vægt på regeringen, og da navnlig på de med særligt ansvar belastede ministre og deres militære medløber, admiral Rechnitzer.

E. With.

107.

Artikel i »Social-Demokraten« den 28. oktober 1945.

Et Svar til General With.

Af *Alsing Andersen*

I »Berlingske Aftenavis« Lørdag 27. Oktober gør General With Indsigelse mod min Fremstilling i den parlamentariske Kommission angaaende Indkaldelserne ved Krigens Begyndelse den 1. September 1939, saaledes som Sagen kort er omtalt i Kommissionens Betænkning. Han hævder, at Ministeriet handlede egenraadigt, og at jeg ikke gjorde mig Ulejlighed med at konferere med den kommanderende General.

Denne Fremstilling kan jeg paa ingen Maade godkende. Efter hvad der foreligger, fremkom der den 22. August 1939 Indstilling fra Generalkommandoen om Etablering af en Sikringsstyrke. Den 28. August fremkom en anden Indstilling om Indkaldelse af 5 Aargange.

Paa disse Foranledninger og paa Grund af hele den urolige Situation drøftedes Spørgsmaalet om forskellige militære Foranstaltninger i Ministermøder den 24., 26., 29., 30. og 31. August. I sidstnævnte Møde fik jeg Bemyndigelse til at *deponere Indkaldelsesordrer* for Aargangene 1936 og 37 samt til at *klargøre* Indkaldelse af Skibsbesætninger.

Dette har jeg altsaa meddelt General With som Resultatet af Ministeriets Drøftelser. Det imødekom ikke General Withs Indstillinger, men det er noget andet, end at man handlede egenraadigt udenom Hærens Chef.

Hvad man havde besluttet, var desuden kun at *klargøre* Indkaldelsesordrerne. Selve Beslutningen om, hvilke Indkaldelser der skulde finde Sted, blev først truffet den følgende Dag, den 1. September, i et Møde hos Kongen, efter at Værnenes Chefer — som General With selv skriver — havde haft Lejlighed til at deltage i Drøftelsen. Her vedtog man det Forslag, som jeg i Samtalen med General With Dagen i Forvejen havde lovet at gaa ind for — saaledes at man foruden de to nævnte Aargange ogsaa indkaldte tre andre Aargange til en kortere Mønstring, hvorefter de kunde hjemsendes med Uniform.

Selv om Regeringen altsaa ikke imødekom General Withs Indstillinger, er der intet Grundlag for den voldsomme Karakteristik af Sagens Behandling, som General With har givet.

108.

Artikel i »Berlingske Aftenavis« den 9. november 1945.

Lad kendsgerningerne tale om 9. aprils tragedie
af generalløjtnant *Erik With.*

I et gensvar i »Socialdemokraten« af 28. oktober d. å. til min indsigelse i »Berl. Aftenavis« af 27. f. m. mod fhv. forsvarsminister Alsing Andersens udtalelser i den parlamentariske kommission om indkaldelserne til hæren ved krigens udbrud den 1. september 1939 bestrider folketingsmanden min ret til at hævde, at han som forsvarsminister ved denne lejlighed handlede egenrådigt og ikke gjorde sig den ulejlighed at konferere med hærens ansvarlige chef, inden ministerrådet traf afgørelse i dette vigtige spørgsmål.

Folketingsmanden skriver:

»Efter hvad der foreligger, fremkom der den 22. august 1939 indstilling fra generalkommandoen om etablering af en sikringsstyrke. Den 28. august fremkom en anden indstilling om indkaldelse af 5 årgange.

På disse foranledninger og på grund af hele den urolige situation drøftedes spørgsmålet om forskellige militære foranstaltninger i ministermøder den 24., 26., 29., 30. og 31. august. I sidstnævnte møde fik jeg bemyndigelse til at deponere indkaldelsesordrer for årgangene 1936 og 1937 samt til at klargøre indkaldelse af skibsbesætninger.

Dette har jeg altså meddelt general With som resultatet af ministeriets drøftelser. Det imødekom ikke general Withs indstillinger, men det er noget andet, end at man handlede egenrådigt uden om hærens chef. Hvad man havde besluttet, var desuden kun at klargøre indkaldelsesordrerne. Selve beslutningen om, hvilke indkaldelser der skulle finde sted, blev først truffet den følgende dag, den 1. september i et møde hos kongen. .....«

Den kommanderende generals indstilling.

Idet jeg foretrækker at lade kendsgerningerne tale, understreger jeg, at folketingsmandens fremstilling ikke er holdbar.

Den 22. august 1939 sender chefen for generalkommandoen til forsvarsministeren en indstilling, hvor der peges på, at den tyske hærs fredsstyrker er stærkt forøget, at der er koncentreret så mange tropper ved den polske grænse, at Tyskland kan gå til angreb uden at gennemføre fuld mobilisering.

Jeg slutter min skrivelse med følgende ord: »Uanset, at der ikke fra nogen side kan spores tegn på en trusel rettet særlig mod Danmark, må jeg under disse forhold, hvor man ikke kan vente yderligere varsel, hvis krisen skulle udvikle sig til krig, anse det for uforsvarligt for vort vedkommende ikke at træffe ekstraordinære militære sikkerhedsforanstaltninger. Jeg skal derfor indstille, at der snarest sker en

forøgelse af fredsstyrken ved samtlige afdelinger, således at disse i hovedsagen bringes på fuld styrke.«

I generalkommandoen regner man med, at indkaldelse af 5 årgange vil bringe afdelingerne op på to trediedele krigsstyrke, og da jeg ikke hører noget om en afgørelse med hensyn til min indstilling, søger jeg ministeren og får her at vide, at ministerrådet alt har truffet bestemmelse om kun at indkalde 2 årgange. Ministeren fastslår med al tydelighed, at denne ministerrådets beslutning står fast og ikke vil blive ændret. Jeg havde ved fremmødet personlig fremsat forslag om indkaldelse af 5 årgange og måtte overfor ministerrådets kategoriske bestemmelse på stedet anmode ministeren om i hvert fald at gå med til at indkalde 5 årgange, således, at de to blev liggende under fanerne, medens de tre kun mønstrede i 10 dage og derefter hjemsendtes med uniform.

Jeg stilledes overfor et fait accompli, det er dette jeg kalder for egenrådighed, og jeg fastslår atter, at hærens chef indtil dette tidspunkt var holdt udenfor afgørelsen af denne vigtige sag.

Der foreligger ingen skriftlig indstilling om de nævnte 5 årgange fra generalkommandoen, ej heller nogen skriftlig bekræftelse på indkaldelsen af de 3 mønstringsårgange, som ministeren lovede at gå ind for. Den i folketingsmandens svar i »Social-Demokraten« omtalte indstilling af 28. august 1939 er kun et dateret exposé udarbejdet i generalstaben til brug for krigsministeriet. Det er ikke en tjenstlig skrivelse stilet til forsvarsministeren eller krigsministeriet.

Ulemperne ved kun at indkalde to årgange.

Nævnte exposé giver iøvrigt ministeren al viden om, hvilke ulemper indkaldelsen af kun 2 årgange vil medføre. Jeg har bl. a. noteret mig følgende:

»— Det er med 2 årgange ikke muligt at få kompagnierne på mere end 70—80 mand, batterierne på mere end 2—3 kanoner, medmindre man formindsker antallet af kompagnier og batterier m. m. Men dette vil medføre omflytning på et stort antal folk og derved påny uorden i hele den planlagte organisation.

For generalkommandoen må det ledende synspunkt derfor være først og fremmest at skabe fasthed indenfor afdelingerne ved at give dem

1) fuldstændige befalingsmandsrammer,
2) en så stor mandskabsstyrke, at hele kerneorganisationen kan opstilles og kun supplementsmandskabet indenfor enhederne mangler.

Hertil vil behøves mindst 5 årgange mandskab foruden rekrutterne, hvilket giver ca. to trediedele af den fulde styrke.«

Jeg spørger: I fald regeringen vil fravige hærens krav om 5 årgange og beslutte sig for 2 årgange, havde der da ikke været al anledning til, at forsvarsministeren havde kaldt hærens chef og meddelt ham dette, inden ministerrådets afgørelse faldt?

Da ministrene og værnscheferne den 1. september kaldtes til H. M. Kongen, var det ikke for at diskutere sager, der var afgjort, men det var, for at statsministeren kunne lade planerne for indkaldelserne blive redegjort for kongen og for at orientere Hs. Majestæt om den endelige beslutning, der bl. a. var taget for hærens vedkommende, og anmode om kongelig sanktion af indkaldelsesordrernes iværksættelse både med hensyn til årgange og befalingsmandsgrupper.

Regeringen synes at være blind og døv.

Jeg skal slutte med at understrege udviklingens fatale gang, der er ret illustrerende for danske borgere og måske retledende for fremtidens forsvarsministre ud fra den sandhed, der ligger i ordene:

Af fortids gerning skal man drage fremtids lære! — I august 1939, da krigen trækker op, kræver chefen for generalkommandoen 5 årgange indkaldt til hæren, således at afdelingerne kan bringes op på to trediedeles styrke.

Dette afslås af regeringen, der kun vil gå med til at holde 2 årgange inde.

— I oktober 1939, da en russisk-finsk krig tegner sit Mene-Tekel på væggen, stiller chefen for generalkommandoen forslag om indkaldelse af 10 årgange, for at hæren rede i rette tid fuldt ud kan udnytte de forsvarskræfter, som det ringe hærbudget her giver mulighed for at opstille.

Regeringen afviser og står fast ved de to årgange.

— Fra 1. december 1939 afløses jeg af general Prior ved min afgang fra hæren. Han stiller ligeledes i den efterfølgende tid krav om sikringsstyrkens forøgelse. I begyndelsen af 1940 taler tilmed Altmark-affæren sit tydelige sprog om Norden i farezonen. De 2 årgange formindskes. Alt dette til trods for, at den udenrigspolitiske situation stadig skærpes.

Regeringen synes at være både blind og døv. Man har skubbet de kommanderende ansvarlige generalers råd og indstillinger til side, ligesom man i sidste øjeblik ganske underkender kommandørkaptajn Kjølsens og kammerherre Zahles fortrolige og urovækkende indberetninger. Det er selvgodhedens og selvrådighedens vise politik, der sidder i højsædet, alt koncentreret i udenrigsminister Munchs person, og den 9. april 1940 står man ganske uforberedt og må tage konsekvenserne af en oplagt kapitulationspolitik — den munchske politik — ganske i strid med den af rigsdagen under 19. januar 1940 bestemte fastholden af neutralitetens hævdelse, hvilket vil sige, efter jævn mands opfattelse, at man selvsagt skal sætte alle kræfter ind på at forsvare det, man vil vogte: sin neutralitet, sin frihed og sin ære.

Under rigsdagsdebatten udtaler socialdemokratiets ordfører, Hartvig Frisch, at også den arbejderklasse, på hvis vegne han talte, står rede til at sætte ind alt, hvad vi råder over af produktionskraft og snilde, af udholdenhed og magtmidler for at bevare vort land.

Det var en frimandstale, vi alle var glade for at høre. Desto større blev skuffelsen, da virkeligheden gjorde den til tomme ord.

Rigsdagsbeslutningen var det folkestyrede Danmarks ordre til regeringen, men regeringen lod rigsdagen snakke neutralitetspolitik og førte selv den munchske selvopgivelsespolitik videre, og da til slut den tyske gesandt fremsætter truende advarsler, selvsagt ikke af kærlighed til os, men fordi det ligger i Tysklands interesse at møde så liden modstand som muligt, når overfaldet kommer, så gav man fuldstændig op og vågnede først, da man havde fået økseslaget i hovedet, og dansk forsvarspolitik blev stillet overfor virkelighedens prøve og faldt sammen med et brag.

Dette er den 9. aprils tragedie, og for fremtidens politikere må vi håbe, at dagens lære må være den, at man ikke kan være så tåbelig neutral, at man fornægter kendsgerningerne, for så udsletter man sig selv.

Erik With.

III. Statens civile luftværn april 1940.

109.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

1. december 1949.

Til indenrigsministeriet.

Til kommissionen er fra en person, der mener, at følgende nedenfor af ham skildrede hændelse vil kunne belyse spørgsmålet om, hvorvidt der før den 9. april 1940 havde været aftaler mellem danske og tyske myndigheder om en tysk besættelse af Danmark, modtaget følgende:

„CB-politiet i København blev i største hast indkaldt til tjeneste torsdag den 14. marts 1940 med iklædning og træning for øje. Der var ikke mulighed for at få orlov, selv ikke til aftalt, presserende arbejde, hvilket der ved kurserne i efteråret 1939 og efter den 10. april 1940 altid blev taget hensyn til. Indkaldelsen gjorde et meget febrilsk indtryk bl. a. derved, at der ikke var sørget for kapper eller regntøj til trods for, at der havde været i alt fald et halvt år til at sørge for den nødvendige udrustning. Uanset denne alvorlige mangel, der først blev rettet flere dage efter indkaldelsen den 10. april 1940, fandt øvelser sted på et tidspunkt, da vejret var meget slud- og regnfuldt."

Kommissionen tillader sig således foranlediget at anmode om, at ministeriet snarest belejligt hertil fremsender en kortere redegørelse for det omhandlede forhold.

Holm.

Eigil Olsen.

110.

INDENRIGSMINISTERIET

København, den 26. januar 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I skrivelse af 1. december 1949 har kommissionen udbedt sig en kortere redegørelse vedrørende den stedfundne indkaldelse af C. B.-politiet i København til tjeneste torsdag den 14. marts 1940 med iklædning og træning for øje.

Civilforsvarsstyrelsen har i en herfra indhentet erklæring af 21. januar 1950 udtalt, „at statens civile luftværn på det daværende tidspunkt, såvel som under hele den anden verdenskrig, stedse måtte have opmærksomheden henledt på, at der uden varsel kunne indtræffe begivenheder, som måtte nødvendiggøre en aktivering af det civile luftværn.

Baggrunden for den i sagen omtalte hurtige indkaldelse må netop — såvidt sagen nu erindres — have været led i en sådan, af de almindelige verdensbegivenheder motiveret aktivering af luftbeskyttelsen. Dette var så meget mere naturligt, fordi der ved indenrigsministeriets bekendtgørelse af 12. marts 1940 var fastlagt en mørklægningsøvelse i Storkøbenhavn i dagene 18.—20. april 1940, og hvortil der til polititjeneste i København med kort varsel måtte indkaldes yderligere C. B.-mandskab til uddannelse."

Til denne erklæring kan indenrigsministeriet henholde sig, idet man med hensyn til fastsættelsen af tidspunktet for den omhandlede mørklægningsøvelse kan oplyse følgende:

Efter tidligere henvendelse fra krigsministeriet om spørgsmålet og efter forudgående forhandlinger med de interesserede kommunale myndigheder og luftværnsmyndigheder foreslog indenrigsministeriet i skrivelse af 8. februar 1940, at øvelsen blev afholdt i marts eller begyndelsen af april måned 1940. Den endelige fastsættelse af tiden for øvelsen til den 18.—20. april 1940 skete først umiddelbart før udsendelsen af indenrigsministeriets fornævnte bekendtgørelse efter forhandling med krigsministeriet, der oprindelig i skrivelse af 17. februar 1940 havde foreslået den 13.—14. april, men senere bad om udsættelse for at kunne fuldende forberedelserne.

Et eksemplar af indenrigsministeriets bekendtgørelse af 12. marts 1940 vedlægges.

J. Smærum.

K. O. Møller.

Indenrigsministeriets Bekendtgørelse Nr. 134 af 12. Marts 1940.

Bekendtgørelse angaaende Afholdelse af en Mørklægningsøvelse i det storkøbenhavnske Luftbeskyttelsesomraade.

I Medfør af § 7, 2. Stk., i Lov Nr. 180 af 29. April 1938 om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb bestemmes herved efter Aftale med Krigsministeriet følgende:

I Tidsrummet fra Torsdag den 18. April 1940 Kl. 19 til Lørdag den 20. April 1940 Kl. 5 afholdes en Mørklægningsøvelse omfattende hele det storkøbenhavnske Luftbeskyttelsesomraade (København og Frederiksberg og Kommunerne i Københavns Amtsraadskreds).

I dette Tidsrum bringes de for Omraadet udarbejdede Luftbeskyttelsesplaner, herunder Politiets Planer og den kommunale Mørklægningsplan, til Udførelse i det Omfang, Øvelsens Gennemførelse gør dette fornødent.

Med Hensyn til Afblænding eller Slukning af den offentlige Gadebelysning, Køretøjers Belysning samt iøvrigt alle offentlige eller private Lyskilder gælder Bestemmelserne i Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 31. August 1939 angaaende Mørklægningsforanstaltninger.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab.

Indenrigsministeriet, den 12. Marts 1940.

Bertel Dahlgaard.

Egede Larsen.

IV. Andre forhold.

111.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 15. Oktober 1947.

+ 1 Pakke Bilag.

Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45.

Under Henvisning til Kommissionens Skrivelse af 26. September 1947 angaaende Foretagelse af politimæssige Undersøgelse vedrørende de nærmere Omstændigheder ved Standsningen af et Vejarbejde ved Færgelejerne i Gedser i Dagene før 9. April 1940 skal man hoslagt fremsende nogle Rapporter optaget af Københavns Politi.

A. L. Elmquist.

Erik Vetli.

Bilag.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI
Hovedstationen.

Den 6. Oktober 1947.

Rapport.

I Anledning af vedlagte Skrivelse af 26. f. Md. fra *Den af Folketinget under 19. December 1945 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45* stilet til Justitsministeriet og d. 29. s. Md. tilstillet Politidirektøren i København har jeg i Dag indfundet mig hos *Civilingeniør Knud Højgaard*, Evaldsgade Nr. 9, der efter Aftale blev truffet til Stede.

Kmp. forklarer, at han er kommet i Besiddelse af de i Skrivelsen omtalte Oplysninger af Formand Ahrens fra Entreprenørfirmaet *Laur. Larsens Eftf.*, Tværgade Nr. 8, Nykøbing Falster. Omtalte Entreprenørfirma havde faaet noget Vejarbejde paa Kmp.s. Gaard, og herunder talte Kmp. en Dag med Formand Ahrens, der fortalte ham om sine Iagttagelser i Gedser. Kmp. mente, Oplysningerne var saa vigtige, hvorfor han ret omgaaende paa sit Kontor lod det nedskrive, og han overdrog et Eksemplar til *Christmas Møller*.

Herudover kan Kmp. intet yderligere oplyse, men som anført i vedlagte Skrivelse var der Vidner paa Formand Ahrens' Udtalelser.

Hornslet,
Kriminalassistent.

Kontinueret d. 7. Oktober 1947.

Jeg har i Dag indfundet mig hos Formand *Hans Christian Magnus Ahrens*, f. d. 8. Oktober 1896 i Maribo, Bopæl: *Skovbovej Nr. 4, 1.*, der efter forudgaaende Aftale blev truffet hjemme.

Han blev gjort bekendt med Anledningen til min Henvendelse og anmodet om ikke at omtale, at der er rettet Henvendelse til ham i samme Anledning, hvilket han lovede at efterkomme.

Han forklarer, at han paa det nævnte Tidspunkt arbejdede for Entreprenørfirmaet Laur. Larsens Eftf., ved Carl Olsen & Carl Petersen, Tværgade Nr. 8, Nyk. F., og at han havde arbejdet der i ca. 19 Aar. Ca. 8 Dage før d. 9. April 1940 havde Kmp. af sit Firma faaet Ordre til at paabegynde en Udvidelse af Gade og Kloakanlægget ved Broklapperne til Færgelejerne i Gedser. Han og en Kollega paabegyndte en Udgravning tværs over Vejen, der fra Amtsvejen fortsætter til Færgelejerne. Udgravningen strakte sig i tildels hele Vejens Bredde, og gjorde ialtfald denne absolut ufarbar. Den var ca. 3 m dyb og ca. 3 m bred foroven. Herefter paabegyndte han en Gennembrydning af Kajmuren, der er ca. 1 à 1½ m tyk, og dette Hul blev hugget fra Bunden af Udgravningen, idet det skulde føres ud i Havet

under daglig Vande. Han vil mene, at han naaede ca. 1 m igennem, hvorefter han holdt op, da Resten skulde hugges udvendig fra, og forinden dette kunde lade sig gøre, skulde Vandet spærres ude fra Stedet.

Herudover var der transporteret Arbejdsskure, forskellige Materialer, Rør, Singels m.m. ud til Stedet.

Den Kollega, som Kmp. arbejdede sammen med, var til Tider Ekstraarbejder ved Færgerne enten som Ekstramatros eller Fyrbøder, ialtfald var han Ekstraarbejder ved De danske Statsbaner. Der var nemlig stillet som Betingelse ved Arbejdets Udførelse, at der skulde anvendes Statsbanernes Ekstraarbejdere i saa stor Udstrækning som mulig.

Dagen efter den Dag, da Arbejdet blev stoppet — efter Kmp.s. Opgivende d. 6. April — havde han faaet Tilsagn om 5 à 7 Mand, og Arbejdet skulde saa egentlig have været sat i Gang.

Fredag Aften — altsaa Fredagen før 9. April — henvendte Kmp.s Mester, Entreprenør *Carl Petersen*, sig paa Kmp.s Bopæl om Aftenen ved ca. 21-Tiden, og han sagde, at nu skulde Arbejdet i Gedser stoppes, og Kmp. maatte sørge for, at Vejen blev ført tilbage i sin oprindelige Stand, hvilket saa igen vilde sige, at Udgravningen skulde kastes til. Mesteren sagde, at Ordren lød paa, at Arbejdet »skulde stoppes midlertidig«, og de talte derefter sammen om Grunden, og herunder fortalte Kmp., at han havde set, at der havde gaaet Folk fra Statsbanerne og maalt op paa Stedet, og at man saa nok alligevel vilde have Vejen ført igennem ved »Portørgaarden«, hvorved man vilde faa udlignet det kedelige S-Sving, som Vejen har, og dette havde nemlig været paa Tale tidligere.

Ordren, som Kmp. fik af sin Mester, lød paa, at det skulde være omgaaende, og Kmp. fik den Opfattelse, at Mesteren havde faaet Ordren pr. Telegram eller ved Ekspresskrivelse.

Lørdag d. 6. April tog Kmp. saa til Gedser, hvor han gik i Gang med at dække Udgravningen til, og dette Arbejde blev tilendebragt samme Dag. Han var derefter hjemme Søndag og rejste Mandag d. 8. April paany til Gedser, hvor han foretog Oprydning, idet han siger, at der var givet Ordre til, at Vejen skulde være farbar i hele sin Bredde.

M.H.t. at der i Skrivelsen staar anført, at Kmp. var klar over, at Ordren til at stoppe Arbejdet var givet pr. Telefon af den Banemester, under hvem Arbejdet sorterer, siger han, at han som anført fik den Opfattelse, at Ordren var kommet pr. Telegram eller Ekspresskrivelse, og at Overbanemesteren saa havde ladet dette gaa videre til hans Firma, men han har ikke set noget til hverken et Telegram eller en Skrivelse, og han er klar over, at nu afdøde Overbanemester Rasmussen, der ogsaa var Bygningsinspektør i Byen, selv kunde stoppe et saadant Arbejde.

Om Tirsdagen d. 9. skulde han igen have været til Gedser for at fjerne Materialer, men det blev paa Grund af Forholdene ikke til noget, og den Dag udtalte han til Entreprenør Petersen, at nu var han blevet klar over, hvorfor Vejen skulde gøres farbar og Arbejdet blev stoppet, hvormed han hentydede til, at Tyskerne skulde bruge Vejen, idet han vil hævde, at de ikke kunde have passeret Udgravningen eller kørt hen over den, før de havde dækket den til. Han husker ikke, hvad Petersen svarede dertil.

M.H.t. Spørgsmaalet om den intensive Sejlads paa Gedser, siger han, at »de sejlede lige saa stærkt de kunde, uden Ophold,« det var ganske vist lige efter en

haard Isvinter, og der havde ikke været sejlet længe — den ene tyske Færge, siger han, kunde slet ikke sejle i Is, og den anden meget daarligt —, og det var egentlig den almindelige Opfattelse og ogsaa hans, at det var Gods, der havde ophobet sig paa tysk Side paa Grund af Isen, men han siger, at Godset tildels forblev i Gedser, naar det var naaet dertil, og han tilføjer, at der kom flere Jernbanevogne med almindelige Personbiler — smaa Ford Eifel Vogne —, men de var alle uden Dæk og Slanger og forblev staaende paa Jernbanevognene, direkte paa Fælgene. Han mener, at der ialtfald var over 50 Stk. saadanne almindelige Personmotorvogne. Der var ogsaa andre Jernbanevogne — lukkede —, men de var tillukkede og plomberede, saa han kan ikke sige noget om, hvad disse Vogne indeholdt.

Han vil mene, at denne Sejlads fandt Sted i ca. 8 Dage før d. 9. April, og m.H.t. at Vognene tildels alle forblev paa Sporene i Gedser, har han talt med Jernbanefolkene, der udtalte, at der formentlig var saa overfyldt med Vogne paa Sjælland, og at dette var Grunden til, at det gik saa smaat med at fjerne Vognene fra Gedser. Han siger, at der blev kørt Vogne bort fra Stedet, men han syntes, at det gik langsomt.

Herudover kan han intet yderligere oplyse.

Oplæst, vedtaget.

Jeg har derefter indfundet mig hos Entreprenør *Carl Petersen* (68 Aar), Gaabensevej Nr. 105, Nyk. F., der blev truffet hjemme. Kmp. blev gjort bekendt med Anledningen til min Henvendelse, hvorefter han erklærer, at han intet egentlig husker til det omhandlede Forhold. Han husker godt, at der skulde noget Arbejde i Gang i Gedser med Udbedring af Vej og derunder Afvanding, og han husker, at han een Gang var med Formand Ahrens dernede, da Arbejdet skulde paabegyndes. Han husker ligeledes, at Arbejdet blev stoppet, men hvorfor eller hvornaar det blev stoppet husker han ikke, og han har absolut ikke sat noget særligt i Forbindelse hermed. Han husker ikke, hvorfra Ordren kom, men han vil anse det for givet, at det har været nu afdøde Overbanemester *Rasmussen*, Nyk. F. Station, der har givet den, og det kan være sket pr. Telefon eller mundtlig, idet Overbanemesteren ofte kom direkte over paa Kontoret i Tværgade, hvis der var noget at omtale med de Arbejder, som hans Firma udførte.

Han er derefter gjort bekendt med, at Ahrens har forklaret, at Kmp. var paa Ahrens' Bopæl og gav ham Ordre til at stoppe Arbejdet og bringe Vejen tilbage i sin oprindelige Stand, og hertil siger han, at det er muligt, dog husker han ikke dette, men at han henvendte sig paa Ahrens' Bopæl var intet usædvanligt, og han vil stadig hævde, at der dengang ikke har forekommet ham noget mærkeligt i, at Arbejdet blev stoppet. Han tilføjer, at der saavidt han husker ikke skulde være gravet i Vejen, idet der først skulde graves en Brønd med Udløb i Vandet.

Kmp. lover at indfinde sig paa sit Kontor i Dag Kl. 14 for evt. gennem Bøger eller Papirer at søge konstateret, hvorledes Ordren til Standsning af Arbejdet blev givet m.v.

Jeg har derefter indfundet mig hos Petersens Kompagnon, *Entreprenør Carl Olsen* (68 Aar), *Frohmsgade Nr. 15*, Nyk. F., der blev truffet hjemme paa Bopælen. Kmp. forklarer, at hans Firma gennem mange Aar har arbejdet for De danske Statsbaner, og han husker ogsaa det omtalte Arbejde, der straks efter blev stoppet, men hvorfor det blev stoppet, ved han ikke, og han siger, at Arbejdet aldrig senere

igen er paabegyndt eller udført. Kmp. har aldrig tidligere tænkt paa noget mærkeligt i, at Arbejdet blev stoppet, og indtil nu har han haft den Opfattelse, at det var Tyskerne, der efter Besættelsen stoppede Arbejdet. Efter at være gjort bekendt med Ahrens' Forklaring siger han, at der saa maa foreligge det, at nu afdøde Banemester Rasmussen, enten pr. Telefon eller personlig, har givet Ordre til at stoppe Arbejdet, men han husker intet herom.

Kmp. lover i Dag Kl. 14 at være paa sit Kontor, for at han sammen med sin Kompagnon kan gennemgaa Papirerne vedr. det omtalte Stykke Arbejde.

Jeg har derefter i Dag Kl. 14 indfundet mig i *Entreprenørfirmaet Laur. Larsens Eftf.* v. Carl Olsen og Carl Petersen, Tværgade Nr. 8, Nyk. F., hvor begge Indehavere nu var til Stede.

Det er derefter konstateret, at der ikke findes nogen skriftlig Ordre paa, at Arbejdet skulde stoppes. Jeg har faaet forevist en udateret og uunderskrevet Forespørgsel paa De danske Statsbaners Papir, der skal vedrøre det her omtalte Arbejde, og begge Kompagnoner siger, at den er skrevet af daværende Baneingeniør Tulstrup, Nyk. F. Firmaet har efter denne Forespørgsel givet Tilbud paa Arbejdet, der omfattede Istandsættelse af Vejen m.v., hvorefter de har faaet overdraget at udføre det.

Der er derefter forevist mig en Protokol, hvor en enkelt Side er paaskrevet saaledes:

1940 Danske Statsbaner, Vejarbejde i Gedser.

Aprl. 5.	v. Kloak 18 a. $^1/_{34}$	24,	12.
	Ahrens Rejse	5,	40.
Aprl. 12.	17 a. $^1/_{24}$ + $^2/_{75}$	28,	81.

Indehaverne forklarer, at det er alle de Udgifter, der har været i Forbindelse med det af Ahrens omtalte Arbejde paa Vejen i Gedser.

Det maa herefter anses for givet, at Ahrens kun har været i Gedser i alt 4 Dage, nemlig: Torsdagen d. 4., Fredagen d. 5., Lørdagen d. 6. og Mandagen d. 8. April 1940.

Datoen d. 5. April, hvor der er opført 24 Kr. 12 Øre + Ahrens Rejse 5 Kr. 40 Øre, er en Fredag og Ahrens' Lønningsdag, og han har altsaa til og med denne Dato haft 18 Timer i Gedser. Datoen d. 12. April er den efterfølgende Fredag, hvor Ahrens igen faar Løn, og denne Gang for 17 Timer, formentlig for d. 6. og 8. April, idet han har været i sit Hjem Søndagen d. 7.

Kmp. siger, at han nu husker, at der skulde graves Hul ned ved Kajmuren, idet den skulde gennembrydes, saa man kunde føre et Afløb ud i Havet. Kajmuren er ca. 1 à $1^1/_4$ m. tyk, og Udløbet skulde være under daglig Vande. Statsbanerne havde til Arbejdet leveret Brønde, Rør, Singels m.m. Han husker, at Ahrens talte en Del om, at han skulde have lavet nogle særlige lange Mejsler for at naa gennem Muren, derimod mente han ikke, der var gravet i Vejen, men han har som forklaret ikke været paa Stedet mere end den første Dag.

Herudover kunde Kmp. Petersen intet yderligere oplyse.

Kmp. Olsen, der har overværet Petersens Forklaring, siger, at han intet yderligere husker.

Nuværende *Overbanemester K. Hove,* Bygningsinspektør i Nyk. F., er i Dag truffet paa Banegaarden i Nykøbing Falster. Kmp. erklærer, at han intet kender til

omhandlede Forhold, og tilføjer, at de nævnte Materialer stadig staar i Gedser, men han kender intet som helst til, at Arbejdet har været sat i Gang, og intet til, hvorfor det igen blev stoppet.

Efter at være gjort bekendt med Forholdet tilføjer Kmp., at det nævnte Vejarbejde, efter hans Mening, ikke vilde have haft nogen Betydning ved Besættelsen, idet der er endnu en Vej til og fra Færgelejerne nemlig »den gamle Adgangsvej«, der er kortere og i absolut farbar Stand. Kmp. foreviste et Rids, der viser Færgelejerne med Veje, Bygninger, Spor m.v., og her ses den omtalte »gamle Adgangsvej«. Kmp. vil foranledige fremskaffet et saadant Rids, der vil blive tilstillet Afdelingen.

M.H.t. den omtalte intensive Sejlads i Dagene før 9. April siger Kmp., at den kender han intet til, men det kan have sin ganske naturlige Forklaring deri, at Isen først lettede ved den Tid, og der behøver ikke at være noget mærkeligt i dette Forhold, idet man maatte kunde forvente, at der havde ophobet sig en ikke ringe Mængde Gods, som man saa, da Farvandet var blevet sejlklart, har sat Fart paa med at faa sejlet over.

Herudover kan Kmp. intet yderligere oplyse.

Jeg har derefter truffet *Sektionsingeniør J. Larsen* ved 4. Banesektion i Næstved, der forklarer, at han intet egentlig kender til dette Spørgsmaal, men han vil undersøge Sagerne vedrørende dette Stykke Arbejde for om muligt at faa konstateret Aarsagen til, at Arbejdet blev stoppet, og om, hvem der eventuelt har givet Ordre til, at det blev stoppet. Han tilføjer, at hans Forgænger: Sektionsingeniør S. N. Tulstrup, der nu er tjenestegørende ved 1. Distrikt i København, mulig kan give yderligere Oplysninger.

Kmp. vil inden førstkommende Fredag skaffe disse Oplysninger, og skulde der i hans Papirer være konkrete Ting, er det aftalt, at jeg indfinder mig hos ham førstkommende Fredag, i modsat Fald vil han give Afdelingen telefonisk Underretning.

Kmp. tilføjer, at selv om Vejen havde været opgravet som beskrevet, vilde dette ikke være nogen egentlig Hindring, idet der findes to Veje til Færgelejerne — nemlig udover den omtalte Vej »den gamle Adgangsvej«, der var en absolut farbar, makademiseret Vej.

Kmp. vil ligeledes sørge for, at der tilstilles Afdelingen et Rids visende de beskrevne Forhold »Stationsplan af Gedser«.

M.H.t. den intensive Sejlads paa Ruten i disse Dage siger Kmp., at dette meget vel kan skyldes Isvinteren det Aar og den deraf følgende Ophobning af Jernbanevogne og Gods, hvorfor det vil være naturligt, naar Farvandet blev frit, da at sejle kraftigere end normalt.

Herudover kunde Kmp. intet yderligere oplyse.

Jeg har derefter paany indfundet mig hos *Formand Ahrens*, der blev spurgt under Hensyn til det af Firmaet oplyste m.H.t., at han kun ialt har været 4 Dage i Gedser, og han siger hertil, at det saa nok skal passe. Han har saa arbejdet d. 4. og 5. med Opgravning og Gennembrydning af Kajmuren og derefter d. 6. og 8. April har tildækket Hullet og ryddet op i Materialerne. Han var ganske rigtig i sit Hjem Søndagen d. 7. April 1940 og tilføjer, at der ikke var givet Ordre til Søndagsarbejde, idet han vilde have kunnet huske, hvis dette havde været Tilfældet.

Oplæst, vedtaget.

Hornslet,
Kriminalassistent.

Kontinueret d. 8. Oktober 1947.

Sektionsingeniør J. Larsen, Næstved, meddeler i Dag pr. Tlf. her til Afdelingen, at han nu har fundet Sagen frem vedrørende det omtalte Stykke Arbejde, og det fremgaar, at der i 1939 er bevilget 8000 Kr. til Arbejdets Udførelse. Fremgangsmaaden er herefter den, at der bl. a. udfærdiges 2 Arbejdssedler; den ene indsendes, naar Arbejdet er arbejdsmæssigt afsluttet, og den anden naar Regningen fremkommer.

Paa den ene af disse Arbejdssedler staar der uden Datoangivelse og uden Underskrift Ordet »Udsat«. Der staar intet om Grunden til Udsættelsen. Saa vidt Kmp. kan se, er det underskrevet af hans omtalte Forgænger, Sektionsingeniør Tulstrup.

Herudover fremgaar der ikke yderligere til Oplysning af Sagen om Arbejdet.

Kmp. oplyser videre, at nu afdøde Overbanemester Rasmussen, der var en Del syg, ialtfald har været paa Stationen til d. 17. April 1940, saa han har ialtfald været der i Dagene omkring d. 9. April 1940.

Sluttelig oplyser Kmp., at »den gamle Adgangsvej« i Aarene 1945—46 er blevet højnet noget, for at Vogne bedre kan faa af- og paalæsset, men som Adgangsvej til og fra Færgerne har den hele Tiden været i Orden, og han siger, at han kan huske, at Tyskerne ogsaa anvendte denne Vej, bl. a. kan han huske at have set, at de havde deres Heste bundet og samlet ad denne Vej.

Herudover kan Kmp. intet yderligere oplyse.

Sektionsingeniør Tulstrup er i Dag forgæves søgt truffet.

Hornslet,
Kriminalassistent.

Kontinueret d. 9. Oktober 1947.

Der vedlægges Skrivelse af 8. ds. fra De danske Statsbaner, hvorefter er modtaget det omtalte Rids, hvorpaa der med brunt er vist Tilkørselsvejene til Færgelejerne.

Hornslet,
Kriminalassistent.

Kontinueret d. 10. Oktober 1947.

Jeg har derefter i Gaar og i Dag indfundet mig hos *Sektionsingeniør S.N.* Tulstrup, De danske Statsbaner, Bernstorffsgade Nr. 20, 2., der er udspurgt under Hensyn til i Sagen nu fremkomne.

Kmp. erklærer, at han godt husker det omtalte Arbejde, men det var indtil nu egentlig hans Opfattelse, at Vejarbejdet ikke blev udført paa Grund af Besættelsen, idet som han siger, der ikke var nogen Anledning til at lave en Vej bedre til Tyskernes Brug.

Han husker, at han havde faaet bevilget Penge til en Forbedring af Vejen, idet Amtet havde gjort sin tilstødende Vej i Orden, og Statsbanerne skulde saa lave deres Del i Stand. Til dette Formaal havde Kmp. skaffet Materialer, og han husker, at han ogsaa havde skaffet Brønde, idet Vejen samtidig skulde rigtig afvandes.

Hvornaar Arbejdet blev sat i Gang, og hvornaar det blev stoppet, kan han ikke sige, men han har ganske rigtig »midlertidig stoppet« Arbejdet, men det var efter Besættelsen, idet han ikke syntes, at der var nogen Anledning til at lave Vejen bedre til Tyskernes Brug.

Efter at være gjort bekendt med Formand Ahrens' Forklaring siger Kmp., at hvis han har gravet Vejen op i hele sin Bredde, saa er dette forkert, selvfølgelig skal Vejen ikke graves op, før der er skaffet Afløb, og naar den saa graves op, skal ialtfald den ene Kørebanehalvdel være fri, eller ogsaa maa Udgravningen tildækkes i Kørebanehøjde med Planker og lignende. Nok var Køretrafikken ikke særlig stor paa Vejene paa den Tid, men Vejen skulde dog være farbar. Han mener ikke selv at have set denne Udgravning, men han hævder, at den ialtfald ikke skal være 3 m dyb. Den skal være lavest længst væk fra Udløbet i Havnen, derefter falde langsomt for tilsidst i »et Styrt« at naa Udløbet, det vil derfor ikke være urimeligt, hvis Overbanemester Rasmussen har givet Besked paa at gøre Vejen farbar, men Kmp. husker altsaa intet herom.

Paa Forespørgsel siger Kmp., at *Rasmussen* var en Mand paa 66 Aar, meget anset i Byen og velkendt, og han havde ret frie Tøjler m.H.t. Arbejdet, som han kendte særdeles godt, og Rasmussen havde absolut Kompetence til at stoppe et Arbejde, hvis han f. Eks. ikke var tilfreds med dets Udførelse, og han tilføjer, at man jo ikke i længere Tid kunde have en Vej liggende opgravet tværs over.

M.H.t. Anvendeligheden af »den gamle Adgangsvej« siger Kmp., at den udfor begge Færgelejer var en absolut farbar Automobilvej, hvorimod den for Resten var at sidestille med en 2. Klasses Bivej, men absolut farbar.

M.H.t. Standsningen af Arbejdet kan Kmp. intet yderligere oplyse, og han har som anført aldrig tænkt sig noget mærkeligt i, at det blev standset.

M.H.t. den intensive Sejlads i de 4 Dage, da Ahrens var i Gedser, udtaler Kmp. sig med, at Isvinteren jo kan have spillet ind, men det har han ellers intet Kendskab til.

Kmp. har paa Anmodning ladet foretage Undersøgelse m.H.t., om det kan skaffes oplyst, hvad der er ankommet til Gedser af Jernbanevogne i de Dage, og han har faaet konstateret, at Sedlerne vedrørende ankomne Vogne gemmes paa Stationen i eet Aar, derefter sendes de til Direktoratet, hvor de 5 Aar senere bliver afgivet til Papirmøllen; der er saaledes ingen Mulighed for at faa dette yderligere fastlagt.

Herudover intet yderligere til Oplysning.

Hornslet,
Kriminalassistent.

Kontinueret d. 11. Oktober 1947.

Sektionsingeniør S. N. Tulstrup meddeler i Dag pr. Tlf., at han af sine gamle Lommebøger har konstateret, at han har været i Gedser d. 27. Marts og 10. April 1940, og han kan saaledes ikke have set noget til den omtalte Udgravning.

Hornslet,
Kriminalassistent.

112.

Berlingske Aftenavis 18. november 1949.

Blev Arbejdet standset for at hjælpe Tyskerne?

Nye Oplysninger i den parlamentariske Kommission om Begivenhederne forud for 9. April

Af den parlamentariske Kommissions Beretning fremgaar, at Kommissionen under Arbejdet med Højgaard-Gruppen har faaet sin Opmærksomhed henledt paa en hidtil ukendt Begivenhed vedrørende 9. April, som vil blive nærmere undersøgt. Det drejer sig om nogle Vejarbejder ved Gedser, som blev indstillet umiddelbart før Besættelsen, saaledes at Vejene bragtes i farbar Stand.

Det er Civilingeniør *Knud Højgaard*, der har givet Kommissionen Oplysningerne under sin Afhøring i Kommissionen. Civilingeniøren oplyser, at han 1. Juli 1940 har noteret:

— Lørdag den 29. Juni berettede Formand Arens, som er ansat i Entreprenørfirmaet L. Larsens Efterfl., ved en Samtale med Ingeniør Højgaard paa »Orupgaard«, følgende:

Arens' Firma, som igennem mange Aar for D.S.B. har udført alt forefaldende Vedligeholdelsesarbejde ved Færgelejerne i Gedser, var i Begyndelsen af April beskæftiget med en Ombygning af Adgangsvejene til Færgelejerne. I Arbejdet indgik Udførelsen af nogle Kloakledninger paa langs og paa tværs af de nævnte Veje. Vejene var i betydelig Udstrækning gennemskaaret af Udgravninger til Ledningerne, og saaledes ufarbare for Automobilkørsel. Arbejdet gik endnu Fredag den 5. April sin normale Gang. Om Aftenen, ved 9-Tiden den 5. April, gav den Banemester, under hvem dette Arbejde sorterede, telefonisk Entreprenørfirmaet Ordre til omgaaende at indstille Anlægsarbejdet, tilfylde alle Udgravninger og bringe Vejene i farbar Stand. Denne Ordre udførtes saaledes, at alt var i Orden til Vejtrafik Mandag den 8. April.

Formand Arens meddelte videre, at der i den sidste Uge før den 9. April havde været en meget intensiv Godstrafik sydfra til Gedser Station. Et stort Antal lukkede tyske Jernbanevogne var ankommet og hensat paa Sporene i Gedser. Der blev ikke givet nogen Oplysning om Vognenes Indhold eller Bestemmelsessted. Umiddelbart efter Besættelsen blev disse Vogne af Tyskerne transporteret nordpaa. Det kan anses for givet, at de indeholdt Krigsmateriel og Forsyninger til Besættelsestropperne.

Ingeniør Højgaard oplyste i Kommissionen, at han havde henledt *Christmas Møllers* Opmærksomhed paa disse Oplysninger, men han ved ikke, om Sagen er blevet undersøgt. Heller ikke den parlamentariske Kommission var i Besiddelse af Oplysninger om disse Spørgsmaal, og Højgaards Meddelelse har givet Anledning til Undersøgelser. Resultatet af dem vil først blive meddelt i en senere supplerende Beretning om 9. April.

D-n.

113.

DE DANSKE STATSBANER
1. distrikt.

København V., d. 9. januar 1950

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Ved skrivelse af 6. december 1949 — uden jour.-nr. — til 4. banesektion i Næstved har kommissionen anmodet sektionen om på en med skrivelsen fulgt plan af Gedser station at angive stedet for de vejarbejder, der fandt sted i dagene omkring den 9. april 1940, og hvis standsning har givet anledning til, at kommissionen foretager undersøgelser af nævnte sag.

I denne anledning har man her ladet udarbejde en ny plan nr. BI 49/375[1]), på hvilken man med brun farve har farvelagt de veje, der danner adgangen til Gedser station og færgelejer. Som det vil ses af planen, er vejforbindelserne af en sådan art, at til- og frakørsel fra færgelejerne kan ske dels ad en vej øst for og dels ad en vej vest for stationen.

De i kommissionens skrivelse omhandlede vejarbejder fandt sted ved den østlige adgangsvej og bestod, så vidt sektionsingeniør S. N. Tulstrup, der på daværende tidspunkt var leder af banesektionen i Næstved, oplyser, af rendegravninger, der blev udført på to steder, omtrent således som det er angivet med røde kryds[2]) på planen. Rendegravningerne blev udført af hensyn til en forbedret vandafledning fra vejen, der var påtænkt hovedistandsat. Sektionsingeniøren kan intet oplyse om, hvorvidt disse rendegravninger strakte sig ind i vejbanen, men selv om de skulle have gjort det på en sådan måde, at vejen var blevet midlertidig ufarbar, ville til- og frakørsel til station og færgelejer kunne have fundet sted ad vejen vest for stationen, hvilken vej tidligere var den egentlige adgangsvej til stationen.

Den med kommissionens skrivelse af 6. december 1949 fulgte plan følger hoslagt tilbage.

Endvidere vedlægges en af sektionsingeniør S. N. Tulstrup under 29. december 1949 udarbejdet redegørelse vedrørende det i kommissionens skrivelse omhandlede forhold. Til denne redegørelse har man intet at tilføje.

Herschend.

E. Thybo.

[1]) Bilag 1, indlagt bagest i nærværende bind.
[2]) På kortet angivet i cirkler.

Bilag 2.

DE DANSKE STATSBANER
1. distrikt.
Sektionsingeniør *S. N. Tulstrup*

København, den 29. decbr. 1949.

1. distrikt.

I anledning af en artikel i Berlingske Aftenavis for fredag den 18. november 1949 med overskrift: Blev arbejdet standset for at hjælpe tyskerne? skal jeg oplyse følgende:

I februar 1939 foreslog jeg, der dengang var chef for 4. banesektion, Næstved, at vejbefæstelsen på adgangsvejen fra landevejen i Gedser by til Gedser station og færgelejer blev forbedret ved oprivning, pålægning af skærver og tjærebehandling (såkaldt toplagsfyldning). Sidst i november 1939 blev der givet mig den herfor fornødne bevilling; men på grund af den fremrykkede årstid (vinter) kunne arbejdet ikke da påbegyndes.

Samtidig med vejforbedringen var det hensigten at udføre en afvanding af vejen ved anbringelse af nogle rendestensbrønde langs denne og afløbsledninger herfra ud til havnebassinet mellem færgelejerne og den gamle station. På det vejstykke, der i denne forbindelse har interesse, nemlig vejstykket syd for stationsforstanderboligen, skulle den forbedrede vej have en bredde af 5 m, og den havnebassinet nærmeste vejkant kom derfor til at ligge ca. 5 m fra kajindfatningen. For ikke at skulle gennembryde denne svære indfatning skulle afløbsledningerne føres ud til vandet i bassinets to hjørner, dels umiddelbart op til det østre færgeleje, dels ved tilslutning til en allerede tilstedeværende afløbsledning med udløb i hjørnet ved den gamle station.

I vinterens løb blev arbejdet, der skulle udføres under ledelse og tilsyn af overbanemesteren i Nykøbing Fl., forberedt ved indkøb af rør og rendestensbrønde, der blev taget på lager. Endvidere rekvirerede overbanemesteren sten- og grusmaterialer hos mig til levering i Gedser. Da forholdene for arbejdets udførelse sidst i marts måned 1940 blev gunstige, lod han afvandingsarbejdet påbegynde. Imidlertid ville den givne bevilling bortfalde ved finansårets udløb den 31. marts 1940, og det var usikkert, om genbevilling ville finde sted i det nye finansår. Den 3. april 1940 gav jeg derfor overbanemesteren meddelelse om, at arbejdet foreløbig skulle stilles i bero, samt at de af overbanemesteren rekvirerede vejmaterialer var afbestilt.

Genbevilling fandt ikke sted, og arbejdet kom ikke til udførelse i de kommende år. da vejen, som forholdene udviklede sig, praktisk talt udelukkende blev brugt af den tyske værnemagt, og man derfor ikke fandt anledning til at ofre penge på dens vedligeholdelse.

Jeg var i Gedser den 27. marts 1940 og så da, at afvandingsarbejdet for vejen var påbegyndt ved opgravning af render for ledningerne bag kajmuren i de nævnte to hjørner. Af de nævnte bevillingshensyn var jeg betænkelig ved arbejdets påbegyndelse så nær finansårets afslutning og mener, at jeg har nævnt dette mundtligt overfor overbanemesteren. I tiden indtil den 3. april, da jeg skrev til overbanemesteren om at stille arbejdet i bero, har jeg antagelig undersøgt mulighederne for en snarlig genbevilling af det fornødne beløb.

De opgravninger, jeg så den 27. marts 1940, kunne ikke på nogen måde være til ulempe for vejtrafikken, da de lå langt fra selve vejen. hvor langt opgravningerne muligt var nået. inden arbejdet standsedes, ved jeg ikke, da jeg ikke påny kom til Gedser før

den 10. april 1940, da jeg førte et motortog dertil fra Næstved for at undersøge, om banelinien var klar til genoptagelse af den indstillede toggang. Jeg har ingen plan kunnet finde, der viser det påtænkte afvandingssystem, og erindrer ikke, om det var tanken at føre ledninger på tværs af vejen eller kun til dennes udkant mod havnen. Bestemmelserne herom er antagelig kun truffet mundtlig mellem overbanemesteren og mig i efteråret 1939 forinden rekvireringen af ledningsmaterialerne.

Har der skullet føres rendegravninger gennem vejen, har denne måttet udføres med overdækning af renderne med kørebroer af planker samt udførelse af renderne stykkevis, så vejtrafikken har kunnet foregå uden om det sted, hvor der arbejdedes, og eventuelt henvises til at benytte den gamle adgangsvej fra landevejen til stationen og færgelejerne vest for stationen.

Oplysninger svarende til de foran givne gav jeg for nogle år siden til en kriminalbetjent (?), hvis navn jeg ikke har noteret mig, da han ringede mig op. Jeg forstod på ham, at opringningen skyldtes nogle udtalelser af en arbejder hos entreprenørfirmaet Lauritz Larsens Eftf., Nykøbing Fl., der havde været beskæftiget i Gedser. Jeg forstod endvidere, at han ikke tillagde disse udtalelser nogen betydning, og har ikke siden skænket dem en tanke.

Tulstrup.

114.

Information 28. november 1949.

Nye oplysninger om 9. april:

Telefonerne i Gedser blev afbrudt allerede 8. april, klokken 23

Gik tyskerne allerede i land ved 2-tiden paa Sydfalster?

DEN SIDSTE BERETNING fra den parlamentariske kommission og de oplysninger, der er fremkommet om, at kommissionen i et senere bind vil søge begivenhederne omkring 9. april nærmere belyst, bl. a. ogsaa om der er hold i visse kredses paastande om, at besættelsen var aftalt i forvejen, har faaet en journalist ved »Lolland-Falsters Stifttidende« til at anstille nærmere undersøgelse ved Gedser for at faa belyst, hvad der skete natten til den 9 april 1940.

Kom tyskerne allerede kl. 2?

Han oplyser idag, at Gedsers telefonforbindelse med omverdenen blev afbrudt allerede den 8 april kl. 23 ved, at telefontraadene blev klippet over i et bælte henover Sydfalster. Man har haft en bestemt mand, som iøvrigt er bleven afskediget for unational holdning efter befrielsen, mistænkt, men beviser er der aldrig fremkommet.

Endvidere oplyser journalisten, at den tyske færge »Mecklenburg« om aftenen telegraferede fra Warnemunde, at den ikke kunde passe natturen paa grund af maskinskade og færgepersonalet i Gedser havn gik derfor hjem med undtagelse af en toldmand, der lagde sig til at sove Lidt i 3 vaagnede han ved støj og opdagede da, at »Mecklenburg« var ved at løbe ind i Gedser havn med slukkede lanterner. Han gjorde vrøvl, men fik ikke sagt ret meget, før soldaterne pludselig vrimlede i land.

Iøvrigt har man formodning om, at et hold tyske soldater allerede er gaaet i land ved 2-tiden fra en motorbaad. Disse oplysninger vil antagelig blive genstand for en nærmere undersøgelse til den sidste 9 april-beretning, hvor ogsaa »Information«s afsløringer i sin tid af den tyske femtekolonne paa Langelinjekajen i København vil blive omtalt.

m.

115.

Nationaltidende 29. november 1949.

Fem 9. April-Spørgsmaal, der kræver Undersøgelse

Tyskerne gik i Land paa Falster og marcherede 40 km, uden at Militæret fik Meddelelse herom

Jernbanemand, der paastaas at have givet Togkontoret i København telefonisk Meddelelse, underskrev Erklæring om at have »taget fejl«

EN af den 9. Aprils stadig uopklarede Gaader er, hvorledes det har været muligt, at tyske Tropper kunde gaa i Land paa Falster, uden at de direkte interesserede militære Instanser blev underrettede.

Landgangen paa Falster og Forholdene i Forbindelsen dermed indeholder i det hele taget saa mange opsigtvækkende Momenter, at det vil kræve en nøje Undersøgelse, inden den afsluttende 9. April-Beretning udsendes fra den parlamentariske Kommission, der i sine hidtidige Beretninger paa en paafaldende Maade har ladet dette Spørgsmaal ligge.

Det berøres i Virkeligheden kun af Oberst *Harrel*, der 9. April 1940 var Chef for 5. Regiment i Vording-

Fortsættes Side 9, Sp. 1.

9. April-Spørgsmaal

Fortsat fra Side 1.

borg og med Føje kritiserer, at han ikke blev alarmeret.

De Spørgsmaal, der i første Række rejser sig, er følgende:

1. **Er det rigtigt, at Landgangen paa Falster fandt Sted væsentligt før Grænseoverskridelsen i Sønderjylland? De hidtil offentliggjorte Beretninger giver ingen Oplysning herom.**
2. **Er det rigtigt, at Statsbanernes Togkontor i København blev underrettet af Tjenestemænd paa Falster uden at lade Beskeden gaa videre til militære Instanser?**
3. **Er det rigtigt, at Telefonledningerne tværs over Sydfalster blev overklippet 8. April Kl. 23, idet dog Statsbanerne fortsat havde Telefonforbindelse med Falster?**
4. **Er det rigtigt, at Toggangen paa Sydbanen paa Falster aflyses ret kort efter, at tyske Tropper har indfundet sig paa Falster?**
5. **Hvad er Forklaringen paa, at et Entreprenørfirma (som omtalt af Ingeniør Højgaard) den 5. April fik Besked om at gøre Udfaldsvejene fra Gedser Færgeleje i Stand?**

Man undrer sig iøvrigt noget over, at disse Spørgsmaal ikke allerede er besvaret i de tidligere Beretninger, da Oberst Harrel allerede i 1945 ved sin Afhøring har henledt Opmærksomheden paa Begivenhederne paa Falster.

Oberst Harrel udtalte da til Kommissionen:

— For mig staar som det grelleste af alt det grelle, der skete den Dag, og som meget stærkt illustrerer, hvorledes Generalkommandoen og Generalstaben har disponeret, nemlig, at tyske Tropper kan sættes i Land og marchere 40 km gennem dansk Land, uden at der kommer en Melding derom.

De gaar i Land ved Gedser og marcherer ganske stille gennem hele Falster, 40 km, med en Kolonne, og der kommer ingen Melding til mig om det, skønt jeg staar dernede ...

Jeg har spurgt, hvorledes det kunde gaa til, og General *Prior* siger, at det var, fordi Telefonen til Falster var afbrudt.

Det er fuldstændig forkert. Telefonen var ikke afbrudt til Falster. Der bliver telefoneret fra Statsbanernes Folk om denne Kolonne, som gaar i Land ved Gedser og om dens Bevægelser, og det bliver hørt i Vordingborg, og Manden der spørger fra Togkontoret i Generaldirektoratet, om han ikke skal meddele mig det, men det skal han ikke blande sig i.

Og det er ikke mig alene, der er forbavset over det. Men Krigsministeren, som ellers ikke har været om sig i denne Historie, skriver ogsaa — ganske vist ikke i en Skrivelse til mig men til Ministeriet for offentlige Arbejder, at det maa anses som højst forbavsende, at Harrel, der har Kommandoen dernede, ikke faar at vide, at der marcherer Tropper gennem Falster.

Oberst Harrel udtalte paa vor Henvendelse i Gaar, at han faa Dage efter 9 April fik at vide, at en Jernbanemand, der havde Vagt den Nat, havde ringet til Togkontoret i København. Da han havde spurgt, om han skulde meddele det passerede til Garnisonskommandanten, fik han den Besked, at det skulde han ikke. Der blev senere indenfor Ministeriet for offentlige Arbejder foretaget en Undersøgelse, hvorefter den paagældende Tjenestemand underskrev en Erklæring om at have »taget fejl«. Det er endvidere oplyst overfor Oberst Harrel, at en Stationsmester ved en af de mindre Stationer skal have indberettet, at Tyskerne kørte paa Falsters Landeveje.

Umiddelbart er det svært at forstaa, at man kan »tage fejl« af, om man ser tyske Tropper paa Vejene eller ej. Men iøvrigt maa det være muligt at faa disse Sager fuldt opklaret og at finde frem til de Paagældende, saa den parlamentariske Kommission kan faa autentisk førstehaands Besked.

Landgangen skal være sket Kl. 3

Landgangstidspunktet staar hen i det uvisse. En Medarbejder ved »Lolland-Falsters Stiftstidende« har undersøgt Spørgsmaalet og er naaet til det Resultat, at den tyske Færge »Mecklenburg« allerede Kl. 3 om Morgenen den 9. April løb ind i Gedser Havn med slukkede Lanterner, hvorefter Soldater vrimlede i Land. Det overværedes af en Toldembedsmand. Man har iøvrigt Formodning om, at et Hold tyske Soldater er gaaet i Land allerede Kl. 2 Nat med Motorbaade.

Selv om der regnes med Kl. 3, er det fem Kvarter før Grænseoverskridelsen i Sønderjylland, som man i Generalkommandoen fik Besked om en halv Snes Minuter efter, at den Kl. 4,15 var sket, medens der af de hidtidige Beretninger intet fremgaar om, at man er blevet underrettet om Landgangen, der fandt Sted paa Falster over en Time tidligere!

Regimentschef, Oberst Harrel i Vordingborg fik overhovedet ingen Besked om den fjendtlige Besættelse, før der Kl. 5,20 indløb en lokal Melding om Faldskærmstropper ved Masnedø.

Sabotage af Telefon-Ledningerne

Naar Militæret ikke selv havde Poster paa Falster, hænger det utvivlsomt sammen med det Forbud, der den 8. Marts blev nedlagt mod, at Tropperne flyttedes. Trods dette er det ubegribeligt, at Fjenden kan staa i Landet i over en Time, uden at det vides hos de vedkommende Myndigheder. »Lolland-Falsters Stiftstidende« oplyser, at Telefonforbindelsen fra Gedser blev afbrudt 8. April Kl. 23 ved Overskæring af Telefonledninger. Der er heller intet fremkommet i den parlamentariske Kommissions Beretninger om, hvilke Forholdsregler dette, der jo næppe ret længe har kunnet forblive uopdaget, har medført.

Fra fhv. Løjtnant *Guldbergs* Beretninger stammer Paastanden om Afbrydelse af Toggangen paa Sydbanen efter den tyske Landgang. Man savner her Oplysning om, for det første hvorvidt Paastanden er rigtig, for det andet, om Ordren til Afbrydelse af Toggangen i givet Fald er udgaaet fra København og paa hvilket Tidspunkt, det er sket.

Alt i alt vil der være Brug for en dybtgaaende Specialundersøgelse af de højst paafaldende Forhold ved den tyske Landgang paa Falster den 9. April. *Kj.*

116.

Information 12. december 1949.

NYE OPLYSNINGER OM 9. APRIL:

Tyske officerer gik i land paa Falster forklædt som fiskere

Det var dem, der overskar telefonledningerne, hævder nyopdukket vidne

DEN parlamentariske kommission har til brug for den afsluttende beretning om, hvad der skete den 9. april 1940, anmodet politiet om at foretage visse afhøringer paa Falster.

Anledningen er dels de oplysninger, ingeniør *Højgaard* har givet kommissionen om, at hovedvejen fra Gedser paa mystisk maade skal være blevet klargjort midt under nogle reparationer netop i dagene før 9. april, dels de ubekræftede meddelelser, der fremkom forleden om, at den tyske landgang ved Gedser fandt sted flere timer førend i det øvrige land, og at telefonnettet fra Gedser til det øvrige land blev afbrudt allerede før midnat.

Vedrørende det sidste, ikke uvæsentlige punkt, er »Information« nu i stand til at bringe en ny oplysning

Den stammer fra en læser, som før og under krigen var bosat i Nordøsttyskland. Vedkommende har efter at have set meddelelsen i »Information« om de overklippede telefontraade, meddelt

Engang under krigen blev en ung tysk soofficer indlagt paa et lazaret i Nordtyskland paa samme stue som den paagældende danskers bedste ven. Den unge soofficer fortalte, at han havde deltaget i aktionen mod Danmark. Om aftenen den 8. april sejlede han sammen med et par andre tyske soofficerer i fiskerbaad fra Warnemünde til Gedser. De var forklædte som fiskere, men bevæbnede. Landgangen fandt ikke sted i Gedsers havn, men et lille stykke udenfor, og det første de tyske officerer foretog sig var at overskære telefonledningerne Derefter gik de stadig forklædt ned til færgeiejet, hvor den tyske færge, som bekendt ganske uventet for det danske personale, der havde faaet meddelelse om, at natturen var aflyst, kom ind med tropperne ved 3-tiden.

Tyskerne kunde ikke faa broklappen til at gaa ned, men tilsidst fik man en dansker, der naturligvis intet anede om, hvad lasten rummede, til at hjælpe sig.

Først derefter kastede de tyske officerer forklædningen og sluttede sig til tropperne.

Dette er den tyske soofficers fremstilling. Ved de politiafhøringer, der alligevel nu skal finde sted, vil det sikkert være muligt at faa opklaret, om den har sandsynlighedens præg.

m.

117.

Artikel i »Lolland-Falsters Stiftstidende«, fredag den 24. februar 1950.

„Der har hidtil hersket ret uklare Opfattelser af, hvorledes Besættelsen udviklede sig den 9. april 1940 i Gedser. En gammel Gedserbo, vor Medarbejder, Forfatteren *Carl Østen*, indleder i Dag en Serie Artikler, hvori han formidler de autentiske Oplysninger om, hvorledes Forholdene udviklede sig. Der fremkommer i denne Serie Ting, som endnu ikke er Den parlamentariske Kommission bekendt. Følg med fra Begyndelsen!

9. April 1940:

Første autentiske Beretning om, hvordan Tyskerne indtog Gedser.

En Serie Artikler, der belyser Enkeltheder vedrørende Besættelsen, som endnu ikke er kendt af Den parlamentariske Kommission.

Det bedste og mest autentiske Øjenvidne til Landsætningen af de tyske Tropper, som var overført med Rutens tyske Færge „Mecklenburg", er Togbetjent *Karl V. Petersen*, Gedser, der i 1940 var Stationsarbejder ved samme Station, og der havde Tjeneste om Natten mellem den 8. og 9. April. Hans Beretning lyder saaledes: Jeg var mødt til Tjeneste den 8. Kl. 22. Mit væsentligste Arbejde var at hjælpe med ved Vogn-Rangering. Desuden skulde jeg hejse eller sænke Broklapperne i begge Færgelejer ved henholdsvis Færgernes Afsejling eller Ankomst, et Arbejde, der normalt tilkom Rejsegodsmanden, men hans Tjeneste ophørte Kl. 1.

Efter at de normale Eksprestogs-Færger var suspenderet ved Vinterkøreplanens Ikrafttræden (Okt. 1939), var Færgernes Nat-Sejlads omkring 9. April saaledes, at den danske Færge „Danmark" afgik fra Gedser Kl. 4 Morgen og den tyske — „Mecklenburg" eller „Schwerin" — ankom til Gedser mellem Kl. 6—7.

Mystisk Aflysning af tyske Færgers Ekstratur.

Men den 8. April havde Gedser Station fra Warnemünde faaet Besked om, at begge tyske Færger vilde ankomme paa en Ekstra-Tur til Gedser samme Dag mellem Kl. 20—21, hvilken Meddelelse senere annulleredes med den Begrundelse, at de alligevel ikke kom paa Grund af indtruffen Maskinskade, et Forhold, vi blev gjort bekendt med, da vi mødte til Tjeneste den Aften.

Som sædvanlig havde vi ved 3,30-Tiden denne 9. April-Morgen begyndt at rangere Vogne om Bord i „Danmark", der, som normalt, laa i Færgehavnens østre Leje, og *vi havde just faaet rangeret det første „Træk" (det Antal Vogne, Færgen kunde rumme i sin ene Side om Bord), da jeg, der stod ved Enden af Broklappen for at afvente næste Træk, sammen med et Par Matroser faar Øje paa Toplanternerne paa et Skib, som staar Havnen ind.*

Hvor stort Skibet var, eller af hvad Art, kunde vi ikke bedømme, fordi vi fra den Plads, hvor vi stod, kun havde den snævre Synsvidde, som den halve Side af „Danmark"s Vogndæk frembrød, altsaa nærmere forklaret: Vi saa Lanternerne midt igennem Færgen. Det er kun muligt at kigge gennem denne, naar dens Bovport er oppe, hvilket den var denne Morgen, eftersom Færgen, ogsaa som normalt, laa med Forstævnen inderst i Lejet. Vi gisnede paa, at det ankommende Fartøj var den Kreaturdamper, som plejede at komme hver Tirsdag. Kl. var da ca. 3,35. Nogle Minutter efter ser vi saa til vor Overraskelse, at den tyske Færge er ved at glide ind i vestre Leje.

Forlangte, truende med en Pistol, Svinget til Færgeklappen.

„Mecklenburg" viste det sig senere at være. Jeg siger saa til Rangérlederen, at jeg maa over for at sænke Klappen, hvilket skete ved elektrisk Kraft. Mekanismen sattes i Gang ved et Sving, der altid havde sin Plads i Rejsegodsekspeditionen. Efter at jeg havde hentet det derinde og gennem Færgehallen var naaet hen til Klappen, var Færgen kommet helt ind i Lejet. Kl. var da omkring 3,45—3,50. Der var ikke noget usædvanligt at bemærke om Bord i Færgen. Forrest paa den stod som sædvanlig en Styrmand, en Sønderjyde, som jeg kendte, samt nogle Matroser, hvis Ansigter jeg ogsaa kendte. Og bag dem igen en tysk Godsvogn.

Næppe havde jeg fuldendt Nedfiringen af Klappen, før Styrmanden i et noget bestemt Tonefald beder om at faa Svinget overgivet, noget, der aldrig er hændt før. „Hvad mener De med det?" spørger jeg ham noget overrasket. — „Jeg skal have det Sving", siger han saa. Hans Krav er mig stadig lige gaadefuldt. Men da jeg saa pludselig ser, at han har en Revolver i Haanden, og da man er vant til at adlyde en Overordnet, selv om denne i dette Tilfælde var en tysk Færgemand paa Gedser Station, smider jeg baade ærgerlig og tvivlende Svinget hen paa Motorkassen, som findes paa Siden af Galgen, hvorfra Styrmanden straks bemægtiger sig det.

Et Blink, og Soldaterne vrimlede frem.

Medens jeg endnu staar tvivlende, gaar han ind paa Midten af Klappen og blinker med en Lommelampe ind mod Færgen. I næsten samme Øjeblik vrimlede det paa Klappen med tyske Soldater, som var bevæbnede med Geværer og Haandgranater. Nogle var endda forsynet med Revolver i Haand, klar til at skyde. Soldaterne havde saa stærk Fart paa, at de første snublede over en langs med Klappen liggende Trosse, som de ikke kunde se i Mørket. Som en Flok løsslupne Kreaturer styrtede de forbi mig søgende forskellige Veje ind til Stationen.

Jeg raaber til Styrmanden: „Hvad er dette her for noget? I maa jo ikke holde Manøvrer her". Hans Svar herpaa var blot et hovent, satanisk Grin. Saa løber jeg hen til Stations-Kontoret for at underrette den vagthavende Overassistent, men Tyskerne var kommet mig i Forkøbet. De havde da besat Kontoret, hvor de straks havde aftaget alle Høre-Tragter af hver eneste Telefon. Derpaa iler jeg tilbage til Rangér-Pladsen, hvor jeg drøfter med Rangérlederen, hvad alt dette dog skal betyde. At det var Indledningen til vort Lands Besættelse stod os ærlig talt ikke helt klart paa dette Tidspunkt. Saa hurtigt var Begivenhederne faldet Slag i Slag.

Hvordan vi blev arresteret.

Vi havde ikke staaet og talt sammen ret mange Sekunder, før en Marine-Befalingsmand og to menige Landsoldater kom og beordrede os til at følge med dem. De førte os om til og ind i Kontoret, hvor vi blev sat under Bevogtning sammen med Overassistenten. Undervejs fik jeg bemærket, at Godsvognen fra Færgen nu stod paa Sporet i Land. Bag den holdt et Diesellokomotiv, som altsaa ogsaa havde været med over paa Færgen. Rundt om os vrimlede det med Soldater, saa man skulde tro, at Hitler havde sendt en hel Armé for Indtagelsen af det vigtige Knudepunkt Gedser. Ligeledes vrimlede det med Motorcykler, der med deres vedvarende infernalske Larm gjorde det hele mere enerverende.

Inde paa Kontoret havde en stor, tyk Officer taget Ophold. Han var iøvrigt i lang Tid efter 9. April garnisoneret i Gedser, af hvis Beboere han fik „Kælenavnet" „Mel og Gryn". Her paa Kontoret fik vi saa Lejlighed til at læse det noksom bekendte „Oprob", der i Mellemtiden var blevet slaaet op paa Væggen.

Rangérlederen havde blokeret Sporet.

Efter en Times Forløb blev vi ført ind i Fællesklasses Ventesal, hvor i Forvejen under Bevogtning befandt sig hele „Danmarks" Besætning samt en Tolder og en Kriminalbetjent, kort sagt hele det fungerende Personel. Tyskerne kunde dog ikke selv klare Maskineriet i „Danmark", eftersom de beordrede en Mand af Maskinbesætningen tilbage til Færgen, men selvfølgelig under stadig Bevogtning. Klokken godt 7 hævedes vor Arrest, og vi fik Lov at gaa hjem. Vi saa nu, at „Mecklenburg" var afgaaet og den anden tyske Færge „Schwerin" ligge i Lejet. Med den var ankommet yderligere Tropper samt militære Vogne.

Inde i selve Byen passerede vi stærkt bevæbnede Vagtposter, som havde taget Opstilling ved saa at sige hvert eneste Gadehjørne.

For Resten havde Diesellokomotivet haft svært ved at komme ud fra Færge-Sporet, fordi dette Spor var blokeret af Vogne fra vor Rangering. Og det var Rangérlederens Skyld! Som dygtig Rangérleder udskød han altid „Oprydningsarbejdet" til Kl. 4, altsaa efter at „Danmark" var ekspederet. Saa disse vore efterladte Vogne paa den vestlige Rangérplads forsinkede Tyskerne i at komme ud paa Strækningen.

Undervejs hjem, hvor hele Gedsers Befolkning stod og drøftede Overfaldet, erfarede vi, at Tyskerne for at hindre al Togtrafik, havde smidt Ilden ud af alle Lokomotiver, baade af vort Rangérlokomotiv, alle Lokomotiverne i Remisen samt paa det, der stod forspændt et Godstog, som skulde være afgaaet Kl. 4.

Vil man nu spørge mig, siger Togbetjent Petersen til sidst, hvorfor jeg er sikker paa de opgivne Tidspunkter, kan jeg henvise til følgende Normal-Tider: „Danmark" afgik altid Kl. 4, vor Rangering af Vogne dertil begyndte Kl. ca. 3,30, ligesom Godstoget ogsaa altid afgik Kl. 4.

Togkontoret troede ikke paa, hvad man sagde i Fiskebæk.

Fra anden Side kan jeg fra denne begivenhedsrige Morgen berette om en Tildragelse, selv om den ikke hører Gedser til. Stationsmesteren paa den nærliggende Fiskebæk Station havde, da han Kl. godt 4 havde hørt og set tyske motoriserede Kolonner jage afsted ovre paa Landevejen, straks ringet Togkontoret i København op for at meddele sine Iagttagelser. Man svarede ham blot: „Aah, hold K...". Saa absurd var Tanken om Tysker-Besættelsen her som mange andre Steder, slutter Karl V. Petersen.

Carl Østen."

118.

Artikel i »Lolland-Falsters Stiftstidende«, mandag 27. februar 1950.

„Carl Østen bringer i denne Artikel en Interview med Købmand S. V. Hendriksen, som var den første Gedserbo, der ufrivilligt maatte gaa Tyskernes Ærinde 9. April. Carl Østens 1. autentiske Skildring af Begivenhederne 9. April bragtes her i Bladet den 24. Februar.

I Løb gennem Gedsers Gader den 9. April med Tyskerne i Hælene.

Tyskernes første Maal efter Landgangen var Telefoncentralen og Betjentens Bolig.

Købmand S. V. Hendriksen var utvivlsomt den første Dansker i Gedser By, hvem Tyskerne tvang til at kontakte med sig, hvilket han kan bebrejde sin Aarvaagenhed. Købmanden fortæller:

„Jeg vaagnede denne April-Morgen ved at høre Støvletramp paa Gaden, altsaa Langgade og den Gade, der er Hovedfærdsels-Aaren til og fra Gedser, og aabnede Vinduet i et Kvistværelse. der er beliggende paa 1. Sal, for nærmere at konstatere, hvad der var i Vejen. *Klokken var da ca. 4,15.* Udfor min Ejendom kunne jeg da skimte en Skikkelse, hvis Silhouet tydede paa en Militær-Person. Det var jo endnu Nat, men Vejret ret sigtbart. Jeg raabte ham an og spurgte, om han var Dansker. Intet Svar. Saa spurgte jeg paa Tysk, hvorved jeg fik et mut „Ja" til Svar. Da vidste jeg omtrent, hvad der var sket. Vort Land var blevet besat. Til min Kone, som nu var vaagnet, sagde jeg: „Nu er det sket". Og i samme Sekund for jeg nedenunder for at alarmere Telefon-Centralen, idet jeg som gammel Soldat huskede, at i et Tilfælde som dette var det Ens Pligt at underette nærmeste Central, som altid havde en Alarmerings-Ordre hængende. i hvert Fald dengang, da jeg laa inde ved Militæret. Medens jeg staar ved Telefonen og afventer Centralens Svar, er min Kone kommet ned i den mod Gaden vendende Stue, hvor hun ubetænksomt tænder Lyset for oprullede Gardiner. Straks bliver der buldret paa Yderdøren, medens en lige saa buldrende Stemme paa Tysk opfordrer til at lukke op. *Dette efterkommes af min Kone, og ind vælter en Befalingsmand og 2—3 Soldater, som, da de ser mig ved Telefonen, kommanderer mig til at lægge Røret paa samtidig med, at Anføreren sætter mig sin Revolver for Brystet, og de andre lader deres Gevær-Bajonetter pege mod min Mave.*

Dernæst beordrer de mig i en brysk Tone til at vise dem Vej hen til Telefon-Centralen. Selvom jeg taler Tysk og saaledes forstod hvert eneste Ord, som de sagde, var deres Ord saamænd overflødige i denne Situation. Men jeg maatte dog protestere, da de straks vilde slæbe mig med sig. For jeg var kun iført Pyjamas.

Gav mig min Søns Tøj.

Befalingsmanden rækker mig saa noget Tøj, som hænger over en Stol. Det er ikke mit, men min Søns. Efter Indvending herimod faar jeg saa endelig Lov til at faa mine egne Bukser og Jakke paa. Min Kone har imidlertid givet sig til at græde, og det er en ringe Trøst for hende, at Befalingsmanden forsøger at berolige hende med, at jeg snart vil komme tilbage. Og da vi kommer udenfor, er der ikke noget, der hedder almindelig gang, nej, jeg bliver tvunget til at løbe. Heldigvis laa og ligger Centralen ikke langt fra min Bopæl. Udviklingen, som den nu følger, maa Centralen kunne berette om.

Saa vilde Tyskerne have mig til at vise dem Vej hen til Politistationen, der her i Gedser kun var en Landbetjents Bolig, og den laa i Nærheden af Centralen. Ogsaa derhen skal jeg løbe. Men under kraftig Paaberaabelse af, at mine Kræfter — jeg var jo chokeret — ikke kan holde hertil, faar jeg saa Lov til at gaa hele Vejen. Det er Politibetjentens Kone,

som kommer til Døren, da jeg ringer paa, og da hun faar at vide, hvad der er paa Færde, vil hun ikke lukke op, ikke før jeg faar forklaret hende, at det ikke nytter at stritte imod. Tyskerne braser med ind, og i Køkkenet kommer Politibetjent *Andreasen* yderligere til. Jeg, som her blev utilpas, forlangte at komme hjem straks, hvilket bare resulterede i, at en af Tyskerne tog en paa Komfuret staaende Kaffekande for at ville hælde noget Kaffe i mig. Jeg vægrede mig ved at modtage noget af hans Haand. Ydermere forlangte han nu, at jeg skulde vise Vej til næste, nærmest liggende Telefoncentral, altsaa den i Gedesby. Jeg forklarede Tyskeren, at det kunde jeg ikke, eftersom den laa 3 km borte. „Gut", vi kan sætte Dem bagpaa en Motorcykle, sagde han saa. Men tilsidst maa han vel have forstaaet mine vedvarende Protester, for under Eskorte af en Soldat og med Paabud om ikke at lukke min Yderdør før efter nærmere Tilladelse faar jeg saa endelig Lov til at slippe hjem. Efter Tilbagekomsten stillede Soldaten sig op som Vagt udenfor min Dør, og Klokken var vel henad 8, før Afspærringen af mit Hjem blev ophævet.

Jeg havde en Forudanelse.

At der vilde ske noget ekstraordinært, havde jeg instinktivt følt et Par Dage før, og jeg sagde derfor til nogle Venner, da vi drøftede de politiske Forhold: „Jeg er overbevist om, at der vil ske noget inden en Uge". Det slog altsaa til! Men lidet anede jeg, at netop min Person skulde blive en Skakbrik i det tyske Besættelsesspil.

Vi Gedser-Beboere havde iøvrigt i Sommeren forud undret os over det store Kontingent tyske Turister, som viede Gedser deres Interesse, ikke mindst fotografisk. Et Par Aar før havde jeg selv oplevet et Tilfælde med en mig ukendt Mand, som inde paa min Grund stod og tegnede noget, mit Hus kunde det synes. Og da jeg saa spurgte ham, hvad han lavede, svarede han mig ikke, men fjernede sig omgaaende. Det er min og manges Antagelse, at naar Tyskerne saa hurtigt og stille kunde besætte Gedser, skyldes det den Aarsag, at de havde faaet lavet sig et udmærket og detailleret Kort over Gedser. Og af en Tolder har jeg faaet at vide, at han blandt de tyske Fortropper den 9. April genkendte Personer, som han kort forinden embedsmæssigt havde haft med at gøre som civile Rejsende, der ifølge deres Pas havde Bestillinger saasom Købmænd, Ingeniører o. s. v. Iøvrigt havde vi den 9. April en liggende dansk Gæst, som den 5. over Warnemünde var ankommet fra Tyskland, og som kunde berette, at Toget, hun var med, førte et enormt Opbud af Militær med sig. Det var altsaa Begyndelsen til Besættelsen.

En glædestraalende Tysker.

I Fortsættelse af det, jeg har fortalt, vil følgende Træk give et godt Bevis paa tysk Mentalitet. En 3 Ugers Tid efter denne sørgelige 9. April-Dag kommer en tysk Underkorporal ind i min Butik og spørger mig nok saa glædestraalende, om jeg ikke kendte ham. Det gjorde jeg ikke og vilde heller ikke have vedgaaet det, om jeg havde. Jo, han var da den Befalingsmand, der havde bedt mig vise ham Vej til Centralen. Han troede vist, at det for mig havde været en særlig Ære!

Som jeg personlig kom til at mærke Tyskernes Entré, kom jeg til at mærke deres Sortie. Det sidste var nær blevet det værste! Den 8. Maj 1945, medens der her i Havnen endnu laa en 40—50 tyske Marinefartøjer, kom 5 Marinere ind i min Butik og forlangte en Tube Tandpasta, som jeg hverken vilde eller skulde sælge til dem. Naa, saa kunde jeg selv vælge! En af dem sætter som en Trusel saa et Maskingevær op paa min Disk, hvorefter en anden sætter Patroner i. Jeg skal indrømme, at jeg ikke var glad ved Situationen, men jeg strammede mig op til at skælde dem læsterligt ud, endda paa Tysk, samt bandede, hvad jeg ikke plejer at gøre. Men det hjalp ikke Spor, end ikke, da jeg truede dem med Modstandsbevægelsen. „Den bryder vi os ikke om", svarede de frækt. Efterhaanden var jeg vistnok blevet ligbleg, da Tyskerne ikke synes at ville fortrække, selv da min Søn kom til. Men til mit Held traadte pludselig nogle Frihedskæmpere, der var blevet alarmeret af Folk udefra, ind og afvæbnede Marinerne. Denne Hændelse tog saadan paa mig, at jeg i lang Tid derefter følte mig chokeret, og af Frygt for deres Hævn tog jeg, endskønt Frihedsbevægelsen havde tilbudt at sætte Vagt udenfor min Forretning, paa en længere Cykletur".

Saaledes lyder Købmand Hendriksens Beretning, der for Tidspunktets Vedkommende 9. April støtter Formodningen om, at de Soldater, han kom i Forbindelse med, var de med Færgen ankomne.

Carl Østen."

119.

Artikel i „Lolland-Falsters Stiftstidende", tirsdag den 28. februar 1950.

„I sin Serie „9. April i Gedser" bringer Carl Østen i Dag tre Interviews med kendte Borgere i Gedser, som paa forskellig Maade „medvirkede" ved Tyskernes Landgang i de tidlige Morgentimer.

Kaptajnen paa „Danmark" jog de tyske Officerer ned fra Kommandobroen.

Og Naziflaget blev aldrig hejst over Skibet.
Overfartsleder O. V. Nissen fortæller:

„Jeg havde fri fra Tjeneste og laa og sov i mit Hjem denne Morgen, da jeg vækkedes af de første tyske Flyver-Eskadriller, som jog lavt hen over Byen. Klokken var ca. 5, og Vejret lyst. Straks var jeg næsten med Sikkerhed klar over, hvad der var sket. Havde ikke en af mine Venner i Warnemünde, som var indkaldt til Militærtjeneste, sagt til mig en Uges Tid i Forvejen: „Passen Sie mal auf, Sie kommen auch mit!"

Udenfor mit Hjem kunde jeg se Færgen „Danmark", som skulde have være afgaaet Kl. 4, ligge i Havnen, hvorfor jeg straks begav mig ned til den. Undervejs fik jeg bekræftet min Formodning om en tysk Besættelse, idet jeg ved „Konditorens Hjørne" første gang saa de tyske Vagtposter samt den opklæbede „O p r o b s"s-Plakat. Uantastet fortsatte jeg, der var i civilt Tøj, min Gang mod Færgelejet. Her kom en Hauptmann farende imod mig raabende: „Hvem er De? Hvor skal De hen?" Jeg fik ham forklaret, at jeg skulde ombord for at hente mit Tøj. Det var nu rettere sagt min Skrivemaskine og andre Effekter, som jeg ikke ønskede skulde falde i Tyskernes Hænder. Ombord kom jeg ogsaa, men det var først efter, at jeg af Tyskerne var blevet ført ind i Stationens Ventesal, hvor i Forvejen Færgens Personel med flere opholdt sig som Fanger, og hvor vi maatte forblive en Times Tid.

Fra Færgen gik jeg saa hjem med mine Ejendele, men blev kort Tid efter kaldt derover for Drøftelse af Rutens Opretholdelse. At vi ikke kunde sige Nej, men skulde fortsætte som normalt, var der for os ingen Tvivl om, eftersom der herom forelaa Instruks fra Generaldirektoratet. Aftalen med Tyskerne blev saa, at vi skulde sejle den følgende Morgen Kl. 6.

Tyskerne manøvrerede forkert.

Tyskerne maa dog ikke have stolet paa, at vi ikke vilde lave Sabotage, for paa denne første Tur havde jeg ikke mindre end en tysk Kaptajn og to Styrmænd med som Kontrollanter. De overvaagede nøje, hvad jeg foretog mig, men som hørende til Færge-Ruten Trälleborg—Sassnitz kendte de ikke som jeg, der var „kendt Mand", hverken Farvandet her eller „Danmark". I Warnemünde havde vi paa denne første Tur nær ødelagt hele Færgelejet.

For Maskin-Officererne, som for en Del bestod af Tyskere, gav mig nogle forkerte Manøvrer ved blandt andet at gaa frem for fuld Kraft i Stedet for bak, da vi nærmede os Lejet. Straks opdagede jeg, at den var gal, hvorfor jeg slog forceret bak, som de til alt Held forstod, ligesom det var et Held, at jeg havde begyndt paa Tillægnings-Manøvrerne i god Tid. Vi nøjedes derfor med at splintre nogle Bolværkspæle. Og for min egen Person havde jeg det Held, at Tyskerne paa Broen havde konstateret, at mine Signaler var rigtigt angivne. Ellers vilde det ikke have set godt ud for mig! Sabotage!

Færgen blev saa udelukkende lastet med Heste og Vogne med Furage og Ammunition, og yderligere fik vi en Masse Soldater ombord. Og saadan fortsatte de i de kommende Dage med Transport af Krigsmateriel og Tropper. Det blev den sørgeligste Sejlads i mit liv! Efter 14 Dages Forløb slap vi dog for at have tyske Officerer paa Broen, hvilket mildnede vor Tilværelse noget. Vi kunde ogsaa meget bedre selv! Under disse og ogsaa senere følgende Troppe-Overførsler mente disse Soldater af Herrefolket, at de ganske naturligt havde Ret til at færdes oppe paa Broen hos os. Det vilde jeg ikke have, og ved at protestere overfor Officererne lykkedes det mig ogsaa at faa Ret til at jage dem ned.

En af de første Dage efter 9. April blev der i Warnemünde bragt et Naziflag op paa Broen til os med Besked om, at det skulde hejses paa „Danmark". Jeg nægtede at sejle under det. „I saa Tilfælde gik jeg hjem", sagde jeg. Af samme Mening var selvfølgelig min Kollega, daværende Overfartsleder, Kaptajn Poulsen. Flaget forblev derfor liggende ubemærket en Tid i Færgens Kaptajns-Kammer uden nogensinde at være hejst, indtil det en skønne Dag var „forsvundet".

Troede, det var Danskere.

Kriminaloverbetjent *Haagen Scharling:* Jeg, der dengang havde Bopæl i Nykøbing F., opholdt mig denne Nat i Statspolitiets Kontor paa Jernbanestationen for at kunne ekspedere eventuelle tidlige Morgenfærger. Efter at have bedt vagthavende Toldassistent om at kalde paa mig i saa Tilfælde, lagde jeg mig til at sove paa en Briks. Ved 4-Tiden hørte jeg Støj og Tramp fra Toldlokalet ved Siden af. Min første Tanke var, at Støjen skyldtes nogle berusede Søfolk fra den tyske Færge. Jeg aabnede Døren ud til Perronhallen, hvor jeg i Tusmørket saa en Klynge Militærpersoner, og af Glæde var jeg ved at raabe: „Velkommen, danske Soldater", idet jeg troede, at der nu endelig var kommet dansk Militærbevogtning hertil — en naiv Tanke, naar man med Fortvivlelse har fulgt Forsvarssagens Livskamp gennem Aartiers forkvaklede Politik! Men Glædesraabet kom ikke over mine Læber, for i samme Sekund traadte en svært bevæbnet tysk Officer hen imod mig og spurgte høfligt paa gebrokkent Dansk, hvem jeg var. Det oplyste jeg. Derefter sagde han, at han maatte sætte mig under Anholdelse. Men jeg, som ikke var fuldt paaklædt og ubevæbnet, fik dog Lov at gaa ind paa mit Kontor under Opsyn af en Menig, som bevæbnet med Haandgranater og Gevær med fældet Bajonet holdt sig nær opad min Person. Som det skete med alle andre, var det mig forbudt at telefonere, hvorimod jeg maatte ryge. Efter en halv Times Tid kom en anden Officer ind til mig. Han meddelte, at han havde Kommandoen i Gedser, samt bad mig som Politimand være Tolk overfor civile Folk, som formodedes at ville indfinde sig paa Stationen. For at undgaa unødige Forviklinger indvilgede jeg heri, men kun paa Betingelse af, at jeg fik Lov til at gaa uhindret paa Stations-Omraadet, hvilket han gik med til. Saaledes kom jeg til at videregive hans Ordre om, at alle skulde begive sig ind i Ventesalen, hvor jeg ogsaa skulde læse „Oprob"-et op for de der forsamlede, som, trods det, at Stemningen var trykket og alvorligt præget, kommenterede dettes naive Indhold med ironiske Smil.

Noget senere blev jeg hentet ind paa Jernbanens Kontor, hvor en tysk Militærlæge og nogle „Røde Kors"-Folk var samlet. Lægen bad mig, da Tropperne *kun medførte Panservogne o. l.*, som alt var paa Vej nordpaa, om at skaffe en Privat- eller Hyrevogn, som han skulde bruge til Patrouille paa Falster for Opsamling af eventuelt saarede Militær- eller Civilpersoner. Og da der efter det foreliggende ikke kunde være Tvivl om, at det virkelig drejede sig om „Røde Kors"-Arbejde, fremskaffede jeg sammen med en anden Tjenestemand en Hyrebil. Den vendte i Løbet af Formiddagen tilbage til Gedser uden at medbringe Saarede.

Ved 7,30-Tiden blev alle vi paa Stationen frigivet, hvorefter jeg fik Tilladelse til at cykle til Nykøbing, men *„paa eget Ansvar, da det jo afhang af vor Konge, om eventuelle Kampe skulde finde Sted undervejs"*, bemærkede Tyskerne til mig.

„Oh, Danmark, paa Rænker du aldrig dig forstod...", slutter Scharling.

Hotellet blev beslaglagt.

Hotelejer *Fjord Kirkegaard*, „Gedser Hotel":

Det næsten blikstille og pragtfulde Vejr, som det var den Nat, staar paa Grund af de hurtigt efterfølgende Begivenheder tydelig prentet i min Hukommelse den Dag i Dag.

Jeg havde just været Vært ved en offentlig Fest i Gedesby og havde efter Tilbagekomsten til mit Hotel staaet en Stund udenfor for at nyde det skønne Vejr. — Saa mellem Kl. 4 og 5 bliver jeg vækket af en Gæst, der kommer farende ind i Soveværelset og spørger min Kone og mig, om vi har set, at Gaderne er fyldt med tyske Soldater. Vi røg straks hen og aabnede et Vindue ud til Gaden, men straks rettede Tyskerne deres Bøssepiber mod os og forlangte Vinduet lukket.

Ved 8-Tiden, da vi lukkede Hoveddøren op, myldrede Soldaterne ind og forlangte Kaffe for Betaling i Mark. Det vilde vi ikke give dem. Op ad Formiddagen kom et Par højtstaaende tyske Officerer med Tolk, en dansk Kriminalbetjent, for at beslaglægge Hotellet, hvorefter vi fik Ordre til omgaaende at rydde Teatersalen og et mindre Selskabslokale. Førstnævnte Sted, hvortil jeg skulde skaffe nogle Læs Halm, skulde anvendes til Sovesal for Soldaterne, medens der i det andet skulde indrettes en Slags Stabskontor. Under Beslaglæggelsen hørte ogsaa alle Gæsteværelser, som straks toges i Brug af forskellige Officerer, og foran hvert af Værelserne sattes straks en Skildvagt. Mindre kunde ikke gøre det! Og Garderoben fyldtes med Ammunitions-Kasser. Hotellets Køkken kunde selvfølgelig ikke betjene en saa stor Indkvartering, saa for Soldaternes Bespisning installeredes et Feltkøkken i Gaarden. — I Løbet af Eftermiddagen var det saa, at den danske Stat lod bekendtgøre, at en Mark skulde være lig med 2 Kr. Endelig efter et Aars Tids Forløb fik jeg tilbagegivet Salen, som Gedsers Beboere i denne Tid havde maattet savne som Samlings-Lokale, hvorimod de fleste af mine Gæsteværelser var beslaglagt hele Besættelsestiden igennem!

Carl Østen."

120.

Artikel i »Lolland-Falsters Stiftstidende«, fredag den 3. marts 1950.

„9. April i Gedser:

Tyskerne satte 4 Mand paa Vagt paa Gedser Central.

Fru Gerda Rasmussen om det dramatiske Overfald, der fandt Sted Kl. 4,25.

Det næste Led i Udviklingen i Gedser By den 9. April er Fru Gerda Rasmussen, Bestyreren af Gedser Telefoncentral. Fruen beretter saaledes:

„Den sidste Samtale, jeg ekspederede i Døgnet før den 9. April, og indtil Tyskerne kom, foregik ved 23-Tiden og var en Forbindelse med Nykøbing F. Indtil da havde vi ikke mærket noget til afbrudte Forbindelser nogetsteds hen, ligesom Ekspeditionen af interne Samtaler (i Gedser) og den os nærmest liggende Central, Gedesby, ogsaa gik paa normal Vis.

„De skal ikke lave Grin med mig".

Den 9. April tidligt om Morgenen vækkedes jeg ved, at en Abonnent kaldte. Det var Nr. 7, Købmand Hendriksen, som min Mand og jeg omgaas privat. Klokken var da 4,15. Han sagde: „Tyskerne er her", hvorefter hans Stemme pludselig forsvandt i Tragten. Jeg slog det hen med, at han havde Gæster, som bare vilde lave Grin med mig. Der gik dog ikke lang Tid — jeg havde nemlig endnu ikke begivet mig op til mit Soveværelse, som er beliggende paa 1. Sal — før Dørklokken ringede. Jeg mener, at Tidspunktet herfor var Kl. ca. 4,25. „Det skal blive Lyv — de skal ikke lave Grin med mig", tænkte jeg, hvorfor jeg slukkede Lyset.

Et rædsomt Spektakel af Buldren og Spark paa Døren fik mig imidlertid til at gaa ud i Entreen, hvor jeg ved at tænde Lyset til min Skræk saa en Pistol-Munding i Brevkasse-Sprækken.

Jeg tøvede med at aabne Døren, men da jeg saa hørte en kendt Stemme, Købmandens, der sagde: „Luk bare op, Gerda", laaste jeg Døren op, hvorefter Købmandens Bevogtning af tre tyske Militære væltede ind, forbi mig og hen til Centralbordet, som de straks havde fundet.

De troede, der var Vaaben paa Centralen.

Da jeg vilde gaa hen til det for at fjerne nogle Ejendele, stillede Anføreren sig i Vejen for mig og forbød mig i det hele taget at røre Centralen. Desuden spurgte han, om vi havde Vaaben her i Huset. Jeg kunde heller ikke faa Lov til at gaa op paa 1. Sal for at kalde paa min Mand, som stadig sov. Flere og flere Soldater kom til, jeg tror, at der efterhaanden var over en Snes Mand. Deres Ankomst skyldtes et Skilt „Deutsche Vermittlung", som de først ankomne Tyskere havde slaaet op uden paa vort Hus, hvilket Skilts Tilstedeværelse vi dog først opdagede senere hen paa Dagen. Tyskerne spurgte mig ogsaa om, hvor der var Automobiler at faa. Jeg henviste dem saa til Politiet. Klapperne paa Bordet var efterhaanden begyndt at falde, hvilket tydede paa, at man ogsaa andre Steder i Byen havde mærket, hvad der var sket. Disse Opkald forblev ubesvarede, eftersom jeg ikke maatte træde til, og Tyskerne selv ikke reagerede herpaa. Først da den Kaptajn, Schäfer hed han, som Soldaterne havde ventet paa, ankom, blev der paa hans Ordre sat en Mand til at betjene Bordet, hvilket dog ikke betød, at Lokal-Abonnenterne fik nogen Forbindelse. Og jeg behøvede ikke at vise ham Indstillingen. Den kendte han! Efter Kaptajnens

Ankomst affolkedes Stuen noget, men nye Patruljer strømmede stadig ind, for at faa Ordrer, forstod jeg, saa at vist et Hundrede Mand ialt i disse første Morgentimer havde været i vort Hus.[1])

„Kakadue": Vordingborg.

En Times Tid efter Tyskernes Ankomst blev min Stuearrest ophævet.

Gennem en lille Central, som Tyskerne selv havde medbragt og faaet tilkoblet. opkaldte de — det var henad Formiddagen — „Hotel Phønix" i København.[2]) Koder lod det til, at Tyskerne ogsaa havde udarbejdet til bestemte Steder i Danmark. Jeg hørte saaledes, at de ogsaa om Formiddagen kaldte „Kakadue". Det var Vordingborg. Denne Ekstra-Central stod hos os i ca. 3 Maaneder, hvorefter den overflyttedes til de af Tyskerne opførte Barakker. Vi fik aldrig noget med dens Betjening at gøre.

I de første 1½ Døgn efter denne rædselsfulde Morgen betjente Tyskerne mit Bord, som jeg overhovedet ikke maatte komme til. Og for at gøre det med ægte tysk Grundighed, havde ikke mindre end 4 Mand fast Vagt derved. I samme 1½ Døgn kunde Abonnenterne i Gedser ikke telefonere. Efter denne Tids Forløb blev Centralen mig tilbagegivet, og jeg fortsatte saa uden nogen Form for Kontrol.[3])

Telefon fra Fyret.

Med Hensyn til afbrudte Ledninger, kan jeg oplyse, at der paa et Tidspunkt om Formiddagen den 9. April ikke herfra kunde faas Forbindelse med Nykøbing gennem de sædvanlige Ledninger.[4])

Først 10. April, saavidt jeg husker, var Ledningen herfra til Nykøbing atter i Orden.

Hvad de omdisputerede Oplysninger om Overklipningen af Ledningerne herfra til Gedser Fyr angaar, kan jeg tilføje, siger Fru Rasmussen til Slut, at jeg næsten med Sikkerhed kan oplyse, at jeg saa „Blinkeren" falde for Fyret om Formiddagen den 9. April, ligesom den daværende Fyrmester, efter at de før omtalte 1½ Døgn var udløbet, udtalte sin Forundring over, at han kunde faa Forbindelse med os og omvendt.[5])

Carl Østen."

Bilag.

Forfatteren Carl Østens supplerende noter af 17. april 1950.

I skrivelse af 17. april 1950 har forfatteren Carl Østen anmodet kommissionen om at lade optrykke forskellige bemærkninger til artiklerne i „Lolland-Falster Stiftstidende" samt visse afsnit af manuskripterne, der ikke er blevet optrykt i avisen.

1) „For dem alle eller i hvert Fald Størsteparten gjaldt det, at de var fra Stuttgart og var Ingeniører, i det mindste Akademikere."

2) „„Det var et fint Hotel", bemærkede jeg, hvortil der blev svaret, at det var dèr, deres højeste Officerer boede."

3) „Iøvrigt var der i Mellemtiden etableret direkte Ledninger over Stats-Telefonen. Men med Hensyn til Betjeningen af Centralen her havde Tyskerne selv en Mand efter normal Lukketid i de Døgn, hvor der fandt Troppetransporter Sted fra Warnemünde over Gedser.

Et Stykke Tid efter 9. April insisterede Tyskerne paa at inddrage en af vore Stuer til Hjælpe-Central, og en skønne Dag mødte en Mand op med en rulle Traad.

Jeg protesterede kraftigt under Henvisning til, at Huset her var privat Ejendom, ikke tilhørende Telefonselskabet, en Oplysning, der maa have gjort sin Virkning, for vi hørte ikke mere om Kravet."

4) „Det drejede sig nemlig om Bestillingen af nogle Blomster hos en Nykøbing-Gartner, hvilke Blomster skulde bruges ved Begravelsen af en afdød Gedserbo. Tyskerne havde stillet sig forstaaende i dette specielle Tilfælde og vilde formidle Bestillingen. De fik ogsaa Forbindelse med Nykøbing, men gennem Kablet Warnemünde-Nykøbing F."

5) Afsnittets sidste stykke kan formentlig — hævder Carl Østen — udgaa, da det i Forhold til den følgende Artikel (A. nr. 121), fyrets rapport, som man antagelig kan fæste Lid til, synes at bero paa en Huskefejl fra Bestyrerindens Side.

121.

Artikel i »Lolland-Falsters Stiftstidende«, mandag den 6. marts 1950.

„Gedser 9. April:

Tysk Flyver over Gedser sent Mandag Aften den 8. April.

Observationerne fra Gedser Fyr kunde ikke meddeles videre paa Grund af afbrudte Telefoner.

Den 8. April Kl. 23,55 konstaterede Kystudkigstationen (Gedser Fyr), der skulde afgive Melding til Efterretningsstationen om Observationen af et ukendt Luftfartøj, at Telefon-Forbindelsen til Gedser var afbrudt. Den 9. April Kl. ca. 4,30 observeredes en lille Damper, der i Mørket blev antaget for en Kreaturdamper, for indgaaende i Gedser Havn.

Kl. 5,15 (da det var blevet lyst) observeredes en tysk Hjælpe-Minesøger for udgaaende af Gedser Havn. — Sandsynligvis har den Kl. ca. 4,30 observerede Damper været identisk med den tyske Hjælpe-Minesøger.

Ved Afgivelsen af Meldingen om denne Observation viste det sig igen at være umuligt at komme i Forbindelse med Gedser Telefon-Central, hvorfor et Bud sendtes for at afgive Meldingen fra en anden Telefon eller fra Gedser Central.

Noget før Kl. 6,30 kom to tyske Soldater, der var gaaet vild, til Fyret, og forlangte at blive kørt tilbage til Gedser, idet de samtidig oplyste, at Jernbanen var i tyske Hænder.

Dette bekræftedes af Budet, der Kl. 6,30 vendte tilbage til Fyret, uden at det var lykkedes ham at faa afsendt den før omtalte Melding.

Paa Fyret gik man herefter i H. t. Instruksen i Gang med Tilintetgørelsen af fortrolige Sager samt at gøre Fyr-Apparatet ubrugeligt. Sidstnævnte Arbejde blev afbrudt, før det var tilendebragt, da Fyrmesteren erfarede, at den danske Regering gennem Radioavisen havde udstedt et Opraab til det danske Folk, hvor der bl. a. blev anført, at det var Befolkningens Pligt at afholde sig fra enhver Modstand overfor de tyske Tropper. Mellem Kl. 5,30 og 8,30 passerede en Del tyske Luftfartøjer Gedser.

Først Kl. ca. 18,00 lykkedes det for Fyret at komme i telefonisk Forbindelse med København.

Carl Østen."

122.

Artikel i Lolland-Falsters Stiftstidende, torsdag den 9. marts 1950.

„9. April i Gedser:

God Grund til at tro, at Tyskerne havde sendt en Fortrop til Gedser.

Telefonledningernes Overklipning var meget systematisk gennemført. En Opgave for Den parlamentariske Kommission.

De fleste husker vist, at Vejret den 9. April om Morgenen var meget smukt, hvad det iøvrigt, i hvert Fald for Gedser-Omraadets Vedkommende, havde været hele Natten. Det havde frembudt stor Sigtbarhed. Den var saaledes for Gedser Fyrs Vedkommende 14 Sømil i Tiden omkring Kl. 4 Morgen. Fra Sydøst luftede det ganske let, kun med Styrke 1, altsaa meget fint Vejr (især for et beredt Forsvar til at opdage en Angriber!). Solen stod op Kl. 5,27, og mellem dens Opgang og Tusmørket forud var et Interval paa 44 Minutter. Saa selvom det var Nat, var det en klar Nat, da „Mecklenburg" Kl. ca. 3,50 overrumplede Gedser Færgeleje og dets Personel og derefter den slumrende By, ja faktisk Jernbanen og Landevejen til Vordingborg.

De her i Bladet gengivne Beretninger skal jeg nu tillade mig at kommentere i Forhold til de for nogen Tid siden i adskillige Provins- saavel som Hovedstadsaviser givne Informationer, ialt tilbagevisende mange Urigtigheder og fejlagtige Suppositioner.

Verificerede Kommentarer til Begivenhederne.

1) „Mecklenburg" ankom til Gedser Færgeleje Kl. ca. 3,50, hvilket Tidspunkt er det rette for Invasionens Begyndelse i Gedser (— bortset fra en evt. Fortrop).

2) Med Hensyn til Nedfiringen af Broklappen hævder Togbetjent Petersen, at han alene sænkede den, da der ikke befandt sig andre Personer hverken paa Klappen eller paa Perronen langs Færgens ene Side. „Det var ikke mere mørkt, end at jeg ville have kunnet se andre Tilstedeværende", hævder han. Saa indtil videre maa Informationen om de tyske Officerer, der forklædt som Fiskere havde forsøgt at sænke Klappen, anses for en Skrøne, (medmindre de var fortrukket, inden Petersen kom til).

3) Offentligt har der været fremført Tvivl, om „Mecklenburg" ankom med tændte eller slukkede Lanterner. Ifølge Togbetjent Petersens Fremstilling havde den tændte. Iøvrigt har Spørgsmaalet: tændte eller slukkede Lanterner ikke den store Betydning i dette Tilfælde, eftersom dansk Militær hverken havde Udkigsposter eller nogen Sikringsstyrke ved Havnen eller i Gedser By. (Under forrige Krig var der derimod garnisoneret en Sikringsstyrke under Krigens sidste Del). For Udkigsstationen paa Fyret var Lanterne-Spørgsmaalet ogsaa uden Betydning, idet den ikke skulde indrapportere Færgernes Bevægelser.

Danske Hjælpere.

4) Besættelsen af Gedser Telefon-Central skete Kl. 4,25 (ikke som tidligere meddelt[1]) Kl. 3,10). Mod de mange divergerende Oplysninger, der har været fremme om Telefoneringens Afbrydelse, staar: Centralen førte sin sidste Samtale (inden sin Besættelse) Kl. ca. 23, den 8. April. Det var med Nykøbing. Men om Formiddagen den 9. kunde Centralen ikke faa Forbindelse med Nykøbing. Dette Faktum understøttedes af nuværende Biografdirektør Danielsen, Maribo, som denne Formiddag mellem Kl. 9,30 og 11,30

besøgte Gedser pr. Automobil. Han saa nemlig, at Telefontraadene var overklippede paa Strækningen mellem Alderdomshjemmet og Gedesby. (Den nye Betonvej Gedesby-Marrebæk var endnu ikke aabnet for Trafik). Overklipningen kan saaledes være foretaget af Invasionstropperne, der ankom med Færgen, men evt. ogsaa af en evt. Fortrop eller danske Hjælpere. En Klarlægning af Tidspunktet for Overklipningen vil kunne give det helt sikre Bevis. Maaske Beboerne langs den førstnævnte Vej vil meddele os deres Iagttagelser om Telefon-Traadene, navnlig Tidspunktet herfor?

5) Centralens Ledning syd ud ad Gedser til Fyret observeredes afbrudt (Overklipning af Traadene) lidt før Kl. 24 den 8. (*jfr. Fyrets Rapport*). Denne Sabotage kan altsaa ikke være udøvet af Invasions-Tropperne. Spørgsmaalet, hvis Opklaring nu maa hvile paa Den parlamentariske Kommission, er da: Er Ledningerne klippet over af en evt. tysk Fortrop *eller af danske Hjælpere.*

6) Blandt Gedser-Boerne er der ingen, der med Sikkerhed kan sige noget konkret om den meget omtalte Fortrop Tyskere, der i Nattens Løb skulde have gjort Landgang paa Gedser Odde. Muligvis kan Tyskernes danske Haandlangere evt. give fornøden Oplysning herom. Men da de ikke vil være at formaa til at aabne deres Mund herom, maa følgende kunne give Oplysninger i saa Henseende: Nu afdøde von Kaupisch' Undergivne, der ledede Gedser-Operationen, Kaptajn Schäfer, der besatte Telefon-Centralen, eller eventuelt „Mecklenburg"s Kaptajn og Styrmand (Sønderjyden).

At en Fortrop skal have gjort Landgang lyder slet ikke usandsynligt. Det vil jo stemme med al Krigs-Strategi, ikke mindst med Tyskernes Overrumplings-Façon.

Og at gøre en uset Landgang paa den øde Gedser Odde, ja, selv i Gedser Havn om Natten, naar der overhovedet ingen Bevogtning fandtes, ikke engang Bevogtningsfartøjer til Søs, var den letteste Sag af Verden. Den eneste Vagtpost, der fandtes, var Udkiggen i Fyrtaarnet, men det er jo meget begrænset, hvad han er i Stand til at observere.

Saa man har god Grund til at godtage, at en saadan Fortrop — med eller uden Hjælp af Danskere efter Landgangen — har eksisteret.

Selv Støjen fra en Baads Motor vilde ikke have vakt Opmærksomhed. Det kunde jo blot være en lokal Fiskerbaad, som var ude! Ligeledes vilde en Fortrop efter Landingen have let ved at snige sig gennem Gedser med Stationsanlæg, idet den kun havde Risiko for hovedsagelig at møde de Personer, som skulde møde til Tjeneste paa Færgen mellem Kl. 3—4.[2])

Tyskere i Plantagen.

Fortroppens Tilstedeværelse kan dog ikke klart bevises af det Tilfælde, hvor den danske Færge-Styrmand efter Tysker-Færgens Ankomst af en tysk Patrulje blev drevet ud ad Gedser søndre Strandvej for at vise den Telegrafkablet til Warnemünde, og hvor de undervejs raabtes an af tyske Vagtposter fra den langs Vejen liggende Plantage. For disse Poster kunde nemt, efter at være gaaet i Land fra Færgen, pr. Motorcykle eller blot i Ilmarch være naaet derud forinden, idet der var forløbet nogen Tid med at finde frem til Styrmanden samt Parlamenteren med ham.

Hvor langt var den tyske Flyver inde?

7) Den fra Gedser Fyr til Marineministeriets Efterretningsstation indsendte Rapport var affattet af den daværende Fyrmester, der efter Kapitulationen blev afskediget ved Dom ifølge Tjenestemands-Domstolen. Han, der selv havde Vagten 8. April Kl. 18—24, er saaledes den, som har observeret det „ukendte Luftfartøj". Der er vist ingen Tvivl om, at det har været tysk. I Sammenhæng hermed kunde det være af Interesse at faa oplyst, hvor langt det var inde over dansk Territorium, hvilken Kurs det havde, eller hvad det iøvrigt foretog sig. Endvidere er Fyrmesteren den, der har rapporteret om den kort før Midnat afbrudte Telefon-Forbindelse med Gedser.

Da den armerede Damptrawler kom.

Overfyrpasser S. S. Poulsen,[3]) der havde Vagten 9. April Kl. 0—6, var den, der dernæst konstaterede, at Telefonen ikke fungerede, da han til Efterretningsstationen ville melde det Kl. 4,30 til Gedser ankommende Fartøj, en armeret Damptrawler, hvis Tilsynekomst havde givet ham Anelse om, at der var noget usædvanligt paa Færde. Poulsen kaldte

derefter paa Fyrmesteren, endog adskillige Gange forgæves, før denne kom op i Fyret, hvor Poulsen, der vilde tage afsted paa Cykle til nærmeste Telefon, paa Gaarden „Frisenfeld", bad ham ovetage Vagten.

Det viste sig, at Telefonen der ogsaa var afbrudt, og da Poulsen gik ud af Døren, blev han modtaget af to tyske Soldater, som havde deres Geværer rettede mod ham, indtil han var vel ude af Gaardspladsen.

Han fortsatte saa mod Gedser for at ville benytte Centralens Telefon. Saa var det, at han lige uden for Gaarden opdagede, at alle Telefon-Ledningerne var overklippede.

Sabotørerne har haft god Viden om Forholdene.

Sabotøren eller Sabotørerne har været vel vidende om, at her imellem var Ledningen til Fyret, den eneste militære Observations-Post, og for at sikre sig helt var Ledningen til „Frisenfeld" ogsaa blevet overklippet. Paa sin Vej videre frem bemærkede Poulsen, at Kabelhuset ved Kysten, hvorfra Telegraf-Kablet til Warnemünde er ført ned i Havet, var under Bevogtning af tyske Soldater,[4]) endvidere, at den af ham Kl. 4,30 observerede Damptrawler samt Minefartøjet stod ud af Havnen. Klokken var da ca. 5,15. Da han omsider naaede Centralen, kunde han blot konstatere, at den var besat af Tyskerne. De ovennævnte Tidspunkter viser, at Poulsen har været hurtig i Vendingen, ligesom han selv tog Initiativet til at opsøge en anden Telefon. Desværre var baade dette og hans Tjeneste-Iver forgæves, saaledes som Situationen laa!

Carl Østen."

Bilag.

Forfatteren Carl Østens supplerende noter af 17. april 1950.

1) „i Pressen"....

2) Den mulighed, at den evt. fortrop har bestået af tyskere, der som civile er ankommet til Danmark før 9. april (jfr. de tyske officerer, der efter sigende befandt sig på „Hotel d'Angleterre" før 9. april som civile), kan heller ikke lades ude af betragtning.

3) I henhold til de oplysninger, der i A. nr. 122 er givet af overfyrpasser Poulsen (de sidste 2 afsnit i det væsentligste), vil disse ved en konfrontation med fyrmesterens rapport (A. nr. 121) vise en del uoverensstemmelser, heriblandt den meget betydningsfulde, at det var Poulsen, der selv tog initiativet til at opsøge nærmeste telefon, medens rapporten nævner: „....et Bud sendtes". Endvidere er rapportens artsbestemmelse af de til Gedser havn søgende tyske fartøjer ikke i overensstemmelse med hr. Poulsens. De to tyske soldater, der på gården „Frisenfeldt" truede hr. Poulsen med deres geværer, må antages at være de samme, der ifølge rapporten „var gaaet vild til Fyret".

4) De tyske soldater, der bevogtede kabe huset, må formodes at være de, som var ankommet med færgen.

123.

Artikel i B. T. Torsdag den 30. marts 1950.

„Hvem overklippede Telefontraadene i Gedser d. 9. April?

Den parlamentariske Kommissions Betænkning suppleres med Materiale fremskaffet af Forfatter. — Der er Ting, som adskillige vil interessere sig for, siger Kommissionens Formand.

Hvad skete der i Gedser den 9. April? Man har aldrig rigtig faaet at vide, hvad der foregik, men i det Bind fra den parlamentariske Kommission, som kommer lige efter Paaske, vil man faa en Række interessante Oplysninger. I de sidste Dage er dette Materiale blevet yderligere øget, og det skyldes et Arbejde, som er foretaget fra privat Side. Forfatteren Carl Østen, som selv er fra Gedser, gav sig nemlig til — paa egen Haand — at undersøge de Begivenheder, som indtraf i Forbindelse med Tyskernes Landgang. Resultatet af sine Undersøgelser offentliggjorde han i „Lolland-Falsters Stiftstidende", og Formanden for den parlamentariske Kommission, Dommer Holm, som fik Artiklerne tilsendt, har bestemt sig til, at de skal indgaa som et Supplement til de Oplysninger, som Kommissionen allerede har skaffet sig. Naar Kommissionen udsender sit Bind om den 9. Aprils Begivenheder i Gedser, vil de sidste Sider være helliget Forfatterens Oplysninger.

De mystiske Begivenheder.

Carl Østen fortæller B. T., at han, som er født i Gedser, efter Besættelsens Ophør fik Lyst til at søge opklaret, hvorledes Tyskerne saa nemt kunde komme i Land, og han gav sig derfor til at drøfte Sagen med adskillige Gedser-Borgere. Det viste sig, at Tyskerne havde en god Forbundsfælle i den daværende Fyrmester, som var Nazist, og som senere er blevet afskediget. Han kunde dog ikke alene hjælpe Tyskerne i Land. Andre — enten en lille civil tysk Fortrop eller danske Haandlangere — maa have bistaaet de tyske Invasionstropper, da de om Morgenen den 9. April — Klokken 3,50 — kom med Færgen, som efter Fartplanen slet ikke skulde løbe ind paa dette Tidspunkt.

Østen har bl. a. talt med den Togbetjent, som sænkede Færgeklappen, saa Færgen, der var fyldt med tyske Soldater, kunde gaa ind i Lejet. Togbetjenten har fortalt, at han ikke anede, at der var noget ekstraordinært ved netop *den* Færge, og derfor sænkede han Færgeklappen, saa der blev fri Bane.

Den Dag i Dag er det endnu ikke opklaret, hvornaar Telefonforbindelsen til Fyret blev afbrudt. Telefontraadene blev nemlig klippet over, og Fyrmesteren har erklæret — og man er tilbøjelig til at tro paa det —, at det ikke er ham, der har overklippet Telefontraadene. Det betød, at den eneste Observationspost, hvorfra man kunde give Meddelelse om Tyskernes forestaaende Landgang, var sat ud af Spillet.

Mystisk Flyver.

Om Aftenen den 8. April fløj en tysk Maskine ind over Gedser. Dens Arbejdsopgave har man heller ikke faaet klarlagt. Formentlig skulde Maskinens Mandskab orientere sig, men havde det Forbindelse med Folk paa Land, der ved Lyssignaler eller paa anden Maade kunde give Oplysninger til Brug for de Soldater, der faa Timer efter skulde bryde ind over Landet?

Den parlamentariske Kommission skal have ladet sig forlyde med, at naar Østens Beretning bliver taget med i Kommissionsbetænkningen, skyldes det, at den indeholder Detailler, som hidtil ikke var kendt.

Meget af Interesse.

Dommer Holm, Kommissionens Formand, med hvem B. T. har vekslet nogle Ord, bekræfter dette. Der er i Carl Østens Artikler Enkeltheder, som ikke er fremkommet ad anden Vej.

Iøvrigt lægger Dommeren ikke Skjul paa, at der i den Kommissionsbetænkning, som fremkommer efter Paaske, vil findes mange interessante Oplysninger om Forholdene i Gedser den 9. April 1940.

Frank."

Bilag.

Forfatteren Carl Østens supplerende note af 17. april 1950.

De oplysninger, der vedrører fyrmesteren, kan jeg ikke godkende som helhed. De skyldes utvivlsomt en misforståelse mellem „B.T."s redaktion og undertegnede, der iøvrigt kan støtte „B.T."s hypotese angående flyvemaskinens mål og med.

124.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

12. april 1950.

Til justitsministeriet.

Under henvisning til vedlagte aftryk af tre artikler i dagbladet „Lolland-Falsters Stiftstidende" skal kommissionen herved anmode om, at der optages politirapporter vedrørende det kendskab, fhv. fyrmester Carl Theodor Greve, overfyrpasser S. S. Poulsen og beboerne på gården Frisenfelt måtte have til telefonforbindelsen mellem Gedser odde og Gedser central den 8. og 9. april 1940 og til hermed i forbindelse stående spørgsmål.

Da kommissionen står umiddelbart foran offentliggørelsen af sin beretning III, supplement vedrørende den 9. april 1940, skal man anmode om, at politiundersøgelserne foretages snarest muligt.

Holm.

Eigil Olsen.

JUSTITSMINISTERIET

Den 27. april 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Tilbagesendes kommissionen under henvisning til vedlagte rapport m. v.

P. m. v.

E. b.

Chr. Ludvigsen,
fg.

125.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Tirsdagen den 18. april 1950.

Rapport.

Der vedlægges skrivelse af 12. ds. med bilag fra „Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45", fremsendt hertil fra justitsministeriet med påtegning af 15. ds., der er modtaget her i dag.

I henhold til skrivelsen har jeg straks efter begivet mig til Gedser, hvor jeg kl. 18.30 har truffet den i skrivelsen omtalte overfyrpasser Poulsen i hans hjem ved Gedser fyr. Han opgav sit fulde navn som: *Søren Svarre Poulsen* (22. 4. 85 på Fanø) og forklarer, at han d. 9. april 1940 havde tjeneste i fyret fra kl. 0.00 til 6.00. Han afløste kl. 0 den nu afskedigede fyrmester Greve, der havde haft tjeneste fra kl. 18 til 0, og han er sikker på, at Greve ikke ved afløsningen omtalte noget om, at fyrets telefon ikke virkede, og han talte ikke noget om, at han havde hørt støj fra et luftfartøj i fyrets nærhed.

Kl. ca. 4 så han fra fyret, at færgen fra Warnemünde som normalt løb ind i Gedser havn. Kl. ca. 4.30 så han endnu en færge fulgt af et andet skib komme sejlende i retning mod Gedser, og da han fandt det mærkeligt, tog han en kikkert og gik op udvendig på fyret, og i kikkerten så han, at det var en færge, der blev fulgt af en armeret trawler; han siger, at der på agterdækket stod en formentlig 75 mm kanon. Han skyndte sig tilbage til telefonen i fyret for at underrette marineministeriets efterretningssektion, hvilket deres ordre dengang lød på, men han kunne ikke kalde centralen, og det var hans opfattelse, at telefonen var helt „død". Der har af og til været noget i vejen med deres telefon, og i sådanne tilfælde har man benyttet telefonen på godset „Frisenfeldt", og det bestemte han sig også for i dette tilfælde.

Fyrets telefon er således indrettet, at den ved en bestemt stilling på en omskifterknap virker som et alarmeringsapparat, og det benyttes ved vagtskifterne, idet den, der skal afløses, ringer på telefonen, og en klokke ringer hos den, der skal afløse, og sidstnævnte kan fra sin bopæl give svar i form af en tilbageringning til fyret, således at man dèr er klar over, at den pågældende har hørt alarmeringen.

Han alarmerede til fyrmesteren på den ovenfor omskrevne måde, og denne svarede ved at ringe tilbage. Poulsen kunne ikke forlade fyret, før Greve var ankommet til fyret, og da han syntes, at det varede noget længe, ringede han igen på klokken, og han siger, at han gjorde det flere gange, og han vil regne med, at der ialt gik ca. en halv time, før Greve kom. Han siger, at Greve ikke normalt heller var nem at vække efter at have sovet, så han brugte altid noget mere tid. Da Greve kom op i fyret, fortalte kpt. ham det passerede, og han lånte Greves cykle og kørte på den til „Frisenfeldt," hvor pigerne lukkede ham ind gennem køkkenet til telefonen, men også denne telefon var, efter hvad han kunne høre, „død". Han forlod derefter stuen, hvor telefonen var anbragt, i den hensigt at køre ind til Gedser central og benytte telefonen dèr, og da han kom ud i godsets

gård, kom der to tyske soldater imod ham. De bar gevær påsat bajonet og spurgte efter en telefon, hvortil han svarede: „der er en derinde" og viste ind mod stuen, hvor han lige kom fra. Han cyklede videre gennem gården mod Gedser, men umiddelbart udenfor gården kørte han ind i nogle telefonledninger, der lå tværs over vejen, og han konstaterede, at ledningerne hang ned fra en telefonmast på venstre side af vejen, lige hvor „Frisenfeldts" have hører op, og videre at de var frabrudt en telefonmast, der stod ca. 100 m længere fremme mod Gedser og i modsatte side af vejen, dèr hvor husmandshusene, der hører til godset, ligger, og han så, at der op ad den sidstnævnte telefonmast var rejst en brandstige, der normalt hænger på et af disse huse. Der var ingen personer at se i nærheden.

Telefonledningerne går på det sted over en strækning af ca. 100 m på skrå tværs over vejen, og han mener, der var 4 ialt, og at de alle var overklippet.

Han kørte derefter videre ind til centralen i Gedser, men da han nåede derind, så han, at den var besat af tysk militær, og han kørte forbi centralen og tilbage til fyret. Da han kom tilbage til fyret, var man i færd med at afmontere dette og gøre det ubrugeligt, og dette arbejde deltog han derefter i, og han husker, at Greve herunder fortalte, at han kort før vagtskiftet kl. 0 havde forsøgt at bruge telefonen og derunder konstateret, at den ikke virkede. Kpt. vil bestemt fastholde, at Greve ikke inden dette tidspunkt overfor ham havde talt om, at telefonen ikke virkede, og heller intet om, at han havde hørt larm fra den omtalte flyvemaskine, og kpt. vil således indtil kl. 4.30, da han selv opdagede, at telefonen ikke virkede, have været uden kendskab til, at den har været i uorden.

Kpt. blev alarmeret af Greve kl. ca. 23.50 for vagtskiftet kl. 24, og han har således ca. 23.55 været på vej fra sit hus, der er beliggende ca. 100 m fra fyret, op til fyret, og han har ikke på denne tur hørt støj fra nogen flyver, og Greve nævnte ikke noget sådant, da kpt. et øjeblik efter afløste ham.

På forespørgsel, om der i fyret er ført dagbog over deres observationer, siger kpt., at med hensyn til færgerne, da skulle disse ikke indføres i bogen; det skulle derimod overflyvninger, og på forespørgsel, om denne dagbog er tilstede, siger kpt., at den findes ikke, han ved ikke, hvor den er blevet af, men muligt er den destrueret efter en vis årrække.

På forespørgsel, om han mener, at de samme beboere stadig bor i det hus, hvor han så brandstigen mod telefonmasten, siger han, at det gør de ikke; de skifter normalt beboere hvert halve år, og han kan heller ikke huske, hvad de mennesker hed, der dengang boede der.

— — —

Jeg har derefter indfundet mig på *godset „Frisenfeldt"*, hvor forpagter *Dørum* oplyste, at han først er kommet på godset ca. en måned før kapitulationen, og han har således intet kendskab til forholdene omkring 1940. Den tidligere forpagter, Fredskild, ved han bor i Nr. Alslev lige nord for byen, hvor han har en frugtplantage. På forespørgsel, om der nu på gården findes folk, der også var der d. 9. april 1940, siger han, at det er der ikke, og det samme gælder for de omtalte husmandshuse ved overklipningsstedet for telefontrådene.

Hornslet,

kriminalassistent.

Kontinueret d. 19. april 1950.

Jeg har påny indfundet mig på *Gedser fyr*, hvor overfyrpasser *Poulsen* foreviste det omtalte ringeapparat, der er ophængt i et af de øverste rum i fyret, og der er i nærheden heraf en trappe, der fører op til en platform rundt om fyrets lampelys, og Poulsen

udtalte, at han den pågældende morgen vil mene at kunne iagttage de omtalte to skibe på et sådant tidspunkt, at det ville tage dem 10—15 minutter at nå ind til Gedser havn.

Fra fyret til godset „Frisenfeldt" er en afstand op mod ca. 1 km målt efter vognens speedometer, og fra „Frisenfeldt" til overklipningsstedet 200 m, og strækningen mellem de to telefonmaster, hvor ledninger skrår over vejen, er ca. 100 m. Fra fyret til telefoncentralen i Gedser er der 4,3 km.

— — —

Fru Gerda Rasmussen, telefoncentralen i Gedser, der blev truffet på sin bopæl, blev spurgt med hensyn til forbindelsen til „Frisenfeldt" og Gedser fyr d. 9. april 1940 om morgenen, og hun siger, „at hun mener med bestemthed at have set blinkeren fra fyrets telefon blinke på telefonbordet, men hun tør ikke sige det med sikkerhed", men hun tilføjer, at hun er næsten sikker på det.

På forespørgsel, om der er andre ledninger ad den strækning ud over „Frisenfeldt" og fyret, siger hun, at der er mulighed for, at Gedser Odde skole også anvender samme ledningsnet.

— — —

Jeg har derefter indfundet mig i *Gedser Odde skole*, hvor lærer *Niels P. Laursen* blev truffet tilstede og på forespørgsel, om han har bemærket noget usædvanligt ved deres telefon den pågældende morgen, siger han, at det har han egentlig ikke; de har forsøgt at bruge telefonen, men der blev ikke svaret, derimod var telefonen ikke „død", og han tilføjer, at hans telefon ikke går på samme ledninger som „Frisenfeldt" og fyret. Ledningerne fra ham går en anden vej ind til byen.

— — —

Kl. ca. 7.30 den morgen skulle han ind til byen og kørte ad vejen gennem „Frisenfeldt" mod Gedser, og han så da, at der sad en tysk soldat i telefonmasten, der står ved kabelhuset helt nede ved stranden, men han har ikke bemærket noget særligt i eller i nærheden af overklipningsstedet ved „Frisenfeldt", og han har herunder ikke set, om der stod nogen stige op ad masten, og han er i dag af den opfattelse, at den omtalte soldat, der sad i masten ved kabelhuset, var steget op ved hjælp af mastesporer. Han forklarede videre, efter at have konstateret det gennem en lommebog fra 1940, at daværende fyrmester Greve d. 26. april kom på besøg hos ham, og herunder fortalte Greve, at han d. 8. 4. 1940, kort før han skulle afløses, havde hørt støj fra en flyvemaskine, og at han derefter havde forsøgt pr. telefon at meddele denne observation videre, men at telefonen ikke havde svaret. Det forekom kpt., at Greve havde sagt, at han på det tidspunkt — inden kl. 24 — havde spadseret en tur på vejen fra fyret mod „Frisenfeldt", og at han da havde mødt to tyske soldater, som han havde talt med. Kpt. blev derefter gjort bekendt med, at der muligt foreligger en sammenblanding af to ting, nemlig af Greves observationer kl. 23.55 og at han senere nærmere om formiddagen d. 9. 4. blev tiltalt af to tyske soldater ude ved fyret, og hertil siger kpt., at det husker han ikke nærmere nu, men i alt fald var Greve hos ham — der havde luftmeldetjenesten på det tidspunkt — d. 26. 4., og kpt. husker, at han sagde til Greve, at han jo så kunne være gået over til ham, men nærmere blev dette spørgsmål ikke drøftet.

På forespørgsel oplyser kpt., at han husker, at nuværende fyrbøder *Mika* og dennes hustru i tiden omkring 9. april 1940 boede i det første af de husmandshuse ved overklipningsstedet, og han bor nu i et hus overfor Gedser kirke.

— — —

Jeg har derefter indfundet mig i *Langgade 73 i Gedser*, hvor fru *H. Mika* blev truffet tilstede. Hun forklarede, at hun og hendes mand boede i det nævnte hus d. 9. 4. 40, og hun husker, at hun den pågældende morgen ved 4-tiden forlod huset og gik over på

„Frisenfeldt" for at malke. Hun siger, at der på det tidspunkt ingen ledninger lå på vejen, hun så ingen stige op ved telefonmasten, og der var ingen tyskere eller andet usædvanligt at se. Senere på dagen — hun husker ikke nærmere tidspunktet — så hun ledningerne ligge på vejen, og en tysk soldat gik vagt ved ledningerne. Hendes mand, *Andreas Mika*, ekstrafyrbøder ved D.S.B., kom nu tilstede, og han forklarede, at han gik hjemmefra kl. 3.30 til „Frisenfeldt", hvor han skulle ordne hestene, og han siger, at der på det tidspunkt absolut intet var i vejen med telefonledningerne, og den brandstige, der var anbragt på hans udhus, stod givet ikke op ad telefonmasten. Han var på „Frisenfeldt" til ca. 8.30, og på et tidligt tidspunkt af morgenen så han overfyrpasser Poulsen på gården. På et tidspunkt, da han selv opholdt sig på svinehusets loft, så han gennem lemmen, at der kom to tyske soldater ind i gården, og han så, at de var inde i bygningen, og han fik forståelsen af, at de var inde for at frabryde telefonen, og det er egentlig hans opfattelse, at det var de to soldaters opgave. Kl. 8.30 gik han fra gården hjem til sit hus, og han så da, at telefonledningerne var klippet ned, og de lå hen oven på hans hæk og således, at de lå i brysthøjde tværs over hans indgang. Han tog i ledningerne for at ville flytte dem, men en tysk soldat, der stod vagt i nærheden, befalede ham ikke at røre ved ledningerne, og han husker, at han derefter bukkede sig og gik ind under ledningerne. Der stod ikke på det tidspunkt nogen stige op ad masten.

Kpt. har ikke set, hvem der har repareret ledningerne, men han er i alt fald stadig sikker på, at de ikke var klippet ned, da han gik hjemmefra kl. 3.30.

— — —

Jeg har derefter indfundet mig på *telefonhuset i Nykøbing F.*, hvor afdelingsingeniør *Klausen* blev truffet og spurgt, om man dèr kunne oplyse noget om de overklippede ledninger ved „Frisenfeldt", og efter en foretaget undersøgelse blev det konstateret, at man ikke har „fejlrettesedler" længere tilbage end 1944, og det var den eneste mulighed for at konstatere noget konkret om spørgsmålet.

Kpt. forsøgte straks at få forbindelse med den telefonmester, der havde besørget arbejdet med reparation af ledningerne ved „flaskehalsen" i Gedser den formiddag, men det lykkedes ikke at få forbindelse med ham, og kpt. vil senere forsøge at skaffe eventuelle oplysninger vedrørende disse ledninger.

Hornslet,

kriminalassistent.

Kontinueret d. 20. april 1950.

Jeg har derefter indfundet mig i *Nr. Alslev*, hvor fru *Erna Larsen*, f. Fredskild, der er datter af „Frisenfeldt"s tidligere forpagter, blev truffet. Hun forklarede, at hun d. 9. 4. 40 stod op og var nede i køkkenet kl. ca. 5 — der skulle spises kl. 5.30 — og hun husker, at hun havde været ovre med madbakker til eleverne på gården, og hun vil antage, at klokken har været ca. 5.20, da der kom to tyske soldater ind på gården og spurgte efter en telefon. Efter først at have nægtet dette viste hun dem vej til telefonen, og hun så, at de ringede op på den, og hun vil være af den opfattelse, at de kun ville prøve og sikre sig, at den var ødelagt, og hun husker, at de efter prøven udtalte: Alles kaput.

På et eller andet tidspunkt den morgen, kan hun huske, at Poulsen var på gården for at låne en telefon, men det er hende ikke muligt at huske tidspunktet, men det er mest sandsynligt, at det har været i det tidsrum, da hun var ovre hos eleverne med madbakkerne, idet hun ikke har set ham inde ved selve telefonen. Hun kender intet til overklipningen af telefonledningerne, hun har ikke set det, efter at det var gjort, og hun kender

heller intet til, hvem eller hvornår de blev repareret igen. Hun siger sluttelig, at hendes mand — Peter Erhard Larsen — der nu er inspektør på „Lautrupgård" i Skovlunde, dengang var forvalter på „Frisenfeldt" og også var tilstede på gården den morgen.

Han vil blive søgt på „Lautrupgård".

— — —

Kpt.s fader, tidligere forpagter af „Frisenfeldt" *Peter Fredskild*, bopæl samme sted, forklarede, at han først blev vækket, da de omtalte tyske soldater kom til gården, og han har således intet personligt kendskab til, om hans telefon har været i orden kort før midnat eller ved 4.30—5-tiden næste dags morgen.

Han husker, at han ved ca. 6.30-tiden, efter at have hørt, at der opholdt sig tyske soldater ved kabelhuset, gik gennem gården ad vejen mod Gedser for at konstatere oplysningernes rigtighed, og han så da, at ledningerne lå på vejen lige uden for gården, og for ikke at heste eller forbipasserende skulle få benene i trådene samlede han dem op og lagde dem oven på hækken ved husmandshuset, og herunder så han, at en tysk soldat, der stod ved kabelhuset, i kikkert havde iagttaget ham, og denne soldat kom hen til kpt. og spurgte, hvad det var han foretog sig, og kpt. svarede soldaten med, at ledningerne var til fare for færdslen, og at det var derfor han havde lagt dem på hækken; soldaten gav ham ordre til at passe sig selv og ikke røre ved de ledninger. Han husker ikke noget om, hvem der senere reparerede ledningerne, eller hvornår det blev gjort. Han blev gjort bekendt med hr. og fru Mikas forklaringer og de tider, disse har opgivet at have forladt deres hus for at begive sig på arbejde på „Frisenfeldt", og han siger, at det er ganske normalt og dagligt. Han kan ikke oplyse noget yderligere, og hans hustru, der har været tilstede under afhøringen, har heller intet kendskab til de omtalte telefonledninger, og de ved ikke, hvem der har klippet dem ned; det har egentlig hele tiden været deres opfattelse, at det var noget tyskerne selv havde gjort.

— — —

Jeg har derefter indfundet mig hos tidligere fyrmester *Carl Theodor Greve* (18. 6. 86 i Flensborg), ligeledes boende i *Nr. Alslev*, der blev truffet på bopælen.

Han forklarede, at han havde tjeneste i fyret d. 8. april 1940 i tiden fra kl. 18—24, og han husker, at han hørte motorlarm fra en flyvemaskine, og efter at have set nogle avisudklip igennem, at det meget muligt var kl. 23.55, men hvor han var, da han hørte støjen, husker han ikke, men han var i fyret, og da han havde hørt støjen, tog han en kikkert og gik op udvendig på fyret for at se nærmere efter maskinen.

Han så ingen maskine, og han kan således ikke sige noget som helst om, hvad det var for en maskine, hvor den var eller hvor den fløj hen, men han tilføjer straks, at det hele sikkert står i den rapport, som han kort efter 9. april 1940 sendte til marineministeriet, hvori han netop redegjorde for iagttagede begivenheder i og omkring fyret d. 9. april.

Han er sikker på, at han derefter gik ned for at indberette om den observerede motorstøj, og at han ikke kunne kalde centralen, og han er lige så sikker på, at han talte med Poulsen om, at han havde hørt den omtalte motorlarm, og at telefonen ikke virkede, da Poulsen nogle minutter senere afløste ham i fyret. Det er muligt, de begge to har tænkt sig den mulighed, at det kun var en periodisk afbrydelse af telefonen, men i alt fald opsøgte man ikke nogen anden telefon, og kpt. gik ned i sin seng, da han jo skulle op igen kl. 5, og skulle Poulsen have gået efter telefon, måtte kpt. være blevet i fyret, idet en af dem jo skulle være der, og han tilføjer, at ingen jo kunne tænke sig, at der netop i det interval skulle ske noget verdenshistorisk.

Han mener bestemt — uden at kunne sige noget med sikkerhed — at han har indført i dagbogen om den konstaterede motorlarm og den ikke-virkende telefon, og han tilføjer, at denne rapport endnu må findes i fyret.

Han blev derefter vækket ved ringning på alarmklokken, og han svarede ved at ringe tilbage, og det var egentlig hans opfattelse, at klokken var i nærheden af almindelig afløsningstid. Han husker ikke klokkeslættet, men han ser stadig i omtalte avisudklip og siger, at de anførte klokkeslæt passer, såvidt han husker. Han stod op og gjorde sig i stand for at overtage sin vagt i fyret, og han siger her, at Poulsen for sit vedkommende ikke behøvede at alarmeres med mere end 10 minutters varsel, hvorimod han selv skulle bruge noget længere tid, og han var som nævnt af den opfattelse, at det drejede sig om normal alarmering før vagtskiftet. Det er muligt, at Poulsen har ringet mere end een gang. Da kpt. kom op i fyret, refererede Poulsen det passerede, og kpt. sagde, at Poulsen hellere måtte køre ned på „Frisenfeldt" og dèr underrette marineministeriets efterretningssektion om det passerede, og det er meget muligt, at Poulsen kørte på kpt.s cykle, men det ved han ikke. Han siger, at det hændte, at der var noget i vejen med fyrets telefon, og det er muligt, at det har været hans tanke, at telefonen nok gik i orden igen, hvilket ofte skete, og det er det, der har fået ham til at slå af på straks at få undersøgt, hvad der var i vejen med telefonen, eller sikre sig en anden telefonforbindelse, men han er lige så sikker på, at han har delagtiggjort Poulsen i sine konstateringer både med hensyn til telefonen og motorstøjen.

Han blev derefter gjort bekendt med, at han efter forklaringen har alarmeret Poulsen for afløsningen kl. 23.50 og har observeret motorstøj kl. 23.55, på hvilket tidspunkt Poulsen altså har været undervejs ad vejen fra sit hus til fyret, og med at Poulsen ikke har hørt nogen motorstøj, og hertil siger han, at han ikke kan forstå, at Poulsen ikke også har hørt det. Han har ikke selv set de overskårne ledninger og ikke kendskab til, hvem der har overskåret dem, men noget efter at Poulsen var gået, kom der to tyske soldater op på fyret, hvor de fortalte, at de var gået vild, og de gav kpt. ordre til at køre dem tilbage til Gedser, og efter at han havde nægtet, at hans vogn var i brugbar stand, måtte han køre de to soldater tilbage til Gedser, men han så på denne tur intet til de omtalte overskårne ledninger. Da han kom tilbage fra denne tur, påbegyndte han sammen med fyrets øvrige personale at demontere fyranordningen, for efter instruksen at gøre fyret ubrugeligt og herunder at tappe 350 kg kviksølv ud af beholderen, og under dette arbejde kom Poulsen tilbage og fortalte, hvad han havde observeret, hvorefter han deltog med afmonteringen og ubrugeliggørelsen af fyret.

Kpt. blev derefter gjort bekendt med, at Poulsen hævder, at han først under denne demontering fik at vide, at telefonen var i uorden, og at kpt. havde hørt motorstøj aftenen forinden. Dette benægter kpt., idet han fortsat vil hævde, at Poulsen blev indviet, da han mødte på fyret kl. 24.

Kpt. blev derefter gjort bekendt med, at han under et besøg hos lærer Laursen på Gedser Odde skole d. 26. 4. 40 har fortalt om det passerede og videre, at han kort før kl. 24 havde gået en tur på vejen fra fyret mod „Frisenfeldt" og her havde mødt to tyske soldater, som han talte med, men dette benægter kpt. og siger, at der foreligger en sammenblanding af to ting. Han har absolut ikke været ude på vejen i sin vagttid fra kl. 18 til kl. 24. Han har givet hørt motorstøjen under sit ophold i fyret, og hans møde med de to tyske soldater var ved 6—7-tiden den følgende morgen, da han som beskrevet blev beordret til at køre dem ind til Gedser.

— — —

Jeg har derefter fra den stedlige politibetjent i Nr. Alslev pr. telefon rettet henvendelse til *Gedser fyr*, tlf. Gedser 22, hvor fyrmester *Weber Hansen* blev spurgt med hensyn til den omtalte dagbog for fyret. Kpt. siger, at han egentlig har søgt efter denne bog, men den findes afgjort ikke. Han har fundet en fra en tidligere tid, men ingen senere, idet meldetjenesten i sig selv ophørte, og dagbogsføringen begyndte igen ca. d. 5. 5. 1945.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 20. april 1950.

Jeg har derefter indfundet mig på „*Lautrupgård*" *i Skovlunde*, hvor inspektør *Peter Erhard Larsen*, der er svigersøn til tidl. forpagter Fredskild fra „Frisenfeldt", blev truffet tilstede.

Han forklarede, at han d. 9. 4. 1940 var oppe og begyndte sit arbejde på gården kl. 5, og ca. kl. 5.40 så han to tyske soldater komme ind i gården, hvor de spurgte efter en telefon. De satte ham et gevær med bajonet for brystet, hvorefter han viste dem telefonen, som de prøvede, hvorefter de udtalte, at den var kaput. Kpt. har ikke selv set noget til de omtalte overskårne telefonledninger, og han har intet kendskab til, hvem der har gjort det, og han har heller ikke set, hvem der har repareret ledningerne, eller hvornår dette blev gjort.

Han kan intet yderligere oplyse.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 21. april 1950.

Der er rettet telefonisk henvendelse til afdelingsingeniør *Klausen, telefonhuset i Nykøbing F.*, der erklærede, at han har talt med den pågældende telefonmester, der ikke erindrer noget om beskadigelse af telefonledningerne fra Gedser central til Gedser Odde, og da, som anført, man ikke har „fejlrettesedler" længere tilbage end 1944, er det ikke muligt at komme spørgsmålet nærmere.

— — —

Der er på tlf. Central 16201 rettet henvendels til *marineministeriets admiralitetsafdeling*, hvor kommandørkaptajn *Legind* erklærede at være kendt med den omtalte rapport fra fyrmester Greve, og han var sikker på, at rapporten nu befandt sig i den tjenestemandssag, hvortil Greve i sin tid var afhørt. Kpt. vil søge at skaffe rapporten tilveje og derefter meddele afdelingen underretning.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 27. april 1950.

I fortsættelse af undertegnedes rapport af 18. ds. vedrørende undersøgelser foretaget i Gedser m. v. blev det i går meddelt, at den i kontinuationen af 21. ds. omtalte rapport fra fyrmester Greve nu var til gennemlæsning i *marineministeriet, admiralitetskontoret*, Børsen, indgang A., hvorefter jeg i dag har indfundet mig anførte sted. Kommandørkaptajn *Legind* blev truffet tilstede og erklærede, at man endnu ikke havde fundet fyrmester Greves originalrapport, hvorimod kmp. foreviste en bog: „Generalrapport for Sikringsstyrken 1939—1940", og med tilladelse er følgende, der hidrører fra daværende fyrmester Greves rapport, afskrevet:

„*B. Gjedser.*

Kl. 23.55 den 8/4 konstaterede Kystudkigstationen Gjedser (Gjedser Fyr), der skulde afgive Melding til Efterretningsstationen om Obervation af et ukendt Luftfartøj, at Telefonforbindelsen til Gjedser var afbrudt.

Kl. ca. 0430 observeredes en lille Damper, der i Mørket blev antaget for en Kreaturdamper, for indgående i Gjedser Havn.

Kl. 0515 (da det var blevet lyst) observeredes en tysk Hjælpeminesøger for udgaaende af Gjedser Havn. — Sandsynligvis har den Kl. ca. 0430 observerede Damper været identisk med den tyske Hjælpeminesøger.

Ved Afgivelse af Melding om Observationen viste det sig igen at være umuligt at komme i Forbindelse med Gjedser Telefoncentral, hvorfor et Bud sendtes for at afgive Meldingen fra en anden Telefon eller fra Gjedser Central.

Noget før Kl. 0630 kom to tyske Soldater, der var gaaet vild, til Fyret og forlangte at blive kørt tilbage til Gjedser, idet de samtidig oplyste, at Byen var i tyske Hænder.

Dette bekræftedes af Budet, der Kl. 0630 vendte tilbage til Fyret, uden at det var lykkedes ham at faa afsendt den før omtalte Melding.

Paa Fyret gik man herefter i Henhold til Instruksen i Gang med Tilintetgørelsen af fortrolige Sager samt med at gøre Fyrapparatet ubrugeligt.

Sidstnævnte Arbejde blev afbrudt, før det var tilendebragt, da Fyrmesteren erfarede, at den danske Regering igennem Radioavisen havde udstedt et Opraab til det danske Folk, hvori der bl. a. blev anført, at det var Befolkningens Pligt at afholde sig fra enhver Modstand overfor de tyske Tropper.

Mellem Kl. 0530 og 0830 passerede en Del tyske Luftfartøjer Gjedser.

Først Kl. ca. 1800 lykkedes det for Gjedser Fyr at komme i telefonisk Forbindelse med København."

— — —

Kommandørkaptajnen vil give afdelingen underretning, hvis man skulle komme i besiddelse af fyrmester Greves originale indberetning, men det ovenfor citerede hidrører som nævnt fra den omtalte rapport.

— — —

Jeg har rettet henvendelse til statsadvokat *Bach*, med hvis samtykke den omtalte rapport vil blive søgt i tjenestemandsdomstolens arkiv.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret d. 29. april 1950.

Efter at det i går var meddelt fra adminralitetskontoret, at akterne vedrørende fhv. fyrpasser Greves tjenestemandssag nu var til stede, har jeg i dag indfundet mig dèr, hvor jeg fik lejlighed til at gennemlæse sagen, og det kan herefter oplyses, at der ikke i sagen findes oplysninger, der nærmere belyser det her omhandlede forhold.

Tjenestemandssagens akter vil ved admiralitetskontorets foranstaltning blive tilbageleveret rette vedkommende.

Hornslet,
kriminalassistent.

126.

A.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 28. april 1950.

Til finansministeriet.

Kommissionen tillader sig herved at anmode om, at akterne vedrørende den mod daværende fyrmester Greve, Gedser fyr, rejste tjenestemandssag tilstilles kommissionen.

Da kommissionen står umiddelbart foran afslutningen af sin beretning III vedrørende forholdene den 9. april 1940, tillader man sig at anmode om, at akterne snarest belejligt bliver oversendt. De kan, om ønskes, leveres hurtigt tilbage.

Holm.

Eigil Olsen.

B.

FINANSMINISTERIET

København, den 29. april 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I henhold til kommissionens skrivelse af 28. d. m. fremsendes hoslagt den ekstraordinære tjenestemandsdomstols originale akter i sagen mod fhv. fyrmester Carl Theodor Greve, Nr. Alslev.

Akterne bedes returneret efter afbenyttelsen.

P. m. v.

E. b.

Hugo Engmann.

127.

Artikel i B. T. lørdag den 1. april 1950.

„Mystisk Telegram til Gedser en Maaned før Besættelsen.

Telegrafbestyreren i Warnemünde vilde have at vide, hvor Telefoncentralen laa.

Der bliver ved at komme Oplysninger frem om Begivenhederne i Gedser omkring d. 9. April, og — som B. T. nævnte det for nylig — i den nye Kommissionsbetænkning fra den parlamentariske faar man et og andet at vide, som nok skal vække Interesse. I Forvejen har „Lolland-Falsters Stiftstidende" givet Kommissionen en Del Materiale.

B. T. er i Morges kommet i Forbindelse med en Jernbanemand, der var ansat i Gedser d. 9. April, og han fortæller om en Episode, som den parlamentariske Kommission bør tillægge Vægt.

En Maaned før d. 9. April kom der til Jernbanestationen i Gedser et Telegram, der var afsendt fra Telegrafbestyreren i Warnemünde. Bestyreren spurgte, om Telefoncentralen fandtes paa Jernbanestationen.

Jernbanemændene tænkte ikke nærmere over denne Forespørgsel og telegraferede tilbage, at der var Postkontor paa Jernbanestationen, hvorimod Telefoncentralen fandtes i en anden Del af Byen.

Købmanden med Pistolen i Ryggen.

Nu bagefter er man ikke i Tvivl om, at Telegrafbestyreren var orienteret om, hvad der skulde ske, og at det derfor var ham magtpaaliggende at faa at vide, hvor Gedser Central var. Han fik blot et benægtende Svar paa sit Spørgsmaal og fik ikke at vide, hvor Centralen laa, og selv har han ikke i den mellemliggende Tid foretaget Undersøgelser for at faa fastslaaet Centralens Beliggenhed. Derfor kunde der om Morgenen d. 9. April ske følgende Begivenhed:

Tyskerne ledte efter Telefoncentralen, men kunde ikke finde den. De brød derfor ind til Købmand Hendriksen, der laa og sov. Købmanden blev tvunget til at staa ud af sin Seng. Med en Tyskerpistol i Ryggen maatte han føre Besættelsestropperne hen til Telefoncentralen, som derefter blev besat.

Klokken 4,20 skulde der gaa et Godstog til København, men det blev standset, og Personalet paa Jernbanestationen blev samlet i Ventesalen, hvor det var under tysk Opsigt et Par Timer.

De tyske Færger „Schwerin" og „Mecklenburg" kom lige efter hinanden. „Schwerin" havde forrest en stor, tom Godsvogn som Camouflage, men bagved stod lette Motorvogne, der kunde sættes i Land med Soldater.

Telefonledningerne ved Færgehavnen blev, som vi nævnte det, skaaret over, og da ogsaa Telefoncentralen hurtigt blev besat, var Gedser uden Forbindelse med Omverdenen.

Fr."

128.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

København, d. 12. april 1950.

Til ministeriet for offentlige arbejder.

Under henvisning til vedlagte afskrift af en artikel i dagbladet „B. T." for den 1. april d. å., hvori omtales en henvendelse før den 9. april 1940 fra telegrafbestyreren i Warnemünde til jernbanestationen i Gedser, skal kommissionen herved anmode om en redegørelse for ministeriets kendskab til denne sag.

Da kommissionen står umiddelbart foran offentliggørelsen af sin beretning III, supplement vedrørende den 9. april 1940, skal man anmode om besvarelse snarest muligt.

Holm.

Eigil Olsen.

129.

MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER
GENERALDIREKTORATET FOR STATSBANERNE

København K., den 6. maj 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg, K.

Som svar på kommissionens skrivelse af 12. f. m. vedrørende en artikel i dagbladet „B. T." for den 1. april 1950 skal man meddele, at Gedser station i sagens anledning har udtalt følgende:

„Den på det pågældende tidspunkt konstituerede stationsforstander, trafikkontrolør C. B. Petersen, er afgået ved døden.

Daværende overassistent P. M. Petersen, nu stationsforstander i Skanderborg, er forespurgt, men kan ingen oplysninger give om det omhandlede telegram. Ej heller trafikkontrolør Fold, der også på den tid var tjenestegørende i Gedser, kan give oplysninger.

Man henstiller, at det søges oplyst, hvilken tjenestemand der kan have givet underretning til „B. T." om forholdet.

Iøvrigt vil stationen anse hele spørgsmålet for at være af ringe betydning, da tyske tjenestemænd både før og under besættelsen færdedes frit i byen og kunne skaffe sig alle de oplysninger, der af en eller anden årsag havde interesse."

Der foreligger iøvrigt ikke materiale, som kan give oplysninger i sagen.

Man er her tilbøjelig til at dele stationens opfattelse af spørgsmålets betydning, men skal, såfremt kommissionen ikke måtte være enig heri, henstille, at kommissionen hos dagbladet søger oplyst, hvilken jernbanemand der har afgivet de omhandlede oplysninger.

E. Terkelsen.

V. P. Larsen.

130.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 3. Maj 1940

Fortroligt Nr. 205.

Til Chefen for Generalkommandoen.

Samtidig med at jeg fremsender en Skrivelse fra Oberstløjtnant H. A. V. Hansen om Menigmands psykiske Reaktioner den 9. April*), tillader jeg mig at fremsætte nogle Bemærkninger om Geledbefalingsmændenes i samme Anledning, idet jeg mener, det maa have Interesse for Hærens Ledelse at kende Stemningen i denne Tid og den psykologiske Baggrund for den.

Da vi den 8. April ved Middagstid fik Ordren om Alarmberedskab, blev der ikke meddelt noget om Grunden hertil, men det er givet, at alle Befalingsmænd ved Regimentet kædede Ordren sammen med den offentligt fremkomne Meddelelse om tyske Troppetransportskibe i Store Bælt Dagen før, idet vi dengang ikke kendte Meldingerne fra Jylland om Opstilling af tyske Tropper Syd for Grænsen. Alle ventede, at de formerede Afdelinger skulde paa Kystbevogtning, og at der i Løbet af Timer vilde blive indkaldt i hvert Fald den med Udrustning hjemsendte Styrke.

Stemningen var særdeles god blandt Befalingsmændene, og jeg erindrer saaledes at have sagt til Chefen for min Rekrutbataillon: „Ja, gaar det løs i Dag, kan det jo næppe være under heldigere Omstændigheder for Deres Bataillon, hvis sidste Kompagni jeg har inspiceret i Dag og fundet i Orden", og heri gav Oberstløjtnanten mig ganske Ret. At vi derimod nærede Bekymring for Gennemførelsen af de efter vor Formening uheldige Bestemmelser for Gennemførelse af Indkaldelsen er noget andet.

Da Alarmberedskabet blev blæst af og Ordren for Natten om det saakaldte forhøjede Beredskab, der ikke maatte omfatte Sammendragning af Underafdelingerne, Forsyning med Train o. l., kom., ledsagedes den heller ikke af Oplysninger om Situationen, men jeg ved at have sagt til mine Omgivelser: „Ja, det betyder altsaa, at Regeringen har givet Hærledelsen Garanti for, at Transporterne ikke gælder os", og jeg ved, at dette var ogsaa den almindelige Opfattelse.

At denne Garanti saa har vist sig at være falsk — formentlig ubevidst falsk fra Statsministeren og Forsvarsministeren og bevidst falsk fra Udenrigsministeren —, er jo en anden Sag, og at dette har vakt den dybeste Harme og Sorg hos alle Befalingsmænd kan ikke undre.

Vel har enkelte i ungdommelig Desperation og Fortvivlelse sagt: „Ja, for den danske Hær er det vigtigere at spare 1 000 Kr. til Alarmkvarter end at redde Danmarks Frihed og Ære", men til dem har vi med god Samvittighed sagt, at det er ikke rigtigt, det maa være den ovenfor fremsatte Forklaring — eller en der ligger lige op ad den —, der er den rette, men vi kan ingen Forklaring give paa, at der ikke den 9. om Morgenen straks tilgik Afdelingerne i forreste Linie Meddelelse, da Generalstaben fik at vide, at Fjenden var i Landet, og denne Mangel paa Evne til at finde og give en Forklaring har bragt Uro og har rokket Tilliden og Troen hos Befalingsmændene.

Vi ved, hvad Tid vi selv fik første Melding om Fjenden — Kl. 5½, da han omtrent stod foran vor Dør, men han var dog gaaet i Land længe før — i Gedser formentlig mellem 2 og 3, og i København før Kl. 4. Alle Befalingsmænd føler og mange har givet Udtryk for, at var vi blevet underrettet, kunde vi have kæmpet med Ære her paa Sjælland og endda have baaret Sejren hjem over de landsatte Styrker, inden Regeringens Forbud mod Forsvar kom.

*) Ikke optrykt.

Det kan jo ingen Hemmelighed være, at den civile Befolkning har sin Opfattelse af, at ikke et eneste af Marinens Bevogtningsfartøjer netop den bestemte Nat synes at have været paa de Steder, hvor de kunde se de fjendtlige Transportskibe, men til Hærens Befalingsmænds Fortvivlelse over Ulykken kommer nu det, at tilsvarende Beskyldning synes at skulle rettes mod Hæren.

Allerede Statsministerens Udtalelse af 13. April efterlod en Følelse af Uhygge, hvad mener Ministeren med „i den Henseende"? Og i Dagene omkring den 27. April har I. P. Nielsen, Dynt Strand, Broager, i den socialdemokratiske Provinspresse skrevet en Artikel, hvori alt er lagt op til at lægge hele Ansvaret paa Hærens Ledelse. Den Slags virker som en snigende Gift og forbitrer yderligere Livet for Befalingsmændene, hvis Sind er forpint — først og fremmest af ikke at have faaet Lov at kæmpe og dernæst af nu daglig at se de Fremmede skalte og valte med det, der før var deres Virke. Vel er den civile Befolkning gennemgaaende forstaaende overfor Befalingsmændene, men visse Ting er dog egnet til at skabe Mistillid — f. Eks. først Referatet om det hjertelige Forhold mellem Generalerne i Jylland og nu Fortællingen om Velkomsttalen paa Bornholm ved Champagnen „paa den danske Marines Vegne"; bliver nu Artikler som I. P. Nielsens almindelige, vil Stemningen hurtigt vendes.

Det er min Opfattelse, at der findes en Hjælp for noget af det, der daglig gnaver og piner Befalingsmændene — at der bliver talt ud med dem. Kan den ekstraordinære Situation ikke berettige, at Hærens Ledelse — uden at svigte sin Pligt overfor Landets lovlige Regering — siger Befalingsmændene — fra Løjtnanten og Officianten til Regimentschefen —: Det sagde Regeringen til os den 8. April, og det var Grunden til, at Efterretningen om Fjendens Landgang ikke kom ud til Tropperne den 9. April. Saa kan alle med aaben Pande sige til enhver Bagtalelse og Klaffer: Nej, jeg ved, at det ikke er rigtigt, hvad I siger, og det vil ranke Ryggen og sætte Staal i Viljen.

Efter at den første lammende Virkning af Begivenhederne den 9. April har sat sig, er Hærens Befalingsmænd nu inde i den bitre Periode, hvor Tankerne stadig tumler med Problemet, hvorledes det kunde være gaaet hin Dag, og Grunden til, at det gik som det gik. Saalænge der savnes en Redegørelse fra de ansvarlige Myndigheder, der kan danne Grundlag for disse Overvejelser, fører de ikke til Fred i Sindet for den enkelte, men lader ham famle omkring i en Uvished, hvor der er Plads for de mest beskæmmende Muligheder. (Kaptajnløjtnant Skeby er endnu en Ener, men hvorledes gik det ikke i Østrig og i Czekoslovakiet). Hertil kommer, at de personlige Bekymringer for Fremtiden, som de første Dage glemtes paa Baggrund af den fælles Ulykke, paany melder sig og føjer deres Byrde til den tunge Lod, der i Dag er den danske Befalingsmands — vel den tungeste Lod, der i det hele taget kan times en ærekær Soldat.

Befalingsmændenes Følelser kan vel kort sammenfattes saaledes: Sorg over Fædrelandets Ulykke, Skamfuldhed over at være blevet tvunget til at svigte sin egentlige Pligt overfor Land og Folk, Harme mod de Myndigheder — hvilke disse end monne være — som har forraadt ham, og Bekymring for Fremtiden.

Ingensinde har den danske Befalingsmand trængt mere til moralsk Støtte end nu for at faa genoprettet Sindsrolighed og Tillid til sine højeste Førere, og jeg beder derfor Deres Ekscellence om at ville gøre, hvad der staar i Deres Magt for at komme Befalingsmandskorpset til Hjælp, idet jeg skal tillade mig at anføre, at i det i saa Henseende ogsaa vil være gavnligt, at der gives Oplysning om, hvad man tænker sig om Hærens Fremtid, ligesom der i Tilknytning hertil bør gives den enkelte Befalingsmand Lejlighed til at træde ud af Hæren med Ventepenge, hvis han ikke mere kan tro.

Jeg kan ikke slutte denne Skrivelse uden at gentage de Lovord, jeg tidligere har fremsat om Befalingsmændenes fortrinlige Holdning den 9. April, efter at Skændselen og Ulykken var brudt ind over os alle — kun dem skyldtes det, at alt gik roligt og med Overholdelse af den strengeste Disciplin, en enkelt Fusentast kunde med stor Lethed have faaet meget stort Følge.

Ligeledes maa jeg udtale min Beundring for den Pligtfølelse, der siden har præget alle og hjulpet dem til at bevare Værdigheden under de daglige Prøvelser for Sindet. Jeg ved, at her som andre Steder er Regimentet i Chefens Haand, men det er Pligtens Disciplin, der nu præger Hæren, ikke Troens og Tillidens — og det var vel værd at genoprette den.

Harrel.

131.

OBERST V. O. HARREL

Vordingborg, den 16. Maj 1940.

Hr. Generalmajor E. Gørtz, Chef for Generalstaben.

Jeg meddeler herved Hr. Generalen, at jeg under en Samtale med Chefen for Generalkommandoen den 15. ds. har udtalt, at hvis den danske Hær igen skal kunne bygges op — under Forudsætning af at Landet igen bliver frit — vil det ikke kunne ske under den nuværende Hærledelse, der ganske mangler Tillid i Hæren, hvorfor det var nødvendigt for Hærens eventuelle Fremtids Skyld, at Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Generalstaben tog deres Afsked.

Jeg skal som — delvis — Begrundelse for denne manglende Tillid overfor Chefen for Generalstaben anføre:

Fra Kl. ca. 7 den 8. April vidste Generalstaben, at betydelige Troppestyrker paa Motorvogne bevægede sig mod (holdt tæt Syd for) den danske Grænse paa den østlige Vej.

I Løbet af Dagen fik Generalstaben yderligere Efterretning om Sammensætningen af denne Styrke og om at derudover betydelige Styrker stod i (vilde ankomme til) Flensborg.

Da der blev befalet Alarmberedskab, fik de sjællandske Styrker (heller ikke jeg, der havde den direkte Kommando over en betydelig Del af dem, „Faksegruppen") ikke nogen Efterretning om den fjendtlige Styrke Syd for Grænsen, idet en Meddelelse til Chefen for Sjællandske Division blev ledsaget af et udtrykkelig Forbud fra Generalstabens Chef mod at lade Efterretningen gaa videre.

Som Begrundelse herfor er nævnt, at Chefen for Jydske Division ved en tidligere Lejlighed i Dameselskab havde fortalt om saadanne modtagne Efterretninger, hvorved Efterretningsmændenes Liv selvsagt udsattes for den største Fare, foruden at Efterretningsvæsenet derved kompromitteredes, hvorfor Generalstabens Chef bestemte, at Jydske Division fremtidig ikke skulde have saadanne Efterretninger.

Men — Generalstabens Chef har ingen Ret til at fornærme nogen dansk Officer ved at antage, at han vilde handle paa samme Maade som nævnte Chef.

Da Alarmberedskabet om Aftenen blev hævet og gik over til det, der kaldtes „Forhøjet Beredskab", men ikke var det, idet Tropperne laa i Enkeltmandskvarterer, fik vi heller ingen Oplysninger om Situationen og maatte derfor formode, at den var betrygget, hvad den som bekendt aldeles ikke var, og hvad i Virkeligheden intet tydede paa, at den var; *herved er vi blevet ført bag Lyset.*

Trods den truende Situation ved Grænsen og til Trods for at Østersøen ikke længere var spærret af Is, sørgede Generalstaben ikke for den ringeste Observation paa de Steder, hvor Fjenden kunde sejle lige ind (en enkelt Mand er nævnt ved Gedser, men han virkede altsaa ikke, formentlig fordi Begrebet Sabotør ikke synes at være medtaget i Generalstabens Overvejelser), ja, havde end ikke saa megen Observation i Landet, at en fjendtlig Kolonne blev meldt en eneste Gang — under 40—50 km Kørsel ad Landevejen gennem dansk Land — en dog vistnok enestaaende Mangel paa Organisation for nogen Generalstab i noget Land.

Heller ikke Forbindelse med Statsbanerne synes Generalstaben at have haft — Vordingborg Station har Kl. 4,15 aflyttet en Samtale med Nykøbing F. og Togkontoret i København om de tyske Troppers Landgang.

Stationen har derefter forespurgt Togkontoret i København, om den skulde meddele Garnisonskommandanten i Vordingborg noget, men faaet til Svar, at Togkontoret ringede til Ministeriet.

Undladelse af straks at underrette den nærmeste militære Afdeling (Togkontorets Afgørelse) vilde formentlig i hvert andet Land medføre en Dom for Højforrædderi — at det ikke kan gennemføres i Danmark, siger sig selv, naar en Forsvarer vil kunne henvise til, at heller ikke Generalstaben eller Chefen for Generalkommandoen underrettede paagældende Garnisonskommandant (ham der paa Sjælland var nærmest Fjenden), da de fik at vide, at Fjenden var rykket ind i Landet.

Episoden er derfor væsentligst taget med, fordi den modbeviser den fremsatte Paastand, at der ingen Forbindelse var med Gedser eller Falster.

Enhver — ogsaa Generalstaben — vil formentlig indrømme, at Situationen kunde have set anderledes ud, hvis Tropperne paa Sjælland (derunder København) straks havde faaet Meddelelse om fjendtlig Landgang i Gedser. Her bærer kun en Ting Skylden — Generalstabens fuldstændige manglende Organisation af Efterretningstjenesten, ja, at en saadan end ikke blev improviseret — *da man vidste, at Fjenden stod umiddelbart Syd for Grænsen* — og det i en Tid, hvor man har Automobiler og saa sandt ellers ikke sparer paa dem.

Heller ikke Efterretningerne fra Efterretningsofficeren i Jylland om, at alt tydede paa, at Fjenden i Løbet af Natten skød Tropper frem ogsaa lige Syd for den vestlige Del af den jydske Grænse, blev meddelt Tropperne paa Sjælland— var det ogsaa forbudt?

Som Klimax kommer endelig, at heller ikke, da Generalstaben vidste, at nu *var* Fjenden gaaet over Grænsen, blev dette meddelt os, der paa Sjælland stod i forreste Linie.

Det er blevet sagt os, at maaske kunde dette skyldes, at Generalstabschefen blev arresteret paa Vej fra sit Hjem til Generalstaben. Vi ansaa det den Gang for Bagvaskelse, fordi vi ikke kunde tænke os, at Generalstabens Chef den Nat, da Situationen ved vor Grænse var saa alvorlig, tog til sit hjem i en Villaby adskillige km fra Generalstaben — det er imidlertid blevet bekræftet af General Prior og maa altsaa være sandt, men selv de, der maaske har troet det straks, kunde i hvert Fald ikke tænke sig, at Tjenesten var saadan „organiseret", at end ikke Meldingstjenesten kunde fungere, uden at Generalstabschefen selv var til Stede.

Havde vi Kl. 4—4,15 faaet Meddelelsen, kunde vi have staaet klar, inden Fjenden naaede frem og inden Faldskærmstropperne gik ned. Vordingborggruppen kunde uden Vanskelighed have hindret Fjenden i at komme over Storstrømsbroen, og Slagelsesstyrken — suppleret med de 2 Eskadroner — med Lethed have kastet den Styrke, der gik frem fra Korsør.

Generalstaben har — endda bortset fra sin Mangel paa Organisation af Efterretningstjenesten paa Falster og Sjælland — ved paany at have svigtet sin Pligt til at underrette os om Forholdene hos Fjenden bedraget os for vor Ret til at kæmpe for vort Land. Det endelige Resultat for Landet var ikke blevet ændret, men det var da blevet erobret og ikke fejgt overgivet.

Det er ganske givet, at den Mand, der har Ansvaret herfor, ingensinde mere vil kunne blive mødt med Tillid fra Tropperne — hver Gang vil man spørge, har han nu sagt os Sandheden, har han nu givet os de Oplysninger, han har, eller er det ligesom den 8. og 9. April 1940.

Dette er Grunden — set inde fra Hæren — til, at jeg har anset det for min Pligt paa mine Folks og mine Kammeraters Vegne at sige, at Tilliden er borte, og Hæren kan ikke rejses igen under den Ledelse.

Jeg skylder dog Sandheden at tilføje, at jeg ved, at der om Generalstabschefen (i Modsætning til om Chefen for Generalkommandoen) staar en Kreds — større eller mindre — af Generalstabsofficerer, der ikke deler denne Mening; en af dem har sagt mig, at hvis Geleddet kendte det Kæmpearbejde, Generalstabschefen havde udført efter Besættelsen, vilde det ikke have den Mening. Jeg skal hertil sige, at intet nok saa stort, flittigt og dygtigt Skrivebordsarbejde efter den 9. April kan bøde paa det, der er forsømt før og paa den Dag — derom vil ingen, der var ulykkelig nok til at høre til de sjællandske Tropper — de Tropper, der kunde have kæmpet og sejret, hvis Generalstaben ikke havde bedraget os for vor Ret — den Dag, og trist er det at vide, at man endnu ikke paa Kontorerne i København har forstaaet den Skade, som den Forbrydelse, der blev begaaet imod os, har gjort paa vore Sjæle. — Selv om man ikke som vi har set Folkene og Befalingsmændene græde af Harme og Skam, burde man kunde føle med os og ikke være stolt af ganske formaalsløst Papirsarbejde bag efter — det som dog ingen tror har Betydning et Sekund længere, end det passer de tyske Besættelsestropper at lade det staa ved Magt, Paaskud plejer jo ikke at mangle den Nation.

Men — det er en Grund endnu til, at nuværende Ledelse af Hæren ikke kan fortsætte.

Ingen i Hæren har næret Tvivl om, at en Katastrofe maatte ramme Danmark, saaledes som vor Forberedelse var, men ingen havde vel troet, at vi æreløst vilde overgive os uden Forsøg paa Modstand — derfor bærer Regeringen og dens Forgængere Skylden, for det sidste vel navnlig et af Regeringens Medlemmer, og den Skyld skal ikke væltes over paa Hæren.

Men der er udefra lagt fuldstændigt op til at lægge Ansvaret for det skete paa Hæren. I. P. Nielsens Artikel er et Varsel, og den var ingenlunde rettet mod „den ukendte Soldat", men mod Hærens Ledelse.

Særdeles sikre Efterretninger — der formentlig ogsaa er Hærens Ledelse bekendt — siger, at paa et nyligt afholdt socialdemokratisk Partimøde blev der slaaet fast, at Regeringen ikke havde svigtet, Hærens Ledelse havde faaet saa meget, at den havde erklæret sig tilfreds — alle Paastande om det modsatte skulde slaas ned — og det kan maaske blive vanskeligt nok for Hærens nuværende Ledelse at træde op mod Hævdelsen heraf, thi i en Brevveskling med en af mine Officerer har konservativ Folketingsmand Falk Jensen den 10. Marts 1940 sagt, at da de Konservative stillede Spørgsmaal eller Krav om Beredskabet i Ottemands-Udvalget, kom Ministeren med den høje militære Sagkundskab og „sablede vore Anskuelser ned" — den Sagkundskab har dog formentlig været Hærens Ledelse.

At Hærens Ledelse ikke har faaet sine Ønsker om Indkaldelse opfyldt er kendt, men — som det siges fra anden Side — Hærens Ledelse affandt sig jo altid med Afslagene og blev roligt og fredeligt siddende med Ansvaret, der dog altsaa maa have forekommet den at være til at bære.

Nej — *den* Ledelse kan ingen Kamp føre for Hærens Ære mod de Bagvaskelser, der er lagt op til (maaske udebliver de fra Socialdemokratiet, men i hvert Fald ikke fra de Radikale), til den Kamp maa Mænd, der ikke har kompromitteret sig ved Svaghed i Forberedelsen og Svaghed, da det gjaldt.

Chefen for Generalkommandoen betegnede i Samtalen den 15. Maj Dommen som haard — maaske, jeg har ikke afsagt den, men kun forkyndt den, men det er da værd at huske, at man i Hæren bedømmes fra to Sider, fra oven og fra neden, og de undergivnes Dom er næsten aldrig forkert.

Harrel.

Fremsendes til Chefen for Generalkommandoen af Chefen for Generalstaben, der anmoder om retslig Undersøgelse af mit tjenstlige Forhold i Relation til de af Chefen for 5. Regiment mod mig rejste Beskyldninger for Forsømmelighed.

Jeg skal tilføje, at jeg fuldt ud vedstaar min omkring Midten af Maj d. A. fremsendte Ansøgning om Afsked; men jeg ønsker ikke Afsked under Vilkaar, der af udenforstaaende kunde udlægges som paatvunget Afsked paa Grund af Aarsager som de af Chefen for 5. Regiment anførte, og maa derfor ønske den retslige Undersøgelse gennemført, forinden endelig Afgørelse tages til min Afskedsansøgning.

Kjøbenhavn, den 17. Maj 1940.

E. Gørtz.

Fremsendes til Krigsministeriet af Chefen for Generalkommandoen.

Under en Samtale med mig den 15. ds. har Oberst Harrel rettet de samme Beskyldninger mod mig som mod Generalmajor Gørtz.

Da jeg som Chef for Generalkommandoen ønsker at overtage det fulde Ansvar for de af Generalkommandoen den 8.—9. April trufne Foranstaltninger, indstiller jeg, at Krigsministeriet lader foretage retslig Undersøgelse af mit Forhold før og under de den 9. April stedfundne Begivenheder.

København, den 17. Maj 1940.

W. W. Prior.

132.

5. REGIMENT

Vordingborg, den 17. Maj 1940.

Fortroligt Nr. 227.

Til Sjællandske Division.

I Fortsættelse af tidligere Indberetninger om Begivenhederne den 9. April 1940 fremsendes hoslagt Afskrift af en Fremstilling, udarbejdet af Trafikassistent N. Schmidt, der Natten mellem 8. og 9. April havde Vagt paa Vordingborg Station.

Da jeg mente, at Chefen for Generalkommandoen var blevet forkert underrettet, naar han den 15. Maj overfor et Spørgsmaal fra mig om Grunden til, at Hærledelsen ikke straks fik Underretning om Landgangen i Gedser eller den tyske Kolonnes Kørsel paa 40—50 km ad Landevejen paa Falster, kunde sige, at det var fordi Telefonforbindelsen var afbrudt, anstillede jeg ved min Hjemkomst til Vordingborg en Undersøgelse af Spørgsmaalet, idet dette forekommer mig af stor Vigtighed ved Bedømmelsen af Hærledelsens Dispositioner.

Som det fremgaar af Jernbaneassistentens Beretning, er min Formodning om, at Chefen for Generalkommandoen havde faaet en forkert Fremstilling, rigtig.

Kl. 4,15 var Nykøbing F. i Forbindelse med Togkontoret i København og meldte om den fjendtlige Landgang.

Kl. 4,30 meldte Nykøbing F. om den fjendtlige Kolonnes Kørsel — ligeledes Kl. 4,45.

Havde Generalstaben haft Efterretningsfolk paa Falster (udover den ene Mand i Gedser, der ikke kunde melde), vilde der altsaa ingen Vanskeligheder have været for disse ved at melde telefonisk om Fjenden (bortset fra, at der ogsaa findes andre Kommunikationsmidler).

Jeg henleder Opmærksomheden paa, at Trafikassistenten her i Vordingborg Kl. 4,30 har modtaget Ordre fra Togkontoret i København, om at han intet skulde foretage med Hensyn til Militæret i Vordingborg.

Dette er formentlig Højforrædderi — eller vilde være det i ethvert andet Land. Trafikassistenten har den Opfattelse, at Togkontoret i Tiden mellem 4,15 og 4,30 har været i Forbindelse med Ministeriet.

Harrel.

Bilag.

DE DANSKE STATSBANER

Vordingborg Station, den 16. Maj 1940.

Til Garnisonskommandanten, Vordingborg.

Efter Anmodning sendes hermed en Fremstilling af de den 9. f. M. om Morgenen indtrufne Begivenheder, fremsat af den paa Stationen nævnte Nat vagthavende Assistent.

P. J. Pedersen.

Tirsdag den 9. April 1940 Kl. ca. 4,00 ringede alle Telefoner, jeg gik hen til Apparatbordet for at se, hvad der kunde være i Vejen, tog den ene Telefon efter den anden uden at kunne komme til Klarhed over, hvad der var sket, idet ingen svarede paa mit „Hallo!". Da Ringningen ophørte umiddelbart efter Kl. ca. 4,15, aflyttede jeg en Samtale mellem Nykøbing Fl. Station og Togkontoret og hørte, at der blev sagt: „vi er færdige", og at en anden Stemme sagde: „de har besat Korsør samtidig!". Jeg var herefter ikke i Tvivl om, hvad der var sket. — Førte derefter en Samtale med Togkontoret, der indledte Samtalen med: „Er De klar over, hvad der er sket", hvortil jeg svarede: „Ja". Den paagældende i Togkontoret spurgte, om Militæret Vordingborg vidste noget, hvortil jeg svarede: „Det tror jeg ikke, her er alt roligt og stille", og jeg spurgte, om jeg skulde foretage mig noget, hvorpaa der blev svaret, at jeg senere skulde faa Forholdsordre. — Kl. ca. 4,30 kunde Nykøbing Fl. melde, at de første tyske Tropper — Motorcyklister og Panservogne — passerede Byen. Togkontoret anmodede saavel Nykøbing Fl. som Stationen her om paa den direkte Telefonledning at holde Kontoret underrettet om, hvad der videre foregik, og meddelte hertil, at der intet skulde foretages med Hensyn til Militæret her. — Kl. 4,45 rapporterede Nykøbing Fl., at Marchkolonner nu passerede Fiskebæk, og jeg kunde samtidig meddele, at nu passerede Motorcyklerne og Panserautomobilerne Orehoved. Kl. 5,00 kunde jeg oplyse, at disse nu passerede paa Hovedvejen ud for Stationen, og at de fortsatte nordpaa. — Orehoved meddelte hertil, at Bombemaskiner i et Antal af 9 kom op i Retningen fra Stubbekøbing, og faa Minutter efter saa jeg dem ude over Masnedø gaaende i nordvestlig Retning mod Rosenfelt, hvor de gjorde en Drejning og kom tilbage for atter at gaa ud over Masnedø, hvor de udløste ca. 150 Faldskærmssoldater — ca. 10 Minutter senere steg 3 Lysbomber til Vejrs i Retningen af Masnedøfortet, og jeg sluttede heraf, at dette var et Signal til Flyverne om, at nu var Fortet besat. Flyverne trak sig da ogsaa straks herefter nordpaa. Endnu var ingen fremmede Tropper kommet ind i Byen her, men Kl. ca. 5,15 kørte det første Automobil bemandet med 4 Mand over Stationspladsen. 2 Mand sad paa Førersædet, og 2 Mand stod op bag i Bilen holdende et udfoldet Hagekorsflag mellem sig og udkastede Opraab fra Lederen af Besættelsestropperne til den danske Befolkning. — Jeg var nu klar over, at det ikke vilde vare længe, førend Stationen vilde blive besat, ringede derfor til Stationsforstanderen og meddelte ham, hvad der foregik. Da jeg, efter at have lagt Røret paa Telefonen, vendte mig om, stod en tysk Officer eller Underofficer — Uniformerne kender jeg ikke — af Flyvertropperne foran mig med sin Revolver i højre Haand pegende mod mig i en Afstand af ca. 50 cm og med en Haandgranat løftet i den venstre Haand, idet han sagde saadan noget som: „Jeg befaler Dem ikke at røre ved Telefon-, Telegraf- eller Signalapparater. Saafremt De ikke adlyder mine Ordrer, ser jeg mig nødsaget til at gøre Brug af Vaaben. Forstaar De, hvad jeg siger?" Jeg svarede Ja. Han fortsatte derefter — idet han tog Revolveren over i venstre Haand efter at have stukket Haandgranaten i Bæltet, og idet han rakte den højre Haand ud mod mig —: „giver De mig Deres Ord paa det?" Atter svarede jeg Ja, og jeg gav ham min Haand. Herefter henvendte han sig paany til mig i en mere venskabelig Tone, idet han bød mig en Cigaret, som jeg imidlertid afslog at modtage, og udbad sig et Værelse. Jeg anviste ham Stationsforstanderens Kontor. Hertil førtes saa Portørerne, Rengøringskonerne og civile Personer, der befandt sig paa eller ved Stationen, hvorefter der blev sat Vagt ved alle Ind- og Udgange. Stationsforstanderen indfandt sig herefter paa Kontoret.

N. Schmidt,
Trafikassistent.

133.

GENERALKOMMANDOEN

København, den 27. Maj 1940.

Til Krigsministeriet.

Hoslagt fremsender Generalkommandoen Genpart af Skrivelse fra 5. Regiment Fortroligt Nr. 227 af 17. Maj 1940 med Skrivelse fra De Danske Statsbaner, Vordingborg Station, om de den 9. April Morgen indtrufne Begivenheder*).

Generalkommandoen anmoder Krigsministeriet om gennem Ministeriet for offentlige Arbejder at afæske Statsbanerne saadanne Oplysninger i Sagen, at de vil kunne danne Grundlag for Afgørelse om, hvorvidt Sagen bør gaa til retslig Undersøgelse.

W. W. Prior.

*) Jfr. A. nr. 132.

134.

GENERALAUDITØREN

Kjøbenhavn, den 30. Maj 1940.

Til Krigsministeriet.

Under en Konference i Rigsdagen d. 28. d. M. om Sagen om Oberst Harrels Henvendelse til Overkommandoen angaaende dennes Forhold d. 9. April modtog jeg af Direktøren for Krigsministeriet den hermed tilbagefølgende Henvendelse fra Oberst Harrel[1]) angaaende manglende Samarbejde mellem Statsbanerne og de militære Myndigheder den 9. April.

Oberst Harrel anfører, at Chefen for Generalkommandoen under en Samtale med ham d. 15. Maj har udtalt, at naar Overkommandoen ikke straks fik Underretning om de fjendtlige Troppers Landgang i Gedser, var Grunden den, at Telefonforbindelsen var afbrudt. Obersten godtgør derefter ved en Erklæring fra den paa Vordingborg Station vagthavende Assistent[2]), at Telefonforbindelsen med Falster i hvert Fald ikke var afbrudt saa sent som Kl. 4,45, da Nykøbing F. meldte til Togkontoret, at tyske Tropper passerede Byen. Den vagthavende Assistent har iøvrigt erklæret, at han fra Togkontoret fik Besked om ikke at meddele noget til de militære Myndigheder (Oberst Harrel) om Invasionen.

Jeg bemærker foreløbig, at det maaske kan diskuteres, hvorvidt Oberst Harrel har handlet rigtigt ved at afkræve den vagthavende Assistent en Erklæring, der ikke synes at være passeret dennes nærmeste foresatte[3]). Det forekommer mig derfor noget tvivlsomt, om den saaledes tilvejebragte Oplysning officielt bør benyttes af Ministeriet. Det bør efter min Opfattelse ikke ske, før det er klaret, paa hvilken Maade Obersten er kommet i Besiddelse af Erklæringen.

Obersten mener, at Undladelsen af at give Kundskaben videre er Højforrædderi, og man maa vel nok — idet der bortses fra selve Betegnelsen — give ham Ret i, at Forholdet at undlade at give en Underretning, der selvsagt maatte være af den største Betydning for den danske Forsvarsmagt, videre til denne maa falde ind under Borgerlig Straffelov § 101, Stk. 2. Situationen maa ihvert Fald rammes af Udtrykket „truende Udsigt til Krig", og det kan ikke bestrides, at Undladelsen af at alarmere det danske Forsvar maa siges at „svække den danske Stats Kampdygtighed".

Om Anvendelse af Militær Straffelov § 34, der sikkert ogsaa kan ramme Forholdet, bliver der kun Spørgsmål, for saa vidt nogen til Hæren hørende Person er skyldig (medskyldig) i Undladelsen, og herom synes der jo foreløbig ikke at være Tale. Udenfor Hæren staaende Personer rammes kun af Bestemmelsen i Krigstid, se M. S. § 6, og dette forudsætter en Bekendtgørelse fra Forsvarsministeren, se Lovens § 2, hvilken Bekendtgørelse ikke foreligger.

Imidlertid er Overkommandoens Forhold i Sagen ganske uklart. Det foreslaas derfor, forinden videre foretages, at forespørge Generalkommandoen:

1) Hvorvidt det er rigtigt, at Chefen for Generalkommandoen til Oberst Harrel har udtalt, at Grunden til, at Meddelelsen om Landgangen ikke var givet, var den, at Telefonforbindelsen — formentlig med Falster — var afbrudt.

---

[1]) A. nr. 131.
[2]) A. nr. 132.
[3]) Senere oplyst ved generalauditøren, at den er passeret den foresatte, jfr. A. nr. 141.

2) Om Generalkommandoen — direkte eller indirekte — har modtaget nogen Melding fra Statsbanernes Togkontor eller nogen anden Statsbanemyndighed om Landgangen i Gedser — og Korsør?

(Det bemærkes, at Stationen i Nykøbing F. jo Kl. 4,45 synes at have vidst Besked med Landgangen i Korsør).

3) Om der har været nogen Aftale mellem Generalkommandoen eller nogen den underlagt Myndighed med Statsbanerne eller nogen disse underlagt Myndighed om Meldinger af denne Art, derunder ogsaa om, hvorvidt de ikke maatte gives til stedlige Militærmyndigheder?

(Jeg henviser til en Bemærkning i Oberst Harrels Brev til General Gørtz).

Først naar disse Punkter er opklarede, synes der mig at være Grundlag for en Henvendelse til Statsbanerne gennem Ministeriet for offentlige Arbejder, hvilken Henvendelse da formentlig bør have Karakter af en selvstændig Skrivelse uden Bilag.

Victor Pürschel.

135.

KRIGSMINISTERIET

København, den 1. Juni 1940.

Fortroligt A. 3435.

Til Chefen for 5. Regiment.

Det af Hr. Obersten under 16. d. M. til Chefen for Generalstaben rettede Brev indeholdende bl. a. en Række Sigtelser mod General Gørtz for at have svigtet under Begivenhederne den 9. April er af denne fremsendt til den kommanderende General med Ønske om, at General Gørtz' Forhold i de kritiske Dage maa blive undersøgt retsligt. Brevet er derefter af den kommanderende General fremsendt til Ministeriet med Oplysning om, at De den 15. Maj mundtligt har fremsat en ganske tilsvarende Henvendelse til ham. Generalen har ogsaa for sit Vedkommende fremsat Ønske om en retslig Klarlæggelse af sit Forhold.

Sagen har derefter været forelagt Generalauditøren, der som sin foreløbige Opfattelse har udtalt bl. a., at der ikke synes at være Tale om en Klage i Militær Straffelovs Forstand, og ejheller, da der intet er oplyst om, at Hr. Obersten har søgt at udbrede sin Mening til andre, om Udbredelse af Misnøje, men at Brevet indeholder ærerørige Beskyldninger og saaledes ikke er foreneligt med Respektpligten.

Ministeriet har til Hensigt at gøre hele Sagen til Genstand for en retslig Undersøgelse, men en saadan vilde under de herskende Forhold ikke uden Skade for Landet kunne gennemføres, hvorfor Ministeriet ønsker, saa vidt det paa forsvarlig Maade maatte være muligt, indtil videre at begrænse sig til at søge Sagens afgørende Kendsgerninger fastlagt allerede nu, medens Begivenhederne haves i frisk Erindring, gennem embedsmæssige Erklæringer saavel fra Generalkommandoens som fra Deres Side. Ministeriet skal derfor udbede sig en Erklæring fra Hr. Obersten — efter Omstændighederne snarest belejligt fremsendt ad Kommandovejen — om, hvorvidt De har noget at bemærke i Anledning af det af Chefen for Generalkommandoen udtalte vedrørende Deres Henvendelse til ham den 15. Maj d. A. (jfr. nærværende Skrivelses 1. Stk.), og om De mulig maatte have noget at tilføje eller berigtige i Deres Henvendelse til Chefen for Generalstaben.

Ministeriet maa paalægge Dem absolut Tavshed med Hensyn til Sagen i sin Helhed, idet man dog bemærker, at man intet vil have at erindre mod, at De, for saa vidt De maatte ønske at engagere juridisk Hjælp, henvender Dem til en Sagfører under Forudsætning af ogsaa dennes fuldstændige Tavshed om Sagen.

Det bemærkes endnu, at De, inden nogen Afgørelse i Sagen Dem angaaende vil blive truffet, vil faa Lejlighed til at gøre Dem bekendt med det i Sagen fremkomne i det Omfang, der viser sig at være af Betydning for Bedømmelsen af Deres Forhold.

Alsing Andersen.

136.

OBERST V. O. HARREL
Chef for 5. Regiment.

Vordingborg, den 10. Juni 1940.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Ordre i Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4340 af 1. Juni 1940 skal jeg indberette:

Inden jeg gaar over til selve Sagen, skal jeg med Hensyn til den i Skrivelsen omtalte juridiske Hjælp anmode Ministeriet om at oplyse, hvorvidt den indledede Undersøgelse mig angaaende er en disciplinær Undersøgelse i Tjenestemandslovens Forstand, idet jeg i saa Fald maa forbeholde mig min Ret til at „medføre en Bisidder" — juridisk eller anden, eller om det muligvis er en Forundersøgelse til en Straffesag, idet jeg i saa Fald muligt kunde ønske at faa beskikker en juridisk Medhjælp, der, hvis der rejses Sigtelse mod mig, kan gaa over til at blive Forsvarer.

Hvis jeg har forstaaet Skrivelsen rigtigt, drejer den sig om to Ting:

1. at faa fastslaaet, hvad der skete før, paa og efter den 9. April og som har virket saaledes inden for Hæren, at jeg har følt mig foranlediget til at meddele Hærens Ledelse — Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Generalstaben —, at de har mistet Hærens Tillid og derfor ikke vil kunne bygge den danske Hær op igen, hvis Landet igen bliver frit.
2. at faa fastslaaet, om jeg har overtraadt Respektpligten ved denne Meddelelse, saaledes at der kan rejse Sag imod mig.

Med Hensyn til 1. — Grunden til at Hæren har mistet Tilliden til den nuværende Ledelse — skal jeg henvise til de af mig i mit Brev til Chefen for Generalstaben anførte Grunde, idet jeg meget bestemt protesterer imod, at dette Brev indeholder Sigtelser. Det indeholder en Række Fakta om Dispositioner eller Mangel paa Dispositioner, der tilsammen har ført til, at de sjællandske Tropper ikke kunde gøre deres Pligt i Henhold til de af Krigsministeriet udfærdigede Forholdsordrer i Tilfælde af fjendtlig Indrykning i Landet (forsætlig Krænkelse af vor Neutralitet) og i Henhold til Statsministerens og Rigsdagens Januarerklæring om Hærens Opgaver i Tilfælde af Neutralitetskrænkelse — en Pligt, som paahvilede Hæren i Tiden mellem disse Neutralitetskrænkelsers Begyndelse og Tidspunktet for Regeringens Beslutning om, at der ikke skulde ydes Modstand mod Besættelse af Landet (9. April Kl. ca. 4 (maaske før) og Kl. ca. 6,15).

Det er jo nemlig faktisk og uimodsigeligt, at vi ingen Efterretninger fik om Situationen den 8. April om Middagen, at vi heller ingen Efterretninger fik, da Alarmberedskabet blev afblæst Kl. 18,35, det er faktisk, at det formindskede Beredskab, der gik under det tekniske Navn „forhøjet Beredskab", ikke svarede til sit Navn, og at Førerne og Tropperne ved denne Befaling om stærkt reduceret Beredskab ikke alene maatte faa, men ogsaa fik Indtrykket af, at det, der havde givet Anledning til Alarmeringen, maatte have vist sig at være af mindre urovækkende Karakter (Indberetninger om denne Tropperne bibragte Opfattelse foreligger fra forskellig Side), hvad det desværre ikke var, og hvad der heller ikke synes nogen Grund til at tro det var.

Det er faktisk, at de sjællandske Tropper uden for Kasernerne var alt andet end hurtigt kampklare — ikke ved vor Forsømmelse, men paa Grund af de Ordrer, vi havde faaet fra Hærens Ledelse —, det er faktisk, at vi heller ikke i Løbet af Natten underrettedes om Situationen Syd for Grænsen da denne Situation blev endnu mere truende, idet de

tyske Tropper ogsaa syntes at rykke frem mod den vestlige Del af Grænsen, hvad der blev meldt om af Grænsegendarmerne og videremeldt af Hærledelsens Efterretningsofficer i Sønderjylland, og det er faktisk, at vi end ikke fik Underretning eller blev alarmere, da Hærledelsen nogle Minutter over 4 fik Meddelelse om Grænseoverskridelsen — det er faktisk, at vi intet fik at vide om den tyske Overrumpling af Kastellet eller om Landgangen i Korsør og Gedser, det er faktisk, at Fjenden kørte over 40 km gennem Danmark, uden at Generalstaben opdagede det, til Trods for at der stadig var Forbindelse med Falster — og selv om alle Telefoner havde været afbrudt (hvad de altsaa ikke var), findes der jo andre Meddelelsesmidler —, det er faktisk, at Generalstaben ikke havde sørget for Forbindelse med Statsbanerne, der fulgte hele Fremrykningen og meldte om den til København, det er faktisk, at hverken vagthavende Kaptajn hos Kommandanten i København, vagthavende Officer ved Sjællandske Division, vagthavende Officer ved 1. Regiment — alle i Kastellet — saa lidt som Hovedvagten eller det i Kastellet indkvarterede Kompagni, blev alarmeret, inden Chefen for Generalkommandoen forlod Kastellet efter at have faaet at vide, hvorledes det nu stod til.

Disse Fakta — og flere — har jeg anført som Grunde til, at Hærens Befalingsmænd har mistet Tilliden til Ledelsen, derimod har jeg omhyggeligt holdt mig fra Formodninger om, hvorfor ingen af de Foranstaltninger, som Hærledelsen sikkert har truffet den 8. April om Aftenen, inden den skiltes og gik til Ro, for det Tilfælde at det optimistiske Syn, at alt vilde forløbe roligt, dog skulde slaa fejl — hvad det saa sørgeligt gjorde —, hvorfor ingen af disse Foranstaltninger og Forberedelser kom til Udførelse, fordi jeg intet ved om dem og netop har villet holde mig til Fakta.

De anførte Fakta, der forhindrede de sjællandske Tropper i at udføre den dem paahvilende Pligt mod Konge og Fædreland, maa der være nogen, der har Ansvaret for — og *det* kan formentlig ikke være Regeringen, der ikke har Sagkundskab paa dette Omraade, og man har i Hæren heller ikke kunnet tænke sig en Hærledelse, der har villet finde sig i Indblandinger med Hensyn til saadanne rent tekniske Forhold, selv om man ved, at Regeringen har forbudt Flytning af Tropper uden for „havende Omraader" den 8. April.

Maaske kan man sige, at saa længe Tropperne stod i Alarmberedskab (den 8. April fra Kl. ca. 13,00 til Kl. 18,35) og altsaa var disponible nogenlunde hurtigt, for saa vidt man havde truffet Foranstaltninger til at sikre Forbindelsen, var Orientering ikke strengt nødvendig, men dog nyttig, men de øvrige Fakta, der fik en saa ulykkelig Betydning for Hæren og for Landets Ære, vil næppe kunde bortforklares eller undskyldes.

Ingen tror, at der i *Hær*ledelsen har fundet bevidste Forsømmelser Sted i den Hensigt at berøve Tropperne deres Muligheder for at løse de Opgaver, der ifølge Krigsministeriets Bestemmelse og Statsministerens og Rigsdagens Udtalelser paahvilede dem, det maa være fejlagtigt Skøn om, hvad det var nødvendigt at forberede, improvisere og gøre.

Men en saadan Række fejlagtige Skøn — truffet over for en Nabo som Tyskland, om hvis Metoder det polske Felttog og talrige andre Erfaringer allerede dengang havde bragt Advarsler i Mængder, der burde have været tilstrækkelige — har været for meget, til at Hæren har kunnet bevare sin Tillid til den nuværende Ledelse.

Det vil endvidere ikke kunne modsiges, at Hærens Befalingsmænd staar uforstaaende over for, at det selv i en saa alvorlig og tilspidset Situation som i Dagene 6.— 8. april ikke er lykkedes Hærledelsen at fremføre saa gode Argumenter paa en saa kraftig Maade, at det har kunnet overbevise Regeringen om, at det var nødvendigt at foretage en eneste Foranstaltning til Øgelse af Landets Sikkerhed, og at Hærens Befalingsmænd derfor anser en saadan Ledelse for svag.

Vel har Regeringen i denne Henseende Afgørelsen — og Ansvaret, men den Hærledelse, der bliver siddende under disse Forhold, paatager sig et Medansvar for det forkerte Skøn om Situationen, og naar Kvitteringen for Skønnets Fejlagtighed kommer saa prompte som her, har det Tabet af Tillid til Følge. Maaske har Ministre Pligt til officielt at tro paa Ikke-Angrebstraktater og højtidelige Forsikringer fra tysk Side — Hærledelsen har det ikke, dèr bør lysblaaøjet Godtroenhed være udelukket og i Stedet findes Klogskab, Forudseenhed og Handlekraft.

Jeg benægter bestemt, at mine Udtalelser over for General Gørtz er ærerørige. Jeg er overbevist om, at Generalen er en personlig hæderlig Mand, men Begivenhederne viser, at han til den Grad har skønnet fejl og ikke slaaet til, da det gjaldt, at han ikke vil kunne staa i Spidsen for en eventuel Genopbygning af Hæren.

Det synes da ogsaa, at Generalen nu selv har indset dette, idet det er bekendt, at han har udtalt, at han erkender at have tabt, og at han har draget Konsekvensen deraf og har søgt sin Afsked.

Med Hensyn til min Udtalelse til Chefen for Generalkommandoen, skal jeg, selv om det derved paa enkelte Punkter bliver en omtrentlig Gentagelse af Ting, der er anført foran, give følgende Redegørelse:

Jeg erkender den 15. Maj til Chefen for Generalkommandoen at have udtalt, at Generalen (og General Gørtz) efter Begivenhederne før og paa den 9. April savnede den fornødne Tillid blandt Hærens Befalingsmænd til at kunne bygge den danske Hær op, hvis Landet igen blev frit.

Denne Udtalelse fremkom paa et Møde i Næstved, hvor jeg var beordret til sammen med Chefen for Rytteriets Befalingsmandsskoler at møde for at modtage visse Oplysninger om Begivenhederne omkring den 9. April, Oplysninger, det var Chefen for Generalkommandoens Anskuelse, vilde bidrage til at sprede det aandelige Tryk og det Mismod, der herskede blandt Befalingsmændene efter Landets Besættelse, og som ganske selvfølgeligt var særlig stærkt i de Afdelinger, der den 9. April var mig underlagt (de nærmest Fjenden værende i Syd- og Sydøstsjælland liggende Tropper (Faksegruppen)): 2 Batailloner, 1 Stabskompagni og 1 Kanonkompagni af 5. R., 1 Bataillon af 1. R., 1 Bataillon og 1 Stabskompagni af 4. R., 2 Eskadroner af G. H. R., 2 Batterier af 2. F. A. R. og nogle Ingeniørenheder, hvorfor jeg tidligere, mundtligt og skriftligt, havde bedt Chefen for Generalkommandoen, om det dog ikke var muligt, at Befalingsmændene kunde faa en Forklaring paa, hvorfor vi ingen Efterretninger havde faaet om Situationen den 8. April Eftm., var blevet vildledt ved Beredskabets Formindskelse den 8. April Aften, ingen Efterretninger havde faaet Natten 8.—9. April og 9. April Morgen, ja, end ikke havde faaet at vide, at Fjenden overskred Grænsen og var gaaet i Land paa Falster og i Korsør — altsaa i vort Terrain —, eller at han havde besat Københavns Kastel, saa vi ligesom vore Kammerater i Jylland kunde have faaet Lejlighed til — indtil den lovlige Regerings Bestemmelse om, at der ikke skulde ydes Modstand mod Besættelsen (en Ordre vi som lovlydige Borgere selvfølgelig adlød i samme Øjeblik, den blev bekendtgjort for os, og hvis Gennemførelse, det kan jeg forsikre, krævede en fast Haand, saaledes som Stemningen var blandt Mandskabet den Morgen) — at kæmpe for vort Lands Ære og Frihed, saaledes som vi er det skyldige, og i Overensstemmelse med den ved Generalkommandoens Skrivelse G. O. 91/603 af 6. September 1939 meddelte Forholdsordre for Beredskabsstyrken og med den af Statsministeren og Rigsdagen i Januar afgivne Erklæring, der foran er omtalt.

Og ikke jeg alene havde anset en saadan Oplysning for nødvendig, hvis Hærens Moral og Sammenhold skal bevares; det er kendt, at Chefen for Sjællandske Division Gang paa Gang over for Hærledelsen har hævdet Nødvendigheden heraf.

Endvidere havde jeg bedt Chefen for Generalkommandoen om at oplyse os om, hvad der hentydedes til i Statsministerens Udtalelse af 13. (eller 14.) April

„..... der er ikke i den Henseende Grund til Bebrejdelser over for den danske Militærmagt.....“

idet Ordene: „i den Henseende“ har vakt meget betydelig Opmærksomhed inden for Hæren, da de ikke kan læses anderledes, end at der maa være Henseender — i Forbindelse med disse Begivenheder, — i hvilke der *er* Grund til Bebrejdelser over for den danske Militærmagt, Hær eller Flaade.

Det er kendt, at Chefen for Generalkommandoen omkring 1. Maj har givet samtlige Generaler paa Sjælland en Redegørelse og opfordret dem til at lade den gaa videre til deres undergivne, men at disse — saa vidt vides enstemmigt — har erklæret ikke at ville gøre det, da Redegørelsen ikke fandtes egnet til at berolige eller opmuntre Befalingsmændene i deres dybe Sjælenød, og enkelte Dele af den næppe vilde finde Tiltro.

Den Redegørelse, Chefen for Generalkommandoen gav os 2 Oberster den 15. Maj, var meget lang, men indeholdt intet Svar paa noget af de Spørgsmaal, der tidligere var rejst. Jeg stillede dem derfor igen, men kunde ikke faa dem besvaret. Generalen svarede kun to positive Ting, nemlig 1) at det ikke fra Hærledelsens Side var blevet forbudt at meddele Troppecheferne de Efterretninger, der forelaa den 8. April om de Syd for Grænsen staaende store Troppekolonner, og 2) at Meddelelsen om Landgangen i Gedser og de tyske

Troppers March 40—50 km gennem Danmark ikke var blevet kendt, fordi der ingen Telefonforbindelse var med Falster.

Om disse to Forhold var Generalen, som nedenfor skal vises, ikke rigtigt underrettet af sine Medarbejdere.

1) Jeg gjorde straks Generalen opmærksom paa, at det første Svar maatte bero paa en Misforstaaelse, idet jeg positivt vidste det modsatte. Umiddelbart efter Mødet underrettede jeg Chefen for Sjællandske Division om General Priors Udtalelse, og Dagen efter underrettede Chefen for Generalkommandoen mig om, at han nu havde faaet oplyst, at et saadant Forbud virkelig var blevet givet Chefen for Sjællandske Division den 8. April — altsaa maaske uden Chefen for Generalkommandoens Vidende.

2) Jeg anstillede visse Undersøgelser og kunde 17. Maj fremsende til Sjællandske Division Afskrift af en Redegørelse fra Vordingborg Statsbanestation, hvori vistes, at Statsbanerne havde kunnet følge og melde telefonisk om den tyske Kolonnes March over Falster.

Afskrift af denne Indberetning vedlægges.*)

Da jeg anser Undladelse af at meddele mig disse Oplysninger for strafskyldig efter Borgerlig Straffelov § 101, Stk. 2, har jeg senere forespurgt om denne Indberetnings Skæbne, og under 28. Maj er det meddelt mig, at Forholdet er Genstand for Behandling ved Generalkommandoen.

Da det ikke var Chefen for Generalkommandoen muligt at besvare de konkrete Spørgsmaal, som jeg ansaa for alene at have Interesse for Befalingsmændene — det i Redegørelsen indeholdte om Kampene i Sønderjylland havde vi paa det Tidspunkt i Hovedsagen selv skaffet os Oplysning om, og de Oplysninger om Forhandlinger med Regeringen, der blev givet, var formentlig for fortrolige til at kunne gengives efter Hukommelsen —, erklærede jeg, at jeg ikke kunde lade Redegørelsen gaa videre, da jeg ikke ansaa den for egnet til at opfylde det tilsigtede Formaal — at oplyse Befalingsmændene og dulme deres Uro, Sorg og Bekymring.

Uafhængig af mig erklærede den anden tilstedeværende Oberst, at han heller ikke vilde lade Redegørelsen gaa videre.

Det vil sikkert kunne oplyses, at det ganske overvejende Antal Regimentschefer paa Sjælland, hvem Redegørelsen senere er givet holdvis, har stillet sig paa tilsvarende Maade — naturligvis uden Aftale og hver ud fra en selvstændig Bedømmelse af dens Indhold.

Efter at jeg havde erklæret, at jeg ikke kunde lade Redegørelsen gaa videre, sagde jeg, som anført, til Chefen for Generalkommandoen, at jeg fandt, det var min Pligt at gøre ham bekendt med, at Hærledelsen — Generalen og General Gørtz — ikke mere havde Hærens Befalingsmænds Tillid, hvorfor de burde træde tilbage, idet jeg nærmere motiverede, hvorfor de havde mistet denne Tillid.

At Hærledelsen ikke mere har Befalingsmændenes Tillid, vil det formentlig ikke være vanskeligt at føre Bevis for, allerede Generalernes og Regimentschefernes Holdning over for Hærledelsens forskellige „Redegørelser", er dog vistnok et stærkt Indicium. Men jeg skal dog tilføje, at jeg overfor Henvendelser fra Kammerater, der ad en eller anden Vej havde hørt noget — mere eller mindre korrekt — om min Henvendelse til Chefen for Generalkommandoen, eller som jeg havde talt med forinden, og som alle har haft samme Standpunkt (hvilket har givet mig Ret til at oplyse Generalen om Stemningen blandt Befalingsmændene), konsekvent har svaret, at jeg ikke vil være Fører for noget Parti af „misfornøjede", hvad jeg har sagt, har jeg sagt, fordi min Samvittighed bød mig det, jeg vil ikke „ride med Følge", men jeg ved, at dette Følge kunde blive meget stort.

Jeg kan ganske bestemt bekræfte Generalauditørens Formodning om, at jeg ikke har søgt at udbrede min Mening til andre og derved udbrede „Misnøje", og jeg skal i denne Forbindelse sige, at jeg nøje skal overholde Ministeriets Paalæg om absolut Tavshed med Hensyn til Sagen i sin Helhed, men — ingen der kender Forholdene inden for Hæren, kan nære Tvivl om, at saa at sige alle Befalingsmænd siden 9. April i hver ledig Stund har tænkt paa deres Fædrelands Ulykke og paa Hærens triste Lod den Dag, vi betragter som den ulykkeligste, Danmark har oplevet i Aarhundreder, og de har med ældre og yngre Kammerater drøftet og drøftet netop disse Begivenheder og de Muligheder og Antagelser, de har givet

*) A. nr. 132.

Rum for, og disse Drøftelser vedvarer, saa det er ganske utvivlsomt, at mange Mennesker indenfor Hæren har — mere eller mindre rigtigt — Kendskab til „Sagen", og det vil næppe sætte mindre Fart i Drøftelserne, at jeg fra Modtagelsen af Ministeriets Skrivelse — selv overfor jævnaldrende eller ældre, der staar mig personlig nær — har maattet nægte at udtale det mindste om disse Forhold. Endelig kan jo ogsaa andre have foretaget lignende Henvendelser.

ad 2) Man vil maaske hævde, at det overhovedet ikke er i Overensstemmelse med Respektpligten, at en undergiven — selv en ældre Mand i en ansvarlig Stilling — meddeler en foresat, at denne ikke mere har sine Folks Tillid. Skulde dette være rigtigt under normale Forhold, bør det vel erindres, at Forholdene vistnok i ingen Henseende kan kaldes normale.

Det er kendt fra andre Lande, der har levet i en lang Fredsperiode, at en Del af de Generaler, der er kendt som baade meget kundskabsrige, arbejdsomme og uhyre brave Mennesker, ikke slaar til, naar Prøven kommer, og derfor meget hurtigt bliver udskiftet.

Naar det nu er den almindelige Mening i vor Hær, at det samme Forhold har gjort sig gældende her, og naar denne Mening ikke er blevet afkræftet ved de Forsøg paa Forklaringer, der er gjort paa de Forhold, der har medført, at store Dele af Hæren blev berøvet sin Pligt og Ret til at handle i Overensstemmelse med Krigsministeriets Forholdsordre og med Statsministerens og Rigsdagens tydelige Udtalelse om Hærens Opgave i Tilfælde af tilsigtet Neutralitetsbrud, og naar disse Generaler ikke selv erkender, at de har mistet den Tillid hos de undergivne, der er en Betingelse for ethvert godt og frugtbringende Arbejde, og det endvidere ikke bliver betydet dem fra oven, saa er der vel ingen anden Udvej, end at det siges dem fra neden.

Forholdet er da heller ikke uden Analogi, idet det — ganske vist senere — er blevet mig bekendt, at Flaadens Officerer har meddelt Admiral Rechnitzer, at han ikke længere havde Flaadens Tillid, og derved foranledigede hans Afgang — og mig bekendt er der ikke foretaget noget over for disse Flaadeofficerer.

(For en Sikkerheds Skyld tilføjer jeg, at det ikke i min vildeste Fantasi kunde falde mig ind, at sammenstille Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Generalstaben med den nævnte afskedigede Admiral).

Vil man alligevel gennemføre en „Sag" mod mig, der formentlig er den første af Hærens Officerer, der ærligt har sagt til Chefen for Generalkommandoen og Generalstabschefen, hvad der Mand og Mand imellem er blevet sagt siden 9. April, skal jeg ikke løbe fra mit Ansvar, jeg har altid vidst, at det ikke gavner en Mand *i ydre Forstand* at sige sin Mening ærligt og aabent i Stedet for at luske rundt i Buskene med den.

Spørger man, hvorfor netop jeg spurgte om disse Oplysninger, og hvorfor netop jeg følte mig kaldet til at give Generalerne denne Meddelelse om Stemningen og Manglen paa Tillid i Hæren, kan jeg svare, at det er fordi jeg er den ældste Regimentschef i Hæren, der havde Kommando over Tropper den Dag — endda en ret betydelig Styrke —, og fordi det netop var mine Tropper, der kunde og burde have kæmpet, hvis ikke alt var brudt sammen for Hærens Ledelse den Dag, og endelig er det min Anskuelse, at Forskellen mellem en Oberst og en General ikke er større, end at ogsaa den yngre maa kunne tale til den ældre som en Mand til en Mand, hvad enten det er hans egne Anskuelser eller — som her — Anskuelser, han deler med et meget stort Antal, han fører frem.

Til allersidst skal jeg om dette Spørgsmaal sige, at har jeg ved min Optræden forskertset nogle af mine foresattes Tillid, trøster jeg mig til, at jeg har bevaret mine undergivnes, hvis de vidste, hvad jeg har foretaget mig.

Selv om det kun berører „Sagen" periferisk, ønsker jeg at slutte af med at sige, at der næppe hersker nogen Tvivl om, at Hærens Befalingsmænd er den Del af det danske Folk, der i de sidste to Menneskealdre har været ude for den største aandelige Belastning ved de Vilkaar, under hvilke de har udført deres Gerning, og alligevel har de — og det anerkendes dog vistnok fra alle Sider (med Undtagelse af Udenrigsminister P. Munch og Konsorters) — bevaret deres Energi, deres Arbejdsmod, deres Pligttroskab og — hvorfor undlade at sige det — deres Idealer.

Belastningen gik vel nok den 9. April omtrent til Bristepunktet — naar Befalingsmandskorpset alligevel holdt, er det mere end anerkendelsesværdigt. Alle, der havde Kommando, forstod, at Bestemmelser af den Rækkevidde, der blev taget, kan alene den ansvarlige Regering træffe, og de maa følges — og blev fulgt — uden Tøven, hvor tungt og bittert

det saa kunde være for den enkelte, men Bitterheden er blevet endnu mere besk, efter at vi har faaet at vide, at det skyldes vore egne, at vi ikke fik Lov til at kæmpe i de to Timer, der var levnet os, inden Regeringen tog sin Beslutning.

Enhver, der lever med i Livet, ved, at der siden er blevet gjort Forsøg paa at lokke — specielt de unge — paa Afveje. Jeg kan sige, at sikkert næsten alle vi Regimentschefer har vore Regimenter fast i vor Haand og er i Stand til — og villige til — at dæmme op for Smitte af enhver politisk Pest, hvadenten den saa stammer fra Syd eller Øst, men det gøres unødigt svært for os, naar vi ikke kan give vore Folk de Oplysninger, de synes og vi anerkender, de har Krav paa, og give dem Forvisning om, at næste Gang Danmarks Ære og Frihed staar paa Spil, da er det forudseende og handlekraftige Mænd, der staar i Spidsen for Hæren.

Rejses den Tillid igen, da vil Hæren hurtigt igen blive det, den altid har været, en loyal og offervillig Tjener for vor Konge og vort Fædreland og en trofast Støtte for enhver lovlig Regering.

Harrel.

Fortroligt P. 129.

Fremsendes i Henhold til Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4341 af 1. Juni 1940 af Generalmajor H. A. Rolsted, Chef for Sjællandske Division.

Klampenborg, den 14. Juni 1940.

H. Rolsted.

Fortroligt Kp. 97.

Fremsendes af Chefen for Generalkommandoen.

København, den 17. Juni 1940.

W. W. Prior.

137.

GENERALMAJOR E. GØRTZ
Chef for Generalstaben.

Kobenhavn, den 9. Juli 1940.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4338 af 1. Juni d. A. til Chefen for Generalkommandoen fremsender jeg hermed en Redegørelse for de Kendsgerninger, som efter min Opfattelse er af Betydning ved Bedømmelsen af de mod mig af Chefen for 5. Regiment rejste Beskyldninger.

Den første Bebrejdelse er, at der ikke den 8. og 9. April 40 er givet Tropperne paa Sjælland nogen Oplysning om de foreliggende Efterretninger.

Ud fra den Betragtning, at Chefen for Generalstaben har Ansvaret for Vurderingen af det foreliggende Efterretningsmateriale (Feltreglement IV, Pkt. 30 og 33) og dermed ogsaa Ansvaret for, hvad der udsendes paa dette Omraade, har det af mig været paalagt Efterretningssektionen kun at give presserende Meldinger af særlig Betydning *direkte* videre til vedkommende Myndigheder, medens alle andre indgaaende Oplysninger skulde forelægges Chefen for Generalstaben til Afgørelse angaaende eventuel Videreudsendelse. Kun Jydske Division og dennes sydlige Garnisonskommandanter dannede under Hensyn til deres særlige Stilling en Undtagelse, saaledes at den til Sønderjylland udsendte Efterretningsofficer havde Frihed til at afgive alle gennem ham tilvejebragte Efterretninger direkte til disse Myndigheder efter eget Skøn uden forudgaaende Forelæggelse for Generalstabschefen.

Den Hovedlinie, der af mig har været fulgt med Hensyn til Videregivelse af indgaaede Meldinger o. l. til underordnede Myndigheder, har stedse været, at kun Myndigheder, for hvem det foreliggende Materiale kunde faa direkte Betydning, d. v. s. afføde selvstændige Dispositioner, burde underrettes, herfra som nævnt, Jydske Division m. fl. undtaget. Der er saaledes absolut ikke, som af Chefen for 5. Regiment antaget, nogen som helst Forbindelse mellem den af mig trufne Disposition i Almindelighed eller den af mig for den 8. April fulgte Vej og den af Obersten omtalte Episode med General Essemanns uforsigtige Omtale af en tilgaaet Oplysning. Nævnte Episode har kun virket begrænsende paa den Frihed, der — som foran anført — var givet den til Sønderjylland udsendte Efterretningsofficer til direkte at tilsende Jydske Division alle gennem ham tilvejebragte Efterretninger.

Den 8. April Form. gaves der Jydske Division Beføjelse til at orientere sine sydlige Garnisonskommandanter m. fl. om de foreliggende Oplysninger, fordi Kendskabet til den mod Flensborg marcherende tyske Motorkolonne var af direkte Betydning for de nævnte Enheder, som efter det Jydske Division samtidig givne Direktiv: „ingen større Forskydninger uden Generalkommandoens Bemyndigelse", kunde foretage Sikringsforanstaltninger o. l. i Lighed med, hvad der skete ved Alarmeringen den 7.—8. Januar 40. For Sjællandske Divisions vedkommende, hvor der ingen Mulighed var for Afdelingerne til at træffe Foranstaltninger ud over den almindelig paabudte Overgang til Alarmberedskab, begrænsedes Orienteringen til alene at omfatte Divisionen.

Den 8. April om Aftenen, da der befaledes Overgang til „forhøjet Beredskab", fandtes stadig ingen Anledning til at lade Sjællandske Division gøre Afdelingerne bekendt med de foreliggende Efterretninger, som af Regeringen ikke vurderedes saa alvorligt, at Særforanstaltninger paa det militære Omraade blev iværksat — ja end ikke tilladt, saaledes at der heller ikke vilde være levnet Afdelingerne Mulighed for gennem særlige Foranstaltninger at drage Konsekvensen af de tilgaaede Oplysninger.

Den 9. April Morgen blev den umiddelbart før Kl. 4,00*) indgaaende Meddelelse om Ankomsten af tyske Styrker Syd for Grænseovergangene i den vestlige Del af Sønderjylland af Generalstabschefen telefonisk forelagt Chefen for Generalkommandoen, der efter samstemmende Vurdering besluttede ikke paa dette Grundlag, som syntes for spinkelt, at træffe særlige Foranstaltninger, idet de danske Styrker i Sønderjylland vidstes bekendt med Meldingen.

Chefen for 5. Regiments Anke over, at „end ikke selve Grænseoverskridelsen" meddeltes de sjællandske Afdelinger, er et Spørgsmaal om *rettidig* Meddelelse og ikke et Spørgsmaal om Meddelelse overhovedet, idet denne Oplysning selvfølgelig ikke af nogen Myndighed er tænkt tilbageholdt for nogen Afdeling. Dette Spørgsmaal vil blive behandlet senere.

Det andet Hovedanklagepunkt er manglende Organisation af Observation og Efterretningstjeneste paa Sjælland-Falster.

Efterretningstjenesten paa Falster var organiseret saaledes: I Gedser to faste Efterretningsmænd, knyttet paa *forskellig* Maade til Besejlingen af Gedser Havn. Dertil yderligere to specielle Efterretningsforbindelser, med nogen Mulighed for at holde sig i Føling ogsaa med Foreteelser i Warnemünde. Disse Efterretningsforbindelser blev besøgt ved en Officer af Efterretningssektionen sidste Gang den 2.—3. April 40, da indgaaede Rygter om forestaaende Aggressionshensigter fra tysk Side overfor Skandinavien gjorde en skærpet Opmærksomhed overfor Warnemünde ønskelig.

Ud over de fire Forbindelser i Gedser havdes to Efterretningsmænd i Nykjøbing Falster som Led i Generalstabens almindelige Net af indenlandske Efterretningsmænd.

. . . . . .

Generalstabens Forbindelse med Statsbanerne er ikke udtrykkelig præciseret paa Efterretningstjenestens Omraade. Derimod findes i Sprængnings- og Ødelæggelsesinstruktioner visse Anvisninger, som vilde have gjort en Meldevirksomhed ogsaa under de den 9. April forefaldende Begivenheder naturlig. Herudover vilde undertegnede have anset den Forbindelse, som ved Mobilisering bestaar mellem 1. Distrikt — og dermed Togkontoret i København — paa den ene Side og Generalstaben som Armékommandostab paa den anden Side, som naturligt og fuldt tilstrækkeligt Grundlag for, at Trafikmyndighederne omgaaende havde underrettet Generalstaben, med hvem der iøvrigt er hyppigt og snævert Samarbejde paa mangfoldige Omraader i Fredstid, om saa ekstraordinære Foreteelser som tyske Troppebevægelser paa dansk Grund.

Overfor Bebrejdelsen: at der ikke skete nogen Improvisation af Efterretningstjenesten, da man vidste, at Fjenden stod umiddelbart Syd for Grænsen, skal anføres, at en Improvisation ikke den 8. April syntes nødvendig, da den normale Organisation — i Modsætning til, hvad Oberstens Opfattelse gaar ud paa — var rimeligt udbygget. Denne Organisation omfattede, foruden den foran skitserede Ordning for Falsters Vedkommende, en tilsvarende Udbygning med faste Efterretningsmænd for hele Sjællands — og det øvrige Lands — Vedkommende. Hertil kom en snæver og gennem hele Uroperioden ofte benyttet Kontakt med saavel Rigspoliti som Københavns Politi. Endelig turde man basere sig paa Marinens Kystudkigstjeneste, Tilstedeværelsen i Store Bælt af danske Minespærringer med et Antal af Flaadens Skibe samt Eksistensen af Københavns Søbefæstning. En yderligere Improvisation af Efterretningsvirksomhed paa dette Tidspunkt skønnedes saaledes ikke paakrævet. En Alarmering af de særlige Efterretningsfolk med særligt Henblik paa de gennem vore Farvande foregaaende Bevægelser forekom ej heller paa sin Plads under Forhold, hvor man fra Regeringens Side modsatte sig enhver Disposition over de tilstedeværende Tropper. Det skal tilføjes, at den indenlandske Efterretningstjeneste allerede de sidste Dage af August 1939 var sat i Beredskab, d. v. s. at Efterretningsmændenes Pligt til *særlig* Opmærksomhed var understreget, og at samtlige Efterretningsmænd havde antaget ekstra Hjælpere, saaledes at alle Punkter af Interesse kunde være under Iagttagelse.

Generalstabschefen var Natten den 8.—9. April i sit Hjem i Klampenborg og ikke paa sit Kontor.

Efter den 8. April om Eftermiddagen at have faaet Meddelelse om det foreløbig negative Resultat af General Priors Henvendelse Kl. c. 17 til Forsvarsministeren for at faa indkaldt fuld Sikringsstyrke, lod jeg de forskellige Beslutninger vedrørende Overgang til ændret Beredskab og Ordre til Jydske Division om Rekognoscering for nye Stillinger for Luftværnsbatterierne i Sønderjylland udsende. Omkring Kl. 21 begav jeg mig til Møde

*) *ikke* som det anføres af Chefen for 5. Regiment: „i Løbet af Natten".

i Sundhedsstyrelsen for at træffe Aftaler om Gennemførelsen af en Nyordning af hele Lazaretordningen ved Mobilisering, en Nyordning, som længe havde været drøftet og paakrævet, og som det under Presset af den optrækkende Krise endelig syntes mulig at faa gennemført, saaledes at man kom ud af de foreliggende uholdbare Tilstande paa dette Omraade. Mødet varede til Kl. ca. 23,15, da jeg vendte tilbage til Generalstaben, hvor jeg af Efterretningssektionen orienteredes om de senest modtagne Meldinger, der intet ændrede i Helhedsbilledet. Kort efter meddelte General Prior mig, at Resultatet af Ministermødet om Aftenen var blevet, at der intet maatte foretages i Retning af Formering af Sikringsstyrke, Troppeforskydninger el. lign. Kun 2 Luftværnskanoner kunde der være Tale om næste Dag at søge overført til Rømø. Paa dette Grundlag blev det meddelt Sjællandske Division og de højere Myndigheder under Generalkommandoen, at der kunde lukkes paa Kontorerne, dog med Telefonvagt, for Sjællandske Divisions Vedkommende som Officersvagt. Samtidig tog General Prior til sit Hjem, hvorefter jeg gav Ordre til, at Generalstabens Afdelinger ligeledes kunde lukke, men skulde genoptage Tjenesten næste Morgen Kl. 8,00. Paa Kontorerne forblev Chefen for Efterretningssektionen med en Befalingsmand af Officiantgruppen samt den vagthavende Officer, en Kaptajnløjtnant, foruden 3 menige: 2 Telefonvagter og 1 Vagtordonnans.

C. Kl. 0,30 ankom jeg til mit Hjem, hvor jeg kort efter af Chefen for Efterretningssektionen underrettedes om den sidst indkomne Situationsmelding, som intet nyt indeholdt, men bekræftede de allerede tidligere foreliggende Oplysninger om den tyske Divisions Overgang til Hvile Syd for Grænsens østlige Del med Sikringsled tæt Syd for Grænsen, medens der vesterude ingen Troppebevægelser var erkendt. De tidligere Forlydender om Ankomsten af 28 Troppetog til Flensborg den 9. April Morgen gentoges, stadig som Rygte.

C. Kl. 3,50 meldte Chefen for Efterretningssektionen om Ankomsten af tyske motoriserede Styrker Syd for de vestlige Grænseovergange, hvor der hørtes Motorlarm og Kommandoraab. Ved Krusaa meldtes samtidig alt roligt. Meldingen videregaves af Generalstabschefen telefonisk til Chefen for Generalkommandoen, der i Tilslutning til Generalstabschefens Vurdering ikke ansaa Meddelelsen for tilstrækkeligt Grundlag til at træffe Foranstaltninger, da de nærmeste danske Tropper allerede var underrettet om de nye Foreteelser, og da Ankomsten af tyske Tropper ved de vestlige Grænseovergange kun var en naturlig og ventet Foreteelse, uden at give noget afgørende Fingerpeg i Retning af umiddelbar forestaaende Aktion.

Efter denne Samtale med Chefen for Generalkommandoen besluttede jeg at staa op og tage ind paa mit Kontor for at være der for alle Tilfældes Skyld. Kl. c. 4,15 bestilte jeg ved Trainafdelingens Motorvognkompagni en Vogn til at afhente mig i mit Hjem Kl. 5,00, hvorefter jeg begyndte min Paaklædning.

Kl. c. 4,35 ringede Chefen for Efterretningssektionen paa ny og meldte, at tyske Tropper havde overskredet Grænsen ved Krusaa. Jeg meddelte Kaptajnen, at jeg personlig vilde underrette Krigsministeriet og General Prior, og at jeg regnede med at være inde paa Kontoret Kl. c. 5,15. I umiddelbar Tilslutning til denne Samtale ringede jeg til Krigsministeriet, hvor jeg fik Forbindelse med General Stemann, der modtog den indgaaede Melding om Grænseoverskridelsen ved Krusaa og derefter tilføjede, at tyske Tropper ogsaa var gaaet i Land ved Nyborg og Middelfart, at den tyske Minister var hos Udenrigsminister Munch, at General Prior allerede var underrettet og havde faaet Anmodning om øjeblikkelig at komme ind i Ministeriet, hvor man ventede ham hvert Øjeblik, samt at jeg ogsaa snarest skulde komme derind. Han tilføjede derpaa: „nu kom der Melding ogsaa om Landgang ved Korsør". Jeg meddelte, at jeg regnede med at være inde Kl. c. 5,15. Klokken var paa dette Tidspunkt mellem 4,40 og 4,45. Da General Prior var underrettet af Krigsministeriet, gav jeg ham ikke nu Meddelelse om Grænseoverskridelsen og Landgangen i Korsør, men skyndte mig at fuldføre min Paaklædning for at være klar, saa snart Vognen ankom. Ej heller fandt jeg paa dette Tidspunkt Anledning til at underrette Efterretningssektionen eller Generalstabens vagthavende Officer, dels fordi de *var* orienterede, dels fordi jeg maatte regne med, at General Prior meget snart selv vilde være inde og da træffe sine Dispositioner, som jeg derfor ikke vilde foregribe og ikke kunde fremme, da der dog maatte gaa en vis Tid med selve Alarmeringen, som jeg vidste vilde blive sat i Værk, saa snart Forholdene tillod det.

Et Par Minutter før Kl. 5,00 var jeg færdig til at tage afsted. Vognen ankom imidlertid for sent, saaledes at jeg kom afsted med godt 20 Minutters Forsinkelse. Jeg kørte ad Kystvejen og Østerbrogade med stærkeste Fart til Byen og kørte ved Østerport Sta-

tion overraskende — og ubevæbnet — ind i den tyske Besættelse under saadanne Forhold, at det var udelukket at komme bort.

Oberstens sidste Anklagepunkter: „i Ottemands-Udvalget sablede den høje militære Sagkundskab de konservative Repræsentanters Anskuelser ned" og „Hærens Ledelse affandt sig jo altid med Afslagene og blev roligt og fredeligt siddende med Ansvaret, der dog altsaa maatte være til at bære", gaar jeg ud fra, at Chefen for Generalkommandoen selv ønsker at tage Stilling til. Kun ønsker *jeg* at fremhæve, at Chefen for Generalkommandoen i Mødet i Ottemands-Udvalget fremsatte alle de samme Krav om Forøgelse af Beredskabsstyrken, om Opbygning af Hovedstadens Luftforsvar, om Bemyndigelse til Udførelse af Forstærkningsarbejder, Spærringer og Forberedelse af Sprængninger, om Materielanskaffelser og om Forbedring af Uddannelsesvilkaarene for Beredskabsstyrken ved Opførelse af Uddannelseslejre, som tidligere var fremsat overfor Ministeriet. Det eneste Punkt, hvor — saa vidt jeg erindrer — de konservative Repræsentanter rejste et Problem, som General Prior gik imod, var paa Omraadet forøget Bevogtnings- og Vagttjeneste i Lighed med den under Sikringsperioden 1914—18 gennemførte; Generalen afslog dette som uønskeligt af Hensyn til Uddannelse og Disciplin og som ugørligt under Hensyn til Styrken.

Til Beskyldningen om, at Hærens Ledelse affandt sig med Afslagene og blev siddende, skal jeg anføre, at Obersten meget vel er vidende om, at Generalløjtnant With gennem godt 8 Aar som Chef for Generalkommandoen *ikke* roligt affandt sig med Afslagene, men ofte gennem Dagspressen aabent advarede Befolkningen mod den Forsvarspolitik, der dreves, og Obersten ved ligesaa vel, at General Prior indenfor samme Tidsrum i c. 6½ Aar var Chef for Generalstaben under — og dermed første Medarbejder hos — General With i hele dette Arbejde. Fra sin Tiltræden 1. December 1939 som Chef for Generalkommandoen har General Prior derefter haft 4¼ Maaned til at prøve *sine* Kræfter paa at overbevise Forsvarsministeren om Nødvendigheden af de Foranstaltninger, han ansaa for nødvendige under de foreliggende Forhold. Den Beskyldning, Obersten bringer videre om, at Hærledelsen stedse affandt sig med Afslagene, er saaledes ikke alene letkøbt, men ubetinget fremsat mod bedre Vidende, rent bortset fra det principielle i Sagen: Spørgsmaalet om, hvorvidt det rolige Arbejde paa at vinde Overbevisning indenfor Regeringen eller den demonstrative Afgang vilde gavne Sagen og Landet bedst.

Til nogle meget personlige Bemærkninger om, „at man burde kunne føle med os og ikke være stolt af ganske formaalsløst Papirarbejde bag efter", skal jeg kun bemærke, at jeg ingensinde hverken før eller efter den 9. April har været *stolt* af noget som helst Arbejde, jeg har udført, dette være gjort paa Kontor eller ved Tropperne. Jeg tror heller ikke, at Obersten selv vil fastholde en saadan Beskyldning, eller at han vil kunne finde nogen Officer i den danske Hær, som vil give ham Støtte i denne Henseende. Men har jeg Ret heri, da kan Oberstens Udtalelse ikke være forenelig med den Respekt, han skylder min Grad.

E. Gørtz.

Uddrag af fortrolig Instruks for Stats- og Privatbanestationers Forhold ved Mobilisering samt ved en Sikringstyrkes Formering.

Fortrolig Instruks angaaende Stationens hurtige Ødelæggelse.

Skal være kendt af Stationsforstanderen samt i det Omfang, han skønner det formaalstjenligt og forsvarligt, af det ham nærmest undergivne Stationspersonale.

. . . . . .

Ordre til Stationens Ødelæggelse modtages gennem eller søges, saafremt ikke anden Bestemmelse er truffet i en for Stationen gældende Specialinstruks (Militærpapir Nr. 2), naar der opstaar Fare for, at Stationen uskadt skal falde i Fjendehaand, indhentet hos

For sjællandske og lolland-falsterske Stationer: T1,
For jydsk-fynske og langelandske Stationer: T2 Viborg, eller
For fynske og langelandske Stationer: Toglederen paa Odense Station.
For bornholmske Stationer: Driftsbestyreren for de bornholmske Jernbaner.

Efter fuldført Ødelæggelse gives snarest muligt Melding herom til:

For sjællandske og lolland-falsterske Stationer: T1,
For jydsk-fynske og langelandske Stationer: T2, Viborg,
} samt til paagældende Togleder (Trafiksektion eller Driftsbestyrer).

For bornholmske Stationer til Driftsbestyreren for de bornholmske Jernbaner.
Privatbanestationer giver endvidere snarest Meldingen til de Statsbanetogledere, i hvis Omraade den paagældende Privatbanes Overgangsstationer er beliggende.

. . . . . .

(Derefter følger Reglerne for Ledelse og Omfang af Ødelæggelserne).

. . . . . .

Fortrolig Instruks*) angaaende Stationens Ødelæggelse i Krigstid.

(Telegraf og Telefon).

1. *Ødelæggelse af Stationen* skal iværksættes, naar der modtages *skriftlig eller telegrafisk Ordre dertil fra en militær Myndighed*; modtages Ordren *telegrafisk*, skal den være ledsaget af *Legitimationstegnet*.

2. Naar der paa en af ovennævnte Maader modtages Ordre til at ødelægge Stationen, skal der drages Omsorg for, at *nedenstaaende Foranstaltninger* i videst muligt Omfang bliver iværksat. Saafremt Stationen paa Grund af fjendtlige Troppers Nærhed ikke faar fuldført dem alle, *angiver nedenstaaende Rækkefølge tillige den Orden, i hvilken Ødelæggelsen bør søges iværksat.* Dog skal først og fremmest haves for Øje at hindre Fjendens *øjeblikkelige* Benyttelse af Apparater og Ledninger.

3. Ødelæggelsen iværksættes paa følgende Maade:
   a. Alle Papirer vedrørende den militære Korrespondance (Telegramblanketter, Strimler o. s. v.) opbrændes eller tilintetgøres paa anden Maade. Ogsaa Statstelegrammer samt ubrugte Telegramblanketter og ubrugte Strimler (saavel de paa Apparaterne anbragte som Reservebeholdningen) tilintetgøres saa vidt muligt.
   b. Overskær og ødelæg alle Krydstraade og Forbindelseskabler i Krydsfeltet og mellem dette og Omstillingsborde og Telegrafborde. Ødelæg Omstillingsbordenes Forside med nogle Øksehug. Afskær eller afbræk og bortkast alle Prophoveder (ogsaa paa Reservesnører). Ødelæg Ringestrømsmotor eller Polveksler.
   c. Borttag og tilintetgør alle Mærkesedler, Nummerlister, Profiltegninger og Koblingsskemaer med Oplysninger om de paa Stationen indførte Telefon- og Telegrafledninger.
   d. Ødelæg Batterierne ved at bortfjerne og sønderslaa Pladerne i Akkumulatorbatterier eller ved at afhugge Polskruerne af de enkelte Elementer i Tørelementbatterier, evt. ved at sønderslaa Elementerne. Potentiometre sønderslaas ligeledes.
   e. Ødelæg ved Øksehug og Vand Kabelendemufferne ved Krydsfelt eller i Kabelkælder.
   f. Saafremt løse Mikrotelefoner samt Telefon- og Telegrafapparater ikke kan medføres fra Stationen, ødelægges de. Samtlige Mikrofoner sønderslaas, medens Morse- og Sounderapparater gøres ubrugelige ved at overskære eller sønderslaa Magnetbeviklingerne, Fjernskrivemaskiner ved at ødelægge Motoren.
   g. Forstærkerstel og Simultantelegrafstel ødelægges ved Øksehug.

4. Saafremt der i Nærheden af Stationen findes et Kabelhus eller en Prøvehytte, ødelægges her Kabelmuffer, Krydstraade og Forbindelseskabler, ligesom Mærkesedler og Planer over Ledningsføringen tilintetgøres.

   De under 4 befalede Ødelæggelser maa kun udføres, saafremt der i den i Pkt. 1 omhandlede Ordre findes angivet, at Ødelæggelsen ogsaa skal omfatte eventuelle Kabelhuse og Prøvehytter.

5. *Skulde Besættelsen komme saa overraskende, at der ikke bliver Tid til nogen Ødelæggelse,* skal Stationen dog forsøge at faa afsendt det fortrolige Faresignal ad de fra Stationen udgaaende Ledninger.

6. Denne Instruks skal meddeles hele det med Telegraf- og Telefontjenesten beskæftigede Personale. Den maa dog ikke opslaas, og der skal drages Omsorg for, at den ikke falder i urette Hænder.

---

*) gældende for Statstelegrafens Telegrafstationer.

138.

GENERALLØJTNANT W. W. PRIOR
Chef for Generalkommandoen

København, den 22. Juli 1940.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

Idet jeg hermed fremsender den i Henhold til Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4338 af 1. Juni d. A. ønskede Redegørelse fra Chefen for Generalstaben*), skal jeg, idet jeg slutter mig til det af Generalmajor Gørtz anførte, fremsætte følgende supplerende Bemærkninger:

Rent principielt maa jeg protestere mod, at Oberst Harrel paaligner „Hærens Ledelse" (d. v. s. Chefen for Generalkommandoen + Chefen for Generalstaben) og ikke mig personlig Ansvaret.

Som Chef for Generalkommandoen har jeg Ansvaret ogsaa for min Stabschefs Virksomhed. Det er et almindeligt kendt Princip. Hvis der skal tales om et særligt Ansvar for Chefen for Generalstaben, kan det i hvert Fald kun blive med Hensyn til det hemmelige Efterretningsvæsens Organisation og Beredskabet indenfor Generalstaben.

I. Realiteterne i kronologisk Rækkefølge.

a. *Begivenhederne før den 8. April 1940.*

A. 345**) 1. „Særdeles sikre Efterretninger.....

Hærens Ledelse havde faaet saa meget, at den havde erklæret sig tilfreds, og

Folketingsmand Falk Jensen skriver den 10. Marts: Ministeren kom i 8-Mandsudvalget med den høje militære Sagkundskab og „sablede vore Anskuelser ned"".

Denne Fremstilling er fuldstændig forkert.

Sandheden er den, at jeg gentagne Gange har indstillet om Forøgelse af Beredskabet (Styrken) og

Iværksættelse af Forstærkningsarbejder og Spærringer,

uden at der er taget nogetsomhelst Hensyn hertil.

Specielt i 8-Mandsudvalget har jeg ikke blot foreslaaet Genindkaldelser og Forstærkningsarbejder, men ogsaa Rammeforøgelse, Materielanskaffelser og Indførelse af et frivilligt Hjemstavnsværn.

Ingen af disse Indstillinger er imødekommet.

B. 353 2. Hærledelsen har ikke fremført saa gode Argumenter paa saa kraftig en Maade, at det har kunnet overbevise Regeringen.

Bliver man siddende, paatager man sig et Medansvar.

En Hærledelse, der har villet finde sig i Indblandinger med Hensyn til saadanne rent tekniske Forhold..... selv om man ved, at Regeringen har forbudt Flytning af Tropper uden for „havende Omraade" den 8. April.

Jeg vil hævde, at det var umuligt at overbevise Regeringen. Min Formand i Embedet har i $8^1/_3$ Aar med stor Kraft og jeg selv i $4^1/_3$ Maaned efter bedste Evne forgæves forsøgt det. Regeringen fulgte

*) A. nr. 137.
**) Uddragene af Oberst Harrels Skrivelser er mærket med en lodret Streg til venstre.
A henviser til Skrivelsen af 16. Maj 1940, (A. nr. 131), Tallet til Siden.
B henviser til Skrivelsen af 10. Juni 1940, (A. nr. 136), Tallet til Siden.

konsekvent den Linie ikke at ville udæske Tyskland ved militære Foranstaltninger. Det var en Mur, man løb imod.

Ingen har Pligt til at kunne overbevise sine foresatte.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om *Medansvar* skal jeg henvise til Generalkommandoens Skrivelse Fortroligt K. k. 1442 af 14. August 1939 i Anledning af, at „Fyns Venstreblad" for 14. August 1939 havde udtalt, at „han (Generalmajor Lasson) sad jo faktisk som Garant for, at der var Mening i Tingene". Det hedder i Generalkommandoens Skrivelse: „Der paalignes herved fra et Regeringsblads Side de tjenstgørende Generaler et *Ansvar som Garant overfor Befolkningen* for Regeringens og Lovgivningsmagtens Ordning og Administration af Forsvaret, som absolut ikke kan komme til at paahvile dem, og som efter de af Hr. Ministeren over for mig ved given Lejlighed fremsatte Udtalelser heller ikke ønskes paalagt dem".

Gennemført i sine Konsekvenser maatte Indsendelsen af Afskedsansøgning paa Grund af Uoverensstemmelse med Regeringen føre til uafladelig Skifte af Chef for Generalkommandoen — forudsat da, at man kunde faa alle Hærens højere Officerer til at søge Afsked uden Pension, særlig naar det som her ikke drejede sig om Vedtagelse af en Forsvarsordning, der ordnede Forholdet paa grundlæggende Maade, men kun om en Beredskabsordning, der kunde ændres med kort Varsel.

Det er nu ikke sikkert, at en saadan Demonstration vilde have den tilsigtede Virkning. Det er givet, at man fra parlamentarisk Side vilde opfatte en saadan Optræden som et Forsøg paa at paatvinge Folket Officerernes Vilje, et Slags Militærdiktatur el. lign. Dernæst er det usandsynligt, at Kongen vilde bevilge Ansøgninger, som — med den givne Motivering — indsendtes før det Tidspunkt, da man ifølge Loven kan *forlange* sin Afsked.

Spørgsmaalet om Troppernes Placering er i *Fredstid* under truende politiske Forhold ikke en rent teknisk Sag, hvorfor Ministeriet havde forbeholdt sig Indflydelse paa det.

b. *Begivenhederne den 8. April 1940.*

A. 343 3. Fra Kl. 7 den 8. April vidste Generalstaben, at betydelige Troppestyrker paa Motorvogne bevægede sig mod den danske Grænse paa den østlige Vej.

B. 352 Oberst Harrel fik ingen Efterretninger om Situationen den 8. April om Middagen, skønt han var i 1. Linie.

Klokkeslettet Kl. 7 er forkert. Meldingen indgik til Generalstaben kort før Mødet Kl. 10,30.

Naar Styrken paa Sjælland ikke i sin Helhed blev underrettet om Begivenhederne Syd for Landgrænsen, laa det i, at den ikke var direkte truet og overhovedet ikke kunde foretage sig noget paa Grundlag af en saadan Meddelelse.

Det er et almindelig kendt Princip i Stabstjenesten, at man ikke meddeler alle alt. De lavere Førere faar efter et efter deres Plads afpasset Billede af Situationen. Det vil altid bero paa et Skøn, hvilke Meddelelser den enkelte faar.

I Fredstid maa man være særlig varsom med at lade det hemmelige udenlandske Efterretningsvæsens Meddelelser gaa videre i ubegrænset Omfang, da de herved lettere kan komme til Fjendens Kundskab og udsætte Kilden for Fare.

Obersten siger selv, at saa længe Tropperne stod i Alarmberedskab, var Orientering ikke strengt nødvendig, men dog nyttig. Værre er det

hele dog altsaa ikke efter hans egen Mening. Alligevel er det er vigtigt Punkt i hans Beskyldninger.

Obersten var ikke mere i 1. Linie end saa mange andre Styrker paa Sjælland. Da Østkysten var blokeret af Is, var han 54 km fra en udsat Kyst (ved Gedser). Alle andre sjællandske Styrker undtagen Holbæk og Ringsted var nærmere Kysten. Kastellet blev angrebet før 5. Regiment.

Generalkommandoen opfattede Faksegruppen som en Manøvregruppe (Reserve) til Anvendelse efter Omstændighederne. Jeg vilde, hvis der skulde være kæmpet, sandsynligvis have beordret den til Nordsjælland.

A. 343 4. a. Vi maatte den 8. April formode, at Situationen var betrygget.

(B. 354) *Herved er vi blevet ført bag Lyset* (vildledt).

B. 352 Førerne fik Indtrykket af, at det, der havde givet Anledning til Alarmeringen, maatte have vist sig af mindre urovækkende Karakter.

b. De sjællandske Tropper udenfor Kaserne var alt andet end hurtigt kampklare.

c. Optimistisk Syn, at alt vilde forløbe roligt.

B. 353 I Hærledelsen bør lysblaaøjet Godtroenhed være udelukket. Hærledelsen har ikke Pligt til at tro paa Ikke-Angrebstraktater. Det polske Felttog og „talrige" andre Erfaringer havde bragt Advarsler i „Mængde" om Tysklands Metoder.

Situationen den 8. April Aften *var* for saa vidt mindre urovækkende, som den tyske motoriserede Styrke var i Færd med at gaa i Kvarter echelonneret helt ned Syd for Slesvig By. Dette bibragte Generalkommandoen den Opfattelse, at det drejede sig om en *Klarstillen* til en eventuel Aktion mod Danmark. Hvad der kunde tænkes at udløse en saadan var foreløbig uklart — muligvis en Vestmagtaktion.

Naar Tyskland havde beslüttet sig til en øjeblikkelig Aktion mod Danmark, maa det forekomme besynderligt, at man lader de dertil bestemte Tropper køre frem til Grænsen ved højlys Dag og standse Syd for den i 18 Timer samtidig med, at man holder Grænsen aaben for Efterretninger. Derved gav man den danske Regering Tid til Modforanstaltninger.

Der kunde fra tysk Side være opnaaet større Resultater, hvis Kolonnen først var begyndt at køre frem fra Rensborg den 8. April efter Mørkets Frembrud.

Den eneste Grund, Tyskerne kan have haft til denne Uforsigtighed, var formentlig Ønsket om at give Tropperne Hvile inden en eventuel anstrengende Aktion.

Men det var netop ogsaa Grunden til, at man fra dansk Side ønskede at give Tropperne mere Hvile om Natten end den, Alarmberedskabet ydede. Ingen kunde vide, om de nærmeste Dage ikke vilde stille overordentlige Krav til dem. Ved 11. Bataillon var en Del af Styrken den 9. April faktisk i Virksomhed „paa utilstrækkelig Forplejning og uden Søvn uafbrudt i 40 Timer".

Et langt Livs Studium har belært mig om, at det gælder om at give Tropperne Hvile saa længe som muligt, for, naar det saa gælder, at bruge dem saa meget desto kraftigere*).

Jeg ved ikke, om Oberst Harrel har tænkt sig noget i Retning af Kampberedskab for Styrken paa Sjælland — jfr. Udtrykket „alt andet end hurtigt kampklare". Der var dog endnu Fred i Landet.

Det maa blive Oberstens egen Sag, hvor beroliget han følte sig den 8. April Aften. Der havde været Alarmberedskab og den skarpe Ammunition var beholdt. At man om Natten søger at give *Tropperne mere Hvile maa ikke forundre en erfaren Officer.*

*) Jfr. Bivuakeringen ved Dannevirke i Februar 1864.

For 5. Regiments Vedkommende laa 19. Bataillons i Vordingborg værende Styrke i Hovedsagen samlet paa Kasernen og havde derfor særlig gunstige Betingelser for en hurtig Alarmering. Faksegruppen var i Hovedsagen dækket af 19. Bataillons Anbringelse i Vordingborg og af Isforholdene i den ellers farlige østlige Retning.

Jeg var den 8. April hverken lysblaaøjet godtroende eller overbevist om, at alt vilde forløbe roligt. I saa Fald vilde jeg ikke den 8. April have krævet:

Indkaldelse af Sikringsstyrken,
Fremskydning af Tropper mod Grænsen og
Sammendragning i snævrere Kantonnementer.

Ved at afslaa dette har Regeringen efter almindelige Begreber overtaget Ansvaret for de med Undladelsen forbundne Konsekvenser. Efter hvad jeg mener at vide, vil den heller ikke unddrage sig det.

Jeg mener at have studeret Tysklands Metoder lige saa indgaaende som Oberst Harrel. Efter hvad jeg ved, er der

inden Østrigs Besættelse ført en skarp Forhandling i Berchtesgaden med Forbundskansler Schussnigg,
inden Czekoslovakiets Besættelse klaget højlydt over Forholdene i Landet og tilsidst ført en meget skarp Forhandling med Præsident Hacha,
inden Polens Erobring ført en skarp diplomatisk Noteudveksling med Landet.
(Ogsaa Finland og Rusland førte Forhandlinger inden Krigen).

Intet af disse Tilfælde kan sidestilles med Overfaldet paa Danmark. Enhver uhildet og objektiv Iagttager af de historiske Begivenheder vil have bemærket en tydelig Forskel paa de tyske Metoder før og efter den 8. April 1940.

Under Hensyn til, at der ikke fra dansk Side var truffet nogen Forsigtighedsforanstaltning, maatte Tyskland kunne gaa ud fra, at man vilde bøje sig for ethvert Ultimatum, saaledes at Kamp blev unødvendig. Tanken om, at der vilde blive rettet et kortfristet Ultimatum til Danmark, laa ikke saa fjern.

At enhver kunde forudse det, der skete, bl. a. Landing af Faldskærmstropper i Fredstid, maa betegnes som *Bagklogskab*.

c. *Begivenhederne den 9. April 1940.*

A. 343 5. Generalstaben sørgede ikke for den ringeste Observation paa de Steder, hvor Fjenden kunde sejle lige ind.

Begrebet Sabotør synes ikke at være medtaget i Generalstabens Overvejelser.

En fjendtlig Kolonne blev ikke meldt en eneste Gang under 40—50 km Kørsel ad Landevej gennem dansk Land.

B. 353 Vi fik intet at vide om den tyske Overrumpling af Kastellet eller om Landgangen i Korsør og Gedser.

Det er faktisk, at Fjenden kørte over 40 km gennem Danmark, uden at Generalstaben opdagede det.

Selv om alle Telefoner havde været afbrudt, findes der jo andre Meddelelsesmidler.

Generalstaben havde ikke sørget for Forbindelse med Statsbanerne.

A. 344 En Efterretningstjeneste blev ikke improviseret, da man vidste, at Fjenden stod umiddelbart Syd for Grænsen.

Heller ikke, da Generalstaben vidste, at nu *var* Fjenden gaaet over Grænsen, blev dette meddelt os, der paa Sjælland stod i forreste Linie.

Heller ikke Generalstaben eller Chefen for Generalkommandoen underrettede den paagældende (ham, der paa Sjælland var nærmest Fjenden), da de fik at vide, at Fjenden var rykket ind i Landet.

Havde vi Kl. 4—4,15 faaet Meddelelsen, kunde vi have staaet klar, inden Fjenden naaede frem, og inden Faldskærmstropperne gik ned. Vordingborggruppen kunde „uden Vanskelighed" have hindret Fjenden i at komme over Storstrømsbroen, og Slagelsestyrken — suppleret med 2 Eskadroner — „med Lethed" have kastet den Styrke, der gik frem fra Korsør.

Generalstaben har bedraget os for vor Ret til at kæmpe for vort Land.

B. 356 Store Dele af Hæren blev berøvet sin Pligt og Ret til at handle i Overensstemmelse med Krigsministeriets Forholdsordre.

Det vil være nødvendigt at gaa nærmere ind paa disse Forhold.

Afstandene fra Gedser til Nykøbing F. var	24 km
- Storstrømsbroen.....	46—48 -
- Masnedøbroen.....	51 -
- Vordingborg (Kasernen)	54 -

Søværnskommandoen har efter den 9. April meddelt, at Gedser fra Kl. 0 ingen Telefonforbindelse havde.

Efter Statsbanernes indbyrdes Meldinger paa det særlige Jernbanenet (jfr. Bilag til Oberst Harrels Skrivelse af 10. Juni) passerede de forreste tyske Tropper — Motorcyklister og Panservogne — Kl. 4,30 Nykøbing F., Kl. 4,45 Orehoved St. og Kl. 5,00 Vordingborg St. Kl. 5,10 landede Faldskærmstropper paa Masnedø, Kl. ca. 5,15 blev Vordingborg Station besat af en Styrke i Automobil.

De forreste Styrker har kørt 21 km i 15 Minutter, d. v. s. over 80 km i Timen.

Kl. 4,15 overskrides Landgrænsen.

Kl. 4,25 Melding herom i Generalstaben.

C. Kl. 5,00 Melding herom til Chefen for Generalkommandoen i Krigsministeriet.

Kl. 5,10 Chefen for Generalkommandoen beder Direktøren i Krigsministeriet alarmere Vordingborg Garnison.

Kl. 5,20 Oberst Harrel faar Melding om Faldskærmstropperne paa Masnedø.

C. Kl. 5,24 alarmeres 19. Bataillon paa Kasernen.

Kl. 5,30 Oberst Harrel faar Melding om Grænseoverskridelse samt Landgang i Korsør, Nyborg og Middelfart.

C. Kl. 5,35 Motorvogne rekvireres i Byen.

Kl. 5,45—6,10 alarmeres Faksegruppen*).

Kl. 5,45 15. Bataillon.

C. Kl. 5,50 17. Bataillon.

Kl. 6,10 Gardehusarregimentet.

C. Kl. 6,00 Artilleriet.

Kl. 6,05 1. Pionerbataillon.

Kl. 5,45 faar Oberst Harrel Melding om Landgang ved Gedser.

Kl. 5,47 (?) 19. Bataillon faar Ordre til Udrykning.

Kl. 5,50. Der indtræffer en tysk Officer hos Oberst Harrel med Meddelelse om Forhandlinger mellem den danske og tyske Regering. Obersten ringer til Krigsministeriet og faar straks efter Kl. 6 Meddelelse om Kapitulationen.

C. Kl. 6,00 19. Bataillon er under Udrykning (til Fods?).

Det fremgaar bl. a. heraf:

— Statsbanerne har ingen Forbindelse til Gedser, men indtil Kl. 4,45 til Fiskebæk og Nykøbing F. og indtil Kl. 5,45 til Vordingborg.

*) Stabskompagniets Angivelse af Alarmeringstidspunktet Kl. 5,15 maa være forkert.

— Tyskernes forreste Styrker passerer Storstrømsbroen c. Kl. 4,50 og Masnedøbroen c. Kl. 4,55, henholdsvis 25 og 30 Minutter efter, at den første Melding om Grænseoverskridelsen naar Generalstaben.
— Oberst Harrel faar den første Melding om Fjendtlighederne Kl. 5,20. Det tager herefter:
c. 27 Minutter, inden 19. Bataillon faar Ordre til Udrykning,
c. 35 Minutter, inden Bataillonen rykker ud og
indtil 50 Minutter, inden hele Faksegruppen har modtaget Alarmeringsordren fra Obersten.
— Obersten har faktisk faaet en Melding om Landgang ved Gedser.
— Ved sin Forespørgsel til Krigsministeriet har Obersten opnaaet at blive den første, der har faaet Meddelelse om Kapitulationen. Den vilde ellers antagelig først være tilgaaet ham c. Kl. 6¾.

Hele Oberstens Anklage er bygget paa Efterretningstjenestens og Meldingstjenestens Svigten.

Statsbanepersonalet har overhovedet ikke meddelt Hæren sine Iagttagelser.

Generalstabens civile indenlandske Efterretningstjeneste paa Falster har ikke meldt i Tide. Man maa imidlertid huske, at Efterretningsmændene er frivillige, der udfører deres Arbejde under betydelig Livsfare og ikke har nogen Pligt til at virke friktionsfrit. Under de givne Forhold — Overrumpling i Mørke i Fredstid — vilde enhver nok saa omhyggelig organiseret Tjeneste være glippet under enhver Ledelse. Motorbud kunde ikke køre hurtigere end eller forbi Fjenden. Det er ubilligt at paalægge Generalstabschefen Ansvar herfor.

Det er forbavsende, at en ældre Officer kan være saa ukendt med *den moderne Krigs Friktioner**) og det strategiske Overfalds Fænomener, at han kan tro, at den Slags ikke kan og bør forekomme. Endnu den 10. Juni, 2 Maaneder efter Begivenhederne i Norge og 1 Maaned efter Begivenhederne i Holland, Belgien og Nordfrankrig, staar Obersten lige uforstaaende over for den Slags Foreteelser.

Under den moderne Lynkrig *maa* der gaa en Del i Stykker. Det er givet, at et saa raffineret udtænkt og hensynsløst gennemført Kup i Fredstid som det af Tyskland den 9. April overfor Danmark og Norge iværksatte maa bringe Angriberen store Fordele.

Der er fra den 9. April adskillige Eksempler paa, at Pansertropper og motoriserede Styrker er optraadt uventet, fordi Meldingstjenesten er glippet.

Fra de andre angrebne Lande synes der at foreligge utallige Eksempler paa, at saadanne Styrker har overrasket ved deres Hurtighed, selv midt under en Krig.

Det vilde være unaturligt, om Danmark skulde danne en Undtagelse.

Hvis Oberst Harrel virkelig har troet, at Meldingstjenesten kunde forløbe friktionsfrit i en moderne Lynkrig, vilde de virkelige Tildragelser under en Kamp have beredt ham det ene Chock efter det andet.

Jeg maa efter mit bedste Skøn betegne det skete som *hændeligt*, saaledes at det vilde være ubilligt at paalægge nogen et Ansvar for det. En Undtagelse danner maaske Statsbanernes Undladelse af at melde sine Iagttagelser til Hæren, selv om en Forpligtelse hertil ikke forelaa.

Oberst Harrel vilde ved et nærmere Studium af Begivenhederne inden for sit eget Omraade kunne overbevise sig om, hvilke Friktioner og Tidstab den moderne Lynkrig medfører.

Der forløber 50 Minutter (5,20—6,10), inden den sidste Del af Faksegruppen (Gardehusarregimentet) modtager Alarmeringsordren.

Det varer ca. 30 Minutter (5,20—ca. 5,50), inden 19. Bataillon rykker ud. Skønt Obersten opfatter sig som værende i 1. Linie, ses han ikke straks efter Kl. 5,20 at have sendt en lille Cykliststyrke mod Masnedø-

*) Jfr. Generalmajor Priors Artikel „Krigens Ansigt" i Militært Tidsskrift Nr. 6/1939, Side 212—213.

broen eller Storstrømsbroen for at opklare og sikre (jfr. Feltreglement I. A., Pkt. 145, 1. Stk.). Ejheller ses Obersten selv i Tiden 5,20—5,50 at have søgt Forbindelse med Statsbanerne.

Jeg maa paa det bestemteste protestere imod, at jeg har *forhindret* („bedraget for" „berøvet") Tropperne en Pligt eller Ret til at kæmpe.

Krigsministeriets Forholdsordre af September 1939, der paabød Imødegaaelse af Angreb, hvis fjendtlig Hensigt var utvivlsom, *uden nærmere Ordre*, tog netop Sigte paa en Situation, hvor Generalkommandoen eller Divisionen ikke naar at gribe ind, men hvor den paa Stedet værende Fører bliver nødt til at handle paa egen Haand.

Iøvrigt er det Troppernes Pligt at adlyde de Ordrer, de faar, hvad enten disse gaar ud paa, at der skal kæmpes eller ej. I det foreliggende Tilfælde vilde Faksegruppen sandsynligvis være dirigeret mod Nord (København eller Nordsjælland) saa vidt muligt uden Kamp.

Nogen *Ret* til at komme i Kamp under en Krig har Tropperne selvfølgelig ikke. Regeringen vilde aabenbart under de givne Forhold overhovedet ikke have Kamp, og Størstedelen af den danske Hær naaede den 9. April ikke at kæmpe.

Oberst Harrel gaar ud fra, at Generalstaben Kl. 4—4,15 kunde have meddelt, at Fjenden gik over Grænsen. Det er udelukket. Fjenden gik først over Kl. 4,15, og Generalstaben fik det først at vide Kl. 4,25. Obersten vilde næppe før Kl. 4,35 have kunnet faa Meddelelse fra Generalstaben. Men ca. Kl. 4,50 passerer Tyskernes forreste Styrker Storstrømsbroen og ca. Kl. 4,55 Masnedøbroen.

Det vilde have været umuligt for Vordingborgstyrken at naa disse Broer før Fjenden. Det maa erindres, at der i Virkeligheden hengik ca. ½ Time, inden 19. Bataillon rykkede ud, og at Obersten ikke selv synes at have tænkt paa at sende en Cykliststyrke afsted straks. Fra Kasernen til Stormstrømsbroen var der 6 km (d. v. s. over 1 Times March).

Fra tysk Side har man — aabenbart for at undgaa Kamp — søgt at bluffe.

Da Parlamentæren Kl. 5,50 indfinder sig med Meddelelse om Forhandlinger mellem den danske og tyske Regering, er Situationen i Virkeligheden følgende: Der angribes, samtidig med at der er tilstillet den danske Regering et Ultimatum. Om dette raadslaar man paa Amalienborg, og Chefen for Generalkommandoen stiller netop Kl. 5,50 Forslag om at fortsætte Kampen.

Oberst Harrel lader sig imidlertid forlede til at spørge og opnaar derved at faa Meddelelse om Kapitulationen før alle andre.

Naar det var ham saa meget om at gøre at kæmpe, burde han have afvist Parlamentærens Henstilling og optaget Kampen. Det berettigede hans Forholdsordre ham til. Hans Styrke kunde da have kæmpet, indtil Ordren om at standse Kampen — antagelig ca. Kl. 6¾ — havde naaet ham.

Hvis der er nogen, der har „forhindret" Tropperne i at kæmpe (i ca. 1 Time), er det Obersten selv.

d. *Tiden efter den 9. April 1940.*

A. 344 6. „Et ganske formaalsløst Papirsarbejde bag efter".

Det Arbejde, der har været udført i Generalkommandoen efter den 9. April, er ingenlunde „formaalsløst". Det drejede sig væsentligst om at skabe en Nyordning, fordi de tyske Myndigheder lagde Beslag paa næsten alle danske Kaserner. Med yderst kort Varsel maatte der træffes Beslutninger af stor Rækkevide og indgribende Betydning for Hærens fortsatte Liv. Maskineriet *skulde* holdes i Gang.

Generalmajor Gørtz har under hele dette Arbejde vist en enestaaende Arbejdsevne og Handlekraft.

Jeg maa betegne Oberst Harrels foragtelige Omtale af en foresat Myndigheds Pligtarbejde som ganske usømmelig.

II. Den formelle Side af Sagen.

B. 353 7. Jeg benægter bestemt, at mine Udtalelser overfor General Gørtz er ærerørige.

B. 356 Med Hensyn til Respektpligten kan Forholdene vistnok i ingen Henseende kaldes normale.

B. 355 Jeg har ikke søgt at udbrede min Mening til andre.

B. 353 Ingen tror, at der har fundet bevidste Forsømmelser Sted o. s. v.

General Gørtz har ikke slaaet til, da det gjaldt.

B. 356 ..... Generaler ..... ikke slaar til, naar Prøven kommer....

A. 345 Den nuværende Ledelse af Hæren kan ikke fortsætte.

Den Ledelse kan ingen Kamp føre for Hærens Ære.

B. 352 Hæren har mistet Tilliden til den nuværende Ledelse.

B. 353 Hærens Befalingsmænd har mistet Tilliden til Ledelsen.

B. 354 (Generalerne Prior og Gørtz) savnede den fornødne Tillid blandt Hærens Befalingsmænd.

B. 355 Det vil sikkert kunne oplyses, at det overvejende Antal Regimentschefer paa Sjælland ..... har stillet sig paa tilsvarende Maade.

B. 354 Generalerne har omkring 1. Maj erklæret ikke at ville lade en Redegørelse fra Chefen for Generalkommandoen gaa videre.

Generalernes og Regimentschefernes Holdning overfor Hærledelsens forskellige „Redegørelser" er dog vistnok et stærkt Indicium.

B. 356 Henvisning til Flaadens Officerer og Admiral Rechnitzer.

B. 357 Forvisning om, at næste Gang bliver det forudseende og handlekraftige Mænd, der staar i Spidsen for Hæren.

Obersten maa have glemt, hvorledes han optraadte paa Mødet med mig den 15. Maj i Næstved, hvor Oberst Bojesen-Trepka og Kaptajnløjtnant Petersen tillige var til Stede.

Efter at jeg havde udtalt, at Hæren efter min Mening var gaaet ud af Begivenhederne den 9. April med uplettet Ære, svarede Obersten i en yderst ophidset og ubehersket Tone, der var præget af alt andet end Respekt: „Det kan godt være, at Hæren er gaaet ud af det med uplettet Ære, men det er Hærens Ledelse ikke". Obersten saarede mig derefter paa det groveste ved at fremsætte det Postulat, at „dette var ikke sket, hvis General With eller General Jacobsen havde været kommanderende General."

Om Generalmajor Essemann udtalte Obersten, at det var en Skandale, at Generalen endnu sad i Stillingen, da det var almindelig bekendt, at det var Stabschefen, der den 9. April havde maattet kommandere Divisionen.

Obersten søgte at give Samtalen med mig Karakter af et Forhør, hvor jeg skulde besvare bestemte Spørgsmaal. Hans Tone var nærmest som en Undersøgelsesdommers over for en anklaget. Da jeg ikke paa staaende Fod kunde give alle de af Obersten ønskede Oplysninger, udtalte han ophidset, at Hærens Ledelse ikke havde Befalingsmændenes Tillid.

Oberstens Angivelse af, at jeg har meddelt ham, at Telefonforbindelsen med Falster var afbrudt, er urigtig. Jeg oplyste, at Telefonforbindelsen fra Gedser var afbrudt, og naar der ikke var kommet Meddelelser fra Falster, maatte det være, fordi Telefonforbindelsen maatte være afbrudt.

Obersten interesserede sig tilsyneladende ikke meget for de store Linier i Begivenhederne (de foreslaaede Sikringsforanstaltninger, mine Foranstaltninger den 9. April Morgen, mit Raad til Kongen el. lign.), men næsten kun for Efterretnings- og Meldingstjenestens Funktionering

over for ham selv. Det var i det hele taget et stærkt egocentrisk Standpunkt, ud fra hvilket Obersten argumenterede.

Skønt Obersten efter sin egen Opgivelse ikke havde faaet de ønskede Oplysninger og har set sig foranlediget til at anstille „Undersøgelser" senere, fældede han allerede den 15. Maj en endelig Dom og endda paa hele Hærens Vegne. Det var fuldstændig „standretlig Behandling".

Paa Grundlag af hele den foranstaaende Fremstilling maa jeg betegne Oberstens Bedømmelse som urigtig og uberettiget, hvad der ikke er saa mærkeligt, naar man gør sig klart, paa hvor løst Grundlag den er bygget.

Obersten sluttede med at sige: „Rygtet siger, at Deres Ekscellence har ansøgt om Afsked, men at Kongen har nægtet den. Men nu er der gaaet 6 Uger, og Deres Ekscellence sidder endnu". Herom ønskede jeg selvfølgelig ikke at give Obersten Oplysning, og inden vi skiltes, sagde han til mig: „Deres Ekscellence bliver altsaa siddende".

Jeg bevarede under hele Mødet en fuldstændig Ro og betragtede nærmest Obersten som en i Sindet helt syg Mand, der for Tiden ikke var fuldt Herre over sig selv.

Jeg vil hævde, at Obersten har været *ganske ubeføjet til at tale paa „Hærens Befalingsmænds" eller endog paa „Hærens" Vegne. Efter den 15. Maj* har han øjensynligt søgt Støtte for sine Anskuelser og indhentet en Del Oplynsinger, men disse er fuldstændig forkerte.

Paa Mødet med Generalerne den 30. April gav jeg Meddelelse om en Udtalelse af Forsvarsministeren, og det var denne, man tog Afstand fra, fordi man ikke havde Tillid til Ministerens Ord.

Med Hensyn til de højere Officerers Stilling kan jeg oplyse, at jeg fra den 15. Maj har talt med ialt 34 Generaler, Regimentschefer og Skolechefer. Af disse har 3 straks og 1 senere (skriftligt) udtalt sig imod Generalmajor Gørtz og mig*). Hele Resten har vist mig Forstaaelse og Tillid. Det, der interesserede dem, var øjensynligt de store Linier i Generalkommandoens Indstillinger, Kystdefensionens Svigten og Raadslagningen paa Amalienborg, derimod ikke Efterretningstjenestens og Meldingstjenestens Funktionering.

Oberstens Paastand er altsaa forkert.

Jeg kan ikke tiltræde Oberstens Bemærkning om, at *Respektpligten* kan tilsidesættes under unormale Forhold. End ikke under en Krig, hvor Lydighedspligten kan fortolkes paa en mere selvstændig Maade, gælder nogen Undtagelse med Hensyn til Respektpligten.

Obersten har efter min Mening gjort et utilsløret *Forsøg paa at tvinge mig til at tage min Afsked* — endda uden Pension (jfr. ogsaa Sammenligningen med Flaadens Officerer og Admiral Rechnitzer, der dog havde Ret til Pension).

Selv om Oberstens hele Bedømmelse var rigtig, maa jeg opfatte det som stridende mod Disciplinen, at det er de undergivne, der afgør, om deres foresatte gør Fyldest. Det vilde føre til fuldstændigt Anarki. En Hær, hvor man afsætter sine Førere, naar det passer en, er ikke mere nogen Hær.

Langt værdigere vilde jeg have fundet det, dersom Obersten *selv* havde søgt sin Afsked med den Begrundelse, at han ikke mere havde *Tillid til Hærens Ledelse.*

Obersten bekræfter, at han ikke har søgt at udbrede sin Mening, men jeg skal dog i denne Forbindelse pege paa, at ved Mødet den 15. Maj var 2 andre Officerer til Stede, og at Oberst Giersing, som under Mødet den 16. Maj ikke udtalte nogen Mistillid, i et „Brev" den 25. Maj fremkom med de samme Beskyldninger som Oberst Harrel.

*) Af de 9 Regimentschefer paa Sjælland var 7 for og 2 imod os. Divisionschefen har endog den 16. Maj bedt mig se bort fra Oberst Harrels Angreb.

Jeg opfatter Oberst Harrels Udtalelser til og om Generalmajor Essemann, Generalmajor Gørtz og mig, som *ærekrænkende*. Paa anden Maade kan jeg ikke opfatte Bemærkningen om, at Hærens Ledelse ikke var gaaet ud af Begivenhederne med uplettet Ære, at „dette" ikke var sket, hvis andre havde haft Kommandoen, og at der næste Gang behøves forudseende og handlekraftige Mænd i Spidsen for Hæren (jfr. ogsaa Udtrykkene „lysblaaøjet Godtroenhed" og „formaalsløst Papirsarbejde").

Jeg overlader for mit Vedkommende trygt Dommen om, hvorvidt jeg med Hensyn til Forudseenhed og Handlekraft har gjort Fyldest til mine foresatte og Efterverdenen.

W. W. Prior.

139.

KRIGSMINISTERIET

København, den 29. Juli 1940.

Fortroligt.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren de fra Generalmajor E. Gørtz og Generalløjtnant W. W. Prior modtagne Redegørelser i Anledning af Oberst V. O. Harrels Skrivelse af 16. Maj og Redegørelse af 10. Juni 1940 samt de i Sagen foreliggende tidligere Akter, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse hertil at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

F. M.

Stemann.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren.

Da jeg i nogle Dage har været syg og derfor maattet nedsætte mit Arbejdstempo betydeligt, har jeg ikke gennemarbejdet de afgivne Erklæringer, og de følgende Udtalelser er derfor kun at opfatte som *foreløbige*.

De foreliggende Erklæringer giver, som det var at vente, et Billede af Generalkommandoens og dennes Personers Forhold, hvorefter intet væsentlig synes at kunne bebrejdes den eller disse. Der kan dog næppe være Tvivl om, at en sagkyndig Prøvelse vilde kunne paapege forskellige Mangler og Fejl — uden at have Karakter af Bagklogskab.

Eksempelvis kan nævnes, at Bevogtningen, ja blot Observationen af Havnene helt synes udeladt, og netop den stærke Fremhæven af, at en Sikrings- og Meldetjeneste for enkelte Leds Vedkommende kan svigte, skulde synes at have gjort det naturligt at etablere en saadan 2. Linies Efterretningstjeneste bag Flaadens første Linie, der jo ganske svigtede.

Betragtningen, at Oberst Harrel ikke stod i første Linje, var, som Begivenhederne viste, i sin Grund urigtig, og det samme gælder formentlig den deraf afledede Betragtning, at der ingen Grund var til at underrette ham om de indgaaede Efterretninger med Hensyn til Forholdene Syd for Grænsen. Hvis Angrebspunktet blev Havnene i Syd og Vest, var han i første Linie. Det er formentlig ejheller rigtigt, at han ikke havde kunnet foretage noget.

Kritikken af hans Dispositioner vedrører ikke denne Sag og burde efter min Mening være udeladt.

Saavel General Gørtz som General Prior fremhæver nu ret stærkt, at Oberst Harrel har gjort sig skyldig i Respektstridighed ved sin Skrivelse og sine mundtlige Udtalelser, og General Gørtz tilføjer beklageligvis en Bemærkning om, at Oberst Harrel har handlet mod bedre Vidende, hvorved er indført et Element i Sagen, der hidtil ikke fandtes, et Angreb paa Modpartens Ærlighed.

Med Hensyn til den konservative Kritik siges, at Hærledelsen kun paa eet Punkt, nemlig med Hensyn til forøget Bevogtning og Vagttjeneste, gik imod denne. Det er min personlige Opfattelse, at dette Punkt af Historien vil blive bedømt som det afgørende, idet den manglende Bevogtningstjeneste gav Tyskland det Indtryk — bekræftet den 9. April —, at Danmark laa frit for en Bemægtigelse — i Modsætning til Vurderingen af Tilstanden i 1914—18 —, hvilken Opfattelse formentlig har været af afgørende Betydning for Tysklands Beslutning om at besætte Danmark.

General Prior nævner, at Oberst Harrel har fornærmet ham under Mødet den 15. Maj i Næstved. Det maa i høj Grad overraske, at dette først fremføres nu og da saa stærkt, thi hvis General Prior virkelig havde følt sig krænket den 15. Maj, burde han ikke have undladt at bruge sin Myndighed, men straks skredet ind overfor sin Undermand, og naar han ikke da gjorde det, burde han have undladt at fremdrage det saa stærkt nu.

Men Generalerne Prior og Gørtz's Forhold foreligger i denne Sag kun til Bedømmelse i det Omfang, hvori det kan berettige Oberst Harrels Udtalelser. Det af de to Generaler i sin Tid fremsatte Ønske om, at deres Forhold maa blive underkastet en juridisk Undersøgelse, kan formentlig ikke ske Fyldest under denne Sag og synes i det hele meget vanskeligt at kunne opfyldes paa anden Maade end ved en Tiltale imod dem, en Fremgangsmaade, der under alle Forhold vil være uheldig, og som i hvert Fald er udelukket, saa længe de paaregnes benyttet i deres nuværende Stillinger.

Med Hensyn til Oberstens Udtalelser synes det mig, at der kan vælges mellem flere Veje, i første Række mellem *Afgørelse ved Retten* af selve Skyldspørgsmaalet og Straffespørgsmaalet og *administrativ Afgørelse* af hele Sagen. I første Fald maatte man formentlig straks sætte Oberst Harrel under Tiltale for Fornærmelse af General Gørtz og General Prior, under hvilken Sag der da maatte beskikkes ham en Forsvarer, og hvor han formentlig maa have Adgang til at se de foreliggende Svar fra de to Generaler. Hvis man stiler mod en administrativ Afgørelse — enten en Tilkendegivelse til Oberst Harrel eller en Straf uden Dom dikteret af Ministeriet (NB. med Adgang til Rekurs til Domstol), synes

det mig rettest at tilstille Oberst Harrel de nu afgivne Erklæringer, mulig dog kun i Ekstraktafskrift. Man kunde da maaske spørge Obersten, om han efter de afgivne Erklæringer finder Anledning til at modificere eller tilbagekalde nogen af de af ham fremsatte Udtalelser. Endelig nævner jeg som en Mulighed, der maaske fortjener en Overvejelse, at man kunde henstille til Parterne at undergive deres Mellemværende Paakendelse af en *Æresret* bestaaende f. Eks. af en af hver valgt ikke-tjenstgørende Officer — General With maa udelukkes — med en Opmand — formentlig bedst en Jurist. Denne Fremgangsmaade vilde maaske i nogen Grad tilfredsstille de to Generalers Ønske om en Undersøgelse af deres Forhold, men Ministeriet giver derved Afgørelsen ud af sin Haand, for saa vidt som en Straf herefter synes udelukket. Derimod vilde en anden administrativ Tilkendegivelse eventuelt i Forbindelse med en Forflyttelse ikke være udelukket.

Gilleleje, den 2. August 1940.

Victor Pürschel.

140.

GENERALKOMMANDOEN

Kobenhavn, den 11. Juni 1940.

Fortroligt G. O. 91/718.

Til Krigsministeriet.

Under Henvisning til Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3492/4343 af 1. Juni 1940 skal Generalkommandoen til de i Skrivelsen stillede Spørgsmaal oplyse følgende:

Generalkommandoen vides ikke — direkte eller indirekte — at have modtaget nogen Melding fra Statsbanernes Togkontor eller nogen anden Statsbanemyndighed om Landgangen i Gedser og Korsør.

Der har ikke været nogen Aftale mellem Generalkommandoen eller nogen den underlagt Myndighed med Statsbanerne eller nogen disse underlagt Myndighed omMeldinger af denne Art, ej heller om hvorvidt de ikke maatte gives til stedlige Militærmyndigheder. Derimod findes i de eksisterende Instrukser for Ødelæggelse af Jernbanetelegrafstationer samt for Sænkning af Færger visse Bestemmelser om Meldinger til vedkommende Trafikbestyrer, Overfartsleder m. fl., for visse Færgers Vedkommende tillige — under Forhold som de den 9. April indtraadte — til nærmeste militære Afdeling.

..... Da Instrukserne for Sænkning af Færger deler sig i to noget forskelligt affattede Typer, vedlægges en Udskrift af hver Type. (Gedserfærgen har Type I).

Med Trafikbestyrerne foreligger ingen særlige Aftaler, idet disse ifølge deres tjenstlige Bestemmelser ved Mobilisering automatisk indtræder i henholdsvis Armékommando og Jydske Divisionskommando.

Det er af Chefen for Generalkommandoen meddelt Oberst Harrel, at Grunden til, at Meldinger fra Falster savnedes, formentlig maatte søges i svigtende Telefonforbindelse: for Gedsers Vedkommende vidste man, at Forbindelsen var afbrudt, for det øvrige Falsters Vedkommende maatte man formode, at Forholdet var det samme. Det skal tilføjes, at denne Meddelelse blev givet Obersten paa det da foreliggende Oplysningsgrundlag: at Kystudkigsstation Gedser omkring Midnat Natten 8.—9. April forgæves over flere Telefoner via Gedser Central havde søgt Forbindelse til Søværnskommandoen. Der er ikke fra Generalkommandoens Side søgt yderligere Oplysninger i dette Spørgsmaal, hvorfor Generalkommandoen skal indstille, at saadan Oplysning søges gennem Ministeriet for offentlige Arbejder i Forbindelse med nærværende Sag.

W. W. Prior.

Type I.

Uddrag af fortrolig Instruks for Føreren af Motorfærgen „Korsør" angaaende Fartøjets Sænkning.

(Gældende for „Korsør", „Danmark" og „Heimdal").

. . . . . .

Ved opstaaende internationale Forviklinger, som berører nogen af Østersømagterne, kan det ikke anses for udelukket, at en eller anden af de interesserede Magter, selv om de ikke er i Krig med Danmark, vil forsøge saa overraskende som muligt at sætte sig i Besiddelse af de af vore Transportmidler, der kan være til størst Nytte ved Landsætning af Tropper og Materiel ved vore Kyster, altsaa ogsaa af dette Fartøj.

Gennemførelsen af et saadant Forsøg skal for enhver Pris hindres, *om fornødent ved at Fartøjet sænkes.*

. . . . . .

(Regler for Ombordtagning af Sprængmidler).

. . . . . .

Det er dog ikke udelukket, at Fartøjets Sænkning maa ske, inden den nævnte Ordre til at tage Sprængladning om Bord er udgivet.

Sænkningen kan udføres *efter Ordre* eller *i Følge Førerens selvstændigt fattede Beslutning.*

Ordre til Fartøjets Sænkning modtages fra

Søfartschefen, Overfartslederen,
eller fra T1.,
eller fra T2, Viborg,
eller fra Toglederen i Odense (Insp. Od.).

Naar Mobiliseringsordre er udstedt, skal Føreren dog ogsaa sænke Fartøjet, naar han fra en militær Myndighed modtager skriftlig Ordre dertil overbragt af en Officer.

Skønner Føreren, at det er nødvendigt at sænke Fartøjet for at hindre en fremmed Magt i at bemægtige sig det, og tillader Tiden eller Forholdene ham ikke at indhente Ordre herom fra Søfartschefen, Overfartslederen eller fra T1 eller fra T2, Viborg, eller fra Toglederen i Odense (Insp. Od.) er *han forpligtet til selv at fatte Beslutning om Sænkningen.*

Efter Sænkningens Udførelse *melder* Føreren snarest om denne til Søfartschefen, til T1, til T2, Viborg, til Toglederen i Odense (Insp. Od.) samt til Overfartslederen.

. . . . . .

Type II.

Uddrag af Instruks for Føreren af Dampfærgen »Odin« angaaende Fartøjets Sænkning.

(Gældende for alle Færger undtagen „Korsør", „Danmark" og „Heimdal").

Forhold under hvilke der bliver Tale om at sænke Fartøjet.

Ved opstaaende internationale Forviklinger, som berører nogen af Østersømagterne kan det ikke anses for udelukket, at en eller anden af de interesserede Magter, selv om de ikke er i Krig med Danmark, vil forsøge saa overraskende som muligt at sætte sig i Besiddelse af de af vore Transportmidler, der kan være til størst Nytte ved Landsætning af Tropper og Materiel ved vore Kyster, altsaa ogsaa af dette Fartøj.

Gennemførelsen af et saadant Forsøg skal for enhver Pris hindres, *om fornødent ved at Fartøjet sænkes.*

. . . . . .

(Regler for Ombordtagning af Sprængmidler).

. . . . . .

Det er dog ikke udelukket, at Fartøjets Sænkning maa ske, enten efter Ordre eller i Følge Førerens selvstændigt fattede Beslutning (se Pkt. 4) — *forinden* ovennævnte Ordre til at tage Sprængladning om Bord er udgivet.

Sænkningens Udførelse kan ske enten

a) *efter Ordre* eller
b) *i Følge Førerens selvstændigt fattede Beslutning.*

a. Ordre til Fartøjets Sænkning kan tilgaa enten fra:
Søfartschefen,
Overfartslederen,
T1
T2, Viborg, eller
fra Toglederen i Odense (Insp. Od.).

Naar Mobiliseringsordren er udstedt, skal Føreren dog ogsaa sænke Fartøjet, naar han fra en militær Myndighed modtager skriftlig Ordre dertil overbragt af en Officer.

b. Skønner Føreren, at det er nødvendigt at sænke Fartøjet for at hindre en fremmed Magt i at bemægtige sig dette, og tillader Tiden eller Forholdene ham ikke at indhente Ordre herom fra de i Pkt. 4 a nævnte Myndigheder, *er han forpligtet selv at fatte Beslutning om Sænkningen.*

. . . . . .

Melding om fuldført Sænkning.

Melding om Sænkningens Udførelse samt om Sænkningsstedet opgives snarest til den Myndighed, *der har befalet Udførelsen.* Sænkes Fartøjet efter egen Beslutning, afgives Melding til nærmeste højere militære Myndighed (Bataillon og opefter) samt til den nærmeste af de i Pkt. 4 a nævnte civile Myndigheder.

. . . . . .

141.

KRIGSMINISTERIET

København, den 13. Juni 1940.

Fortroligt.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Generalkommandoens Skrivelse Fortroligt G. O. 91/718 af 11. Juni 1940*) vedrørende Samarbejde med Statsbanerne og vedlægger tidligere Akter i Sagen, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

F. M.

Stemann.

Thygesen.

*) A. nr. 140.

Fortroligt. H. 615.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren. Ministeriets Skrivelse af 17. d. M. Fortroligt A. 3695/4755 vedlægges ligeledes.

Generalkommandoens Svar synes mig paa et Hovedpunkt beklageligt lidet præcist, idet det siges: „Generalkommandoen vides ikke (understreget her) — direkte eller indirekte — at have modtaget nogen Melding fra Statsbanernes Togkontor eller nogen anden Statsbanemyndighed om Landgangen i Gedser og Korsør". Man skulde mene, at det burde kunne konstateres med Sikkerhed, om en saa vigtig Melding er indgaaet til Hærens Ledelse eller ikke.

De tilvejebragte „Færgeinstrukser", der alle har Mobilisering til Forudsætning, men som naturligvis pr. Konduite burde være bragt til Anvendelse i en Situation som den den 9. April foreliggende, synes mig iøvrigt uden større direkte Interesse for denne Sag. Det bør dog maaske fremhæves, at de helt igennem regner med et Sammenspil mellem Statsbanerne og Militærmyndighederne.

Man kan nu gaa to Veje. Man kan sende Sagen i sin Helhed til Ministeriet for offentlige Arbejder og anmode om en Udtalelse om, hvad det maatte kunne oplyse med Hensyn til de i Sagen omhandlede Forhold, eller man kan skrive omtrent følgende, hvorved jeg bemærker, at det beror paa en Misforstaaelse herfra, naar jeg tidligere har haft den Opfattelse, at den af Trafikassistent Schmidt, Vordingborg, afgivne Erklæring ikke har passeret hans nærmeste foresatte:

„Ved Afgørelsen af en her foreliggende Sag vil det være af Betydning at faa oplyst, hvorvidt det meget ønskelige Samarbejde mellem Statsbanernes Personale og de militære Myndigheder har svigtet under Begivenhederne den 9. April d. A. om Morgenen. Garnisonskommandanten i Vordingborg har med Rette følt sig forbavset over, en Kolonne fremmede Tropper kunde lande i Gedser og derfra køre ad Landevejen til Vordingborg, uden at nogensomhelst Underretning derom tilgik ham som den Landingsstedet nærmeste militære Chef. Han har i den Anledning henvendt sig paa Jernbanestationen i Vordingborg og derfra modtaget den vedlagte Skrivelse med 1 Bilag, den vagthavende Assistents Skildring af Begivenhederne, som han oplevede dem. Af Skildringen fremgaar, at han har haft den naturlige Indskydelse at ville underrette Garnisonskommandanten, men er blevet afholdt derfra af Togkontoret.

Med Bemærkning, at en forsætlig Undladen af at bringe en Efterretning af denne Art til Militærets Kundskab efter Omstændighederne vilde kunde være en Overtrædelse af Borgerlig Straffelovs § 101, Stykke 2, udbeder man sig en Udtalelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder i den saaledes givne Anledning. Man vilde sætte særlig Pris paa at faa at vide, hvad Togkontoret maatte kunne oplyse, navnlig om, hvorvidt Meldingen derfra er videregivet til nogen civil eller militær Myndighed? I benægtende Fald bedes det oplyst, hvorfor det ikke er sket? Dernæst beder man ogsaa oplyst, hvorvidt der er udgivet noget almindeligt Direktiv med Hensyn til Forholdene ved en Invasion, og om der i Dagene umiddelbart før den 9. April d. A. maatte være udgaaet noget særligt Direktiv vedrørende disse Forhold."

p. t. Gilleleje, den 19. Juni 1940.

Victor Pürschel.

142.

KRIGSMINISTERIET

København, den 25. Juni 1940.

Fortroligt A. 3855/4976.

Til Ministeriet for offentlige Arbejder.

Ved Afgørelsen af en for Krigsministeriet foreliggende Sag vil det være af Betydning at faa oplyst, hvorvidt det meget ønskelige Samarbejde mellem Statsbanernes Personale og de militære Myndigheder eventuelt har svigtet under Begivenhederne den 9. April 1940 om Morgenen, idet man om Sagens særlige Omstændigheder skal meddele følgende.

Garnisonskommandanten i Vordingborg, Oberst V. O. Harrel, har med Rette følt sig forbavset over, at en Styrke af fremmede Tropper har kunnet gaa i Land i Gedser og derfra køre ad Landevejen til Vordingborg, uden at han som den Landgangsstedet nærmeste militære Chef fik nogen som helst Underretning derom.

Obersten har i den Anledning henvendt sig paa Jernbanestationen i Vordingborg og derfra modtaget den i Afskrift vedlagte Skrivelse*) med den vagthavende Assistents Skildring af Begivenhederne, saaledes som han oplevede dem. Af denne Skildring fremgaar, at Assistenten har haft den naturlige Indskydelse at ville underrette Garnisonskommandanten, men er blevet afholdt derfra af Togkontoret i København.

Med Bemærkning, at en forsætlig Undladelse af at bringe en Efterretning af den omhandlede Art til de militære Myndigheders Kundskab vilde kunne være en Overtrædelse af Borgerlig Straffelov § 101, Stk. 2, udbeder man sig en Udtalelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder i den saaledes givne Anledning.

Ministeriet vil herunder sætte særlig Pris paa at blive bekendt med, hvad Togkontoret maatte kunne oplyse, navnlig om, hvorvidt Meldingen derfra er videregivet til nogen civil eller militær Myndighed. I benægtende Fald bedes oplyst, hvorfor dette ikke har fundet Sted.

Ministeriet anmodes derhos om en Udtalelse om, hvorvidt der er udgivet noget almindeligt Direktiv med Hensyn til Forholdene ved en eventuel Invasion, samt om, hvorvidt der i Dagene umiddelbart forud for den 9. April 1940 er udgaaet noget særligt Direktiv disse Forhold vedrørende.

Alsing Andersen.

Hammershøy,
fg.

*) A. nr. 132.

143.*)

MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER

København, den 3. Juli 1940.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

I Anledning af Krigsministeriets Skrivelse af 25. f. M., J. Nr. A. 3855/4976, angaa ende Samarbejdet mellem Statsbanernes Personale og de militære Myndigheder den 9. April d. A. om Morgenen oversender man hoslagt en fra Distriktschefen for Statsbanernes 1. Distrikt modtaget Redegørelse med Bilag.

Axel Sørensen.

V. Tauson,
fg.

*) Nærværende skrivelse og de øvrige i afsnittet optrykte akter angående statsbanerne blev tilstillet kommissionen ved ministeriet for offentlige arbejders skrivelse af 14. februar 1950, efter at kommissionen i skrivelse af 3. s. m. havde udbedt sig tilstillet genpart af følgende skrivelser:

1. Statsbanernes 1. distrikts redegørelse af 1. juli 1940 og senere redegørelser angående Vordingborg station den 9. april 1940 (A. 143, bilaget).
2. Skrivelse fra ministeriet for offentlige arbejder til krigsministeriet af 21. september 1940 angående forholdene på Vordingborg station den 9. april 1940. (A. nr. 155).

DE DANSKE STATSBANER
1. DISTRIKT.

Kobenhavn V., den 1. Juli 1940.

Fortroligt.

Generaldirektoratet.

Ved hermed at tilbagesende den med Generaldirektoratets Skrivelse af 26. f. M. — J. Nr. 15406 — fulgte Sag, ialt 3 Bilag, skal undertegnede Distriktschef udtale følgende:

I Distriktets Togkontor fungerede Natten mellem den 8. og 9. April d. A. Trafikassistent M. G. H. Pedersen som Togvagt med Ekstraskriver J. Hougaard som Telegrafist. Vagtchef i Hjemmet var Trafikinspektør I M. E. Jensen.

I Togkontoret har der siden den 9. April 1940 været ført en „Begivenhedsbog", af hvilken man nedenfor anfører et Uddrag for Tiden Kl. 4.30—5.43 den 9. April. De Klokkeslet, der angives i Uddraget, er ført af Trafikassistent Pedersen, der den paagældende Morgen, efterhaanden som Begivenhederne indtraf, har gjort Notater herom paa sin Blok, hvilke Notater i øvrigt falder ganske i Traad med, hvad Vagtchefen, Togkontorets Leder, Trafikbestyrer og Distriktschef har bemærket sig. Det tilføjes, at Korsør Station i en i en anden Sag afkrævet Erklæring har anført Klokkeslet for de Begivenheder, der vedrører Korsør Station, hvilke Klokkeslet i alt væsentligt falder sammen med de i Togkontoret gjorte Notater.

I Henhold til de nævnte Notater er der den paagældende Nat dels indløbet, dels indhentet følgende telefoniske Meldinger i Togkontoret:

Fra Korsør Kl. 4.15 à 4.20: Meddelelse om, at forskellige ukendte Skibe kommer ind mod Havnen. „Mon der ikke er noget galt?"

Fra Togkontoret til Korsør Kl. 4.22: „Giv hurtigst muligt nærmere og nøjagtige Oplysninger."

Fra Korsør Kl. 4.30: Tyske Tropper er gaaet i Land i Korsør. Telefon med Korsør afbrydes.

Fra Nykøbing Falster Kl. 4.55: Nykøbing Fl. meddeler, at der er „noget galt" paa Sydfalster.

Fra Nykøbing Falster Kl. 5.05: Tyske Tropper er paa Vej ved Fiskebæk mod Nord.

Fra Vordingborg Kl. 5.10: Faldskærmstropper er landet ved Masnedø ogVordingborg.

Fra Vordingborg Kl. 5.15: Panserbiler passerer Vordingborg.

Fra Nykøbing Falster Kl. 5.25: Motor-Artilleri passerer Fiskebæk.

Fra Fredericia Kl. 5.40: 4. Trafiksektion, Fredericia, oplyser, at tyske Tropper er landsat i Nyborg. Flyvere er paa Vej mod Nord.

Fra Vordingborg Kl. 5.43: Vordingborg Station besættes af tysk Militær.

Umiddelbart efter den første Meldings Modtagelse har Togvagten underrettet Vagtchefen, Trafikinspektør M. E. Jensen, som gav Togvagten Ordre til om muligt at skaffe nærmere Oplysninger i Korsør og derefter forespørge i Gedser, om der var noget af bemærke dèr. Efter Modtagelsen af Meldingen Kl. 4.30 fra Korsør underrettede Vagtchefen undertegnede Distriktschef samt Trafikbestyreren. Ved Underretningen af mig (Kl. ca. 4.35) erklærede jeg over for Vagtchefen, at jeg vilde overtage videre Underretning af Generaldirektøren m fl. Noget senere, omkring Kl. ca. 5.00, blev Vagtchefen af Togkontoret underrettet om, at Nykøbing Fl. oplyste, at tyske Tropper var gaaet i Land i Gedser. Det bemærkes, at der ikke er modtaget nogen Melding fra Gedser Station, med hvem Telefonforbindelsen var afbrudt.

Efter at jeg først nærmere havde orienteret mig gennem telefonisk opringning til

Togkontoret, underrettede jeg umiddelbart derefter Generaldirektøren om de til Togkontoret indløbne telefoniske Meldinger. Generaldirektøren erklærede allerede at være blevet underrettet om Forholdet, og paa min Forespørgsel, om Trafikministeren af mig skulde underrettes om Sagen, udtalte Generaldirektøren, at Ministeren, der havde Kendskab til de indtrufne Begivenheder, enten var paa Vej til Amalienborg eller allerede deltog i Statsraadsmøde paa Amalienborg. Jeg forespurgte derefter Generaldirektøren, om det ikke vilde være det rigtigste at underrette Udenrigsministeriet om de indtil da til Togkontoret indløbne Meldinger, og da Generaldirektøren intet havde at indvende herimod, gav jeg umiddelbart derefter paa Central 7028 den vagthavende Sekretær i Udenrigsministeriet de fornødne Meddelelser. Den paagældende Sekretær takkede for Underretningen, idet han erklærede, at Udenrigsministeriet allerede kendte til Begivenhederne.

Efter at jeg hurtigst muligt derefter havde begivet mig til Togkontoret, underrettede jeg derfra Generaldirektøren om det saaledes passerede samt om, hvad der i øvrigt siden var indløbet af Underretninger til Togkontoret.

Som det vil fremgaa af foranstaaende, er Underretning om det passerede straks efter Modtagelsen videregivet af undertegnede Distriktschef personlig til Generaldirektøren og Udenrigsministeriet, ligesom jeg sikrede mig, at Trafikministeren havde faaet Underretning om Forholdene. Da Generaldirektøren og Udenrigsministeriet ogsaa erklærede allerede at være bekendt med Sagen, maatte eventuel videre Underretning fra Distriktets Side til Krigsministeriet, Generalkommandoen eller andre militære Myndigheder betragtes som ikke alene overflødig, men — med Erfaringerne fra den paagældende Morgen in mente — som en uheldig Beslaglæggelse af Telefonledningerne og af de paagældende overordnede Chefers Tid.

Med Hensyn til Distriktets og Stationernes eventuelle Pligt til i et Tilfælde som her omhandlet at give militære Myndigheder Underretning skal Distriktet bemærke:

I det for Distriktet og Stationerne eksisterende Instruktionsmateriale er saadan Underretning hverken paabudt eller forudsat, hvilket formentlig har sin naturlige Forklaring dels deri, at man under saadanne Forhold har paaregnet, at Militæret — Kyst- og Søbevogtning m. v. — altid maatte være mindst lige saa tidligt bekendt med Landgang af fremmed Magt, navnlig paa Steder som Korsør og Gedser, som de paagældende Stationer, dels deri, at Underretning til lokale Myndigheder i givet Fald vilde kunnne virke uheldigt.

Rent bortset fra disse Betragtninger skal Distriktet udtale, at saavel den vagthavende Assistent i Togkontoret som Vagtchefen, Lederen i Togkontoret, Trafikbestyreren og undertegnede Distriktschef positivt erklærer ikke at have givet Vordingborg Station (Assistent Schmidt) Ordre til — saaledes som anført i Krigsministeriets Skrivelse, 3. Stk. — at afholde sig fra at underrette Garnisonskommandanten i Vordingborg om de indtrufne Begivenheder. I denne Anledning, og fordi forskellige af de i Erklæringen anførte Tidspunkter ikke stemmer overens med de i Togkontorets Notater anførte, har jeg nærmere afhørt Assistent Schmidt om Sagen, og Assistenten har derefter under 27. f. M. afgivet vedlagte Erklæring, i hvilken han dels berigtiger visse af ham i den første Erklæring anførte Tidspunkter, dels fremdeles hævder, at der fra Distriktets Side (Navn paa den paagældende Tjenestemand ser han sig dog ikke i Stand til at opgive) gennem Togkontorets Telefon den paagældende Morgen har været talt med ham om Forholdet til „Militæret".

Det erindres i Distriktet, at forskellige Stationsbestyrere den paagældende Morgen telefonisk forespurgte om, hvorledes de vilde have at forholde sig, naar de tyske Besættelsestropper, om hvis Landgang paa Sjælland de allerede forud paa forskellig Maade havde faaet Underretning, maatte indfinde sig paa deres Stationer. Distriktet gav da disse Stationer nærmere Forholdsordre, og det maa da være til Afgivelsen af en saadan Ordre til Vordingborg Station, at Assistenten sigter, naar han i sin Erklæring af 16. Maj d. A. udtaler, at Togkontoret meddelte Vordingborg Station, „at der intet skulde foretages med Hensyn til Militæret her".

Som det vil fremgaa af Assistent Schmidts Erklæring af 27. f. M., er han da ogsaa nu klar over, at han maa have misforstaaet det ham den 9. April d. A. af Togkontoret givne Direktiv, idet han har ment, at Togkontoret har talt om det danske Militær i Vordingborg, medens der har været Tale om det tyske Militær, der eventuelt vilde indtræffe paa Vordingborg Station.

Det skal tilføjes, at man i Sagens Anledning vil afkræve Stationsforstander Pedersen i Vordingborg, der for Tiden er sygemeldt, en Erklæring i Anledning af, at Stationsforstanderen uden dertil i Forvejen indhentet Bemyndigelse har afgivet en Udtalelse til

Garnisonskommandanten i Vordingborg om disse Forhold. Det tilføjes, at Assistent Schmidt i Samtalen den 27. f. M. med undertegnede Distriktschef udtalte, at Erklæringen fra hans Side var fremkommen paa den Maade, at 2 af Garnisonens Kaptajner fra Obersten var sendt til Vordingborg Station for at skaffe oplyst, hvad der var foregaaet paa Stationen Natten mellem den 8. og 9. April. Kaptajnerne fik af Stationsforstanderen Anvisning paa at søge Assistent Schmidt i dennes Bopæl, hvor en Samtale da fandt Sted. Om Samtalen oplyser Assistenten, at de 2 Kaptajner opfordrede ham til at fortælle, hvad der var passeret. Dette gjorde han, idet han støttede sig til sine Notater. Kaptajnerne opfordrede ham derefter til at afgive sine Udtalelser skriftlig, hvortil han svarede, at det havde han personlig ikke noget imod, men det maatte ske gennem Stationsforstanderen i Vordingborg. Assistenten affattede da den i Sagen i Genpart vedlagte Rapport, som han afleverede til Stationsforstanderen, der videresendte den direkte til Garnisonskommandanten.

Endelig skal jeg i Anledning af det i sidste Stykke af Krigsministeriets Skrivelse anførte meddele, at Distriktet ikke har modtaget og naturligvis heller ikke paa egen Haand har givet noget almindeligt Direktiv med Hensyn til Forholdene ved en eventuel Invasion, ej heller noget specielt Direktiv i Dagene umiddelbart forud for den 9. April.

Sluttelig skal jeg ikke undlade at bemærke, at det umiddelbart har maattet forbavse mig, at Krigsministeriet i en Sag, i hvilken den angrebne Part endnu ikke er hørt, har ment at burde udtale sig som sket i Skrivelsens 4. Stk., hvori det siges „Med Bemærkning, at en forsætlig Undladelse af at bringe en Efterretning af den omhandlede Art til de militære Myndigheders Kundskab vilde kunne være en Overtrædelse af Borgerlig Straffelov § 101, Stk. 2. . . . . .“

Den deri indeholdte ret utvetydige Antydning er ganske vist allerede tilbagevist gennem foranstaaende Redegørelse, idet der i denne klart er redegjort for, at der ikke fra Distriktets Side er givet Vordingborg Station Ordre til at undlade at underrette Garnisonskommandanten sammesteds om de indtrufne Begivenheder, ligesom selve den Omstændighed, at den fremsatte Bemærkning hidrører fra Krigsministeriet, hvem det vel forud for Jernbanepersonalet paahviler under truende Udsigt til Krig at holde sig à jour med Begivenhedernes Gang gennem dets forskellige Organer, maaske gør Bemærkningen mindre voldsom. Alligevel bliver der tilbage dels dette, at der skriftligt i Sagen i hvert Fald har været tangeret Tanken om, at der fra Distriktets eller nogle af dets Tjenestemænds Side muligvis har været udvist landsforræderisk Handling, dels dette, at der altid — hvis Sagen ikke *alvorligt* tilbagevises — før eller senere vil kunne dukke ukontrolable Rygter op om, at saadan Handling var blevet udvist, og at Antydning herom skriftligt var fremsat fra Krigsministeriets Side.

Jeg tillader mig derfor paa Distriktets Vegne at anmode om, at der ad tjenstlig Vej tilgaar mig en skriftlig Udtalelse om, hvorledes Krigsministeriet nu efter Distriktets Udtalelse af Dags Dato ser paa Sagen.

Herschend.

Erklæring fra Trafikassistent N. Schmidt, Vordingborg, fungerende Stationsbestyrer i Vordingborg Natten mellem den 8. og 9. April 1940, afgivet paa Distriktschefens Kontor den 27. Juni 1940.

1) Grundlaget for den af mig til Brug for Garnisonskommandanten udfærdigede Erklæring om Begivenhederne Natten mellem den 8. og 9. April 1940 er Notater, som jeg har nedskrevet den følgende Nat, altsaa Natten mellem den 9. og 10. April 1940.
2) Jeg var alene paa Vordingborg Stations Kontor Natten mellem den 8. og 9. April 1940.
3) Jeg er nu efterhaanden blevet klar over, at nogle af de i Erklæringen angivne Klokkeslet ikke kan være i fuld Overensstemmelse med de faktiske Forhold. Særlig er jeg paa det rene med, at Tidsangivelsen Kl. 4.15 for Aflytningen af Telefonsamtalen mellem Nykøbing og Togkontoret skulde have været anført en Del senere, muligvis henad Kl. 5.00.
4) Er nu, da jeg erfarer, at Togkontoret bestemt hævder ikke at have givet Vordingborg Station nogen Ordre om at undlade eller ikke undlade at underrette Garnisonen i Vordingborg om Begivenhederne den paagældende Morgen, blevet klar over, at den Besked, som jeg i min Erklæring udtaler, at Togkontoret har givet mig med Ordene „at der intet skulde foretages med Hensyn til Militæret her", fra Togkontorets Side da maa være ment som et Direktiv for, hvorledes Stationen i jernbanemæssig Henseende havde at forholde sig overfor det *tyske* Militær.

p. t. København, den 27. Juni 1940.

N. Schmidt,
Ass.

144.

Notits.

Generaldirektør Knutzen ringede 19. August Form. til 1. Kontor og meddelte, at i den Sag vedr. en Oberst i Vordingborg, som Kmt. den 25. Juni 1940 havde oversendt til Generaldirektoratet, havde Generaldirektøren med Beklagelse set, at man havde fremsendt Skrivelsen uden Bemærkning om, at Generaldirektoratet maatte tiltræde 1. Distrikts Udtalelse til Kmt. om, at man maatte ønske at faa en ny Udtalelse fra Kmt. i Sagen.

Generaldirektøren pointerede, at Generaldirektoratet *absolut stod bag 1. Distrikt i Ønsket om at faa en ny Udtalelse fra Kmt.*

H. 19. August 1940.

145.

DE DANSKE STATSBANER
1. DISTRIKT

København V., den 1. Juli 1940.

Fortroligt.

Generaldirektoratet.

Ved fortrolig Skrivelse af 1. Juni 1940 — 13514 — til herværende Distrikt meddelte Generaldirektoratet ikke at have noget at erindre imod, at de af Generalstaben ønskede Oplysninger om Begivenhederne paa Stationerne Vordingborg, Gedser og Korsør den 9. April 1940 om Morgenen blev indhentet hos de paagældende Stationer og meddelt Generalstaben af Distriktet.

Efter at Oplysningerne var samlede, modtog man med Generaldirektoratets fortrolige Skrivelse af 26. f. M. — J. Nr. 15406 — til Udtalelse den deri omhandlede Sag fra Krigsministeriet.

Med Henblik paa denne sidste Sag, der er besvaret overfor Generaldirektoratet ved Distriktchefens fortrolige Skrivelse af i Dag — D 178 —, har man ment det hensigtsmæssigt at spørge, om Generaldirektoratet har noget at erindre imod, at Distriktet besvarer Generalstabens Forespørgsel ved den medfølgende Skrivelse med Bilag.

Da Generalstaben nylig har spurgt her, om Besvarelsen af Henvendelsen fra Generalstaben er nær forestaaende, tillader man sig at anmode om Generaldirektoratets Afgørelse snarest belejligt og dermed Bilagene tilbage.

En Genpart*) af de af Generalstaben stillede Spørgsmaal vedlægges.

Herschend.

R. Haarløv.

*) Underbilag 1.

DE DANSKE STATSBANER
1. DISTRIKT

København V., den 1940.

Fortroligt.

Generalstaben, Proviantgaarden, K.

I Anledning af Generalstabens fortrolige Skrivelse af 25. Maj d. A. — G. O. 91 — og senere mundtlig Samtale med Generalstaben ved Kaptajnløjtnant R. Ploug skal man meddele følgende:

1) Efter alt her foreliggende er der ikke fra Togkontoret, fra Trafikbestyreren eller fra Distriktschefen den 9. April i de første Morgentimer indtil Kl. 7 givet nogen telefonisk Meddelelse til Generalstaben eller Krigsministeriet om de denne Morgen indtrufne Begivenheder.
2) I Henhold til Aftale med Generalstabens Repræsentant, Kaptajnløjtnant R. Ploug, og paa Grundlaget af det fra Kaptajnløjtnanten modtagne Spørgeskema*) har man spurgt Vordingborg, Gedser og Korsør Stationer, som derpaa har meddelt de i Afskrift vedlagte Oplysninger**).

Paa Afskriften af Korsør Stations Oplysninger er tillige anført Afskrift af en Erklæring fra den fungerende Vagtchef for Toggangen i 1. Distrikt Natten mellem den 8. og 9. April d. A., Trafikinspektør M. E. Jensen.

*) Underbilag 1.
**) Underbilag 2—4.

Fortroligt T 2525/40.

Der ønskes en kortfattet Redegørelse for Begivenhederne den 9. April Morgen, og nedennævnte Spørgsmaal ønskes besvaret sammen med de øvrige Oplysninger, som Stationen iøvrigt maatte finde Anledning til at fremføre:

1) Hvornaar og hvorledes mærkede Stationen de første Tegn paa, at Landgang syntes nær forestaaende?
2) Hvornaar og hvorledes konstaterede Stationen den tyske Landsætning/Besættelse, og hvorledes blev Landsætningen/Besættelsen iværksat, og hvornaar og hvorledes blev selve Stationen og dens Kommunikationsmidler standset i sin normale Virksomhed?
3) Hvornaar meldte Stationen om Tegn paa Landsætning/Besættelse og om selve Landsætningen, til hvem og hvorledes?
4) Underrettede Stationen andre Myndigheder end D.S.B. og da hvilke og hvornaar?
5) Konstateredes der før, under og umiddelbart efter Landsætningen/Besættelsen Uregelmæssigheder ved D.S.B.'s Ledningsnet for Telefon og Telegraf? Konstateredes Uregelmæssigheder ved Telefonselskabernes Ledningsnet?
6) Hvilke Forholdsregler traf Stationen?
7) Traf Stationen nogle af de i Militærpapir Nr. 1 og 2 nævnte Foranstaltninger?

GEDSER STATION

Den 16. Juni 1940.

Fortroligt.

Til 1. Distrikt.

Under Henvisning til den fra Distriktet ved Hr. Trafikinspektør R. Kraft overleverede Forespørgsel — J. Nr. T. 2525/40 — meddeles følgende om Begivenhederne paa *Gedser Station* den 9. April 1940 Morgen:

ad 1) Da Soldaterne stormede fra Færgen Kl. ca. 4.15.

ad 2) Færgen „Mecklenburg", der bragte de første Landsætningstropper, var den 8. om Aftenen af Warnemünde St. meldt med Maskinskade, saaledes at Færgen først kunde ventes til Gedser næste Dags Formiddag. Færgen løb ind i Lejet i Gedser den 9. Kl. ca. 4.15 — uanmeldt — med en Godsvogn forrest som Camouflage for at skjule Troppetransporten; derfor mærkede Stationen intet til, at en Landsætning var forestaaende, før nævnte Godsvogn, efter at Færgeklappen var firet ned, med et Motorkøretøj blev skubbet i Land, og Tropperne derefter stormede Stationen, saavel Kontorer som Ventesale og Plads. Undertegnede havde Stationsbestyrelsen og blev ikke underrettet af Færgemanden — Stationsarbejder K. V. Petersen —, der firede Klappen, og som ingen Mistanke havde, før Landsætningen skete. Soldaterne stormede ind paa Kontoret og beslaglagde straks alle Telefoner, saaledes at jeg var fuldstændig afskaaret fra at give nogen som helst Melding eller Underretning.

ad 3) Stationen afskaaret fra at kunne give Melding.

ad 4) Hverken D.S.B. eller andre Myndigheder kunde underrettes.

ad 5) Ved D.S.B.'s Ledningsnet konstateredes ingen Uregelmæssigheder før og under Landsætningen; først næste Dag — den 10. —, da Personalet atter af Hensyn til Toggangen skulde bruge Telefon og Telegraf, konstateredes, at de fleste Ledninger var overskaaret, og kun Telefonen til Fiskebæk St. var i Orden. Straks efter at Kontoret var besat, indfandt en Officer sig og forlangte Oplysning om, hvor Kablet til Warnemünde befandt sig. Hvad der yderligere skete med Telefonselskabernes Ledninger, kan ikke oplyses.

ad 6) Afskaaret fra at foretage noget.

ad 7) Afskaaret fra at komme i Besiddelse af Militærpapirerne.

O. Lindebod,
Overassistent.

I Tilslutning til Overassistentens Erklæring skal jeg yderligere oplyse, at jeg, da jeg den 9. April Kl. ca. 6 indfandt mig paa Stationen, af Værnemagtens Officer, Hauptmann Meistern, som havde taget mit Kontor i Besiddelse, fik Besked paa, at jeg og hele Personalet kunde gaa hjem indtil næste Dag, efter at Nøgler til Lokaler og Pengeskabe var afleveret.

Straks efter Landgangen Kl. 4.15 blev Stationen standset i sin Virksomhed, idet Fyret paa de under Damp værende Lokomotiver straks blev kastet ud, og hele Personalet efterhaanden blev hjemsendt fra de forskellige Poster.

Den 10. Kl. ca. 8½ fik jeg af Værnemagten Ordre til snarest at iværksætte normal Drift i fuldt Omfang. Telegraf og Telefon var afbrudt, men pr. Brev — afsendt med en Bil — til Nykøbing Falster Station meddelte jeg denne, at Tog 120 vilde blive afsendt snarest muligt. Toget afgik Kl. 11.55.

Telefoncentralen her i Byen var afbrudt fra Forbindelse med Nykøbing Falster fra Besættelsen til den 10. ved Middagstid.

C. Bay Petersen,
kst. Stationsforstander.

Underbilag 3.

VORDINGBORG STATION

Den 17. Juni 1940.

Fortroligt.

Til 1. Distrikt.

Under Henvisning til den fra Distriktet ved Hr. Trafikinspektør R. Kraft overleverede Forespørgsel — J. Nr. 2525/40 — fremsendes Redegørelse fra den fg. Stationsbestyrer — Assistent N. N. Schmidt — om Begivenhederne paa *Vordingborg Station* den 9. April 1940 Morgen. Stationen har ingen yderligere Oplysninger at tilføje.

E. Christiansen,
Oass.,
fg. u. sygdom.

ad 1) Kl. ca. 4.00 ringede Statsbanernes Telefoner paa een Gang vedholdende, jeg gik hen for om muligt at fastslaa, hvad der kunde være i Vejen. Da ingen svarede, kom jeg ikke til Klarhed over, hvad der var sket. — Ringningen ophørte snart efter, og senere aflyttedes en Samtale mellem Nykøbing Fl. Station og Togkontoret, og da der blev sagt: „Vi er snart færdige", og den anden Stemme dertil svarede: „De har besat Korsør samtidig", var jeg ikke i Tvivl om, hvad der foregik.

ad 2) Kl. ca. 5.30 indfandt en tysk officer (Underofficer) af Faldskærmsjægerne, bevæbnet med Revolver og Haandgranat, samt 2 tyske Soldater sig paa Stationens Kontor. Faldskærmsjægere var i et Antal af ca. 150 sprunget ud fra 9 Bombemaskiner, der Kl. ca. 5.10 befandt sig over Masnedø. Officeren befalede, at Telefonerne, Telegrafapparaterne og Signalapparatet ikke maatte røres. Jeg erklærede mig indforstaaet hermed. Officeren forlangte derefter et Værelse, hvortil det paa Stationen værende øvrige Personale og civile Personer, der befandt sig paa eller i Nærheden af Stationen, blev ført. Derefter sattes Vagt ved alle Ind- og Udgange.

ad 3) Umiddelbart efter at have hørt den under Punkt 1 omtalte Samtale mellem Nykøbing Fl. Station og Togkontoret førtes herfra en Samtale med sidstnævnte Kontor, der indledte Samtalen med: „Er De klar over, hvad der sker?", hvortil jeg svarede: „Ja".

ad 4) Nej: Under den i Punkt 3 anførte Samtale med Togkontoret blev der derfra spurgt, om Militæret i Vordingborg vidste noget; hertil svarede jeg: „Det tror jeg ikke, her er roligt og stille overalt". Togkontoret bad derefter om at blive holdt à jour med de tyske Troppers Fremrykning, hvilket skete ved flere Samtaler, saaledes da de første Motorcyklister, derefter Panservogne Kl. ca. 5.00 passerede Byen ad Hovedvej Nr. 2, og da Bombemaskinerne lidt senere kom op over Byen i Retningen fra Stubbekøbing.

ad 5) Naar D.S.B.'s Telefoner som under Punkt 1 anført ringede, skyldes dette muligvis en Sammenslyngning foraarsaget ved, at Ledningerne i Gedser blev klippet over. — Der var ingen Uregelmæssigheder ved Telefonselskabets Ledningsnet her.

ad 6) Se Punkt 4.

ad 7) Nej.

N. Schmidt,
Ass.

Underbilag 4.

KORSØR STATION

Den 17. Juni 1940.

Fortroligt.

Til 1. Distrikt.

Under Henvisning til den fra Distriktet ved Hr. Trafikinspektør M. E. Jensen overleverede Forespørgsel — J. Nr. T 2525/40 — meddeles følgende om Begivenhederne paa Korsør Station den 9. April 1940 Morgen:

1) Kl. ca. 4.10 løb 4 armerede Trawlere ind i Havnen. Den ene fortøjede Kl. ca. 4.15 à 4.20 ved søndre Bolværk i Leje 1 ud for Toldbodfløjen, medens de 3 andre løb ind i Havnen.

2) Forinden Trawleren havde fortøjet, raabtes Skibets Fører op med Forespørgsel om Hensigten, hvilket besvaredes med, at han først skulde have fortøjet, inden han kunde oplyse dette. Derefter sprang han i Land og meddelte, at Hensigten var en militær Besættelse af Korsør og iøvrigt hele Landet. Derefter blev en Deling Matroser sendt ud til Pejlestationen og kort Tid efter en Deling til Broklapperne. Klokken har da været ca. 4.30.

Paa dette Tidspunkt var et stort Transportfartøj lagt til ved Toldbodkajen, hvor „Tranekjær" normalt har sin Plads, og begyndte straks, forinden Fortøjningen var tilendebragt, at sætte smaa militære Afdelinger i Land, hvorefter Stationens forskellige særlig vigtige Punkter i hurtig Rækkefølge blev besat og var tilendebragt Kl. ca. 4.30 à 4.40.

Tog 2016 afgik Kl. 4.30 og Færge 2018 løb ind Kl. 4.40. Herefter blev Stationens Arbejde standset, idet al Toggang og Rangering forbødes. Kontorerne blev endelig besat Kl. ca. 4.35 à 4.40 og Personalet fjernet fra Lokalerne Kl. ca. 4.45 og interneret i Forhallen sammen med alle uniformerede Personer, som de tyske Soldater efterhaanden traf paa.

3) Distriktets Togkontor underrettedes straks pr. Telefon, og Klokken har da været ca. 4.15 à 4.20.

4) Stationen naaede at faa underrettet Ordenspolitiet, Kriminalpolitiet, Ringsted Radio og Slagelse Station, inden Telegrafkontoret blev besat, og dette fandt Sted saa hurtigt, som Forbindelserne blev tilvejebragt i Tiden ca. 4.20 à 4.30.

5) Indtil Personalets Fjernelse fra Kontoret er der ikke bemærket Afbrydelser, Aflytninger eller andre Uregelmæssigheder ved Telefoner eller Telegraf.

6) Stationen anmodede Togkontor og Politi om Forholdsordrer, men fik ingen.

7) Foranstaltningerne i Militærpapir 1 og 2 blev ikke truffet.

Endelig kan følgende oplyses:

Kl. ca. 5.50 fik Stationen Tilladelse til at genoptage det interne Arbejde. Telefon og Telegraf maatte dog ikke benyttes, og Toggang eller Sejlads maatte ikke iværksættes. Vagtposterne ved Tog- og Rangermaskinerne fjernedes efterhaanden.

Kl. ca. 7.35 blev Færgefarten frigivet.

Kl. ca. 8.20 Telefon og Telegraf samt Toggangen frigivet.

Kl. ca. 8.35 blev Militærvagten i Telegrafkontoret inddraget.

Nathansen,
Stationsforstander.

STATSBANERNES 1. DISTRIKT
TRAFIKINSPEKTØREN I 2. TILSYNSOMRAADE

København, V., den 17. Juni 1940.

Undertegnede Trafikinspektør var Vagtchef vedrørende Toggangen i 1. Distrikt den paagældende Nat. Denne Vagt blev gennem Telefonforbindelse holdt i mit Hjem i Overensstemmelse med den for Vagtcheferne dengang gældende Ordning.

Jeg blev telefonisk underrettet af Togkontoret ca. Kl. 4.30 om Besættelsen af Korsør Station. Noget senere (Kl. ca. 5) indgik der fra Nykøbing F. Melding om, at tyske Tropper var paa Vej ad Landevejen fra Gedser. Jeg underrettede Kl. ca. 4.32 Distrikts-

chefen og Trafikbestyreren. Efter Aftale overtog Distriktschefen videre Underretning af Generaldirektøren m. fl.

Med Hensyn til Stationens Bemærkning til Pkt. 6 skal jeg oplyse, at Distriktet foranledigede, at Toggangen paa Vestbanen (Roskilde—Korsør), Nordvestbanen og Sydbanen blev standset, indtil det — efter modtagen Forholdsordre fra Generaldirektoratet — blev muligt at give Stationerne nærmere Forholdsordre.

M. E. Jensen.

144.

GENERALDIREKTORATET FOR STATSBANERNE

København, den 4. Juli 1940.

Til 1. Distrikt.

Fortroligt.

I Anledning af Distriktets Skrivelse af 1. d. M., J. Nr. T 3181, skal man anmode Distriktet om at meddele Generalstaben, at Krigsministeriet under 25. f. M. har udbedt sig Oplysninger i samme Anledning, og at disse Oplysninger vil blive givet Krigsministeriet herfra.

Knutzen.

Tauson,
fg.

147.

KRIGSMINISTERIET

København, den 6. Juli 1940.

Fortroligt A. 4082/5271.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Skrivelse af 3. Juli 1940 fra Ministeriet for offentlige Arbejder, jfr. Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3855 af 25. Juni 1940, vedrørende Samarbejdet mellem Statsbanerne og de militære Myndigheder den 9. April 1940, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Dem Anledning.

Tidligere Akter i Sagen vedlægges.

F. M.

Stemann.

Hammershøy,
fg.

Fortroligt. H. 693.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren. Det foreslaas ad Kommandovejen at sende de fra Statsbanerne indgaaede Oplysninger til Oberst Harrel med Forespørgsel, om han derefter har videre at bemærke.

Til Skrivelsen fra Statsbanernes 1. Distrikt skal jeg senere vende tilbage. Jeg tør vel gaa ud fra, at Generalkommandoen ved Sagens Tilbagesendelse til Krigsministeriet vil tage Stilling til Spørgsmaalet om, hvorvidt Efterretninger fra stedlige Statsbanemyndigheder til stedlige Militærmyndigheder i givet Tilfælde vil kunne være af militær Værdi.

Som jeg forudsaa, er Distriktet blevet fornærmet over, at Oberst Harrel har henvendt sig direkte til Jernbanestationen i Vordingborg og faaet Svar fra denne.

Gilleleje, den 8. Juli 1940.

Victor Pürschel.

148.

KRIGSMINISTERIET

København, den 13. Juli 1940.

Fortroligt.

Til Chefen for 5. Regiment.

I Besvarelse af den i Afskrift vedlagte Skr. Fortroligt A. 3855 af 25. Juni 1940 til Ministeriet for offentlige Arbejder har Kmt. fra dette modtaget vedlagte Redegørelse for visse Begivenheder paa Vordingborg Station den 9. April 1940 Morgen.

Idet man henviser til 5. Regiments Skr. Fortr. Nr. 227 af 17. Maj 1940 om disse Begivenheder, anmoder man Hr. Obersten om ved Bilagenes Tilbagesendelse hertil at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Dem Anledning.

F. M.

Stemann.

149.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 29. Juli 1940.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Ordre i Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 4177/5386 af 13/7 1940 vedrørende visse Begivenheder paa Vordingborg Station den 9/4 1940 Morgen skal jeg udtale:

Den til Grund for Sagen liggende Redegørelse fra den vagthavende Assistent paa Vordingborg Station Natten 8—9/4 er udarbejdet af Assistenten selv og alene uden nogetsomhelst Pres eller Paavirkning fra mig eller fra den af mig til Oplysning af Forholdet udsendte Officer, og uden at denne har øvet eller søgt at øve Indflydelse paa dens Form eller Indhold, kun er den — efter Ordre fra mig til vedkommende Officer — kommet til at foreligge skriftlig fra Trafikassistenten selv i Stedet for som Rapport fra vedkommende Officer om det ham af Assistenten berettede, idet alene saadanne personligt udarbejdede skriftlige Redegørelser af mig er taget for tilstrækkeligt sikre til at danne Grundlag for Undersøgelser i disse betydningsfulde Sager. Fra min og mine Befalingsmænds Side er disse Undersøgelser drevet aabent og loyalt, hvad der tilfulde fremgaar af, at Assistent Schmidts Redegørelse er tilgaaet mig gennem Vordingborg Station.

Jeg beklager meget, hvis disse 2 Mænd — Assistent Schmidt og Forstanderen paa Vordingborg Station (af hvilken den første er mig ganske ubekendt, medens jeg med den anden af og til har vekslet en flygtig Bemærkning) — som det synes skal faa Ubehageligheder, Assistenten fordi han har sagt Sandheden om Begivenhederne den 9. April, og Forstanderen fordi han ikke forholdt en anden Embedsmand (Garnisonskommandanten) denne sandfærdige Meddelelse, da han modtog Henvendelse om, at den ønskedes til tjenstlig Brug. Det er stadig min Opfattelse, at disse Begivenheder kun kan udredes, hvis Oplysningerne fra Deltagerne kommer til at foreligge i Originalform og ikke bearbejdet af mellemliggende Myndigheder, ligesom jeg personlig mener, at enhver Form for „Mundkurv" — naar den ikke drejer sig om offentlig Fremstilling — er skadelig, specielt i denne Tid, hvor visse kredse driver en saa haardhændet (og udefra støttet) Agitation mod „det gamle raadne System" og givetvis vil lægge til Grund for enhver „Mundkurv", at der er noget, der skal skjules.

Af Statsbanernes 1. Distrikts Skrivelse J. Nr. D. 178 af 1/7 1940 ses det, at der er Uoverensstemmelser mellem Assistent Schmidts ovennævnte Redegørelse og Togkontorets Optegnelser og Forklaringer.

Disse Uoverensstemmelser deler sig i a) Forskel i de noterede Tider og Begivenheder, b) Uenighed om Ordren til ikke at underrette Garnisonen i Vordingborg om de tyske Troppers Landgang paa og March over Falster.

ad a) Hvilke af de to Sæt Tidsangivelser der er rigtige — eller mest rigtige — kan næppe siges med Sikkerhed at være konstateret.

Den i Distriktets Skrivelse nævnte „Begivenhedsbog" er ført senere efter Notater paa en Blok. Enten maa disse Notater — og Begivenhedsbogen — være ufuldstændige eller ogsaa maa hele første Del af Trafikassistent Schmidts Beretning være opdigtet (hans Aflytning af Samtalen mellem Nykøbing Station og Togkontoret, hans egen Samtale med Togkontoret, der indledes med dette Spørgsmaal: „Er De klar over, hvad der er sket?" „Ja!" og fortsættes med *Togkontorets* Spørgsmaal „om Militæret i Vordingborg vidste noget" (det kan dog ikke *her* være det tyske Militær, Togkontoret hentyder til), hans Svar, at han

troede det ikke, og hans Forespørgsel, om han skulle foretage sig noget, Svaret at han senere skulde faa Forholdsordre, hans Aflytning af at Nykøbing Kl. ca. 4.30 kunde melde, at de første tyske Tropper — Motorcyklister og Panservogne — passerede Byen, Togkontorets Anmodning til saavel Nykøbing som til Vordingborg Station om paa den direkte Telefonledning at holde Kontoret underrettet om, hvad der videre foregik, og Togkontorets Meddelelse til ham, at der intet skulde foretages med Hensyn til Militæret her (Vordingborg).

Endvidere Assistentens Melding til Togkontoret — samtidig med Nykøbings Melding om, at nu passerede en Marchkolonne Fiskebæk — om at han nu kunde meddele, at Motorcyklerne og Panservognene nu passerede Orehoved.

At alt dette skulde være opdigtet, synes mig lidet troligt, da Assistentens Beretning i det Hele forekommer mig nøgtern og sandsynlig og i visse militære Henseender falder sammen med det, der maa antages at være foregaaet, nemlig at der først er sendt Motorcykler og Panservogne frem, og at disse har haft et saadant Forspring som beskrevet og opgivet Tiden for, for den langsommere marcherende — og efter Landsætningen senere marchklar — Kolonne, hvis Passage af Fiskebæk (mellem Gedser og Nykøbing) er meldt.

Det synes beklageligt, at denne Del af Assistent Schmidts Beretning ikke er søgt bekræftet — eller afkræftet — ved Indkrævning af Rapport fra Nykøbing Station om de Meldinger, der derfra er indsendt til Togkontoret, og om Tidspunktet for dem.

Assistent Schmidt ses da heller ikke at have frafaldet nogetsomhelst af sin Redegørelse om disse første Begivenheder, hvorimod han jo i sin Erklæring af 27/6 1940 ikke fastholder de anførte Klokkeslet. Dette synes forklarligt, naar han under en Samtale med en Foresat stilles overfor et overordnet Kontors afvigende Klokkeslet. Men — som bemærket —vilde det formentlig ikke være uden Interesse at søge Nykøbings Klokkeslet for Telefonsamtalerne med Togkontoret oplyst, hvis da disse Klokkeslet er opnoteret samme Dag. Muligvis vilde det jo endda være muligt ved Henvendelse til Nykøbings Politi at faa oplyst, naar de første Motorcykler og Panservogne passerede Byen, og derved verificere Klokkeslettet for Stationens Melding om denne Begivenhed.

ad 2) Naar Togkontorets Personale bestemt hævder og fastholder, at dets Ordre om, „at der intet skulde foretages med Hensyn til Militæret her", har refereret sig til det tyske Militær, kan Trafikassistent Schmidt jo ikke modbevise dette, og han siger da også i sin Erklærings Punkt 4, „at det maa være ment som Direktiv for, hvorledes Stationen i jernbanemæssig Henseende havde at forholde sig overfor det tyske Militær."

Dette maa dog forekomme saavel Assistenten som udenforstaaende som et løjerligt Svar paa Assistentens direkte Spørgsmaal om, hvorvidt han skal foretage sig noget for at underrette Vordingborg Garnison, efter at *Togkontoret selv havde spurgt*, om denne Garnison vidste noget *om Landgangen*. At han den Morgen ikke kan have forstaaet det saaledes, som det nu skal forstaas, synes uomtvisteligt og naturligt.

Af Distriktets Skrivelse fremgaar, at Distriktschefen kort efter Kl. 4.35 har underrettet Generaldirektøren — der allerede var kendt med det skete — har faaet at vide, at Trafikministeren havde Kendskab til de indtrufne Begivenheder, og endelig (med Generaldirektørens Bemyndigelse) har underrettet Udenrigsministeriet, der ogsaa allerede kendte Begivenhederne. (Det maa vække Opmærksomhed, at Generaldirektøren for Statsbanerne allerede kl. ca. 4,35 var kendt med den fjendtlige Landgang, medens de militære Myndigheder, der havde størst Interesse i den, først langt senere fik en saadan Underretning).

Derimod har Distriktschefen ikke fundet Anledning til at underrette nogen militær Myndighed.

Distriktet henviser til, at „i det for Distriktet og Stationerne eksisterende Instruktionsmateriale er saadan Underretning hverken paabudt eller forudsat" (er Underretning til Udenrigsministeriet paabudt eller forudsat?), og tilføjer som Begrundelse, at man formentlig har paaregnet, at Militæret — Kyst- og Søbevogtning m. v. — altid maatte være mindst lige saa tidligt bekendt med Landgang af fremmed Magt som de paagældede Stationer — en Bemærkning, det er vanskeligt for mig, der synes det samme, at svare noget til — hvorimod den næste Begrundelse, „at Underretning til lokale Myndigheder i givet Fald vilde kunne virke uheldigt", forekommer uforstaaelig og lidt farlig, naar man erindrer, at det netop drejer sig om at undersøge, hvorfor der ikke er givet „lokale Myndigheder" Underretning.

Har denne Betragtning allerede paagældende Morgen ligget i nogen af de paagældende Personers Bevidsthed, synes der alligevel at være Mulighed for, at en af de paagældende (vagthavende Assistent i Togkontoret, Vagtchefen, Lederen i Togkontoret,

Trafikbestyreren eller Distriktschefen) kan huske fejl, og at alligevel en af dem har givet Assistent Schmidt den af ham paaberaabte Ordre, som han endnu den 27/6 hævder at have modtaget, men saa ganske vist — foreholdt de mange Nægtelser — accepterer en anden Forklaring paa.

Jeg skal her pege paa, at Assistent Schmidts Forklaring ikke staar alene overfor 4 à 5 Benægtelser, men som *en* Forklaring overfor *en* Benægtelse, idet jo meget vel en af de nægtende Personer kan have givet Ordren (uden nu at huske dette), uden at de andre ved noget om det, og man maa her vel erindre, at medens Assistent Schmidt har nedskrevet sine Notater om Begivenhederne meget snart efter disse, er de Personer, blandt hvilke den, der skal have givet Ordren, maa søges, først blevet afhørt langt senere om dette Punkt, hvorfor deres Forklaring om dette specielle Punkt, der kan paadrage dem Ansvar, maaske næppe har samme Værdi hukommelsesmæssigt set.

Da jeg har modtaget Ministeriets Ordre til at fremsætte de Udtalelser, det foreliggende maatte give Anledning til, er jeg gaaet saa udførligt ind paa Skrivelsens Enkeltheder, idet jeg mener, at Forholdet kan og bør opklares noget mere, men ikke i den Tro, at der vil kunne gennemføres en Sag mod nogen — derom skrev jeg allerede den 16/5:

„at dette ikke kan gennemføres i Danmark, siger sig selv, naar en Forsvarer vil kunne henvise til, at heller ikke Generalstaben eller Chefen for Generalkommandoen underrettede paagældende Garnisonskommandant (ham der paa Sjælland var nærmest Fjenden), da de fik at vide, at Fjenden var rykket ind i Landet."

De med Skrivelsen fulgte Bilag tilbagesendes.

Harrel.

Fortroligt P. 164.

Fremsendes af Sjællandske Division, der — under Hensyn til det af Statsbanerne oplyste — skal forslaa, at der ikke foretages videre i Sagen.

Klampenborg, den 1. august 1940.

H. Jessen,
Oberst, f. T. Divisionskommandør.

Fortroligt K. p. 121.

Fremsendes af Generalkommandoen, der ikke kan anerkende Berettigelsen af det af 1. Statsbanedistrikt hævdede Princip om, at det er „overflødigt" at melde til de militære Myndigheder, eller med andre Ord at det maa tilfalde hver Etat selv at skaffe sig sine Efterretninger. Saaledes opfattes det heller ikke af andre Statsinstitutioner, med hvilke Generalkommandoen kommer i Forbindelse. Her gælder Solidaritetens Princip.

Den militære Efterretningstjeneste er i sig selv baseret paa mange af hverandre indbyrdes uafhængige Kilder. Først ved at sammenholde de fra forskellige Sider indløbende Meddelelser kan man naa til et definitivt Skøn. Afsenderen vil derimod ofte være ude af Stand til selv at bedømme Betimeligheden eller Værdien af sin Meddelelse.

Selv om der ikke foreligger nogen direkte Forpligtelse for Etaterne til at underrette hinanden, specielt under almindelige Forhold, maa det dog betragtes som en Selvfølge, at i Tilfælde, hvor Statens Velfærd staar paa Spil — Fjenden i Landet — gælder ingen separatistiske Regler.

Generalkommandoen kan ikke tiltræde, at en Regimentschef *paa egen Haand* anstiller „Undersøgelser" og paa Grundlag heraf udtaler Bedømmelser af Embedsmænd ved en anden Etat. Saadanne Undersøgelser og de deraf udledte Slutninger bør rettelig paahvile de paagældende Ministerier.

Generalkommandoen, København, den 8. August 1940.

W. W. Prior.

150.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 29. Juli 1940.

Til Krigsministeriet.

Samtidig med at jeg efter Krigsministeriets Ordre fremsender Udtalelser angaaende Statsbanernes 1. Distrikts Skrivelse af 1. Juli 1940 om Begivenhederne paa Vordingborg Station den 9. April Morgen, skal jeg i Fortsættelse af min Indberetning af 10. Juni 1940 i Anledning af Ministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4340 af 1. Juni 1940 bemærke:

1. Som oplyst i 5. Regiments Skrivelse Fortroligt Nr. 227 af 17. Maj 1940 til Sjællandske Division har jeg faaet Kendskab til Trafikassistent Schmidts Beretning under mine Undersøgelser i Anledning af, at jeg mente, at Chefen for Generalkommandoen var forkert underrettet, naar Generalen den 15. Maj som Svar paa en Forespørgsel fra mig kunde sige, at Grunden til, at Hærledelsen ikke fik Underretning om Landgangen i Gedser eller den tyske Kolonnes Kørsel paa 40—50 km ad Landevejen paa Falster, var, at Telefonforbindelsen var afbrudt, idet jeg ansaa dette for at være af stor Vigtighed ved Bedømmelsen af Hærledelsens Dispositioner.

   Jeg skal her indskyde, at jeg har bemærket, at Ministeriet i sin Skrivelse Fortroligt A. 3855/4976 af 25. Juni 1940 skriver:

   > „Garnisonskommandanten i Vordingborg, Oberst V. O. Harrel, har med Rette følt sig forbavset over, at en Styrke af fremmede Tropper har kunnet gaa i Land i Gedser og derfra køre ad Landevejen til Vordingborg, uden at han som den Landgangsstedet nærmeste militære Chef fik nogen som helst Underretning derom"

   og saaledes ganske deler Hærens Befalingsmænds Opfattelse af dette Forhold.

   Efter de i Assistent Schmidts Redegørelse af 16. Maj og Statsbanernes 1. Distrikts Skrivelse af 1. Juli oplyste kan det vel — uanset Difference om nogle Klokkeslet, der i denne Forbindelse er uden Betydning — anses for bevist, at der har været telefonisk Forbindelse med Falster under hele den tyske Kolonnes March til Masnedø, og at denne Kolonnes March har kunnet følges og rapporteres, saaledes at Garnisonen i Vordingborg i rette Tid kunde have været underrettet og stillet parat til at hindre Fjendens Overgang til Masnedø og Sjælland og derved skabt Tid og Rum til Anvendelse af de kantonnerende Tropper.

   Tilsvarende Forhold gælder for Slagelse Garnison med Hensyn til Landgangen i Korsør.

2. Idet jeg henleder Opmærksomheden paa, at Hærledelsens „Oversigt over Begivenhederne før og i Løbet af den 9. April 1940, I og II" ikke har bidraget til at genoprette den Tillid hos Hærens Befalingsmænd, om hvis Mangel bl. a. jeg har underrettet Chefen for Generalkommandoen og Generalstabschefen, og idet jeg som Tegn herpaa bl. a. kan nævne, at en Stabsofficer, endda en af dem, der udtaler sig mest urbant, om den skriver:

   > „Den har paa mig gjort Indtryk af at være skrevet af en Mand (eller Mænd), som før den 9. April har villet det rigtige, men ikke har været tilstrækkelig haardhudede til at trænge igennem Politikernes Taageslør, og som den 8.—9. April har truffet Dispositioner, der for en Fagmand synes mærkværdige."

   skal jeg bemærke, at jeg i mit Brev af 16. Maj til Generalmajor E. Gørtz, hvori jeg underrettede Generalen om mine Udtalelser den 15. Maj til Chefen for Generalkomman-

doen om Hærens Befalingsmænds manglende Tillid til den nuværende Hærledelse og om en Del af Grundene hertil, skrev:

„Trods den truende Situation ved Grænsen og til Trods for, at Østersøen ikke længere var spærret af Is, sørgede Generalstaben ikke for den ringeste Observation paa de Steder, hvor Fjenden kunde sejle lige ind (en enkelt Mand er nævnt ved Gedser, men han virkede altsaa ikke, formentlig fordi Begrebet Sabotør ikke synes at være medtaget i Generalstabens Overvejelser), ja, havde end ikke saa megen Observation i Landet, at en fjendtlig Kolonne blev meldt en eneste Gang under 40—50 km Kørsel ad Landevejen gennem dansk Land — en dog vistnok enestaaende Mangel paa Organisation for nogen Generalstab i noget Land."

Ogsaa dette maa formentlig nu siges at være fuldtud bevist. Der kunde sendes *og er blevet sendt* Meldinger om den fjendtlige Landgang og den fjendtlige Kolonnes Kørsel gennem Landet (denne Kørsel er blevet fulgt og rigtigt meldt paa forskellige Punkter af Fremrykningsvejen) — blot ikke af Generalstaben og blot ikke til de militære Myndigheder. Der er — som det kunde ventes — blevet øvet Sabotage overfor Telefonen i selve Gedser, men der har ikke fra Generalstabens Side været truffet nogen Forberedelse til at imødegaa dennes Følger (f. Eks. ved Forberedelse af Forbindelse pr. Motorcykel, Radio, Brevdue o. s. v.), idet Generalstaben ikke andre Steder end i Gedser har haft etableret Iagttagning og Melding.

At Tanken om Sabotage har ligget Generalstaben og dens Chef fjernt, fremgaar da ogsaa af Generalstabschefens tagen Ophold i sit Hjem uden for Byen Natten mellem 8.—9. April (ikke alene fra militær, men ogsaa fra civil Side er der ytret Forbavselse herover, hvad Hærledelsen er blevet underrettet om fra anden Side) — denne Nat, hvor dog baade Forsvarsminister og Direktør i Ministeriet, efter hvad der er oplyst, har opholdt sig i Ministeriet — og af Generalens Køretur Morgenen den 9. April, da Fjenden var i Landet, flere Kilometer uden Beskyttelse og maaske endda i Uniform og i militær Vogn, denne Køretur, der resulterede i Generalens Anholdelse, og om hvilken en Stabsofficer skriver som sin og sine Befalingsmænds Opfattelse:

„man anser det for beskæmmende, at Generalstabschefen bliver taget til Fange paa Gaden og ført til Kastellet under Bevogtning".

Maaske er det ikke bevist, at en saadan Mangel paa Organisation, der tillader fjendtlig Fremrykning 40—50 km gennem eget Land uden at blive meldt til Hærledelsen — under de ganske specielt truende Forhold — er enestaaende for nogen Generalstab i noget Land, men hidtil er der dog ikke blevet noget bekendt om noget tilsvarende.

Videre skrev jeg:

„Heller ikke Forbindelse med Statsbanerne synes Generalstaben at have haft — Vordingborg Station har Kl. 4.15 aflyttet en Samtale mellem Nykøbing F. og Togkontoret i København om de tyske Troppers Landgang."

Statsbanernes 1. Distrikt skriver herom:

„I det for Distriktet og Stationerne eksisterende Instruktionsmateriale er saadan Underretning hverken paabudt eller forudsat,"

Det synes saaledes fuldt bevist, at det er rigtigt, at Generalstaben ikke, hverken under normale Forhold, under de særlige Forhold siden Krigens Begyndelse i September i Fjor eller under de ganske særligt tilspidsede Forhold siden 6. April i Aar — Forhold der nok kunde opfordre ansvarsbevidste Myndigheder til at tage ethvert Hjælpemiddel i Brug — ja, end ikke den 8. April, permanent har haft eller improviseret Forbindelse med Statsbanerne til Opnaaelse af Meldinger, et Forhold der i Sandhed har fyldt Geleddets Befalingsmænd med Forbavselse og Mistillid til dem, der er ansvarlige derfor.

Det synes da heller ikke uden Malice, naar Statsbanernes 1. Distrikt fortsætter det lige citerede Stykke med:

„hvilket formentlig har sin naturlige Forklaring dels deri, at man under saadanne Forhold har paaregnet, at Militæret — Kyst- og Søbevogtning m. v. — altid maatte være mindst lige saa tidlig bekendt med Landgang af fremmed Magt, navnlig paa Steder som Korsør og Gedser, som de paagældende Stationer,"

men man forstaar jo nok, at en Embedsmand i Statsbanerne ikke har kunnet tænke sig andet, end at der fra Hærledelsen var truffet fyldestgørende Foranstaltninger i saa Henseende, specielt naar man ikke havde søgt Statsbanernes Hjælp til at faa saadanne Efterretninger.

Derimod falder det vanskeligere at forstaa Meningen med den følgende Linie i Distriktets Skrivelse:

„dels deri, at Underretning til lokale Myndigheder i givet Fald vilde kunne virke uheldigt."

Men desværre synes Distriktet her at være i Overensstemmelse med Hærledelsen, der ogsaa har undladt rettidigt at give Oplysninger om Situationen til „lokale Myndigheder", nemlig til dem der skulde kæmpe.

At noget saadant forekommer den civile Befolkning utænkeligt, faar man Gang paa Gang Bevis for. En civil Mand i Vordingborg (kommunal Embedsmand i ledende Stilling), der har nedskrevet sine Oplevelser den 9. April, siger f. Eks. om sine Tanker om, hvorvidt Garnisonen vidste Besked, da han saa Faldskærmstropperne gaa ned:

„selvfølgelig ved man det, der er naturligvis militære Vagtposter overalt, og Mandskabet ligger beredt."

Bitre Ord for os Befalingsmænd at høre og ikke at kunne svare noget til, naar man ved, at blot de mest nærliggende og elementære Forholdsregler fra Hærledelsens Side: Underretning til os om Forholdene Syd for Grænsen den 8. April, Undladelse af at vildlede os ved Formindskelse af Beredskabet 8. April Aften, Underretning til os om Situationens Udvikling Syd for Grænsen fra Kl. 3.30 den 9. April Morgen og endelig øjeblikkelig Underretning til os, da Hærledelsen fik at vide, at Fjenden var trængt ind i Landet, at blot disse elementære og selvfølgelige Foranstaltninger vilde have bevirket, at vi var paa vor Plads og havde været i Stand til at gøre vor Pligt mod Konge og Land, indtil Regeringen bestemte, at Modstanden skulde ophøre — i Sandhed, hver Plet maa vi bære, der falder paa Hærledelsens Navn, og det uden blot at kunne sige: den Ledelse har indset, at den i hvert Fald ikke kan staa i Spidsen for Hæren næste Gang.

Harrel.

Fortroligt P. 165.

Fremsendes af Kommandøren for Sjællandske Division, der skal henholde sig til de tidligere af Chefen for Sjællandske Division i Sagen fremsatte Udtalelser.

Klampenborg, den 1. August 1940.

H. Jessen.

Fortroligt K. p. 122.

Fremsendes af Chefen for Generalkommandoen, der henviser til sin fortrolige Skrivelse af 22. Juli d. A. og iøvrigt skal indskrænke sig til følgende Bemærkninger:

— Jeg overlader det til Ministeriet at afgøre, hvorvidt Oberst Harrels Bemærkning om, at Ministeriet „ganske deler Hærens Befalingsmænds Opfattelse", er rigtig, men jeg maa som anført i min ovennævnte Skrivelse bestride Oberstens Ret til at optræde paa Hærens Befalingsmænds Vegne. Der er som bekendt over 2600 faste Befalingsmænd. De af Obersten citerede Brudstykker af en unavngiven Stabsofficers private Brev er i al Fald ikke tiltrækkeligt Grundlag herfor.

— Det er urigtigt, at det nu er „fuldtud bevist", at en Kolonne kan køre 40—50 km gennem dansk Land uden at blive meldt, og at dette er Vidnesbyd om en enestaaende Mangel paa Organisation for en Generalstab i noget Land.

I den af Generalkommandoen udsendte „Oversigt over Begivenhederne før og i Løbet af den 9. April 1940" er der ikke gjort Rede for de til Generalstaben i Tiden Kl. 4.30—5.30 indgaaede Meldinger, der ikke kan rekonstrueres, da de blev brændt den 9. April Morgen for ikke at falde i Fjendens Hænder. Obersten anfører selv i sin Rapport, at han har faaet en Meddelelse om Landgangen ved Gedser, jfr. Generalkommandoens Beretning, Side 40. Tidspunktet maa være ca. Kl. 5.35 (se senere). Den er dog altsaa kommet igennem. Obersten savner saaledes Grundlag for sin Paastand. Da Ministeriet har meddelt, at det har taget Sagens Undersøgelse i sin Haand, burde Obersten iøvrigt have overladt til Ministeriet at skønne over, hvad der er bevist.

Obersten tager selv nogen Afstand fra sin yderliggaaende Paastand om „nogen Generalstab i noget Land". Heri gør han sikkert Ret. De tyske Resultater i Norge, Holland og Frankrig er simpelthen utænkelige, hvis en Motorstyrke ikke mange Gange er kørt c. ½ Time (c. 80 km Fart) uden at blive meldt rettidigt.

— Som det fremgaar af Chefen for Generalkommandoens Skrivelse af 9. Juli d. A. er det urigtigt, at Generalstaben ikke har haft Efterretningsfolk andre Steder end i Gedser. At deres Meldinger har svigtet, er en anden Sag, men det er noget, der maa regnes med, ikke mindst ved en Overrumpling i Fredstid. Generalstabschefen kan ikke være personlig ansvarlig for hver enkelt Efterretningsmands Forhold.

— Det er urigtigt, at Hærledelsen har undladt de „mest nærliggende og elementære Forholdsregler", d. v. s. rettidig Meddelelse. Idet jeg henviser til min Skrivelse af 22. Juli, skal jeg tilføje, at det ved senere Undersøgelser i Ministeriets Mobiliseringskontor har vist sig, at Oberst Harrels Fremstilling, der er optaget i Generalkommandoens Beretning, Side 40*), giver et fortegnet Billede af det passerede. Obersten opgiver, at han Kl. 5.45 ringede til Krigsministeriet, der bekræftede det, han selv meldte (men som altsaa underforstaaet ikke havde fundet sig foranlediget til at underrette ham). Kaptajn Agger, der førte Samtalen, oplyser, 1) at det var ham, der (efter Chefen for Generalkommandoens Anmodning til Direktøren for Krigsministeriet) ringede Garnisonskommandanten i Vordingborg op for at orientere ham og alarmere Garnisonen, 2) at dette efter Telefonselskabets Opgivelse fandt Sted Kl. 5.36, altsaa 9 Minutter tidligere end af Obersten anført, 3) at Obersten endog ved denne Lejlighed fik Befaling til at handle efter sin Forholdsordre (d. v. s. gøre Modstand), da han spurgte, om der maatte skydes.

Paa dette Tidspunkt havde der endnu ingen Tyskere vist sig ved Kasernen (Parlamentæren kom først ca. 1 Kvarter senere).

Obersten har altsaa faaet rettidig Klarhed til at kunne kæmpe. Mere kunde han ikke forlange. Mange andre kæmpede den 9. April uden at spørge.

— Det er betegnende, at medens Obersten tilsyneladende er opbragt over, at Statsbanerne ikke har meldt til ham selv, stiller han sig nærmest forstaaende over for det Faktum, at de heller ikke har meldt til Generalkommandoen og derved gjort det vanskeligere for denne at give Obersten Underretning.

Da Oberst Harrel øjensynlig agter at fortsætte sine Angreb paa og Mistillidserklæringer til Hærens Ledelse, indstiller jeg, at det tjenstlige Forhold mellem Obersten og undertegnede bringes til Ophør, saaledes at Kommandoforholdet mellem 5. Regiment og Generalkommandoen ikke fortsat lider Skade.

København, den 8. August 1940.

W. W. Prior.

*) Bet. I A. 70.

151.

KAPTAJN H. G. AGGER,
tjenstgørende i Krigsministeriet.

København, den 12. August 1940.

Til Krigsministeriet.

Blandt de Garnisoner, jeg den 9. April 1940 telefonisk alarmerede, var Vordingborg. Med denne opnaaedes Forbindelse Kl. 5.36; jeg talte med Oberst Harrel og afgav følgende Melding:

„Tyskerne har overskredet Grænsen i Jylland, tysk Landgang paa Fyn, Sjælland og i København. Garnisonen alarmeres."

Oberst Harrel meddelte samtidig, at der var tyske Tropper ved Masnedsund. Obersten spurgte, om der var særlige Ordrer for Garnisonen. Kaptajn Linde, der stod ved Siden af mig, tog sin egen Telefon og spurgte i denne Direktøren, om der var nogen særlig Ordre; der blev svaret, at der skulde handles efter den udsendte Forholdsordre. Obersten sagde hertil, at det vel ikke var Meningen, at man vilde forhindre Regimentet i at gøre Modstand; „vi maa vel skyde?" Det sidste Spørgsmaal besvaredes bekræftende.

At Telefonsamtalen fandt Sted paa det angivne Tidspunkt, er bekræftet ved Kontrol med Statstelefonens Regninger. I disse er angivet en Samtale til Vordingborg Kl. 5.36 samt en Samtale Kl.5.40, sidstnævnte Samtale maa formentlig have været en Fortsættelse af den Kl. 5.36 angivne, idet jeg i mine Notater fra 9. April kun har anført den første Samtale. Da flere Samtaler den nævnte Morgen blev anmeldt flere Gange, kan det ogsaa skyldes, at Samtalen ved en Fejl er blevet anmeldt igen Kl. 5.40, og da der saa er meddelt, at Samtalen var ført, *kan* den paagældende maaske have glemt at annullere Samtalen.

Agger.

152.

GENERALAUDITØREN

Kjøbenhavn, den 17. August 1940.

Fortroligt H. 792.

Til Krigsministeriet.

Idet jeg tilbagesender den med Krigsministeriets Skrivelse af 12. ds. — A. 4449/5865 — fremsendte Sag vedrørende visse Begivenheder ved Vordingborg Station den 9. April 1940 Morgen, skal jeg udtale følgende.

Oberst Harrel peger paa, at der endnu mangler visse Oplysninger, navnlig Rapport fra Nykøbing F. Station om de Meldinger, der derfra er indsendt til Togkontoret, og om Tidspunktet for dem. Der kunde iøvrigt være Tale om Meldinger fra andre Stationer ogsaa. 1. Distrikt anfører jo i sin Skrivelse kun et Uddrag af „Begivenhedsbogen", hvilket forudsætter, at der er Meldinger, som ikke er medtaget.

Jeg gør opmærksom paa, at Assistent Schmidts og Togkontorets Meldinger er vanskelige at sammenstille, dels fordi de delvis berører forskellige Begivenheder, dels fordi Klokkeslettene varierer ret betydeligt. Det vilde ikke være uden Interesse, ogsaa for Bedømmelsen af Hovedsagen (Oberst Harrel — General Prior) at faa supplerende Oplysninger.

I 1. Distrikts Skrivelse omtales det, at „forskellige Stationsbestyrere" telefonisk forespurgte, hvorledes de skulde forholde sig, naar de tyske Tropper kom til deres Stationer, og at Distriktet da gav „disse Stationer" nærmere Forholdsordre herom.

Man kunde spørge Distriktet, hvilke Stationer der rettede en saadan Forespørgsel, og om Vordingborg Station var herimellem. Ogsaa Klokkeslettet for saadanne Forespørgsler kunde være vejledende i Hovedsagen.

Endelig var det af Interesse at vide, hvad Distriktet mener med sin Udtalelse om, at Underretning til lokale Myndigheder i givet Fald vilde kunne virke uheldigt, jfr. hvad Oberst Harrel skriver herom.

Selvom Krigsministeriet ikke kan vente at faa lige fyldestgørende Svar paa alle de omtalte Spørgsmaal, mener jeg dog, ogsaa af Hensyn til Hovedsagen, at de bør stilles, ogsaa af den Grund, at Oberst Harrel ikke maa kunne beklage sig over, at Ministeriet ikke har forsøgt at oplyse Sagen.

Jeg foreslaar Krigsministeriet at skrive til Ministeriet for offentlige Arbejder omtrent saaledes:

I Anledning af Statsbanernes 1. Distrikts Skrivelse af 1. Juli d. A. — J. Nr. D. 178 —, der er fremsendt med Skrivelse af 3. s. M. fra Ministeriet for offentlige Arbejder, skal Krigsministeriet udtale følgende.

Inden Krigsministeriet fremkommer med den af 1. Distrikt i Slutningen af dets Skrivelse ønskede skriftlige Udtalelse, som Ministeriet ogsaa selv har Ønsker om at fremsætte, skal man udbede sig nogle supplerende Oplysninger, idet det bemærkes, at disse for en Del ogsaa vil være af Interesse for en Sag af intern Karakter, som Krigsministeriet har til Behandling.

Paa Foranledning af Chefen for 5. Regiment i Vordingborg anmoder Krigsministeriet Ministeriet om at indkræve Rapport fra Nykøbing F. Station om de Meldinger, der derfra i Morgentimerne den 9. April 1940 er indsendt til Togkontoret, og om Tidspunkterne for dem. Krigsministeriet skal hertil føje en tilsvarende Anmodning, for saa vidt angaar øvrige Stationer paa Strækningen fra Gedser og nordefter, alt forsaavidt saadanne Meldinger berører „Begivenhederne". Med Hensyn til Klokkeslettene ønskes gerne Oplysning om, hvorledes og hvornaar de er opnoterede.

Krigsministeriet henleder Opmærksomheden paa, at der i Distriktets Skrivelse kun

er anført et Uddrag af „Begivenhedsbogen". Blandt andet vilde det være ønskeligt at faa at vide, hvilke Stationer der rettede den paa Side 4*) i Distriktets Skrivelse omtalte Forespørgsel om, hvorledes de vilde have at forholde sig, naar de tyske Besættelsestropper maatte indfinde sig paa deres Stationer, særligt om Vordingborg Station rettede denne Forespørgsel. Ogsaa Tidspunkterne for disse Forespørgsler kan være af Interesse for Krigsministeriet.

Idet Krigsministeriet takker for 1. Distrikts udførlige Besvarelse af de tidligere stillede Spørgsmaal, herunder til hvilke Myndigheder Togkontoret lod de af dette modtagne Meldinger gaa videre, og Grunden til, at man ikke gav dem videre til militære Myndigheder, hvortil Krigsministeriet skal komme tilbage, naar man har modtaget de foran begærede Oplysninger, skulde man endelig ønske en nærmere Begrundelse for Distriktets Udtalelse (Side 3) om, at Underretning til lokale Myndigheder (in casu formentlig Garnisonen i Vordingborg) i givet Fald vilde kunne virke uheldigt.

E. Schäffer,
kst.

*) A. 385.

153.

GENERALAUDITØREN

Kjøbenhavn, den 17. August 1940.

Til Krigsministeriet.

I Anledning af den med Krigsministeriets Skrivelse af 12. August 1940 — A. 4500/5864 — fremsendte Sag vedrørende Oberst Harrel og Hærledelsen skal jeg bemærke følgende, idet jeg henviser til min Skrivelse af D. D. H. 792 vedrørende Sagen Oberst Harrel — Statsbanerne.

Det gælder om at have nærværende Sag saaledes oplyst, at den er færdig til en eller anden Form for retslig eller voldgiftsmæssig Behandling (maaske en Æresret), idet naturligvis en saadan Myndighed vil kunne indkræve yderligere Oplysninger, hvis den ønsker det. I min ovennævnte Skrivelse H. 792 foreslaar jeg gennem Ministeriet for offentlige Arbejder bl. a. at skaffe supplerende Meldinger fra Stationerne fra Gedser og nordefter og Tidspunkterne for disse; Chefen for Generalkommandoen har i sin Skrivelse af 22. Juli i Afsnit c. „Begivenhederne den 9. April 1940", saavidt det ses, lagt de Klokkeslet til Grund, der fremgaar af Assistent Schmidts Erklæring. Det er ikke sikkert, at disse Klokkeslet er rigtige, og Spørgsmaalet er bl. a. af Interesse for Bedømmelsen af, hvor lang Tid der var leveret Vordingborg-Garnisonen til at handle.

Jeg foreslaar Krigsministeriet at afvente Oplysningerne fra Ministeriet for offentlige Arbejder og derefter ved Forelæggelsen af samtlige Sagens Oplysninger at indhente afsluttende Bemærkninger fra Cheferne for Generalkommandoen, Generalstaben og 5. Regiment, f. Eks. saaledes, at Sagen sendes direkte til 5. Regiment til Tilbagesendelse ad Kommandovejen.

E. Schäffer,
kst.

154.

KRIGSMINISTERIET

København, den 24. August 1940.

Til Ministeriet for offentlige Arbejder.

Under Henvisning til den med Ministeriet for offentlige Arbejders Skrivelse Nr. 15992 af 3. Juli 1940 oversendte Skrivelse J. Nr. D. 178 af 1. Juli 1940 fra Statsbanernes 1. Distrikt skal Krigsministeriet herved udtale følgende:

Inden Krigsministeriet fremkommer med den af 1. Distrikt i Slutningen af dets Skrivelse ønskede skriftlige Udtalelse, som Ministeriet ogsaa selv har Ønske om at fremsætte af Hensyn til det fremtidige gode Samarbejde mellem de to Ministerier, skal man udbede sig nogle supplerende Oplysninger, idet det bemærkes, at disse for en Del ogsaa vil være af Interesse for en Sag af intern Karakter, som Krigsministeriet har til Behandling.

Paa Foranledning af Chefen for 5. Regiment i Vordingborg skal Krigsministeriet henstille til Ministeriet at ville indkræve Rapport fra Nykøbing F. Station om de Meldinger, der derfra i Morgentimerne den 9. April 1940 er indsendt til Togkontoret, og om Tidspunkterne for dem. Krigsministeriet skal hertil føje en tilsvarende Anmodning, for saa vidt angaar øvrige Stationer paa Strækningen fra Gedser og nordefter, alt for saa vidt saadanne Meldinger berører „Begivenhederne". Med Hensyn til Klokkeslettene ønskes gerne Oplysning om, hvorledes og hvornaar de er opnoterede.

Krigsministeriet henleder Opmærksomheden paa, at der i Distriktets Skrivelse kun er anført et Uddrag af „Begivenhedsbogen". Blandt andet vilde det være ønskeligt at faa at vide, hvilke Stationer der rettede den paa Side 4 i Distriktets Skrivelse omtalte Forespørgsel*) om, hvorledes de vilde have at forholde sig, naar de tyske Besættelsestropper maatte indfinde sig paa deres Stationer, særligt om Vordingborg Station rettede denne Forespørgsel. Ogsaa Tidspunkterne for disse Forespørgsler kan være af Interesse for Krigsministeriet.

Idet Krigsministeriet takker for 1. Distrikts udførlige Besvarelse af de tidligere stillede Spørgsmaal, herunder til hvilke Myndigheder Togkontoret lod de af dette modtagne Meldinger gaa videre, og Grunden til, at man ikke gav dem videre til militære Myndigheder, hvortil Krigsministeriet skal komme tilbage, naar man har modtaget de foran begærede Oplysninger, skulde man endelig ønske en nærmere Begrundelse for Distriktets Udtalelse (Side 3)*) om, at Underretning til lokale Myndigheder (in casu formentlig Garnisonen i Vordingborg) i givet Fald ville kunne virke uheldigt.

P. M. V.

Bodenhoff-Olsen.

V. Thygesen.

*) A. 385.

155.

MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER

København, K., den 21. September 1940.

Fortroligt.

Krigsministeriet.

Under Henvisning til Krigsministeriets Skrivelse af 24. August d. A., J. Nr. A. 4635/1618, skal man herved oversende Afskrift af den i Sagens Anledning afgivne Udtalelse fra 1. Distrikt med tilhørende Bilag.*)

Man maa efter alt i Sagen foreliggende — herunder saavel Distriktets seneste Redegørelse som Redegørelsen af 1. Juli d. A.,**) oversendt herfra til Krigsministeriet med Skrivelse af 4. Juli d. A., J. Nr. 16002, — være af den Opfattelse, at

Tjenestemændene ved Distriktssædet (herunder Togkontoret) har handlet fuldstændig uangribeligt under Begivenhederne i de første Morgentimer den 9. April d. A. Der findes ikke i Militærinstrukserne noget som helst om, at Stationer eller Distrikt skal træde i Forbindelse med de lokale Garnisoner, og man maa derfor gaa ud fra, at disse har deres eget Efterretningsvæsen og Vagttjeneste. I hvert Fald maatte det være Militærvæsenets Sag at faa Forskrifter herom optaget i Instruktionerne, og dette saa meget mere, som der i hvert Fald een Gang i Sønderjylland siden Krigens Udbrud har været truffet visse Foranstaltninger i Anledning af befrygtet Angreb mod Neutraliteten. Noget Forvarsel forud for den 9. April er i hvert Fald ikke givet Statsbanerne. Idet man iøvrigt tiltræder de af Distriktschefen i Slutningen af Redegørelsen af 1. Juli d. A. fremførte Synspunkter, skal man derfor anmode Krigsministeriet om en Udtalelse angaaende denne Side af Sagen.

Gunnar Larsen.

E. Lunn.

*) A. nr. 156.
**) A. nr. 143.

156.

DE DANSKE STATSBANER
1. DISTRIKT

København V., den 18. September 1940.

Fortroligt.

Generaldirektoratet.

I Besvarelsen af Generaldirektoratets fortrolige Skrivelse af 27. f. M. — Journ. Nr. 20544 — skal undertegnede Distriktschef herved udtale følgende:

1) Efter Modtagelsen af forannævnte Skrivelse har jeg under 29. f. M. sendt samtlige Stationer paa Strækningen Gedser—Næstved en fortrolig Skrivelse af følgende Indhold:

„I Anledning af en her foreliggende Sag beder man Stationen omgaaende hertil fremsende bekræftet Udskrift af Stationens Telegrafjournal vedrørende Tidsrummet fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April d. A.

For saa vidt der af Stationsbestyreren skulde være foretaget Noteringer uden for Telegrafjournalen vedrørende det paa Stationen den paagældende Morgen forefaldne, udbeder man sig tillige en bekræftet Afskrift af saadanne Noteringer.

Saavel for de enkelte foretagne Indførsler i Telegrafjournalen som for hver enkelt foretagen Notering bedes anført det Tidspunkt, da Nedskrivningen har fundet Sted.

Det bedes endvidere oplyst, hvilken Tjenestemand der i det omhandlede Tidsrum har været fungerende Stationsbestyrer paa Stationen, hvorhos det bedes meddelt, hvornaar Stationsforstanderen (Stationsmesteren) er blevet tilkaldt."

De saaledes fra Stationerne indhentede Udtalelser vedlægges. Der er for mig kun Anledning til nærmere at komme ind paa Nykøbing Falster og Væggerløse Stationers Udtalelser, og jeg skal til disse bemærke følgende:

Da de paa de to Stationer Natten mellem den 8. og 9. April d. A. fungerende Stationsbestyrere i Henhold til deres Erklæringer begge har været inde paa Spørgsmaalet om Underretning af Garnisonen i Vordingborg, *da* forskellige af de i de paagældendes Erklæringer anførte Tidspunkter ikke stemmer overens med de i Togkontorets „Begivenhedsbog" indførte, *da* Stationsbestyreren i Nykøbing Falster i sin Erklæring udtaler, at han har forespurgt Togkontoret om, hvorvidt en saadan Underretning burde gives, og *da* de i Togkontoret den paagældende Nat tjenestegørende ligesom Vagtchefen, Trafikinspektør I M. E. Jensen, Togkontorets Leder, Trafikinspektør Lynge, Trafikbestyreren (jfr. vedlagte Erklæring fra de forannævnte) samt jeg selv erklærer ikke at have været stillede over for en saadan Forespørgsel, har jeg indkaldt Stationsmesteren i Væggerløse og Overassistent West, Nykøbing Falster, der var fungerende Stationsbestyrere den paagældende Nat i Væggerløse, henholdsvis i Nykøbing Falster, samt Stationsforstander K. E. Pedersen, Nykøbing Falster, der i Henhold til sin Erklæring kom til Stede paa Stationskontoret forholdsvis tidligt den paagældende Morgen, til nærmere Afhøring den 10. ds. Sagen vedrørende.

De i denne Anledning foretagne Afhøringer (3) vedlægges i Genpart.

Af Overassistent Wests Erklæring vil det fremgaa,

at Overassistenten har været alene i Kontoret paa Nykøbing Falster Station paa de omhandlede Tidspunkter, hvor Samtalerne om de stedfundne Begivenheder har været ført,

at den Erklæring, som Overassistenten har afgivet den 3. ds., alene er baseret paa Hukommelse pr. 3. ds., idet der hverken i Stationens Telegrafjournal eller paa anden Maade er foretaget Notater Begivenhederne vedrørende før ved Erklæringens Afgivelse den 3. ds.,

at Overassistenten intet vil kunne erindre om, at Stationsmester Jensen, Væggerløse, den paagældende Morgen skulde have anmodet Overassistenten om at ville underrette Vordingborg Garnison om, at der lige var passeret 40 Automobiler fyldte med Soldater og Maskingeværer paa Gedservejen udfor Ledvogterhus 23,

at Overassistenten ikke ved, med hvem i Togkontoret han havde talt,

at Overassistenten erkender, at han, da han modtog den Besked, som han mener at have modtaget om, at han „intet skulde foretage, men holde Togkontoret nøje underrettet om, hvad der skete", ikke da udtrykkelig forespurgte Togkontoret, om denne Ordre omfattede *alle* de af ham rejste Spørgsmaal, altsaa saavel dem, der havde Relation til Jernbanens egne Forhold som dem, der kun vedrørte Militæret,

at Overassistenten ikke foretog Indførsel i Stationens Telegrafjournal om en saa betydende Ordre til Stationen, skønt han — som han selv udtaler i sin Erklæring — nu indser, at dette vilde have været naturligt og rigtigst, samt

at Overassistenten ikke længere mener at kunne fastholde de i Erklæringen af 3. ds. anførte Tidspunkter for Meldingernes Afgivelse og Modtagelse, naar bortses fra Tidspunktet Kl. 4.35 for den først angivne Telefonsamtale.

Dels under Hensyn til det foran fremførte, dels under Hensyn til, at de i Togkontoret den paagældende Nat tjenestegørende og de paagældende Trafikinspektører, Trafikbestyreren eller jeg selv ikke har noteret noget om en saadan Forespørgsels Modtagelse og erklærer ikke at have været stillede over for en saadan Forespørgsel, og endelig under Hensyn til, at den i Togkontoret den paagældende Morgen umiddelbart efter Begivenhedernes Indtræden anlagte „Begivenhedsbog", hvori samtlige de som vigtigere Meldinger indgaaede Forespørgsler blev indført med Angivelse af Tidspunkter, intet indeholder om en saadan Forespørgsels Modtagelse, maa jeg bestemt fastholde, at der ikke til Distriktet kan være indgaaet en Forespørgsel af den Art, som Overassistent West mener at have fremsat over for Togkontoret. Ligeledes maa jeg bestemt hævde, at de i Distriktets „Begivenhedsbog" indførte Klokkeslet maa være de rigtige, for saa vidt de maatte afvige fra de i de paagældende Stationers Erklæringer angivne, idet de i „Begivenhedsbogen" indførte Klokkeslet er opnoteret med det samme, da Meldingerne indtraf, medens de i de paagældende Stationers Erklæringer angivne Klokkeslet først er nedskrevet henimod 5 Maaneder efter, at Begivenhederne fandt Sted.

Der foreligger herefter i Sagen Erklæringer fra Stationsbestyrerne paa 2 Stationer (Vordingborg og Nykøbing Falster), der begge hævder at have rettet Forespørgsel til Togkontoret Natten mellem den 8. og 9. April d. A. om, hvorvidt Garnisonen i Vordingborg burde underrettes om de da indtrufne Begivenheder, uden at de paagældende Stationsbestyrere dog ved, med hvem i Togkontoret de har talt. Paa den anden Side erklærer de i Togkontoret da tjenestegørende samt Vagtchefen, Togkontorets Leder, Trafikbestyreren og jeg, at der os bekendt ikke har været rettet saadan Henvendelse til Togkontoret, ligesom det ej heller af Stationernes Telegrafjournaler, Togkontorets „Begivenhedsbog" eller paa anden Maade fremgaar, at saadanne Forespørgsler skulde være rettet til Togkontoret. Den Vægt, som man eventuelt vil tillægge de to Stationsbestyreres Erklæringer, bør formentlig for Assistent Schmidts Vedkommende, hvis første Erklæring er nedskrevet Natten mellem den 9. og 10. April d. A., afgøres paa Grundlag af hans paa dette Omraade noget vaklende Udtalelse i Erklæringen af 27. Juni d. A., Punkt 4, og ved Bedømmelsen af Overassistent Wests Erklæring bør det erindres, at den først er nedskrevet pr. Hukommelsen den 3. ds. (altsaa ca. 5 Maaneder efter Begivenhedernes Indtræden), hvorved der muligvis hos Overassistenten er sket en Forskydning mellem det faktisk oplevede og det i de forløbne Maaneder i hans Bevidsthed som en naturlig Handling efterhaanden tilkomne. I denne Forbindelse skal jeg ikke undlade at henlede Opmærksomheden paa det noget besynderlige i, at Stationsbestyreren (Stationsmesteren) paa Nabostationen, Væggerløse, hævder, at han over for Overassistent West den paagældende Morgen har været inde paa Tanken om, at Garnisonen i Vordingborg burde underrettes, medens Overassistenten ligesaa bestemt hævder, at han intet erindrer herom. Hvorvidt man imidlertid vil fæstne mere Lid til Stationsbestyrernes Udsagn end til Udsagnet fra de Tjenestemænd, der den paagældende Nat var tjenestegørende i Togkontoret, eller som opholdt sig der i tjenstlig Anledning, vil det ikke være min Opgave at bedømme.

Jeg mener dog her at burde fremhæve, at hvis de paastaaede Forespørgsler

fra de paagældende to Stationer faktisk skulde være blevet afgivet til Togkontoret, og hvis de skulde være blevet besvaret som af de paagældende Stationsbestyrere hævdet, saa vilde saadanne Forespørgsler (jfr. „Begivenhedsbogen", Assistent N. Schmidts Erklæring af 27. Juni d. A. og Overassistent Wests Erklæring af 10. d. M.) tidligst kunne have været afgivet Kl. 4.55. Allerede Kl. ca. 4.40—4.45 havde jeg imidlertid personlig (jfr. min Skrivelse af 1. Juli d. A. — Journ. Nr. D 178) sikret mig, at Generaldirektøren, Ministeren for offentlige Arbejder samt Udenrigsministeriet forud var blevet gjort bekendt med Begivenhedernes Indtræden. Herefter havde Distriktet kun at varetage rent jernbanemæssige Opgaver og ikke direkte eller indirekte uden for det rent jernbanemæssige at gribe ind i Begivenhedernes Gang.

2) I Distriktets „Begivenhedsbog" findes der ingen Noteringer om, hvilke Stationer der den paagældende Morgen rettede Forespørgsler til Distriktet om, hvorledes de vilde have at forholde sig, naar de tyske Besættelsestropper maatte indfinde sig paa de respektive Stationer, idet der som foran nævnt kun er indført Meldinger, Forespørgsler og Svar, der paa det givne Tidspunkt blev anset for at være af særlig Vigtighed for Distriktet. Det erindres derimod tydeligt, at saadanne Forespørgsler *har* været rettet til Togkontoret, bl. a. af Ringsted Station. Herudover staar intet om fremsatte Forespørgsler af omhandlede Art længere klart og tydeligt for de paagældende Tjenestemænd, der den paagældende Morgen havde Tjeneste i eller opholdt sig i Togkontoret i tjenstlig Anledning.

3) Naar det i min Skrivelse af 1. Juli 1940 — Journ. Nr. D 178 — paa Side 3*) udtales, „at Underretning til lokale Myndigheder i givet Fald vilde kunne virke uheldigt", sigtes der til saadanne Forhold, som der ovenfor under Punkt 1) in fine er gjort Rede for.

Herschend.

*) A. 385.

Bilag 1.

DE DANSKE STATSBANER
1. DISTRIKT

Kobenhavn V., den 29. August 1940.

Fortroligt.

N. N. Station.

I Anledning af en her foreliggende Sag beder man Stationen omgaaende hertil fremsende bekræftet Udskrift af Stationens Telegrafjournal vedrørende Tidsrummet fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April d. A.

For saa vidt der af Stationsbestyreren skulde være foretaget Noteringer uden for Telegrafjournalen vedrørende det paa Stationen den paagældende Morgen forefaldne, udbeder man sig tillige en bekræftet Afskrift af saadanne Noteringer.

Saavel for de enkelte foretagne Indførsler i Telegrafjournalen som for hver enkelt foretagen Notering bedes anført det Tidspunkt, da Nedskrivningen har fundet Sted.

Det bedes endvidere oplyst, hvilken Tjenestemand der i det omhandlede Tidsrum har været fungerende Stationsbestyrer paa Stationen, hvorhos det bedes meddelt, hvornaar Stationsforstanderen (Stationsmesteren) er blevet tilkaldt.

Herschend.

P. A. Holm,
Ktl.

Underbilag 1.

Tilbagesendes 1. Distrikt,

København.

En bekræftet Udskrift af Stationens Telegrafjournal vedrørende Tidsrummet fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April d. A. følger vedlagt.

Stationsbestyreren har intet noteret uden for Telegrafjournalen.

Overassistent O. D. Lindebod fungerede som Stationsbestyrer.

Det var under de givne Forhold ikke muligt at tilkalde den konstituerede Stationsforstander. Denne mødte af egen Drift paa Stationen Kl. 6.00.

Gjedser Station, 1. September 1940.

P. M. Petersen,
Oass., fg. u. O.

DE DANSKE STATSBANER

ad underbilag 1.

Udskrift af Gedser Stations Telegrafjournal vedrørende Tidsrummet fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April d. A.

Tirsdagen 9. April 1940

Lb. Nr.	Kl.	Station	Indhold
545		Oxc	D—c— ab 2 Fische 2 Butter 1 Stkg. 5 Lad lurm Gedser.

Rigtig Afskrift.

Gjedser Station, 1. September 1940.

P. M. Petersen,
fg. u. O.

Nedskrivning har fundet Sted Kl. ca. 2.

O. Lindebod,
Oass.,
tjenstgørende Natten mellem 8. og 9. April.

DE DANSKE STATSBANER
Fra 828—Fiskebæk

Den 31. August 1940.

Til 1. Distrikt, København.

Som Svar paa Distriktets Skrivelse J. Nr. D. 228 kan Stationen oplyse, at her ingen Notater er i Telegrafjournalen. Stationspasser Christensen havde Tjeneste og gik og afventede Særtog 9660, som imidlertid udeblev.

Jeg blev vækket af Stationspasseren Kl. ca. 5.15 og meddelt, at der foregik store tyske Troppetransporter paa Landevejen.

Bressing.

1. Distrikt, København.

Besvarelse af J. Nr. D 228.

Stationsmester H. Jensen, der var tjenestegørende den 9. April 1940, har ikke noteret noget angaaende modtagne og afgivne Meldinger nævnte Dag, da jeg ventede Stationen besat af den tyske Værnemagt og formente ikke, at det var nødvendigt, at disse Oplysninger kom til den tyske Værnemagts Kendskab. Jeg mødte nævnte Dag Kl. 4.25 til Særtog 9660 og gik straks ind paa Kontoret for at se, om der var noget særligt angaaende Tjenesten, og hørte da Ledvogterne ringe til hverandre paa Tjensttelefonen, hvorfor jeg spurgte, hvad der var i Vejen, og fik saa Besked fra Ledvogter Hylte, Hus 23, der ligger ved Gedservejen, at der lige var passeret 40 Biler med Soldater og Maskingeværer, hvorefter jeg ringede til Nykøbing Fl. og meddelte dem det passerede og bad dem lade Meldingen gaa videre til Distriktet og Vordingborg for at underrette Garnisonen der. Endvidere blev jeg af Nykøbing Fl. Station opfordret til at meddele, hvilke Vaabenarter der passerede Landevejen, hvilket ogsaa skete. Samtidig gav jeg Stationspasseren i Fiskebæk Ordre til at kalde paa Stationsmesteren. Gedser Station var nævnte Morgen ej at vække.

Væggerløse, den 4. September 1940.

H. Jensen,

Stationsmester.

ad underbilag 3.

Forinden den i forannævnte Erklæring anførte Samtale med Ledvogterne har jeg haft en Opringning fra Nykøbing Fl., der spurgte, om jeg vidste noget om Tog 9660, og om jeg vilde prøve at faa fat i Gedser Station, da denne ikke kunde vækkes. Jeg forsøgte at vække Gedser igennem Fiskebæk men forgæves.

10. September 1940.

H. Jensen.

Det tilføjes, at jeg herefter vil mene, at min Opringning til Nykøbing Fl. Station med Meddelelse om de paa Gedservejen foregaaende Militærtransporter og med Anmodning til Stationen om at underrette Distriktet og Vordingborg, ligger omkring Kl. 4.50—4.55.

10. September 1940.

H. Jensen.

Underbilag 4.

DE DANSKE STATSBANER

NYKØBING FALSTER ST.

30. August 1940.

Den fungerende Stationsbestyrer, Hr. Overassistent N. J. West til Udtalelse.

K. E. Pedersen.

DE DANSKE STATSBANER

NYKØBING FALSTER ST.

3. August 1940.

Undertegnede har ingen Meldinger indført i Telegrafjournalen, da alle Samtaler i Telefonerne ikke havde Telegramform, men blev modtaget og afgivet som almindelige Samtaler. Jeg har ingen særlige Notater nedskrevet.

Efter Hukommelse er Tildragelserne sket saaledes:

Kl. ca. 4.35. Samtale med Stationsmester Jensen, Væggerløse, om Særtog 9660, der ikke var meldt. Da jeg ikke kunde vække Gedser St., forsøgte han at vække ham gennem Fiskebæk uden Resultat.

Jeg kaldte forgæves paa Gedser St., og da Togkontoret gennem Radioen straks efter spurgte, om jeg kunde vække Gedser, kaldte jeg igen uden Resultat paa saavel Ledning B som C.

Kl. ca. 4.45. Fra Væggerløse: „Nu er der vist sket noget, der kommer en Del Biler sydfra med Maskingeværer og Soldater."

Jeg ringede straks paa Togkontoret, der fik denne Underretning, og samtidig spurgte jeg om, hvad jeg maatte foretage mig med Militærpapirer, Sporskifter o. s. v. samt om Alarmering af Vordingborg St. med Hensyn til den derværende Garnison.

Straks efter meddeltes, at jeg skulde intet foretage, men holde Togkontoret nøje underrettet om, hvad der skete.

Kl. ca. 4.50. Væggerløse, Fiskebæk, Vogterhusene Nr. 27 og 24, Post II, bev., og Orehoved St. anmodedes om at give alle Oplysninger.

De modtagne Meddelelser blev straks videresendte til Togkontoret, der ved en af Samtalerne udtalte, at nu var der ogsaa Landgang i Korsør.

Kl. ca. 5.00. Fra Orehoved St.: Nu er Flyverne over Øen, han tæller og udtaler samtidig, at nu sprang Faldskærmssoldaterne ud. Samtidig er der Biler ved Storstrømsbroen.

Kl. ca. 5.20. Samtale med Vordingborg St., der endnu var ubesat.

Lidt senere: Nu er det vist ved at ske, en Militærperson kigger ind ad Vinduet.

Derefter ingen Forbindelse med Vordingborg St.

Jeg forsøgte at ringe Stationsforstanderen op straks efter Samtalen med Væggerløse St., men uden Resultat, da Ringeledningen ikke virkede, og de mange Meddelelser samt Togekspedition levnede mig ikke Tid til at løbe op ad Køkkentrappen for at vække ham ved Bankning paa Køkkendøren.

Kl. 5.10. Rengøringsentreprenør Th. Porse mødte til Rengøringsarbejde og blev straks sendt op for at vække Stationsforstanderen.

Stationen blev ikke besat af Militær.

N. J. West,
Oass.

Ved Fremsendelsen af foranstående Erklæring fra den i Tiden 0.00—6.00 fungerende Stationsbestyrer bekræftes det, at Telegrafjournalen ingen Notater indeholder i dette Tidsrum. Det bekræftes derhos, at Erklæringen er identisk med den til mig Kl. ca. 5.10 i Hustelefonen og senere Kl. 5.30 mundtlig afgivne. Telefonen virkede tilfredsstillende efter Opringning *fra* mig til Kontoret. Undertegnede kom til Stede Kl. 5.30.

K. E. Pedersen.

1) ad underbilag 4.

Erklæring fra Overassistent N. J. West, Nykøbing Falster, fg. Stationsbestyrer i Nykøbing Falster Natten mellem den 8. og 9. April 1940. Afgivet paa Distriktschefens Kontor den 10. September 1940.

1) Den af mig under 3. September d. A. (fejlagtig i Erklæringen angivet med 3. August 1940) afgivne Udtalelse om Begivenhederne Natten mellem den 8. og 9. April 1940 er alene baseret paa min Hukommelse pr. 3. September 1940, idet der hverken i Nykøbing Fl. Stations Telegrafjournal eller paa anden Maade er foretaget Notater Begivenheden vedrørende før ved nævnte Erklærings Afgivelse den 3. September 1940.

2) Jeg var alene paa Nykøbing Fl. Stations Kontor Natten mellem den 8. og 9. April 1940.

3) Jeg er blevet gjort bekendt med, at Stationsmester H. Jensen, Væggerløse Station, har udtalt, at han pr. Telefon den 9. April 1940 Kl. ca. 4.50—4.55 har anmodet mig om at ville underrette Vordingborg Garnison om, at der lige var passeret 40 Biler med Soldater og Maskingeværer paa Gedservejen ud for Ledvogterhus 23. Jeg erklærer, at jeg intet vil kunne erindre om en saadan Henvendelse fra Stationsmesteren.

4) Selv om jeg nu er blevet gjort bekendt med, at ingen af de i Togkontoret den paagældende Nat tjenestegørende vil erkende at have modtaget den Forespørgsel og afgivet det Svar, som jeg i min Erklæring af 3. d. M. har angivet paa følgende Maade: „Jeg ringede straks . . . . . ." maa jeg dog fastholde, at denne Tildragelse har fæstnet sig saa stærkt i min Erindring, at jeg fremdeles mener, at Forespørgslen er afgivet, og Svaret er modtaget som af mig anført. Jeg tilføjer, at jeg ikke ved, med hvem i Togkontoret jeg talte, idet jeg ikke har sikret mig nogen Kvittering for Samtalen, ligesom jeg erkender, at jeg, da jeg modtog Beskeden om, at „jeg intet skulde foretage, men holde Togkontoret nøje underrettet om, hvad der skete", heller ikke udtrykkelig har forespurgt, om denne Ordre omfattede *alle* de rejste Spørgsmaal, altsaa baade dem, der havde Relation til Jernbanens egne Forhold, og til Militæret. Jeg tilføjer derhos, at det vilde have været naturligt og rigtigst, at jeg — der altsaa hævder at have afgivet den nævnte Forespørgsel og at have modtaget det nævnte Svar — havde foretaget Indførsel om en saa betydende Ordre til Stationen i dennes Telegrafjournal.

5) Medens jeg saa nogenlunde mener at kunne fastholde det i min Erklæring af 3. ds. først angivne Klokkeslet (4.35), idet jeg her som Støtte for min Hukommelse har en Sædvane, jeg normalt følger som Stationsbestyrer om Natten paa Nykøbing Fl. Station, nemlig gennem Samtale med Gedser Station at orientere mig om Tog 9660's Position, naar det ikke er afmeldt rettidigt, saa er jeg efterhaanden kommet til den Opfattelse, at de andre i Erklæringen afgivne Tidspunkter muligvis er angivet ca. 10 à 20 Minutter for tidlig.

p. t. København, den 10. September 1940.

N. J. West.

Erklæring fra Stationsforstander K. E. Pedersen, Nykøbing Falster. Afgivet paa Distriktschefens Kontor den 10. September 1940.

Undertegnede Stationsforstander K. E. Pedersen, Nykøbing Fl. Station, udtaler, at de i min Fremsendelsespaategning af 3. ds. benyttede Ord: „Det bekræftes derhos, at Erklæringen er identisk med den til mig Kl. ca. 5.10 i Hustelefonen og senere Kl. 5.30 mundtlig afgivne . . . . ." ikke har Relation til de i Overassistentens Erklæring angivne Klokkeslet. Ligeledes erklærer jeg, at det vilde have været det rigtigste, at jeg efter modtaget Referat Kl. 5.10 og Kl. 5.30 fra Overassistent West om Begivenhederne Natten mellem den 8. og 9. April havde foranlediget, at Ordren til Stationen om, at der intet skulde foretages „med Militærpapirer, Sporskifter o. s. v. samt om Alarmering af Vordingborg Station med Hensyn til den derværende Garnison", var blevet indført i Stationens Telegrafjournal.

p. t. København, den 10. September 1940.

K. E. Pedersen.

Underbilag 5.

Stationen var betjent af Stationspasseren fra 0.30 til Kl. 6 den 9. April 1940, og her er intet noteret i dette Tidsrum, og har intet været at notere af nogen Art. Undertegnede blev vækket Kl. ca. 5 af Larm fra Flyvemaskiner og var med det samme paa Kontoret, hvor Stationspasseren lige havde faaet at vide pr. Telefon fra Nykøbing F., at Gedser og Korsør var besat af den tyske Værnemagt. Og ellers er her intet foregaaet af nogen Art i det omhandlede Tidsrum.

Tingsted, den 4. September 1940.

J. Andersen.

Underbilag 6.

Tilbagesendes 1. Distrikt,

idet der til ovenanførte skal anføres, at der efter Telegrafjournalens Udvisende intet er indført deri i ovenanførte Tidsrum nævnte Dag, ligesom der heller ikke ses at være foretaget Noteringer andre Steder om det den paagældende Dag forefaldne. Fungerende Stationsbestyrer fra Kl. 0.00—5.30 var Eksp. 230 Th. Petersen og fra Kl. 5.30—6.00 Stationsforstanderen.

Stationsforstanderen er ikke blevet tilkaldt, men vækket ved den stærke Larm af de Kl. ca. 5.00 indflyvende tyske Maskiner skyndte jeg mig ned paa Kontoret, hvor jeg vel har været Kl. ca. 5.15.

Eskildstrup, den 31. August 1940.

Poulsen.

Underbilag 7.

Til 1. Distrikt.

Der er intet noteret i Stationens Telegrafjournal i Tidspunktet fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April, ligesom Stationsbestyreren heller ikke har gjort nogen Notater vedrørende det den Morgen forefaldne. Fungerende var Ekspedient V. A. J. Christiansen, og Stationsforstanderen blev tilkaldt Kl. ca. 6.00.

Nørre Alslev Station.

J. Bertelsen,
fg. u. S.

Underbilag 8.

Til 1. Distrikt.

I Besvarelse af ovennævnte kan anføres, at der i det omhandlede Tidsrum ingen Noteringer er foretaget hverken i Telegrafjournalen eller uden for.

Som Stationsbestyrer fungerede Ekspedient E. Hvid. Stationsmesteren blev tilkaldt Kl. 4.45.

Orehoved Station, den 31. August 1940.

Aagaard.

Underbilag 9.

Tilbagesendes 1. Distrikt.

I Besvarelse af ovenstaaende skal Stationen meddele, at der ingen Noteringer er foretaget i Stationens Telegrafjournal i Tidsrummet Kl. 0.00—6.00 den 9. April d. A.

De af Stationsbestyreren foretagne Noteringer udenfor Telegrafjournalen vedhæftes i bekræftet Afskrift.

Den fung. Stationsbestyrer var Assistent N. N. Schmidt. Stationsforstanderen tilkaldtes Kl. 5.25.

Vordingborg Station, den 2. September 1940.

E. Christiansen,
Oass., fg. u. S.

ad underbilag 9.

Noteringer foretaget af Undertegnede — udenfor Telegrafjournalen — den 9. April d. A. i Tiden fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00:

Kl. 5.00. Tyske Tropper passerer Byen ad Hovedvej Nr. 2.
- 5.10. Faldskærmsjægere lander paa Masnedø.
- 5.25. Stationsforstanderen tilkaldes.
- 5.30. 1 tysk Underofficer af Faldskærmstropperne indfinder sig paa Stationskontoret og befaler, at Telefoner, Telegrafapparater samt Signalapparatet ikke maa røres.

N. Schmidt,
Ass.

Underbilag 10.

Til 1. Distrikt, København.

I Tiden fra Kl. 0.00 til Kl. 6.00 den 9. April 1940 er ikke modtaget nogen Telegrammer. Stationsmesteren mødte til Tjeneste Kl. 5.45 nævnte Dato.

Klarskov, den 1. September 1940.

Hermansen.

Underbilag 11.

Til 1. Distrikt.

Intet modtaget eller indført i Telegrafjournalen i ovennævnte Tidsrum; Stationen lukket 2.15—5.00.

Ingen Noteringer.

Fung. Stationsbestyrer: 0.00—2.15: Ekspedient K. V. A. Dyrkilde. Kl. 5.00—6.00: Stationsforstanderen.

Lundby Station, den 4. September 1940.

H. Stoltze.

Underbilag 12.

Natten mellem den 8. April og 9. April var Stationen ubetjent fra Kl. 23.40—5.30, da Ekspedient Bernbom tiltraadte. I Tidsrummet indtil Tirsdag den 9. April Kl. 6.00 er intet indført i Stationens Telegrafjournal.

Noteringer udenfor Telegrafjournalen ikke foretaget.

Ekspedient F. Bernbom var Stationsbestyrer fra Kl. 5.30—6.00. Stationsforstanderen blev vækket Kl. 5.55 og tiltraadte Kl. 6.00.

Lov Station, den 1. September 1940.

E. Knudsen.

Underbilag 13.

Tilbagesendes til 1. Distrikt

vedlagt den ønskede Udskrift.

Der er ikke foretaget Noteringer uden for Telegrafjournalen.

I det omhandlede Tidsrum var Trafikassistent R. C. G. Andersen fungerende Stationsbestyrer.

Stationsforstanderen blev tilkaldt Kl. ca. 5.30.

Næstved Station, den 31. August 1940.

Hollesen.

ad underbilag 13.

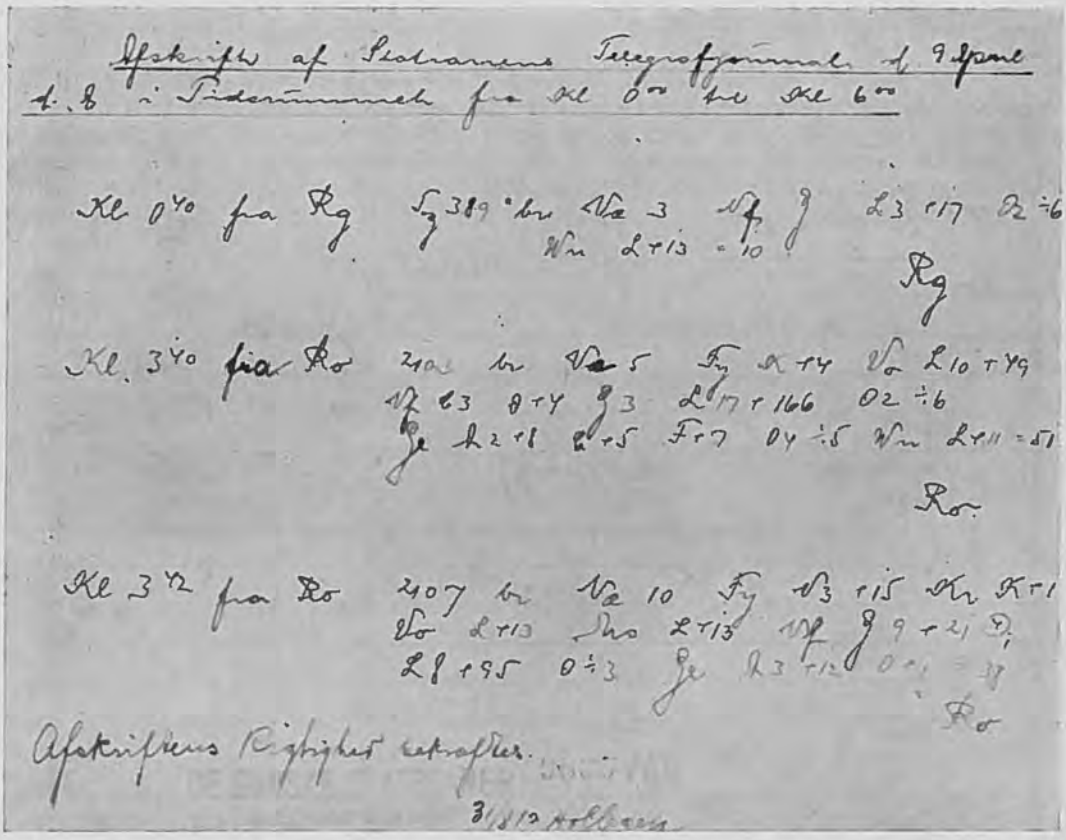

Kl. 0⁴⁰ fra Ringsted: Tog 389 bringer til Næstved 3 vogne, Nykøbing Fl. 1 stykgodsvogn 10 tons, 3 læssede godsvogne 47 tons, 2 tomme godsvogne 14 tons, Warnemünde 1 læsset godsvogn 23 tons = 10 vogne.
Ringsted.

Kl. 3⁴⁰ fra Roskilde: Tog 2103 bringer til Næstved 5 vogne, Fodby 1 stykgodsvogn 14 tons, Vordingborg 10 læssede godsvogne 149 tons, Nykøbing Fl. 3 ilgodsvogne 30 tons, 1 vogn med levende dyr 14 tons, 3 stykgodsvogne 30 tons, 17 læssede godsvogne 336 tons, 2 tomme godsvogne 14 tons, Gedser 2 personvogne 28 tons, 1 ilgodsvogn 15 tons, 1 vogn med letfordærvelige varer 17 tons, 4 tomme godsvogne 35 tons, Warnemünde 1 læsset godsvogn 21 tons = 51 vogne.
Roskilde.

Kl. 3⁴² fra Roskilde: Tog 2107 bringer til Næstved 10 vogne, Fodby 3 læssede godsvogne 45 tons, Klarskov 1 stykgodsvogn 11 tons, Vordingborg 1 læsset godsvogn 23 tons, Masnedsund 1 læsset godsvogn 23 tons, Nykøbing Fl. 9 stykgodsvogne 111 tons, deraf 1 fireakslet, 8 læssede godsvogne 175 tons, 1 tom godsvogn 7 tons, Gedser 3 personvogne 42 tons, 1 tom godsvogn 11 tons = 38 vogne.
Roskilde.

Bilag 2.

Undertegnede erklærer herved, at vi ikke under vor Virksomhed direkte i Distriktets Togkontor eller gennem telefonisk Forbindelse med dette Kontor den 9. April d. A. mellem Kl. 4.00 og Kl. 6.00 under nogen Form er blevet stillet over for Spørgsmaalet om, hvorvidt Garnisonskommandanten i Vordingborg skulde underrettes om, at fremmede Tropper var gaaet i Land i Gedser. Vi har saaledes ikke haft Anledning til at tage Stilling til dette Spørgsmaal.

M. G. H. Pedersen,
Trafikassistent.
Togvagt i Togkontoret
Natten 8.—9. April 1940.

J. Haugaard,
Ekstraskriver.
Telegrafist i Togkontoret
Natten 8.—9. April 1940.

R. Haarløv,
Trafikbestyrer.

M. E. Jensen,
Trafikinspektør.
Vagtchef Natten 8.—9. April 1940.

E. A. Lynge,
Trafikinspektør.
Leder af Togkontoret.

157.

KRIGSMINISTERIET

København, den 24. September 1940.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Ministeriet for offentlige Arbejders Skrivelse af 21. September 1940 vedrørende Rapporter om Meldinger, der den 9. April 1940 er indgaaet til Togkontoret, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

Tidligere Akter i Sagen vedlægges.

P. M. V.

Bodenhoff-Olsen.

Orla Nielsen,
Fm.

H. 907.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren. Sagen har to Sider. Først Oberst Harrels Anke imod Generalkommandoen, hvilken imidlertid bedst behandles i Forbindelse med den verserende større Sag om samme Emne. Her skal kun følgende slaas fast, der er af Betydning for Afgørelsen af den anden Sag: Det fremgaar af de foreliggende Erklæringer fra de forskellige Stationer paa Strækningen Vordingborg—Gedser,

at Telegrafforbindelsen med Gedser har været afbrudt inden eller samtidig med Landsættelsen af de tyske Tropper dèr, men at Telefonforbindelsen iøvrigt har været i Orden saaledes, at en Række Meldinger om de tyske Troppers Bevægelse ad Landevejen saavel som Landingen af Faldskærmstropper ved Orehoved er indsendt af forskellige Stationer til Togkontoret lige til det Tidspunkt, da Vordingborg Jernbanestation blev besat af de tyske Tropper. Det maa dog antages, at disse Samtaler er ført paa Statsbanernes egne Ledninger, hvorfor intet med Sikkerhed kan sluttes derfra med Hensyn til den almindelige Telefonforbindelse. Dette Punkt kunde maaske søges oplyst ved Henvendelse til det stedlige Telefonselskab eller til Statstelefon.

Hvad Statsbanernes Forhold angaar, da er det min Opfattelse, at Oberst Harrel har Ret i sin Besværing over, at Statsbanestationen i Vordingborg ikke har ladet sin Viden om den tyske Fremtrængen over Falster gaa videre til Garnisonskommandanten i Vordingborg, og det er som nedenfor nærmere begrundet min Mening, at denne Undladelse er foranlediget ved en Ordre fra Togkontoret. Dette benægtes ganske vist af Togkontorets vagthavende Personale og af Statsbanernes 1. Distrikt. Det sidste anslaar iøvrigt i sin første Erklæring en lidet passende Tone, jfr. en Bemærkning som denne: „ligesom selve den Omstændighed, at den fremsatte Bemærkning (Henvisning til en Paragraf i B.S.) hidrører fra Krigsministeriet, hvem det vel forud for Jernbanepersonalet paahviler under truende Udsigt til Krig at holde sig à jour med Begivenhedernes Gang gennem dets forskellige Organer, maaske gør Bemærkningen mindre voldsom". Bemærkningen vedrører ikke paa nogen Maade det foreliggende Spørgsmaal, om Statsbanernes Personale har begaaet en Fejl, den er altsaa uden Interesse for Sagen, og den er dertil meget ulogisk. Hvis Krigs-

ministeriet havde forsømt sin Opgave, maatte dette gøre en uberettiget Sigtelse mod Statsbanerne mere og ikke mindre ærekrænkende. Men i al sin Ubehjælpsomhed har Bemærkningen forhaabentlig tilfredsstillet sin Koncipist, og altsaa for saa vidt haft sin Mission. Der er ingen Grund for Ministeriet til at værdige den et Svar.

Jeg forstaar imidlertid paa en enkelt Tilføjelse til den konstituerede Generalauditørs Udkast til Svarskrivelse til Statsbanerne, at Ministeriet lægger megen Vægt paa det fremtidige gode Samarbejde og derfor maaske overhovedet ikke ønsker at gaa nærmere ind paa hele Sagen. Under denne Forudsætning skal jeg foreslaa, at Ministeriet i sit Svar til Ministeriet for offentlige Arbejder nøjes med at takke for de givne Oplysninger, der har været af Værdi for Afgørelsen af en for Ministeriet foreliggende Sag, og dertil føjer, at der naturligvis ikke i Ministeriets Citat af B.S. § 101 har ligget nogen Sigtelse, og at Ministeriet ikke paa noget Trin af Sagen har haft til Hensigt at rette „Angreb" paa Statsbanernes Personel. Krigsministeriets Interesse i de rejste Spørgsmaal har alene været dikteret af, at en vis Opklaring var nødvendig til Afgørelse af en for Ministeriet foreliggende Sag af intern Karakter. Det til dette Formaal nødvendige er naaet, og Krigsministeriet lægger for sit Vedkommende ikke nogen Vægt paa Opklaringen af de mellem nogle af Stationernes vagthavende paa den ene Side og Togkontorets og Distriktschefens Erklæringer paa den anden Side foreliggende Uoverensstemmelser, der forekommer særdeles let forklarlige, naar henses til den nervøse Stemning, der ganske naturligt var almindelig herskende den paagældende Morgen, hvorfor Ministeriet for sit Vedkommende betragter Sagen som afsluttet.

Men jeg maa som min personlige Opfattelse hævde, at der fra 1. Distrikts Side er vist en lidet værdig Optræden ved Fremskaffelsen af de Erklæringer, som de forskellige underordnede Tjenestemænd efter at være indkaldte og foreholdte Togkontorets Benægtelser har maattet afgive, og ved hvilke de af disse Tjenestemænd oprindelig afgivne Erklæringer — iøvrigt uden større Held — søges drejede til, saaledes at de nogenlunde kan presses ind i Distriktets Sagsfremstilling. Jeg tillader mig derfor at henstille, at en Afskrift af mine nedenstaaende Bemærkninger vedlægges Ministeriets Svarskrivelse. Man kunde maaske i Fortsættelse af ovenstaaende skrive omtrent saaledes: Ministeriet har derfor ikke anset det nødvendigt at tage Stilling til det af Generalauditøren om de foreliggende Erklæringer udtalte, men man har dog paa den anden Side ment, at Generalauditørens Udtalelser kunde være af Interesse for Ministeriet for offentlige Arbejder, hvorfor en Ekstraktafskrift omfattende hele det paagældende Afsnit af Generalauditørens Erklæring vedlægges.

Endvidere vilde det maaske være rigtigt at tilføje, at Krigsministeriet forbeholder sig eventuelt senere at komme tilbage til Spørgsmaalet om, hvorvidt der i Instrukserne bør optages Bestemmelser om Meddelelse af Underretning til de stedlige Militærmyndigheder.

Jeg gaar herefter over til en Belysning af de af 1. Distrikt afgivne og fremskaffede Erklæringer.*)

Det ses af Distriktets Skrivelse af 1. Juli d. A. — D. 178 — at dette har følt sig dybt krænket ved en i Krigsministeriets Skrivelse af 25. Juni brugt Vending, der stammer fra den af mig afgivne første Erklæring i Sagen, nemlig en Henvisning til, at en forsætlig Undladen af at videregive en indgaaet Melding om, at tyske Tropper var trængt ind paa dansk Territorium, vilde kunne være en Overtrædelse af B.S. § 101, II. Denne Bemærkning er af rent saglig Karakter og er uimodsigelig rigtig. Jeg har indsat den, fordi jeg fandt det rigtigt at gøre et Ministerium, hvis Speciale jo ikke kan være Strafferet, opmærksom paa, hvor alvorlig og vigtigt et Spørgsmaal det drejede sig om. — At denne Understregning ikke har været helt overflødig, synes mig at fremgaa af Distriktets hele Maade at betragte Sagen paa, se saaledes nedenfor om Kriteriet for „vigtigere Meldinger". Hertil kan føjes følgende. Der anstilles i Distriktets Skrivelse af 1. Juli d. A. Betragtninger — i let polemisk Form — over det Thema, at Statsbanerne maatte være berettigede til at gaa ud fra, at Militæret havde sit eget Efterretningsvæsen o. lign. Denne Forudsætning er fuldt berettiget — og selvfølgelig ogsaa opfyldt — men den maa lige saa selvfølgeligt holdes helt udenfor Bevidstheden i en Situation som den den 9. April om Morgenen foreliggende. Da gælder det ikke Overvejelse af, om denne eller hin er nærmest til at gøre dette eller hint, ikke om denne eller hin har gjort eller forsømt sin Pligt, ikke om det staar i Instruksen

*) Generalauditørens erklæring blev fra dette punkt og indtil slutningen meddelt ministeriet for offentlige arbejder, jfr. A. nr. 160.

eller ej. Da gælder det kun eet, nemlig at al Kraft sættes ind paa, at de vigtige Efterretninger, der kan være af afgørende Betydning for Landets Forsvar, hurtigst muligt uden Omsvøb og Mellemled bringes til de vedkommende militære Myndigheders Kundskab. Overvejelser af, om Meddelelsen mulig kan „virke uheldigt", er ejheller paa sin Plads. De militære Myndigheder maa antages ved den ansvarlige Regerings Foranstaltning at være saaledes instruerede, at de handler overensstemmende med Regeringens Ønsker. Det tilkommer i hvert Fald ikke nogen administrativ Myndighed under noget andet Ministerium end de militære Ministerier at skønne over, om en Meddelelse af denne Karakter mulig vil kunne udløse Kamphandlinger, og paa anden Maade kan jeg ikke forstaa Tanken om, at en saadan Meddelelse skulde kunne virke uheldigt. Jeg kan ikke undlade at tilføje, at en Mand, der for at undgaa at udløse en saadan efter hans Mening uheldig Virkning vilde undlade at give Underretning om fjendtlige Troppers Indtrængen paa dansk Omraade, efter min Mening vilde gøre sig skyldig i en Overtrædelse af B.S. § 101, II, idet han forsætlig søger at forsinke den danske Forsvarsmagts Indgriben og derved svækker den danske Hærs Kampdygtighed. Om en saadan Mand, hvis han sattes under Tiltale, vilde kunne opnaa Frifindelse af subjektive Grunde, f. Eks. manglende Forstaaelse af Handlingens Betydning, skal jeg lade være usagt.

Jeg bemærker endnu, at den Bemærkning, der har voldt Fortrydelse, som en rolig Gennemlæsning vil vise, ikke indeholder noget, der kan betegnes som „voldsomt", ingen Sigtelse, end ikke en „Antydning" saa lidt som noget „Angreb". De herhenhørende Bemærkninger i Distriktets Skrivelse beror derfor paa en fuldstændig Misforstaaelse af Ordene.

Bemærkningen om de „ukontrolable Rygter", der kan opstaa, maa, hvis der herved sigtes til, at Rygter skulde danne sig paa militært Omraade, bero paa en fuldstændig Mangel paa Viden om, hvorledes Sager, der er betegnede som fortrolige, behandles indenfor militær Administration.

Hvad det foreliggende Erklæringsmateriale angaar, da bygger Distriktet meget stærkt paa den Rapport, „Begivenhedsbogen", der den 9. April er affattet paa Togkontoret, og hvoraf en Del gengives. Disse Noteringer har imidlertid en forholdsvis ringe bevisende Kraft allerede af den Grund, at de, som det fremgaar af Distriktets egne Bemærkninger, ikke er fuldstændige. De omfatter kun „de som vigtigere Meldinger indgaaede Forespørgsler" (Skrivelse af 18. September, Side 2*)). Det fremgaar af nævnte Skrivelses Punkt 2, at Forespørgsler om, hvorledes Stationer skulde forholde sig i Tilfælde af tysk Besættelse, ikke er henregnede til de „vigtigere Meldinger", idet de ikke er noterede i „Begivenhedsbogen", medens det erindres, at saadanne Forespørgsler har været rettet til Togkontoret bl. a. af Ringsted Station.

Det synes ikke nogen fjerntliggende Slutning, at Forespørgsler om, hvorledes der skulde forholdes med Hensyn til de danske Tropper, da saa meget mere maatte betragtes som ikke henhørende til de „vigtigere Meldinger". I det første Tilfælde (tyske Tropper) kunde der være Spørgsmaal om den fra et Statsbanesynspunkt meget vigtige Ting, Ødelæggelse af Sporskifter o. lign., i det andet Tilfælde (danske Tropper) kunde der kun være Spørgsmaal om det fra et Statsbanesynspunkt meget underordnede, om en Melding skulde sendes videre til Militæret.

Jeg indskyder her, at det ud fra dette Standpunkt bliver vanskeligt at forstaa, at Distriktet har ment at burde foranledige baade Stationsforstanderen og Overassistenten fra Nykøbing F. til at erkende, at de burde have noteret den Ordre, de hævder at have modtaget til ikke at underrette Garnisonen i Vordingborg, i Stationens Telegrafjournal.

Men det er altsaa givet, at „Begivenhedsbogen" ikke er ført saaledes, at enhver indgaaet Forespørgsel og enhver udgaaet Ekspedition er noteret øjeblikkeligt og kronologisk. Disse Notitser kan herefter kun bruges som Bevis for, at de noterede Ting er passerede, men ikke paa nogen Maade som Bevis for, at en ikke noteret Ting ikke er passeret.

Iøvrigt ligger Sagen saaledes, at den vagthavende baade i Nykøbing og Vordingborg hævder at have spurgt, om de skulde underrette Garnisonen i Vordingborg, og at have faaet den Besked fra Togkontoret, at det skulde de ikke. Togkontorets vagthavende Personale, og alle, der iøvrigt kan komme i Betragtning, har underskrevet en Erklæring om, at ingen saadan Forespørgsel er modtaget og intet saadant Svar afgivet. (Jeg ser bort fra, at Trafikinspektør M. E. Jensen, der var „vagthavende i Hjemmet", ikke har underskrevet Erklæringen, der derimod ses underskrevet af en Trafikinspektør M. E. Hansen. Der foreligger her mulig en Fejl i Afskriften af Erklæringen. Endvidere udtaler den vagthavende i Vordingborg, at Togkontoret i den første Samtale har spurgt ham om to Ting, nemlig: „Er De klar over, hvad der er sket" og „om Militæret i Vordingborg vidste noget".

*) A. 413.

Dette sidste er interessant derved, at et saadant Spørgsmaal jo ikke fremkommer, uden at den paagældende i Togkontoret et Øjeblik har haft Tanken henvendt paa Garnisonen og derved, at et saadant Spørgsmaal, saafremt det antages fremsat, for den paagældende i Togkontoret uvilkaarligt vilde fæstne sig bedre i Erindringen bagefter end en blandt talrige andre modtagen Forespørgsel. I Fælleserklæringen og i Distriktets Skrivelse af 18. September er dette Spørgsmaal imidlertid ikke berørt, og i Skrivelsen af 1. Juli er det ejheller direkte omtalt. Men man maa vel gaa ud fra, at Fælleserklæringen ogsaa skal omfatte det.

I Distriktets seneste Erklæring er Overassistent Wests Erklæring søgt afsvækket bl. a. ved en Bemærkning om, at den kun hviler paa Overassistentens Erindring pr. 3. September. Hertil maa imidlertid bemærkes for det første, at Overassistentens Forklaring støttes baade af Trafikassistent Schmidts Forklaring om at have aflyttet en Samtale mellem Nykøbing og Togkontoret (Uoverensstemmelse i Tidsangivelserne er dels ved de supplerende Erklæringer formindsket, dels af ganske underordnet Betydning) dels af Stationsforstanderens Erklæring om at have modtaget en ganske tilsvarende Melding endda to Gange den 9. April om Morgenen. For det andet havde Overassistenten — hvad han ganske vist har glemt — lige forud faaet en Opfordring fra Stationsmesteren i Væggerløse til at underrette Garnisonen i Vordingborg. Endelig kunde det i denne Forbindelse bemærkes, at ogsaa Togkontorets m. fl. Fælleserklæring alene hviler paa Hukommelsen, og at denne først er paakaldt i Slutningen af Juni altsaa mindst 2½ Maaned efter den 9. April. Paa „Begivenhedsbogens" Tavshed kan som tidligere paavist intet støttes, og den kan maaske endda have haft den uheldige Virkning, at en benægtende Erklæring er afgivet i Tillid til, at det ellers maatte have været noteret i Bogen.

Naar det nu iøvrigt skal forsøges at vurdere de modstridende Erklæringer fra en Række Tjenestemænd, af hvilke ingen bør mistænkes for ikke at ville tale Sandhed, bør det først haves for Øje, at det drejer sig om Begivenheder, der er forefaldet i en højspændt Situation, der erfaringsmæssigt paavirkede en Mængde Mennesker i saa høj Grad, at det er meget forstaaeligt, om ikke alle Enkeltheder huskes, og lige saa forstaaeligt om en Ordre i det kritiske Øjeblik er givet mere kategorisk og derfor mere omfattende, end det senere erindres. Det maa dernæst bemærkes, at vel ser det ved første Øjekast ud, som om her staar alle Fælleserklæringens Underskrivere samlet mod hver enkelt af Stationspersonalet, men i Virkeligheden er Forholdet omvendt. I Virkeligheden staar de i Hovedpunktet sammenfaldende Erklæringer fra Stationspersonalet samlet mod hver enkelt af Fælleserklæringens Underskrivere, idet enhver af disse de andre uafvidende kan have afgivet den omstridte Besked.

Dernæst maa det bemærkes, at efter almindelig militære Grundsætninger, der stemmer meget nøje med Forholdets Natur, maa det paahvile den overordnede Myndighed, der fra en undergiven faar flere Forespørgsler og besvarer dem med en almindelig Forholdsordre — f. Eks.: „De skal intet foretage Dem, før De faar Ordre herfra, udover at holde os underrettede" — at sikre sig, at Ordren affattes saaledes, at den ikke kan forstaas som omfattende mere, end den virkelig skal omfatte. Den underordnede har kun Pligt til at spørge, hvis Ordren er uklar, eller hvis han har Grund til at formode, at der foreligger en Misforstaaelse, og dertil har han ingen Opfordring, naar han faar en i og for sig klar og kategorisk Ordre som f. Eks. den ovenanførte. Det er netop en Ordre af denne Type, der angives at være modtaget af Stationerne.

Det er videre en Grundsætning i Vidnepsykologien, at der i Almindelighed — naar Vidnernes Oprigtighed ikke kan betvivles, og der ikke er Tale om Vidner, hvis Troværdighed er mindre paa Grund af f. Eks. Hysteri eller Fantasifuldhed (Børn) — maa lægges mere Vægt paa det positive Udsagn om, at dette Faktum er passeret end paa det modstaaende negative Udsagn, idet intet Vidne erindrer alle Enkeltheder, og dette, at en Enkelthed ikke erindres af et Vidne, derfor ikke er Bevis for, at den ikke er passeret. Her maa atter erindres, at det ikke gaar an at ræsonnere saaledes, at det dog er paafaldende, at ingen af Fælleserklæringens Underskrivere kan huske noget derom. De kan ikke lægges sammen. Der er ingen Nødvendighed for, at mere end een har oplevet — og glemt — denne Enkelthed.

Det forekommer mig iøvrigt bemærkelsesværdigt, at Overassistent West, der dog var indstillet paa, at Garnisonen i Vordingborg burde underrettes, ganske har glemt, at Stationsmesteren i Væggerløse har henstillet til ham at gøre dette. Jeg ser det som et Udtryk for det menneskeligt meget forstaaelige, at den overordnede, der maaske faar en Række Henvendelser fra underordnede, meget let kan glemme en af disse, ja maaske paa Grund af Optagethed af andre Ting overhovedet ikke opfatter den.

Endelig kommer dertil, at det, som Distriktet selv siger, maatte være en naturlig Handling hos Manden paa Stationen at underrette de lokale militære Myndigheder, der for ham ganske naturligt staar som den Myndighed, der nu skal gribe ind og derfor bør underrettes, ganske som man melder en Ildebrand til Politiet og Brandvæsenet. I Kraft af Statsbanernes stærke Centralisation, der ogsaa viser sig deri, at Distriktet forespørger Generaldirektøren, om Udenrigsministeriet bør underrettes, gør de det ikke paa egen Haand, men spørger, om de maa, samtidig med at de udbeder sig Forholdsordre, f. Eks. om Ødelæggelse af Sporskifter o. s. v. skal ske. Der er derfor intet som helst paafaldende i den Forespørgsel, de angiver at have stillet, og naar de ikke følger deres naturlige Indstilling at melde til Militæret, er det denne Undladelse, der trænger til en Forklaring, og den Forklaring, at det er en Ordre fra deres Foresatte, har al Sandsynlighed for sig.

Ser man paa den anden Side paa Togkontorets og Distriktets Forhold, er det givet, at man i hvert Fald ønskede, at Stationerne skulde forholde sig passive overfor tyske Tropper, og det fremgaar særdeles klart af Distriktschefens Udtalelse, at han mente at have fyldestgjort, hvad der fra Statsbanernes Side var at foretage i Retning af Underretning af andre Myndigheder ved den Henvendelse, han havde foretaget til Udenrigsministeriet. Hvis han har udgivet et almindeligt Direktiv til sine underordnede stemmende med denne Opfattelse, vilde den Besvarelse, som Stationerne angiver at have faaet paa deres Forespørgsel, jo passe hertil som Haand i Handske.

Jeg nærer derfor ingen Tvivl om, at en Domstol, der skulde afveje de modstaaende Udsagn mod hinanden, vilde mene, at Stationspersonalets Erindring var den, der stemmede bedst med det virkeligt forefaldne, og at Domstolen vilde finde denne Opfattelse bestyrket ved de Erklæringer, som Stationspersonalet efter at være indkaldt til Distriktet har maattet afgive. Endelig vilde en Domstol formentlig ogsaa pege paa, at det jo for en Myndighed, der mener, at en direkte Meddelelse til en lokal Militærmyndighed kunde tænkes at virke uheldigt, maatte ligge meget nær at forbyde sine underordnede at afgive en saadan Meddelelse, og at det er menneskeligt meget forstaaeligt, om der fra denne Myndighed gennem et af dens Elementer er udgaaet en kategorisk Besked, der for Afgiveren maaske har haft det Hovedpunkt, Stationerne skal ikke handle paa egen Haand, og at dette af Modtageren har maattet opfattes som en Besked om, at han helt igennem skulde forholde sig passiv og altsaa heller ikke maatte underrette den nærmeste Garnison.

København, den 2. Oktober 1940.

Victor Pürschel.

158.

KRIGSMINISTERIET

Kobenhavn, den 17. Oktober 1940.

Fortroligt.

Til Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab.

Til Brug ved Afgørelsen af en for Krigsministeriet foreliggende Sag tillader man sig herved at anmode Selskabet om at ville meddele Krigsministeriet, hvorvidt Telefonforbindelsen mellem Telefoncentraler paa Falster og Centraler paa Sjælland var blevet afbrudt om Morgenen den 9. April 1940 fra det Tidspunkt, hvor fremmede Tropper paabegyndte Landsætningen, eventuelt før dette Tidspunkt.

I bekræftende Fald vil det være af Interesse for Krigsministeriet at blive gjort bekendt med, paa hvilke Telefonstationer Forbindelsen er blevet afbrudt og om Tidspunkterne herfor.

F. M.

Stemann.

159.

LOLLAND-FALSTERS
TELEFON-AKTIESELSKAB

Nykøbing F., den 19. Oktober 1940.

Krigsministeriet, København K.

Med Henvisning til Krigsministeriets Skrivelse af 17. ds. — Fortroligt A. 5200/6991 — skal man tillade sig at oplyse, at

de tyske Tropper den 9. April Kl. 4.10 om Morgenen besatte Telefoncentralen i Gedser og forhindrede, at der over denne Central udvekslede private Samtaler, medens omtrent samtidig en anden tysk Kolonne afbrød Forbindelsen paa samtlige Luftledninger ved Skæringspunktet mellem Banen og den gamle Landevej ca. 2,3 km Nord for Gedser Jernbanestation.

Paa andre Steder indenfor Omraadet var der ikke af den tyske Værnemagt foretaget Afbrydelser.

Ærbødigst
Lolland-Falsters Telefon-Aktieselskab.

N. Møller.

160.

KRIGSMINISTERIET

Den 5. November 1940.

Fortroligt.

Til Ministeriet for offentlige Arbejder.

Under Henvisning til Ministeriet for offentlige Arbejders Skrivelse af 21. September 1940 takker Krigsministeriet herved Mininisteriet for de i Sagen givne Oplysninger, der har været af Værdi for Behandlingen af en for Krigsministeriet foreliggende Sag af intern Karakter.

Krigsministeriet skal derhos udtale, at der ikke i Ministeriets Citat af Borgerlig Straffelovs § 101, Stk. 2, i Skrivelse herfra A. 3855/4976 af 25. Juni 1940 har ligget nogen Sigtelse, og at Ministeriet ikke paa noget Trin af Sagen har haft til Hensigt at rette „Angreb" paa Statsbanernes Personel. Krigsministeriets Interesse i de rejste Spørgsmaal har været dikteret af, at en vis Opklaring var nødvendig til Afgørelse af den ovenfor nævnte Sag. Det til dette Formaal nødvendige er naaet, og Krigsministeriet lægger for sit Vedkommende ikke nogen Vægt paa Opklaringen af de mellem nogle af Stationernes Vagthavende paa den ene Side og Togkontorets og Distriktschefens Erklæringer paa den anden Side foreliggende Uoverensstemmelser, der forekommer særdeles let forklarlige, naar henses til den nervøse Stemning, der ganske naturligt var almindelig herskende den paagældende Morgen, hvorfor Krigsministeriet for sit Vedkommende betragter Sagen som afsluttet. Man forbeholder sig dog eventuelt senere at vende tilbage til Spørgsmaalet om, hvorvidt der i Instrukserne bør optages Bestemmelser om Meddelelse af Underretning til de stedlige Militærmyndigheder.

Ministeriet har derfor ikke anset det for nødvendigt at tage Stilling til det af Generalauditøren om de foreliggende Erklæringer udtalte, men man har dog paa den anden Side ment, at disse Udtalelser muligt kunne være af Interesse for Ministeriet for offentlige Arbejder, hvorfor en Ekstraktafskrift omfattende hele det paagældende Afsnit af Generalauditørens Erklæring vedlægges.*)

Brorsen.

Thygesen.

*) Generalauditørens erklæring er i sin helhed optrykt ved A. nr. 157.

161.

KRIGSMINISTERIET

Januar 1941.

Oversigt over Forhold, der vedrører Vordingborg Garnison om Morgenen den 9. April 1940.

Kl. 4.10: Tyske Tropper besatte Telefoncentralen i Gedser og omtrent samtidig afbrød tyske Tropper Forbindelsen paa samtlige Luftledninger ved Skæringspunktet mellem Banen og den gamle Landevej ca. 2,3 km Nord for Gedser Jernbanestation.
(Herudover ingen Afbrydelser).

Kl. 5.20: Oberst Harrel faar Melding om Faldskærmstropperne paa Masnedø.

ca. Kl. 5.25: alarmeres 19. Bataillon paa Kasernen.

Kl. 5.30: Oberst Harrel faar fra Politiet i Korsør Melding om Grænseoverskridelsen samt om Landgang i Korsør, Nyborg og Middelfart.

ca. Kl. 5.35: Motorvogne rekvireres i Byen.

Kl. 5.36: Vordingborg Garnison alarmeres af Krigsministeriet og faar Meddelelse om Grænseoverskridelsen og om Landgang i København, paa Sjælland og Fyn. Obersten meddelte samtidig, at der var tyske Tropper ved Masnedsund, og spurgte, om der var særlige Ordrer for Garnisonen. Krigsministeriet svarede, at der skulde handles efter den udsendte Forholdsordre. Obersten sagde hertil, at det vel ikke var Meningen, at man vilde forhindre Regimentet i at gøre Modstand, „vi maa vel skyde?". Det sidste Spørgsmaal besvaredes bekræftende.

Kl. 5.45—6.10: alarmeres Faksegruppen.*)
Kl. 5.45: 15. Bataillon
ca. - 5.50: 17. —
- 6.10: Styrkerne af Gardehusarregimentet
ca. - 6.00: Artilleriet
- 6.05: 1. Pionerbataillon.

Kl. 5.45: faar Oberst Harrel Melding om Landgang ved Gedser.

Kl. 5.47: (?) 19. Bataillon faar Ordre til Udrykning.

ca. Kl. 5.50: Der indtræffer en tysk Officer hos Oberst Harrel med Meddelelse om Forhandlinger mellem den danske og tyske Regering og Forslag om, at ingen Fjendtligheder skulde begynde. Obersten ringer til Krigsministeriet Kl. 5.58 og faar Kl. ca. 6.15 Meddelelse om Kapitulationen.

ca. Kl. 6.00: 19. Bataillon er under Udrykning (til Fods?).

*) Stabskompagniets Angivelse af Alarmeringstidspunktet Kl. 5.15 er formentlig ikke rigtig.

162.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 17. Januar 1941.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Ordre i Ministeriets Skrivelse Fortroligt A. 5447/1940 af 8. Januar 1941 fremsendes hoslagt de med Skrivelsen fulgte Bilag.

Efter Ministeriets Ordre skal jeg fremsætte følgende Bemærkninger til de fremkomne Oplysninger:

Jeg har taget til Efterretning, at Ministeriet for offentlige Arbejder har erklæret, at Tjenestemændene ved Distriktssædet har handlet fuldstændigt uangribeligt under Begivenhederne i de første Morgentimer den 9. April 1940.

Ministeriet for offentlige Arbejder gaar her formentlig ud fra, at der ikke fra Distriktssædets (herunder Togkontorets) Personels Side er gjort noget positivt for at forhindre, at jeg som Garnisonskommandant i Vordingborg fik Underretning fra Stationsbestyrerne paa Nykøbing F. og Vordingborg Stationer om den fjendtlige Landgang og Fremrykning gennem Falster, idet Ministeriet tillægger Distriktets og Togkontorets Tjenestemænds negative Erklæring — at der intet er sket — mere Vægt end de 2 Stationsbestyreres (hvoraf den ene støtter sig paa Notater fra samme Dag) positive, at den omhandlede Ordre er givet.

Jeg skal ikke argumentere herimod, men dog henvise til Generalauditørens Redegørelse (Ekstraktudskriftens Pag. 7*)) for, hvorledes en Domstol maa formodes at ville se paa dette Spørgsmaal.

Med megen Tilfredshed har jeg set, at dog 3 af Statsbanernes Tjenestemænd — Stationsbestyrerne paa Væggerløse, Nykøbing F. og Vordingborg Stationer — som gode danske Mænd har ment, at den nærmeste militære Myndighed skulde have Underretning; det viser sig her som andetsteds, at den mere jævne Mand — svarende til Geledsoldaten i Hæren — ikke nærer Tvivl om, at det først og fremmest kommer an paa, at de Tropper, der staar i første Linie, faar Underretning om Fjenden. Kun de højerestaaende synes at have anden Opfattelse. Trist er det, at Statsbanernes Centralisering er saa stærk, og saa stærkt indarbejdet, at disse gode danske Mænd ikke vover paa egen Haand at meddele Hæren, at deres Fædreland er blevet overfaldet, men først spørger sig for, om de maa — og altsaa med det Resultat, at Meldingen ikke blev sendt.

Det virker som Balsam paa Sindet, at dog een Mand — Generalauditøren — siger rent ud:

> „i en Situation, som den den 9. April om Morgenen foreliggende, gælder det ikke Overvejelser af, om denne eller hin er nærmest til at gøre dette eller hint, ikke om denne eller hin har gjort eller forsømt sin Pligt, ikke om det staar i Instruksen eller ej. Da gælder det kun eet, nemlig at al Kraft sættes ind paa, at de vigtige Efterretninger, der kan være af afgørende Betydning for Landets Forsvar, hurtigst muligt uden Omsvøb og Mellemled bringes til de vedkommende militære Myndigheders Kundskab. Overvejelser af, om Meddelelsen muligt kan „virke uheldigt", er ej heller paa sin Plads. De militære Myndigheder maa antages ved den ansvarlige Regerings Foranstaltning at være saaledes instruerede, at de handler overensstemmende med Regeringens Ønsker. Det tilkommer i hvert Fald ikke nogen administrativ Myndighed under noget andet Ministerium end de militære Ministerier at skønne over, om en Meddelelse af denne Karakter mulig vil kunne udløse Kamphandlinger,".

*) A. 433.

Som en rent personlig Opfattelse anser jeg det for øvrigt for beklageligt, at ikke een overordnet Statsbanetjenestemand til Generaldirektøren iberegnet — der alle maa formodes at kende Regeringens og Rigsdagens Beslutning af Januar om, at Landet skal forsvares, hvis det bliver angrebet, og som ogsaa alle, hvis jeg har forstaaet det rigtigt, hævder ikke forud for 9. April at have nogen Viden om, at der var taget eller paatænktes at tage anden Bestemmelse —, at ingen af disse overordnede Tjenestemænd, straks naar han faar at vide, at den fjendtlige Styrke kører gennem Falster, faar den Tanke, at Broklappen til Sjælland skal hejses op, saa Passagen dog ikke er helt fri, og at dette kan betegnes som fuldstændigt uangribeligt, men jeg forstaar, at naar man end ikke føler sig opfordret til at meddele de militære Myndigheder eller Krigsministeriet denne Viden, men vælger at meddele den til Udenrigsminister Dr. Munch, saa vil man langt mindre foretage en aktiv Handling, selv af mindste og ufarligste Art.

Jeg skal iøvrigt erindre om, at jeg ikke har fremsendt den Skrivelse, der har givet Anledning til disse Undersøgelser, for at fremkalde en Aktion mod nogen af Statsbanernes Tjenestemænd, men for at bevise, at der var Telefonforbindelse med Falster under de tyske Landgangstroppers første Echelons hele Fremrykning over Øen, og at det saaledes ikke, selv om man kun tænkte sig Telefonen som Meddelelsesmiddel, havde været umuligt at melde rettidigt om den fjendtlige Landgang og Fremrykning — et Bevis, der er ført.

Af megen Interesse i denne Forbindelse er den i Ministeriet for offentlige Arbejders Skrivelse af 21. September 1940 givne Oplysning

> „i hvert Fald maatte det være Militærvæsenets Sag at faa Forskrifter herfor optaget i Instruktionerne, og dette saa meget mere, som der i hvert Fald een Gang i Sønderjylland siden Krigens Udbrud har været truffet visse Foranstaltninger i Anledning af befrygtet Angreb mod Neutraliteten.",

idet den yderligere understeger det for os uforstaaelige i, at der ikke fra Generalstabens Side var truffet saadanne Aftaler med Statsbanerne paa Sjælland-Falster, naar det dog har været gjort i Sønderjylland.

Jeg har da ogsaa bemærket, at Krigsministeriet i sin Skrivelse Fortroligt A. 5200/7435 af 5. November 1940 forbeholder sig eventuelt senere at vende tilbage til Spørgsmaalet om, hvorvidt der i Instrukserne bør optages Bestemmelser om Meddelelser af Underretning til de stedlige militære Myndigheder, idet dette maa forstaas saaledes, at Krigsministeriet finder det urigtigt, at dette har været forsømt.

Harrel.

Fortroligt P. 15.

Fremsendes af Chefen for Sjællandske Division.

Klampenborg, den 20. januar 1941.

H. Rolsted.

Fortroligt K. p. 59.

Fremsendes af Chefen for Generalkommandoen, der i Sagens Anledning skal fremsætte følgende:

ad Chefen for 5. Regiments Udtalelser i nærværende Skrivelse:

Da Chefen for 5. Regiment ikke har fremsat Bemærkninger til den af Krigsministeriet affattede „Oversigt over Forhold, der vedrører Vordingborg Garnison om Morgenen den 9. April 1940", gaar jeg ud fra, at Obersten anerkender Rigtigheden af den, uagtet Klokkeslettet 5.36 og det derunder anførte fremtræder som et Korrektiv til Regi-

mentets oprindelige tjenstlige Rapport, der ligger til Grund for Generalkommandoens Beretning til Krigsministeriet af 22. Maj 1940 og endvidere danner Grundlag for Oberstens Skrivelser af 16. Maj, 10. Juni og 29. Juli 1940.

Naar Obersten „understreger" det efter hans Mening „uforstaaelige" i, at Generalstaben ikke har truffet Aftaler med Statsbanerne paa Sjælland-Falster, „naar det dog har været gjort i Sønderjylland", beror det paa en Misforstaaelse af Ministeriet for offentlige Arbejders Skrivelse af 21. September 1940. Der har ikke i 1940 været ændret i Instrukserne for Sønderjyllands Vedkommende. Det, Ministeriet sigter til, er øjensynligt selve Alarmeringen den 8. Januar 1940.

I Modsætning til Chefen for 5. Regiments Slutbemærkning har jeg ikke opfattet Krigsministeriets Bemærkning i Skrivelsen af 5. November 1940 som en Tilkendegivelse af, at der med Hensyn til Instrukserne er sket en Forsømmelse fra Generalkommandoens (Generalstabens) Side, men kun som en Meddelelse om, at Ministeriet paa Basis af Erfaringerne fra 9. April vilde overveje Spørgsmaalet om en Ændring af Instrukserne. Naar man i 33 Aar ikke har fundet det nødvendigt at optage Bestemmelser om almindelig Meldepligt, skyldes det formentlig, at man har betragtet det som en Selvfølge, at ogsaa Statsbanepersonalet følte det som en almindelig Samfundspligt at give Forsvarsmagten Meddelelse om pludseligt opdukkende fremmede Tropper i Landet. I denne Forbindelse henviser jeg til min Paategning Fortroligt K. p. 121 af 8. August 1940.

ad Krigsministeriets Forespørgsel om Forholdet ved Generalkommandoen den 9. April 1940 Kl. 4.25—5.10 i Skrivelse Fortroligt A. 5447/1940—69 af 8. Januar 1941:

Kl. 4.25 modtog Chefen for Efterretningssektionen, Kaptajn Nordentoft, Melding om Grænseoverskridelsen.

- 4.30 meddelte Direktøren i Krigsministeriet Chefen for Generalkommandoen, at der fandt tysk Landgang Sted paa Fyen, og bad Generalen komme til Krigsministeriet. Chefen for Generalkommandoen udtalte straks: „Saa maa vi mobilisere".

ca. - 4.35 fik Kaptajn Nordentoft Forbindelse med Generalstabschefen, gav Meddelelse om Grænseoverskridelsen og fik at vide, at Generalmajor Gørtz vilde lade Meddelelsen gaa videre til Krigsministeriet og Chefen for Generalkommandoen.

ca. - 4.40 ringede Chefen for Generalstaben til Direktøren i Krigsministeriet og gav Underretning om Grænseoverskridelsen. Direktøren meddelte, at den tyske Gesandt i Øjeblikket var hos Udenrigsministeren, at Chefen for Generalkommandoen var kaldt til Krigsministeriet, og at Chefen for Generalstaben snarest ogsaa skulde møde der; han tilføjede Oplysning om Landgangen paa Fyen.

- 4.57 indtraf Chefen for Generalkommandoen i Krigsministeriet og blev underrettet om Grænseoverskridelsen.

Da det herved tillige viste sig, at Krigsministeriet ikke havde udsendt Mobiliseringsvarsel eller -ordre, bad Chefen for Generalkommandoen — i Generalstabschefens Fraværelse — Kl. 5.10 Direktøren for Krigsministeriet om at lade Afdelingerne paa Sjælland alarmere og orientere.

Den saaledes anvendte Fremgangsmaade er et Resultat af følgende Betragtninger:

Chefen for Efterretningssektionen ønsker snarest at underrette Generalstabschefen og faar derved at vide, at Generalstabschefen tager sig af Sagen.

Chefen for Generalstaben faar straks efter at være underrettet Meddelelse om, at Chefen for Generalkommandoen ligeledes er orienteret, og ønsker derfor ikke at foregribe dennes Afgørelser.

Chefen for Generalkommandoen kræver straks Mobilisering som den under de givne Forhold selvfølgelige Foranstaltning og forbinder dermed Tanken om Alarmering. Saasnart han erfarer, at Mobilisering ikke er anordnet, lader han foretage Alarmering. For at fremskynde Sagen benytter han herved Krigsministeriets Direktør til Hjælp.

ad Krigsministeriets Forespørgsel med Hensyn til Chefen for Generalkommandoens Deltagelse i 8-Mands Udvalgets Møde den 2. Februar 1940 i sidstnævnte Skrivelse:

Chefen for Generalkommandoen udtalte paa Mødet, at det var „et væsentligt Gode" for Uddannelsen og Disciplinen, at man ikke havde saa megen Vagttjeneste og Gravning som i Sikringsperioden 1914—18.

Til Grund for denne Udtalelse laa følgende Opfattelse:

En Sammenligning af Styrkerne af krigsbrugbare værnepligtige i 1914—15 og 1939—40 giver følgende Billede:

1914—15*)		1939—40.		Desuden hjemsendt med Uniform.
		3. September	1939: c. 36.200	
7. August	1914: 54.359	9. Oktober	— : 18.948	17300
15. Oktober	— : 53.192	18. December	— : 11.508	c. 25.000
16. Januar	1915: 50.185	8. Februar	1940: 6.263	c. 30.000
17. Marts	— : 51.785	1. April	— : 14.413	c. 30.000

*) Eksklusive værnepligtige Officerer.

Af Styrken i 1914—15 var udsendt som Detachementer og Vagter uden for Afdelingernes Kantonnement:

Paa Sjælland-Falster:	10 Detachementer	ca.	1500	Mand
	20 Vagter	-	500	—
I Jylland:	6 Detachementer	-	2000	—
	4 Vagter	-	100	—
Paa Fyen:	3 Detachementer	-	300	—
	Ialt...	ca.	4400	Mand

Detachementerne og Vagterne skulde forhindre Ødelæggelse af Færgelejer, Broer m. m. samt sikre Spærring af Havne. Resten af Styrkerne udgjorde Hovedkampkraften til Anvendelse mod fjendtligt Angreb.

En betydelig Del af denne sidste Styrke blev anvendt til Forstærkningsarbejder.

Paa Sjælland maatte først og fremmest København bringes i Forsvarsstand. Senere anlagde man Tunestillingen mellem Roskilde Fjord og Køge Bugt.

I Jylland tilvejebragtes Brohovedstillinger ved Limfjorden.

I 1939 detacheredes 1 Bataillon (4—600 Mand) til Vendsyssel og 2 Luftværnsbatterier (delt i 3 Grupper paa ialt ca. 300 Mand) til Sønderjylland.

Erfaringerne fra Perioden 1914—15 gik ud paa, at visse uheldige disciplinære Forhold maatte føres tilbage til for stærk Anvendelse af Mandskabet til Vagt og Arbejde.

Det vil ses, at man i 1939—40 raadede over langt mindre Hovedkampstyrker end i 1914—15.

Derfor traf Generalkommandoen i September 1939 Beslutning om at holde Styrken saa samlet som muligt og ikke sprede den, hvorved man vilde være ude af Stand til at gennemføre Uddannelsen i Afdelingsforbindelse og med Styrker af flere Vaaben, ligesom man vilde blive svag overalt. Den, der vil sikre alt, sikrer som bekendt intet.

Efterhaanden som Styrken formindskedes, var der endnu mindre Grund til at fravige dette Princip.

Efter Aftale med Ministeriet har Generalkommandoen udtaget efternævnte Bilag:

Afskrift af Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 5200/7435 af 5. November 1940 til Ministeriet for offentlige Arbejder og

Ekstrakt-Afskrift af Generalauditørens Erklæring H. 907 af 2. Oktober 1940.*)

København, den 10. Februar 1941.

W. W. Prior.

*) samt Afskrifterne af Ob. Harrels Skr. af 16. Maj og 10. Juni 1940.

163.

CHEFEN FOR GENERALKOMMANDOEN

Kobenhavn Ø., den 8. Januar 1941.

Fortroligt K. p. 15.

Til Krigsministeriet.

I Militært Tidsskrift Nr. 1/1941 har Oberst V. O. Harrel, Chef for 5. Regiment, i et Indlæg om frivillige Korps fremsat følgende Udtalelse:

„Iøvrigt maa man undres over, at en saadan Insinuation i 1940 udgaar fra et Skrivebord i Generalstaben — det var, som bekendt, „de menige, Sergenterne og Løjtnanterne" og ikke, som ligeledes bekendt, Generalstaben, der den 9. April frelste den danske Soldats Ære, og det var — som det ogsaa forudsættes Kaptajnløjtnanten bekendt — som „menige, Sergenter og Løjtnanter", at de frivillige Korps' Medlemmer ønskede at fylde en Plads, naar Danmark blev overfaldet, og derfor selv søgte den Uddannelse, Hæren ikke gav dem."

Idet jeg henviser til tidligere Korrespondance vedrørende Oberst Harrels Angreb paa Generalstaben, skal jeg udtale, at Disciplinen i Hæren ikke taaler, at en Regimentschef offentligt fremsætter en Udtalelse som foranstaaende, der af hele Befalingskorpset nødvendigvis maa opfattes som en ærekrænkende Insinuation mod Chefen for Generalstaben og dennes Personel og dermed ogsaa mod Chefen for Generalkommandoen.

Jeg skal derfor i Tilslutning til min Skrivelse Fortroligt K. p. 121 af 8. August 1940 indstille, at det tjenstlige Forhold mellem Obersten og undertegnede snarest bringes til Ophør.

W. W. Prior.

164.

KRIGSMINISTERIET

København, den 8. Januar 1941.

Fortroligt.

Til Chefen for 5. Regiment.

Af de for Krigsministeriet foreliggende Oplysninger vedrørende det af Chefen for Generalkommandoen arrangerede Møde den 15. Maj 1940 i Næstved fremgaar — udover det i Deres Skrivelse af 10. Juni 1940 anførte —, at Hr. Obersten i en yderst ophidset og ubehersket Tone, der var præget af alt andet end Respekt, ved nævnte Møde har udtalt følgende: „Det kan godt være, at Hæren er gaaet ud af det med uplettet Ære, men det er Hærens Ledelse ikke", og at De senere har udtalt: „Dette var ikke sket, hvis General With eller General Jacobsen havde været kommanderende General", samt: „Rygtet siger, at Deres Ekscellence har ansøgt om Afsked, men at Kongen har nægtet den. Men nu er der gaaet 6 Uger, og Deres Ekscellence sidder endnu."

Ved at gøre Hr. Obersten bekendt med ovenstaaende skal man herved anmode Dem om at udtale, hvorvidt dette maatte være i Overensstemmelse med deres Erindring om det ved Mødet passerede.

S. Brorsen.

165.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 29. Januar 1941.

Fortroligt.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Ordre i Ministeriets Skrivelse A. 5447/1940—71 af 8. Januar 1941 skal jeg indberette:

I Tiden 9. April—15. Maj 1940 har jeg 3 Gange været i Forbindelse med Chefen for Generalkommandoen i det omhandlede Forhold.

1) Den 28. eller 29. April, da Chefen for 7. Bataillon blev begravet i Hellerup. Paa Vejen fra Kirken til Kirkegaarden kom General Prior hen til mig og spurgte, hvorledes det gik ved Regimentet. Jeg gav overfor Generalen Udtryk for Befalingsmændenes Fortvivlelse og Sorg og henstillede indtrængende, at der fremkom en Redegørelse, der kunde sprede noget af det Mørke, der — for Hærens Vedkommende — laa over Begivenhederne den 8. og 9. April. Af Forhold, som det særlig gjaldt om at faa oplyst, nævnede jeg blandt andet Statsministerens Udtalelse af 12. April: „ der er ikke i den Henseende Grund til Bebrejdelse overfor den danske Militærmagt", Ord der havde vakt den største Uhyggefølelse blandt Befalingsmændene, idet de i en under denne Form afgivet Erklæring maatte formodes at betyde, at der i andre Henseender (altsaa bortset fra Kampene mod selve den fjendtlige Indrykning i Landet) var alvorlige Bebrejdelser at rette mod „den danske Militærmagt", hvilket vel saa i denne Forbindelse kun kunde være Hærens eller Flaadens Ledelse eller en høj Myndighed indenfor et af Værnene.

(I. P. Nielsens Artikel af omkring 27. April var mig, saavidt jeg husker, ikke bekendt den Gang, ellers vilde jeg sikkert have berørt den).

Endvidere paapegede jeg Nødvendigheden af, at Befalingsmændene fik Oplysning om, hvilke Efterretninger Hærledelsen havde fra Regeringen den 8. April Eftermiddag, der kunde faa den (Hærledelsen) til at formindske Beredskabet, saaledes som det skete, saa at i hvert Fald den sjællandske Styrke blev sat ganske ude af Stand til med rimeligt Varsel at samle og yde Modstand og derved sikre Mobilisering og skabe Tid og Rum for Hærledelsen og Regeringen, uden hvilke en Mobilisering ikke kunde finde Sted.

Yderligere sagde jeg Generalen, at det var uomgængeligt nødvendigt, at Befalingsmændene fik at vide, hvorfor Efterretningerne om Fjendens Indrykning over Grænsen, hans Landgang paa Sjælland og Falster og hans Fremrykning gennem Falster ikke uopholdeligt blev meddelt Tropperne fra Hærens Ledelse, men at vi overhovedet ingen Meddelelse fik fra oven og egentlig kun ved et Tilfælde — og en enkelt brav dansk Mands Følelse af, hvad der var hans Pligt — undgik at blive taget saa at sige paa Sengen.

Udover disse tre Hovedpunkter fremhævede jeg, som det var min Pligt og Ret som Regimentschef — og endda særlig spurgt — det vigtige i, at der netop i denne Situation vistes psykologisk Forstaaelse fra Hærledelsens Side, og nævnede et enkelt Eksempel paa det modsatte, og jeg gjorde min Henvendelse saa indtrængende som muligt.

Jeg var flere Gange under Samtalen stærkt bevæget — det var en af mine nærmeste Medarbejdere, der blev begravet, det var første Gang, jeg siden 9. April havde haft Lejlighed til at tale med nogen Kammerat udenfor min Garnisonsby, hvor jeg under de vanskeligste og tildels mest ydmygende Forhold havde arbejdet og været den, der maatte holde

Modet oppe og Bitterheden nede hos mine undergivne, og endelig var jeg rystet over fra københavnske Kammerater, der var hurtigere og bedre underrettede end vi i Provinsen, samme Dag at have hørt, at Hærledelsen fra 8. April Aften fuldstændig havde lagt Hænderne i Skødet, begge Generalerne var taget hjem — Generalstabschefen endog udenfor Byen — i Generalstaben var kun efterladt en ung vagthavende Officer, der ikke kunde foretage nogetsomhelst andet end modtage og videresende Meldinger, der var intetsomhelst særligt foretaget for at sikre sig Efterretninger fra Kysten, og om Morgenen, da Fjenden gik ind i Landet, havde der hersket den mest fuldstændige Passivitet fra Hærledelsens Side. General Prior havde ganske undladt (eller glemt) at alarmere Tropperne — endog dem i Kastellet — og General Gørtz var jo i Klampenborg og syntes at have været uden Efterretninger, i hvert Fald havde han intet foretaget sig for at bringe dem videre til Sjællandske Division, Faksegruppen, Københavns Besætning eller Tropperne i Holbæk, Roskilde, Nordsjælland eller Helsingør. Paa Vejen til Generalstaben var han blevet anholdt af tyske Patrouiller.

Endnu vidste jeg ikke, hvor meget af dette der var sandt, men Stemningen var overordentlig bitter, ophidset og harmfuld mod de to Generaler, der saa ganske havde svigtet, mest maaske mod General Gørtz, hvem Forventningerne havde været størst til, selv om den oprindelige meget store Tillid, Hæren nærede til Generalen, siden September var blevet rokket ved de stærkt kritiserede Ombytninger og Sammenblandinger af Underafdelinger, Befalingsmænd og Mandskab, der ganske havde brudt Sammenhængen i Afdelingerne og stærkt formindsket Resultatet af de 7 Maaneders Uddannelse. General Prior havde man nærmest Medlidenhed med, fordi han som den verdensfjerne Videnskabsmand var blevet stillet paa den Post i en saa skæbnesvanger Tid.

Trods min Bevægelse ved jeg bestemt, at jeg under hele min Samtale med General Prior bevarede den største Respekt, netop fordi jeg ikke havde kunnet kontrolere de modtagne Efterretninger, og jeg gjorde endda det, at jeg udtrykkelig udtalte, at han ikke maatte misforstaa mine Spørgsmaal og Henvendelser, jeg havde, som han formentlig vidste, saalænge jeg havde kendt ham — 37 Aar, — altid haft den største personlige Agtelse for ham. Generalen forsikrede mig da ogsaa om, at han forstod mig fuldt ud. Han svarede mig intet paa mine Spørgsmaal, men det ventede jeg heller ikke, Svarene maatte vel forberedes, og Tiden tillod det ikke. Generalen sagde derimod, at han en af Dagene agtede at samle Generalerne og give dem visse Oplysninger. Jeg sagde hertil, at dette sikkert ikke var tilstrækkeligt, det var afgjort nødvendigt, at Geleddets Befalingsmænd fik Besked.

2) Da der ikke i de nærmeste Dage hørtes noget om paatænkt Orientering fra Hærens Ledelse til Befalingsmændene, men derimod begyndte at gaa Rygter om et Møde med Generalerne, der skulde have haft et meget utilfredsstillende Forløb, skrev jeg den 3. Maj til General Prior, som vedlagte Afskrift viser.*)

Som det vil ses af Afskriften, indeholder Skrivelsen ikke et krænkende eller respektløst Ord overfor Generalen. Den indeholder visse Fejl — min Antagelse af at Regeringen den 8. April havde vildledt Hærledelsen — dem beklager jeg, men det viser jo netop, at jeg endnu paa dette Tidspunkt ikke kunde tro, at det kunde være Hærledelsen, der den 8. April med fuldt Overlæg havde undladt at give os Besked om Situationen — Fjenden lige uden for vor Dør — og dermed vildledt os, da den den 8. April om Eftermiddagen formindskede Beredskabet.

Min Henvendelse forekommer mig endnu i Dag et Bevis paa min Tillid til General Priors Retsindighed og Vilje til at give os den Oplysning, vi havde Krav paa, og som var nødvendig for os. Jeg ved da ogsaa, at Sjællandske Division har fremsendt Skrivelsen med en Udtalelse, der tiltræder min Fremhæven af Nødvendigheden af, at Befalingsmændene fik Besked.

Paa Skrivelsen kom intet Svar. Derimod strømmede det nu ind til os med Efterretninger fra Kammerat til Kammerat om Kampene i Sønderjylland, om Forholdene dèr den 8. April og Natten 8.—9. April, om Begivenhederne i København den 8. April, Natten 8.—9. April og den 9. April, og vor Fortvivlelse, vor Skamfølelse og vor Uhyggefølelse overfor, hvad der var gjort, og hvad der var forsømt, voksede fra Dag til Dag, og fra den ene efter den anden blev der givet Udtryk for Overbevisningen om, at Hærledelsen ikke havde vist sig sin Opgave voksen før og paa selve Dagen, og at den Ledelse — hvis Hæren skulde genopbygges — i hvert Fald ikke kunde gøre det.

---

*) A. nr. 130.

Efterhaanden bredte der sig ogsaa Meddelelser om, at Generalerne paa det tidligere nævnte Møde skulde have været meget utilfredse med de af General Prior givne Oplysninger, og ikke have været villige til at bringe dem videre.

At der ogsaa bredte sig en Opfattelse af, at Regeringen allerede før den 9. April havde bestemt, at der ikke skulde gøres Modstand mod det fjendtlige Indfald i Landet, der i hvert Fald fra den 6.—7. April maatte være klart for „de indviede" var forestaaende — og fra 8. April umiddelbart forestaaende, en Opfattelse der bestyrkedes af, hvad der blev bekendt om Ordren til Grænsegendarmeriet og om Jernbanernes og Politiets Forhold, er almindelig bekendt. Om saa denne Opfattelse er rigtig eller ej, skal jeg ikke komme ind paa, det maa kommende Tider bringe Klarhed over.

3) Endelig kom saa Mødet i Næstved den 15. Maj. I Modsætning til hvad Tilfældet var forud for mine to før nævnte Henvendelser til General Prior, gik jeg til dette Møde uden Tro paa, at Generalen vilde eller kunde besvare de rejste Spørgsmaal — og andre, der i Mellemtiden var dukket op — tilfredsstillende, og jeg var derfor bestemt paa, hvis dette viste sig at slaa til, at gøre Generalen bekendt med den hos Hærens Befalingsmænd herskende Mangel paa Tillid til ham og General Gørtz og opfordre dem til at give Plads for andre Mænd, der med større Udsigt til Held kunde arbejde for Hærens og Landets Fremtid.

Jeg har tidligere — i min Skrivelse af 10. Juni 1940 — gjort Rede for, hvorfor netop jeg følte mig forpligtet til dette alvorlige Skridt, men jeg ønsker nu, da Sagen synes at skulle drejes hen til en blot og bar Respektforseelse, at pege paa, at der i selve Henvendelsen ligger et vist Udtryk for Respekt — var det en Mand, hvis Karakter jeg ikke havde Respekt for, vilde jeg selvsagt have anset det for unyttigt at foretage en saadan Henvendelse. Med General Prior var Sagen derimod en anden, dels paa Grund af den Respekt, jeg havde for hans Karakter, og dels fordi jeg maatte formode, at han netop ansaa Tilliden hos undergivne for en Betingelse for at kunne staa i Spidsen for Hæren.

Denne Formodning støttede jeg blandt andet paa Udtalelser i en Rapport fra Generalen om en Tjenesterejse til Finland i 1939, hvor det gjorde Indtryk paa mig, at Generalen netop fremhævede den Tillid, Marskal Mannerheim nød i Nationen og Hæren, som en særlig Styrke. — Jeg har desværre ikke siden kunnet faa Rapporten tillaans og er derfor afskaaret fra at citere den, jeg tror dog, at mit Indtryk er rigtigt, i hvert Fald er det blandt andet ud fra det Indtryk af General Priors Opfattelse af Værdien af Tillid til Føreren, at min Henvendelse skete.

De Spørgsmaal, der blev stillet, var i alt væsentligt de samme, som tidligere nævnt i Samtalen af 28. April og Skrivelsen af 3. Maj, suppleret med nogle Ønsker om Oplysning af Hærledelsens Krav til Ministeriet efter Begivenhederne Syd for Grænsen 8. Januar og Rigsdagsbeslutningen af 19. Januar.

Hele første Del af Mødet optoges — som tidligere indberettet — af Generalens meget lange Redegørelse for Kampene i Sønderjylland (der saa at sige alt var os bekendt) og om Forslag til og Forhandlinger med Regeringen forud for 9. April. Da Generalen var færdig, stillede jeg, som anført, de tidligere nævnte Spørgsmaal.

Generalen besvarede ikke Spørgsmaalet om, hvad Statsministeren havde ment med sin citerede Udtalelse af 13. April, og Spørgsmaalet om Grunden til, at vi ikke fik Underretning om, at Fjenden var gaaet over Grænsen, og var gaaet i Land flere Steder, blev heller ikke besvaret. Paa Spørgsmaalene om Grunden til, at det af Hærledelsen var forbudt at give Tropperne, og specielt mig som Chef for Faksegruppen (største Delen af den sjællandske Styrke), Underretning om Situationen, der bevirkede Alarmeringen den 8. April, og Spørgsmaalet om Grunden til, at vi ikke fik Efterretning om Fjendens Landgang i Gedser og Korsør 40—50 km gennem dansk Land, svarede Generalen, men Svarene var, som af mig tidligere bevist (og for det enes Vedkommende bekræftet af General Prior den næste Dag), ikke rigtige. Dermed være ikke sagt, at jeg skulde tro, at Generalen ikke mente at tale Sandhed — det tvivler jeg intet Øjeblik paa —, og var Spørgsmaalene kommet overraskende, var der intet at sige til, at Generalen ikke kunde besvare dem, eller besvare dem rigtigt, men dette var saa langt fra Tilfældet, at Generalen 28. April var stillet overfor dem første Gang, havde faaet dem stillet 3. Maj skriftligt og derefter havde udarbejdet en lang Redegørelse — først til Generalerne, der ikke havde fundet den egnet til at bringe videre, derefter i omarbejdet Form til Regimentscheferne. Man maatte derfor være berettiget til at gaa ud fra, at de Svar, Generalen gav, burde være rigtige, og maaske ogsaa til at vente, at de øvrige vigtige Spørgsmaal blev besvarede.

Jeg skal bestemt hævde, at jeg under hele første Del af Mødet, og medens jeg redegjorde for, hvorfor jeg paany maatte stille de ikke besvarede Spørgsmaal, var pinligt høflig og korrekt overfor Generalen, men jeg skal være villig til at indrømme, at efterhaanden som Generalen gik udenom de stillede Spørgsmaal eller besvarede dem med urigtige Oplysninger, brød den Sorg, Beskæmmelse og Harme, der fyldte mit, som næsten alle andre Befalingsmænds Sind, igennem til Overfladen, og efterhaanden som det gik op for mig under den meget lange Samtale, at den Angst var begrundet, vi i den seneste Tid havde følt for, at ogsaa vore egne havde svigtet os — ikke af Mangel paa god Vilje, men af Mangel paa Evne til at gøre Fyldest dèr, hvor de var sat, af Mangel paa Evne til at bedømme Situationen og til at handle rigtigt under den —, da gav denne Sorg, Beskæmmelse og Harme sig Udslag, saaledes at jeg ikke skal nægte, at jeg ikke under den sidste Del af Mødet har overholdt de gældende Bestemmelser om formel Respekt overfor en Foresat. Jeg benytter med Vilje Ordet „harmfuld" i Stedet for „ophidset" og „ubehersket", idet jeg intet Øjeblik havde tabt Selvbeherskelsen.

Jeg skal dog gentage, hvad jeg tidligere har indberettet, at jeg henset til Situationens Alvor — ikke alene i det Øjeblik eller den Dag, men i hele Tiden — regnede med at tale som Mand til Mand mere end som Undergiven til Foresat, og jeg skal anføre, at Generalen vel maa siges at have bestyrket denne Opfattelse ved ikke et Øjeblik under Samtalen at være fremkommet med blot den mindste Ytring for at paatale min Tone eller mine Udtalelser (udover at han en Gang sagde, at jeg ikke havde Lov at sige, at vi var blevet vildledt) — var det sket, var jeg øjeblikkelig blevet iskold igen, og Resten af mine Udtalelser vilde være fremkommet i den køligst mulige Tone. I og for sig maa man være berettiget til at vente, at en Chef i hvert Fald gør Forsøg paa at beherske en saadan Situation, hvis han føler sig eller sin Stilling krænket i en saadan Grad, at han finder Anledning til at føre Klage over Overtrædelse af Respektpligten, og jeg skal gentage, at et saadant Forsøg øjeblikkelig vilde have ført til et Resultat. Naar jeg fremsætter denne Udtalelse, skal jeg tilføje, at jeg aldrig selv kunde tænke mig at lade en undergiven fortsætte med det, jeg betragtede som en Forløbelse af ham, uden øjeblikkelig at bremse ham.

Jeg skal ikke benægte at have fremsat de citerede Udtalelser som Hærens Befalingsmænds Opfattelse: „det kan godt være, at Hæren er gaaet ud af det med uplettet Ære, men det er Hærens Ledelse ikke" og „dette var ikke sket, hvis General With eller General Jacobsen havde været kommanderende General" samt „Rygtet siger, at Deres Excellence har ansøgt om Afsked, men at Kongen har nægtet den. Men nu er der gaaet 6 Uger, og Deres Excellence sidder endnu."

Jeg skal behandle disse Citater hver for sig, idet jeg først skal protestere, hvis man, hvad jeg mener at have mærket Tegn paa, vil gøre den Opfattelse gældende, at det, jeg fremsatte den Dag, kun er min — eller en lille Kreds' — Opfattelse, som man derfor ikke behøver at tillægge Betydning, og som jeg af samme Grund har været uberettiget til at fremsætte. Saaledes er Forholdet ikke, men Beviset vil selvsagt nu være vanskeligt at føre, fordi Ministeriet allerede den 1. Juni paalagde mig absolut Tavshed om Sagen.

Et vist Bevis er dog, at Generalerne den 30. April har fundet General Priors Redegørelse ufyldestgørende og derfor nægtet at bringe den ud til deres undergivne, og at det samme er Tilfældet med et meget stort Flertal, den — i omarbejdet Form — blev givet til i Dagene omkring 15. Maj. Fra Mødet i København skriver en af Deltagerne „Generalens ..... og Fremstilling gjorde et forstemmende Indtryk", og de tilstedeværende Chefer vilde ikke bringe den videre.

At Befalingsmændene mener, at Hærledelsen ikke er gaaet ud af dette med uplettet Ære, er ganske uimodsigeligt. Hvorledes skulde man mene anderledes om en Hærledelse, der 1) efter Rigsdags- og Regeringsbeslutningen af 19. Januar om, at Landet skal forsvares, og efter Begivenhederne Syd for Grænsen den 8. Januar, skønt den maa vide, at et Forsvar ikke kan præsteres med de til Raadighed værende Styrker, ikke formaar at begrunde sine Krav om en Forøgelse af Styrkerne og Ændringer i disses Vilkaar, saaledes at der sker den ringeste Forbedring, og som saa til Trods for sin Indsigt i disse Forhold paatager sig Medansvaret ved at blive siddende, som 2) heller ikke, da Situationen tilspidsedes til det yderste den 6. og 7. April, formaar at sætte det ringeste igennem hos Regeringen, end ikke af militærteknisk Art, som dog Hærledelsen alene og ikke Regeringen havde Forstand paa, men alligevel vedbliver at tage sin Del af Ansvaret, samt 3) den 8. April positivt forhindrer, at Troppeførerne paa Sjælland faar Efterretningerne om Forholdet Syd for Grænsen, samt 4) direkte vildleder disse Tropper ved om Eftermiddagen at formindske Beredskabet — endda under en teknisk ikke dækkende Etiket — samt 5) selv

under den mest tilspidsende Situation, som overhovedet kan tænkes, ikke raader Bod paa sin Forsømmelse af at sørge for kyndig Observation eller Bevogtning og effektivt virkende Forbindelse med saadan Observation og Bevogtning i de Havne, Fjenden kunde sejle lige ind i, samt 6) end ikke har truffet saadanne Foranstaltninger, at Fjenden ikke kan køre 40—50 km gennem dansk Land, uden at Melding indgaar til Tropperne eller til Hærledelsen selv, samt 7) ganske at have undladt at sikre sig Samarbejde med Politiet (jfr. Politimesteren i Vordingborg) eller Statsbanerne (jfr. Togkontoret) med Hensyn til Efterretninger om Fjenden (Tjenestereglementet Punkt 130), ja, 8) end ikke at være kommen i Tanke om Nytten heraf, da Fjenden praktisk talt stod uden for Danmarks Døre, (man sammenligne hermed Generalstaben af 1914—18, dens Efterretningsorganisation var med Rette berømt, og det er jo ikke fordi Generalstaben af 1940 savner Folk, der kan gøre Arbejdet, den til Jylland udsendte Efterretningsofficers glimrende Arbejde er højt vurderet og beundret i Hæren, det er kun Ledelsen, der ikke har brugt de Kræfter, den raader over. Vel vides det, at der fra udenrigsministeriel Side var lagt Hindringer i Vejen for Efterretningstjenesten i Udlandet, men i vort eget Land kunde den vel uden Vanskelighed have været i Orden, saa den kunde virke med Sikkerhed), samt 9) ganske at have undladt at drage Lære af Begivenhederne i Polen i Efteraaret 1939 om Tysklands Metoder, naar det slaar til, men stadig luller sig til Ro i Forvisningen om, at der nok vil blive et „om end kortvarigt Ultimatum" (Generalkommandoens Redegørelse I, Pag. 13*)), samt 10) synes at have fundet det nødvendigt, at begge de ansvarlige Personer Natten mellem 8.—9. April, den Nat, da i hvert Fald enhver maatte vide, at Fædrelandet var i den yderste Fare, sov hjemme i deres Senge, Chefen for Generalstaben endda adskillige Kilometer fra Byen (og uden at nogen af dem havde saa meget som en Adjutant hos sig, som kunde sætte deres eventuelle Beslutninger i Værk), saa at kun en ung Officer var til Stede i Generalstaben, naar Begivenhederne maatte begynde at rulle, som 11) end ikke, da Fjenden var faldet ind i Landet, gav Underretning til Tropperne (General Prior faar efter Generalkommandoens Redegørelse Kl. 4.30 Melding om tysk Landgang paa Fyen og siger til Direktøren i Ministeriet „saa maa vi mobilisere", men ikke før kl. 5.10 — altsaa 40 Minutter senere — træffer Generalen den første Foranstaltning til at underrette Tropperne. Paa 40 Minutter sker der meget den Dag!

Chefen for Generalstaben, der efter samme Redegørelse „blev holdt underrettet" om de til Generalstabens Efterretningssektion indløbne Meldinger, kan ikke ses at have ladet disse gaa videre til nogen, som 12) stadig ikke gav en eneste Ordre ud af dem, man dog maa formode var planlagt, før Generalerne Prior og Gørtz gik i Seng den 8. om Aftenen, for det Tilfælde — som da ogsaa maa have været i deres Tanker — at Fjenden ikke handlede helt, som de tiltroede ham, d. v. s. gav Varsel om, at nu kom han snart, o. s. v.

Mener man virkelig, at en Hærledelse, der viser saadan Svaghed, saadan Mangel paa Forudseenhed, saadan Mangel paa Evne til at kunne skønne rigtigt og saadan Mangel paa Evne til at kunne handle i en uforudset Situation, blandt Hærens Befalingsmænd stadig kan anses for at have sin Ære som Hærledelse (naturligvis ikke sin borgerlige Ære) uplettet?

Og Troen paa, at det ikke var gaaet saadan, hvis General With eller General Jacobsen havde været kommanderende General, den kan næppe nogen tage fra de meget talrige Befalingsmænd, der, ud fra deres Kendskab til disse to Generalers Evne til at beherske enhver Situation og forudse Begivenhedernes logiske Følgeorden, og til deres Ubøjelighed og Fasthed, naar det gælder Ting af vital Interesse, har den — og det er vi som sagt mange, der har.

Der ligger heri ikke nogen Kritik af noget, som General Prior selv er Herre over. Generalen har gennem mange Aar været højt agtet og respekteret som Videnskabsmand — hans Belæsthed og Hukommelse om militære Emner er legendarisk og har givet ham Ry som en Slags militær Encyclopædi — været en anset Lærer og beundret for sin Evne til at gøre Øvelser, hvor han selv havde lagt Grundlaget for begge Partier, belærende og instruktive for Deltagerne, at han tillige har været anset for en meget verdensfjern Videnskabsmand uden megen Forstaaelse af Foreteelser uden for Krigsvidenskabens Rammer og uden megen Kontakt med det praktiske Liv og de Krav, det nu en Gang stiller om Kendskab til mangt og meget, ikke mindst til dem, der er i virkeligt ledende Stillinger, er lige saa uimodsigeligt, men ikke fornærmende. Begivenhederne fra Januar til April 1940 har ikke givet denne Opfattelse Uret, og det er derfor forklarligt, at Hærens Befalingsmænd i stort Tal har den citerede Anskuelse.

*) Jfr. A. 367.

Med Hensyn til det 3. Citat, erindrer jeg ikke Ordlyden nu 7 Maaneder senere, jeg skal derfor ikke benægte dets Korrekthed, dog mener jeg, at der i Citatet mangler „den 8. April" efter „Afsked". Samtalen var som anført meget lang og kom ind paa mange Spørgsmaal. Jeg ved, at den blandt andet handlede om Befalingsmændenes Mangel paa Forstaaelse af, at Generalen, da han stadig ikke kunde faa det ringeste af sine Forslag gennemført, blev siddende og dermed paatog sig Medansvaret for de Forhold, der med logisk Selvfølgelighed maatte føre til en fjendtlig Invasion, saasnart Isen gik af Vandet.

Herunder faldt Udtalelsen, idet det var sagt os, at Generalen den 8. April havde ønsket at træde tilbage, men var blevet efter H. M. Kongens Henstilling.

Generalen hverken bekræftede eller afkræftede dette.

Hvis det nu var rigtigt, at Generalen den 8. April efter en klar Fremstilling for Hans Majestæt af Landets militære Situation — Fjenden uden for Døren, Falsters og Sjællands Vestkyst isfri, de faatallige Tropper forkert anbragt, Regeringens Forbud mod at flytte dem o. s. v. — havde forlangt sin Afsked, men H. M. Kongen havde ønsket hans Forbliven, forstod enhver Befalingsmand, at Generalen blev — H. M. Kongens Ønske er Lov for os —, men det involverer ikke, at Befalingsmændene ogsaa forstod, at Generalen var bleven siddende efter 9. April, der var dog en Gang en dansk Mand, der hed Monrad, han tog Konsekvenserne af, at han ikke slog til i en ulykkelig Situation for vort Fædreland.

Jeg kan i Dag ikke sige andet, end saaledes maa Udtalelsen logisk været faldet og forstaas — vil man derimod i den lægge blot den ringeste Grad af Kritik af H. M. Kongen, protesterer jeg paa det skarpeste —, jeg er og har altid været en kongetro Mand, jeg har den dybeste Respekt for Hans Majestæts Evne til ved enhver Lejlighed — selv den vanskeligste og tungeste — at fatte den rigtige Beslutning, og jeg anser Haabet om Danmarks Frihed i Fremtiden for næsten udelukkende at bero paa vor Konge og den Tillid, han har i sit Folk.

Iøvrigt skal jeg om Spørgsmaalet, Medansvaret ved at blive siddende — Pligt til at gaa, kort fremføre, at jeg, og formentlig det store Flertal af Hærens Befalingsmænd, er af den Anskuelse, at en hvilken som helst Embedsmand, ministeriel eller andetsteds virkende, ikke har noget som helst Ansvar, naar han følger de af vedkommende Minister givne Ordrer eller Anvisninger i Henhold til de gældende Love, men at Forholdet for den kommanderende General er et andet, henset til hans specielle Ansvar under det for Landet mest skæbnesvangre Forhold — en Krig, og at han derfor ikke uden at paatage sig et Medansvar kan blive siddende i sin Stilling, specielt under særligt truende Forhold. Det er Regeringen, der har Ansvaret for Beslutningen om, hvorvidt der skal kæmpes, men det er Hærens Ledelse, der har Ansvaret for, at der kan kæmpes.

Jeg har hermed efter bedste Evne besvaret de i Ministeriets Skrivelse stillede Spørgsmaal og — i Forbindelse med mine tidligere Erklæringer — givet Baggrunden og Begrundelsen for det, der foregik ved Mødet den 15. Maj 1940.

Jeg anmoder derefter om Tilladelse til at spørge, om ikke Sagens Behandling er noget usædvanlig.

Den 15. Maj 1940 giver jeg aabent og uforbeholdent Chefen for Generalkommandoen mundtlig Meddelelse om, at han og Generalstabschefen ikke længere har Befalingsmandskorpsets Tillid, og opfordrer ham til for Hærens og Landets Skyld at træde tilbage — da jeg kom tilbage til min Garnison, giver jeg, da jeg ikke vil handle bag hans Ryg — ligesaa aabent og uforbeholdent — Generalstabschefen skriftlig Meddelelse om, hvad jeg har sagt. Denne meddeler mig straks, at han har fremsendt mit Brev til Chefen for Generalkommandoen med Anmodning om retslig Undersøgelse af sit tjenstlige Forhold i Relation til det fremførte.

Chefen for Generalkommandoen ytrer under hele Mødet den 15. ikke det mindste om, at min Tone eller det fremførte efter hans Opfattelse strider mod Respektpligten.

Den 16. Maj giver Chefen for Generalkommandoen, efter Chefen for Sjællandske Divisions Forlangende, mig skriftlig Meddelelse om, at hans Besvarelse af et af mine vigtige Spørgsmaal var urigtig — heller ikke ved denne Lejlighed meddeler Generalen mig, at han nu har faaet denne Opfattelse, at jeg har overtraadt Respektpligten overfor ham, tværtimod, Brevet bærer Overskriften „Kære Oberst Harrel" og er undertegnet „med venlig Hilsen er jeg Deres hengivne" — maaske kun en Form, men dog ikke en Form, der kan give mig det Indtryk, at Generalen agter at melde mig ind for respektstridig Opførsel.

Den 1. Juni meddeler Ministeriet mig, at mit Brev af 16. Maj til Chefen for Generalstaben „af den kommanderende General er fremsendt til Ministeriet med Oplysning om,

at De den 15. Maj mundtligt har fremsat en ganske tilsvarende Henvendelse til ham. Generalen har ogsaa for sit Vedkommende fremsat Ønske om en retslig Klarlæggelse af sit Forhold."

Heller ikke heraf fremgaar, at Chefen for Generalkommandoen har klaget over min Tone eller over bestemte Udtalelser under Mødet.

Ved min den 10. Juni fremsendte Besvarelse er jeg derfor afskaaret fra at svare paa saadanne Sigtelser, idet jeg ikke kender dem, ja maaske er de end ikke fremsat den Gang.

Der gaar derefter 7 Maaneder, hvor jeg intet hører til Sagen, og saa meddeles det mig den 8. Januar 1941, at jeg nu sigtes for respektstridig Tone, og der fremføres 3 bestemte Ytringer, som jeg skal have fremsat den 15. Maj.

Som mangeaarig Rettergangschef er jeg selvfølgelig ikke ukendt med, at der under en Sags Behandling kan fremkomme Oplysninger, der kan inddrage nye Momenter i Sagen, men jeg har ikke været ude for, at en Befalingsmand, der rejser en Sag ved en Melding til en foresat Myndighed, ikke i denne Melding fremfører alle sine Klager, men Maaneder efter rejser nye, og det forekommer mig, at jeg derved stilles daarligere end nødvendig i Sagens Behandling, ogsaa derved, at der nu er gaaet saa lang Tid, at mundtlige Udtalelser vanskeligt kan huskes ordret og i deres Sammenhæng — navnlig det sidste er vigtigt i dette Tilfælde — og ved, at jeg ved denne Fremgangsmaade tvinges til idelige Gentagelser og Suppleringer, der kan virke trættende.

Yderligere er jeg ved Sagens Behandling tvunget til at lade mine Skrivelser fremtræde som en Art Procedure.

Jeg skal tilføje, at det kun med stor Vanskelighed er lykkedes mig at undgaa at tale om Sagen med Kammerater, ældre og yngre, der kender den. Gang paa Gang er Folk, der staar mig nærmere eller fjernere, kommet til mig for at spørge, hvorledes det gik med den. Jeg har hver Gang maattet svare, at det er mig forbudt at tale om Sagen, og at jeg hverken kunde bekræfte eller afkræfte, hvad de mente at vide om den. De har alle — med Undtagelse af en Stabsofficer i en ganske speciel Tjenestestilling, der sagde „har Du ikke været for haard ved Prior?" — stillet sig paa det Standpunkt, at de ingen Tillid havde til den nuværende Hærledelse og ikke ansaa den for at være i Stand til at bygge Hæren op paany, hvis Danmark igen bliver frit.

Men jeg skylder Sandheden at oplyse, at ikke alle har været enige om, at min Fremgangsmaade har været rigtig, idet mange har anset en skarpere Kurs for paakrævet — flere har sagt „det fører ikke til noget, det bryder de to Generaler sig ikke om, de bliver ganske rolig siddende." (Dette er jo dog ikke rigtigt, General Gørtz meddelte i Slutningen af Maj en Stabsofficer, at han erkender at have tabt, og at han har draget Konsekvenserne deraf og søgt sin Afsked — at det saa ikke er lykkedes for Generalen at motivere Ansøgningen, saa den blev bevilget, er en anden Sag). Adskillige har ment, at Hærens Befalingsmænd skulde gaa samme Vej som Flaadens, da de ikke længere vilde tjene under Admiral Rechnitzer — henvende sig samlede om ellers at ville søge deres Afsked — jeg har nægtet at medvirke hertil, fordi jeg ikke vilde være Leder af noget Oprør og iøvrigt ogsaa maatte anse Tiden for forpasset. Andre har ment, at jeg i Stedet for en Henvendelse til de to Generaler burde have fremsendt en Klage over, at jeg som Chef for Faksegruppen ikke var blevet underrettet om Situationen Syd for Grænsen den 8. April og om Fjendens Indtrængen i Landet den 9. April.

Jeg skal her pege paa, at den Oplysning, der i Generalkommandoens Redegørelse for Begivenhederne, tilstillet med G. O. 91/744 af 20. Juni (altsaa den tredie omarbejdede Udgave af Redegørelsen) Pag. 14—15, gives om Faksegruppen*), ikke er nøjagtig. Der staar i min skriftlige Instruktion, at jeg, indtil andet befales, har Kommandoen over Gruppen, naar jeg har alarmeret den. Redegørelsens Unøjagtighed paa dette Punkt er ikke uden Betydning for den, der skal bedømme, om jeg skulde have Underretning om Situationen eller Melding om fjendtlig Landgang — hvis der kan herske nogen Tvivl herom.

Jeg har imidlertid levet over 40 Aar i Hæren uden at klage over nogen foresat og handlede den Gang ud fra min Samvittigheds Bud og efter min Tillid til, at de to Generaler, naar de lærte Hærens Mistillid at kende, vilde bidrage deres til, at Hæren igen kunde bygges op, ved at gaa deres Vej og give Plads for Mænd, som kan løfte denne Byrde.

Paa den anden Side kan Generalerne naturligvis sige: vi tror ikke paa, at vi ingen Tillid nyder hos vore Folk, og dette vilde ogsaa være ganske uberettiget, for vi har klaret Forholdene før 9. April udmærket, og vi gjorde en god Indsats den Dag, vi havde lagt alt

*) Jfr. bet. I A. 70.

til Rette, vi var, hvor vi skulde være, havde de fornødne Hjælpere hos os og foretog det, der skulde foretages, i rette Tid.

Hærens Befalingsmænd deler ikke den Opfattelse, og Krigsministeriet har i to Skrivelser udtalt:

1) „Garnisonskommandanten i Vordingborg, Oberst V. O. Harrel, har med Rette følt sig forbavset over, at en Styrke af fremmede Tropper har kunnet gaa i Land i Gedser og derfra køre ad Landevejen til Vordingborg, uden at han som den Landgangsstedet nærmeste militære Chef fik nogen som helst Underretning derom", og

2) „man forbeholder sig dog eventuelt senere at vende tilbage til Spørgsmaalet om, hvorvidt der i Instrukserne (Instrukserne til Jernbanetjenestemænd) bør optages Bestemmelser om Meddelelse af Underretning til de stedlige militære Myndigheder."

Af disse to Udtalelser synes at fremgaa, at Ministeriet ikke er tilfreds med de af de to Generaler trufne Forberedelser og Dispositioner, og endelig synes Opfattelsen uden for Hæren heller ikke at være saadan, derpaa tyder Statsministerens Udtalelse — „den Henseende" — af 14. April 1940, derpaa tyder I. P. Nielsens Artikel af ca. 27. April 1940, og derpaa tyder — endnu uhyggeligere — forhenværende Forsvarsminister Alsing Andersens Udtalelse af 4. Oktober 1940 om „Ansvaret for den 9. April".

I Hæren er Tilliden til, at den nuværende Ledelse vil kunne finde de rette Veje frem, ikke steget siden Foraaret 1940, men det betragter jeg mig som afskaaret fra at motivere, idet det formentlig vil blive betragtet som Kritik af Foresatte. Et Forhold er dog ikke militært og kan derfor maaske nævnes: Den 29. Juli 1940 orienterede Chefen for Generalkommandoen samtlige faste Officerer ved fortrolig Skrivelse G. O. 35 g/835 til Regimentschefer m. fl. om sin under 27. Juli 1940 foretagne Henvendelse til Forsvarsministeren*).

Denne Henvendelses sidste Punkt, der var en Fordring om Adgang for Hærens og Søværnets Chefer til Statsraad og Ministerraad i visse Tilfælde eller om Ret for disse Chefer til at besætte Posten som Forsvarsminister, forøgede ikke Befalingsmændenes Tillid til Hærledelsens Realitetssans eller Kendskab til Landets Love, bl. a. Grundloven, og de mange, der forstod, at den ikke kunde føre til noget, fandt derfor netop denne Henvendelses ultimative Form uheldig.

Selv om min Henvendelse til de to Generaler ikke har ført til noget Resultat, anser jeg den dog stadig for rigtig. Det maatte siges, og jeg var — af Grunde jeg tidligere har nævnt — en af de nærmeste til at sige det. Vil man saa bagatellisere Sagen ned til en Respektforseelse, maa jeg finde mig deri, i Kammeraternes og min egen Bevidsthed om Sagens Betydning og om mine Motivers Renhed.

Harrel.

Fortroligt P. Nr. 19.

Fremsendes af Chefen for Sjællandske Division.

Klampenborg, den 31. Januar 1941.

H. Rolsted.

*) Ber. VI A. 10.

166.

GENERALKOMMANDOEN

København Ø., den 17. Februar 1941.

Fortroligt K. p. 61.

Til Krigsministeriet.

Idet jeg hermed fremsender en Indberetning af 29. Januar 1941 fra Chefen for 5. Regiment i Henhold til Ministeriets Skrivelse Fortroligt A. 5447/1940-73 af 8. Januar 1941, skal jeg til Skrivelsen knytte følgende Bemærkninger:

I. Hovedsagen. Ministeriets Forespørgsel.

Jeg ønsker først og fremmest at slaa fast, at Oberst Harrel (Side 447) ikke bestrider Rigtigheden af de i Ministeriets ovennævnte Skrivelse citerede Udtalelser. Kun med Hensyn til sidstnævnte Citat er der en mindre Uoverensstemmelse, idet Obersten mener, at han efter „Afsked" har sagt „den 8. April" (Side 449).

Jeg er imidlertid ganske sikker paa, at Obersten ikke har sagt „den 8. April", og støtter mig herved baade paa mine personlige Optegnelser umiddelbart efter Mødet og paa min i Mødet deltagende Adjutants Erindring. Jeg har til Dato været af den faste Overbevisning, at Obersten sigtede til en Ansøgning efter den 9. April.

Jeg er iøvrigt ikke klar over, om Obersten mener, at jeg *efter* den 8. April ikke mere skulde tage Hensyn til Kongens Ønske om min Forbliven. Det synes saa (Side 449). I Virkeligheden har Kongen efter den 9. April udtalt Ønsket om min Forbliven.

Som det er Ministeriet bekendt, blev Værnscheferne den 8. April ikke kaldt til Kongens Raad, hvad jeg ofte senere har beklaget. Først Kl. 22.30 forelaa Regeringens definitive Afslag. Enhver vil kunne forstaa, at der ikke kunde være Tale om at søge Kongen Kl. 23 for at faa Regeringens Beslutning omstødt.

Langtfra at tilbagekalde sine ærekrænkende Udtalelser gentager og forstærker Oberst Harrel i den nu foreliggende Skrivelse sine Angreb paa Generalmajor Gørtz' og min Ære (Side 447—448), og hans Forsøg paa at skelne mellem borgerlig og en militær Ære gør efter min Opfattelse ikke Sagen bedre.

Endvidere viser Bemærkningen Side 446 „jeg maatte formode, at han netop ansaa Tilliden hos undergivne for en Betingelse for at kunne staa i Spidsen for Hæren", naar man sammenholder den med Oberstens Erklæring om, at Hærens Ledelse ikke besad denne Tillid, at det virkelig har været Oberstens Hensigt at tvinge mig ud af Hæren og dermed indføre et disciplinopløsende Princip i denne.

II. Oberst Harrels Beskyldninger.

Obersten gentager sine Beskyldninger fra Skrivelserne af 16. Maj og 10. Juni uden at underbygge dem bedre.

Det er saaledes urigtigt,

— at Mødet med Generalerne den 30. April 1940 havde et meget utilfredsstillende Forløb (Side 445), at Generalerne var meget utilfredse (Side 446), og at jeg havde udarbejdet en lang Redegørelse (Side 446), som Generalerne fandt ufyldestgørende og derfor undlod at lade gaa videre (Side 447).

Sandheden er den, at jeg forelagde en Udtalelse fra Forsvarsministeren, og

at en af Deltagerne uden at blive modsagt erklærede, at det ikke kunde nytte at gaa ud og meddele Tropperne den, da ingen troede paa Ministerens Ord. En Redegørelse for Begivenhederne før og i Løbet af den 9. April blev ikke givet.

— at der den 8. April kun var efterladt en ung Officer i Generalstaben (Side 445 og 448).

Generalkommandoens ældste Kaptajn, Chefen for Efterretningssektionen, var til Stede.

— at Generalmajor Gørtz har erkendt „at have tabt" og derfor søgt sin Afsked (Side 450).

Motiveringen var en helt anden.

— at Generalkommandoen 2 Gange har omarbejdet sin „Redegørelse" (Side 446 og 450).

Generalkommandoens „Oversigt over Begivenhederne" blev ikke omarbejdet. Det var forøvrigt ingen „Redegørelse".

Oberstens Beskrivelse af Samtalen under Begravelsen i Hellerup i April giver det Udseende af, at det var en undergiven, der „med den største Respekt" søgte Oplysninger (Side 444—445). Det er et forkert Billede. Obersten udtalte sig, medens vi fulgtes ad efter Kisten, i en opbragt og lidet respektfuld Tone om Generalkommandoens Dispositioner den 8.—9. April. Da han havde erklæret, at Generalstaben skulde passe paa, at den ikke kom i Modsætningsforhold til Tropperne, standsede jeg snarest muligt Samtalen.

Naar Obersten karakteriserer sin Optræden under Mødet i Næstved den 15. Maj som „harmfuld", maa jeg hævde, at jeg i mit Liv ikke har set noget mere ophidset Menneske — endda en af mine undergivne.

Jeg var kommet til Næstved for at hjælpe mine undergivne gennem den for os alle saa svære Tid, ikke for at staa Skoleret for dem, og Obersten havde ingen Ret til at forlange Oplysninger af mig.

Han har den 15. Maj ikke opfyldt de mest fundamentale Betingelser for at opkaste sig til Dommer, nemlig

— at man ikke selv er Parthaver i Sagen.

Det var Begivenhederne ved 5. Regiment den 8.—9. April, der dannede Hovedgrundlaget for Beskyldningerne.

— at Sagen er fuldt oplyst.

Først den 20. Juni forelaa Generalkommandoens officielle Oversigt over Begivenhederne. Den 8. August opdages en væsentlig Fejl i 5. Regiments Indberetning (jfr. Chefen for Generalkommandoens Paategning Fortroligt K. p. 122 af 8. August 1940).

— og at Følelsen ikke faar den dømmende til at miste sin Selvbeherskelse.

Oberstens 12 Beskyldninger (Side 447—448) er i alt væsentligt imødegaaet i Generalmajor Gørtz' og mine Bemærkninger i Skrivelsen af 22. Juli 1940, og jeg skal derfor her indskrænke mig til at fremsætte følgende (22. Juli henviser til min Skrivelse af 22. Juli):

ad 1—2. (Jfr. Side 449 om „Medansvar"). Udgjorde tidligere kun een Beskyldning. Se 22. Juli, I. a. 2., Side 364—365.

Situationen tilspidsedes ikke „til det yderste" den 6.—7. April.

Det er betegnende, at den Omstændighed, at Generalløjtnant With heller ikke som Chef for Generalkommandoen formaaede at opnaa noget og dog ønskede at forblive længst muligt i Stillingen, ikke forhindrer Obersten i at kalde ham fast og ubøjelig (Side 448).

For sit eget Vedkommende kalder han Truslen om Afsked for „et Oprør" (Side 450).

Sammenligningen med Monrad (Side 449) halter. Christian IX opfordrede Monrad til at gaa, Christian X har ønsket, at jeg skulde blive.

Jeg minder i hele denne Forbindelse om, at Ministeriets Afgørelse først forelaa den 8. April Kl. 22.30.

ad 3. Se 22. Juli, I. b., Side 365—366.

Beskyldningen gælder ikke Jylland—Fyen og de højere Myndigheder paa Sjælland.

ad 4. Se 22. Juli, I. b., Side 366—367.

ad 5. Se Generalmajor Gørtz' Indberetning af 9. Juli 1940*) (vedlagt 22. Juli) og 22. Juli, I. c., Side 367—370.

ad 6. Se 22. Juli, I. c., Side 367—370.

ad 7—8. Nye Beskyldninger.

Samarbejdet mellem Generalkommando og Politi virkede godt. For en enkelt Politimesters Mangel paa Omtanke kan Generalkommandoen ikke bære Ansvaret.

*) A. nr. 139.

At en Del af Statsbanepersonale vilde undlade at give Meddelelse til de militære Myndigheder, kunde ikke forudses.

Jfr. Chefen for Generalkommandoens Paategninger Fortroligt K. p. 121 af 8. August 1940 og 59 af 10. Februar 1941.

Det er ubilligt at lægge Generalkommandoen enkelte Embedsmænds Mangel paa Konduite til Last.

ad 9. (Jfr. Side 446. Det var klart for „de indviede", at det fjendtlige Indfald var forestaaende).

Det var ingenlunde „klart". Generalkommandoen var ikke „gjort bekendt" med de for Regeringen foreliggende Indberetninger, men modtog kun Ministerens Fortolkning af dem; Oberst Harrel kender dem endnu mindre.

Se 22. Juli, I. c., Side 369—370.

ad 10. (Jfr. Side 445 „fuldstændig havde lagt Hænderne i Skødet").

Dette er Bagklogskab. Hvis „de indviede" havde været klar over, at Landet var i „den yderste Fare", vilde Regeringen den 8. April enten have mobiliseret eller givet Ordre til ikke at gøre Modstand. Man var netop ikke klar over, hvad der vilde ske (jfr. den tyske Gesandts Optræden den 8. April).

At Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Generalstaben efter en lang og anstrengende Arbejdsdag Kl. 23 søger at samle Kræfter til fornyede Anstrengelser næste Dag kan ikke kaldes fuldstændig at lægge „Hænderne i Skødet".

Forholdet for Natten var ordnet. Det er som tidligere anført urigtigt, at der kun var efterladt en ung Officer i Generalstaben.

ad 11. Se 22. Juli, I. c., Side 370, og Chefen for Generalkommandoens Paategninger Fortroligt K. p. 122 af 8. August 1940 og 59 af 10. Februar 1941.

Den Melding, Oberst Harrel Kl. 5.45 (? 5.36) fik om Landgangen paa Falster, kan være tilgaaet gennem Generalkommandoen.

ad 12. Ny Beskyldning.

Der kunde den 8. April ikke gives Ordrer for Forhold ved et Angreb udover de i Krigsministeriets Direktiver af 6. September 1939 givne, da man ikke kunde vide, hvor og hvordan et Angreb vilde blive ført. Saaledes kunde Landsætningen paa Langelinie og Landingen af Faldskærmstropperne paa Masnedø ikke forudses. Krigsministeriet havde som bekendt modsat sig enhver Troppeforskydning.

I den abnorme Situation, der kom til at foreligge den 9. April, maatte Initiativet i høj Grad komme til at paahvile de lavere Førere, der i de fleste Tilfælde fik Meldingerne før de højere Myndigheder. En centraliseret Ledelse stødte paa de allerstørste Vanskeligheder.

ad 1—12. De i Tiden 16. Maj 1940—29. Januar 1941 samlede Paafund kan ikke retfærdiggøre Udtalelserne den 15. Maj 1940.

Det er let nok bagefter at finde ud af, hvad der kunde være gjort mere effektivt, mén den, der vil se og dømme uhildet i Sagen, maa ogsaa tage Hensyn til de ganske ekstraordinære Forhold, Værnene kom ud for den 8.—9. April 1940:

Overrumpling i Fredstid af et Land, hvis Regering konsekvent holdt fast paa en Tillidens og Ikke-Udæskningspolitik. Den Situation, Hæren blev bragt i den 9. April, er uden Sidestykke i Danmarks Historie.

Trods Oberstens Erklæring om Mangel paa Forudseenhed m. m., mener jeg, at hans Paastande, der er en Blanding af faktiske Forhold og Domme, er højst angribelige, foruden at de er formede paa en tendentiøs Maade.

Hele denne Opremsning af paastaaede Fejl giver efter min Mening Indtryk af en undergiven, der paa en smaalig og bagklog Maade er paa Jagt efter Fejl hos sine foresatte. Hans utjenstlige Krav om Oplysninger og „Redegørelser" (jfr. Side 445 „den Oplysning, vi havde Krav paa") har øjensynlig kun haft til Formaal at faa bekræftet Rygter og fremskaffet Beviser, der kunde bruges til Anklager mod Ministeriet eller Generalkommandoen.

Skønt Obersten selv (Side 450) erkender ikke siden Juni 1940 (?) at have talt med Kammerater om „Sagen", mener han sig vedblivende berettiget til at optræde som Talsmand for hele Hæren eller hele Befalingsmandskorpset. Jfr. Udtrykkene „Hærens Befalingsmænds Opfattelse" (Side 447), „Befalingsmændene" (Side 447—449), „Befalingsmandskorpset" (Side 449), „Hærens Mistillid" og „Hærens Befalingsmænd" (Side 450—451)

samt „I Hæren" (Side 451). Der kunde være Anledning til at spørge, hvor mange af Hærens over 2 600 faste Befalingsmænd Obersten har haft Forbindelse med om denne Sag.

Jeg er sikker paa, at kun et Faatal af Hærens Befalingsmænd har tænkt over alle Oberstens 12 Anklager, talt med ham om dem, fældet samme Dom som han, bemyndiget ham til at optræde paa deres Vegne eller ønsket en saadan Aktion sat i Gang under de nuværende Forhold. Udtalelser, der er fremkommet bl. a. fra de to Hovedorganisationer, tyder ikke herpaa. For Stemningen i Maj 1940 er der gjort Rede i min Skrivelse af 22. Juli 1940, Side 372.

I Stedet for at optræde som selvbestaltet Æresret for hele Hæren og derved søge at forflygtige Ansvaret burde Oberst Harrel have overladt det til Divisionscheferne og Generalinspektørerne at informere mig om Stemningen i Hæren, hvilket ogsaa er sket paa en langt mere taktfuld Maade, og have indskrænket sig til at tale paa sine egne og eventuelt Regimentets Officerers Vegne, naar han blev spurgt.

Jeg skal sammenfatte min Opfattelse af Oberstens Optræden saaledes:

Han har

— krævet Oplysninger og Redegørelse, som han ingen tjenstlig Adkomst havde til, og som det iøvrigt var Ministeriets Hensigt ikke maatte gives,
— taget sit Standpunkt og fældet sin Dom om, at hans foresatte ikke gjorde Fyldest, paa et ganske utilstrækkeligt Grundlag, d. v. s. inden alt var oplyst,
— optraadt som hele Hærens (Befalingsmændenes) Repræsentant uden at have noget Mandat hertil,
— søgt at tvinge sine foresatte ud af Tjenesten og
— saaret og ærekrænket dem paa det groveste baade mundtligt og skriftligt.

Saa længe Ministeriet ikke træffer nogen Afgørelse med Hensyn til de af Obersten rejste Beskyldninger, vil han sikkert fortsætte med dem i den Formening, at han har Ret (jfr. Insinuationen i „Militært Tidsskrift" Nr. 1/1941).

Det vil være nødvendigt paa utvetydig Maade at fastslaa for Obersten, om Generalmajor Gørtz og jeg har begaaet saa grove tjenstlige Forsømmelser eller Forseelser, at de har sat Plet paa vor Ære.

III. Oberst Harrels formelle Forespørgsel.

I Anledning af Oberst Harrels Forespørgsel vedrørende Sagens Behandling (Side 449) og hans Beskyldning mod mig for Maaneder efter at rejse nye Klager (Side 450) bringer jeg i Erindring,

at Ministeriets Citater i Skrivelsen af 8. Januar 1941 stammer fra min i Henhold til Ministeriets Ordre af 1. Juni 1940 fremsendte Indberetning af 22. Juli 1940, og
at jeg ikke har indsendt Klage over Obersten for hans Optræden i Næstved, hvorimod Ministeriet i sin Skrivelse af 1. Juni 1940 til Obersten har tilkendegivet ham, at hans Brev af 16. Maj 1940 til Generalmajor Gørtz indeholdt ærerørige Beskyldninger og saaledes ikke var foreneligt med Respektpligten.

Naar Ministeriet imidlertid nu har ønsket en Afklaring, ligger det formentlig i, at Obersten den 1. Januar 1941 i „Militært Tidsskrift" offentligt har forhaanet og ærekrænket Generalstaben og dermed Generalkommandoen.

Han har herved

— dels prætenderet, at Offentligheden kendte Sagen, skønt denne er fortrolig og netop ikke er almindelig kendt,
— dels foregrebet Afgørelsen fra Krigsministeriet, skønt dette ved Skrivelse Fortroligt 3435/4340 af 1. Juni 1940 havde meddelt ham, at det selv havde taget Sagen i sin Haand, af hvilken Grund Generalkommandoen heller ikke kunde imødegaa Obersten,
— og endelig overtraadt Ministeriets Paalæg i samme Skrivelse om absolut Tavshed med Hensyn til Sagen i sin Helhed.

Hvis han nu drages til Ansvar herfor, maa det tilskrives ham selv.

Det er ubegribeligt, at hans lange Erfaring som Rettergangschef ikke har kunnet belære ham om, at en saadan Optræden ikke kan tolereres.

Til Slut ønsker jeg kun at bemærke:

Saa godt som alle Hærens Befalingsmænd blev efter Begivenhederne den 9. April grebet af den dybeste Sorg og Beskæmmelse, men der er ingen, der af den Grund har anset det for nødvendigt at optræde saa ubehersket og taktløst som Oberst Harrel.

Det er for mig uforstaaeligt, at Obersten kan se noget fortjenstfuldt i at nedbryde Tilliden og besmykke sine Bestræbelser for at tvinge sine foresatte ud af Tjenesten med Betegnelsen „rene Motiver".

Jeg skal afholde mig fra at komme ind paa Oberstens mindre taktfulde Karakterisering af mig (Side 448) — Obersten har overhovedet ikke før 1938 været min undergivne — og indskrænke mig til at udtale, at „Kontakt med det praktiske Liv" ikke behøver at være og i Almindelighed heller ikke er ensbetydende med paa en fuldstændig taktløs Maade at optræde i den skarpeste Kontrast til Disciplin, Loyalitet og Aand i den militære Organisation, man tilhører.

W. W. Prior.

167.

KRIGSMINISTERIET

Kobenhavn, den 21. Februar 1941.

Fortroligt A. 748/820.

Til Generaldirektøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Chefen for Generalkommandoens Skrivelse Fortroligt K. p. 61. af 17. Februar 1941 vedrørende Mødet i Næstved den 15. Maj 1940, anmoder man Hr. Generalauditøren om efter Omstændighederne snarest belejligt ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

F. M.

Stemann.

Orla Nielsen.
Fm.

Fortroligt H. 93.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren.

Angaaende Hovedsagen skal jeg bemærke, at Krigsministeriet i sin Skrivelse A. 3435/4340 af 1. Juni 1940 til 5. Regiment paa Grund af Forholdene har set det som sin foreløbige Opgave at søge Sagens afgørende Kendsgerninger fastlagt gennem embedsmæssige Erklæringer fra Generalkommandoens og Regimentets Side. Disse er nu tilvejebragt, efter at begge Myndigheder har haft Lejlighed til at supplere deres første Ytringer i Sagen. Herunder har de Oplysninger, der er tilvejebragt i Sagerne, der vedrører Politimesteren i Vordingborg og Statsbanerne, været forelagt de paagældende. Endnu staar eventuelt tilbage en af Chefen for Generalkommandoen ønsket Afhøring af Vidnerne til Mødet i Næstved den 15. Maj 1940 mellem Generalløjtnant Prior og Oberst Harrel, nemlig Oberst Bojesen-Trepka og Kaptajnløjtnant Petersen. Saalænge der ikke er taget Bestemmelse om, under hvilken Form Hovedsagen til sin Tid skal behandles, bør en Afhøring gennem Rettergangschef og Auditør ikke finde Sted. Men, om Krigsministeriet synes, kunde man lade de 2 Vidner afgive en skriftlig Beretning, hvorved man holder sig til den hidtidige Begrænsning i Sagens Oplysning, nemlig embedsmæssige Erklæringer. Jeg skal dog henlede Opmærksomheden paa. at der antagelig af en kommende undersøgende Myndighed vil blive foranstaltet adskillige andre Vidneafhøringer, maaske i stort Tal, og at man kunde overlade til denne at tage Bestemmelse om Vidneafhøringer overhovedet.

Idet jeg henviser til mundtlig Forhandling i Dag hos Direktøren for Krigsministeriet, skal jeg angaaende Mødet i Næstved den 15. Maj 1940 bemærke, at det her passerede jo danner Baggrunden for Oberst Harrels Skrivelse til Generalmajor Gørtz af 16. Maj, hvorved hele Sagen rejstes, saaledes at der er den snævreste Sammenhæng imellem dem. Ved Mødet i Næstved har Obersten dernæst fremsat respektstridige Udtalelser overfor General Prior som erkendt af Obersten i hans sidste Skrivelse af 29. Januar 1941 Side 7—8*) og tillige efter Generalens Opfattelse tilsidesat Respekten ved sin Tone. Her bliver tillige Tale om, at General Prior har undladt at bruge sin Myndighed til at skride ind overfor undergivne.

*) A. 446—447.

General Prior har i en paategnet Skrivelse af 8. August 1940 anmodet om, at det tjenstlige Forhold mellem ham og Obersten bringes til Ophør. Der er nu yderligere kommet den Situation til, at Oberst Harrel i en Artikel i „Militært Tidsskrift" Nr. 1/1941 skriver, at „det var, som bekendt, „de menige, Sergenterne og Løjtnanterne" og ikke, som ligeledes bekendt, Generalstaben, der den 9. April frelste den danske Soldats Ære". General Prior har derefter i Skrivelse af 8. Januar 1941 fornyet sin Anmodning om, at det tjenstlige Forhold bringes til Ophør, idet Generalen skriver, at Disciplinen i Hæren ikke taaler, at en Regimentschef offentlig fremsætter en saadan Udtalelse, der er en ærekrænkende Insinuation mod Chefen for Generalstaben og dennes Personel og dermed ogsaa mod Chefen for Generalkommandoen.

Nu vilde jeg mene, at en Forflyttelse af Obersten udenfor Generalkommandoens Myndighedsomraade bedre kunde være foretaget umiddelbart efter Krigsministeriets Modtagelse af hans første Skrivelse. Men det er indlysende, at Chefen for Generalkommandoen har Ret i sine foranstaaende Betragtninger, hvortil kommer, at Obersten ved sin Artikel maaske nok kan siges at have brudt den ham paalagte Tavshedspligt, og at han ialtfald givet har begaaet en Taktløshed ved paa det nuværende Stadium af hans Sag at angribe Generalstaben som anført.

Hvis Krigsministeriet herefter ønsker at foretage en saadan Forflyttelse, kan Tidspunktet forsaavidt siges paany at være inde, idet den planlagte foreløbige Oplysning af Hovedsagen nu er tilendebragt.

København, den 22. Februar 1941.

E. Schäffer.
kst.

168.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 14. Juni 1940.

Fortroligt Nr. 252.

Til Sjællandske Division.

Under mit Arbejde for at opklare Begivenhederne omkring 9. April er jeg stødt paa et Forhold, der har foranlediget mig til den 4. Juni at tilskrive Politimesteren i Vordingborg som følger:

„Den 9. April Kl. 6 traf Hr. Politimesteren paa Gaden i Vordingborg Chefen for 19. Bataillon, Oberstløjtnant Have, og udtalte til Oberstløjtnanten, der var paa Vej til Kasernen, at der ikke skulde ydes Modstand mod de fjendtlige Troppers Indtrængen i Landet.

Til Brug for en tjenstlig Indberetning anmoder jeg Hr. Politimesteren om at oplyse:

1) Hvornaar modtog Hr. Politimesteren den første Meddelelse om, at tyske Tropper var gaaet i Land paa a) Sjælland eller b) Falster — eller gaaet over Grænsen — eventuelt hvornaar modtoges en saadan Meddelelse af Hr. Politimesterens Personel og da af hvem.
2) Fra hvem blev denne Meddelelse givet Hr. Politimesteren (evt. den af Politistyrken, der først modtog Meddelelsen).
3) Naar modtog Hr. Politimesteren Meddelelse om, at der ikke skulde ydes Modstand mod det tyske Indfald i Landet.
4) Fra hvem modtog Hr. Politimesteren denne Meddelelse.

Svaret udbedes snarest belejligt."

Som Svar herpaa modtog jeg den 6. Juni følgende:

„I Anledning af Kommandantens Skrivelse af 4. ds. med Forespørgsler 1—4 skal jeg meddele, at jeg den 9. April d. A. Kl. godt 5 bemærkede de tyske Flyvemaskiner over Byen, og samtidig meddeltes det mig af Politistationens Vagt, at der var „fremmede Flyvere" over Masnedø, hvor der kastedes noget ned. Iøvrigt har jeg ikke modtaget nogen Meddelelse om Besættelsen fra nogensomhelst og kun set, hvad enhver Borger her i Byen har set. Det tilføjes, at jeg ikke overfor Oberstløjtnant Have har udtalt den af Dem anførte Bemærkning.

(tegn) *Borberg.*"

Denne Skrivelse tilstillede jeg — sammen med en Afskrift af min Skrivelse til Politimesteren — Oberstløjtnant Have til Udtalelse og modtog 8. Juni følgende Udtalelse fra Oberstløjtnanten:

„Fremsendes af Oberstløjtnant A. H. W. Have, Chef for 19. Bataillon.

Den 9. April 1940 Kl. ca. 5.45 blev undertegnede, der var paa Vej til Kasernen i Vordingborg indhentet af Vordingborgs Politimester, der til mig udtalte omtrent følgende:

„Det er forfærdeligt. Tyskerne har besat hele Danmark. De behøver ikke at skynde Dem Oberstløjtnant, for jeg har lige fra mit Ministerium faaet at vide, at der ikke skal gøres Modstand."

Sidste Punktum i ovennævnte Udtalelse staar overordentlig skarpt i min Erindring, og ved Ankomsten til Kasernen underrettede jeg Regimentschefen om min Samtale med Politimesteren.

Ovennævnte Udtalelse er opnoteret i min Lommebog den 9. April Aften.

(tegn) *A. Wulff Have.*"

Disse Udtalelser er til den Grad modstridende, at de ikke begge kan være rigtige.

Da Oberstløjtnant Have gennem mange Aar er mig kendt som en særdeles nøgtern og gennemført sandfærdig Mand, kan jeg ikke tvivle paa hans Fremstilling, og jeg kan yderligere bekræfte, at jeg tydeligt erindrer, at han umiddelbart efter sin Ankomst til Kasernen den 9. April om Morgenen — altsaa ganske faa Minutter efter hans Samtale med Politimesteren — refererede dennes Udsagn til mig. Det drejer sig saaledes ikke om en senere Rekonstruktion, der kunde have været udsat for Sammenblanding af forskellige — ogsaa tidsmæssigt forskellige — Erindringsbilleder.

Der frembyder sig derefter for mig kun den Mulighed, at Politimesterens Erklæring ikke er rigtig.

Dette kan jo skyldes forskellige Aarsager, blandt hvilke jeg skal nævne: Forglemmelse, Erindringsforskydning, Fortrydelse over at være plumpet ud med noget, han ikke skulde have sagt, og som han maaske før — eller senere — har faaet Ordre til ikke at omtale, hvorfor han nu anser det for sin Pligt at nægte det o. s. v.

Læser man Politimesterens Erklæring opmærksomt igennem, vil man iøvrigt bemærke, at den — navnlig naar man husker, den er skrevet af en Mand med juridisk Uddannelse — er mere interessant ved det, den ikke siger noget om, end ved det, den siger.

Der svares saaledes ikke paa, hvornaar Meddelelsen om tyske Troppers Tilstedeværelse i Landet første Gang meddeltes en Person af den Politimesteren underlagte Styrke, og fra hvem vedkommende modtog Meddelelsen.

Gaar man nemlig ud fra, at Oberstløjtnant Haves Meddelelse er rigtig, kan Politimesterens Viden om, at „Tyskerne har besat hele Danmark", ikke stamme fra hans personlige Observation af de tyske Flyvere eller den citerede Melding om „fremmede Flyvere over Masnedø, hvor der kastedes noget ned".

Punktet er jo absolut ikke uden Interesse, idet Politimesteren ikke har meldt noget om sine Observationer af eller sin Viden om den tyske Invasion til Garnisonen, hvad han havde Pligt til, idet han ved ikke at underrette Tropperne har svækket deres Kampdygtighed (Borgerlig Straffelov § 101, Stk. 2).

Endvidere svarer Politimesteren ikke paa Spørgsmaal 3 og 4.

— Naar modtog Hr. Politimesteren Meddelelse om, at der ikke skulde ydes Modstand mod det tyske Indfald i Landet, og
— Fra hvem modtog Hr. Politimesteren denne Meddelelse.

I sin Erklæring siger Politimesteren kun, at han ikke overfor Oberstløjtnant Have har udtalt den anførte Bemærkning — han benægter saaledes ikke, at han har modtaget saadan Meddelelse „fra sit Ministerium" — og den maa i saa Fald være tilgaaet ham, før Regeringens Beslutning blev taget.

Sammenholder man dette med den i min Indberetning Fortroligt Nr. 227 af 17. Maj 1940 med Bilag fremsatte Redegørelse for en tilsvarende Behandling af Efterretninger om Fjenden fra Statsbanemyndighederne, maa der vist siges at være god Grund til at anstille nærmere Undersøgelse af Forholdet for at faa Ansvaret lagt paa rette Sted.

En saadan Undersøgelse mener jeg sikrest vil kunne føre til Maalet ved, at der rejses Undersøgelse mod Oberstløjtnant Have for fejlagtig Melding til Regimentschefen om dette Forhold, idet Politimesteren saa vil kunne føres som Vidne og enten maa ransage sin Hukommelse meget nøje af Hensyn til Vidnepligten eller skyde sig ind under Tavshedspligt paalagt ham af Foresatte.

Under Hensyn til de særlige Forhold har jeg imidlertid ment at maatte indberette Sagen, før jeg foretager videre.

Harrel.

Fortroligt P. 131.

Fremsendes til Generalkommandoen af Sjællandske Division, der maa finde det af yderste Vigtighed, at det heromhandlede Forhold fuldtud klarlægges, hvorfor Divisionen

for sit Vedkommende ganske kan tiltræde den Fremgangsmaade, Chefen for 5. Regiment som Rettergangschef agter at følge til Sagens Opklaring.

Nærværende Skrivelse er et Udtryk for det af Divisionen hævdede Synspunkt, at Hæren føler sig bedraget og svigtet af Regeringen, og den skal tilføje, at denne Følelse antager stedse skarpere Former, efterhaanden som en Række Begivenheder forud for den 9. April Morgen er bleven kendt indenfor store Kredse af Befalingsmændene.

Forsaavidt Generalkommandoen mod Forventning skulde have noget at indvende mod den af Chefen for 5. Regiment angivne Fremgangsmaade, bl. a. under Hensyn til de Undersøgelser, som Generalkommandoen selv maa forudsættes at foretage, beder Divisionen sig underrettet snarest muligt.

Klampenborg, den 15. Juni 1940.

H. Rolsted.

Fortroligt K. p. 101.

Fremsendes til Krigsministeriet af Generalkommandoen, der indstiller, at Sagen behandles i Tilknytning til den i Ministeriets Skrivelse Fortroligt A. 3435/4340 af 1. Juni 1940 til Chefen for 5. Regiment nævnte retslige Undersøgelse.

Generalkommandoen kan i Modsætning til Divisionen ikke tiltræde den Fremgangsmaade, Chefen for 5. Regiment som Rettergangschef agter at følge til Sagens Opklaring, da Chefen for Generalkommandoen ifølge „Allerhøjeste Anordning om Rettergangsmyndighed ved Hæren“ af 23. Juni 1937, § 2, selv er Rettergangschef for Oberstløjtnant Have.

Efter Chefen for Generalkommandoens Opfattelse er Politimesterens Dementi holdt i en saadan Form, at det ikke kan svække Troværdigheden af Oberstløjtnant Haves Udtalelse.

København, den 26. Juni 1940.

W. W. Prior.

169.

KRIGSMINISTERIET

København, den 28. Juni 1940.

Fortroligt A. 3937/5061.

Til Generalauditøren.

Krigsministeriet tilstiller hoslagt Hr. Generalauditøren en fra Chefen for 5. Regiment modtagen Skrivelse — Fortroligt Nr. 252 af 14. Juni 1940 — vedrørende en mellem Politimesteren i Vordingborg og Oberstløjtnant A. H. W. Have, Chef for 19. Bataillon, den 9. April 1940 forefalden Begivenhed.

Idet man vedlægger en fra Justitsministeriet modtaget Skrivelse — Brev Nr. 6657, Journal 3. K. 1940. Nr. 949 af 24. Maj 1940 —, hvori fremsættes visse Oplysninger bl. a. om de til Politiet den 9. April 1940 indgaaede Meddelelser*), anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse hertil at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Dem Anledning.

P. M. V.

Bodenhoff Olsen.

Hammershøy.
fg.

Fortroligt H. 682.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren. I Fortsættelse af mundtlig Konference i Ministeriet Gaars Eftermiddag med Direktøren og Afdelingschefen skal jeg bemærke følgende:

Oberstløjtnant Haves Erklæring om Samtalen bærer i høj Grad Sandfærdighedens Præg. Erindringsforskydning er meget vanskelig tænkelig, og Forklaringen bestyrkes kraftigt af Oberstens Erklæring om, hvad Have umiddelbart efter Samtalen har sagt til ham, hvilket Obersten, efter hvad der i Gaar oplystes for mig, straks samme Morgen har ladet gaa videre til Ministeriet.

De af Ministeriet vedlagte Rapporter fra Rigspolitiet og Københavns Politi giver ikke nogen Oplysning om, fra hvem den Kl. 5,48 til de københavnske Politistationer rundkastede Ordre (pr. Fjernskriver), at Modstand ikke maatte gøres fra Politistationerne, er udgaaet. Det er vel sandsynligst, at den kort forinden er udgaaet fra Justitsministeriet, der maaske har underrettet samtlige Politimestre samtidig. Dette Punkt kunde maaske klares allerførst ved en hurtig Forespørgsel i Justitsministeriet. Ordren er forsaavidt interessant, som den synes udgivet, før Regeringsbeslutningen om ikke at yde Modstand blev taget paa Amalienborg.

Oberstens Henvisning til B.S. § 101, 2 trænger til den Anmærkning, at der til Domfældelse efter denne Paragraf kræves Forsæt, men Forholdet er af saa alvorlig Natur, at det synes berettiget at søge opklaret, om Politimesteren har handlet forsætligt, ikke saa meget for at gøre Ansvar gældende, thi paa Muligheden deraf tror jeg ikke, men for at faa belyst Manglerne ved den nu bestaaende Ordning forsaavidt angaar Udveksling af Efterretninger mellem de lokale Myndigheder uden Centralmyndighedernes Mellemkomst, der altid maa sinke betydeligt.

*) Jfr. Bet. I A. Nr. 17.

Men rent bortset herfra synes baade Oberstløjtnanten og hans Regimentschef at have Krav paa, at den ved Politimesterens Benægtelse af Oberstløjtnantens Erklæring skabte uholdbare Situation klares. Generalkommandoens Standpunkt hertil forstaar jeg ikke. Den taler om, at Politimesterens „Dementi" er holdt i en saadan Form, at det ikke kan afsvække Oberstløjtnantens Erklæring. Her er imidlertid ikke tale om et „Dementi", men om en embedsmæssig Erklæring, der kort benægter Rigtigheden af Oberstløjtnantens Udsagn, der er fastholdt af denne. Uanset, hvorledes Generalkommandoen privat vurderer Politimesterens Erklæring, har denne Ret til at mene og sige, at hans klare Benægtelse af Oberstløjtnantens Fremstilling er accepteret af de militære Myndigheder, og dette er en uholdbar Situation.

Generalkommandoen har Ret i, at Chefen for Generalkommandoen er Rettergangschef for Oberstløjtnanten. Men baade Generalkommandoen og Divisionen har formentlig misforstaaet Regimentschefen, der kun taler om, at de rejser Undersøgelse mod Oberstløjtnanten, men ikke om, at han selv vil gøre det, i hvert Fald ikke i Egenskab af Rettergangschef. Derimod er han berettiget og vel strengt taget endog forpligtet til som foresat for Oberstløjtnanten at undersøge dennes Forhold, naar der opstaar en Situation, hvor Grundlaget for en af Oberstløjtnanten i en meget kritisk Situation afgivet meget vigtig Melding viser sig at blive benægtet af Hjemmelsmanden. Jeg henviser til M. R. § 32 og Tjenestereglementet Punkterne 318, 341 og 465. Det synes mig derfor rigtigst, at Chefen for Generalkommandoen beordres til at lade Oberstløjtnantens Forhold ved denne Lejlighed retligt undersøge. Forsaavidt Ministeriet tiltræder dette, vil jeg finde det rigtigt, at jeg instruerer Auditøren, forinden Undersøgelsen paabegyndes, eller maaske bedre, at bestemte Spørgsmaal formuleres af Ministeriet.

I Divisionens Paategning bruges Udtrykket, at Hæren føler sig bedraget og svigtet af Regeringen. Jeg henviser med Hensyn hertil til min Skrivelse af 4. d. M. H. 679, Ministeriets Fortroligt A. 3899/5200. Men jeg understreger, at Divisionen taler om det af den hævdede Synspunkt, hvilket ikke synes at kunne forstaas paa anden Maade, end at Divisionen tidligere har givet Udtryk for det samme, og det maa da formentlig være overfor Generalkommandoen. Jeg henstiller til Overvejelse, om man vil afkræve Generalkommandoen en Erklæring herom. Hvis man vil drage Divisionschefen til Ansvar for Udtrykket, synes det uundgaaeligt at spørge Generalkommandoen om dette Punkt.

Gilleleje, den 6. Juli 1940.

Victor Pürschel.

170.

GENERALAUDITØREN

Gilleleje, den 22. August 1940.

Fortroligt H. 803 A.

Til Krigsministeriet.

Hermed tilbagesender jeg den mig underhaanden paany tilstillede Sag angaaende et Ordskifte mellem Oberstløjtnant Have og Politimesteren i Vordingborg den 9. April tidligt om Morgenen. Jeg vedlægger Afskrift af min Skrivelse af 18. f. M. til Rigspolitichefen, Fortroligt H 730. Denne Skrivelse gav Anledning til, at Fuldmægtig Leisner*) hos Rigspolitichefen søgte en Konference med mig. Denne fandt Sted den 6. d. M. i Krigsministeriet. Den gav i det væsentlige et negativt Resultat. Fuldmægtigen kunde eller vilde eller maatte ikke give mig andre Oplysninger en dem, der i Forvejen var bekendt gennem de foreliggende Rapportafskrifter m. v. Fuldmægtigen lovede dog, at han ved Henvendelse til Telefonselskabet vilde forsøge at faa nøjagtigt fastlagt Tidspunktet for de forskellige fra Vordingborg den 9. April om Morgenen førte Telefonsamtaler, der i denne Henseende har Interesse. Han lovede at tilskrive mig om Resultatet af denne Henvendelse. Jeg har imidlertid intet Svar modtaget fra ham, og jeg slutter heraf som af Rigspolitichefens Undladelse af skriftligt at besvare min Forespørgsel, at man ikke fra den Side vil medvirke til Sagens Oplysning, og herefter har jeg ændret min Opfattelse af Sagen. Uden en saadan Medvirken anser jeg det for ret haabløst at faa klaret, hvorledes Sammenhængen i Virkeligheden er, og jeg er herefter mest tilbøjelig til at tilraade, at man henlægger Sagen, omend jeg vedblivende mener, at det er meget uheldigt, at Politimesterens og Oberstløjtnantens Ord staar imod hinanden.

Det Moment, der har faaet Generalkommandoen til at interessere sig for Sagen, er naturligvis særlig dette, at Politimesterens Udtalelse til Oberstløjtnant Have jo unægtelig tyder paa, at der fra Justitsministeriet er udgaaet en Ordre til Politiet om ikke at gøre Modstand, der maa være udgaaet før Beslutningen derom blev taget af de paa Amalienborg forsamlede Medlemmer af Regeringen med Kongen i Spidsen. Dette kunde jo atter tyde paa, at Regeringen eller i hvert Fald nogle af Ministrene har været underrettede senest den 8. April om, hvad der vilde komme.

Meget synes mig at tyde paa, at dette er Sammenhængen. Først og fremmest Finansministerens Iver for at faa trukket Grænsegendarmeriet tilbage bag Hærens Afdelinger og dernæst den Kl. 5.48 til Københavns Politi pr. Fjernskriver udgivne Ordre om, at der ikke maatte anvendes Skydevaaben, hvis de tyske Tropper vilde besætte Politistationerne. Denne principielle Ordre vilde man formentlig ikke udgive fra Københavns Politi uden en bagved liggende Bestemmelse fra Justitsministeriet. Dette Ministerium har jo ganske vist, saa vidt det er mig bekendt, underhaanden benægtet, at en saadan Ordre skulde være udgaaet derfra; men hvor meget Vægt der, som Situationen ligger, kan lægges paa denne officielle Udtalelse, skal jeg ganske henstille. Endelig tyder i samme Retning den Omstændighed, at Rigspolitichefen, da han modtager Fjernskrivermeddelelsen fra Aabenraa Kl. 1,50, ikke ønsker Ministrene underrettet. Denne Meddelelse var jo i Virkeligheden af den Art, at der derefter ikke kunde være fornuftig Tvivl om, at en Grænseoverskridelse var meget nær forestaaende. Havde denne Meddelelse givet Anledning til Ministeriets Sammentræden, havde der været flere Timer til Overvejelse i forholdsvis Ro.

Men en Opklaring af disse Forhold er efter det hidtil i denne Sag passerede sikkert umulig, og jeg ser derfor ingen Vej frem for Tiden.

Victor Pürschel.

*) Jfr. A. nr. 184.

GENERALAUDITØREN

Gilleleje, den 18. Juli 1940.

Fortroligt H. 730.

Hr. Rigspolitichef Thune-Jacobsen.

Kære Hr. Rigspolitichef.

I en her foreliggende Sag vilde det være af Interesse at faa oplyst, om det kan tænkes, at den Meddelelse, der den 9. April 1940 Kl. 5.48 udsendtes pr. Fjernskriver til samtlige københavnske Politistationer om Forhold ved eventuel tysk Besættelse af Stationerne, hvilken Ordre jeg gaar ud fra, maa stamme enten fra Ministeren eller fra Dem, kan paa en eller anden Maade, officielt eller privat være gaaet videre til Politiet i Vordingborg inden Kl. 6.

Efter Politidirektørens Rapport af 14. Maj 1940 J. N. 116/1940 lyder Meddelelsen: „Kl. 5.48 fik Politikommissærerne Ordre til at møde paa deres Stationer i Uniform, og der udsendtes Fjernskrivermeddelelse om, at der ikke maatte anvendes Skydevaaben, hvis de tyske Tropper vilde besætte Politistationerne."

Efter en Notits fra Rigspolitiets Rigsregistratur af 9. Maj d. A. underskrevet Aage Nielsen Opdagelsesbetjent er Kl. 6 registreret en ganske tilsvarende Meddelelse m. H. t. Forhold ved Besættelse. Det siges ogsaa her, at Kl. 5.50 blev en Fjernskrivermeddelelse til Provinsen afbrudt ved „Cykling".

Hvad er „Cykling", og var denne Meddelelse maaske den samme Forholdsordre? Jeg vilde ogsaa gerne vide, om denne Forholdsordre var en Følge af en ældre Beslutning af Regering eller Politiledelse, eller om det er i Nuet truffet Beslutning m. H. t. den pludselig opstaaede Situation.

Kan og vil De give mig disse Oplysninger, vil jeg være taknemmelig for et hurtigt Svar.

Med venlig Hilsen

171.

KRIGSMINISTERIET.

København, den 21. September 1940.

Fortroligt.

Til Justitsministeriet.

Ved Skrivelse af 14. Juni 1940 har Chefen for 5. Regiment, Oberst V. O. Harrel, Vordingborg, bl. a. indberettet følgende:

„Under mit Arbejde for at opklare Begivenhederne omkring 9. April er jeg stødt paa et Forhold, der har foranlediget mig til den 4. Juni at tilskrive Politimesteren i Vordingborg som følger:

„Den 9. April Kl. 6 traf Hr. Politimesteren paa Gaden i Vordingborg Chefen for 19. Bataillon, Oberstløjtnant Have, og udtalte til Oberstløjtnanten, der var paa Vej til Kasernen, at der ikke skulde ydes Modstand mod de fjendtlige Troppers Indtrængen i Landet.

Til Brug for en tjenstlig Indberetning anmoder jeg Hr. Politimesteren om at oplyse:

1) Hvornaar modtog Hr. Politimesteren den første Meddelelse om, at tyske Tropper var gaaet i Land paa a) Sjælland eller b) Falster — eller gaaet over Grænsen —, eventuelt hvornaar modtoges en saadan Meddelelse af Hr. Politimesterens Personel og da af hvem.
2) Fra hvem blev denne Meddelelse givet Hr. Politimesteren (evt. den af Politistyrken, der først modtog Meddelelsen).
3) Naar modtog Hr. Politimesteren Meddelelse om, at der ikke skulde ydes Modstand mod det tyske Indfald i Landet.
4) Fra hvem modtog Hr. Politimesteren denne Meddelelse.

Svaret udbedes snarest belejligt."

Som Svar herpaa modtog jeg den 6. Juni følgende:

„I Anledning af Kommandantens Skrivelse af 4. ds. med Forespørgsler 1—4 skal jeg meddele, at jeg den 9. April d. A. Kl. godt 5 bemærkede de tyske Flyvemaskiner over Byen, og samtidig meddeltes det mig af Politistationens Vagt, at der var „fremmede Flyvere" over Masnedø, hvor der kastedes noget ned.

Iøvrigt har jeg ikke modtaget nogen Meddelelse om Besættelsen fra nogensomhelst og kun set, hvad enhver Borger her i Byen har set. Det tilføjes, at jeg ikke overfor Oberstløjtnant Have har udtalt den af Dem anførte Bemærkning.

(tegn) *Borberg.*"

Denne Skrivelse tilstillede jeg — sammen med en Afskrift af min Skrivelse til Politimesteren — Oberstløjtnant Have til Udtalelse og modtog 8. Juni følgende Udtalelse fra Oberstløjtnanten:

„Fremsendes af Oberstløjtnant A. H. W. Have, Chef for 19. Bataillon.

Den 9. April 1940 Kl. ca. 5.45 blev undertegnede, der var paa Vej til Kasernen i Vordingborg, indhentet af Vordingborgs Politimester, der til mig udtalte omtrent følgende:

„Det er forfærdeligt. Tyskerne har besat hele Danmark. De behøver ikke at skynde Dem, Oberstløjtnant, for jeg har lige fra mit Ministerium faaet at vide, at der ikke skal gøres Modstand."

Sidste Punktum i ovennævnte Udtalelse staar overordentligt skarpt i min Erindring, og ved Ankomsten til Kasernen underrettede jeg Regimentschefen om min Samtale med Politimesteren.

Ovennævnte Udtalelse er opnoteret i min Lommebog den 9. April Aften.

(tegn) *A. Wulff Have.*"

og senere i Skrivelsen anfører Obersten:

„Jeg kan yderligere bekræfte, at jeg tydeligt erindrer, at han umiddelbart efter sin Ankomst til Kasernen den 9. April om Morgenen — altsaa ganske faa Minutter efter hans Samtale med Politimesteren — refererede dennes Udsagn til mig. Det drejer sig saaledes ikke om en senere Rekonstruktion, der kunde have været udsat for Sammenblanding af forskellige — ogsaa tidsmæssigt forskellige — Erindringsbilleder."

Da Krigsministeriet er interesseret i, at den Uoverensstemmelse, der findes mellem de af henholdsvis Politimesteren i Vordingborg og Oberstløjtnant A. H. W. Have afgivne Erklæringer, om muligt opklares, tillader man sig at forelægge Spørgsmaalet for Justitsministeriet, der anmodes om hertil at fremsætte en Udtalelse i Sagen.

F. M.

Stemann.

172.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 22. Oktober 1940.

3. K. 1940 Nr. 2093.
Hermed 2 Bilag.

Til Krigsministeriet.

Under Henvisning til Krigsministeriets Skrivelse af 21. September 1940 (J. Nr. A. 4653) angaaende Begivenhederne i Vordingborg den 9. April 1940 skal man hoslagt fremsende Afskrift af en af Politimesteren i Vordingborg Købstad m. v. afgivet Erklæring af 14. Oktober 1940 samt Ekstraktafskrift af en fra Rigspolitichefen modtaget Rapport om det den paagældende Dag passerede.

Harald Petersen.

Olafsson,
fg.

Bilag 1.

I Anledning af foranstaaende skal jeg tjenstligt meddele, at jeg, da jeg modtog Skrivelsen af 4. Juni d. A. fra Oberst Harrel, ikke mente mig hverken berettiget eller forpligtet til at besvare de af ham stillede Detailspørgsmaal 1—4, da han i ingen Henseende var min Overordnede. Det tilføjes, at Oberst Harrels Optræden overfor mig ved tidligere Lejlighed har været ret ubehersket.

I Svarskrivelse af 6. Juni d. A. anførte jeg, „at jeg ikke havde faaet Meddelelse om Besættelsen af nogensomhelst". Dette er rigtigt, da jeg selv fra mine Vinduer iagttog Faldskærmstroppernes Besættelse af Masnedø.

Paa Vej til Politistationen om Morgenen mødte jeg Oberstløjtnant Have. Jeg sagde ikke til ham, „at der ikke skulde gøres Modstand", men at det var meddelt mig fra Marineministeriet — efter Meddelelse til dette om Besættelsen af Vordingborg —, at flere Steder af Landet (Korsør, Nyborg og København) var besat af den tyske Værnemagt, uden at der var ydet Modstand. Jeg kan absolut ikke have sagt *mit* Ministerium, da det paa den Tid af Døgnet vilde være ganske umuligt at faa Forbindelse med dette.

Desværre erindrer jeg ikke, om Meddelelsen til Marineministeriet udgik fra mig personlig eller fra Politistationen efter min Anmodning, men jeg er dog mest tilbøjelig til at formene, at jeg selv telefonerede til Ministeriet, maaske har jeg tilføjet, at der vel heller ikke her skulde ydes Mostand.

Misforstaaelsen kan maaske skyldes, at Samtalen havde en forhastet Form, da Oberstløjtnanten var paa Cykle og jeg i Automobil paa Vej til Politistationen.

Politimesteren i Vordingborg, Stege m. v., den 14. Oktober 1940.

Borberg.

Justitsministeriet.

Bilag 2.

RIGSPOLITICHEFEN, KØBENHAVN
SIKKERHEDSPOLITIET

Tirsdag, den 9. April 1940.

Ekstraktafskrift.

RAPPORT

Rapport angaaende Kriseberetninger i Forbindelse med tyske Troppeansamlinger ved Grænsen.

. . . . . .

Kl. 6.15 meddelte Politimesteren i Vordingborg, at Byen i Øjeblikket var under Besættelse. Bevæbnede Motorvogne kørte paa Vejene, og der blev kastet med Propagandasedler.

Paa Forespørgsel meddelte undert. Politimesteren, at der ikke skulde gøres Modstand, og at nærmere Underretning vilde blive givet senere.

. . . . . .

Mønneche-Petersen,
Kr.ass.

173.

KRIGSMINISTERIET

København, den 25. Oktober 1940.

A. 5509/7215.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Justitsministeriets Skrivelse Nr. 2093 af 22. Oktober 1940*) bilagt en fra Politimesteren i Vordingborg afgiven Erklæring samt Sagens tidligere Akter, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

P. M. V.

Bodenhoff-Olsen.

Thygesen.

Fortroligt H. 954.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren.

Det kan ikke nægtes, at der ved Politimesterens seneste Erklæring falder et ejendommeligt Lys over hans første til Oberst Harrel. Det er ikke for meget sagt, at denne første Erklæring uden at indeholde noget positivt urigtigt dog virker i høj Grad vildledende for den, der alene skulde bygge derpaa. Grunden er aabenbart den — ganske utilstrækkelige —, at Politimesteren føler sig daarligt behandlet af Obersten, og at Politimesteren har ment i Virkeligheden ikke at skylde Obersten noget Svar.

Ogsaa Politimesterens seneste Erklæring lider af visse Brist; naar han saaledes siger, at det „paa den Tid af Døgnet vilde være ganske umuligt at faa Forbindelse med" Justitsministeriet, er dette for saa vidt urigtigt, som Ministeriet jo faktisk var i Funktion; hvis der tænkes paa, at dets Ledninger var blokerede, er dette uheldigt udtrykt, men dernæst kunde og burde han have tilføjet, at han fra Rigspolitichefen fik Meddelelse om, at der ikke skulde gøres Modstand. Denne Meddelelse ligger omkring Kl. 6.15 og synes altsaa at maatte ligge efter det Tidspunkt, da Samtalen med Oberstløjtnant Have fandt Sted.

Paa dette Tidspunkt vidste Politimesteren, fra sin Samtale med Marineministeriet, at der ikke var gjort Modstand i Korsør, Nyborg og København (det er forbavsende, at han kan have faaet dette at vide fra Marineministeriet allerede saa tidligt), og den Udtalelse, han nu erkender at have sagt til Have, og som han burde have nævnt allerede i sin første Erklæring, ligger nu saa nær det, Have har opfattet, at Uoverensstemmelsen kan forklares som en Misforstaaelse.

Det foreslaas at forsøge gennem Marineministeriet at faa oplyst, naar Meldingen fra Politimesteren er indgaaet dertil, og om hans Forklaring om Marineministeriets Svar kan være rigtig. Dernæst maa Sagen sendes til Vordingborg til Erklæring fra Oberst Harrel og Oberstløjtnant Have.

København, den 26. Oktober 1940.

Victor Pürschel.

*) A. nr. 172.

174.

KRIGSMINISTERIET

København, den 4. November 1940.

Til Marineministeriet.

I Anledning af en for Krigsministeriet foreliggende Sag vedrørende en Uoverensstemmelse mellem nogle af henholdsvis Politimesteren i Vordingborg og Oberstløjtnant A. H. W. Have, Chef for 19. Bataillon, afgivne Erklæringer skal man, idet man vedlægger Afskrift af en fra Politimesteren i Vordingborg modtagen Udtalelse af 14. Oktober 1940, herved anmode Marineministeriet om, saafremt det maatte være muligt, at gøre Krigsministeriet bekendt med, paa hvilket Tidspunkt den i Skrivelsens 3. og 4. Stykke omhandlede Meddelelse er indgaaet til Marineministeriet den 9. April 1940.

Man anmoder dernæst Marineministeriet om at fremsætte en Udtalelse om, hvorvidt det af Politimesteren fremførte maatte være i Overensstemmelse med det af Marineministeriet til ham givne Svar.

Bilaget bedes tilbagesendt efter Afbenyttelsen.

F. M.
Stemann.

175.

MARINEMINISTERIET

København, den 10. December 1940.

Fortroligt.
Journal M. 371/1940.

Til Krigsministeriet.

Ved at tilbagesende det med Krigsministeriets Skrivelse A. 5581/7396 af 4. f. M. modtagne Bilag vedrørende Telefonsamtale mellem Marineministeriet og Politimesteren i Vordingborg den 9. April d. A. skal udtales, at der af Telefonlisterne i Marineministeriet ikke fremgaar noget om en Telefonsamtale med Politimesteren den paagældende Morgen, og at ingen af de vagthavende Officerer erindrer noget om en saadan Samtale.

Om der muligvis kan foreligge en Forveksling af den af Politimesteren paastaaede Opringning, saaledes at Marineministeriet dengang har faaet den Opfattelse, at der er kommet yderligere en Telefonsamtale udover de nedennævnte registrerede fra Masnedøfortet (Telefon Vordingborg 483), med nærlig samme Ordlyd, hvor denne sidste i Virkeligheden har været fra Politimesteren, kan — saa·længe efter — formentlig ikke oplyses.

Kl. 0525 er på Marineministeriets Efterretningsstation modtaget følgende fra Masnedøfort:

„Landet tyske Flyvertropper paa Banelinien".

Kl. 0533 fra Masnedøfort via Lynetten:

„Tyske Faldskærmstropper besat Masnedøfortet".

Paa Marineministeriets Efterretningsstation er der den 9. April alene i Perioden Kl. 0400 til Kl. 0800 registreret ca. 100 indkomne Meldinger og Meddelelser, saaledes at det ikke kan udelukkes, at enkelte Meddelelser ikke er blevet registreret.

Til Orientering vedlægges en Genpart af Rapport fra Fortmesteren paa Masnedøfort.

P. M. V.

O. Hammerich.

H. Hansen.

Bilag.

FORTMESTEREN, MASNEDØFORT

Den 13. April 1940.

Til Chefen for Kystdefensionen.

Rapport over Begivenhederne ved Masnedøforts Besættelse den 9. April om Morgenen.

Herved skal jeg indberette følgende:

Jeg blev vækket Kl. ca. 5.00 ved Flyvemaskinelarm, men fæstnede mig i første Omgang ikke ved det, da jeg saa ofte hørte Flyvemaskiner. Efterhaanden hørte jeg Lyden meget kraftigt lige over Hovedet, og jeg stod straks op for at se, hvad der var i Vejen. I Rummet mellem Fortet og Dæmningen saa jeg et meget stort Antal Flyvemaskiner i meget lav Højde. Ud fra disse Maskiner blev der kastet et stort Antal hvide Flager, der for mig saa ud som tusindvis af Løbesedler. Min Kone sagde imidlertid straks, at der i hver hvid Flage ogsaa var en Mand. Jeg greb da øjeblikkelig Telefonen og ringede til 5. Regiment i Vordingborg og meddelte den vagthavende Officer, at Faldskærmstropper landede paa Masnedø, men uden at kunne opgive, hvilken Nationalitet det var. Imidlertid hørte min Kone, at de raabte paa Tysk, og da jeg efter Opringningen til Vordingborg ringede til Marinens Efterretnings-Station, meldte jeg, at det var tyske Tropper, der landede. Den samme Melding gav jeg umiddelbart efter til Kystdefensionen.

Jeg havde næppe faaet lagt Røret paa, før det buldrede paa Døren, og en tysk Officer satte mig en Revolver for Brystet, idet han i en ophidset Tone raabte: „Hænderne op! Danmark er besat, og Norge er besat". Det skal indskydes, at medens dette stod paa, havde min Kone sendt min Søn Poul ned i Fortet for at vække de to værnepligtige. Disse kom øjeblikkelig op og blev paa Trappen fra Fortet og op til Vejen mødt af 3—4 tyske Soldater, der havde faaet opstillet Maskinskyts.

Vi blev alle, jeg selv, min Kone, min Søn og de to værnepligtige, kommanderet hen i K.F.U.M.s Barak og holdt under Bevogtning indtil ca. Kl. 8.00. I den forløbne Tid havde de tyske Tropper besat hele Fortet, og ca. Kl. 8.00 gled det tyske Flag til Tops. Dette har sikkert til Flyverne betydet, at Fortet havde overgivet sig, da Flaget blev bjerget efter ca. ½ Times Forløb og ikke siden er sat.

Ca. Kl. 15.00 ankom den tyske Øverstkommanderende over Afsnittet til Fortet og betydede den danske Besætning, at alt, hvad der vilde indtræffe af Sabotage eller lignende, vilde de blive draget til Ansvar for og blive skudt. Iøvrigt kan det anføres, at de tyske Soldaters Optræden var og fremdeles er overordentlig høflig, men uhyre bestemt.

Det skal anføres, at den tyske Øverstkommanderende var af den Formening, at Fortet var belagt med ca. 20 Mand, hvorfor han havde ventet Modstand.

De Soldater, her nu har været omtalt, har alle været Faldskærmstropper, men hen paa Eftermiddagen overlod de Fortet til en Deling Pionertropper, der var rykket frem over Storstrømsbroen. Pionertropperne blev Dagen efter forstærket saaledes, at det samlede Tal var ca. 120 Mand. Disse Folk blev den 12. om Aftenen afløst af et Kompagni Infanteri-Pionerer, ialt ca. 150 Mand. Kompagniet er nu paa Fortet og benytter det tilsyneladende som en Slags Kaserne.

Til Slut kan det maaske tjene til Orientering med Hensyn til Faldskærmstroppernes Landsætning, at denne foregik med en ganske fantastisk Præcision, idet Personellet først blev landsat og straks efter alt Materiellet. Materiellet var anbragt i lange torpedoformede Rør, der blev kastet med Faldskærm.

Af det nedkastede Materiel kan nævnes:

Cykler,
Maskinskyts,
Ammunition,
Økser og andet Værktøj.

sign.

H. Schmidt.

176.

CHEFEN FOR 5. REGIMENT

Vordingborg, den 15. Januar 1941.

Fortroligt. P. 14.

Til Krigsministeriet.

Med Henhold til Ordre i Krigsministeriets Skrivelse Fortroligt A. 6173/8267 af 27. December 1940 fremsendes de med Skrivelsen fulgte Bilag.

Jeg skal til Sagen bemærke:

Ad Politimester Borbergs Erklæring af 14. Oktober 1940:

Som det vil ses af min Indberetning F. Nr. 252 af 14. Juni 1940, var min Henvendelse til Politimesteren ikke en privat Skrivelse fra mig personlig til ham personlig, men en Skrivelse fra Garnisonskommandanten i Vordingborg til Politimesteren i Vordingborg, udtrykkelig anførende, at Oplysningerne skulde bruges til en tjenstlig Indberetning. Svaret er da ogsaa fuldt officielt, skrevet paa Politikredsens Papir og stilet til Garnisonskommandanten.

Var dette Svar gaaet ud paa, at Politimesteren ikke ønskede at svare paa de stillede Spørgsmaal, „da han hverken mente sig berettiget eller forpligtet hertil" (Erklæringen af 14. Oktober 1940), vilde jeg have taget dette til Efterretning og rejst Sagen paa anden Maade.

I Stedet indeholdt Skrivelsen Oplysninger, der angaves at være Svar paa de stillede Spørgsmaal, og som nu ved Politimesterens egen Erklæring (14. Oktober 1940) har vist sig ikke at være rigtige.

Den 6. Juni skrev Politimesteren nemlig: „. . . .skal jeg meddele, at jeg den 9. April d. A. Kl. godt 5 bemærkede de tyske Flyvemaskiner over Byen, og samtidig meddeltes det mig af Politistationens Vagt, at der var „fremmede Flyvere" over Masnedø, hvor der kastedes noget ned . . . . . iøvrigt har jeg kun set, hvad enhver Borger her i Byen har set."

Den 14. Oktober skrev Politimesteren:

„Den 6. Juni d. A. anførte jeg, „at jeg ikke havde faaet Meddelelse om Besættelsen af nogen som helst." Dette er rigtigt, da jeg selv fra mine Vinduer iagttog Faldskærmstroppernes Besættelse af Masnedø."

Der er her en ganske aabenbar og betydningsfuld Uoverensstemmelse, og jeg skal henlede Opmærksomheden paa, at Politimesteren, der nu erklærer selv at have iagttaget Faldskærmstroppernes Besættelse af Masnedø, ikke følte sig foranlediget til at meddele dette til Garnisonskommandanten i Byen, der ganske vist „i ingen Henseende er hans Overordnede," men dog var den, der paa Stedet skulde forsvare Landet.

Der kan ikke af de mig tilstillede Dokumenter ses, hvad og hvornaar Politimesteren angiver at have telefoneret til Marineministeriet. Oplysninger om Telefonsamtalen kan. som angivet i Marineministeriets Skrivelse M. 10061 af 10. December 1940, ikke findes i dette, men, som ogsaa af Ministeriet skrevet, vil det derfor ikke være rigtigt at gaa ud fra, at den ikke kan have fundet Sted.

Derimod er man berettiget til at gaa ud fra, at Politimesteren ikke i Marineministeriet, $^3/_4$—$^1/_2$ Time før Beslutningen herom blev stadfæstet af H. M. Kongen, kan have faaet Meddelelse om, at der ikke skulde gøres Modstand mod den fjendtlige Invasion.

Dette hæver Politimesteren da heller ikke, men giver nu en Version af Samtalen med Oberstløjtnant Have, der skal have en vis Relation til den paastaaede Samtale med

Marineministeriet (var det forøvrigt den Morgen umuligt for Politimesteren at faa Forbindelse med sit eget Ministerium?). Denne Version, der gives 6 Maaneder efter, at Samtalen fandt Sted og om hvilken det ikke angives, om den støtter sig paa Notater, og i saa Fald naar disse Notater er gjort, og derfor i Værdi ikke synes at kunne maale sig med Overstløjtnant Haves straks meldte og samme Dag noterede ordrette Gengivelse af Samtalen, og som svækkes yderligere ved, at Politimesteren — der ikke har fundet sig foranlediget til at telefonere til Garnisonskommandanten om det af ham personligt observerede fjendtligt Indfald i Landet, men derimod til det noget fjernere Marineministerium, der dog heller ikke „i nogen Henseende er hans overordnede" (sammenholdt hermed Statsbaneembedsmændenes Underretning til Udenrigsministeriet ved tilsvarende Lejlighed samme Dag) — den 14. Oktober, da han har faaet opfrisket sin Hukommelse, mener, at han under sin Samtale med Marineministeriet „maaske har tilføjet, at der vel heller ikke her skulde ydes Modstand" (desværre synes han ikke samtidig at være kommen i Tanker om Ministeriets Svar paa denne Forespørgsel).

Denne Forespørgsel til et ham fremmed Ministerium synes egnet til at belyse Politimester Borbergs Indstilling og synes ogsaa egnet til at være Baggrund for hans ganske kort Tid efter givne Meddelelse til Oberstløjtnant Have om, at der var truffet Bestemmelse om, at der ikke skulde ydes Modstand.

Under disse Forhold maa jeg stadig tillægge Oberstløjtnant Haves Erklæring om Samtalens Indhold betydelig mere Vægt end Politimesterens.

Jeg gaar ud fra, at Ministeriet deler denne Opfattelse, og at dette er Grunden til, at man ikke mener, at der er Grundlag for en yderligere Oplysning af Sagen derved, at der rejses Undersøgelse mod Oberstløjtnant A. H. W. Have, Chef for 19. Bataillon, idet Oberstløjtnanten i modsat Fald ikke kunde være tjent med, at Sagen ikke blev oplyst til Bunds.

Jeg skal derfor rekapitulere:

Politimester Borberg maa, efter en fuld paalidelig og troværdig, nøgtern ældre Officers Udsagn — bekræftet af vedkommende Officers ganske kort derefter skete Melding om Sagen til hans Regimentschef, og hans nøjagtige Optegnelse af Ordlyden, foretagen samme Dag, og yderligere sandsynliggjort ved Politimesterens til forskellig Tid forskellige Forklaring om sine Iagttagelser og Udtalelser og hans Forklaring om forudgaaende Forespørgsel i Marineministeriet — antages, ca. ½ Time før Beslutningen herom var stadfæstet af H. M. Kongen, at have sagt til vedkommende Officer, at han havde faaet Meddelelse fra sit Ministerium (eller, hvis man vil tillægge Politimesterens Udsagn Værdi paa dette Punkt, fra Marineministeriet), at der ikke skulde gøres Modstand mod det fjendtlige Indfald i Landet.

Denne Udtalelse, fremsat ½ Time før H. M. Kongen stadfæstede Ministeriets Indstilling — sammenholdt med Politimesterens Undladelse af at melde mig, at Fjenden havde landsat Tropper fra Luften og sammenholdt med Statsbanernes Embedsmænds Undladelse af at meddele (efter 2 Tjenestemænds uafhængige Vidnesbyrd endda aktive Virken imod at saadan Meddelelse tilgik) Garnisonskommandanten i den nærmeste Garnison, at Fjenden var gaaet i Land paa Falster — har forekommet mig at være af saadan Vigtighed, at den burde komme til højere Vedkommendes Kundskab, derfor har jeg undersøgt og indberettet Sagen. Om man saa vil søge oplyst, hvor og hvornaar Politimesteren har faaet denne Viden om, at der ikke skulde gøres Modstand, maa andre afgøre.

Jeg skal dog bemærke, at det forekommer mig ufatteligt, at en Politimester, der ser Fjenden landsætte Tropper i Danmark, ikke har Tjenstepligt — ganske bortset fra hans Pligt som Dansk — til straks at melde denne Opdagelse til den militære Myndighed i samme By, men da der ikke ses at være skredet ind mod Politimester Borberg i denne Anledning, maa jeg formode, at min Opfattelse er urigtig.

Naar Politimesteren i sin Erklæring af 14. Oktober 1940 har søgt at give Sagen en personlig Drejning, skal jeg bestemt afvise dette.

Jeg mener indtil April 1940 at have staaet i gnidningsløst Samarbejde med Politimesteren, hvem jeg flere Gange har ydet Assistance. Jeg har ingensinde, hverken før eller efter den 6. Juni, optraadt „ret ubehersket" overfor ham, men jeg har en Gang, omkring Midten af April, afvist en Indblanding fra hans Side i et udelukkende under mig sorterende Kommandoforhold, hvor han søgte at gaa en tysk Ritmesters Ærinde med Hensyn

til Foranstaltninger, jeg formodedes at paatænke for at hindre Samkvem uden for Tjenesten mellem danske og tyske Soldater, et Ærinde Ritmesteren formentlig ikke kunde faa fremmet gennem sine Foresatte. Afvisningen, der skete med Bestemthed, men ganske roligt, skete dels fordi det udelukkende var et Kommandospørgsmaal, dels fordi jeg i hvert Fald ikke vilde forhandle med underordnede tyske Officerer gennem Politimester Borberg, der allerede den Gang havde gjort sin specielle Indstilling kendt, f. Eks. ved at have et Billede af Hr. von Renthe-Fink i Sølvramme staaende paa sit Skrivebord til Opbyggelse for de tyske Befalingsmænd, der kom paa Politikontoret (specielt Hr. R.-F. forekom Byens Befolkning en noget forargelig Udsmykning paa en dansk Embedsmands Bord). Med Hensyn til Sagens Behandling skal jeg oplyse, at Kommandøren for de tyske Besættelsestropper i Vordingborg faa Dage efter gav mig fuldt ud Ret i, at alle Forhandlinger om den Slags Spørgsmaal foregik mellem ham og mig personligt eller gennem Forbindelsesofficererne og ikke burde løses ved Bagtrappehenvendelser.

Jeg skal paa den givne Anledning ikke lægge Skjul paa, at Politimester Borbergs og min Opfattelse af en dansk Embedsmands Forhold overfor Besættelsestropperne uden for det rent tjenstlige er højst forskellig — uden at jeg har drøftet dette med Politimesteren.

Jeg mener imidlertid at vide, at min Opfattelse deles af de 95 pCt. af Byens Befolkning, og at jeg saaledes paa dette Omraade, som forhaabentlig paa flere, har arbejdet med paa Fremmet af Samfølelsen mellem danske og paa at tænke og arbejde i Takt med mine Landsmænd.

Jeg har da ogsaa fra flere Borgere i Byen og Omegnen, som jeg ikke har det ringeste personlige Bekendtskab med, faaet Henvendelser, der viser, at mine Befalingsmænd, mit Mandskabs og min Færd i saa Henseende fulgtes baade med Opmærksomhed og med Tilfredshed. — Politimesteren kan vist næppe paastaa noget tilsvarende.

Man kunde saa spørge, om det ogsaa for en civil Øvrighedsperson i en lille, af Tyskerne besat By er muligt i samme Grad at bevare Værdigheden i Forholdet til de Fremmede uden at svigte sin Tjenestepligt, men her er det saa heldigt, at Beviset — ligesom mange andre Steder — netop er ført i Vordingborg, hvis socialdemokratiske Borgmester i sin Forbindelse med Besættelsestropperne stedse har bevaret en kølig, afstandtagende og værdig Korrekthed, der har vundet ham Respekt og Agtelse hos Byens Befolkning.

Harrel.

Fortroligt P. 14.

Fremsendes af Chefen for Sjællandske Division.

Sagen giver mig Anledning til at udtale, at Erfaringerne indhøstet ved Begivenhederne den 9. April gør det nødvendigt, at visse civile Statsinstitutioner som f. Eks. Politi, Gendarmeri, Jernbane, Telegraf- og Postvæsen ikke blot ved Mobilisering, men under alle ekstraordinære Forhold, der tangerer Landets Integritet, automatisk bringes i et saadant Underlæggelsesforhold til de stedlige militære Myndigheder, at disse paa bedste Maade vil kunne udnytte alle Muligheder for at skaffe rettidige Efterretninger m. v.

Klampenborg, den 18. Januar 1941.

H. Rolsted.

Fortroligt K. p. 58.

Fremsendes af Chefen for Generalkommandoen.

Angaaende det af Divisionen om Statsinstitutioner fremførte henvises til min Paategning Fortroligt K. p. 59 af D. D. paa Fortrolig Skrivelse af 17. Januar 1941 fra Chefen for 5. Regiment.

Jeg gaar ud fra, at dette Spørgsmaal i sin Helhed tages op til Drøftelse af Krigsministeriet i Forbindelse med Generalkommandoen.

København, den 10. Februar 1941.

W. W. Prior.

177.

KRIGSMINISTERIET

København, den 21. Februar 1941.

A. 567/819.

Til Generalauditøren.

Idet man hoslagt tilstiller Hr. Generalauditøren Chefen for 5. Regiments Skrivelse af 15. Januar 1941 vedrørende en af *Politimesteren i Vordingborg* fremsat Erklæring samt Sagens tidligere Akter, anmoder man Hr. Generalauditøren om ved Bilagenes Tilbagesendelse at fremsætte de Udtalelser, hvortil det foreliggende maatte give Anledning.

F. M.

Stemann.

Orla Nielsen,
Fm.

H. 94.

Tilbagesendes med Bilag af Generalauditøren.

Som tidligere herfra bemærket kan Sagen ikke ventes yderligere oplyst, naar Rigspolitiet vægrer sig ved at yde sin Bistand. Der er ikke andet at gøre end at henlægge Sagen.

Jeg vil dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at Oberstløjtnant Have egentlig fortjener paa en eller anden Maade at faa at vide, at *Krigsministeriet efter Sagens Oplysninger anser hans Erklæring for ganske urokket* af det, der er fremkommet fra Politimesterens Side. Hvis man fremsatte det skriftligt, vilde det formentlig foranledige yderligere Skriverier og Krav fra Regimentets Side, saa alene af den Grund bør der ikke skrives. Men maaske kunde man ved Lejlighed *mundtligt* lade Oberstløjtnanten forstaa, hvorledes man ser paa Sagen.

Spørgsmaalet om militære Myndigheders Samarbejde med forskellige civile Statsinstitutioner bør formentlig ved Lejlighed tages op.

København, den 24. Februar 1941.

E. Schäffer,
kst.

178.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JAN. 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

København, den 13. april 1950.

Hr. fhv. generalauditør Victor Pürschel, Gilbjergstien, Gilleleje.

Vedrørende en for kommissionen foreliggende sag angående en mellem daværende oberstløjtnant Have og politimester Borberg, Vordingborg, stedfunden samtale den 9. april 1940, i hvilken sag foreligger forskellige af Dem som generalauditør i sin tid fremsatte erklæringer, tillader kommissionen sig at forespørge om, hvorvidt De nærmere måtte kunne uddybe og begrunde de slutninger, De drager i Deres skrivelse af 22. august 1940 (A. nr. 170):

„Det Moment, der har faaet Generalkommandoen til at interessere sig for Sagen, er naturligvis særlig dette, at Politimesterens Udtalelse til Oberstløjtnant Have jo unægtelig tyder paa, at der fra Justitsministeriet er udgaaet en Ordre til Politiet om ikke at gøre Modstand, der maa være udgaaet, før Beslutningen derom blev taget af de paa Amalienborg forsamlede Medlemmer af Regeringen med Kongen i Spidsen. Dette kunde jo atter tyde paa, at Regeringen eller i hvert Fald nogle af Ministrene har været underrettede senest den 8. April om, hvad der vilde komme."

I samme forbindelse forespørges, om De kan give yderligere oplysninger om de momenter, der har bibragt Dem den opfattelse, at — som De anfører i nævnte skrivelse — man ikke fra rigspolitichefens side ville medvirke til sagens opklaring, en opfattelse, der deles af den senere generalauditør (jfr. A. nr. 177).

Der vedlægges aktstykkerne 168—177.

Holm.

Eigil Olsen.

179.

GENERALAUDITØR VICTOR PÜRSCHEL

Gilleleje, den 25. april 1950.

Til den parlamentariske kommission af 8. januar 1948.

Som svar på kommissionens skrivelse af 13. d. m. beklager jeg at måtte meddele, at jeg ikke ser mig i stand til på nogen betydningsfuld måde at uddybe de i skrivelsen citerede erklæringer af mig, navnlig den af 22. august 1940 Fortroligt H. 803. A.

Jeg mener vedblivende, at rigspolitichefens undladelse af at besvare min — åbenbart efter underhånds aftale med krigsministeriet — til ham rettede forespørgsel af 18. juli 1940 ikke kan forstås på anden måde, end at man ikke fra den side ønskede at medvirke til sagens opklaring. Jeg bemærker herved, at jeg havde kendt ham i 25—30 år og som folketingsmand havde haft lejlighed til ved flere lejligheder at yde ham bistand, for hvilken han havde takket mig varmt, og således stod i et særdeles godt personligt forhold til ham.

Jeg har også en dog *meget tåget* erindring om, at han personlig har telefoneret til mig og sagt, at han ikke ville svare skriftligt, hvorved det forklares, at jeg ikke har rykket for svar, og at derimod fuldmægtig Leisner*) kunne komme til en personlig konference, men jeg tør intet bygge på et så usikkert grundlag, som jeg forgæves har søgt bekræftet ved et eftersyn af mine papirer fra 1940. Det er jo muligt, at fuldmægtig Leisner kan forklare noget om sin sendelse til krigsministeriet.

Jeg ser ikke mulighed for at forklare rigspolitiets fuldstændige tavshed efter samtalen på anden måde end, at man ikke derfra ønskede at give krigsministeriet oplysninger i sagen.

I den rapport, der af sikkerhedspolitiet (overbetjent Mønneche-Petersen) er afgivet om de i natten 8.—9. april 1940 indløbne meldinger, siges det om den kl. 1.50 modtagne fjernskrivermeddelelse fra Aabenraa, der jo var af yderst alarmerende karakter, at „rigspolitichefen ønskede ikke, at ministrene skulle underrettes, og politiinspektør Dahl er bekendt hermed." Min datidige kommentar til denne afgørelse kan jeg underbygge med følgende: Efter mit kendskab til rigspolitichefen var denne en til det yderste korrekt og meget forsigtig embedsmand, der ikke ville påtage sig det ansvar i en så kritisk situation at forholde sin ansvarlige foresatte, justitsministeren, øjeblikkeligt kendskab til en så vigtig oplysning. Men afgørelsen forklares lettest og fuldstændigt ved den i min erklæring fremsatte antagelse, at oplysningen ikke indeholdt noget, der ikke forud var ministeriet bekendt. At han skulle have fejlvurderet meddelelsen som betydningsløs, må jeg anse for udelukket, og den i erklæringen givne forklaring synes mig derefter den eneste mulige.

At meddelelsen af modtageren er skønnet vigtig, fremgår af, at den kl. 1.50 er afgivet til efterretningssektionen, kl. 2 til rigspolitichefen, kl. 2.10 til politiinspektør Dahl, der synes samtidig at have fået underretning om chefens afgørelse. Derefter kl. 2.15 til departementschef Svendsen (et vidnesbyrd om det nøje samarbejde mellem justitsministeriet og sikkerhedspolitiet i denne nat). Denne meddelelse har kun taget 5 minutter, hvilket ses at være normalen, medens samtalen med chefen har taget 10.

I december 1940 blev jeg syg og kom først til tjeneste igen i maj eller juni 1941, hvorved jeg tabte føling med sagen, der jo ebbede ud på en måde, der i hvert fald ikke er uforenelig med den antagelse, at man ikke fra ministerens side har været interesseret i at få den opklaret.

Jeg er fuldt klar over, at foranstående ræsonnement intet indeholder, som kommissionen ikke selv ville være i stand til at læse af det foreliggende materiale. Jeg har nærmest fæstnet dem til papiret for at klargøre for mig selv og for kommissionen, hvorfor jeg efter påny at have gennemgået sagen mener at måtte vedstå mine datidige erklæringer.

De med kommissionens skrivelse fulgte trykte aktstykker har jeg beholdt, da de ikke er krævet tilbage.

Victor Pürschel.

*) Jfr. A. nr. 184.

180.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JAN. 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

København, den 13. april 1950.

Til justitsministeriet.

Vedrørende en for kommissionen foreliggende sag angående en mellem daværende oberstløjtnant Have og daværende politimester Borberg, Vordingborg, stedfunden samtale den 9. april 1940 om morgenen tillader kommissionen sig at udbede sig ministeriets erklæring vedrørende en af daværende generalauditør Victor Pürschel i sagen fremsat bemærkning om, at der formentlig fra justitsministeriet var udgået en ordre til politiet om ikke at gøre modstand, en ordre, der formentes udgået, før beslutning derom var taget af de på Amalienborg forsamlede medlemmer af regeringen med kongen i spidsen (jfr. det vedlagte bilag, A. nr. 170).

Den daværende generalauditørs bemærkning støttede sig bl. a. til følgende afsnit i skrivelse af 14. maj 1940 fra politidirektøren i København til departementschef Aage Svendsen, justitsministeriet (optrykt side 128—129 i bilag til betænkning I vedrørende den 9. april 1940):

„Kl. 5.48 fik Politikommissærerne Ordre til at møde paa deres Stationer i Uniform, og der udsendtes Fjernskrivermeddelelse om, at der ikke maatte anvendes Skydevaaben, hvis de tyske Tropper vilde besætte Politistationerne."

Endvidere udbedes, idet henvises til den yderligere vedlagte korrespondance i sagen, ministeriets udtalelser angående det af generalauditøren anførte, at man formentlig ikke fra rigspolitichefens side ville medvirke til sagens oplysning (jfr. herom generalauditør Pürschel i skrivelse af 22. august 1940, A. nr. 170, og kst. generalauditør Schäffer den 24. februar 1941, A. nr. 177).

Kommissionen ville sætte pris på at modtage ministeriets svar snarest belejligt.

Der vedlægges som bilag aktstykke nr. 168—177.

Det tilføjes, at d. d. er daværende justitsminister Unmack Larsen forespurgt om, hvorvidt han eventuelt måtte have personligt kendskab til denne sag.

Holm.

Eigil Olsen.

181.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 20. maj 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Med skrivelse af 13. april 1950 har kommissionen fremsendt nogle aktstykker, indeholdende en korrespondance vedrørende en mellem daværende oberstløjtnant Have og daværende politimester Borberg, Vordingborg, den 9. april 1940 om morgenen stedfunden samtale, idet kommissionen har udbedt sig en udtalelse fra justitsministeriet i anledning af, at daværende generalauditør Pürschel i en skrivelse af 22. august 1940 til krigsministeriet har udtalt en formodning om, at der den 9. april 1940 om morgenen, inden regeringen havde truffet bestemmelse om, at modstanden mod de tyske tropper skulle indstilles, skulle være udgået ordre fra justitsministeriet til politiet om ikke at gøre modstand.

Man har endvidere udbedt sig justitsministeriets udtalelse i anledning af, at det i nævnte skrivelse anføres, at rigspolitichefen ikke har villet yde bistand til opklaring af de nærmere omstændigheder ved den nævnte samtale.

Foranlediget heraf skal man meddele, at man med hensyn til det førstnævnte spørgsmål har indhentet udtalelser fra daværende departementschef i justitsministeriet Aage Svendsen og daværende kontorchef i justitsministeriet, nu politidirektør i København Jens Herfelt.

Departementschef Svendsen har oplyst, at han ikke, forinden han erfarede om regeringens beslutning, har haft nogen samtale med politiet eller med anden myndighed eller foranlediget nogen instruktion udsendt. Departementschefen har ejheller forinden modtagelsen af politidirektørens skrivelse af 14. maj 1940 haft kendskab til den kl. 5,48 udsendte fjernskrivermeddelelse, der omhandles i generalauditør Pürschels skrivelse.

Politidirektør Herfelt har i sin udtalelse oplyst, at han ikke har givet nogen instruktion om udsendelse af fjernskrivermeddelelsen eller på forhånd været bekendt med dens udsendelse. Vicepolitiinspektør Dahl-Jensen har imidlertid overfor politidirektøren forklaret, at han den 9. april 1940 formentlig kl. godt 5 efter en opringning til sit hjem fra en journalist telefonisk henvendte sig til St. Kongensgades politistation, der bekræftede, at der var landsat tyske tropper i København. Ved samtalen blev han klar over, at politiet var i tvivl om, hvorvidt der skulle gøres modstand, hvis tyske tropper ville besætte politistationerne. Vicepolitiinspektøren satte sig derefter telefonisk i forbindelse med politiinspektør Mellerup, og udfra det synspunkt, at politiet folkeretligt hører til civilbefolkningen, og at det iøvrigt ikke var tilstrækkeligt bevæbnet til at kunne gøre modstand, henstillede han, at politistationerne blev instrueret om, at der ikke måtte anvendes skydevåben, hvis tysk militær ville besætte politistationerne. Vicepolitiinspektøren er sikker på, at det er hans henvendelse, der har foranlediget fjernskrivermeddelelsen.

Politiinspektør Mellerup har ingen erindring om henvendelsen, men anser det for særdeles sandsynligt, at det forholder sig som af vicepolitiinspektøren forklaret. Han føler sig således overbevist om, at fjernskrivermeddelelsen udelukkende er udsendt på initiativ af politiledelsen, og at der ikke har foreligget nogen instruks fra justitsministeriet.

Det bemærkes, at de i justitsministeriet beroende sager vedrørende begivenhederne den 9. april 1940 intet indeholder, der tyder på, at nogen instruks af det angivne indhold skulle være udsendt af justitsministeriet eller efter forhandling med dette.

Det tilføjes, at justitsministeriet samtidig hermed har udbedt sig en udtalelse fra rigspolitichefen vedrørende den af generalauditør Pürschel fremsatte udtalelse om rigspolitichefens medvirken ved opklaringen af omstændighederne vedrørende politimester Borbergs ordskifte med oberstløjtnant Have, og at der senere vil fremkomme svar angående kommissionens forespørgsel herom.

Steincke.

Chr. Ludvigsen.

182.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

København, den 13. april 1950.

Hr. fhv. justitsminister Unmack Larsen, rådhuset, Aarhus.

Kommissionen har d. d. tilskrevet justitsministeriet således:

„Vedrørende en for kommissionen foreliggende sag angående en mellem daværende oberstløjtnant Have og daværende politimester Borberg, Vordingborg, stedfunden samtale den 9. april 1940 om morgenen tillader kommissionen sig at udbede sig ministeriets erklæring vedrørende en af daværende generalauditør Victor Pürschel i sagen fremsat bemærkning om, at der formentlig fra justitsministeriet var udgået en ordre til politiet om ikke at gøre modstand, en ordre, der formentes udgået, før beslutning derom var taget af de på Amalienborg forsamlede medlemmer af regeringen med kongen i spidsen (jfr. det vedlagte bilag, A. nr. 170).

Den daværende generalauditørs bemærkning støttede sig bl. a. til følgende afsnit i skrivelse af 14. maj 1940 fra politidirektøren i København til departementschef Aage Svendsen, justitsministeriet (optrykt side 128—129 i bilag til betænkning I vedrørende den 9. april 1940):

„Kl. 5.48 fik Politikommissærerne Ordre til at møde paa deres Stationer i Uniform, og der udsendtes Fjernskrivermeddelelse om, at der ikke maatte anvendes Skydevaaben, hvis de tyske Tropper vilde besætte Politistationerne."

Endvidere udbedes, idet henvises til den yderligere vedlagte korrespondance i sagen, ministeriets udtalelser angående det af generalauditøren anførte, at man formentlig ikke fra rigspolitichefens side ville medvirke til sagens oplysning (jfr. herom generalauditør Pürschel i skrivelse af 22. august 1940, A. nr. 170, og kst. generalauditør Schäffer den 24. februar 1941, A. nr. 177).

Kommissionen ville sætte pris på at modtage ministeriets svar snarest belejligt.

Der vedlægges som bilag aktstykke nr. 168—177",

hvilket herved meddeles, idet man tillader sig at forespørge, om De måtte have nogen personlig erindring om denne sag.

Holm.

Eigil Olsen.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg, København K.

Tilbagesendes med bemærkning, at jeg ikke har noget som helst at erindre om pågældende sag.*)

Aarhus, den 25. april 1950.

Unmack Larsen.

*) Jfr. A. nr. 199.

183.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 9. maj 1950.

Hr. politifuldmægtig V. Leifer, Islands Brygge 5, S.

Vedrørende en for kommissionen foreliggende sag angående en mellem daværende oberstløjtnant Have og politimester Borberg, Vordingborg, stedfunden samtale den 9. april 1940 har kommissionen i de fra krigsministeriet herom modtagne akter bl. a. fået tilstillet vedlagte fra den daværende generalauditør til krigsministeriet den 22. august 1940 fremsendte skrivelse, hvori omtales en konference med Dem den 6. s. m. (jfr. vedlagte A. nr. 170). Kommissionen har senere afæsket den daværende generalauditør fornyet erklæring om dette forhold (jfr. vedlagte skrivelse af 25. april d. å.), og kommissionen tillader sig nu at anmode Dem om Deres udtalelse i sagen vedrørende den angivne konference og de nærmere omstændigheder i forbindelse hermed.

Da kommissionen står umiddelbart foran afslutningen af sit arbejde med det bind, hvori det nævnte spørgsmål agtes refereret, anmoder man samtidig om, at Deres erklæring fremsendes hertil snarest belejligt.

Holm.

Eigil Olsen.

184.

VILHELM LEIFER
politifuldmægtig hos rigspolitichefen.

København S., den 16. maj 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg slot, K.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 9. maj 1950 skal jeg oplyse følgende:

Jeg erindrer meget vel det i det medfulgte bilag A. nr. 170, side 464, anførte fortrolige brev fra generalauditøren af 18. juli 1940 til daværende rigspolitichef Thune Jacobsen, der har givet mig det til behandling umiddelbart efter modtagelsen, idet jeg i tiden 9. april 1940 til 25. november 1945 fungerede som en slags adjutant for rigspolitichefen og daværende vicepolitichef K. Begtrup-Hansen. Det er således også mig, der sigtes til i skrivelsen af 22. august 1940 som „fuldmægtig Leisner", idet jeg tydeligt husker mødet hos generalauditøren, såvel som dennes vanskelighed ved at få fat på mit navn, hvorfor jeg til sidst gav op og lod mig kalde Leisner under resten af mødet.

Efter nøje eftertanke skal jeg anføre, hvad jeg kender til den foreliggende sags enkeltheder, således som det nu står ganske klart for mig:

Jeg blev kaldt ind til hr. Thune Jacobsen, der var meget ærgerlig over det fra generalauditøren modtagne brev af 18. juli 1940. Det fremgik af hans udtalelser, at han ikke var i tvivl om, at politimester Borberg havde været ubehændig. Han omtalte ham som „et får" og udtalte et tydeligt ubehag ved at skulle komme ind på spørgsmålet om, til hvilke klokkeslet der var givet hvilke ordrer natten til den 9. april 1940. Jeg foreslog, at man dels skulle kalde politimesteren ind og få hans mundtlige forklaring, dels skulle afvente vicepolitichef Begtrup-Hansens tilbagekomst fra provinsen (nvorfra erindrer jeg ikke), idet jeg var bekendt med, at denne gennem sin broder, overlægen, kendte politimesteren noget nærmere fra dennes dommerfuldmægtigtid i Silkeborg. Jeg erindrer derefter, at Borberg virkelig en dag var på politigården — den eneste gang jeg husker at have set ham i uniform — og efter hvad jeg erindrer at have fået refereret af hr. Thune Jacobsen indrømmede politimesteren her i alt væsentligt rigtigheden af daværende oberstløjtnant A. Wulff Haves fremstilling af samtalen den 9. april 1940. Det blev derpå lovet politimesteren, af såvel hr. Thune Jacobsen som af hr. Begtrup-Hansen, at man skulle dække ham, hvorpå Thune Jacobsen ringede til generalauditøren og meddelte ham, at man på grund af forespørgslens delikate karakter nødigt ville afgive en skriftlig besvarelse, men at man ville sende en fuldmægtig, som kunne forklare forholdet. Jeg blev derefter nøje instrueret af Begtrup-Hansen om, hvad jeg måtte sige og ikke sige til generalauditøren, idet det iøvrigt overlodes til min egen opfindsomhed at udfylde pavserne med uskadelig snak. Som det vil fremgå af A. 168, løste jeg opgaven i den ånd, hvori den var stillet, omend jeg jo altså ikke har formået at tilfredsstille generalauditøren, men nok at køre ham træt. Jeg var selv meget ilde berørt både af at skulle foretage en tilsløringsmanøvre som refereret og af den af politimesteren udviste holdning, som jeg fandt umoralsk. Det var derfor i fuld oprigtighed, at jeg lovede generalauditøren at søge de tilbudte oplysninger fra K.T.A.S. om tidspunkterne for de om morgenen den 9. april 1940 til og fra Vordingborg førte udenbyes samtaler, men dette blev taget meget ilde op af Begtrup-Hansen, der bad mig give ham sagen, så skulle han nok tage stilling til, hvad der videre skulle foretages i samme.

Jeg skylder at redegøre for min opfattelse af, hvorfor der under de samtaler, der ved denne lejlighed førtes mellem mine chefer og mig, ikke blev udtalt nogen forundring over det reale indhold af politimesterens meddelelse til oberstløjtnanten den pågældende morgen:

Vi har fra gammel tid — allerede fra statspolitiets dage — haft en vagtordning ved embedet i den form, at en af de overordnede tjenestemænd fra kontortids ophør til næste dags morgen har pligt til at være på en telefon, hvortil døgnvagten på politigården kan henvende sig om forholdsordre i nattens løb. Denne vagt går på turnus ligesom helligdagsvagten af samme karakter. Ved krigsudbrudet 1939 skete der en udbygning af denne vagt, således at kredsen af de tjenestemænd, der kunne deltage i vagten, udvidedes samtidig med, at der tillige på skift mellem embedets højeste tjenestemænd indrettedes en „chefsvagt", til hvilken den jourhavende politiofficer kunne henvende sig, såfremt der forelagdes ham spørgsmål af en mere vidtrækkende karakter, som han ikke selv turde afgøre på egen hånd. Desuden deponeredes hos gårdvagten to såkaldte „alarmeringslister" over, hvem der skulle underrettes i tilfælde af henholdsvis „lille alarmering" og „stor alarmering", på hvilke lister figurerede chefen, vicechefen, justitsministeren, departementschefen i justitsministeriet o.s.v.

Natten til den 9. april 1940 var min vagtaften. Jeg forlod politigården henad kl. 17,00 den 8. april 1940 efter at have sikret mig, at der ingen meldinger lå ubesvarede, og gik til mit hjem, Edvard Falchsgade 5, altså genboejendommen til politigården, telefon palæ 1004. Jeg blev hverken i aftenens løb eller hele natten forstyrret een eneste gang og vågnede først ved motorlarmen fra de tyske flyvemaskiner, hvorpå jeg ved opringning til politigården af kriminaloverbetjent Schæfer blev underrettet om besættelsen. Det viste sig, at daværende politiinspektør Arthur Dahl kort efter, at jeg havde forladt vagten, havde indfundet sig dèr og instrueret den vagthavende kriminalbetjent om, at han ønskede at underrettes om alt, hvad der i nattens løb måtte passere, hvorfor der ikke skulle ringes til mig i noget tilfælde. Denne springen over af den jourhavende politiofficer er mig bekendt enestående, personlig har jeg i hvert fald hverken før eller siden oplevet noget tilsvarende. Efter deltagelse i rigspolitichefens parole, hvor hans nærmeste medarbejdere blev gjort bekendt med besættelsens vilkår, og hvor hr. Thune Jacobsen selv gjorde en ubegribeligt ynkelig figur, idet han klynkede og adskillige gange gentog, at han „vidste ikke, om han kunne bevare sin stilling" etc., gik jeg over i vagten og gennemlæste nattens vagtrapport, som det var min pligt, hvorpå jeg medtog den i rigspolitichefens parolesal, hvor jeg derefter gjorde næsten uafbrudt tjeneste i et par måneder — jeg var til tjeneste gennemsnitlig et par og tyve timer i døgnet og sov, når jeg endelig sov, på en feltseng i kontoret. På det store bord i parolesalen opstilledes en dokumentkasse, i hvilken vagtrapporten nedlagdes, og som i den følgende tid var gemmested for indgåede meldinger o.s.v. med påtegning om, hvad der var foretaget i anledning af samme. Der blev i løbet af den 9. april og også den følgende dag efterhånden tilstrømning af over- og underordnede tjenestemænd, der med interesse læste vagtrapporten af 8.—9. april 1940, men hen på eftermiddagen den 10. april 1940 hentede politiinspektør Frits von Magius rapporten, og mig bekendt er den ikke senere kommet til veje. Denne rapport var efter min bedste overbevisning ikke identisk med den i A. nr. 170 nævnte eller A. nr. 172, bilag 2, side 469. Efter min tydelige erindring om vagtrapporten havde vagten — formentlig kriminaloverbetjent Schæfer — omhyggeligt noteret de udtalelser, han havde indhentet telefonisk hos sine overordnede, i gåseøjne uden, at nogen — mig bekendt — har taget afstand fra hans citater. Fra grænsen holdtes man underrettet om tyske troppebevægelser mod nord. Ved 23-tiden gik tropperne i bivouak syd for Flensborg. Kl. 1,20 rapporteres, at der nu på torvet i Flensborg var parkeret et betydeligt antal transportkøretøjer, særlig store rutebiler og turistbusser, hvilket kunne tyde på, at man forberedte en transport af de bivouakerede tropper. Underretning blev givet til politiinspektør Arthur Dahl i dennes hjem. Kriminalbetjenten spurgte, om han skulle underrette chefen. Hertil svarede Dahl ifølge rapporten: „Næh, det er ikke nødvendigt, chefen og vicechefen ved besked". Der spørges derpå, om justitsministeren (Unmack Larsen) skulle underrettes, hvortil svaret var: „Næh, det er ikke værd, ministeren får en streng dag i morgen". Derefter spurgte kriminalbetjenten endelig, om han skulle underrette departementschefen (Aage Svendsen), hvortil Dahl svarede: „Ja, det kan De godt". Kriminalbetjenten ringede derpå til departementschefen og læste den modtagne meddelelse for ham, hvortil departementschefen sagde „Nå" og lagde røret på. Det siger sig selv, at der var almindelig forbavselse blandt personalet over disse citater, og der snak-

kedes i korridorerne om et møde, der skulle have fundet sted på politigården sent om aftenen den 8. april 1940, og hvor de højeste politiofficerer skulle have modtaget en eller anden orientering om forestående begivenheder. Jeg nævner dette rygte, men udtrykkeligt og kun som et rygte, da jeg jo som tidligere anført er sovet fra det hele. Derimod kan jeg svare for mine citater, da disse bygger på notater, jeg har gjort allerede år tilbage og senest renskrevet i januar 1947. Der er efter disse intet til hinder for, at politimester Borberg — eller eventuelt også andre jurisdiktionschefer kan have fået en orientering, svarende til den, der dækkes af ordene „chefen og vicechefen ved besked".

Med ærbødighed

Vilhelm Leifer.

185.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 26. maj 1950.

Hr. fhv. generalauditør V. Pürschel, Gilbjergstien, Gilleleje.

Idet kommissionen fremsender afskrifter af skrivelse herfra af 9. maj 1950 til politifuldmægtig Leifer og dennes svar af 16. s. m., skal man tillade sig at forespørge, om De måtte ønske at knytte bemærkninger hertil.

Holm.

Eigil Olsen.

186.

VICTOR PÜRSCHEL
generalauditør

Gilleleje, den 31. maj 1950.

Til den parlamentariske kommission af 8. januar 1948.

Idet jeg hermed tilbagesender de med kommissionens skrivelse af 26. f. m. fulgte 2 bilag, skal jeg angående fuldmægtig Leifers brev af 16. s. m. — A. nr. 184 — tillade mig at anføre følgende:

Brevet synes mig at bære præg af troværdighed, forsåvidt angår kendsgerningerne. Hvor det drejer sig om vurdering af sindstilstande og stemninger, synes pålideligheden — tildels som følge af brevskriverens stærke selvoptagethed og høje selvvurdering — noget mere tvivlsom, jfr. som eksempel, at han mener, at have „kørt generalauditøren træt", medens kendsgerningen er, at jeg, som det fremgår af min erklæring til krigsministeriet, meget hurtigt blev klar over, at fuldmægtigen af en eller anden grund ikke var i stand til at give noget svar af værdi, hvorfor jeg hurtigt opgav at spilde tid på fortsat tale.

Men bortset fra dette — underordnede — moment synes skrivelsen mig stærkt at bekræfte den opfattelse, jeg i sin tid dannede mig, nemlig at rigspolitichefen ikke ville hjælpe med til sagens oplysning. Leifer bekræfter, at min vage erindring om en opringning fra rigspolitichefen er rigtig. Han bekræfter iøvrigt også, hvad jeg aldrig har betvivlet, at den af oberstløjtnant Wulff-Have givne fremstilling af samtalen med politimester Borberg var rigtig.

Rigspolitichefens modvilje mod at give oplysninger kan efter min opfattelse kun forklares derved, at der har været noget at skjule, og dette kan formentlig kun være, at politiets ledelse har været bedre underrettet om det, der den 8. april 1940 var forestående, end det hidtil har været offentligheden bekendt, og endvidere at der til politiet var udgået et direktiv om undladen af at gøre modstand, *før* beslutning herom var truffet i statsrådet. En så vigtig og vidtrækkende beslutning ville en så korrekt og forsigtig embedsmand som Thune Jacobsen aldrig have truffet på egen hånd. Altså må den være udgået fra justitsministeren. Jeg understreger her, at politimester Borbergs udtalelse til oberstløjtnanten gik ud på, at denne ikke behøvede at skynde sig, da der ikke skulle gøres modstand. Borberg har altså opfattet direktivet som almindeligt, ikke begrænset til politiet. Thune Jacobsens udtalelse til Leifer om, at B. var et får, tyder meget bestemt på, at B. ikke har opfattet forkert, men at han har udtalt sig forkert. Jeg ser derfor ikke rettere end, at den fra militær side i sin tid hævdede opfattelse nu ved et vidnesbyrd fra politiets side er afgørende bekræftet.

Skønt det jo ikke vedkommer mig, kan jeg ikke tilbageholde den udtalelse, at en kriminalbetjent, der fik forelagt sagen med de hidtil foreliggende oplysninger, ville gnide sig i hænderne over at få en sag med så fortrinlige holdepunkter for en videre undersøgelse, navnlig en afhøring af de ved navn nævnte politimænd. Ønsker man sandheden frem, må disse løses fra deres diskretionspligt og afhøres under vidneansvar, men hvis dette sker, nærer jeg ingen tvivl om, at sagen vil kunne oplyses og give et opsigtvækkende resultat.[1])

Victor Pürschel.

[1]) Da ingen af de pågældende har påberåbt sig deres diskretionspligt, har kommissionen ikke fundet anledning til at foretage sig videre.

187.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 26. maj 1950.

Hr. rigspolitichef K. Begtrup-Hansen, Politigården, V.
Hr. civilforsvarsdirektør Arthur Dahl, civilforsvarsstyrelsen, Stockholmsgade 27, Ø.
Hr. politiinspektør Frits von Magius, Politigården, V.
Hr. kriminaloverbetjent V. A. Schæfer, fremmedafdelingen, Vesterport, V.

Under henvisning til vedlagte afskrift af skrivelse af 16. d. m. fra politifuldmægtig V. Leifer til den parlamentariske kommission skal kommissionen herved anmode Dem om en udtalelse.

Til deres orientering vedlægges en afskrift af kommissionens skrivelse af 9. d. m. til politifuldmægtig Leifer, bilagt kommissionens aktstykker nr. 168—177 og kommissionens skrivelse af 13. april 1950 til fhv. generalauditør V. Pürschel samt dennes svar af 25. s. m.

Da kommissionen står umiddelbart foran afgivelse af sin beretning III, supplement til undersøgelserne angående den 9. april 1940, ville man sætte pris på at modtage Deres svar snarest belejligt.

Holm.

Eigil Olsen.

188.

RIGSPOLITICHEFEN
Politigården, København

Den 2. juni 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg, K.

Ved skrivelse af 26. maj 1950 har kommissionen anmodet mig om en udtalelse vedrørende en til kommissionen sendt skrivelse af 16. maj 1950 fra politifuldmægtig V. Leifer.

Med kommissionens skrivelse fulgte til orientering afskrift af kommissionens skrivelse af 9. maj 1950 til fuldmægtig Leifer samt korrekturaftryk af kommissionens aktstykker nr. 168—177 og kommissionens brevveksling april 1950 med fhv. generalauditør V. Pürschel.

Således foranlediget skal jeg oplyse, at det ikke er mig, som dengang var vicepolitichef, bekendt, at der, før kongens beslutning på Amalienborg den 9. april 1940 om morgenen blev truffet, skulle være udgået nogen almindelig ordre til politikredsene fra rigspolitichefen om, at politiet ikke skulle gøre modstand imod de indtrængende tyske tropper. Efter de orienterende oplysninger, jeg i nærværende sags anledning har søgt indhentet, vil jeg iøvrigt betragte det som ganske usandsynligt, om en sådan ordre skulle være udsendt.

Selvom fuldmægtig Leifers personlige henvendelse til generalauditøren har fundet sted, således som begge forklarer, har jeg, da jeg ikke ligger inde med notater fra den tid, ingen erindring om denne henvendelse eller om at have instrueret politifuldmægtig Leifer som af denne i brevet til kommissionen af 16. maj 1950 anført.

Jeg skal iøvrigt udtale, at såfremt politiet overhovedet måtte mene at burde reagere på generalauditørens direkte henvendelse, var der ikke nogen rimelig anledning for politiet til at vægre sig ved at søge divergensen mellem politimester Borberg og daværende oberstløjtnant Have opklaret bedst muligt, men om de forhandlinger, der eventuelt måtte være ført mellem afdøde rigspolitichef Thune Jacobsen og den daværende generalauditør, er mig intet bekendt.

Rigspolitichefembedets journaler og delvis dets arkivalier besættelsen og besættelsestiden vedrørende blev i tiden efter den 19. september 1944 fjernet fra Politigården af tyskerne og har ikke senere kunnet skaffes tilveje, hvorfor noget eventuelt skriftligt vedrørende „Borberg-sagen" ikke nu har kunnet findes ved embedet her.

Det tilføjes på foranledning af fuldmægtig Leifers udtalelse i hans skrivelse af 16. maj 1950 om rigspolitichef Thune Jacobsens optræden den 9. april 1940, at min opfattelse af Thune Jacobsen var den, at han optrådte roligt, værdigt og ansvarsbevidst.

K. Begtrup-Hansen.

189.

CIVILFORSVARSSTYRELSEN
Direktøren.

Kobenhavn, den 2. juni 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45. Christiansborg.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 26. maj 1950 angående en af politifuldmægtig V. Leifer under 16. maj 1950 afgiven erklæring skal jeg meddele følgende:

1. Til sagen vedrørende samtalen mellem politimester Borberg, Vordingborg, og daværende oberstløjtnant Have — den 9. april 1940, herunder om henvendelsen til daværende generalauditør Victor Pürschel, har jeg intet kendskab.

I min daværende egenskab af politiinspektør for ordenspolitiet kan jeg imidlertid oplyse, at en ordre til *politiet* om ikke at gøre modstand mod de invaderende tropper ville have været ganske naturlig under hensyn til politiets fåtallighed (1 à 2 mand på provinsstationerne) og deres til et sadant formål meget mangelfulde udrustning. Om en sådan generel ordre blev givet, ved jeg ganske vist ikke, men i enkelttilfælde blev der på forespørgsel som en selvfølge svaret, at politiet ikke skulle gøre modstand mod de tyske tropper.

2. Jeg erindrer ikke at have givet den af politifuldmægtig Leifer side 468 refererede ordre om, at der ikke skulle telefoneres til ham, men såvidt erindres, suspenderedes den af politifuldmægtig Leifer omtalte vagtordning og erstattedes af en anden, og herom kan jeg have ladet falde en bemærkning. Derimod er det højst sandsynligt, at jeg — under hensyn til min stilling som leder af luftværnet — har bedt mig holdt underrettet.

3. Det kan ikke være rigtigt, at der er ringet til mit hjem ca. kl. 1, da jeg på dette tidspunkt opholdt mig på politigården. Hvis en telefonsamtale som den skildrede har fundet sted, må den være sket til mit kontor på politigården, og har jeg svaret som anført, hvad jeg ikke erindrer, men ikke vil bestride, kan grunden alene være, at meddelelser var tilgået de rette vedkommende ad anden vej, jfr. nedenfor.

4. Jeg indfandt mig i løbet af aftenen den 8. april på politigården af egen drift. Jeg havde ingen vagt, og ingen havde givet mig ordre til at være til stede, men foruroligende meldinger, hvoraf der var givet et utal dagen igennem, bevirkede, at jeg — stadig i min egenskab af leder af luftværnet — burde være på mit kontor. Jeg opholdt mig dels på mit kontor, dels i det daværende sikkerhedspolitis kontor sammen med kriminalassistent Mønniche-Petersen, indtil jeg, da besættelsen var en kendsgerning, gik i indenrigsministeriet. Som anført i en tidligere skrivelse til den højtærede kommission, holdt jeg indenrigsministeren og indenrigsministeriet underrettet om alle meldinger af betydning, ligesom jeg foretog de fornødne dispositioner med henblik på luftværnet. Den politimæssige efterretningsvirksomhed befattede jeg mig ikke med, men talte dog et par gange i nattens løb med rigspolitichefen (Thune Jacobsen). Der var iøvrigt i dagens og aftenens løb afgivet adskillige meldinger om troppebevægelser m. v. syd for grænsen, meldinger, som alle interesserede var eller blev bekendt med, også hærens efterretningsvæsen var jeg i den pågældende nat i forbindelse med.

5. Jeg har ikke, jfr. politifuldmægtig Leifers skrivelse side 487, deltaget i noget møde af „højere politiofficerer" den 8. april om aftenen, og jeg kan ikke tænke mig, at et sådant møde har fundet sted.

6. Jeg har ikke deltaget i rigspolitichefens parole den 9. april om morgenen, idet jeg tidligt om morgenen — efter at besættelsesvilkårene var bekendt — efter indenrigsministerens ordre deltog i et møde under forsvarsministerens forsæde. Derefter var jeg i luftværnet, og jeg indfandt mig først på politigården ved 14-15 tiden den 9. april.

Ærbødigst

Arthur Dahl.

190.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg, K.

Tilbagesendes *den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg, K.*, idet jeg indledningsvis skal nævne, at jeg som chef for rigspolitichefens kriminalafdeling i den kritiske tid umiddelbart før besættelsen den 9. april 1940 stedse holdtes informeret om enhver oplysning af betydning, der tilgik rigspolitichefen eller iøvrigt indgik til rigspolitichefsembedet eller over dette formidledes til generalstabens efterretningssektion m. v. via politiets fjernskriveanlæg, hvilket anlæg også dengang henhørte under mit embedsområde.

Med hensyn til de i Leifers fornævnte brev af 16. maj 1950

1) fremførte anbringender om, *at* jeg den 10. april 1940 om eftermiddagen i parolesalen har hentet „vagtrapporten" af 8.-9. april 1940, *at* nævnte rapport ikke Leifer bekendt senere er kommet til veje, og *at* „vagtrapporten" efter Leifers bedste overbevisning ikke er „identisk med den i A. nr. 170 nævnte eller A. nr. 172, bilag 2, side 469", skal jeg udtale, at jeg ikke mindes at. have hentet nævnte rapport, men at jeg med sikkerhed kan udtale, at dens indhold kun kan have været af ganske sekundær betydning, idet den almindelige vagtordning hos rigspolitichefen på grund af de kritiske forhold var suspenderet til fordel for en af embedets sikkerhedspolitiafdeling etableret døgnvagt, der registrerede alt relevant, således som det fremgår af dennes rapporter af 8.-9. april 1940, der er aftrykt pag. 122 ff. i „Bilag til betænkning til folketinget", afgivet af den parlamentariske kommission i 1945.

   „Vagtrapporten" er selvsagt ikke — hvad Leifers ordvalg muligt kan antyde — blevet bortskaffet eller undertrykt, men dens indhold er blot skønnet uden nogen betydning, da rigspolitichefsembedet til justitsministeriet i maj 1940 på anledning gav oplysning om de til politiet indgåede meddelelser vedrørende begivenhederne den 9. april 1940.

   Rigspolitichefens journaler m. v. for 1940 blev fjernet af tyskerne, da de den 19. september 1943 besatte politigården.

   Hverken journalerne eller den nævnte vagtrapport har senere kunnet skaffes tilveje.

2) som angivelig korridorsnak refererede „rygter" om, at et møde skulle have fundet sted sent om aftenen den 8. april 1950, på hvilket møde „de højeste politiofficerer skulle have modtaget en eller anden orientering om forestående begivenheder" skal jeg oplyse, at jeg ikke har deltaget i et sådant møde og ejheller nogensinde — end ikke rygtevis — har hørt noget som helst om, at der har været afholdt et sådant eksklusivt orienteringsmøde, i hvilket jeg ikke har deltaget.

Efter den ved den fremsatte anmodning om en udtalelse givne anledning skal jeg ex tuto tilføje, at der mig bekendt ikke før besættelsen den 9. april 1940 er givet politikredsene eller enkelte af disse nogensomhelst forhåndsinformation, der kunne præjudicere de allerhøjeste danske myndigheders stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt der af politiet skulle ydes modstand imod indtrængende fremmede militærstyrker, hvorved bemærkes, at politiet som civilt korps, der dengang kun i ringe omfang var udrustet med skydevåben, iøvrigt da aldrig var tænkt sat ind i kamp mod militære styrker.

Politigården, København V., den 2. juni 1950.

F. C. V. von Magius,
politiinspektør hos rigspolitichefen.

191.

VIGGO SCHÆFER,
kriminaloverbetjent i rigspolitichefens afdeling
for visum- og fremmedsager.

København, den 30. maj 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, Christiansborg slot, K.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 26. maj 1950 skal jeg herved oplyse, at jeg *ikke* var til tjeneste natten mellem den 8. og 9. april 1940, men tilbragte denne i mit hjem på Fr. d. 6tes allé 14, Frederiksberg.

Jeg mødte til tjeneste den 9. april 1940 kl. 7 i fremmedafdelingen på politigården og fik først her meddelelse om besættelsen.

Hvis det er mig, der på telefonisk henvendelse fra politifuldmægtig Leifer har oplyst denne om de stedfundne begivenheder, hvad jeg ikke har nogen som helst erindring om, må det være sket efter det nævnte klokkeslet.

Jeg kan oplyse, at det var nuværende kriminaloverbetjent Georg Nielsen, Hillerød, der var telefonvagt i rigspolitichefens fremmedafdeling den pågældende nat.

Iøvrigt har jeg ingen som helst erindring om eller kendskab til de i kommissionens skrivelse med bilag omhandlede forhold.

Ærbødigst

V. Schæfer.

192.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1950 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 3. juni 1950.

Hr. kriminaloverbetjent Georg Nielsen, kriminalpolitiet, Hillerød.

Under henvisning til vedlagte afskrift af skrivelse af 30. f. m. fra kriminaloverbetjent V. Schæfer til den parlamentariske kommission (A. nr. 191) skal kommissionen herved anmode Dem om en udtalelse.

Til Deres orientering vedlægges en afskrift af kommissionens skrivelse af 26. f. m. til kriminaloverbetjent V. Schæfer (A. nr. 187), bilagt kommissionens aktstykker nr. 168—179 og 183—184.

Da kommissionen står umiddelbart foran afgivelsen af sin beretning II, supplement til undersøgelserne angående den 9. april 1940, skal man udbede sig Deres svar snarest belejligt.

De fremsendte aktstykker, der bedes tilbagesendt sammen med besvarelsen, bedes betragtet som fortrolige.

Holm.

Eigil Olsen.

193.

Hillerød, den 6. juni 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af skrivelse af 3. juni d. å. fra ovennævnte kommission, hvori jeg opfordres til at give en redegørelse for, hvad der passerede i fremmedafdelingens vagtlokale på politigården natten mellem den 8. og 9. april 1940, skal jeg oplyse følgende:

Natten mellem den 8. og 9. april 1940 forrettede jeg tjeneste i rigspolitichefens fremmedafdeling på politigården sammen med kriminalbetjent Baltzer, der nu gør tjeneste som kriminaloverbetjent i Horsens.

Vi påbegyndte tjenesten kl. 23, og ved tjenestens tiltrædelse fik vi intet at vide om, at der muligvis kunne indtræffe usædvanlige bevivenheder i løbet af natten.

Det er mig umuligt at huske, hvad der passerede i den første del af natten, men det er muligvis, fordi der ikke skete noget usædvanligt, i hvert fald blev tjenesten passet som sædvanligt.

Der havde i løbet af natten været nogle telefonopringninger, men der var ikke passeret mere, end at kriminalbetjent Baltzer tidlig om morgenen tog til frihavnen for at ekspedere den første morgenfærge til Sverige.

Umiddelbart efter at Baltzer var taget afsted, ringede politiinspektør von Magius og gav meddelelse om tyskernes indmarsch i Danmark, og i overensstemmelse med de givne regler begyndte jeg alarmeringen efter den store alarmeringsplan, der beroede i vagtlokalet. Denne plan forudsatte, at der var 2 mand til stede for at kunne ekspedere samtalerne hurtigt, men jeg var alene på vagten, da Baltzer var i frihavnen.

Alarmeringen forløb dog hurtigt og uden forstyrrelser af nogen art, jeg husker, jeg ringede til rigspolitichefen, vicepolitichefen, politiinspektør Laursen og kriminalassistent Havelykke. Straks efter alarmeringen kom Baltzer tilbage, han var efter færgens afsejling blevet standset af tyskerne ved den ene udgang fra frihavnen, men han var kommet ud en anden vej.

De forskellige personer, der var alarmeret, mødte hurtigt på politigården, og jeg erindrer, at kriminalassistent Havelykke spurgte efter fuldmægtig Leifer. Jeg kan ikke huske, om jeg havde alarmeret fuldmægtig Leifer, men efter opfordring fra kriminalassistent Havelykke ringede jeg nu flere gange til fuldmægtig Leifer, men hans telefon svarede ikke. På et senere tidspunkt, jeg tror, klokken var mellem 7 og 8, kom kriminalassistent Havelykke ind i vagtlokalet og fortalte, at han også havde ringet forgæves til fuldmægtig Leifer, og jeg blev opfordret til at begive mig til fuldmægtig Leifers bopæl for at undersøge, hvorfor fuldmægtig Leifer ikke var mødt.

Fuldmægtig Leifer boede i nærheden af politigården, og da jeg ringede på dørklokken, kom fuldmægtig Leifer ud, endnu iført pyjamas. Jeg kom ind i lejligheden, og vi satte os ned og talte om nattens begivenheder. Fuldmægtig Leifer fortalte, at nu havde han brændt en del af sine bøger, og han tænkte på, hvad han skulle gøre med sine moderne malerier, for dem ville tyskerne nok heller ikke synes om. Fuldmægtig Leifer havde hængende en del moderne malerier af maleren Eugen de Sala. Jeg forlod efter ca. 5 minutters forløb fuldmægtig Leifer, der kort efter mødte på politigården.

Til fuldmægtig Leifers skrivelse skal jeg oplyse følgende:

Jeg erindrer ikke, at fuldmægtig Leifer havde vagt natten mellem den 8. og 9. april 1940, men jeg ved bestemt, at jeg ikke inden alarmeringen havde ringet til ham. Jeg ved også, at han ikke på nogen måde, da jeg indfandt mig på hans bopæl, følte sig brøstholden, fordi han ikke havde fået underretning om, hvad der var passeret i løbet af natten.

Der indløb i løbet af natten i hvert fald 1 meddelelse vedrørende tyskernes bevægelser, og denne meddelelse blev givet videre, men til hvem erindrer jeg ikke. Det er muligt, at det var til daværende politiinspektør Arthur Dahl, jeg erindrer i hvert fald, at denne flere gange under min nattjeneste i vagtlokalet er kommet til stede, men jeg erindrer ikke med bestemthed, om han også var der natten mellem den 8. og 9. april.

Den 9. april 1940 blev jeg af nu afdøde kriminalassistent Havelykke opfordret til at skrive en udførlig rapport om, hvad der var passeret i løbet af natten, og denne rapport skrev jeg samme dag og afleverede til kriminalassistenten. Hvad der stod i rapporten, erindrer jeg ikke mere, men jeg kan ikke tro, at jeg skulle have spurgt, om jeg skulle underrette justitsministeren eller departementschefen. Jeg mener dog at kunne huske andre enkeltheder. Jeg har ikke talt med Baltzer siden 1941, og jeg er ikke blevet afhørt eller opfordret til at give nærmere redegørelse for begivenhederne, udover den ovennævnte rapport vedrørende det passerede den 8.—9. april 1940, men først den 25. maj d. å., efter en artikel i „Information", henvendte jeg mig til politiinspektør von Magius og gav en skriftlig redegørelse vedrørende det passerede.

Det var mit indtryk, da jeg overtog vagten den 8. april 1940 kl. 23, at ingen af de kolleger, jeg afløste, var indstillet på, at der ville ske noget i løbet af natten, endvidere bestyrkes dette indtryk nu af, at der ikke var sat ekstra mandskab til vagttjeneste, samt at der ikke var givet særlige regler for tjenestens udførelse denne nat.

Jeg erindrer ikke nogen forbavselse over den afgivne rapport, og jeg har ikke hørt nogle „snakke i krogene" om et møde på politigården den 8. april 1940. Nærværende indberetning er i overensstemmelse med, hvad jeg husker om begivenhederne. De ti år, der er gået, og de mange andre begivenheder, der er passeret i disse år, har udvisket enkelthederne, men det er muligt, at min hukommelse kan opfriskes, eventuelt ved et møde med kriminaloverbetjent Baltzer eller andre.

I øjeblikket tør jeg ikke udtale mig tydeligere, end jeg har gjort, men to ting står fast i min hukommelse, nemlig at vi ikke ved tjenestens tiltrædelse eller i løbet af natten på nogen måde havde fået indtryk af, at en besættelse var forestående, og at jeg efter gentagne forsøg på at komme i forbindelse med fuldmægtig Leifer, indfandt mig på hans bopæl.

Georg Nielsen,
kriminaloverbetjent.

194.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 10. juni 1950.

Hr. kriminaloverbetjent Baltzer, kriminalpolitiet, Horsens.

Under henvisning til vedlagte afskrifter af skrivelser af 16. f. m. fra politifuldmægtig V. Leifer og af 6. d. m. fra kriminaloverbetjent Georg Nielsen til den parlamentariske kommission skal kommissionen herved anmode Dem om en udtalelse.

Da kommissionen står umiddelbart foran afgivelsen af sin beretning III, supplement til undersøgelserne angående den 9. april 1940, skal man udbede sig Deres svar snarest belejligt.

De fremsendte aktstykker, der bedes tilbagesendt sammen med besvarelsen, bedes betragtet som fortrolige.

Holm.

Eigil Olsen.

195.

Horsens, den 12. juni 1950.

Til den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af skrivelse af 10. juni 1950 fra ovennævnte kommission, hvori jeg anmodes om at give en udtalelse vedrørende de samtidig hermed tilbagesendte aktstykker (skrivelse af 16. maj 1950 fra politifuldmægtig Vilhelm Leifer og redegørelse af 6. juni 1950 fra kriminaloverbetjent Georg Nielsen, Hillerød) om, hvad der passerede i fremmedafdelingens vagtlokale på politigården natten mellem den 8. og 9. april 1940, skal jeg oplyse følgende, der ikke støtter sig til notater eller andet, men kun til min hukommelse:

Georg Nielsen og jeg tiltrådte vagten den 8. april 1940 kl. 23,00. Jeg skulle passe telefonen, og jeg erindrer, at den kollega, der havde haft telefonvagten, talte noget om, at der var indløbet melding — vistnok fra militæret — om, at der var konstateret troppebevægelser syd for grænsen.

Almindeligvis var der aldrig inspektion af vagten efter kl. 23, men denne nat skete det usædvanlige, at to af embedets højeste embedsmænd, daværende politiinspektør Arthur Dahl og daværende politikommissær Dahl Jensen, opholdt sig i vagtlokalet det meste af natten, dels for at følge eventuelle indløbne meldinger og dels for at give besked om, hvad der skulle foretages.

Noget efter midnat modtog jeg en ordre fra en af de herrer til at udtelefonere en besked til forskellige politimestre (vistnok om, at der nu yderligere var konstateret et opbud af køretøjer i nærheden af Flensborg), men hvem der blev telefoneret til og den nøjagtige ordlyd erindrer jeg ikke. Jeg erindrer telefonsamtalerne tydeligt derved, at nogle af politimestrene opfattede samtalen, som om det var rigspolitichefen personlig, de talte med, hvorfor jeg måtte gentage, at det ikke var tilfældet, og opgive mit navn.

Jeg erindrer ikke, hvorvidt politifuldmægtig Leifer var den fuldmægtig, der kunne telefoneres til, men formentlig ræsonnerede min kollega og jeg, at de, der burde alarmeres, var gjort bekendt med begivenhedernes forløb.

De to embedsmænd forlod vagtlokalet hen på natten, jeg erindrer ikke hvornår, eller om de fortsat forblev på politigården.

Ved ca. 5-tiden kørte jeg ned til Frihavnen for at ekspedere færgen til Malmø. Jeg hørte undervejs skydning, men var ikke på dette tidspunkt klar over, at tyskerne havde besat en del af havnen. Færgen blev ekspederet og sejlede, såvidt jeg erindrer, kl. 5,30 (i hvert fald til normal tid), og jeg erindrer, at jeg skyndede på toldvæsenet og udtalte noget om, at tyskerne havde overskredet grænsen, hvorfor jeg vil formene, at melding om grænseoverskridelsen, eller at tyskerne var på vej nord på gennem Sønderjylland, allerede da var indgået.

Da færgen var afsejlet, kørte jeg samme vej tilbage, men blev, inden jeg var kommet ud af Frihavnsområdet, standset af en vejspærring besat med tyske soldater. Efter at have talt med disse fik jeg tilladelse til at køre en anden vej ud af havneområdet, hvorfor jeg vendte vognen og kørte tilbage til politiets ekspeditionslokale. Herfra underrettede jeg telefonisk politigården og kriminalassistent Havelykke om, at Frihavnen var besat af tyske soldater, hvorefter jeg kørte en anden vej hjem til politigården. Vognen henstillede jeg i en sidegade noget borte fra politigården og begav mig derhen til fods.

Udenfor politigården stod rigspolitichef Thune Jacobsen, som jeg underrettede direkte om, at Frihavnen var besat, og at jeg havde hørt skydning fra Kastellet og Langelinieområdet.

Rigspolitichefen modtog oplysningerne roligt og fattet og gjorde absolut ikke indtryk af at have tabt fatningen. Han beordrede mig til at lade vognen blive stående, hvor den stod, og iøvrigt afvente eventuelle nærmere ordrer i fremmedafdelingens vagtlokale, hvortil afdelingens personale efterhånden blev tilkaldt.

Ved 9-tiden fik natholdet tilladelse til at køre hjem.

Den af kriminaloverbetjent Georg Nielsen den 9. april 1940 udfærdigede rapport mener jeg ikke at have hørt omtalt før nu, og jeg erindrer ikke at have været med til at skrive den eller at have givet oplysninger til den.

Jeg er enig med kriminaloverbetjent Georg Nielsen i, at ingen af os regnede med, at en besættelse af landet stod for — jeg tror, vi bl. a. talte om fordelen ved ikke-angrebspagten med Tyskland —, men regnede med, at Norge var målet for tyskernes bevægelser. Der var ejheller ekstra personale på vagten, og først ved vor ankomst hørte vi om de nævnte troppebevægelser syd for grænsen.

Med hensyn til politifuldmægtig Leifers oplysninger bemærkes, at jeg ikke kender noget til „de om morgenen den 9. april 1940 til og fra Vordingborg førte udenbys samtaler". Ligeledes erindrer jeg ikke noget om, at vi i fremmedafdelingen var særlig interesseret i at læse vagtrapporten af 8.—9. april 1940.

Om der nævnte nat blev opnoteret, hvilke meddelelser der indløb og udgik, erindrer jeg ikke; ejheller „..... at der var almindelig forbavselse blandt personalet over disse citater, og der snakkedes i korridorerne om et møde, der skulle have fundet sted på politigården sent om aftenen den 8. april 1940 .....".

Begivenhederne nævnte nat gjorde et vist indtryk på os alle, men nu efter 10 års forløb er det naturligvis ikke let at erindre alt, hvad der skete; dog mener jeg at turde sige med sikkerhed, at hvad der foran er refereret, er i overensstemmelse med, hvad der skete.

A. Baltzer,
kriminaloverbetjent.

196.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 14. juni 1950.

Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I justitsministeriets skrivelse af 20. maj 1950, ved hvilken man besvarede en forespørgsel fra kommissionen om de instruktioner, der måtte være udstedt til politiet i forbindelse med begivenhederne den 9. april 1940, meddelte man, at man havde udbedt sig en udtalelse fra rigspolitichefen vedrørende spørgsmålet om hans villighed til at medvirke ved en af generalauditøren i 1940 foranstaltet undersøgelse, og at der senere ville komme svar på kommissionens spørgsmål herom.

Efter at rigspolitichefen nu har fremsendt genpart af sit svar på en direkte forespørgsel fra kommissionen, finder justitsministeriet ikke anledning til at fremkomme med yderligere udtalelse i sagen.

Steincke.

Chr. Ludvigsen.

197.

DEN AF FOLKETINGET
UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION
I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 16. juni 1950.

Hr. fhv. generalauditør V. Pürschel, Gilbjergstien, Gilleleje.

Under henvisning til tidligere skrivelser herfra af 13. april og 26. maj d. å. tillader kommissionen sig at sende Dem afskrifter af senere brevveksling med justitsministeriet, fhv. justitsminister Unmack Larsen, rigspolitichefen, civilforsvarsdirektøren, politiinspektør F. v. Magius samt kriminaloverbetjentene V. Schæfer, Georg Nielsen og A. Baltzer med anmodning om en afsluttende udtalelse fra Dem.

Da kommissionen agter at afgive beretning om de heromhandlede forhold inden udgangen af indeværende måned, bedes De fremsende Deres udtalelse snarest belejligt.

Holm.

Eigil Olsen.

198.

VICTOR PÜRSCHEL
generalauditør

Gilleleje, den 18. juni 1950.

Til den parlamentariske kommission af 8. januar 1948.

Efter modtagelsen af kommissionens skrivelse af 16. d. m. skal jeg tillade mig at bemærke følgende:

Resultatet af de afgivne erklæringer er, som det almindeligvis vil være efter officielle erklæringer, nemlig, at alt er i orden.

Det eneste nye moment er udtalelsen fra vicepolitiinspektør Dahl-Jensen, gengivet i A. nr. 181 om, at han mener at have foranlediget en meddelelse til politistationerne i København om ikke at gøre modstand, men dette angår jo kun København og forklarer intet om meddelelsen til Vordingborg.

Særlig ejendommelig er hr. Unmack Larsens erklæring om, at „han ikke har noget som helst at erindre om den pågældende sag".[1]) Betyder dette, at han ikke erindrer noget om sagen Borberg, eller at han ikke erindrer noget om, hvorvidt han har været forud underrettet, eller betyder det, at han ikke må erindre noget om hine dages begivenheder.

Uopklaret er, hvilke grunde hr. Thune Jacobsen kunne have, når intet mærkeligt forelå, til ikke at ville svare mig skriftligt, men kun gennem hr. Leifer, jfr. herved rigspolitichefens udtalelse i A. nr. 188.

Uoplyst er fremdeles, hvilke udenbys samtaler der er ført fra politiets ledelse og politigården til provinsen.

Det er uopklaret, hvorledes hr. Borberg kunne opfatte en ordre til det civile politi om ikke at gøre modstand som omfattende også militæret.

Uopklaret er fremdeles, hvorledes statsbanerne i Vordingborg kunne være underrettet forud for militæret, et moment, som oberst Harrel har tillagt en vis betydning.

Men det er jo ikke min opgave at opklare denne sag, og da man ikke synes at ville gå den af mig i min forrige skrivelse antydede vej, skal jeg ikke indgå på en nærmere vurdering af de forskellige erklæringer sammenholdt indbyrdes.

Victor Pürschel.

[1]) Jfr. herom supplerende udtalelse af 15. august 1950 af Unmack Larsen, A. nr. 199.

199.

UNMACK LARSEN,
borgmester

Aarhus, den 15. august 1950.

Til Den af folketinget under 8. januar 1948 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Ved skrivelse af 13. april 1950 spurgte kommissionen mig, om jeg havde nogen personlig erindring om en nærmere angiven sag, der stod i forbindelse med en samtale mellem daværende oberstløjtnant Have og daværende politimester Borberg.

Ved påtegning af 25. s. m.[1]) svarede jeg kommissionen sålydende: „Tilbagesendes med bemærkning, at jeg ikke har noget som helst at erindre om pågældende sag".

På given foranledning skal jeg oplyse, at det har været min hensigt med nævnte påtegning at udtrykke, at jeg ikke har nogen som helst erindring om pågældende sag eller forhold.

Unmack Larsen.

[1]) Jfr. A. nr. 182.

B.

200.

Det danske folk ført bag lyset i 10 år!

Rostock-mødet opklaret

Udenrigsminister, dr. Munch forhandlede den 17. marts 1940 i Rostock med en repræsentant for Himmler og blev oplyst om, at Danmark ville blive besat!

Til det danske folk!

Undertegnede, der i sin tid arbejdede for den danske generalstabs efterretningstjeneste, offentliggjorde i 1948 mit brev til kongen af 25. juni 1947, hvori jeg på grundlag af meddelelser givet mig af Himmlers medarbejdere, dr. Brandt og dr. Grothmann, gav oplysning om, at der den 17. marts 1940 i Rostock havde været ført dansk-tyske forhandlinger om Danmarks besættelse.

Rigtigheden af de mig meddelte oplysninger blev hårdnakket benægtet af politikerne og pressen, særligt „Politiken", og det har ikke været muligt for mig at få lejlighed til overfor den parlamentariske kommission at give nærmere forklaring om min viden. Uden held har jeg gentagne gange henvendt mig ikke blot til kommissionen, men også til repræsentanter for de partier, der er repræsenteret i den. Ingen har ønsket at modtage udførlige oplysninger om disse dansk-tyske forhandlinger.

Formanden for den parlamentariske kommission, folketingsmand, dommer Aage G. Holm, har den 12. d. m. i et interview overfor „Nationaltidende" udtalt, at kommissionen ikke ved sine undersøgelser har fundet noget holdepunkt for, at påstanden om Rostock-mødet er rigtig, og at undersøgelserne og de forskellige erklæringer, der foreligger, har givet til resultat „at historien savner realitet".

Det må altså stadig være hensigten at holde det danske folk i uvidenhed om de begivenheder, der gik forud for besættelsen. Foreløbig ønsker jeg derfor at fastslå følgende:

Det er en kendsgerning — nylig til overflod yderligere bekræftet af en af deltagerne i mødet — at der i dagene fra fredag den 15. til søndag den 17. marts 1940 har været ført forhandlinger i Rostock og Doberan mellem en dansk delegation — hvoriblandt den daværende udenrigsminister dr. *P. Munch* — og en tysk delegation om Danmarks besættelse.

Såvel fra dansk som fra tysk side var man enige om, at disse forhandlinger strengt skulle hemmeligholdes. For ikke at vække opsigt var delegationernes medlemmer indlogerede flere steder i Rostock og Doberan, de fleste af tyskerne vistnok i en villa i Doberan. Der fandt af samme grund ikke nogen samlet forhandling sted mellem de to delegationer, men forhandlingerne skete gennem mellemmænd.

Den danske udenrigsminister modtog ved denne lejlighed meddelelse om, at Danmark og Norge ville blive besat af Tyskland, idet man fra tysk side nu havde vished for, at et allieret angreb på Norge var umiddelbart forestående. De allierede erkender nu, at de på et meget tidligt tidspunkt af krigen planlagde et angreb på Norge. Lord Hankey, der var medlem af det engelske krigskabinet i 1941, dokumenterer således i sin nylig udsendte bog „Political Trials and Errors", at den engelske regering havde planlagt et sådant angreb, før Hitler tænkte på det samme, og han nævner, at det af vidneudsagnene i Nürnberg fremgår, at Hitler havde fået kendskab til de allieredes planer.

Den tyske delegation ønskede, at besættelsen af Danmark skulle ske gnidningsløst. Man var klar over, at en symbolsk modstand fra Danmarks side ville være nødvendig både af hensyn til folkestemningen her i landet og for at undgå, at Danmark blev bombarderet af de allierede. Såfremt den danske regering kunne indgå herpå, ville Tyskland til gengæld afgive en forsikring om at respektere den siddende regering og om, at Danmark i det hele skulle have en gunstig stilling.

Dr. Munch svarede hertil, at han savnede bemyndigelse til at indgå en overenskomst af så vidtrækkende indhold, men at han naturligvis ville forelægge de tyske synspunkter for den danske regering.

Den 9. april 1940 opfyldtes i det hele de under Rostock-forhandlingerne stillede krav.

Den erfarne og kyndige chef for Middelgrundsfortet, kaptajn A. G. Topsøe-Jensen, blev den 8. april om eftermiddagen, trods sin protest, fjernet fra fortet, ligeledes det artillerikyndige mandskab, således at der den 9. april kun var køkken- og serveringspersonale ved kanonerne.

Tropperne i Sønderjylland blev bortset fra en ubetydelig styrke, flyttet nordpå. Flakfortet i Rødekro blev afmonteret den 8. april om eftermiddagen. På samme tid fik grænsegendarmeriet ordre til, såfremt tyskerne overskred grænsen, at trække sig tilbage uden at skyde eller iøvrigt gøre modstand.

Gedser var ubeskyttet, og vejene fra havnen, der i de foregående dage på grund af vej- og kloakarbejde havde været ufarbare for automobilkørsel, blev hurtigt gjort i stand, således at de var farbare den 8. april.

Disse kendsgerninger fremgår af den parlamentariske kommissions beretninger.

Iøvrigt har det i nogen tid været kendt, at dr. Munch den 17. marts 1940 i Rostock blev set og genkendt af en landsmand.

Efter de seneste oplysninger — herunder fra en af deltagerne i mødet — er det altså fastslået, at den danske regering fik forhåndsunderretning om den forestående besættelse, og at de tyske betingelser for dansk særstilling i det hele blev opfyldt.

Om hvorvidt der i tiden mellem Mecklenburg-forhandlingerne (som mødet kaldes af tyskerne, der har deltaget deri) og den 9. april 1940 er tilgået tyskerne en dansk akcept, henvises til en senere redegørelse. Foreløbig beder jeg regeringen offentliggøre den fra dansk side udfærdigede protokol om mødet.

Efter at Rostock-mødet er opklaret, hæves sløret for det væv af fortielser og direkte usandheder, som indeholdes i de offentlige erklæringer, i den parlamentariske kommissions beretninger og den hidtil fremkomne historiske litteratur.

Når de førte forhånds-forhandlinger om Danmarks besættelse hidtil har kunnet forties, skyldes det væsentlig det mellem politikerne og modstandsbevægelsen i maj 1945 afsluttede forlig, hvor politikerne sikrede sig mod afsløringer, samtidig med at der lovedes frihedskæmperne straffrihed for likvideringer og tortur og skånselsløs forfølgelse af de politiske fanger.

Grundlaget for dette lumpne forlig er nu bortfaldet, idet sandheden bliver kendt af alle.

Spørgsmålet om, hvem der har forrådt sit land, må afgøres efter nye synspunkter, og de ansvarlige politikere jævnsides med de dømte „landssvigere" stilles for folkets dom. „Politiken" kalder i sin leder den 25. januar 1947 de handlinger, som nu er fuldt bevist, for landsforræderiske handlinger. De samme mænd og de samme politiske partier, der svigtede Danmark i 1940, har ved en lov med tilbagevirkende kraft straffet danske statsborgere som landsforrædere og forbrydere for et samarbejde med tyskerne, som regeringen endda havde opfordret til.

Man skabte en myte for at redde sig selv. Titusinder af uskyldige landsmænd blev kastet i koncentrationslejre, ydmyget og pint. Tusinder af danske hjem blev plyndret og ødelagt. Titusinder af menneskeskæbner blev knust for at redde nogle politikeres fejlslagne politik og muligvis for at redde alliancen med sejrherrerne.

I 1947 stillede jeg det krav, at den såkaldte udrensning måtte blive standset, fordi den hviler på et falsk grundlag.

Dette krav gentages nu. Jeg opfordrer regeringen og de politiske partier til ufortøvet at gennemføre fuldstændigt og almindeligt amnesti for alle politiske forseelser og fuld økonomisk oprejsning for alle, der er dømt efter de særlige udrensningslove.

Skulle det ikke være muligt her i landet at opnå oprejsning for alle de personer, der siden 1945 er domfældt for politiske forseelser, vil der i udlandet udkomme en udførlig og dokumenteret redegørelse for de dansk-tyske forhandlinger. Det hertil nødvendige materiel befinder sig allerede i udlandet, hvor også min omfattende redegørelse ligger klar til trykning.

Nærværende henvendelse er tilstillet regeringen, rigsdagens medlemmer og pressen.

København, i august 1950.

Ove Leif Guldberg.

201.

Artikel i dagbladet „Hejmdal" torsdag den 31. august 1950.

Pastor Schmidt som vidne til „Rostock-mødet".

Han hævder at have mødt dr. Munch i Mecklenburg i marts 1940.

Rygterne om et møde i Rostock den 17. marts 1940, hvor danske politikere og embedsmænd med udenrigsminister *P. Munch* i spidsen skulle være blevet forhåndsorienteret om den tyske besættelse af Danmark og Norge, er nu dukket op igen i form af en pjece fra den som landssviger dømte *Ove Leif Guldberg*.

Forhandlingerne i Doberan og Rostock 15.—17. marts 1940.

Han hævder således, at forhandlinger i Rostock og Doberan førtes i dagene fredag den 15. til søndag den 17. marts 1940, at delegationerne af hensyn til hemmeligholdelse var indkvarteret flere steder, at forhandlingerne skete ved mellemmænd, ikke ved direkte møder mellem de to delegationer, og at tyskerne orienterede om den forestående besættelse, som de ønskede skulle ske så gnidningsløst som muligt, selv om man nok var klar over, at der måtte gøres en symbolsk modstand. Gik Danmark med hertil, ville Tyskland til gengæld love at respektere den siddende regering og give Danmark en gunstig stilling.

Dr. Munch skulle — stadig iflg. Guldberg — hertil have svaret, at han savnede bemyndigelse til at indgå en så vidtrækkende overenskomst, men at han ville forelægge de tyske synspunkter for den danske regering.

En rigsdagsmand dukker op.

For at understøtte disse påstande, anfører Guldberg i et interview med „Nationaltidende" i dag, at flere af de tyske deltagere i mødet har givet ham skriftlige erklæringer om, at det har fundet sted, og

> at en dansk rigsdagsmand har afgivet en erklæring om at have truffet dr. Munch i Rostock på det pågældende tidspunkt og talt med ham. Rigsdagsmanden skulle også have skrevet om mødet med Munch til sit hjem, kort efter at det havde fundet sted, og også dette brev siger Guldberg, er han i besiddelse af.

„Rigsdagsmanden" pastor Schmidt.

Guldberg fortæller ikke „Nationaltidende", hvilken rigsdagsmand han sigter til, men „Information" oplyser, at historien om rigsdagsmandens møde med P. Munch ingenlunde er ukendt i de kredse, der kender til Guldberg og hans undersøgelser.

Rigsdagsmanden skal være den tidligere tyske folketingsmand, pastor Johs. Schmidt, og beretningen går ud på, at Schmidt mødte Munch og på forespørgslen om, hvad udenrigsministeren foretog sig i Rostock, fik svaret, at Munch holdt week-end.

Pastor Schmidt bekræfter.

Vi har forelagt denne „Information"s oplysning for pastor Schmidt, der i dag overfor os bekræfter, at han engang i marts 1940 mødte dr. Munch et sted i Mecklenburg. „Jeg var meget overrasket over at møde dr. Munch dèr", sagde pastor Schmidt.

202.

Politirapport over Ove Leif Guldberg og pastor Schmidt (Vodder).

Kontinueret den 28. november 1950.

— — —

Nævnte *Ove Leif Guldberg* mødte i dag kl. 15 efter anmodning her på stationen, hvor han blev gjort bekendt med anledningen.

Kmp. erklærede, at han har ladet nævnte pjece trykke og udsende, og årsagen til dette er den, at kmp. egentlig blev fortørnet over at læse, at kommissionen var kommet til det resultat, at der ikke lå nogen realiteter bag talen om et møde i Rostock den 17. marts 1940, hvilket kmp. absolut mener at have beviser for.

Kmp. erklærer, at han er i besiddelse af erklæringer fra en af deltagerne i mødet, men han ønsker ikke at stille den til disposition, før han har fået personens tilladelse til at bruge erklæringen offentlig, og han vil regne med, at der vil gå 8 à 10 dage, før han kan fremskaffe en sådan tilladelse. Erklæringen er ikke i kmps. egen besiddelse, men han har rådighed over den her i landet.

Videre er kmp. berettiget til at råde over et brev fra pastor Schmidt, hvori denne skriver, at han har talt med dr. Munch i Rostock den 17. marts 1940, men kmp. ønsker ikke at udlevere dette brev, før der foreligger tilladelse fra pastor Schmidt.

Kmp. tilføjer nu, at han ikke selv har set brevet fra pastor Schmidt, men han har fået refereret indholdet, og det er sket efter hans sidste afhøring af undertegnede, og med hensyn til den først omtalte erklæring, da siger kmp., at han ikke har set originalen, men derimod en afskrift af den.

Kmp. er spurgt med hensyn til de af ham tidligere omtalte Brandt og Grothmann, og han siger hertil, at såvidt han ved, er Brandt nu skudt, hvilket han har hørt ad omveje, hvorimod han intet har oplyst om Grothmann, men han interesserede heller ikke kmp. særlig stærkt, hvorimod kmp. har gjort sig anstrengelser for at få oplyst Brandts opholdssted, netop med henblik på at få fastslået, hvor han var, for at få mere konkrete oplysninger om Rostock-mødet, idet kmp. nu siger, at de oplysninger, han har fået om dette møde, egentlig er fortalt ham af Brandt, hvorimod Grothmann nærmest kun har været tilhører og dog således, at kmp. fik det indtryk, at de havde været sammen ved mødet, idet Grothmann bejaede forskellige spørgsmål vedrørende dette og blandede sig i samtalerne.

Kmp. siger, at alle Abwehrfolk kendte til mødet — når de da havde en større rang — og han vil mene, at major Klamroth ved besked, videre en dr. Bentzmann, der var oliespecialist i Bremen og ledede „Texaco" og havde en større stilling indenfor Abwehr, mener kmp. også kender til mødet, men disse han han dog ikke talt med og har ingen sikker viden om deres eventuelle kendskab til mødet.

Kmp. blev derefter spurgt, hvorfra han har sin viden med hensyn til den tyske delegations ønsker på de påståede møde og Munchs svar, hvortil han siger, at det er noget, Brandt har fortalt ham, idet det er den eneste kilde, der kan have forklaret ham dette.

Med hensyn til artiklen i „Nationaltidende", hvori der bl. a. står, at der ikke har været samlet møde mellem de to delegationer, men at forhandlingerne skete ved mellemmænd, siger kmp., er en fejltagelse fra bladets side, idet møderne netop har været ført samlet mellem de to landes delegationer.

Med hensyn til, at det i artiklen angives, at kmp. har udtalt, at han også havde erklæringer fra andre af mødets deltagere, så må det stå for bladets egen regning; kmp. har ikke på nuværende tidspunkt adgang til andre erklæringer.

Med hensyn til artiklen i „*Information*", hvori det bl. a. anføres, at en af de tyske deltagere i mødet, som Guldberg hævder at have beretninger fra, skal være pastor Schmidts svigersøn, siger kmp., at det er rigtig nok, men han selv har ikke talt med nogen fra „Information". Pastor Schmidts svigersøn er identisk med den af kmp. omtalte dr. Jacobsen.

Med hensyn til *dr. Jacobsen*, siger kmp., at han ikke nu erindrer hans stilling, men såvidt han husker, var han mellemmand mellem de danske og tyske deltagere i mødet, idet Jacobsen var så godt inde i danske forhold, og Jacobsen har således fuldstændig klarhed over det omtalte møde.

Med hensyn til *Riedweg* siger kmp., at ham har han kun hørt omtale af Brandt og Grothmann som en person, der havde deltaget i omtalte møde, men nærmere kender han ikke til ham.

Dr. Jacobsen skal nu opholde sig i Vesttyskland, mulig i Frankfurt eller Hannover, men det er muligt, at han er et helt andet sted.

Gennemlæst og vedtaget:

Guldberg.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret den 30. november 1950.

Jeg har i dag indfundet mig hos nævnte *pastor Schmidt*, der nu bor: „*Petersholm*" *pr. Tørsbøl*, hvor kmp. blev truffet til stede. Kmp. blev derefter gjort bekendt med anledningen til min henvendelse, hvortil han forklarer, at han en dag i marts 1940 — formentlig den 17. — traf fhv. udenrigsminister Munch og hilste på ham, idet de ganske kort talte sammen. Kmp. husker ikke nu, hvad samtalen drejede sig om, men det har været noget ganske privat, og ikke noget om, i hvilken anledning Munch den dag opholdt sig i Rostock. Kmp. husker ikke, hvor i byen mødet fandt sted, men det har mulig været på et hotel, uden at kmp. dog har nogen erindring derom.

Kmp. har den samme dag i Rostock talt med dr. Jacobsen, men det var uafhængigt af mødet med dr. Munch. Kmp. erindrer heller ikke i dette tilfælde, hvor i byen mødet med Jacobsen fandt sted, men han husker, at Jacobsen fortalte, at han var i byen for at assistere ved nogle forhandlinger, men der blev intet talt om, hvad det var for forhandlinger.

Jacobsen er ikke kmp.s svigersøn, men en søn af hans kones fætter.

Kmp. er spurgt, om han ikke kan finde holdepunkter for, hvilken dato han selv opholdt sig i Rostock, men det er han ikke i stand til.

Kmp. er derefter spurgt om det af Guldberg omtalte brev, idet man af denne eventuelle datering på brevet kunne fastlægge datoen, og han siger hertil, at han ikke husker at have skrevet et sådant brev, hvori han omtaler sit møde med Munch, men han siger, at det nok er muligt og mest sandsynligt, men han husker intet herom med sikkerhed, og kmp. udtaler, at hvis der findes et sådant brev, anmoder han om, at det udleveres til ham selv, så han kan få lejlighed til at gøre sig bekendt med indholdet, der jo kan være af privat natur, og han vil derefter tage stilling til dets eventuelle udlevering.

Kmp. har ingen adresse på Jacobsen i Tyskland, men mulig opholder han sig i Ndr. Hamelen, Telle, men han ved intet med sikkerhed herom. Jacobsen er landbrugsinteresseret og kmp. vil mene, at han arbejder på dette område.

Kmp. har aldrig talt med eller hørt Jacobsen tale om noget møde vedrørende de påståede forhandlinger.

Kmp. mener sig ikke i stand til at kunne give yderligere oplysninger.

Hornslet,
kriminalassistent.

203.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 19. december 1950.

Hr. Ove Leif Guldberg, c/o hr. grosserer Halsson, Kirkevej 15, Gentofte.

Under henvisning til en af Dem til en politirapport af 24. f. m. fremsat udtalelse, hvorefter De skal være i besiddelse af en erklæring fra en person, der skal have deltaget i det møde, der hævdes at være afholdt i Doberan ved Rostock den 17. marts 1940, hvilken erklæring af Dem oplyses at være til Deres rådighed, dog således at tilladelse fra en anden person er påkrævet for erklæringens udlevering til kommissionen, anmoder man Dem om snarest muligt at indhente en sådan tilladelse.

Samtidig anmoder man om, at det brev om samme emne, der af Dem oplyses at være skrevet af pastor Johannes Schmidt (Vodder), ligeledes tilstilles kommissionen, efter at De fra pastor Schmidt har indhentet den tilladelse hertil, som De, efter hvad der er oplyst til politirapporten, anser nødvendig.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

OVE LEIF GULDBERG

Charlottenlund, den 13. januar 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45. Christiansborg.

I skrivelse af 19. f. m. har den højtærede kommission anmodet mig om „snarest muligt" at indhente fornøden tilladelse til at udlevere til kommissionen forskellige erklæringer vedrørende mødet den 17. marts 1940 i Rostock (Doberan) mellem daværende udenrigsminister Munch og rigsfører Himmler.

Som det vil være den højtærede kommission bekendt, har jeg i de forløbne år gentagne gange henvendt mig til kommissionen for at få adgang til at give udførligere oplysninger om dette møde. Disse henvendelser har, ligesom mine henvendelser til enkelte politikere fra de partier, der er repræsenteret i kommissionen, hidtil været resultatløse. Det har derfor kun kunnet overraske mig, at kommissionen nu — og endda „snarest muligt" — af mig ønsker oplysninger om dette møde, hvis eksistens jo heller ikke fortsat lader sig bestride.

For år tilbage er der dels gennem mit brev af 25. juni 1947 til kongen, dels fra anden side tilgået kommissionen underretning om, at det nævnte møde har fundet sted; det er yderligere meddelt, hvilke vidner der kunne give nærmere oplysninger om de stedfundne forhandlinger. Til trods herfor har den højtærede kommission i ingen af de hidtil udsendte ti beretninger fundet anledning til blot med een linie at omtale disse. Derimod har bl. a. kommissionens tidligere næstformand, fhv. forsvarsminister Rasmus Hansen, og den tidligere formand, dommer Aage G. Holm, i udtalelser til pressen — henholdsvis „Socialdemokraten" den 25. januar 1947 og „Nationaltidende" den 12. august 1950 — karakteriseret de forebragte oplysninger som „opspind", „vandrehistorie" o. l. og derved stemplet bl. a. mig som en mand, der farer med usandhed.

Den højtærede kommissions hidtidige utilbøjelighed til at undersøge og at oplyse offentligheden om det såkaldte Rostockmøde har været til ubodelig skade for alle de tusinder, der i de forløbne år er blevet ramt af den såkaldte „udrensning", hvis moralske og juridiske forudsætning formentlig skulle være den, at Danmark uvarslet og voldeligt blev overfaldet af Tyskland. Dette har nu vist sig at være urigtigt, men ved gennem en årrække at undlade at undersøge det materiale, der tilgik kommissionen om Rostockmødet, er der påført mig og mangfoldige andre et alvorligt retstab. Jeg forbeholder mig min stilling i den anledning.

Da den højtærede kommission nu efter indholdet af den til mig rettede henvendelse synes at ville gøre Rostockmødet til genstand for en undersøgelse, skal jeg udtale, at jeg gerne stiller mig til rådighed og vil være villig til at meddele alle ønskede oplysninger. Jeg vil yderligere være rede til at give kommissionen underretning om, hvor den tyske stålbåndsoptagelse af Rostockmødet (mærket: „Deutsch-dänische Gespräche 17. März 1940") befinder sig. Denne stålbåndsoptagelse, hvortil af danske formentlig alene jeg har nærmere kundskab, vil sikrere end mange vidnesbyrd kunne give nøjagtig oplysning om indholdet af de i Rostock den 17. marts 1940 førte forhandlinger. Ved en på min foranledning foretagen undersøgelse senest i marts—april f. å. er det konstateret, at denne stålbåndsoptagelse stadig er uskadt.

Efter det hidtil passerede, må det dog være et vilkår for en bistand fra min side til sagens oplysning, at kommissionen allerede nu, da udenrigsminister dr. Munchs nærværelse i Rostock den 17. marts 1940 trods dennes gentagne benægtelser uigendriveligt er fastslået, bl. a. ved fhv. folketingsmand, pastor Johs. Schmidts udtalelse til dagbladet „Heimdal" den 30. august 1950, meddeler offentligheden, at dr. Munch har forhandlet med Himmler i Rostock om den gnidningsløse besættelse af Danmark, og at kommissionen yderligere offentliggør erklæringer fra de danske embedsmænd, der ledsagede udenrigsministeren til Mecklenburg.

Den holdning, man fra kommissionens side har indtaget overfor mine og andres henvendelser angående Rostockmødet, herunder at man ved halvofficielle udtalelser til pressen har stemplet mine påstande som usandhed, har medført, at jeg har været genstand for overfald i næsten alle landets blade, hvor man under overskrifter som „Løjtnantens valgløgn", „Fra skarnspanden", „Fra mudderpølen" o. l. har omtalt mine henvendelser med strafbare ringeagtsytringer. Herefter må jeg først og fremmest bede om en utvetydig offentlig udtalelse fra kommissionen, der bekræfter, at dr. Munch har deltaget i Rostockmødet. Et hensyn til de udenlandske forbindelser, der kan afgive vidnesbyrd om det i Rostock passerede, nøder mig også til at opstille dette vilkår.

Under henvisning til ovenstående beder jeg den højtærede kommission meddele mig, hvorvidt den kan acceptere det nævnte vilkår for min medvirken til en opklaring af de hemmelige dansk-tyske forhandlinger den 17. marts 1940, idet jeg i bekræftende fald skal stille mig til kommissionens rådighed.

Det forudsættes, at nærværende skrivelse bliver gengivet i kommissionens beretning. Såfremt dette mod forventning ikke skulle ske, bedes det omgående meddelt mig.

Ove Leif Guldberg.

204.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD GRUNDLOVENS § 45

Den 13. november 1950.

Hr. overordentlig gesandt og befuldmægtiget minister O. C. Mohr, S. K. DM., pp.,

Via 240 Maggio 14, Roma.

I anledning af nogle i dagspressen på grundlag af en fornylig udgiven pjece påny gentagne rygter om et møde i Doberan den 17. marts 1940 mellem danske og tyske forhandlere — jfr. herom kommissionens tidligere skrivelse af 30. december 1948 —, på hvilket møde der skulle være truffet aftale om en tysk besættelse af Danmark, tillader kommissionen sig påny at ulejlige hr. ministeren med spørgsmål desangående.

Det er overfor kommissionen oplyst, at den daværende udenrigsminister, dr. Munch, der angives at have været leder af den danske delegation ved nævnte lejlighed, ikke, grundet på sygdom, har deltaget i et møde, der afholdtes i det udenrigspolitiske nævn den 16. marts 1940, men at De i stedet gav møde som udenrigsministeriets direktør. Under henvisning til disse oplysninger tillader kommissionen sig at forespørge, om De erindrer de nævnte dage at have haft sådan forbindelse med dr. Munch, at det herigennem kan fastslås, at dr. Munch var her i landet søndag den 17. marts og således ikke kan have deltaget i det møde, der påstås at have fundet sted i Doberan, og som dr. Munch overfor kommissionen mundtlig har erklæret ikke at have deltaget i.

Heroverfor er i senere tid fremkommet en udtalelse af daværende folketingsmand, pastor Johs. Schmidt, Vodder, der overfor pressen skal have erklæret at have truffet dr. Munch i Rostock den 17. marts 1940 (jfr. vedlagte presseudtalelse til „Jydske Tidende").

Endelig kan det oplyses, at dr. Munch må antages at have været i udenrigsministeriet den 18. marts, idet der foreligger flere kgl. forestillinger afgået fra ministeriet og dateret nævnte dag, ligesom dr. Munch har deltaget i et møde i udenrigspolitisk nævn den 19. marts.

Kommissionen ville sætte pris på at modtage hr. ministerens svar snarest belejligt.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

p. t. København, den 22. november 1950.

Til „Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45."

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 13. ds. vedrørende rygter om et møde i Doberan den 17. marts 1940 mellem danske og tyske forhandlere tillader jeg mig — med hensyn til daværende udenrigsminister, dr. Munch's tilstedeværelse i København på det pågældende tidspunkt — at meddele følgende:

Lørdag den 16. marts 1940 om formiddagen blev jeg ringet op af dr. Munch, der meddelte, at han på grund af forkølelse ikke ville komme i udenrigsministeriet om formiddagen, men at han dog håbede at kunne komme til mødet i det udenrigspolitiske nævn om eftermiddagen. Hvis han mod forventning ikke skulle føle sig rask nok til at komme til mødet, ville han bede mig repræsentere ham og forelægge den nylig afsluttede Englandsoverenskomst i nævnet.

Jeg henstillede, om vi under omstændighederne ikke hellere skulle få mødet i det udenrigspolitiske nævn udsat til begyndelsen af den kommende uge. Dr. Munch svarede, at han fandt det for sent at aflyse mødet, og at han iøvrigt håbede, at det skulle blive muligt for ham at komme tilstede. Ved mødets begyndelse gjorde jeg den fungerende formand for nævnet bekendt med den stedfundne telefonsamtale, og vi ventede i nogle minutter forgæves på dr. Munch. Derefter forelagde jeg på udenrigsministerens vegne Englandsoverenskomsten.

Med hensyn til tidspunktet for min telefonsamtale med dr. Munch den pågældende formiddag kan jeg oplyse, at det må have været ca. kl. 11. Jeg besluttede nemlig efter telefonsamtalen at udarbejde en redegørelse for Englands-overenskomsten til brug i nævnsmødet, men blev stadig forhindret i at tage fat på dette arbejde. Umiddelbart efter telefonsamtalen modtog jeg den indkomne formiddagspost (den plejede at komme kl. 11). Derefter havde jeg det sædvanlige embedsmandsmøde i ministeriet kl. 11.30. Da dette var færdigt kl. 12.30, havde jeg et besøg, der varede, indtil jeg kl. 13 fik min frokost ind. Ca. kl. 13.30 modtog jeg den indkomne eftermiddagspost, og da jeg havde ekspederet den, måtte jeg gå til nævnsmødet, der begyndte kl. 14. Jeg fik under disse omstændigheder praktisk talt ingen tid til at forberede mit foredrag i nævnsmødet, og jeg var meget ked af, at dr. Munch først havde givet mig besked på så sent et tidspunkt i stedet for at ringe allerede kl. 10. Imellem kl. 10 og kl. 11, ville jeg nemlig ikke have været optaget af noget specielt arbejde.

Efter nævnsmødets afslutning — antagelig ved 16-tiden — må jeg utvivlsomt igen have været i telefonforbindelse med dr. Munch. Der blev nemlig ved nævnsmødet fremsat forslag om en eller anden form for støtte til Finland, der netop havde sluttet fred med Rusland, og jeg lovede i nævnsmødet omgående at gøre dr. Munch bekendt med disse forslag, der ville medføre nødvendigheden af et nyt møde i det udenrigspolitiske nævn snarest muligt. Nogen klar erindring om denne 2. telefonsamtale med dr. Munch lørdag den 16. marts har jeg imidlertid ikke nu efter mere end 10 års forløb. Men dr. Munch fastsatte et nyt nævnsmøde til den påfølgende tirsdag (19. marts), og der er antagelig derfor allerede bleven indkaldt til dette møde i løbet af søndagen den 17. marts. Muligvis vil den daværende sekretær i det udenrigspolitiske nævn, statsrevisor A. M. Hansen kunne oplyse, om han søndag den 17. marts efter forudgående telefonbesked fra dr. Munch har indkaldt til nævnsmøde den 19. marts. Viser dette sig at være tilfældet, turde det dermed være godtgjort, at dr. Munch har opholdt sig i København den 17. marts.

Såvidt mig bekendt var det iøvrigt således, at højesteretsdommer Jesper Simonsen ofte aflagde dr. Munch besøg om søndagen. Måske ville det anbefale sig at søge oplyst, om dette muligvis også har været tilfældet søndag den 17. marts 1940.

Jeg kan tilføje, at dr. Munch, såvidt erindres, var i udenrigsministeriet mandag den 18. marts 1940 allerede kl. 10 formiddag. Efter hvad jeg erindrer fra overvejelserne om min udsendelse til Berlin i dagene før 9. april samme år, var der i 1940 ingen flyveforbindelse mellem København og Berlin om søndagen. Og færgeforbindelse mellem Gedser og Warnemünde var der kun een gang daglig hver vej, således at færgerne afgik henholdsvis fra Gedser og Warnemünde omtrent ved 13-tiden.

O. C. Mohr.

205.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 23. november 1950.

Til generaldirektoratet for statsbanerne.

Til brug for kommissionens undersøgelser tillader den parlamentariske kommission sig herved at anmode generaldirektoratet om meddelelse af tidspunkterne for de gennemførte danske og tyske færgeture på ruten Gedser-Warnemünde i dagene lørdag den 16., søndag den 17. og mandag den 18. marts 1940.

Kommissionen ville sætte pris på at modtage generaldirektoratets svar snarest belejligt.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

DANSKE STATSBANER
Søfartsvæsenet
Søfartschefen.

Den 30. november 1950.

Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Christiansborg, K.

Vedr.: Sejlads.

I anledning af skrivelse af 23. d. m. vedrørende sejladsen på Gedser-Warnemünde-overfarten i dagene 16.—18. marts 1940 har lederen af overfarten oplyst følgende:

Den 16. marts var der på grund af isvanskeligheder og dårlige vejrforhold ikke nogen overfart.

Den 17. marts afgik d/f „Danmark" fra Gedser kl. 06.00 og ankom til Warnemünde kl. 10.05, hvorefter færgen igen afgik derfra kl. 12.54 sammen med d/f „Mecklenburg".

D/f „Danmark" ankom til Gedser kl. 15.35, men ankomsten af d/f „Mecklenburg" kan ikke oplyses.

Mandag morgen 18. marts kl. 05.00 afgik begge færger til Warnemünde, hvortil d/f „Danmark" ankom kl. 09.45.

D/f „Danmark" afgik derefter alene kl. 13.00 med ankomst til Gedser kl. 15.25.

Hvilket man herved tillader sig at meddele.

P. S. V.

Henning Hansen.

206.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 23. november 1950.

Til Københavns lufthavn, Kastrup.

Til brug for kommissionens undersøgelser tillader den parlamentariske kommission sig herved at anmode Københavns lufthavn om meddelelse af tidspunkterne for de fra København gennemførte danske og udenlandske flyvninger mellem København og Berlin eller Hamburg og omvendt i dagene lørdag den 16., søndag den 17. og mandag den 18. marts 1940.

Kommissionen ville sætte pris på at modtage lufthavnens svar snarest belejligt.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

STATENS LUFTFARTSVÆSEN
Havneadministrationen
Københavns Lufthavn.

Den 28. november 1950.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen, Christiansborg, K.

I henhold til kommissionens ønske af 23. november 1950 fremsendes nedenstående opstilling, der er en udskrift af den eksisterende havnerulle.

Ankomne luftfartøjer:

16.	marts	1940:	kl.	11.42	fra	Berlin	(Lufthansa).
—	—	— :	-	11.50	-	Berlin	(—).
—	—	— :	-	16.15	-	Hamburg	(—).
—	—	— :	-	16.40	-	Berlin	(A.B.A.).
—	—	— :	-	16.52	-	Berlin	(—).
17.	—	— :	-	17.34	-	Berlin	(—).
18.	—	— :	-	11.26	-	Berlin	(Lufthansa).
—	—	— :	-	16.10	-	Berlin	(A.B.A.).

Afgåede luftfartøjer:

16.	marts	1940:	kl.	09.45	til	Hamburg	(Lufthansa).
—	—	— :	-	09.48	-	Berlin	(A.B.A.).
—	—	— :	-	13.05	-	Berlin	(Lufthansa).
—	—	— :	-	13.13	-	Berlin	(—).
17.	marts	1940:	Ingen.				
18.	marts	1940:	kl.	09.23	til	Berlin	(A.B.A.).
—	—	— :	-	09.55	-	Berlin	(—).
—	—	— :	-	12.50	-	Berlin	(Lufthansa).

P. H. V.

C. Weibøl.

G. Vilhelm.

207.

Kommandør F. H. Kjølsen.

København, den 30. november 1950.

Hermed 2 bilag.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 23. november d. å. skal jeg herved tillade mig at fremsende udskrift af min dagbog for 1940 omfattende tidsrummet fra 15. marts 1940 til 20. marts s. å. samt endvidere en udskrift af min hustru fru Eline Kjølsens dagbog for samme tidsrum.

Som det vil fremgå heraf, ser man, at jeg har været i Berlin — hvor jeg havde min bopæl og var tjenstgørende som marineattaché ved vort derværende gesandtskab — under det påståede møde i Rostock, som skal have fundet sted fra den 15. marts til den 17. marts 1940, og som følge heraf ikke kan have deltaget i noget møde i Bad Doberan ved Rostock, på hvilket møde der skulle være truffet aftale om en tysk besættelse af Danmark; således som jeg allerede tidligere har anført i min svarskrivelse til kommissionen af 31. marts 1948.

Søndag den 17. marts — hvilken dag også nævnes som dato for det påståede møde — fremgår det af dagbogsudskriften, at jeg havde gæster i vor bolig i Berlin, nemlig nuværende minister i Helsingfors, Vincens Steensen-Leth, og ambassaderåd Schøn fra vor ambassade i Oslo, som begge på dette tidspunkt gjorde tjeneste ved vort gesandtskab i Berlin henholdsvis som legationsråd og legationssekretær.

Til slut tillader jeg mig at tilføje, at jeg har tilsendt søværnskommandoen en kopi af denne skrivelse med forespørgsel, om man påtænker at tage stilling til min forespørgsel i min skrivelse af 31. marts 1948 til marineministeriet, hvori jeg anmoder om, at der rejses sag imod de personer, der har udspredt og stadig fortsætter med offentligt at fremsætte disse ærerørige og falske beskyldninger mod en tjenestemand i funktion, samt skaffe oplyst, hvem der eventuelt står bag eller finansierer pjecens udsendelse.

F. Kjølsen.

Bilag 1.

Udskrift af daværende kommandørkaptajn Kjølsens dagbog ført i Berlin i tidsrummet fra fredag den 15. marts 1940 til onsdag den 20. marts 1940.

„Fredag den 15. marts 1940. Sted: Berlin.

Sne. Om formiddagen spadserede gennem Tiergarten, hvor jeg mødte den svenske militærattaché, der var meget nedbøjet over fredslutningen, som han fortalte mig om. På gesandtskabet, arbejdede med skrivelser vedrørende søminekabler, billetter og bil det meste af dagen samt førte min ind- og udgåede journal til dato. Om eftermiddagen var vi til cocktail-party hos Enells (svensk luftattaché), hvor vi ikke traf nogen af særlig betydning. Læste om aftenen om Finland.

Lørdag den 16. marts. Sted: Berlin.

Pr. bus til Alsenstrasse og hentede Bezugschein på benzin m. m., så til konference hos Z. (minister Zahle) om instruktion vedrørende konferencen om søkrigen, jeg skulle informere svenskerne, hvad jeg gjorde med Häglöff (svensk legationssekretær) kl. 1300, derefter til lunch hos svensk minister (A. Richert), som var interessant, med Forshell (svensk marineattaché), protokolchefen, overborgmesteren, dr. Meissner m. fl. Spadserede hjem. Brev fra drengene. Kl. 6¾ hentede Forshell os og kørte ud til Grunewald til afskedsté hos den amerikanske marineattaché's assistent, lieutenant-commander Durgin, hvor der var en masse interessante mennesker at tale med. Sen hjem om aftenen.

Søndag den 17. marts 1940. Sted: Berlin.

Formiddag hjemme, gik senere en tur med Rikke (vor datter) i solen i Tiergarten, da vi opdagede, at vi skulle have gæster kl. 12½ i stedet for 13½, hvorfor vi skyndte os hjem til vor første lunch i Landgrafenstrasse, der var Steensen-Leth med familie og Schøn, som blev hele eftermiddagen. Rikke legede med de små piger, og vi talte politik og skrev udkast til note om skibe til brug for Zahle ved konferencen i morgen. Han (Zahle) ringede og fortalte, at Hitler skulle være rejst til møde med Mussolini. Gæsterne blev til 6, hvorpå vi løb en lille tur om aftenen. Der er melding om en tysk luftsejr over Royal Navy — uhyggelige tider.

Mandag den 18. marts 1940. Sted: Berlin.

Atter frost, kulde og sne. Vi fulgtes om morgenen til O.K.H. for at gøre visit hos oberst Mellerthin, som bad mig også fungere som militærattaché, hvilket jeg spørger om hjemme. M. (min hustru) til U.S.A. for at bede Schrader (amerikansk marineattaché) tage brev med til København. På gesandtskabet var der ingen post og jeg blev bedt til pressefrokost hos Zahle, sindene meget spændt på mødet mellem Hitler og Musso, triple-alliance??? Besøg hos Forshell om eftermiddagen. Hjemme var fru Zahle til te. Arbejdede til sent om aftenen.

Tirsdag den 19. marts 1940. Sted: Berlin.

Tog ind til den belgiske ambassade og havde interessant samtale med luftattachéen oberst Goethals blandt andet om muligheder for den tyske offensiv og Brennermødet. Forsøgte så forgæves at gøre forskellige indkøb og arbejdede hele eftermiddagen på gesandtskabet med indberetninger, telefoner og møder. Kl. 5 hentede Steensen-Leth's

chauffør mig til øvelseskørsel på Unter den Linden og Ost-West—Aksen samt hjem til Landgrafenstrasse. M. havde også fået sin første undervisning i dag. Skrev langt brev til Pontoppidan om aftenen.

Onsdag den 20. marts 1940. Sted: Berlin.

Strålende sol og i dag skal drengene komme på påskeferie, M. og Rikke fulgte mig og vi købte fremmedbog m. m. Arbejdede med protokoller og telefoner, forskellige besøg på gesandtskabet samt talte med Z. indtil jeg kl. 1¼ tog ud til Tempelhof, hvor M. var, hvor vi tog imod vore 2 store drenge, der kom med flyvemaskinen hjemmefra kl. 3½. Glæde i Landgrafenstrasse, hvor vi mødte Rikke. Fortælling og liv i hele huset til efter middag. M. var meget glad over for en gangs skyld at have hele familien samlet. I går havde englænderne bombarderet Esbjerg ved en fejltagelse efter et angreb på Sild. Slås stort op her."

F. Kjølsen.

Bilag 2.

Udskrift af fru Eline Kjølsens dagbog ført i Berlin fra fredag den 15. marts 1940 til onsdag den 20. marts 1940.

Fredag den 15. marts 1940. Berlin.

Sne, sol, frost. Rikke bedre. Ærinder, ny hat. Jeg glæder mig ubeskriveligt til at få drengene herned. Til et langt cocktail-party hos oberst Enells og vi kom lidt trætte hjem.

Lørdag den 16. marts 1940. Berlin.

Sne og pjask. Spændt på om jeg kunne få en bil til frokost hos den svenske minister. Det lykkedes, og Frits og jeg morede os ved at træffe en del mennesker der. Minister Lammers, Berlins borgmester, chef de protocol, baron von Dönning og mange andre, von Post til bords. Forshells var der også. Til et fornøjeligt afskedscoktail-party hos den unge amerikaner i Grunewald og kom først derfra henimod 9. En morsom, interessant og indholdsrig dag. Brev hjemmefra. Rikke oppe.

Søndag den 17. marts 1940. Berlin.

Havde for første gang gæster: Steensen-Leth med datter og Schøn, og hvad mad og opvartning angik, var det udmærket. Westphal er dygtig. Gæster blev til kl. 6. Vi var trætte.

Mandag den 18. marts 1940. Berlin.

Bidende koldt. Var i den amerikanske ambassade og afleverede brev, som Captain Schrader i dag tager med til København. Gjorde ærinder, blandt andet for at fremskaffe et større bord. Kammerherreinde Zahle på lang visit. Vi glæder os til onsdag, og jeg til i morgen at begynde og køre bil.

Tirsdag den 19. marts 1940. Berlin.

Havde om formiddagen en morsom førstetime i bilkørsel, om eftermiddagen time med frøken Levin, som hjalp mig med et brev til fru von Grunelius om dette berømte bord.

Onsdag den 20. marts 1940. Berlin.

Anden køretime, det er meget morsomt. Fandt endelig en frisør, en flink lille italiener på hotel „Eden". Om eftermiddagen tog jeg ud til Tempelhof, mødte Frits her og endelig kom den store gule maskine og så mine 2 drenge komme ud af maskinen og med den største sindsro begive sig til paskontrollen. Stor gensynsglæde. Mama har ligget syg af influenza, men de selv har klaret den, og hele huset genlyder af deres liv og spetakel.

Eline Kjølsen.

208.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 28. december 1950.

Hr. oberstløjtnant H. M. Lunding,
Kastellet.

Fhv. løjtnant Ove Leif Guldberg fremsendte i sin tid i en skrivelse af 25. juni 1947 til den daværende justitsminister en række oplysninger, hvorefter der i Doberan ved Rostock den 17. marts 1940 skulle have været afholdt et møde mellem danske og tyske forhandlere, der her traf nærmere aftale om en forestående tysk besættelse af Danmark. Forhandlingen skulle fra dansk side være ført af den daværende udenrigsminister, dr. P. Munch og blandt de danske forhandlere skulle også oberstløjtnanten have været til stede.

Således foranlediget har kommissionen ladet optage forskellige politirapporter over Guldberg m. fl., der herom forklarer, at han havde fået disse oplysninger af tyskerne dr. Brandt og dr. Grotmann, der under deres fælles ophold i lejren Camp 031 ved Nienburg a. d. Weser i samtaler havde refereret det omhandlede møde. De to tyskere erindrede imidlertid — efter hvad Guldberg senere forklarer til en politirapport af 6. december 1949 — „intet som helst om de deltagendes navne, men signaliserede de danske deltagere og f. eks. fortalte de om den ene, at han havde vundet præmie ved olympiaden, og efter disse oplysninger sluttede Guldberg, at det så måtte være Lunding", og lignende slutninger droges om andre, der skulle have deltaget fra dansk side.

Da Guldberg senere, så sent som i august d. å. i en pjece (jfr. vedlagte) „Rostockmødet opklaret", fastholder sine postulater, tillader kommissionen sig at anmode Dem om hertil snarest belejligt og i fortsættelse af tidligere samtale mellem Dem og kommissionens daværende formand og næstformand, hvorunder De har dementeret Deres tilstedeværelse ved et sådant møde og iøvrigt erklærede intet som helst kendskab at have til, at et sådant møde skulle være afholdt, hertil om muligt at fremsende nærmere dokumentation for, at De ikke på nævnte tidspunkt *kan* have deltaget i et sådant møde.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

OBERSTLØJTNANT H. M. LUNDING

Kobenhavn, den 10. januar 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af kommissionens skrivelse af 28. december 1950 og i fortsættelse af en tidligere ført samtale med kommissionens daværende formand vedrørende visse beskyldninger for landsforræderiske handlinger før Danmarks besættelse den 9. april 1940 fremført af fhv. løjtnant Ove Leif Guldberg skal jeg tillade mig at dementere min tilsteværelse ved et påstået møde i Doberan ved Rostock den 17. marts 1940. Jeg skal ligeledes tillade mig at gentage min erklæring om, at jeg intet som helst kendskab har til, at et sådant møde skulle være afholdt på noget tidspunkt eller noget sted.

På daværende tidspunkt var jeg tjenstgørende i generalstabens efterretningssektion som næstkommanderende. Jeg opholdt mig i vinteren 1939—40 på grænseobservation ved Danmarks sydgrænse skiftevis med daværende kaptajn Gyth, ligeledes tjenstgørende i generalstabens efterretningssektion.

Sektionens hele arkiv, inclusive dagbøger, blev brændt den 9. april om morgenen. Mine personlige huskebøger m. v. blev af mig tilintetgjort på Søgaard kaserne i Sønderjylland samme morgen.

Den daværende sektionschef, nuværende generalmajor Nordentoft, der ledede tjenesteturnus for de i sektionen på daværende tidspunkt tjenstgørende tre officerer, er vidende om, at jeg afløste daværende kaptajn Gyth ved grænsen den 2. april 1940, og at jeg i dagene omkring den 17. marts s. å. var til tjeneste i sektionen og ikke kan have forladt København — jfr. vedlagte uddrag af generalstabens rapportbog 1940.

Såvel sektionschef som næstkommanderende aflagde tillige daglig referat for den daværende chef for generalstaben, nuværende generalløjtnant Gørtz.

Erklæring fra generalmajor Nordentoft tillader jeg mig at fremsende hoslagt.

Sluttelig skal jeg tillade mig at tilføje, at jeg har fremsendt afskrift af nærværende skrivelse til forsvarsstaben med anmodning om, at forsvarsministeriet gøres bekendt med den. Samtidig har jeg henstillet, at der tages passende skridt til, at der fra det offentliges side drages omsorg for, at den eller de personer, der har udspredt og, efter hvad jeg forstår, stadig offentlig fremsætter ærerørige og falske beskyldninger mod en tjenestemand i funktion, drages til ansvar.

H. Lunding.

Bilag 1.

Uddrag af generalstabens rapportbog 1940.

17. februar: .....

Ritmester H. M. Lunding er 15. februar udrejst paa Tjenesterejse i Efterretningsøjemed (K.M.s Skr. Fortr. M. 338 af 22/4—12).

.....

15. marts: .....

Ritmester H. M. Lunding hjemkommet 14. Marts fra Efterretningsrejse. Udrejst 15. februar 1940.

.....

18. April: Ritmester H. M. Lunding har fra 2. April Kl. 5,00 til 13. April Kl. 19,00 foretaget Tjenesterejse i Efterretningsøjemed (K.M.s Skr. Fort. M. 338 af 22/4—12).

.....

F. u. r.

O. S. Pedersen,
Overofficiant.

Bilag 2.

På given foranledning skal jeg erklære, at jeg i en længere årrække før og under Danmarks besættelse var chef for generalstabens efterretningssektion.

Daværende ritmester H. M. Lunding var min næstkommanderende.

Jeg kan erklære, at ritmesteren den 17. marts 1940 og i dagene før og efter denne datum var til tjeneste i sektionen i København og ikke i nævnte periode kan have været borte derfra i et sådant tidsrum, at han kan have deltaget i et møde, som fra anden side påstås skulle være afholdt i Nordtyskland, uden mit vidende.

København, den 10. januar 1951.

E. M. Nordentoft,
generalmajor.

209.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 25. januar 1951.

Hr. generalmajor J. D. Stemann, Hærens krudtværk, Frederiksværk.

I fortsættelse af skrivelse herfra af 26. april 1948 vedrørende et i marts måned 1940 påstået møde i Doberan af danske og tyske forhandlere, på hvilket møde De angives at have været med på dansk side, tillader kommissionen sig på dertil given anledning at anmode Dem om i fortsættelse af Deres svarskrivelse af 28. april 1948 hertil om muligt at fremsende nærmere dokumentation for, at De ikke på nævnte tidspunkt kan have deltaget i et sådant møde.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

GENERALMAJOR J. D. STEMANN

Frederiksværk, den 3. februar 1951.

Til den parlamentariske Kommission af 25. oktober 1950.

I anledning af kommissionens skrivelse af 25. januar 1951 kan jeg meddele,

at det gennem forsvarsministeriet kan dokumenteres, at jeg var tilstede i krigsministeriet såvel lørdag den 16. som mandag den 18. marts 1940, og

at to dengang i krigsministeriet som fuldmægtige tjenstgørende officerer oplyser, at jeg også var tilstede i krigsministeriet den 17. marts 1940 (Palmesøndag).[1])

Stemann.

[1]) Jfr. nedenfor A. nr. 234 og 235.

210.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 22. januar 1951.

Hr. overordentlig gesandt og befuldmægtigede minister V. Steensen-Leth, K., DM., p. p., Boulevarden 3, Helsingfors.

Under henvisning til gentagne i pressen og i pjecer, sidst en pjece: A. Olesen: Fra utrykte kilder (Aabenraa 1951), fremkomne påstande om, at et møde skulle være afholdt i Doberan ved Rostock den 17. marts 1940, på hvilket møde en forhåndsaftale skulle være truffet mellem danske og tyske forhandlere om en besættelse af Danmark, uden at der herfra skulle ydes modstand, tillader kommissionen sig at anmode Dem som ansat i det daværende danske gesandtskab i Berlin på det angivne tidspunkt om en udtalelse, der eventuelt kan modbevise den påstand, der har været fremme, hvorefter daværende minister Herluf Zahle sammen med flere andre danske, herunder den daværende udenrigsminister dr. Munch, der skal have været lederen fra dansk side, skulle have deltaget i mødet.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Helsingfors, den 25. januar 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I besvarelse af den ærede kommissions skrivelse af 22. d. m. tillader jeg mig herved at meddele, at jeg for mit vedkommende mener at kunne bekræfte, at kammerherre Herluf Zahle ikke i marts 1940 har deltaget i noget møde mellem danske og tyske forhandlere hverken i Doberan eller andetsteds, hvor spørgsmålet om Danmarks besættelse uden modstand har været drøftet. Jeg er også i stand til at bekræfte, at der ikke tilgik gesandtskabet i Berlin nogen underretning om, at dr. P. Munch eller andre officielle danske repræsentanter skulle have deltaget i et sådant møde, og at jeg intet har hørt, som kunne tyde på, at dette skulle have været tilfældet.

Med højagtelse

Steensen-Leth.

211.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

Den 27. januar 1951.

Kabinetssekretariatet, Christian VIII's palæ,
Amalienborg, K.

I anledning af vedholdne påstande om, at daværende udenrigsminister P. Munch den 17. marts 1940 skal have deltaget i et møde i Rostock, på hvilket danske og tyske forhandlere hævdes at have aftalt en tysk besættelse af Danmark, uden at der herfra blev gjort modstand, tillader kommissionen sig som et led i sine undersøgelser vedrørende disse forhold at forespørge, om der af kongen dengang er meddelt den daværende udenrigsminister tilladelse til udrejse af landet.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

H. M. KONGENS KABINETSSEKRETARIAT

Amalienborg, den 1. februar 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af kommissionens forespørgsel i skrivelse af 27. f. m. angående kommissionens undersøgelser vedrørende de fremkomne påstande om, at daværende udenrigsminister Munch den 17. marts 1940 skal have deltaget i et møde i Rostock, skal kabinetssekretariatet herved efter en gennemgang af kabinetssekretariatets journaler og arkiv meddele, at der ikke ses at være meddelt den daværende udenrigsminister tilladelse til udrejse af landet i marts måned 1940.

G. Bardenfleth.

212.

Brev fra pastor Schmidt til udgiveren, A. Olesen (Aabenraa), af pjecen: Fra utrykte kilder.*)

Petersholm 15.11.1950

Herr Olesen
Aabenraa

De har henvendt Dem til mig ang. Doberan-Rostockmødet. Det erriglig at jeg ved et Tilfælde blev Vidne til at Dr. Munch og Dr. Jacobsen samme Dag, 17. Marts 1940 var tilsted i Rostock.
Jeg var dengang i Meklenburg i et fuldkommen privat Ærende og var ikke saa lidt overrasket over at møde Dr. Munch i Rostock. Vi havde en kort Samtale. Dr. Munch mente at skulle forklare sin Tilstedeværelse som et Weekendbesøg. Min Overraskelse forøgedes, da jeg kort efter mødte Dr. Jacobsen og erfarede, at han var tilstede, for muligviis at assistere ved Forhandlinger mellem Munch og Himmler. Da jeg snart mærkede at mit tilfældige Ophold i Rostock paa begge Sider virkede generende, prøvede jeg ikke paa at faa nærmere Besked, men reiste videre.
Det var for mig dog klart, at det ikke var Smaating man vilde tale om, vel nærmest om Krigens videre Forløb, og at det muligviis kunde betyde, at Danmark blev inddraget i Krigen, men det Positive jeg har at sige om Doberan-Rostockmødet indskrænker sig til, at de to Herrer Munch og Jacobsen var i Rostock samme Dag.

Med venlig Hilsen
J. Schmidt

*) Optrykt efter nævnte pjece.

213.

Artikel i „Der Schleswiger" for den 9. februar 1951.

Påstanden om Doberan-mødet en Boomerang, der rammer nazisterne selv?

Interessante enkeltheder, der ryster de tyske påstande. Et neonazistisk makværk.

Vore læsere er sikkert gennem omtale i dagspressen blevet orienteret om udgivelsen af den famøse politiske pjece „Fra utrykte kilder", som skal være blevet fabrikeret af den herostratisk berømte redaktør af 6. maj organet „Revision" i Aabenraa, men som i virkeligheden er blevet skrevet af kræfter, der står de tyske krigsforbrydere nær.

„Fra utrykte kilder" skal, som bekendt bevise, at dr. Munch skulle have forhandlet med Himmler i Rostock i marts 1940, altså nogle uger forud for Hitlers overfald på Danmark.

At den lige nævnte politiske pjece er blevet fabrikeret på tysk initiativ, og at der står betydende tyske kræfter bag udsendelsen, fremgår bl. a. deraf, at så godt som alle borgerlige pressebureauer i Vesttyskland har sørget for en udførlig omtale af brochurens indhold i den samlede borgerlige presse i Vesttyskland, og at også de store borgerlige partier agter at tage stilling til dens indhold. I nogle dage overskyggede omtalen af begivenhederne omkring besættelsen den 9. april 1940 endog det gængse udenrigspolitiske samtalestof: Korea, Sovjet og den tyske remilitarisering.

Medens den største del af den vesttyske borgerlige presse — socialdemokratisk presse har hidtil tiet „sagen" ihjel — uden videre akcepterer enkelthederne i det tyskdanske neonazistiske makværk, har de danske aviser, såvidt de har gjort pjecens indhold til genstand for en nærmere omtale, naturligvis sat et stort spørgsmålstegn efter de uhyrlige beskyldninger, der rettes mod dr. Munch.

Efter udgivelsen af de „utrykte kilder" rejser sig allerede i dag spørgsmålet om pjecen ikke vil kunne blive en boomerang, der i stedet for at ramme det officielle Danmark let vil kunne komme til at ramme de kredse, som har bearbejdet og udgivet pjecen.

Det er nemlig slet ikke umuligt, at netop denne pjece vil kunne give anledning til at afsløre ikke et tysk-dansk officielt, men derimod et tysk-dansk nazistisk samspil, et samspil, som under omstændigheder kan skabe et basis for en slags ny „Nürnberg-proces".

I tyske antinazistiske kredse sydfor grænsen forlyder nemlig, at det famøse møde i Doberan ved Rostock var et aftalt spil ikke mellem Himmler og danske regeringsrepræsentanter, men derimod mellem Himmler og repræsentanter for nazismen i Skandinavien. Dr. Munch er død, og derfor mener man øjensynligt at kunne benytte sig af hans navn, da døde jo som bekendt hverken sladrer eller forsvarer sig. Forholder det sig således, vil pastor Schmidts samt danske og svenske (!) nazisters tilstedeværelse i Doberan og Rostock kunne ses under en ganske anden synsvinkel.

I velunderrettede tyske kredse sydfor grænsen, som i den senere tid har beskæftiget sig med det politiske forspil til krigen, vil man vide, at det var Himmlers „Skandinavien-spioner" og „Skandinavien-konspiratorer", der i marts 1940 var mødt op i Rostock og Doberan for at drøfte de skridt, der skulle foretages efter en tysk besættelse af Danmark og formentlig også Sverige.

Tyske socialdemokratiske kredse ligger i dag inde med beviser for, at Himmlers berygtede „Reichssicherheitshauptamt", der den gang lededes af Heydrich, allerede hen-

imod slutningen af 1939 var vidende om en forestående besættelse af Danmark og Norge, og at Himmler og Heydrich derfor netop i de første måneder af 1940 havde travlt med at få de fornødne arrangementer truffet med den udenlandske nazisme. Der består stor sandsynlighed for, at møderne i Rostock-Doberan var led i disse arrangementer.

Besynderlige vidner.

De mænd, der i pjecen anføres som hovedvidnerne for den uhyrlige påstand om, at der skal have fundet drøftelser sted mellem Himmler og dr. Munch, er nemlig ingenlunde uhildede. De var af flere skandinaviske staters hemmelige politiske politiorganer allerede på daværende tidspunkt mistænkt for spionage og konspiratorisk virksomhed i udlandet.

Man vidste allerede på daværende tidspunkt, at de alle var knyttet til Abteilung IV indenfor „Reichssicherheitshauptamt". Allerede inden krigen udbrød, var det denne afdelings opgave at „organisere en politisk aktivitet i det storgermanske rum". Til dette såkaldte storgermanske rum hørte Danmark, Norge, Sverige, Holland, de flamsktalende dele af Belgien, Luxembourg og den tysktalende del af Schweiz.

Under krigen oprettedes så indenfor rammerne af Afdeling IV den såkaldte „Nordische Leitstelle". Dette nye organ skulle bl. a. forberede de nordiske landes indlemmelse i det kommende storgermanske rige, uddanne skandinaviske nazister til administrative hverv og hverve frivillige særlige storgermanske SS-formationer. Skandinaviske nazister skulle af „Nordische Leitstelle" endvidere skoles i „germansk opdragelse og politisk propaganda".

Germanische Leitstelle lededes af dr. Riedweg, om hvilken man har påstået, at han var een af Rostockmødets mest aktive deltagere.

Dr. Riedweg har, så vidt vides, *nægtet* at udtale sig nærmere om dette møde. Han er lige blevet afnaziceret og håber i sin egenskab af svigersøn til generalfeltmarskal von Blomberg atter at kunne komme til at spille en rolle i det nye Tyskland.

Efter Tysklands kapitulation fandt de allierede myndigheder i Germanische Leitstelles arkiver et som „Geheime Reichssache" stemplet, af dr. Riedweg udarbejdet aktstykke, indeholdende planer om Danmarks og Norges indlemmelse i det stortyske rige!

Reichssicherheitshauptamt var i 1940 slet ikke kompetent til at forhandle med udenlandske magters officielle repræsentanter om noget så vigtigt som en besættelse af Danmark. Hauptsicherheitsamts fjerde afdelings virksomhed var i det væsentlige af konspiratorisk karakter og det er i denne forbindelse meget bemærkelsesværdigt, at man netop sætter dette organs Danmarks-konspiratorer i forbindelse med Rostockmødet.

Blandt kronvidnerne for, at dr. Munch skal have forhandlet med Himmler opføres bl. a. de to SS-førere friherre von Loew — en søn af Haderslev amts sidste tyske landråd friherre von Loew und zu Steinach — samt dr. Rudolf Jakobsen, der ejendommeligt nok er en pårørende til pastor Schmidt.

Begge disse herrer var knyttet til Reichssicherheitshauptamt. Det var navnlig von Loew, som allerede før besættelsen havde søgt at lave nazistisk infiltration i Danmark. Så tidligt som i midten af trediverne havde han deltaget på de danske nazisters konferencer, og på grund af sit nære kendskab til dansk nazisme og dansk politik havde han været med til at udforme tankerne med hensyn til Danmarks genindlemmelse i det stortyske rige.

Von Loew søgte gennem nogle af sine nærmeste medarbejdere, bl. a. Peter Wiepert, Arthur Grønheim, Max Pferdekaemper o. a. at få indpas i toneangivende erhvervspolitiske kredse for dèr at vække forståelse for Hitlers skandinaviske anneksionsplaner. Således var det Peter Wieperts opgave at underminere de danske landboorganisationer og at introducere Heydrich — der senere blev kendt som Tjekkoslovakiets blodhund — i visse danske godsejerkredse. Heydrich var, så vidt vides, nær beslægtet med Wiepert, der ligesom alle de øvrige her nævnte herrer talte flydende dansk. Max Pferdekaemper, dusbroder til selveste rigsfører Himmler, havde fået ordre til at infiltrere det danske erhvervsliv, medens Arthur Grønheim formidlede Reichssicherheitshauptamts subventioner til de danske og svenske naziorganisationer.

Det ville være meget usandsynligt at antage, at dr. Munch ikke skulle have kendt til ovennævnte herrers meriter. Flere af de ovennævnte navne stod allerede på daværende

tidspunkt opført som mistænkelige i flere staters politiakter og både von Loew og P. Wieperts færden i Danmark var allerede på daværende tidspunkt kendt.

Hitlers regering ville have været mere end tåbelig, dersom den virkelig den 17. marts 1940 havde sendt en konspirator som von Loew som en af Himmlers ledsagere til et møde med en dansk udenrigsminister. Repræsentanterne for Reichssicherheitshauptamt var endnu aldrig optrådt som forhandlere med udenlandske ministre. Deres forhandlingspartnere havde af visse letforståelige grunde altid måttet holde sig skjult.

Meget kunde derfor tyde på, at Rostockmødet i virkeligheden har været noget helt andet. Nemlig et møde med de danske kredse, der allerede den gang tragtede efter at komme til magten. Von Loew og konsorter nærer på grund af den „ilde medfart", de har fået under deres fangenskab i Danmark, kun bitre følelser overfor det danske folk, og det er slet ikke umuligt, at der nu skal kastes støv på sandheden for at give nazismen i Danmark en ny „Dolchstoss legende" som våben.

J. C.

214.

Fotokopi af brevkort overgivet kommisionen af fhv. folketingsmand, pastor Schmidt, i mødet den 7. februar 1951*).

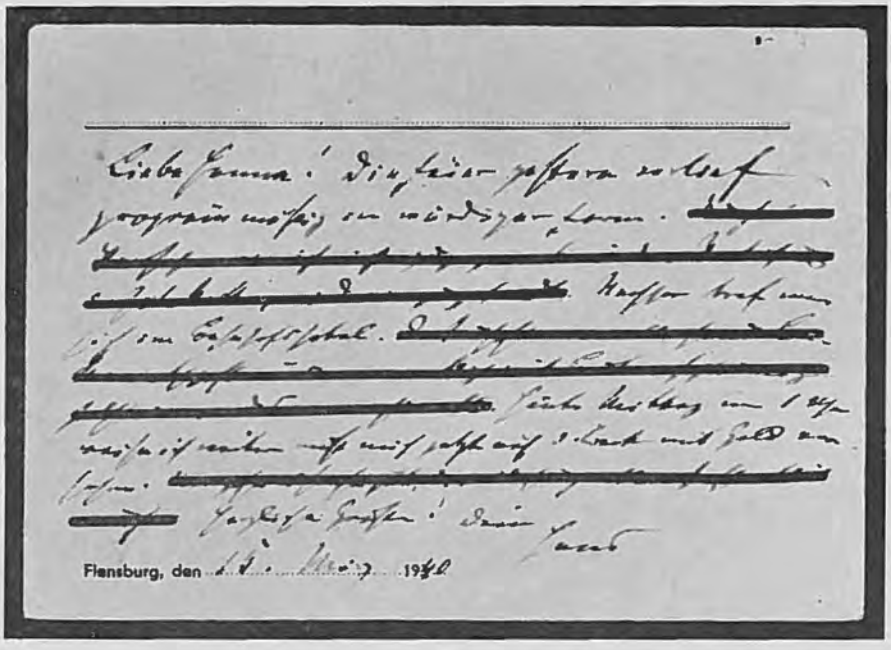

*) Overstregningerne er foretaget af kommissionen, da disse vedrører sagen uvedkommende bemærkninger af privat karakter.

ad 214.

Oversættelse.

Flensborg, den 15. marts 1940.

Kære Hanna!

Festen i går forløb programmæssigt i værdig form.— —

Senere mødtes man i banegårdshotellet. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

215.

Fotokopi af brev overgivet kommissionen i mødet den 7. februar 1951 af fhv. folketingsmand, pastor J. Schmidt*).

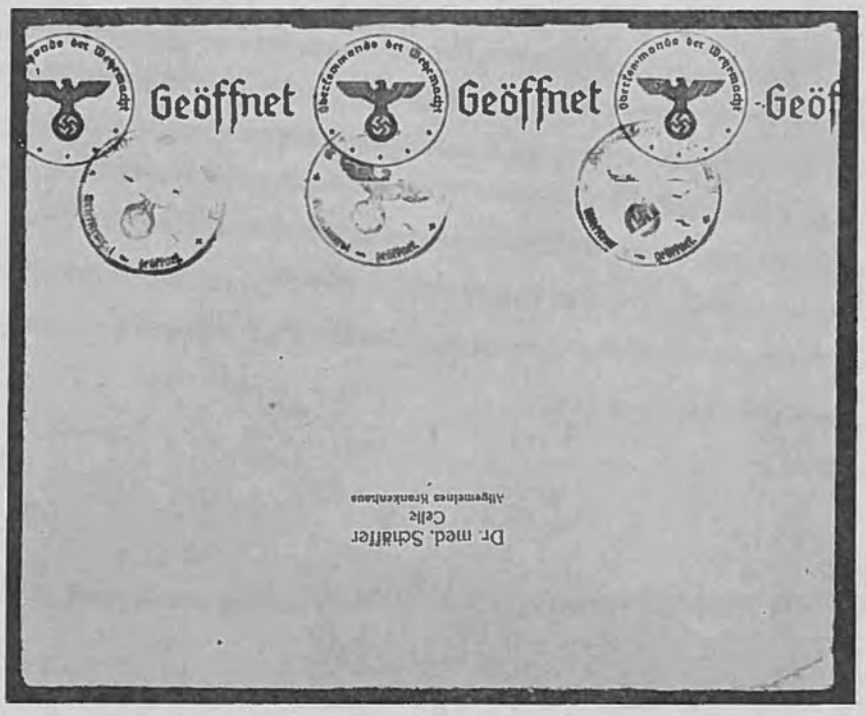

*) Overstregningerne er foretaget af kommissionen, da disse vedrører sagen uvedkommende bemærkninger af privat karakter.

Celle, 21. 3. 1840.

Meine liebe Jenne!

Heut kamen die dänischen Zeitungen, die du
wohl am Sonntag gesandt hast und heut habe ich
zunächst meine Arbeit abgeschlossen. 237 Seiten
sind es geworden, und seinen Wert wird es schon
haben. Nun soll es nur möglichst schnell vervielfältigt werden. Es freut mich, daß ich die Zeitungen
erhielt, die viel Erschütterndes aber auch Ermunterndes
berichten über Finnland und Skandinavien. Man wird
sich doch wohl ermannen zu einem skandinav. Bund,
wenn auch Dänemark nicht mitgeht, vielleicht auch Norwegen nicht. Norwegen wird doch wohl auch so weit kommen.
Ich wohne hier [redacted]. Es regnet jetzt recht oft einen
milden frühjahrsregen. Kaufleute werden ihn diesmal nicht

1846

nicht treffen. Denn geht es bald heimwärts. [redacted]

Dein
Hans.

ad 215.

Oversættelse.

Celle, den 21. marts 1940.

Kære Hanna!

I dag kom de danske aviser, som du vel har sendt i søndags, og i dag har jeg først afsluttet mit arbejde. 237 sider er det blevet til, og det skal nok have sin værdi. Nu skal det blot hurtigst muligt mangfoldiggøres.

Det glæder mig, at jeg fik aviserne, der meddeler meget, som er rystende, men også opmuntrende om Finland og Skandinavien. Man vil dog sikkert mande sig op til et skandinavisk forbund, selvom Danmark ikke går med og Norge måske heller ikke. Men Norge vil dog sikkert også komme så vidt.

Jeg bor her— — — —

216.

A.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45

7. februar 1950.

Kabinetssekretariatet, Christian VIII's palæ, Amalienborg.

Idet kommissionen takker for besvarelsen af skrivelse herfra af 1. d. m. vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der forelå udrejsetilladelse fra Hans Majestæt Kongen til daværende udenrigsminister P. Munch i marts 1940, tillader kommissionen sig i fortsættelse heraf at forespørge, om der måtte foreligge udrejsetilladelser for dr. Munch i foråret 1939, idet der mulig i de overfor kommissionen fremsatte påstande om en af dr. Munch til Tyskland foretagen rejse kunne foreligge en forveksling, forsåvidt angår tidspunktet.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

B.

H. M. KONGENS KABINETSSEKRETARIAT

Amalienborg, den 9. februar 1951.

Til Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I fortsættelse af kommissionens skrivelse af 27. f. m. angående kommissionens undersøgelser vedrørende de fremkomne påstande om, at daværende udenrigsminister Munch den 17. marts *1940* skal have deltaget i et møde i Rostock, har kommissionen nu med henblik på den mulighed, at der i de fremsatte påstande kunne foreligge en forveksling af tidspunktet, i skrivelse af 7. ds. forespurgt, om der måtte foreligge udrejsetilladelser for dr. Munch i foråret 1939.

I denne anledning skal kabinetssekretariatet meddele, at der i tiden fra 1. januar til 31. maj 1939 kun er meddelt dr. Munch tilladelse til at rejse til Finland og Sverige for at deltage i de nordiske udenrigsministermøder i Helsingfors og Stockholm, henholdsvis i tiden fra den 18.—24. februar og fra den 8.—10. maj 1939.

G. Bardenfleth.

217.

STATENS LUFTFARTSVÆSEN

Kastrup, den 10. februar 1951.

Til Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission
i henhold til grundlovens § 45,
Rigsdagen, Christiansborg, K.

Som svar på kommissionens skrivelse af 7. februar 1951, i hvilken man anmodes om at fremsende passagerlister for flyvemaskinerne, der afgik fra København til Berlin den 16. marts 1940 kl. 13^{05} og 13^{13}, beklager man at måtte meddele, at listerne fra den tid er destruerede.

Man har også foretaget en henvendelse til Det Danske Luftfartselskab A/S, der ligeledes meddeler, at selskabet også har destrueret deres lister fra den tid.

P. H. V.

C. Weibøl.

G. Vilhelm.

C.

218.

Udskrift af artikel i bladet „Revision“ lørdag den 30. september 1950.

Det uhæderlige kompromis af maj 1945 og forhandlingerne i Doberan.

. . . . . .

I Faarhuslejren sad i årene 1945—48 en fhv. dansk soldat ved navn *Marxen*, der med stor bravour i 1940 havde deltaget i skydninger, hvormed man fra dansk side „markerede“ modstand mod besættelsen. Han fortalte sine medfanger gang på gang, at i dagene efter den 17. marts (datoen for mødet i Doberan) blev på kommando fra en officer ved navn *Lunding* alle de tank-spærrebomme, der befandt sig på vejen fra Krusaa og nord på fjernet og ført fra Sønderjylland op til det gamle land — en beretning, der falder fint i tråd med begivenhederne andetsteds i landet, f. eks. ved Gedser og på Middelgrundsfortet. Selv den parlamentariske kommissions få konkrete oplysninger om begivenhederne omkring 9. april 1940 tyder afgjort på rigtigheden af beretningerne om, at besættelsen fandt sted efter forudgående aftaler.

Men *intet*, absolut intet må danske borgere vide om, hvad der ligger til grund for disse beretninger — så lidt som om, hvorvidt en aftale om absolut hemmeligholdelse af Doberan-forhandlingerne er et led i politikernes og „frihedskæmperne“s rådne og ærløse forlig af 4. maj 1945.

. . . . . .

219.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 10. november 1950.

Til justitsministeriet.

.....

Kommissionen anmoder tillige under henvisning til vedlagte udklip af ugebladet „Revision" om, at politirapport optages i anledning af nogle udtalelser af en heri omtalt person, Marxen, der skal have været anbragt i Faarhuslejren i årene 1945—1948, og som bl. a. skal have ytret, at oberstløjtnant Lunding i dagene efter den 17. marts 1940 gav ordre til fjernelse af tank-spærrebomme, der dengang befandt sig nord for Krusaa.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

220.

Politirapport over Hans Heinrich Marxen og F. C. Jordan.

. . . . . .

Kontinueret den 1. december 1950.

Jeg har i dag indfundet mig hos den i sagen nævnte: *Hans Heinrich Marxen*, f. den 20. december 1917 i Nykøbing M., der nu er fodermester på gården „Sofiedal" i Sinding, hvor han blev truffet tilstede.

Kmp. blev gjort bekendt med anledningen til min henvendelse, hvortil han siger, at han straks, da han læste artiklen i „Revision", blev klar over, at der forelå en fejl i artiklen, idet der var omtalt en officer ved navn Lunding, og en sådan kender kmp. ikke, og han havde egentlig tænkt på at underrette redaktør Jordan om fejlen, men har ikke fået det gjort.

Kmp. forklarer videre, at han den 8. april 1940 lå ved Mølby, Sommersted, som menig nr. 314 ved 1. fodfolkspionerbataillons 3. komp., og hans chef var premierløjtnant Kirkegaard. De var ca. 100 mand og var beskæftiget med at lave en dæmning i Mølby å ved Oksenvad kirke sammen med ingeniørtropper. Arbejdet blev inspiceret af general Essemann. Man lavede dæmning ved at lægge sandsække i åen og sætte spunsvæg op. Den 8. april var der kommet ordre om eftermiddagen til, at kompagniet skulle rykke til Tønder kaserne, men da var kmp. ikke hjemme, idet han var i Haderslev efter korn, og da han kom tilbage herfra, var hans ejendele pakket sammen, og han hørte om ordren til flytning til Tønder kaserne.

I biler blev kompagniet derefter transporteret til kasernen, hvortil de ankom ved ca. 18—19 tiden, og der blev givet ordre til, at de ikke måtte forlade kasernen, de fik udleveret skarp ammunition m. v., ligesom de fik ordre til at sove med tøjet på.

Med hensyn til fjernelse af spærrebomme for tanks, da erkender kmp., at han ikke har hørt nogen sådan ordre blive givet, og han har ikke selv fået en sådan ordre, og han siger, at vejene slet ikke var spærret med tankspærrebomme, derimod lå der nogle sådanne langs vejsiderne.

Han forklarer, at han i januar 1940 med sit kompagni var under flytning fra Tønder til Bredebro, og ved den lejlighed så han, at der langs vejsiderne lå nogle svære træbomme og pigtrådsspærringer, men siden den dag i januar måned har han ikke set disse spærremidler, han har ikke været med til at flytte det, og han ved intet om, hvor det er blevet flyttet hen, ligesom han selvsagt ikke ved noget om, hvem der har givet ordre til flytningen, ligesom han ikke ved, hvornår flytningen er foretaget.

Kmp. blev viet den 20. april 1940, og han vil mene, at han ca. 1 måned før denne dag var i Højer for at hente sine papirer, og den dag så han heller ikke de nævnte spærremidler under turen over Mølby, Sommersted, til Højer.

Redaktør Jordan, der har skrevet artiklen, har kmp. ikke talt med, efter at han forlod Faarhuslejren, og det er under opholdet her, kmp. har talt med ham om forholdene omkring 9. april 1940, men kmp. vil hævde, at han ikke har omtalt oberstløjtnant Lundings navn, idet han som anført ikke kender ham, og kmp. har ikke udtalt sig om, hvor de omtalte spærremidler er flyttet hen, som der står i artiklen, for det har han intet kendskab til; kmp. er bare utilfreds med forholdene omkring 9. april, og det er han stadig, og det er hans mening, at man skulle have sat spunsen i den dæmning, man havde lavet i åen, forinden man den 8. april forlod Mølby.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret den 15. december 1950.

Jeg har i dag indfundet mig hos *Frede Clausen Jordan*, f. den 5. august 1883 i Nykøbing F., bopæl: Spurveskjulsbakken 9, Kongens Lyngby, der blev truffet og gjort bekendt med anledningen til min henvendelse.

Kmp. erklærer straks, at den omhandlede artikel i „Revision" er skrevet efter hukommelsen, og det hidrører fra noget, han har hørt fortalt under sit ophold i Faarhuslejren, og han mener også at kunne erindre, at det er fortalt ham af den i artiklen nævnte Marxen, men om det er Marxen, der har nævnt navnet Lunding, ved kmp. ikke med sikkerhed, og det er muligt, at der fra kmp.s side foreligger en forveksling af navne i de år, der er gået, siden kmp. har hørt det fortalt, idet referatet som nævnt er skrevet udelukkende efter hukommelsen, og kmp. tilføjer, at navnet Lunding muligt er kommet frem i forbindelse med, at han i lejren har hørt om Guldbergs beretning om det påståede møde i Doberan, og at han så har fået dette blandet sammen.

Kmp. vil derimod fastholde, at Marxen under diskussion i lejren har fortalt, at han har set materiel til vejspærring ligge ved vejkanten i Sønderjylland og også, at dette senere blev fjernet, men kmp. erindrer ikke noget om, hvorvidt der blev talt om, hvor det blev flyttet hen, udover at der blev sagt „nordpå".

Kmp. blev gjort bekendt med, at Marxen ikke har set noget til, at der har ligget tankspærringsmateriel langs vejkanten senere end i januar 1940, og at han ikke kender noget til, hvem der har flyttet dem, hvor de er flyttet hen, eller på hvis opfordring de er flyttet, og at han selvsagt ikke selv har været med til at flytte dem, hvortil kmp. svarer, at det, der er skrevet, er jo ikke noget, kmp. selv har fundet på, det er givet noget, han har fået fortalt under sit ophold i Faarhuslejren, og givet noget, Marxen har fortalt, når der ses bort fra den formentlige forveksling med hensyn til navnet for oberstløjtnant Lunding.

Kmp. blev gjort bekendt med, at Marxen egentlig havde haft til hensigt at opsøge ham straks efter, at han havde læst artiklen i „Revision", idet han var klar over, at det ikke var rigtigt, at Lundings navn stod anført i denne forbindelse, men kmp. henholder sig til sin afgivne forklaring.

Hornslet,
kriminalassistent.

221.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 19. december 1950.

Til forsvarsministeriet.

I forbindelse med en artikel, hvori fremførtes nogle også fra anden side tidligere fremkomne rygter om et møde i Doberan ved Rostock den 17. marts 1940 mellem danske og tyske forhandlere, hvorunder forhåndsaftaler skulle være truffet om en tysk besættelse af Danmark, indeholdt bladet „Revision" nogle udtalelser af en heri omtalt person, Hans Heinrich Marxen, bl. a. gående ud på, at daværende oberstløjtnant Lunding i dagene efter den 17. marts 1940 skulle have givet ordre til fjernelse af de tank-spærrebomme, der dengang befandt sig nord for Krusaa.

Foranlediget heraf har kommissionen ladet optage politirapport over Marxen samt over bladets redaktør, F. C. Jordan, og kommissionen tillader sig at anmode om ministeriets erklæring over nævnte rapport, der vedlægges.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

222.

FORSVARSMINISTERIET

Den 2. marts 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 19. december 1950 vedrørende nogle udtalelser i bladet „Revision" af Hans Heinrich Marxen skal man oplyse, at det ifølge generalkommandoens beretning om begivenhederne ved hæren den 6.—9. april 1940 fremgår, at der den 9. april om morgenen ikke har været truffet forberedelser til spærring af veje.

I beretningens omtale af de i det pågældende område kæmpende styrker anføres da heller intet om spærringer eller lignende af en sådan karakter, at de kunne tænkes at være forberedt.

De i politirapporten af Marxen omtalte „svære træbomme" og „pigtrådsspærringer" kan ikke med nogen ret betegnes som „tankspærringer", idet effektive spærringer mod kampvogne allerede på det tidspunkt krævede materialer af en ganske anden styrke end træbomme.

De af Marxen omtalte materialer, som intet sted omtales i generalkommandoens nævnte beretning, kan tænkes at have været øvelsesmateriel for fodfolkspionerkommandoet.

Harald Petersen.

223.

Den 3. marts 1951

Til den parlamentariske kommission, Christiansborg, København K.

Som det sikkert vil være den højtærede kommission bekendt, har pressens radioavis den 2. d. m. kl. 22 med Ritzaus bureau som kilde meddelt, at jeg under afhøringen i kommissionen den nævnte dag skulle have udtalt, at det var muligt, at mit møde i Rostock med daværende udenrigsminister, dr. P. Munch skulle have fundet sted den 25. september 1938 og ikke, som af mig hævdet, den 17. marts 1940. Tilsvarende meddelelser er givet af dagspressen, f. eks. af „Politiken" den 3. d. m.

Disse meddelelser er, som kommissionen vil vide, urigtige, idet jeg tværtimod har fastholdt, at jeg i foråret 1940 i Rostock mødte og talte med dr. Munch og dr. Rudolf Jacobsen, og at det var ganske udelukket, at jeg skulle forveksle dette møde under krigen med et møde i 1938. Jeg tillader mig derfor at anmode kommissionen om at ville berigtige disse urigtige meddelelser.

I denne forbindelse ønsker jeg at understrege, at det af minister Mohr omtalte møde i 1938 var gledet ud af min erindring, fordi jeg ikke har tillagt det nogen politisk betydning, at udenrigsministeren på dette tidspunkt, hvor Danmark var udenfor fare, var på rejse fra Berlin. Det af mig omtalte møde i Rostock fandt derimod sted, efter at krigen var udbrudt, og af dr. Jacobsen erfarede jeg, at der skulle føres dansk-tyske forhandlinger.

Til trods for, at forhandlingerne i kommissionen er hemmelige, har presse og radio begge de gange, jeg har været afhørt, allerede samme dag eller dagen efter været i stand til — tildels i forvansket form — at bringe ret detaillerede oplysninger om, hvad der er passeret under disse møder, hvilket formentlig er strafbart i henhold til straffelovens § 129. Jeg skal derfor yderligere henstille, at det nu på kommissionens initiativ bliver oplyst, hvorledes offentlig meddelelse om de hemmelige forhandlinger har kunnet gives.

Blot for en ordens skyld skal jeg tilføje, at jeg naturligvis forventer at modtage det stenografiske referat af min forklaring den 2. d. m. til godkendelse.

Genpart af nærværende skrivelse er dags dato fremsendt til justitsministeren.

Petersholm, Tørsbøl, den 3. marts 1951.

J. Schmidt.

224.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 6. april 1951.

Til udenrigsministeriet.

Ved en i Tyskland på foranledning af kommissionen vedrørende de fremsatte påstande om afholdelsen af det såkaldte „Rostock-møde", der skulle være afholdt den 17. marts 1940, optagen politirapport over nogle tyske vidner, blev der af tidligere SS-Obergruppenführer Wolff, der på nævnte tidspunkt var stabschef hos Himmler, der dengang var chef for det tyske politi, givet den oplysning, at såvel Himmlers dagbøger — hvori selv opringninger til hans kone står anført — som Wolffs egne notater i sin tid blev taget i forvaring af amerikanerne under Nürnbergprocessen og nu beror i Washington.

Kommissionen tillader sig herefter at anmode om udenrigsministeriets bistand til, at der snarest muligt fremskaffes fotokopier af Himmlers dagbøger for månederne januar-februar-marts-april 1940. Skulle dette blive for omfangsrigt, vil man formentlig kunne nøjes med udskrifter for dagene 15., 16., 17. og 18. marts 1940, men man ville i sidste fald sætte pris på, at der yderligere blev fremskaffet fra arkivarerne en autoritativ erklæring om, hvorvidt der i Himmlers dagbøger for de nævnte måneder måtte forefindes noget om det omtalte „Rostock-møde".

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

225.

UDENRIGSMINISTERIET

København, den 16. april 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen.

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 6. april 1951 vedrørende fremskaffelse af fotokopier af Himmlers dagbøger i anledning af de fremsatte påstande om afholdelsen af det såkaldte Rostock-møde meddeler udenrigsministeriet, at man efter modtagelsen af kommissionens ovennævnte skrivelse med direkte luftpost anmodede den kgl. ambassade i Washington om at ville søge de omhandlede fotokopier tilvejebragt.

Man underrettede samtidig den danske mission i Bonn om kommissionens henvendelse, idet man anmodede missionen om, såfremt den måtte se sig i stand til at fremkomme med oplysninger angående de pågældende dagbogsoptegnelser, som måtte være af interesse for sagen, da at indberette hertil.

Fra missionen i Bonn har man i dag modtaget indberetning om, at missionen har undersøgt, hvorvidt der i Tyskland måtte kunne fremskaffes oplysninger om de pågældende dagbøger. Undersøgelserne har imidlertid hidtil været forgæves.

Fra den kgl. ambassade i Washington har man ikke endnu modtaget nogen indberetning i sagen, og udenrigsministeriet har samtidig hermed efter anmodning fra bureauchef Olsen telegrafisk anmodet den kgl. ambassade i Washington om at ville søge sagens behandling fremskyndet mest muligt.

P. m. v.

C. A. C. Brun.

226.

UDENRIGSMINISTERIET

Kobenhavn, den 10. maj 1951.

Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen.

I forbindelse med udenrigsministeriets skrivelse af 16. april 1951 vedrørende kommissionens ønske om fremskaffelse af fotokopier af Himmlers i Washington beroende dagbøger i anledning af påstanden om det såkaldte Rostock-møde meddeler udenrigsministeriet, at man efter anmodning fra bureauchef Eigil Olsen den 5. maj pany telegrafisk meddelte den kgl. ambassade i Washington, at den parlamentariske kommission havde anmodet om, at sagen blev fremmet mest muligt. Man udbad sig telegrafisk svar i sagen.

Udenrigsministeriet har endvidere gårs dato efter anmodning fra bureauchefen telefonisk anmodet den kgl. ambassadør i Washington om personligt at ville søge de pågældende oplysninger fremskaffet, idet man tilføjede, at formanden for den parlamentariske kommission havde anmodet om, at ambassadøren blev underrettet om, at der måtte lægges den største vægt på, at sagen fremskyndes mest muligt.

Man har i dag fra ambassadøren modtaget telegrafisk indberetning om, at vedkommende militære myndigheder ved gennemgang af det meget omfangsrige materiale ikke hidtil har fundet noget af dansk interesse. Det pågældende arbejde ventes tilendebragt fredag, hvorefter ambassaden har stillet en fornyet telegrafisk indberetning i udsigt.

.....

P. m. v.

C. A. C. Brun.

227.

UDENRIGSMINISTERIET

København, den 12. maj 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen.

I forbindelse med udenrigsministeriets skrivelse af 10. maj 1951 vedrørende kommissionens ønske om fremskaffelse af fotokopier af Himmlers i Washington beroende dagbøger i anledning af påstanden om det såkaldte Rostock-møde meddeler udenrigsministeriet, at man i dag fra den kgl. ambassadør i Washington har modtaget følgende telegrafiske indberetning i sagen:

„Vedkommende myndighed meddeler mundtligt følgende: Gennemgang af materialet fuldført i dag. I amerikansk varetægt findes ikke egentlige Himmler dagbøger (diaries) men blot calender pads og notes. Undersøgelsen har vist, at sådan materiale foreligger for årene 1933 til 1937 og 1941 til 1945, men ikke for årene 1938, 1939 og 1940. Udover ovennævnte materiale er foreliggende personal files vedrørende Himmler gennemgået. Intetsteds i gennemgåede materiale findes omtalte Rostock-møde nævnt.

Skriftlig erklæring om undersøgelsen vil så snart modtages blive luftsendt."

Når man modtager den af ambassadøren i udsigt stillede skriftlige erklæring om undersøgelsen, skal man fremsende denne til kommissionen.

P. m. v.

E. b.

Mogens Melchior.

228.

Genpart.

KGL. DANSK AMBASSADE
Washington 8, D.C.

Den 22. maj 1951.

Nr. 1222.
Fremskaffelse af oplysninger til brug for den parlamentariske kommission.
Ambtel. 235 af 18. maj 1951.
UM's P.J.I. j.nr. 87. G. 5/197.

Ambassaden tillader sig hermed at indsende en fra Department of the Army, Office of the Assistant Chief of Staff, G-2 Intelligence, i dag modtagen erklæring, dateret 21. maj 1951, om det negative resultat af den stedfundne undersøgelse af, hvorvidt der blandt de her beroende „Himmler-dagbøger" samt i andre akter vedrørende Himmler skulle findes nogen bemærkning om det omtalte „Rostock-møde".

Henrik Kauffmann.

UDENRIGSMINISTERIET

Fremsendes til *den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen*, under henvisning til tidligere brevveksling, senest skrivelse herfra af 19. maj 1951.

P. m. v.

C. A. C. Brun.

DEPARTMENT OF DEFENSE
UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF THE ARMY
OFFICE OF THE ASSISTANT CHIEF OF STAFF,
G-2, Intelligence,
Washington 25, D.C.

21 May 1951.

Lieutenant Colonel Jens Holger Johansen, Military Attaché, Embassy of Denmark, 2328 Massachusetts Avenue, NW Washington, D. C.

Dear Colonel Johansen:

Reference is made to your letter No. 596/Tlb/3 of 17 April requesting photostat copies of excerpts from Heinrich Himmler diaries for the period January to April, 1940.

The Department of the Army has no Himmler diary in the strict sense of the word "diary", meaning to record experiences or observations. The title "Himmler Diary", however, was applied some time in the past by American or Allied authorities to desk pads which indicated the time, place, person, and business which occupied Himmler during each day. A photostatic copy of this "diary" for the period 1929—31, June—August 1937, and September 1941—May 1944 is in the possession of the Department of the Army. However, since the "Rostock Meeting" was assertedly held in March 1940, no entries are available in this diary series pertaining thereto.

In addition to the man hours spent on the "diary" series, fifty-two hours were expended in searching among approximately five hundred linear feet of unorganized Himmler personal and official files for references to a so-called "Rostock Meeting" with Danish participation during January—March 1940. I regret exceedingly that no pertinent information was discovered.

Please accept my warmest personal regards.

Sincerely yours

Matthew C. Stewart.
Lt. Colonel, GSC
Acting Foreign Liaison Officer.

Oversættelse.

DE FORENEDE STATERS
FORSVARSMINISTERIUM
HÆRDEPARTEMENTET
VICESTABSCHEFENS KONTOR,
G-2, Efterretningsvæsenet
Washington 25, D.C.

Den 21. maj 1951.

Hr. oberstløjtnant Jens Holger Johansen, militærattaché ved den danske ambassade, 2328 Massachusetts Avenue, NW, Washington, D. C.

Kære oberst Johansen.

Jeg henviser til Deres brev nr. 596/Tlb/3 af den 17. april, hvori De anmoder om fotokopier af uddrag af Heinrich Himmlers dagbøger for tidsrummet januar—april 1940.

Hærdepartementet har ingen Himmler diary (dagbog) i den egentlige betydning af ordet „diary", som betyder at optegne erfaringer, hændelser, oplevelser, bemærkninger eller iagttagelser. Titlen „Himmler-dagbog" blev imidlertid en overgang anvendt af amerikanske eller allierede myndigheder om noteringsblokke, som angav tidspunkt, sted, person og sag vedrørende Himmlers daglige beskæftigelse. En fotokopi af denne „diary" for tidsrummet 1929—31, juni—august 1937 og september 1941—maj 1944 er i Department of the Army's besiddelse. Da „Rostock-mødet" imidlertid, som det hævdes, blev afholdt i marts 1940, findes der ingen notater i denne dagbogsserie angående dette emne.

Foruden det antal „mand-timer", der blev anvendt på „dagbogs"-serien, blev der anvendt 52 timer ved undersøgelse af circa fem hundrede løbende fod usorterede personlige og officielle akter vedrørende Himmler for at finde henvisninger til et såkaldt „Rostock-møde" med danske deltagere i januar—marts 1940. Jeg beklager overordentlig meget, at der ikke blev fundet nogen oplysning vedrørende sagen.

De bedes modtage min bedste personlige hilsen.

Med højagtelse

Matthew C. Stewart,
Oberstløjtnant, GSC.
fungerende udenlandsk forbindelsesofficer.

229.

DEN DANSKE MILITÆRMISSION VED
DEN ALLIEREDE KONTROLMYNDIGHED
I TYSKLAND

Den 12. maj 1951.

Oplysninger til den parlamentariske kommission om „Rostockmødet".

På den ved udenrigsministeriets skrivelse nr. 419 af 9. april 1951 — P. J. I. j. nr. 87, G. 5/197 — givne foranledning har militærmissionen undersøgt, hvorvidt de herværende amerikanske myndigheder måtte have nærmere kendskab til Heinrich Himmlers i sagen omhandlede dagbøger.

I besvarelse af sin forespørgsel har missionen fra de amerikanske myndigheder modtaget den i genpart hosfølgende skrivelse af 8. maj 1951, hvoraf det vil ses, at det herværende amerikanske arkiv for beslaglagte tyske dokumenter, Document Center, hverken er eller har været i besiddelse af dagbøgerne og ejheller er bekendt med, at dagbøgerne skulle have været fremlagt under Nürnbergprocessen og senere være blevet oversendt til Washington.

Document Center er derimod i besiddelse af bordkalendere, der er ført af Himmler fra september 1941—august 1943, og af tilsvarende kalendere ført af medlemmer af hans personlige stab, navnlig hans sekretær Erika Lorenz og hans Personalreferent Sturmbannführer Dr. Brandt fra 1938—42. De fleste af notaterne på kalenderne drejer sig om mødeaftaler o. lign.

Materialet kan ikke udleveres fra Document Center, der imidlertid er rede til om ønsket at lade et medlem af militærmissionen gennemgå kalenderne på stedet.

Såfremt dette ønskes, imødeses meddelelse herom.

sign. **F. Hvass.**

Fremsendes til *Den af folketinget i henhold til grundlovens § 45 den 25. oktober 1950 nedsatte kommission, rigsdagen*, i forbindelse med udenrigsministeriets skrivelse af 12. maj 1951, idet tilføjes, at man samtidig hermed telegrafisk har instrueret militærmissionen i Berlin om at gennemgå det i indberetningen omhandlede materiale.

Udenrigsministeriet, den 16. maj 1951.

P. m. v.

Carl Brun.

230.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Rom, den 22. februar 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagens bureau, Christiansborg slot, Kbhvn. K.

Det i kommissionens beretning III A indeholdte har i min erindring genkaldt en episode, der måske kan være af interesse i forbindelse med rygterne om et møde i Rostock 17. marts 1940.

I slutningen af september *1938* rejste dr. Munch og jeg sammen tilbage til København fra folkeforbundsmøde i Genève. Da toget holdt ved en station på strækningen Berlin—Warnemünde, stod vi på gangen i sovevognen ved et åbent vindue. En ældre herre kom forbi ude på perronen, hilste på dr. Munch og vekslede et par korte bemærkninger med ham. Da jeg gik ud fra, at det var en af dr. Munch's private bekendte, trak jeg mig tilbage fra vinduet.

Bagefter spurgte dr. Munch, hvorfor jeg ikke havde villet hilse på pastor Schmidt. Jeg svarede, at jeg ikke havde genkendt ham, og tilføjede en bemærkning om, at det var en mærkelig omvej at rejse fra Sønderjylland til København via Tyskland. (Mit indtryk var, med rette eller med urette, at pastor Schmidt havde til hensigt at stige på toget for at rejse videre til København).

Dr. Munch sagde dertil, at forklaringen på den mærkelige rejserute, såvidt han havde forstået, var den, at pastor Schmidt benyttede lejligheden til undervejs at besøge familie i Nordtyskland.

Om *stedet* for denne episode på strækningen Berlin—Warnemünde netop har været Rostock skal jeg ikke kunne sige, men det er ret sandsynligt. *Tidspunktet* kan jeg derimod fastslå temmelig nøjagtigt. Det var søndag aften den 25. september 1938. Den pågældende dag er den eneste, jeg nogensinde har tilbragt i Tyskland sammen med dr. Munch. Iøvrigt er det, såvidt vides, også sidste gang dr. Munch overhovedet har været i Tyskland.

Det er tænkeligt, at det er den nævnte episode *søndag den 25. september 1938*, der i pastor Schmidt's erindring har forskubbet sig til *søndag den 17. marts 1940*. Pastor Schmidt's forbavselse over, at den danske udenrigsminister var borte fra Danmark under så prekære udenrigspolitiske forhold kan også meget vel have refereret sig til situationen 25. september 1938. Det har måske ikke stået pastor Schmidt klart, at dr. Munch var på tilbagerejse fra folkeforbundsmøde i Genève, og den 25. september 1938 var den verdenspolitiske situation den, at forhandlingerne mellem Chamberlain og Hitler syntes at være bristede; der regnedes derfor i almindelighed med en umiddelbart forestående verdenskrig.

Af pastor Schmidt's pas fra det pågældende tidspunkt vil det formentlig fremgå, at han har været i Tyskland 25. september 1938.

O. C. Mohr.

231.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 2. marts 1951.

Hr. minister O. C. Mohr.

Idet kommissionen takker for Deres skrivelse af 22. f. m. med de heri indeholdte oplysninger om et møde mellem dr. Munch og pastor Johs. Schmidt på en banegård (muligvis Rostock) på strækningen Berlin—Warnemünde den 25. september 1938, tillader kommissionen sig at forespørge, om ministeren eventuelt ser sig i stand til at uddybe Deres erindring vedrørende visse punkter, som under en i dag foretagen afhøring af pastor Schmidt har fået særlig aktualitet.

Idet bemærkes, at pastor Schmidt foreholdt Deres skrivelse fastholder sin oprindelige forklaring og ikke kan erkende, at der foreligger en erindringsforskydning mellem nævnte dato og 17. marts 1940, ville det være formålstjenligt, om De kunne oplyse, på hvilket tidspunkt det nævnte tog gjorde ophold i Rostock, i hvilken forbindelse bemærkes, at det foreligger oplyst, at pastor Schmidt den 25. september[1]) 1938 skal have været taler ved møde(r) afholdt af det tyske nationalsocialistiske arbejderparti i Nordslesvig (møder afholdtes i Aabenraa, Sønderborg, Tønder og Haderslev). Kommissionen agter nu at foretage undersøgelse af, på hvilket eller hvilke af disse møder pastor Schmidt kan have talt, eventuelt tillige tidspunktet for møderne.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

[1]) Efter senere oplysninger, jfr. A. nr. 233, talte Schmidt i Aabenraa lørdag den 24. september 1938 (avisårbogen 1938 s. 72 angiver den 25. september 1938).

232.

KGL. DANSK GESANDTSKAB

Rom, den 5. marts 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagens bureau, Christiansborg slot, København K.

I besvarelse af kommissionens skrivelse af 2. ds. tillader jeg mig at meddele, at dr. Munch og jeg afrejste fra Berlin søndag aften den 25. september[1]) 1938 med „natekspressen" Berlin—København. Afgangstiden fra Berlin var, såvidt erindres, ved 20-tiden søndag aften, Rostock har vi formentlig passeret ved 23-tiden. Vi ankom til København tidligt om morgenen den 26. september. De nøjagtige tidspunkter vil formentlig kunne fremskaffes gennem togplanerne fra det pågældende tidspunkt.

O. C. Mohr.

[1]) Jfr. noten forrige side.

233.

Uddrag af bladmeddelelser den 25.—27. september 1938.

„*Politiken*".

Søndag den 25. september 1938:

Side 13: „Udenrigsminister, Dr. P. Munch afrejste i Aftes fra Genève til København".

Side 14: „Aabenraa, Lørdag. I flere sønderjyske Byer har det tyske Mindretal i Aften afholdt Møder, der formede sig ..... og paa Mødet i Aabenraa talte Folketingsmand Schmidt .....".

„*Nordschleswigsche Zeitung*".

Mandag den 26. september 1938:

„Betr. Sonnabend ..... Im deutschen Haus zu Apenrade ..... Pastor Schmidt spricht *um 9 Uhr*".

„*Politiken*".

Tirsdag den 27. september 1938:

Side 13: „Udenrigsminister, Dr. P. Munch vendte i Gaar Morges tilbage fra Folkeforbundets Delegeretforsamling i Genève .....".

234.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 11. april 1951.

Hr. generalmajor J. D. Stemann, Hærens Krudtværk, Frederiksværk.

Under henvisning til skrivelse herfra af 25. januar d. å. og Deres svarskrivelse af 3. februar, i hvilken sidste De meddelte, at to den 17. marts 1940 dengang i krigsministeriet som fuldmægtige tjenstgørende officerer kan oplyse, at De var til stede i ministeriet nævnte dag, tillader kommissionen sig for en fuldstændigheds skyld at anmode Dem om at fremskaffe de to nævnte officerers skriftlige erklæring desangående.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

235.

GENERALMAJOR J. D. STEMANN
Hærens krudtværk
Frederiksværk.

Den 28. april 1951.

Hermed 2 bilag.

Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Under henvisning til kommissionens skrivelse af 11. d. m. sender jeg hermed udtalelser af 26. d. m. fra oberstløjtnanterne P. V. Hammershøy og F. B. Larsen om, at jeg var til stede i krigsministeriet søndag den 17. marts 1940.

Stemann.

Bilag 1.

OBERSTLØJTNANT P. V. HAMMERSHØY,
fungerende souschef ved forsvarsstaben.

København, den 26. april 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af kommissionens skrivelse af 11. april 1951 til den forhenværende direktør i krigsministeriet, generalmajor J. D. von Stemann, skal undertegnede herved oplyse, at jeg, der på daværende tidspunkt forrettede tjeneste som næstkommanderende i krigsministeriets 1. kt., talte med generalmajoren på et eller andet tidspunkt af formiddagen den første søndag, efter at kontoret kort før påsken 1940 havde fået leveret nogle nye møbler.

Forsåvidt angår det nærmere tidspunkt skal jeg tilføje, at ministeriets daværende bogholderikontor, efter en i marts måned d. å. foretaget gennemgang i regnskaberne i forbindelse med en henvendelse til det pågældende snedkerværksted, har fået oplyst, at de omhandlede møbler er leveret imellem den 10. og den 16. marts 1940.

Hammershøy.

Bilag 2.

FORSVARSMINISTERIET.
Chefen for 1. afdeling
OBERSTLØJTNANT F. B. LARSEN

København, den 26. april 1951.

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

I anledning af kommissionens skrivelse af 11. april 1951 til generalmajor J. D. von Stemann kan undertegnede herved oplyse, at generalmajoren, der på daværende tidspunkt var direktør i krigsministeriet, var tilstede i ministeriet om formiddagen den første søndag, efter at ministeriets 1. kontor kort før påsken 1940 fra snedkerværkstedet i „Samfundet og hjemmet for vanføre" havde fået leveret en del nye møbler til fuldmægtigkontoret. Ministeriets daværende bogholderikontor har i marts måned i år gennem regnskaberne og ved henvendelse til ovennævnte snedkerværksted fået oplyst, at de pågældende møbler blev leveret efter den 10. marts og før den 16. marts 1940.

F. B. Larsen.

236.

FORSVARSMINISTERIET

Til den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45.

Med henvisning til kommissionens skrivelse til forsvarsministeriet af 25. april d. å. omhandlende daværende udenrigsminister P. Munchs eventuelle deltagelse i møde mellem danske og tyske forhandlere den 17. marts 1940 skal forsvarsministeriet herved meddele, at sagen har været til udtalelse i flyverkommandoen, der fremfører følgende:

Flyverkommandoen har forelagt sagen for nedennævnte, daværende chefer (16. og 17. marts 1940):

Chefen for hærens flyvertropper: nuværende generalløjtnant C. Førslev,

Chefen for jydske flyverafdeling: nuværende oberst Tage Andersen,

Chefen for sjællandske flyverafdeling: nuværende oberstløjtnant H. L. V. Bjarkov,

Næstkommanderende for flyveskolen, Værløse flyveplads: nuværende kaptajn Michael Hansen,

Chefen for luftmarinestationen KØBENHAVN, der samtidig var stabschef ved søværnets flyvevæsen: nuværende kommandørkaptajn Ove Petersen,

Fungerende chef for luftmarinestationen AVNØ: nuværende orlogskaptajn K. Ramberg, der alle udtaler, at der såvidt dem bekendt ikke har været stillet noget luftfartøj, tilhørende hærens flyvertropper eller søværnets flyvevæsen, til rådighed for daværende udenrigsminister P. Munch i dagene 16.—17. marts 1940.

Dokumentation kan ikke gennemføres som følge af, at luftfartøjsjournalerne for de dengang anvendte luftfartøjer ikke eksisterer mere.

Forsvarsministeriet har for sit vedkommende intet at føje til den af flyverkommandoen fremsatte redegørelse.

Harald Petersen.

237.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 22. februar 1951.

+ 1 pakke bilag.

Den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen.

Hoslagt skal man i forbindelse med tidligere brevveksling vedrørende det påståede Rostock-møde fremsende en politirapport med bilag, indeholdende bl. a. en afhøring af cand. polit. Harald Fuerbo Henriksen samt oplysning om, at fhv. generalmajor Himer befinder sig i russisk fangenskab.

Man forventer nærmere underretning, såfremt der ønskes foretaget politiafhøring af Rudolf Jacobsen og Frantz Riedweg, hvis adresse nu er oplyst, eller af nogle af de andre i sagen omhandlede tyske vidner, hvis adresse endnu ikke har kunnet tilvejebringes.

Helga Pedersen.

Chr. Ludvigsen,
tg.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Rapport, fredagen den 15. december 1950.

Ekstraktafskrift.

Kontinueret den 31. januar 1951.

Jeg har i dag indfundet mig hos: cand. polit. Harald Henriksen, der er identisk med: *Harald Fuerbo Henriksen*, f. den 12. januar 1906 i Finderup, på bopælen: *I. E. Ohlsensgade nr. 9, 4. tv.*, hvor kmp. blev truffet hjemme.

Kmp. blev gjort bekendt med det afsnit i A. Olesens bog „Fra utrykte Kilder", pag. 45 og 46, hvor han selv står nævnt, og han erklærede, at han selv havde fået bogen tilsendt, og han havde læst også dette afsnit, og han siger, at han intet kender til, hvorfra Olesen har fået disse oplysninger, i alt fald har Olesen ikke rettet henvendelse til kmp., men til gengæld har kmp. fortalt om denne episode til mange mennesker, at Olesen nemt kan have fået oplysningerne ad anden vej; dog tilføjer kmp., at han ikke er sikker på, at det passer, som der står anført, at samtalen fandt sted juleaften 1940, men at det kan have været en af de andre juledage s. å. Kmp. var gæst i det pågældende hjem juleaften 1940, og han var der også i juledagene s. å., og herunder traf han så den nævnte von Kries, der nu er død, kmp. mener efter et bombardement i efteråret 1943. Kmp. mener, at von Kries rettelig hed Willi til fornavn, og at han var ministerialdirigent. Under samværet i omtalte hjem viste kmp. von Kries en artikel, som kmp. havde skrevet i anledning af mindeappellen i „Forum". Artiklen var skrevet til „Chicago Tribune", men var nægtet optagelse, og herefter kom man de to imellem til at diskutere forholdet vedrørende Danmarks besættelse, og von Kries sagde, at han kunne forsikre kmp. om, at de danske nationalsocialister ikke under nogen form havde deltaget i besættelsen og intet vidste om, at denne skulle finde sted, idet han tilføjede, at såvel krigs- som udenrigsministeriet var indforstået med den foregåede besættelse. Man kom ikke nærmere ind på, hvori denne „indforståelse" skulle bestå, og diskussionen fortsattes, og man drøftede derunder „ikke-angrebspagten", og von Kries udtalte herunder, at alene denne ville være en forudgående godkendelse af den stedfundne besættelse, og kmp. siger, at det jo er muligt, at von Kries hentydede til „ikke-angrebspagten", da han udtalte, at såvel krigs- som udenrigsministeriet var indforstået med det, der skete den 9. april 1940, men det blev ikke nærmere defineret.

Kmp. erklærer på forespørgsel, at han selv overhovedet intet kender til det påståede „Rostockmøde", og han kan således overhovedet intet oplyse vedrørende dette.

Hornslet,
kriminalassistent.

238.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Rapport.

.....

Kontinueret Düsseldorf, den 21. marts 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i dag indfundet os på tidligere *vicepolitipræsident Kansteins* bopæl: *Seydlitzstrasse nr. 48, 1. tv., hos Dammin,* hvor han blev truffet tilstede.

Kmp. blev gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse, og han erklærer straks, at han ikke har noget som helst kendskab til, at der skal have fundet et møde sted i Doberan mellem Himmler og daværende udenrigsminister Munch i dagene den 16.—17. marts 1940, og han siger straks, at det ville være utænkeligt, at et sådant møde fandt sted med Himmler, når det drejede sig om en værnemagtssag og ikke en politisag.

Kmp., der som nævnt var vicepolitipræsident, kendte intet til besættelsen af Danmark, før denne var foregået, og det vil efter hans mening være udelukket, at man skulle have informeret ansvarlige danskere om dette forehavende, idet man jo aldrig kunne vide, hvorledes disse ville reagere, når de havde fået oplysningerne.

Kmp. for sit vedkommende fik den 9. april 1940 besked på at melde sig hos statssekretær Stuckert, og her fik han besked på at tage til Danmark, men der blev ikke her talt noget om, at besættelsen var sket efter forudgående aftale.

Samme dag — eller muligt dagen efter — gik kmp. til sin chef, Himmler, som han derefter havde en samtale med angående sit forestående arbejde i Danmark, og de talte sammen i ca. 1 time, og der blev ikke fra Himmlers side omtalt noget som helst om, at man forinden besættelsen af Danmark havde haft et møde med landets daværende udenrigsminister, og der var absolut intet i samtalen, der tydede på, at et sådant møde havde fundet sted. Kmp. fik ikke bestemte opgaver, og han var klar over, at Himmler var ganske ukendt med danske forhold, og navnlig viste han et absolut manglende kendskab til officielle danske personligheder, lige bortset fra Thune Jacobsen, og det var kun af navn, idet Thune Jacobsen dengang var medlem af den internationale politiorganisation.

En anden vigtig grund for kmp. til at være overbevist om, at et møde som det påståede ikke har fundet sted, er den, at Heydrich, der havde en kolossal indflydelse på Himmler, ville have påbegyndt opbygningen af en „S.D."-formation, hvis Himmler havde lagt grunden i det påståede „Rostock-møde", og da dette ikke skete, er kmp. overbevist om, at noget sådant møde ikke har fundet sted.

SS som sådan ville, siger kmp., ikke have undladt at benytte den reklame, der lå i, at en sådan påstået forhåndsaftale kunne bringes i orden, og da dette ikke har været gjort, viser det stadig for kmp., at mødet ikke har fundet sted.

Kmp. er ligeledes klar over, at de kredse, der fra tysk side her i Danmark støttede Sehested m. fl., absolut ville have gjort brug af deres viden, hvis et sådant møde havde fundet sted, men kmp. har aldrig under besættelsen hørt tale om et sådant møde, hvorfor det er hans overbevisning, at det ikke har fundet sted.

Den tidligere omtalte statssekretær Stuckert har aldrig heller under sine besøg bl. a. her i København talt om, at der havde fundet et møde sted som det påståede, og det samme gælder for Himmler, der som omtalt ikke den første dag, men heller ikke

senere i løbet af kmp.s tjenestetid i Danmark på nogen måde har omtalt eller ladet skinne igennem, at der havde været en forhåndsaftale som den påståede, og det er for kmp. absolut sikkert, at Himmler ville have fortalt ham det, hvis tilfældet havde foreligget.

Heydrich har heller ikke senere overfor kmp. på nogen måde ladet kmp. forstå, at et møde som det påståede har fundet sted.

Herudover mener kmp. ikke, at han kan give yderligere oplysninger vedrørende dette forhold, men han vil efter aftale møde her på hotellet i morgen kl. 8, for at vi sammen kan tage til Køln, hvor han mener sig i stand til at skaffe os i forbindelse med den omtalte Karl Wolff.

Med hensyn til den i skrivelsen nævnte dr. Brandt, siger kmp., at han ganske rigtigt var Himmlers adjutant, og kmp. mener sig også i stand til i Køln at skaffe konkrete oplysninger om hans skæbne.

Kmp. tilføjer, at den eneste nulevende, han kender af de højere officerer, der var med til at forberede besættelsen af Danmark, er major v. Heydebreck, der sammen med nu afdøde generalmajor Himer tilrettelagde besættelsen. Heydebreck bor nu i Schleswig-Holstein, og den nærmere adresse vil kmp. skaffe i løbet af dagen i morgen.

Paul Kanstein. **Hornslet,**
kriminalassistent.

Kontinueret Düsseldorf, den 22. marts 1951.

Fhv. vicepolitipræsident Paul Kanstein indfandt sig efter aftale her på hotellet, hvor kmp. pr. telefon forsøgte at få forbindelse med nævnte Karl Wolff, der bor: Deichmannhaus, Zimmer 205, Ruf 77121, Køln, men Wolff blev ikke truffet, og der kunne intet oplyses om, hvor han opholder sig.

Det blev herefter aftalt, at vi, hvis vi ikke træffer Wolff i München, på vejen hjem påny indfinder os hos kmp., der så i mellemtiden vil forsøge at få en aftale om træffetid med Karl Wolff.

Vi fulgte derefter kmp. Kanstein til hans kontor, hvor han først selv læste sin omforklarede forklaring igennem, idet kmp. erklærede at kunne læse dansk, og derefter blev forklaringen efter kmp.s anmodning oversat ord for ord af kriminalbetjent Otto Henriksen i mit påhør, og kmp. godkendte forklaringen ved sin underskrift.

Kmp. oplyser derefter adressen på den omtalte major v. Heydebreck, der sammen med generalmajor Himer tilrettelagde besættelsen af Danmark: v. Heydebreck, Augustenhof bei Gettorp, Bez. Kiel.

Med hensyn til den ofte omtalte Brandt, kan kmp. ikke oplyse noget med sikkerhed, men henviser til Wolff.

— — — — — — — — — —

Kmp. Kanstein, der netop havde været fraværende i to dage på forretningsrejse, og som vi traf lige efter hjemkomsten, rejser i påsken til sin familie, men vil derefter igen tage ophold i Düsseldorf.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret München, den 23. marts 1951.

Vi har derefter i dag kl. 21 indfundet os på nævnte *Karl Wolffs* bopæl, *Himalajastrasse, hj. af Toni Schmidsstr., Waltrudering bei München.* Hustruen blev truffet hjemme og udtalte, at hendes mand i øjeblikket var på tur, men han ville mulig være at træffe i morgen den 24. d. m. kl. ca. 14, og det blev derefter aftalt, at vi ville indfinde os på dette tidspunkt, idet hustruen intet vidste om, hvor vi kunne træffe manden.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret München, den 24. marts 1951.

Vi har derefter i dag indfundet os hos den i skrivelsen omtalte *Liedig, Heimstätten Allee nr. 13 i byen Planegg v. München.*

Liedig blev ikke truffet hjemme, og hustruen oplyste, at hun intet vidste om, hvornår hendes mand kom hjem, men hun lovede omgående at telefonere til hotellet, når dette skete, så vi kunne aftale en træffetid. Kmp. Liedig har tlf. 8.93.41.

— — — — — — — — — —

Vi indfandt os derefter efter aftale kl. 14 på tidligere omtalte Wolffs bopæl, hvor kmp. selv kom tilstede kl. 16,45.

Kmp. Wolff blev gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse, hvorefter kmp. straks siger, at Himmler ikke har været i Doberan eller Rostock i dagene den 16.—17. marts 1940, og slet ikke på noget tidspunkt omkring disse dage eller månederne deromkring.

Som grund for denne påstand siger kmp., at han så efter al menneskelig beregning selv ville have været tilstede, og det ved han med sikkerhed at han ikke har været, og han tilføjer, at han aldrig har deltaget i noget møde i Tyskland, hvor der også har været danske embedsmænd tilstede.

En anden grund til, at Himmler ikke kan have deltaget i et møde som det påståede, er, at Himmler på det tidspunkt ikke havde større indflydelse i førerhovedkvarteret, og selvom man kunne tænke sig, at Himmler udenom sin daværende chef: Frick, skulle have deltaget i et sådant møde som det påståede, ville dette alligevel være utænkeligt, når man betænker, at Ribbentrop, der på det tidspunkt var rigsudenrigsminister og havde meget stor indflydelse hos Føreren, og under hvem et sådant møde sorterede, på den måde ville være forbigået.

Ribbentrop ville, såfremt noget sådant havde fundet sted, som kmp. udtrykker sig, „være eksploderet", og dette ville bagefter have forårsaget vældige dønninger i førerhovedkvarteret, men noget sådant er aldrig sket, hvilket ikke ville kunne undgå at komme til kmp.s kundskab, idet han som forbindelsesofficer var tilknyttet førerhovedkvarteret.

Himmler var på dette tidspunkt, da det påståede møde skulle have fundet sted, chef for politiet og i kraft af denne stilling statssekretær i rigsindenrigsministeriet, hvorimod hans større indflydelse først kom længere hen i krigsårene.

Kmp. siger, at når man taler om personen Himmler, taler man faktisk om 5 forskellige personer, nemlig Himmler af 1933, 1939, 1941, 1943 og af 1945, og man vil således se heraf, at personen Himmler af 1940 er en mand i begyndelsen af sin karriere og altså med kun forholdsvis ringe indflydelse.

På forespørgsel om, hvornår kmp. selv første gang hørte om forberedelserne til besættelsen af Danmark, siger han, at han aldrig har hørt et ord om forberedelserne til besættelsen, og han tør sige, at det samme gjaldt for Himmlers vedkommende. Som grund for denne påstand siger kmp., at han var sammen med Himmler den dag, da de gennem de officielle værnemagtsberetninger blev bekendt med, at besættelsen af Danmark var i gang, og de blev begge lige overraskede, idet ingen af dem som nævnt havde hørt om forberedelser til noget sådant, og kmp. husker, at Himmler var ærgerlig over, at Føreren ikke forud havde underrettet ham, og han udtalte videre, at han ville opfatte det passerede som en mangel på fortrolighed fra Førerens side.

På forespørgsel, om kmp. på det tidspunkt jævnlig så Himmler, siger han, at han var sammen med ham daglig, og han kan derfor umuligt forestille sig, hvorledes et møde som det påståede skulle have kunnet finde sted, idet det netop var kmp.s opgave personlig at ordne alt vedrørende modtagelsen og specielt, når det drejede sig om modtagelsen af fremmede landes repræsentanter. Kmp. skulle således, når det drejede sig om et særlig hemmeligt møde, foretage alle nødvendige foranstaltninger for at „dække" det, og noget sådant har kmp. aldrig medvirket til i forbindelse med et møde som det påståede.

Kmp. blev spurgt, om der foreligger noget skriftligt, dagbøger, notater eller andet til dokumentation for Himmlers bevægelser omkring det påståede tidspunkt, og hertil svarer han, at såvel Himmlers dagbøger — hvori selv opringninger til hans kone står anført — som kmp.s egne notater er taget i bevaring af amerikanerne under Nürnberg-

processen, og det beror alt i Washington, hvorfra man formentlig ved henvendelse til de amerikanske myndigheder vil kunne erholde udleveret fotokopier indeholdende oplysninger om Himmlers og kmp.s færden omkring det påståede tidspunkt — 16.—17. marts 1940.

Kmp. blev gjort bekendt med, at det påståede møde skulle være optaget på stålbånd, men hertil siger kmp., at det vil han betegne som fri fantasi, idet noget sådant på omhandlede tidspunkt var meget omstændeligt og absolut ikke ville være blevet benyttet.

— — — — — — — — — —

Kmp. siger, at Himmlers adjutant omkring tidspunktet for det påståede møde var: oberst Joachim Peiper, der efter at være dømt til døden nu hensidder i fængslet i Landsberg, og han vil formentlig enten ved notater eller efter hukommelse kunne give oplysninger om Himmlers færden på det tidspunkt.

— — — — — — — — — —

Nævnte Peiper blev afløst som adjutant i 1941 af Werner Grothmann, der nu bor: Rottach am Tegernsee, Haus Gertraud (han er identisk med den tidligere under sagen af Guldberg omtalte Grothmann).

— — — — — — — — — —

På forespørgsel, om kmp. kender den i sagen nævnte dr. Brandt, siger han, at han er identisk med: dr. jur. Rudolf Brandt, der var sekretær hos Himmler. Brandt blev — vistnok i 1949 — under den såkaldte første proces i Nürnberg dømt til døden og er senere henrettet i fængslet i Landsberg.

Kmp. tilføjer, at Brandt under sagens behandling afgav tre forskellige forklaringer til samme forhold, og han blev under sagen betegnet som utroværdig.

— — — — — — — — — —

Foranstående er i min nærværelse fra ord til andet oversat for kmp. af kriminalbetjent Otto Henriksen og kmp. har erklæret, at det skrevne nøje dækker den af ham afgivne forklaring.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret samme dag kl. 21,00.

Vi har i dag påny rettet telefonisk henvendelse til omhandlede Liedig, hvor hustruen oplyste, at hendes mand i eftermiddagens løb havde telefoneret hjem, og hun havde gjort ham bekendt med vor henvendelse, men på grund af at han befandt sig på rejse, ville han formentlig først være at træffe efter påsken, altså tirsdag den 27. d. m., men hun lovede dog at telefonere, dersom vi forinden enten i hjemmet eller på et andet sted kunne træffe hendes mand.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret den 25. marts 1951 i München.

Da der ikke senere i løbet af aftenen i går indløb meddelelse om, at forannævnte Liedig var at træffe, er der dags morgen rettet henvendelse til bopælen, hvor nu husassistenten oplyste, at Liedig ikke var vendt hjem fra rejsen og formentlig først var at træffe efter påske.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret den 26. marts 1951 i München-Planegg.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede indfandt os i dag kl. 17 pány hos den i skrivelsen nævnte *Rechtsanwalt Fr. Liedig, Planegg ved München*, hvor kmp. nu blev truffet tilstede.

Han blev gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse og erklærede sig mere end villig til i denne sag at afgive forklaring, og han tilføjer straks, at de fremsatte påstande om et sådant møde som det påståede er at benævne som fri fantasi og opspind fra ende til anden, og han tør med 100 pct.s sikkerhed sige udfra det dybtgående kendskab, han havde til arbejdet i førerhovedkvarteret, at et møde som det påståede aldrig har fundet sted.

Kmp. oplyser, at han under krigen såvel før som efter Danmarks besættelse var tilknyttet Abwehr, Berlin, og havde som chef nu afdøde admiral Canaris. Under sin tjeneste i Abwehr forrettede han samtidig tjeneste som forbindelsesofficer til den specielle stab, der under general Himers ledelse var blevet nedsat til udarbejdelse af planerne om en eventuel besættelse af Danmark. Kmp. gør her opmærksom på, at general Himer selv tidligere havde været medlem af Abwehr, og foruden at være forbindelsesofficer mellem den forannævnte stab og Abwehr bestod der kmp., Canaris og general Himer imellem et meget nært venskab, og dette fremfører kmp., idet han herigennem vil påvise, at general Himer, såfremt han havde været bekendt med et møde som det påståede, ikke alene ifølge sin indstilling overfor Abwehr, som han altid fandt måtte være informeret om enhver tænkelig militær opgave, men også på grund af sit nære venskab til kmp. og hans chef aldrig ville forholde dem en oplysning af så vital betydning, som en aftale som den påståede ville være. Kmp. mener således herigennem at kunne føre bevis for, at han ubetinget ville være blevet underrettet, såfremt det påståede møde havde fundet sted, hvilket aldrig er sket.

At en person som Himmler skulle have været den, der skulle have ført forhandlinger som påstået med bl. a. den daværende danske udenrigsminister, er aldeles udelukket, og det af følgende grunde: *at* Himmler på dette tidspunkt, militært set, ikke havde nogen som helst indflydelse og som følge heraf ikke kunne føre forhandlinger om en eventuel besættelse, og *at* Himmler heller ikke på anden måde var så stor en mand, at han, som tilfældet var f. eks. for Göring, kunne føre en privat politik, *at* den stab, der var nedsat til at bearbejde planerne om Danmarks eventuelle besættelse, udelukkende bestod af officerer af *værnemagten*, og at kun disse var inde i planerne, og at ingen af dem ville lade underretninger tilflyde SS, og *at* ingen person og specielt ikke Himmler eller nogen anden til SS knyttet person nogensinde efter Danmarks besættelse i førerhovedkvarteret eller stabene er trådt frem og har tilkendegivet, at de på basis af forhåndsaftaler med danske embedsmænd havde fået gennemført besættelsen uden væsentlig blodsudgydelse, hvilket afgjort ville have været tilfældet, såfremt nogen kunne påberåbe sig denne fortjeneste, *at* såfremt Himmler havde haft til opgave at søge kontakt med danske embedsmænd, ville general Himer også have vidst dette, hvilket igen betød, at såvel kmp. som Canaris af foranstående grunde også var blevet gjort bekendt hermed.

Kmp. siger, at det er absolut udelukket, at Himmler skulle have vidst noget om Danmarks besættelse, før denne fandt sted, idet den endelige beslutning herom først blev truffet i de første dage i april 1940, da det endelig blev besluttet at foretage besættelse af Norge til Narvik for at sikre sig baser i den kommende u-bådskrig. Kmp. gør her opmærksom på, at det hele tiden indtil dette tidspunkt var forsøgt at undgå en besættelse af Danmark, men at man selvfølgelig for at sikre sig baser til luftvåbnet var henvist til en besættelse af Danmark, hvilket ikke havde været nødvendigt, hvis man havde fulgt tanken op om kun at besætte Norge indtil Bergen, som det først var tanken. At det selvfølgelig var nødvendigt at udarbejde de nødvendige planer for en besættelse af Danmark, er en givet sag, og det var dette, general Himers stab arbejdede med. Og her mener kmp. at have et vægtigt indicium imod, at Himmler før den 9. april 1940 skulle have haft noget som helst kendskab til en besættelse af Danmark, idet der fra Føreren den 10. januar 1940 efter en episode, hvor en tysk kurérflyvemaskine med operationsplanerne for vestoffensiven var nødlandet i Belgien, var givet en skarp befaling om, at ingen, det være sig indenfor førerhovedkvarteret som indenfor enhver tjenestegren, måtte have kendskab til andet

eller mere, end der var nødvendigt for den forsvarlige udførelse af den pågældendes specielle tjeneste, og denne befaling blev meget strengt overholdt i hvert fald i de første måneder derefter, og da Himmler intet havde med operationsplanerne i forbindelse med Danmarks besættelse at gøre, er det altså udelukket, at han har kunnet vide noget herom.

Kmp. erklærer, at general Himer i 1942 er faldet under kampene på Krim.

Kmp. tilføjer sluttelig, at han, efter at han gennem afhøringen nøje er blevet bekendt med nærværende sag, er af den absolutte overbevisning, at den person, der har fremsat rygterne, er en uansvarlig person, der på en skændig måde søger at tilsmudse gode danske mænds rygte, og kmp. anfører i denne forbindelse, at han er en personlig bekendt af oberstløjtnant Lunding, og han tør med 100 pct.s sikkerhed sige, at han ved, at Lunding aldrig nogensinde ville have deltaget i et for Danmark så nedværdigende møde som det her påståede.

Forklaringen oversat for ham af kriminalbetjent Otto Henriksen efter kladde, og kmp. har udtalt, at det nøje dækker det af ham forklarede.

Hornslet,
kriminalassistent.

239.

KØBENHAVNS OPDAGELSESPOLITI

Rapport, tirsdagen den 15. maj 1951.

Udf. af: kriminalassistent *Hornslet.*
Ang.: Undersøgelser i anledning af det påståede „Rostockmøde".

Efter begæring fra „Den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol" domhuset, Nytorv, har jeg rettet henvendelse — jfr. vedlagte fjernskrivermeddelelse — til kriminalpolitiet i Aabenraa med anmodning om, at der blev rettet henvendelse til redaktør A. Olesen, Storegade nr. 34, Aabenraa, og med anmodning om, at han blev anmodet om at oplyse adressen på Fritz Bengelsdorf.

Der vedlægges fjernskrivermeddelelse, hvorefter Olesen ikke er i sit hjem, og at det formodes, at han i dag opholder sig på hotel „Ansgar", Colbjørnsensgade nr. 29.

Jeg har efter flere forgæves forsøg på at træffe Olesen på hotellet afleveret et brev, hvori han anmodes om at underrette stationen pr. telefon om Bengelsdorfs adresse, hvis han kender den.

Efter dette brev har *Olesen* derefter meddelt stationen, at han ikke ved, hvor Fritz Bengelsdorf opholder sig i Tyskland, og videre, at han selv har søgt ham i Hamborg, hvor kmp. også har forhørt i folkeregistret, men uden gunstigt resultat. Kmp. mener ikke, at Bengelsdorf bor i Hamborg.

Kmp. havde forklaret, at han som rygte havde hørt, at Bengelsdorf skulle være i fremmedlegionen, men dette har han ikke kunnet få bekræftet. Rygtet sagde, at Bengelsdorf skulle have meldt sig sidste efterår.

Kmp., der skulle rejse med lyntoget kl. 17,10, havde intet yderligere kunnet oplyse, men havde fortalt, at general Himer var faldet i 1943.

— — — — — — — — — —

Efter anmodning har jeg derefter i dag kl. 22,33 påbegyndt rejse til Tyskland for yderligere undersøgelser og afhøringer.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Kiel, den 18. maj 1951.

Sammen med kriminalbetjent Otto Henriksen, der normalt er stationeret i Hamborg, har jeg i dag indfundet mig hos tidligere *major von Heydebreck, „Augustenhof" bei Gettorp, Bez. Kiel,* men han blev ikke truffet hjemme, hvorimod det oplystes, at han var ansat ved: *Ewangelische Hilfswerke, Willestrasse nr. 9, 3, i Kiel,* tlf. 24575, hvor vi derefter indfandt os og traf kmp. tilstede.

Kmp. opgiver sit fulde navn at være: *Friederich Christoph von Heydebreck,* 58 år, og bopæl som anført.

Kort gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse, erklærer han, at han intet som helst kendskab har til, at et møde som det påståede skal have fundet sted, og at han først har erfaret noget om en sådan påstand ved at læse de af dr. Wäsche i tyske

aviser i indeværende år offentliggjorte artikler med titlen: „Die Wahrheit über Dänemark", og hvori bogen: „Aus ungedruckten Quellen" også er nævnt med de af Olesen fremsatte påstande.

Angående sit samarbejde med nu afdøde general Himer ved tilrettelæggelsen af den militære besættelse af Danmark forklarer han, at han som værnemagtsofficer og med rang af major og hørende til general Kaupischs stab i dagene mellem den 10. og 15. marts 1940, han tør ikke fastlægge det nærmere, blev kaldt til Berlin for i samarbejde med general Himer at udarbejde de militære planer, der var nødvendige for en eventuel besættelse af Danmark.

Kmp. gør udtrykkelig opmærksom på, at der ikke på det tidspunkt var truffet nogen bestemmelse om, at en besættelse af Danmark skulle finde sted, idet dette — efter kmp.s opfattelse — først ville blive aktuelt, hvis det engelske tryk på Norge blev så stort, at det udelukkede Tysklands skibsforbindelse til Norge og navnlig langs den norske kyst, men da intervallet mellem ordren til en besættelse af Danmark og besættelsens udførelse ville blive meget kortfristet, var det selvfølgelig nødvendigt at have de fornødne militære planer liggende klar.

Kmp. ønsker dog at understrege, at en bestemmelse *ikke* var truffet om en besættelse af Danmark ved planernes udfærdigelse, og såvidt han husker blev datoen for besættelsen ændret i hvert fald een gang.

Kmp. oplyser, at den stab, der blev sat til at udarbejde planerne for en eventuel besættelse af Danmark, udelukkende bestod af værnemagtsofficerer med general Himer som chef. Den øvrige stab bestod af general Kaupisch, major Macher, ritmester v. Witzleben og kmp. samt deres ordonnansofficerer.

Der var ingen i staben ved navn Fritz Bengelsdorf. En mand af dette navn er kmp. fuldstændig ukendt.

Stabens arbejde blev efter ordre på det strengeste hemmeligholdt, og kmp. giver som eksempel herpå, at man, da man i staben skulle bruge forskellige kort over Danmark, ikke måtte henvende sig til hovedkvarterets almindelige kortarkiv, men måtte søge kortene fremskaffet gennem Auslandsabwehrs chef, Canaris.

Kmp. er i denne forbindelse forespurgt, om der består nogen mulighed for, at SS — det vil sige officerer derfra — skulle være blevet gjort bekendt med stabens arbejde, men dette mener han bestemt ikke, idet ingen, som også allerede anført, SS-officerer var medlem af nævnte stab, og at der iøvrigt ingen forbindelse var mellem staben og nogen SS-stab.

Hvorvidt SS ad politisk vej skulle have erfaret noget om stabens arbejde, tør han selvfølgelig ikke sige.

Videre siger han på forespørgsel, at han ikke, det være sig under sit arbejde i staben eller senere i sit samarbejde med general Himer i selve besættelsen af Danmark, med eet ord af Himer eller anden hentydning er blevet gjort bekendt med, at der mellem danske politikere og Himmler eller andre ledende tyskere skulle være truffet aftale om en gnidningsløs besættelse af Danmark.

Kmp. gør i denne forbindelse opmærksom på, at han har kendt Himer fra den første verdenskrig og siden da har været ven med ham, og kmp. siger, at han ofte, også efter den 9. april 1940, har talt med Himer om Danmarks besættelse, men heller aldrig under disse samtaler er Himer kommet med udtalelser, der kunne tyde på, at en aftale som den påståede skulle være truffet.

Kmp. siger, at han iøvrigt finder det mystisk, at det skulle være Himmler, der havde haft et sådant møde, idet dette jo afgjort var et udenrigspolitisk spørgsmål, hvilket Himmler jo intet havde med at gøre, idet dette sorterede under von Ribbentrop, der på det tidspunkt var udenrigsminister.

At et møde som det påståede efter kmp.s mening ikke har fundet sted, synes for ham godtgjort derved, at samtlige planer for Danmarks besættelse var lagt an på, at der ville blive ydet modstand overfor invasionstropperne.

— — — — — — — — — — —

Kmp. erklærer sig på forespørgsel villig til, hvis det skulle ønskes, da at give møde for kommissionen i København eller Hamborg.

— — — — — — — — — — —

Foranstående forklaring var nedskrevet som kladde og er fra ord til andet af kriminalbetjent Otto Henriksen oversat til tysk for afhørte, der har erklæret, at det skrevne nøje dækker det af ham forklarede.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Køln, den 21. maj 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i dag opsøgt tidligere afhørte *Wolff*, der blev truffet på sit kontor.

Kmp. blev spurgt, om han kender den omtalte tidligere chef for SS-Personalamt, generalløjtnant Schmitt, hvortil han siger, at det gjorde han. Schmitt var under forrige krig major i den kejserlige hær, og han var under sidste krig SS-Obergruppenführer og General der Waffen-SS.

I 1941—42 faldt han for aldersgrænsen, idet han på det tidspunkt blev 60 år. Schmitt søgte derefter og fik en stilling som inspektør for samtlige koncentrationslejre i Czekoslovakiet.

Han blev anholdt i forbindelse med kapitulationen og kort efter hængt i Czekoslovakiet.

Noget nærmere om Schmitt kan kmp. ikke oplyse.

— — — — — — — — — — —

Med hensyn til omtalte Heinz Joost oplyser kmp. på forespørgsel, at han sidder i fængslet i Landsberg efter at være idømt vistnok 30 års fængsel.

— — — — — — — — — — —

De øvrige uidentificerede personer: Bengelsdorf, Bensmann, Daufeldt og Stobbe, kender kmp. ikke.

— — — — — — — — — — —

Med henblik på Holger Winding Christensens forklaring om, at det påståede møde fandt sted i SS-Gruppenführer Wolffs villa i Bad Doberan ved Rostock søndag den 17. marts 1940, er kmp. forespurgt, om han på det tidspunkt havde villa i det pågældende sted, og han svarer hertil, at der kun var ham alene af dette navn og med denne rang, og han har aldrig haft villa dette sted, hans villa ligger am Tegernsee.

— — — — — — — — — — —

Det forklarede er fra ord til andet gennemgået med kmp. af kriminalbetjent Otto Henriksen, og han har erklæret, at det nøje dækker det, han har forklaret.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Rottach am Tegernsee, den 26. maj 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i dag indfundet os på omtalte Werner Grothmanns bopæl: „*Landhaus Gertraud*", *Rottach am Tegernsee*, hvor *hustruen* blev truffet tilstede. Hun forklarede, at hendes mand siden januar d. å. har haft beskæftigelse i Frankfurt a. Main, hvor han vil kunne træffes under adressen: Zeppelin Allee nr. 50, og i arbejdstiden træffes over tlf. Frankfurt a. Main: 41581.

På forespørgsel, om hendes mand ventes hjem på bopælen i Rottach indenfor de nærmeste dage, siger hun, at han først forventes hjem den 16. juni d. å., og at han indtil denne dato utvivlsomt vil kunne træffes på den ovenfor angivne adresse i Frankfurt.

— — — — — — — — — — —

Vi har derefter begivet os på vej til Bodensee for at afhøre Riedweg.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Mimmenhausen, Landkreis Überlingen, den 27. maj 1951.

Vi har i dag indfundet os på bopælen: *Mimmenhausen am Bodensee*, hvor tidligere omtalte *dr. Frantz Riedweg*, f. den 10. april 1907 i Luzern, blev truffet hjemme.

Kort gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse og efter at have erklæret sig villig til at give oplysninger i sagen, erklærer han straks, at han intet som helst kendskab har til, at et møde som det påståede skal have fundet sted.

Om sin tjeneste omkring det tidspunkt, mødet skal have fundet sted, oplyser han, at han som uddannet læge var tilknyttet en sanitetsafdeling, der var garnisoneret i nærheden af Berlin, og som senere blev indsat i felttoget mod Frankrig, og hvor han medfulgte. Han havde da rang af Hauptsturmführer.

I marts 1940 havde kmp. absolut ingen kontakt med Himmler og havde ingen forbindelse med ham, siger han på direkte forespørgsel.

Når nogen har påstået, at han som speciel sagkyndig i skandinaviske spørgsmål har deltaget i et møde som det påståede i Doberan, så har dette overhovedet intet med sandheden at gøre.

Kmp. har aldrig optrådt som ekspert i udenlandske spørgsmål og specielt ikke i spørgsmål vedrørende Skandinavien, hvilket han erkender intet begreb at have om, og han henviser her til det faktum, at han først i sommeren 1941 blev forsat til tjeneste ved de udenlandske frikorps, herunder også frikorps Danmark. Han vil dog hævde, at han aldrig i forbindelse med tjenesten vedrørende de danske frikorps har været i nærmere kontakt med Himmler, og at der således aldrig i denne forbindelse har været givet ham lejlighed til med Himmler at diskutere spørgsmålet om Danmarks besættelse. Kmp. gør i denne forbindelse opmærksom på, at han kun een eneste gang har været i personlig forbindelse med Himmler vedrørende danskere, og det var, da kaptajnløjtnant Schalburg var faldet på østfronten. Dette dødsfald var selvfølgelig blevet meddelt Himmler, og Himmler gav personlig kmp. den opgave at meddele fru Schalburg om dødsfaldet.

Kmp. er stillet følgende direkte spørgsmål: „Har De før eller under Danmarks besættelse eller senest efter krigens afslutning af Himmler eller andre, direkte eller rygtevis hørt, at der skulle være truffet en forhåndsaftale om en gnidningsløs besættelse af Danmark og dette under et møde i Doberan ved Rostock?"

Hertil svarer kmp.: „Afgjort nej, jeg har aldrig hørt om et sådant møde og det bl. a. på grund af det af mig allerede forklarede, hvorefter jeg ikke har haft lejlighed til nogen personlig forbindelse med Himmler og aldrig gennem andre hørt om noget sådant."

På forespørgsel om sit kendskab til dr. Jacobsen, og hvornår bekendtskabet er gjort, siger han, at han lærte Jacobsen at kende først i sommeren 1941 — under hvilke omstændigheder bekendtskabet blev gjort, er han ikke i dag i stand til at kunne huske.

Kmp. er spurgt om sin forbindelse med Schimmelmann, og herom oplyser han, at han har lært ham at kende i den tysk-nordiske forening, og at kmp.s forbindelse med ham kun har været af selskabelig art og under sammenkomster i nævnte forening.

Kmp. er foreholdt en udtalelse, som han i 1941 — formentlig ved en sammenkomst hos v. Renthe-Fink — skal have fremsat overfor grev Schimmelmann, gående ud på, at besættelsen af Danmark skulle være „abgekartetes Spiel". Hertil svarer kmp., at han ikke i dag kan erindre nogensinde at være kommet med en sådan udtalelse, men han kan dog sige, at såfremt det skulle være tilfældet, har det ikke været dikteret af en viden om, at et møde som det påståede skulle have fundet sted, og det af de af ham foran anførte grunde.

Videre er kmp. spurgt med hensyn til sit kendskab til Winding Christensen, og han siger, at han ikke i dag husker andet end navnet Christensen, men at dette iøvrigt intet siger ham, idet det er hans opfattelse, at det er et meget almindeligt navn i Danmark.

At kmp. under Danmarks besættelse med en person ved navn Winding Christensen skulle have diskuteret besættelsen og deraf flydende problemer, kan han i dag intet erindre om.

Kmp. er endelig foreholdt, at det i et brev dateret Sundholm 29. august 1946 fra A. Hartel til justitsminister Elmquist — A. nr. 46 — er anført, at kmp. som adjutant for Himmler sammen med denne og hans to øvrige adjutanter, Grothmann og Jacobsen, skal have deltaget i „Doberanmødet", så betegner kmp. dette som det pure op-

spind, idet han aldrig på noget tidspunkt har været adjutant for Himmler og aldrig har haft anden eller mere forbindelse med Himmler end den af ham allerede forklarede.

Kmp. ønsker tilføjet, at det ikke er dikteret af uvilje til at give oplysninger i sagen eller for at dække tidligere danske regeringsmedlemmer, at han har forklaret som foran, idet han afgjort føler sig negativt indstillet overfor Danmark, da han mener sig dårligt behandlet under sit fængselsophold her, men at han virkelig ikke kan oplyse andet eller mere end her anført.

— — — — — — — — — —

Foranstående, der var nedskrevet til kladde, er fra ord til andet oversat for kmp. af kriminalbetjent Otto Henriksen, og kmp. har erklæret, at det nøje dækker, hvad han har forklaret.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret i München, den 28. maj 1951.

Efter en den 24. d. m. truffet aftale indfandt kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede os i dag kl. 9 hos *tidligere gesandt von Renthe-Fink*, på adressen: *Heinr. Voghtstrasse nr. 14, 1., Solln*, hvor han blev truffet tilstede. Renthe-Fink, der ved vor første henvendelse havde fået skriftligt opgivet, hvad vi ønskede han skulle svare på, siger nu, at han først og fremmest henviser til, at han efter i mere end 2 år at have stået til rådighed i sager mod danske statsborgere samt til opklaring af politiske spørgsmål under hans embedstid som gesandt i Danmark, nu efter at være vendt hjem til Tyskland principielt har indtaget det standpunkt, at alle danske spørgsmål for ham er uigenkaldelig afsluttede.

Hvis det ønskes af Renthe-Fink, at han skal give oplysninger i denne sag, gør han kun dette, fordi han indser, at spørgsmålet har historisk værdi og ikke alene er af vital betydning for den danske regering, men også har et videre perspektiv, men han må som forudsætning for en sådan afhøring stille følgende til opfyldelse:

1. *at* oplysningerne kun anvendes til at drage sandheden om spørgsmålet frem, og at tredie person ikke drages til ansvar for eller udsættes for ubehageligheder — herunder selvfølgelig også strafforfølgning — på grundlag af de af ham givne oplysninger,
2. *at* han enten direkte fra kommissionen eller gennem den danske repræsentation i Bonn modtager skriftlig anmodning om at udtale sig til sagen,
3. *at* en eventuel afhøring foretages enten af et medlem af kommissionen eller af kommissionen, men ikke af nogen fra politiet eller af nogen i justitsministeriet ansat,
4. *at* de af ham opstillede ønsker skriftligt bekræftes overfor ham, forinden videre foretages.

Endelig ønsker kmp. anført, at han helst ser, at afhøringen finder sted i Tyskland, det vil sige i Hamborg eller her på bopælen, idet han helst ikke i denne anledning ønsker at tage til Danmark.

— — — — — — — — — —

Samtalen er foregået på tysk, men Renthe-Fink har erklæret sig fuldstændig inde i det danske sprog, hvorfor han har haft lejlighed til at gennemlæse ovenstående, skrevet på maskine i kladde, og erklærer, at det skrevne nøje dækker det af ham forklarede.

— — — — — — — — — —

Kriminalbetjent Otto Henriksen har pr. tlf. talt med tidligere afhørte *Liedig* for at søge oplyst, hvorvidt han skulle være i stand til at identificere og opgive nuværende adresser på de i sagen indtil nu uidentificerede tyske statsborgere.

Kmp. siger, at udover at han kender Stobbe af navn, men iøvrigt intet om hans fulde navn eller nuværende opholdssted, kender han intet til de øvrige i sagen omtalte.

Kmp. *Schlitter*, der var forsøgt truffet den 25. d. m. på sin bopæl: Schloss Offenstetten bei Abendsberg, Niederbayern, blev i dag søgt truffet pr. tlf. her fra München, men det blev oplyst, at kmp. endnu ikke var vendt tilbage, man ventede ham sent i aften.

— — — — — — — — — —

Efter at vi den 22. maj havde indfundet os i det amerikanske hovedkvarter i Frankfurt og anmodet om tilladelse til afhøring af Joachim Peiper og Joost i fængslet i Landsberg og vi derfra var henvist til det amerikanske hovedkvarter i Heidelberg med

anbefalingsskrivelse, har vi den 23. d. m. indfundet os i Heidelberg, hvor vi i løbet af dagen nåede til at få den ønskede tilladelse, der kunne hentes den næste morgen, den 24. d. m. kl. 9—9,30, til hvilken tid vi så indfandt os dèr og fik den ønskede tilladelse udleveret, hvorefter vi straks kørte til Augsburg, hvor tilladelsen skulle afleveres, og vi ankom hertil ved ca. 15-tiden.

Vi fik straks ved vor ankomst at vide, at der, medens vi havde været undervejs, var telefoneret fra Heidelberg, og den amerikanske general kunne kun meddele os, at afhøringerne alligevel ikke kunne finde sted, men tilføjede, at vi kunne prøve at ringe i løbet af nogle dage, og dette er sket ved to opringninger her fra München til Heidelberg, hvor det sidste gang kl. 17,15 blev meddelt os, at afhøringerne ikke kunne finde sted.

Der kunne søges pårny ad sædvanlig vej, men det var ikke noget, vi een gang til kunne få gennemført på få dage.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Abendsberg, Niederbayern, den 29. maj 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i dag indfundet os hos: *fhv. legationsråd Oscar Schlitter, Schloss Offenstetten bei Abendsberg, Niederbayern,* hvor han blev truffet tilstede.

Kmp. blev gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse og erklærede sig villig til at forklare om sin viden med hensyn til besættelsen af Danmark.

Kmp. begynder med at forevise sit rejsepas, der viser, at der den 6. april 1940 af det danske gesandtskab i Berlin er istemplet indrejsevisum til Danmark, og et almindeligt indrejsestempel viser: „Indrejst over Gedser den 7. April 1940".

Kmp. forklarer, at han på det omhandlede tidspunkt var legationsråd, og den 4. eller 5. april 1940 fik han besked på — sammen med to andre legationsråder — at aflevere sit pas til brug ved klargøring, idet der var mulighed for, at han i nær fremtid skulle foretage tjenesterejse som kurér.

Lørdag eftermiddag fik han besked på at melde sig hos Staatssekretär v. Weizsäcker, der gav kmp. besked på, at han skulle holde sig hjemme klar til at tage af sted med minutters varsel, men intet om anledningen.

I løbet af natten mellem lørdag og søndag fik han telefonisk ordre om øjeblikkelig at indfinde sig i rigsførerens hovedkvarter; han mener, at klokken var 1—1,30, og at han indfandt sig efter ordren ca. ½ time senere. Her fik han foretræde for von Ribbentrop, der personlig gav ham instrukser med hensyn til hans forestående opgave. Instruktionen gik ud på, at kmp. skulle søge med hurtigst mulige forbindelse at tage til København, og at han på turen ville blive ledsaget af „Oberregierungsrat" Himer fra politipræsidiet, og hvis bagage kmp. skulle medføre som kurérforsendelse. Endvidere blev kmp. gjort bekendt med, at han ville få udleveret en lukket kuvert beregnet for den tyske gesandt i Danmark — von Renthe-Fink —, men at kuverten først måtte udleveres gesandten natten mellem den 8. og 9. april kl. 0,00, og det blev pålagt kmp. straks ved sin ankomst til København at gøre gesandten opmærksom på, at han på det angivne tidspunkt måtte være tilstede i gesandtskabet. Om kuvertens indhold blev der intet som helst meddelt kmp., men det blev pålagt ham, i tilfælde af at der skulle overgå ham noget, straks at søge kuverten og dens indhold tilintetgjort samt ved sin ankomst til København uopholdelig at indberette til von Ribbentrop.

Hvorvidt kmp. modtog denne instruktion skriftligt, erindrer han ikke nu, men det er muligt, at det er denne, der er nævnt som „Instruktion Schlitter" i tysk dokument nr. 92[1]), men det er muligt, at pågældende telegram kun har været stikordet for, at missionen var opfyldt efter ordre.

Søndag morgen vistnok ved 6-tiden indfandt kmp. sig i udenrigsministeriets kurérafdeling i Berlin, hvor han fik udleveret den af Ribbentrop omtalte kuvert, som han anbragte på brystet, samt en kuffert tilhørende Himer. Efter aftale indfandt kmp. sig på banegården i Berlin, hvor han mødte Himer, og i kupé sammen med denne afrejste han over Gedser til København.

[1]) Se ber. XII A. nr. 92.

På forespørgsel, om kmp. under rejsen til København af Himer fik oplyst noget om dennes mission i Danmark, herunder navnlig om Danmarks forestående besættelse, siger kmp., at Himer i fortrolighed meddelte ham, at han — Himer — ikke var fra politipræsidiet, men var general, men ytringer om en forestående besættelse af Danmark kom Himer ikke med. Kmp. vil hævde, at han først blev bekendt med Tysklands hensigt om at besætte Danmark, da han natten mellem den 8. og 9. april var tilstede, da gesandt von Renthe-Fink åbnede kuverten fra Ribbentrop, og hvori von Renthe-Fink fik ordre til at foretage démarche overfor den danske regering.

Efter ankomsten til København indfandt kmp. sig i det tyske gesandtskab, hvor han efter ordre fra Ribbentrop, men iøvrigt uden at give nogen oplysning om grunden til sin tilstedeværelse i København, anmodede gesandten om indtil videre at yde ham logi. Samtidig meddelte kmp. von Renthe-Fink, at han efter ordre fra von Ribbentrop kl. 0,00 natten mellem den 8. og 9. april skulle være tilstede på sit kontor i gesandtskabet. Kmp. var i tiden indtil den 9. april ikke udenfor gesandtskabets område.

Kmp. siger, at von Renthe-Fink selvfølgelig i tiden indtil den 9. april søgte at udfritte kmp. med hensyn til hans ærinde, men da kmp. som anført ingen anelse havde om, hvad brevets ordlyd var, kunne han intet fortælle.

Til den aftalte tid overrakte kmp. von Renthe-Fink brevet, og brevet blev åbnet i kmp.s nærværelse. Efter at von Renthe-Fink havde læst brevet, anmodede han kmp. om, efter at have meddelt ham brevets indhold, at forblive i København og bistå gesandten i hans arbejde i forbindelse med démarchen overfor den danske regering.

Der var intet i brevet om forudgående aftaler, men kun om instruktioner for gesandten.

På forespørgsel, om kmp. kender noget til et møde som det påståede „Rostockmøde", siger han, at det har han aldrig hverken før, under eller efter besættelsen erfaret noget om, indtil det er blevet fortalt ham af minister Hvass i Bonn.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Frankfurt, den 30. maj 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i dag indfundet os på bopælen: *Zeppelin Allee nr. 50, 3,* hvor dr. Werner Grothmann bor hos sin broder og svigerinde. Broderen og hans kone blev truffet tilstede, og da de mente, at Werner Grothmann snart ville være hjemme, forblev vi i lejligheden til kl. 21,00, men da han indtil dette tidspunkt ikke var kommet hjem, blev det herefter aftalt, at broderen ville anmode Werner Grothmann om i morgen efter kl. 10,00 at telefonere træffetid til det danske konsulat i Frankfurt, idet vi så ville opholde os dèr.

Der kunne intet oplyses os om, hvor Werner Grothmann på nuværende tidspunkt var at træffe, idet han var udenbys.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Frankfurt, den 31. maj 1951.

Werner Grothmann meldte sig i dag kl. 12,30 pr. tlf. til det danske konsulat, og efter at kmp. havde oplyst, at han ikke i dag formentlig kunne afse tid til en samtale med os, blev det dog efter nogen diskussion aftalt, at Grothmann, såfremt han senere på dagen trods trufne aftaler med forretningsforbindelser skulle kunne afse tid for en samtale med os, påny ville ringe til konsulatet mellem kl. 17 og 18, hvor vi så kunne aftale nærmere.

— — — — — — — — — —

Werner Grothmann telefonerede kl. 17,30 til konsulatet og meddelte, at han i løbet af ca. et kvarter ville kunne træffes på broderens ovennævnte adresse, og at han da ville kunne afse ca. 1 time til en samtale.

Vi indfandt os straks efter på nævnte bopæl, hvor Werner Grothmann kort efter kom tilstede.

Kort gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse erklærer han straks, at han principielt er imod at afgive forklaring for nogen udenlandsk myndighed, idet han mener at have dårlige erfaringer i så henseende, men han vil dog ikke være uvillig til at samtale med os om det foreliggende spørgsmål, men det er dog på betingelse af, at det, han måtte udtale sig om sagen vedrørende, ikke bliver offentliggjort og fremfor alt nedskrives nøje i overensstemmelse med, hvad han måtte forklare.

Under samtaleform gav kmp. derefter følgende oplysninger til belysning af forholdet:

På direkte forespørgsel, om han kender personen Ove Leif Guldberg, siger han, at han ikke i dag er i stand til at huske, at han på noget tidspunkt har været sammen med en person af dette navn.

Kmp. fik derefter forevist et medbragt fotografi af Guldberg, men han siger, at han selv efter dette ikke vil kunne erindre at have mødt denne mand.

Kmp. er foreholdt, at Guldberg har oplyst, at han har været stuekammerat med kmp. — Grothmann — i lejr nr. 031 Nienburg a. d. Weser, men heller ikke på dette grundlag vil kmp. i erindringen kunne genkalde noget billede af Guldberg.

Kmp. siger, at vel var der kun 10—11 fanger i denne lejr, men han har senere under sine ophold i forskellige lejre mødt så mange personer, og hans hukommelse har på grund af dårlig ernæring lidt skade, og det er ham i dag umuligt at huske, hvem han i tidens løb har været sammen med i de forskellige lejre.

Kmp. gør opmærksom på, at han rettelig kun har opholdt sig i den nævnte lejr i højst 10 dage, og det var i tiden omkring oktober 1945, og han gør yderligere opmærksom på, at han ikke er dr.

Kmp. bekræfter, at han under opholdet i lejren 031 var sammen med den i sagen nævnte Brandt.

Forespurgt, om han under opholdet i Nienburglejren i Guldbergs nærværelse sammen med Brandt har diskuteret spørgsmålet Danmarks besættelse og navnlig, om at der forud for denne besættelse skal have fundet et møde sted i Doberan ved Rostock, hvor bl. a. den daværende danske udenrigsminister, dr. P. Munch, skal have været til stede og haft en samtale med Himmler, siger han, at han aldrig mener at have diskuteret dette emne med nogen — i nogen lejr.

Med hensyn til Guldbergs påstand om, at kmp. som Himmlers politiske og diplomatiske sagkyndige skulle have været tilstede ved mødet, siger kmp., at dette ikke passer, og at han — Grothmann — på det tidspunkt — 16.—17. marts 1940 — havde en underordnet officersstilling ved et SS-regiment og først senere på året blev knyttet til Himmlers stab.

Om et møde som det påståede kan kmp. intet som helst oplyse, dog siger han, at der må have været en aftale af en eller anden art, og han synes at have bevis herfor, når man betragter omstændighederne ved Danmarks besættelse.

Kmp. er direkte spurgt, om han nogensinde har hørt noget positivt om, at et møde som det påståede har fundet sted, og han svarer, at han mener at kunne erindre, at han før Danmarks besættelse eller i hvert fald omkring dette tidspunkt af personer, der tilhørte Himmlers stab, har hørt, at besættelsen fandt sted efter en forudgående aftale, men erindrer intet nærmere herom.

Kmp. erklærer, at han her i Tyskland er opsøgt af Olesen, der har bedt kmp. skrive en erklæring, og dette har kmp. gjort i overensstemmelse med det, han nu har forklaret; dette skete formentlig i 1950, efteråret.

På forespørgsel erklærer kmp., at han sammen med Brandt ankom til den omtalte lejr, 031 Nienburg a. d. Weser, og de forlod den igen samtidig, og opholdet for dem begge var meget kortvarigt, i alt fald slet ikke udover 10 dage.

Kmp. er forespurgt, om han kender og kan give oplysninger om de i sagen indtil nu uidentificerede personer, men dertil svarer han, at han vel kender et par af navnene, men han er dog ikke i stand til at give oplysninger om, hvor de pågældende i dag opholder sig.

Kmp. er derefter spurgt, om han eventuelt vil være villig til at give møde for den parlamentariske kommission og forklare enten i Hamborg eller København, og hertil svarer han, at det vil han intet have imod, såfremt det bliver ham tilladt at medtage sin sagfører, og under forudsætning af, at alle omkostninger for dem begge vil blive dækket.

— — — — — — — — — —

Kmp., der ikke havde mere tid til sin rådighed i aften, har anmodet om, at det skrevne i morgen må blive oversat for ham ord for ord til tysk, og han vil i den anledning kl. 9 i morgen tidlig meddele træffetid pr. tlf. til det danske konsulat, hvor vi lovede at være til stede på dette tidspunkt.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Frankfurt, den 1. juni 1951.

Werner Grothmann meddelte i dag kl. 11,30 pr. tlf. hertil, at han nu var at træffe på hovedbanegården, hvorfor vi straks efter indfandt os dèr. Kriminalbetjent Otto Henriksen har derefter nøje oversat rapportens indhold til tysk overfor Grothmann, der herefter erklærede, at det skrevne nøje dækker, hvad han har forklaret.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret i Hildesheim, den 2. juni 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede indfandt os i dag kl. 12 hos Rechtsanwalt C. Hoffmann, der erklærede, at mødet med Jacobsen ikke kunne finde sted i dag, men at han ville sørge for, at Jacobsen var tilstede her på kontoret mandag den 4. ds., klokken 10,30.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret i Hildesheim, den 4. juni 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede indfandt os i dag kl. 10,30 efter aftale på Rechtsanwalt Hoffmanns kontor, hvor Jacobsen blev truffet tilstede.

Jacobsen var informeret i henhold til kommissionens skrivelse.

I overværelse af Rechtsanwalt Hoffmann forklarede han derefter, at generalløjtnant Schmitt sagde til ham, at han skulle rejse til Rostock til et hemmeligt og vigtigt møde med udlændinge, men der blev ikke nævnt nogen bestemt nation, men af Schmitts udtalelser fremgik det, at det var folk fra en nordisk nation, idet han sagde, at han vidste, at Jacobsen havde beskæftiget sig med nordiske spørgsmål, og derfor havde man valgt ham, men nærmere kom han ikke ind på dette spørgsmål.

Med hensyn til hans kendskab til nordiske forhold forklarer han, at han siden 1928 har været medlem af Reichsnährstand — tidligere Landwirtschaftskammer. Han havde i sin stilling beskæftiget sig bl. a. med mejeri og havde herunder rejst i skandinaviske lande og havde flere gange været i Danmark og herunder ikke alene fået kendskab til mejerivirksomhed, men også til andre nordiske forhold.

Der var ikke tale om fra Schmitts side, at det drejede sig om officielle personer fra Danmark.

Schmitt har ikke talt noget om, hvad forhandlingerne skulle dreje sig om, kun at det var et vigtigt og hemmeligt møde, og Jacobsen har ikke spurgt Schmitt om, hvad det drejede sig om, eller hvem der skulle tales med.

Jacobsen fik besked om aftenen og rejste næste morgen i en motorvogn, ført af en chauffør fra Berlin til Rostock, hvortil han ankom i løbet af formiddagen.

Han var ikke indlogeret i Rostock, idet han allerede samme eftermiddag var tilbage i Berlin.

Ved ankomsten til Rostock kørte han straks til den adresse, han havde fået opgivet af Schmitt, og det var i et pensionat i midten af byen, han husker ikke nærmere hvor. Her traf han Himmler, der var sammen med yderligere fire herrer, de var alle civile, og Jacobsen kendte ikke deres tjenestegrad, men han mener at kunne huske, at også Brandt var imellem. Jacobsen meldte sig til Himmler, der, såvidt han i dag erindrer, sagde: „Vi — eller jeg — venter nogle danske herrer, og jeg har bedt Dem komme tilstede, for at De kunne tage Dem af de herrer, derfor må De omtrentlig vide, hvad sagen drejer sig om. Det kan være, at det bliver nødvendigt, at krigen breder sig mod nord, og det kommer derfor an på i dette tilfælde, at alle hindringer bliver ryddet af vejen. Jeg vil selv først alene forhandle med den danske udenrigsminister." Jacobsen havde det indtryk efter Himmlers udtalelser, at Himmler først ville tale med udenrigsminister Munch om et andet spørgsmål, men hvad det drejede sig om, aner Jacobsen ikke. At Himmler ville tale med Munch om rene militære spørgsmål, troede Jacobsen ikke; han havde følelsen af, at Himmler kun ønskede at meddele Munch, at „noget" eventuelt var forestående, og at han — Himmler — ønskede at se, hvorledes der fra den anden side blev reageret.

Himmler nævnte ikke navn på andre end Munch, men han regnede med, sagde han, at der ville komme nogle andre danskere sammen med udenrigsministeren, men navn eller tal på disse blev ikke nævnt.

Han ved ikke noget om, hvor de danske deltagere var indlogeret, eller om de overhovedet var indlogeret nogen steder, og han ved ikke, hvornår danskerne kom eller var kommet til Rostock, og der var ikke tale om, hvorledes de var blevet befordret dertil.

Han har ikke set nogen danskere, bortset fra den person, der blev udpeget for ham.

Efter at have talt med Himmler gik Jacobsen en tur i Rostock og kom efter ca. ½ times forløb tilbage til det før nævnte pensionat og opholdt sig i hallen sammen med folk af Himmlers stab. Mens han stod dèr, kom der en tysk herre ind sammen med en Jacobsen ukendt person. Efter at personen var ført ind til Himmler, kom den tyske herre ud igen, og under samtale med Jacobsen fortalte han denne, at den herre, han netop havde ført ind til Himmler, var den danske udenrigsminister.

Pågældende må efter Jacobsens opfattelse have afhentet Munch på banegård, ved flyvemaskine, i hotel eller lignende, og ingen af de to medførte bagage, de var begge iført overtøj. Hvem tyskeren var, der ledsagede Munch, ved Jacobsen ikke, men han formoder, det var en fra Himmlers stab, og han fortalte ikke Jacobsen andet end, at det var den danske udenrigsminister. Jacobsen kendte ikke udenrigsminister Munch, men han siger, at det var en middelhøj mand (Mussolini-type), men han havde et andet indtryk af manden, end da han nu ser billedet af Munch i Olesens bog.

Jacobsen så ikke andre danskere komme eller være tilstede, og han så ikke Munch forlade huset.

Jacobsen selv ventede i pensionatet i ca. tre kvarter, idet han var gået fra hallen ind i et værelse ved siden af, hvor hans chauffør kom ind og meddelte ham, at nu var Himmler taget af sted. Om Munch havde forladt huset før eller sammen med Himmler, har Jacobsen ingen anelse om. Jacobsen siger, at han siden 1936 gentagne gange af Himmler har været benyttet ved modtagelsen af fremmede landes repræsentanter, og hans opgave bestod ved sådanne lejligheder i at opvarte og underholde de pågældendes ledsagere, indtil de eventuelt fik foretræde for Himmler, og Jacobsen gør opmærksom på, at det også i dette tilfælde af Himmler var betydet ham, at det gjaldt om at skabe en god atmosfære.

Jacobsen ved ikke, hvilke krav der er stillet fra tysk side, og heller ikke hvad der fra dansk side blev svaret.

Han ved intet om, hvorledes Munch er rejst bort fra stedet.

Jacobsen kom ikke i funktion og var kun kort tid i Rostock, idet han, da han hørte, Himmler var kørt, gik sig en tur i byen, men på grund af koldt vejr, og da han iøvrigt intet andet ærinde havde, gik han tilbage, steg til vogns og kørte tilbage til Berlin, hvortil han ankom sent på eftermiddagen eller først på aftenen. På forespørgsel om, hvornår han mødte pastor Schmidt, siger han, at han bestemt mener, at det var under hans spadseretur om formiddagen. Han talte kort med Schmidt, efter at de på sædvanlig vis havde hilst på hinanden. Han mener at erindre, at han sagde til Schmidt, at han var i Rostock i anledning af vigtige forhandlinger mellem danske og tyske repræsentanter,

men han mener bestemt ikke selv at have nævnt navnet Himmler eller Munch overfor Schmidt.

Pastor Schmidt sagde intet om, i hvilken anledning han selv var i Rostock, og iøvrigt varede samtalen kun nogle få minutter.

Jacobsen har intet hørt om, at der skulle være blevet optaget stålbåndsoptagelser på mødet.

Sommeren 1950 henvendte Olesen, som Jacobsen ikke kendte, sig til Jacobsen på bopælen i Hildesheim og sagde, at han havde hørt, at Jacobsen havde været til stede eller spillet en rolle ved mødet i Rostock, og Olesen sagde, at han havde sat sig til mål at få spørgsmålet om „Rostockmødet" opklaret. Jacobsen udbad sig betænkningstid for at overveje, om han i det hele taget ville udtale sig om spørgsmålet. De fulgtes derefter en tur rundt i Hildesheim, og herunder fortalte Olesen, at spørgsmålet havde historisk og stor betydning for Danmark, og at enhver, der kendte noget til spørgsmålet, burde udtale sig.

Efter dette møde fik han en skriftlig henvendelse fra Olesen, som bad ham møde sig i Hannover. Her udtalte Olesen, at han gerne ville have Jacobsens udsagn skriftligt — idet Jacobsen under det første møde havde bestemt sig for at meddele, hvad han vidste. Man har ikke talt sammen om, hvad erklæringen skulle indeholde, udover at der skulle stå, hvad Jacobsen vidste om „Rostockmødet".

Jacobsens erklæring af 27. august 1950 er afgivet efter denne henvendelse, men om han gav Olesen den under samværet i Hannover eller senere samme dag oversendte den med posten, tør han ikke i dag udtale sig om, blot står det fast, at den i alt fald ikke er skrevet i Olesens nærværelse eller efter diktat af ham.

Olesen har derefter endnu en gang tilskrevet Jacobsen og anmodet om, at hans erklæring af 27. august 1950 blev gjort mere fyldestgørende, og efter denne henvendelse har Jacobsen så tilsendt Olesen erklæringen af 28. november 1950.

Herudover har han endnu en gang mødt Olesen i Hannover, og det skete efter skriftlig anmodning fra Olesen og efter det tidspunkt, da Jacobsen havde afgivet erklæringen af 28. november 1950. De mødtes, og man drøftede igen „Rostockmødet", og i denne forbindelse hvad den parlamentariske kommission foretog sig, og hvad der iøvrigt, bl. a. i „Revision", var skrevet om spørgsmålet.

Han kan ikke sige, hvorfra Olesen har fået hans adresse, udover at Olesen har sagt, at han har set Jacobsens navn i Guldbergs pjece, men om han har fået adressen gennem pastor Schmidt, kan Jacobsen ikke sige.

Pastor Schmidts hustru er kusine til Jacobsens far.

Jacobsen har engang her i Tyskland efter den 27. august 1950 og efter skriftlig aftale truffet pastor Schmidt, men hvor ønsker han ikke nærmere at oplyse. Jacobsen mener, at det var ham selv, der ved denne lejlighed fortalte Schmidt, at datoen for „Rostockmødet" var 17. marts 1940, og han siger nu, at han ikke tør sige, at det var den 17. marts 1940, men det var en dag omkring denne dato.

Med hensyn til at fastlægge datoen — på det tidspunkt 10 år efter — siger Jacobsen, at det kun er efter hans erindring, han har ingen støttepunkter, dog kan han med sikkerhed huske, at det fandt sted nogle uger før Danmarks besættelse.

Der foreligger også en mulighed for, at han sammen med pastor Schmidt har korresponderet om denne dato.

Den erklæring, som pastor Schmidt har afgivet, har Jacobsen ingen kendskab haft til, før han har set den i Olesens pjece, og han tør med bestemthed sige, at den ikke er skrevet under påvirkning fra hans side.

Jacobsen siger om sin erklæring af 27. august 1950, at den har han absolut ikke talt med Schmidt om, og med hensyn til erklæringen af 28. november 1950, så kan han i hvert fald sige, at den ikke er skrevet efter påvirkning fra pastor Schmidts side, men hvorvidt han før eller efter erklæringens udstedelse har talt med Schmidt om den, husker han ikke.

På spørgsmålet om, hvorvidt Schmidt selv har kunnet huske datoen — 17. marts 1940 —, siger Jacobsen, at udover at han også har udtalt sig med, at det var nogle få uger før besættelsen, kunne Schmidt ikke nærmere fastlægge datoen, men at det er Jacobsen, der

overfor Schmidt har udtalt sig med, at det formentlig var den 17. marts, men han tilføjer endnu en gang, at han ikke tør sige datoen med sikkerhed, men det var deromkring.

Jacobsen har ikke kendt forhenværende statsminister Stauning, udover at han har hørt om ham og set ham på billeder.

Jacobsen kender ikke Vinding Kruse.

Jacobsen har ikke været mellemmand mellem Stauning og tyske myndigheder.

Jacobsen kender Hartel, som han har truffet, såvidt han husker to gange, og det var formentlig i København ved selskabelige lejligheder, idet han ikke mener at have haft nogen tjenstlig forbindelse med Hartel. Hvad de har talt sammen om ved de pågældende lejligheder, husker han ikke.

Jacobsen kender Sehested af navn, men mener ikke nogensinde at have set ham eller været i forbindelse med ham.

Jacobsen kender ikke navnet Winding Christensen.

Guldberg kender Jacobsen fra tiden under besættelsen, idet Guldberg på det tidspunkt var ansat i Germanische Leitstelle i Berlin, og her har Jacobsen set Guldberg vistnok to gange og talt med ham, men han har bestemt ikke talt med ham om „Rostockmødet". Han har ikke set noget til Guldberg efter krigen og har ikke haft brevveksling med ham, og Jacobsen erklærer, at han ikke har forlangt, at Guldberg for at fremlægge sine beviser for „Rostockmødet" skulle kræve, at den parlamentariske kommission skulle erkende på forhånd, at mødet var en kendsgerning.

Jacobsen havde før krigen venner i Danmark såvel som i andre lande, men ingen af disse er på noget tidspunkt blevet bekendt med Jacobsens oplysninger om det omhandlede eller har iøvrigt haft forbindelse hermed.

Før krigen har han ikke haft forhandlinger i Danmark med det tyske mindretal, men derimod efter krigen fra Tyskland, hvor det iøvrigt er en kendt sag, at det er kommet til et modsætningsforhold ham og partiet imellem vedrørende grænsespørgsmålet, hvilket efter Jacobsens mening ikke er så vigtigt. Han har ikke set Schmidt i tiden mellem sommeren 1927, da han sidst var hos ham på „Petersholm" — på gennemrejse fra Sverige til Tyskland —, og til han igen ser ham i Rostock. Jacobsen besøgte endnu en gang, nemlig i sommeren 1940 eller 1941, pastor Schmidt på „Petersholm", men ved den lejlighed blev der ikke ført officielle eller politiske samtaler, blandt andet af den grund, at Schmidt allerede på det tidspunkt var trådt ud af det politiske liv.

Olesen har sendt ialt to levnedsmiddelpakker til Jacobsen straks efter sit første besøg og igen nogle uger senere, men derefter blev de enige om, at det var bedre at holde op hermed, og grunden var, at Jacobsen ikke ønskede, at det skulle se ud, som om det var betaling for de oplysninger, han havde givet eller ville give i sagen.

Jacobsen blev derefter gjort bekendt med Wolffs udsagn, og han siger, at han kender Wolff, og at han er sikker på, at Wolff ikke var mellem de fire tyskere, der var sammen med Himmler i Rostock. Han kan iøvrigt ikke udtale sig til Wolffs erklæring.

Jacobsen oplyser, at hans stilling i marts 1940 var oberstløjtnant af reserven med tjeneste i SS-Hauptamt.

— — — — — — — — — —

Jacobsen, der ikke taler dansk, er af kriminalbetjent Otto Henriksen afhørt på tysk, men Jacobsen erklærer at være i stand til at læse dansk, og har derefter haft lejlighed til selv at gennemlæse det her skrevne, hvortil han har følgende bemærkninger at gøre:

På pag. 584 under signalementet af den for ham som dr. Munch udpegede mand ønsker han ikke betegnelsen „Mussolini-type" benyttet; han har kun nævnt dette for at betegne personens hovedform og som sit indtryk fra dengang.

Det nedenunder anførte, hvorefter han egentlig havde et andet indtryk af manden, end det nu fremgår af Olesens billede, skal nu forstås således, at han efter billedet ser ældre ud.

— — — — — — — — — —

Efter disse rettelser har Jacobsen efter selv at have overbevist sig om, at ret-

telserne er foretaget i overensstemmelse med hans mening, erklæret, at det skrevne fra ord til andet dækker, hvad af ham forklaret.

Jacobsen har efter anmodning erholdt et gennemslag af det skrevne udleveret.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret i Hamburg, den 5. juni 1951.

Den i sagen hidtil uidentificerede dr. Bensmann er i dag her i Hamborg identificeret af krmbtj. Henriksen som værende identisk med: *Dr. Hermann Bensmann, „United Oil Patent Co.", Schwachhauser Heerstrasse nr. 212 i Bremen* og tlf. 4.47.03, hvortil der straks er rettet henvendelse, og det blev aftalt, at vi i morgen efter kl. 8,30 indfinder os hos vedkommende.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret i Bremen, den 6. juni 1951.

Krmbtj. Otto Henriksen og undertegnede har derefter i dag efter aftale indfundet os på *Bensmanns* anførte bopæl, hvor han blev truffet til stede.

Bensmann blev kortelig gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse, og han erklærer straks, at han ikke under nogen form kender noget til et møde som det påståede, som han for første gang hører om i dag.

Kmp. forklarer, at han ganske rigtigt har opholdt sig i den af Guldberg omtalte lejr, camp 031, Nienburg a. d. Weser, og han har været der i tiden fra d. 26. april til 13. oktober 1945, og han har også på et tidspunkt under sit ophold i lejren været sammen med Guldberg, men kmp. vil bestemt hævde, at han ikke under nogen form har talt til Guldberg eller andre om, at han havde kendskab til et møde som det påståede „Rostockmøde" eller lignende.

Kmp. siger på forespørgsel, at der på et vist tidspunkt også i lejren var to SS-folk, nemlig Brandt og Grothmann, men efter kmp.s mening opholdt de sig ikke mere end ca. 8 dage i lejren, hvorefter de blev sendt videre til en ny lejr.

Kmp. er gjort bekendt med, at Guldberg hævder, at kmp. overfor ham har udtalt sig med, at han havde kendskab til „Rostockmødet", men hertil vil kmp. stadig hævde, at han intet som helst kendskab har, og han har heller ikke fremsat udtalelser, der kunne tydes sådan.

Kmp. erklærer, at han under sit ophold i lejren aldrig har haft nærmere kontakt med Brandt og Grothmann, og det alene af den grund, at han i modsætning til Brandt og Grothmann, der var SS-officerer, var værnemagtsofficer, og at der krigen igennem aldrig havde været nogen forbindelse disse to officersgrupper imellem og navnlig ikke til Abwehr, hvor kmp. gjorde tjeneste.

— — — — — — — — — — —

På forespørgsel erklærer kmp., at han ved, at den i sagen omhandlede Stobbe bor i Wilhelmshaven, men intet nærmere om, hvor i byen han bor.

— — — — — — — — — — —

Vi har derefter indfundet os i *Wilhelmshaven*, hvor det lykkedes at identificere Stobbe som: *Eduard Stobbe, Schulstrasse nr. 99*, hvor vi derefter indfandt os og traf ham hjemme.

Stobbe blev kortelig gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse, og han erklærer straks, at han ikke under nogen form kender til et møde som det påståede og intet kender til noget møde angående forhåndsaftaler eller lignende.

Kmp. forklarer, at han godt erindrer Guldberg, som han boede på stue sammen med, og såvidt han erindrer, var Brandt og Grothmann ikke i lejren på det tidspunkt.

Der har aldrig mellem kmp. og Guldberg været drøftet noget om, at et møde som det påståede har fundet sted, og hvis Guldberg nu hævder noget sådant, vil kmp. betegne det som en erindringsforskydning hos Guldberg.

Kmp. blev derefter gjort bekendt med, at Guldberg har forklaret, at han i lejren af Stobbe har fået fortalt, at besættelsen af Danmark var „eine abgemachte Sache", altså aftalt i forvejen, og om at der havde været et møde i Mecklenburg mellem tyske og danske forhandlere, så betegner kmp. — Stobbe — dette som „Quatsch", pladder, og henviser til sin forklaring om, at han aldrig, eller rettere først i dag, har hørt om et sådant møde.

— — — — — — — — — —

Såvel *Bensmann* som *Stobbe* henleder opmærksomheden på, at Herbert Wichmann, Hamborg 20, Heilwigstrasse 16, tlf. 554122, som i sin tid var chef for „Abwehr Hamburg", efter deres formening må anses for at være den, der evt. ville kunne have hørt om et møde som det påståede, idet dette også, indtil der senere efter Danmarks besættelse blev oprettet selvstændigt Abwehr i Danmark, havde Danmark under sit arbejdsområde.

Bensmann henledte opmærksomheden på Liedig, som han betegnede som en mand, der måtte vide besked om dette spørgsmål, og kmp. blev gjort opmærksom på, at han allerede var afhørt.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Hamborg, den 8. juni 1951.

Kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede har i går foretaget rejse til Schleswig, hvor vi indfandt os på den i sagen nævnte von Loews bopæl: Mohrkirch, Westerholtz, Kreis Schleswig, hvor hans svoger oplyste, at von Loew var flyttet, og at han nu har bopæl: Wiesbaden, Sonnenberg, Pfahlerstrasse nr. 9, Haus Nordmarkt hos faderen.

Hornslet,
kriminalassistent.

Kontinueret Wiesbaden, den 10. juni 1951.

Efter aftale har kriminalbetjent Otto Henriksen og undertegnede derefter i dag indfundet os hos *von Loew,* der kort blev gjort bekendt med anledningen til vor henvendelse.

von Loew forklarer, at han kort før Danmarks besættelse havde sit arbejde i Kiel, men kort efter besættelsen blev han flyttet til Berlin, hvor han kom til at arbejde i Amt VI, og her var hans foresatte Daufeldt og Joost.

Under sit arbejde her kom der en forespørgsel vedrørende en ny regering i Danmark — Knud Bach —, og det var, såvidt han husker, i maj—juni 1940, og han formoder, at han af både Daufeldt og Joost eller i alt fald af een af dem fik fortalt, at der „fra oven" — Heydrich eller måske Himmler selv — var givet besked på, at der fra tysk side ikke måtte udøves tryk på den danske regering med hensyn til regeringsskifte, og som grund angav han eller de begge den danske regerings holdning ved besættelsen, og han mener, dog med forbehold, at der blev sagt: regeringens holdning omkring og umiddelbart før besættelsen.

Kmp. mener at erindre, at nogenlunde det samme har statssekretær Luther fortalt ham på nogenlunde samme tidspunkt — maj—juni 1940. Luther var på det tidspunkt ansat i det tyske udenrigsministerium.

På forespørgsel om, hvem de fuldt troværdige personer er, som kmp. omtaler i sin erklæring, siger han, at det er dr. Jacobsen, der har skrevet til kmp. om spørgsmålet, og endvidere en tidligere medarbejder ved det tyske udenrigsministerium, der har fortalt kmp., at han havde læst en notits om et møde af den art, og det skulle være sket formentlig i 1940. Kmp. har lovet ikke at oplyse denne mands navn, men kmp. ved, at han bor i Hamborg, uden dog at kende hans nøjagtige adresse, men kmp. vil nu prøve at sætte sig i forbindelse med denne mand og forespørge ham, om han er villig til at afgive nærmere forklaring, og skulle det vise sig, at han er villig dertil, vil kmp. give skriftlig underretning

til kriminalbetjent Otto Henriksen i generalkonsulatet i Hamborg. Den omtalte person talte ikke om, hvad den omtalte notits indeholdt, og af navne blev der kun nævnt: Himmler og Munch.

von Loew erklærer, at han ikke tidligere har kendt Olesen, men på et tidspunkt, kort før kmp. har dateret sin erklæring, fik kmp. en skriftlig henvendelse fra Olesen, hvori han beder kmp. skrive en erklæring vedrørende hans kendskab til en eventuel forhåndsaftale angående Danmarks besættelse.

von Loew har derefter for ca. 2 uger siden haft besøg af Olesen, og det er den eneste gang, han har set ham, og det var kun i anledning af, at Olesen var på gennemrejse.

von Loew har ikke selv noget som helst positivt kendskab til et møde som det påståede, det har han hørt om fra Guldberg i Danmark i 1945 eller 46.

von Loew siger, at hvis han havde vidst, at oplysningerne om et påstået „Rostockmøde" kun stammede fra Guldberg, som han kender fra tidligere tid, ville han aldrig have troet på noget sådant, men at kmp.s formodning herom udelukkende er blevet bestyrket, da dr. Jacobsen, som kmp. kender som en ærlig mand, har udtalt sig med, at han personlig her været til stede ved et møde i Rostock.

von Loew ved ikke, hvor Daufeldt opholder sig, men han har hørt noget om, at det er i nærheden af Wiesbaden eller muligt endda i selve byen, og hvis kmp. kan skaffe hans opholdssted oplyst, vil han ligeledes give skriftlig underretning herom.

Med hensyn til Joost har kmp. formodning om, at han sidder i fængslet i Landsberg.

En person ved navn Bengelsdorf er kmp. ukendt.

— — — — — — — — — — —

von Loews forklaring er nedskrevet til kladde, idet von Loew forstår dansk, men taler tysk, og det er oplæst for hvert afsnit og godkendt.

Hornslet,
kriminalassistent.

240.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 1. juni 1951.

Hr. fhv. minister v. Renthe-Fink.

Kommissionen er bekendt med følgende af Dem gennem hr. kriminalassistent Hornslet stillede betingelser for at give oplysninger vedrørende det påståede Rostockmøde:

1. *at* oplysningerne kun anvendes til at drage sandheden i spørgsmålet frem, og at tredie person ikke drages til ansvar for eller udsættes for ubehageligheder, herunder selvfølgelig også strafforfølgelse, på grundlag af de af Dem givne oplysninger,
2. *at* De enten direkte fra kommissionen eller gennem den danske repræsentation i Bonn modtager skriftlig anmodning om at udtale Dem i sagen,
3. *at* en eventuel afhøring foretages enten af et medlem af kommissionen eller af kommissionen, men ikke af nogen fra politiet eller af nogen i justitsministeriet ansat og
4. *at* de af Dem opstillede ønsker skriftlig bekræftes overfor Dem, forinden der foretages videre.

ad 1. Kommissionen har kun det formål at anvende de givne oplysninger i sandhedens interesse, og oplysningerne vil blive offentliggjort, ganske som de vil tilgå kommissionen. Det er ikke kommissionens opgave at fremskaffe materiale til almindelig strafforfølgelse mod nogen, men kun at udrede forholdene til forelæggelse for folketinget, der til sin tid kommer til at træffe beslutning om eventuel rigsretsanklage mod ministre eller andre særlig ansvarlige.

Stemmende med foranstående og med det af Dem overfor hr. Hornslet hævdede, at De er indforstået med, at spørgsmålet har historisk værdi og ikke alene er af betydning for den danske regering, tillader kommissionen sig derfor at anmode Dem om *skriftligt* kun at besvare følgende, ved hvilken fremgangsmåde kommissionen mener at have iagttaget de af Dem under 2.—4. foran anførte betingelser:

1. Har De haft noget som helst kendskab til, at et møde har været afholdt i Doberan den 17. marts 1940 eller i dagene deromkring, på hvilket møde forhåndsaftale skulle være truffet mellem danske og tyske forhandlere om en tysk gnidningsløs besættelse af Danmark?
2. Eller har De noget kendskab til, at der overhovedet har foreligget sådanne forhåndsaftaler?

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

241.

DR. CÉCIL VON RENTHE-FINK

München-Solln, 11. Juni 1951.

An den Vorsitzenden des Parlamentarischen Untersuchungsausschusses Herrn Holger Eriksen, Kopenhagen, Christiansborg.

Herr Vorsitzender!

Mit Schreiben vom 1. Juni 1951, die angebliche Rostocker Zusammenkunft betreffend, teilen Sie mir mit, dass der Parlamentarische Untersuchungsausschuss sich gestattet, mich um Beantwortung der beiden nachstehenden Fragen zu bitten, die für die Ermittlung der historischen Wahrheit von Bedeutung sind:

1.) Ist Ihnen irgendwelches darüber bekannt, dass am 17. März 1940 oder in den Tagen um diesen Tag herum in Doberan ein Treffen stattgefunden habe, bei welchem Treffen eine Vereinbarung im voraus über eine reibungslose Besetzung Dänemarks zwischen dänischen und deutschen Unterhändlern getroffen werden sollte?

2.) Oder ist Ihnen etwas darüber bekannt, ob solche Vereinbarungen überhaupt im voraus vorlagen?

Es ist meine feste Überzeugung, dass von einer höheren Warte aus gesehen die Klärung des wirklichen Sachverhalts im allgemeinen Interesse liegt und von geschichtlichem Werte ist. Andererseits habe ich von Ihren Erklärungen zu den von mir zur Sprache gebrachten Punkten Kenntnis genommen. Ihren Zeilen entnehme ich insbesondere die Feststellung, dass die vom Ausschuss erbetenen Auskünfte ausschliesslich dazu bestimmt sind, als Material zur Unterrichtung des Folketings benutzt zu werden, damit dieser seinerzeit über eine eventuelle Reichsgerichtsanklage beschliessen kann.

Ich bin daher bereit, dem Ersuchen des Ausschusses nachzukommen, und habe folgende Erklärung abzugeben:

Behauptungen, dass heimliche Abreden vor der Besetzung vorgelegen hätten, sind sehr bald nach dem 9. April 1940 aufgetaucht, als sich zeigte, dass die verfassungsmässige Regierung am Ruder blieb. Bereits damals habe ich diese Behauptungen bei gegebenen Anlässen der Wahrheit gemäss als unzutreffend zurückgewiesen.

Auf die mir jetzt vom Ausschuss gestellten beiden Fragen kann ich nur wiederholen, dass alle Gerüchte, nach denen Vereinbarungen über eine reibungslose Besetzung Dänemarks vor dem 9. April 1940 vorgelegen hätten, auf Grund meiner Kenntnis der Dinge in das Reich der Fabel gehören (Frage 2).

Dasselbe gilt von der Version, dass in der Zeit um den 17. März 1940 ein Treffen zwischen deutschen und dänischen Unterhändlern in Doberan stattgefunden haben soll (Frage 1).

Nach Lage der Sache hätte ich von solchen Vorgängen, zumindesten nachträglich, erfahren müssen. Mir ist aber während meiner Amtszeit als deutscher Gesandter in Dänemark und auch später nicht der leiseste Anhaltspunkt dafür bekannt geworden, dass irgendwelche Verhandlungen oder Besprechungen dieser Art stattgefunden hätten.

Die Gerüchte über eine im voraus getroffene Vereinbarung und über eine Zusammenkunft in Doberan müssen im übrigen schon deshalb unglaubhaft erscheinen, weil es

unmöglich ist, sich vorzustellen, dass dänische Unterhändler in deutsche Staatsgeheimnisse eingeweiht wurden, die der Natur der Sache nach auf das sorgfältigste gehütet werden mussten. Nicht einmal die Missionschefs in Skandinavien sind vom Auswärtigen Amt im voraus vertraulich informiert worden.

Ich habe auch nie gehört, dass man auf deutscher Seite mit einer reibungslosen Besetzung Dänemarks gerechnet hätte. General Kaupisch hat mir im Gegenteil versichert, dass die Operationen von ihm völlig kriegsmässig angelegt waren, und dass er darauf vorbereitet und in der Lage war, jeden Widerstand in kürzester Zeit zu brechen.

Wenn ich schliesslich an die Unterredungen zurückdenke, die ich mit dem dänischen Aussenminister am Nachmittag des 8. April 1940, am schicksalsschweren Morgen des 9. April 1940 und bei späteren Gelegenheiten hatte, so muss ich als meinen bestimmten Eindruck wiedergeben, dass seine Haltung mir gegenüber auch nicht den geringsten Raum für eine Vermutung lässt, dass heimliche Abreden vor der Besetzung vorgelegen haben könnten.

Wenn die Phantasie trotzdem Blüten getrieben hat, so ist dies in den bewegten und verworrenen Zeiten des Krieges durchaus erklärlich und in der Geschichte keineswegs neu. Daher erstaunt es mich nicht, dass selbst kluge Leute ihrer Einbildungskraft und der Massensuggestion erlegen sind und sich Vorstellungen von dem Gang der Ereignisse gebildet haben, die mit dem geschichtlichen Ablauf in direktem Widerspruch stehen.

Renthe-Fink.

Oversættelse.

DR. CÈCIL VON RENTHE-FINK

München-Solln, 11. juni 1951.

Til formanden for den parlamentariske undersøgelseskommission, hr. Holger Eriksen, København, Christiansborg.

Hr. formand!

I skrivelse af 1. juni 1951 angående det påståede møde i Rostock meddeler De mig, at den parlamentariske undersøgelseskommission tillader sig at anmode mig om at besvare de to følgende spørgsmål, som har betydning for efterforskningen af den historiske sandhed:

1. Kender De noget som helst til, at der den 17. marts 1940 eller i dagene omkring denne dag skulle have fundet et møde sted i Doberan, ved hvilket møde der mellem danske og tyske underhandlere på forhånd skulle være blevet truffet en aftale om en gnidningsløs besættelse af Danmark?
2. Eller kender De noget til, om sådanne aftaler i det hele taget forelå på forhånd.

Det er min faste overbevisning, at opklaringen af sagens virkelige sammenhæng set fra et højere synspunkt har almen interesse og er af historisk betydning. På den anden side har jeg noteret mig Deres forklaringer angående de punkter, jeg har bragt på bane. Af Deres brev lægger jeg navnlig mærke til Deres konstatering af, at de oplysninger, kommissionen har udbedt sig, udelukkende er bestemt til at benyttes som materiale til underretning for folketinget, for at dette til sin tid kan træffe beslutning om en eventuel rigsretsanklage.

Jeg er derfor rede til at efterkomme kommissionens anmodning og skal herved afgive følgende erklæring:

Påstande om, at der før besættelsen skulle have foreligget hemmelige aftaler, dukkede op meget snart efter den 9. april 1940, da det viste sig, at den forfatningsmæssige regering blev ved roret. Allerede dengang har jeg ved forskellige givne lejligheder i overensstemmelse med sandheden afvist disse påstande som urigtige.

Som svar på de to spørgsmål, som kommissionen nu har rettet til mig, kan jeg kun gentage, at alle rygter, efter hvilke der før den 9. april 1940 skulle have foreligget aftaler om en gnidningsløs besættelse af Danmark, efter mit kendskab til tingene hører hjemme i fablernes rige (spørgsmål 2).

Det samme gælder om den version, at der i tiden omkring den 17. marts 1940 skal have fundet et møde sted i Doberan mellem tyske og danske underhandlere (spørgsmål 1).

Som sagen lå, måtte jeg i det mindste bagefter have erfaret noget om sådanne begivenheder. Men sålænge jeg fungerede som tysk gesandt i Danmark og også senerehen, er der ikke kommet til min kundskab selv det svageste holdepunkt for, at der skulle have fundet nogen som helst forhandlinger eller konferencer sted af denne art.

Rygterne om en på forhånd truffet aftale og om et møde i Doberan må iøvrigt allerede af den grund forekomme utroværdige, at man umuligt kan tænke sig, at danske underhandlere blev indviet i tyske statshemmeligheder, som efter sagens natur måtte bevares så omhyggeligt som muligt. Ikke engang missionscheferne i Skandinavien har i forvejen fået fortrolige informationer fra det tyske udenrigsministerium.

Jeg har heller aldrig hørt, at man på tysk side skulle have regnet med en gnidningsløs besættelse af Danmark. General Kaupisch har tværtimod forsikret mig, at operatio-

nerne af ham var lagt fuldstændig krigsmæssigt an, og at han var forberedt på og i stand til i løbet af kortest mulige tid at bryde enhver modstand.

Når jeg endelig tænker tilbage på de samtaler, jeg om eftermiddagen den 8. april 1940, den skæbnesvangre morgen den 9. april 1940 og ved senere lejligheder havde med den danske udenrigsminister, så må jeg som mit bestemte indtryk erklære, at hans holdning overfor mig ikke levner selv den mindste plads for nogen formodning om, at der kunne have foreligget hemmelige aftaler før besættelsen.

Når fantasien alligevel har skudt blomster, så er dette i krigens bevægede og forvirrede tid såre vel forklarligt og ingenlunde nyt i historien. Derfor er jeg ikke forbavset over, at selv kloge folk er bukket under for deres indbildningskraft og for massesuggestionen og har dannet sig forestillinger om begivenhedernes gang, der står i direkte modstrid med det historiske forløb.

Renthe-Fink.

242.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 25. OKTOBER 1950 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 23. november 1950.

Hr. landsretssagfører H. G. Carlsen, Jakob Dannefærds Vej 4 A, V.

I en for den parlamentariske kommission foreliggende politirapport af 14. december 1949 hedder det:

„Jeg har i dag kl. 20,30 indfundet mig hos Ernst Vilhelm Berg, Strandvej nr. 4 D, st. tv., der blev truffet hjemme, og i henhold til hans udtalelser — foran pag. 98 — blev han spurgt, om han har noget kendskab til, at der den 17. marts 1940 skulle være afholdt møde i Doberan, hvilket han straks benægter at have nogen konkret viden om.

Han forklarer derefter, at en auditør Carlsen, der virkede ved den ekstraordinære kommission i Niels Lindbergs sag, i den anledning var ude på Sundholm og foretage afhøringer, og herunder blev også kmp. Berg afhørt, og Berg drøftede med Carlsen tiden før besættelsen og de forhandlinger, som Berg var overbevist om havde fundet sted mellem socialdemokrater og nationalsocialistiske kredse, og under denne drøftelse spurgte Carlsen, om Berg kendte noget til, at der havde været afholdt et møde i Doberan, som tidligere beskrevet i denne rapport, og Berg svarede, at han havde hørt det rygtevis under sin internering, og hertil bemærkede Carlsen så, at han var i gang med at undersøge nøjere vedrørende dette møde.

Da Carlsen nogen tid efter påny var ude og tale med Berg, spurgte denne ham indtrængende, om han var nået videre i sine undersøgelser med hensyn til, om mødet i Doberan havde fundet sted, og Carlsen gav da udtryk for som sin overbevisning, at et sådant møde havde fundet sted, men han var ikke i stand til at sige, hvilke personer der havde deltaget, og Berg erindrer tydeligt, at Carlsen til slut i samtalen sagde: „Ja, er det ikke skrækkeligt, at man skal være nødt til at leve i et så pilråddent samfund."

Det var en selvfølge, at dette ordskifte fandt sted i fortrolighed, men hertil har Berg ikke følt sig forpligtet efter de to sidste års oplevelser med dansk retsvæsen.

Herudover har Berg intet kendskab til omtalte møde.

Hornslet,
kriminalassistent."

Foranlediget herved anmodes De om at tilstille kommissionen en skriftlig redegørelse for de undersøgelser, De måtte have foretaget, og de resultater, De måtte være kommet til, angående rygterne om et Rostock-møde.

Da kommissionen står umiddelbart foran afslutningen af sine undersøgelser angående de herhen hørende forhold, vil man sætte pris på at modtage Deres redegørelse snarest muligt.

Holger Eriksen.

Eigil Olsen.

243.

H. G. CARLSEN,
Landsretssagfører.

Til Den af Folketinget under 25. Oktober 1950 nedsatte Kommission i Henhold til Grundlovens § 45, Christiansborg Slot, København K.

Med Skrivelse af 25. November d. A. har Kommissionen anmodet mig om at fremkomme med en Redegørelse for de Undersøgelser, jeg maatte have foretaget, og de Resultater, jeg maatte være kommet til, angaaende Rygterne om et Rostock-Møde. Jeg har i den Anledning laant Akterne i den i sin Tid hos Auditøren ved Den ekstraordinære Undersøgelseskommission forberedte Sag vedrørende tidligere Formand for Socialt Boligbyggeri Niels Lindberg, i Forbindelse med hvilken jeg fik med de paagældende Rygter at gøre. Idet jeg straks bemærker, at jeg ikke har beskæftiget mig med Spørgsmaalet i større Omfang, end hvad denne Sag medførte, og idet jeg tager Udgangspunkt i den i Kommissionens fornævnte Skrivelse citerede Afhøring af Ernst Berg, kan jeg oplyse følgende:

Som det fremgaar af de af Auditøren ved Den ekstraordinære Undersøgelseskommission til den parlamentariske Kommission under 26. Marts 1947 fremsendte Genparter af de under Lindberg-Sagen optagne Rapporter, har jeg ved 2 Lejligheder afhørt Berg, nemlig den 13. December 1946 og den 8. Januar 1947 (hhvs. Rapport VI, pag. 3 og Rapport IX, pag. 1). Disse Afhøringer var ret indgaaende, fordi Berg — foruden sin positive Viden om Lindberg — var i Stand til at give almindelige Oplysninger af Betydning for Forstaaelsen af Baggrunden for Lindbergs Holdning. Ved den første Afhøring den 13. December var Forhold fra Tiden før Besættelsen overhovedet ikke paa Tale, naar bortses fra, hvad der har fundet Udtryk i den mere almindeligt holdte Udtalelse (Rapp. VI, pag. 4):

„Om Rejserne til Tpskland og Kontaktfrokosterne forklarer Kpt., at han anser disse Foranstaltninger for naturlige Led i det almindelige Samarbejde mellem Socialdemokratiet og Tyskerne, hvis Rødder gaar tilbage før Besættelsen."

Jeg erindrer imidlertid tydeligt, at Berg umiddelbart før Afhøringens Afslutning paa en hemmelighedsfuld og indtrængende Maade spurgte mig, om jeg vidste, hvad der var sket i Rostock den 17. Marts. Aaret blev vistnok ikke nævnt. Det var første Gang, jeg overhovedet hørte denne Dato omtale, og da Berg blev klar over, at den intet sagde mig, nægtede han kategorisk at udtale sig yderligere.

I den følgende Tid erfarede jeg imidlertid rygtevis, hvortil Berg maatte have sigtet, og da jeg den 8. Januar 1947 paany skulde afhøre ham til Lindberg-Sagen, fandt jeg det naturligt at stille ham nogle Spørgsmaal for derved at blive klar over, om der var Grundlag for at viderebringe Sagen til rette Vedkommende.

Jeg optog ikke paa Stedet nogen Rapport, formentlig fordi Berg — som det undertiden hændte — modsatte sig det, men for dog paa betryggende Maade at kunne refere det passerede for min Foresatte foretog jeg, som jeg plejede i slige Tilfælde, inden jeg forlod Fængslet, nogle formløse Stikordsnotater, paa Basis af hvilke jeg kan oplyse følgende om Bergs Udtalelser:

1. Berg havde allerede den 6. April 1940 fra en meget kompetent Kilde erfaret, at der vilde ske en tysk Besættelse, men at han ikke behøvede at være bange. Jeg har intet noteret om Kilden, den har næppe været nævnt.

2. Det fremgaar videre af mit Notat, at Berg allerede under Besættelsen havde faaet yderligere verificeret, at der til Grund for den laa en Aftale. Saavidt jeg erindrer, skal denne have haft Form af et dansk Tilsagn om, at der ikke vilde blive ydet Modstand mod en tysk Invasion.

3. Det fremgaar yderligere, at Berg under sin Internering paany er stødt paa Rygtet, og at hans Kilde nu var en Medfange, der næppe var dansk Statsborger. Jeg mener at erindre, at Berg omtalte denne Medfanges Velunderrettethed med en vis Respekt, men at han nægtede at oplyse hans Identitet. Han mente dog, at han muligvis var Svensker.

4. Det fremgaar yderligere af Notatet, at afdøde Dr. Christmas Møller ifølge Bergs Udsagn skal have besiddet et vist Materiale eller en særlig Viden vedrørende Spørgsmaalet. Det forekommer mig, at Berg mente, at Christmas Møller havde erhvervet denne Viden allerede under Besættelsen.

5. Det fremgaar endelig af Notaterne, at Deltagerne i det eventuelle Rostock-Møde fra dansk Side bl. a. skulde have været Dr. P. Munch, Generalmajor v. Stemann og daværende Ritmester Lunding, medens der fra tysk Side skulde have deltaget Himmler, en Dr. Jacobsen og en Person, hvis Navn jeg ikke med Sikkerhed kan læse i mit nu noget udviskede Notat, men som formentlig er Grasmann, muligt Gratmann.

Det vil af foranstaaende ses, at Bergs Forklaring med Hensyn til mine Afhøringer af ham er i Strid med de faktiske Forhold, ligesom hans Forklaring i Januar 1947 indeholder væsentligt flere relevante Oplysninger og tyder paa en adskilligt bedre Orientering end hans nu afgivne Forklaring.

Jeg erindrer endvidere, at jeg kort efter den sidste Afhøring af Berg har haft en Samtale med Politiadvokat Heiberg ved det daværende 13. Undersøgelseskammer, og at denne da oplyste, at han i Forbindelse med den af ham behandlede Sag mod Harald Fuerbo Henriksen, kaldet „Rushenrik", var stødt paa udførligere Oplysninger om de paagældende Rygter.

Jeg har iøvrigt ingen nærmere Erindring om Detailler i denne Samtale, naar bortses fra, at den konkluderede i, at det var paafaldende, at Rygtet hidrørte fra flere Kilder, der syntes at være uafhængige af hinanden.

Efter at jeg faa Dage senere mundtligt havde referet Spørgsmaalet for den daværende Kommissions Formand, Dommer Holm, har jeg hverken haft Anledning eller Kompetence til at beskæftige mig yderligere med det. Naar der af Kommissionen nu stilles mig det Spørgsmaal, til hvilke Resultater jeg maatte være naaet gennem mine Undersøgelser, beklager jeg at maatte meddele, at disse ,som det vil fremgaa af foranstaaende, kun har haft et begrænset Formaal, og at de i sig selv ikke har kunnet give Resultater af nogen Art, hverken til Bekræftelse paa eller Afkræftelse af Rygterne om et Rostock-Møde.

København, den 12. December 1950.

Med Ærbødighed

H. G. Carlsen.

244.

Til Den parlamentariske Kommission.

Undertegnede tillader sig herved at rette Henvendelse til Medlemmerne af den til Undersøgelse af Forholdene under Besættelsen nedsatte parlamentariske Kommission i følgende Anledning:

I en ved Byrettens 23. Afdeling verserende Sag er der rejst en Række Sigtelser mod mig i Anledning af mit politiske Arbejde under Besættelsestiden. — Som det muligvis vil være den ærede Kommission bekendt, er den retslige Forundersøgelse endnu ikke afsluttet, men den er dog allerede kommet saa vidt, at det nu staar ganske klart, at Bedømmelsen af Sagen ikke kan ske, uden at den ses paa Baggrund af den samlede politiske Udvikling under Besættelsen. — Dette gælder i første Række Sigtelserne for landsskadelig Optræden i Besættelsens første Aar, der vistnok ogsaa for en objektiv Betragtning kan siges at danne Tyngdepunktet i Sagen.

Nærværende Henvendelse skal ikke opfattes som noget Forsvarsskrift, men først og fremmest som et Krav til de ledende politiske Personligheder om Lighed for Loven, fordi Opfyldelsen af dette Krav er af afgørende Betydning for den rette Oplysning af min Sag og iøvrigt en absolut Nødvendighed, hvis Udrensningen blot skal faa et Skær af Retfærdighed. — De Emner, jeg i det følgende tillader mig at tage op, vedrører for en Del direkte den ærede Kommissions Arbejde, men gaar herudover. — I det Omfang dette direkte den ærede Kommissions Arbejde, men gaar ogsaa herudover. — I det Omfang dette er Tilfældet, finder Henvendelsen Sted til Kommissionen som fuldgyldig Repræsentation for de politiske Partier og til hvert enkelt Medlem som ansvarlig dansk Politiker.

Bortset fra Kommunisterne, hvis Ledere Regeringen havde arresteret, repræsenterede mine Venner og jeg den eneste politiske Opposition, der paa det Tidspunkt var imod Regerings-Blokken. — Samtlige Ledere af denne Opposition er nu arresteret for landsskadelig Virksomhed, derimellem 7 daværende Rigsdagsmænd, medens Regeringen og de tilsluttende Partiers Virksomhed under Besættelsen behandles ved den parlamentariske Kommission. — Ingen Medlemmer af disse Partier er hidtil arresteret. — Det er utvivlsomt et Privilegium, at Undersøgelsen i den parlamentariske Kommission foregaar for lukkede Døre, og at de, hvis Sager behandles ved Kommissionen, kan færdes paa fri Fod og forberede deres Forsvar, medens vi, der ikke har tilhørt Regeringspartierne, har været indespærret i snart 2 Aar og kan tilsøles i Pressen uden nogen Art af Beskyttelse, end ikke hvor Loven tilsiger den (Rpl. § 1016), og uden Mulighed for Gensvar.

De Sigtelser, der er fremsat mod mig og mine Medsigtede er, naar man ser bort fra den af Anklagemyndigheden og Pressen med Iver opretholdte demagogiske og mod Sandheden stridende Beskrivelse af dem, ikke af anden Karakter, end de vil kunne finde Paralleller saavel hos de daværende Regeringspartier som i førende og endnu estimerede Kredse i Landet. — Det siger sig selv, at der vil blive gjort alt for, naar Sagen kommer for, at belyse dette, selv om man ved den ovennævnte, i hvert Fald i flere afgørende Spørgsmaal aldeles vilkaarlige Forskel i Undersøgelsesmetoden har givet os et Handicap og de andre en Fordel i første Omgang. — Jeg tillader mig at have den Opfattelse, at tidligere og nuværende fremstaaende Personligheder som Buhl, Scavenius, Thune Jacobsen, Alsing Andersen og Lauritz Hansen vilde faa en anden Skæbne end den, der nu er blevet dem til Del, hvis deres Telefonsamtaler var blevet afluret som vores, og de under samme Vilkaar som vi var blevet udleveret til en sensationshungrende Presse, der i sin Sandhedssøgen stiller sig tilfreds med stort opsat at gengive en hensynsløs Anklagers Udtalelser om sine „Resultater".

1) Det er mig bekendt, at den ærede Kommission skal have afsluttet Afhøringerne vedrørende den 9. April. — Desuagtet tillader jeg mig at fremsætte følgende, som jeg gerne uddyber mundtligt for Kommissionen. — Ligesom i flere andre politiske Sager er Klarlæggelsen af Forholdene omkring 9. April 1940 af største Betydning for min Sag. — Naar man fængsler og forfølger Regeringens daværende Modstandere, der hævdede, at Regeringen maatte trække sig tilbage paa Grund af sit Ansvar i Forbindelse med Landets Besættelse, kan det ikke undgaas, at vi i vort Forsvar maa fremdrage alle de Forhold, hvorpaa vi dengang støttede vort Standpunkt, at Landets Udlevering ikke foregik i Overensstemmelse med de af Regeringen dengang udstedte Erklæringer.

Ved en Samtale med Herr v. Renthe-Fink den 8. Maj 1940 blev jeg klar over, at Besættelsen af København var sket i en vis Forstaaelse mellem den daværende Regering og de tyske Myndigheder. — Gesandten havde Instruktioner om, at ethvert Angreb paa Regeringen for dens Forhold omkring den 9. April vilde blive mødt med „alvorlige Repressalier" fra tysk Side.

Da en Folketingsmand noget senere opfordrede Herr v. Renthe-Fink til at udgive en Hvidbog angaaende Danmarks Besættelse paa samme Maade, som der var udgivet Hvidbøger vedrørende Norges Besættelse, svarede Gesandten, at han ikke kunne gøre dette; der var truffet en bestemt Aftale mellem ham og den danske Regering, at der ikke fra tysk Side maatte gives Oplysninger om, hvorledes Københavns Overgivelse fandt Sted.

Naar Regeringen i 1940 undgik at staa til Ansvar overfor den danske Offentlighed, skyldes det bl. a., at Tyskerne nedlagde Forbud imod Offentliggørelse i de danske Blade af de nærmere Omstændigheder vedrørende Landets Besættelse, jvf. v. Ribbentrops Telegram til v. Renthe-Fink af 11. November 1940. — Jeg henviser ogsaa til, at den kendte Frihedskæmper, Landsretssagfører Prytz, i Dagbladet „Information" uimodsagt har skrevet, at der efter Kapitulationen mellem Regeringen og Frihedsraadet blev truffet den Aftale, at der ikke maatte rettes noget Angreb paa de gamle politiske Partier og den daværende Regering for dens Forhold til Tyskerne ved Landets Besættelse.

Iøvrigt skal jeg tilføje, at den Mystik, der hviler over de nærmere Omstændigheder forud for den 9. April, sikkert vil kunne hæves i væsentlig Grad, hvis man indhenter Vidnesbyrd fra forskellige daværende tyske Embedsmænd, der, efter hvad der for mig ligger oplyst, ganske nøje kan berette om Omfanget af den Underretning, den danske Regering havde i Tiden forud for Besættelsen om Tyskernes Hensigter. Jeg mener at være i Besiddelse af saadanne Oplysninger, at de vil kunne lette Eftersporingen af de nævnte Vidnesbyrd, men skal, allerede fordi Kommissionen muligvis finder Sagen tilstrækkelig oplyst, indtil videre afvente Kommissionens Beretning, medmindre man finder Anledning til at undersøge Værdien af de nævnte Oplysninger.

2) Nogle Forhold, som er kommet frem i min Sag, anmoder jeg om maa blive taget op til Undersøgelse, da de formentlig henhører under Kommissionens Kompetence. — Det drejer sig om Handlinger, der vedrører Personer, som staar uden for min Kreds, men som paa den anden Side maa undersøges, saafremt min Sag skal retfærdigt oplyses.

a) Jeg anmoder saaledes om Undersøgelse imod vedkommende Minister for uberettiget i August 1940 at have beskyldt mig og andre for Forsøg paa Statskup ved tysk Militærhjælp og andre landsforræderiske Handlinger og at have meddelt dette til Kongen og Regeringen samt Herr v. Renthe-Fink, og for at have begrundet disse Beskyldninger ved en falsk Politirapport af 18. August 1940, der indeholder en opdigtet Fremstilling af Begivenheder, der aldrig har fundet Sted. — Rapporten er underskrevet „Politikommissær". — Vedkommendes Navn har Anklagemyndigheden hidtil undladt at meddele.

Daværende Rigspolitichef Thune Jacobsen nægtede i sin Tid at rejse retslig Undersøgelse mod den ansvarlige Politiembedsmand, da jeg skriftlig anmodede ham herom.

Jeg skal tilføje, at jeg aldrig har deltaget i eller været vidende om nogen Foranstaltninger til Statskup hverken paa det nævnte eller noget senere Tidspunkt. — Den paagældende Sag har jeg i Retten uden Resultat krævet Anklagemyndighedens Oplysning af, ligesom jeg i en udførlig begrundet Skrivelse i Juli har henvendt mig til Justitsministeren desangaaende. — Denne Skrivelse er forblevet ubesvaret, uagtet Opklaringen af Sagen er af største Betydning for Undersøgelsen af en af de mest graverende Sigtelser, der er rettet mod mig.

b) Dernæst anmoder jeg om en Undersøgelse af „Højgaard-Gruppen" og „Danmarkskredsen"s Virksomhed i Begyndelsen af Besættelsen, under Henvisning til Folketingets Vedtagelse i December f. A., hvorefter de Grupper, der under Besættelsestiden „har ført Anslag mod den lovlige Regering", skal have deres Forhold undersøgt for den parlamentariske Kommission.

Mine Venner og jeg har overfor Kongen og Regeringen og Offentligheden i Foraaret 1940 hævdet den Opfattelse, at Regeringen i sin daværende Sammensætning kunde være en Fare for Bevarelsen af de den 9. April 1940 fra tysk Side givne Tilsagn. — At der paa daværende Tidspunkt forelaa en overhængende Fare, viser v. Renthe-Finks Udtalelser til mig, ligesom det fremgaar af en tysk fortrolig tjenstlig Skrivelse, der ved et Tilfælde i sin Tid kom mig i Hænde. — De Bestræbelser, jeg og andre dengang udfoldede for at fælde Regeringen, var ikke Følge af noget tysk Initiativ, og der blev hverken søgt eller modtaget tysk Støtte. — Dette turde i hvert Fald anses for fastslaaet gennem den stedfundne retslige Forundersøgelse, ligesom det gennem denne maa anses for godtgjort, at Anklagemyndighedens stadige Meddelelser til Pressen om, at jeg ved Quislings eller Bests Hjælp senere under Besættelsen har villet danne Regering, ikke alene er en Fordrejning af Kendsgerningerne, men ligefrem i Modstrid med disse.

Da jeg alligevel af Politiet sigtes for landsskadelig Virksomhed i Anledning af mine Bestræbelser for at hidføre et Regeringsskifte, maa jeg anmode om, at Højgaard-Gruppen og Danmarkskredsens Aktivitet maa blive Genstand for en offentlig Undersøgelse, idet begge Grupper har henvendt sig til Kongen. — Det er oplyst, at Højgaard-Gruppen har forhandlet med et Medlem af den tyske Legation, og at Danmarkskredsen i Maj 1940 har forelagt Spørgsmaalet om Regeringsdannelse for Senator v. Hoff i Hamborg og i August s. A. gennem en særlig Udsending, Herr Ejner Vaaben, hvis Rejse blev betalt af Kredsen, henvendt sig til Rigsfører Himmler om Sagen. — Kravet om en Undersøgelse imod disse Grupper er af min Forsvarer rejst overfor Anklagemyndigheden i Skrivelse af 24. November f. A. og senere flere Gange i Retten.

Der er næppe Grund til at betvivle, at de nævnte Grupper har handlet ud fra et nationalt Sindelag og for at gavne Landet, og forud for en Regeringsdannelse kunde det være klogt at orientere sig om Himmlers Standpunkt, men det er en uomgængelig Nødvendighed, naar Sagen mod mig føres videre, at fastslaa Karakteren af de samtidige politiske Bestræbelser i Retning af Regeringsændring, især fordi de paagældende Grupper havde Tilslutning fra en Række af Landets kendteste Mænd. — Det er en aabenbar Uretfærdighed, at L. S.-Gruppen sidder arresteret, medens de andre går fri. — De to Grupper var i intim indbyrdes Forbindelse. — Folketingsmand Poul Holt var først Medlem af Danmarkskredsen, der senere gled sammen med Højgaard-Gruppen. — I en Cirkulæreskrivelse af 19. September 1940 fra Folketingsmand Holger Andersen paa egne og Ingeniør Højgaards Vegne om Dannelsen af en fælles 100-Mands Gruppe finder man et klart Udtryk for denne Forbindelse.

Der foreligger nu Politirapporter om de nævnte Forsøg paa Regeringsdannelse, men det er formodentlig et Spørgsmaal, om Sagen vil blive underkastet en virkelig retslig Undersøgelse, medmindre man tvinges til at indse Nødvendigheden deraf.

3) Ved Siden af det under 1—2 nævnte henleder jeg Opmærksomheden paa nogle andre Forhold, som dels er af Betydning for Bedømmelsen af Besættelsestidens Politik, og dels staar i Berøring med de mod mig rejste Sigtelser.

a) Til Belysning af de Vilkaar, hvorunder det politiske Liv udfoldede sig i den første Del af Besættelsen, vil man ikke kunne komme uden om ogsaa at undersøge ledende Socialdemokraters Bestræbelser for at tilpasse Partiet efter de Krav, som man maatte forvente, at Besættelsesmagten gerne saa opfyldt. — Disse Bestræbelser var af en særdeles vidtgaaende Karakter, og de er endnu i Dag langtfra i sin Helhed blevet forelagt Offentligheden.

Selv efter Staunings Død er det stadigt muligt at fremskaffe Vidnesbyrd om de socialdemokratiske Tilbud om 100 pct. Tilpasning af Partiet til „det nye Europa" under tysk Førerskab. — Jeg tillader mig bl. a. at henvise til Oplysninger, der indeholdes i en

til Politiadvokaterne Hallas-Møller og Heiberg af en Arrestant den 13. Oktober 1945 i Vestre Fængsel afgivet fortrolig Politirapport. — Socialdemokratiets Politik var vel nok for en Del taktisk motiveret, men denne Undskyldning synes på en ejendommelig Maade at blive godkendt for nogle og frakendt enhver Værdi for andre.

I Forbindelse med en Undersøgelse af de her nævnte Forhold vil man ogsaa kunne faa oplyst førende Socialdemokraters Forsøg paa at fjerne antityske Partifæller fra politisk Indflydelse, bl. a. ved Forhandling med tyske Myndigheder. — Da jeg (omend med Urette) er sigtet for at have gjort Forsøg paa ved tysk Hjælp at afskære Folketingsmand Hedtoft fra politisk Arbejde, er mine Interesser i Klarlæggelsen af det ovennævnte Forhold selvfølgelig.

b) Det er under Sagen mod L. S. Folkene blevet proklameret i alle Landets Blade, at L. S. Pressen skulde have modtaget betydelig Støtte gennem tysk Kapital. — En offentlig Undersøgelse af fhv. Kirkeminister, Folketingsmand Arne Sørensens Forhold skulde paa den Baggrund synes naturlig. — En Række danske og tyske Vidner, af hvilke jeg i hvert Fald kan opgive nogle, beretter om et intimt Samarbejde med Arne Sørensen og de tyske Myndigheder saavel før som *under* Besættelsen. — Han har ifølge disse Vidner arbejdet for „Weltdienst" d. v. s. Antikominterns Propaganda- og Spionageafdeling og bl. a. forhandlet med tyske Myndigheder om en særlig Form for Anerkendelse af Partiet „Dansk Samling", ligesom han har modtaget endog meget store Beløb fra tysk Side, formentlig til Støtte af antikommunistisk Arbejde, men i hvert Fald uden at Offentligheden nogen Sinde har faaet en Redegørelse for Anvendelsen af disse Beløb. — Det er mig bekendt, at Politiet nu har sin Opmærksomheden henvendt paa Sagen, omend Offentligheden stadig forholdes Kundskab til den.

c) I en Sag som den, der er rejst mod mig, hvor den afgørende Begrundelse for Sigtelserne formentlig skal være den, at jeg uautoriseret har staaet i Forbindelse med tyske Kredse, hvilken Forbindelse skal have svækket Mulighederne for Modstand mod Besættelsesmagten, er der udover de ovennævnte Forhold Grund til at fremdrage en Række andre Tilfælde til Belysning af, hvor vidtgaaende „Kollaboration" Myndighederne i andre Tilfælde har fundet forsvarlig. — Dette svarer til, at man i en Værnemagersag vil fæstne sig ved den Omstændighed, at det oplyses, at den daværende Statsminister har skrevet Fortalen i en dansk-tysk Handelskalender, forfattet af Dagbladet „Fædrelandet"s Akkvisitør, Direktør Thomsen, eller at man for Tjenestemandsdomstolen med stor Føje vilde henvise til de indgaaende Beretninger, der foreligger fra Øjenvidner om ledende danske Politifolks Samkvem med tysk Politi under „fælles Kegleaftener" op til kort før September 1944 og om den Bistand, der paa forskellig Vis blev ydet det tyske Politi.

Det er allerede ret kendt, at Repræsentanter for Frihedsbevægelsen i 1944—45 af flere formentlig anerkendelsesværdige Grunde havde Forhandlinger med det tyske Sikkerhedspoliti, dels om eventuel Standsning af Terror, dels om Stillingen ved den ventede Kapitulation, men en Sag af en hel anden Kaliber undertrykkes i højere Grad. — Jeg sigter herved til de Oplysninger, der foreligger i Rapporter optaget af 11. Undersøgelseskammer om Redaktør Børge Outzes Virksomhed som tysk Spion i Sverige, hvortil han ankom efter en med Tyskerne forud arrangeret Flugt. — Han tilførte, efter hvad Vidnerne har udtalt til Rapporten, Tyskerne militære Oplysninger af største Værdi. — Disse Rapporter har ikke ført til nogen Retssag, og det er forstaaeligt, hvis Frihedsbevægelsen nødigt ser en saadan Sag rullet op, og at den endog vil gøre meget for at hindre det, men man kan ikke fortænke de Personer, der med eller uden Grund er ramt af Udrensningen, i at nære et Ønske om en Undersøgelse til begge Sider.

4) Den ærede Kommissions Medlemmer vil muligvis finde, at en Række af de Forhold, der her er draget frem, ikke vedrører deres Arbejde. Som ovenfor nævnt er denne Skrivelse forsaavidt rettet til Kommissionen som en naturlig Repræsentation for Rigsdagen. — Rettelig vilde de fleste Forhold henhøre under Justitsministeren, men han har allerede i en Skrivelse af 7. Juli d. A. modtaget en udførlig Underretning, uden at det tilsyneladende har affødt nogen Reaktion fra Anklagemyndighedens Side. — Det er mit Haab, at Læseren af denne Skrivelse maa anerkende, at Offentligheden har Krav paa en bedre Oplysning end den, der hidtil er blevet givet, og forstaa, at jeg som sigtet i en stor

politisk Sag, hvor jeg kæmper en ulige Kamp for at dokumentere det uberettigede i Sigtelsen for landsskadelig Handling, har anset en Henvendelse til politisk Forum for naturlig. — Jeg har med Vilje her afholdt mig fra at procedere min egen Sag for Offentligheden, men alene henvist til Kravet om Lighed for Loven.

København, den 4. November 1946.

Med Ærbødighed

Schested.

245.

DEN AF FOLKETINGET UNDER 8. JANUAR 1948 NEDSATTE KOMMISSION I HENHOLD TIL GRUNDLOVENS § 45.

Den 23. august 1950.

Hr. hofjægermester Jørgen Sehested, Broholm pr. Gudme.

Under henvisning til Deres til kommissionen rettede henvendelser af 4. november 1946 og 16. august d. å. skal jeg meddele, at kommissionen i et møde den 11. d. m. har behandlet de af Dem her rejste spørgsmål, men kommissionen vedtog ikke at foretage sig noget i så henseende i betragtning af, at en række af de omhandlede forhold har fået deres afgørelse ved domstolene, ligesom andre er undersøgt af kommissionen. Hvad særlig angår spørgsmålet om en tidligere justitsministers eventuelle overtrædelse af straffelovens § 158, 2. stk., må kommissionen betragte dette som sig uvedkommende.

Holm.

Eigil Olsen.

246.

Broholm, den 30. Oktober 1950.

Den parlamentariske Kommission, Christiansborg, København K.

I Skrivelse af 4. November 1946 til den parlamentariske Kommission har jeg til Brug for den ved Byretten mod mig dengang rejste Sag anmodet om, at der maa ske en Undersøgelse af Forholdene omkring den 9. April 1940, idet jeg hævdede, at Landets Udlevering ikke foregik i Overensstemmelse med de af Regeringen den Gang udstedte Erklæringer.

I Skrivelsen oplystes, at det af en Samtale mellem Herr v. Renthe-Fink og undertegnede den 8. Maj 1940 fremgaar, at Besættelsen af København var sket i en vis Forstaaelse mellem den daværende Regering og de tyske Myndigheder, samt at ethvert Angreb paa Regeringen for dens Forhold omkring den 9. April vilde blive mødt med alvorlige Repressalier fra tysk Side.

Jeg tilbød dernæst Kommissionen at anvise Vidner blandt daværende tyske Embedsmænd, der „ganske nøje kan berette om Omfanget af den Underretning, den danske Regering havde i Tiden forud for Besættelsen om Tyskernes Hensigter".

Fra Kommissionen modtog jeg intet Svar, og skønt Højesteretsdommen i Sehested-Sagen først faldt den 28. Juni 1949, altsaa henad tre Aar efter min Henvendelse, er der stadig ikke fremkommet nogen Beretning fra Kommissionen, der giver virkelig Oplysning om de Forhaandsforhandlinger om Besættelsen, der var mig bekendt, og som jeg ønskede retlig bekræftet.

Disse Forhandlinger var selvsagt af væsentlig Betydning for Rettens Bedømmelse af de politiske Sager. Min Holdning overfor Regeringen i Sommeren 1940 var saaledes væsentlig paavirket af mit Kendskab til Rostock-Mødet, og i Skrivelse af 8. Januar 1948 til Østre Landsret anmodede jeg om, at en Række Vidner maatte blive afhørt angaaende Danmarks Besættelse.

Ekstrakt-Afskrift af Skrivelsen til Landsretten vedlægges.

Retten voterede angaaende min Vidnebegæring og afslog dennes Foretagelse med den Begrundelse, at Spørgsmaalet om Danmarks Besættelse henhørte under den parlamentariske Kommission.

Paa denne Maade blev jeg dømt ved tre Instanser til langvarig Fængselsstraf og til Betaling af Halvdelen af min Formue, uden at den som Baggrund for Sagen ønskede Undersøgelse blev foretaget, hverken i Retten eller i den parlamentariske Kommission. I hvert Fald er Afhøringen af de her omhandlede Vidner, *hvoraf flere har deltaget i selve Rostock-Mødet*, ikke omtalt i nogen af Kommissionens Beretninger. Ved Afhøringen af de paagældende Vidner vilde hele Rostock-Mødets Forløb være opklaret allerede paa daværende Tidspunkt.

Den 29. Marts d. A. anmodede jeg Kommissionens daværende Formand, Dommer Aage G. Holm, om en Samtale. Samtalen fandt Sted paa Rigsdagen den 14. April d. A. i Nærværelse af Bureauchef Eigil Olsen. Begge udtalte til mig, at min Skrivelse af 4. November 1946 aldrig saas at være modtaget i Kommissionen.

Ved en Undersøgelse i Justitsministeriet lykkedes det at fastslaa, at Skrivelsen var tilstillet den parlamentariske Kommission den 16. Januar 1947.

Justitsministeriets Meddelelse blev den 1. Juli d. A. videregivet til Kommissionen med Anmodning om Oplysning om den Behandling, Sagen i de forløbne Aar har været Genstand for.

Den 23. August d. A. indløb Kommissionens Svar, hvorefter man endelig — efter 4 Aars Forløb — erkender at være i Besiddelse af mit nævnte Brev af 4. November 1946, men altsaa først efter at der gennem Justitsministeriet er ført Bevis for, at det maa være modtaget. Kommissionens Besvarelse er en Afvisning og udtrykker sig i almindelige Vendinger saaledes:

„at en Række af de omhandlede Forhold har faaet deres Afgørelse ved Domstolene, ligesom andre er undersøgt ved Kommissionen".

Spørgsmaalet om at afhøre Rostock-Vidnerne gaar man helt udenom.

Til Brug for eventuel Genoptagelse af min Sag tillader jeg mig høfligst at anmode om, at de af mig i Landsretten anviste tyske Vidner maa blive afhørt af den parlamentariske Kommission, og saafremt en saadan Afhøring har fundet Sted, at Indholdet af de paagældendes Vidneudsagn stilles til min Disposition.

Jeg tillader mig ligeledes at bede om Oplysning om, hvornaar det nye Bind af den parlamentariske Kommissions Betænkning, der efter Udtalelser til Pressen bl. a. skal omhandle Rostock-Mødet, kan forventes offentliggjort? Efter Meddelelser til Pressen skulde den være udkommet i August Maaned.

Naar det trods skriftlige Henvendelser hidtil ikke er lykkedes mig at faa personlig Foretræde for Kommissionen, skyldes dette muligvis, at Kommissionen, som det hævdes, ikke afhører „Tyskere og Landssvigere". I den Henseende bemærkes, at de tyske Embedsmænd formentlig bedst kan oplyse om, hvilke danske Politikere der hemmelig gik Besættelsesmagten til Haande. Hvad Landssvigere angaar, vilde en Række kendte Personer og mindst to af de daværende Ministre — bortset fra Rostock-Mændene — være dømt som Landssvigere, saafremt det i Kommissionen beroende Materiale fra de tyske Arkiver ikke var tilbageholdt men stillet til Anklagemyndighedens Disposition. — I saa Henseende henvises til Skrivelse af 26. Oktober 1942 fra Understatssekretær Luther til v. Ribbentrop, hvoraf fremgaar, at fhv. Minister Laurits Hansen har tilbudt Dr. Gustav Meissner at indtræde i det af Frits Clausen foreslaaede Forretningsministerium. Jeg citerer:

„Fagforeningernes Leder, Laur. Hansen, har overfor Meissner erklæret sig villig til at indtræde i et midlertidigt Ministerium som Socialminister for saaledes at neutralisere de 514 000 Arbejdere, der er organiseret i Fagforeningerne. Han er villig til at fjerne de aktive marxistiske Elementer fra Fagforeningernes Ledelse for at give denne et rent fagligt Præg."

Ligeledes henvises til Skrivelse fra Legationsraad Rademacher af 7. November 1941, hvorefter Laurits Hansen har lovet Frits Clausen „ved en Magtovertagelse at staa med Gevær ved Fod med Fagforeningerne". (Journal Nr. D III 581 g, Fotokopi Nr. 300030—32).

Laurits Hansen har derhos henvendt sig baade til v. Renthe-Fink og Dr. Meissner og gjort opmærksom paa Hedtofts Undermineringsarbejde mod Tyskerne og henstillet, at Hedtoft blev fjernet af dansk Politik. Meissner har meddelt mig dette, men anmodede mig om fritagelse for at bekræfte det som Vidne, idet han paa daværende Tidspunkt var Varetægtsfange og nødigt vilde lægge sig ud med Socialdemokraterne.

Disse Skrivelser er end ikke nævnt i den af Kommissionen afgivne Beretning angaaende Laurits Hansens Forhold? Da jeg den 14. April d. A. spurgte Dommer Holm om Grunden til, at man var gaaet udenom disse Dokumenter ved Behandlingen af Laurits Hansens Sag, blev der svaret, at de ikke var Kommissionens bekendt, og at det paagældende Materiale muligvis var „til Arkivundersøgelse". *Dette var ca. tre Aar efter, at undertegnede var kommet i Besiddelse af de paagældende Uddrag fra de tyske Arkiver.*

Til Forsvarerne og Anklageren i Sehested-Sagen var der under Landsretsproceduren udleveret ca. 130 Sider Afskrifter af Dokumenter, fundne i de tyske Arkiver. Nogle Uger senere blev det af Justitsminister Busch-Jensen beordret at udrive og tilbagelevere de Sider af Dokumenterne, der kunde kompromittere Laurits Hansen. Ligeledes de Dokumenter, der vedrørte den Officersgruppe, som i Sommeren 1940 henvendte sig til Frits Clausen med Forslag om at danne et Forretningsministerium. Da Sagen tillige var forelagt

v. Renthe-Fink, blev to Rapporter, der blandt andet indeholdt Officerernes Navne, fundet i Berlin. Hvorledes kan dette forenes med, at Kommissionen efter Folketingets Beslutning af 8. Januar 1948 skal undersøge „Anslag mod den lovlige Regering"?

Til Bladene blev det meddelt fra Kommissionen, at hvad der var fundet i de tyske Arkiver ikke maatte benyttes af Kommissionen uden særlig Tilladelse fra vore Allierede. Til Trods herfor blev det tilladt Anklagemyndigheden i 1947 offentligt at benytte de tyske Arkiver i Sehested-Sagen, forsaavidt Materialet kunde belaste de anklagede.

Jeg henviser ogsaa til Højesterets Kendelse, hvorefter Protokollerne vedrørende Gunnar Larsens Regeringsforhandlinger med Tyskerne, der var fundet i Berlin, blev unddraget Sagen og henvist til Behandling i den parlamentariske Kommission. Ogsaa disse Dokumenter søges forgæves i Beretningen om Gunnar Larsen?

For dem, der er dømt for politiske Handlinger, og som maatte ønske en Genoptagelse af deres Sag, maa det være af afgørende Betydning, at Offentligheden bliver bekendt med, hvad Ministrene har foretaget paa samme Tidspunkt, saaledes at bl. a. Gunnar Larsens og Laurits Hansens Regeringsforhandlinger med Tyskerne fuldt klarlægges af den parlamentariske Kommission. Landsretten og Højesteret har henvist til Kommissionen som det rette Forum.

Ligeledes maa jeg efterlyse Dr. Lorenz Christensens skriftlige Redegørelse til Dr. Best af September 1943 angaaende Borgmester Bindslevs Forslag til den tyske Befuldmægtigede om Dannelse af et Forretningsministerium, hvor L. S. og D. N. S. A. P. skulde være repræsenteret. Afskrift af dette Brev, der indeholder Enkeltheder om Regeringsforslaget, er af Politiet tilstillet den parlamentariske Kommission, men ses ikke offentliggjort i nogen af Kommissionens Beretninger? Borgmesterens Møde med Dr. Best fandt Sted i September 1943.

Jeg gaar ud fra, at man nu er vendt tilbage til demokratiske Retstilstande, der forudsætter Lighed for Loven, og til Brug for Genoptagelse af Sehested-Sagen skal jeg anmode om, at de her paaberaabte Dokumenter vedrørende to Ministres Regeringsforhandlinger med Tyskerne uden den siddende Regerings Vidende snarest maa blive offentliggjort. Ligeledes skal jeg anmode om, at de overlevende af de danske og tyske Deltagere i Rostock-Mødet maa blive afhørt af Kommissionen og deres Forklaringer offentliggjort.

Som et foreløbigt Supplement til det Materiale, der hidtil er fremkommet gennem den parlamentariske Kommission, har jeg tidligere tilstillet Medlemmer af den nu afgaaede Regering en „Hvidbog" indeholdende Dokumenter fra Sehested-Sagen, derunder Afskrifter af Dokumenter fra de tyske Arkiver.

Med Ærbødighed

Jørgen Sehested.

Ekstrakt-afskrift. **Bilag 1.**

Den 8. januar 1948.

Til Østre Landsrets 9. Afdeling, Bredgade 59, K.

Herved tillader jeg mig at anmode om, at efternævnte Personer maa blive afhørt som Vidner under Behandlingen af den for Landsretten verserende Sag mod mig:

Forhold 2.
Vedrørende Forhaandsaftaler om Danmarks Besættelse:

Obersturmbannführer, Dr. Jacobsen,
Sturmbannführer Grothmann, Adresse: Nienburg a. d. Weser,
Sturmbannführer Fritz Bengelsdorf, nu Toldinspektør i Hamborg,
Sekretær Ernst Berg,
Admiral Rechnitzer,
Hartel,
Generalløjtnant With.

I denne Sag er jeg tiltalt for politiske Handlinger, og det maa være af Interesse for mit Forsvar at oplyse Samtidens politiske Begivenheder, for saa vidt de har været bestemmende for mine Motiver, eller har grebet ind i mine Handlinger, eller i det hele danner Baggrund for min Sag.

For Vurderingen af mit Ansvar maa det ligeledes være af Betydning, at jeg fremdrager og fører Bevis for, at andre har handlet paa samme Maade som jeg, og at paavise, hvorledes de samme Handlinger udført af andre bedømmes af det Offentlige dengang og nu. Maa jeg som Eksempler nævne:

. . . . . .

2. Mine Venner og jeg var bekendt med, at de officielle Erklæringer om Danmarks Besættelse ikke var i Overensstemmelse med Sandheden, og at Landets Udlevering til Tyskerne var forud planlagt. Afsløringerne herom kunde hver Dag bringes til Offentlighedens Kundskab og medføre Regeringens Tilbagetræden. Jeg mente derfor, at det var nødvendigt, at nogen forberedte den nye Situation, naar Regeringen pludselig faldt. Dette Forhold omtales i talrige Breve i Sagen. Jeg nævner blandt mange:
   a. Christmas Møllers Brev til Regeringen af 18. Maj 1940 — Bilag 1539.
   b. Hartels Samtale med General With straks efter Besættelsen refereret i Brev af 14. April 1940 — Nr. 14.
   c. Min Samtale med v. Renthe-Fink den 8. Maj 1940 — Bilag 28 i Slutningen.

Regeringens Medansvar for Landets Besættelse og Forudviden herom var i høj Grad bestemmende for min Handlemaade, og det maa derfor være af Betydning, at jeg faar Lejlighed til at bevise, at min Opfattelse dengang var rigtig, at Københavns Overgivelse var landsforræderisk; derfor den omfattende Vidneførsel under Forhold 2.

. . . . . .

Omtale af Samtidens politiske Begivenheder blev for en stor Del afskaaret i Byretten, og jeg har for at belyse Sagen i Sammenhæng udarbejdet og fremlagt et særligt udførligt skriftligt Indlæg. Byretten har nægtet enhver Vidneførsel vedrørende Danmarks Besættelse. Det blev motiveret med, at det samme Emne behandledes i den parlamentariske Kommission. Den Omstændighed, at Kommissionen nu i snart tre Aar har beskæftiget sig med den 9. April, havde vel ikke kunnet hindre, at Tiltalte i en politisk Sag i sit

Forsvar fører Vidner herom, naar det er af Betydning for Sagen. Kommissionen kan formentlig ikke lægge Haanden paa hele dette Stof gennem flere Aar som en Slags særlig Beskyttelse for de Politikere, hvis Handlinger bedømmes under Kommissionen samtidig med, at de mindre begunstigede, der udleveres til Tiltale og Straf, afskæres fra Bevisførelse. *Den imod mig m. fl. rejste Sag berører hele Samarbejdstidens Politik og kan ikke behørig opklares, hvis det, der vedrører de gamle politiske Partier, skal udelades.* Tværtimod burde det være en Selvfølge, at det Materiale, der foreligger i den parlamentariske Kommission, blev stillet til Raadighed for Forsvaret, saafremt det er af Betydning. Det er for mig oplyst, at der fra de tyske Arkiver er hentet Materiale, der beviser Forhaandsfølere om Besættelsen.

. . . . . .

Med Ærbødighed

sign. **Sehested.**

Afskrift. **Bilag 2.**

Oversættelse.

Nr. 1072 af 20. september (1940).

CITISSIME!

Til Gesandt Luther og til Gesandt von Grundherr.

Føreren for de danske Nationalsocialister, Clausen, har i Dag overfor mig oplyst, at et Førerkorps fra Hær og Flaade havde søgt Føling med ham for at styrte det nuværende Ministerium ved Paavirkning af Kongen og i Fællesskab med Nationalsocialisterne at danne en ny Regering under Ledelse af General With, den tidligere kommanderende General.

Clausen har for at bevare Hænderne fri til senere afslaaet selv at indtræde i et saadant Ministerium, men har erklæret sig villig til at finde sig i Regeringsdannelsen, naar Ministeriet blev betegnet som et Overgangsministerium og bestemte Poster blev besat med Folk efter hans Valg.

Clausen tror, at denne Vej paa Grund af de Tilsagn, han har faaet, indenfor en overskuelig Tid maa føre til den af ham ønskede Regering under hans Ledelse. Han er af den Overbevisning, at General With og Officerspartiet ved en forud bestemt Kombination ikke kan være skadelig, selv om han er sig bevidst, at det under visse Omstændigheder vil blive forsøgt selv at vinde Løbet.

Clausen mener, at With allerede i Morgen vil gaa til Kongen. Efter Clausens Oplysninger er det ogsaa min Mening, at et Overgangsministerium With sætter den indrepolitiske Udvikling i Bevægelse og kunde berede Vejen til en nationalsocialistisk Regering. Paa den anden Side vilde det være forkert at stole paa With. Jeg vil derfor gerne foreslaa, at vi bibeholder vor afventende Holdning og paa ingen Maade binder os for en Regering With. En Risiko bestaar der næppe, idet With maa vide, at vi kun vil finde os i ham, saa længe han ikke gør sig skyldig i nogen Illoyalitet overfor os og Nationalsocialisterne.

sign. **Renthe-Fink.**

Ekstrakt-afskrift. **Bilag 3.**

Notits til ministeren.

Vedr.: Samtale med Dr. Clausen den 30. September 1940.

Samtalen fandt Sted den 30. September d. A. om Eftermiddagen Kl. 17 i Gesandtens Hjem. Til Stede var foruden Dr. Clausen og Gesandten Præsident Kanstein, SS-Hauptsturmführer Pahl og Legationssekretær Meissner.

Dr. Clausen udtalte sig til at begynde med om almindelige politiske Spørgsmaal... Derefter fremviste Dr. Clausen en Ministerliste og forklarede hertil, at han allerede havde talt med Officerer, og at denne Liste var Resultatet af disse Samtaler. Officererne (det drejer sig om Kommandørkaptajn Augsborg, Kaptajn Lauesen, Kommandørkaptajn Mørup og en Officer til) havde sat sig i Forbindelse med ham for at tale aabent om General Withs Hensigt at opsøge Kongen og stille det Krav til ham, at Kabinettet Stauning skulde afsættes. Der skal staa 800 Officerer fra Hær og Flaade bag dette Krav. Samtidig skal General With fremføre det Forslag overfor Kongen, at han skal bifalde et Kabinet, som General With staar i Spidsen for som Statsminister.

Officerernes Samtale med Clausen havde til Formaal at finde ud af, om Clausen er velvillig stemt overfor denne Plan. Clausen udtalte, at han bifaldt Planen, fordi han vidste, at General With havde direkte Adgang til Kongen og derfor havde Mulighed for at begynde med i det hele taget at faa bragt Spørgsmaalet om Stauning-Kabinettets fortsatte Eksistens paa Bane. Officererne havde gjort ham politiske Indrømmelser, som han kunde sammenfatte saaledes, at man ikke blot var klar over, at det ved et Kabinet With, hvis det skulde komme i Stand, maatte dreje sig om et Overgangskabinet til en rent nationalsocialistisk Regering, men man havde ogsaa lovet at give Nationalsocialisterne fuld Frihed i deres Propaganda. Man havde været meget skuffet over, at han, Clausen, ikke selv havde til Hensigt at indtræde i Regeringen, men man havde forstaaet de Argumenter, som afholdt ham derfra. Clausen begrundede dette med, at han kun kunde overtage Ansvaret indenfor et rent nationalsocialistisk Kabinet, og at han derfor ikke i Forvejen vilde lade sig benytte. Clausen har imidlertid erklæret sig villig til at afgive nogle Nationalsocialister til en eventuel Regering With.

.....

Clausen vil faa Underretning om, hvorvidt General With i Mellemtiden har opsøgt Kongen, og hvilket Resultat Besøget har haft. Denne Efterretning vil han faa den 1. Oktober d. A. om Eftermiddagen Kl. 18.

København, den 30. September 1940.

sign. **Meissner.**

247.

Den parlamentariske kommission, Christiansborg, København K.

Da jeg ikke har modtaget svar på min skrivelse af 30. oktober d. å., tillader jeg mig efter nedsættelsen af den nye parlamentariske kommission at meddele følgende:

I skrivelse af 4. november 1946 har jeg til brug for den ved byretten mod mig dengang rejste sag anmodet kommissionen om, at der må ske en undersøgelse af forholdene omkring den 9. april 1940, idet jeg hævdede, at landets udlevering ikke foregik i overensstemmelse med de af regeringen dengang udstedte erklæringer.

I skrivelsen oplystes, at det af en samtale mellem hr. v. Renthe-Fink og undertegnede den 8. maj 1940 fremgår, at besættelsen af København var sket i en vis forståelse mellem den daværende regering og de tyske myndigheder, samt at ethvert angreb på regeringen for dens forhold omkring den 9. april ville blive mødt med alvorlige repressalier fra tysk side.

Jeg tilbød i min skrivelse at anvise vidner blandt daværende tyske embedsmænd, der „ganske nøje kan berette om omfanget af den underretning, den danske regering havde i tiden forud for besættelsen om tyskernes hensigter."

Fra kommissionen modtog jeg intet svar, og ved henvendelse til den daværende formand, dommer Aage G. Holm, den 29. marts d. å. blev det meddelt mig, at skrivelsen ikke sås at være modtaget. Ved en undersøgelse i justitsministeriet lykkedes det dog kort efter at fastslå, at skrivelsen den 16. januar 1947 var tilstillet den parlamentariske kommission.

Skønt højesteretsdommen i Sehested-sagen først faldt den 28. juni 1949, altså henad tre år efter min første henvendelse, er der stadig ikke fremkommet nogen beretning fra kommissionen, der giver oplysning om de forhåndsforhandlinger om besættelsen, der var mig bekendt, og som jeg ønskede retlig bekræftet. Tidspunktet for den bebudede nye beretning om Rostockmødet udsættes stadigt.

Oplysning om disse forhandlinger måtte selvsagt være af betydning for rettens bedømmelse af de politiske sager. Min holdning overfor regeringen i sommeren 1940 var således væsentligt påvirket af mit kendskab til Rostockmødet. Da den parlamentariske kommission ikke tog hensyn til mit forslag om vidneførsel, anmodede jeg i skrivelse af 8. januar 1948 til Østre Landsret om, at en række vidner måtte blive afhørt angående Danmarks besættelse.

Retten voterede angående vidneførslen og afslog dennes foretagelse med den begrundelse, at spørgsmålet om Danmarks besættelse henhørte under den parlamentariske kommission.

På denne måde blev jeg dømt ved tre instanser til langvarig fængselsstraf og til betaling af halvdelen af min formue, uden at den som baggrund for sagen ønskede undersøgelse blev foretaget, hverken i retten eller i den parlamentariske kommission. I hvert fald er afhøringen af de her omhandlede vidner, hvoraf flere har nøje kendskab til Rostockmødet, ikke omtalt i nogen af kommissionens beretninger. Ved afhøringen af de pågældende vidner ville hele mødets forløb være opklaret på daværende tidspunkt.

I kommissionens hidtil udsendte beretninger ses heller ikke at være afhørt nogen af de danske vidner, der af Ove Leif Guldberg allerede i 1947 er opgivet som deltagere i Rostockmødet. De herrer Munch, v. Stemann og Lunding er afhørt af kommissionen om andre sager, men deres påståede benægtelse af at have deltaget i Rostockmødet er ikke medtaget i det stenografiske referat af deres forklaringer til kommissionen.

Ved skrivelse af 14. november d. å. til ankenævnet er Sehested-sagen begæret genoptaget. Da udenrigsminister, dr. Munchs nærværelse i Rostock og deltagelse i forhandlingerne nu er ubestrideligt fastslået, bl. a. ved en erklæring til pressen af fhv. folketingsmand, pastor J. Schmidt, skal jeg anmode om, at dette snarest muligt bekræftes fra kommissionens side, og at en nærmere redegørelse bringes til offentlighedens kundskab.

Undladelse heraf vil fortsat påføre mig et alvorligt retstab, idet bemærkes, at to af deltagerne i Rostockmødet er døde, siden kommissionen begyndte sit arbejde.

Ligeledes skal jeg anmode om, at det materiale, der er fremdraget fra de tyske arkiver vedrørende fhv. socialminister Laurits Hansens forhold, må blive offentliggjort, efter at det mindst i tre år har været i kommissionens varetægt. Det drejer sig særlig om de dokumenter, der vedrører Laurits Hansens regeringsforhandlinger med tyske myndigheder. I så henseende henvises til skrivelse af 26. oktober 1942 fra understatssekretær Luther til v. Ribbentrop, hvoraf fremgår, at Laurits Hansen har tilbudt dr. Gustav Meissner at indtræde i det af Frits Clausen foreslåede forretningsministerium. Jeg citerer:

„Fagforeningernes leder, Laurits Hansen, har overfor Meissner erklæret sig villig til at indtræde i et midlertidigt ministerium som socialminister for således at neutralisere de 514 000 arbejdere, der er organiseret i fagforeningerne. Han er villig til at fjerne de aktive marxistiske elementer fra fagforeningernes ledelse for at give denne et rent fagligt præg."

Ligeledes henvises til skrivelse fra legationsråd Rademacher af 7. november 1941, hvorefter Laurits Hansen har lovet Frits Clausen „ved en magtovertagelse at stå med gevær ved fod med fagforeningerne". (Journal nr. D. III 581 g, fotokopi nr. 300030—32).

Endelig nævnes en indberetning fra Reichssicherheitshauptamt (fotokopi 300274—80), hvori det hedder: „På forespørgsel har formanden for de samvirkende danske fagforeninger, Laurits Hansen, erklæret, at han under visse omstændigheder ville være tilbøjelig til i strengt fortrolige drøftelser at vende den overvejende del af de danske fagforeningers ledere for et sådant skridt" (d. e. dannelsen af et „erhvervsministerium" med repræsentanter for L.S., bondepartiet og D.N.S.A.P.).

Det synes at savne en rimelig forklaring, at disse dokumenter, der i ca. 3 år har været i kommissionens varetægt, end ikke er nævnt i den beretning, der vedrører hr. Laurits Hansens forhold; ved at udelade et meget alvorligt anklagemateriale bliver hele beretningen formentlig vildledende. Forhandlinger om regeringsdannelse med tyskerne af den art, som de nævnte dokumenter oplyser, har i andre sager medført påstand om fængselsstraf som en grov overtrædelse af forræderilovens §§ 13 og 16.

Mod Laurits Hansen er der end ikke rejst nogen sigtelse, og han sidder stadig som statens repræsentant i bestyrelsen for kryolithselskabet.

Til forsvarerne og anklageren i Sehested-sagen var der under landsretsproceduren udleveret ca. 130 sider afskrifter af dokumenter, fundne i de tyske arkiver. Nogle uger senere blev det af justitsminister Busch-Jensen beordret at udrive og tilbagelevere de sider af dokumenterne, der kunne kompromittere Laurits Hansen.

På ganske tilsvarende måde krævede justitsministeren under Gunnar Larsen-sagens foretagelse ved Højesteret, at man af ekstrakten fjernede nogle dokumenter, der var fundet i de tyske arkiver. Dette blev tiltrådt af Højesteret med en henvisning til den parlamentariske kommissions kompetence.

Til bladene blev det meddelt fra kommissionen, at hvad der var fundet i de tyske arkiver ikke måtte benyttes uden særlig tilladelse fra vore allierede. I modstrid hermed blev det tilladt anklagemyndigheden i 1947 offentligt at benytte de tyske arkiver i Sehested-sagen, forsåvidt materialet kunne belaste de anklagede.

For dem, der er dømt for politiske handlinger, og som måtte ønske en genoptagelse af deres sag, må det være af afgørende betydning, at offentligheden bliver bekendt med, hvad ministrene selv har foretaget på samme tidspunkt. Ud fra den stadig gældende grundsætning om lighed for loven skal jeg anmode om, at Laurits Hansens regeringsforhandlinger med tyskerne og andre samtidige regeringsforsøg med tysk hjælp, hvorom beviser foreligger, fuldt klarlægges af den parlamentariske kommission, og at dokumenterne snarest offentliggøres. Landsretten og Højesteret har henvist til kommissionen som det rette forum.

Såfremt den ærede kommission ikke ser sig i stand til at imødekomme min anmodning, vil indholdet af denne skrivelse som fortrolig meddelelse i en nær fremtid blive tilstillet samtlige medlemmer af rigsdagen.

Med ærbødighed

Sehested.

248.

RED. A. OLESEN
Storegade 34.
Aabenraa.

Den 22. april 1951.

Anbefalet.

Den parlamentariske kommission, rigsdagens bureau, Christiansborg, København.

Idet jeg vedlægger kopi eller afskrift af ankeskrivelser til justitsministeren og den parlamentariske undersøgelsesdomstol i Rostocksagen og stiller disse skrivelsers indhold til rådighed også for den ærede kommission, skal jeg med den begrundelse, jeg har givet justitsministeren og domstolen, henstille til kommissionen at udpege en forhørsleder til erstatning for hr. folketingsmand Hækkerup, der efter retsplejelovens bestemmelser og den almindelige opfattelse i befolkningen må anses for aldeles uegnet til at varetage den vigtige post som domstolens forhørsleder.

Med højagtelse

sign. **A. Olesen.**

249.

RED. A. OLESEN
Storegade 34.
Aabenraa.

Den 22. april 1951.

Anbefalet.

Til justitsminister, frøken Helga Petersen, justitsministeriet, København.

Under henvisning til anførte grunde i vedlagte kopi af skrivelse af dags dato til den parlamentariske undersøgelsesdomstol i Rostocksagen, skal jeg høfligst anmode den ærede justitsminister om at betragte de påklagede forhold og de anførte anker som en klage også til justitsministeriet, idet jeg henstiller til ministeren at drage omsorg for beskikkelsen af en uvildig forhørsleder ved domstolen.

At jeg og de kammerater, jeg samarbejder med i denne sag, ikke er ene i opfattelsen af det yderst uheldige i, at part i sagen, hr. folketingsmand H. Hækkerup, er forhørsleder, fremgår af følgende:

Efter oprettelsen af den parlamentariske kommission skrev „Berlingske Tidende" i en ledende artikel for 12. december 1945, at det er rigsdagspartierne selv,

„der stiller rigsdagen i et uheldigt lys ved at vælge en form for undersøgelse, der på alle andre af dagliglivets områder ville være fuldkommen uhørt. Man plejer dog ikke at lade dem, hvis forhold skal undersøges, foretage undersøgelsen selv. Har man nogle regnskaber, der skal gennemgås, ville man ikke lade den pågældende bogholder eller kasserer gøre det selv, man ville tilkalde en revisor udefra. Og således i alle livets forhold. Der er for rigsdagen intet som helst nedsættende i, at en kommission af uvildige mænd undersøger og klarlægger den politik, der er ført i besættelsestiden."

I en ledende artikel for 14. april d. å. påviser „Ekstrabladet", at forhørslederen, folketingsmand Hækkerup, er part i sagen, da han som medlem af den parlamentariske kommission har underskrevet den sidstudkomne beretning, der stempler Rostock-rygterne som opspind, og skriver:

„Det er indlysende forkert, at man giver en mand, hvor dygtig jurist og politiker han end er, den opgave at forsøge at skaffe beviser for, at hans egen erklæring er urigtig."

„Nationaltidende" i en ledende artikel 14. april d. å.:

„Desværre har den parlamentariske kommission igen trådt i nælderne ved at vælge et medlem af sin egen midte, folketingsmand Hækkerup, til auditør. ..... Endnu en gang har kommissionen vist sig uegnet til at træffe den rigtige afgørelse."

„Jyllandsposten" for 2 uger siden ligeledes i en ledende artikel om 9. april:

„Det, der skete den dag, og meget af det, der fulgte efter, er stadig uforståeligt for mange af os. Der er slået sår, som åbenbart har meget svært ved at heles, tillidskrisen mellem politikere og folk..... Politikernes pludselige omsving til modstandsvillie efter 5. maj ..... og så det største fejlgreb af dem alle: Den parlamentariske kommission, hvor politikere satte sig til doms over sig selv."

Efter retsplejelovens bestemmelser er hr. Hækkerup inhabil som forhørsleder i den parlamentariske undersøgelseskommission, og det er justitsministeren, der har ansvaret for den skadelige og uanstændige beskikkelse.

Med højagtelse

sign. **A. Olesen.**

250.

RED. A. OLESEN
Storegade 34.
Aabenraa.

Den 22. april 1951.

Anbefalet.

Hr. dommer E. Olrik, den parlamentariske undersøgelsesdomstol, den parlamentariske kommission, rigsdagens burau, Christiansborg, København.

Ved nærværende tillader jeg mig overfor den parlamentariske undersøgelsesdomstol i Rostocksagen at anføre følgende, der ønskes betragtet som en klage over forhørslederen, hr. folketingsmand H. Hækkerup og over den form, den parlamentariske kommission har valgt for undersøgelsesarbejdet ved domstolen.

Det bemærkes, at kopi eller afskrift er sendt til justitsministeren samt bl. andre til hr. Hækkerup, ligesom kopi eller afskrift af en af mig i samme anledning til justitsministeren rettet henvendelse er vedlagt og desuden sendt til hr. Hækkerup.

Under afhøringen af mig den 17. ds. besvarede jeg uden omsvøb eller forsøg på bortforklaringer alle til mig rettede spørgsmål og gav uden forbehold de oplysninger, jeg var i besiddelse af og kunne give, også hvor det drejede sig om selve sagen uvedkommende ting, der i spørgeform og ofte kommenteret blev bragt på bane af forhørslederen med en begrundelse, der kun kan opfattes som varetagen af egne politiske part-interesser. Her kan jeg bl. a. henvise til forhørslederens ønskede oplysninger om min forbindelse med dr. Wäsche, Goslar, og de kommentarer, han fremsatte dertil i anklagerens og ikke forhørslederens rolle.

Efter min opfattelse var næsten hele forhøret præget af den gode tone, der er på sin plads ved en sådan lejlighed, og som heller ikke blev forstyrret af mig, men mod slutningen, da den fastsatte tid længe var overskredet, og et nyt vidne ventede, fremsatte hr. Hækkerup i grov og ubehersket tone en række beskyldninger og uværdige insinuationer mod mig, uden at jeg kunne få lejlighed for at svare, før retten blev hævet.

Det nytter ikke meget med en saglig korrekt og objektiv dommer, når det ifølge sagens natur er således, at det er anklageren eller forhørslederen, der vælger emnerne, tonen og formen, og han som part i sagen udnytter denne fortrinsstilling.

Som eks. bebrejdede forhørsdommeren mig med voldsomme ord, at jeg i „Fra utrykte Kilder" (s. 28) har optrykt en del af en artikel i „Information" og ikke nu flere år efter artiklens fremkomst havde undersøgt om påstandene var rigtige. Dette, udtalte forhørslederen, er rygende illoyalt, uanstændigt og uforsvarligt og betegnede udgiveren af „Fra utrykte Kilder" som upålidelig. Da jeg endnu ikke har haft adgang til at se det stenografiske referat, er jeg ikke i stand til at sætte de af hr. Hækkerup anvendte udtryk i citationstegn, men min gengivelse dækker det af forhørslederen imod mig fremførte.

Bortset fra, at forhørslederen eller anklageren som repræsentant for sagens ene part har alle muligheder for og al hjælp til at anskaffe det, han har brug for og ønsker anvendt i sagen, og regningen blot kan sendes til staten, mens jeg ikke har nogen af disse muligheder, har jeg som modargument til hr. Hækkerups angreb på mig i anledning af brugen af anførte artikel fra „Information" at anføre:

I den parlamentariske kommissions beretning III A om Rostock-sagen, som hr. Hækkerup som medlem af kommissionen er medunderskriver af, er side 69—70—71 optrykt en artikel, der stod i bladet „Slesvigeren" så sent som den 9. februar i år[1]). Artiklen, der i

[1]) Her optrykt som A. nr. 213.

kommissionsberetningen er optrykt i sin helhed og uden kommentar, indeholder en række falske påstande, bl. a., at „Fra utrykte Kilder" „er blevet fabrikeret på tysk initiativ og at der står betydende tyske kræfter bag udsendelsen".

Dette optryk i den parlamentariske kommissions beretning har hr. Hækkerup sat sit navn under og derved på en måde sagt god for uden fjerneste undersøgelse af horrible påstandes rigtighed, og uden ringeste hensyn til min offentlige imødegåelse af artiklen.

De mod mig fordømmende ord rammer altså hr. Hækkerup selv og viser, at hans store moralske forargelse er påtaget for at ramme en modpart i en sag, hvor forhørslederen naturligvis burde være objektiv.

Endvidere fremsatte hr. Hækkerup en række grove insinuationer eller måske beskyldninger mod mig ved at give det udseende af, at jeg havde købt vidnerne til at vidne i Rostocksagen. Jeg kunne sagligt set med lige så stor ret have spurgt min modpart, forhørsleder, folketingsmand Hækkerup, hvor meget han havde betalt den tyske SS-mand Wolf for den erklæring, hr. Wolf har skrevet til brug i sagen.

Den iøjnefaldende forskel i behandlingen af sagens to parter er så stor, at den må kaldes uanstændig. Den part, hr. Hækkerup repræsenterer, har alle muligheder for ved statens hjælp og på anden måde at skaffe alle de dokumenter, den har brug for og ønsker, mens jeg er udelukket fra de vigtigste undersøgelseskilder. I politiske kredse verserer rygter om, at kommissionsdomstolen af englænderne har fået udleveret en dagbog, der foregives at være Himmlers, og som skulle vise, at han ikke var i Rostock den 17. marts 1940. Selv om en sådan dagbog foreligger — dens ægthed ufortalt — er det umiddelbart indlysende, at dens eventuelle tilstedeværelse ikke har ringeste betydning for det, sagen drejer sig om — forhåndsforståelse mellem Danmark og Tyskland om besættelsen — men rygterne viser, hvor interesserede politikerne er i kilder, der er lukkede for mig.

Forhørslederens optræden som part i sagen giver mig anledning til i min klage over hans optræden at minde om, at retsplejeloven, såvidt jeg ved, stiller samme krav til en anklager som til en dommer med hensyn til habilitet, og jeg føler mig overbevist om, at hr. dommer Olrik ville finde sig selv inhabil i denne sag, hvis dommeren også var medlem af den parlamentariske kommission.

Jeg må endvidere anføre, at hr. Hækkerups fremtrædende partifælle, formanden for den parlamentariske kommission, folketingsmand Holger Eriksen, som redaktør for bladet „Demokraten" må sættes i forbindelse med en artikel i dette blad, hvor det anføres, at undersøgelsesdomstolens opgave er „at placere ansvaret for bagvaskelsen". Det er i forvejen klart, at påstandene om en forhåndsforståelse mellem Danmark og Tyskland om besættelsen „er produkter af ondsindet fantasi". Når der altså ikke behøves nogen undersøgelse, og resultatet på forhånd er bestemt, er der så megen mere grund til at undres over, at undersøgelsen af kommissionen er bestemt til at foregå for lukkede døre.

Den parlamentariske kommission eller undersøgelses-domstolen har ikke protesteret imod, at "Skive Folkeblad" med kommissionen som kilde har meddelt, at der ikke ville komme noget ud af undersøgelsen.

Når resultatet på den måde kan forudsiges før undersøgelsen var påbegyndt, kan jeg med lige så stor sikkerhed sige, at arbejdet vil være værdiløst med hensyn til at skaffe ro om sagen, hvis ikke mine krav om en uvildig anklager tages til følge.

Jeg skal høfligst anmode om at få tilstillet det stenografiske referat af afhøringen af mig den 17. ds., da jeg har skellig grund til at formode, at den parlamentariske kommission i sin senere offentliggørelse vil være partisk og fortrinsvis benytte den del, der måtte findes at være i de for 9. april ansvarlige politikeres favør.

Med højagtelse

A. Olesen.

251.

RED. A. OLESEN
Storegade 34.
Aabenraa

Den 8. maj 1951.

Den parlamentariske undersøgelseskommission, hr. dommer E. Olrik, rigsdagens bureau. Christiansborg. København.

Da pressen, i hvert fald Jydske Tidende for i dag, ser sig i stand til fra den parlamentariske undersøgelsesdomstol i Rostocksagen at referere afhøringernes forløb og kan slutte:

„Det kan dog allerede nu slås fast, at der stadig intet er kommet frem, som kan underbygge rygterne",

og da den parlamentariske kommission aldrig offentlig har grebet ind mod dagspressen, der stadig har bragt meddelelser fra kommissionens lukkede møder, tillader jeg mig høfligst at forespørge, om det kun er sagens ene part, der har ret til at fortolke de lukkede døre efter behag og på den måde bestemme, hvad der må komme frem for offentligheden.

Jeg kan ikke godt tro, at dette kan være tilfældet også for domstolens vedkommende, hvorfor jeg indtil videre går ud fra, at retten til offentliggørelse af materiale, jeg er kommet i besiddelse af under afhøringen eller som jeg kan skaffe mig ved henvendelse til mine kammerater, må tilkomme mig på lige fod med min modpart.

Med højagtelse

A. Olesen.

252.

RED. A. OLESEN
Storegade 34.
Aabenraa.

Den 20. august 1951.

Den under 3. februar 1951 nedsatte kommissionsdomstol. Domhuset. Nytorv. København.

Domstolens skrivelse pr. 14. august, hvori jeg anmodes om at give møde den 22. august, har jeg på grund af bortrejse modtaget på et sent tidspunkt.

Med henvisning til tidligere skrivelser til hr. kommissionsdommer Olrik, nævnte domstol og justitsministeren, hvor jeg har anket over, at politisk part i sagen og medlem af den parlamentariske kommission hr. folketingsmand Hækkerup er beskikket som domstolens forhørsleder og navnlig under hensyn til den behandling, jeg under den sidste vidneafhøring personlig var genstand for fra hr. Hækkerups side, skal jeg høfligst meddele, at jeg ikke agter at udtale mig yderligere i domstolen, sålænge hr. Hækkerup er forhørsleder.

Hertil kommer, at jeg må betragte den parlamentariske kommissions virksomhed med hensyn til opklaring af det, sagen drejer sig om, som nytteløs, så længe de hidtidige former for kommissionens arbejde opretholdes.

Af dagspressen fremgår det, at resultatet af undersøgelsen er forudbestemt, før den begyndte, uden hensyn til, hvad der ville fremkomme, og selv om man naturligvis ikke kan gøre kommission eller domstol ansvarlig for det, pressen skriver, er det belastende for såvel domstol som kommission, at man ikke offentligt har taget afstand fra pressens benyttelse af kilder, der ifølge sagens natur kun kan have relation til opfattelser eller beslutninger i den parlamentariske kommission eller i den parlamentariske domstol. Under disse omstændigheder forbeholder jeg mig ret til at nægte at udtale mig til andre end sagligt kompetente og uhildede myndigheder.

Jeg er klar over, at denne ret juridisk kan bestrides, og at domstolen har midler til ved politiets hjælp at skaffe mig tilveje, men min moralske ret til under de givne forhold at nægte at udtale mig er ubestridelig, og sagen kan ikke afsluttes, før en mere kompetent instans har truffet afgørelsen for fuld offentlighed.

Jeg forbeholder mig både ansvar og viden indtil uimplicerede instanser og personer kan foretage en undersøgelse.

Nærværende bedes betragtet som et sagsindlæg.

Med højagtelse.

A. Olesen.

253.

Oversættelse.

AUGUST MEINE

Hannover, den 21. februar 1951.

Erklæring under eds tilbud.

Jeg, August Meine, forhenværende regeringsassessor, født den 13.10.1916 i Valbruch, erklærer det følgende under eds tilbud, hvorved jeg er mig strafbarheden af en falsk erklæring under eds tilbud bevidst.

Fra november 1940 til maj 1945 var jeg medarbejder hos, respektive stedfortræder for ministerialrat, dr. Rudolf Brandt, der som personlig referent hørte til den tidligere SS-rigsfører og chef for det tyske politi Himmlers personlige stab og samtidig ledede ministerkontoret, efter at Himmler også var indenrigsminister.

Det er mig derfor bekendt, at Himmler i september 1944 havde til hensigt at indføre en ny kurs i Danmark, såvidt hans myndighedsområde gjorde det muligt.

Da jeg atter en gang var stedfortræder for den personlige referent, begrundede Himmler sin hensigt overfor mig under et af de daglige referater angående den indgåede post på følgende måde:

Han henviste til, at den i Danmark opståede modstandsbevægelse i højere grad end i andre besatte lande repræsenterede en alvorlig politisk faktor, fordi den tyske besættelse af Danmark var sket efter forudgående forhandling („Fühlungsnahme") og i indforståelse („Einvernehmen") med den daværende danske regering, som derfor også havde kunnet blive siddende efter besættelsen.

Når en modstandsbevægelse mod tyskerne trods denne kendsgerning gjorde sig mere og mere bemærket, kunne grunden hertil kun søges i, at danskerne simpelthen alligevel betragtede os som „besættelsesmagt", skønt de havde kunnet vente ikke at anses for besat land i folkeretlig forstand.

Situationen var ret vanskelig, navnlig da Hitler ville møde de tiltagende sabotagehandlinger med hårdere forholdsregler end hidtil. Til trods herfor var Himmler af den opfattelse, at det endnu måtte kunne lykkes en overlegen personlig repræsentant, som mindre støttede sig på rigets magtmidler end på en snæver forbindelse med den danske regering, at fjerne den indre berettigelse af den omsiggribende modstand. Han havde også allerede udset en bestemt mand hertil.

Jeg kan huske dette så nøje, fordi Himmler allerede engang få dage efter den 20. juli 1944 — hvor han endnu stod på sin magts tinde — resigneret havde talt til mig om det tvivlsomme ved at anvende den ydre magt og havde betonet, at magt og vold hurtigt ville nå deres grænse. Kun det, der var baseret på overbevisning og tillid, ville være af varighed.

sign. **A. Meine.**

No. 16 i dokumentprotokollen for 1951.

Jeg verificerer den mig personlig bekendte fhv. Regierungs-Assessor i Hannover hr. August *Meines* underskrift på grund af, at den er foretaget for mig.

Hannover, den 21. februar 1951.

(stempel) sign. **Hugo Emme,**
notar.

Gebyrberegning (DM 4,12).

254.

Artikel i „Nationaltidende" den 15. marts 1940.

En afgørende Uge, siger man i Berlin.

Der forestaar Forhandlinger mellem Tyskland og en Række Lande.

Af *Jakob Kronika*
Nationaltidendes Berlin-Redaktør.

Berlin, Torsdag.

I Berlins førende politiske Kredse tales der i Dag om, at den indeværende Uge vil faa afgørende Betydning for den europæiske Storkrigs Forløb. De nyeste tysk-italienske Forhandlinger og Fredsslutningen i Moskva betegnes her som overordentligt vigtige Led i den tyske Sejrs politiske Forberedelse. Adskilligt tyder paa, at der endnu forestaar yderligere Forhandlinger mellem Tyskland og en Række europæiske Lande, Forhandlinger, som skal tjene det Formaal at slaa nye Brecher i den engelske Blokade henholdsvis at udvide Tysklands Antiblokade.

De nærmeste Dage vil saaledes for Berlins Vedkommende utvivlsomt være præget af en meget stor politisk Aktivitet. *Det skal* — hævder man i Berlin — *være den indeværende Marts-Uges verdenshistoriske Mission at tilrettelægge det politiske Fundament for Tysklands endelige Sejr over Vestmagterne.*

Hvornaar og hvorledes denne Sejr iøvrigt skal vindes, derom tier man. Militære Emner er nu en Gang ikke egnet for mere eller mindre offentlig Omtale. Dog gøres der fra kompetent Side i hvert Fald intet Forsøg paa at imødegaa de vidt udbredte tyske Forventninger om store militære Aktioner i den allernærmeste Fremtid.

Intet Fredshaab.

Hvor der hist og her i Tyskland har meldt sig Røster, der til Fredsslutningen i Moskva har søgt at knytte lyse Forhaabninger om en almindelig Fredsslutning i Europa, der svares der omgaaende i kraftigste Vendinger med en Formaning til hele det tyske Folk om at bibeholde det jernhaarde Beredskab til fortsat Kamp indtil Sejren over England.

I Lighed med, hvad der skete under den amerikanske Viceudenrigsminister Sumner Welles' Besøg i Berlin, afvises paany enhver saakaldt Kompromis-Fred med Vestmagterne. Det er ikke tysk Opfattelse, at den finsk-russiske Krigs Afslutning ved en Forhandling mellem de krigsførende Parter skulde kunne ses som en Slags Optakt til lignende Forhandlinger mellem Europas krigsførende Stormagter. Tværtimod indstiller man sig for Tiden i Tyskland paa, at Stormagtskrigen netop nu og herefter vil blive skærpet, og det menes, som sagt, at de indeværende Martsdages politiske Begivenheder vil faa en absolut afgørende Betydning for den Sejr, der for Tyskland skal være den eneste tænkelige Afslutning paa Europakrigen.

Forlydender om, at Sovjetrusland umiddelbart efter Fredsslutningen i Moskva skulde have gjort Tilløb til politiske Forhandlinger med Tyrkiet, dementeres i Aften i Berlin.

De tyske politiske Kredse mener ikke, at Freden mellem Sovjetrusland og Finland har standset Vestmagternes politiske Bestræbelser i Norden. Det tilraades i stærke Toner

Norge og Sverige at forblive til det yderst vagtsomme overfor franske og engelske Planer. *Især regner man paa tysk Side til Stadighed med, at England vil fortsætte sine Anstrengelser for at standse den svenske Malmeksport til Tyskland, og at der i denne Forbindelse vil blive gjort Forsøg paa at blokere den tyske Skibsfart gennem de norske Kystfarvande.*

Tyskland venter, at saadanne engelske Planer til enhver Tid vil møde en klar Afvisning i Norden.

Derudover tilkendegives i Berlin Forventning om, at i det hele taget de neutrale nordiske Staters Udenrigspolitik vil blive lagt om efter en ny Kurs. Det hævdes i tyske Kredse, at Norden i de tilbageliggende Aar og Aartier i altfor høj Grad har været engelsk orienteret. I denne Henseende mener man i Berlin at skulle kunne regne med en grundig Forandring og Nyorientering.

255.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

København, den 30. april 1951.

Herrn Dr. Rud. Jacobsen, Hagener Allee 106, Ahrensburg, Deutschland.

Weil es einer mit dem § 45 des dänischen Grundgesetzes übereinstimmend ernannten parlamentarischen Kommission gegenüber ausgesprochen ist, dass der Herr Doktor eine gewisse Kenntnis einer am 17. März behauptet stattgefundener Sitzung in Rostock oder Doberan zwischen dem dänischen Leiter des auswärtigen Amtes mit mehreren Herren und deutschen Behörden mit Bezugnahme auf eine friedliche Besetzung von Dänemark hat, erlaubt sich ein von der obenangeführten Kommission angestelltes Untersuchungsgericht Ihnen zu fragen, ob Sie dazu willig sein würden nach Kopenhagen zu fahren um Erklärung als Zeuge zu ablegen, weil dieses Untersuchungsgericht die Aufgabe erhalten hat, die Wahrheit von dieser Sitzung zu entdecken.

Das Gericht hält selbstverständlich alle Kosten von der Reise ab.

Im Bejahungsfalle findet die Gerichtssitzung *am 11. Mai um 9,30 Uhr* im Gerichtssaal beim Bureau des Präsidenten des Kopenhagener Stadtgerichtes statt.

Um Antwort wird gebeten.

I. A.

Barning.

Oversættelse.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

København, den 30. april 1951.

Til
hr. dr. Rud. Jacobsen, Hagener Allee 106, Ahrensburg, Tyskland.

Da det overfor en efter den danske grundlovs § 45 nedsat parlamentarisk kommission er blevet udtalt, at De, hr. doktor, har et vist kendskab til et møde, som den 17. marts påstås at skulle have fundet sted i Rostock eller Doberan mellem den danske leder af udenrigsministeriet og flere herrer og tyske myndigheder med hensyn til en fredelig besættelse af Danmark, tillader den af den oven omtalte kommission nedsatte undersøgelsesdomstol sig at spørge Dem, om De måtte være villig til at rejse til København for at afgive

erklæring som vidne, eftersom denne undersøgelsesdomstol har fået til opgave at søge at udfinde sandheden om dette møde.

Domstolen afholder selvfølgelig alle omkostninger med rejsen.

I bekræftende fald finder retsmødet sted *den 11. maj kl. 9.30* i retssalen ved Københavns Byrets præsidents kontor.

Deres ærede svar udbedes.

På rettens vegne

Barning.

256.

DR. RUDOLF JACOBSEN
(20a) Hildesheim.
Bahnhofstrasse 27
(Bei Herrn Clemens Hoffmann)

Den 5. Mai 1951.

An den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol, Domhuset, Nytorv, Kopenhagen.

Zu Ihrem Schreiben vom 30. April, das mir hierher nachgesandt wurde, darf ich Ihnen folgendes mitteilen:

Aus verschiedenen Gründen, über die ich auf Befragen gern Auskunft geben würde, bin ich zu meinem Bedauern nicht in der Lage, der Aufforderung der Kommission Folge zu leisten, innerhalb der nächsten Wochen nach Kopenhagen zu kommen. Einer dieser Gründe ist, dass ich es mit meinem Rechtsbewusstsein nicht vereinbaren kann, bei Aktionen Mitwirkender zu sein, die hinter verschlossenen Türen stattfinden.

Andererseits bin ich — trotz der von einigen dortigen Zeitungen in unfairer Weise gegen mich geführten Lügenkampagne — gern bereit, hier in Hildesheim, wo ich für einige Wochen tätig bin, ein oder mehrere Mitglieder oder Beauftragte der Parlamentarischen Kommission zu empfangen und mich als Zeuge zu dem Rostockkomplex zu äussern.

Hierfür muss ich als Bedingung stellen, dass an diesen Vernehmungen ein von mir bestellter deutscher Rechtsanwalt teilnimmt, und dass dessen nach den amtlichen deutschen Gebührenordnungen zu errechnende Honorarforderungen von der Parlamentarischen Kommission voll bezahlt werden, ebenso wie etwaige Stenogrammunkosten. Tagungsort: Büro meines hiesigen Rechtsanwaltes.

Sollte die Kommission diesem Vorschlage zustimmen, so bitte ich, mir dieses unter möglichst rechtzeitiger Übersendung eines Vorschlages für die Festsetzung eines Termines mitzuteilen.

Hochachtungsvoll

Dr. Rudolf Jacobsen.

Oversættelse.

DR. RUDOLF JACOBSEN
(20a) Hildesheim
Bahnhofstrasse 27.
(hos hr. Clemens Hoffmann).

Den 5. maj 1951.

Til
den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol, Domhuset, Nytorv, København.

Som svar på Deres skrivelse af 30. april, der er eftersendt til mig her, må jeg meddele Dem følgende:

Af forskellige grunde, som jeg på anledning gerne ville give oplysning om, beklager jeg ikke at være i stand til at efterkomme kommissionens opfordring til i løbet af de nærmeste uger at komme til København. En af disse grunde er, at jeg ikke kan forene det med min retsbevidsthed at være medvirkende ved aktioner, der finder sted for lukkede døre.

På den anden side er jeg — til trods for den fra nogle derværende blades side på unfair måde førte løgnekampagne mod mig — gerne rede til her i Hildesheim, hvor jeg i nogle uger er beskæftiget, at modtage et eller flere medlemmer eller delegerede af den parlamentariske kommission og at udtale mig som vidne angående Rostockkomplekset.

Men som betingelse herfor må jeg stille, at en af mig engageret tysk sagfører tager del i disse afhøringer, og at det honorarkrav, som han måtte beregne efter de officielle tyske salærlove, bliver fuldtud betalt af den parlamentariske kommission såvel som de eventuelle stenogramomkostninger. Sted for retsmødet: Min herværende sagførers kontor.

Hvis kommissionen går ind på dette forslag, så anmoder jeg om, at den vil meddele mig dette, idet der i så god tid som muligt sendes mig et forslag om fastsættelse af tidspunktet.

Ærbødigst

Dr. Rudolf Jacobsen.

257.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

Kobenhavn, den 16. maj 1951.

Herrn Dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (bei Herrn Clemens Hoffmann), Hildesheim, Deutschland.

Unter Bezugnahme auf unser Schreiben vom 30. April ds. Js. bezüglich des Rostockkomp exes und auf das Schreiben des Herrn Doktors von 5. ds. Mts. worin Sie unter anderm sich bereit erklären ein oder mehrere Beauftragte der Parlamentarischen Kommission zu empfangen und Sie als Zeuge zu dem Rostockkomplex zu äussern jedoch mit der Bedingung, dass an diesen Vernehmungen ein von Ihnen bestellter deutscher Rechtsanwalt teilnimmt, und dass dessen nach den amtlichen deutschen Gebührenordnungen zu errechnende Honorarforderungen von der Parlamentarischen Kommission voll bezahlt wird, erklärt hierdurch das von der Parlamentarischen Kommission angestellte Untersuchungsgericht, dass der Herr Kriminalkommissar Knud Hornslet von dem Gericht ermächtigt worden ist zum Gebrauch der Parlamentarischen Kommission Sie zu verhören.

Weiter erklärt das Gericht alle obenangeführten Honorarforderungen Ihrer Rechnung gemäss zu zahlen.

Ein gleichlautendes Exemplar dieses Schreibens ist heute unserem Bevollmächtigten, dem Herrn Kriminalkommissar Hornslet übergeben, und er wird Sie baldmöglichst aufsuchen.

I. A.

Barning.

Oversættelse.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

Kobenhavn, den 16. maj 1951.

Til
hr. dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (hos hr. Clemens Hoffmann), Hildesheim, Tyskland.

Under henvisning til vor skrivelse af 30. april d. å. angående Rostockkomplekset og til hr. doktorens skrivelse af 5. d. m., hvori De blandt andet erklærer Dem rede til at modtage en eller flere delegerede fra den parlamentariske kommission og til som vidne at udtale Dem om Rostockkomplekset, dog på betingelse af, at en af Dem engageret tysk sagfører deltager i disse afhøringer, og at dennes honorarkrav, der beregnes efter de tyske

salærlove, bliver betalt fuldt ud af den parlamentariske kommission, erklærer den af den parlamentariske kommission nedsatte kommissionsdomstol herved, at hr. kriminalassistent Knud Hornslet er blevet bemyndiget af retten til at afhøre Dem til brug for den parlamentariske kommission.

Endvidere erklærer domstolen, at den vil betale alle ovennævnte honorarkrav i henhold til Deres regning.

Et ligelydende eksemplar af denne skrivelse er i dag overgivet til vor befuldmægtigede, hr. kriminalassistent Hornslet, og han vil så snart som muligt opsøge Dem.

På rettens vegne

Barning.

258.

DR. RUDOLF JACOBSEN
(20a) Hildesheim
Bahnhofstrasse 27.
(Bei Herrn Clemens Hoffmann)

Den 20. Mai 1951.

An die Parlamentarische Kommission, Domhuset, Nytorv, Kopenhagen.

Veranlasst durch den letzten Satz Ihres Schreibens vom 16. 5. 51 wiederhole ich nocheinmal im Interesse des Herrn Hornslet die in meinem Schreiben vom 5. Mai ausgesprochene Bitte, mir möglichst frühzeitig einen Vorschlag zur Festsetzung eines Termines zu übersenden, da beide, der Notar, wie auch ich zeitlich stark in Anspruch genommen und immer einige Tage im voraus festgelegt sind. Ich bitte daher mindestens um frühzeitige Ankündigung des Besuches.

Hochachtungsvoll

Dr. Rudolf Jacobsen.

Oversættelse.

DR. RUDOLF JACOBSEN
(20a) Hildesheim
Bahnhofstrasse 27.
(hos hr. Clemens Hoffmann)

Den 20. maj 1951.

Til
den parlamentariske kommission, Domhuset, Nytorv, København.

I anledning af den sidste sætning i Deres skrivelse af 16. 5. 51 gentager jeg endnu en gang i hr. Hornslets interesse den i min skrivelse af 5. maj fremsatte anmodning om i så god tid som muligt at sende mig forslag til fastsættelse af tidspunktet, da vi begge to, notaren og jeg, hvad vor tid angår er meget optaget og nogle dage altid på forhånd er fuldt optaget.

Jeg anmoder derfor i det mindste om i god tid at få meddelelse om hans besøg.

Ærbødigst

Dr. Rudolf Jacobsen.

259.

A.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

Kobenhavn, den 2. juli 1951.

Herrn Dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (bei Herrn Clemens Hoffmann), Hildesheim, Deutschland.

Im Zusammenhang mit früherem Briefwechsel bezüglich des Rostockkomplexes im besonderen dem Brief des Herrn Doktors vom 5. Mai d. J. worin es u. a. verlautet, dass Sie zu Ihrem Bedauern nicht in der Lage sind, der Aufforderung der Kommission Folge zu leisten, innerhalb der nächsten Wochen nach Kopenhagen zu kommen, darf man Ihnen mitteilen, dass man Ihren Brief in dieser Weise versteht, dass Sie unter gewisse Bedingungen willig sind nach Kopenhagen zu fahren und sich als Zeuge zu dem Rostockkomplex zu äussern.

Betreffs Ihrer Äusserung im obenangeführten Brief, dass es mit Ihrem Rechtsbewusstsein nicht vereinbart kann, bei Aktionen Mitwirkender zu sein, die hinter verschlossenen Türen stattfinden, ist es leider wegen des Paragraphes 810 des dänischen Gesetzes der Rechtspflege unmöglich die Vernehmung nicht bei verschlossenen Türen abzuhalten. Man erklärt sich aber dazu bereit, Ihnen eine Abschrift des stenografischen Referates baldmöglichst zu schicken und verspricht noch, dass es später veröffentlicht wird, wenn das Gutachten der parlamentarischen Kommission im Druck erscheint.

Wie man Ihnen früher mitgeteilt hat, hält das Untersuchungsgericht alle Kosten von Ihrer Reise ab, und auf Verlangen auch alles was es kostet, Ihren Rechtsanwalt hierher zu bringen.

Man sieht Ihrer baldigen Mitteilung entgegen, ob Sie hiernach dazu willig sein würden nach Kopenhagen zu fahren um Erklärung als Zeuge zu ablegen.

Im Bejahungsfalle wird die Vernehmung in letzter Hälfte dieses Monats abgehalten, und ein Vorschlag für die Festsetzung eines Termines wird Ihnen zugestellt.

I. A.

Barning.

Oversættelse ad A.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

København, den 2. juli 1951.

Til
hr. dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (hos hr. Clemens Hoffmann), Hildesheim, Tyskland.

I forbindelse med tidligere korrespondance angående Rostockkomplekset, navnlig hr. doktorens brev af 5. maj d. å., hvor det bl. a. hedder, at De beklager ikke at være i stand til at efterkomme kommissionens opfordring til i løbet af de nærmeste uger at komme til København, vil man gerne meddele Dem, at man forstår Deres brev således, at De under visse betingelser er villig til at rejse til København og udtale Dem som vidne ang. Rostockkomplekset.

Hvad angår Deres udtalelse i ovenanførte brev om, at det ikke kan forenes med Deres retsbevidsthed at være medvirkende ved aktioner, der finder sted for lukkede døre, er det desværre på grund af den danske retsplejelovs § 810 umuligt, at afhøringen ikke finder sted for lukkede døre. Men man erklærer sig rede til snarest mulig at sende Dem en afskrift af det stenografiske referat og lover desuden, at det senere vil blive offentliggjort, når den parlamentariske kommissions betænkning udkommer på tryk.

Som tidligere meddelt Dem afholder kommissionsdomstolen alle omkostninger med Deres rejse og på forlangende også alt, hvad det måtte koste at bringe Deres sagfører hertil.

Man imødeser Deres snarlige meddelelse om, hvorvidt De herefter måtte være villig til at rejse til København for at afgive forklaring som vidne.

I bekræftende fald vil afhøringen blive afholdt i sidste halvdel af denne måned, og De vil få tilsendt et forslag om fastsættelse af tidspunktet.

På rettens vegne

Barning.

B.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

Kobenhavn, den . juli 1951.

Herrn Dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (bei Herrn Clemens Hoffmann), Hildesheim, Deutschland.

Unter 2. d. M. hat man dem Herrn Doktor folgendes zugeschrieben:

„In Zusammenhang mit früherem Briefwechsel bezüglich des Rostockkomplexes im besonderen dem Brief des Herrn Doktors vom 5. Mai d. J. worin es u. a. verlautet, dass Sie zu Ihrem Bedauern nicht in der Lage sind, der Aufforderung der Kommission Folge zu leisten, innerhalb der nächsten Wochen nach Kopenhagen zu kommen, darf man Ihnen mitteilen, dass man Ihren Brief in dieser Weise versteht, dass Sie unter gewisse Bedingungen willig sind nach Kopenhagen zu fahren und sich als Zeuge zu dem Rostockkomplex zu äussern.

Betreffs Ihrer Äusserungen im obenangeführten Brief, dass es mit Ihrem Rechtsbewusstsein nicht vereinbart kann, bei Aktionen Mitwirkender zu sein, die hinter verschlossenen Türen stattfinden, ist es leider wegen des Paragraphes 810 des dänischen Gesetzes der Rechtspflege unmöglich die Vernehmung nicht bei verschlossenen Türen abzuhalten. Man erklärt sich aber dazu bereit Ihnen eine Abschrift des stenografischen Referates baldmöglichst zu schicken und verspricht noch, dass es später veröffentlicht wird, wenn das Gutachten der parlamentarischen Kommission im Druck erscheint.

Wie man Ihnen früher mitgeteilt hat, hält das Untersuchungsgericht alle Kosten von Ihrer Reise ab, und auf Verlangen auch alles was es kostet, Ihren Rechtsanwalt hierher zu bringen.

Man sieht Ihrer baldigen Mitteilung entgegen, ob Sie hiernach dazu willig sein würden nach Kopenhagen zu fahren um Erklärung als Zeuge zu ablegen.

Im Bejahungsfalle wird die Vernehmung in letzter Hälfte dieses Monats abgehalten, und ein Vorschlag für die Festsetzung eines Termines wird Ihnen zugestellt."

Als Ihre Antwort noch nicht empfangen ist, darf man Ihre Aufmerksamkeit auf der Sache noch einmal in Anspruch nehmen und erwartet Ihre Antwort baldmöglichst.

Ein gleichlautendes Exemplar dieses Schreibens ist Ihnen zugestellt unter die Adresse: Hagener Allee 106, Ahrensburg.

I. A.

Barning.

Oversættelse ad B.

DEN UNDER 3. FEBRUAR 1947
NEDSATTE KOMMISSIONSDOMSTOL
Domhuset, Nytorv.

København, den . juli 1951.

Til
hr. dr. Rud. Jacobsen, Bahnhofstrasse 27, (hos hr. Clemens Hoffmann), Hildesheim, Tyskland.

Under den 2. d. m. har man tilskrevet hr. doktoren således:

„.....
.....“

Da man endnu ikke har modtaget Deres svar, ville man gerne endnu en gang henlede Deres opmærksomhed på sagen og afventer Deres svar snarest muligt.

Et ligelydende eksemplar af denne skrivelse er tilsendt Dem under adresse: Hagener Allee 106, Ahrensburg.

På rettens vegne

Barning.

260.

DR. RUDOLF JACOBSEN
Hildesheim
Bahnhofsallee 27
(bei Herrn Clemens Hoffmann)

z.Zt. *Hannover, den 24. Juli 1951.*

An den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol, Domhuset, Nytorv, København.

Auf die Aufforderung des Kommissionsdomstols vom 2. Juli, die mich infolge von Reisen, sowie durch Nachsendungen verspätet erreichte, erwidere ich — ohne erst bei meinem Anwalt angefragt zu haben — folgendes:

1) Aus verschiedenartigen Gründen, über die ich (siehe mein Schr. vom 5. Mai 1951) auf Befragen gern Auskunft gegeben haben würde, hatte ich dem Kommissionsdomstol durch das gleiche Schreiben mitgeteilt, dass ich nicht in der Lage wäre, nach Kopenhagen zu kommen.

   (Meine damaligen Worte: „innerhalb der nächsten Wochen" bezogen sich auf *einen* der verschiedenen Gründe, der persönlicher Natur war.)

   Die nicht persönlichen Gründe betrafen das dortigen Verfahren, sowie die unfaire Berichterstattung eines Teiles der dänischen Presse. Nach diesen Gründen bin ich bisher nicht gefragt worden. Sie bestehen aber nach wie vor, weshalb ich nach wie vor nicht gewillt bin, mich dort an Ort und Stelle diesen Umständen auszusetzen.

2) Hierzu kommt, dass ich mich am 4. Juni 1951 völlig freiwillig einer mehrstündigen intensiven Vernehmung durch zwei Beauftragte des Kommissionsdomstols unterworfen habe, womit ich — d. h. mit der Beantwortung sieben Schreibmaschinenseiten beanspruchender sehr zahlreicher Fragen — glaube, meiner freiwillig übernommenen Pflicht völlig genügt zu haben.

   (Leider ist — trotz ausdrücklicher vorheriger Vereinbarung — nicht in das Protokoll aufgenommen worden, dass die vernehmenden Herren Henriksen und Hornslet nicht in ihrer Eigenschaft als Kriminalbeamte, sondern als Beauftragte der Parl. Kommission, bzw. des Kommissionsdomstols die Vernehmung durchführten.)

3) Sollte der Kommissionsdomstol aber trotzdem noch Fragen an mich zu richten wünschen, so bin ich wieder gern bereit, entweder erneut vor einer Abordnung des Domstols auszusagen, oder meine bisherigen Aussagen zu bekräftigen, und zwar wieder bei Herrn Rechtsanwalt und Notar Clemens Hoffmann, ceteris paribus, oder vor einem ordentlichen deutschen Gericht.

Da ich beruflich noch mehr als bisher unterwegs bin, wäre in ersterem Falle eine sehr frühzeitige Terminvereinbarung zweckmässig.

Hochachtungsvoll!

Dr. Rudolf Jacobsen.

Oversættelse.

DR. RUDOLF JACOBSEN
Hildesheim
Bahnhofsallee 27
(hos hr. Clemens Hoffmann)

—

t. *Hannover, den 24. juli 1951.*

Til den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol, Domhuset, Nytorv, København.

På kommissionsdomstolens opfordring af 2. juli, der som følge af mine rejser samt fordi den blev sendt efter mig, først forsinket kom mig i hænde, svarer jeg følgende, uden først at have spurgt mig for hos min sagfører:

1) Af flere forskellige grunde, om hvilke jeg (jfr. mit brev af 5. maj 1951) på anledning gerne ville give oplysning, havde jeg ved samme skrivelse meddelt kommissionsdomstolen, at jeg ikke ville være i stand til at komme til København.

(De ord, jeg da benyttede: „i løbet af de nærmeste uger", refererede sig til *een* af de forskellige grunde, som var af personlig karakter).

De ikke-personlige grunde angik den fremgangsmåde, man anvendte i Danmark, samt den unfair reportage i en del af den danske presse. Om disse grunde er jeg hidtil ikke blevet spurgt. Men de foreligger stadigvæk, hvorfor jeg også stadigvæk ikke er villig til dèr på stedet at udsætte mig for disse forhold.

2. Hertil kommer, at jeg den 4. juni 1951 fuldstændig frivilligt har underkastet mig en flere timers intensiv afhøring af to delegerede fra kommissionsdomstolen, og dermed — d. v. s. ved at besvare meget talrige spørgsmål, der fyldte syv maskinskrevne sider — mener jeg til fulde at have opfyldt min frivilligt påtagne forpligtelse.

(Desværre er det — skønt det i forvejen udtrykkeligt var aftalt — ikke blevet ført til protokols, at de herrer Henriksen og Hornslet, der foretog afhøringen, ikke gennemførte denne i deres egenskab af kriminalbetjente, men som delegerede fra den parlamentariske kommission eller kommissionsdomstolen.)

3) Men skulle kommissionsdomstolen alligevel ønske at rette yderligere spørgsmål til mig, så er jeg igen gerne rede til enten pånу at udtale mig overfor en delegation fra domstolen eller til at bekræfte mine tidligere udsagn, nemlig igen hos hr. sagfører og notar Clemens Hoffmann, ceteris paribus (d. v. s. under iøvrigt de samme betingelser), eller for en ordinær tysk domstol.

Da jeg i min virksomhed endnu mere end hidtil må være på rejser, så ville det i det første tilfælde være hensigtsmæssigt i meget god tid i forvejen at træffe aftale om et tidspunkt.

Ærbødigst

Dr. Rudolf Jacobsen.

261.

AXEL H. PEDERSEN
Landsretssagfører
(Orsagf. Carl Nielsens eftf.)

København, den 15. august 1951.

Herr civildommer Olrik, Søndre Birks civildommerkontor
Blegdamsvej 6, N.

Efter vor telefonsamtale har jeg undersøgt min arkivsag vedrørende mit hverv som forsvarer for Frits Clausen. Jeg har specielt haft min opmærksomhed henledt på det møde, som hævdes at have fundet sted i Rostock, men selv efter at have gennemgået Frits Clausens udkast til erindringer m. v., har hverken jeg eller min medarbejder kunnet finde noget vedrørende dette.

Hvis hr. civildommeren måtte ønske det, er jeg selvfølgelig villig til at afgive forklaring overfor kommissionsdomstolen. Hvis dette skulle ønskes, henstiller jeg, at dette først sker efter 15. september, idet jeg på mandag rejser til Stockholm til det nordiske juristmøde og derefter 4. september til kongres i Oslo.

Deres ærbødige

Axel H. Pedersen.

262.

STATSADVOKATEN
FOR KØBENHAVN

København, den 16. august 1951.

Til den under 3. februar 1947 nedsatte kommissionsdomstol.

Efter at kommissionen havde anmodet mig, der som politiadvokat forestod efterforskningen i sagen mod Frits Clausen, om at sagens akter blev gennemgået med henblik på, om der i dem findes nogen omtale af „Rostockmødet", har kriminaloverbetjent Hans Olesen, Københavns opdagelsespoliti, der under sagens behandling i 1. undersøgelseskammer var min nærmeste medarbejder, på min begæring foretaget gennemgang af akterne.

Kriminaloverbetjenten har hverken i rapporterne eller i sagens dokumenter iøvrigt fundet „Rostockmødet" omtalt.

Bech.

263.

Notat af september 1946 af kommissionens sekretær.

Dr. Munch kender intet dertil. Han har ikke været i Rostock på det omtalte tidspunkt. Har aldrig talt med Himmler.

Oberstløjtnant *Lunding*. Har aldrig hørt om et sådant møde. Har ikke været tilstede og har aldrig talt med Himmler. — Han har kun een gang talt med dr. Munch. Det var i vinteren 1939—40, og samtalen varede ca. 10 minutter.

264.

Fotokopi af rigsfører Himmlers personlige stabs dagbog for dagene 15.—20. marts 1940.

XXII Familien-Gedenktage

	Tag	Monat

Tagebuch der

Abteilung RF 44

im Persönlichen Stab

Leiter: 44-H-Stuf R. Brandt
(seit 20.4. 14-Sturmbannführer)

Mitarbeiter:

1.) 44-Ustuf. Egon Wagener
2.) 44-Uscharf Hans Nagel *
(seit Anfang d. Krieges eingezogen)

Mitarbeiterinnen

3.) Frl. Potthast (Sekretären RF)
4.) Frl. Volpp
5.) Fr. Schober (ausgeschieden 31.10.40) **
6.) Frl. Claus (ausgeschieden am 31.12.40)
7.) Fr. Knoop (ausgeschieden am 30.8.40)

Seit 1.7.40
1.9.40 u. 1.10.40
arbeiten mit:
44-Sturmmann Lützelberger (seit 4.11. Uscharf)
Frl. Strauch (wieder ausgeschieden am 1.11.)
Frl. Rauentz
und seit 1.12.40
Frl. Gahlbohm
Seit 1.11.40 arbeitet der
Referendar 14-Ustuf. Meine in der Abtlg mit

* kann als ausgeschieden angesehen werden
** bereits seit 15.4.40 nicht mehr gearbeitet.

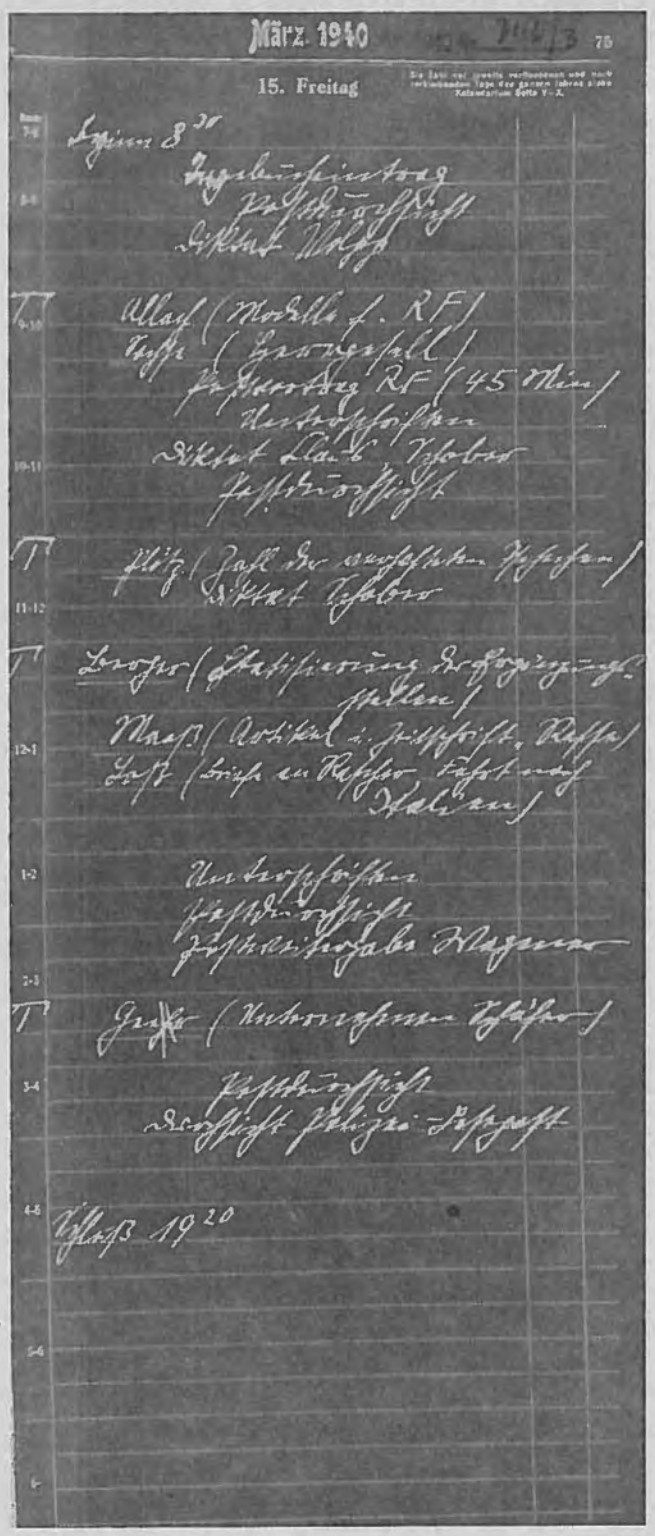

März 1940 75

15. Freitag

Die Zahl vor jeweils verflossenen und noch verbleibenden Tage des ganzen Jahres siehe Kalendarium Seite V–X.

7-8 Beginn 8³⁰
Tagebucheintrag
8-9 Postdurchsicht
Diktat Wolff

9-10 T Allach (Modelle f. RF)
Sachse (Hergesell)
Postvertrag RF (45 Min)
Unterschriften
10-11 Diktat Claus, Schober
Postdurchsicht

11-12 T Plötz (Zahl der verhafteten Schecken)
Diktat Schober

12-1 T Berger (Statisierung der Ergänzungsstellen)
Maaß (Artikel i. Zeitschrift „Rasse")
Loß (Briefe an Rascher, Fahrt nach Italien)

1-2 Unterschriften
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener

2-3 T Geyer (Unternehmen Schäfer)

3-4 Postdurchsicht
Durchsicht Polizei-Lesepost

4-5 Schluß 19²⁰

5-6

6-

76 **März 1940**

16. Sonnabend

Beginn 8⁴⁵

Tagebucheintrag

T 8-9 Klinger (Artikel Zeitschr. Rass.)

Postdurchsicht

T Lange Uscherf. (Tornschilde)

9-10 Hesselbarth (Entschuldung Fr. Groß)

Postvortrag RF (15 Min.)

Diktat Volpp

T 10-11 Zimmermann (Herrgesell)

Güsling (Unternehmen)

Petri (Abschluß der Einziehungen Durchlaut VII)

11-12 Ohlendorf (Ellersieck, Ungewitter-Hagert, Lieben)

Hellwig (Lindner)

Klopfer (Rücksp. mit RF)

12-1

Postdurchsicht

Unterschriften

Durchsicht Polizei-Lesepost

1-2

T Kröger (Denkschrift Petri)

Petersen (Bild RF)

2-3 Gärtner-Rom (Autoreisegenehmigung f. Studenprof. Dr. Pfeiffer-Münzer)

3-4

Postdurchsicht

Postweitergabe Wagner

4-5

Schluß 19⁰⁰

5-6

6-

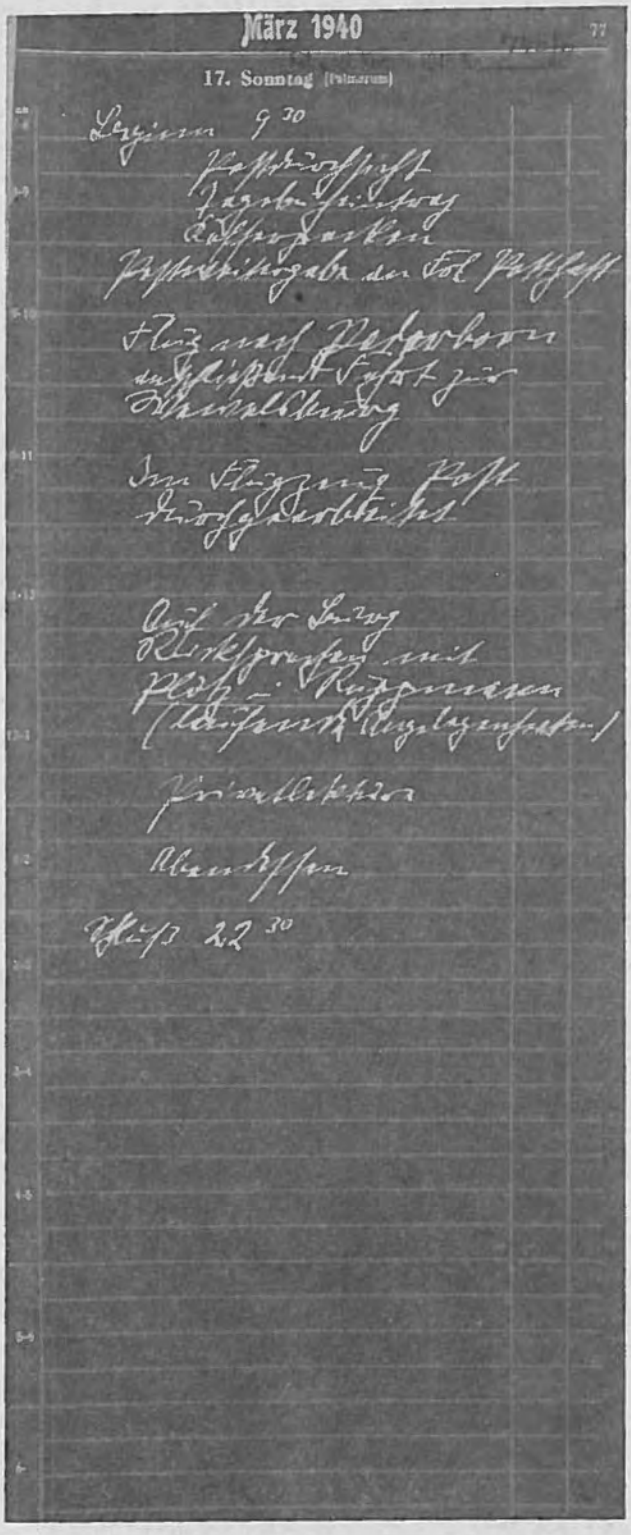

März 1940 77

17. Sonntag (Palmarum)

Beginn 9 30

Postdurchsicht
Tagebuch eintrag
Kaffeepacken
Postweitergabe an Frl. Posthaft

Flug nach Paderborn
anschließend Fahrt zur
Wewelsburg

Im Flugzeug Post
durchgearbeitet

Auf der Burg
Rücksprachen mit
Plötz u. Ruppmann
(laufende Angelegenheiten)

Privatlektüre

Abendessen

Schluß 22 30

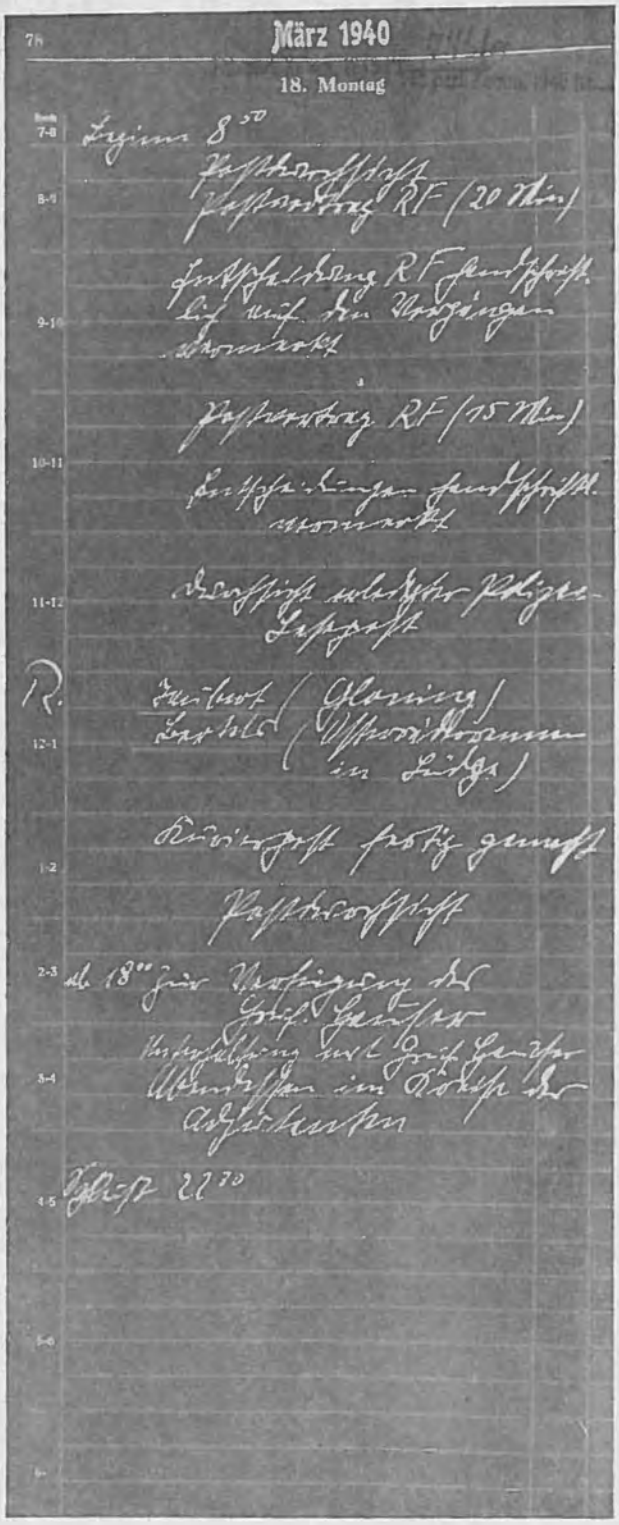

7h

März 1940

18. Montag

Beginn 8⁵⁰

Postdurchsicht

Postvertrag RF (20 Min)

Entscheidung RF handschriftlich auf den Vorgängen vermerkt

Postvertrag RF (15 Min)

Entscheidungen handschriftl. vermerkt

Durchsicht erledigter Polizei-Lesepost

R. Taubert (Glaning)
Bertels (Ostwiederrennen in Lüdge)

Kuriergest fertig gemacht

Postdurchsicht

ab 18⁰⁰ zur Verfügung des Gruf. Hauser

Unterhaltung mit Gruf Hauser
Abendessen im Kreise der Adjutanten

Schluß 22³⁰

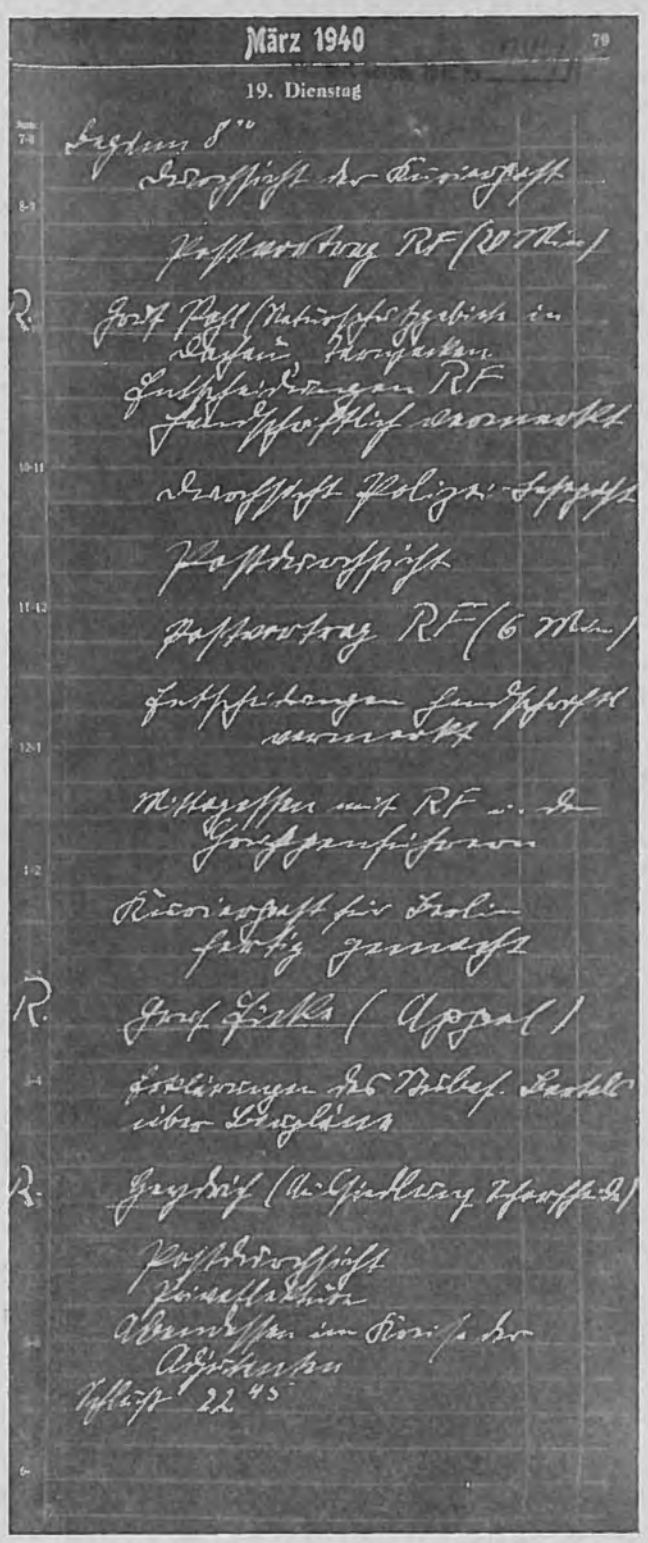

März 1940 79

19. Dienstag

Beginn 8⁰⁰

Durchsicht der Kurierpost

Postvortrag RF (20 Min)

R. Graf Pohl (Naturschutzgebiete in Dachau, Tarnjacken)

Entscheidungen RF handschriftlich vermerkt

Durchsicht Polizei-Lesepost

Postdurchsicht

Postvortrag RF (6 Min)

Entscheidungen handschriftl. vermerkt

Mittagessen mit RF u. den Großgenfuhrern

Kurierpost für Berlin fertig gemacht

R. Graf Ficke (Appel)

Erklärungen des Stubef. Bartels über Beugläne

R. Heydrich (Aufsiedlung Scharfheide)

Postdurchsicht

Privatlektüre

Abendessen im Kreise der Adjutanten

Schluß 22⁴⁵

80 **März 1940**

20. Mittwoch [Frühlingsanfang]

Inhalt:

7-8 Beginn 7.50

8-9 Durchsicht Kurierpost

Postvortrag RF (20 Min)

9-10 Entscheidungen handschriftl. vermerkt

10-11 Polizei-Post durchgesehen

Postdurchsicht

11-12 Postvortrag RF (6 Min)

Mittagessen

12-1 Flug nach Berlin

Ankunft gegen 17.00

Fahrt in das Büro

1-2 Diktat Schober

Wolpe

2-3 Klaus

Postweitergabe Wagener

3-4 Postdurchsicht

Schluß 19.30

4-5

5-6

6-

Afskrift.

Tagebuch der Abteilung RF SS im Persönlichen Stab.[1])

Leiter: SS-H-Stuf. R. Brandt.
(seit 20.4 SS-Sturmbannführer)

Mitarbeiter:

1.) SS-Ustuf. Egon Wagener
2.) SS-Uscharf. Hans Nagel*)
(seit Anfang des Krieges eingezogen)

Mitarbeiterinnen:

3.) Frl. Potthast (Sekretärin RF)
4.) Frl. Volpp
5.) Fr. Schober (ausgeschieden 31.10.40)**)
6.) Frl. Claus (ausgeschieden am 31.12.40)
7.) Fr. Knoop (ausgeschieden am 30.8.40)

Seit 1.7.40 1.9.40 u. 1.10.40 arbeiten mit:
SS-Sturmmann Lützelberger (seit 9.11. Uscharf.)
Frl. Strauch (wieder ausgeschieden am 1.11)
Frl. Ramnitz
und seit 1.12.40
Frl. Hahlbohm
Seit 1.11.40 arbeitet der Referendar SS-Ustuf. Meine in der Abtlg. mit.

*) kann als ausgeschieden angesehen werden.
**) bereits seit. 15. 4. 40. nicht mehr gearbeitet.

. . . . . .

Freitag 15. März 1940.

Beginn 8,30		Tagebucheintrag
		Postdurchsicht
		Diktat Volpp
T	*Allach* (Modelle f. RF)	
	Sachse (Herrgesell)	
		Postvortrag RF (45 Min.)
		Unterschriften
		Diktat Claus, Schober
		Postdurchsicht
T	*Plötz* (Zahl der verhafteten Tschechen)	
		Diktat Schober

[1]) Nedenstående er oplyst for kommissionen:
Udfor navnene på de personer, der ifølge dagbogen har henvendt sig til Himmler eller hans kontor, er bogstaverne T eller R undertiden tilføjet yderst til venstre i marginen. Uden at turde sige det med fuldstændig sikkerhed mener Document Center's arkivar dog ikke, at der kan være alvorlig tvivl om, at bogstavet T betyder telefonisk, medens bogstavet R står for „Rücksprache" (Konference) og således angiver, at henvendelsen var personlig. Bogstavtilføjelserne tillader ingen sikre slutninger med hensyn til, om samtalerne er ført med Himmler selv eller med et af stabsmedlemmerne. Derimod anser Document Center det jævnligt tilbagevendende udtryk „Postvortrag RF" som et sikkert bevis for Himmlers tilstedeværelse på kontoret, idet udtrykket sprogligt kun kan forstås således, at et medlem af staben har forelagt eller refereret posten for rigsføreren.

T *Berger* (Etatisierung der Ergänzungsstellen)
Maass (Artikel i. Zeitschrift „Rasse")
Loss (Briefe an Rascher, Fahrt nach Italien)
Unterschriften
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener

T *Geer* (Unternehmen Schäfer)
Postdurchsicht
Durchsicht Polizei-Lesepost

Schluss 19,20.

Sonnabend 16. März 1940

Beginn 8,45
Tagebucheintrag

T *Klinger* (Artikel Zeitschr. Rasse)
Postdurchsicht

T *Lange* Uscharf. (Tarnschilde)
Hasselbarth (Entschuldung Fr. Gross)
Postvortrag RF (15 Min.)
Diktat Volpp

T *Zimmermann* (Herrgesell)
Gössling (Unternehmen)
Petri (Abschluss der Einziehungen durch Amt VII)
Ohlendorf (Ellersieck, Ungewitter, Hagert, Lieben)
Hellwig (Lindner)
Klopfer (Rückspr. mit RF)
Postdurchsicht
Unterschriften
Durchsicht Polizei-Lesepost

T *Kröger* (Denkschrift Petri)
Peterseim (Bild RF)
Gärtner-Rom (Ausreisegenehmigung f. Studienprof. Dr. Pfeiffer—München)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener

Schluss 19,00

Sonntag 17. März 1940.
(Palmarum).

Beginn 9,30
Postdurchsicht
Tagebucheintrag
Kofferpacken
Postweitergabe an Frl. Potthast
Flug nach Paderborn
anschliessend Fahrt zur Wewelsburg
Im Flugzeug Post durchgearbeitet
Auf der Burg
Rücksprachen mit
Plötz — Ruppmann (laufende Angelegenheiten)
Privatlektüre
Abendessen

Schluss 22,30.

Montag 18. März 1940.

Beginn 8,50

Postdurchsicht
Postvortrag RF (20 Min)
Entscheidung RF handschriftlich auf den Vorgängen vermerkt
Postvortrag RF (15 Min.)
Entscheidungen handschriftl. vermerkt
Durchsicht erledigter Polizei-Lesepost

R *Taubert* (Gloning)
Bartels (Osterräderrennen in Lüdge)
Kurierpost fertig gemacht
Postdurchsicht

ab 18,00 zur Verfügung des Gruf. Hauser
Unterhaltung mit Gruf. Hauser
Abendessen im Kreise der Adjutanten

Schluss 22,30.

Dienstag 19. März 1940.

Beginn 8,00

Durchsicht der Kurierpost
Postvortrag RF (20 Min.)

R *Gruf. Pohl* (Naturschutzgebiet in Dachau, Tarnjacken)
Entscheidungen RF handschriftlich vermerkt
Durchsicht Polizei-Lesepost
Postdurchsicht
Postvortrag RF (6 Min.)
Entscheidungen handschriftl. vermerkt
Mittagessen mit RF u. den Gruppenführern
Kurierpost für Berlin fertig gemacht

R *Gruf. Eicke* (Appel)
Erklärungen des Stubaf. Bartels über Baupläne

R *Heydrich* (Aussiedlung Schorfheide)
Postdurchsicht
Privatlektüre
Abendessen im Kreise der Adjutanten

Schluss 22,45.

Mittwoch 20. März 1940.
(Frühlingsanfang).

Beginn 7,50

Durchsicht Kurierpost
Postvortrag RF (20 Min.)
Entscheidungen handschriftlich vermerkt
Polizeipost durchgesehen
Postdurchsicht
Postvortrag RF (6 Min.)
Mittagessen
Flug nach Berlin
Ankunft gegen 17,00
Fahrt in das Büro
Diktat Schober
Volpp
Claus
Postweitergabe an Wagener
Postdurchsicht

Schluss 19,30.

Oversættelse.

Dagbog for Afdelingen RF SS i den personlige Stab.

Chef: SS-H-Stuf. R. Brandt.
(fra 20.4. SS-Sturmbannführer)

Medarbejdere:

1) SS-Ustuf. Egon Wagener
2) SS-Uscharf. Hans Nagel*)
(fra Krigens Begyndelse indkaldt)

Medarbejdersker:

3) Frk. Potthast (Sekretær for RF)
4) Frk. Volpp
5) Fru Schober (fratraadt 31.10.40)**)
6) Frk. Claus (fratraadt d. 31.12.40)
7) Fru Knoop (fratraadt d. 30.8.40)

Fra 1.7.40, 1.9.40 og 1.1.40 medarbejder:
SS-Sturmmann Lützelberger (fra 9.11. Uscharf.)
Frk. Strauch (igen fratraadt d. 1.11.)
Frk. Ramnitz
og fra 1.12.40
Frk. Hahlbohm
Fra 1.11.40 assisterer Referendar SS-Ustuf. Meine i Afdel.

---

*) kan anses for fratraadt.
**) har allerede fra 15. 4. 40 ikke arbejdet mere.

. . . . . .

Fredag 15. Marts 1940.

Begyndt 8,30.

Indførelse i Dagbogen
Gennemsyn af Post
Diktat Volpp

T *Allach* (Modeller til RF)
Sachse (Herrgesell)
Postreferat RF (45 Min.)
Underskrifter
Diktat Claus, Schober
Gennemsyn af Post

T *Plötz* (Antal af arresterede Tjekkere)
Diktat Schober

T *Berger* (Suppleringskontorernes Budget)
Maass (Artikel i Tidsskriftet „Rasse")
Loss (Breve til Rascher, Rejse til Italien)
Underskrifter
Gennemsyn af Post
Postaflevering Wagener

T *Geer* (Sagen Schäfer)
Gennemsyn af Post
Gennemsyn af Politi-Læsepost

Sluttet 19,20.

Lørdag 16. Marts 1940.

Begyndt 8,45.

Indførelse i Dagbogen.

T *Klinger* (Artikel Tidsskr. „Rasse")
Gennemsyn af Post.

T *Lange* Uscharf. (Camouflageskilte?)
Hasselbarth (Rehabilitering af Fru Gross)
Postreferat RF (15 Min.)
Diktat Volpp

T *Zimmermann* (Hergesell)
Gössling (Sag)
Petri (Afslutning af Indkaldelserne gennem Amt VII)
Ohlendorf (Ellersieck, Ungewitter, Hagert, Lieben)
Hellwig (Lindner)
Klopfer (Konference med RF)
Gennemsyn af Post
Underskrifter
Gennemsyn Politi-Læsepost
Kröger (Betænkning Petri)

T *Peterseim* (Billede RF)
Gärtner-Rom (Udrejsetilladelse til Professor Dr. Pfeiffer—München)
Gennemsyn af Post
Postaflevering Wagener

Sluttet 19,00.

Søndag 17. Marts 1940.
(Palmesøndag).

Begyndt 9,30.

Gennemsyn af Post
Indførelse i Dagbog
Pakning af Kufferter
Postaflevering til Frk. Potthast
Flyvning til Paderborn
derefter Tur til Wewelsburg
I Flyvemaskinen Post gennemarbejdet
Paa Borgen
Konference med
Plötz — *Ruppmann* (løbende Sager)
Privatlekture
Aftensmad.

Sluttet 22,30.

Mandag 18. Marts 1940.

Begyndt 8,50.

Gennemsyn af Post
Postreferat RF (20 Min.)
RFs Afgørelse noteret med Haandskrift paa Akterne
Postreferat RF (15 Min.)
Afgørelserne noteret med Haandskrift
Gennemsyn af ekspederet Politi-Læsepost.

K *Tauberts* (Gloning)
Bartels (Paaskecykelløb i Lüdge)
Kurérpost gjort færdig
Gennemsyn af Post

fra Kl. 18,00 til Disposition for Gruf. Hauser
Samtale med Gruf. Hauser
Aftensmad med Adjutanterne

Sluttet 22,30.

Tirsdag 19. Marts 1940.

Begyndt 8,00.

Gennemsyn af Kurérpost
Postreferat RF (20 Min.)

K *Gruf. Pohl* (Naturfredningsomraade i Dachau, Camouflagejakker)
RFs Afgørelser noteret med Haandskrift
Gennemsyn af Politi-Læsepost
Gennemsyn af Post
Postreferat RF (6 Min.)
Afgørelserne noteret med Haandskrift
Middag med RF og Gruppeførerne
Kurérpost til Berlin gjort færdig

K *Gruf. Eicke* (Appel)
Stubaf. Bartels Forklaringer om Byggeplaner

K *Heydrich* (Kolonien Schorfheide)
Gennemsyn af Post
Privatlekture
Aftensmad med Adjutanterne

Sluttet 22,45.

Onsdag 20. Marts 1940.
(Foraaret begynder).

Begyndt 7,50.

Gennemsyn af Kurérpost
Postreferat RF (20 Min.)
Afgørelserne noteret med Haandskrift
Politipost gennemset
Gennemsyn af Post
Postreferat RF (6 Min.)
Middag.
Flyvning til Berlin
Ankomst henad 17,00
Kørsel til Kontoret
Diktat Schober
Volpp
Claus
Postaflevering til Wagener
Gennemsyn af Post

Sluttet 19,30.

265.

DEN DANSKE MILITÆRMISSION VED
DEN ALLIEREDE KONTROLMYNDIGHED
I TYSKLAND

Berlin, den 25. juni 1951.

Journ.-nr. 120. D. 11.
Nr. 536.

3 bilag.
2 gennemslag.

Oplysninger til den parlamentariske kommission om „Rostock-mødet".
Mil. miss. indb. nr. 474 af 2. juni 1951.
UM. P.J.I. j.-nr. 87 G. 5/197.

Til udenrigsministeriet.

I fortsættelse af ovenciterede indberetning og under henvisning til de den 12. juni 1951 stedfundne mundtlige drøftelser med udenrigsministeriet og den parlamentariske kommission fremsender militærmissionen hoslagt med 2 bilag en skrifteksperterklæring af 23. s. m. vedrørende den af rigsfører Himmlers personlige stab førte dagbog for 1940.

Erklæringen er udarbejdet af hr. Hans Langenbruch, der er anbefalet missionen af Vestberlins senats justitsforvaltning (justitsministerium), og som er den af domstolene og anklagemyndigheden i Berlin mest benyttede skrifteksperт.

Ved sammenligning af den blandt bilagene værende autentiske prøve af Sturmbannführer, dr. R. Brandts håndskrift kommer hr. Langenbruch i sin erklæring til det resultat, at der ikke i dagbogen findes nogen indførsel, der ikke er skrevet af Sturmbannführer Brandt. Denne har således også personlig skrevet de tidligere i fotostatisk kopi indsendte beretninger vedrørende dagene 15.—20. marts 1940.

P. g. v.

sign. **A. Tscherning.**

3 bilag.
(Bilag 1 og 2 in duplo).

P.J.I. j.no. 87. G. 5/197.

Fremsendes til *den af folketinget under 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen*, under henvisning til tidligere brevveksling, senest udenrigsministeriets skrivelse af 12. juni 1951.

Udenrigsministeriet, den 28. juni 1951.

P. m. v.
E. b.

Magnus Olesen.

ad mil.miss.nr. 536. af 25.6.1951 bilag 1

Fkt. parl. Komm. 1945 Nr. 750/1

Graphologisches Institut Langenbruch

Gegr. von Wilhelm Langenbruch 1890

Hans Langenbruch, Sachverständiger für Hand- und Maschinenschrift-Vergleichung sowie für mikroskopische und mikrophysikalische Spezialuntersuchungen von Urkundenfälschungen aller Art. – ~~Von der Deutschen Rechtsfront zugelassener und~~ für die Deutsche ~~Reichs~~post verpflichteter Sachverständiger. Mitglied des Verbandes wissenschaftlicher Graphologen e. V.

Eingetragener Schriftsachverständiger beim Landgericht und bei der Staatsanwaltschaft Berlin
Hans Langenbruch

Berlin-Lichterfelde-Süd, den 23.6.51.
Müllerstr. 25 – Tel. 73 ~~16 93~~ 4762
Postscheckkonto Berlin ~~87698~~

G U T A C H T E N

Im Auftrage der Dänischen Militärmission in Berlin ist ein Tagebuch aus dem Jahre 1940, das von dem verstorbenen SS-Obersturmführer und späteren Standartenführer Dr. Rudolf B r a n d t handschriftlich geführt worden sein soll, untersucht worden. Die Fragestellung lautete:

1) Hat Brandt die Tagebucheintragungen vom 15.bis 20. März 1940 und insbesondere diejenige vom 17.März persönlich geschrieben ?
2) Gibt es zwischen dem 1.März und dem 9.April 40 Tage, an denen er das Tagebuch nicht geschrieben hat?
3) Hat Brandt als Hauptregel die Tagebucheintragungen selber geschrieben ?

Die Untersuchung wurde anhand des Original-Tagebuches im amerikanischen DOCUMENT CENTER ,Berlin-Dahlem, vorgenommen. Als authentische Vergleichsschrift diente u.A. ein Lebenslauf des Rudolf Brandt vom 3.12.37, der ebenfalls im Original vorlag und der außerdem dem unterzeichneten Sachverständigen vom DOCUMENT CENTER in Photokopie (siehe Anlage zu diesem Gutachten) zur Verfügung gestellt wurde.

Das

C/0533

Das Ergebnis der eingehenden Untersuchung war folgendes:

1) Brandt hat sämtliche Tagebucheintragungen vom 15.bis 20.März und also insbesondere auch diejenige vom 17.März persönlich geschrieben.

2) Es gibt zwischen dem 1.März und dem 9.April 1940 k e i n e Tage, an denen er das Tagebuch nicht geschrieben hat.

3) Brandt hat nicht nur als Hauptregel die Tagebucheintragungen selber geschrieben sondern es befinden sich in dem fraglichen Tagebuch k e i n e Eintragungen, d i e n i c h t von seiner Hand wären.

B E G R Ü N D U N G

Das fragliche Tagebuch ("Regenhardt's tägliches Notizbuch für Kontore 1940") beginnt mit den handschriftlichen Eintragungen vor dem 1.Januar auf einer Seite XXII mit der Notiz "Tagebuch der Abteilung RF-SS im Persönlichen Stab", die auch in Photokopie vorliegt. Die gesamten Eintragungen in diesem Buche sind mit Tinte vorgenommen worden, wobei die oben angeführte Eintragung sowie überhaupt die meisten Eintragungen in diesem Tagebuche mit einer etwas abgeflachten Stahlfeder geschrieben worden sind. Nur vom 11.Mai (Mitte der Seite) ab beginnt bei der Eintragung "14^{45} Fahrt im Sonderzug Heinrich nach dem Westen" eine zarte Füllfederschrift, die bis zur Eintragung vom 6.7.40 ("An-

kunft in Berlin 14[45], Arbeit im Büro") reicht. Aber diese zartere Füllfederschrift ist von allen übrigen Eintragungen handschriftlich nicht zu trennen.

Im vorliegenden Falle ist nun hervorzuheben, daß es sich bei den Tagebucheintragungen um eine durchaus charakteristische Handschrift handelt, die eine recht zügige und energische Strichführung aufweist. Der sogen Schriftduktus, wie er vorwiegend in den deutschen resp. gothischen Kleinbuchstaben n, m, e, u sichtbar wird, ist betont eckig. Überhaupt ist die rechtsschräge Haltung dieser Schrift vorwiegend diszipliniert und nur bei schneller geschriebenen Notizen läßt diese Haltung in ihrer Strenge nach. Die gesamten Notizen können als eine natürliche, ungekünstelte Schrift bezeichnet werden, deren sogen.Schwankungszone nicht groß ist (wie etwa bei labilen Menschen). Infolgedessen sind der Schriftvergleichung keine außergewöhnlichen Schwierigkeiten in den Weg gestellt.

Es ist nun so vorgegangen worden, daß zunächst einmal das Gesamtbild der fraglichen Tagebucheintragungen mit der authentischen Handschrift des B r a n d t verglichen wurde (z.B.im "Lebenslauf"), dann aber auch jede Einzelform und insbesondere solche Schreibgewohnheiten, die besonders charakteristisch waren.

Überblickt man die Handschrift des authentischen Lebenslaufes in anliegender Photokopie, so findet man

schon äußerlich das gleiche Schriftbild wie bei den Tagebucheintragungen. Also den gleichen, betont eckigen Schriftduktus, die gleiche Disziplinierung der Gesamthaltung, die gleiche Schriftlage usw. Die Schrift im Lebenslauf (bei nicht vorgedruckten Zeilen!) ist lediglich etwas größer als in den eng vorgedruckten Zeilen des Tagebuches, in die die Schrift dort hineingeschrieben wurde. Im übrigen findet man keine Differenzen. Höchstens könnte man sagen, die Schrift des Lebenslaufes ist etwas bewußter auf gute äußere Form gestellt, wie das ja sachlich ohne weiteres erklärbar ist.

Charakteristische Einzelformen, die Übereinstimmung zeigten wie überhaupt alle Schriftformen im vorliegenden Falle -und zwar unter Wahrung einer natürlichen, hier, wie schon gesagt,nicht erheblichen Schwankungsbreite- sind z.B. die p . So findet man die in der Verschleifung übertriebene Form des p aus dem Wort "Doktorprüfung" des Lebenslaufes genau so im Tagebuch und z.B. auch auf der ersten Schriftseite vor dem 1.Jan.40 auf Blatt XXII (siehe Photokopie) bei der Eintragung "Frl.Volopp" oder "Fr.Knoop"

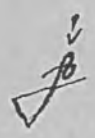

In beiden zu vergleichenden Schriften sieht man auch übereinstimmend die Schreibgewohnheit, die Oberschleifen der h zu verkleinern und die Unterschleifen zu vergrößern, und zwar letztere in sehr genau gleich geschwungener, etwas dreieckiger Form.

5

Bei der fraglichen Tagebucheintragung vom 17.März, die sichtbar etwas schneller geschrieben ist als der Lebenslauf, tritt im Namen "Ruppmann" wieder die schon hervorgehobene Form des p auf. Dort kann man auch die Variation der etwas vereinfachten g in den Wörtern "Flugzeug" oder "Burg" beachten, die namentlich gegen Ende des Lebenslaufes (wo die Schrift etwas flotter wurde) sichtbar ist. So z.B. im Wort "zehntägiger",Zeile 32.

Das relativ schmale A bei der Eintragung "Auf der Burg" oder im Wort "Abendessen" der Eintragung vom 17.März findet man ebenso auf der zweiten Seite des Lebenslaufes im Wort "Ausschuß" oben links, Zeile 24 oder ebendort im Wort "Am", Zeile 31.

Bei den Formen der deutschen e kommen häufig sehr stark gestufte Variationen vor. So z.B. auch bei der Tagebucheintragung vom 17.März bei der Eintragung "Auf der Burg" . Man vergleiche diese Stufung des e in den Wörtern "seine" in Zeile 24 oder in "bei" in Zeile 37 des Lebenslaufs.

Beachtlich ist ferner das übereinstimmende Auftreten einer sehr engen a-Variation. So bei der Eintragung vom 17.März im Wort "durchgearbeitet". Diese Formvariation vergleiche man in Zeile 29 des Lebenslaufes mit den a der Wörter "stenographischen Aufnahme".

Bei dem Wort "Burg" der Eintragung vom 17.März findet man eine in der Basis erhobene Form des B . Diese trifft man typisch gleich im Wort "Berlin" , Zeile 38

am Schluß des Lebenslaufes an. (Die Basisschleife dieses B ist äußerst charakteristisch, auch in ihrem linken, verknoteten Teil!)

Die durchwegs recht flachen t-Schlußstriche (z.B. im Wort "Fahrt" der Eintragung vom 17.März) stellen eine betonte Schreibgewohnheit des Brandt dar. Man vergleiche u.A.das Wort "Universität" in Zeile 14 des Lebenslaufes oder in den Wörtern "Tätigkeit eingestellt" in Zeile 24 ebendort.

Die Verschleifung des E im Wort "Entscheidung" der Eintragung vom 18.März (s.Photokopie) entspricht der gleichen Form im Lebenslauf in Zeile 4 beim Wort "Emil".

In dieser Weise sind alle Feinheiten der zu vergleichenden Schriften nachgeprüft worden und es traten hierbei nur Übereinstimmungen auf und keine Abweichungen. Diese Übereinstimmungen beziehen sich auf sämtliche Eintragungen im Tagebuch, sodaß mit Sicherheit zu schließen ist, daß keine andere Person in diesem Tagebuch Eintragungen vorgenommen hat als Rudolf Brandt.

Eingetragener Schriftsachverständiger beim Landgericht und bei der Staatsanwaltschaft Berlin
Hans Langenbruch

Anlage: Photokopie des authent. Lebenslaufes von Rudolf Brandt.

Oversættelse.

Grafologisk Institut Langenbruch.

.....

Berlin-Lichterfeld-Süd
Müllerstr. 25.

Responsum.

Efter anmodning af den danske militærmission i Berlin har jeg undersøgt en dagbog for året 1940, der skal være blevet ført af afdøde SS-Obersturmführer, senere Standartenführer, dr. Rudolf Brandt egenhændigt. De stillede spørgsmål lød:

1) Har Brandt personlig skrevet indførslerne i dagbogen fra 15.—20. marts 1940 og navnlig indførelsen for 17. marts?
2) Findes der mellem den 1. marts og den 9. april 1940 dage, hvor han ikke har skrevet dagbogen?
3) Har Brandt som hovedregel selv skrevet indførslerne i dagbogen?

Undersøgelserne foretoges på basis af *original*-dagbogen i det amerikanske Document Center, Berlin-Dahlem. Som autentisk dokument til sammenligning tjente bl. a. et af Rudolf Brandt affattet levnedsløb af 3. cecember 1937, der ligeledes forelå i original, og som desuden af Document Center var stillet til disposition for undertegnede skriftekspert i fotokopi (se bilaget til dette responsum).

Resultatet af den indgående undersøgelse var følgende:

1) Brandt her personlig skrevet samtlige indførelser i dagbogen fra den 15.—20. marts og altså navnlig også indførelsen af 17. marts.
2) Der findes mellem den 1. marts og den 9. april 1940 *ikke nogen* dag, hvor han ikke har skrevet dagbogen.
3) Brandt har ikke blot som hovedregel selv skrevet indførelserne i dagbogen, men der findes i den ommeldte dagbog *ingen* indførelser, som *ikke* stammer fra hans hånd.

Begrundelse.

Den ommeldte dagbog („Regenhardts daglige noteringsbog for kontorer 1940") begynder med de håndskrevne indførelser før den 1. januar på en side XXII med notatet „dagbog for afdelingen RF-SS i den personlige stab", der også foreligger i fotokopi. Samtlige indførelser i denne bog er foretaget med blæk, i hvilken henseende den ovenanførte indførelse samt i det hele taget de fleste indførelser i denne dagbog er blevet skrevet med en noget flad stålpen. Kun fra den 11. maj (midt på siden) begynder ved indførelsen „14,45 Rejse i ekstratog Heinrich mod vest" en fin fyldepenneskrift, der når til indførelsen for 6. juli 1940 („Ankomst til Berlin 14,45, arbejde i kontoret"). Men denne finere fyldepenneskrift *adskiller sig*, hvad håndskriften angår, *ikke* fra alle de øvrige indførelser.

I det foreliggende tilfælde bør det nu fremhæves, at det for dagbogsindførelsernes vedkommende drejer sig om en helt igennem karakteristisk håndskrift, der viser en ret flydende og energisk penneføring. Den såkaldte skriftduktus, således som den overvejende lægger sig for dagen i de tyske resp. de gotiske små bogstaver *n, m, e, u,* er udpræget kantet. I det hele taget er denne skrifts holdning skråt til højre overvejende disciplineret, og kun ved hurtigere skrevne notater slappes denne stramme holdning lidt. Samtlige notater kan betegnes som en naturlig, ukunstlet skrift, hvis såkaldte variationszone ikke er stor (som f. eks. hos ustadige mennesker). Som følge deraf støder skriftsammenligningen ikke på nogen usædvanlige vanskeligheder.

Fremgangsmåden har nu været den, at først totalbilledet af de ommeldte dagbogsindførelser blev sammenlignet med Brandts autentiske håndskrift (f. eks. i „Levneds-

løbet"), men derpå også hver enkelt form og navnlig sådanne *skrivevaner*, der var særlig *karakteristiske*.

Betragter man håndskriften i det autentiske Levnedsløb i vedlagte fotokopi, så finder man allerede i den ydre form det samme skriftbillede som for dagbogsindførelserne. Altså den samme, udpræget kantede skriftduktus, den samme disciplinering i hele holdningen, den samme skrifthældning o. s. v. Skriften i Levnedsløbet (hvor der ikke findes trykte formularlinier) er kun noget større end i dagbogen med de smalt trykte formularlinier, som skriften dèr måtte pesses ind i. Iøvrigt finder man *ingen forskelligheder*. I det højeste kunne man sige, at skriften i Levnedsløbet noget mere bevidst stræber efter en god ydre form, hvad der jo rent sagligt siger sig selv.

Karakteristiske detailformer, der viste overensstemmelse, ligesom i det hele taget alle skriftformer i det foreliggende tilfælde — og det under hensyntagen til en naturlig, her — som allerede sagt — ikke stor variationszone — er f. eks. „*p*"-erne. Således finder man den overdrevne form af sløjfedannelse i „*p*" i ordet „Doktorprüfung" i Levnedsløbet nøjagtig på samme måde i dagbogen og f. eks. også på første skriftside for den 1. januar 1940 på folio XXII (jfr. fotokopien) ved indførelsen „Frl. Volo*pp*" eller „Fr. Knoo*p*".

Ved at sammenligne de to håndskrifter ser man også overensstemmende den skrivevane at reducere de øverste sløjfer i „*h*"-erne og at gøre de underste sløjfer større, og således at de sidste har en *nøjagtig ens* svunget, noget trekantet form.

Ved den ommeldte dagbogsindførelse for 17. marts, der øjensynlig er skrevet noget hurtigere end Levnedsløbet, optræder i navnet „Ruppmann" igen den allerede fremhævede form af *p*. Dèr kan man også iagttage den variation af det noget simplificerede *g* i ordene „Flugzeug" eller „Burg", som især er tydelig henimod slutningen af Levnedsløbet (hvor skriften blev lidt flottere). Således f. eks. i ordet „zehntägiger", linie 32.

Det relativt smalle *A* i indførelsen „*A*uf der Burg" eller i ordet „*A*bendessen" i indførelsen for 17. marts finder man ligeledes på anden side i Levnedsløbet i ordet „*A*usschuss", øverst til venstre, linie 24 eller sammesteds i ordet „*A*m", linie 31.

Ved formerne for det tyske *e* forekommer der ofte meget *stærkt nuancerede* variationer. Således f. eks. også ved dagbogsindførelsen for 17. marts ved notatet „Auf der Burg". Sammenlign denne nuance af *e* i ordene „sei*ne*" på linie 24 eller i „bei" på linie 37 i Levnedsløbet.

Værd at lægge mærke til er endvidere den overensstemmende optræden af en *meget smal a*-variation. Således ved indførelsen for 17. marts i ordet „durchge*a*rbeitet". Sammenlign denne formvariation på linie 29 i Levnedsløbet med *a*-erne i ordene „steno*g*ra*p*hischen Aufna*h*me".

Ved ordet „*B*urg" i indførelsen for 17. marts finder man en i basis løftet form for *B*. Denne form træffer man typisk mage til i ordet „*B*erlin", linie 38 i slutningen af Levnedsløbet. (Basissløjfen i dette *B* er yderst karakteristisk, også i dens venstre knudrede del!).

De gennemgående meget flade *t*-slutstreger (f. eks. i ordet „Fahr*t*" i notatet for 17. marts) viser en *udpræget skrivevane* hos Brandt. Sammenlign bl. a. ordet „Universi*t*ä*t*" i linie 14 i Levnedsløbet eller ordene „Tä*t*igkei*t* einges*t*ell*t*" i linie 24 sammesteds.

Sløjfen i *E* i ordet „*E*ntscheidung" i notatet for 18. marts (se fotokopien) svarer til den samme form i Levnedsløbet, linie 4 ved ordet „*E*mil".

På denne måde er alle finesser i de til sammenligning foreliggende håndskrifter blevet undersøgt, og der viste sig i så henseende *kun overensstemmelser* og ingen afvigelser. Disse overensstemmelser refererer sig til *alle* indførelser i dagbogen, således at man *med sikkerhed* må slutte, at *ingen anden person* har foretaget indførelser i denne dagbog end Rudolf Brandt.

Segl. sign. **H. Langenbruch.**

Bilag: Fotokopi af
Rudolf Brandts autentiske
Levnedsløb.

Underbilag 1.

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US Army
Berlin, Germany.

DC/313/51/D

20 June 1951.

Herrn Hans Langenbruch
Berlin-Lichterfelde-Sued.
Muellerstr. 25.

Sehr geehrter Herr Langenbruch.

Unter Bezugnahme auf Ihren heutigen Besuch uebersende ich Ihnen anliegend Photokopie des handgeschriebenen Lebenslaufes des verstorbenen SS Obersturmfuehrers Rudolf Brandt vom 3. Dezember 1937 mit der Bitte, diese Photokopie zusammen mit Ihrem Gutachten Herrn Oberstleutnant Tscherning von der Daenischen Militaer-Mission zu uebermitteln. Das Original des Lebenslaufes ist Teil der Personalakte des Obersturmfuehrers, spaeter Standartenfuehrers, Dr. Rudolf Brandt, die sich im amtlichen Gewahrsam dieser Dienststelle befindet.

Hochachtungsvoll!

Kurt Rosenow.
US Civilian
Director.

Oversættelse.

7771 DOCUMENT CENTER
APO 742 US Army
Berlin, Germany.

DC/313/51/D

20. juni 1951.

Hr. Hans Langenbruch
Berlin-Lichterfelde-Sued.
Muellerstrasse 25.

Meget ærede hr. Langenbruch.

Under henvisning til Deres besøg i dag sender jeg Dem vedlagt fotokopi af afdøde SS Obersturmführer Rudolf Brandts håndskrevne Levnedsløb af 3. december 1937, idet jeg anmoder Dem om at sende denne fotokopi med Deres responsum til hr. oberstløjtnant Tscherning ved den danske militærmission. Originalen til Levnedsløbet er en del af personalakterne vedr. Obersturmführer, senere Standartenführer dr. Rudolf Brandt, hvilke akter beror i dette kontors officielle værge.

Med højagtelse

sign. **Kurt Rosenow.**
US Civilian
Director.

Underbilag 2.

6195

Lebenslauf.

Ich wurde am 2. Juni 1909 als Sohn des Reichsbahnbetriebswerkmeisters i. R. Emil Brandt und seiner Ehefrau Agnes, geb. Straka, in Frankfurt/Oder geboren.

Nach dreijährigem Besuch der Mittelschule in Frankfurt/Oder ging ich auf das dortige Reform-Realgymnasium über, an dem ich Ostern 1928 die Reifeprüfung ablegte.

Von Ostern 1928 bis zum Herbst 1932 studierte ich Rechtswissenschaften an der Universität Berlin, vom Herbst 1932 bis zum Juli 1933 an der Universität Jena, die ich nach bestandener Doktorprüfung verließ.

Während meines Berliner Studiums war ich von November 1928 bis Mitte 1930 als amtlicher Verhandlungsstenograph in dem sogenannten „Enquête-Ausschuss" des damaligen „Vorläufigen Reichswirtschaftsrats" tätig. Nachdem der

Ausschuß seine Tätigkeit eingestellt
hatte, wurde ich bis zum Jahre 1932
bei Überlastung der planmäßigen
Stenographen des Vorl. Reichswirt-
schaftsrates aushilfsweise zur steno-
graphischen Aufnahme von Verhand-
lungen herangezogen.
Am 11. Dezember 1933 trat ich nach
zehntägiger Beschäftigung im Deut-
schen Nachrichtenbüro meinen Dienst
als Schreiber in der Berliner Dienst-
stelle der Reichsführung-SS, Alsenstr.
11, an. Seit dem 15. Februar 1934
arbeite ich bei dem Reichsführer-SS.

Berlin, den 3.12.37. Rudolf Brandt
SS-Obersturmführer.

266.

Journ.-nr. 120. D. 11.

Berlin, den 30. juni 1951.

2 bilag.
1 gennemslag.

Nr. 555.
Oplysninger til den parlamentariske kommission om „Rostock-mødet".
m.m.s nr. 536 af 25. juni 1951.
um. P.J.I. j.nr. 87. G. 5/197.

Til udenrigsministeriet.

Efter aftale med udenrigsministeriets politisk-juridiske afdelings 1. kontor (fuldmægtig Fischer) fremsender militærmissionen hoslagt i 2 eksemplarer en bekræftet afskrift af indførslerne for dagene 6.—10. februar (første Wewelsburgrejse) og 1. marts —9. april 1940 i den af rigsfører Himmlers adjudant, Sturmbannführer Brandt førte tjenstlige dagbog.[1])

Såfremt missionen ikke modtager instruktion i modsat retning, tillader man sig at gå ud fra, at den parlamentariske kommission ikke for nærværende behøber fotostatisk kopi af disse dagbogsindførsler.

Afskriftmaterialet omfatter tillige en skrivelse af 31. januar 1941 fra chefen for Himmlers personlige stab til Sturmbannführer Brandt. Dette aktstykke er medtaget til belysning af opbygningen af Himmlers embede. Dette hed, som det vil ses, „Der Reichsführer SS" og omfattede bl. a. en „Persönlicher Stab", hvis chef på det daværende tidspunkt var en SS Standartenführer Ullmann. Det af Sturmbannführer Brandt ledede kontor hed, som det fremgår af den med indberetning nr. 474 af 2. juni 1951 indsendte fotostatiske kopi af personalefortegnelsen, „Abteilung Reichsführer SS im Persönlichen Stab", og var altså en underafdeling af den personlige stab. Efter dagberetningernes indhold synes det at have været, hvad man på dansk ville kalde Himmlers forkontor. At dømme efter nogle udtalelser (ingen indførsel om Kanstein 9. april) fra kommissionsdomstolens forhørsleder, hr. Hækkerup, under drøftelserne i København den 12. f. m. vil disse oplysninger muligt kunne være af betydning ved domstolens videre behandling af sagen.

Såfremt det lykkes at fastslå Himmlers personlige sekretær, frk. Potthast's nuværende opholdssted, vil missionen i overensstemmelse med udenrigsministeriets telefoniske instruktion søge hende afhørt angående rigsførerens deltagelse i de to i dagbogen omhandlede rejser til Wewelsburg i marts 1940.

sign. **A. Tscherning.**

1 bilag

P.J.I. j.no. 87. G. 5/197

Fremsendes til *den af folketinget den 25. oktober 1950 nedsatte kommission i henhold til grundlovens § 45, rigsdagen,* under henvisning til tidligere brevveksling, senest udenrigsministeriets skrivelse af 28. juni 1951, samt stedfundne telefonsamtaler med fuldmægtig Jacobsen.

Udenrigsministeriet, den 5. juli 1951.

P. m. v.
E. b.

Mogens Melchior.

---

[1]) Forsåvidt angår dagene 15.—20. marts 1940, henvises til fotokopi og afskrift, A. nr. 264.

Rigtigheden af vedhæftede afskrift af følgende i 7771 Document Center, Berlin-Dahlem beroende aktstykker:

1) skrivelse af 31. januar 1941 fra chefen for rigsfører Himmler's personlige stab SS-Standartenführer Ullmann til SS-Sturmbannführer dr. Brandt.
2) indførslerne for dagene 6.—10. februar og 1. marts—9. april 1940 i den i „Abteilung RF SS im Persönlichen Stab" førte dagbog

bekræftes herved.

Den danske militærmission i Berlin, den 25. juni 1951.

A. Tscherning.

Underbilag 1.

Abschrift.

DER REICHSFÜHRER-SS
Persönlicher Stab.

Tgb. Nr.
Ti/Zm.

Berlin, den 31. Januar 1941.

An SS-Sturmbannführer Dr. Brandt im Hause.

In der Anlage gebe ich das von mir geprüfte Diensttagebuch zurück.

Prüfungsbemerkungen:

1) Das Tagebuch ist wie immer sehr anständig geführt.
2) Der Vertreter SS-Untersturmführer *Meine* soll sich in der Führung des Tagebuches ebenfalls an den von Ihnen gegebenen Rahmen halten.

Der Stabsführer des Pers. Stabes Reichsführer-SS.

gez. **Ullmann,**
SS-Standartenführer.

Underbilag 2.

Anlage

. . . . . .

Dienstag 6. Februar 1940.

Beginn 9,35	Diktat Frl. Volpp
	Postweitergabe an Wagener
	Postdurchsicht
Rückspr. *Obstubaf. Jacht*	(Korrekturabzug des neuen Befehls R.F. vom 30.1.40)
	Anweisungen zur Postbearbeitung an Wagener
	Unterschriften
11,45	Fahrt im Auto nach der Wewelsburg (R. F. SS. Gruf. Wolff, Ruppmann, Peiper)
gegen 21,15	Ankunft
	Abendessen

Mittwoch 7. Februar 1940.

Beginn 7,35 (Wewelsburg)	Durchsicht neuer Post sowie der Kurierpost
	Postvortrag RF (15 Min.)
	Postdurchsicht
	Postvortrag RF (12 Min.)
	Diktat SS-H-Scharf. Paul
	Entscheidungen des RF handschriftlich auf den Vorgängen vermerkt
Rückspr.	*Stubaf. Bartels* (Reise nach Prag bezw. in die Slowakei oder in die Beskiden)
	Postdurchsicht
	Erledigung von Fernschreiben nach Berlin und Krakau
	Postdurchsicht
	Abendessen in der Wohnung des Burghauptmannes

Donnerstag 8. Februar 1940.

Beginn 8,45 (Wewelsburg)
Durchsicht der Kurierpost
Postvortrag RF (20 Min.)
Postdurchsicht
Tel. *Hstuf Baumert* (Geschenk für Exz. Bocchini)
Post für Berlin fertiggemacht
Unterschriften
Postdurchsicht
Nachtragung Tagebuch
Postdurchsicht
Rückspr. *Stubaf. Bartels* (Erweiterungspläne Wewelsburg)
Nachtragung Tagebuch
Postvortrag RF (20 Min.)
Postdurchsicht
Abendessen
Schluss 21,00

Freitag 9. Februar 1940.

Beginn 8,50 (Wewelsburg)
Durchsicht der Kurierpost
Unterschriften
Postvortrag RF (20 Min.)
Postdurchsicht
Unterschriften
Durchsicht erledigter Polizeipost
Postvortrag RF (15 Min.)
Post für Berlin handschriftlich mit Entscheidungen RF versehen und fertiggemacht
Unterschriften
Nachtragung Tagebuch
Rückspr. *H-Stuf. Jordan* (Vitrinen Wewelsburg)
Postvortrag RF (10 Min.)
Postdurchsicht
Abendessen
Gemeinsame Unterhaltung (RF, Gruf. Wolff, Ogruf. Weitzel, Gruf. Taubert, Stubaf. Bartels, Ostuf. Peiper)
Schluss 23,45

Sonnabend 10. Februar 1940.

Beginn 8,30
Durchsicht der Kurierpost
Postvortrag RF (20 Min.)
10,15 Fahrt zum Flughafen Paderborn
Flug nach Berlin
Im Flugzeug Postdurchsicht
12,50 Ankunft Staaken
13,40 Ankunft Büro
Mittagessen
Diktat Frl. Volpp, Frl. Claus
Postweitergabe Wagener
Unterschriften
Tel. *Min. Rat Kaspar* (Schreiben RF an Ernährungsmin. Domänenbewirtschaftung)
Brigf. Greifelt (Brief Peter Hofer)
Jüttner (Demmelhuber—Zielke)
Obf. Behrends (Vortrag über Wolhyniendeutsche, Ansprache RF an Einsatzkommando)
Postdurchsicht

Tel. *Behrends* (Einsatzkommando)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
Tel. *Brigf. Berger* (Rücksprache RF mit OBH)
Schluss 19,00

. . . . . .

Freitag 1. März 1940.

Beginn 8,40
Tagebucheintragung
Tel. *Gies* (Beförderung Prof. Buntru z. Staf.)
Eickemeyer (dito)
Postdurchsicht
Tel. *Willrich* (Gruss General Schroth, Hüterin der Art für Ausstellung München)
Diktat Volpp
Postvortrag RF (20 Min.)
Tel. *Mühlmann* (Speerspitze, Veit Stoss-Altar)
Spahn (Genesungsheim Obersalzberg)
Thoss (Termin Rückspr. Zustimmung Innen-Min.)
Scheffel (Entlassung, Rückspr. Gruf. Wolff)
Postdurchsicht
Tel. *Petri* (Befehl OKW)
Berger (Stellungn. Petri z. Befehl OKW)
Postdurchsicht
Unterschriften
Tel. *Petri* (Rückspr. mit Berger über Meinungsverschiedenheiten)
Rückspr. *Schäfer* (Unternehmen)
Postdurchsicht
Unterschriften
Rückspr. *Greifelt* (*Stuf. Dr. Kurz*)
Tel. *Dolssen* (Sawade, Einberufungen)
Leg. Rat Hügel (Raikkoenen)
Rückspr. *RF* (Raikkoenen Brief von Swinhufud)
Tel. *Hügel* (Raikkoenen)
Postdurchsicht
Rückspr. *Hirschberg* (Ordensverleihung, Persönliche Angelegenheit)
Schluss 19,40

Sonnabend 2. März 1940.

Beginn 8,40
Unterschriften
Postdurchsicht
Tel. *Vogel* (Lechner)
Jacht (Anmeldung Spohn und Lüdke)
Naujoks (Bärmann)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
Tel. *Petri* (Befehl OKW, Kunz)
Berger (Gesamtzahlen für Jan. und Febr.)
Glücks (Lager Stutthof)
Unterschriften
Postvortrag RF (25 Min.)
Diktat Volpp
Tel. *Kranefuss* (Material für Julkerzen)
d'Alquen (Neuerburg)
Vogel (Lechner)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
Polizei-Lesepost

Tel. *Berger* (Aussprache mit Petri, Zusammenarbeit Kaul)
Rückspr. *Potthast* } Behandlung der Zuschriften des Schw. Korps
Suchanek }
Postdurchsicht
Schluss 18,15

Sonntag 3. März 1940.

Beginn 10,10
Unterschriften
Postdurchsicht
Funkspruch an Krüger
(Verpflegung SS und Polizei im Gen. Gouvernement)
Tel. *Berger* (D 3/15 Entwurf)
Polizei-Lesepost
Unterschriften
Postdurchsicht
Pàstdurchsicht
Postvortrag RF (40 Min.)
Postdurchsicht
Schluss 17,40

Montag 4. März 1940.

Beginn 9,00
Diktat Volpp
Tel. *Pohl* (Teilnahme Ebener an Besprechung bei RF am 8.3.
Kelz (Ustuf. Weber)
Diktat Schober
Tel. *Kloth* (Alkohol Fahrenkamp. Tankbüchsen)
Pflaum (Fahrt nach Prag)
Frl. von Schaper (Termin Rückspr.)
Gruf. Taubert (Briefe nach Slowakei)
Berger (Amt RV im Befehl OKW)
Kontrolle Unterschriftsmappen
Durchsicht fertiger Polizei-Lesepost
Postdurchsicht
Tel. *Osiander* (Anerkennung Urkunden bei der Polizei)
Pohl (Bilder von Gieshübel)
Postvortrag RF (6 Min.)
Diktat Schober
Tel. *Kranefuss* (Ellersieck — Ungewitter v. Lieben)
Ohlendorf (dito)
Peterseim (Reportage Hohenlychen)
Rückspr. d'Alquen, v. d. Ruthen } Zeitschriften Schw. Korps; Einstellung eines guten Mannes, Propaganda-Komp., Neuerburg
Thoss } Legitimationen, Fotokopien
Holst }
Tel. *Kloth* (Bartels Sperrmarken)
Buserke (Verhalten von Kohlenarbeitern)
Pflaum (Fahrt Sollmann nach Prag)
Haertel (Nachversicherung von länger dienenden)
Paulsen (Briefbogen RF für Pohl)
Rückspr. *Ullmann* (Einstellung eines Mannes f. Schw. Korps)
Unterschriften
Tagebucheintrag 2—4.3.40.
Schluss 18,35

Dienstag 5. März 1940.

Beginn 8,20

Terminmappen
Postdurchsicht
Tel. *Ludwig* (Brief RF an Kaufmann)
Kerling (Lechner)
Paulsen (Hauskauf Nürnberg)
Winkler (Froese)
Diktat Schober
Tel. *v. d. Ruthen* (Untersuchungen für Polizei, Briefe a.d. Schw. Korps)
Frl. Potthast (Rückfr. wegen zweier Briefe)
Winkler (Froese, Hanke)
Scultetus (Klärung der Unterstellung)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
Diktat Schober
Unterschriften
Rückspr. *Ullmann* (Schober)
v. Usler (Esseneinteilung d'Alquen)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener

Schluss 17,15.

Mittwoch 6. März 1940.

Beginn 9,00
Rückspr. *Hergesell* (Einsatz in der SS)
Tel. *Gaike* (Einsatz Hergesell, Fitzthum, Bürckel)
Wander (Einsatz Hergesell)
Jüttner (dito)
Zimmermann (dito)
Alvensleben (Hirschfeld, Jahn)
Oberltnt. Dehmel (Landrat Ostrowo, Vorträge)
Rückspr. *Weckerling* (eigene Angelegenheit)
Frl. von Schaper (Mit Hitler in Polen u. Neues Deutschland: grösserer Ankauf)
Postdurchsicht
Diktat Schober
Unterschriften
Tel. *Glücks* (Lellinger)
Hügel (Reikkoenen)
Friedrich (Postscheckkonto, Rückspr.)
Rückspr. *Alvensleben* (Hirschfeld, Jahn, Gut im Osten)
Frl. Juckel (Einstellung als Stenotypistin)
v. Usler (Orden, Beutel)
Tel. *Dollmann* (Reise Siebert nach Italien)
Jüttner (Einsatz Hergesell)
Postweitergabe Wagener
Rückspr. *Treusch* (Termine für geheime Rs.)
Postdurchsicht

Schluss 18,15.

Donnerstag 7. März 1940.

Beginn 8,20

Tagebucheintrag 5.u.6.3.40.
Postdurchsicht
Diktat Volpp
Tel. *v. Wulffen* (Befehl über Streifendienst)
Unterschriften
Rückspr. *Taubert* (Fahrt RF Wewelsburg)
Postdurchsicht

Tel. *Pruchtnow* (Unterbringung Schelenz)
Petri (feldgraue Uniformen, Eicke)
Klopfer (Erlass über Kirchenbeiträge im Warthegau)
R *Ustuf. Bottler* (eigene Angelegenheit)
Postdurchsicht
Ullmann (Gerling und Geer)
T *Gärtner-Rom* (Reise Siebert)
Postweitergabe Wagener
Postdurchsicht
T *Scultetus* (Wettervorhersage, Befehl)
Kaiser (Forschungsstelle in Prag, Weibgen)
Cäsar (dito und Vierjahresplan-Ausstellung)
Bassewitz (Streifendienst)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
R *Friedrich* (Sperrholz, Autobescheinigung Besuch Ausstellung)
Postdurchsicht
Durchsicht vom RF erledigter Polizei- und Lesepost
Schluss 19,50

Freitag 8. März 1940.

Beginn 8,40
Durchsicht Unterschriftsmappen
Tagebucheintrag
Postdurchsicht
R *Fr. Behnke* (Unterstützung)
Postvortrag RF (80 Min.)
T *Dr. Telschow* (Einziehung wissenschaftlicher Assistenten)
Diktat Volpp
Ullmann (Graf Douglas)
Appel (Tölz, Unterstützung, Urlaub)
Postdurchsicht
T *Bittner* (Veröffentlichung über Justiz im Schw. Kors)
Diktat Schober
T *d'Alquen* (Brief Arolsen, Prop Komp., Schw. Korps f. Front)
Schroeder (Wiethage)
Unterschriften
Durchsicht Polizei-Lesepost
T *Berger* (Befehl OKW unterschrieben)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
R *d'Alquen* (neues Buch von ihm)
Preuer (Verbindungsführer TD)
Diktat Volpp
Postdurchsicht
R *Peterseim* (Aufsatz für Zeitschrift: das neue Deutschland, Heirat)
Abendessen
Durchsicht lauf. Berichte
R *Ruppmann* (Kirchhoff Gaggenau, Persönliches)
Postdurchsicht
Schluss 22,45

Sonnabend 9. März 1940.

Beginn 8,45
Tagebucheintrag
Diktat Volpp
T *Schäfer* (Krause, Prüssing, Geer)
Postdurchsicht
lauf. Berichte
Postdurchsicht

T *v. d. Ruthen* (Schreiter — Schwarzenfeld)
Postweitergabe Wagener
Postvortrag RF (30 Min.)
Diktat Schober
T *Gaike* (Fitzthum — Einstellung Bürckel)
Diktat Volpp
T *Berger* (Ostendorf)
Jacht (40 jähriges Militär-Jubiläum Sachs)
R *Thoss* (Abgabe Manuskript)
Ogruf. Krüger (Aufhebung einer Strafverfügung)
v. Usler (ehem. Staf. Kopp)
Ullmann (Löhausen, Ankündigung des Tibetfilms)
Bonde (Arbeitszuteilung)
Unterschriften
1 Stunde nicht im Büro, auf Befehl des RF den *Maler Friedrich* besucht um seine Bilder anzusehen.
R *Trinkl* (Zimmer für Wagener)
Unterschriften
Postdurchsicht
R *Ullmann* (Wagen f. Fr. v. Oyenhausen)
RF (dito)
Gruf. Wolff (dito)
Schluss 19,35

Sonntag 10. März 1940

Beginn 9,15
Tagebucheintrag
Unterschriften
Postdurchsicht
T *Taubert* (Fahrt RF Wewelsburg)
Suchanek (Befinden Daluege)
Radecke (Auto-Unfall Min. Dirk. Dr. Lange)
Postvortrag RF (30 Min.)
Postdurchsicht
Schluss 12,00.

Montag 11. März 1940.

Beginn 8,30
Tagebucheintrag
Postdurchsicht
Diktat Knoop
T *Berger* (Beförderung Vollmer)
Postvortrag RF (8 Min.)
Diktat Knoop
T *Sachs* (Unterschrift RF für Postein. und Funk)
Friedrich (Autobescheinigung)
Postdurchsicht
R *Greike* (Reichsforschungsrat, Möbel, Einsatz Biologen in der SS)
Postdurchsicht
Diktat Schober
Postvortrag RF (7 Min.)
T *Loss* (Fr. Diehl)
Winterhalter (Staf. Mayer Freundeskreis)
Unterschriften
T *Berger* (D 3/15)
Klopfer Verordnung Kirchenbeiträge im Warthegau)

R *Fischer* (dito)
Postweitergabe Wagener
Durchsicht Unterschriftsmappen
Abtlg. Ruppmann
Postdurchsicht
T *Rechtsanw. Tesmer* (Beschäftigung Fr. Holz)
Postdurchsicht

Schluss 18,30

Dienstag 12. März 1940.

Beginn 8,35

Tagebucheintrag
Postdurchsicht
Diktat Schober
R *Thoss* (Manuskript, Karteikarten)
Bonde (Einsatz)
Postdurchsicht
T *Gaike* (Fitzthum — Bürckel)
Klopfer (Kirchenbeiträge)
Fr. Sachse (Malchus) (Rückspr. mit RF)
Unterschriften
R *Ruppin* (Fahrt nach Bromberg, Adoption einer Vollwaise)
Frl. Potthast (Weiterbeschäftigung Fr. Schober)
Postdurchsicht
Diktat Volpp
T *Winzer* (Bezahlung Urlaub Fr. Schober)
Postdurchsicht
T *Berger* (Vollmer, Brief an RF Meldung über Kameradschaftsabend)
R *Wiese* (Gehaltszahlung Massen SD, Einstellungsgesuch eines Abiturienten in die SS)
T *Schörner* (Befinden Fr. Dorsch)
Postdurchsicht

Schluss 16,50

Mittwoch 13. März 1940.

Beginn 8,40

Unterschriften
Diktat Knoop und Schober
Tagebucheintrag
Postdurchsicht
T *Dudzus-Posen* (Erlass GBV Kirchenbeiträge)
Fr. v. Schaper (Buchankauf, 100 gerahmte Führerbilder)
Diktat Schober
T *Berger* (Ostendorf)
Winkler (Unterlagen Hamke)
R *Geer und Gösling* (Unternehmen)
Postdurchsicht
Unterschriften
Diktat Claus und Knoop
R *Ullmann* (Bonde, Möbel f. Schäfer, Fr. Alt Zuschuss, Unterbringung Fr. Nöll)
Peterseim (Bonde)
Postdurchsicht
Unterschriften
Diktat Schober
T *Klopfer* (Erlass Kirchenbeiträge)
Pflaum (Ruppin Fahrt nach Bromberg)
R *Suchanek* (dito)
Dümichen (SS und Polizeigericht)
Postdurchsicht

Schluss 17,30

Donnerstag 14. März 1940.

Beginn 8,30

Tagebucheintrag
Unterschriften
Postdurchsicht
Diktat Claus

R *Ruppmann* (Spengler)
Ullmann (Spengler, Haushahn)
Diktat Volpp

T *Klopfer* (Erlass Kirchenbeiträge)
Fr. Lechner (Bewirtschaftung eines Gutes)
Kreuz (dito u. Brief Stürtz)
Postdurchsicht

T *Winterhalter* (Unterlagen Patow)
Mühlmann (Lanzenspitze Rückspr. m. d. RF)
Ruppmann (Knauer)
Habicht (Unternehmen Schäfer)
Diktat Claus
Unterschriften

T *Geer* (Unternehmen, Tel. mit Habicht)
Spacil (Tarnjacken)
Postdurchsicht

T *Lörner* (Tarnjacken)
Diktat Schober
Durchsicht von RF erl. Lesepost
Postdurchsicht

Schluss 19,35.

.....[1])

Donnerstag 21. März 1940.

Beginn 8,45.

Unterschriften
Postdurchsicht
Postvortrag RF (25 Min.)
Diktat Volpp
Durchsicht Polizei-Lesepost
Postdurchsicht
Diktat Claus
Postweitergabe Wagener
Diktat Schober
Unterschriften

T *Scultetus* (Wettervorhersage)

R *Ellersieck* } Fabrikation Maschinenpistolen
Eggen }

T *Gebhardt* (Geld für Chirurgentag)
Kiessling (dito)
Ehlich (Polentarife)
Schmitt (Ostuf. Karl tödlich verunglückt)
Unterschriften
Postdurchsicht

R *Sievers* (Vorträge im Osten, Germanien und Weltliteratur, Schweitzer, Buchbesorgung Schw. Korps)

T *Berger* (Brief RF an Petri)
Pohl (Naturschutzparzellen Dachau)
Ellersieck Maschinenpistolen)
Postdurchsicht

Schluss 20,00

[1]) Ang. dagene 15.—20. marts 1940, se A. nr. 264.

Freitag 22. März 1940.

Beginn 9,45

Unterschriften
Tagebuchnachtrag
Postdurchsicht
R *Eggen* (Maschinenpistolen)
T *Gärtner* (dito)
Ellersieck (dito)
Postdurchsicht
T *Berger* (Befehlsentwurf über Aufstellung über Männer nordischen Blutes)
Postvortrag RF (15 Min.)
R *Geer* (Unternehmen Ausw. Amt)
Postdurchsicht
Durchsicht Polizei-Lesepost

Schluss 17,50

Sonnabend 23. März 1940.

Beginn 8,45.

Diktat Volpp
Diktat Schober
Postdurchsicht
R *Ellersieck* } Maschinenpistolen
Eggen }
T *Fr. Schmitt* (Attelantinische Stabschrift)
Postdurchsicht
Postvortrag RF (30 Min.)
Diktat Claus
Postweitergabe Wagener
Unterschriften
T *Berger* (v. Ditfurt)
Unterschriften
R *d'Alquen* (Phänomen-Artikel im Schw. Korps, Prop. Kompanien)
Postdurchsicht

Schluss 17,45

Sonntag 24. März 1940.
Ostern

Montag 25. März 1940.
Ostern

Dienstag 26. März 1940.

Beginn 9,00

Postdurchsicht
Tagebuchnachtrag
Postweitergabe Wagener
Diktat Schober
T *Jacht* (Termin Geissmeyer für RR)
Thoss (Aufsatz Devra in Odal)
Postvortrag RF (12 Min.)
Diktat Volpp
T *Pflaum* (Gesetz über uneheliche Kinder)
Hauser (Stärkenachweis)
Petri (Schrift über polnische Methoden zur Vorbereitung und Ausführung des Aufstandes gegen die Russen 1863)
Kranefuss (Beschaffung Material für Julkerzen)
Sievers (Weltliteratur)
Goetze (Geburtstagsgeschenk)

Dr. Hansen (Einsicht Lebensborn in Akten über unehel. Kind beim Stellv. d. Führers)
Postdurchsicht
Polizei-Lesepost
Unterschriften
T *Haertel* (Schöberl, Brünn)
R *Gruf. Wolff* (Fr. Schober)
Frl. Potthast (Fr. Schober)
Sekretärin oder Kanzleiangestellte
Postweitergabe Wagener

Schluss 19,50

Mittwoch 27. März 1940.

Beginn 8,45
Tagebucheintrag
R *Fr. Schober* (Beurlaubung)
Postweitergabe Wagener
T *Petri* (Schrift über Polen)
Fr. Schmitt (Stabschrift)
Müller (Verbot der Landsbeschaffung für SS)
Postdurchsicht
Unterschriften
Postweitergabe Wagener
11,25 Fahrt im Auto zur Wewelsburg
Ankunft 17,30
Privatlektüre.

Donnerstag 28. März 1940.

Beginn 7,15 (Wewelsburg).
Postdurchsicht (SS und Polizeipost)
Durchsicht der Kurierpost
Unterschriften
Durchsicht der Lesepost (SS und Polizei)
Ansicht der Modelle für Burgausbau
Mittags 13,20 Ankunft des RF SS
Mittagessen
Postvortrag RF (50 Min.)
Entscheidungen RF handschriftl. auf den Vorgängen vermerkt
Tee (RF, Prof. Speer, Gruf....)
Postdurchsicht
Kurierpost fertiggemacht
R *Pohl* (Beschwerde über Beschlagnahme einer Ziegelei)
Abendessen
Beisammensein am Kamin

Schluss 22,40

Freitag 29. März 1940.

Beginn 7,10 (Wewelsburg)
Durchsicht der Kurierpost und der Lesepost
Postvortrag RF (20 Min.)
Postdurchsicht
Entscheidungen RF handschriftl. vermerkt
Unterschriften
Mittagessen
Postdurchsicht
Postvortrag RF (15 Min.)
Entscheidungen vermerkt
Kurierpost fertiggemacht
R *Bartels* (Arbeiten auf der Burg)
Abendessen

Schluss 21,30

Sonnabend 30. März 1940.

Beginn 7,00 (Wewelsburg)
Durchsicht Kurierpost
Postvortrag RF (20 Min.)
Fahrt zum Flugplatz
Flug nach Berlin
Im Flugzeug Postdurchsicht und Privatlektüre

12,30 Ankunft in Berlin
T *Schütt* (Dichterwoche 15.—20. Begrüssung durch RF)
Klopfer (Besprechung Stellv. d. F.)
R *Fr. Schober* (Zuschuss)
Diktat Volpp
T *Hartl* (Fr. Diehl)
Berger (Vorträge vor Streifendienst Besoldung Totenkopfmänner HJ)
Postdurchsicht
Unterschriften
R *Schmitt* (Ostubaf. Clemens)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
R *Eggen* (Maschinenpistolen)

Schluss 18,25

Sonntag 31. März 1940

Beginn 9,30
Postdurchsicht
T *Schlossmann* (Termin RF f. Essen)
Durchsicht erledigter Polizei-Lesepost
Postvortrag RF (25 Min.)
Tagebuchnachtrag

Schluss 15,30

Montag 1. April 1940.

Beginn 9 Uhr.
Diktat Volpp
R *Eggen* (Maschinenpistolen)
T *Härtl* (Fürsorgeführer West)
Kliver (Maschinenpistolen)
Caesar (Leithefte, Meldung über Schulung Waffen-SS, Germanien — Weltliteratur)
Postdurchsicht
R *Eggen*, *Dir. Ruh*, *Dir. Zeil* } Bestätigung, dass Maschinenpistolen in etwa 8 Wochen geliefert werden können
T *Kaiser* (Manuskript Johst)
Voggenauer (Beppo Römer)
Unterschriften
R *Ullmann* (Kraatz, Beger, Schäfer)
Postdurchsicht
T *Tiefenbacher* (Zuschuss Fr. Schober)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
T *Schieber* (Kaffee für Lebensbornheime)
Durchsicht Terminmappen
Postdurchsicht
Postvortrag RF (8 Min.)
Unterschriften

Schluss 22,20

Dienstag 2. April 1940.

Beginn 8,50

Unterschriften
Diktat Volpp
Postdurchsicht
Postvortrag RF (10 Min.)
Postweitergabe Wagener

T *Gies-Prag* (Nachfolgeschaft Dr. Schovoba, Brünn)

R *Feldwebel Stengel* (Heirat einer Frau mit einem unehelichen Kind)
Postdurchsicht

T *Weberndörfer* (Einstellung Waffen-SS)
Kaiser (Zusammenstellung über den Westfälischen Frieden)
Unterschriften
Diktat Volpp
Postdurchsicht

T *Ellersieck* (Maschinenpistolen)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener

Schluss 19,00

Mittwoch 3. April 1940.

Beginn 8,45

Postdurchsicht

R *Pesculler* (Brit. und Franz. Guayana-Einsatz in Brasilien)
Dauer 1 Std.

T *Berger* (v. Ditfurt)
Vogel (Schweine für RF)
Postvortrag RF (15 Min.)
Diktat Volpp

T *Berger* (Ditfurt, Neuaufstellungen, Spiessel)
Gössling (Unternehmen)
Postdurchsicht

T *Ellersieck* (Maschinenpistolen)
Berger (Etatstellen)
Postweitergabe Wagener
Unterschriften

R *Ullmann* (Unternehmen Schäfer)
Postdurchsicht
Diktat Volpp

Schluss 19,30

Donnerstag 4. April 1940.

Beginn 8,50

Unterschriften

T *Müller — V. u. WHA* (Rückgabe von Lire)
Postvortrag RF (15 Min.)
Diktat Volpp

T *Tondock* (Entscheidung RF Müller-Örtzen usw.)

R *Pflaum* (Diehl, Gesetz f. unehel. Kind)
Ullmann (Schäfer)

T *Plötz* (Material für Aufsatz: Sinn, Aufgaben und Wesen der SS)
Postdurchsicht
Postweitergabe Wagener
Postdurchsicht
Postvortrag RF (10 Min.)
Unterschriften

Schluss 17,20

Freitag 5. April 1940.

Beginn 9,00

Unterschriften

T *Jacht* (Beerdigung Eisfeld)

R *Winzer* (Rechnung Memel 1939)

Eggen (Machinenpistolen)

Dörner (Rottenführer Jahns)

T *Härtel* (Fürsorgeführer West, Aufhebung der Versorgung durch G B V)

d'Alquen (Artikel Schw. Korps über Protektorat, Bildveröffentlichung, Gemüseversorgung)

Fähndrich (Antwortentwurf an Simon)

R *Ullmann* (Schäfer)

Postdurchsicht

Diktat Claus

T *Gärtner* (Tarnschirme)

Peiper (Maschinenpistolen)

R *Ullmann*, *Schäfer* } Ausw. Amt, Unternehmen, Beger)

Ellersieck, *Eggen* } Maschinenpistolen, Ergebn. Telefongespräch mit Peiper)

Postdurchsicht

Diktat Volpp

Unterschriften

Tagebuchnachtrag

Schluss 17,15

Sonnabend 6. April 1940.

Beginn 9,00

Diktat Volpp

T *Scultetus* (Wettervorhersage)

Berger (Andreas Schmitt)

Postdurchsicht

Durchsicht Polizei-Lesepost

R *Andreas Schmitt* (Gegner der SS in Rumänien, Missbrauch mit Briefen RF)

Pflaum (Gesetz f. unehel. Kind)

Postdurchsicht

Diktat Volpp und Knoop

T *Lorenz* (Schlageter v. Johst)

Zimmermann (Statistik über Waffen-SS)

Postdurchsicht

Schluss 14,55

Post mit nach Hause genommen.

Sonntag 7. April 1940 dienstfrei.

Montag 8. April 1940.

Beginn 8,40

Postdurchsicht

Diktat Volpp

T *Rhode* (Termin für Stubaf. Schulpig)

Schmitt (Binsack)

Unterschriften

Durchsicht der erledigten Kurierpost

Postweitergabe Wagener

Schulpig (Prof. Schlarb)

Durchsicht lauf. Berichte

Postdurchsicht

Tagebuchnachtrag
Diktat Claus
T *Grau* (Abgabe eines geheimen Berichtes)
R *Fr. Malicki* (Verwandte in Westpreussen)
Sollmann (Vonsicht, Rücksprache RF)
Eggen (Maschinenpistolen)
Peterseim (Veröffentlichung über Hohe Schule)
v. Alvensleben (Skaderasi)
Sievers (Till, Zusammenarbeit mit Volksdeutschen in Rumänien, Scultetus, Geräte für Schäfer, Bücher für Lützelburg aus Polen)
T *Weidle* (Dr. Nonn, Rücksprache)
Kopp (Mädchen für Haushalt RF)
R *Scultetus* (Wettervorhersage, Auflösung seiner Abteilung)
Postvortrag RF (45 Min.)
Postweitergabe Wagener
Unterschriften

Schluss 20,45

Dienstag 9. April 1940.

Beginn 8,35
Tagebucheintrag
Postdurchsicht
Diktat Volpp
T *Steinhöring* (Fr. von Stokar)
Postweitergabe Wagener
Postvortrag RF (4 Min.)
Postdurchsicht
Diktat Volpp und Claus
Unterschriften
Durchsicht Pressebericht
T *Stengel* (Geschenk f. Führer)
Postdurchsicht
T *Pesculler* (Nachfrage nach seinem Bericht)
R *Pflaum* (Entscheidung RF Personenstandsgesetz)
Postdurchsicht

Schluss 19,35

Underbilag 2.

Oversættelse.

Afskrift.

RIGSFØRERENFOR SS
Personlige Stab.

Journ. nr.
Ti/Zm.

Berlin, den 31. januar 1941.

Til SS-Sturmbannführer dr. Brandt, her i bygningen.

Vedlagt sender jeg den af mig reviderede tjenestedagbog tilbage.

Revisionsbemærkninger:

1. Dagbogen er som altid ført meget forsvarligt.
2. Fuldmægtig SS-Untersturmführer Meine bør med hensyn til førelsen af dagbogen ligeledes holde sig indenfor de af Dem givne rammer.

Stabschefen for rigsfører SS personlige stab.

sign. **Ullmann,**
SS-Standartenführer.

Bilag.

. . . . . .

Tirsdag 6. februar 1940.

Begyndt 9, 35
Diktat frk. Volpp
Postaflevering til Wagener
Gennemsyn af post.
Konference: *Obstubaf. Jacht* (korrekturaftryk af RFs nye befaling af 30. 1. 40)
Instrukser til postekspedition for Wagener
Underskrifter
11,45 Rejse i bil til Wewelsburg (RF, SS-Gruf. Wolff, Ruppmann, Peiper)
henad 21,15 Ankomst
Af tensmad.

Onsdag 7. februar 1940.

Begyndt 7,35 (Wewelsburg)
Gennemsyn af ny post samt af kurérposten
Postreferat RF (15 min.)
Gennemsyn af post
Postreferat RF (12 min.)
Diktat SS H-Scharf. Paul
RF's afgørelser noteret på akterne med hånden
Konfer. *Stubaf. Bartels* (Rejse til Prag henholdsv. til Slovakiet eller til Beskiderne)
Gennemsyn af post
Ekspedition af fjernskrivelser til Berlin og Krakau
Gennemsyn af post
Aftensmad i borgkommandantens lejlighed.

Torsdag 8. februar 1940.

Begyndt 8,45 (Wewelsburg)
Gennemsyn af kurérposten
Postreferat RF (20 min.)
Gennemsyn af post
Tel. *Hstuf. Baumert* (gave til excel. Bocchini)
Post til Berlin gjort færdig
Underskrifter
Gennemsyn af post
Tillægsnotat dagbog
Gennemsyn af post
Konfer. *Stubaf. Bartels* (udvidelsesplaner Wewelsburg)
Tillægsnotat dagbog
Postreferat RF (20 min.)
Gennemsyn af post
Aftensmad
Sluttet 21,00

Fredag 9. februar 1940.

Begyndt 8,50 (Wewelsburg)
Gennemsyn af kurérposten
Underskrifter
Postreferat RF (20 min.)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Gennemsyn af ekspederet politipost
Postreferat RF (15 min.)
Post til Berlin forsynet med RFs håndskrevne afgørelser og færdigekspederet
Underskrifter
Tillægsnotat dagbog
Konfer. *H-Stuf. Jordan* (Vitriner Wewelsburg)
Postreferat RF (10 min.)
Gennemsyn af post
Aftensmad
Fælles samtaler (RF, Gruf. Wolff, Ogruf. Weitzel, Gruf. Taubert, Stubaf. Bartels, Ostuf. Peiper).
Sluttet 23,45.

Lørdag 10. februar 1940.

Begyndt 8,30
Gennemsyn af kurérposten
Postreferat RF (20 min.)
10,15 Kørt til lufthavnen Paderborn
Flyvning til Berlin
I flyvemaskinen gennemsyn af post
12,50 Ankomst til Staaken
13,40 Ankomst til kontoret
Middag
Diktat frk. Volpp, frk. Claus
Postaflevering til Wagener
Underskrifter
Tel. *Min.-Rat Kaspar* (RFs skrivelse til ernæringsmin., domænedrift)
Brigf. Greifelt (brev Peter Hofer)
Jüttner (Demmelhuber—Zielke)
Obf. Behrends (referat om Wolhynientyskere, RFs tale til indsatskommando)
Gennemsyn af post

Tel. *Behrends* (indsatskommando)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
Tel. *Brigf. Berger* (RFs konference med OBH)
Sluttet 19,00

. . . . . .

Fredag 1. marts 1940.

Begyndt 8,40
Indførelse i dagbog
Tel. *Gies* (Prof. Buntrus forfremmelse til Staf.)
Eickemeyer (dito)
Gennemsyn af post
Tel. *Willrick* (hilsen general Schroth, Hüterin der Art til udstilling München)
Diktat Volpp
Postreferat RF (20 min.)
Tel. *Mühlmann* (spydspidser, Veit Stoss-alter)
Spahn (sanatorium Obersalzberg)
Thoss (tid for konference, samtykke indenr.-min.)
Scheffel (afsked, konference Gruf. Wolff)
Gennemsyn af post
Tel. *Petri* (befaling OKW)
Berger (Petris stilling til OKW befaling)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Tel. *Petri* (konfer. med Berger om divergenser)
Konfer. *Schäfer* (sag)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Konfer. *Greifelt* (Stuf. dr. Kurz)
Tel. *Dolssen* (Sawade, indkaldelser)
Leg.Rat Hügel (Raikkoenen)
Konfer. *RF* (Raikkoenen brev fra Swinhufvud)
Tel. *Hügel* (Raikkoenen)
Gennemsyn af post
Konfer. *Hirschberg* (ordensuddeling, privatsag)
Sluttet 19,40

Lørdag 2. marts 1940.

Begyndt 8,40
Underskrifter
Gennemsyn af post
Tel. *Vogel* (Lechner)
Jacht (anmeldelse Spohn og Lüdke)
Naujoks (Bärmann)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
Tel. *Petri* (OKW befaling, Kunz)
Berger (samlede tal for jan. og febr.)
Glücks (Stutthoflejren)
Underskrifter
Postreferat RF (25 min.)
Diktat Volpp
Tel. *Kranefuss* (materiale til julelys)
d'Alquen (Neuerburg)
Vogel (Lechner)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
Politi-læsepost

Tel. *Berger* (samtale med Petri, samarbejde Kaul)
Konfer. *Potthast* } Behandling af breve fra Schw. Korps
Suchanek }
Gennemsyn af post

Sluttet 18,15

Søndag 3. marts 1940.

Begyndt 10,10
Underskrifter
Gennemsyn af post
Radiomelding til Krüger (forplejning SS og politi i Gen.-gouvernementet)
Tel. *Berger* (D 3/15 udkast)
Politi-læsepost
Underskrifter
Gennemsyn af post
Postreferat RF (40 min.)
Gennemsyn af post

Sluttet 17,40

Mandag 4. marts 1940.

Begyndt 9,00
Diktat Volpp
Tel. *Pohl* (Ebeners deltagelse i konference hos RF d. 8. 3.)
Kelz (Ustuf. Weber)
Diktat Schober
Tel. *Kloth* (alkohol Farenkamp. tankvåben)
Pflaum (rejse til Prag)
Frk. von Schaper (tid for konference)
Gruf. Taubert (breve til Slovakiet)
Berger (Amt RV i OKW befaling)
Kontrol underskriftsmapper
Gennemsyn af færdig politi-læsepost
Gennemsyn af post
Tel. *Osiander* (godkendelse dokumenter hos politiet)
Pohl (billeder af Gieshübel)
Postreferat RF (6 min.)
Diktat Schober
Tel. *Kranefuss* (Ellersieck — Ungewitter v. Lieben)
Ohlendorf (dito)
Peterseim (reportage Hohenlycken)
Konfer. d'Alquen } tidsskrifter Schw. Korps
v. d. Ruthen } ansættelse af en god mand, propagandakomp., Neuerburg
Thoss } legitimationer, fotokopier
Holst }
Tel. *Kloth* (Bartels spærremærker)
Buserke (kularbejdernes optræden)
Pflaum (Sollmanns rejse til Prag)
Haertel (efterforsikring af fortsat tjenstgørende)
Paulsen (brevark RF til Pohl)
Konfer. *Ullmann* (indstilling af en mand til Schw. Korps)
Underskrifter
Indførelse i dagbog 2—4. 3. 40.

Sluttet 18,35

Tirsdag 5. marts 1940.

Begyndt 8,20
Mødemapper
Gennemsyn af post
Tel. *Ludwig* (brev RF til Kaufmann)

Kerling (Lechner)
Paulsen (huskøb Nürnberg)
Winkler (Froese)
Diktat Schober
Tel. *v. d. Ruthen* (undersøgelser for politiet, breve til Schw. Korps)
Frk. Potthast (forespørgsel om 2 breve)
Winkler (Froese, Hanke)
Scultetus (opklaring af insinuation)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
Diktat Schober
Underskrifter
Konfer. *Ullmann* (Schober)
v. Usler (spiseplan d'Alquen)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener

Sluttet 17,15

Onsdag 6. marts 1940.

Begyndt 9,00
Konfer. *Hergesell* (indsats i SS)
Tel. *Gaike* (indsats Hergesell, Fitzthum, Bürckel)
Wander (indsats Hergesell)
Jüttner (dito)
Zimmermann (dito)
Alvensleben (Hirschfeld, Jahn)
Oberltnt. Dehmel (landråd Ostrowo, foredrag)
Konfer. *Weckerling* (privat sag)
Frk. von Schaper (Med Hitler i Polen og Det nye Tyskland: større indkøb)
Gennemsyn af post
Diktat Schober
Underskrifter
Tel. *Glücks* (Lellinger)
Hügel (Reikkoenen)
Friedrich (postgirokonto, konference)
Konfer. *Alvensleben* (Hirschfeld, Jahn, gods i Østen)
Frk. Juckel (ansættelse som stenograf)
v. Usler (Orden Beutel)
Tel. *Dollmann* (Sieberts rejse til Italien)
Jüttner (indsats Hergesell)
Postaflevering til Wagener
Konfer. *Treusch* (mødetid for hemmelig konf.)
Gennemsyn af post

Sluttet 18,15

Torsdag 7. marts 1940.

Begyndt 8,20
Indførelse i dagbog 5. og 6. 3. 40
Gennemsyn af post
Diktat Volpp
Tel. *v. Wulffen* (ordre om patrouilletjeneste)
Underskrifter
Konfer. *Taubert* (RFs rejse til Wewelsburg)
Gennemsyn af post
Tel. *Pruchtnow* (indkvartering Schelenz)
Petri (feltgrå uniformer, Eicke)
Klopfer (forordning om kirkebidrag i Warthegau)
K. *Ustuf. Bottler* (privat sag)
Gennemsyn af post
Ullmann (Gerling og Geer)

T *Gärtner-Rom* (Sieberts rejse)
Postaflevering til Wagener
Gennemsyn af post
T *Schultetus* (vejrmelding, ordre)
Kaiser (forskningsinstitut i Prag, Weibgen)
Cäsar (dito og fireårsplan-udstilling)
Bassewitz (patrouilletjeneste)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
K *Friedrich* (krydsfinér, automobilattest besøg udstilling)
Gennemsyn af post
Gennemsyn af den af RF ekspederede politi-læsepost.

Sluttet 19,50

Fredag 8. marts 1940.

Begyndt 8,40
Gennemsyn af underskriftsmapper
Indførelse i dagbog
Gennemsyn af post
K. *Fru Behnke* (understøttelse)
Postreferat RF (80 min.)
T *Dr. Telschow* (indkaldelse af videnskabelige assistenter)
Diktat Volpp
K *Ullmann* (grev Douglas)
Appel (Tölz, understøttelse, orlov)
Gennemsyn af post
T *Bittner* (offentliggørelse om justits i Schw. Korps)
Diktat Schober
T *d'Alquen* (brev Arolsen, prop. komp., Schw. Korps til front)
Schroeder (Wiethage)
Underskrifter
Gennemsyn af politi-læsepost
T *Berger* (OKW ordre underskrevet)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
K *d'Alquen* (ny bog af ham)
Preuer (forbindelsesfører TD)
Diktat Volpp
Gennemsyn af post
K *Peterseim* (artikel til tidsskrift: Det nye Tyskland, giftermål)
Aftensmad
Gennemsyn af løbende rapporter
K *Ruppmann* (Kirchhoff Gaggenau, privatsager)
Gennemsyn af post

Sluttet 22,45

Lørdag 9. marts 1940.

Begyndt 8,45
Indførelse i dagbog
Diktat Volpp
T *Schäfer* (Krause, Prüssing, Geer)
Gennemsyn af post
løbende rapporter
Gennemsyn af post
T *v. d. Ruthen* (Schreiter — Schwarzenfeld)
Postaflevering til Wagener
Postreferat RF (30 min.)
Diktat Schober

T *Gaike* (Fitzthum — ansættelse Bürckel)
Diktat Volpp
T *Berger* (Ostendorf)
Jacht (40 års militærjubilæum Sachs)
K *Thoss* (aflevering af manuskript)
Ogruf. Krüger (ophævelse af straffepålæg)
v. Usler (tidl. Staf. Kopp)
Ullmann (Löhausen, anmeldelse af Tibetfilmen)
Bonde (arbejdstildeling)
Underskrifter
1 time ikke i kontoret, efter RFs ordre besøgt *maler Friedrich* for at se hans billeder)
K *Trinkl* (værelse til Wagener)
Underskrifter
Gennemsyn af post
Ullmann (vogn til frk. von Oyenhausen)
RF (dito)
Gruf. Wolff (dito)

Sluttet 19,35

Søndag 10. marts 1940.

Begyndt 9,15
Indførelse i dagbog
Underskrifter
Gennemsyn af post
T *Taubert* (RFs rejse til Wewelsburg)
Suchanek (Dalueges befindende)
Radeck (bil-ulykke Min. Dirk. dr. Lange)
Postreferat RF (30 min.)
Gennemsyn af post

Sluttet 12,00

Mandag 11. marts 1940.

Begyndt 8,30
Indførelse i dagbog
Gennemsyn af post
Diktat Knoop
T *Berger* (forfremmelse Vollmer)
Postreferat RF (8 min.)
Diktat Knoop
T *Sachs* (RF underskrift post og telegraf)
Friedrich (bilattest)
Gennemsyn af post
K *Greike* (rigsforskningsråd, møbler, indsats af biologer i SS)
Gennemsyn af post
Diktat Schober
Postreferat RF (7 min.)
T *Loss* (fru Diehl)
Winterhalter (Staf. Mayer vennekreds)
Underskrifter
T *Berger* (D 3/15)
Klopfer (forordning ang. kirkebidrag i Warthegau)
K *Fischer* (dito)
Postaflevering til Wagener
Gennemsyn af underskriftsmapper
Abtlg. Ruppmann
Gennemsyn af post
T *Sagfører Tesmer* (Fru Holz' beskæftigelse)
Gennemsyn af post

Sluttet 18,30

Torsdag 12. marts 1940.

Begyndt 8,35

Indførelse i dagbog
Gennemsyn af post
Diktat Schober

K *Thoss* (manuskript, kartotekkort)
Bonde (indsats)
Gennemsyn af post

T *Gaike* (Fitzthum — Bürckel)
Klopfer (kirkebidrag)
Fru Sachse (Malchus) (konfer. med RF)
Underskrifter

K *Ruppin* (rejse til Bromberg, adoption af forældreløs)
Frk. Potthast (Fru Schobers fortsatte beskæftigelse)
Gennemsyn af post
Diktat Volpp

T *Winzer* (betaling, orlov fru Schober)
Gennemsyn af post

T *Berger* (Vollmer, brev til RF melding om kammeratskabsaften)

K *Wiese* (Lønudbetaling Massen SD, en students ansøgning om ansættelse i SS)

T *Schörner* (fru Dorschs befindende)
Gennemsyn af post

Sluttet 16,50.

Onsdag 13. marts 1940.

Begyndt 8,40

Underskrifter
Diktat Knopp og Schober
Indførelse i dagbog
Gennemsyn af post

T *Dudzus-Posen* (GBV forordn. ang. kirkebidrag)
Fru von Schaper (bogkøb, 100 indrammede Førerbilleder)
Diktat Schober

T *Berger* (Ostendorf)
Winkler (bilag Hamke)

K *Geer og Gösling* (sag)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Diktat Claus og Knoop

K *Ullmann* (Bonde, møbler til Schäfer, fru Alt tilskud, placering af fru Nöll)
Peterseim (Bonde)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Diktat Schober

T *Klopfer* (forordn. ang. kirkebidrag)
Pflaum (Ruppin rejse til Bromberg)

K *Suchanek* (dito)
Dümichen (SS og politiret)
Gennemsyn af post

Sluttet 17,30.

Torsdag 14. marts 1940.

Begyndt 8,30

Indførelse i dagbog
Underskrifter
Gennemsyn af post
Diktat Claus

K	*Ruppmann* (Spengler)
	Ullmann (Spengler, Haushahn)
	Diktat Volpp
T	*Klopfer* (forordning ang. kirkebidrag)
	Fru Lechner (drift af et gods)
	Kreuz (dito og brev Stürtz)
	Gennemsyn af post
T	*Winterhalter* (bilag Patow)
	Mühlmann (lansespids, konf. med RF)
	Ruppmann (Knauer)
	Habicht (Schäfer sag)
	Diktat Claus
	Underskrifter
T	*Geer* (sag, tel. med Habicht)
	Spacil (camouflagejakker)
	Gennemsyn af post
T	*Lörner* (camouflagejakker)
	Diktat Schober
	Gennemsyn af RFs eksp. læsepost
Sluttet 19,35	Gennemsyn af post

.....[1])

Torsdag 21. marts 1940.

Begyndt 8,45	Underskrifter
	Gennemsyn af post
	Postreferat RF (25 min.)
	Diktat Volpp
	Gennemsyn af politi-læsepost
	Gennemsyn af post
	Diktat Claus
	Postaflevering til Wagener
	Diktat Schober
	Underskrifter
T	*Scultetus* (vejrmelding)
K	*Ellersieck* } fabrikation af maskinpistoler
	Eggen }
T	*Gebhardt* (penge til kirurgmøde)
	Kiersling (dito)
	Ehlich (polske tariffer)
	Schmitt (Ostuf. Karl livsfarligt såret ved ulykke)
	Underskrifter
	Gennemsyn af post
K	*Sievers* (foredrag i Østen, Germanien og Verdenslitteraturen, Schweitzer, bogbesørgelse til Schw. Korps)
T	*Berger* (RF brev til Petri)
	Pohl (naturfredningsparceller Dachau)
	Ellersieck (maskinpistoler)
Sluttet 20,00	Gennemsyn af post

Fredag 22. marts 1940.

Begyndt 9,45	Underskrifter
	Indførelse i dagbog
	Gennemsyn af post
K	*Eggen* (maskinpisoler)
T	*Gärtner* (dito)
	Ellersieck (dito)
	Gennemsyn af post

[1]) Ang. dagene 15.—20. marts 1940, se A. nr. 264.

T *Berger* (befalingsudkast ang. liste over mænd af nordisk blod)
Postreferat RF (15 min.)
K *Geer* (sag, udenrigsmin.)
Gennemsyn af post
Gennemsyn af politi-læsepost

Sluttet 17,50

Lørdag 23. marts 1940.

Begyndt 8,45
Diktat Volpp
Diktat Schober
Gennemsyn af post
K *Ellersieck* } maskinpistoler
Eggen }
T *Fru Schmitt* (Attelantiniske stavskrift?)
Gennemsyn af post
Postreferat RF (30 min.)
Diktat Claus
Postaflevering Wagener
Underskrifter
T *Berger* (v. Ditfurt)
Underskrifter
K *d'Alquen* (Phänomen-artikel i Schw. Korps, Prop. kompagnier)
Gennemsyn af post

Sluttet 17,45

Søndag 24. marts 1940.
Påske.

Mandag 25. marts 1940.
Påske.

Tirsdag 26. marts 1940.

Begyndt 9,00
Gennemsyn af post
Indførelse i dagbog
Postaflevering til Wagener
Diktat Schober
T *Jacht* (mødetid Geismeyer for RT)
Thoss (artikel Devra i Odal)
Postreferat RF (12 min.)
Diktat Volpp
T *Pflaum* (lov om uægte børn)
Hauser (oplysning ang. styrke)
Petri (skrift om polske metoder til forberedelse og udførelse af opstanden mod russerne 1863)
Kranefuss (tilvejebringelse af materiale til julelys)
Sievers (verdenslitteratur)
Goetze (fødselsdagsgave)
Dr. Hansen (Lebensborns gennemsyn af akterne om uægte barn hos Førerens stedfortræder)
Gennemsyn af post
Politi-læsepost
Underskrifter
T *Haertel* (Schöberl, Brünn)

K *Gruf. Wolff* (fru Schober)
Frk. Potthast (Fru Schober)
Sekretær eller kontorassistent
Postaflevering til Wagener

Sluttet 19,50

Onsdag 27. marts 1940.

Begyndt 8,45
Indførelse i dagbog
K *Fru Schober* (orlov)
Postaflevering til Wagener
T *Petri* (skrift om Polen)
Fru Schmitt (stavskrift?)
Müller (forbud mod at skaffe land til SS)
Gennemsyn af post
Underskrifter
Postaflevering til Wagener
11,25 Rejse i bil til Wewelsburg
Ankomst 17,30
Privatlekture.

Torsdag 28. marts 1940.

Begyndt 7,15 (Wewelsburg)
Gennemsyn af post (SS og politipost)
Gennemsyn af kurérposten
Underskrifter
Gennemsyn af læsepost (SS og politi)
Set på modellerne til udvidelse af borgen
RF SSs ankomst 13,20 middag
Middagsmad
Postreferat RF (50 min.)
RFs afgørelser noteret med håndskrift på akterne
Te (RF, prof. Speer, Gruf. ...)
Gennemsyn af post
Kurérpost gjort færdig
K *Pohl* (klage over beslaglæggelse af et teglværk)
Aftensmad
Samvær ved kaminen

Sluttet 22,40

Fredag 29. marts 1940.

Begyndt 7,10 (Wewelsburg)
Gennemsyn af kurérpost og læsepost
Postreferat RF (20 min.)
Gennemsyn af post
RFs afgørelser noteret med håndskrift
Underskrifter
Middagsmad
Gennemsyn af post
Postreferat RF (15 min)
Afgørelserne noteret
Kurérpost gjort færdig
K *Bartels* (arbejder på borgen)
Aftensmad

Sluttet 21,30.

Lørdag 30. marts 1940.

Begyndt 7,00 (Wewelsburg)
Gennemsyn af kurérpost
Postreferat RF (20 min.)
Kørsel til flyvepladsen
Flyvning til Berlin
I flyvemaskinen gennemsyn af post og privatlekture
12,30 Ankomst til Berlin
T *Schütt* (digteruge 15.—20., velkomsttale af RF)
Klopfer (konference med Førerens stedfortræder)
K *Fru Schober* (tilskud)
Diktat Volpp
T *Hartl* (fru Diehl)
Berger (foredrag for patrouilletjenesten, lønning, dødningehovedmænd HJ)
Gennemsyn af post
Underskrifter
K *Schmitt* (Ostubaf. Clemens)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
K *Eggen* (maskinpistoler)
Sluttet 18,25

Søndag 31. marts 1940.

Begyndt 9,30
Gennemsyn af post
T *Schlossmann* (RFs spisetid)
Gennemsyn af ekspederet politi-læsepost
Postreferat RF (25 min.)
Indførelse i dagbog
Sluttet 15,30.

Mandag 1. april 1940.

Begyndt 9,00
Diktat Volpp
K *Eggen* (maskinpistoler)
T *Härtl* (forsorgsfører West)
Kliver (maskinpistoler)
Cæsar (vejledningshæfter, melding om våben SSs uddannelse, Germanien — verdenslitteraturen)
Gennemsyn af post
K *Eggen*, *Dir. Ruh*, *Dir. Zeil* } Bekræftelse på, at maskinpistolerne kan leveres om ca. 8 uger
T *Kaiser* (manuskript Johst)
Voggenauer (Beppo Römer)
Underskrifter
K *Ullmann* (Kraatz, Beger, Schäfer)
Gennemsyn af post
T *Tiefenbacher* (tilskud fru Schober)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
T *Schieber* (kaffe til Lebensbornhjemmene)
Gennemsyn af mødemapper
Gennemsyn af post
Postreferat RF (8 min.)
Underskrifter
Sluttet 22,20

Tirsdag 2. april 1940.

Begyndt 8,50

Underskrifter
Diktat Volpp
Gennemsyn af post
Postreferat RF (10 min.)
Postaflevering til Wagener

T *Giess-Prag* (Dr. Schovobas efterfølger, Brünn)
K *Feldwebel Stengel* (ægteskab med en kone med et uægte barn)
Gennemsyn af post
T *Weberndörfer* (indstilling til våben-SS)
Kaiser (afhandling om den vestfalske fred)
Underskrifter
Diktat Volpp
Gennemsyn af post
T *Ellersieck* (maskinpistoler)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener

Sluttet 19,00

Onsdag 3. april 1940.

Begyndt 8,45

Gennemsyn af post
K *Pesculler* (Brit. og fransk Guayana-indsats i Brasilien) 1 times varighed.
T *Berger* (v. Ditfurt)
Vogel (svin til RF)
Postreferat RF (15 min.)
Diktat Volpp
T *Berger* (Ditfurt, nye lister, Spiessel)
Gössling (sag)
Gennemsyn af post
T *Ellersieck* (maskinpistoler)
Berger (budgetkontorer)
Postaflevering til Wagener
Underskrifter
K *Ullmann* (Schäfer sag)
Gennemsyn af post
Diktat Volpp

Sluttet 19,30

Torsdag 4. april 1940.

Begyndt 8,50

Underskrifter
T *Müller — V. og WHA* (tilbagegivelse af lire)
Postreferat RF (15 min.)
Diktat Volpp
T *Tondock* (RFs afgørelse Müller-Örtzen o. s. v.)
K *Pflaum* (Diehl, lov om uægte børn)
Ullmann (Schäfer)
T *Plötz* (materiale til artikel: meningen med SS, dets opgaver og væsen)
Gennemsyn af post
Postaflevering til Wagener
Gennemsyn af post
Gennemsyn af post
Postreferat RF (10 min.)
Underskrifter

Sluttet 17,20

Fredag 5. april 1940.

Begyndt 9,00

Underskrifter

T *Jacht* (begravelse Eisfeld)

K *Winzer* (regnskab Memel 1939)

Eggen (maskinpistoler)

Dörner (Rottenführer Jahns)

T *Härtel* (forsorgsfører West, ophævelse af forsyning gennem GBV)

d'Alquen (artikel Schw. Korps om protektorat, offentliggørelse af billeder, grønsagsforsyning)

Fähndrick (svarudkast til Simon)

K *Ullmann* (Schäfer)

Gennemsyn af post

Diktat Claus

T *Gärtner* (camouflageskærme)

Peiper (maskinpistoler)

K *Ullmann*, *Schäfer* } Udenrigsministeriet, sag, Beger

Ellersieck, *Eggen* } maskinpistoler, result. telefonsamtale med Peiper

Gennemsyn af post

Diktat Volpp

Underskrifter

Indførelse i dagbog

Sluttet 17,15

Lørdag 6. april 1940.

Begyndt 9,00

Diktat Volpp

T *Scultetus* (vejrmelding)

Berger (Andreas Schmitt)

Gennemsyn af post

Gennemsyn af politi-læsepost

K *Andreas Schmitt* (SSs modstandere i Rumænien, misbrug af RFs breve)

Pflaum (lov om uægte børn)

Gennemsyn af post

Diktat Volpp og Knoop

T *Lorenz* (Schlageter v. Johst)

Zimmermann (statistik ang. våben SS)

Gennemsyn af post

Sluttet 14,55

Taget post med hjem.

Søndag 7. april 1940.
Fri for tjeneste.

Mandag 8. april 1940.

Begyndt 8,40

Gennemsyn af post

Diktat Volpp

T *Rhode* (mødetid for Stubaf. Schulpig)

Schmitt (Binsack)

Underskrifter

Gennemsyn af ekspederet kurérpost

Postaflevering til Wagener

K *Schulpig* (prof. Schlarb)

Gennemsyn af løbende rapporter

Gennemsyn af post

	Indførelse i dagbog
	Diktat Claus
T	*Grau* (afgivelse af en hemmelig rapport)
K	*Fru Malicki* (slægtninge i Vestpreussen)
	Sollmann (Vonsicht, konference RF)
	Eggen (maskinpistoler)
	Peterseim (publikation om Hohe Schule)
	v. Alvensleben (Skaderasi)
	Sievers (Till, samarbejde med folketyskere i Rumænien, Scultetus, redskaber til Schäfer, bøger til Lützelburg fra Polen)
T	*Weidle* (dr. Nonn, konference)
	Kopp (pige til RFs husholdning)
K	*Scultetus* (vejrmelding, opløsning af hans afdeling)
	Postreferat RF (45 min.)
	Postaflevering til Wagener
	Underskrifter

Sluttet 20,45.

Tirsdag 9. april 1940.

Begyndt 8,35

	Indførelse i dagbog
	Gennemsyn af post
	Diktat Volpp
T	*Steinhöring* (fru von Stokar)
	Postaflevering til Wagener
	Postreferat RF (4 min.)
	Gennemsyn af post
	Diktat Volpp og Claus
	Underskrifter
	Gennemsyn af pressereferat
T	*Stengel* (gave til Føreren)
	Gennemsyn af post
T	*Pesculler* (forespørgsel om en rapport)
K	*Pflaum* (RFs afgørelse ang. personaleregulativ)
	Gennemsyn af post

Sluttet 19,35.

267.

HARTEL
Strandvej 322
Hornbæk.

Hr. dommer E. Olrik, Helsingør.

Til yderligere underbyggelse af mine uprovokeret afgivne oplysninger til kommissionsdomstolen om mit besøg hos pastor Schmidt ult. maj 1950 tillader jeg mig at fremsende brev fra ham til mig dat. 3. juni 1950. Havde jeg ikke skullet ordne nogle private forhold hos familien Sonne-Smidth i Refs-Vindinge på Fyn, var jeg næppe rejst, men havde sendt min hilsen.

Jeg tror, at brevets form og indhold giver nøjagtig den samme opfattelse af besøget som min skildring for domstolen. Desværre forhindrede de senere begivenheder og afhøringer mig i at følge Schmidts opfordring til mig om „at opfriske minderne ved gentagne besøg", ja har endog afholdt mig fra senere at skrive til ham eller opsøge ham, når jeg vidste, at han var i København. Jeg anmoder derfor høfligst om, at brevet må blive medtaget som bilag til sagen.

Deres ærbødige

A. Hartel.

P.S. Jeg har ingen afskrift af brevet.

Bilag.

Petersholm pr. Tørsbøl.
Den 3. juni 1951.

Herr A. Hartel, København.

Kære Herr Hartel.

Deres besøg her på Petersholm kom mig helt overraskende og var mig en stor glæde. Aldrig havde jeg ventet, at De efter alle Deres bitre erfaringer havde så venlige tanker tilovers for mig, og ikke blot det, men overrakte mig en så værdifuld foræring, De havde tiltænkt mig i anledning af min 80. fødselsdag, men dengang ikke kunne give i mine hænder, fordi De, som De sagde, var lovligt forhindret. Ak ja, hvor godt at De har bevaret Deres gode humør og Deres tro på en retfærdig og barmhjertig Gud!

Billedet vil altid være et dyrebart minde om Dem for mig, og jeg håber, at minderne kan opfriskes ved gentagne besøg. Med dette håb og de bedste hilsener må jeg slutte disse linier!

Deres hengivne

J. Schmidt.

268.

KNUD NORDENTOFT
Forfatter, landsretssagfører.
Frederiksberg allé 19 A.

Den 10. februar 1951.

Til den parlamentariske kommission, Christiansborg.

Fru Elin Appel har henstillet til mig at skrive til kommissionen om de ting i forbindelse med „retsopgørets forudsætninger", jeg besidder oplysninger om, som jeg har meddelt hende, d. v. s. om *Rostockmødet* samt om dr. Frits Clausens og DNSAP's forhindren af en tysk *grænseflytning nordpå* op til Kongeåen i 1940 og 1942, foretaget under samråd og kontakt med Stauning og P. Munch. — For at opfylde mit løfte til fru Appel gør jeg det her.

Jeg har hidtil set bort fra enhver henvendelse til den høje kommission, fordi, som jeg sagde til fru Appel, jeg til dato har betragtet den som udelukkende nedsat med den underforståede opgave at tilhylle eller i hvert fald sinke sandheden om de afgørende ting. Jeg sagde til fru Appel, at efter mit skøn kunne kommissionen, hvis den havde villet og havde forfulgt tydelige spor, for åringer siden være nået frem til sandhederne om de to ovenfor understregede helt afgørende punkter, og derved foranlediget den forløjede „rensning" *standset*. Hun forsikrede mig imidlertid, at kommissionen arbejdede i god tro og i redelig hensigt, alene så utroligt sinket af den vrangvendte følelsesstorm af 1945, som *vendte al ting totalt på hovedet undtagen for de meget sjældne og overlegne ånder*. Hun mente, at disse spor *nu* omsider ville blive forfulgt til bunds.

Jeg gør min undskyldning, hvis det sluttelig viser sig, at jeg har haft uret, og at kommissionen virkelig agter at nå frem til sandhederne, — omend pinligt sent.

Min oplysning om Rostockmødet er følgende: Jeg modtog meddelelse om det — at det var sket og at det havde medført en dansk-tysk aftale om modstandsløs besættelse — af stadsarkivar Flemming Dahl, i januar 1941. Han meddelte mig, at han havde det fra greve Bent Holstein. Han var vred og forarget over, at en sådan aftale var truffet. Jeg sagde, at jeg mente, det var dybt rigtigt og forsvarligt af regeringen at have handlet således i den givne situation (i begyndelsen af 1940) — *for Danmarks børnebørns og oldebørns skyld* og uden alt hensyn til middelalderlige „æresbegreber" — derimod nok desværre dybt urigtigt og uforsvarligt, at regeringen og rigsdagen ikke i de tidligere år, mens tid endnu var, havde truffet fornuftigere foranstaltninger til at undgå en sådan fortvivlet situation, f. eks. ved oprustning og sikringsstyrke o. s. v. (kortsagt alt det, som samme rigsdag *nu*, efter et totalt meningsskifte fra 1945 gør og udfører).

Jeg traf derpå Bent Holstein personligt i maj 1945. Vi havde truffet hinanden enkelte gange tidligere, men ikke haft anledning til større samtale. Vi så os nu samtidigt begge til vor forbløffelse interneret under barbariske forhold på Hendriksholms skole i en københavnsk udkant. Jeg var ca. 14 dage *senere* igen øjenvidne til *mordet* på Holstein (idet frihedskæmperkommandanten på denne „borg" nægtede ham hospitalsindlagt trods inflammeret lungebetændelse i ca. 2 uger, efter at frihedskæmperlægen havde fralagt sig ansvaret for hans liv, hvis han ikke blev omgående indlagt. Jeg lå med 30 andre på gulvet i klasseværelset ved siden af grevens kvarter, mens han gungrende af feber lå på en båre med *eet* tæppe over sig foruden halm og sit gangtøj).

Før denne dødssygdom var opstået (forvoldt ved at de forrykte unge galninge havde tvunget den aldrende mand til, døgnet rundt, at spule cementgulve i skolens kælderrum, barbenet, med slange og svaber) — lykkedes det mig og Holstein en dag at tale uforstyrret sammen i ca. 5 minutter på et WC, hvor vi slap ind på samme tid. Jeg spurgte

hurtigt: „Holstein, De har fortalt Flemming Dahl og andre af mine venner om dette møde i Rostock, hvor besættelsen blev aftalt mellem P. Munch og tyskerne — *er* det sandt?".

Han lo og svarede omtrent: „Ja, gu' er det da sandt".

Jeg: „Hvor ved De det fra? Jeg ville meget gerne, om De ville fortælle mig det"

Og han svarede — jeg tror bestemt ordret sådan: „Fra P. Munch og andre. Han spurgte mig om min mening engang, og jeg sagde, han havde handlet ret, der var ikke andet at gøre — *da*".

Jeg må endelig tilføje for egen regning: Jeg giver den dag i dag Munch og Stauning og siden Scavenius og Andersen-Alstrup og Hedtoft og alle danske „ansvarlige magthavere" 100 pct. *ret* i, at Rostockmødet og andre tilsvarende kloge ting var patriotisk og dansk gerning. Det eneste urette var, at en Scavenius bagefter havde mod og sandfærdighed nok til at fastholde det og forsvare det overfor den *lille skare* af rundt 500 åndeligt uudviklede „gymnasiasttyper" som prof. Carsten Høegh, redaktør Schock osv., osv., der betændte Danmark med middelalderlige eller drengede æresbegreber på trods af rå Churchillsk og Stalinsk og Hitlersk virkelighed af fælles ærlig type.

(Men dette hænger jo igen sammen med normalmenneskets forrykte tilbøjelighed til, når to eller tre *lige forbryderiske* stormagts*ledelser* fra hver sin side og i præcis den samme ånd stiler frem imod krigen, da uvægerligt at „holde med den ene mod den anden" i stedet for at sige „vi holder med Danmarks børnebørn, d.v.s. vi holder fornuftigt med sejrherren").

Imidlertid *erkender jeg*, at der faktisk *var* en „gyldig grund" i hvert fald for det danske socialdemokrati til i 1945 at fortie og lyve sig fra sin ærlige og patriotiske andel i sådanne ting som Rostockmødet: Den, at i modsat fald havde kommunisterne løbet af med alle stemmerne, og vi havde fået en kommunistisk regering i 1945. *Jeg erkender det som force majeure og „gyldig grund"*. Vore ledende politikere *var* i 1945 nødt til at lyve så forskrækkeligt som de gjorde, — for at frelse landet fra kommunismen. Det var altså nødvendigt at stikke en syndebuk ud. Denne blev klogt valgt: DNSAP og Frits Clausen.

Men *nu* burde sandheden dog efterhånden få lov at blive sagt.

DNSAP var en højt patriotisk forening. Intet andet. (Bortset fra ubestridelige islæt af mange mindre vellugtende arter — *navnlig* efterhånden — de kom ikke til at gøre skår i hovedsagen). — *Og det vidste P. Munch og Stauning og alle de ledende og gjorde taknemmeligt brug af det.*

Frits Clausen var en dåre og tåbe — dranker — og mere til — samt et af de ærligste *danske* mennesker, der har levet. — *Og det vidstes.*

Jeg kan her blot ganske kort nævne det faktum, at i sommeren 1940 forelå der en fuldt forberedt stabelafløbning af et kup fra tysk militær, tyske SS- og gesandtskabskredse, hvorefter grænsen skulle være tvangsflyttet op til Kongeå og dette meddelt det halvt modstræbende Berlin som et fait accompli. Jeg har i dag rigtigheden skriftligt bekræftet med K. K. Steinckes underskrift *som* justitsminister og kan henvise hertil. Det ville have medført indkaldelse til tysk krigstjeneste af hele den nordslesvigske ungdom. Forhindringen heraf har altså frelst ca. 10 000 nordslesvigske liv. Den gennemførte Frits Clausen, ene mand, med støtte af den vægt, hans parti „det ældste parti udenfor Stortyskland", havde overfor Hitler og Himmler. Han gennemførte det med mod og selvopofrelse. Var hans aktion mislykkedes, var han jo kommet i tysk koncentrationslejr. Det hjemler den tykke dumme mand den statue, han inden 50 år vil have i Aabenraa. Han gjorde det *efter* først at have rådført sig med Stauning og P. Munch og i uafbrudt kontakt med dem. *Det*, han gjorde, var at *true* Renthe Fink: „Vær så venlig at telegrafere til Berlin, at den morgen det planlagte grænsekup er sket, ophæver jeg DNSAP og kaster mig og mine folk ud i kampen mod tyskerne. Kupmændene blev telegrafisk standset fra Berlin. *Der var daglig kontakt mellem P. Munch og Frits Clausen* i de dage. Munch telefonerede daglig fra udenrigsministeriet til Bovrup. Der findes vidner, som har hørt på samtalerne. *Hvorfor er de ikke afhørt endnu?* Da det var overstået, og sejren var vundet, gik Stauning offentligt i folketingssalen hen til Frits Clausens pult og takkede ham for hans indsats. Hvorfor findes den ærlige folketingsmand ikke, som kan huske det?

Steinckes indvending til mig, i vor korrespondance, at „dette gjorde Frits Clausen jo i egen interesse, hans parti havde været umuligt, hvis Nordslesvig var gået tabt" er uhæderlig og uærlig (som jeg har sagt ham). Mon Steincke ikke fik gennemført sin socialreform bl. a. *også* idet han vidste, at det ville tjene ham selv til ære. — Mon Jesus Kristus ikke lod sig korsfæste bl. a. *også*, idet han vidste, han „ville blive en berømt mand" (ved siden af, at han „også" ville frelse verden).

Jeg nævner kun en passent Frits Clausens og DNSAP's *anden* vel gennemførte grænsekups-hindren i 1942. — Det ligger altsammen nøjere redegjort i justitsministeriet, hvor det ligger dødt og tavst.

Ligeledes Frits Clausens fortsatte, uafbrudte kamp for danskhed og mod al tysk indflydelse, da han satte sig imod oprettelsen af et Schalburgkorps og forbød sine medlemmer at melde sig til det — hvilket endelig førte til hans landsforvisning til Tyskland. Alle disse ting, som er de virkelige sandheder om besættelsestidens historie og som er vel kendt af de virkeligt ledende, er med genial forløjelseskunst trængt til side for myten om, at den mand, P. Munch og Stauning takkede, var en landsforræder. — Og dermed reddede socialdemokraterne vælgerkvæget overfor kommunisterne. Og nu er det sket, og sandheden burde måske kunne få frit lejde i Danmark.

Det er umuligt at få disse virkelige ting frem i de danske aviser. Jeg har prøvet forgæves mere end eet sted. Folk ved det ikke, og folk må ikke vide det. Steincke siger: „Det kommer historien ved, men historien kommer ikke justitsministeriet ved". Hvis historien kommer den parlamentariske kommission blot en lille smule ved. Hvis der i den trods alt skulle sidde blot et par enkelte fuldt hæderlige mænd, som nu omsider tvang dette igennem, så ville de tillægge sig uvisnelig fortjeneste — af Danmark — men ikke af partivældet i Danmark.

Jeg tilføjer: Jeg er en overbevist tilhænger af „demokratiet". Jeg mener, det er en beskidt og nødvendigvis malproper styreform, men jeg mener, at det er den *mindst beskidte*, som vi abeefterkommere kan hæve os til. Jeg mener, at de autoritære former er endnu en grad *mere* beskidte, derfor *bør* man foretrække demokrati. Under demokrati mener jeg, at sandhederne har chancer for at komme op til 5—10—15 år *tidligere* frem end under de autoritære former. F. eks. sandheden, at general de Meza var helten, men regeringen Monrad var landsforræderne, da de lod Londonkonferencen sprænges i 1864, nåede dog igennem i Danmark på mindre end 50 år. Sandheden i Frankrig 1871, at kommunarderne var fædrelandsvennerne, men Thier's regering meget tvivlsom uden i støtte af bourgeoisiet, nåede igennem på 20—30 år med støtte af Clemenceau (og herhjemme P. Munch som historiker). — Men det er den parlamentariske kommission, som bestemmer, hvor lang latenstid sandheden om de her omtalte ting skal vente.

Med ærbødighed

K. Nordentoft.

P.S. Jeg stiller yderligere følgende fakta til rådighed, hvis det skulle vise sig, at man ønsker at trænge til bunds i virkelighederne:

1. Politiets fjernskriver meddelte om eftermiddagen den 8. april 1940 ud til alle sine modtagere i by og på land det klokkeslet næste morgen (den 9. april), da tyskernes grænseoverskridelser skulle ske. Jeg ved det fra nogle stykker af de retsstridigt indespærrede politifolk, hvis samtale jeg sad og hørte på engang i Horsens tugthus. Jeg er ikke sikker på navnene (jeg kan ikke holde rede på alle mine fængselsbekendtskaber), men een af dem var vist kaptajn, overbetjent Norén, hvis adresse på fri fod vist kan fås gennem tandtekniker Norén i Odense. — Jeg har i anledning af denne skrivelses affattelse nu i går haft en samtale med politiinspektør Stamm, der sagde mig, at dette var rigtigt nok. Han troede iøvrigt, at Leifer var i stand til at give bestemtere oplysninger „hvis han vil". — „Men sagen er nok vanskelig at dokumentere uden ved vidneudsagn fra dem, der vil stå ved, at de husker det, — det gik jo ned på strimler rundt i alle stationerne, og de blev ikke opbevaret". Yderligere oplyste Stamm, at det var ham, som i morgentimerne den 9. april havde telefoneret til de forskellige ministre, at „nu er de kommet", — „nå, er de der nu", havde de forskellige søvnige stemmer svaret; det var ingen uventet meddelelse.

2. Fra een eller flere indenfor samme politikredse i Horsens, muligt Norén, ved jeg også, at der f. eks. til livvagtsregimentet ude i dets kantonnement et sted på Sjælland var udleveret skarpe patroner i dagene *før* den 9. april, men de blev inddraget igen den 8. (Jeg svarer ikke for, at det *var* dette regiment, men jeg tror det. Hvis man afhører de ansvarshavende, vil de selvfølgelig nægte! — Afhør menige og underbefalingsmænd, så fås sandheden.

269.

KNUD NORDENTOFT

15/2 1951.

Til den parlamentariske kommission.

Jeg burde vistnok, før jeg afsendte mit udførlige brev til kommissionen, have forelagt udformningen for de mennesker, hvis samtaler med mig, jeg refererer. På grund af deres ret store antal, nogles død og andres adressemangel, så jeg bort herfra.

Samtlige de udtalelser, der refererer sig til selve det retslige problem, har jeg naturligvis søgt at erindre og gengive med størst mulige nøjagtighed. Den på brevets første blad omtalte samtale med fru Elin Appel derimod drejede sig om spørgsmålet om min villighed til at henvende mig til kommissionen, og jeg erkender, at min udformning i brevet her bærer præg af mine egne følelser og overvejelser. Jeg håber, at dette også fremgår af referater, som ikke står i citationstegn, men vil, efter samtale med fru Appel i går gerne præcisere, at ordvalg og fremstilling „alene så utroligt....“ er mine egne; jeg vil ikke på nogen måde hævde, at hun har benyttet disse ord. Realiteten er alene, at hun ved at bestride rigtigheden af min opfattelse af kommissionens arbejde fik mig til at beslutte at skrive til den.

Jeg vil endvidere herved gerne udtrykkelig begære mig indkaldt som vidne, ligesom jeg beder om, at de i mit brev nævnte personer må blive afhørt, samt endvidere hr. *Axel Hartel*, og friherre *v. Loew zu Steinfurth* i Holsten og endelig den daværende hollandske militærattaché i Berlin. Flemming Dahl oplyser mig om, at sidstnævnte i særlig grad vist var Bent Holsteins kilde om Rostock. De to førstnævnte har direkte førstehåndsviden om begge de to ting, jeg omtaler i mit brev. — Efter pr. telefonoplæsning at have erholdt fru Elin Appels godkendelse af nærværende tilføjelses form, som fremkommer efter hendes ønske, slutter jeg mig endvidere til hendes ønske om, at hendes navn og omtalen af vor samtale må blive strøget i den oprindelige skrivelse eller dennes referat, som sagens egentlige indhold uvedkommende.

Ærbødigst

K. Nordentoft.

270.

Skrivelse af 15. maj 1940 fra Christmas Møller til statsministeren m. fl.

„Til Statsministeren, Udenrigsministeren, Justitsministeren og d'Herrer Ministre Henning Hasle og Dr. Krag.

Fra saare paalidelig Kilde har jeg modtaget hoslagte. Det er hævdet, ligeledes med Bestemthed, at *Hartel har meget intime tyske Forbindelser.*

Jeg har ment, det var min Pligt at underrette d'Herrer Ministre om dette.

Med venlig Hilsen

sign. **J. Christmas Møller.**

Om Situationen mener jeg mig i Stand til paa Grundlag af Udtalelser, som Folketingsmand Hartel har fremsat overfor mig i privat Samtale at kunne meddele følgende:

.....

Det hævdes — stadig fra samme Kilde — at *Opfattelsen i Berlin vel i Rigsudenrigsministeriet er den, at der vitterligt har ligget en klar Aftale mellem det danske Udenrigsministerium og det tyske om, at den danske Regering ikke skulde modsætte sig, at Tyskland paa et eller andet Tidspunkt under Krigens Forløb saa sig nødsaget til at tage Danmarks Neutralitet under sin Beskyttelse,* men at denne Aftale kun utilstrækkeligt er blevet overholdt af den danske Regering, som ikke forhindrede, at der blev ydet militær Modstand i Sønderjylland, og herved udsatte Afdelinger af den tyske Værnemagt for Fare, samt udsatte Landets egne Soldater for Tilintetgørelse i en haabløs og formaalsløs Modstand mod den tyske Indmarch. *Kun derved, at den tyske Værnemagt standsede Indmarchen og afventede Regeringens nærmere Forholdsregler og -Ordrer til den danske, udvirkede den tyske Værnemagt, at der ikke blev flere Tab.*

Men den danske Regering skulde — saaledes siges det — ved sin utilstrækkelige Beherskelse af Situationen have løst den tyske Regering fra sit Tilsagn om at respektere Danmarks Suverænitet og Uafhængighed, der havde til Forudsætning, at Modstand ikke blev ydet mod den tyske militære Indmarch .....“

271.

Udskrift af indberetning fra kontorchef i udenrigsministeriet P. Wedel-Heinens afhøring af Himmlers daværende sekretær, fru Potthast.

Efter aftale med ambassadøren afrejste jeg den 29. august 1951 om morgenen til Bayern for efter anmodning af Den parlamentariske Kommission at afhøre rigsfører Himmlers personlige sekretær, fru Hedwig Potthast.

Den følgende formiddag opsøgte jeg fru Potthast på hendes bopæl. Fru Potthast indvilligede efter nogen diskussion i at mødes med mig senere på dagen på et af byens hoteller. Hun havde, såvidt jeg kunne se, kun eet værelse til sin rådighed og nærede øjensynlig frygt for, at mit besøg skulle henlede opmærksomheden på hendes person hos de andre beboere i huset.

Under min samtale med hende på hotellet gentog hun først, hvad hun allerede anførte i sit brev til militærmissionen i Berlin, at hun på grund af sygdom havde været fraværende fra sit arbejde i Berlin i længere tid i foråret 1940, og at hun allerede af denne grund havde svært ved at give oplysninger fra denne periode.

Samtalen med hende blev iøvrigt ført på grundlag af dagbogsoptegnelserne, i hvilke hendes navn figurerer flere gange, men hun hævdede, at hun ikke havde nogensomhelst erindring om begivenheder fra den tid.

Vi dvælede særligt længe ved optegnelserne fra dagene omkring midten af marts, men heller ikke om disse dage kunne hun sige noget af betydning for sagen.

Om indførselen den 16. marts 1940, „Klopfer (Rückspr. mit RF)", oplyste hun, at den kun betød, at en vis Klopfer havde truffet aftale med Himmlers adjudant om en senere samtale med rigsføreren, der således ikke nødvendigvis havde været tilstede i Berlin den sidste halvdel af dagen.

Til gengæld tydede indførselen den 17. marts 1940, „Flug nach Paderborn", efter fru Potthasts opfattelse på, at Himmler havde deltaget i turen, idet der normalt ikke var stillet flyvemaskine til rådighed for staben alene, der i givet fald måtte benytte tog eller automobil, jfr. herved indførslerne den 27. og 28. marts, af hvilke det fremgår, at adjudanten har begivet sig til Wewelsburg i automobil den førstnævnte dag, medens Himmler ankom dagen efter.

Også den 18. og 19. marts måtte Himmler efter fru Potthasts mening have været tilstede hele dagen på Wewelsburg. Indførselen, „Abendessen im Kreise der Adjudanten", og den senere afslutning tydede på, at Himmler selv havde deltaget. I modsat fald ville adjudanten have taget sig fri på et tidligere tidspunkt.

På min forespørgsel, om man kunne tænke sig den mulighed, at Himmlers stab rejste til Wewelsburg, uden at chefen deltog, svarede fru Potthast, at det anså hun ikke for sandsynligt.

Endelig spurgte jeg hende, om hun nogensinde havde hørt om det påståede møde i Rostock, men det besvarede hun benægtende. Hun tilføjede, at hun personligt ville anse et sådant møde med Himmler som deltager for usandsynligt på grund af de strenge kompetenceregler, der ville medføre, at en sådan sag skulle behandles gennem Auswärtiges Amt.

. . . . . .

Bonn, den 3. september 1951.

P. Wedel-Heinen.

272.

Til den parlamentariske kommission.

Efter anmodning skal jeg hermed give en oversigt over, hvad der er blevet oplyst gennem de af kommissionsdomstolen af 3. februar 1947 foretagne afhøringer og undersøgelser.

Kommissionsdomstolens opgave.

Kommissionsdomstolens opgave har været at foretage afhøringer vedrørende et møde, der angives at være afholdt i Rostock i foråret 1940 mellem danske og tyske forhandlere, hvor forhåndsaftaler skulle være truffet om en gnidningsløs besættelse af Danmark.

Domstolen har foretaget en lang række afhøringer. Til brug for domstolen har derhos kriminalassistent Hornslet til rapport afhørt en del personer i Tyskland.

Rygterne om et Rostockmøde stammer fra følgende kilder:

Rygterne om et møde som det omhandlede ses at stamme fra følgende kilder:

Ove Leif Guldberg,
Redaktør A. Olesen,
Afdøde grev Bent Holstein.

Guldbergs beretninger.

Fra Ove Leif Guldberg foreligger der
en redegørelse af 15. december 1946,
et brev til kongen af 25. juni 1947,
et brev til det danske folk af august 1950.

Endvidere foreligger der et af Guldberg inspireret brev fra A. Hartel til justitsminister Elmquist, dateret 29. august 1946.

Forinden sagen blev forelagt kommissionsdomstolen, har Guldberg endvidere 3 gange afgivet forklaring til rapport.

Guldbergs beretning går ud på, at han, indtil han i september—oktober 1945 i interneringslejren 031 ved Nienburg traf dr. Brandt og dr. Grothmann, var uvidende om, at et møde som det omhandlede havde fundet sted. Af disse to fik han fortalt, at de havde været tilstede ved et møde i Rostock den 17. marts 1940 mellem tyske delegerede, heriblandt Himmler, og danske delegerede, heriblandt dr. Munch. På dette møde var det tyske angreb på Norge og Danmark blevet drøftet.

Uoverensstemmelse mellem Guldbergs forskellige fremstillinger.

Forhåndsaftaler eller meddelelse til efterretning.

Ved gennemlæsningen af de fra Guldberg stammende redegørelser falder det straks i øjnene, at der findes en afgørende uoverensstemmelse mellem fremstillingen i skrivelserne af 15. december 1946 og 25. juni 1947 på den ene side og fremstillingen i brevet af august 1950 på den anden side. I den første redegørelse hedder det, at Guldberg havde haft lejlighed til personligt at gennemdrøfte Danmarks besættelse med nogle af de tyskere, der havde været med til at træffe de endelige aftaler med den danske generalstab og det danske udenrigsministerium på mødet i Rostock, at der intet valg havde været for de danske forhandlere, og at man gik fuldt og helt ind på de tyske krav. Det hedder i brevet til kongen, at aftalerne blev truffet om et dansk skinforsvar for at sikre Danmark mod et omgående bombardement fra det engelske luftvåben. Derimod hedder det i brevet til det danske folk, at den tyske delegation ønskede, at besættelsen af Danmark skulle ske gnidningsløst, at dr. Munch svarede, at han savnede bemyndigelse til at indgå en overenskomst af så vidtrækkende indhold, men at han naturligvis ville forelægge de tyske synspunkter for den danske regering. Om hvorvidt der i tiden mellem Mecklenburg-forhandlingerne og den 9. april 1940 er tilgået tyskerne en dansk accept, henviste Guldberg i brevet til en senere redegørelse (som ikke er kommet).

Guldberg har for kommissionsdomstolen afgivet følgende forklaring på, hvorledes denne uoverensstemmelse er opstået: En masse mennesker havde henvendt sig til ham i det sidste par år, folk, som mente, at de havde meget mere forstand på de dele, end han havde, og de havde forklaret, at sådan og sådan måtte det være gået til. Og da Guldberg ikke er særlig bevandret i de politiske dele, havde han tænkt: så kan man lige så godt jævne det lidt ud, og så brugte han den vending.

Dr. Munch eller direktør Mohr.

Der findes i Guldbergs fremstillinger en anden iøjnefaldende uoverensstemmelse. Medens han i sine skrivelser af 15. december 1946 og 25. juni 1947 havde opgivet udenrigsminister dr. P. Munch som deltager i mødet fra dansk side, forklarede han til rapport af 21. december 1948, at han senere var kommet i tanker om, at det ikke var Munch, der deltog, men formentlig direktøren i udenrigsministeriet Mohr. I brevet til det danske folk af august 1950 dukker imidlertid dr. Munch igen op som deltager.

Under afhøringen for kommissionsdomstolen har Guldberg givet den forklaring, at han ved samtaler her i landet var kommet til det resultat, at det var umuligt, at det kunne være Munch, der var med. Han opstillede derfor den hypotese, at det kunne være direktør Mohr, der før krigen altid havde ført alle forhandlinger med Tyskland. Når han alligevel i brevet af 1950 anførte dr. Munch som deltager, byggede han ikke dette på undersøgelser eller samtaler, men han havde ikke kunnet finde andet, end at det måtte have været Munch, der havde været med til mødet.

De andre danske deltagere.

Ved rapporterne af 21. december 1948 og 8. december 1949 blev et andet punkt i Guldbergs fremstillinger belyst på en ejendommelig måde. I redegørelsen af 15. december 1946, der fremtræder som byggende på, hvad de to deltagere i Rostockmødet, dr. Brandt og dr. Grothmann, havde fortalt, anføres det, at de indbudte fra Danmark var

Udenrigsminister Munch,
Direktør v. Stemann,
Kammerherre Zahle,
Kommandørkaptajn Kjølsen,
Ritmester Lunding m. fl.

I rapporterne oplystes det imidlertid, at hverken Brandt eller Grothmann var i stand til at huske deltagernes navne; „de nævnte to tyskere fortalte om mødet, men de erindrede intet som helst om de deltagendes navne". Man var ved gensidig hjælp nået til de fornævnte navne. De to tyskere fortalte således, at en af de danske deltagere havde vundet præmie ved olympiaden, og at en af dem var en højtstående officer med et tyskklingende navn. Guldberg havde så sluttet sig til, at det måtte være henholdsvis ritmester Lunding og direktør v. Stemann.

Grothmanns rolle som meddeler.

En særlig ejendommelighed ved Guldbergs beretning er den stilling, han har tildelt Grothmann.

I Hartels brev af 29. august 1946, der byggede på en af Guldberg underskrevet erklæring, og som Guldberg havde godkendt, siges det, at Guldberg i interneringslejren 031 havde haft lejlighed til samvær med Obersturmbannführer dr. Grothmann, der havde givet Guldberg fuldstændig information. I Guldbergs redegørelse af 15. december 1946 nævnes dr. Brandt og dr. Grothmann som to af deltagerne i Rostockmødet, med hvem Guldberg havde været sammen i to måneder, nemlig september oktober 1945, og med hvem han havde haft lejlighed til personligt at gennemdrøfte Danmarks besættelse. De nævnes ligeledes i brevet til kongen af 25. juni 1947 som to af de tyske deltagere i Rostockmødet, der kunne fortælle Guldberg alle enkeltheder ved mødet. I rapporten af 21. december 1948 hedder det, at Brandt og Grothmann begge to i interneringslejren havde udtalt, at de engang havde haft noget at gøre med Danmarks forhold. Guldberg fik så forklaret, at de begge den 17. marts 1940 havde været tilstede ved det omtalte møde i Doberan. De havde derefter fortalt Guldberg om mødet. Endnu i rapporten af 8. december 1949 omtales de to tyskere side om side som fortællende om mødet, og det samme er tilfældet i brevet til det danske folk af august 1950. I en rapport af 28. november 1950 glider imidlertid Grothmann i baggrunden. Han interesserede ikke Guldberg så stærkt, hedder det; de oplysninger, som Guldberg havde fået om dette møde, var egentlig fortalt ham af Brandt, hvorimod Grothmann nærmest kun havde været tilhører, dog således at Guldberg fik det indtryk, at Grothmann og Brandt havde været sammen ved mødet, idet Grothmann bejaede forskellige spørgsmål vedrørende

dette og blandede sig i samtalerne. Brandt var den eneste kilde, der kunne forklare ham om den tyske delegations ønsker.

Det bemærkes, at Brandt er blevet henrettet, medens Grothmann stadig er i live.

Under afhøringen for kommissionsdomstolen har Guldberg forklaret, at Grothmann ikke til ham har sagt, at han havde deltaget i forhandlingerne.

I sin bog „Fra utrykte Kilder" fortæller A. Olesen, at Grothmann ikke var tilstede i Rostock den 17. marts 1940. På dette tidspunkt forrettede han tjeneste ved hæren på vestfronten. Og for kommissionsdomstolen har Olesen forklaret, at Grothmann selv har sagt til Olesen, at han ikke havde været med.

Den 31. maj 1951 har Grothmann afgivet forklaring til en rapport. Han har forklaret, at han ikke er i stand til at huske, at han har været sammen med en person ved navn Guldberg, og at han, forevist et fotografi af denne, ikke kan erindre at have mødt denne mand. Han bemærker, at hans hukommelse på grund af dårlig ernæring har taget skade. I oktober 1945 var han i lejren i Nienburg i højst 10 dage; der var kun 10—11 fanger. Han mener aldrig i nogen lejr at have drøftet, at der forud for besættelsen af Danmark skulle have fundet et møde sted i Doberan ved Rostock, hvor den danske udenrigsminister skulle have været tilstede. Han mener at kunne erindre, at han før Danmarks besættelse eller i hvert fald omkring dette tidspunkt af personer, der tilhørte Himmlers stab, har hørt, at besættelsen fandt sted efter en forudgående aftale, men erindrer intet nærmere derom. Den 17. marts 1940 havde han en underordnet officersstilling ved et SS-regiment og blev først senere på året knyttet til Himmlers stab.

På baggrund af denne forklaring er det påfaldende, at Guldberg i brevet af 15. december 1946 har fortalt, at han i to måneder, nemlig september—oktober 1945, var sammen med Grothmann og Brandt, og til rapporten af 21. december 1948 har forklaret, at han i Nienburglejren var stuekammerat med disse to i $2^1/_2$ måned.

Blev der optaget stålbånd af forhandlingerne?

I Guldbergs redegørelser findes også andre punkter, som bør fremhæves ved bedømmelsen af hans troværdighed. I redegørelsen af 15. december 1946 hedder det således: Mine tyske medfanger i lejren 031 oplyste mig om, at der fandtes et stålbånd med forhandlingerne i Rostock. Til rapporten af 8. december 1949 forklarer Guldberg, at Grothmann og Brandt fortalte, at der var foretaget en sådan optagelse, og tilføjer, at det gjorde tyskerne ved alle sådanne møder. I brevet til det danske folk af august 1950 er stålbåndet ikke taget med. Det hedder derimod, at der ikke fandt nogen samlet forhandling sted mellem de to delegationer, men forhandlingerne skete gennem mellemmænd.

I et brev af 13. januar 1951 til den parlamentariske kommission er stålbåndet påny medtaget. Guldberg vil under visse betingelser oplyse, hvor det befinder sig. Det er mærket: „Deutsch-dänische Gespräche 17. März 1940", og det oplyses, at det ved en på hans foranledning foretagen undersøgelse, senest i marts—april 1950, er konstateret, at denne stålbåndsoptagelse stadig er uskadt.

For kommissionsdomstolen har Guldberg imidlertid forklaret, at han ikke ved, om optagelsen er uskadt. Han vil kun have fået at vide, at den bygning, hvori optagelsen efter hans formodning fandtes, var uskadt. Denne bygning ligger imidlertid i den russiske zone.

Redaktør A. Olesen har for kommissionsdomstolen været afhørt om stålbåndsoptagelsen og har kaldt den „noget forbandet sludder".

Dr. Rudolf Jacobsen, der er Olesens hovedkilde, har til en rapport forklaret, at han intet har hørt om, at der skulle være blevet optaget stålbåndsoptagelser på mødet. Endelig har Himmlers stabschef, SS-Obergruppenführer Wolff til rapport betegnet beretningen om stålbåndsoptagelsen som fri fantasi, idet noget sådant på det omhandlede tidspunkt var meget omstændeligt og absolut ikke ville være benyttet.

Forhandling gennem sendemænd eller samlet forhandling.

Endvidere kan nævnes, at Guldberg i brevet til det danske folk har skrevet, at der — for ikke at vække opsigt — ikke fandt nogen samlet forhandling sted mellem de to delegationer, men forhandlingerne skete gennem mellemmænd. Da han 3 måneder senere blev afhørt til rapport, hedder det imidlertid, at møderne netop har været ført samlet mellem de to landes delegationer.

Til slut kan nævnes, at Guldberg ved afhøringen i kommissionsdomstolen den 12. april 1951 forklarede, at han i interneringslejren 031 havde haft lejlighed til at tale om besættelsen med en række højtstående tyske efterretningsfolk m. fl., og disse hævdede alle, „at det var eine abgemachte Sache, det var aftalt i forvejen det hele". Han nævnte blandt disse efterretningsfolk dr. Bensmann og Stobbe. Den sidstnævnte havde sagt, at der havde været et møde i Mecklenburg; han sagde ikke Rostock, han sagde Mecklenburg.

Guldbergs henvisning til andre medfanger.

Det lykkedes kriminalbetjent Otto Henriksen ved generalkonsulatet i Hamborg at finde disse to personer og at afhøre dem til rapport. Begge erindrer at have været i interneringslejren sammen med Guldberg, men begge afviser bestemt at have drøftet Rostockmødet med ham, da ingen af dem har haft kendskab til et sådant møde; og Stobbe betegner det som „Quatsch", at han i lejren skulle have fortalt Guldberg, at besættelsen af Danmark var „eine abgemachte Sache", og at der havde været et møde i Mecklenburg mellem tyske og danske forhandlere.

Afgørende for spørgsmålet om, hvorvidt der kan fæstes lid til Guldbergs beretning, er det dog, at han i et retsmøde den 18. juni 1951 har erkendt, at Brandt ikke har sagt til ham, at han havde deltaget i forhandlingerne, og at han i et retsmøde den 22. august 1951 har forklaret, at han har fået noget af det, han har berettet, fra en mand ved navn Simonsen, som han traf på Politigården i 1946.

Også dr. Brandt glider ud.

Denne mand, der hedder Elo Simonsen, er blevet afhørt i kommissionsdomstolen og har bestemt benægtet at have givet Guldberg oplysninger af denne art.

Jeg tager herefter ikke i betænkning at betegne Guldbergs beretning eller rettere beretninger som ganske utroværdige og kan iøvrigt henvise til det i retsmødet den 22. august 1951 passerede og afhøringen af vidnet Elo Simonsen den 23. s. m.

Guldbergs beretningers utroværdighed.

Inden Guldberg forlades, ligger det nær at spørge om, udfra hvilket motiv han er fremkommet med brevene. Han har i kommissionsdomstolen udtalt, at han selv fra begyndelsen helst har villet være fri for denne sag. Han mener imidlertid, at han er blevet mishandlet, og synes ikke, at han skal dømmes for at have modarbejdet nazismen fra begyndelsen. Hans motiv har været oprejsningsmotivet, ikke andet.

Guldbergs formål med sine beretninger.

Af det stenografiske referat af redaktør A. Olesens forklaring for kommissionsdomstolen fremgår følgende om hans andel i rygterne om et Rostockmøde.

Olesens andel i rygterne.

Den 18. maj 1945 blev han, da den danske brigade fra Sverige kom til Aabenraa, sammen med 21 andre anholdt og indsat i Aabenraa arrest, hvorfra han ca. 14 dage senere blev ført til Faarhus. Den 25. september s. å. blev han løsladt, uden at der havde været rejst nogen sigtelse mod ham, og uden at der havde været foretaget nogen egentlig afhøring af ham endsige nogen fremstilling for en dommer. Han var meget harmfuld over denne behandling og besluttede sig til at tage en kamp op mod „udrensningen". Allerede i Faarhus hørte han om Doberanrygterne, men han havde ingen tiltro til dem. I 1947 fik han tilsendt Guldbergs brev til kongen og optrykte det delvis i sit blad „Revision", uden kommentar, fordi han syntes, at det hele lød noget fantastisk. Han ville i hvert fald på det tidspunkt ikke blandes ind i det. Så kom en dag pastor Johs. Schmidt til ham og talte om dette brev. Han sagde, at han vist før havde berørt overfor Olesen, at han havde haft en mærkelig oplevelse i Rostock i foråret 1940, netop på den tid som Guldberg omtalte i sit brev; han havde dèr først mødt dr. Munch og talt med ham og kort efter dr. Jacobsen og fik det indtryk, at denne slet ikke var forundret over, at pastor Schmidt havde truffet dr. Munch. Olesen lovede Schmidt ikke at bruge denne oplysning offentligt, men opsøgte senere Schmidt for at få hans tilladelse til offentlig brug af den. Da Schmidt var uvillig dertil, hengik der temmelig lang tid, inden Olesen påny rørte ved sagen overfor Schmidt. Da pastor Schmidts beretning imidlertid var blevet kendt i videre kredse i sommeren 1950, bad Olesen om en erklæring om sagen og fik først een erklæring og senere den, der er offentliggjort i Olesens bog: „Fra utrykte Kilder", og som er dateret 15. november 1950. Den sidste erklæring blev ifølge Olesen skrevet, fordi der fandtes sproglige fejl i den første. Selve indholdet var det samme i de to erklæringer. Olesen havde endvidere selv foretaget undersøgelser i Tyskland, hvor han havde talt både med Grothmann, af hvem han havde fået at vide, at denne ikke havde været med ved Rostockmødet, og med dr. Jacobsen, der havde fortalt, at han havde været med, men at den af Guldberg nævnte Riedweg ikke havde været

Pastor Schmidts meddelelse.

Olesens forbindelse med dr. Jacobsen.

med. Olesen fik først en kortfattet erklæring fra Jacobsen. Den var dateret 27. august 1950, og det udtaltes i den, at Jacobsen „aus eigenem Wissen auf das Bestimmteste" kunne erklære, at Rostockmødet har fundet sted. Senere fik Olesen Jacobsen til at afgive en mere fyldig erklæring. Den var dateret 28. november 1950 og findes gengivet i „Fra utrykte Kilder".

Olesen vil bestemt hævde, at han ikke har haft nogen som helst indflydelse på indholdet af Schmidts og Jacobsens erklæringer. Han vil endvidere ikke have haft noget samarbejde med Guldberg, som han, da han udgav bogen, ikke kendte.

Olesens fremstilling i „Fra utrykte Kilder".

Olesen udgav derefter sin bog, der udkom i begyndelsen af 1951.

Den fremstilling af Rostockmødet, der findes i bogen, bygger på Guldbergs redegørelser, men der findes dog flere ændringer. Således er Grothmann og Riedweg udgået som tyske mødedeltagere, ligesom stålbåndsoptagelsen er udeladt og erstattet med en protokol. Forhandlingerne opgives at være ført i dagene fra lørdag den 16. til søndag den 17. marts 1940. De indledende forhandlinger skete gennem sendemænd, medens de afgørende samtaler blev ført mellem dr. Munch og Himmler. Det oplyses i bogen, at tyskerne meddelte, at man nu havde vished for, at de allierede havde planlagt et angreb mod Norge, at Tyskland som følge deraf så sig nødsaget til at besætte Norge, at dette kun ville være muligt gennem en samtidig besættelse af Danmark, og at man fra tysk side ønskede, at en sådan måtte foregå gnidningsløst. Munch havde svaret, at han savnede bemyndigelse til at indgå en aftale af så vidtrækkende indhold, men at han naturligvis ville forelægge de tyske ønsker og synspunkter for den danske regering.

Værdien af Guldbergs redegørelser er undersøgt ovenfor. Spørgsmålet bliver nu, hvilken betydning der kan tillægges pastor Schmidts og dr. Jacobsens erklæringer.

Schmidts erklæring. Datoen for Schmidts besøg i Rostock.

Pastor Schmidt har afgivet forklaring for kommissionsdomstolen, og hans erklæring er dèr nøje blevet gennemgået med ham. Han har forklaret, at han ikke kan støtte datoen den 17. marts 1940 på sin egen erindring, men på, at dr. Jacobsen har sagt, at det var den dato. Han kan ikke forklare, i hvilken anledning han var i Rostock. Ifølge et brevkort, som han den 15. marts 1940 sendte sin hustru, ville han rejse fra Flensborg den 15. marts kl. 13. Hvorhen han rejste, erindrer han ikke, heller ikke, hvornår han kom til Celle, hvor han ifølge et brev af 21. s. m. opholdt sig denne dato.

Schmidts samtale med Munch.

Det hedder i erklæringen af 15. november, at dr. Munch mente at skulle forklare sin tilstedeværelse i Rostock som et weekendbesøg. I en rapport, som blev optaget den 30. s. m., altså kun 15 dage efter at pastor Schmidt havde afgivet sin erklæring til redaktør Olesen, forklarede pastor Schmidt imidlertid, at han ikke nu huskede, hvad samtalen med Munch drejede sig om, men det havde været noget ganske privat og ikke noget om, i hvilken anledning Munch den dag opholdt sig i Rostock. For kommissionsdomstolen har pastor Schmidt ikke kunnet erkende, at der således forelå to forskellige forklaringer, men har villet gøre gældende, at den ene forklaring blot er lidt tydeligere end den anden. Da han skrev til Olesen, overvejede han nærmere, end da han talte med kriminalassistent Hornslet.

Schmidts samtale med Jacobsen.

Om mødet med dr. Jacobsen hedder det i erklæringen, at han kort efter mødet med Munch mødte Jacobsen og erfarede, at han var tilstede for muligvis at assistere ved forhandlinger mellem Munch og Himmler. Ifølge rapporten af 30. november forklarede Schmidt imidlertid, at Jacobsen fortalte, at han var i byen for at assistere ved nogle forhandlinger, men der blev intet talt om, hvad det var for forhandlinger. For kommissionsdomstolen har pastor Schmidt endelig udtalt, at han ikke tror, at Jacobsen ved den lejlighed nævnte dr. Munchs navn; han tør ikke sige, at Jacobsen sagde noget bestemt om, hvad der skulle forhandles om, og hvem der skulle forhandle. Det, som han fæstnede sig ved, var nærmest det, at der skulle forhandles. Pastor Schmidt vidste heller ikke, om Jacobsen havde nævnt navnet Himmler, og troede det ikke. Jacobsen var meget forsigtig. Han havde ikke lyst til at sige Schmidt noget. Pastor Schmidt kunne heller ikke sige, om Jacobsen havde fortalt, at det var dansk-tyske forhandlinger, som han skulle assistere ved, men det var jo noget, som han — Schmidt — kunne se.

Olesens forklaring.

Om samme emne har redaktør Olesen for kommissionsdomstolen forklaret, at Jacobsen til ham har fortalt, at pastor Schmidt bragte på bane, at han havde mødt den danske udenrigsminister, at han — Jacobsen — blev meget ubehagelig til mode, og at Jacobsen ikke kan huske at have sagt noget om, at han skulle til for-

handling med dr. Munch, og ikke mener at have sagt det, fordi det ville være i modstrid med de strenge instrukser, som han havde.

Jacobsens forklaring.

Dr. Jacobsen har den 4. juni 1951 til rapport forklaret, at han efter den 27. august 1950 har truffet pastor Schmidt i Tyskland efter forudgående aftale og har fortalt ham, at datoen for Rostockmødet var den 17. marts 1940. Han tør dog ikke nu sige, at det var den 17. marts, men det var en dag omkring denne dato. Om sit møde med Schmidt i 1940 har han forklaret, at han mener at erindre, at han sagde til Schmidt, at han var i Rostock i anledning af vigtige forhandlinger mellem danske og tyske repræsentanter, men han mener bestemt ikke selv at have nævnt navnene Himmler eller Munch overfor Schmidt.

Schmidts erklærings værdi.

Det må efter det oplyste antages, at pastor Schmidt har givet sin erklæring en mere bestemt formulering, end han havde grundlag for. Dels har han udtalt sig for afgørende om datoen for sit møde med dr. Jacobsen, dels har han givet en fremstilling af, hvad der passerede ved dette møde, som han ikke har kunnet vedstå i retten, dels har han tillagt dr. Jacobsen en udtalelse, som dr. Jacobsen ikke mener at være fremkommet med. Pastor Schmidts erklæring synes at bære præg af, at den skulle anvendes til et bestemt formål, og dens værdi forekommer mig derfor forringet i ikke uvæsentlig grad ved det oplyste.

Jacobsens erklæring.

Redaktør Olesens hovedkilde er dr. Rudolf Jacobsen, en tidligere SS-general. Han fik først en ganske kort erklæring fra ham. Senere fik han den erklæring, som findes gengivet i „Fra utrykte Kilder", og som er dateret 28. november 1950. Endelig har han under samtaler med dr. Jacobsen fået forskellige oplysninger.

Det hedder i erklæringen af 28. november 1950, at dr. Jacobsen den 16. marts 1940 fik ordre til at tage til Rostock og dèr holde sig til disposition for Himmler ved lige så vigtige som hemmelige forhandlinger med ledende udenlandske personligheder.

„I Rostock erfarede jeg så af Heinrich Himmler personlig,

1) at den danske udenrigsminister Munch havde givet møde som kontraktpartner, og
2) at der blev forhandlet om den gnidningsløse besættelse af Danmark, der som følge af krigsbegivenhederne fra tysk side blev anset for nødvendig".

Dette synes kun at kunne forstås på den måde, at Himmler selv fortalte dr. Jacobsen, at der fandt forhandlinger sted med dr. Munch, at disse forhandlinger drejede sig om en gnidningsløs besættelse af Danmark, og at en besættelse af Danmark allerede på det tidspunkt fra tysk side var anset for nødvendig.

Jacobsens rapportforklaring om mødet.

Dr. Jacobsen har til rapport afgivet en nærmere forklaring om sit kendskab til Rostockmødet. Endvidere har kommissionsdomstolen, da dr. Jacobsen ikke ønskede at komme til København, i Hildesheim gennemgået hans erklæring og hans rapportforklaring med ham. Dr. Jacobsens forklaring går ud på følgende: Han var i marts 1940 oberstløjtnant i reserven, til tjeneste i SS-Hauptamt, men ikke i Himmlers personlige stab. Han fik formentlig den 16. marts 1940 ordre til at tage til Rostock til et hemmeligt, vigtigt møde med udlændinge. Han blev ikke orienteret om, hvad der skulle forhandles om. I Rostock indfandt han sig i et pensionat, hvor Himmler opholdt sig. Det var ikke et dårligt pensionat, det var et repræsentativt hus. Han mindes ikke, hvad der var for et pensionat. Himmler meddelte, at han ventede nogle danske herrer, og at han havde anmodet dr. Jacobsen om at komme for at tage sig af dem. Dr. Jacobsen måtte derfor omtrentlig vide, hvad sagen drejede sig om. Det kunne være, at det blev nødvendigt, at krigen bredte sig mod nord — Danmarks navn blev ikke nævnt. Det kom derfor an på, at alle hindringer blev ryddet af vejen. Himmler ville først alene forhandle med dr. Munch.

Hvad Himmler sagde til Jacobsen.

Efter at have fået denne besked gik dr. Jacobsen en tur i Rostock. Da han efter ca. $^1/_2$ times forløb kom tilbage og opholdt sig i pensionatets hall, kom en tysk herre ind med en dr. Jacobsen ukendt mand, der blev ført ind til Himmler. Den tyske herre fortalte dr. Jacobsen, at den fremmede var den danske udenrigsminister. Mere sagde han ikke. Dr. Jacobsen ved ikke, hvem den tyske herre var. Himmlers følge var ved den nævnte lejlighed underordnede folk, ikke spidser. Himmlers stab var der overhovedet ikke. Da den fremmede mand var kommet, gik dr. Jacobsen ind i et værelse, hvor han drak kaffe. Efter ca. tre kvarters forløb kom hans chauffør

ind og meddelte, at Himmler var taget af sted. Dr. Jacobsen så ikke den, der blev betegnet ham som dr. Munch, forlade pensionatet. Han har ikke set andre danske herrer ved den lejlighed.

Dr. Jacobsen ved ikke, hvilke krav der fra tysk side blev stillet, ejheller hvad dr. Munch svarede dertil. Han kender intet til, hvorvidt der, før mødet mellem Himmler og Munch fandt sted, var blevet forhandlet. Han ved intet om, hvorvidt der blev optaget en protokol over forhandlingen mellem Himmler og Munch.

Jacobsen og Brandt.

Dr. Jacobsen tror at kunne erindre at have set dr. Brandt ved den omhandlede lejlighed. Han ved det ikke sikkert, men han mener senere lejlighedsvis at have talt kort med dr. Brandt om dette Rostockmøde. Han tør ikke påstå, at dr. Brandt har sagt til ham, at han var tilstede ved den nævnte lejlighed.

Betydningen af ordet „erfuhr".

Foreholdt, at han i sin erklæring af 28. november 1950 har skrevet, at han af Himmler personlig „erfuhr 2) dass über die reibungslose Besetzung Dänemarks verhandelt wurde, die infolge der Kriegsereignisse von deutscher Seite als notwendig angesehen würde", har han forklaret, at han af Himmlers udtalelser til ham sluttede, at forhandlingen drejede sig herom, og at Himmler ville se, hvorledes den danske repræsentant ville stille sig. Det var hans opfattelse, at Himmler optrådte ikke på den tyske regerings vegne, men kun på Adolf Hitlers personlige vegne. Himmler brugte ikke de citerede ord, han antydede kun overfor dr. Jacobsen, at en forskydning af krigen mod nord lå indenfor mulighedernes grænse.

Han vil — støttet af sin sagfører — gøre gældende, at ordet „erfahren" såvel kan anvendes i forbindelse med, hvad der direkte er sagt til en, som i forbindelse med, hvad man udfra givne oplysninger selv har sluttet sig til.

Dr. Jacobsen har endelig forklaret, at han af Himmlers udtalelser fik det indtryk, at Himmler først ville tale med dr. Munch om et andet emne end udvidelsen af krigen.

Jacobsens samtaler med Olesen.

Med hensyn til de samtaler, som dr. Jacobsen har haft med redaktør Olesen, har Jacobsen forklaret, dels at Olesen taler dårligt tysk, dels at han, Jacobsen, ikke kan sige, om det, som han har fortalt Olesen, var, hvad han selv havde set, eller hvad han havde kombineret, da alt hvad han havde set og hørt og læst sig til og kombineret, gik sammen for ham i eet billede. På flere punkter har dr. Jacobsen fralagt sig udtalelser, som redaktør Olesen har tillagt ham.

Dr. Jacobsen udtalte ved konferencens slutning, at han ville forbeholde sig at komme med en skriftlig redegørelse måske om 10 år, måske om 5 år, måske meget hurtigt, hvis situationen kræver det. Han har imidlertid ikke forholdt kommissionsdomstolen kendsgerninger; han vil kun underbygge de oplysninger, som han har givet til rapporten og til domstolen.

Værdien af Jacobsens erklæring.

Dr. Jacobsens erklæring må efter det således foreliggende anses for misvisende, idet han i stedet for at gengive de ord, som Himmler efter dr. Jacobsens forklaring skal have udtalt, har anført sine egne slutninger og anført dem på en sådan måde, at erklæringens læsere må tro, at det var noget, som Himmler havde sagt. Dr. Jacobsens slutninger synes derhos at gå langt videre end hjemlet ved Himmlers ord, og de synes at være stærkt præget af dr. Jacobsens kendskab til de efterfølgende begivenheder. Erklæringen kan da ikke tages som bevis.

Værdien af Jacobsens forklaring til rapport.

Spørgsmålet bliver da, om dr. Jacobsens forklaring til rapporten kan tages som bevis. Det forekommer mig, at hans beretning er så besynderlig, særlig hvad angår formålet med mødet og hans egen adfærd eller rettere hans passivitet overfor den ham stillede opgave, at det er vanskeligt at fæste lid til den. Men selvom man imidlertid vil lægge dr. Jacobsens forklaring til rapporten til grund — uanset dens indre usandsynlighed —, ses der ikke derved ført noget bevis for, at forhåndsforhandlinger om en besættelse af Danmark har fundet sted, endsige at en forhåndsaftale om en sådan er blevet truffet, idet Himmler efter dr. Jacobsens forklaring intet udtalte om, hvad han ville meddele den danske udenrigsminister.

Det bør endnu nævnes, at dr. Jacobsen den 17. juni 1947 i Københavns politis 1. undersøgelseskammer afgav en lang og meget indgående forklaring til rapport om sit arbejde og om sin forbindelse med Danmark og danske forhold. Han nævnte ved denne lejlighed intet om sin oplevelse i Rostock i marts 1940. Redaktør Olesen fortæller i sin bog, at Jacobsen havde nægtet at udtale sig om Rostockmødet med den motivering, at han følte sig truet af det danske politi. Dr. Jacobsen har bestemt bestridt, at han skulle have sagt dette til Olesen.

Redaktør Olesen har i sin bog anført, at en mand ved navn Fritz Bengelsdorf skal have udtalt, at han sammen med 6 eller 7 generalstabsofficerer fik den opgave at tilrettelægge opmarchen mod Danmark, at det fra dansk side var blevet tilsikret, at der ikke ville blive ydet modstand under indmarchen, og at dr. Munch mindst 14 dage før besættelsen var fuldkommen informeret om Tysklands hensigt. Denne beretning har han taget fra Jørgen Sehesteds bog: „Danmark öppnar porterna", som blev skrevet, medens Sehested sad i fængslet.

Olesens note om Bengelsdorf.

Sehesteds bog.

Sehested har forklaret, at han i bogen på forhånd har sagt, at han ikke havde kildemateriale, han fortalte det, som var hans opfattelse, så måtte det senere berigtiges, hvis det var forkert. Han havde ikke noget kendskab af anden art til Bengelsdorf, end at en fange ved navn Elo Simonsen havde fortalt, at han havde haft meget med ham at gøre.

Elo Simonsen har som vidne bestemt benægtet at have fortalt om en person ved navn Bengelsdorf. En mand af det navn har han aldrig kendt. Han har derimod fortalt Guldberg, at en tysk værnemagtsofficer ved navn Grothmann — ikke den foran omtalte SS-officer — havde omtalt for ham, at han havde været med ved planlæggelsen af besættelsen. Denne Grothmann var ansat ved toldvæsenet i Hamborg.

von Heydebrecks forklaring om planlæggelsen af besættelsen.

Major von Heydebreck har til rapport forklaret, at han i dagene mellem den 10. og 15. marts 1940 blev kaldt til Berlin for i samarbejde med general Himer at udarbejde de militære planer, der var nødvendige for en eventuel besættelse af Danmark. Der var ikke på det tidspunkt truffet bestemmelse om, at en besættelse af Danmark skulle finde sted, og samtlige planer var lagt an på, at der ville blive ydet modstand. Han er aldrig, hverken under sit arbejde i staben eller under sit samarbejde med general Himer under selve besættelsen, blevet gjort bekendt med, at der mellem danske politikere og Himmler eller andre ledende tyskere skulle være truffet aftale om en gnidningsløs besættelse.

Der var ingen i staben ved navn Fritz Bengelsdorf, en mand af dette navn er ham ganske ubekendt.

Det har ikke været muligt at finde en mand ved navn Fritz Bengelsdorf.

Det synes herefter at måtte antages, at meddelelsen om Bengelsdorf er fri fantasi.

Værdien af Olesens bog

Redaktør Olesen skriver i indledningen til sin bog, at hans opgave har været at give en uangribelig historisk redegørelse. Det kan ikke erkendes, at dette er lykkedes for ham. Dels har han været letsindig ved valget af kilder, dels har hans kilder, som vist, givet ham misvisende erklæringer. Han synes også selv at have forståelsen heraf, idet han i en artikel i sit blad „Revision" for 28. april 1951 og senere i en ledende artikel i samme nummer på en måde har afskrevet Rostockmødet, idet han, skønt han i sin bog vil gøre gældende, at han har ført bevis for dette mødes afholdelse, skriver:

> „Iøvrigt går der i politiske kredse i København rygter om, at englænderne til kommissionen og domstolen har udleveret Himmlers dagbog, der skulle vise, at han ikke var i Rostock den 17. marts 1940. Uanset en sådan eventuel dagbogs ægthed ville dens fremlæggelse af selvfølgelige grunde være uden betydning for sagens kerne — forhåndsaftale om besættelsen". —

Og senere i den ledende artikel:

> „Vanskelighederne med hensyn til bevisførelsen i sagen om selve mødet i Rostock er letforståelige under de givne forhold. Bortset fra den parlamentariskes uvilje til at beskæftige sig med sagens kerne, kan man jo ikke se bort fra mulighederne for erindringsforskydninger med hensyn til bestemte datoer, der ligger 11—12 år tilbage i tiden. Men begivenhederne omkring den 9. april taler fremdeles deres tydelige sprog, og det er dem og deres forhistorie, der skal opklares". —

Grev Holsteins meddelelse og Hartels brev om den.

Fra flere sider er det blevet anført, at grev Bent Holstein, der døde i 1945, allerede i 1940 skal have udtalt, at danske udsendinge i marts 1940 havde haft et møde med Himmler. I det foran omtalte brev af 29. august 1946 fra fhv. folketingsmand A. Hartel til justitsminister Elmquist meddeler Hartel således, at han hidtil har fortiet den sensationelle oplysning, at et sådant møde havde fundet sted,

at han kun havde drøftet dette møde med grev Holstein, og at hans viden først var blevet fuldstændig, da han i fængslet havde mødt Guldberg. Denne viden om, at Danmark havde haft tid til at vælge og til at tage hensynet til Norge i betragtning, havde været medbestemmende for Hartels henvendelse til Stauning den 20. maj 1940 om at demissionere og for hans henvendelse til venstre og konservative i sommeren 1940 om dannelse af en mindretalsregering, der ikke var blameret ved ovenstående. Hartel havde under den mod ham rejste sag måttet klare sit forsvar med andre og mindre tungt vejende argumenter, fordi han ikke havde kunnet overskue følgerne af en offentliggørelse af dette forhold. Nu, da sagen mod ham lakkede mod sin afslutning, og da han havde fået sin viden gjort fuldstændig gennem Guldbergs oplysninger, var han nødt til at træffe sin beslutning.

Hartels vidneforklaring 1946.

Hartel blev den 3. december 1946 ført som vidne i sagen mod arkivar Flemming Dahl og forklarede, at grev Holstein i slutningen af april eller begyndelsen af maj 1940 havde fortalt ham, at han havde fået underretning om, at danske udsendinge omkring midten af marts havde været tilkaldt til en forhandling med Himmler om besættelsen af Danmark, og Holstein gik ud fra, at de danske forhandlere på dette møde havde fået at vide om de tyske planer.

I et brev af 25. januar 1947 til justitsminister Elmquist skrev Hartel endvidere, at Dahl i 1940 havde fået de samme oplysninger som Hartel af grev Holstein. De indeholdt kun eet navn: rigsfører Himmlers, og gik ud på, at der medio marts 1940 havde været hemmelige forhandlinger med danske udsendinge af hensyn til ikkeangrebspagten.

Hartels forklaring for kommissionsdomstolen.

Hartel har afgivet forklaring for kommissionsdomstolen. Han har forklaret, at grev Holstein en dag i slutningen af april 1940 meddelte ham, at det var ham bekendt, at danske udsendinge omkring midten af marts havde været i Tyskland og forhandlet med rigsfører Himmler, således at den fiktion, at den tyske besættelse af Danmark var et overfald, ikke kunne opretholdes. Hartel spurgte ikke om Holsteins kilde, han vidste, at Holstein havde gode forbindelser i det hollandske gesandtskab og gode forbindelser i Berlin, og at han var en god ven med Helmer Rosting, som havde endnu finere forbindelser på tysk side, og spørgsmålet om forhåndsaftaler om besættelsen havde ikke på det tidspunkt den karakter, som det nu har fået. Da var det noget, som mange talte om.

Christmas Møllers brev.

Hartel har henvist til et brev af 15. maj 1940 fra Christmas Møller til forskellige ministre. Han så dette brev mellem dokumenterne i Sehested-sagen og genkendte det i alle enkeltheder som det, Holstein havde sagt til ham. Hartel havde i 1940 videregivet Holsteins udtalelse til en person — har har glemt, hvem denne person var —, og personen havde så skrevet til Christmas Møller. Dette brev har Christmas Møller videresendt med sit brev til ministrene.

Det hedder i Christmas Møllers brev:

> „Fra såre pålidelig kilde har jeg modtaget hoslagte. Det er hævdet, ligeledes med bestemthed, at Hartel har meget intime tyske forbindelser. Jeg har ment, det var min pligt at underrette d'herrer ministre om dette". —

Brevet fra den pågældende mand lyder:

> „Om situationen mener jeg, at jeg er i stand til på grundlag af udtalelser, som folketingsmand Hartel har fremsat overfor mig i en privat samtale at kunne meddele følgende — — — Det hævdes stadig fra samme kilde, at opfattelsen i Berlin, vel i udenrigsministeriet, er den, at der vitterligt har ligget en klar aftale mellem det danske udenrigsministerium og det tyske om, at den danske regering ikke skulle modsætte sig, at Tyskland på et eller andet tidspunkt under krigens forløb så sig nødsaget til at tage Danmarks neutralitet under sin beskyttelse, men at denne aftale kun utilstrækkeligt er blevet overholdt af den danske regering, som ikke forhindrede, at der blev ydet militær modstand i Sønderjylland, og herved udsatte afdelinger af den tyske værnemagt for fare, samt udsatte landets egne soldater for tilintetgørelse i en håbløs og formålsløs modstand mod den tyske indmarch. *Kun derved, at den tyske værnemagt standsede indmarchen og afventede regeringens nærmere forholdsregler og -ordrer til den danske, udvirkede den tyske værnemagt, at der ikke blev flere tab*".

Hartel er i kommissionsdomstolen blevet foreholdt, at det, som Holstein efter Hartels forklaring sagde til ham: at danske udsendinge omkring midten af

marts havde været i Tyskland og havde forhandlet med rigsfører Himmler om en tysk besættelse af Danmark, og det, der stod i brevet: at opfattelsen i Berlin, vel i udenrigsministeriet, var den, at der havde foreligget en klar aftale mellem det danske og det tyske udenrigsministerium om, at den danske regering ikke skulle modsætte sig, at Tyskland på et eller andet tidspunkt under krigens forløb så sig nødsaget til at besætte Danmark, er to helt forskellige ting, idet brevet kun taler om, hvad man mente i Berlin, medens Holstein skulle have fortalt det konkrete, at der havde været et møde. Hartel har ikke kunnet erkende, at der er nogen forskel, og finder, at brevet er en pæn og loyal gengivelse af det, som han havde sagt til den pågældende.

Det bemærkes, at kommissionsdomstolen forgæves har søgt at få konstateret, hvem Hartel havde videregivet Holsteins beretning til. Brevet til Christmas Møller har ikke kunnet findes i det konservative partis kartotek. En række af de mænd, der var ministre på det omhandlede tidspunkt, er blevet afhørt om, hvorvidt de har nogen erindring om at have set eller hørt om brevet. Kun højesteretssagfører Hasle husker at have set brevet. Han har forklaret, at Christmas Møller sendte det rundt, og at han drøftede det med Hasle og den anden konservative minister i regeringen, Fibiger. Ingen af dem troede på, at der skulle foreligge noget i den i brevet antydede retning, men Christmas Møller var ivrig for at få sagen undersøgt. Han fremdrog også sagen i et ministermøde, men dr. Munch afviste det, der var anført i brevet. Christmas Møller blev dog forsåvidt ved sit, at man måtte have en undersøgelse af forholdet, når besættelsen var ophørt, men at det af hensyn til borgfreden, medens fjenden var i landet, var umuligt at miskreditere noget medlem af regeringen. Dette synspunkt tilsluttede Hasle og Fibiger sig fuldstændigt. Han kan ikke erindre, hvem det var, der havde skrevet brevet til Christmas Møller.

Afhøring af daværende ministre.

Fhv. minister Johannes Hansen har forklaret, at han ikke har nogen erindring om, at det omhandlede brev er blevet drøftet i et ministermøde. Han har efter retsmødet oplyst, at han i sit arkiv har fundet en genpart af brevet.

Nogle af de fhv. ministre har forklaret, at de har en erindring om, at der i sin tid var rygter fremme om forhåndsforhandling, men man havde ikke tillagt dem betydning, og de kunne pure afvises.

Hartel er endvidere blevet afhørt om sin henvendelse til statsminister Stauning, for hvilken henvendelse hans viden om forhandlinger med Tyskland skulle have været medbestemmende. Han er blevet spurgt, om han, da han den 20. maj 1940 henvendte sig til statsministeren for at få denne til at demissionere, nævnte, hvad grev Holstein havde sagt. Hartels svar var: Nej, jeg nævnte, at jeg havde sådanne oplysninger, men statsministeren spurgte ikke. Han blev ved hele tiden at stå på et kort, formelt standpunkt, som ikke gav anledning til nogen realitetsdrøftelse.

Hartels henvendelse til Stauning.

I ministermødeprotokollen for 21. maj 1940 findes følgende bemærkning om Hartels henvendelse til statsminister Stauning:

„II. Statsm. meddelte, at Hartel i en samtale havde rådet til at danne en anden regering, der havde mere sympati hos den tyske regering end den nuværende samlingsregering".

Hartel har selv umiddelbart efter samtalen den 20. maj 1940 nedskrevet følgende referat:

„Hartel: — — — Jeg beder statsministeren træde tilbage, da jeg mener, at regeringens forbliven er en fare for vor selvstændighed.

Stauning: Jeg stoler i så henseende på, at den med os indgåede aftale om vor uafhængighed vil blive respekteret.

Hartel: Har regeringen ikke selv sat sig udenfor denne aftale derved, at der trods aftalen blev ydet modstand i Sønderjylland?

Stauning: Denne modstand blev ydet, fordi tyskerne var trængt ind over grænsen, inden aftalen forelå.

Hartel: Der er ikke i øjeblikket tale om nogen direkte pression, men man mener i Berlin, at vi selv bør kunne forstå, hvordan stillingen er. — — — —".

Hartels henvendelse findes refereret således i bondepartiets rigsdagsmedlemmers henvendelse til rigsdagsmedlemmer indenfor venstre og det konservative folkeparti af 24. august 1940:

„Gennem år har statsministeren haft lejlighed til at følge vor linie:

fra grev Bent Holstein. Dahl var vred og forarget over, at en sådan aftale var truffet.

I maj 1945 traf han Holstein på et w. c. i internatet på Hendriksholm skole og spurgte, om det var sandt, som Holstein havde fortalt Dahl og andre, at der havde været et møde i Rostock, hvor besættelsen blev aftalt mellem P. Munch og tyskerne. Holstein lo og svarede omtrent: Ja, gu' er det sandt. Da Nordentoft spurgte, hvorfra Holstein vidste det, svarede han: Fra P. Munch blandt andre. Han spurgte mig om min mening engang, og jeg sagde, at han havde handlet ret, der var ikke andet at gøre — da.

Nordentoft har for kommissionsdomstolen fastholdt denne fremstillings rigtighed. Han er dog ikke klar over, om grev Holstein med den sidste bemærkning sagde en vittighed, og han har spurgt sig selv, om han fik en næse af greven, fordi han spurgte om kilden.

Axel Juuls referat.

Godsejer Axel Juul har for kommissionsdomstolen forklaret, at han, efter at besættelsen havde fundet sted, talte med grev Holstein, der spurgte, om han vidste, at besættelsen var aftalt i forvejen. Da Juul svarede, at han ikke vidste det, sagde grev Holstein, at sådan forholdt det sig, og at Juul vidste, at Holstein ikke hørte til dem, der lyver. Holstein nævnte nogle navne på folk, der havde været med, men Juul kan ikke nu med sikkerhed erindre, hvem der blev nævnt; han mener, at Holstein sagde, at Alsing Andersen var med, og Stemann og general Prior og selvfølgelig Munch.

Juul har dog kun villet nævne disse navne med forbehold, idet han har henvist til den lange tid, der er hengået, siden samtalen fandt sted. Han kan ikke sige, om Holstein nævnte, hvem de tyske forhandlere var.

Senere fortalte Juul Frits Clausen om sin samtale med grev Holstein, og Clausen sagde, at han vidste godt, at det var rigtigt. Han sagde engang, da de talte sammen om dette emne, at Riedweg og Jacobsen var vidende om forholdet, men han sagde ikke, at de havde været med til forhandlingen. Det har været i juni 1940, at denne samtale med Clausen fandt sted.

Frits Clausens viden om forhåndsaftaler.

Andre af de afhørte har også nævnt, at Frits Clausen var bekendt med, at der havde fundet en forhandling sted med Tyskland om Danmarks besættelse. Stamhusbesidder Sehested har således forklaret, at Frits Clausen havde undersøgt de holsteinske oplysninger, og at han i november 1940 i en tale i Forum ville være fremkommet med afsløringer om den 9. april. Det var imidlertid blevet forbudt ved et telegram fra Ribbentrop; det ville ikke være i tysk interesse at drage disse forhold frem.

Statsadvokat Bech, der ledede den strafferetlige undersøgelse mod Frits Clausen, har oplyst, at han har ladet samtlige akter i Clausensagen gennemgå for at konstatere, om der skulle findes noget om en viden hos Frits Clausen om Rostockmødet. Der er ikke ved denne gennemgang fundet nogen omtale af et Rostockmøde eller om forhåndsforhandlinger om besættelsen overhovedet.

Landsretssagfører Axel H. Pedersen, der var Clausens forsvarer under straffesagen, har i en skrivelse af 15. august 1951 meddelt, at han på foranledning af en henvendelse fra kommissionsdomstolen har undersøgt sin arkivsag vedrørende sit hverv som forsvarer for Frits Clausen og specielt har haft sin opmærksomhed henvendt på det møde, som hævdes at have fundet sted i Rostock. Selv efter at have gennemgået Frits Clausens udkast til erindringer m. v. har hverken landsretssagføreren selv eller hans medarbejder kunnet finde noget vedrørende dette.

Værdien af Holsteins udtalelse.

Ved bedømmelsen af, hvilken vægt der bør lægges på grev Holsteins udtalelser om det foreliggende spørgsmål, må det for det første erindres, at han ikke har haft nogen førstehåndsviden, men kun har refereret, hvad han havde hørt af andre. Overfor arkivar Dahl antydede han, at hans viden stammede fra en hollandsk kilde, men noget nærmere om denne kildes værdi foreligger ikke.

Det er dernæst ikke ganske klart, hvad grev Holstein har fortalt, idet de forskellige beretninger om hans udtalelser ikke dækker hinanden. Ifølge Hartel fortalte han, at han havde fået underretning om, at danske udsendinge havde været til en forhandling med Himmler om besættelsen, at der kun nævntes eet navn, og at Holstein gik ud fra, at de danske forhandlere havde fået at vide om de tyske planer. Dahl har flere navne med i sin forklaring, men havde forstået på Holstein, at det

der blev meddelt de danske forhandlere, var noget mere subsidiært, noget, der muligvis kunne indtræffe. Juul havde blot fået at vide, at besættelsen var aftalt i forvejen, men mente til gengæld at have fået forskellige navne opgivet. Nogen bestemt erindring om samtalens enkeltheder har han dog ikke.

Ved disse referater af grev Holsteins udtalelser kan man næppe se bort fra, dels at der var hengået en årrække, siden hans udtalelser faldt, dels at de afhørte i fængsler og interneringslejre har hørt om de guldbergske beretninger — det er oplyst for kommissionsdomstolen, at disse beretninger var genstand for indgående drøftelser overalt mellem de fængslede og internerede —, således at det kunne være vanskeligt for dem at skelne mellem, hvad de havde hørt Holstein sige, og hvad de senere havde hørt. Hartels henvisning til sin henvendelse til statsminister Stauning og bondepartiets rigsdagsgruppes aktion viser intet. Det ligger, som foran påvist, ganske fast, hvad der blev fremført ved disse lejligheder. I ingen af disse henvendelser fandtes nogen som helst hentydning til, at der af regeringen eller af noget af dens medlemmer skulle være ført forhandling med Tyskland om den forestående besættelse.

Den gengivelse af, hvad Holstein fortalte, som synes at måtte komme sandheden nærmest, må utvivlsomt være det brev, der blev skrevet til Christmas Møller ganske kort efter, at Holsteins udtalelse til Hartel var faldet og af Hartel videregivet til en anden, det brev, der fandtes vedlagt Christmas Møllers brev til ministrene af 15. maj 1940. Dette brev omtaler kun, hvad opfattelsen var i Berlin, men nævner intet om, hvor, hvornår, af hvem og med hvem en forhandling om besættelsen skulle være foregået.

Jørgen Sehesteds skrivelse.

Stamhusbesidder Jørgen Sehested har i en skrivelse til den parlamentariske kommission udtalt på lignende måde som Hartel, at hans holdning overfor regeringen i sommeren 1940 var væsentlig påvirket af hans kendskab til Rostockmødet. Han har afgivet forklaring for kommissionsdomstolen, dog ikke som vidne under hensyn til, at han arbejder på at få sin straffesag genoptaget. Han har indrømmet, at det er ukorrekt, når han har skrevet „kendskab til Rostockmødet". Om dette fik han først kendskab ved at læse Guldbergs pjece. Han burde have skrevet: kendskab til forhåndsaftalerne. Han vil nemlig være kommet til den overbevisning, at sådanne aftaler var blevet truffet. Han havde bl. a. hørt om general Withs udtalelse til Hartel, han havde hørt om grev Holsteins meddelelse, han havde haft en samtale med fru von Renthe-Fink, og han havde fra hofkredse fået visse oplysninger.

Det er formentlig herefter uden interesse at opholde sig videre ved stamhusbesidder Sehesteds skrivelse.

Munchs benægtelse af Rostockmødet.

Udenrigsminister Munch fik i 1946 af formanden og næstformanden for den parlamentariske kommission forelagt rygterne om, at han skulle have forhandlet med Himmler om besættelsen af Danmark. Kommissionsdomstolen har i den anledning afhørt den daværende formand, civildommer Holm, den daværende næstformand, folketingsmand Rasmus Hansen, og kommissionens sekretær, bureauchef Eigil Olsen.

Civildommer Holm har forklaret, at forhandlingen med dr. Munch fandt sted på bureauchefens kontor. Dr. Munch blev spurgt, om han havde været i Rostock til forhandling om besættelsen, og svarede med et smil, at det havde han ikke. Folketingsmand Rasmus Hansen har forklaret, at dr. Munch afviste påstanden om sin deltagelse i et Rostockmøde som fuldstændig urimelig og urigtig. Bureauchef Eigil Olsen har forklaret, at afhøringen formentlig fandt sted den 20. september 1946, få dage efter at kommissionen havde fået Hartels brev til justitsminister Elmquist forelagt. Bureauchefen tog til eget brug et notat af dr. Munchs svar. Det hedder i dette: „Dr. Munch kender intet dertil. Han har ikke været i Rostock på det omtalte tidspunkt. Har aldrig talt med Himmler". Bureauchefen har fastholdt notatets rigtighed. Dr. Munch var, da han udtalte sig, rolig og kølig og smilende, således som han plejede at være.

København, den 10. september 1951.

Olrik.

RETTELSER:

Side 94. (Noten) Nr. 35 rettes til nr. 51.
Side 396. Nr. 144 rettes til nr. 146.
Side 453. (Noten) Nr. 139 rettes til nr. 137.

Bilag 1 til A. nr. 113.

624-1.

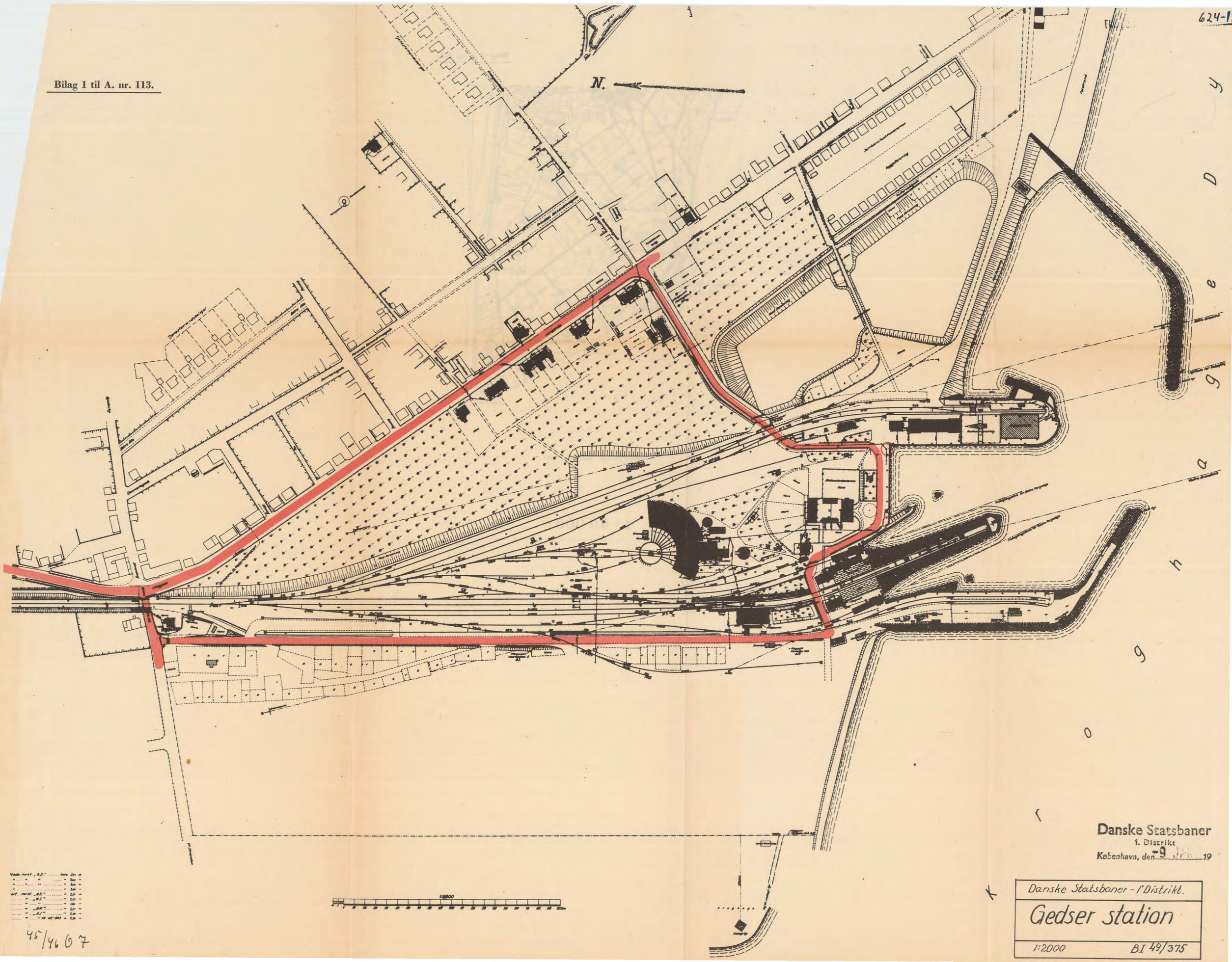

45/4607

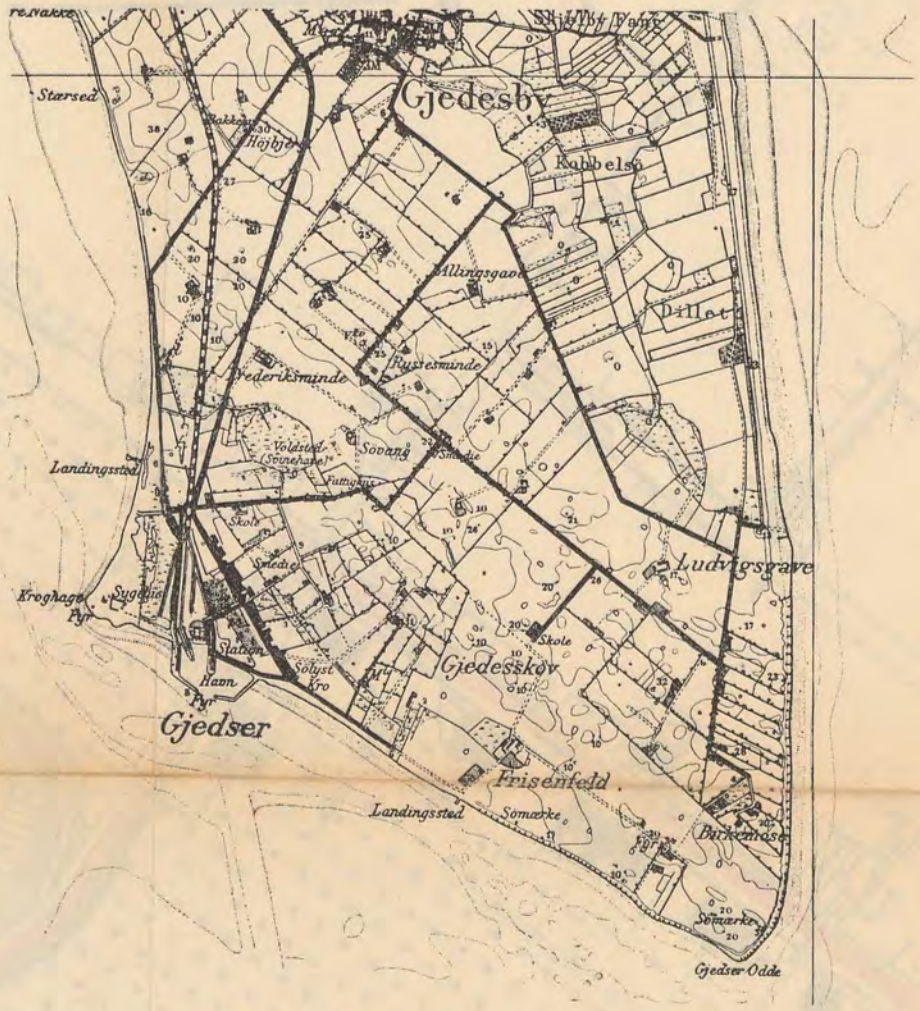

Geodætisk Institut. København 1937

1 : 40 000

1000 m 0 1 2 3 km